

Kuate Tuku Pasa

**Portions of the Old Testament
and the New Testament
in the Siroi language of
Papua New Guinea**

**Sampela hap buk Baibel long
tokples Siroi long Niugini**

Kuate Tuku Pasa

Portions of the Old Testament and the New Testament in the Siroi
language of Papua New Guinea
[ssd]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1999 by Wycliffe Bible Translators and The Bible
Society of Papua New Guinea

Web version

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

<http://www.Wycliffe.org>

<http://pngscriptures.org>

<http://www.ScriptureEarth.org>

Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

You are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok kliia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Pasa Ŋakamba Kuyarkinaig Tuku Nyu

Pasa Nyunu

Waŋe Namba

Kuate tuku mulum pasa Mosesŋge kuyarna	
Mulum Pasa	Mul 5
David tuku mbuŋ mbuŋ nuŋe nyunu Rut	
Rut.	Rut 94
Samuel Saul David nane tuku wam kube	
1 Samuel.	1Sam 101
2 SAMUEL David tuku wam kube	
2 Samuel.	2Sam 160
Mune Waŋe David Tuku Mune	
Mune Waŋe	Mun. 211
Yona tuku wam patit	
Yona.	Yona 213
Mateus nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna	
Mateus.	Mat 217
Markus nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna	
Markus.	Mak 289
Lukas nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna	
Lukas	Luk 331
Yohanus nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna	
Yohanus	Yoh 402
Aposel kame tuku piro	
Aposel	Apo 451
Rom mbal tuku waŋe Paulusŋge kuyarna	
Rom	Rom. 515
Korin mbal tuku waŋe Paulusŋge amboŋga kuyarna	
1 Korin.	1Kor. 548
Korin mbal tuku waŋe Paulusŋge arnu kuyarna	
2 Korin.	2Kor. 575
Galesia mbal tuku waŋe Paulusŋge kuyarna	
Galesia.	Gal 594
Efesus mbal tuku waŋe Paulusŋge kuyarna	
Efesus	Ef 606
Filipi mbal tuku waŋe Paulusŋge kuyarna	
Filipi.	Fil. 615
Kolosi mbal tuku waŋe Paulusŋge kuyarna	
Kolosi	Kol 622
Tesalonika mbal tuku waŋe Paulusŋge amboŋga kuyarna	
1 Tesalonika	1Tes. 629
Tesalonika mbal tuku waŋe Paulusŋge arnu kuyarna	
2 Tesalonika	2Tes. 635

Timoteus tuku waḡe Paulusḡe ambongḡa kuyarna	
1 Timoteus.1Tim639
Timoteus tuku waḡe Paulusḡe arnu kuyarna	
2 Timoteus.2Tim647
Titus tuku waḡe Paulusḡe kuyarna	
Titus.Tit.653
Filemon tuku waḡe Paulusḡe kuyarna	
FilemonFlm657
HIBRU Zu mbal tuku waḡe	
HibruHib660
Yakobusḡe waḡe kuyarna	
YakobusYak684
Petrusḡe waḡe ambongḡa kuyarna	
1 Petrus1Pe692
Petrusḡe waḡe arnu kuyarna	
2 Petrus2Pe701
Yohanusḡe waḡe ambongḡa kuyarna	
1 Yohanus1Yo706
Yohanusḡe waḡe arnu kuyarna	
2 Yohanus2Yo713
Yohanusḡe waḡe keḡnu kuyarna	
3 Yohanus3Yo715
Yudasḡe waḡe kuyarna	
YudasYud717
Dir pasa Yesus Kristusḡe te-mayokna	
Dir pasaDir720

MULUM PASA

Kuate tuku mulum pasa Mosesnge kuyarna

Kuate nu agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina

1 ¹Tugu mbolŋge Kuate nu samba kilke kile-mayokkina. ²Nu kilke te-mayokna ta kilke ake baknu minna. Kule suŋgo kilke ŋakmba soŋga minna le ma make suŋgoŋge kule ta kaimba minmba minna le Kuate tuku Guwa kule ta mbolŋge kine promba minna.

³Kile Kuate nu sakina: Ma purfewa ŋgina le ma purfena. ⁴Ma purfena le Kuate nu kaŋgermba garena. Taŋamba nu ait armba yimyam patike likina ta ande ma purfeŋ tuku ande ma make tuku. ⁵Taŋana sulumba ma purfeŋ ta mafe ŋgina sulumba ma make ta furir ŋgina. Taŋakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait ndindo.

⁶Kile Kuate nu sakina: Kule purkuwa sulumba ande mbol ambeŋge ka minwa le ande ibeŋŋge minwa. Ma baknu ŋgamu taŋge kule ar ta tukulnikam tuku minamŋgat ŋgina. Taŋakina ta kumuŋgina. ⁷Kuate nu ma baknu taŋge te-mayokmba kule ar ta ande mbolŋge ande ibeŋŋge patikina. ⁸Patikina sulumba ma baknu ta samba ŋgina. Taŋakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait arnu.

⁹Kile Kuate nu sakina: Kule suŋgo ibeŋŋge minit ta ka ma ndindo mbolŋge ulendikuwa le kilke pagranu prowaig ŋgina. Taŋakina ta kumuŋgina. ¹⁰Kilke pagranu pronaig ta kilke ŋgina sulumba kule suŋgo ulendikina ta yu ŋgina. Taŋakina sulumba kaŋgerka nu garena. ¹¹Kile Kuate nu sakina: Kilke mbol taŋge agaŋ waŋe ŋak prowaig. Aŋga yeki yeki silonu ŋak, ilinzu yeki yeki tumunu ŋak, kumzaŋ ail tiŋnu tumunu ŋak yeki yeki ŋakmba prowaig ŋgina. Taŋakina ta kumuŋgina. ¹²Aŋga yeki yeki silonu ŋak, ilinzu yeki yeki tumunu ŋak, ail yeki yeki tiŋnu ŋak ta ŋakmba kilke mbolŋge fare prowe likinaig le Kuate nu kaŋgerka garena. ¹³Taŋana le furir promba kumba ka maratukuk ta ait keŋnu.

¹⁴⁻¹⁵Kile Kuate nu sakina: Agaŋ bulu ŋak samba mbolŋge mayok kuwaig le buluŋga kilke tugu kilŋawam tuku mafef furir walam tuku mine likuwaig. Ait ŋakmba ki tuku ait, sawe tuku ait, mara tuku ait, piro tugu tuku ait ta ŋakmba tumningam tuku minwaig ŋgina. Taŋakina ta kumuŋgina. ¹⁶Kuate nu bulu sugo armba kile-mayokkina ta ande suŋgo ta mafef kulatkam tuku ande fudiŋ ta furir kulatkam tuku kile-mayokka mbai turmba kile-mayokkina. ¹⁷⁻¹⁸Nu bulu kame ta samba mbol tange kilke tugu kilŋawam tuku mafef furir walmba kulatkam tuku patike likina. Taŋana sulumba kaŋgerka nu garena le ¹⁹furir promba kumba ka maratukuk ta ait bailkanu.

²⁰Kile Kuate nu sakina: Kule sinamŋge agaŋ abo minam tuku kuasmbi ŋak mayok ke likuwaig. Sar umaŋ mata mayok ke lika samba kumnemŋge buŋga likuwaig ŋgina. Taŋakina ta kumuŋgina. ²¹Nu kualegaŋ sugo agaŋ abo minam tuku yeki yeki kule sinamŋge likade ta ŋakmba kile-mayokka sar umaŋ yeki yeki ŋakmba turmba kile-mayokkina. Taŋamba nu kaŋgerka garena sulumba ²²nyaro niŋmba saniŋgina: Tane tugekap sulumba kule sina yu sina ŋakmba kumuŋgap. Sar umaŋ mata kilke mbolŋge tugekap ŋgina. ²³Taŋakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait wai inum sulumba.

²⁴Kile Kuate nu sakina: Kilke mbolŋge agaŋ abo minam tuku yeki yeki mayok kuwaig. Agaŋmor tumbraŋok duŋekok agaŋ yeki yeki rabmba likam tuku ta ŋakmba mayok kuwaig ŋgina. Taŋakina ta kumuŋgina. ²⁵Nu agaŋmor tumbraŋok ŋguikok agaŋ yeki yeki rabmba likade ta ŋakmba kile-mayokkina sulumba kaŋgerka garena.

²⁶Taŋana sulumba Kuate nu maŋ lato sakina: Kile sine taŋgo kile-mayokkuba le siŋgine suk minwaig. Nane kilke tugu ŋakmba agaŋ ndende ŋakmba kulatka gabat minwaig. Kualegaŋ, sar umaŋ, kilke mbolok agaŋmor agaŋ yeki yeki kilke mbolŋge rabmba likade ta ŋakmba tuku gabat minwaig ŋgina. ²⁷Taŋakina sulumba Kuate nu taŋgo nuŋe suk kile-mayokkina. Nu taŋgo pino turmba kile-mayokkina. ²⁸Kile-mayokkina sulumba nyaro nikmba sanikina: Tale kiŋo kame kile-patikap le tugeka kilke tugu ŋakmba kumuŋguwaig. Tane kilke tugu ta ŋakmba kilap sulumba kulatkap. Kualegaŋ, sar umaŋ, agaŋmor ŋguikok ta mata ŋakmba kulatke likap ŋgina. ²⁹Taŋakina sulumba nu maŋ sanikina: Tale kaŋgerap. Nyamagaŋ ŋakmba kilke mbolŋge prode ta ye tane tiŋget. Ilinzu tumunu ŋak ail tiŋnu tumunu ŋak ta ŋakmba tane tuku nyamagaŋ minamŋgaig. ³⁰Agaŋ ŋakmba nzu ŋak ŋak ta ye agaŋmor nyuwaig ŋga nane niŋgen tuku. Agaŋ nzu ŋak ŋak ta sar umaŋ kilke mbolok agaŋmor nane tuku nyamagaŋ minamŋgaig ŋgina. Taŋakina ta kumuŋgina le ³¹Kuate nu agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina ta kaŋgerka ŋakmba magenu ndo minnaig le nu ndek gare torna. Taŋana le furir promba kumba ka maratukuk ta ait wai inum sulumba wai ŋgiri ndindo.

2 ¹Kile kilke samba agaŋ ndende ŋakmba kumuŋge likinaig le piro ŋakmba kugana. ²Ait 7-nu mbolŋge Kuate nu piro ŋakmba ke likina ta piroke suglukina sulumba ³mabtina. Ta tuku nu ait ta tukulmba kusem pilna. ⁴Kuate Suŋgo nu taŋamba samba kilke kile-mayokkina tuku.

⁵Kuate Suŋgo nu samba kilke kile-mayokkina ta nu sawe te-iberŋ ndana tukunu agaŋ waŋe ŋak mine ndakinaig. Agaŋ kitek mata mbur ndanaig. Taŋgo ande kilke mbolŋge tumtuwam tuku mata mine ndakina. ⁶Ait ta mbolŋge kule nu kilke sinamŋge nzomba minna le kilke nu bisuknu minna.

Kuate Suŋgo nu Eden kumamŋge piro ande wakeina

⁷Kuate Suŋgo nu taŋgo wakeiyam tuku ŋga kilke tumba tamba taŋgo wakeina. Wakeina sulumba taŋgo ta fumbenu mbolŋge abo guwa ŋtina le taŋgo ta abo guwa ŋak aboŋga tingina. ⁸Tingina le Kuate Suŋgo nu Eden kumamŋge ki prote kumam taŋge piro ande wakeina. Wakeina sulumba taŋgo buk wakeina ta tumba piro ta sinamŋge pilna le minna.

⁹Piro ta sinamŋge Kuate Suŋgo nu ail magenu yeki yeki kile-mayokkina. Ail ta ŋakmba kaŋgerka nzali tumba alowaig le nyam tuku. Piro ta ŋgamukŋge nu ail armba turmba patikina le pronaik ta ande alonu nyumba minmba minam tuku ail ande maŋau magenu ŋaigonu pilenŋa kila palmbim tuku ail. ¹⁰Eden kilke mbolŋge kule suŋgo ande bulbulmba prona sulumba piro ta bisumba minna. Nu Eden kusremba mayok ka wai fet bailkana. ¹¹Wainu suŋgo ande nyunu Pison ta kinit kumba ka Awila kilke laipmba kinit. ¹²(Awila kilke ta gol, ail ŋair mundur mayenu, ndame magenu ŋak minit). ¹³Wainu ande nyunu Gion ta Kus kilke laipmba kinit. ¹⁴Wainu ande nyunu Tigris ta Asiria kilke ki prote kumam tamba kinit. Wainu ande ta nyunu Yufretis.

¹⁵Kuate Suŋgo nu taŋgo ta tumba Eden piro ta mbolŋge piroka kulatka minam tuku pilna sulumba ¹⁶wam pagumba sana: Ail ŋakmba piro te sinamŋge minig ta alonu ne nyam kumuŋ. ¹⁷Ail ndindo ndo ye ne peunumba tukulnet. Ail ta maŋau magenu ŋaigonu pilenŋa kila palmbim tuku. Ne ail ta tuku alonu ndanya. Mbula. Ne nyumba ta ait ta mbolŋge ndo ne kumamŋgat ŋgina.

¹⁸Taŋakina sulumba Kuate Suŋgo nu sakina: Taŋgo te nuŋe ndo minit. Maŋau ta mayenu kuga tukunu ye tur nuŋe ande nu suk wakeiyamŋgit ŋgina. ¹⁹Taŋamba sakina sulumba nu kilke tumba sar umaŋ agaŋmor ŋakmba wakeika nuŋge nyu patikuwa ŋga kilmba taŋgo ta tugum prona le nu agaŋmor ta ŋakmba nyu yimyam niŋgina le nane nyu ta ŋak minnaig. ²⁰Nu sar umaŋ agaŋmor tumbraŋok ŋguikok ŋakmba tuku nyu patike likina ta tur nuŋe nu suk ande nda mayok kina le taŋgo ta nu nuŋe ndo minna.

²¹Kile Kuate Suŋgo nu taŋgo ta ginyum pak tuna le nu kinymba gilaŋgina le Kuate Suŋgo nu taŋgo ta takelnu ande gona sulumba

ndemnu tumba takelnu gona ma mbolŋge tukulmba pilna. ²²Takelnu tambi nu pino ande wakeina sulumba tumba ka taŋgo tugum taŋge pilna le ²³taŋgo ta nu pino ta kaŋgermba sakina: Ese. Agaŋ te ye tuku isu ye tuku ndem minit tejen. Nu taŋgo tuku ŋgarosu mbolŋge mayok ket tukunu ye nu nyun ta pino ŋgamŋgit ŋgina. ²⁴Ta tuku taŋgo nu ina mam nuŋe kusreka piyo nuŋe ndoŋ muŋgu kile-denŋa minwaik. Nale ŋgarosu ndindo mayok kaŋgaik.

²⁵Taŋgo ta piyo nuŋe ndoŋ wagek minnaik ta nale kiko ndanikina.

Une maŋau mayok kina

3 ¹Mbeŋ nu yabri paknu ŋak minmba agaŋmor ŋakmba Kuate Suŋgoŋge patike likina ta nane tuku maŋau liniŋmba mbolŋge minna. Taŋamba mbeŋŋge pino kusnana: Kuate nu tale ndaŋmba satikina? Tale piro te tuku kumzaŋ ail alonu ndanyam tuku satikina e ŋgina le ²pino ta nu mbeŋ tuku pasa lafumba sana: Kuga. Sile piro te tuku kumzaŋ ail ŋakmba alonu nyam tuku sasikina. ³Nu tejenmba sile sasikina: Tale ail ndindo piro te ŋgamukŋge minit ta ndo alonu kiremba ndanyap. Tale kumpekaik ŋga sasikina ŋgina le ⁴mbeŋ ta ndek nu sana: Tale kume nda. ⁵Tale nyap sulumba wamdus pulutikuwa le Kuate suk maŋau magenu ŋaigonu pileŋgam tuku kila ŋak minamŋgaik ta Kuate nu kila. Ta tuku nu tale nda nyam tuku satikina ŋga pino sana le ⁶pino ta nu nuŋe wamdusmbi sakina: Ail ta mayenu ndo ŋgina sulumba nu alonu ta kaŋgermba am kikoŋ tiŋga wamdus kuyar mayenu ŋak minam tuku nzalina le nu ail ta alonu ande purmba tumba nyina. Tumba nyina sulumba inum tumba taŋgo nuŋe tuna le nyina. ⁷Nale nyinaik sulumba wamdus pulunikina le nale wagek minnaik ta katesemba kila pilnaik sulumba kikonikina le fik waŋenu kilmba ŋgika malnu tiŋginaik.

⁸Taŋamba minnaik le furiram Kuate Suŋgo nu pro piro ta sinam lika minna le nalekam zigna isnaik sulumba ail sumba kuirkinaik. ⁹Taŋanaik le Kuate Suŋgo nu taŋgo ta wika sana: Ne aniŋge minit ŋgina le ¹⁰nu ndek sakina: Ye ne tuku zigna ismba wagek minet te kuru-kuruka kuirket ŋgina le ¹¹nu ndek kusnana: Ne wagek minit ta imange sanat e? Ne ail alonu tale peunikmba tukultiken ta nyat e ŋgina le ¹²taŋgo ndek lafumba sana: Pino ye ndoŋ minam tuku ye sina nuŋge ail alonu ta tumba sat le nyit ŋgina. ¹³Taŋakina le Kuate Suŋgo nu pino ta kusnana: Ne ndaŋam taŋawat ŋgina le nu lafumba sana: Mbeŋŋge ye yabriyat le nyit ŋgina.

Kuate nu nane kasurniŋgina

¹⁴Kile Kuate Suŋgo ndek mbeŋ ta sana: Ne maŋau ta kat ta agaŋmor ŋakmba ŋgamukŋge ye ne kasurnumba te-yamoknamŋgit. Ne mara mindek fuŋgulmbi ndo lika kilke kutur nyumba taŋamba minmba ma ma kumamŋgat. ¹⁵Tale pino ta ndoŋ tale ŋgamukŋge gubra pili le tale

mun̄gu ŋgueu ŋak minam̄ŋgaik. Ne tuku kutu pino tuku kutu nane mata taŋamba mun̄gu ŋgueu ŋak minam̄ŋgaig. Nu ne tuku gabat to fetkuwa le ne nu tuku kupe tugunu makewam̄ŋgat ŋgina.

¹⁶Taŋakina sulumba nu ndek pino ta sana: Ne kiŋo kile-patinu ait mbol̄ŋge ye ne ŋgaro rar sun̄go tini le tam̄ŋgat ta ne maŋ taŋgo naŋe nzalinam̄ŋgat. Ne nu tuku miŋge kumnem̄ŋge mina le nuŋge ne kulatka minam̄ŋgat ŋgina.

¹⁷Taŋakina sulumba nu ndek Adam sana: Ne piyo naŋe tuku miŋge ismba dubimba ail alonu peutikmba tukultiken ta tumba nyat tukunu ye ne tuku ŋga kilke kasuram̄ŋgit. Ne nyamagaŋ te-silikam tuku piro kareŋka tumba nyam̄ŋgat. Ne mara mindek taŋamba minmba ma ma kumam̄ŋgat. ¹⁸Kilke te mbol̄ŋge aŋga ŋaigonu prowe likuwaig le ne fare fare ilinzu sota nyumba minam̄ŋgat. ¹⁹Ta tuku ne piro kareŋka ŋgarosu mundunuwa le kilke mbol̄ŋge nyamagaŋ te-silika nyam̄ŋgat. Taŋamba minmba ma ma ne luka kilkek sinam kaŋgat. Ye ne kilkemi wakeinen tukunu ne tuku ŋgarosu ta kilke. Ne maŋ luka ta sinam kumba kilke kuilkam̄ŋgat ŋga taŋgo sana.

²⁰Adam nu piyo nuŋe nyunu Eva ŋgina. Nyu ta tugunu teŋemba: Nu taŋgo pino ŋakmba tuku ina nangine.

²¹Kuate Sun̄go nu agaŋmor ŋgaronumbi tawi wakeika Adam nale piyo nuŋe ndoŋ tiŋgine nikina.

Kuate nu Adam le Eva pitaikina le kilim kinaik

²²Taŋana sulumba kile Kuate Sun̄go nu sakina: Taŋgo nu maŋau magenu ŋaigonu pileŋgam tuku kila palet tukunu nu sine taŋaŋ minit. Nu minmba minam tuku ail alonu ta turmba nyuwa sulumba minmba minikat ŋgina.

²³Nale taŋapekaik ŋga Kuate Sun̄go nu nale Eden piro ta sinam̄ŋge pitaika kukulnikina le kilke tumba taŋgo wakeina ta mbol̄ŋge piroka minnaik.

²⁴Taŋamba minnaik le taŋgo nu ail alonu nyumba minmba minam tuku ta tugum kakat ŋga Kuate nu nuŋe eŋel afu kukulniŋgina le Eden piro ki prote kumam taŋge ndin tukulmba ail ta ŋgailkinaig. Kame bagi sun̄go pa bulu ŋak ta turmba taŋge pilna le kuanyi-kuanyingga minna.

Kume maŋau mayok kina

4 ¹Adam nu piyo nuŋe Eva ndoŋ minnaik sulumba pino ta buk fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo te-pilmba sakina: Sun̄gonge ye sinzanyat le ye kiŋo ande te-pilit ŋgina. Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Kain ŋgina.

²Taŋamba minnaig ma ma nu maŋ kiŋo ande te-pilna ta nyunu Abel ŋgina. Kiŋo ta sun̄goka nu sipsip kulat taŋgo mayok kina le aba nuŋe nu mara mindek nyamagaŋ piroka minanu.

³Minnaig ma ma mara ande aba nuŋe nu nyamagaŋ afu kilmba Sun̄go atraukam tuku patikina le ⁴maib nuŋe nu sipsip mulum mayenu ande

balemba ndemnu kuya ŋak ta tumba nu mata Sunjo atraukam tuku pilna. Pilna le Sunjo nu kanjermba ndek Abel tuku garena sulumba ⁵Kain tuku atrau agaŋ ta kanjermba Kain tuku gare ndana le Kain nu gubra kagli ŋrka aiŋel pasi kume ŋgurngurkina. ⁶Taŋana le Sunjo nu ndek Kain kusnana: Ne ndaŋam tuku gubranate e? Ndaŋam ne tuku aiŋel pasi kume ŋgurngurkate e? ⁷Ne maŋau mayete kande ye ne tuku gare-gareket kande. Ne maŋau ŋayote tukunu une ta ne kainumba te-iberŋnuwa ŋga ne kagmate ta ne saŋgri tiŋga une ta te-iberŋmba te-siwa ŋga sana. ⁸Taŋaka sana le Kain nu maib nuŋe wika sana: Sile piro mbol nzi kap ŋgina. Taŋamba nale kinaik ka piro mbol taŋge Kain nu tiŋga maib nuŋe balena le kumna.

⁹Taŋana le Sunjo nu Kain kusnana: Maib naŋe aningge minit ŋgina le nu ndek sana: Iyo. Ye nu kanjer ndawit. Ndaŋam saka maib yiŋe tuku kusnayate? Ye nu tuku kulat taŋgo kuga ŋgina le ¹⁰Sunjo nu ndek sana: Ne siŋka maŋau ŋayonu kat. Maib naŋe tuku ndare kilke mbolŋge kutuwat ta witite le iset. ¹¹Nu tuku ndare kutuwat ta kilke teŋge ndare ta biyat. Ta tuku ye ne kasurnumba pitaini le ne ma te mbolŋge mine nda. ¹²Ne kilke mbolŋge nyamagaŋ ŋguka ta alowe nda. Ne mara mindek tumbraŋ tumbraŋ ŋakmba kine promba minamŋgat ŋga sana.

¹³Taŋakina le Kain ndek lafumba Sunjo sana: Ta tuku lafunu ye pa ta kurawam kumuŋ kuga. ¹⁴Ne kilke te mbolŋge ye pitaiya le ye ne ndoŋ mine ndaka kine promba minamŋgit. Taŋgo andeŋge ye ndinŋge kanjeryuwa sulumba ye baleyuwa le kumamŋgit ŋgina le ¹⁵Sunjo nu Kain sana: Kuga. Taŋgo inum ne balenuwa ta ye lafumba nu tuku kuasmbi 7 bale farniŋgamŋgit ŋgina. Taŋakina sulumba Sunjo nu taŋgo ande Kain kanjermba ndabalewa ŋga nu tuku ŋgarosu mbolŋge peuka suku kuyar ande pilna.

¹⁶Taŋana le Kain nu Sunjo kusremba ka Eden ma ki prote kumamŋge minna. Ma tugu ta nyunu Kine Pro.

Kain tuku ndare

¹⁷Kain piyo nuŋe nu kiŋo ande nyunu Enok te-pilna. Taŋamba minnaig ma ma Kain nu tumbraŋ sunjo ulmba wande patikina sulumba tumbraŋ ta mata nyunu Enok ŋgina. ¹⁸Enok tuku kiŋo nuŋe nyunu Irad. Irad nu kiŋo ande nyunu Mehuyal te-pilna. Mehuyal nu kiŋo ande nyunu Lamek te-pilna.

¹⁹Lamek nu pino armba kilna ta ande nyunu Ada ande Zila. ²⁰Ada nu kiŋo ande nyunu Yabal te-pilna. Yabal nu makau kulatkade kuasmbi ta tuku mbuŋ naŋgine. Nane kinenumba baibai patika minanu. ²¹Mambo nuŋe nyunu Yubal nu gita le tabu tabu usrede kuasmbi ta tuku mbuŋ naŋgine. ²²Zila nu kiŋo ande nyunu Tubal-Kain te-pilna. Tubal-Kain nu ain yeki yekimbi piro agaŋ sunjomba wakeikanu. Zila nu kulim ande turmba te-pilna ta nyunu Nama.

²³Mara ande Lamek nu piyo kat nuje sanikina: Ada le Zila tale isap. Kiyo ande ye katyina le ye nu balewen le kumna. ²⁴Tango ande Kain balewa ta lafumba tango 7 bale faramngaig. Tango ande ye baleyuwa ta lafumba tango 77 bale faramngaig ngina.

Abel kumna ta tuku lafuknu Set prona

²⁵Adam le piyo nuje nale maŋ kiyo ande te-pilnaik sulumba Eva nu sakina: Kain nu Abel balena le kumna. Kile Kuateŋge kiyo ande ye sat le kiyo ta Abel tuku ma tamngat ngina sulumba nu kiyo ta nyunu Set^a ngina.

²⁶Set nu suŋgokina sulumba pino ande tina. Pino ta kiyo ande nyunu Enos te-pilna. Ait ta mbolŋge tango pino nane Sungo tuku nyu te-dunŋam tuku tugu pilnaig.

Adam tuku ndare

5 ¹⁻²Kuate nu tango pino nuje suk kile-mayokkina. Nu tango pino turmba kile-mayokkina sulumba nyaro nikmba nyu ta tango ngina. Adam tuku ndare tuturmba tejenmba kina.

³⁻⁵Adam nu yar 130 ŋak minna sulumba kiyo ande nuje suk te-pilna. Nu kiyo ta nyunu Set ngina. Taŋana sulumba Adam maŋ lato yar 800 minmba kiyo kulim afu turmba kile-patikina. Nuje yar ulendimba 930 kusrena sulumba nu kumna.

⁶⁻⁸Set nu yar 105 ŋak minna sulumba kiyo ande nyunu Enos te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 807 minmba kiyo kulim afu turmba kile-patikina. Nuje yar ulendimba 912 kusrena sulumba nu kumna.

⁹⁻¹¹Enos nu yar 90 ŋak minna sulumba kiyo ande nyunu Kenan te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 815 minmba kiyo kulim afu turmba kile-patikina. Nuje yar ulendimba 905 kusrena sulumba nu kumna.

¹²⁻¹⁴Kenan nu yar 70 ŋak minna sulumba kiyo ande nyunu Mahalalel te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 840 minmba kiyo kulim afu turmba kile-patikina. Nuje yar ulendimba 910 kusrena sulumba nu kumna.

¹⁵⁻¹⁷Mahalalel nu yar 65 ŋak minna sulumba kiyo ande nyunu Yaret te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 830 minmba kiyo kulim afu turmba kile-patikina. Nuje yar ulendimba 895 kusrena sulumba nu kumna.

¹⁸⁻²⁰Yaret nu yar 162 ŋak minna sulumba kiyo ande nyunu Enok te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 800 minmba kiyo kulim afu turmba kile-patikina. Nuje yar ulendimba 962 kusrena sulumba nu kumna.

^a 4.25 Set nyu ta tugunu Lafunu

²¹⁻²⁴Enok nu yar 65 ñak minna sulumba kiño ande nyunu Metusala te-pilna. Te-pilna sulumba nu mañ lato yar 300 minmba Kuate biye demba minna. Tañamba nu kiño kulim afu turmba kile-patikina. Nuñe yar ulendimba 365 kusrena sulumba Kuate ndoñ sail mayena le Kuatenñe nu ñgarosu ñak tina. Nu kume ndakina.

²⁵⁻²⁷Metusala nu yar 187 ñak minna sulumba kiño ande nyunu Lamek te-pilna. Te-pilna sulumba nu mañ lato yar 782 minmba kiño kulim afu turmba kile-patikina. Nuñe yar ulendimba 969 kusrena sulumba nu kumna.

²⁸Lamek nu yar 182 ñak minna sulumba kiño ande te-pilmba sakina: ²⁹Sungo nu kilke te kasurna le sine piro kareñka wamdus pitisiñgit. Kiño te sine tuku wamdus bul sersiñgamngat ñgina. Tañakina sulumba kiño ta nyunu Noa^b ñgina. ³⁰⁻³¹Lamek nu mañ lato yar 595 minmba kiño kulim afu turmba kile-patikina. Nuñe yar ulendimba 777 kusrena sulumba nu kumna.

³²Noa nu yar 500 kusrena sulumba kiño keñmba kile-patikina ta ande nyunu Sem ande Ham ande Yafet.

Une mañau sunğokina

6 ¹Tango pino tugeka sili-silinaig sulumba kulim kame kile-patike likinaig le ²Kuate tuku kuasmbi nane kulim kame ta kañgerkinaig. Kulim kame ta ñgarosu tumail pasi magenu ndo le nzaliniñgina le nane ndoñ minnaig. ³Tañanaig le Sunğo nu sakina: Tango nane ñgarosu ndo. Nane minmba mine nda. Ye nane tuku ait kuerkamñgit. Nane tuku yar 120 ndo palmbimñgit ñgina.

⁴Kuate tuku kuasmbi nane pino kame ndoñ minnaig sulumba tango sugo sañgriknu kile-patikinaig. Ait ta mboñge ñgumneñga mata tango sugo sañgri ñak ta kilke te mboñge mine likinaig. Nane sañgri sugo nyu ñak minnaig.

Kuate nu wañ kusam tuku Noa sana

⁵Tango pino ñakmba nane mañau ñaigonu kumba wamdus mata ñaigonu ndo kumba minanu le Sunğo nu nane kañgerka ⁶ñgamunğal rarmba wamdus taturkina sulumba sakina: Ndañam saka ye tango pino kile-mayokka kilke te mboñge patiken a. ⁷Ye kile tango pino ñakmba sar umañ agañmor tumbrañok ñguikok kilke te mboñge ma gureñmba kile-ñgisike suluwamñgit. Ye yiñe wakeika kile-mayokken ta kile ye wamdus taturkate ñgina. ⁸Tañakina ta Sunğo nu Noa tuku mañau kañgermba nu ndo nzalina.

⁹⁻¹⁰Noa nu tango purfeñnu mayenu. Nu Kuate ndoñ sail mayena. Nu tuku kiño keñmba ta Sem Ham Yafet. Noa tuku ait mboñge tango pino

^b 5.29 Noa nyu ta tugunu Wamdus Bulok

ɲakmba maɲau ɲaigonu ndo ke lika minnaig ta nane ɲgamukɲge Noa ndo maɲau purfeɲnu dubimba minna. ¹¹Kilke te mbolɲge Kuate am mbolɲge maɲau ɲaigonu ta tumbraɲ kilke ɲakmba kumuɲgina le naɲgine taɲgo afu ɲaigo siglika minnaig.

¹²Kuate nu taɲgo pino ta tuku maɲau ɲaigonu kaɲgerka nane tuku uneyge tumbraɲ ɲakmba ɲaigo siglikina ta nu kaɲgerkina sulumba ¹³nu ndek Noa sana: Ye taɲgo pino ɲakmba pitaikɛ suluwamɲgit. Naɲgine naɲgine taɲgo afu ɲaigo siglikade le nane tuku maɲau ɲaigonu ta kilke tugu ɲakmba kumuɲgade tukunu ye nane ɲakmba kile-ɲgisikamɲgit. ¹⁴Ta tuku ne ail magenu pikmba waɲ inum wakeimba kusa. Kusmba wandenu pilmba sinanu afu pugurke lika sulumba waɲ ta sinamɲge kilimɲge gulgol daɲga le tikɲguwa. ¹⁵Waɲ ta teɲenmba wakeiya. Kuenu mita 130 wakeiya. Suɲgonu mita 22 wakeiya. ɲgirpenu arɲey mita 13 wakeika. ¹⁶Taɲamba ne funu tukula sulumba ɲgirpenu mbol ta tukul ndawa. Wai dagol ndindo burok waɲ laipmba pale le waɲ sinanu purfeɲnu minwa. ɲgirpenu mbolɲge malaɲga wakeimba pale sulumba sinamɲge mbain armba kusa le waɲ sinanu keɲmba minwaig. Ande mbolɲge ande ɲgamuɲge ande ibeyɲge minwaig. ¹⁷Yeyge saki le kule suɲgo prowa sulumba taɲgo pino ɲakmba kilke mbol agaɲ ndende ɲakmba soɲguwa le butoka ɲgisikɛ suluwamɲgaig ta ¹⁸ye ne ndoy wamdus ulendika siɲka son pasa sanet ta ye siɲka kumuwanɲgit. Ne, piyo naɲe, kiɲo kat naɲe, rukan kat naɲe tane ɲakmba waɲ poɲgap sulumba ¹⁹agaɲ nyunu mindek abo minig ta mata turmba kilmba waɲ poɲgap. Ar ar pailnu paɲgarnu nane abo minam tuku kilmba patika. ²⁰Sar umaɲ yeki yeki agaɲmor tumbraɲok ɲguikok ta ɲakmba ar ar kilmba waɲ poɲgap. ²¹Taɲgine nyamagaɲ agaɲmor tuku nyamagaɲ yeki yeki turmba kilmba patikap ɲga Noa sana.

²²Taɲakina le Noa nu Kuate tuku miɲge dubimba taɲamba ndo kina.

Kule suɲgo prona

7 ¹Kile Suɲgo nu Noa sana: Ye taɲgo pino ɲakmba kaɲgerket ta nane ɲgamukɲge neɲge ndo maɲau purfeɲnu ɲak minit le ye ne kagmanet. Ta tuku kile ne naɲe gageu turmba waɲ ta poɲgap ɲgina. ²Agamɲmor nyam tuku atraukam tuku ta ar ar pailnu 7 paɲgarnu 7 kilmba waɲ mbolɲge patika. Agamɲmor tane pintiɲgen ta armba ndo pailnu paɲgarnu kila. ³Sar umaɲ ar ar pailnu 7 paɲgarnu 7 kila. Agamɲ ɲakmba tumunu minam tuku kila. ⁴Kusem ndindo te kugawa le ye saki le sawe suɲgokanu ki 40 furir 40 piymba minamɲgat. Sawe ta mbolɲge ye agaɲ wakeiken le abo minig ta ɲakmba ma gureɲmba kile-ɲgisikɛ suluwamɲgit ɲgina. ⁵Suɲgo nu Noa wam paguna ta Noa nu miɲge kumumba taɲamba ndo kina. ⁶Noa nu yar 600 ɲak minna le kule suɲgo ta promba kilke soɲgina.

⁷Noa, kiŋo kat nuŋe, piyo nuŋe, rugan kat nuŋe nane kule prowamŋgat ŋga waŋ poŋginaig. ⁸Sar umaŋ agaŋmor nyam tuku pinkam tuku ⁹ar ar pailnu paŋgarnu nane Kuate nu Noa wam paguna ta kumumba Noa ndoŋ waŋ poŋginaig. ¹⁰Waŋ poŋginaig le kusem ndindo kugana le kule suŋgo ta kilke mbol prona.

¹¹Noa tuku yar 600 tambun arnu ait 17 ait ta mbolŋge kilke puluke lika kule sugokanu bulbulmba kilke mbolŋge prowe likinaig. Samba mata puluka sawe suŋgokanu piyna. ¹²Ki 40 furir 40 sawe ta pur ndamba piymba minna. ¹³Ki ait ndui ta mbolŋge Noa nuŋe piyo nuŋe kiŋo kat nuŋe Sem Ham Yafet nuŋe rugan kat nuŋe keŋmba ndoŋ nane waŋ poŋginaig. ¹⁴⁻¹⁵Sar umaŋ agaŋmor tumbraŋok ŋguikok nane yeki yeki ar ar ŋakmba Noa nane ndoŋ waŋ poŋginaig. ¹⁶Kilke mbol agaŋ nyu mindek pailnu paŋgarnu Kuate buk sana ta kumumba waŋ poŋginaig. Taŋanaig le Suŋgoŋge malanga tukulna.

¹⁷Sawe ta mara 40 piymba minna le kule ta nzomba waŋ te-faitna. ¹⁸Taŋamba kule nzomba mbolka waŋ te-faitna le kule mbol mbol lika minna. ¹⁹Kule suŋgo ŋayomba tabe sugo funu basleniŋmba biŋ ŋakmba kile-butokina. ²⁰Kile-butokina sulumba maŋ kule mbolke ŋayomba mita 7 mbolŋge kumuŋgina. ²¹Sar umaŋ agaŋmor tumbraŋok ŋguikok agaŋ ŋakmba kilke mbolŋge likinaig tuku taŋgo pino ŋakmba turmba butoka ŋgisike sulunaig. ²²Agan nyunu mindek kilke mbolŋge mabsen ŋak ta ŋakmba kume sulunaig. ²³Suŋgoŋge kilke mbol mbal ŋakmba ma gureŋmba kile-ŋgisike suluna. Taŋgo pino sar umaŋ agaŋmor tumbraŋok ŋguikok agaŋ afu mine ndakinaig. Noa nane ndo waŋ sinam taŋge abo minnaig.

²⁴Kule ta tambun 5 mara 150 taŋamba kilke mbolŋge ibeŋ ndaka suŋgokanu minna.

Kule suŋgo ta ibeŋ kina

8 ¹Kuate nu Noa nane agaŋmor ndoŋ waŋ sinam taŋge minnaig ta nu sina so ndana. Nu nane idusniŋmba minna sulumba bubre sakina le pinderka kule muku serna. ²Taŋamba nu kilke mbolŋge kule bulbulnaig ta mata tukulniŋgina sulumba samba mata tukulna le sawe ta kugana. ³Tambun 5 ta sinamŋge kule ta ibeŋ-ibeŋmba minna. ⁴Taŋamba minna ka ka tambun 7 ait 17 mbolŋge waŋ ta ndeka Ararat biŋ mbol taŋge minyokina. ⁵Kule ibeŋ-ibeŋmba minna le tambun 10 ait 1 mbolŋge biŋ funu afu mayok kinaig.

⁶Mara 40 kinaig le Noa nu bubre malanga fudiŋndo ta talka ⁷kal ande kukulna le nu kule parakuwa ŋga ta tairŋga kine promba minmba luka pro ndana. ⁸Taŋana le Noa nu kilke buk parakina e ŋga idusna sulumba gami ande kukulna le kina ⁹kumba ka kule ndo minna le tiŋga mabtam tuku ma kugatok le nu maŋ luka waŋ tugum ta prona. Prona le Noa ndek wai kuitka tumba waŋ sinamŋge pilna.

¹⁰Minna ma ma kusem ndindo kina le nu gami ta maŋ kukulna le kina ¹¹kumba ka furiram maŋ luka olif waŋenu abonu purmba tina ta nzonga tumba luka nu tugum ta prona. Taŋana le Noa nu ail waŋe ta kaŋgermba kule buk ibeŋ ket ŋga idusna.

¹²Minna ma ma maŋ kusem ande kugana le maŋ gami ta kukulna le kina sulumba maŋ luka pro ndana. Nu nduiye kina. ¹³Noa tuku yar 601 tambun ndindo ait ndindo mbolŋge kule kilke mbolŋge ta parakina le Noa nu wande funu buromba burok tambi mambilmba kilke kaŋgerna ta parakina. ¹⁴Tambun arnu ait 27 mbolŋge kilke paraka kareŋgina.

¹⁵Kile Kuate nu Noa sana: ¹⁶Ne, piyo naŋe, kiŋo kat naŋe rukan kat naŋe tane ŋakmba waŋ mbolŋge mayok ka ibeŋ kape. ¹⁷Aganmor ŋakmba tane ndoŋ minig ta sar umaŋ turmba ŋakmba kilmba kile-ibeŋkap. Taŋawap le nane tugeka kilke ŋakmba kumuŋge likamŋgaig ŋgina. ¹⁸Taŋakina le Noa, nuŋe kiŋo kat nuŋe, piyo nuŋe, rukan kat nuŋe nane ŋakmba ibeŋ kinaig. ¹⁹Sar umaŋ aganmor ŋakmba kilke mbolŋge likinaig tuku ta nyu mindek nane mata ibeŋ kinaig.

Noa nu Suŋgo tuku atraukina

²⁰Ibeŋ kinaig le Noa nu Suŋgo tuku idusmba ndame afu kilmba atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeina. Wakeina sulumba sar umaŋ aganmor nyam tuku ndui ndui kilmba bale farmba pa laŋlaŋ ta mbolŋge patika Suŋgo atraukam tuku pasokina le ugmba usarkinaig. ²¹Usarkinaig le Suŋgo nu mundur mayenu ta kamusna sulumba nu garena le wamdusmbi sakina: Taŋgo pino nane maŋ mbarwaig ta ye kilke te maŋ ŋayo siliwe nda. Nane kiŋo ndo wamdus ŋaigonu ŋak sugoka taŋamba ndo minig. Ye buk agaŋ abo minnaig tuku ta ŋakmba kile-ŋgisike suluwen ta ye maŋ taŋawe nda. ²²Kilke te minwa le nyamagaŋ ŋgunu tuku ait, nyamagaŋ mayekam tuku ait, sawe tuku ait, ki tuku ait, mafef tuku ait, furir tuku ait ta ŋakmba kugawe nda. Mara mindek muŋgu dubika minmba minamŋgaig ŋgina.

Kuate nu Noa ndoŋ wamdus ulendikina

9 ¹Kuate nu Noa nuŋe kiŋo kat nuŋe turmba nyaro pasa niŋge lika saniŋgina: Tane kiŋo kulim kile-patikap le tane tuku ndare mbolŋge kilke te kumuŋguwaig. ²Ye kile agaŋ ndende ŋakmba tane kulatkam tuku tiŋget. Sar umaŋ kilke mbolok aganmor kualegaŋ ŋakmba tane tuku kuru-kuruka minamŋgaig. ³Agan ŋakmba likade ta tane tuku nyamagaŋ minig. Ye buk ilinzu ŋakmba tiŋgen taŋamba ndo kile aganmor ŋakmba tiŋget. ⁴Tane aganmor ndemnu ndare ŋak ŋak ndanyap. Mbulap. Ta ndaŋam? Ndare ta nuŋe abo tugu. Ta tuku tane ndanyap. ⁵Taŋgo andeŋge ko aganmor andeŋge taŋgo inum balewa le kumwa ta nu mata kumamŋgat. ⁶Kuate nu taŋgo pino kile-mayokkina ta nuŋe suk. Ta tuku

tanjo andenge tanjo inum balewa ta nu mata kumamngat. ⁷Ye tane satinjet: Tane tugeka kiyo kulim kile-patikap le kilke kumunguwa ngina.

⁸Tanjakina sulumba Kuate nu Noa nuje kiyo kat nuje ndon terjenmba saningina: ⁹Tane isap. Ye kile tane ndon wamdus ulendika siyka son pasa satinjet te ye siyka kumuwanngit. Ngumnennga tane tuku ndare mbolnge mata pasa te kumuwanngit. ¹⁰Sar umar aganjmor tumbanjok nguikok kilke mbolok aganj jakmba abo minig tane ndon waj mbolnge ibej kinaig ta nane mata tane jakmba tuku pasa te saket. ¹¹Ye manj kule sunjombi aganj ndende jakmba kile-ngisike nda. Kule sunjonge kilke manj njayo siliwe nda ngina.

¹²Tanjakina sulumba nu manj lato saningina: Ye kile tane jakmba ndon wamdus ulendiket. Mara mindek tanjamba minmba minamngit. ¹³Ta tuku ye kile wanzu kuambor tananj gau mbolnge pilet. Kilke mbol mbal jakmba nane wanzu ta kanjerwaig sulumba pasa te idusamngai. ¹⁴Yenge wi le gau tinjuwa le wanzu prowa ta ¹⁵ye siyka son pasa satinjet te idusamngit. Kule sunjo manj promba tane jakmba kile-ngisike nda. ¹⁶Wanzu ta gau mbolnge minwa le ye kanjeri sulumba pasa te idusamngit. Ye siyka son pasa te aganj jakmba ngarosu jak abo minig ta tane satinjet ta siyka kumuwanngit. ¹⁷Ye kilke mbol mbal jakmba ndon wamdus ulendika wanzu kuambor tananj pilet ngina.

¹⁸Noa tuku kiyo kame waj mbolnge ibej kinaig ta nyu kat nanjine Sem Ham Yafet. Kanan nu Ham tuku kiyo. ¹⁹Noa tuku kiyo kame kej ta nane tuku ndare tugeka kile sine kilke mbol mbal jakmba mineg.

Noa nu Ham kasurna

²⁰Noa nu nyam piro ndo kumba minna tuku. Nunje tugu pilmba grep piro ande ngukina. ²¹Mara ande nu grep kule afu nyina le grep kulenge balena le nginnganka baibai sinamnge tawi kuklikina le wagek kinymba minna. ²²Tanjana le Kanan mam nuje Ham nu mam nuje wagek kinymba minna ta kanjerna sulumba nu ndek kumba ka aba kat nuje sanikina le ²³Sem nale Yafet ndon nale ndek tawi ande tumba kaika ngumnem-ngumnem baibai sinam kumba mam nakile kainaik. Nale mam nakile wagek minna ta kanjeram mbulmba tumail te-sinaik.

²⁴Kile Noa nu ngaro purfena le kiyo ngtribik wam kina ta kubenaik le isna sulumba nu ndek sakina: ²⁵Ye kile Kanan kasuri le nu nuje tira kame kumnemnge nane tuku sanzal tanjo piroka minamngat ngina.

²⁶Tanjakina sulumba nu manj lato sakina: Sine Sunjo tuku nyu tedungube. Nu Sem tuku Mbara. Kanan nu Sem kumnemnge nu tuku sanzal tanjo piroka minamngat. ²⁷Kuatenge Yafet sinzanjwa le nu tuku ndare tugekamngat. Nu tuku mbuj kame Sem tuku mbuj kame ndon ulendika minwaig le Kanan nu Yafet kumnemnge nu tuku sanzal tanjo piroka minamngat ngina.

²⁸Kule sunjo ta kugana le Noa nu maŋ lato yar 350 minna. ²⁹Nuŋe yar ulendimba ta 950 kusrena sulumba nu kumna.

Noa tuku ndare

10 ¹Noa tuku ndare ta teŋenmba. Noa tuku kiŋo keŋmba ande nyunu Sem ande Ham ande Yafet. Kule sunjo ibeŋ kina le nane keŋ ta kiŋo afu kile-patikinaig.

Yafet tuku ndare

²Yafet tuku kiŋo kat nuŋe nyu naŋgine ta teŋenmba. Gomer, Makok, Madai, Yawan, Tubal, Mesek, Tiras. Iŋgumneŋga nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuŋ kat naŋgine tuku nyu ta tumba naŋgine tumbraŋ yimyam kilmba minnaig.

³Gomer tuku mbuŋ kat nuŋe ta Askenas mbal Rifat mbal Tokarma mbal.

⁴Yawan tuku mbuŋ kat nuŋe ta Elisa mbal Spen mbal Siprus mbal Rodes mbal. ⁵Nane yu make tumba minig mbal le nuy mbolŋge minig mbal ta tuku mbuŋ naŋgine.

Yafet tuku ndare ta taŋamba ndo. Nane tuku tumbraŋ yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

Ham tuku ndare

⁶Ham tuku kiŋo kat nuŋe nyu naŋgine ta teŋenmba. Kus, Isip, Libia, Kanan. Iŋgumneŋga nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuŋ kat naŋgine tuku nyu ta tumba naŋgine tumbraŋ yimyam kilmba minnaig.

⁷Kus tuku mbuŋ kat nuŋe ta Seba mbal Awila mbal Sabta mbal Rama mbal Sabteka mbal. Rama tuku mbuŋ ta Zeba mbal Dedan mbal.

⁸Kus tuku kiŋo ande nyunu Nimrod. Nimrod nu kame bumba tumbraŋ afu kilke yaika kilmba minna tukunu nu gabat sunjo mayok kina. ⁹Nu Sunjoŋge turna le nu kanzerek taŋgo minna. Ta tuku nane afu naŋgine naŋgine teŋenmba sakade. Sunjoŋge ne turnuwa le kanzerek taŋgo Nimrod suk minamŋgat ŋgade.

¹⁰O buk Nimrod nu Babilonia kilke ta tuku tumbraŋ keŋmba kulatkina. Tumbraŋ keŋmba ta ande nyunu Babilon ande Ereka ande Akad. ¹¹Nu Babilonia kilke kusremba Asiria kina sulumba tumbraŋ sugo bailkamba ninde lika wande patike likina. Tumbraŋ sugo ta ande nyunu Nineve ande Rehobot-Ir ande Kala ande Resan. ¹²Resan nu Nineve le tumbraŋ sunjo Kala ŋgamu-ŋgamuŋge minna.

¹³⁻¹⁴Isip tuku mbuŋ kat nuŋe ta Lidia mbal Anam mbal Leab mbal Naftu mbal Patrus mbal Kaslu mbal Kreta mbal. Kreta mbal nane Filistia mbal nane tuku mbuŋ naŋgine.

¹⁵Kanan nu kiŋo armba ŋak minna. Kiŋo mulum ta Sidon ande nyunu Het. Iŋgumneŋga nale tuku ndare tugekinaig sulumba mbuŋ kat naŋgine

tuku nyu ta tumba nanjine tumbran yimyam kilmba minnaig. ¹⁶⁻¹⁸Kanan nu Yebus mbal Amor mbal Girkas mbal Hiwi mbal Arka mbal Sini mbal Arwat mbal Semar mbal Hamat mbal nane tuku mbuŋ nanjine. Kanan tuku tumbran mboŋ nane sili-silinaig le ¹⁹nane tuku tumbran mboŋ makenu ande kumba ka Sidonje tingina le ande kumba ka Geranje tingina. Gerar tumbran ta Gasa tumbran patumba. Tumbran make ki prote kumam kina ta kumba ka Sodom, Gomora, Atma, Seboimnje tingina. Seboim tumbran ta Lasa tumbran patumba minna.

²⁰Ham tuku ndare ta taŋamba ndo. Nane tuku tumbran yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

Sem tuku ndare

²¹Yafet aba nuje Sem nu Hibu mbal ŋakmba tuku mbuŋ nanjine.

²²Sem tuku kiŋo kat nuje tuku nyu ta teŋenmba. Elam, Asur, Arpaksad, Lud, Aram. Ŋgumneŋga nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuŋ kat nanjine tuku nyu ta tumba nanjine tumbran yimyam kilmba minnaig.

²³Aram tuku mbuŋ ta Us mbal Hul mbal Geter mbal Mesek mbal.

²⁴Arpaksad tuku kiŋo nuje nyunu Sela. Sela tuku kiŋo nuje nyunu Eber.

²⁵Eber nu kiŋo armba kile-patikina ta ande nyunu Pelek. Pelek tuku ait mbolnje taŋgo pino ŋakmba sili-silinaig. Eber tuku kiŋo ande nyunu Yoktan.

²⁶⁻²⁹Yoktan tuku mbuŋ ta Almodad mbal Selef mbal Hasarmawet mbal Yera mbal Hadoram mbal Usal mbal Dikla mbal Obal mbal Abimael mbal Seba mbal Ofir mbal Awila mbal Yobab mbal. Nane ŋakmba Yoktan tuku ndare. ³⁰Nane tuku ma tugu makenu ta Mesanje tiŋga laipmba kumba ka Sefarje tingina. Sefar tumbran ma taknu ki prote kumamnje minna.

³¹Sem tuku ndare ta taŋamba ndo. Nane tuku tumbran yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

³²Taŋgo kuasmbi ŋakmba ta Noa tuku ndare. Kule suŋgo kugana le Noa tuku kiŋo kat nuje tuku ndare puluka tugekina. Nane keŋ ta kilke mbol mbal ŋakmba tuku mbuŋ kat nanjine.

Kuate nu taŋgo tuku mane tugu mbilniŋge likina

11 ¹O buk tugu mbolnje taŋgo pino kilke ŋakmba mbolnje pasa ndindo agaŋ ndende ŋakmba nyu ndindo saka minnaig. ²Nane ki prote kumamnje kine promba minnaig. Taŋamba minnaig ma ma mara ande nane kinaig ka Babilonia tuku ma guton ande mbol pronaig sulumba nane taŋge tumbran ulnaig. ³Taŋamba nane nanjine nanjine sakinaig: Sine kilke kilmba pasoka ndame wakeikube le kareŋguwaig ŋginaig. Nane taŋamba wakeikinaig sulumba wande palmbim tuku gulgol ta tumba ndame ta pisneniŋginaig le ndame ta denjinaig.

⁴Kile nane ndek sakinaig: Sine tumbran suŋgo ande ulmba wande patikube sulumba wande suŋgo kuen ŋayo ande pilbe. Funu ka samba

kirewa. Taŋamba sine nyu ŋak minbe sulumba sili-silimba ma tugu ŋakmba kine ndakube ŋginaig.

⁵Nane wande ta pilnaig le Sunŋo nu nane tumbraŋ ulmba wande kuen ŋayo pilnaig ta kangeram ndekina sulumba ⁶sakina: Taŋgo pino nane ndare ndindo pasa kuale ndindo. Nane maŋau te tugu pilmba kade ta ŋgumneŋga naŋgine nzali dubimba maŋau afu kam tuku sakuwaig sulumba ta kamŋgaig. ⁷Ta tuku sine ndek kab sulumba taŋgo tuku mane tugu mbilniŋbe le nane naŋgine naŋgine pasa katese ndawaig ŋgina.

⁸Taŋakina sulumba Sunŋo nu taŋgo pino ŋakmba tugena le nane wande piro sunŋo ta kusremba sili-silimba kilke tugu ŋakmba mbol kine likinaig. ⁹Tumbraŋ sunŋo ta nyunu Babilon ŋginaig. Ma ta mbolŋge Sunŋo nu nane tuku mane tugu mbilniŋge likina le nane sili-silimba kilke tugu ŋakmba mbol kine likinaig.

Sem tuku ndare

¹⁰Sem tuku ndare tuturmba teŋenmba kina. Kule sunŋo ta ibeŋ kina le yar armba kinaig le Sem nu yar 100 ŋak minmba kiŋo ande nyunu Arpaksad te-pilna. ¹¹Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 500 kusremba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹²Arpaksad nu yar 35 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Sela te-pilna. ¹³Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 403 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁴Sela nu yar 30 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Eber te-pilna. ¹⁵Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 403 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁶Eber nu yar 34 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Pelek te-pilna. ¹⁷Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 430 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁸Pelek nu yar 30 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Reu te-pilna. ¹⁹Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 209 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁰Reu nu yar 32 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Seruk te-pilna. ²¹Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 207 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²²Seruk nu yar 30 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Nahor te-pilna. ²³Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 200 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁴Nahor nu yar 29 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Tera te-pilna. ²⁵Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 119 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁶Tera nu yar 70 kusrena sulumba kiŋo afu kile-patikina ta ande nyunu Abram ande Nahor ande Haran.

Tera tuku ndare

²⁷⁻²⁹Tera tuku ndare tuturmba teŋemba kina. Nu kiŋo keŋmba kile-patikina ta ande Abram ande Nahor ande Haran. Haran nu Lot te-pilna sulumba nu kulim armba turmba kile-patikina ta ande nyunu Milka ande Iska. Mam naŋgine kume ndakina le Haran nu amboŋga nuŋe tumbraŋ tuguk Urŋge minmba kumna. Ma tugu ta nyunu Babilonia. Abram nu Sarai tina le Nahor nu mambo nuŋe Haran tuku kulim Milka tina.

³⁰Sarai nu niŋka kiŋo kugatok minna.

³¹Kile Tera nu kiŋo nuŋe Abram rugan nuŋe Sarai wa nuŋe Lot nane keŋ ta kilmba Babilonia ma tugu Ur tumbraŋ kusremba Kanan kilke mbol kambim saka kinaig kumba ka Haran tumbraŋ promba taŋge minnaig ma ma Tera nu kumna. ³²Nu yar ŋakmba 205 kusrena sulumba Haran tumbraŋ taŋge nu kumna.

Suŋgo nu siŋka pasa saŋgrinu Abram sana

12 ¹Mara ande Suŋgo nu Abram sana: Ne naŋe kilke naŋe tumbraŋ tuguk naŋe ndare kusreka ye ma ande tumni le ne ka kilke ta mbolŋge mina. ²Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka taŋgo kuasmbi suŋgokanu mayok kaŋgat. Yeŋge ne nyaro tini le ne taŋgo suŋgo nyu ŋak minamŋgat. Taŋawa le nane ŋgumnemba ne tuku saka nane afu nyaro niŋge likamŋgaig. ³Nane afu ne nyaro tinwaig ta ye mata nane nyaro niŋgamŋgit. Ko nane afu ne kasurnuwaig ta ye mata nane kasurniŋgamŋgit. Ne mbolŋge ye kilke tugu ŋakmba mbolŋge wam mayenu kamŋgit ŋgina.

⁴Suŋgo nu taŋakina le Abram nu miŋge dubimba tiŋga Haran tumbraŋ kusremba kina le Lot nu dubimba kina. Ait ta mbolŋge Abram nu yar 75 ŋak minna. ⁵Abram nu kumba piyo nuŋe Sarai, nzamu nuŋe Lot, Haran mbal afu nu piyaniŋmba kilna ta agaŋ ndende ŋakmba kilmba Kanan kambim saka kinaig kumba ka ka Kanan kilke mbol pronaig. ⁶Pronaig sulumba kilke ŋgamu fetka kumba ka Sekem ma promba More ma tuku ail suŋgo ta tugumŋge minnaig. Ait ta mbolŋge Kanan mbal nane kilke ta mbolŋge mine likinaig.

⁷Minnaig le Suŋgo nu Abram tugum promba sana: Ye ne tuku ndare kilke te siŋka serniŋgamŋgit ŋgina. Taŋakina le Abram nu Suŋgo nu teŋge ye tugum prowat ŋga ndame afu kilmba turŋaŋga atraukam tuku pa laŋlaŋ inum wakeina. ⁸Taŋana sulumba nu ma ta kusremba kina ka tabe ande poŋga baibai patika taŋge minnaig. Tabe ta Betel tumbraŋ ki butuŋgate kumam Ai tumbraŋ ki prote kumam nu ŋgamuŋge minna. Tabe mbol taŋge Abram nu ndame turŋaŋga Suŋgo atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeimba Suŋgo mbariŋmba nu tuku nyu te-duŋga minna. ⁹Taŋana sulumba nu maŋ tiŋga kumba ka Negeb ma baknu ta kambim saka kina. Negeb ma baknu ta Kanan kilke mbolŋge minit.

Abram nu Isip kilke mbol kina

¹⁰Nu kina ta Negeb kilke mbolŋge guba sunġo prona tukunu Abram nane gubak minnaig sulumba ndeka kilke ta kusremba Isip kilke mbol ndekinaig. ¹¹Ndekinaig sulumba Isip kilke mbol prowam bafumba nu piyo nuŋe Sarai sana: Ne pino tumail pasi nġarosu mayenu ndo. ¹²Isip taŋgo kame nane ne kaŋgernumba nuŋe piyo nuŋe nġa idusmba ne tam tuku ye baleyumba ne kusrenamŋgaig. ¹³Ta tuku taŋgo te ye tuku leu nġa saniŋga le nane ne tuku nġa ye bale ndayuwaig le ye maye minamŋgit nġa Sarai sana.

¹⁴Taŋakina sulumba Abram nu Isip kilke mbol prona le Isip mbal mambilmba Sarai kaŋgermba pino ta mayenu ndo nġinaig le ¹⁵Farao tuku mbal afu nane Sarai kaŋgermba kumba ka Farao sanaig. Sanaig le nu ismba taŋgo afu kukulniŋgina le pro Sarai tumba Farao tuku wande mbol kinaig le nu taŋge minna.

¹⁶Minna le Farao nu Sarai tuku garena le nu Abram kigamba agaŋ ndende sunġomba tuna. Nu agaŋmor sunġomba sipsip makau kamel doŋki piro mbal turmba Abram tuna le kilna.

¹⁷Farao nu Abram piyo nuŋe Sarai pinonu tina tukunu Sunġo nu Farao nuŋe wande tuma mbal turmba nġaigo siglikina le guaze sugo kilelikinaig. ¹⁸Taŋanaig le Farao ndek Abram wika kusnana: Ne ame maŋau ye mbolŋge kina? Ndaŋam saka ne naŋe piyo naŋe ta ye ndasayina? ¹⁹Ne yiŋe kulim nġa sayina tukunu ye yiŋe pinonu ten. Kile piyo naŋe te tumba kua kaye nġa Abram sana. ²⁰Taŋakina sulumba nu nuŋe mbal saniŋgina le nane Abram mindemba kumba ndinŋge mbilnaig le Abram nale piyo nuŋe ndoŋ agaŋ ndende nġakmba kilmba kinaig.

Lot nu Abram kusremba Sodom tumbraŋ kina

13 ¹Abram nu piyo nuŋe Sarai nzamu nuŋe Lot agaŋ ndende nġakmba kilmba Isip kusremba kina ka Negeb ma baknu mbol prona. ²Abram nu agaŋmor silwa ndametiŋ gol ndametiŋ agaŋ ndende ta sunġomba nġak minna.

³Nu Negeb ma mbol prona sulumba maŋ tiŋga kumba ka ka Betel tumbraŋ patumba nu o buk baibai patikina ma ta tugum prona. Ma ta Betel tumbraŋ Ai tumbraŋ nġamu-nġamuŋge minit. ⁴Minna sulumba o buk atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeina ma ndui ta mbolŋge maŋ Sunġo mbariŋmba nu tuku nyu te-duŋga minna.

⁵Lot nane Abram ndoŋ minnaig ta nu mata agaŋ ndende sipsip makau baibai sunġomba nġak minna. ⁶Nale ar ta agaŋmor sunġomba nġak tukunu nale ma ta tuma minam kumuŋ kuga. ⁷Ta tuku Abram tuku agaŋmor kulat taŋgo nane Lot tuku agaŋmor kulat taŋgo ndoŋ muŋgu gubra nġak minnaig. Ait ta mbolŋge Kanan mbal Peris mbal nane ma ta mbolŋge minnaig tuku.

⁸Kile Abram nu ndek Lot sana: Ne sile ndare ndui ta ndo. Ta tuku sile ngamuknge munngu gubra njak mine ndakupe. Sile tuku piro tanngo mata nane munngu gubra njak mine ndakuwaig. ⁹Ma te sunngokanu. Ne nanje kilke inum kanjgermba madiwa le sile purkupe. Ne ma ande mbol kaye ndeta ye ma ande mbol ka ngina.

¹⁰Tanjakina le Lot nu mambimba Yordan kule kumamnge ma gutoj ta kanjgerna. Ma ta kule sunngomba njak kumba ka Soar tumbrañnge tinjina. Ait ta mbolnge Sunngo nu Sodom le Gomora njai go sili ndakina. Ma ta mayenu ndo Sunngo tuku piro Isip mbal tuku kilke tananj. ¹¹Ta tuku Lot nu ma ta mayenu ndo nga Yordan ma gutoj ta njakmba madimba te-suluna. Tanjamba nu Abram kusremba ki prote kumam ma ta mbolnge ka minna le nale yimyam minnaik.

¹²Abram nu Kanan kilke mbolnge minna le Lot nu Yordan ma gutoj ta kumba ka tanje minyokina sulumba nuje baibai Sodom tumbrañ patumba patike likina sulumba nu tanje minna.

¹³Sodom mbal nane une manjau sunngomba kumba Sunngo tuku minje ngurmba minnaig.

Sunngonge Abram Kanan kilke njakmba tuna

¹⁴Lot nu Abram kusrena le Sunngo nu Abram sana: Ne tinja mambimba ma tugu njakmba kanjgerka. ¹⁵Ma njakmba ne kanjgerkate ta ne nanje ndare njakmba ndonj sertinji le tane tuku kilke minmba minamngat. ¹⁶Yenje ki le ne tuku ndare tugeka ne tuku mbun burnu kumuñ kuga prowamngai. Kilke mbolnge tub tub tananj burnu kumuñ kuga. ¹⁷Kile ne tinja kilke tuku kuennu kilke tuku sungonu njakmba lika kanjgerka. Ye kilke ta njakmba ne tanmbimngit nga Abram sana.

¹⁸Tanjakina le Abram nu nuje baibai sambriniñmba ma ta kusremba kumba ka Hebron tumbrañnge Mamre tuku ail sugo tugum tanje minyokina. Minyokina sulumba Sunngo atraukam tuku pa lanlanj ande wakeina.

Abram nu gabat sugo afu ndonj kame bunaig

14 ¹Mara ande Babilonia tuku gabat sunngo Amrafel, Elasar tuku gabat sunngo Ariok, Elam tuku gabat sunngo Kedorlaomer, Goim tuku gabat sunngo Tidal nane bailka ta ²gabat sugo 5 ndonj kame bunaig. Gabat sugo 5 ta Sodom tuku gabat sunngo Bera, Gomora tuku gabat sunngo Birsu, Atma tuku gabat sunngo Sinab, Seboim tuku gabat sunngo Semeber, Bela tuku gabat sunngo turmba. Bela tumbrañ tuku nyu ande Soar nginaig.

³Gabat sugo 5 ta ulendika pasa katnaig sulumba Sidim tuku ma gutoj ta kinaig. Ma ta kile Yu Kagli Njajo tanje te-suluna. ⁴Kedorlaomer nu yar 12 gabat sugo 5 ta kulatkina le nane ta tuku ndagariniñgina le yar 13 mbolnge nane nu ndonj kame bunaig.

⁵Yar 14 mboŋge Kedorlaomer nuŋe gulab kame gabat sugo keŋ ta ndoŋ nane naŋgine kame mbal kile-maŋgurka kinaig ka tumbraŋ afu ndoŋ kame bunaig. Asterot-Karnaim tumbraŋge Kedorlaomer nu Refaim mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibeŋkina sulumba ka Ham tumbraŋge nu Susim mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibeŋkina sulumba ka Kiriaticim tuku ma gutoŋ taŋge nu Emim mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibeŋkina. ⁶Taŋamba nu maŋ kina ka EDOM ma biŋ taŋge nu Hor mbal ndoŋ kame bumba nane yokerkina le nane sili-silinaig le nu nane dubika kina ka Elparan tumbraŋ ma baknu ta makembinge lukina.

⁷Lukina sulumba kumba ka Enmispāt tumbraŋ pronaig. (Tumbraŋ ta kile nyunu Kades ŋgade). Tumbraŋ taŋge nane Amalek mbal Amor mbal ndoŋ kame bunaig sulumba nane tuku kilke ta yaike likinaig. Amor mbal nane Hasason-Tamar tumbraŋge minnaig tuku.

⁸Ait ta mboŋge Sodom, Gomora, Atma, Seboim, Bela tumbraŋ 5 ta tuku gabat sugo nane naŋgine kame mbal ndoŋ Sidim tuku ma gutoŋ ta kinaig sulumba taŋge nane kame tuku kuaneka minnaig. ⁹Elam tuku gabat suŋgo Kedorlaomer, Goim tuku gabat suŋgo Tidal, Babilonia tuku gabat suŋgo Amrafel, Elasar tuku gabat suŋgo Ariok nane mata kame tuku kuaneka minnaig. Gabat sugo bailka ta nane gabat sugo 5 ta ndoŋ kame buwam bafunaig.

¹⁰Sidim tuku gutoŋ ta nane buk ndame dabuk dabuk kolta suk ta sota burok suŋgomba sarke likinaig. Kile kame saŋgri tiŋgina le Sodom tuku gabat suŋgo Gomora tuku gabat suŋgo nale kuru-kuruka nakile kame mbal ndoŋ kua ka bariŋga burok ta sinam kinaig le gabat sugo keŋ ta nane kame kuasmbi afu ndoŋ kua ka ma tabenu ta poŋga kinaig. ¹¹Taŋanaig le gabat sugo bailka ta nane Sodom le Gomora tuku agaŋ ndende, nyamagaŋ, taŋgo pino turmba yomba kilmba kinaig. ¹²Abram nzamu nuŋe Lot nu Sodomge minna le nane nu tumba nu tuku agaŋ ndende turmba kilmba kinaig.

¹³Taŋanaig le taŋgo ande nu wam ta kaŋgermba kua ka Abram sota kina sulumba Abram kila sana. (Abram nu Mamre tuku ail tugum taŋge minna. Mamre nu Amor taŋgo ande. Nu nuŋe mambo kat nuŋe ndoŋ nane keŋ ta Abram tuku gulab kat nuŋe minnaig. Mambo ar ta nyu nakile Eskol le Aner). ¹⁴Nane Abram tuku nzamu nuŋe tumba kinaig ta taŋgo taŋge wam kubeu tuna le Abram nu ismba nuŋe kuasmbi kame taŋgo 318 ta ŋakmba kile-maŋgurkina sulumba nane ndoŋ gabat sugo bailka ta dubika Dan tumbraŋ kinaig. ¹⁵Furir ŋgamuna le nu nuŋe kuasmbi ta kilmba walna sulumba gabat sugo bailka ta ndoŋ kame bumba nane kile-ibeŋka yokerkinaig le nane sili-silinaig le nane dubika kinaig ka Hoba tumbraŋ pronaig. Hoba tumbraŋ ta Damaskus tumbraŋ patumba minna. ¹⁶Nu Sodom le Gomora tuku gabis agaŋ ndende ŋakmba ta kile-luka kilmba nzamu nuŋe Lot turmba tumba Lot tuku agaŋ ndende

tanjo pino ñakmba turmba kilmba luka kinaig. ¹⁷Abram nu gabat sugo bailka ta ndoŋ kame bumba nane kile-iberŋkina sulumba luka prona le Sodom tuku gabat suŋgo ta Abram sota kina ka Zawe ma gutoŋ tanje Abram te-silikina. (Ma gutoŋ ta tuku nyu ande Gabat Sugo tuku Gutoŋ ŋgade).

Melkisedek nu Abram nyaro tuna

¹⁸Salem tuku gabat Melkisedek nu Kuate o mbolok tuku pris minna. Nu bret grep kule kilmba Abram tugum kumba ¹⁹nyaro pasa tuna sulumba sakina: Kuate nu o mbolok. Nuŋge samba kilke kile-mayokkina. Nuŋge ne nyaro pasa tinwa. ²⁰Kuate nu o mbolok. Sine nu tuku nyu te-duŋgube. Nuŋge ne sinzaŋnat le naŋe ŋgueu mbal ñakmba kile-iberŋkat ŋgina.

Taŋakina le Abram nu gabis agaŋ ndende ñakmba kilna ta maŋgur 10 patika ande tumba Melkisedek tuna. ²¹Taŋana le Sodom tuku gabat suŋgoŋge ndek Abram sana: Tanjo pino ñakmba yiŋe kili le gabis agaŋ ndende ñakmba ne kila ŋgina le ²²Abram ndek Sodom tuku gabat suŋgo ta sana: Kuate Suŋgo nu o mbolok. Nuŋge samba kilke kile-mayokkina le ye kile Suŋgo tuku nyu mbolŋge pasa saŋgri pilewet. ²³Ne ŋgumneŋga sakikat: Yeŋge Abram agaŋ ndende suŋgomba tuwen le kile nu agaŋ ndende suŋgomba ñak minit ŋga sakikat tukunu ye ne tuku agaŋ inum te nda. Muli foŋfoŋ afu ko kupe ŋgaro tuku muli ande mata ye te nda. ²⁴Ye mbulit. Ye agaŋ ndende afu kile nda. Ye tuku kuasmbiŋge nyamagaŋ afu kilmba nyinaig ta maye. Ye tuku gulab kame Aner Eskol Mamre nane ndo agaŋ ndende afu niŋga ŋga sana.

Kuate nu Abram ndoŋ wamdus ulendinaik

15 ¹Mara ande Abram nu kiŋatanu suk Suŋgoŋge wika sana: Abram, ne kuru kuru ndaka. Ye ne tuku kandim taŋaŋ ne kulatka minet. Ne lafu mayenu suŋgokanu tamŋgat ŋgina. ²Taŋakina le Abram nu ndek sana: O Kuate Suŋgo, ye kiŋo kugatok minet. Ye kumi le Damaskusnu tanjo Elieser nuŋge ye tuku agaŋ ndende kilamŋgat. Ta tuku ne ame agaŋ mayenu ye samŋgat? ³Ne ye tuku ndare tumunu ande ndasina tukunu ye tuku kukul tanjo nuŋge ye tuku agaŋ ndende kilamŋgat ŋgina.

⁴Taŋakina le Suŋgo nu pasa lafumba sana: Kuga. Kukul tanjo naŋe Elieser nu ne tuku agaŋ ndende kile nda. Naŋe kiŋo ndinok ta nuŋge ne tuku agaŋ ndende kilamŋgat ŋgina. ⁵Taŋakina sulumba nu Abram tumba kilim kumba sana: Ai ambe. Samba mbol ambe tandeka mambilmba mbai kaŋgerka. Ne ñakmba burkam kumuŋ e? Iŋgumneŋga ne tuku ndare mbolŋge mbuŋ gudommaba mayok kaŋgaig. Samba mbolŋge mbai minig taŋaŋ burnu kumuŋ kuga ŋgina. ⁶Taŋakina le Abram nu Suŋgo tuku pasa ta ismba nu tuku saŋgri tomba tiŋgina le Suŋgo nu tuku ŋgamuŋgal son ta kaŋgermaba nu tanjo tiŋreknu ŋgina.

⁷Tanjakina sulumba nu Abram sana: Ye Sunjo. Ye ne Babilonia mbal tuku kilke Ur tumbraŋge ye ne mindenumba te prowen. Kilke te ne sernam tuku ŋga ye tanjawen ŋgina le ⁸Abram ndek lafumba sakina: O Kuate Sunjo, ye kilke te miro minam tuku sayate ta ye ndaŋmba pasa ta son pasa ŋga kila pili e ŋgina le ⁹Kuate nu ndek sana: Agaŋmor afu kilmba ye tugum te prowa. Makau paŋgarnu ande, meme paŋgarnu ande, sipsip pailnu ande ŋakmba yar keŋmba ŋak, gami ande, sar umaŋ kitek ande turmba kilmba ye tugum te prowa ŋgina le ¹⁰Abram nu pasa ta kumumba agaŋmor ta kilmba nu tugum prona sulumba agaŋmor ta ŋgamuŋge fetke lika inumnu ndinamŋge inumnu ŋaiŋamŋge patike likina sulumba umaŋ armba ta fet ndakina. ¹¹Tajana le wir afu ndem ta kilam tuku fumba ndekinaig le Abram nu ndem ta ŋgailka nane yokerke likina.

¹²Ki ka butuŋgina le Abram nu kinymba ma make sunjo kaŋgermba ŋgamuŋgal pitina le nu kuru kuru sunjo tina. ¹³Taŋamba minna le Sunjo nu Abram sana: Ye siŋka sanet. Ne tuku mbuŋ kilke te kusremba kilke kise mboluŋge rawe taŋgo minwaig le kilke ta mbolok mbal nane piro kareŋnu niŋguwaig le piroka nane ait kuen ŋayo yar 400 nane sanzalnu minamŋgaig. ¹⁴Ait ta kugawa le ye kilke ta mbolok mbal lafumba piti niŋgi le naŋe mbuŋ kame kusrekuwaig le agaŋ ndende sunjomba ŋak tiŋga ma ta kusrewamŋgaig. ¹⁵Neŋge ndo mine mayemba ma ma saibo pilmba kuma le ŋgunuŋgaig. ¹⁶Amor mbal kilke te mboluŋge minig ta naŋgine mbar sugo ke likade ta kumuŋguwaig le naŋe ndare pulumba kinita ta ka bailkanu mboluŋge maŋ luka te prowamŋgaig ŋga Abram sana.

¹⁷Tanjakina le ki butuŋga furirna le waim ande pa guwa ŋak sati ande turmba mayok kinaik sulumba agaŋmor ndemnu Abrahamŋge fetka patikina ta ŋgamuk ŋgamuk kinaik. ¹⁸Tajanaik le Sunjo nu Abram ndoŋ wamdus ulendika siŋka son pasa Abram sana: Ne tuku ndare ye kilke te sertiŋamŋgit. Isip tuku kule sunjo kumamŋge kumba ka kule sunjo Yufretis kumamŋge tiŋgate kilke ta ŋakmba tane sertiŋamŋgit. ¹⁹⁻²¹Ken mbal Kenis mbal Kadmon mbal Hit mbal Peris mbal Refaim mbal Amor mbal Kanan mbal Girkas mbal Yebus mbal nane tuku kilke ta ŋakmba tane sertiŋamŋgit ŋga Abram sana.

Sarai tuku piro pino Hagarŋge kiŋo te-pilna

16 ¹⁻²Sarai nu Abram tuku kiŋo ande te-pile ndakina sulumba nu taŋgo nuŋe sana: Sunjo nu kiŋo ande ndasina tukunu ne ye tuku piro pino ndoŋ minap le nu kiŋo ande te-pilwa le yiŋe kiŋonu tamŋgit ŋgina. (Sarai tuku piro pino ta nyunu Hagar. Hagar nu Isipnu).

Abram nu Sarai ndoŋ wamdus ulendinaik sulumba ³Sarai nu nuŋe piro pino ta tumba Abram pinonu tuna. Ait ta mboluŋge Abram buk yar 10 Kanan kilke mboluŋge minna.

⁴Abram nu Hagar tumba nu ndoŋ minnaik sulumba Hagar nu kiŋo konna ta kamusmba nu Sarai ake agaŋ tanjaŋ ŋga talana. ⁵Tajana le nu

ndek Abram sana: Hagarŋge ye talayate ta naŋe mbar. Ye yiŋe piro pino ne tinnen ta nu kile fuŋgulok minmba nu ye talayate. Sunŋoŋge ndo nu sile pilesikuwa ŋga taŋgo nuŋe sana. ⁶Taŋakina le nu ndek Sarai sana: Pino ta ne tuku piro pino ndo. Ne ame wam nu mbol kam ndeta ka ŋgina. Taŋakina le Sarai nu Hagar sawe lika katna le kua ka nu kusrena.

⁷Hagar nu Sarai kusremba Sur kambim tuku ndin dubimba kina ka ma baknu mbolŋge kule burok tugum taŋge minna le Sunŋo tuku Eŋel nu tugum prona sulumba ⁸nu kusnana: Hagar, Sarai tuku piro pino, ne aniŋge prowat sulumba animbi kaŋgat e ŋgina le nu ndek eŋel ta sana: Ye yiŋe piro gabat Sarai tuku kuru-kuruka kua ka tembi prowit ŋgina le ⁹Sunŋo tuku Eŋel nu sana: Ne luka naŋe piro gabat sota kumba naŋe ŋgamuŋgal te-ibeŋmba Sarai kumnemŋge mina. ¹⁰Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka kuasmbi sunŋokanu mayok kaŋgat. Burnu kumuŋ kuga ŋgina.

¹¹Taŋakina sulumba Sunŋo tuku Eŋel maŋ lato sana: Ne kiŋo te-palmbimŋgat. Sunŋo nu ne tuku malmbi ta isna tukunu ne kiŋo ta nyunu Ismael^c ŋga. ¹²Nu doŋki ŋguikok taŋaŋ minmba nu taŋgo pino ŋakmba tuku ŋgueu minamŋgat. Nu nuŋe ndare tuma ndoŋ mata nu mine nda. Nu kasomŋge minamŋgat ŋgina. ¹³Taŋaka sana le Hagar nu nuŋe wamduŋmbi sakina: i ... Ye Kuate kaŋgerit ta ye kume ndakit ŋgina.

Sunŋo nu Hagar ndoŋ pasatina le Hagar nu sakina: O Kuate, ne tuku am mbolŋge agaŋ ndende ŋakmba mayokŋge minit ŋgina. ¹⁴Ta tuku nane kule burok ta nyunu “Sunŋo abo tugu ŋak nu ye kaŋgeryate” ŋgade. Kule burok ta Kades tumbraŋ Bered tumbraŋ ŋgamu-ŋgamuŋge minit.

¹⁵Abram Hagar fuŋgul te-tuna ta kile nu kiŋo te-pilna le Abram nu kiŋo ta nyunu Ismael ŋgina. ¹⁶Abram nu yar 86 ŋak minna le Hagar nu kiŋo ta te-pilna.

Kuate nu ŋgaro pikam tuku maŋau te-mayokna

17 ¹Abram nu yar 99 ŋak minna le Sunŋo nu Abram tugum promba sana: Ye Kuate Saŋgri Ijayo. Ye ne sanet. Ne ye tuku miŋge dubimba maŋau purfeŋnu ndo ŋak mina. ²Ye ne ndoŋ wamduŋ ulendika siŋka son pasa pilet ta dubimba kumuwaŋgit. Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka taŋgo pino sunŋomba mayok kaŋgaig ŋgina.

³Taŋakina le Abram ndek truk kina le Kuate nu maŋ lato sana: ⁴Ne isa. Ye tuku siŋka son pasa ne mbolŋge minit tukunu ne taŋgo kuasmbi sunŋomba tuku mbuŋ naŋgine minamŋgat. ⁵Ta tuku ne tuku nyu Abram kuga. Ne taŋgo kuasmbi sunŋomba tuku mbuŋ minamŋgat tukunu ye ne tuku nyu kitek Abraham pili le minamŋgat. ⁶Yeŋge ki le ne tuku ndare mbolŋge kuasmbi sunŋomba mayok kaŋgaig. Afu gabat sugo mayok

^c 16.11 Ismael nyu ta tugunu: Kuate nu isna

kanğaig. ⁷Ye ne ndoŋ ne tuku ndare kame ndoŋ wamdus ulendika siŋka son pasa te pilet ta kugawe nda. Ye siŋka kumuwaŋgit. Ye ne tuku Mbara, ne tuku ndare pulumba tuturmba kanğat ta tuku turmba Mbara minmba minamŋgit. ⁸Ne kilke te tuku tuguk taŋgo kuga ta ye kilke te nduiye naŋe ndare kame ta ndoŋ tane sertinğamŋgit. Kanan kilke ŋakmba te tane tuku kilke minmba minamŋgat. Kugawe nda. Ye siŋka tane tuku Mbara minmba minamŋgit ŋgina.

⁹Kuate nu maŋ lato Abraham sana: Ye siŋka son pasa te sanet. Naŋe ndare puluka tuturmba kuwaig ta tane pasa saket te ismba kumumba dubiwap. ¹⁰Ye ne ndoŋ naŋe ndare kame ndoŋ wamdus ulendika pasa dubimba kumuwaŋ tuku ta teŋenmba. Tane taŋgo kiŋo kame ŋakmba tuku ŋgaro pikap sulumba ¹¹ye tane ndoŋ pasa katet te gilai ndaŋgap. ¹²Tane kiŋo kile-patikap sulumba mara 8 kugawaig le nane tuku ŋgaro pikap. Taŋgine piro taŋgo tuku kiŋo kame tane kasomok taŋgo piyamba kile-likinaig ta ŋakmba tuku ŋgaro pikap. Taŋamba minmba minap le ¹³ye tane ŋakmba ndoŋ wamdus ulendika minmba minamŋgit. Ta tuku nane ŋakmba tuku ŋgaro pikap le taŋgine ŋgarosu mbolŋge nzilal ta minwaig. ¹⁴Taŋgo ande ŋgarosu nzilal ta kugatok ta nu tane ŋgamukŋge mine nda. Nu ye ndoŋ wamdus ulendikam tuku wam ta purmba pitaite ŋga sakina.

¹⁵Kuate nu maŋ Abraham sana: Ye kile piyo naŋe Sarai tuku sanet. Ne kile nyunu Sarai ndaŋga. Kile nyunu kitek Sara ŋga. ¹⁶Yeŋge nu nyaro tuwi le nu ne ndoŋ kiŋo ande te-palmbimŋgaik. Taŋamba nu taŋgo kuasmbi suŋgomba gabat sugo afu turmba tuku ina naŋgine minamŋgat ŋgina.

¹⁷Taŋakina le Abraham nu truk ka nzumilka wamdusmbi sakina: Yoi. Ye buk saibo pilmba yar 100 ŋak minet ta ndaŋmba ye kiŋo tam tuku sakate? Sara mata buk saibo pilmba yar 90 ŋak minit tukunu nu mata kiŋo te-palmbim kumuŋ kuga ŋga idusna. ¹⁸Taŋamba idusna sulumba Abraham nu Kuate sana: Ne ye tuku kiŋo Ismael ndo kulatka le nu maye minwa ŋgina kande ¹⁹Kuate ndek Abraham sana: Kuga. Piyo naŋe Sara nu ne tuku kiŋo ndinok te-palmbimŋgat ta ne kiŋo ta nyunu Isak ŋga. Ye kiŋo ta tuku ndare ŋakmba ndoŋ wamdus ulendika yiŋe siŋka son pasa kumumba dubimba minmba minamŋgit. Kugawe nda. ²⁰Ne Ismael tuku sayat ta ye mata isit. Yeŋge nu nyaro tuwi le nu tuku ndare tugekuwaig sulumba nu tuku ndare mbolŋge gabat sugo 12 mayok kanğaig. Nu tuku ndare mbolŋge kuasmbi suŋgo mayok kanğat. ²¹Ye Ismael tuku taŋawamŋgit ta ye Isak ndoŋ wamdus ulendika yiŋe pasa kumumba minmba minamŋgit. Yar ande si ait teŋen prowa le Sara nu kiŋo ta te-palmbimŋgat ŋgina. ²²Taŋakina sulumba Kuate nu Abraham ndoŋ pasate deŋpurmba nu kusremba kina.

²³Kile Abraham nu Kuate tuku miŋge dubimba ki ait ndui ta mbolŋge kiŋo nuŋe Ismael tuku ŋgaro pikna sulumba nu tuku wande tuma mbal

nu tanjo ndametiŋmbi piyamba kile-likinaig ta ŋakmba tuku ŋgaro pike likina. ²⁴⁻²⁵Abraham nu yar 99 ŋak minna le kiŋo nuŋe Ismael nu yar 13 ŋak minna le nane nale tuku ŋgaro piknaig. ²⁶Ki ait ndui ta mbolŋge ndo nane Abraham le Ismael tuku ŋgaro piknaig sulumba ²⁷nu tuku wande tuma mbal nu tanjo ndametiŋmbi piyamba kile-likinaig ta ŋakmba tuku ŋgaro turmba pike likinaig.

Kuate nu maŋ Sara kiŋo te-palmbim tuku Abraham sana

18 ¹Mara ande ki pa tiŋgina le Abraham nu Mamre tuku ail sugo tugum tanje nuŋe baibai kawaŋŋe minyok minna le Suŋgo nu tugum prona. ²Abraham nu mambimba tanjo keŋmba kaŋgerkina sulumba tiŋga pinderka kumba ka nane tugumŋge dagol tidroŋga loka saniŋgina: ³O tanjo sugo, mayemba prowaig. Tane ye liyumba ndakape. Tane tenje mabtumba isukusmba kape. ⁴Tenje minap le nane kule fudiŋ tumba prowaig le kupe minyaŋga ail kumnem tenje minyoka mabtap. ⁵Mabta minap le ye nyamagaŋmbi tane turtingi le nyumba saŋgri tumba kape ŋgina. Taŋakina le nane sakinaig: Ne sakate taŋamba ka ŋginaig.

⁶Taŋakinaig le Abraham nu pitik ndo nuŋe baibai sinam kina sulumba Sara sana: Pitik ndo plaua mayenu inum kunya sulumba waimbi pipmba bret foŋfoŋ pasoka ŋgina. ⁷Taŋakina sulumba Abraham nu pinderka nuŋe makau fonde tugum promba fatnu kitek butuknu kuya ŋak ande madimba tumba nuŋe piro tanjo tuna le nuŋge pre pre balemba kuapikina. ⁸Taŋana le Abraham nu makau fatnu kuapikina ta tumba bata le amo turmba kilmba nane tugumŋge patikina le nane kilmba nyumba minnaig.

Nane isukusmba minnaig le Abraham nu nane tugum tanje ail kumnemŋge nane tairŋga tiŋ minna le ⁹nane nu kusnanaig: Piyo naŋe Sara nu aniŋge minit ŋginaig le nu ndek sakina: Nu baibai sinam tenje minit ŋgina le ¹⁰tanjo inum tanje ndek nu sana: Yar ande si piyo naŋe Sara nu kiŋo tuwa le ye siŋka luka prowamŋgit ŋgina. Taŋakina le Sara nu nu ŋgumnemŋge baibai malaŋga tugum tanje pasa ta kagmaŋga ismba tiŋ minna.

¹¹Abraham nale Sara ndoŋ buk saibo patika yar gudommmba kinaig le Sara nu kiŋo te-palmbim kumuŋ kuga tukunu ¹²nu wamdusmbi nzumilka sakina: Ye buk saibo pilen. Yiŋe gabat mata saibo pilna. Ye ndaŋndaŋmba tuma kinymba kamusi ŋga idusna. ¹³Taŋamba idusna le Suŋgo nu Abraham sana: Ndaŋam tuku Sara nu nzumilka sakat: Ye buk saibo pilen ta ndaŋmba ye kiŋo tamŋgit ŋga sakat. ¹⁴Ye Suŋgo. Ne iduste ye wam ta kam kumuŋ kuga ŋga ne iduste e? Kuga. Ye wam ŋakmba kam kumuŋ. Ye buk sakit. Yar ande si ait tenjen mbolŋge Sara nu kiŋo tuwa le ye luka prowamŋgit ŋgina. ¹⁵Taŋakina le Sara nu yabuka sakina: Ye nzumil ndakit ŋgina le nu ndek nu sana: Kuga. Ne siŋka ne nzumilka ŋgina.

Kuate nu Sodom le Gomora tumbran̄ kile-ŋgisikam sakina

¹⁶Kile tan̄go keŋ ta tin̄ga Sodom tumbran̄ tumail tumba kinaig le Abraham nu nane mindeka ndin̄nge mbilin̄gam bafuna le ¹⁷Sun̄go nu wamdusmbi sakina: Ye maŋau kam bafuwet te ye Abraham yabuwe nda. Kuga. ¹⁸Ŋgumneŋga Abraham tuku ndare mbol̄nge tan̄go kuasmbi sun̄go san̄gri ŋak mayok kan̄gaig. Nu mbol̄nge kilke tugu ŋakmba mbol̄nge ye wam mayenu kam̄ngit. ¹⁹Ye nu madiwen le nu nuŋe kiŋo kame nuŋe wa kat nuŋe ye tuku maŋau tumniŋguwa le nane maŋau purfeŋnu tiŋreknu ŋak minam̄gaig. Tan̄awa le ye nu mbol̄nge siŋka pasa sawen ta kumumba tambim̄ngit ŋga idusna. ²⁰Tan̄amba idusmba nu Abraham sana: Sodom Gomora nale une maŋau sugokanu ŋak. Nale tuku une maŋau ta tan̄go pino ŋakmba nan̄gine nan̄gine sakade le iset. ²¹Nane sakade ta kumumba une ta minit e ta ye kumba katesewam̄ngit ŋgina.

²²Tan̄akina le tan̄go ar ta Sodom tumail tumba kinaik le Sun̄go nu Abraham ndoŋ minna le ²³nu ndek Sun̄go kusnana: Ne tan̄go tiŋreknu ŋaigonu ŋakmba ulendimba bale faram̄ngat e? ²⁴Tumbran̄ tan̄ge tan̄go tiŋreknu 50 minwaig ndeta ne tumbran̄ ta te-ŋgisiwam̄ngat e ko nanenu ŋga mapewam̄ngat? ²⁵Ne nane tiŋreknu ŋaigonu ŋakmba ulendimba bale faram̄ngat e? Ne tan̄awam kumuŋ kuga. Ne tan̄go ŋakmba kulatka kumumbi pilengate tuku. Ne maŋau mayenu ndo kate tuku ŋgina le ²⁶Sun̄go nu lafumba sana: Ye Sodom tan̄go tiŋreknu burka ka 50 ta ye nanenu ŋga ŋakmba mapen̄ngit ŋgina.

²⁷Tan̄akina le Abraham nu maŋ lato sana: O Sun̄go, ye maŋ ne kusnani le ne ye tuku ndagari ndanuwa. Ye ake tan̄go ndo. Ne ye tuku ise ndaka. ²⁸Ne tan̄go tiŋreknu burka ka 50 kuga 5 den ndeta ne tumbran̄ ta te-ŋgisiwam̄ngat e ŋgina le Sun̄go nu sana: Tan̄go tiŋreknu 45 ndo minwaig ta ye tumbran̄ ta te-ŋgisiwe nda ŋgina.

²⁹Kile Abraham nu maŋ lato Sun̄go kusnana: Ata. Tan̄go tiŋreknu 40 ndo nziŋge minwaig ndeta ne ndaŋam̄ngat ŋgina le Sun̄go nu lafumba sana: Nane 40 ndo nziŋge minwaig ta ye tumbran̄ ta te-ŋgisiwe nda ŋgina.

³⁰Tan̄aka sana le Abraham nu maŋ kusnana: O Sun̄go, ye maŋ lato kusnanam̄ngit ta ne ye tuku ndagari ndanuwa. Tan̄go tiŋreknu 30 ndo nziŋge minwaig ndeta ne ndaŋam̄ngat ŋgina le Sun̄go ndek nu sana: Ye nane 30 ndo kan̄gerkumba ta ye tumbran̄ ta te-ŋgisiwe nda ŋgina.

³¹Kile Abraham maŋ lato nu kusnana: O Sun̄go, ye gabat kuil̄nga ne ndoŋ pasatet. Tan̄go tiŋreknu 20 ndo nziŋge minwaig ndeta ne ndaŋam̄ngat ŋgina le Sun̄go nu sana: Nane 20 ndo minwaig ta ye tumbran̄ ta te-ŋgisiwe nda ŋgina.

³²Tan̄akina le Abraham nu maŋ lato kusnana: O Sun̄go, ye pasa ndindo te ndo sani le ne ye ndoŋ gubra ndata. Tan̄go tiŋreknu 10 ndo

nzinge minwaig ndeta ne ndaŋamngat ŋgina le Sunjo nu sana: Nane 10 ndo minwaig ta ye tumbran ta te-ŋgisiwe nda ŋgina. ³³Taŋakina sulumba Sunjo nu Abraham ndoŋ pasate deŋpurmba nu kusremba kina le Abraham nu luka nuje tumbran kina.

Sodom tuku une maŋau

19 ¹Furirna le eŋel ar ta Sodom pronaiik. Lot nu Sodom tumbran fonde malaŋga tugum taŋge minyok minna sulumba nu nale kaŋgerka tiŋga kumba ka nale tugumŋge loka sakina: ²O taŋgo sugo, mayemba prowaik. Tale kupe minyaŋga ye tuku wande mbolŋge kinyumba indole mafewa le maŋ kape ŋgina le nale ndek Lot sanaik: Kuga. Sile tumbran ŋgamu mayok siŋge kinyamŋgik ŋginaik kande ³Lot nu nale saŋgrimba sarsarnikmba nu tuku wande mbol kuwaik ŋga sanikina le nale tiŋga nu dubimba nu tuku wande mbol kinaig. Taŋamba Lot nu nuje piro mbal saniŋgina le nane nale tuku pagunaig sulumba bret yis kugatok pasokinaig le nu nyamagaŋ ta kilmba nale nikina le nyinaik.

⁴Isukuse deŋpurmba nale kinyam bafunaik le Sodom tumbran taŋgo kiŋo kame ta ŋakmba pro Lot tuku wande kornaig sulumba ⁵wi kuenka nu sanaig: Taŋgo ar furirat le ne sota prowaik ta nale aninge minik? Ne nale kile-mayokka le sine nale ndoŋ karbe ŋginaig.

⁶Taŋakinaig le Lot nu nane sota kilim kina sulumba malaŋga tukulmba saniŋgina: ⁷Tira kame, tane maŋau ŋayonu te nale mbolŋge ndakap. ⁸Ye tuku kulim ar minik te nale taŋgo ande ndoŋ kinye ndakinaik. Ye nale kile-mayokka tane tiŋgi le tane ame maŋau kam ndeta nale mbolŋge kap. Taŋgo ar te mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndakap. Nale ye tuku gulab prowaik le ye nale kulatket ŋgina. ⁹Taŋakina le nane Lot sanaig: Ne kua kaye. Ne tumbran tuguk taŋgo kuga. Ne ndaŋam saka siŋgine maŋau te kusrewam tuku peusiŋgit? Kua kaye. Kuga ta sine ne mata tumba ŋayo silinamŋgig ŋginaig. Taŋakinaig sulumba nane Lot mbiti-mbitimba malaŋga sambriwam bafunaig le ¹⁰taŋgo ar taŋge malaŋga talka wai sirmba Lot didikinaik le sinam kina le nale malaŋga tukulnaik. ¹¹Tukulnaik sulumba nale taŋgo kiŋo kame malaŋga tugumŋge minnaig ta ŋakmba am tukulniŋge likinaig le nane malaŋga te-sili ndakinaig.

Lot nane Sodom kusrenaig

¹²Kile nale ndek Lot sanaik: Naŋe ndare afu minig e? Naŋe mbiyel, naŋe kiŋo, naŋe kulim afu turmba minig kande kilmba tumbran te kusremba kua kape. ¹³Sile tumbran te te-ŋgisiwamŋgik. Tumbran te tuku taŋgo pino nane tuku une maŋau sunjokina le taŋgo pino nane naŋgine naŋgine sakade le Sunjo nu isna. Ta tuku Sunjo nu sile tumbran te te-ŋgisiwam tuku kukulsikina le prowik ŋginaik. ¹⁴Taŋakinaik le Lot nu tiŋga kumba taŋgo armba nu tuku kulim kat nuje kilam tuku madinikina ta sanikina: Tale tiŋgap le sine tumbran

te kile ndo kusremba kua kab. Sunjo nu tumbranj te te-ngisiwamngat ngina kande nale nu usre pasa sakate nga idusmba nale numbik ri ndanaik.

¹⁵Mafena le Sunjo tuku enjel ar ta nale sanjri mbakmba Lot sanaik: Ne tinga piyo naje, naje kulim ar ta kilmba kile ndo tinga pitik kua kape. Kuga ta tumbranj te tuku une njayonu lafunu ne turmba ngisinungat nginaik.

¹⁶Tanjakinaik le Lot nu wam nzumbilenja gitmba minna ta Sunjo nu Lot sinana le tanjo ar ta Lot le piyo nuje, kulim ar ta nane wainu kilmba kumba tumbranj tuku fonde kilimnje patikinaik. ¹⁷Nane kilimnje patikumba enjel inum ta nane saningina: Kua ka kape sulumba mbilka ngumnem mambil ndawap. Ma gutoj tenje mabte ndakap. Kua ka ka tabe si pongap. Tane ngisikubekaig ngina le ¹⁸Lot nu lafumba sakina: O tanjo sunjo, tanjamba kuga. ¹⁹Tale buk ye tuku sinatikina le ye mbolnje manjau mayenu kaik. Tabe si masken njayo tukunu ye tabe mbol ambe kua ka kambim fuguwet. Kumba mini le ndinje pa ta ye tuwa le kumba ngisinungit. ²⁰Ta tuku tale manj ye mbolnje manjau mayenu kap. Tumbranj patuk si kanjerap. Si fudinjo. Maye ndeta ye sinje ka mini sulumba kumba ngisike nda ngina le ²¹nu lafumba sana: Ta maye. Ne sakat tanjawanngit. Ye tumbranj si te-ngisiwe nda. ²²Ne paten kua ka tumbranj si kaye. Ye ne tairngamngit. Ne kumba si prowa le ye ma tugu te te-ngisiwamngit ngina.

Lot nu tumbranj ta fudinjo ngina tukunu nane tumbranj ta nyunu Soar^d nginaig.

Kuate nu Sodom Gomora kile-ngisikina

²³Ki mbol kina le Lot nu Soar prona le ²⁴Sunjo nu ndame pa soj njak sawe piyanu sukmba Sodom Gomora tuku ma tugu njakmba kumunje likina. ²⁵Tumbranj ar ta tuku ma gutoj ta tanjo pino aganj njakmba kilke mbolnje prowe likinaig ta njakmba usarke sulunaig. ²⁶Tanjanaig le Lot piyo nuje mbilka ngumnem mambilna kande nuje njarosu ta sol kuilka karenja makek suk tij minna.

²⁷Mafena le Abraham nu maratukuk tinga kina ka Sunjo ndonj pasata minnaik ma ta tugum prona sulumba ²⁸mambilmba Sodom Gomora tuku ma gutoj kilke njakmba kanjerkina ta pa guwa sunjo tafil njak tinga minna le kanjerna.

²⁹Kuate nu ma gutoj ta te-ngisiwam bafuna sulumba nu Abraham idusmba Lot kukulna le nu tinga ma kise kina. Tanjana le nu Lot buk minna tumbranj ta njakmba kile-ngisike suluna.

Lot tuku kulim ar ta kinjo kile-patikinaik

³⁰Lot nu Soar tumbranjje minam tuku kuru-kuruka nuje kulim ar ta kilmba tumbranj ta kusremba tabe ponga kinaig ka ndame burok ande kanjermba sinam tanje minnaig.

^d 19.22 Soar nyu ta tugunu Fudinjo

³¹Tañamba tañge minnaig sulumba kulim mulum ta mambo nuñe sana: Mam buk saibo pilna. Kilke te mbolñge tañgo ande sile kilam tuku mine ndakate. ³²Ta tuku ne isa. Sile mam grep kule tupe le nu nyumba ñginñgankuwa le sile nu ndoñ kinype. Tañape sulumba sile kiño kile-patikupe ñgina. ³³Tañamba furirna le nale mam nakile grep kule tunaik le nu nyumba ñginñgankina. Ñgin-ñgankina le kulim nuñe mulum ta mam nuñe ndoñ kinynaik ta mam nuñe ñginñganka nu wam ta katese ndana.

³⁴Mafena le kulim mulum ta ndek mambo nuñe sana: Furir ye mam ndoñ kinyit. Ñgilaiñge sile mañ mam grep kule tupe le nyumba ñginñgankuwa le ne suk mam ndoñ kinya. Tañape sulumba sile kiño ñak minpe ñgina. ³⁵Tañakina sulumba nale mam nakile mañ grep kule tunaik le nu nyumba ñginñgankina. Ñgin-ñgankina le mambo nuñe suk mam nuñe ndoñ kinynaik ta mam nuñe ñginñganka wam ta mata katese ndana.

³⁶Tañana le Lot tuku kulim ar ta mam nakileñge fungul nikina le kutunaik. ³⁷Kulim mulum ta kiño ande te-pilna sulumba kiño ta nyunu Moab ñgina. Kiño ta nu Moab mbal tuku mbuñ nañgine. ³⁸Mambo nuñe mata kiño ande te-pilna sulumba kiño ta nyunu Ben-Ami ñgina. Ben-Ami nu Amon mbal tuku mbuñ nañgine.

Abraham le Abimelek

20 ¹Abraham nu kumba ka Negeb ma baknu mbol prona sulumba Gerar tumbrañge minna. Gerar nu Kades tumbrañ Sur tumbrañ ñgamu-ñgamuñge minna. ²Tañge minna sulumba Abraham nu Sara nu yiñe kulim ñgina le Gerar tuku gabat suñgo Abimelek nu tañgo afu kukulññgina le nane pro Sara tumba ka Abimelek tunaig.

³Tañamba minmba ait ande furir ñgamu Abimelek nu kinyna sulumba kiñatina le Kuatenge sana: Ne isa. Ne pino te tañgo ñak tina tukunu ne kumamñgat ñgina.

⁴Abimelek nu Sara ndoñ kinye ndakinaik tukunu nu Suñgo lafumba sana: O Suñgo, ye mbar ndawen. Ne tañgo mbar ndade ta ne baleniñgam kumuñ e? ⁵Abraham nu nuñe ye sayina: Pino te ye tuku kulim ñgina le Sara mata ye sayina: Tañgo te ye tuku leu ñgina. Ye mbar ndawen. Ye tañgo pino ñakmba am mbolñge ye mañau te ken ñgina le ⁶Kuate nu kiñambi lafumba sana: Ne tañgo pino ñakmba tuku am mbolñge tañana ta ye kila. Ta tuku ye ne nu ndoñ une ndaka ñga peunen le ne pino ta kire ndana. ⁷Ne kile pino ta tumba luka ka tañgo nuñe tawe. Tañgo ta nu tuan tañgo ande. Nu ne tuku yabañwa le ne kume nda. Ne pino ta luka nu ndatawe ta ne nañe kuasmbi ndoñ tane ñakmba kume likamñgaig ñgina.

⁸Mafena le maratukuk tiñga Abimelek nu nuñe piro tañgo ñakmba kile-mañgurka pasa ñakmba Kuatenge sana le isna ta saningina le

nane kuru kuru sunjo tinaig. ⁹Tañanaig le Abimelek nu Abraham wika sana: Ne ame mañau sine mbolnje kina? Ye ame mbar ken le ne sine ñakmba piti sunjo te singam bafute? Ne siñka mañau ta ñayonu kina. ¹⁰Ne ndañam saka mañau teñenmba kina ñgina le ¹¹Abraham lafumba nu sana: Ye idusen tumbrañ te tuku tañgo nane Kuate tuku mingge kumnemnje minmba nu tuku nyu kurau ndakade tukunu nane ye tuku pino tumba ye baleyubekaig nga idusen. ¹²Pino te son ye tuku kulim. Sile mamnje kile-patikina ta sile ina yimyam le ye nu pinonu ten.^e ¹³Kuate nu ye kukulyina le ye yinje tumbrañ tuguk kusrewen sulumba nu sawen: Ne ye mbolnje mañau mayenu kumba ma ñakmba mbolnje tañgo ñakmba teñenmba saniñga: Tañgo te ye tuku leu nga saka ñgen.

Abraham nu tañamba Abimelek sana le ¹⁴nu kina ka Sara tumba pro Abraham tuna sulumba sipsip makau piro tañgo piro pino afu turmba kilmba promba Abraham tuna sulumba ¹⁵sana: Kilke te ñakmba ye tuku ndo. Ne ma ani nzalinu minam idusmba ndeta ka tañge minyoka ñgina. ¹⁶Tañamba nu ndek Sara sana: Ne mbar ndana. Tañgo kame ne ndoñ minig ta nane katesewaig nga ye leu nañe ndametij soñ 100 tuwet. Ye tañawi le ne mbar ande ke ndakina ta nane ñakmba katesemba kila palmbimñgaig ñgina.

¹⁷⁻¹⁸Abimelek nu Abraham piyo nuñe tina tukunu Kuate nu Abimelek tuku piyo nuñe, piro pino kat nuñe nane ñakmba kiño ñgailningina tukunu Abraham ndek Kuate yabañna le Abimelek nale piyo nuñe ndoñ, nuñe piro pino ñakmba nane wakeikina le nane mañ kiño kile-patike likinaig.

Sara nu Isak te-pilna

21 ¹Sunjo nu siñka pasa buk Abraham sana ta nu Sara mbolnje kina le ²nu funjul ñakna. Abraham nu buk saibo pilmba yar 100 ñak minna le piyo nuñe Sara nu Kuate nu ait sana ta mbolnje kiño ta te-pilna le ³Abraham nu kiño ta nyunu Isak ñgina.

⁴⁻⁷Kile Sara ndek sakina: Kuatenje ye sinzanyat le ye kiño te-pilit. Ta tuku nga ye gare-gareka nzumilket. Nane ñakmba ye mañau kit ta iswaig sulumba gare-gareka nzumilkamñgaig ñgina. Tañakina sulumba nu mañ lato sakina: Nane buk idusnaig Sara nu Abraham tuku kiño ande te-pile nda nga idusnaig ta ye tuku tañgo saibo pilna le kile ye nu tuku kiño ande te-pilit ñgina.

Isak nu mara 8 kusrena le ki ait ta mbolnje Kuate nu Abraham buk sana ta kumumba nu kiño nuñe tuku ñgaro pikna.

Abraham nu Hagar nale Ismael ndoñ pitaikina le kinaik

⁸Kiño ta sunjokina le ina nuñenje nu amo ñgailna. Ki ait ta mbolnje Abraham nu kiño amo kusrena ta tuku pagumba nye sunjokina. ⁹Tañana

^e 20.12 Hibru mbal tuku mañau buk tañamba minanu. Ina yimyam mam ndindo ta nane muñgu kilanu (2 Samuel 13 kanđerap).

le Abraham tuku kiyo Ismael nu Isipnu pino Hagar ndonj te-pilnaik ta nu Isak maim maim pasa tumba minna le Sara nu ismba ¹⁰tanjo nuje sana: Kiyo ta Isak ndonj ne tuku aganj ndende tuma kile nda. Piro pino ta kiyo nuje ndonj pitaika le kasom kuwaik ngina le ¹¹nu pasa ta ismba kiyo nuje Ismael tuku wamdus pitina le ¹²Kuatenge nu sana: Piro pino ta kiyo nuje ndonj ne wamdus piti ndanuwa. Ne Sara tuku pasa ismba dubiwa. Isak tuku ndare mbolnje ndo ne tuku mbuj mayok kanjaig. ¹³Piro pino ta tuku kiyo nu mata ne tuku kiyo tukunu yenje ki le nu tuku ndare mbolnje tanjo kuasmbi sunjo ande tugekamngat nga Abraham sana.

¹⁴Tanjakina le maratukuk tinja Abraham nu nyamaganj kilmba aganjmor ngarombi kule kunyna ta turmba kilmba Hagar tuku kailmane mbolnje patika kiyo nuje ndonj kukulnikina le kinaik kumba ka Berseba tuku ma baknu mbolnje kine promba lika minnaik. ¹⁵Lika minnaik ma ma kule kugana le kiyo nuje tumba kumba ka ail fudinjo ande kumnemnje pilna le kinymba minna. ¹⁶Kinymba minna le Hagar nu kiyo nuje ta kusremba nane tui fat parsinjade le kumba tinjate tanjamba nu kumba ka minyokina sulumba wamdusmbi sakina: Ye kiyo kanjermba mini le kumwa ta njayo ngina. Tanjakina sulumba nu tanje minyok minmba malmbika minna.

¹⁷Kiyo ta mata malmbika minna le Kuate nu isna le samba mbolnje Kuate tuku Ejel ndek Hagar wika sana: Hagar, ne ndanam wamdus pitinate? Ne kuru kuru ndaka. Kiyo naje malmbikate ta Kuate nu o buk isat. ¹⁸Ne tinja kumba ka kiyo naje tumba wamdus bul sera. Yenje ki le nu tuku ndare tugeka tanjo kuasmbi sunjo ande mayok kanjat ngina. ¹⁹Tanjakina sulumba Kuate nu Hagar tuku am talkina le kule burok ande kanjerna sulumba kumba ka aganjmor ngaro tambi kule kunyna. Kunyna sulumba kiyo nuje kule ta tuna le nyina.

²⁰Kuatenge kiyo ta kulatka minna le sunjokina sulumba kumba ka Paran tuku ma baknu mbolnje minyokumba kanzerek tanjo minna le ²¹ina nujenje Isipnu pino ande tumba Ismael te-tuna.

Abraham nu Abimelek ndonj wamdus ulendinaik

²²Ait ta mbolnje Abimelek nuje kame gabat nyunu Pikol tumba Abraham tugum promba sana: Kuate tuku nyaro ne mbolnje minit. ²³Ta tuku ne kile Kuate tuku nyu tambi pasa sangri pilewa sulumba ye mbolnje manjau njayonu ande ndaka. Ye tuku kutu mbolnje ye tuku wa kame mbolnje mata manjau njayonu ande ndaka. Ye buk ne mbolnje manjau mayenu ken ta kile ne suk ye mbolnje, kilke kile ne rawe tanjo tanjanj minit ta mbolnje manjau mayenu ndo ka ngina le ²⁴Abraham ndek nu sana: Ne sakate tanjamba ye pasa sangri pilewet ngina.

²⁵Tanjakina le Abraham nu kule burok ande Abimelek tuku piro tanjonje tinaig ta tuku nu sana le ²⁶nu ndek Abraham sana: Imanje

kule burok ta tina ta ye gilai. Ne ye ndasayina. Kile ndo sayate le ye iset ngina.

²⁷Tañakina le Abraham nu kina ka sipsip makau turmba kilmba promba Abimelek tuna sulumba nale wamdus ulendinaik. ²⁸Tañanaik sulumba Abraham nu sipsip fat 7 kilmba yamokŋge patikina le ²⁹Abimelek nu Abraham kusnana: Ne ndañam sipsip fat 7 ta yamokŋge patikat e ngina le ³⁰Abraham lafumba nu sana: Yenge kule burok ta sarken ta ne son nga sulumba sipsip fat 7 te kila ngina. ³¹(Nale wamdus ulendinaik tuku ma ta nane kile nyunu Berseba^f ngade).

³²Bersebaŋge wamdus ulendika Abimelek nuŋe kame gabat Pikol ndon nale luka Filistia ma mbol kinaik le ³³Abraham nu Bersebaŋge ail ande ngukina sulumba Kuate Suŋgo abo tugu ŋak nu tuku nyu te-duŋgina.

³⁴Tañamba nu yar gudomma Filistia kilke mbolŋge minna.

Abraham nu Isak tumba Kuate tuku atraukam bafuna

22 ¹Mara ande Kuate nu Abraham tuku ngamuŋgal son tagomba nu wika sana: Abraham ngina le nu woka sakina: Ye minet te ngina. ²Tañakina le Kuate nu sana: Ne tiŋga naŋe kiŋo naŋe ndindo Isak ne nu tuku kume purte ta tumba kumba ka Moria kilke mbolŋge tabe ande ye ne tumnamŋgit ta mbolŋge ne ye tuku atrauka kiŋo ta balemba piya le ugmba usarkuwa ngina. ³Tañamba sana le Abraham nu maratukuk tiŋga kuaneka doŋki inum tumba saŋgilnu mbolŋge kumiŋ depolka kusmba nuŋe piro taŋgo armba kilmba atraukam tuku pa fetka ndaleka tumba Isak ndoŋ Kuate nu ma sakina ta kinaig.

⁴Kumba minnaig le mara armba kinaig le mara keŋnu mbolŋge Abraham nu tiŋga mambilmba Kuate nu ma sakina ta maskenŋge kaŋgerna sulumba ⁵nuŋe piro taŋgo ar ta sanikina: Tale doŋki tumba teŋge minap. Ye yiŋe kiŋo ndoŋ kumba ambeŋge Kuate mbariŋmba nu tuku nyu te-duŋga maŋ luka ndekamkik ngina. ⁶Tañaka sanikmba nu pa ndale ŋak tumba Isak tuna le kurana le Abraham nu pa wagmbi bagi turmba kilmba nale kigriŋga kinaik ⁷kumba ka ndinŋge Isak nu mam nuŋe wika sana: Mam o ngina le mam nuŋe ae ngina le Isak nu kusnana: Sile pa wagmbi pa ndale ŋak kilkik ta Kuate atraukam tuku sipsip fat aniŋge ngina le ⁸Abraham lafumba sana: Kiŋo, Kuate nuŋe atraukam tuku sipsip fat ande sile sikamŋgat ngina. Tañamba saka nale maŋ kigriŋga kinaik.

⁹Nale Kuate nu ma sakina ta mbol pronaik sulumba Abraham nu ndame turŋaŋga pa laŋlaŋ wakeimba pa ndale ŋak ta kuklimba ta mbolŋge farna sulumba kiŋo nuŋe Isak kupe wai kusmba pa farna ta mbolŋge pilna. ¹⁰Tañana sulumba nu nuŋe kiŋo balewam saka bagi

^f 21.31 Berseba nyu ta tugunu Pasa Katanu Kule Brok

gomba tumba wai sukakina kande ¹¹ Sunjo tuku Enjel samba mbolnje wika sana: Abraham, Abraham ngina le nu woka sakina: Ye minet te ngina le ¹² Enjelnje nu sana: Kiyo tuku ngarosu njayo sili ndawa. Ne nanje kiyo nanje ndindo mape ndamba balemba ye atraukam bafuwat ta ye kanjerit. Ne ye tuku minje dubite ta ye kile kila pilit ngina. ¹³ Tanjakina le Abraham nu mbilka mambilmba meme pailnu ande ail fudinjo sinamnje naunu konka minna le kanjerna sulumba kumba ka meme ta Isak tuku lafuknu tumba balemba Kuate atraukina. ¹⁴ Tanjana sulumba Abraham nu ma ta nyunu “Sunjonje sine tursinjit” ngina. (Kile nane tenemba sakade: Sunjo tuku tabe mbolnje nu sine tursinjit ngade).

¹⁵ Kile Sunjo tuku Enjel nu samba mbolnje Abraham wi arnu sana: ¹⁶ Ye Sunjo. Ne ye tuku minje dubimba nanje kiyo nanje balemba ye atraukam bafuwat tukunu ye yinje nyu tambi pasa sangri pilewamnjit ta ne isa. Ye sinja ne mbolnje wam mayenu kamnjit. ¹⁷ Yenje ne tuku ndare te-tugewi le samba mbolnje mbai minig piyalnje fulbul minig tanjan sungomba mayok kanjaig. Ne tuku mbuj kat nanje ngueu mbal ndoj kame bumba nane kile-ibenkamnjaig. ¹⁸ Tango kuasmbi njakmba nane ne tuku saka nane afu nyaro ninge likamnjaig. Ne ye tuku minje ismba dubiwat ta tuku nga sanet ngina.

¹⁹ Tanjakina le Abraham nale man luka nuje piro tango ar ta tugum pronaik sulumba nane luka Berseba tumbran kinaig. Tanjamba Abraham nu Bersebanje minmba minna.

Nahor tuku kiyo kat nuje

²⁰ Tanjamba minnaig ma ma mara ande nane afu Abraham tugum promba sanaig: Milka nu maib nanje Nahor tuku kiyo 8 kile-patikina. ²¹⁻²² Kiyo mulum ta nyunu Us. Nu tuku mambo kat nuje ta nyu nangine Bus, Kemuel, Kesed, Haso, Pildas, Yidlaf, Betuel. Kemuel tuku kiyo nuje Aram nga Abraham sanaig.

²³ Betuel nu Rebeka te-pilna. Milka nu kiyo 8 ta Abraham maib nuje Nahor ndoj kile-patikinaik le ²⁴ Nahor nu nuje pino ande nyunu Reuma ndoj Teba, Gaham, Tahas, Maka nane kile-patikinaik.

Sara nu kumna

23 ¹ Sara nu yar 127 njak minna sulumba ² Kanan kilke Hebron tumbranje nu kumna. Nu kumna le Abraham nu wamdus tatrukina le nu kumba Sara tugumnje malmbikina. ³ Malmbikina sulumba tinja piyo nuje tuku mindesin ta kusremba Hit mbal tugum promba nane saningina: ⁴ Ye tumbran tuguk tango kuga. Ye rawe tango minet. Tane kilke ande ye sap le ye piyawi sulumba yinje pino nguki ngina le ⁵ Hit mbal nane lafumba Abraham sanaig: ⁶ O tango sunjo, ne isa. Ne gabat sunjo tanjan sine ngamuknje minit. Sine tuku ndame burok

mayenu ndo ande kanjermba madiwa sulumba kumba ka piyo naje nguka. Ne piyo naje ngukam tuku ndame burok ande madiwa ta tango andenje ne ngailne nda nga Abraham sanaig.

⁷Tanjakinaig le Abraham nu Hit mbal jakmba tugumnje loka sanjgina: ⁸⁻⁹Tane son sakade ndeta tane Sohar tuku kiyo nuje Efron sawap le nu nuje ndame burok nyunu Makpela nuje kilke make mbolnje minit ta ye suwa le ye yiye pino ngukam tuku piyawi. Tane nu sawap le ndame burok ta tuku piyanu giganmba ta sakuwa le ye tane tuku am mbolnje piyawi sulumba mindesij ngunu tuku ti ngina.

¹⁰Efron nu Hit mbal tuku gabat ande minna. Nu nane jakmba ndon tumbraj ta tuku fonde malaŋga tugumnje minyok minna sulumba nu sakina: ¹¹O tango sunjo, ne isa. Kilke sakat ta ndame burok turmba ye kile nane jakmba tuku am mbolnje ne tinet. Ne piyo naje tumba kumba ka tanje nguka ngina le nane jakmba isnaig.

¹²Kile Abraham ndek Hit mbal jakmba tugumnje lokina sulumba ¹³Efron sana: Ye pasa ande sanamngit ta ne isa. Ye kilke ta piyawi sulumba ndametij ne tanmbimngit. Tanjawi sulumba ye yiye pino tanje ngunungit ngina le nane jakmba isnaig le ¹⁴Efron lafumba Abraham sana: ¹⁵O tango sunjo, sile mbolnje kilke te tuku piya ta sunjokanu kuga. Son 40 ndo. Ne kilke ta tumba kumba ka piyo naje nguka ngina le ¹⁶Abraham nu pasa ta ismba ndametij Efron sakina le Hit mbal nane jakmba isnaig ta nane piyade mbal ndametij pitinu kanjerde ta kumumba Efron tuna.

¹⁷Tanjamba Abraham nu Efron tuku kilke Makpela tumbranje Mamre tugumnje minna ta tina sulumba kilke ta tuku ndame burok ail jakmba turmba kilna le ¹⁸Hit mbal tumbraj ta tuku malaŋga tugumnje minyok minnaig ta nane jakmba ismba wokinaig. ¹⁹Tanjaanaig le Abraham nu piyo nuje Sara tumba kumba ka Makpela kilke ndame burok ta sinamnje pilna. (Ma ta Kanan tuku kilke mbolnje Hebron tumbraj patuknje minna). ²⁰Tanjamba Hit mbal tuku kilke ta ndame burok turmba mindesij ngunu tuku Abraham tunaig.

Isak nu Rebeka tina

24 ¹Sunjo tuku nyaro mara mindek Abraham mbolnje minna le nu yar sunjomba kusremba saibo pilna sulumba ²nuje piro tango ambokok Abraham tuku agaŋ ndende kulatkina ta wika sana: Naje wai tumba ye tuku fel karauknje pale.[§] ³Ne samba le kilke tuku Mbara Sunjo nuje nyu tambi ne pasa sanjri pilewa sulumba Kananje yiye kiyo tuku pino ande ndata. ⁴Ne kumba ka yiye kilke tuguk ta mbolnje yiye ndare tugumnje Isak tuku pino ande ta ngina le ⁵piro

§ 24.2 Hibru mbal nane tanjamba pasa sanjri pilewanu (Mulum Pasa 47.29 kanjerap)

tango tanje ndek Abraham kusnana: Pino ta nuje kuasmbi kusreka ye dubiyam mbulwa ndeta ye kiyo naje kukuli le nu naje tumbraŋ tuguk kuwa e ŋgina le ⁶Abraham lafumba sana: Taŋamba kuga. Ne ye tuku kiyo kukula le kilke ta mbol ndakuwa. ⁷Samba tuku Mbara Sunjo nunje ye kukulyina le ye yiŋe ndare yiŋe tumbraŋ tuguk yiŋe kilke kusreken le nunje ye siŋka son pasa saŋgrinu teŋenmba sayina: Ne tuku ndare ye kilke te siŋka serniŋamŋgit ŋga sayina. Nunje nuje eŋel kukulwa le amboŋga kaŋgat. Ne kumba tanje yiŋe kiyo tuku pino ande ta. ⁸Pino ta ne dubinam mbulwa ndeta pasa ta ake ŋgisikuwa. Ne ye tuku kiyo ta ndoŋ luka kilke ta mbol ndakape ŋga piro tango nuje sana. ⁹Taŋaka sana le piro tango ta nuje gabat Abraham tugum promba wai tumba Abraham tuku fel karaukŋge pilna sulumba Abraham pasa sakina ta kumuwaŋgit ŋga wokina.

¹⁰Taŋamba piro tango ta nu Abraham tuku kamel 10 kilmba Abraham tuku agaŋ ndende magenu turmba kilna sulumba tiŋga Mesopotamia kilke Nahor tuku tumbraŋ ta kina kumba ka ka ta prona. ¹¹Prona sulumba kamel 10 ta saniŋgina le nane tumbraŋ kilimŋge kule burok ta tugumŋge mabta kinymba minnaig.

Ki butuŋgina le furiram pino kame nane kule kunyam prowam bafunaig le ¹²tango ta yabaŋmba sakina: O Sunjo, yiŋe gabat Abraham tuku Mbara, ne kite yiŋe gabat Abraham idusmba ye turya. ¹³Ye kule burok te tugumŋge minet le tumbraŋ te tuku pino mbanzo kame nane kule kunyam prode. ¹⁴Ye pino ande teŋenmba sawamŋgit: Naje waim kule ŋak ta ye sa le ye nyi ŋga sawamŋgit. Pino ta nu sakuwa: Ne ilmba nya le ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyamŋgit ŋguwa ndeta ye katesewamŋgit. Ne pino ta naje piro tango Isak tuku pino madina ŋga katesewamŋgit. Nu taŋakuwa le ne ye tuku gabat buk turat ta ye katesewamŋgit ŋgina.

¹⁵Nu yabaŋmba minna le Betuel tuku kulim nyunu Rebeka nu kilke waim kuramba prona. (Rebeka mam nuje Betuel. Betuel nu Nahor le Milka tuku kiyo nakile. Nahor nu Abraham tuku maib nuje). ¹⁶Rebeka nu ŋgarosu tumail pasi mayenu ndo. Nu buk tango ande ndoŋ kinye ndakina. Nu ndeka kule burok ta tugum promba waim kule kunyna sulumba maŋ luka mbuna. ¹⁷Taŋana le piro tango ta nu pinderka nu tugum kina sulumba sana: Waim kule ta ye sa le ye kule nyi ŋgina le ¹⁸nu ndek sana: O tango sunjo, ne ilmba nya ŋgina sulumba nu waim kule te-ibeŋmba biye ŋak minmba nu tuna le kule nyina.

¹⁹Nu kule nye deŋpurna le Rebeka nu sana: Ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyi le nane mata nyuwaig ŋgina. ²⁰Taŋakina sulumba nu pitik ndo nuje waim kule agaŋmor kule nyade tuku nza ta sinamŋge kutuna sulumba pinderka kumba ka kule burok tugum promba tango ta tuku kamel kame tuku kule kunye niŋmba minna le kamel kame

ta ŋakmba nyinaig le ²¹piro taŋgo ta nu ye Sunḡonḡe buk turyat e ŋga idusmba maninok pino ta kaŋgermba minna.

²²Nu kule kunye derpurna le taŋgo ta fumbe sikor ande golmbi wakeiwanu ta tumba nu tuku fumbe mbolḡe pilmba sagi armba golmbi wakeikanu ta turmba kilmba nu tuku wai mban mbolḡe siluk tuna sulumba sana: ²³Ne saka. Ne mam naḡe ima? Mam naḡe tuku wandekḡe yiḡe kuasmbi ye ndoḡ sine kinyam tuku ma ŋak e ŋgina le ²⁴nu sana: Ye tuku mam Betuel. Nu Nahor le Milka tuku kiḡo. ²⁵Sine ire sunḡomba kamel kinyam tuku ŋak. Kamel tuku nyamagaḡ mata sunḡomba minig. Tane mata kinyam tuku ma ŋak ŋgina le ²⁶taŋgo ta pasa ta ismba loka Sunḡo tuku nyu te-dunḡina sulumba ²⁷sakina: O Sunḡo, yiḡe gabat Abraham tuku Mbara, sine ne tuku nyu te-dunḡube. Ne mara mara ye tuku gabat turte. Neḡe ye mindeyumba ndin tumyat le ye yiḡe gabat tuku kuasmbi tugum prowit ŋgina.

²⁸Kile pino ta pinderka ina nuḡe tuku wande mbol kumba pro taḡe nane wam kubeu niḡina le ²⁹⁻³⁰Rebeka tuku leu nuḡe Laban nu kulim nuḡe wam kubeu niḡina ta isna sulumba fumbe tuku sikor ta kaŋgermba sagi ar kulim nuḡe tuku wai mban mbolḡe minnaik ta turmba kaŋgerka nu pitik ndo kilim ka Abraham tuku piro taŋgo kamel kame ndoḡ kule burok tugum taḡe minnaig ta sota kina sulumba sana: ³¹Sunḡo tuku nyaro ne mbolḡe minit. Ne ndaḡam kilim teḡe tiḡ minit? Ne yale le sine wande mbol kab. Ye buk tane tuku ma wakeiwit. Ne tuku kamel kame tuku ma mata ŋak ŋgina. ³²Taḡakina le piro taŋgo ta nu wande mbol kina le Laban nu kamel kame tuku kumiḡ depol kame ta paske lika ire farniḡina sulumba nyamagaḡ kilmba pro niḡina le nyinaig. Taḡanaig le Laban nu maḡ kumba Abraham tuku piro taŋgo, taŋgo kame nu ndoḡ promba minnaig ta tuku kule tumba luka prona le nane kupe minyaḡinaig.

³³Taḡanaig le nane piro taŋgo ta tuku pagumba tunaig kande nu sakina: Ye pasa ande ŋak. Nyamagaḡ te minwa le ye pasatumba isukusamḡit ŋgina le Laban ndek sakina: Ta maye. Saka le sine isbe ŋgina. ³⁴Taḡakina le nu ndek sakina: Ye Abraham tuku piro taŋgo. ³⁵Sunḡonḡe ye tuku gabat nyaro mayenu tuna le nu maror taŋgo mayok kina. Nu Sunḡonḡe sipsip meme makau kamel doḡki silwa ndametiḡ, gol ndametiḡ, piro taŋgo, piro pino agaḡ ndende gudommba tuna. ³⁶Yiḡe gabat tuku pino Sara nu saibo pilmba Abraham tuku kiḡo te-pilna le nu nuḡe agaḡ ndende ta kiḡo nuḡe tuna. ³⁷Yiḡe gabat nu ye sayina le ye nu tuku pasa saḡri pilewen. Nu teḡenmba sayina: Ne Kananḡe yiḡe kiḡo tuku pino ande ndata. ³⁸Ne kumba yiḡe kuasmbi yiḡe ndare kame tugum kaye sulumba nane ŋgamukḡe yiḡe kiḡo tuku pino ande ta ŋga sayina le ³⁹ye ndek yiḡe gabat teḡenmba kusnawen: Pino ta ye dubiyam mbulwa ndeta ye ndaḡi ŋgen le ⁴⁰nu lafumba sayina: Ye mara mara Sunḡo tuku

minge dubiwet tuku. Nu nuŋe enjel kukulwa le ne turnamngat. Tanjawa le ne ye tuku kuasmbi mbolŋge ye tuku ndare ngamukŋge yiŋe kiŋo tuku pino ande tamngat. ⁴¹Ne ye tuku pasa sanŋri pilewat ta pur ndawa. Ne ye tuku kuasmbi tugum prowa le nane pino ta ne ngailnuwaig ndeta pasa ta ake ka ngisikuwa nga ye sayina.

⁴²Ye kite kule burok tugum nziŋge prowit sulumba tejenmba yabanjit: O Sunŋo, yiŋe gabat Abraham tuku Mbara, ye ilit ta tuku agaŋ alonu temayokmba tumya le kanŋeri. ⁴³Ye kule burok te tugumŋge minet. Pino mbanzo ande kule kunyam prowa le ye nu tejenmba sawamngit: Naŋe waim kule ŋak ta ye sa le ye nyi nga sawamngit. Pino ta nu sakuwa: ⁴⁴Ne nya le ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyamngit nguwa ndeta ye katesewamngit. Pino ta nenŋe yiŋe gabat tuku kiŋo nuŋe tuku pino madina ngit.

⁴⁵Ye wamdusmbi yabanmba minit le Rebeka nu waim kuramba prowat sulumba ndeka kule burok sinam tanŋe waim kule kunyat le ye nu sawit: Ye kule afu nyam nga sawit. ⁴⁶Tanakit le nu pitik ndo waim te-iberŋat sulumba sayat: Ne nya le ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyi ngat. Ye kule tumba nyit le nu kamel kame tuku mata kule kunyat. ⁴⁷Tanawat le ye nu kusnawit: Ne mam naŋe ima ngit le nu sayat: Ye tuku mam Betuel. Nu Nahor le Milka tuku kiŋo nga sayat le ye fumbe sikor ta tumba nu tuku fumbe mbolŋge pilit sulumba sagi armba ta kilmba nu tuku wai mban mbolŋge patikit sulumba ⁴⁸loka Sunŋo tuku nyu te-duŋgit. Nu yiŋe gabat Abraham tuku Mbara. Nuŋge ye mindeyumba ndin tumyat le ye yiŋe gabat tuku kuasmbi tugum prowit sulumba nzamu nuŋe tuku kulim kanŋerit ta ye yiŋe gabat nu tuku kiŋo nuŋe tuku pinonu tamngit. ⁴⁹Ta tuku tane ye tuku gabat idusmba pino ta ye sam kumuŋ e ko kuga? Tugusemba ye sayap le ye isi sulumba ame maŋau kam tuku ta kila palmbimngit nga Laban nane saningina.

⁵⁰Tanakina le Laban nale Betuel ndoŋ lafumba sakinaik: Sunŋonŋe ne kukulnat le ne te prowat tukunu sine ame pasatube? Sine pasa kuga. ⁵¹Rebeka minit te. Ne nu tumba kaye. Nu naŋe gabat tuku kiŋo nuŋe tuku pino minamngat. Ne Sunŋo tuku minge dubimba tanjamba ka nginaik le ⁵²Abraham tuku piro tanŋo ta pasa ta ismba truk kumba Sunŋo tuku nyu te-duŋgina sulumba ⁵³mindepiyam tuku agaŋ ndende silwa golmbi wakeikinaig tuku tawi afu turmba kilmba Rebeka tuna sulumba agaŋ ndende magenu afu leu nuŋe nale ina nuŋe ndoŋ nikina. ⁵⁴Tanana sulumba nu tanŋo kame nu ndoŋ pronaiŋ ta nane ŋakmba isukusmba kule nyumba furirna le tanŋe kinynaig.

Mafena le maratukuk tinŋa nu nane saningina: Ye kile luka yiŋe gabat sota kambimngit ngina le ⁵⁵Rebeka leu nuŋe nale ina nuŋe ndoŋ sakinaik: Kulim te kusem ndindo ait 10 tanjamba sine ndoŋ minwa le tumba kape nginaik. ⁵⁶Tanakinaik le nu ndek sanikina: Tane ye ngail

ndakap. Sunḡonḡe ye turyina le alonu mayok ket tukunu ye dalke nda. Ye kile ndo maḡ luka yiḡe gabat sota kaḡḡit ḡgina. ⁵⁷Taḡakina le nale sakinaik: Sile kulim wika kusnawamkik ḡginaik sulumba ⁵⁸Rebeka wika kusnanaik: Ne taḡo te ndoḡ kambimḡgat e ḡginaik le nu sakina: Au. Ye kambimḡgit ḡgina.

⁵⁹Taḡakina le Rebeka nuḡe kulat pino ndoḡ nale Abraham tuku piro taḡo kame ndoḡ kambim bafunaig le ⁶⁰nale Rebeka nyaro pasa tumba sakinaik: O sile tuku kulim, ne taḡo kuasmbi sunḡokanu tuku ina naḡḡine minwa. Ne tuku mbuḡ kat naḡe nane ḡḡueu mbal ndoḡ kame bumba naḡḡine tumbraḡ yaika kilwaig ḡginaik. ⁶¹Taḡakinaik le Rebeka nuḡe piro pino mbanzo afu ndoḡ nane kamel poḡḡa mbolḡḡe minyokinaig le Abraham tuku piro taḡo ta Rebeka tumba kinaig.

⁶²Ait ta mbolḡḡe Isak nu Negeb ma baknu mbolḡḡe minna tuku. Mara ande nu kule burok nyunu “Sunḡo abo tugu ḡak nu ye kaḡeryate” ta kusremba ⁶³furiram tiḡtiḡka ake kaloymba kina sulumba mambilmba kamel afu promba ilnaig le kaḡerkina. ⁶⁴Rebeka nu mambilmba Isak kaḡgermba kamel mbolḡḡe ibeḡ kina sulumba ⁶⁵Abraham tuku piro taḡo ta kusnana: Taḡo ilit si imaḡḡe ḡgina le piro taḡo ta lafumba sana: Taḡo si yiḡe gabat ḡgina le Rebeka nu kumiḡ tumba tumail pasi soḡḡina.

⁶⁶Piro taḡo ta promba nu maḡau kina ta ḡakmba Isak kubeu tuna le ismba ⁶⁷Rebeka tumba ina nuḡe Sara tuku baibai sinamḡḡe pilmba nuḡe pinonu tina. Taḡamba nu Rebeka tuku kume purna sulumba ina nuḡe buk kumna le nu ḡgamuḡḡal tatruka minna ta kile nu garena.

Abraham tuku ndare

25 ¹Abraham maḡ pino ande nyunu Ketura tina le ²nu Simran, Yoksan, Medan, Midian, Isbak, Sua nane kile-patikina. ³Yoksan nu kiḡo armba kile-patikina ta ande Seba ande Dedan. Dedan tuku mbuḡ ta Asur mbal Letus mbal Leum mbal. ⁴Midian nu kiḡo ⁵kile-patikina. Nane tuku nyu ta teḡenmba. Efa, Efer, Hanok, Abida, Elda. Kiḡo kame ta ḡakmba Ketura tuku ndare.

⁵Abraham nu nuḡe aḡaḡ ndende ḡakmba Isak tuku wai mbolḡḡe kusrekina sulumba ⁶nuḡe kiḡo kat nuḡe pino afu ndoḡ kile-patike likina ta mata gare aḡaḡ afu niḡḡina sulumba nane kukulniḡḡina le kinaig. Abraham nu kume ndaka minna le nane Isak kusremba ki prote kumam kinaig ka taḡḡe minnaig.

Abraham nu kumna

⁷⁻⁸Abraham nu saibo pile mayemba yar 175 ḡak minna sulumba nu kumna. ⁹⁻¹⁰Kiḡo kat nuḡe ar ta Isak nale Ismael nale mam nakile tuku mindesiḡ tumba ka Makpela ndame burok ta sinamḡḡe nu tumba pilnaik.

Ndame burok ta Abraham nu o buk piyo nuŋe Sara tumba pilna. Makpela kilke ta Mamre tugumŋe minna ta o buk Hitnu taŋgo Soar tuku kiŋo nuŋe Efron nu tuku kilke minna le Abrahamŋe nu tugumŋe piyana tuku.

¹¹Abraham nu kumna le Kuate nu Abraham tuku kiŋo nuŋe Isak nyaro tuna le nu mine mayena. Nu kule burok nyunu “Suŋgo abo tugu ŋak nu ye kaŋgeryate” ta tugumŋe minna.

Ismael tuku ndare

¹²Sara tuku piro pino Isipnu Hagar nu Abraham ndoŋ Ismael te-pilnaik. ¹³Ismael tuku kiŋo kat nuŋe ta teŋenmba. Kiŋo mulum ta nyunu Nebayot. Kiŋo afu nu dubimba pronaig ta nyu naŋgine teŋenmba. Kedar, Adbel, Mibsam, ¹⁴Misma, Duma, Masa, ¹⁵Hadad, Tema, Yetur, Nafis, Kedema. ¹⁶Nane ŋakmba Ismael tuku kiŋo kat nuŋe. Nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuŋ kat naŋgine tuku nyu ta tumba nane afu tumbraŋ yimyam ninde lika minnaig le nane afu ma yimyam mbol kine promba minnaig. Nane 12 ta tumbraŋ mboŋ 12 ta tuku gabat minnaig.

¹⁷Ismael nu yar 137 ŋak minna sulumba nu kumna. ¹⁸Ismael tuku mbuŋ kat nuŋe nane Awila tuku kilke Sur tuku kilke ma ŋgamu-ŋgamuŋge minnaig. (Ma ta Isip limba ki prote kumamŋe Asiria kambim tuku ndin ta tugumŋe minit). Nane Isak tuku mbuŋ kat nuŋe ndoŋ purka yimyam minnaig.

Isak tuku kiŋo armba

¹⁹Abraham tuku kiŋo nuŋe Isak tuku wam kube ta teŋenmba.

²⁰Isak nu yar 40 ŋak minna sulumba Rebeka tina. Rebeka nu Aramnu Mesopotamia kilke mbolok pino. Mam nuŋe Betuel. Leu nuŋe Laban.

²¹Isak nu piyo nuŋe niŋkina le nu Suŋgo yabaŋna le Suŋgo nu tuku yabaŋ pasa ismba piyo nuŋe wakeina le kiŋo konna ta ²²fuŋgul sinamŋe kiŋo armba ŋak. Kiŋo ar ta nale fuŋgul sinamŋe suŋgomba muŋgu signa-signaŋga minnaik le nu kamusmba wamduŋsmbi sakina: Ndaŋam tuku ye tuku kiŋo ar te muŋgu signa-signaŋga minik ŋgina. Taŋakina sulumba nu katesewam tuku Suŋgo kusnawam kina le ²³Suŋgoŋge nu sana: Kiŋo armba ne tuku fuŋgul sinamŋe minik ta kile-patika le nale tuku ndare tugeka taŋgo kuasmbi armba mayok ka nane purka yimyam minamŋgaig. Andeŋge ande tuku saŋgri liwamŋgat. Kiŋo mulum nu kiŋo ŋgumneŋgamŋgat ta tuku miŋge kumnemŋge minamŋgat ŋga sana.

²⁴Rebeka nu kiŋo te-palmbim tuku ait kumuŋgina le nu kiŋo armba kile-patikina. ²⁵Kiŋo mulum te-pilna ta ŋgarosu gurgurnu ŋgue kumuk. Ta tuku nane nyun ta Esau^h ŋginaig. ²⁶Nu dubiknu maib nuŋe nu Esau

^h 25.25 Esau nyu ta tugunu ŋgue Kumuk

tuku kupe tugu biyumba ḡak prona. Ta tuku nane nyun ta Jakobⁱ ḡginaig. Isak nu yar 60 ḡak minna le Rebeka nu nale ar ta kile-patikina.

²⁷Nale sugokinaik sulumba Esau nu kanzerek taḡgo minmba nu mara mindek sayokam duḡe kambinu le Jakob nu taḡgo mukuknu minmba nu mara mindek tumbraḡḡe ndo minanu. ²⁸Esau nu agaḡmor bale farmba mam nuḡe tambinu le kuapika nyumba minanu tukunu nu Esau tuku kume purna le Rebeka nu Jakob tuku kume purna.

²⁹Ait ande Jakob nu pagumba minna le Esau nu duḡeḡḡe sayokmba minna sulumba guba mayena le luka tumbraḡ prona sulumba ³⁰Jakob sana: Kule pak gurgur ta ye inum sa le nyi. Ye guba mayeyumba isu bakleryumba am kuilkulyate ḡgina. (Ta tuku nane nu tuku mape nyu ande kitek Edom^j ḡginaig).

³¹Taḡakina le Jakob nu lafumba sakina: Ne kiḡo mulum tuku agaḡ ndende nyaro pasa ḡakmba ye samḡgat kande ye kule pak te ne tini le nya ḡgina le ³²Esau nu ndek sakina: Ta maye. Ye guba mayeyate. Ye kumi le nyaro pasa ta ye turye nda. Kule pak ta ye inum sa le nyi ḡgina le ³³Jakob ndek nu sana: Kuga. Ambonḡa ne siḡka son pasa saḡgrinu ye saya ḡgina le Esau nu pasa ta saḡgri pilemba kiḡo mulum tuku agaḡ ndende ta Jakob tuna. ³⁴Taḡakina le Jakob nu kule pak bret afu turmba Esau tuna le nyina. Nyina sulumba nu tiḡga kina. Taḡamba Esau nu mulum maḡau ta ake agaḡ taḡaḡ ḡga bukḡgina.

Isak nu Gerar tumbraḡḡe minna

26 ¹O buk Abraham tuku ait mbolḡḡe guba suḡgo prona taḡamba kile maḡ guba suḡgo prona le Isak nu Filistia mbal tuku gabat suḡgo Abimelek sota Gerar tumbraḡ kina.

²Taḡana le Suḡgo nu Isak tugum promba sana: Ne Isip kilke mbol ndakaye. Ne ye tuku miḡḡe dubimba kilke te mbolḡḡe ndo mina le ³ye ne ndoḡ mini sulumba ne nyaro tanmbimḡgit. Kilke te ḡakmba ye ne naḡe ndare ndoḡ sertingḡi sulumba siḡka son pasa buk mam naḡe Abraham sawen ta kumuwaḡḡit. ⁴⁻⁵Yeḡḡe ne tuku ndare te-tugewi le taḡgo pino gudommba samba mbolḡḡe mbai minig taḡaḡ mayok kuwaig le ye kilke te ḡakmba nane serniḡḡamḡgit. Mam naḡe nu ye tuku miḡḡe dubina sulumba pasa ḡakmba nu sawen ta kumuna. Ta tuku taḡgo kuasmbi ḡakmba nane tane tuku saka nane naḡḡine naḡḡine afu nyaro niḡḡe likamḡḡaig ḡga Isak sana.

⁶Isak nu Gerar tumbraḡḡe minna le ⁷tumbraḡ ta tuku taḡgo kame nane piyo nuḡe tuku Isak kusnanaig le nu nane saniḡḡina: Pino te yiḡḡe kulim ḡgina. Rebeka nu tumail pasi ḡgarosu mayenu ndo tukunu nu taḡgo kame nane Rebeka tam tuku ye baleyaḡḡaig ḡga idusmba kuru-kuruka pino te yiḡḡe pino ḡgam mbulna.

ⁱ 25.26 Jakob nyu ta tugunu Kupe Tugu ^j 25.30 Edom nyu ta tugunu Gurgur

⁸ Tanjamba minnaig le mara ande Filistia mbal tuku gabat sungo Abimelek nu bubre malangambi mambilna kande Isak nu Rebeka kire-kiremba minna le kanjerna. ⁹ Kanjerna sulumba nu tanjo afu kukulningina le pro Isak tumba Abimelek tuku wande mbol kinaig le Abimelek nu sana: Ne ndajam saka pino ta yiŋe kulim ŋgina. Pino ta naŋe pino ŋga Isak sana le nu ndek sakina: Ye idusen ye tanjaki le nane ye baleyamŋgaig ŋga idusen ŋgina. ¹⁰ Tanjakina le Abimelek nu sana: Ne ame maŋau sine mbolŋge kina tuku? Ye tuku tanjo ande piyo naŋe ndoŋ kinyna kande neŋge sine une singina kande ŋgina. ¹¹ Tanjakina sulumba Abimelek nu nuŋe mbal ŋakmba saningina: Tanjo andenŋe tanjo te ko piyo nuŋe ŋayo siliwa ta nu kumamŋgat ŋgina.

¹² Sunjo tuku nyaro Isak mbolŋge minna le Isak nu agaŋ tumunu bareŋningina ta yar ta mbolŋge nyamagaŋ sunjomba pronaig le kanjerkina. ¹³ Tanjamba nu agaŋ ndende sunjomba kilmba maror tanjo mayok kina. ¹⁴ Nu sipsip makau piro mbal sunjomba ŋak minna le Filistia mbal nane nu kanjermba am kikoŋ tinjinaig le ¹⁵ nane kule burok kame mam nuŋe Abraham kume ndakina le nuŋe piro tanjo kameŋge sarke likinaig ta luka kilke kaininginaig. ¹⁶ Tanjanaig le Abimelek nu Isak sana: Ne tanjo sunjo nyu ŋak. Ne sine ŋakmba lisinŋit. Ne sine tuku kilke te kusremba kaye ŋgina. ¹⁷ Tanjakina le Isak nu ma ta kusremba Gerar tuku ma gutoŋ ta mbol kina sulumba tanje nane baibai patika minnaig.

¹⁸ Tanjamba minnaig ma ma Isak nane kule burok kame mam nuŋe Abraham tuku ait mbolŋge sarke likinaig le Filistia mbalŋge luka kilke kaininginaig ta maŋ luka sarke likinaig. Sarke likinaig sulumba Isak nu mam nuŋe kule burok ta buk nyu patike likina ta tanjamba maŋ nyu ndui ta ndo patike likina. ¹⁹ Tanjamba Isak tuku piro tanjo nane ma gutoŋ tanje burok inum maŋ sarkinaig le kule bulbulmba prona. ²⁰ Prona le Gerar tumbraŋ tuku agaŋmor kulat tanjo nane Isak tuku kulat tanjo kame ndoŋ kualeyauka kame pasa tumba minnaig sulumba sakinaig: Kule burok te sine tuku ŋginaig. Ta tuku Isak nu kule burok ta nyun ta Kame Pasa ŋgina.

²¹ Kile Isak tuku piro tanjo nane maŋ burok inum sarkinaig le kame pasa maŋ tinjina. Ta tuku Isak nu kule burok ta nyun ta Muŋgu Gubra ŋgina. ²² Tanjamba nu ma ta kusremba ma ande mbol kina sulumba burok inum sarkina le kile kame pasa pro ndana tukunu Isak nu kule burok ta nyun ta Mine Mayenu ŋgina. Tanjakina sulumba sakina: Sunjoŋge kilke sunjokanu singina le sine mine mayewamŋgig ŋgina.

²³ Kile Isak nu ma ta kusremba Berseba tumbraŋ prona le ²⁴ furir ŋgamu Sunjo nu nu tugum promba sana: Ye mam naŋe Abraham tuku Mbara. Ne kuru kuru ndaka. Ye ne ndoŋ minmba siŋka son pasa buk mam naŋe Abraham sawen ta kumuwi sulumba yeŋge ne tuku ndare te-tugewi le tanjo pino sunjomba mayok kanjagaig ŋgina. ²⁵ Tanjakina

le Isak nu ndame turŋaŋga atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeina sulumba Sunŋo mbariŋmba nu tuku nyu te-dunŋina. Taŋamba nane taŋge baibai patika minnaig le nu tuku piro taŋgo kame nane maŋ kule burok ande sarkinaig.

Isak nale Abimelek ndoŋ wamdus ulendinaik

²⁶Abimelek nu Ahusat le kame gabat Pikol ndoŋ nane Gerarŋge Isak sota pronaig. (Ahusat nu kame ait mbolŋge nu Abimelek wam paguwanu taŋgo).

²⁷Nane pronaig le Isak nu nane kaŋgerka kusnaniŋgina: Tane buk ye kasuryumba pitaiyinaig. Tane kile ndaŋam tuku ye tugum prode ŋgina le ²⁸nane nu sanaig: Sunŋo nu ne ndoŋ minit ta sine kila. Ta tuku sine ne ndoŋ wamdus ulendiwam proweg. Ne pasa saŋgri pilemba ²⁹sine mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndaka. Sine mata buk ne mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndakigeŋ. Sine ne mbolŋge maŋau mayenu kumba mine mayegeŋ le ne sine kusreka kina. Kile Sunŋo tuku nyaro ne mbolŋge minit ŋginaig. ³⁰Taŋakinaig le nu nane tuku paguna le nane nyinaig.

³¹Mafena le nane pasa katmba ŋgamuŋgal tumaŋaig sulumba nane kinaig le Isak nu nane mindeka ndinŋge mbilniŋgam kina.

³²Ki ait ndui ta mbolŋge ndo Isak tuku piro taŋgo kame nane pro kule burok ande sarkinaig ta tuku Isak kila samba sanaig: Sine buk kule inum kaŋgergig ŋginaig le ³³nu kule burok ta nyun ta Seba^k ŋgina. Ta tuku tumbraŋ ta kile Berseba tumbraŋ ŋgade.

Esau tuku pino afu

³⁴Esau nu yar 40 kusremba Hitnu pino armba kilna. Pino ar ta ande Yudit ande Basemat. (Yudit nu Beri tuku kulim nuŋe. Basemat nu Elon tuku kulim nuŋe). ³⁵Esau nu pino ar ta kilna le Isak nale Rebeka ndoŋ nale pino ar ta tuku ŋgamuŋgal piti ŋak minnaik.

Isak nu nyaro pasa Yakob tuna

27 ¹Isak nu saibo pilmba am tukulok minna le nu kiŋo nuŋe mulum Esau wika sana: Mam o ŋgina le nu ndek sakina: Ye minet te ŋgina. ²Taŋakina le mam nuŋe nu sana: Ye buk saibo pilmba kumam tuku ait patukate ta ne kila. ³Ne kile tui tumba duŋe kumba ye tuku agaŋmor ande ŋguikok balewe sumba ⁴ye nzaliyate taŋamba pagumba tumba pro ye sa le ye nyumba nyaro pasa ne tini sulumba ye kumi ŋgina.

⁵Isak nu Esau wam pagumba minna le Rebeka nu kagmamba ismba minna. Esau nu sayokam kina le ⁶Rebeka nu kiŋo nuŋe Yakob sana: Mam naŋe aba naŋe Esau ndoŋ pasataik le ye isit. ⁷Nu teŋenmba aba

^k 26.33 Seba nyu ta tugunu Pasa Katanu Kule

naje sawat: Ne aganjmor ande balemba ye tuku pagumba tumba pro ye sa le ye nyumba Sungo am mbolnge nyaro pasa ne tini sulumba ye kumi nga sawat. ⁸Ta tuku kiŋo, ne kile ye isa sulumba ame wam kam tuku sani kande ne kumu-kumuwa. ⁹Ne aganjmor tuku fonde ta sinam kaye sulumba meme fatnu armba butuknu kilmba ye tugum te prowa le mam naje nzalite taŋamba paguwi le ¹⁰ne tumba ka mam naje tawe. Mam naje nyamagan ta nyumba nuje nyaro pasa ta ne tinwa sulumba nu kumwa nga Yakob sana.

¹¹Taŋakina le Yakob ndek ina nuje sana: Ye tuku aba Esau nu ngue kumuk. Ye ngarosu basleŋnu. ¹²Mamnge ye kireyuwa sulumba ye nu yabriwi ta nu kateseyumba ye nyaro pasa se nda. Nu ye kasuryumba nguspeyamngat ngina le ¹³ina nuje nu sana: Kiŋo, nu taŋawa ndeta kasur pasa ta ye mbolnge minamngat. Ne kile ndo pasa ne sanit ta kumumba ka meme sakit ta kilmba yale ngina.

¹⁴Taŋakina le Yakob nu kumba meme armba ta kilmba ilmiba ina nuje tuna le ina nujeŋge mam nuje nzalina taŋamba paguna sulumba ¹⁵Esau tuku tawi mayenu ndo wande mbolnge minna tuku ta tumba Yakob tuna le silikina. ¹⁶Silikina le Rebeka nu meme ngaronu kilmba Yakob tuku wai mbolnge njinfok basleŋnu ta mbolnge turmba patikina sulumba ¹⁷nyamagan kikoŋnu kuapikina ta tumba bret piyna ta turmba tumba Yakob tuna.

¹⁸Taŋana le Yakob nu mam nuje tugum kina sulumba sana: Mam a ngina le mam nuje woka sakina: Ae ne kiŋo ima e ngina le ¹⁹Yakob nu sakina: Ye kiŋo naje mulum Esaunge. Ne pasa sakat ta ye ne tuku miŋge kumuwit. Ne ndem ye kilmba prowit te nya sulumba ye nyaro pasa sa ngina le ²⁰mam nuje nu sana: O kiŋo, ne ndaŋmba pitik ndo aganjmor te-silikat ngina le Yakob nu lafumba sana: Ne tuku Mbara Sungo nunge ye turyat le ye aganjmor inum te-silikit ngina. ²¹Taŋakina le mam nuje nu sana: Ne dirka ye tugum te yale le ye ne kireni. Ne sonndo Esau e ko kuga ngina le ²²nu dirka mam nuje tugum kina le mam nuje nu kirembe sakina: Ne tuku njin tugu Yakob tuku njin tugu taŋaŋ ta wai Esau tuku wai taŋaŋ ngina. ²³Ta ndaŋam? Yakob tuku wai ta Esau tuku wai taŋaŋ ngue kumuk tukunu Isak nu nginnganka Yakob kila pile ndakina sulumba nu Yakob nyaro pasa tambim bafumba ²⁴nu maŋ lato kusnana: Ne sonndo Esaunge e ngina le au ye nuje ngina.

²⁵Taŋakina le mam nuje nu sana: Ndem kilmba prowat ta ye sa le ye nyi. Ye isukuse denpurmba ne nyaro pasa sani ngina. Taŋakina le Yakob nu nyamagan tumba mam nuje tuna sulumba nu grep kule tumba turmba mam nuje tuna le nyina. ²⁶Nyina sulumba mam nuje ndek nu sana: Kiŋo, ne ilmiba ye mumuya ngina le ²⁷nu dirka mam nuje tugum kumba nu mumuna. Taŋana le nu tawi mundur ta kamusmba nyaro pasa tuna sulumba sakina: Yiŋe kiŋo tuku tawi te piro ande Sungoŋge nyaro tuna le mundur

mayete tanjamba mundurkate. ²⁸Kuatenge sakuwa le mbai ngislu ne tuku piro mbolnge minwa le nyamaganj sungomba prowamngaig. Nu wit, grep sungomba ne tanbimngat. ²⁹Kuasmbi sungomba ne naje mbuŋ kat naje ndoŋ kumnemnge sanzalnu piroka minamngaig. Tane tangine tira kame tuku gabat minap le nane tane kumnemnge minamngaig. Nane afu tane kasurtinguwaig ta Kuatenge mata nane kasurningamngat. Nane afu tane nyaro tinguwaig ta Kuatenge mata nane nyaro ningamngat nga Jakob sana.

Esau nu mata nyaro pasa tam sakina

³⁰Isak nu nyaro pasa saka denjurna le Jakob nu mam nuje kusremba kina le kile ndo aba nuje Esau dujenge luka prona. ³¹Nu mata nyamaganj mayenu kikoŋnu kuapika tumba mam nuje tugum promba sana: Mam, ne ndem ye tumba prowit te tumba nya sulumba ye nyaro pasa sa ngina. ³²Tanjakina le mam nuje nu kusnana: Ne imanje ngina le nu lafumba sana: Ye ne tuku kiŋo naje mulum Esaunge ngina le ³³mam nuje ndek pirerek purka sakina: i ... Imanje amboŋga ye tuku aganjmor inum balemba kuapika tumba prowat le ye nyit? Ye buk nyit le ne prote. Ye buk nyaro mayenu ta nu tuwit. Nyaro pasa ta nduiye nu mbolnge minamngat ngina.

³⁴Tanjaka sana le Esau nu pasa ta ismba ngamungal najongina le sungomba mindesimba sakina: Mam, nyaro pasa ande ye sa ngina le ³⁵mam nuje nu sana: Mambo naje promba ye yabryat le ye nyaro pasa ne tanbim tuku ta nu tuwit ngina le ³⁶Esau ndek sakina: Nu kile buk ye yabryam aryate. Nu tuku nyu Jakob¹ ngade ta kumumbi. Amboŋga nu kiŋo mulum tuku aganj ndende ta kilna. Kile maŋ ye tuku nyaro mayenu tat. Nyaro pasa inum ye sam tuku mine ndakate e ngina ³⁷le mam nuje nu sana: Ye buk nyaro pasa nu tuwit le nu ne tuku gabat minwa le ne nu tuku kumnemnge minamngat. Nu tuku tira kame mata nu kumnemnge sanzal minamngaig. Ye buk wit le grep njakmba nu tuwit. O kiŋo, ye kile ne mbolnge maŋau ande kam kumuŋ kuga ngina.

³⁸Tanjakina le Esau nu maŋ sanjri tinga mam nuje sarsarmba sana: Mam, ne nyaro pasa ndindo not ndo e? Ye mata nyaro pasa inum sa ngina sulumba nu sungomba malmbikina le ³⁹mam nuje nu sana: Mbai ngislu ne tuku piro mbolnge nde ndakuwa le nyamaganj sungomba prowe nda. ⁴⁰Ne mbuŋ kat naje ndoŋ tane kame bumba nyamaganj kilmba nyamgaig. Tane mambo naje tuku mbuŋ kat nuje kumnemnge sanzal minamngaig. Tane sanjri tingap ta tangine sanjrimbi minamngaig nga Esau sana.

Yakob nu nga nuje Laban sota kina

⁴¹Esau nu mam nujenge Jakob nyaro pasa tuna le nu Jakob kasurmba gubra tumba ndek sakina: Mam kumam tuku ait buk patukate. Nu

¹ 27.36 Jakob nyu ta tugunu ande Yabri

kumwa le nu tuku kuamel minmba ta kugawa le ye Yakob balewamngit ngina le ⁴²taŋgo ande nu Esau pasatina ta kagmamba minna sulumba kumba ka Rebeka sana le nu taŋgo ande kukulna le kumba Yakob sana le prona. Prona le Rebeka nu sana: Kiŋo, ne isa. Aba naŋe Esaunŋe ne maŋau nu mbolŋge kat ta lafumba ne balenam sakate. ⁴³Ta tuku ne kile ye isa. Ne patenŋ tɪŋga ŋga naŋe Laban sota Haran kaye ⁴⁴kumba ka taŋge ŋga naŋe ndoŋ mina le aba naŋe ŋgamunŋal mukuwa le ⁴⁵maŋau ne nu mbolŋge kat ta gilaiŋguwa le ye taŋgo ande kukuli le ne tam prowamngat. Kuga ta ye tuku kiŋo tale arŋeŋ ait ndindo mbolŋge kumamngaik ngina.

⁴⁶Taŋakina sulumba Rebeka nu Isak tugum kumba sana: Esau nu Hitnu pino armba kilna tukunu ye nale kaŋgerka kanyum mayeyate. Yakob nu mata Hitnu pino ande tuwa ta ye abo minam para ndayikat ngina.

28 ¹Taŋakina le Isak nu Yakob wika wam pagu pasa sana: Kiŋo, ne Kanan pino ande ndata. ²Ne tɪŋga wa naŋe Betuel tuku kuasmbi sota Mesopotamia kilke mbol kaye sulumba taŋge ŋga naŋe Laban tuku kulim ande ta. ³Kuate Saŋgri Ŋayo nuŋge kuwa le ne tuku ndare tugeka taŋgo pino gudommamba mayok kuwaig le ne kuasmbi sunŋomba tuku mbuŋ naŋgine minamngat. ⁴Kuate o buk wa naŋe Abraham nyaro tuna taŋamba kile ne naŋe mbuŋ kat naŋe ndoŋ mata nyaro tɪŋguwa le ne buk Kuatenŋge wa naŋe Abraham kilke serna le ne rawe taŋgo taŋaŋ minyokate ta yaika minyokap ŋga Yakob sana.

⁵Taŋamba Isak nu Yakob kukulna le ŋga nuŋe Laban sota Mesopotamia kilke mbol kina. Laban nu Aramnu taŋgo Betuel ta tuku kiŋo nuŋe. Laban tuku kulim Rebeka nu Yakob le Esau tuku ina nakile.

Esau nu maŋ pino ande tina

⁶⁻⁷Isak nu Yakob nyaro pasa tumba nu Kanan pino ande ndatuwa ŋga wam pagu pasa sana sulumba nu kukulna le nu ina mam nuŋe tuku miŋge dubimba pino tam tuku Mesopotamia kilke mbol kina le Esau nu wam ta kila pilna sulumba ⁸mam nuŋe Isak nu Kanan pino tuku nzali kuga ta kamusmba ⁹nu nzamu nuŋe Ismael sota kina sulumba Ismael tuku kulim Mahalat pinonu tina. Ismael nu Abraham tuku kiŋo ande. Ismael tuku kulim ande nyunu Nebayot.

Yakob nu Betelŋge kiŋatina

¹⁰Yakob nu Berseba kusremba Haran kambim tuku ŋga kumba ¹¹tukul ma ande mbol promba furirna le ndame ande tumba gabat tatu pilmba nu kinyna. ¹²Nu kinyna sulumba nu kiŋata mbili ande kuen ŋayo ndumornu samba mbolŋge tugunu kilke mbolŋge tɪŋgina ta kaŋgerna. Mbili ta mbolŋge Kuate tuku eŋel kame muŋgu lilika minnaig le kaŋgerkina. ¹³Taŋana le Sunŋo nu nu tugum taŋge mayok ka ndek sana: Ye wa naŋe

Abraham mam naje Isak tuku Mbara Sungo. Ne kinymba minit kilke te ta ye ne naje mbuŋ kat naje ndoŋ sertingamŋgit. ¹⁴Ne tuku ndare tugeka kilke mbolŋge tub tub minig taŋawamŋgaig. Ma ŋakmba tugeka kumunŋge likamŋgaig. Taŋawaig le taŋgo kuasmbi ŋakmba tane tuku saka nane naŋgine naŋgine afu nyaro niŋge likamŋgaig. ¹⁵Ye siŋka sanet. Ye ne ndoŋ mara mindek minmba mini sulumba ne kigraibkamŋgit. Ne ma aniŋge minamŋgat ta ye ne ndoŋ mini sulumba ŋgumneŋga maŋ tumba luka te prowamŋgit. Ye pasa te kumumba ne kusrene nda ŋgina.

¹⁶Taŋakina le Jakob nu aboŋga sakina: Ake ma ŋgamunŋge ye kinyit ŋga idusit ta Sungo nu ma te mbolŋge minit ŋgina sulumba ¹⁷nu piriri ŋayomba kuru-kuruka sakina: Ma te tukul ma ande. Kuate minit tuku ma. Samba malaŋga tenŋe minit ŋgina.

¹⁸Mafena le maratukuk tiŋga Jakob nu ndame gabat tatu pilna ta tumba kilke mbolŋge te-timba gureŋ manza ŋak ndame ta mbolŋge kutuna sulumba ¹⁹ma ta nyunu Betel^m ŋgina. (O buk nyunu minna ta Lus). ²⁰Taŋaka sakina sulumba nu Kuate ndoŋ pasa katmba sakina: O Sungo, ne ye ndoŋ minmba ye kigraibka sulumba nyamagaŋmbi tawimbi ye turyumba ²¹ne maŋ ye tumba luka mam tuku tumbraŋ tuguk prowa ndeta ne ye tuku Mbara Sungo mina le ye ne tuku miŋge kumnemŋge minamŋgit. ²²Ndame te-tiwit ma te ne tuku nyu te-duŋgam tuku ma minamŋgat. Ne agaŋ ndende ŋakmbambi ye turya ta ye agaŋ ndende ta maŋgur 10 patika ande tumba ne tanmbimŋgit ŋgina.

Jakob nu ŋga nuŋe Laban tugum prona

29 ¹Jakob nu maŋ tiŋga ki prote kumam kina ka ²ma baknu mbolŋge kule burok ande tugum prona. Kule burok ta tugumŋge sipsip kuaŋ keŋmba kinymba minnaig le kaŋgerkina. Tumbraŋ ta tuku sipsip kulat taŋgo nane kule burok ta sipsip kule niŋganu ta ndame sunŋo ande tumba kule burok ta tukulanu. ³Tumbraŋ ta tuku sipsip furiram ŋakmba ta prowanu le sipsip kulat taŋgo nane ndame ta barimba talka sipsip kule niŋganu. Nane kule nye deŋpuranu le nane ndame ta maŋ tumba luka kule burok ta tukulanu.

⁴Kile Jakob nu sipsip kulat taŋgo kame ta kusnaniŋgina: Tira kame, tane anikok ŋgina le nane nu sanaig: Sine Harannu ŋginaig. ⁵Taŋakinaig le nu ndek nane saniŋgina: Tane Nahor tuku kiŋo nuŋe Laban tane kila e ŋgina le nane lafumba sanaig: Au. Sine kila ŋginaig le ⁶nu nane kusnaniŋgina: Nu maye minit e ŋgina le nane nu sanaig: Au. Nu maye minit. Ai si. Kulim nuŋe Rahel mam nuŋe tuku sipsip kilmba ilit si ŋginaig le ⁷Jakob nu ndek nane saniŋgina: Ki mbolŋge minit te tane ndaŋgam sipsip kile sinam kambim bafude? Tane sipsip kame kule niŋmba kilmba kape le nyamagaŋ

^m 28.19 Betel nyu ta tugunu Kuate tuku Ma

sota nyuwaig ngina le ⁸nane nu sanaig: Sineŋge ndo maŋau ta kam kumuŋ kuga. Nane ŋakmba sipsip kilmba prowaig le sine ndame suŋgo si barimba talkube sulumba sipsip kame kule ningamngig nginaig.

⁹Yakob nu nane ndoŋ pasata minna le Rahel nu sipsip kilmba prona. ¹⁰Yakob nu Rahel kaŋgermba ŋga nuŋe Laban tuku sipsip turmba kaŋgerkina sulumba kule burok ta tugum kumba ndame suŋgo ta barimba talkumba sipsip kame ta kule ningina. ¹¹Taŋamba nu nuŋem nuŋe Rahel mumumba gare tormba malmbikina sulumba ¹²nu sana: Mam naŋe ta ye tuku ŋga. Kulim nuŋe Rebeka ta yiŋe ina ŋgina. Taŋaka sana le nu pinderka mam nuŋe sota kina le ¹³mam nuŋe Yakob prona pasa ta ismba nu pinderka ŋga nuŋe te-silika bagailmba mumuna. Taŋamba nu ŋga nuŋe tumba wande mbol kinaik.

Yakob nu ŋga nuŋe ndoŋ maŋau ŋakmba kina ta kubeu tuna le ¹⁴Laban nu ismba sana: Son. Ne siŋka ye tuku ndare ŋgina. Taŋakina le Yakob nu tambun ndindo ŋga nuŋe ndoŋ minna.

Yakob nu Laban tuku piro taŋgo taŋaŋ minna

¹⁵⁻¹⁷Laban nu kulim armba ŋak minna. Kulim mulum ta nyunu Lea. Mambo nuŋe nyunu Rahel. Lea nu am magenu kugaⁿ ta Rahel nu pino ŋgarosu tumail pasi mayenu ndo.

Kile Laban nu Yakob sana: Ne ake pirokate ta ŋayo. Ne yiŋe ndare. Ne mata piya fudiŋ tam tuku. Ne saka. Ne ame piya tam tuku iduste ŋgina le ¹⁸Yakob nu Rahel tuku nzali suŋgokanu ŋak minna tukunu nu ŋga nuŋe sana: Ye yar 7 ne tuku piro taŋgo mini sulumba kulim naŋe Rahel tamngit ŋgina le ¹⁹Laban nu lafumba sana: Ta maye. Ye tuku kulim neŋge tamngat. Ye taŋgo ande tambim tuku idus ndawet. Ne ye ndoŋ piroka mina ŋga Yakob sana.

²⁰Taŋakina le Yakob nu Rahel tam tuku yar 7 ŋga nuŋe tuku piro taŋgo taŋaŋ minna ta nu Rahel tuku nzali suŋgokanu ŋak minna tukunu yar 7 ta ait armba ko keŋmba taŋaŋ ŋga idusna.

²¹Ait ta kumuŋgina le Yakob nu ŋga nuŋe sana: Ne ait sakina ta kile kumuŋgat. Ye kile kulim naŋe tamngit ŋgina. ²²Taŋakina le Laban nu nale muŋgu kilam tuku nane ŋakmba wikina sulumba pagumba nye suŋgokina. ²³Isukuse deŋpurmba furir ta mbolŋge Laban nu Lea tumba Yakob tugum kina le nu Lea tumba nu ndoŋ kinynaik.^o ²⁴(Laban nu nuŋe piro pino Zilpa tumba kulim nuŋe Lea tuna).

²⁵Mafena le Yakob nu Lea tunaig ta kaŋger timba nu kumba ka mbiyel nuŋe Laban tugum kumba sana: Ne ndaŋam saka maŋau te ye mbolŋge

ⁿ **29.15** Hibu pasa te purfeŋnu kuga. Nu tuku am ŋaigonu e ko magenu ta sine katesewam kumuŋ kuga ^o **29.23** Lea nu naŋgine maŋau dubimba tumail soŋgina tukunu Yakob nu Rahel sat ŋga nu tumba kinynaik

kat? Rahel tam tuku ye piroken ta ndanam saka ne ye yabriyumba Lea sat ngina le ²⁶Laban ndek lafumba nu sana: Sine tuku maŋau ta kulim mulum ta aboŋga taŋgo tuweg tuku. ²⁷Tale muŋgu kilnaik tuku kusem mineg ait 7 te kugawaig le ye ne Rahel tini le ne maŋ lato yar 7 ye tuku piro taŋgo taŋaŋ mina nga Yakob sana.

²⁸Taŋakina le Yakob nu wokina le muŋgu kilnaik tuku kusem ta ka kugana le Laban nu kulim nuŋe Rahel tumba Yakob tuna. ²⁹(Laban nu nuŋe piro pino Bila tumba kulim nuŋe Rahel tuna).

³⁰Yakob nu Rahel ndoŋ kinymba Rahel tuku kume purmba Lea tuku kume pur ndana. Taŋamba nu maŋ lato yar 7 Laban tuku piro taŋgo taŋaŋ minna.

Lea nu kiŋo bailkamba kile-patikina

³¹Yakob nu Lea tuku kume pur ndana ta Suŋgo nu katesemba Lea turna le kiŋo afu kile-patikina le Rahel nu niŋka kiŋo kugatok minna.

³²Lea nu fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande te-pilmba sakina: Suŋgo nu ye tuku piti kaŋgerna. Kile yiŋe taŋgo nu ye tuku kume puramŋgat ŋgina. Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Ruben^p ŋgina.

³³Lea nu maŋ fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande te-pilmba sakina: Yiŋe taŋgo nu ye tuku kume pur ndate ta Suŋgo nu ismba kiŋo te turmba ye sat ngina. Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Simeon^q ŋgina.

³⁴Nu maŋ lato fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande te-pilmba sakina: Kile yiŋe taŋgo nu ye ndoŋ sailkamŋgat. Ye kile buk nu tuku kiŋo keŋmba kile-patikit ŋgina. Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Levi^r ŋgina.

³⁵Kile nu maŋ lato fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande te-pilmba sakina: Ye kile Suŋgo tuku nyu te-duŋgamŋgit ŋgina sulumba kiŋo ta nyunu Yuda^s ŋgina. Taŋakina sulumba nu maŋ lato kiŋo ande te-pile ndakina.

Lea le Rahel nale Yakob piraibka kiŋo afu kile-patikinaig

30 ¹Rahel nu Yakob tuku kiŋo ande te-pile ndakina tukunu nu aba nuŋe tuku tirakina sulumba Yakob sana: Ne ye kiŋo ande nda te-sa ta ye kumamŋgit ŋgina. ²Taŋakina le Yakob nu Rahel ndoŋ gubrana sulumba sana: Ye Kuate tuku ma tam kumuŋ kuga. Nuŋge ne kiŋo ŋgailnate ŋgina le ³nu ndek sakina: Ai te. Ye tuku piro pino Bila minit te. Ne nu ndoŋ kinyap le nu ye tuku kiŋo ande te-pile suwa. Taŋawa le ye kiŋo ŋak mini ŋgina. ⁴Taŋakina sulumba nu Bila tumba taŋgo nuŋe tuna le nu nu ndoŋ kinynaik.

⁵Taŋamba Bila nu fuŋgul ŋakna sulumba Yakob tuku kiŋo ande te-pilna le ⁶Rahel nu ndek sakina: Kuate nu maŋau tiŋreknumbi ye turyat.

^p 29.32 Ruben nyu ta tugunu: Piti kaŋgerna ^q 29.33 Simeon nyu ta tugunu: Nu isna
^r 29.34 Levi nyu ta tugunu: Sailka minit ^s 29.35 Yuda nyu ta tugunu: Nyu te-duŋga

Nu ye tuku yabaŋ pasa ismba kiŋo ande ye sat ŋgina sulumba nu kiŋo ta nyunu Dan^t ŋgina.

⁷Taŋamba minnaig ma ma Bila nu maŋ fuŋgul ŋakna sulumba Yakob tuku kiŋo arnu te-pilna le ⁸Rahel ndek sakina: Ye yiŋe aba ndoŋ taŋgo piraibkek ta kile ye nu te-iberŋit ŋgina. Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Naftali^u ŋgina.

⁹Lea nu maŋ kiŋo ande te-pile nda ŋga katesemba nu nuŋe piro pino Zilpa tumba Yakob pinonu tuna. ¹⁰Taŋana le Zilpa nu Yakob ndoŋ kinynaik sulumba nu tuku kiŋo ande te-pilna le ¹¹Lea nu sakina: Ye yiŋe mambo liwit ŋgina sulumba nu kiŋo ta nyunu Gat^v ŋgina.

¹²Taŋamba minnaig ma ma Zilpa nu maŋ Yakob tuku kiŋo ande te-pilna le ¹³Lea nu sakina: Ye siŋka gare suŋgo tet. Pino kame ŋakmba nane sanuŋgaig: Pino ta gare suŋgo ŋak minit ŋga sanuŋgaig ŋgina. Taŋaka nu kiŋo ta nyunu Aser^w ŋgina.

¹⁴Wit alonu kilam tuku ait mbolŋge Ruben nu piro mbol kumba ail waŋe^x afu kilna ta kumba ka ina nuŋe Lea tuna le Rahel nu ndek aba nuŋe sana: Naŋe kiŋo naŋe tuku ŋgirman agaŋ ta inum ye sa ŋgina le ¹⁵aba nuŋe nu lafumba sana: Ne buk ye tuku taŋgo tina ta kile ne maŋ yiŋe kiŋo tuku ŋgirman agaŋ te kilam sakate ŋgina le Rahel lafumba nu sana: Ne ŋgirman agaŋ ta inum ye sa ta ne furir Yakob ndoŋ kinyamŋgaik ŋgina le Lea nu wokina.

¹⁶Furiram bafuna le Yakob nu piro mbolŋge prona le Lea nu tugum kumba sana: Furir te ne ye ndoŋ kinyamkik. Ye yiŋe kiŋo tuku ŋgirman agaŋ tamba ye ne piyanit ŋgina. Ta tuku Yakob nu furir ta mbolŋge Lea ndoŋ kinynaik le ¹⁷Kuate nu Lea tuku yabaŋ pasa ta isna le nu fuŋgul ŋakna sulumba Yakob tuku kiŋo 5-nu te-pile tuna. ¹⁸Taŋamba Lea nu ndek sakina: Ye buk yiŋe piro pino ta tumba yiŋe taŋgo tuwen le kile Kuate nu ye tuku lafu mayenu sat ŋgina. Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Isakar^y ŋgina.

¹⁹Taŋamba minnaig ma ma Lea nu maŋ fuŋgul ŋakna sulumba Yakob tuku kiŋo 6-nu te-pile tuna sulumba ²⁰sakina: Kuate nu agaŋ mayenu ye sat. Kile yiŋe taŋgo ye ndoŋ minamŋgat. Ye buk kiŋo 6 kile-patike tuwit ŋgina sulumba nu kiŋo ta nyunu Sebulun^z ŋgina. ²¹Iŋgumneŋga nu kulim ande te-pilna ta nyunu Dina ŋgina.

²²Kile Kuate nu Rahel idusna sulumba nu tuku yabaŋ pasa ta ismba Rahel tuku fuŋgul wakeina le nu kiŋo konmba fuŋgulok minna sulumba ²³kiŋo ande te-pilmba sakina: Kuateŋge ye tuku kiko pitaiwat ŋgina.

^t 30.6 Dan nyu ta tugunu: Kumumbi pileŋgate ^u 30.8 Naftali nyu ta tugunu: Piraib
^v 30.11 Gat nyu ta tugunu: Nu lina ^w 30.13 Aser nyu ta tugunu: Gare suŋgo ^x 30.14 Ail
waje ta nane pino fuŋgul wakeika pino ŋgirman turmba wakeiwanu ^y 30.18 Isakar nyu
ta tugunu: Lafu mayenu ^z 30.20 Sebulun nyu ta tugunu: Gare agaŋ

24 Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Yosef^a ŋgina sulumba sakina: Suŋgo nu maŋ kiŋo ande turmba ye suwa ŋgina.

Yakob nu mbiyel nuŋe Laban tuku agaŋmor kulatkina

25 Rahel nu Yosef te-pilna le Yakob nu mbiyel nuŋe Laban sana: Ne woka le ye maŋ luka yiŋe tumbraŋ tuguk ka. 26 Ye yiŋe pino pirokumba kilen ta yiŋe kutu kame ta turmba kilmba kaŋgit. Ye ne sinzaŋ mayenen ta ne kila ŋgina le 27 mbiyel nuŋe ndek nu sana: Yauk. Ne isa. Suŋgo nu ne idusnomba ye nyaro mayenu sina ta ye katesemba kila pilen. 28 Ne ame piya tam ŋga idusmba ndeta ye saya le ne tini ŋgina le 29 Yakob lafumba nu sana: Ye ne tuku piro taŋgo minen le ne tuku agaŋmor ye kulatken ta ŋakmba tugekinaig ta ne kila. 30 Ye te nda prowen ta ne agaŋ ndende suŋgomba ŋak nda minna. Ye ne tugum te prowen le ne tuku agaŋmor puluka tugekinaig. Suŋgo nu ye idusyumba ne nyaro mayenu tinna. Ye kile yiŋe kuasmbi idusningamŋgit ŋga mbiyel nuŋe sana.

31 Taŋakina le mbiyel nuŋe nu sana: Ye ame piya ne tini ŋgina le Yakob ndek sana: Ye ndametij kilam tuku idus ndawet. Ne ye tuku wamdus ismba ye tuku nzali dubiwa ta ye maŋ ne tuku agaŋmor kulatkamŋgit. 32 Ye tuku nzali ta teŋenmba. Ye kite ne tuku agaŋmor ta ŋakmba pileningamŋgit. Sipsip fat baseunu ta ye ŋakmba kilmba meme kitek ŋgarosu kalbob ŋak ŋgarosu bagli ŋak ta turmba ŋakmba kilamŋgit. Agaŋmor kame ta ye tuku piya agaŋ taŋaŋ minamŋgaig. 33 Ye ne yabrini ta ne pitik ndo katesewamŋgat. Ne ŋgumneŋga ye tuku piya ta pileniŋmba meme ande ŋgarosu bagli kugatok ŋgarosu kalbob kugatok ko sipsip ande baseunu kuga ta kaŋgermba ye agaŋmor ta kuayaren ta ne kila palmbimŋgat ŋgina le 34 mbiyel nuŋe ndek nu sana: Ne sakate ta maye. Sile taŋape ŋgina.

35 Ki ait ta mbolŋge ndo Laban nu kumba ka meme pailnu ŋgarosu mambriŋ ŋak ŋgarosu kalbob ŋak meme paŋgarnu ŋgarosu bagli ŋak ŋgarosu kalbob ŋak ta ŋakmba kilna sulumba sipsip baseunu ta ŋakmba turmba kilna sulumba agaŋmor ta kiŋo kat nuŋe kulatkam tuku ningina. 36 Taŋamba nu agaŋmor ta kilmba Yakob kusremba ma masken kina. Ait keŋmba kuganaig le ma ta tugum prona le Yakob nu mbiyel nuŋe agaŋmor afu kusrekina ta ndo kulatkina.

37 Taŋamba Yakob nu ail tugu keŋmba ta tuku wainu afu kilna sulumba bagimbi waswas pike likina le ndemnu kaukauk prowe likinaig. 38 Taŋanaig le nu waswas pike likina ta kilmba kumba ka agaŋmor kule nyade tuku nza sinam taŋge patikina. Patikina le agaŋmor kame kule nyam promba pailnuŋge paŋgarnu dubikinaig. 39 Meme kame nane waswas patikina ta tugumŋge paŋgarnu dubikanu ta nane meme fatnu

^a 30.24 Yosef nyu ta tugunu: Kiko pitaina

ngarosu mambrin̄ jak ngarosu bagli jak ngarosu kalbob jak ta ndo kile-patike likinaig. ⁴⁰Tañanaig le Jakob nu sipsip kilmba jakmba kasom̄nge Laban tuku aganjmor ngarosu mambrin̄ jak baseunu ta tumailam̄nge patikina. Tañana le Jakob tuku aganjmor tugekinaig le nu ndek aganjmor kame ta pileŋga mbiyel nuje tuku aganjmor kasom̄nge patika nu nuje ta kasom̄nge patikina.

⁴¹Aganjmor ngarosu san̄gri jak paŋgarnu dubikanu ta Jakob nu waswas pike likina ta kilmba aganjmor kule nyade tuku nza ta sinam̄nge patikanu. Tañawanu le nane waswas ta tugum̄nge paŋgarnu dubikanu. ⁴²Aganjmor baklelok prowanu ta Jakob nu waswas pike likina ta nane tugum̄nge nda patikanu. Tañawanu le Laban nu aganjmor baklelok ndo kilna le Jakob nu aganjmor ngarosu san̄gri jak ta jakmba kilna. ⁴³Wam ta mbol̄nge Jakob nu maror taŋgo mayok kumba aganjmor, piro mbal, kamel, doŋki, aganj ndende sun̄gomba jak minna.

Yakob nu mbiyel nuje Laban kusremba kua kina

31 ¹Laban tuku kiŋo kat nuje nane naŋgine naŋgine sakinaig: Jakob nu mam tuku aganj ndende jakmba kile likina. Nu tuku aganj ndende ta jakmba buk mam tuku minnaig nginaig le Jakob nu pasa ta isna. ²Mbiyel nuje buk nu ndoŋ gulab mayemba minnaik ta kile nu wamdus kareŋgina ta Jakob nu mata kamusna. ³Tañana le Sun̄go nu ndek Jakob sana: Ne luka wa mbuŋ tuku kilke mbol̄ naje ndare kame sota kaye le ye ne ndoŋ minam̄ngit ngina.

⁴Ta tuku Jakob nu taŋgo ande kukulna le nu kumba ka Rahel nale Lea kile-siglika sanikina le Jakob sota kinaik ka nu piro mbol̄nge aganjmor kulatka minna le te-silikinaik. ⁵Te-silikinaik le nu nale sanikina: Mam takile buk ye ndoŋ gulab mayemba minkeŋ ta kile nu wamdus kareŋgate le kamuset ta yiŋe mam tuku Mbara nu ye kusre ndayina. ⁶Ye mam takile tuku piro tango minmba piro kareŋ sun̄gowen ta tale kila. ⁷Nu ye yabri-yabriyumba ye tuku piya mata mbilmbilam gudomna ta Kuate nu ye kulat mayeyina le nu ye ŋayo sili ndayina. ⁸Mam takile nu meme ngarosu bagli jak ta ne tuku piya naŋe ngina ta meme jakmba fatnu ngarosu bagli jak ndo kile-patikinaig. Nu ndek meme ngarosu mambrin̄ jak ta ne tuku piya naŋe ngina ta meme jakmba fatnu ngarosu mambrin̄ jak ta ndo kile-patikinaig. ⁹Kuatenge mam takile tuku aganjmor kilmba ye sina ŋga sanikina.

¹⁰Tañakina sulumba nu maŋ lato sanikina: Aganjmor paŋgarnu dubikam tuku ait mbol̄nge ye kinymba kiŋaten sulumba meme paŋgarnu dubikinaig maŋau ta kaŋgeren. Meme pailnu kaŋgerken ta jakmba ngarosu mambrin̄ jak ngarosu kalbob jak ngarosu bagli jak kaŋgerken le ¹¹Kuate tuku Eŋel kiŋambi ye wika sayina: Jakob ngina kande ye minet te ŋgen. ¹²Nu maŋ lato sayina: Ne kaŋgera. Meme kame paŋgarnu

dubikade ta ñakmba ñgarosu mambrin ñak ñgarosu kalbob ñak ñgarosu bagli ñak minig. Laban nu ne mbolñge mañau ñayonu kate ta ye kañgeren. Ta tuku mañau te yeñge ken. ¹³Ye Kuate. Ye Betelñge ne tugum prowen le ne ndame ande pilmba kilke mbolñge te-timba gureñ manza ñak ndame ta mbolñge kutuna sulumba siñka son pasa sañgrinu sakina ta kile ne tiñga luka nañe tumbran tuguk kaye ñgina ñga nale sanikina.

¹⁴Tañakina le nale ndek Yakob sanaik: Mam nu sile tuku wai mbolñge agañ ande kusrewam tuku mine ndakate. ¹⁵Nu sile rawe tañgo tañaj ñga iduste. Amboñga nu sile tuku ñga nu ndametiñ sunçokanu tina sulumba ñgumneñga mañ ndametiñ ta ñakmba panke suluna. ¹⁶Mam tuku agañ ndende ñakmba Kuateñge yaina ta sine tuku siñgine kiño kame tuku. Kuate ne sanina tañamba ka ñginaik. ¹⁷⁻¹⁸Tañakinaik le Yakob nu kuaneka mam nuñe sota Kanan kilke mbol kambim bafuna sulumba kutu kat nuñe piyo kat nuñe ta ñakmba kilmba kamel mbolñge patike likina. Tañamba nu agañmor Mesopotamia kilke mbolñge kilna ta ñakmba sisilaningina sulumba nu tuku agañ ndende ñakmba ta turmba kilmba kina.

¹⁹Laban nu nuñe wande kusremba sipsip ñguenu kugernu kina le Rahel nu mam nuñe tuku wande mbol kumba mbara kanunu saike likina ta kuayar kilna. ²⁰Yakob nu mbiyel nuñe yabrimba nu kila sa ndamba kua kina. ²¹Nu nuñe agañ ndende ñakmba kilmba pitik ndo kua ka kina sulumba Yufretis kule ulmba Gilead ma taknu mbol kina.

Laban nu mbiyel nuñe Yakob ñgumnem dubimba kina

²²Ait keñmba kinaig le Yakob nu kua kina ta sakinaig le Laban nu isna. ²³Isna sulumba nu nuñe gageu ta kilmba mara 7 Yakob dubimba kinaig ka ka Gilead ma taknu mbolñge nu te-silikinaig. ²⁴Furir ta mbolñge Laban nu kinyмба kiñatina le Kuate nu tugum promba sana: Ne kurauka. Ne Yakob tuku ñerñerka pasa pitinu sa ndawa ñgina.

²⁵Yakob nu nuñe baibai Gilead ma taknu inum mbolñge patike likina le Laban nu nuñe kuasmbi ndoñ nuñe baibai ma taknu inum mbolñge patike likinaig. ²⁶Kile Laban nu Yakob te-silika sana: Ndañam ne ye yabriyumba yiñe kulim ar ta kame ait mbolñge pino didika kilig tañamba kilmba kua kina? ²⁷Ne ndañam ye yabriyumba ye nda sayumba siñsiñdo kua kina? Ne ye sayina kande ye ne mindenumba ndinñge sine gare-gareka mune ulmba gita katmba tambariñ katmba mbilnumba ne kusrenigen kande. ²⁸Ne sonndo mañau ñayonu kina. Ye mata yiñe wa kame yiñe kulim ar ta mumu ndaniñmba kañger ndaken le kinaig. ²⁹Ye ne ñayo silinam kumuñ ta furir ñgamuñge mam nañe tuku Mbara nu ye ne ñerñerka pasa pitinu nda sanam tuku ñga riroñ pasa sat. ³⁰Ne nañe tumbran tuguk kambim paranina le ye kusreyina ta ye kila ta ndañam tuku ne ye tuku mbara kanunu saike liken ta kuayar kilna ñga Yakob sana le ³¹nu mbiyel nuñe

tuku pasa lafumba sana: Ne naŋe kulim ar te ŋgailka yayiyikat ŋga ye kuru-kuruka taŋawen ŋgina.

³²Rahel nu mbara kanunu afu mam nuŋeŋge saike likina ta kuayar kilna ta Yakob nu gilai tukunu nu ndek mbiyel nuŋe sana: Ne kumba kaŋgerka. Andeŋge ne tuku mbara kanunu kilna ndeta nu balewamŋgig. Ne kile ndo taŋgo te ŋakmba tuku am mbolŋge mambila sulumba ne tuku agaŋ inum kaŋgermba ndeta agaŋ ta luka ta ŋgina. ³³Taŋakina le Laban nu kumba ka Yakob tuku baibai sinamŋge mambilna sulumba ka Lea tuku baibai sinamŋge mambilmba ka piro pino ar ta tuku baibai sinamŋge mambilna ta agaŋ inum kaŋger ndana. ³⁴Rahel nu mbara kanunu ta kilmba baibai sinamŋge kamel tuku kumiŋ saŋgil mbolŋge depolka kusam tuku pale ta sinamŋge sigrikina sulumba nu ta mbolŋge minyokina. Taŋge minyokina le mam nuŋe pro baibai sinamŋge mambilna ta agaŋ inum kaŋger ndana le ³⁵Rahel ndek nu sana: Mam, ne ye tuku gubra ndanuwa. Ye wandek kat tukunu ye ne tuku am mbolŋge ye tiŋgam kumuŋ kuga ŋgina. Taŋakina le Laban nu mambilna ta nu nuŋe mbara kanu kame ta kaŋger ndakina.

³⁶Taŋana le Yakob nu gubra mayena le mbiyel nuŋe sana: Ye ame maŋau mbaren le ne ye agaŋmor yokeranu sukte? ³⁷Ne ye tuku agaŋ ndende ŋakmba kaŋgerka mambilat. Ne naŋe agaŋ inum te-silikat ndeta teŋge pale le sile tuku piro taŋgo te ŋakmba kaŋgerwaig. Taŋamba nane sile tuku maŋau pileŋguwaig. ³⁸Ye yar 20 taŋaŋ ne tuku piro taŋgo minen. Ne tuku sipsip ne tuku meme nane mara mara kutunaig. Ye ne tuku meme pailnu ande kuayarmba nda nyen. ³⁹Aganmor ŋguikok ande ne tuku sipsip ande balewanu ta ye ta lafumba yiŋe sipsip inum tumba ne tinmba minen. Aganmor ande ki mbol ko furir ŋgamu ŋgisikanu ta ne ye pasa saŋgrinu sayanu le ye yiŋe agaŋmormbi lafumba ne tinen. ⁴⁰Mara afu ki mbolkanu ta ye ŋgaro pa tiŋganu ko furir ma tido ŋayo prowanu ta ye murkenu kinyam kumuŋ kuga. ⁴¹Taŋamba minmba ma ma ye yar 20 ne tuku piro taŋgo taŋaŋ minen. Ye yar 14 ne tuku kulim ar ta kilam tuku piroken sulumba maŋ lato yar 6 ne tuku agaŋmor kilam tuku piroken ta ne ye tuku piya mbilmbilam gudomna. ⁴²Yiŋe mam Isak yiŋe wa Abraham tuku Mbara nu ye nda turyina kande ake sinaŋ ne kusrenen kande. Ta tuku Kuate nu ye tuku piti kaŋgerna sulumba furir ne riroŋ pasa tanet ŋga mbiyel nuŋe sana.

Yakob nu mbiyel nuŋe Laban ndoŋ wamdus ulendinaik

⁴³Kile Laban nu ndek mbiyel nuŋe sana: Kulim ar te yiŋe. Kiŋo kame te mata ye tuku. Aganmor te ŋakmba mata yiŋe. Agaŋ ndende ŋakmba ne kile kaŋgerkate ta yiŋe ta ye nane ŋgailniŋgam kumuŋ kuga. ⁴⁴Kile sile wamdus ulendipe sulumba ndame afu kilmba pro teŋge patikupe. Taŋamba sile maŋau ta gilaiŋge nda ŋgina. ⁴⁵Taŋakina le Yakob nu

ndame ande tumba kilke mbolŋge te-tina sulumba ⁴⁶ nuŋe kuasmbi kile-maŋgurka nane saningina: Tane kumba ndame afu kilmba pro te taŋge ndame ta ŋakmba turŋaŋgap ŋgina. Nane taŋanaig le nane ndame turŋaŋginaig ta tugumŋge isukusnaig. ⁴⁷ Taŋamba Laban nu ma ta Yegar Saduta ŋgina le Yakob nu ndek ma ta Galed^b ŋgina. ⁴⁸ Ta ndaŋam? Laban nu Yakob sana: Sile ŋgumneŋga ndame maŋgur ta kaŋgermba wamdus ulendiwik ta idusamŋgik ŋgina. Ta tuku nane ma ta nyunu Galed ŋginaig.

⁴⁹ Laban nu maŋ sakina: Sile pur yimyam ka minpe le Kuate nu sile kaŋgerkuwa ŋgina. Ta tuku nane ma ta nyunu ande Mispa^c ŋginaig.

⁵⁰ Kile Laban maŋ lato mbiyel nuŋe sana: Ne ye tuku kulim ar te ŋaigo siglika ko pino afu kitek kila ta ye kila pile nda ta Kuate nu maŋau ta kaŋgeramŋgat.

⁵¹ Ai te. Ndame turŋaŋgit ndame ne kilke mbolŋge te-tiwat minig te. ⁵² Agaŋ ta kaŋgerka sile wamdus ulendiwik ta maŋ idusamŋgik. Ye ne ŋayo silinam tuku ndame te liwe nda. Ne mata ye ŋayo siliyam tuku ndame te nda liwa.

⁵³ Abraham le Nahor tuku Mbara sile pilesikuwa ŋgina. Taŋakina le Yakob nu mam nuŋe Isak tuku Mbara nyu mbolŋge mbiyel nuŋe ndoŋ pasa katmba sangri pilena. ⁵⁴ Taŋamba Yakob ndek kumba ka agaŋmor inum tumba balemba tabe ta mbolŋge atraukina. Atraukina sulumba nuŋe kuasmbi wikina le nane promba isukusnaig. Isukuse deŋpurmba nane tabe ta mbolŋge kinynaig.

⁵⁵ Mafena le Laban nu wa kat nuŋe nuŋe kulim ar ta mumuningina sulumba nane kusreka luka nuŋe tumbraŋ kina.

Yakob nu aba nuŋe te-silikam tuku kuanekina

32 ¹ Kile Yakob nu tiŋga ndin dubimba kina le Kuate tuku eŋel afu promba nu te-silikinaig le ² nu kaŋgerka sakina: Ma te Kuate nuŋe kuasmbi minig tuku ma ŋgina sulumba ma ta nyunu Mahanaim^d ŋgina. ³⁻⁵ Taŋakina sulumba Yakob nu taŋgo afu wam paguka saningina: Tane kumba ka yiŋe aba Esau te-silika teŋenmba sawap: Ye Yakob. Ye ne tuku piro taŋgo. Ye sikile ŋga Laban tugumŋge rawe taŋgo taŋaŋ minen ma ma kile ndo makau doŋki sipsip meme piro taŋgo piro pino suŋgomba kilmba luka prowet. Ye taŋgo afu kukulniŋgen le nane ne kila pasa tinwaig le ne ye mbolŋge maŋau mayenu ka. Tane ka taŋamba nu sawap ŋgina. Nu wam paguniŋge deŋpurmba nu nane kukulniŋgina le amboŋga Esau sota Edom kilke mbol kinaig. ⁶ Kinaig ka ndinŋge nane Esau te-silika maŋ luka Yakob tugum promba sanaig: Sine aba naŋe Esau sota kageŋ ta ka ndinŋge nu taŋgo 400 kilmba ne sota ilit ta kaŋgergeŋ ŋginaig.

⁷ Taŋakinaig le Yakob nu ndek kuru kuru suŋgo tumba wamdus pitina le nu nuŋe kuasmbi nuŋe sipsip meme makau kamel agaŋmor ta ŋakmba

^b 31.47 Yegar Saduta ta Aramek pasa. Galed ta Hibru pasa. Nyu tugunu ta ndindo:

Pasa katam tuku ndame maŋgur ^c 31.49 Mispa nyu ta tugunu: Nu sile kaŋgerkuwa

^d 32.2 Mahanaim nyu ta tugunu Kuate tuku Ma

fet arna sulumba ⁸nuŋe wamdusmbi sakina: Aba Esau promba kuasmbi ande ndoŋ kame buwa ndeta kuasmbi ande kua kuwa ŋga idusna.

⁹Taŋamba Yakob nu yabaŋmba sakina: O yiŋe wa Abraham yiŋe mam Isak tuku Mbara ne ye isa. Ne Sunŋo, neŋge ye sayina le ye luka yiŋe tumbraŋ tuguk yiŋe ndare tuma mbal sota ka le ne ye kulatka turyam tuku sayina. ¹⁰Ye ame maŋau mayenu ken le ne taŋamba ye turyina? Ye ne am mbolŋge taŋgo mayenu kuga ta ne naŋe pasa dubimba mara mindek ye tuku kume purmba tur mayeyina. O buk ye agaŋ ndende kugatok ndumndum ndo biymba Yordan kule pakarken ta kile ye taŋgo kuasmbi armba ŋak minet. ¹¹O Sunŋo, ye kile ne yabaŋnet. Aba Esaunŋe ye yiŋe pino kiŋo kame ndoŋ balesingikat ŋga ye kuru-kuruket. Ta tuku ne sine kigraibka ŋga ne yabaŋnet. ¹²Ne o buk ye sayina: Ne tuku ndare piyaŋge fulbul minig taŋaŋ gudommaba tugekamŋgaig burnu kumuŋ kuga ŋga sayina. Ta tuku neŋge sine kigraibka ŋga yabaŋnet ŋgina.

¹³Furirna le nu kinyna ka mafena le maratukuk tiŋga Yakob nu agaŋ ndende afu Esau tambim tuku walmba patikina. ¹⁴Meme paŋgarnu 200 pailnu 20 kilmba sipsip paŋgarnu 200 pailnu 20 kilmba ¹⁵kamel paŋgarnu fat ŋak ŋak ta 30 kilmba makau paŋgarnu 40 pailnu 10 kilmba ¹⁶agaŋmor ta ŋakmba fetkina sulumba nuŋe piro taŋgo afu agaŋmor kuaŋ ndui ndui kulatkam tuku niŋgina sulumba saniŋgina: Tane kuit nduimba ndakape. Agaŋmor kuaŋ mindek muŋgu dubi-dubikuwaig ŋgina. ¹⁷Taŋakina sulumba nu nuŋe piro taŋgo ambonŋa kambim tuku ta wam pagumba sana: Ne yiŋe aba te-silika le nu ne kusnanuwa naŋe gabat aniŋge minit? Ne ani kinit? Agaŋmor te ŋakmba ima tuku ŋga ne kusnanuwa kande ne teŋenmba nu tuku pasa lafuwa: ¹⁸Agaŋmor te ŋakmba ne tuku piro taŋgo Yakobŋge ne tanmbim tuku patikina le kilmba prowet. Nu mata sine dubika ilit ŋga sawa ŋgina.

¹⁹Yakob nu taŋgo afu piro taŋgo ambonŋa kina ta dubimba agaŋmor kilmba kambim tuku ta mata taŋamba ndo wam pagukina sulumba saniŋgina: Tane yiŋe aba te-silika teŋenmba sawap: ²⁰Naŋe piro taŋgo Yakob nu sine dubika ilit ŋga sawap ŋgina. Yakob nu teŋenmba idusna: Nu agaŋmor te ŋakmba kaŋgerka ye tuku mbar gilaiŋgamŋgat. Taŋamba nu ye kaŋgeryumba ye ndoŋ wamdus tumawamŋgik ŋga idusna.

²¹Yakob nu agaŋmor ta ŋakmba patikina le kilmba kinaig le furir ta mbolŋge nu bubre tam tuku ma ta mbolŋge nu kinyna.

Yakob nu Penielŋge Kuate ndoŋ kame bunaiŋk

²²Furir ndui ta mbolŋge ndo Yakob nu tiŋga nuŋe pino ar ta, nuŋe piro pino ar ta, nuŋe kiŋo kame 11 ta nane ŋakmba kilmba kumba ka Yabok kule pakarka sim kinaig. ²³Taŋamba nu maŋ luka nuŋe piro taŋgo kame tugum kumba nane kukulniŋgina le nu tuku agaŋ ndende ŋakmba kilmba kule ta pakarka kinaig le ²⁴Yakob nu nuŋe ndo taŋge minna.

Tange minna le tango ande nu tugum prona sulumba nu ndoŋ kame bumba muŋgu bagailka minnaik le ka mafena. ²⁵Tango tange Yakob te-kinye ndana tukunu nu ndek Yakob tuku manunsu katna le supikina. ²⁶Tajana le tango ta nu Yakob sana: Mafete le ye kusreya le ka ngina le Yakob nu ndek sana: Ne ye nyaro sa ta ye ne kusrenamngit ngina. ²⁷Tajakina le tango ta nu Yakob kusnana: Ne tuku nyu ima ngina le ye Yakobnge ngina le ²⁸tango ta nu sana: Ne tuku nyu Yakob kuga. Ne tuku nyu kitek Israelnge. Ne Kuate ndoŋ tango kame ndoŋ mata ne saŋgri muŋgu tumka minna ta ne buk nane kile-ibenjkina tukunu ne tuku nyu kitek Israel^e ngina.

²⁹Kile Yakob nu tango ta kusnana: Ata. Ne tuku nyu ima ngina le tango ta nu sana: Ne ndaŋam ye tuku nyu kila palmbim sakate ngina. Tajakina sulumba nu Yakob nyaro tuna. ³⁰Tajana le Yakob nu sakina: *i^f* Ye Kuate tuku tumail pasi kaŋgerit ta ye kume ndakit ngina. Ta tuku nu ma ta nyunu Peniel ngina. ³¹Maratukuk nu Peniel ma ta kusremba nu grisemka gitmba kumba minna le ki prona.

³²Tango ta nu Yakob tuku manunsu katna le supikina. Ta tuku kile nane Israel mbal agaŋmor manunsunu nda nyade tuku.

Yakob nu aba nuŋe te-silikina

33 ¹Kile Esau nu nuŋe piro tango 400 ta ndoŋ ilmba minna le Yakob nu nane kaŋgerka nuŋe kiŋo kat nuŋe kilmba walna sulumba afu Lea tumba afu Rahel tumba afu nuŋe piro pino ar ta nikina. ²Taŋamba nu piro pino ar ta nakile kiŋo kat nakile ndoŋ tumailamnge kile-tidingina le tiŋginaig. Tiŋginaig le kile Yakob nu Lea kiŋo kat nuŋe ndoŋ piro pino ar ta ngumnemnge kile-tidingina le tiŋginaig. Nane ngumnemnge maŋ Rahel nale Yosef ndoŋ kile-tidingina le tiŋginaig. ³Taŋamba Yakob nu nane kusreka kina ka aba nuŋe tuku tumailamnge truk kam 7-na le ⁴Esau nu pinderka nu sota kina sulumba Yakob bagailmba mumuna. Taŋamba nale muŋgu malmbi-malmbikinaik.

⁵Kile Esau ndek mambilmba pino kame kiŋo kame ta kaŋgerka mambo nuŋe kusnana: Te ima kate tuku kuasmbi ne ndoŋ prowaig ngina le Yakob nu sana: O aba, te yiŋe kuasmbi. Kuate nu ye tur mayeyina sulumba kiŋo kame te ŋakmba ye sina ngina. ⁶Tajakina le nuŋe piro pino ar ta nakile kiŋo kame kilmba pro Esau tugumnge lokinaig. ⁷Lokinaig le kile Lea ndek nuŋe kiŋo kat nuŋe ndoŋ nane dubika pro Esau tugumnge lokinaig le Yosef nale Rahel ndoŋ nale ndek nane dubika pro Esau tugumnge lokinaik. ⁸Tajanaig le nu mambo nuŋe kusnana: Kuasmbi amboŋga ye tugum prowaig ta ndaŋam tuku ngina le mambo nuŋe nu sana: Ye ne

^e 32.28 Israel nyu ta tugunu: Kuate ndoŋ saŋgri muŋgu tumkam tuku ^f 32.30 Peniel nyu ta tugunu: Kuate tuku tumail pasi

tuku wamdus te-iberjam tuku nane kukulningit le ne sota kagig ngina le ⁹aba nuŋe nu sana: O aba, ye mata agaŋ ndende suŋgomba ŋak. Agaŋ ndende ta ŋakmba naŋe minwaig ngina le ¹⁰mambo nuŋe nu sana: Kuga. Sile gulab mayewik ŋga idusmba ndeta ne agaŋ ndende te ŋakmba kila. Ne maŋ ye ndoŋ gulab mayewik tukunu ne tuku tumail pasi kaŋgeret ta Kuate tuku tumail pasi kaŋgeranu suk. ¹¹Agaŋ ndende ne tanmbim tuku kilmba prowit te ne kila. Kuate nu ye tur mayeyina le ye agaŋ ndende suŋgomba ŋak minet ngina. Taŋamba Yakob nu aba nuŋe sarsarumba pasa saŋgrinu sana le nu agaŋ ndende ta kilna.

¹²Kile Esau nu sakina: Kile sine kab. Ye amboŋga kaŋgit ngina le ¹³mambo nuŋe nu sana: Kiŋo kame te saŋgri kugatok ta ne kila. Sipsip makau afu mata fat ŋak ŋak. Sine agaŋmor ta mara ndindo mbolŋge suŋgomba sisilaniŋbe ta nane ŋakmba kume suluwamŋgaig. ¹⁴Ne amboŋga sila le ye gitmba agaŋmor kiŋo kame te ŋakmba kilmba ne dubinamŋgit. Taŋamba ye Edomŋge ne maŋ te-silikamŋgit ngina. ¹⁵Taŋakina le aba nuŋe ndek sakina: Taŋamba ndeta ye yiŋe piro taŋgo afu ne ndoŋ kusreki ngina le Yakob nu lafumba sana: Kuga. Ye maye. Ne nane ŋakmba kilmba kaye ngina.

¹⁶Taŋakina le ki ait ta mbolŋge Esau nu maŋ tiŋga luka Edom kilke mbol kina le ¹⁷Yakob nu Sukot kilke mbol kina sulumba nuŋe wande pilmba agaŋmor tuku baibai afu turmba patikina. Ta tuku nu ma ta nyunu Sukot^g ngina. ¹⁸Yakob nu Mesopotamia kilke kusremba ndinŋge piti ande te-sili ndaka Sehem tumbraŋ Kanan kilke mbolŋge prona sulumba tumbraŋ suŋgo ta tugumŋge nuŋe baibai patike likina. ¹⁹Nu silwa ndametiŋ soŋ 10 tambi nuŋe baibai patike likina kilke ta Sehem mam nuŋe Hamor tuku kiŋo kat nuŋe tugumŋge piyana. ²⁰Taŋamba nu taŋge ndame turŋaŋga atraukam tuku pa laŋlaŋ ande wakeina sulumba pa laŋlaŋ ta Israel Mbara tuku nyu tumba El ngina.

Sehem nu Dina biye timba tumba totona

34 ¹Mara ande Yakob le Lea tuku kulim Dina nu tiŋga Kanan pino afu kaŋgerkam kina. ²Kilke ta tuku gabat suŋgo ta nyunu Hamor. Hamor nu Hiwinu taŋgo.

Dina nu ma ta mbol prona le Hamor kiŋo nuŋe Sehem nu Dina kaŋgermba biye timba tumba totona. ³Taŋamba nu kulim ta tuku nzali mayena sulumba nu Dina pinonu tam tuku wamdus suŋgo tumba nu tuwa ŋga sarsarumba saŋgri tiŋgina sulumba ⁴nu nuŋe mam nuŋe sota kumba sana: Mam, ne kulim ta ye tuku pinonu ta ngina.

⁵Yakob nu Dina kiko maŋau tina ta nu buk isna ta nu tuku kiŋo kat nuŋe nane agaŋmor kulatkam tuku ma ande mbol kinaig tukunu Yakob

^g 33.17 Sukot nyu ta tugunu Baibai

nu nane ndo tairnga minna. ⁶Tañamba minna le Sehem nu mam nuje Hamor ndon Jakob ndon pasatam pronaik le ⁷ait ndui ta mbolnje ndo Jakob tuku kiyo kat nuje mata luka pronai. Sehem nu Israel mbal mbolnje manau njonu kumba Jakob tuku kulim nuje biye timba tumba totona ta nane ismba wamdus njanonjinaig sulumba gubra magenjingina.

⁸Kile Hamor nu Jakob sana: Yije kiyo Sehem nu kulim naje tuku nzali sunjo jak. Ne kulim naje ta ye tuku kiyo tambim kumu e? ⁹Sine wamdus ulendika kulim kame kiyo kame nane munjo kile-kile kuwaig. ¹⁰Tañamba tane kilke te mbolnje minap sulumba ma aninge minam nga idusmba ndeta ka tanje minmba aganj afu piyawam jak ndeta piyawap sulumba aganj ndende afu kilap ta tanjine minmba minwaig ngina. ¹¹Tanjakina le Sehem nu ndek Dina mam nuje leu kat nuje tejenmba sanjingina: Tane ye mbolnje manau mayenu kap le ame aganj kilam nga idusap ta tane tingamngit. ¹²Tane ame piya kilam nga idusde ta ye sayap. Kulim ta tuku piya mata sungokanu mbolnje madiwap. Tane tanjine kulim ye sap le tane ame piya kilam sakap ta tane tingamngit ngina.

¹³Sehem nu kulim nanjine Dina kiko manau tuna tukunu Jakob tuku kiyo kat nuje nane Sehem le mam nuje Hamor yabrinikmba sanikinaik: ¹⁴Tango ngaro pike ndakanu ta nu sine tuku kulim te nda. Wam ta sine mbolnje kiko jak. ¹⁵Sine buk tango jakmba tuku ngaro pike likigenj. Tane tanjamba ndo tango jakmba tuku ngaro pike likap ta sine singine kulim ta sertingamngig. ¹⁶Tane tanawap le sine munjo kile-kile kube sulumba tane ndon sine tugu ndindo tananj ulendika minbe. ¹⁷Tane wam sakeg te kam mbulap ndeta sine singine kulim tumba ma tugu te kusrewamngig nginaig le ¹⁸Hamor le kiyo nuje Sehem nale pasa ta ismba maye nginaik.

¹⁹Tango mo ta nu nu nuje kuasmbi ngamuknje tango sunjo nyu jak minna. Nu Jakob kulim nuje tuku nzali mayena tukunu nu dal ndaka nuje mbal kila saningam kina.

²⁰Hamor nale kiyo nuje Sehem ndon nale kinaik ka nakile tumbran tuku fonde malanga tugum promba nakile mbal manjurka minnaig ta sanjinginaig: ²¹Tango kame ta sine ndon gulab mayenu. Nane sine tuku kilke mbolnje minwaig sulumba ma jakmba mbol kuwaig. Kilke te sungokanu sine jakmba minam kumu. Sine nane tuku kulim kame kilbe le nane sine tuku kulim kame kilwaig. ²²Nane sine wam ndindo ndo kam tuku sasikaig ta tejenmba. Sine tango jakmba tuku ngaro pikam tuku sakaig. Nane buk nanjine tango kame ta jakmba tuku ngaro pike likinaig. Sine mata tanjamba kube ta nane sine ngamuknje tugu ndindo tananj minamngig. Nane tanjamba sile sasikaig le iskik. ²³Sine tanjabe ta nane tuku aganjmor nane tuku aganj ndende jakmba sine tuku minamngaig. Ta tuku sine wokube le nane sine ngamuknje minwaig nginaik le ²⁴tumbran ta tuku tango jakmba nane Hamor le Sehem tuku

pasa ta ismba pasa katmba wokinaig sulumba nane taŋgo ta ŋakmba tuku ŋgaro pike likinaig.

²⁵Mara keŋmba kuganaig le taŋgo kame ŋgaro pike likinaig ta nane ŋgaro rar ŋak minnaig tukunu nane tambik ri ndamba minnaig le Dina tuku leu kat nuŋe ndinok armba Simeon nale Levi ndoŋ nale kame bagi kilmba tumbraŋ ta kinaik sulumba taŋgo ta ŋakmba bale far sulunaik. ²⁶Taŋamba nale Hamor le kiŋo nuŋe Sehem turmba bale farnaik sulumba Sehem tuku wande mbol kumba Dina te-silika tumba kinaik. ²⁷Taŋanaik le Yakob tuku kiŋo afu nane pro kulim naŋgine kiko maŋau tuna ta lafumba tumbraŋ suŋgo ta tuku gabis agaŋ ndende ŋakmba yomba kilmba kinaig. ²⁸Nane sipsip makau doŋki tumbraŋ ta tuku agaŋ ndende ŋakmba kilmba ka piro mbolŋge mata agaŋ ndende ŋakmba yomba kilmba kinaig. ²⁹Taŋamba nane tumbraŋ ta tuku gabis agaŋ ndende ta ŋakmba kilmba kiŋo kame foŋfoŋ pino kame ta ŋakmba turmba kilmba kinaig.

³⁰Taŋanaig le Yakob nu ndek Simeon nale Levi sanikina: Kile Kanan mbal Peris mbal kilke te tuku taŋgo ŋakmba nane ye kasuryamŋgaig. Ye mata piro taŋgo suŋgomba kuga. Nane ŋakmba ulendika pro ye ndoŋ kame bumba sine ŋakmba bale farsinŋamŋgaig ŋgina le ³¹nale ndek sakinaik: Taŋgo ta nu sine tuku kulim ma ŋgamukok pino taŋaŋ ŋga idusmba nu biye timba tumba totona. Maŋau ta sine mapewam kumuŋ kuga ŋginaik.

Kuate nu Yakob Betelŋge nyaro tuna

35 ¹Kile Kuate nu Yakob sana: Ne tiŋga Betel kaye sulumba kumba ka taŋge mina. Taŋge mina sulumba ne ndame turŋaŋga ye atraukam tuku pa laŋlaŋ ande wakeiwa. Ye Kuate. Ne aba naŋe Esau kusremba kua kina ait ta mbolŋge ye ne tugum prowen ŋgina. ²Taŋakina le Yakob nu nuŋe kuasmbi nuŋe piro taŋgo ta wam paguka saniŋgina: Tane taŋgine mbara kise ta ŋakmba pitaike likap. Ŋgarosu purfeŋnu mayok kuwaig le tawi purfeŋnu silikap. ³Sine ma te kusremba Betel kab kumba ka taŋge ye Kuate atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeiwamŋgit. Ye piti suŋgomba ŋak minen le Kuateŋge ye turyina sulumba ye ma ŋakmba liken ta nu mata ye ndoŋ minna ŋgina.

⁴Taŋakina le nane mbara kanu saike likinaig ta ŋakmba Yakob kile tunaig sulumba naŋgine kilba sikor ta turmba nu kile tunaig. Taŋanaig le Yakob nu agaŋ ndende ta ŋakmba kilmba Sekem tumbraŋŋge ail suŋgo ande kumnemŋge ŋguke likina. ⁵Taŋamba Yakob nane tiŋga ma ta kusrenaig le tumbraŋ sugo ta ŋakmba Kuateŋge kuru kuru serniŋgina le nane dubi ndakinaig.

⁶Yakob nu nuŋe taŋgo kuasmbi ŋak ndoŋ kinaig ka Lus tumbraŋ Kanan kilke mbol pronaig. Lus tumbraŋ ta kile Betel ŋgade. ⁷Tumbraŋ ta prona

sulumba Yakob nu Kuate atraukam tuku pa laŋlaŋ ande wakeina sulumba nu buk aba nuŋe tuku kuru-kuruka kua kina le Kuateŋge nu tugum prona ta idusmba nu ma ta nyunu Betel tuku Mbara ŋgina.

⁸Nane taŋge minnaig ma ma Rebeka tuku piro pino Debora nu kumna le nane nu tumba ail suŋgo ande Betel patumba minna ta kumnemŋge ŋgukinaig sulumba ail ta nyunu Malmbikam tuku Ail ŋginaig.

⁹Yakob maŋ luka Mesopotamiange prona le Kuate maŋ nu tugum promba nu nyaro tuna sulumba ¹⁰sana: Ne tuku nyu Yakob ta kile ne tuku nyu Israel palmbimŋgit ŋgina. Taŋamba Kuate nu Yakob nyunu Israel tuna. ¹¹Taŋakina sulumba Kuate nu sana: Ye Kuate Saŋgri Ŋayo. Tane kiŋo kame kile-patikap le ne tuku ndare mbolŋge kuasmbi suŋgomba mayok kaŋgaig. Ne gabat sugo kame tuku mbuŋ naŋgine prowamŋgat. ¹²Ye o buk Abraham le Isak kilke te serniken ta kile ne tanmbimŋgit. Ŋgumnemga naŋe ndare kame tuku kilke minamŋgat ŋgina. ¹³Taŋaka sakina sulumba Kuate nu kusremba kina le ¹⁴Yakob nu ndame suŋgo ande tumba Kuate nu Yakob ndoŋ pasatina ma ta mbolŋge te-tina sulumba grep kule tumba gureŋ butol ŋak ta turmba tumba ndame ta mbolŋge kutuna sulumba ¹⁵ma ta nyunu Betel ŋgina.

Rahel nu kumna

¹⁶Yakob nuŋe kuasmbi ndoŋ Betel tumbraŋ kusremba Efrat tumbraŋ patu ndanaig le Rahel nu kiŋo te-palmbim tuku ait kumuŋgina le nu ŋgaro rar torna. ¹⁷Ŋgaro rar torna le nuŋe kulat pinonŋe nu sana: Ne kuru kuru ndaka. Nu buk kiŋo te-palet ŋgina. ¹⁸Taŋakina le Rahel nu kumam bafuna le nu tuku saŋgri buk kuganaig le nu kiŋo ta Ben-Omi^h ŋgina le mam nuŋeŋge kiŋo ta Benyaminⁱ ŋgina.

¹⁹Rahel nu kumna le nane nu tuku mindesiŋ tumba Efrat tumbraŋ kambim tuku ndin ta tugumŋge ŋgukinaig. (Kile nane tumbraŋ ta nyunu Betlehem ŋgade). ²⁰Taŋamba Yakob nu ndame ande tumba Rahel ŋgukinaig ma ta mbolŋge te-tina. Ndam ta kile minit.

²¹Taŋana sulumba Israel nane tiŋga kumba ka Eder tumbraŋ tuku wande kuen ŋayo ta kusremba bubre tam tuku baibai patika minnaig.

Yakob tuku kiŋo kame 12

²²Yakob nu kilke ta mbolŋge minna le Ruben nu mam nuŋe tuku piro pino nyunu Bila ta ndoŋ kinyna. Taŋana le Yakob nu kiŋo nuŋe wam kina ta ismba nu gubra suŋgo tina.

Yakob tuku kiŋo kame ta ulendika 12 minnaig. ²³Piyo nuŋe Lea tuku kiŋo kat nuŋe ta teŋemba. Yakob tuku kiŋo mulum ta nyunu Ruben ande Simeon ande Levi ande Yuda ande Isakar ande Sebulun.

^h 35.18 Ben-Omi nyu ta tugunu: Sina suŋgo tuku kiŋo ⁱ 35.18 Benyamin nyu ta tugunu: Maye minam tuku kiŋo

²⁴Piyo nuje Rahel tuku kiyo ar ta Yosef le Benyamin.

²⁵Rahel tuku piro pino Bila nuje kiyo ar ta Dan le Naftali.

²⁶Lea tuku piro pino Zilpa nuje kiyo ar ta Gat le Aser.

Yakob nu kiyo kame ta qakmba Mesopotamia kilke mbolnje kile-patikina.

Isak nu kumna

²⁷Kile Yakob nu tinja mam nuje Isak sota Mamre tumbraŋ Hebron kilke mbol kina. O buk Abraham nale Isak rawe taŋgo taŋaŋ taŋe minnaik.

²⁸Isak nu yar 180 kusremba ²⁹saibo pile mayena sulumba nu kumna le kiyo kat nuje ar ta Esau le Yakobnje nu tumba ŋgukinaik.

Esau tuku ndare

36 ¹Esau tuku ndare tuturmba tejenmba kina. Esau tuku mape nyu ande Edom. ²⁻³Esau nu Kanan pino keŋmba kilna ta ande Ada ande Oholibama ande Basemat.

Ada mam nuje Elon nu Hitnu. Oholibama mam nuje Ana wa nuje Sibeon. Sibeon nu Hiwinu. Basemat nu Ismael tuku kulim nuje. Leu nuje Nebayot.

⁴Ada nu Elifas te-pilna le Basemat nu Ruel te-pilna le ⁵Oholibama nu Yeus Yalam Kora nane kile-patikina. Esau tuku kiyo kame Kanan kilke mbolnje kile-patikina ta taŋamba ndo.

⁶⁻⁷Esau le Yakob nale agaŋmor sunjomba qak minnaig tukunu kilke nale tuma minnaik ta nale turkam kumuŋ kuga. Ta tuku Esau nu pino kat nuje, kiyo kat nuje, kulim kat nuje, nuje wande tuma mbal ta qakmba kilmba nuje agaŋmor nuje agaŋ ndende qakmba Kanannje kile likina ta turmba kilmba maib nuje Yakob kusremba kilke ande mbol kinaig. ⁸Taŋamba Esau nu Edom tuku ma taknu ta mbolnje minna.

⁹Esau tuku ndare tuturmba tejenmba kina. Esau nu Edom mbal qakmba tuku mbuŋ naŋgine.

¹⁰⁻¹³Esau piyo nuje Ada nu kiyo ndindo te-pilna ta nyunu Elifas. Elifas nu kiyo kame ⁵Teman, Omar, Sefo, Gatam, Kenas nane kile-patikina. Elifas tuku piyo nuje ande nyunu Timna nu kiyo ande nyunu Amalek te-pilna.

Esau piyo nuje Basemat nu kiyo ande nyunu Ruel te-pilna. Ruel nu kiyo bailkamba Nahat Sera Sama Misa nane kile-patikina.

¹⁴Esau piyo nuje Oholibama nu Sibeon kiyo nuje Ana tuku kulim. Nu kiyo keŋmba Yeus Yalam Kora nane kile-patikina.

¹⁵Esau tuku ndare mbolnje kuasmbi afu pronaig ta tejenmba. Esau tuku kiyo mulum Elifas nu Teman mbal Omar mbal Sefo mbal Kenas mbal ¹⁶Kora mbal Gatam mbal Amalek mbal ta qakmba tuku mbuŋ naŋgine. Nane qakmba Esau piyo nuje Ada tuku ndare.

¹⁷Esau tuku kiŋo nuŋe ande Ruel nu Nahat mbal Sera mbal Sama mbal Misa mbal ta ŋakmba tuku mbuŋ naŋgine. Nane ŋakmba Esau piyo nuŋe Basemat tuku ndare.

¹⁸Esau piyo nuŋe Oholibama nu Ana kulim nuŋe. Oholibama nu Yeus mbal Yalam mbal Kora mbal ta ŋakmba tuku mbuŋ naŋgine.

¹⁹Mbal ta ŋakmba Esau tuku ndare.

Seir tuku ndare

²⁰⁻²¹Edom kilke tuguk mbal nane buk purka tumbraŋ mboŋ 7 minnaig. Tumbraŋ mboŋ 7 ta tuku mbuŋ kat naŋgine ta ŋakmba Hornu taŋgo Seir tuku ndare. Nane tuku nyu naŋgine ta teŋenmba. Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, Dison, Eser, Disan.

²²Lotan nu Hori tumbraŋ mboŋ le Hema tumbraŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine. Lotan tuku kulim nuŋe nyunu Timna.

²³Sobal nu Alwan tumbraŋ mboŋ, Manahat tumbraŋ mboŋ, Ebal tumbraŋ mboŋ, Sefo tumbraŋ mboŋ, Onam tumbraŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine.

²⁴Sibeon nu kiŋo armba. Ande nyunu Aia ande Ana. Mara ande Ana nu mam nuŋe tuku doŋki kame kulatka minna sulumba ma baknu mbol tange nu kule mbam paknu kaŋgerkina.

²⁵⁻²⁶Ana tuku kiŋo nuŋe nyunu Dison. Dison nu Hemdan tumbraŋ mboŋ, Esban tumbraŋ mboŋ, Itran tumbraŋ mboŋ, Keran tumbraŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine. Ana tuku kulim nuŋe nyunu Oholibama.

²⁷Eser nu Bilan tumbraŋ mboŋ, Sawan tumbraŋ mboŋ, Akan tumbraŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine.

²⁸Disan nu Us le Aran tumbraŋ mboŋ tuku mbuŋ naŋgine.

²⁹Edom kilke tuku Hor mbal ta teŋenmba. Lotan mbal Sobal mbal Sibeon mbal Ana mbal ³⁰Dison mbal Eser mbal Disan mbal.

Edom tuku gabat sugo

³¹Israel mbal nane buk gabat sugo kugatok. Ait ta mboŋge Edom tuku gabat sugo afu nane Edom kilke kulatkinaig. ³²Gabat sugo dubike likinaig ta teŋenmba.

Beor kiŋo nuŋe Bela nu Dinabanu.

³³Sera kiŋo nuŋe Yobab nu Bosranu.

³⁴Husam nu Temannu.

³⁵Bidad kiŋo nuŋe Hadad nu Awitnu. (Kame suŋgo ande mboŋge nu Moab kilke mboŋge Midian mbal ndoŋ kame bumba nane kile-iberkina).

³⁶Samla nu Masrekanu.

³⁷Saul nu Rehobotnu taŋgo. (Rehobot tumbraŋ ta kule suŋgo ande tugumŋe minna).

³⁸Akbor kiŋo nuŋe Baal-Hanan.

³⁹Hadad nu Paunu tango. (Hadod piyo nuje nyunu Mehetabel. Mehetabel mam nuje nyunu Matred. Matred mam nuje nyunu Mesahab).

⁴⁰Esau nu Edom tumbraj mboj sunjomba tuku mboj nanjine. Tumbraj mboj ta tuku nyu nanjine ta tejenmba. Timna, Alwa, Yetet, ⁴¹Oholibama, Ela, Pinon, ⁴²Kenas, Teman, Mibsar, ⁴³Magdiel, Iram. Nanjine kilke ta mata tumbraj mboj ta tuku nyu tinaig.

Yosef nu kijatina

37 ¹Yakob nu Kanan kilke mbojnge minna. O buk mam nuje rawe tango tana nu kilke ta mbojnge minna. ²Yakob nuje ndare tuku wam kube ta tejenmba.

Yosef nu kiyo mo yar 17 njak minmba nu mam nuje tuku aganjmor aba kat nuje afu ndoj kulatka minnaig. Aba kat nuje ta Bila le Zilpa tuku kiyo kame. (Bila le Zilpa nale Yakob tuku pino kame). Yosef nu manau najgonu aba kat nuje ke likanu ta pro mam nuje tugumnge kilemayokka sawanu.

³Israel nu saibo pilmba Yosef te-pilna tukunu nu Yosef make pilmba nu tuku kume purna. Kiyo kame njakmba tuku nzalina ta liningina. Tanamba Israel nu Yosef tuku tawi kuen wainu kuenu njak mindepiye yeki yeki njak wakeimba tuna. ⁴Tanana le Yosef tuku aba kat nuje mam nanjine nu Yosef make pilmba nu tuku kume purna ta kanjermba nane Yosef kasurnaig sulumba gulab mayenu tana nu ndoj pasate ndakinaig.

⁵Furir ande Yosef nu kijatina sulumba mafena le maratukuk tija nu kumba ka aba kat nuje kubeu nijgina sulumba ⁶saningina: Tane ye kijatit te kubewi le isap. ⁷Sine njakmba wit ndaleke likig ta ye tuku ndale ta tijreknu tijgat le tane tuku ndale ta ye tuku ndale ta laipmba loke likaig le kanjerkit njina. ⁸Tanakina le aba kat nuje ndek nu kusnanaig: Ne iduste neje ndo gabat sunjo mina le sine njakmba ne kumnemnge minbe nga iduste e njinaig. Tanamba nane Yosef kijatina pasa ta tuku nane gubra lato sunjomba tumba nu kasur mayenaig.

⁹Ijgumnga Yosef nu man kijatina sulumba aba kat nuje tugumnge man kiya ta kubeu nijmba saningina: Ye man kijatit sulumba ki tambun mbai 11 njakmba ye tugumnge lokaig le ye kanjerkit njina. ¹⁰Tanamba nu kumba ka kiya ta mam nuje ndoj mata sakina le mam nujenje nu sigair-sigairmba kusnana: Anikok kiya tana. Ne iduste ye, ina naje, aba kat naje sine njakmba ne tugumnge lokamngig nga iduste e njina.

¹¹Yosef tuku aba kat nuje ta nane Yosef ndoj tironaig. Mam nuje nu Yosef tuku kiya ta idus timba minna.

Nane Yosef piyanaig le tumba Isip kinaig

¹²Mara ande Yosef tuku aba kat nuje ta nane aganjmor kulatkam tuku Sekem tumbraj kinaig. ¹³Tananaig le Israel nu kiyo nuje Yosef sana: Ne

kaye sulumba kumba ka Sekemŋge aba kat naŋe agaŋmor kulatkade ta kaŋgerka ŋgina le nu lafumba sakina: Ta maye. Ye kaŋgit ŋgina le ¹⁴Israel nu ndek sana: Ne kaye sulumba aba kat naŋe tuku mine agaŋmor tuku mine kaŋgerka nane mage minwaig kande luka promba ye saya le isi ŋgina. Taŋamba Israel nu Yosef kukulna le nu Hebron ma guton ta kusremba kina ka Sekem tumbran prona. ¹⁵Pro taŋge nu kine promba minna le taŋgo andeŋge nu kaŋgermba kusnana: Ne ima sota te prote ŋgina le ¹⁶nu lafumba sana: Ye yiŋe aba kame sotet. Nane agaŋmor kulatka tembi ndekinaig ŋgina. Taŋakina sulumba nu ndek taŋgo ta kusnana: Ne nane kaŋgerkat e ŋgina le ¹⁷taŋgo taŋge nu sana: Nane buk ma te kusremba Dotan kambim sakinaig le ye isen ŋgina. Taŋakina le Yosef nu aba kat nuŋe ŋgumnem dubika kina ka Dotanŋge nane kile-siglikina.

¹⁸Yosef nu maskenŋge ilmba minna le nane nu kaŋgernaig sulumba Yosef balewam tuku pasa katmba ¹⁹naŋgine naŋgine sakinaig: Ai si. Kiŋa tugu taŋgo prote si. ²⁰Kile sine nu balemba mindesin nuŋe tumba kule kugatok sambu ande sinamŋge bukŋgube. Taŋamba sine teŋenmba mam sabe: Nu agaŋmor ŋguikok andeŋge balemba nyina ŋgube. Taŋamba sine nu tuku kiŋa alonu prowa le kaŋgerbe ŋginaig.

²¹Nane taŋamba sakinaig ta Ruben nu isendo ka ismba nu Yosef mapewam idusmba nane saniŋgina: Sine nu balemba ²²ake sinaŋ nu tuku ndare kutu ndabe. Ake nu biye timba tumba sambuk teŋge bukŋgube le ma ŋgamu teŋge minwa ŋgina. Ruben nu Yosef turmba maŋ luka mam nuŋe sota kukulam tuku ŋga taŋakina.

²³Kile Yosef nu aba kat nuŋe tugum ta prona le nane nu biye timba tawi kuen wainu kuennu ŋak ta biymba sambrinaig sulumba ²⁴nu tumba kumba ka sambu sakina ta sinamŋge bukŋginaig le minna. Sambu ta kule buk parakina tuku. ²⁵Taŋamba nane isukusmba minnaig le kile ndo Ismael kuasmbi ande Gileadŋge Isip kambim tuku pronaig le kaŋgerkinaig. Nane agaŋ ndende sunŋomba gureŋ magenu afu kilmba kamel mbol patike likinaig.

²⁶Kile Yuda ndek aba kat nuŋe saniŋgina: Sine Yosef balemba yubengube wam ta mayenu kuga. ²⁷Sine nu ŋayo sili ndamba nu tumba Ismael mbal prode si nane mbol piyabe. Nu mata sine tuku maib. Sine ndare ndui ta ndo ŋgina. Taŋakina le nane wokinaig le ²⁸Midian mbal pronaig le nane Yosef sambuk sinam taŋge tumba silwa ndametiŋ soŋ armbambi nane mbolŋge piyanaig le tumba Isip kinaig.

²⁹Taŋanaig le Ruben nu luka sambu miŋge ta tugum promba mambilna kande Yosef sambu sinam ta mine ndakina le nu nuŋe tawi silikina ta fetfetna sulumba ³⁰luka mambo kat nuŋe sota kumba saniŋgina: Kiŋo ta siŋge mine ndakate. Ye kile ndaŋamŋgit e ŋgina.

³¹Taŋakina le nane meme ande tumba balemba Yosef tuku tawi ta tumba meme ndarenu pisnenaig sulumba ³²tawi ta tumba kumba ka

mam nanjine tumnaig sulumba sanaig: Sine aganj te-silikig te kiyo naje tuku tawi e nginaig le ³³Yakob nu tawi ta kanjermba katesemba sakina: Son. Tawi te nu tuku tawi. Yiye kiyo ta aganjmor nguikok andenje balemba make purpurbamba nyina ngina.

³⁴Tanjakina sulumba Yakob nu sina sunjona sulumba nuje tawi kat fetfetmba tawi njayonu ande tumba silikina. Tanjamba nu ait kuen njayo kiyo nuje tuku malmbika minna le ³⁵nu tuku kiyo kat nuje kulim kat nuje nane njakmba mam nanjine wamdus te-ibenjam tuku pronaig ta nu nane ise ndakina sulumba sakina: Ye yiye kiyo tuku ninanka malmbika ma ma kumi sulumba kumanu mbal tuku ma mbolnje nu ndoj minamkik ngina. Tanjakina sulumba Yakob nu kiyo nuje Yosef tuku wamdus tatrakina le ninanka minna.

³⁶Yakob nu kiyo nuje tuku ninanka minna le Midian mbal ta nane Yosef tumba pro Isipnje tanjo ande nyunu Potifar nu mbol piyanaig. Potifar nu Farao tuku gabat sunjo ande. Nu Farao tuku wande kulatkanu gabat minna.

Yuda le Tamar tuku wam kube

38 ¹Ait ta mbolnje Yuda nu aba kat nuje kusreka Adulamnu tanjo ande nyunu Hira sota kumba nu ndoj minnaik. ²Minnaik ma ma nu Kanan kulim ande kanjermba pinonu tina. Pino ta mam nuje nyunu Sua.

³Minnaig ma ma pino ta nu funjul njakna sulumba Yuda tuku kiyo ande te-pilmba nyunu Er ngina. ⁴Tanjamba nu man funjul njakna sulumba kiyo ande te-pilmba nyunu Onan ngina. ⁵Nu man lato funjul njakna sulumba kiyo ande nyunu Sela te-pilna. Yuda nu Kesibnje minna le piyo nuje kiyo ta te-pilna.

⁶Er nu sunjokina le mam nuje Yuda nu kiyo nuje mulum ta tuku pino ande nyunu Tamar tumba tuna. ⁷Er tuku mine njayonu ta Sunjo nu kanjermba ndagarina le Sunjonne nu balena le kumna. ⁸Tanjana le Yuda nu kiyo nuje Onan sana: Ne kumba ka singine manau ta dubimba aba naje tuku pino pinonu tumba nu ndoj kinya le aba naje tuku kiyo te-pilwa ngina.

⁹Tanjakina le Onan nu kiyo ta ye tuku kiyo kuga nga idusna sulumba pino ta aba nuje tuku kiyo ande nda te-pilwa nga nu pino ta ndoj kinymba nuje minde kule ta ake kilke mbolnje kutuna. ¹⁰Tanjana le Sunjo nu manau ta kanjermba nu gare ndana le nu mata balena le kumna. ¹¹Tanjana le Yuda nu rujan nuje Tamar sana: Ne luka mam naje sota kaye sulumba pino kuembol tanjan mina le yiye kiyo Sela nu sunjokuwa le ne tini ngina. Sela nu mata kumat nga mam nuje nu tanjakina. Tanjakina le Tamar nu luka mam nuje sota kina.

¹²Tanjamba minnaig ma ma Yuda piyo nuje kumna. Nu tuku kuamel kugana le Yuda ndek nuje Adulamnu gulab Hira ndoj nuje sipsip

ngueno kugerkam Timna tumbraj kinaik. ¹³Tañanaik le tanjo ande pro Tamar sana: Rugan naŋe sipsip ngueno kugerkam tuku Timna ket ngina.

¹⁴Yuda tuku kiŋo nggrimik ta buk sunŋokina ta Yuda nu kiŋo ta ngailka Tamar nda tuna. Ta tuku Tamar nu kuembol tawi o buk silikina ta paska tawi kitek silika tumail pasi tawimbi soŋgina sulumba kumba ka Timna kambim tuku ndin Enaim tumbraj tuku fonde malanŋa ta tugumŋe minyok minna. ¹⁵Pino ta tumail pasi soŋgina le Yuda nu kaŋgermba ndin ngamukok pino ande nŋa idusmba ¹⁶nu tugum ndin dabil inum kumba pino ta rugan nuŋe ta katese ndamba sana: Ye ne ndoŋ kinyamŋgit ngina le nu ndek sakina: Ne ame agaŋ ye samŋgat ngina. ¹⁷Tañakina le nu sakina: Ye yiŋe meme fatnu inum tumba tanjo ande tuwi le tumba ilmba ne tanbimŋgat ngina le nu sakina: Ta maye. Naŋe agaŋ inum ye sa le meme fatnu ta prowa le naŋe agaŋ ta maŋ luka tini ngina le ¹⁸Yuda nu kusnana: Ye ame agaŋ ne tini ngina le nu sakina: Naŋe sikor muli ŋak naŋe ndumndum ta turmba ye sa ngina le nu agaŋ ndende ta pino ta kile tuna. Taŋamba nu nu ndoŋ kinyna le nu kiŋo konna. ¹⁹Tañamba Tamar nu luka nuŋe tumbraj kina sulumba tumail pasi soŋgina tawi ta paska kuembol tawi maŋ silikina.

²⁰Kile Yuda nu gulab nuŋe Hira kukulna le meme ande pino ta tambim tuku tumba kina ta nu pino ta kaŋger ndana sulumba agaŋ ndende pino ta kilna ta mata luka kile ndakina. ²¹Tañamba nu tumbraj ta tuku tanjo afu kaŋgerka kusnaningina: Pino ande ndin teŋge minyok minna ta kile ani tanŋe minit ngina kande nane nu sanaig: i ... Pino ande ndin teŋge mine ndakate nginaig. ²²Tañamba sanaig le Hira nu luka Yuda tugum kumba sana: Ye pino ta te-sili ndakit. Tumbraj ta tuku tanjo kame nane pino ande kaŋger ndanaig nŋa sakaig ngina le ²³Yuda nu ndek sakina: Tanjo kame sine nzumilsinbekaig nŋa agaŋ ndende ta nuŋe kilwa ngina. Nu nuŋe piya ye tambim tuku sakit ta ne nu te-sili ndakat ngina.

²⁴Tañamba minnaig ma ma tambun keŋmba kinaig le nane afu pro Yuda sanaig: Rugan naŋe Tamar nu fare-farekina sulumba kile nu fuŋgul ŋak minit nginaig le Yuda ndek nane saningina: Tane kumba ka pino ta tumba te-kilimba pambi piyap le kumwa ngina.

²⁵Nane nu tumba te-kilimam bafunaig le Tamar nu pino ande kukulna le rugan nuŋe Yuda sota kumba sana: Rugan naŋe teŋenmba sakate. Tanjo nu fuŋgul ye sina ta nu tuku agaŋ ndende noten. Ne sikor muli ŋak te ndumndum te turmba kaŋgerka nŋa sakate ngina. ²⁶Tañakina le Yuda nu agaŋ ndende ta kaŋgerka katesena sulumba sakina: Pino ta nu son sakate. Ye mbaren. Ye yiŋe kiŋo Sela nu tambim tuku ta tuwe ndaken ngina. Taŋamba Yuda nu maŋ Tamar ndoŋ kinye ndakina.

²⁷Tamar nu kiŋo te-palmbim tuku ait kumungina le nu kiŋo armba kile-patikam tuku ngaro kamusna. ²⁸Nu kutumba minna le kiŋo ande tuku wai prona le kulat pino tanŋe wai ta tumba muli ande gurgur wai

mbol kusna sulumba sakina: Te ta mulum ngina kande ²⁹kiŋo ta wai te-lukina le kiŋo inum ta ambonŋa prona. Taŋana le kulat pino ta nu sakina: Ne sonndo sambrimba prote ngina. Ta tuku nane kiŋo ta nyunu Peres^j nginaig. ³⁰Taŋakinaig le maib nuŋe wainu muli gurgur ŋak ta prona le nyunu Sera^k nginaig.

Yosef nu Potifar tuku piro taŋgo minna

39 ¹Ismael mbal nane Yosef tumba Isip pronaig le Isipnu taŋgo Potifar nu Isip tuku gabat sunŋo kumnemŋge nuŋe wande kulatkade mbal ta kulatka minna ta nuŋge Yosef piyamba tina.

²Yosef nu nuŋe kulat taŋgo tuku wandekŋge minna le Sunŋo nu Yosef sinzaŋna le nu tuku mine mayenu ndo mayok kina le ³nuŋe kulat taŋgo ta nu tuku piro mayenu ta kaŋgerna sulumba ⁴nu Yosef tuku garena le Yosef nu nu kumnemŋge pirokina. Taŋamba nu nu tuku wande, wande mbolŋge agaŋ ndende, nu tuku taŋgo kame ta ŋakmba Yosef tuku wai mbolŋge patikina le nuŋge nane kulatkina. ⁵Taŋana le Sunŋo nu Isip taŋgo ta tuku agaŋ ŋakmba wandekŋge piro mbolŋge nyaro niŋgina le mine mayemba minnaig. ⁶Taŋamba Yosefŋge nu tuku agaŋ ndende ŋakmba kulatka minna le nuŋe kulat taŋgo ta nu nuŋe agaŋ ndende ta tuku idus ndana. Nu isukusam tuku ta ndo idusmba minna.

Yosef tuku ngarosu tumail pasi maditaknu ndo. ⁷Mara ande Potifar piyo nuŋe nu Yosef kaŋgermba am kikoŋ tiŋgina le Yosef sana: Ne ilmba ye ndoŋ karpe ngina ta ⁸nu mbulmba wo ndamba nuŋe kulat taŋgo tuku piyo nuŋe ta teŋenmba sana: Yiŋe kulat taŋgo nu wande te mbolŋge agaŋ ndende ŋakmba ye tuku wai mbolŋge patikina le ye kulatka minet. Nu agaŋ ande tuku idus ndate. ⁹Wande te mbolŋge taŋgo ande ye li ndayate. Agaŋ inum ye ngail ndayina. Neŋge ndo nu tuku piyo nuŋe ye ne kulat ndaket. Ta tuku ye ndaŋmba maŋau ŋayonu sunŋo te ki? Ye siŋka Kuete tuku miŋge lukamba une te kam kumuŋ kuga ngina. ¹⁰Pino ta mara mindek Yosef te-saimba minanu ta Yosef nu nda womba nu ndoŋ minam mbulanu.

¹¹Taŋamba minnaig ma ma mara ande Yosef nu pirokam wandek sinam kina. Ait ta mbolŋge piro taŋgo ande mine ndakina le ¹²pino ta maŋ pro Yosef tuku tawi kuennu silikina ta pakarka biyemba sana: Sile karpe ngina kande Yosef nu mbulmba nuŋe tawi kuennu ta pino ta tuku wai mbolŋge kusremba kua ka mayok kina. ¹³Taŋana le pino ta tawi kuen nu tuku wai mbolŋge kusrena ta kaŋgermba ¹⁴nuŋe piro taŋgo kame wike lika saniŋgina: Ai te. Hibu taŋgo ta sine kiko pilesingam tuku sine tugum prona. Nu ye ndoŋ minam tuku ye tugum prowat le ye

^j 38.29 Peres nyu ta tugunu: Sambrimba prote ^k 38.30 Sera nyu ta tugunu: Ma tuguramte

sunḡomba witiwit le ¹⁵nu ye tuku wi ismba tawi kusremba kua ka mayok ket ḡgina. ¹⁶Taḡamba saniḡmba nu tawi ta pilna le minna.

Taḡo nuḡe luka prona le ¹⁷nu wam kubeu tumba sana: Ne Hibu taḡo tumba sine tugum prona ta nu ye kiko pileyam tuku ye tugum prowat le ¹⁸sunḡomba witiwit le ismba nu tawi kusremba kua ka mayok ket ḡga sana le ¹⁹Yosef tuku kulat taḡo nu piyo nuḡe tuku pasa ta ismba gubra mayena le ²⁰nu Yosef muliḡtumba wandekḡge pilna le minna. Muli wande ta Farao tuku taḡo muliḡ kilanu le nane kilmba wandek sinam taḡe patikanu le minanu.

²¹Yosef nu muli wandek sinam taḡe minna le Sunḡo nu mara mindek nu sinzaḡmba nyaro mayenu tambinu. Ta tuku muli wande tuku kulat taḡo ta nu Yosef tuku garena le ²²muliḡ kilanu taḡo ḡakmba nu tuku wai mbolḡge patikina le nu piro ḡakmba kulatka minna. ²³Sunḡo nu Yosef sinzaḡna tukunu muli wande tuku kulat taḡo ta nu Yosef agaḡ ndende kulatkina ta nu idus ndaniḡgina. Agaḡ ndende ḡakmba nu kulatkina ta mine magenaig.

Yosef nu kiḡa tugu kukliniḡgina

40 ¹Mara afu kuganaig le Isip tuku gabat sunḡo tuku grep kule kulatkanu gabat nale bret pasokanu gabat ndoḡ nale nakile gabat sunḡo Farao tugumḡge maḡau ande mbarnaik le ²Farao nu piro gabat ar ta tuku gubra sunḡo tina sulumba ³nale muliḡ kilmba kame gabat tuku wandekḡge patikina le minnaik. Yosef nu mata muli wande ndui ta sinamḡge minna. ⁴Taḡamba minnaig ma ma kame gabat sunḡo ta Yosef nale tuku kulat taḡo minwa ḡga madina.

⁵Furir ait ande Farao tuku bret pasokanu gabat nale grep kule kulatkanu gabat ndoḡ nale kiḡatinaik ta kiḡa ta tugunu yimyam. ⁶Mafena le maratukuk Yosef nu nale tugum prona le nale wamdus sulumba minnaik le nu katesemba ⁷nale kusnanikina: Tale ndaḡam tumail pasi kume ḡgurnḡgurka minik ḡgina le ⁸nale ndek sanaik: Sile kiḡatik ta andeḡge sile tuku kiḡa tugu ta bitekḡgam tuku mine ndakate ḡginaik. Taḡakinaik le Yosef ndek nale sanikina: Kuatenḡge ndo nu sine tuku kiḡa tugu bitekḡgam kumuḡ. Tane ye ndoḡ kubewap le ye isi ḡgina le ⁹grep kule kulatkanu gabat ta nu nuḡe kiḡatina ta ndek Yosef kubeu tuna sulumba sana: Ye kiḡatumba grep muli ande ye tugumḡge minat le kaḡerit. ¹⁰Grep muli ta wainu keḡmba. Nu pitik ndo nzumba silo promba alonu mayok ka pitik ndo manderke suluwaig le kaḡerkit. ¹¹Taḡamba ye ndek Farao tuku murko biye ḡak grep muli alonu afu kilmba waimbi piske likit le kulenu murko sinam ket le murko ḡak tumba ka Farao tuwit ḡga Yosef sana.

¹²Taḡaka sana le Yosef nu ismba sakina: Ne tuku kiḡa tugunu ta teḡenmba. Grep muli wainu keḡmba kaḡerkit ta mara keḡmba

tuku. ¹³Mara keŋmba ta kuwaig le Farao nu ne maŋ te-luka tamŋgat. Taŋamba nu ne maŋ naje piro mbolŋge palmbimŋgat. Taŋawa le ne buk Farao tuku grep kule murko ŋak Farao tumba minna ta ne maŋ piro ta kamŋgat. ¹⁴Ta tuku ne isa. Ne taŋamba mine mayewa sulumba ye idusyumba mina. Ne ye tuku ŋga Farao sawa le ye muli wandek sinam teŋge minet ta ye te-kilimyuwa. ¹⁵O buk nane ye Hibru mbal tuku kilke mbolŋge ye sanzal taŋgo taŋaŋ kuayar tumba te pronaig. Ye Isip kilke te mbolŋge minen ta ye maŋau ande mbar ndawen. Nane ye ake sinaŋ muliŋtumba wande te sinamŋge pilnaig le ye minet ŋgina.

¹⁶Taŋakina le bret pasokanu gabat ta kiŋa tugunu mayenu ta ismba nu suk ndek Yosef sana: Ye mata kiŋa ande tit ta teŋenmba. Ye sambe keŋmba kilmba babokit ta sinamŋge bret yeki yeki sambe ta liganu ŋak. ¹⁷Sambe keŋnu mbolmba babowit ta Farao tuku bret kikoŋnu foŋfoŋ yeki yeki minaig le sar umaŋŋge pro nye suglukaig le kaŋgerkit ŋgina.

¹⁸Taŋakina le Yosef nu kiŋa ta isna sulumba sana: Kiŋa ta tugunu teŋenmba. Sambe keŋmba ta mara keŋmba taŋaŋ. ¹⁹Mara keŋmba kugawaig le Farao ne tumba te-kilimnuwa le nane ne tuku ŋinfok kat puramŋgaig. Taŋawaig sulumba ne tuku mindesiŋ ta tumba ail darok ande mbolŋge taikuwaig le sar umaŋŋge pro ne tuku ndem paska nyamŋgaig ŋgina.

²⁰Mara keŋmba kuganaig le Farao te-pilna tuku pagumba nye suŋgo ait ta mbolŋge nu nuŋe gabat kame ta ŋakmba wike likina. Taŋamba nu muliŋ kilanu taŋgo ar ta turmba kile-kilimka nuŋe gabat kame tumailamŋge kile-tidiŋgina sulumba ²¹nu grep kule kulatkanu gabat ta maŋ luka tumba nuŋe piro mbolŋge pilna sulumba ²²bret pasokanu gabat ta ndo tumba nuŋe kame mbal niŋgina le nanenŋge nu tuku ŋinfok kat purnaig le kumna. Yosef nu nale tuku kiŋa tugu kukliŋina ta taŋamba ndo kumuŋgina. ²³Taŋana le grep kule kulatkanu gabat ta nu Yosef idus ndamba ndo gilai mayena.

Yosef nu Farao tuku kiŋa tugu kukliwe tuna

41 ¹Bret pasokanu gabat ta balenaig le yar armba kinaig le Farao nu kiŋatina sulumba nu Nail kule make mbiŋge tiŋ minna. ²Nu taŋge tiŋ minna le makau butuknu 7 kule sinam taŋge pronaig sulumba pibi nyumba minnaig le kaŋgerkina. ³Kaŋgerka minna le makau nzironŋsu prowanu 7 kule sinam taŋge pronaig sulumba kuasmbi amboŋga prona ta tugumŋge kule make mbiŋge tiŋginaig. ⁴Taŋamba makau nzironŋsu prowanu kame taŋge makau butuknu ta kile-ŋinke suglukinaig. Taŋanaig le Farao nu birteŋga aboŋgina.

⁵Taŋamba nu maŋ kinyna sulumba maŋ lato kiŋatumba wit tugu ndindo ta mbolŋge alonu 7 kaŋgerkina. Nane alonu tikŋganu magekinaig. ⁶Wit tugu ndui ta mbolŋge maŋ alonu 7 pronaig ta nane alo pirik-parak

ndo ma paknu tuku bubrenunġe fruġningina tuku. ⁷Taġamba wit alo pirik-parak taġe wit alo tikġganu ta ġakmba kile-ġinke suglukinaig. Taġanaig le Farao nu aboġġa kiġatina ta idusmba minna.

⁸Mafena le nu kiġa ta tuku wamdus sulumba minna. Taġamba nu Isipnu kila taġo kagmaikanu mbal ta ġakmba wike likina le nane promba maġgurkinaig le nu ndek kiġa kilna ta kubeu niġgina ta ande nu kiġa ta tugunu kukliwam tuku mine ndakina.

⁹Taġamba minnaig le grep kule kulatkanu gabat ta nu ndek Farao sana: Kile ye mbaren ta ne ndoġ sanuġit. ¹⁰O buk ne tuku piro taġo ar sile bret pasokanu gabat ndoġ ne sile tuku gubra tina sulumba ne sile muliġ kilmba ka kame gabat tuku wandekġe patikina le sile minkeġ. ¹¹Taġe minkeġ sulumba furir ande mbolġe sile kiġatikeġ. Kiġatikeġ ta tugunu yimyam. ¹²Hibru taġo mbanzo ande nu kame gabat tuku piro taġo nu sile ġak minna le sile kiġatikeġ ta nu kubeu tukeġ le nunġe kiġa tugunu kukliniġmba sasikina. ¹³Sasikina ta kumumba mayok kina. Ne ye luka tina sulumba yiġe piro mbolġe pilna. Bret pasokanu gabat ta ne tumba ġinfok kuerka ail mbolġe taikina ġgina.

¹⁴Taġakina le Farao ndek taġo afu kukulningina le nane pitik ndo kinaig ka muli wandek sinamġe Yosef te-mayoknaig. Taġanaig le Yosef ndek gigloka tawi mayenu tiġmba Farao tugum prona. ¹⁵Prona le Farao ndek nu sana: Ye kiġa ande ten ta taġo ġakmba nane kiġa tugunu bitekġgam kumuġ kuga le taġo ande teġenmba ye sayat: Ne kiġa ismba ta ne tugunu bitekġgam kumuġ ġgat le ye isit ġgina. ¹⁶Taġakina le Yosef ndek sakina: O taġo suġo, yeġe kumuġ kuga. Kuate nunġe ndo ne tuku kiġa tugu bitek mayewam kumuġ ġgina le ¹⁷Farao nu sana: Ye kiġaten ta teġenmba. Ye Nail kule make mbiġe tiġ minen le ¹⁸makau butuknu 7 kule sinam taġe promba kule make mbiġe pibi nyumba minnaig le kaġgerken. ¹⁹ġgumnenġa maġ makau 7 nzironġsu prowanu kule sinam taġe pronaig. Ye buk Isip ma te mbolġe makau taġaġ ande kaġger ndawen. ²⁰Makau nzironġsu prowanu taġe ndek makau butuknu ta ġakmba kile-ġinkinaig. ²¹Nane kile-ġinkinaig ta nane ndanyanu sukmba nane nzironġsu prowanu taġamba ndo minmba minnaig. Taġamba kaġgerken sulumba ye aboġġen. ²²Kile ye maġ kinyen sulumba maġ kiġaten. Ye wit tugu ndindo mbolġe alonu 7 kaġgerken ta alonu sugokanu tikġganu. ²³Tugu ndui ta mbolġe maġ alonu 7 pronaig ta alonu pirik-parak ndo ma paknu tuku bubrenunġe fruġningina tuku. ²⁴Kile wit alo pirik-parak taġe wit alo tikġganu ta ġakmba kilmba kile-ġinke suglukinaig. Ye taġamba kaġgeren sulumba kiġa ta kagmaikade mbal saninġen ta nane ġgamukġe ande kiġa tugunu kuklimba sa ndayina ġgina.

²⁵Taġaka sakina le Yosef ndek Farao sana: Kiġa armba ta tugunu ndindo ndo. Kuate nu maġau kam bafute ta ne tumnina. ²⁶Makau

butuknu 7 ta yar 7 taŋaŋ. Wit alo tikŋganu 7 ta mata yar 7 taŋaŋ. Kiŋa ar ta tugunu ndui ta ndo. ²⁷Makau 7 nzironŋsu prowanu ŋgumneŋga pronaig le wit alonu pirik-parak ndo 7 bubre paknuŋge fruŋŋiŋge likina tuku ta teŋenmba. Yar 7 guba suŋgo tuku ait prowamŋgat. ²⁸Ye buk ne sanit taŋamba ndo Kuate maŋau kam bafute ta ne tumnina. ²⁹Yar 7 ta sinamŋge Isip kilke te mbolŋge nyamagaŋŋge ndo kumuŋgamŋgat. ³⁰Yar 7 ta kugawaig le maŋ yar 7 guba suŋgo prowamŋgat. Isip kilke ŋakmba gubak minwaig sulumba nyamagaŋ ŋak ait ta iduse nda. Nane gilaŋgamŋgaig. Guba ait suŋgoŋge kilke tugu te ŋayo siliwamŋgat. ³¹Guba ait ta sonndo ait ŋayonu tukunu taŋgo pino nane maro suŋgo te-silikuwaig sulumba nyamagaŋ ŋak ait ta iduse nda. ³²Kuate nu o buk wam ta kam tuku wamdus kuyarkina. Nu siŋka maŋau ta kamŋgat. Ta tuku ne kiŋa ta tam arna. Mine minemba Kuate nu wam kame ta kile-mayokkamŋgat. ³³Ta tuku ne taŋgo ande wamdus kuyar mayenu ŋak te-silika le nuŋge Isip ma tugu te ŋakmba kulatkuwa. ³⁴Gabat kame afu turmba madiniŋga le nane yar 7 nyamagaŋ suŋgomba ŋak ta sinamŋge nane Isip mbal tuku nyamagaŋ ŋakmba walmba patike likuwaig. Bailkamba taŋgo pino nyam tuku ndindo minam tuku. ³⁵Ne gabat kame ta saniŋga le nane yar magenu 7 ta tuku wit ta ŋakmba kile-maŋgurka patikuwaig sulumba kulat magekuwaig. ³⁶Guba tuku yar 7 ta Isip kilke mbolŋge prowa le Isip taŋgo pino nane nyamagaŋ maŋgurkuwaig ta nyumba nane gubanu kume nda ŋga Farao sana.

Farao nu Yosef tumba Isip tuku gabat suŋgo pilna

³⁷Farao nu nuŋe gabat sugo ta ndoŋ pasa ta ismba maye ŋginaig sulumba ³⁸nu ndek nane saniŋgina: Taŋgo te nu Kuate tuku Guwa ŋak. Sine taŋgo teŋen inum animŋge te-silikube ŋgina.

³⁹Taŋamba nu ndek Yosef sana: Kuate nu nuŋe miroŋ wam kame te tumnat. Ta tuku taŋgo ande wamdus kuyar mayenu ŋak ne minit taŋaŋ mine ndakate. ⁴⁰Kile ye ne tumba yiŋe kilke tugu te tuku gabat suŋgo palmbimŋgit. Yiŋe kuasmbi ŋakmba nane ne tuku miŋge kumnemŋge minamŋgaig. Yeŋge ndo ye gabat suŋgo minmba nyu ŋak mbolŋge minamŋgit. ⁴¹Kile ye ne tumba Isip kilke tugu te ŋakmba tuku gabat suŋgo madinet ŋgina. ⁴²Taŋakina sulumba Farao nu nuŋe waitok yubi ta paska Yosef tuku waitok mbolŋge pilna. (Waitok yubi ta gabat suŋgo tuku waitok yubi ndo. Farao tuku kuyar ŋak). Taŋamba nu ndek tawi mayenu ande tumba Yosef siluk tuna sulumba kalolai mayenu ande golmbi wakeinaig tuku tumba nu tuku ŋinfok mbolŋge birŋeŋ tuna sulumba ⁴³nu ndek Farao dubiknu tuku karis mayenu ta tumba Yosef tuna le nu tamba likina. Kame mbal nane ŋgumbeyumba kumbaŋge sakinaig: Ndin kusrewap o, ndin kusrewap o ŋginaig. Maŋau ta mbolŋge Farao nu Yosef tumba Isip kilke ŋakmba tuku gabat suŋgo pilna.

⁴⁴Kile Farao nu ndek Yosef sana: Ye gabat sunjo Farao ye ne sanet. Isipnu tanjo kame nane nanjine nzalimbi manau afu ke nda. Nane manau ande kam idusmba ne kusnanuwaig le ne woka ta nane manau ta kamngaig ngina. ⁴⁵⁻⁴⁶Tanamba nu Yosef tuku nyu kitek tuna ta Safenat-Paneya ngina sulumba nu pino ande tumba Yosef tuna le tina. Pino ta nyunu Asenat. Mam nuje nyunu Potifera. Nu Heliopolis tumbraj sunjo tuku pris minna. Yosef nu yar 30 jak minna sulumba Farao tuku piro tugu pilna. Nu Farao kusremba Isip tuku ma tugu jakmba mbol likina.

⁴⁷Yar magenu 7 ta sinamnje kilke nyamaganje ndo kumungina le ⁴⁸nu nyamagan ta kilmba tumbraj jakmba tuku nyamagan wandek sinamnje patike likina sulumba tumbraj mindek sinamnje wit yeki yeki kile-wandek ke likina. ⁴⁹Yosef nu wit sunjomba mangurkina ta burnu kumun kuga piyalnje fulbul minig tanaj.

⁵⁰Guba tuku ait ta pro ndamba minna le Yosef piyo nuje Asenat nu kijo armba kile-patikina. ⁵¹Tanana le Yosef ndek sakina: Kuate nu ye sinzanyina le ye yije piti jakmba yije ndare tuma tuku manau najgonu ta jakmba gilaingen ngina. Ta tuku nu nuje kijo mulum ta nyunu Manase^l ngina. ⁵²Tanamba nu man lato sakina: Ye kilke piti ten te mbolnje Kuate nu kijo te ye sat ngina sulumba kijo arnu ta nyunu Efraim^m ngina.

⁵³Kile yar 7 nyamagan jak ta kuganaig le ⁵⁴yar 7 guba tuku ait Yosef tuku pasa kumumba tugu pilna le kilke jakmba guba sunjo te-silikinaig. Isip kilke mbolnje ndo nane nyamagan jak minnaig.

⁵⁵Tanamba minnaig ma ma Isip mbal nane mata guba sunjo tinaig sulumba Farao tugum kumba sanaig: Sine nyamaganmbi turka nginaig le nu ndek nane saningina: Tane Yosef tugum kape le ndanmba satinguwa ndeta tanamba kap ngina.

⁵⁶Guba ta kile sunjo najomba Isip ma tugu jakmba kumungina le Yosef nu ndek nyamagan wande jakmba talke likina le Isip mbal nane pro wit piyawe likinaig. ⁵⁷Kilke jakmba guba sunjo tinaig tukunu kilke tugu jakmba nane mata wit piyawam tuku Isip kilke mbol Yosef tugum prowe likinaig.

Yosef aba kat nuje wit piyawam Isip kilke mbol kinaig

42 ¹Kile Yakob Isipnje wit minnaig ta isna sulumba nuje kijo kat nuje saningina: Ndanam saka tane guba tuku ri ndamba ake minig? ²Isipnje wit minig nga sakade le iset. Tane kumba ka afu piyawap. Kuga ta sine gubanu kumamngig ngina. ³Tanakina le Yosef tuku aba kat nuje 10 ta tinga wit piyawam tuku Isip kilke mbol kinaig

¹ 41.51 Manase nyu ta tugunu: Mbar gilaingen ^m 41.52 Efraim nyu ta tugunu: Kijo ye sina

ta ⁴Yakob nu Yosef tuku mambo nuŋe ndinok Benyamin piti ande tesilikikat ŋga nane ndoŋ pilna le ndakina.

⁵Kananŋge guba suŋgo prona tukunu Israel tuku kiŋo kat nuŋe mbal afu ndoŋ wit piyawam Isip kilke mbol pronaig. ⁶Yosef nu Isip tuku gabat suŋgo minna tukunu nuŋge wit ŋakmba kulatka piyamba minna. Ta tuku nuŋe aba kat nuŋe nane pro nu tumailamŋge dagol tidroŋga lokinaig le ⁷Yosef nu nuŋe aba kat nuŋe kaŋgerka katesena sulumba nu ndek nane-nanenimba ŋerŋerka pasa saŋgrimbi nane kusnaniŋgina: Tane aniŋge prowaig ŋgina le nane nu sanaig: Sine Kananŋge nyamagaŋ piyawam tuku te prowig ŋginaig.

⁸Yosef nu aba kat nuŋe kateseniŋgina ta nane nu kaŋgermba wam lislisnaig le ⁹nu o buk kiŋatina ta kile idusmba saniŋgina: Tane ma wam katesewam tuku likade. Tumbraŋ ndaŋ ndaŋ nu kame buwam tuku saŋgri kuga ta kaŋgermba likade ŋgina le ¹⁰nane nu sanaig: O taŋgo suŋgo, taŋamba kuga. Sine ne tuku piro taŋgo ndo. Sine nyamagaŋ piyawam prowig. ¹¹Sine tugu ndindo ndo. Sine ma wam katesewam tuku li ndakeg. Sine yabri pasa sa ndaka son pasa sakeg ŋginaig kande ¹²Yosef ndek nane saniŋgina: Kuga. Tane sine tuku kilke tugu te ndaŋ ndaŋ nu kame buwam tuku saŋgri kuga ta kaŋgeram prowaig ŋgina. ¹³Taŋakina le nane ndek sakinaig: O taŋgo suŋgo, sine taŋgo ndindo tuku kutu. Mam nu Kanannu. Sine ŋakmba taŋgo 12 ta sine tuku mambo ande kumna. Siŋgine maib fudiŋ kusregeŋ le mam ndoŋ minit ŋginaig kande ¹⁴Yosef ndek nane saniŋgina: Ye sakit not ndo. Tane ma wam katesewam tuku likade. ¹⁵Ye katesewam tuku tane teŋenmba tagotiŋgamŋgit. Ye sonndo Farao tuku nyu mbolŋge pasa saŋgri pilewet. Tane tuku maib taŋgine te nda prowa ta tane ŋakmba maŋ luka taŋgine tumbraŋ kine nda. ¹⁶Tane tuku ande luka kumba ka maib taŋgine tumba te prowa. Tane afu ŋakmba muli wande kape le tane son sakade e ko yabrikade ta ye kaŋgeramŋgit. Ye siŋka Farao tuku nyu mbolŋge saket. Maib taŋgine nda prowa ta ye kila tane ma wam katesewam tuku likade ŋgina. ¹⁷Nu taŋamba sake deŋpurmba nane kilmba muli wande sinamŋge patikina le ait keŋmba minnaig.

¹⁸Ait keŋnu mbolŋge Yosef ndek nane saniŋgina: Ye Kuate kumnemŋge minmba nu tuku nyu kurauket tuku. Tane ye tuku miŋge dubiwap ta tane maye minamŋgaig. ¹⁹Tane son pasa sakade ndeta tane tuku ande muli wande sinam teŋge minwa le tane afu ŋakmba taŋgine wit piyanaig ta kilmba ka taŋgine kuasmbi gubak tawondo minig ta niŋgap. ²⁰Taŋamba taŋgine maib taŋgine fudiŋ ta tumba ye tugum prowap. Taŋawap le ye tane son sakade ta kaŋgermba ye tane baletiŋge nda ŋgina.

²¹Taŋakina le Yosef aba kat nuŋe naŋgine naŋgine teŋenmba sakinaig: Son. Sine siŋgine miroŋ siŋgine maib tumba ŋayo siligeŋ le nu wamduŋ fagka sarsarka ye turyap e ŋgina ta sine ismba nda isanu sukgeŋ. Wam

ta tuku kile sine piti teg nginaig. ²²Taŋakinaig le Ruben ndek sakina: Ye o buk satingen: Singine maib ŋayo sili ndawap ŋgen ta tane ye tuku pasa nda isnaig. Kile ndare ta lafunu piti teg ngina.

²³Yosef nu nane tuku pasa ta kagmanŋa minna ta aba kat nuŋe nane katese ndanaig. Ta ndaŋam? Yosef nu nane ndoŋ Hibuŋ pasa ndatina. Nane pasatanu le pasa mbilam taŋgo andeŋge pasa mbilmba Yosef aba kat nuŋe saninŋanu.

²⁴Kile Yosef nu nane kusreka ka malmmbikina. Nu malmmbi derjpurmba maŋ pro nane ndoŋ pasatumba minna sulumba Simeon madimba aba kat nuŋe tumailamŋge ndaleka kusnaig.

Yosef aba kat nuŋe luka Kanan kinaig

²⁵Kile Yosef ndek nane afu wam pagukina le nu tuku pasa dubimba aba kat nuŋe tuku bek ta wit fuluknye likinaig sulumba nane tuku ndametin mata luka wit bek sinam taŋge sigrikaig. Taŋanaig sulumba nyamagaŋ afu ndinŋe nyam tuku turmba ninŋinaig. ²⁶Taŋanaig le aba kat nuŋe nane wit piyanaig ta kilmba naŋgine doŋki kame mbolŋge patikinaig sulumba kinaig kumba ka ²⁷furirna le kinyanu ma ande mbol promba nane tuku ande nuŋe doŋki tuku nyamagaŋ kilam saka nuŋe bek talka mambilna kande nuŋe ndametin bek sinam taŋge minnaig le kaŋgerkina. ²⁸Kaŋgerkina sulumba aba kat nuŋe wika saninŋina: Ai te. Ye tuku ndametin luka sigrikaig te ngina. Taŋakina le nane wamdus fulilka kuru-kuruka naŋgine naŋgine sakinaig: i ... Kuate nu ame maŋau sine mbolŋge teŋenmba kat nginaig.

²⁹Nane ndek kumba ka Kanan kilke mbol promba mam naŋgine tugum kinaig sulumba wam ŋakmba ta nu kubeu tumba sakinaig: ³⁰Isip tuku gabat suŋgo ta ŋerŋerka pasa saŋgrimbi sine ndoŋ pasatina sulumba tane ma wam katesewam tuku likade ngina le ³¹sine lafumba sakigen: Sine ma katesewam tuku mbal kuga. Sine son pasa ndo sakeg. ³²Sine taŋgo ndindo tuku kutu. Sine ŋakmba taŋgo 12 ta mambo ande kumna le sine tuku maib fudin kile mam ndoŋ Kananŋge minit ŋga saŋeŋ le ³³taŋgo ta nu sakina: Tane son sakade e ko kuga ta ye kaŋgeramŋgit. Tane ande ye ndoŋ minwa le tane afu ŋakmba wit kilmba ka taŋgine kuasmbi gubak tawondo minig ta ninŋap. ³⁴Taŋamba taŋgine maib taŋgine tumba ye tugum prowap le tane ma katesewam tuku mbal kuga tane son pasa sakade ta ye kaŋgeramŋgit. Tane taŋawap le ye taŋgine aba taŋgine paska luka tane tinŋi le tane teŋge ndo nyamagaŋ piyamba minap ŋga sasinaig nginaig.

³⁵Nane taŋamba mam naŋgine sanaig sulumba naŋgine bek wit ŋak ta kutuniŋmba naŋgine pale fat yimyam ndametin ŋak ŋak ta kaŋgerka mam naŋgine ndoŋ kuru kuru suŋgo tinaig sulumba ³⁶mam naŋgine ndek saninŋina: Tane ndaŋam saka yiŋe kiŋo kame ŋakmba kile-

ngisikade e? Yosef buk ngisikina. Simeon kile maŋ ngisikat. Kile tane maŋ Benyamin tumba kambim tuku sakade. Ye sonndo piti suŋgomba kile-sigliket ngina.

³⁷Taŋakina le Ruben ndek mam nuŋe sana: O mam, ne isa. Ye Benyamin nda tumba ne tugum luka prowi ndeta ne yiŋe kiŋo ar ta bale fara. Sine kumba yeŋge Benyamin kulatki sulumba maŋ luka ne tugum prowamngit ngina le ³⁸Yakob nu sana: Yiŋe kiŋo ta tane ndoŋ kine nda. Aba nuŋe buk kumna. Kile nu nuŋe ndo minit. Nu mata ndinŋe piti ande te-silikikat. Ye buk saibo pilen. Nu kumwa ta tane ye tuku ngamunŋal kuerkap le ye wamduŋ taturukuwa le kumamngit ngina.

Yosef aba kat nuŋe nane Benyamin tumba luka Isip kilke mbol kinaig

43 ¹Kile Kananŋge guba ait ta suŋgokina le ²Yakob tuku kuasmbi wit Isipŋge kilnaig ta buk nye suglukinaig sulumba Yakobŋge kiŋo kat nuŋe kukulniŋgina le maŋ luka nyamagaŋ piyawam tuku Isip kuwaig ngina. ³Taŋakina le Yudaŋge nu sana: Mam, sine buk ne pasa sanigeŋ ta Isip tuku gabat suŋgo ta nu sine kaŋgerka ŋerŋerka pasa saŋgrinu sasiniŋgina. Nu sakina sine maib tumba kine ndakube ta nu sonndo sine kaŋgerke nda. ⁴Ne siŋgine maib fudiŋ ta ngail ndaka ta sine maŋ kumba ka ne tuku nyamagaŋ afu piyaningamngig. ⁵Kuga ta sine kine nda. Isip tuku gabat ta nu buk sakina sine maib nda tumba kab ta nu sine kaŋgerke nda ngina mam nuŋe sana.

⁶Taŋakina le Israel ndek sakina: Tane ndaŋam tuku gabat suŋgo ta mambo taŋgine tuku sanaig le ye kile piti suŋgoyate ngina le ⁷nane ndek nu sanaig: Taŋgo ta nu sine kusnasiŋmba lok ndeka minna sulumba nu sine tuku tugu mata kusnaŋgina le sine maŋau ke fugugeŋ. Ne tuku mata kusnaŋgina. Nu teŋenmba sakina. Tane mambo taŋgine ande minit e ko kuga ngina. Taŋakina le sine nu sageŋ. Nu siŋgine mambo tumba nu tugum kambim tuku ta sine kila kande nu sa ndageŋ kande nginaig.

⁸Taŋakinaig sulumba Yuda nu maŋ mam nuŋe sana: Mam, Benyamin sine ndoŋ kukula le yeŋge kulatki. Ne taŋawa le sine kile ndo kaŋgig. Taŋamba sine gubanu kume nda. ⁹Ye nu kulat maye ndamba luka tumba pro ndawi ndeta piti ta ye mbolŋge minmba minamngat. ¹⁰Sine dal ndakigeŋ kande sine buk Isip kilke mbol kumba lukam argeŋ kande ngina.

¹¹Taŋamba sana le Mam naŋginenŋe nane saniniŋgina: Taŋamba ndeta tane siŋgine nyamagaŋ magenu kikoŋnu afu kilmba sigrika gabat suŋgo ta tambim tuku kilmba kape. Grep alonu pagranu, nguimzaŋ kulenu, agaŋ ndende mundur magenu afu ta ŋakmba kilmba kape sulumba kaŋair alonu pistasio le amon afu turmba kilmba kumba nu tape. ¹²Tane ndametiŋ soŋ amboŋga nyamagaŋ tuku kilnaig ta kilmba maŋ nyamagaŋ kitek tuku ta ulendimba kilmba maŋ luka kape. Nane mbarmba ndametiŋ

ta luka sigrikinaig inde. ¹³Mambo taŋgine te tap sulumba pitik taŋgo ta sota luka kape. ¹⁴Kuate Saŋgri Ŋjajo nuŋge taŋgo ta wamdus biye mbilwa le nu tane sinatiŋmba Benyamin nale aba taŋgine ande ta turmba maŋ patikuwa le luka prowap. Yiŋe kiŋo kame ŋakmba ŋgisikuwaig ndeta taŋaig ta Kuate nuŋge agaŋ ŋgina.

¹⁵Taŋakina le Israel tuku kuasmbi nane Isip gabat tuku gare tambim tuku agaŋ ndende ta kilmba ndametiŋ armba ta turmba kilmba Benyamin tumba Isip kilke mbol kinaig ka taŋge Yosef tugum pronaig. ¹⁶Yosef nu ndek mambilmba aba kat nuŋge Benyamin turmba kaŋgerka nuŋge wande kulatkanu taŋgo ta sana: Ne taŋgo kame te kilmba yiŋe wande mbol kaye. Nane ki mbol ye ndoŋ isukusamŋgig. Ne kumba ka agaŋmor ande balemba kuapika ŋgina. ¹⁷Taŋakina le piro taŋgo ta Yosef pasatina ta kumumba kina. Nu nane ta kilmba Yosef tuku wande mbol kinaig le ¹⁸nane kuru-kuruka teŋenmba idusnaig: Ndametiŋ buk nyamagaŋ piyagaŋ ta luka sigrikinaig ta tuku sine kilmba wande te mbolŋge patikate inde. Ŋgilaiŋge nane sine ndoŋ kame bumba sine tuku doŋki kilamŋgaig. Taŋawaig le sine nane tuku piro taŋgo taŋaŋ minamŋgig ŋga idusnaig.

¹⁹Taŋamba idusmba nane kumba ka Yosef tuku wande kulatkanu gabat ta tugum kumba sanaig: ²⁰O taŋgo suŋgo, sine buk pro teŋge nyamagaŋ piyagaŋ sulumba ²¹kumba ka furirna le kinyam saka ndinŋge sine bek miŋgenu talka sine siŋgine ndametiŋ ta ŋakmba kaŋgerkigeŋ. Kile sine ndametiŋ ta maŋ kilmba lukig sulumba ²²ndametiŋ kitek afu turmba nyamagaŋ piyawam tuku kilmba prowig. Imaŋge ndametiŋ ta luka sigrikina ta sine gilai ŋginaig. ²³Taŋakinaig le piro taŋgo taŋge ndek nane saniŋgina: Tane ta tuku kuru-kuruka wamdus suŋgo te ndakap. Tane tuku Mbara, mam taŋgine tuku Mbaraŋge maŋau ta kina kande. Tane tuku ndametiŋ ambokok ta yeŋge buk kilen ŋgina. Taŋamba nu kumba ka Simeon tumba prona.

²⁴Kile nu ndek nane kilmba Yosef tuku wandek sinam kina sulumba nu kule kilmba nane niŋgina le kupe minyaŋginaig. Taŋanaig le nu doŋki kame ta nyamagaŋ niŋge likina le nyinaig. ²⁵Taŋamba nane ki mbol Yosef ndoŋ isukusam tuku pasa ta ismba nane Yosef gare tambim tuku agaŋ ndende kilmba pronaig ta kilmba kuaneka ²⁶wande mbol taŋge minnaig le Yosef prona le nane gare tambim tuku agaŋ ndende ta kilmba Yosef tugum kinaig sulumba nu tugumŋge dagol tidroŋga lokinaig le ²⁷Yosef ndek nane kusnaniŋgina: Tane ŋakmba mage minig e ko kuga ŋgina sulumba maŋ lato kusnaniŋgina: Mam saibo taŋgine buk ye sayinaig ta nu maye minit e ŋgina le ²⁸nane nu sanaig: Ne tuku piro taŋgo sine tuku mam ta maye minit ŋginaig sulumba maŋ dagol tidroŋga nu tugum taŋge lokinaig.

²⁹Kile Yosef nu mambilmba mambo nuŋge Benyamin kaŋgermba sakina: Tane tuku mambo fudiŋ tane buk ye sayinaig ta not e ŋgina sulumba maŋ

sakina: O kiŋo, Kuate nu ne make pilmba sinzaŋnuwa ŋgina. ³⁰Taŋakina sulumba Yosef nu mambo nuŋe tuku wamdus tatruka ŋin tugu malmbi prona le nu nane kusreka nuŋe wandek sinam kumba kuirka malmbikina. ³¹Malmbike deŋpurmba nu tumail pasi minyaŋgina sulumba ŋgamuŋgal wamdus tatrakina ta tomba luka nane tugum prona sulumba nuŋe piro taŋgo kame ta saniŋgina le nyamagaŋ wakeika patikinaig. ³²Nane Yosef tuku nyamagaŋ kilmba mbain inum mbolŋge patikinaig sulumba aba kat nuŋe tuku nyamagaŋ ta mbain inum mbolŋge patikinaig. Isip mbal afu Yosef ndoŋ minnaig ta nane mata mbain yamokŋge isukusnaig. Ta ndaŋam? Isip mbal nane Hibru mbal talaniŋmba ake agaŋ taŋaŋ ŋga nane ndoŋ tuma isukuse ndakanu.

³³Yosef tuku aba kat nuŋe ta nane isukusam tuku mbili mbolŋge ina kat naŋgineŋge kile-patike likinaig ta kumumba nane kile-minyokinaig. Kiŋo mulum mbolŋge kumba ka kiŋo ŋgrimbik mbolŋge tiŋgina. Taŋanaig le nane maŋau kinaig ta kaŋgermba nane naŋgine naŋgine muŋgu kaŋgerka wamdus sulumba minnaig. ³⁴Taŋamba minnaig le piro taŋgo kame ta nane nyamagaŋ afu Yosef tuku isukusanu mbili mbolŋge patikinaig ta kilmba pro nane niŋginaig sulumba nane Benyamin tuku nyamagaŋ suŋgomba taŋgo 5 tuku nyamagaŋ taŋaŋ patikinaig. Taŋamba nane Yosef ndoŋ isukusmba kule nyumba gare-gareka minnaig.

Murko ŋgisikina

44 ¹Nane isukuse deŋpurnaig sulumba Yosef nu wande kulatkanu gabat ta wam pagumba sana: Nane kambim tuku ta idusmba nyamagaŋ fuluknye niŋmba nane tuku bek nduik nduik sinamŋge ndametiŋ ta mata luka sigrika. ²Taŋawa sulumba ye tuku murko silwa ta tumba kiŋo ŋgrimbik ta tuku bek sinam siriwa sulumba ndametiŋ wit piyawam tuku ta turmba sigrika ŋgina. Taŋakina le Yosef tuku piro taŋgo ta nu taŋamba ndo kina.

³Mafena le maratukuk tiŋga piro taŋgo taŋge nane kukulniŋgina le nane doŋki kilmba kinaig. ⁴Nane tumbraŋ suŋgo ta kusremba masken ndakumba minnaig le Yosef nu wande kulatkanu gabat ta kukulmba sana: Ne pateŋ tiŋga nane kuasmbi kagig ta ŋgumnem dubika kaye. Ne kumba ndiŋge nane kaŋgerkumba ndeta tejenmba saniŋga: Ndaŋam tuku tane maŋau mayenu kig ta idus ndamba maŋau ŋayonu kaig? ⁵Tane ndaŋam saka yiŋe gabat tuku murko silwa ta kuayar taig? Nu murko tambi kule nyate tuku. Murko tambi maŋau ŋgumneŋga prowam tuku katesete. Ne ka taŋamba nane saniŋga ŋgina.

⁶Yosef tuku piro taŋgo ta kumba ka ndiŋge nane kaŋgerkina sulumba nu Yosef tuku pasa ta nane saniŋgina le ⁷nane ndek sakinaig: O gabat suŋgo, ne ndaŋam tuku ŋerŋerkate? Sine maŋau ande taŋawam kumuŋ kuga. ⁸Sine ndametiŋ o buk bek sinamŋge kaŋgerkigeŋ ta kilmba luka Kanan kilke

mbolŋge progeŋ ta ne kila. Ne ndaŋam sine gabat naŋe tuku silwa ko gol kuayarig ŋga iduste? ⁹O gabat suŋgo, ne murko ta ima tuku bek sinamŋge kaŋgermba tumba ndeta nuŋge ndo kumwa le sine ŋakmba ne tuku piro taŋgo taŋaŋ minbe ŋginaig. ¹⁰Taŋakina le piro taŋgo ta lafumba saningina: Tane sakade ta maye ta ye ima tuku bek sinamŋge murko ta te-siliki ta nuŋge ndo ye tuku piro taŋgo minwa le tane afu ŋakmba luka kape ŋgina.

¹¹Taŋakina le nane pitik ndo naŋgine bek kame ta paska ibeŋge patike likinaig sulumba nane bek miŋgenu talke likinaig. ¹²Taŋanaig le Yosef tuku piro taŋgo ta nu murko ta bek mindek sinamŋge sotina. Nu kiŋo mulum ta tuku bek sinamŋge tugu pilmba kumba ka kiŋo ŋgrimbik mbolŋge tiŋgina. Taŋamba Benyamin tuku bek sinamŋge murko ta te-silikina. ¹³Taŋana le aba kat nuŋe ta nane ndek wamduŋ pitiniŋgina le nane naŋgine tawi ta ŋakmba kat fetfetmba agaŋ ndende ŋakmba doŋki mbol patika luka Isip kinaig.

¹⁴Taŋamba Yuda nane luka kumba ka Yosef tuku wande mbol pronaig. Yosef nu wande mbol taŋge minna le nane kumba ka nu tugum promba nu tuku tumailamŋge lokinaig le ¹⁵Yosef nu nane saningina: Tane ndaŋaig? Tane idusde ye wam kuirok minig ta ye kila palmbim kumuŋ kuga ŋga idusde e ŋgina. ¹⁶Taŋakina le Yuda lafumba nu sana: O gabat suŋgo, sine ndaŋmba pasa lafube? Sine ndaŋmba mbar te lafumba wakeibe? Kuatenŋe sine tuku une ta buk te-mayokat. Ta tuku o gabat suŋgo, taŋgo murko tat taŋge ndo nu ne tuku sanzal mine nda. Sine ŋakmba ne tuku piro taŋgo taŋaŋ minamŋgig ŋgina. ¹⁷Taŋamba sana le Yosef ndek sakina: Kuga. Ye taŋamba ke nda. Taŋgo murko tat ta nuŋge ndo ye tuku sanzal minwa le tane afu ŋakmba luka mam taŋgine sota kape. Ye tane ndoŋ pasa kuga ŋgina.

Yuda nu Benyamin tuku ma tumba sanzal minam tuku sakina

¹⁸Taŋakina le Yuda ndek Yosef tugum kina sulumba sana: O gabat suŋgo, ne Farao suk minit. Ne ye tuku gubra te ndaka ye tuku pasa te isa. ¹⁹Ne o buk teŋenmba sine kusnasingina: Tane mam ŋak e ko mambo taŋgine ande ŋak e ŋga kusnasingina le ²⁰sine lafumba sanigeŋ: Sine mam ŋak. Mam nu saibonu. Maib mbanzonu mata minit. Mam buk saibo pilna sulumba kiŋo ŋgrimbik ta te-pilna. Aba nuŋe ta nu o buk kumna. Kile nu nuŋe ndo ina nuŋe tuku kiŋo minit. Mam nu tuku kume purte ŋga sanigeŋ. ²¹O gabat suŋgo, ne teŋenmba sine sasingina: Tane taŋgine mambo fudiŋ ta tumba prowap le ye kaŋgeri ŋgina le ²²sine ne tuku pasa teŋenmba lafugeŋ: Kiŋo ta nu mam kusrewam kumuŋ kuga. Nu mam kusrewa ta mam nu kumamŋgat ŋgigeŋ le ²³ne ndek sakina: Mambo taŋgine ndaprowa ta ye maŋ tane kaŋgertiŋge nda ŋga sakina. ²⁴Ne taŋakina le sine maŋ luka mam sota kageŋ sulumba maŋau ne sakina ta ŋakmba mam ndoŋ wam kubegeŋ le nu isna.

²⁵Tañamba ngumneŋga mam ndek sasiŋgina: Tane maŋ luka kape sulumba nyamagaŋ fudiŋndo piyamba kilmba luka te prowap ŋgina le ²⁶sine nu sageŋ: O mam, sine maŋ luka kambim kumuŋ kuga. Siŋgine maib fudiŋ te nu sine ndoŋ ndakuwa ta sine gabat ta tuku am mbol prowam kumuŋ kuga. Maib fudiŋ te sine ndoŋ kuwa ta sine kaŋgig ŋgigeŋ le ²⁷mam nu teŋenmba sasiŋgina: Yiŋe pino ta nu kiŋo armba ndo kile-patikina ta tane kila. ²⁸Ande buk ye kusreyina le kile ye nu ndakaŋgeret. Agaŋmor ŋguikokoŋge balena le kumna. ²⁹Tane kile ande te tumba kape le nu kumwa ta tane ye tuku ŋgamuŋgal kuerkap le wamdus tatrukuwa le ye kumamuŋgit. Ye buk saibo pile mayewit ŋga sasiŋgina.

³⁰⁻³¹O taŋgo suŋgo, ye kiŋo te kusremba ake luka mam tugum prowi ta nu maib fudiŋ te ndakaŋgerwa sulumba kumamuŋgat. Nu tuku ŋgamuŋgal ta ŋakmba kiŋo te mboloŋge ndo kume pur mayete. Sine tuku mam nu saibo pile mayena. Sine kiŋo te ndoŋ ndakab ta mam tuku wamdus kuerkube le nu wamdus tatrukuwa le kumamuŋgat. ³²Ye mata teŋenmba mam sawen: Ye kiŋo te tumba luka ne tugum pro ndawi ndeta piti ta ye mbol minmba minwa le kumamuŋgit ŋga nu sawen. ³³Ta tuku ye kiŋo te tuku ma tumba teŋge ne tuku sanzal mini le ne nu ndo pitaiwa le aba kat nuŋe ndoŋ luka mam sota kuwaig. ³⁴Kiŋo te ye ndoŋ luka ndakuwa ta ye luka mam tugum kambim kumuŋ kuga. Piti ta ye mam mbol kaŋgeram mbulit ŋga Yosef sana.

Yosef nu nuŋe ŋgaro te-mayokna

45 ¹Yosef nu Yuda pasatina ta ismba ŋgamuŋgal tatrakina le nuŋe piro mbal am mboloŋge parewam fugumba nu ndek wi kuenka sakina: Tane piro taŋgo ŋakmba kilmba kilim kape ŋgina. Tañamba nu nuŋe ndo aba kat nuŋe ndoŋ minna sulumba nu ndek nane saniŋgina: Ye Yosefŋge. Tane tuku maib taŋgineŋge ŋgina. ²Tañakina sulumba Yosef ndek malmbi suŋgona le Isip mbal malmbi ta isnaig sulumba ka Farao tuku wande tuma mbal kubeu niŋginaig le isnaig.

³Kile Yosef ndek aba kat nuŋe saniŋgina: Ye Yosefŋge. Ye tuku mam minit e ko kumna ŋgina kande aba kat nuŋe nane kuru-kuruka wamdus fagka nu tuku pasa lafuwam fugunaig le ⁴Yosef maŋ lato saniŋgina: Tane dirka ye tugum te yalpe ŋgina le nane dirka nu tugum kinaig le nu ndek nane saniŋgina: Ye Yosefŋge. Ye tane tuku maib taŋgineŋge. O buk tane ye tumba Midian mbal tugumuŋge ye piyayinaig le tumba Isip pronaig ta ⁵kile tane wam o buk ye mboloŋge kinaig ta tuku wamdus piti ndatiŋguwa. Taŋgine taŋgine wamdus ndagari ndatiŋguwa. Tane kumbekaig ŋga Kuatenge ye tumba te-amboyina. ⁶Kile yar arnu guba ait suŋgo ma tugu te biyit ta guba tuku yar 5 turmba minig. Tañawa le taŋgo piro mboloŋge nyamagaŋ ande tumba nye nda. ⁷Kuate nu tane kumbekaig ŋga ye tane tugumuŋge te-amboyina. Tane ŋgamukuŋge suŋgomba abo

ɲak minap ɲga nu taɲana. ⁸Ta tuku tanenɲe ye pilnaig le ye tumbranɲe te pro ndawen. Kuga. Kuatenɲe ye pilna le ye te prowen. Nunɲe ndo kina le ye Farao tuku mam nuɲe taɲaɲ minet. Yenɲe ndo nu tuku piro mbal nuɲe wande mbolɲe mine likade ta kulatket. Yenɲe ndo ye Isip ma tugu ɲakmba tuku gabat sunɲo. ⁹Ta tuku kile tane pitik ndo luka kape ka mam teɲenmba sawap: Kiɲo naɲe Yosef tuku pasa ta teɲenmba. Kuatenɲe ye Isip ma ɲakmba tuku gabat madiyina tukunu ne dal ndaka braiɲ ndo ye tugum te prowa. ¹⁰Ne pro Gosen ma tugu tenɲe ye patuyumba minyoka. Ne, naɲe kiɲo kame, naɲe wa kat naɲe, naɲe sipsip meme makau naɲe agaɲ ndende ɲakmba turmba kilmba ye tugum prowa. ¹¹Ne Gosen ma tugu tenɲe minyoka le ye ne kulatkamɲgit. Guba tuku yar 5 turmba minig ta ye ne, naɲe kuasmbi, naɲe agaɲmor ɲakmba gubanu ndakumwaig ɲga iduset. Tane taɲamba ka mam sawap ɲgina.

¹²Taɲakina sulumba Yosef maɲ lato nane saniɲgina: Tane ɲakmba yiɲe aba kame yiɲe maib Benyamin kile tane ye kateseyade. Ye Yosefɲe, ye kile tane ndoɲ pasatet te ka mam sawap. ¹³Tane ka mam teɲenmba sawap. Ye kile Isip mbal ɲgamukɲe nyu sunɲo ɲak minet. Wam ɲakmba tane kaɲgerkaig ta turmba mam sawap. Tane braiɲ kape ka nu tumba luka te prowaɲ ɲga saniɲgina.

¹⁴Taɲaka saniɲgina sulumba Yosef ndek mambo nuɲe Benyamin bagailmba malmbikina le Benyamin mata aba nuɲe bagail ndiɲmba malmbikina. ¹⁵Taɲamba Yosef nu ndek aba kat nuɲe ɲakmba bagailniɲmba mumuniɲmba nane ndoɲ malmbikina. Malmbi deɲpurna le nane nu ndoɲ pasa-pasakinaig.

¹⁶Yosef tuku aba kat nuɲe pronaig pasa ta nane afu ismba ka Farao tuku wande mbolɲe sakinaig le Farao nuɲe gabat sugo nane ɲakmba pasa ta ismba gareniɲgina le ¹⁷Farao ndek Yosef wika sana: Ne naɲe aba kat naɲe saniɲga le naɲgine agaɲ ndende kilmba doɲki mbol patika luka Kanan kilke mbol kuwaig. ¹⁸Nane ka naɲgine mam naɲgine tumba naɲgine kuasmbi ɲakmba kilmba ye tugum te prowaig. Yenɲe nane kilke ande mayenu ndo Isipɲe serniɲgamɲgit. Taɲawi le nane ma ta mbolɲe minmba nyamagaɲ magenu sunɲomba kilmba nyumba minamɲgaig. ¹⁹Ne nane saniɲga le Isip tuku karis afu naɲgine pino kutu kilmba yalmbim tuku turmba kilmba kuwaig sulumba mam naɲgine tumba te prowaig. ²⁰Nane agaɲ ndende Kanan kilke mbolɲe kusrekamɲgaig ta tuku wamdus piti ndaniɲguwa. Ye nane kilke mayenu ande Isipɲe serniɲgamɲgit ɲga Yosef sana.

²¹Israel tuku kiɲo kat nuɲe nane Farao sakina taɲamba ndo kinaig le Yosef ndek Farao tuku miɲge dubimba karis afu niɲgina. Taɲamba nu nyamagaɲ afu ndiɲɲe nyam tuku turmba nane niɲmba ²²tawi magenu ndui ndui aba kat nuɲe niɲgina sulumba nuɲe mambo nuɲe Benyamin ndametiɲ soɲ 30 tuna sulumba tawi magenu 5 turmba kile-tuna.

²³Tañamba Yosef nu ndek Isip tuku agaŋ ndende mage mage mam nuŋe tambim tuku kilmba doŋki 10 ta mbolŋge patikina sulumba doŋki 10 afu ta mbolŋge wit bret nyamagaŋ yeki yeki ndinŋge nyam tuku patikina le turmba kilmba kinaig. ²⁴Tañamba Yosef nu aba kat nuŋe kukulniŋgina le kambim bafunaig le nu ndek wam paguka saniŋgina: Tane kumba ka ndinŋge kualeyau ndakap ŋgina.

²⁵Nane Isip kusremba kumba ka ka mam naŋgine Yakob tugum Kanan kilke mbol pronaig sulumba ²⁶sanaig: Yosef kume ndakina. Kile nu minit. Isip ma tugu ŋakmba nuŋge kulatkate ŋginaig. Taŋakinaig ta pasa ta mam naŋgine tuku wamdus ulmba sili ndana. ²⁷Tañana le nane Yosef pasa sakina ta ŋakmba nu kubeu tunaig le nu ismba karis afu nu tumba Isip kambim tuku Yosefŋge patikina ta kaŋgerkina sulumba nu ndek gare-gareka sakina: ²⁸Sonndo. Ye tuku kiŋo Yosef abo minit. Kile ye piti kugatok. Ye kumba ka nu kaŋgeri sulumba ndo kumamŋgit ŋgina.

Yakob nuŋe gageu kilmba Isip kilke mbol kina

46 ¹Israel nu agaŋ ndende ŋakmba kuane deŋpurna sulumba mam nuŋe Isak tuku Mbara atraukam Berseba tumbraŋ kina. ²Furir ta mbolŋge nu kiŋatanu suk Kuateŋge Yakob tugum promba wika sana: Yakob, Yakob ŋgina le nu woka sakina: Ye minet te ŋgina. ³Tañakina le Kuate nu ndek sana: Ye Kuate. Ye mam naŋe tuku Mbara. Ne Isip kilke mbol kambim tuku kuru kuru ndaka. Yeŋge ki le ne tuku wa kat naŋe tuku kuasmbi tugekamŋgaig. ⁴Ye ne ndoŋ Isip kaŋgik. Tañamba ŋgumneŋga ye ne tuku wa kat naŋe tuku kuasmbi kilmba maŋ luka te prowamŋgit. Yosef nu ne ndoŋ minmba ka ne kuma le nuŋge ne tuku am tukulniŋgamŋgat ŋgina.

⁵Yakob nu Berseba tumbraŋ kusrena le nuŋe kiŋo kat nuŋe nu tumba naŋgine kutu kame foŋfoŋ naŋgine pino kame ŋakmba kilmba karis nane kilam tuku Faraonŋge patikina ta mbolŋge patikinaig. ⁶Tañamba nane makau kilmba agaŋ ndende afu Kananŋge kilnaig ta turmba kilmba Isip kinaig. Yakob nu nuŋe kutu kame ⁷wa kat nuŋe ta ŋakmba kilmba kina.

Yakob tuku kuasmbi 70

⁸Israel nuŋe kuasmbi kilmba Isip kilke mbol kina ta nane tuku nyu naŋgine ta teŋenmba.

Kiŋo mulum ta nyunu Ruben. ⁹Ruben tuku kiŋo kame ta Hanok, Palu, Hesron, Karmi.

¹⁰Simeon tuku kiŋo kame ta Yemuel, Yamin, Ohad, Yakin, Sohar, Saul. Saul nu Kanannu pino ande ndoŋ tinaik.

¹¹Levi tuku kiŋo kame ta Gesron, Koat, Merari.

¹²Yuda tuku kiŋo kame ta Er, Onan, Sila, Peres, Sera. (Er le Onan nale Kananŋge kumnaik). Peres tuku kiŋo armba. Ande nyunu Hesron ande Hamul.

¹³Isakar tuku kiŋo kame ta Tola, Pua, Yasub (nyunu ande Yob), Simron.

¹⁴Sebulun tuku kiŋo kame ta Seret, Elon, Yalel.

¹⁵Yakob tuku kiŋo kame 6 ta ŋakmba Lea ndoŋ Mesopotamia kilke mbolŋge minmba kile-patikinaik. Nu kulim ande turmba te-pilna ta nyunu Dina. Lea tuku kiŋo kame wa kat nuŋe ta ulendimba 33.

¹⁶Gat tuku kiŋo kat nuŋe ta teŋenmba. Sefon, Hagi, Suni, Esbon, Eri, Arod, Areli.

¹⁷Aser tuku kiŋo kame ta Imna, Iswa, Iswi, Beria. Kulim naŋgine nyunu Sera. Beria tuku kiŋo kat nuŋe ta Heber le Malkiel.

¹⁸Nane 16 ta ŋakmba Yakob tuku ndare. Yakob nu Zilpa ndoŋ Gat le Aser kile-patikinaik. (Zilpa nu piro pino ande Labanŋge kulim nuŋe Lea tuna tuku).

¹⁹Yakob piyo nuŋe Rahel tuku kiŋo armba ta Yosef le Benyamin.

²⁰Yosef nu Isipnu pino Asenat tina sulumba kiŋo armba kile-patikina ta Manase le Efraim. (Asenat nu Potifera tuku kulim nuŋe. Potifera nu Heliopolis tuku pris gabat).

²¹Benyamin tuku kiŋo kat nuŋe ta teŋenmba. Bela, Beker, Asbel, Gera, Naman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim, Art.

²²Nane 14 ta ŋakmba Yakob le Rahel tuku ndare.

²³Dan tuku kiŋo ta nyunu Husim.

²⁴Naftali tuku kiŋo kat nuŋe ta Yasel, Guni, Yeser, Silem.

²⁵Nane 7 ta Yakob tuku ndare. Yakob nu Bila ndoŋ Dan le Naftali kile-patikinaik. (Bila nu piro pino ande Labanŋge kulim nuŋe Rahel tuna tuku).

²⁶Yakob nuŋe ndare ŋakmba kilmba Isip kina ta ulendimba 66. Nuŋe rугan kat nuŋe ta turmba kilmba kina. ²⁷Yosef nu kiŋo armba Isipŋge kile-patikina. Ta tuku Yakob tuku kuasmbi ta ulendimba 70 kile Isipŋge minnaig.

Yakob nu nuŋe gageu ndoŋ Isipŋge minnaig

²⁸Yakob nu Yuda kukulna le nu ambonŋa kumba ka Yosef sawa le pro Gosenŋge mam nuŋe kaŋgeram tuku ŋgina. Tanakina le Yakob tuku kuasmbi ka Gosenŋge pronaiŋ le ²⁹Yosef nu ismba karis ponŋa kumba ka Gosenŋge mam nuŋe te-silikina sulumba nu mam nuŋe tugum promba pitik ndo mam nuŋe bagailmba malmbi didika mine kuenna. ³⁰Malmbi deŋpurna le Israel ndek Yosef sana: Ye ne abo minit ta kaŋgernet. Kile ye kumi ndeta maye ŋgina.

³¹Kile Yosef ndek aba kat nuŋe mam nuŋe tuku kuasmbi ŋakmba wam paguka saninŋina: Ye kile ka Farao teŋenmba sawamŋgit. Yiŋe aba kame mam tuku kuasmbi Kananŋge minnaig ta kile prowaig. ³²Nane sipsip makau kulatkade tuku. Nane naŋgine sipsip makau agaŋ ndende ŋakmba kilmba prowaig ŋga nu sawamŋgit. ³³Farao ndek tane wika kusnatiŋmba

tane ame piro kade tuku ŋguwa ndeta ³⁴tane nu teŋenmba sawap: O gabat sunŋo, sine buk fonfon ndo agaŋmor kulatka pirokiger ta kile mata sine taŋamba ndo piroka minmba mineg. O buk singine wa mbuŋ kame pirokinaig taŋamba keg. Tane taŋamba sawap ta nu tane mapekuwa le Gosen ma mbolŋge minyokamŋgaig ŋga saningina. Ta ndaŋam? Nane Isip mbal agaŋmor kulatkanu mbal ndoŋ ulendika minam mbulnaig. Ta tuku Yosef nu aba kat nuŋe taŋamba wam pagukina.

47 ¹Kile Yosef ndek aba kat nuŋe 5 kilmba kumba ka Farao teŋenmba sana: Yiŋe mam yiŋe aba kame nane ŋakmba kile Kananŋge Isip prowaig. Nane naŋgine sipsip makau naŋgine agaŋ ndende ŋakmba kilmba prowaig. Kile nane Gosenŋge minig ŋgina. ²Taŋakina sulumba Yosef ndek aba kat nuŋe 5 ta Farao tuku tumailamŋge kile-tidiŋgina le ³Farao ndek nane kusnaniŋgina: Tane ame pirokade tuku ŋgina le nane lafumba sanaig: O gabat sunŋo, sine agaŋmor kulatkeg tuku. Singine wa mbuŋ kame nane kinaig taŋamba ndo sine tuturmba keg. ⁴Guba sunŋo Kanan kilke mbolŋge prona le singine agaŋmor isukusam tuku nyamagaŋ mata kuga tukunu sine kilke te mbolŋge minyoka pironu tuku prowig. Ta tuku ne woka le sine Gosenŋge minyokube ŋginaig.

⁵Taŋaka sanaig le Farao ndek Yosef sana: Mam naŋe aba kat naŋe kile ne tugum prowaig. ⁶Ma magenu sunŋomba Isipŋge minig. Ne inum tesilika nane serniŋga le taŋge minyokuwaig. Nane Gosenŋge minyokuwaig ta mata maye. Nane afu agaŋmor kulatkam tuku kila magenu ŋak kaŋgerkumba ndeta ne nane madiniŋga le ye tuku agaŋmor kuaŋ kulatkam tuku gabat minwaig ŋgina.

⁷Taŋakina le Yosef ndek mam nuŋe tumba Farao tugum kina le kaŋgerna. Taŋana le Yakobŋge Farao nyaro tuna le ⁸nu ndek nu kusnana: Ne kile yar giganmba ŋak e ŋgina le ⁹Yakob nu sana: Ye buk ma tugu sunŋomba mbolŋge rawe taŋgo taŋaŋ kinenumba piti sunŋomba ŋak yar 130 kusreken. Yar ta sunŋomba ndo kuga. Ye tuku yar te yiŋe wa le mam tuku yar sunŋomba nane buk rawe taŋgo taŋaŋ minmba likinaik taŋamba kuga ŋga Farao sana. ¹⁰Taŋakina sulumba Yakob nu Farao maŋ lato nyaro tumba nu kusremba kina.

¹¹Kile Yosef nu mam nuŋe aba kat nuŋe turniŋgina sulumba kilke ande Rameses ma tugu mbolŋge niŋgina le nane ka taŋge minyokinaig. Kilke ta mayenu ndo Isip ma tugu ŋakmba liniŋgina. Taŋamba Yosef nu Farao buk sakina ta kumu-kumumba kina. ¹²Yosef nu mara mindek nyamagaŋ mam nuŋe, aba kat nuŋe, naŋgine kuasmbi nane ŋakmba tuku kumumbi patika niŋmba minanu.

Guba tuku ait ta buk sunŋokina

¹³Guba tuku ait ta kile sunŋokina le ma tugu ŋakmba nyamagaŋ kugana tukunu Isip mbal Kanan mbal nane saŋgri kugatok minnaig.

¹⁴Tañanaig le Yosef nu ndametiñ Isip tañgo kame Kanan tañgo kameñge wit piyawe likinaig ta ñakmba mañgurka kilmba Faraο tuku wande mbol kina.

¹⁵Isip mbal Kanan mbal kile ñakmba ndametiñ kuganaig le Isip tañgo pino ñakmba Yosef tugum promba sanaig: Ne sine nyamagañmbi turka. Kuga ta sine gubanu kumamñgig. Ne sine turnu tuku ndin ande sota. Sine ndametiñ mata buk kuganaig ñginaig le ¹⁶Yosef ndek nane saningina: Tane sonndo ndametiñ kuganaig ndeta tañgine agañmor kilmba ye tugum prowap. Tañawap le ye tane nyamagañ tañgamñgit ñgina. ¹⁷Tañakina le nane ndek hos sipsip meme makau doñki kilmba Yosef tugum kinaig le nu ndek nane nyamagañ ningina. Yosef nu tañamba minna le ka ka yar ta kugana.

¹⁸Yar bailkanu mbolñge nane mañ Yosef tugum kumba sanaig: O gabat suñgo, sine siñgine piti ne tugumñge yabune nda. Siñgine ndametiñ ñakmba kuganaig. Siñgine agañmor mata ne buk ñakmba kilna. Sine kile ne agañ inum tanmbim tuku mine ndakate. Siñgine ñgarosu siñgine kilke ta ndo minig. ¹⁹Ne sine pile ndo siñga le gubanu kume ndakube. Ne ndin inum sine sinzañsiñgam tuku te-silikam kumuñ e? Sine tuku kilke mata ake minig. Ta tuku ne sine siñgine kilke turmba kila sulumba nyamagañmbi sine turka. Ne tañawa le sine Faraο tuku piro tañgo tañañ minbe le sine tuku kilke mata nuñge kilwa. Tañamba ne sine wit nyam tuku nyamagañ tumunu ñgukam tuku ta turmba siñga. Kuga ta sine ñakmba gubanu kumbe le kilke mata baknu ndo minikat ñga Yosef sanaig.

²⁰Guba suñgo ta kile sañgri tañgina le Isip tañgo pino kilke ñakmba Yosef tunaig le piyawe suluna. Tañana le Isip kilke ñakmba Faraο tuku ndo minnaig le ²¹tañgo pino Isip kilke mbolñge mine likinaig ta mata ñakmba Faraο tuku piro tañgo ndo minnaig. ²²Pris kame tuku kilke ta ndo nu piya ndaningina. Ta ndañam? Nane Faraοñge piyaningina le nane tambi nyamagañ piyamba nyinaig. Ta tuku nu nañgine kilke piya ndana.

²³Kile Yosef ndek tañgo pino ñakmba saningina: Kile tane isap. Ye tane tañgine kilke turmba Faraο tuku piyawit. Ye kile nyamagañ tumunu tane tañgamñgit ta tane kilmba ka piro mbolñge ñgukap. ²⁴Nyamagañ ka magekuwaig le tane nyamagañ ta walmba patikumba ndindo tumba Faraο tape sulumba bailkamba ta tañgine minwaig. Afu ñgunu tuku minwaig afu tañgine gageu ndoñ nyam tuku minwaig ñgina le ²⁵nane lafumba sakinaig: O gabat suñgo, ne sine tur magekina le sine tuku ande kume ndakina. Kile sine ñakmba Faraο tuku piro tañgo ndo minbe ñginaig.

²⁶Kile Yosef ndek tukul pasa ande Isipñge pilna ta teñenmba. Nyamagañ piro mbolñge magekuwaig ta tañgo ñakmba walmba patikuwaig. Patikuwaig sulumba ndindo tumba Faraο tuwaig le

bailkamba nanjine minwaig. Tukul pasa ta kile minmba minit. Pris kame tuku kilke ta ndo Farao nu kile ndakina.

Yakob nu nuje kumwa le ngunu tuku Yosef wam paguna

²⁷Israel nane Isip kilke Gosenjge minyoka kiño kame sunjomba kile-patikinaig sulumba agaŋ ndende mata sunjomba kilnaig. ²⁸Yakob nu yar 17 Isipjge minna. Nu tuku yar ulendimba ta 147.

²⁹Tañamba Israel nu kumam tuku ait fagkina le kamusmba nu kiño nuje Yosef wika sana: Naŋe wai tumba ye tuku fel karaukŋge pilmba son pasa sanjrinu saka sulumba ne ye kulat mayeyumba Isip kilke mbol teŋge ye ŋgu ndaka. ³⁰Ne ye Isipjge tumba kaye ka yiŋe ina mam wa kame tugumŋge ŋguka ŋgina le Yosef ndek pasa lafumba sakina: Ye ne sakate taŋawamŋgit ŋgina. ³¹Tañakina le Israel nu ndek sakina: Ne sonndo maŋau ta kamŋgat kande pasa ta sanjri pilewa ŋgina le Yosef nu pasa ta sanjri pilena le Israel nu ndukuka kinyam mbili mbol taŋge Kuate gare pasa tuna.

Yakob nu Efraim le Manase nyaro nikina

48 ¹Minnaig ma ma mara ande nane Yosef sanaig: Mam naŋe guaze ŋak ŋginaig le Yosef ndek kiño kat nuje ar Manase le Efraim kilmba mam nuje kaŋgeram kina le ²nane ndek Yakob sanaig: Kiño naŋe Yosef ne kaŋgeram tuku prowat ŋginaig. Taŋakinaig le Israel nu sanjri tiŋga kinyam mbili mbolŋge minyokina.

³Yosef ka prona le mam nuje ndek nu sana: Kuate Sanjri Ŋjajo nu o buk Kanan kilke Lus tumbraŋge ye tugum promba ye nyaro sumba ⁴sayina: Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka taŋgo kuasmbi sunjomba mayok kaŋgaig. Ye kilke te serniŋgi le kilke te nane tuku minmba minamŋgat ŋga sayina. ⁵Ye ne tugum Isip ndapromba minen le piyo naŋe kiño armba kile-patikina. Kiño ar ta ye tuku. Efraim le Manase te ye tuku kiño kame Ruben le Simeon minik taŋaŋ. ⁶Kiño afu ŋgumneŋga Efraim le Manase dubiknu prowaig ndeta ta naŋe. Ŋgumneŋga kilke fetka kuasmbi yimyam niŋgam tuku ait ta ne tuku kiño kame afu tuku ndare ta nane aba kat nanjine Efraim le Manase tuku kilke mbolŋge minamŋgaig. ⁷Ye ina naŋe Rahel idusmba maŋau te ket. Ye luka Mesopotamia kilke mbolŋge ilmba minen le nu ndinŋge Kanan kilke mbolŋge Efrat tumbraŋ patumba kumna le ye wamdus tatrakina le ye nu Efrat tumbraŋ kambim tuku ndin make mbiŋge ŋguken ŋgina. (Efrat tumbraŋ ta kile Betlehem ŋgade).

⁸Kile Israel ndek Yosef tuku kiño ar ta kaŋgerka kusnaŋgina: Ima tuku kiño ar te ŋgina le ⁹Yosef lafumba sana: Kiño ar te ye tuku. Ye Isipjge minen le Kuateŋge sina ŋgina le Israel nu sana: Nale kilmba ye tugum te yale le ye nale nyaro niki ŋgina. ¹⁰Israel nu buk saibo pilna tukunu

nu am nuŋe mata agaŋ kaŋger mage ndakina tukunu Yosef nu kiŋo kat nuŋe ar ta kilmba mam nuŋe tugum kina le nu ndek nale bagailnikmba mumunikina. ¹¹Taŋana sulumba Israel ndek Yosef sana: Ye buk idusen ye ne maŋ kaŋgerne nda ŋga idusen ta Kuatenŋe ye sinzaŋyina le ye kile ne tuku kiŋo armba kaŋgerket ŋgina.

¹²Taŋakina le Yosef ndek kiŋo kat nuŋe ar ta mam nuŋe tuku fel mbolŋge kile-sika mam nuŋe tuku tumailamŋge dagol tidroŋga lokina sulumba ¹³Yosef ndek nale tuku wai bigmba wai ndinammbi Efraim biyna le mam nuŋe tuku wai ŋaiŋam mbolŋge tiŋgina. Taŋana le nu Manase ndek wai ŋaiŋammbi biyna le mam nuŋe tuku wai ndinam mbolŋge tiŋgina kande ¹⁴mam nuŋe nu wai mbilmba wai ndinam tumba kiŋo ŋgrimbik Efraim tuku gabat mbolŋge pilna sulumba wai ŋaiŋam tumba kiŋo mulum Manase tuku gabat mbolŋge pilna. ¹⁵Taŋamba nu nale nyaro nikina sulumba sakina: Yiŋe wa Abraham yiŋe mam Isak nale Kuate kumnemŋge minnaik. Mbara taŋe kiŋo ar te nyaro nikuwa. Kuate ye mara mindek kulatka tumba te prona le kile minet. Nuŋge nale nyaro nikuwa. ¹⁶Nuŋe Eŋel o buk ye piti suŋgomba kaŋgerken le kulatkina nuŋge nale nyaro nikuwa. Ye tuku nyu, yiŋe wa Abraham tuku nyu, yiŋe mam Isak tuku nyu kiŋo ar te mbolŋge minmba minwaig le nale taŋgo kuasmbi suŋgomba ŋak prowaik ŋgina.

¹⁷Yosef mam nuŋe wai ndinam tumba Efraim tuku gabat mbolŋge pilna ta nu mbulna sulumba nu mam nuŋe tuku wai Efraim tuku gabat mbolŋge pilna ta biymba te-simba tumba Manase tuku gabat mbolŋge palmbim bafuna sulumba ¹⁸mam nuŋe sana: Mam, taŋamba kuga. Kiŋo te ta nu mulum. Wai ndinam tumba nu tuku gabat mbol pale ŋgina kande ¹⁹mam nuŋe mbulmba nu sana: Kiŋo, ye kila. Manase tuku ndare mbolŋge mata taŋgo kuasmbi suŋgokanu prowamŋgat ta kiŋo ŋgrimbik te tuku kuasmbi kiŋo mulum tuku kuasmbi liwamŋgat. Nu tuku ndare mbolŋge taŋgo kuasmbi suŋgomba prowamŋgaig ŋgina.

²⁰Ki ait ta mbolŋge Israel ndek nale teŋemba nyaro nikina: Israel mbal taŋgo afu nyaro niŋgam ŋga tale tuku nyumbi teŋemba sanuŋgaig: Kuatenŋe sinzaŋtinguwa le tane Efraim le Manase taŋaŋ minamŋgaig ŋgina. Taŋamba Israel nu Efraim tumba kiŋo mulum taŋaŋ te-ambona.

²¹Kile Israel maŋ Yosef sana: Mine minemba ye kumamŋgit ta Kuate nu ne ndoŋ minamŋgat. Nuŋge ne tumba luka ka wa kat naŋe tuku kilke mbol kaŋgat. ²²Sekem ma tugu ta kilke mayenu ndo. Ye o buk kame bagimbi tuimbi Amor mbal ndoŋ kame bumba yaiken. Kilke ta ye ne ndo sernet. Ye aba kat naŋe serniŋge nda ŋga Yosef sana.

Yakob nu kiŋo kat nuŋe nyaro pasa niŋgina

49 ¹Kile Yakob nu kiŋo kat nuŋe wika saniŋgina: Tane ilmba ye tugumŋge maŋgurkap le ye wam ŋgumneŋga tane mbolŋge

proyamngaig ta satingi. ²Yakob tuku kiyo kame, tane ngakmba ilmba minyokap sulumba ise tiwap. Tane mam tanjine Israel tuku pasa isap nga saningina.

³Ruben, ne ye tuku kiyo mulum tukunu ne ye tuku isu. Ye mbanzo minen sulumba ne kiyo mulum te-pilen. Ne sangri sunjo ngak. Ye tuku kiyo afu nane ngakmba ne kumnemnge minig. ⁴Ne kule sangrinu ndekate tanjaj ta ne ye tuku pino ndoj kinyna sulumba kiko manjau ye sina. Ta tuku ne mambo kat nanje te tuku sunjo mine nda.

⁵Simeon nale Levi ndoj wamdus ndindo. Nale kame aganj ndende kilmba tamba manjau ngajonu kade tuku. ⁶Ye nale yabuka pasa katik ta ye maye nge nda. Nale gubra tinaik sulumba tanjo bale farnaik tukunu ye nale tuku manjur sinamnge minyokam mbulet. Nale nakile ake sinanj usremba makau pailnu kupenu kat ngurninge likinaik. ⁷Nale tuku gubra ta pak njayo. Ta tuku piti ta nale kanjerwaik. Ye nale pitaiki le Israel kilke mbol kuwaig sulumba Israel mbal ngamuknge mine likamngaig.

⁸Yuda, ne tuku tira kame ne tuku nyu te-dungamngaig. Ne nanje ngueu mbal njinfokmbi biye likamngat. Ne tuku tira kame ta ne tugumnge lokamngaig. ⁹Yuda nu laion tanjaj. Nu aganjmor balemba luka nuje kuirkate burok sinam ta kumba nuje ngaro wakeimba kinyit le andenge nu kuanemba koroj ndate. ¹⁰Nu nuje ndare kame ndoj gabat sunjo tuku ndumndum biymba minmba minwaig le gabat sunjo ande prowa le tanjo kuasmbi ngakmba nu tuku minge kumnemnge minamngaig. ¹¹Yuda nu nuje dojki fatnu muli ngak grep muli mayenu mbol kusit sulumba nuje tawi ta grep kulenu gurgur ndare suk tamba minyangate. ¹²Nu grep kule nyate le amnu gurdade. Nu amo nyate le maketij kaukauknu ndo.

¹³Sebulun nu piyalnge yu make mbolnge minamngat. Piyal nuje ta waj tuku kundu magenu minamngaig. Nuje kilke make mbolnge kumba ka Sidon tumbraenge tingamngat.

¹⁴Isakar nu dojki karejnu tanjaj ake sinanj pale kame ngamuknge kinyimba minit. ¹⁵Nu kilke mayenu mabtam tuku kanjerte ta nu isu maramba aganj ndende kugrakate sulumba sanzal tanjaj piro karejkate.

¹⁶Dan nu nuje kuasmbi kulatkamngat. Kuasmbi ta nane Israel tuku kuasmbi ngakmba tanjaj minamngaig. ¹⁷Nu kame mbej tanjaj ndin make mbinge minamngat. Nu patenga hos kupenu makete le tanjo hos mbolnge minyokate ta nu baringa ndekate ngina.

¹⁸Tanjakina sulumba nu ndek sakina: O Sunjo, ne ye ta nga ye tairngat ngina.

¹⁹Tanjamba nu manj lato sakina: Kuayar tanjo kame afu Gat ndoj kame tingamngaig. Tanjawaig le Gatnge mbilka pani farka nane yokerkamngat.

²⁰Aser tuku kilke mbolnge nyamaganj mayenu proyamngat. Aser nu nyamaganj mayenu kikojnu wakeikuwa ta gabat sugo nane nyam kumuj.

²¹Naftali nu dia tanjaj nuje nzali dubimba likate. Nu tuku kutu magenu ndo.

²²Yosef nu doŋki ŋguikok kule make mbiŋge minit le hos ŋguikok tabe kumnemŋge minit taŋaŋ. ²³Nuŋe ŋgueu mbal nane nu ndoŋ kame ŋayomba nu tuimbi koronwaig ta ²⁴nangine tui ta ŋgurke likamŋgaig. Yakob tuku Mbara saŋgrinu taŋge nangine wai baklel serniŋgamŋgat. Kuate nu Israel mbal tuku Kulat Taŋgo mayenu. ²⁵Mam naŋe tuku Mbara nu Saŋgri Ŋayo. Nuŋge ne turnumba nyaro tinit. Nyaro magenu suŋgomba ne mbolŋge minamŋgaig. Samba mbolŋge sawe nyaro ŋak ndeka minamŋgat. Kilke sinamŋge kule nyaro ŋak minmba minamŋgat. Kiŋo kame suŋgomba kile-patikam tuku nyaro pino kame mbolŋge minamŋgat. Agaŋmor tuku nyaro paŋgarnu kame mbolŋge minamŋgat. ²⁶Wit le plaua botnu prowam tuku nyaro, tabe ambokok tuku nyaro, tabe minmba minam tuku nyaro ta ŋakmba Yosef mbolŋge minwaig le nu aba kat nuŋe minig taŋaŋ mine nda.

²⁷Benjamin nu age ŋguikok agaŋmor bale farte taŋaŋ. Maratukuk furiram nu agaŋmor bale farniŋmba nyate ŋgina.

²⁸Yakob nu taŋamba Israel tugu 12 ta tuku saniŋgina sulumba nyaro nduik nduik kiŋo kat nuŋe niŋgina.

Yakob nu kumna le ŋgukinaig

²⁹Taŋamba Yakob nu maŋ kiŋo kat nuŋe wam paguniŋmba saniŋgina: Mine minemba ye ka kumanu mbal tuku tumbraŋŋge yiŋe wa mbuŋ kame kaŋgerka nane ndoŋ minamŋgit. Tane ye tumba ka ndame burok Hitnu taŋgo Efron tuku kilke mbolŋge minit ta sinamŋge wa mbuŋ kame ndoŋ palpe. ³⁰Ndame burok ta Makpela Mamre tugumŋge Kanan kilke mbolŋge minit. Abraham nu o buk ndame burok ta kilke ta turmba mindesiŋ ŋgunu tuku Hitnu taŋgo Efron tugumŋge piyana. ³¹Nane o buk Abraham le piyo nuŋe Sara taŋge ŋgukinaig tuku. Ŋgumnemga maŋ Isak nale piyo nuŋe Rebeka kilke ta mbolŋge ŋgukinaig. Ye mata ina taŋine Lea kilke ndui ta mbolŋge ŋguken. ³²Abraham nu Hit mbal tugumŋge kilke ta ndame burok ta turmba piyana. Tane ka taŋge ye ŋgukap ŋga saniŋgina. ³³Yakob nu kiŋo kat nuŋe wam paguniŋge deŋpurmba nu maŋ mbilka kinyna sulumba kumna.

50 ¹Kumna le Yosef ndek mam nuŋe tuku tumail mbol loka malmbika mam nuŋe mumuna sulumba ²mam nuŋe tuku mindesiŋ ta me ndaŋguwa ŋga nane afu saniŋgina le mindesiŋ ta ail ŋair afu kilmba pisnenaig. ³Nane piro ta kumba minnaig le ait 40 kuganaig. Piro ta tuku ait taŋamba madinaig tuku. Taŋanaig le Isip mbal nane ki ait 70 Yakob malmbimba minnaig.

⁴Yosef mam nuŋe kumna ta tuku kuamel kugana le nu Farao tuku gabat sugo ta saniŋgina: Tane kumba Farao sawap. ⁵Yosef nu teŋenmba sakat. Mam nu kumam bafuna sulumba nu ye sayina ye nu tumba ka Kanan kilke mbolŋge mindesiŋ palmbim tuku ma nuŋge buk wakeina

tuku ta mbolŋge ŋgukam tuku ŋgina. Nu taŋamba ye sayina le kile ye mam tumba kumba ka ŋgukumba luka prowet ŋga sakate. Tane ka taŋamba Farao sawap ŋgina. ⁶Nane kinaig ka Farao sanaig le nu lafumba sakina: Mam naŋe buk sakina taŋamba tumba kaye sulumba ŋguka ŋgina.

⁷Taŋakina le Yosef nu mam nuŋe tumba ŋgukam kina le Farao tuku piro taŋgo kame, nu tuku gabat kame, Isip tuku mage mage nane ŋakmba Yosef ndoŋ kinaig. ⁸Yosef tuku kuasmbi, nu tuku aba kat nuŋe, mam nuŋe tuku kuasmbi ta nane ŋakmba nu ndoŋ kinaig. Naŋgine kiŋo kame foŋfoŋ sipsip meme makau ta ŋakmba ndo Gosen kilke mbolŋge kusrekinaig le minnaig. ⁹Karis kame taŋgo kame hos mbolŋge likade tuku ta nane ŋakmba kuasmbi suŋgo Yosef ndoŋ kinaig. ¹⁰Taŋamba nane wit baurŋganu tuku ma tugu Yordan kule make mbol pronaig sulumba ninanka malmbi ŋgumbeyunaig. Taŋamba Yosef nu ait 7 mam nuŋe kumna ta tuku malmbika minna.

¹¹Nane malmbi ŋgumbeyunaig le Kanan mbal nane kaŋgerka sakinaig: i ... Isip mbal si naŋgine maŋaumbi malmbi ŋgumbeyu suŋgokade ŋginaig. Ta tuku nane ma ta nyunu Abel-Misraim ... ŋginaig.

¹²Yakob tuku kiŋo kame mam naŋgine buk saningina taŋamba ndo kinaig. ¹³Nane mindesiŋ nuŋe tumba Kanan kilke mbol kinaig sulumba Makpela Mamre tugumŋge ŋgukinaig. Abraham nu buk Hitnu taŋgo Efron tugumŋge kilke ta piyana tuku. ¹⁴Yosef nu mam nuŋe ŋgukina sulumba nu maŋ aba kat nuŋe taŋgo kuasmbi ŋakmba nu ndoŋ ilnaig ta ndoŋ luka Isip kinaig.

Yosef nu aba kat nuŋe tuku kuru kuru kile-ibekina

¹⁵Mam naŋgine kumna le Yosef tuku aba kat nuŋe nane ndek sakinaig: Sine buk maŋau ŋayonu Yosef mbol kigeŋ. Kile Yosef nu gubrawa sulumba maŋau kigeŋ ta lafumba sine mbol kamŋgat kande ŋginaig.

¹⁶Taŋamba nane taŋgo ande kukulnaig le Yosef tugum kina sulumba sana: Aba kat naŋe nane teŋenmba sakade. Mam naŋe kume ndakina sulumba ¹⁷nu teŋenmba sasingina. Tane teŋenmba Yosef sawap. Aba kat naŋe nane o buk ne mbolŋge maŋau ŋayonu kinaig. Ta tuku ye ne sanet. Nane ne mbolŋge mbarmba unekinaig maŋau ta gilaiŋga. Mam nu taŋamba sakina. Sine mata mam naŋe tuku Mbara kumnemŋge mineg. Ta tuku sine mata ne saneg. Sine tuku mbar ta gilaiŋga ŋginaig. Aba kat naŋe taŋamba sakade ŋga Yosef sana le nu pasa ta ismba malmbikina.

¹⁸Kile aba kat nuŋe nane Yosef tugum pronaig sulumba truk ka sanaig: Sine ne tuku piro taŋgo taŋaŋ minamŋgig ŋginaig le ¹⁹nu ndek nane saningina: A ... tane kuru kuru ndakap. Ye Kuate tuku ma tam kumuŋ kuga. ²⁰Tane buk pasa katmba maŋau ŋayonu ye mbol kinaig ta Kuatenge maŋau ta mbilmba kina le maŋau mayenu prona. Ta tuku

tango pino sunḡomba kume ndaka kile abo minig. ²¹Ye tane satinḡet. Tane kuru kuru ndakap. Ye siḡka tane tanḡine kiḡo kame turmba kulatka minamḡit ḡgina. Nu taḡamba saniḡmba nane tuku wamdus kuru-kurukinaig ta wamdus kile-ibenḡke niḡgina.

Yosef nu kumna

²²Taḡamba mam nuḡe tuku kuasmbi nane Yosef ndoḡ Isip kilke mbolḡe minnaig ma ma Yosef nu yar 110 kusrena sulumba nu kumna.

²³Nu kume ndakina sulumba kiḡo nuḡe Efraim tuku kiḡo kame nu tuku wa kat nuḡe ta turmba kaḡerka minna. Yosef wa nuḡe Makir tuku kiḡo kame nane mbuḡ naḡine Yosef tugumḡe minmba sugokinaig. Makir nu Manase tuku kiḡo nuḡe.

²⁴Taḡamba minnaig sulumba mara ande nu aba kat nuḡe saniḡgina: Ye buk kumam patuket ta Kuatenḡe tane kulatkamḡgat. Nuḡe kilke tuku pasa saḡgrinu Abraham Isak Yakob nane saniḡgina ta ḡgumneḡga nu tane kilke te mbolḡe kilmba ka kilke ta mbolḡe patinunḡat ḡgina.

²⁵Taḡamba Yosef nu Israel kiḡo kame tuku mingekḡe nane pasa saḡgrinu sakuwaig le nu isam sakina: Kuate nu tane turkam tuku prowa le tane ye tuku isu kilmba turmba kape ḡgina. ²⁶Taḡamba Yosef nu yar 110 kusremba Isip kilke mbolḡe kumna le nane nu tuku mindesiḡ ail ḡair pisenmba tumba ter sinamḡe pilnaig le minna.

RUT

David tuku mbuḡ mbuḡ nuḡe nyunu Rut

Yosef nu kumna le Israel mbal nane Isip kilke mbolḡge minnaig ma ma nane tuku ndare tugekinaig le Isip mbal tuku gabat suḡgo Faraonḡe Kuate nu Abraham dir pasa sana ta kumumba nane kilmba sanzal piro niḡmba minna. (Mulum Pasa 15.7-16 kaḡgerap).

Taḡamba minna le yar 400 taḡaḡ kinaig le Moses nu prona. Suḡgo nu Farao Isip mbal ndoḡ piti yeki yeki niḡgina le nane Israel mbal pitaikinaig le Mosesḡge nane kilmba Isip kilke kusremba Yu Gurgur pakarka ma baknu mbol kinaig ta nane Kanan kilke mbol kine ndakinaig. Ta ndaḡam? Israel mbal nane Kuate tuku miḡge ḡgurmba maḡau suḡgomba mbarnaig le nu nane kile-ndinka minna le nane suḡgomba kume likinaig.

Taḡamba minnaig ma ma Moses nu kumna le Yosuaḡge Israel mbal kilmba Kanan kilke mbol kinaig. (Aposel 7.17-44 kaḡgerap).

Nane Kanan kilke mbolḡge minnaig le kulat taḡgoḡge nane kulatkinaig. Kulat taḡgo kame ta tuku nyu kat naḡgine ta Samson Gideon Yefta nane afu turmba.

Elimelek nuḡe gageu ndoḡ kumba Moabḡge minnaig

1 ¹⁻²O buk Israel mbal nane gabat sugo kugatok kulat taḡgoḡge ndo Israel kulatka minnaig le guba suḡgo prona. Prona le Yuda kumamḡge Betlehemnu taḡgo ande nuḡe piyo nuḡe ndoḡ kiḡo armba ta kilmba guba gagnu kumba ka Moab kilke mbolḡge minyokinaig. Taḡgo ta nyunu Elimelek. Piyo nuḡe Neomi. Kiḡo kat nakile ta Malon le Kilion. Naḡgine tumbraḡ mboḡ Efrat.

³Nane Moab kilke mbolḡge minnaig ma ma Elimelek nu kumna le Neomiḡge ndo kiḡo ar ta ḡak minna.

⁴Taḡamba minnaig ma ma kiḡo ar ta Moabnu pino kilnaik. Pino ar ta nyu nakile Orpa le Rut. Nane taḡge minnaig ma ma yar 10 kusreka

⁵Malon le Kilion mata kumnaik. Kumnaik le ina nakile Neomi nuḡe ndo minna.

Rut nu Neomi ndoŋ Betlehem kinaik

⁶Suŋgo nu nuŋe mbal Israel nyamagaŋ ait mayenu ningina pasa ta Neomi nu isna sulumba nu nuŋe rугan ar ta ndoŋ kuaneka Moab kilke kusremba ⁷luka Yuda ma tugu kambim saka kinaig. ⁸Kinaig ka ndinŋe Neomi nu nuŋe rугan ar ta sanikina: Taŋaig le tale luka kumba ka takile tumbraŋŋe ina kat takile ndoŋ minap. Tale ye nane keŋ kumnaig ta sine tur magekinaig. Ta tuku tale Suŋgoŋge sinzantikuwa le ⁹tale maŋ taŋgo kilmba nale ndoŋ mine mayewamŋgaig ŋga sanikina. Taŋakina sulumba Neomi nu rугan kat nuŋe ta mumunikmba kusrekam bafuna le nale ndek malmbi ŋayonaik sulumba ¹⁰rугan nakile sanaik: Kuga. Sile ne ndoŋ naŋe kuasmbi tugum kambimkik ŋginaik kande ¹¹Neomi nu sakina: Kuga. Tale luka kape. Ndaŋam tale ye ndoŋ kambim sakik? Tale idusik ye maŋ kiŋo afu kile-patiki le tale kilam idusik e? ¹²Tale luka kape. Ye buk saibo pilen. Ye maŋ taŋgo tam kumuŋ kuga. Ko ye furir te mbolŋge taŋgo tumba kiŋo kile-patiki ta ¹³tale nale sugokuwaik le kilam tuku tairŋgam kumuŋ e? Kuga. Tale taŋgo kise kilam tuku idusamŋgaik. Suŋgo nu ye kusreyumba piti sina le tale tuku ninan suŋgowet ŋgina. ¹⁴Taŋakina le Rut le Orpa maŋ lato malmbi ŋayonaik sulumba Orpa nu rугan nuŋe mumumba kusremba lukina le Rut nu rугan nuŋe kusre fuguna.

¹⁵Kile Neomi ndek rугan nuŋe Rut sana: Ai si. Ne aba naŋe si kaŋgera. Nu luka nuŋe kuasmbi tugum kumba nuŋe mbara kame sota kinit. Ne nu ndoŋ kaye ŋgina. ¹⁶Taŋakina le Rut ndek nu sana: Ndaŋam ne ye lukam tuku sayate? Ye ne dubinumba kambim tuku peu ndaya. Ne ma inum kaye ta ye mata ne dubinumba kaŋgit. Ne ka aniŋge minamŋgat ta ye mata ne ndoŋ ka taŋge minamkik. Naŋe kuasmbi ta yiŋe kuasmbi taŋaŋ minamŋgat. Naŋe Mbara ta yiŋe Mbara taŋaŋ minamŋgat. ¹⁷Ne kuma le ŋgukuwaig ma ta ye mata kumi le ma ta mbolŋge ŋgukamŋgaig. Andeŋge sile tuku mine te pure nda. Kumenge ndo puramŋgat. Ye siŋka ndo saket. Pasa ŋakmba saket te dubi ndawi ta Suŋgo nu ye mapeye nda ŋgina. ¹⁸Rut nu dirnaŋga rугan nuŋe dubimba kambim sakina le nu maninkina.

¹⁹Taŋamba nale ndin dubimba kinaik ka ka Betlehem pronaik. Pronaik le tumbraŋ ta tuku mbal nane pirerek purka sakinaig: i ... Si Neomiŋge ŋginaig. ²⁰Taŋakinaig le Neomi ndek sakina: Ye Neomi^a ndaŋgap. Kuate Saŋgri ŋayo nuŋge ye piti sina tukunu ye tuku nyu Mara^b ŋgap. ²¹Ye tumbraŋ te kusrewen ta ye gageu ŋak ye kumuŋ minen. Kile Suŋgo nu ye baknu tumba te prowat. Ndaŋam tane ye nyu tumba ŋgamuŋgal gare ŋak pino ŋgade? Suŋgo Saŋgri ŋayo nuŋge ye te-iberŋyumba piti suŋgo sina ŋga saniŋgina.

^a 1.20 Neomi nyu ta tugunu: ŋgamuŋgal gare ŋak ^b 1.20 Mara nyu ta tugunu: ŋgamuŋgal gare kugatok

²²Wam kube te Neomi tuku. Nu Moab kilke kusremba rukan nuje Rut tumba lukinaik. Rut nu Moabnu pino. Wit magekinaig le kilam tuku ait mbolnje nale Betlehem pronaik.

Rut nu Boas tuku piro mbolnje wit fambonu tangermba minna

2 ¹Boas nu maror tango nu nyu sunjo njak minna. Nu Neomi tango nuje Elimelek nale tugu ndui ta.

²Mara ande Rut nu rukan nuje sana: Ye kumba tango ande kusnawi le wokuwa ta ye nu tuku piro tango dubika wit kugerka ndaleka fambonu bude ta tangeramngit ngina le rukan nuje ndek nu sana: Ta maye le kaye ngina.

³Tanjakina le Rut nu kumba ka piro ande mbolnje piro mbal dubika wit fambonu bunaig ta tangermba mangurka minna. Piro ta Boas tuku piro ta nu katese ndana. ⁴Rut nu piroka minna le Boas nu Betlehemnje promba nuje piro mbal kanjerka Sunjo nu tane ndon minwa ngina le nane ndek nu sanaig: Sunjo tuku nyaro ne mbolnje minwa nginaig.

⁵Kile Boas nu nuje piro gabat ta kusnana: Pino mbanzo si nu kuasmbi ndan tuku ngina le ⁶piro gabat ta lafumba nu sana: Pino si Moabnu. Nale Neomi ndon Moabnje te pronaik. ⁷Nu piro mbal dubika wit fambonu tangeram tuku ye sayat. Nu maratukuk tinga piroka ma ma kile ndo baibai kumnemnje fudimba mabta minit ngina.

⁸Tanjakina le Boas nu Rut sana: Kulim, ne ye tuku pasa isa. Ne piro kise mbol kumba wit fambonu tanger ndawa. Ne piro te mbolnje ndo minmba yije piro pino kame tugum tenge wit fambonu tangermba mina. ⁹Nane tango kame pino kame pirokade magot tenge ndo piroka mina. Yije piro tango kame ne njayo sili ndanuwaig nga saniingit. Ne kule nyam paranuwa ndeta waim kule kunymba palig si kumba nya nga sana.

¹⁰Tanjakina le Rut nu truk kumba Boas sana: Ye rawe pino. Ne ndanam ye mbolnje manau mayenu kumba ye tur mayeyate ngina le ¹¹Boas nu lafumba sana: Ne tango naje kumna le wam njakmba rukan naje mbolnje ke likina ta sayinaig le isen. Ne naje tumbrajan ina mam turmba kusreka ne pro sine mbal kise ngamuknje minit ta ye kila. ¹²Ne Israel mbal tuku Mbara Sunjo tawok te prona. Nunje lafu mayenu lato-latomba ne mbolnje kuwa nga sana. ¹³Tanjaka sana le Rut ndek sakina: O tango sunjo, ne ye tur mayeyate. Ye ne tuku piro pino minig tenen kuga. Ye nane kumnemnje minet ta ne ye pasa bafumbi sayate le ye tuku ngamungal sangri tingate ngina.

¹⁴Kile mabta isukusam bafumba Boas nu Rut sana: Ne te ilmba bret batejan inum tumba grep kule tomba nya ngina. Tanjakina le Rut nu kumba piro mbal tugum tanje minyokina le Boas nu wit afu pasokinaig ta kilmba Rut tuna le nyumba marona le nyamagan batejan kusrekina. ¹⁵Tanjamba Rut nu man tinga wit fambonu tangeram kina le Boas nu

nuŋe piro mbal saniŋgina: Pino si peu ndawap le wit ndale patikaig ta tugumŋe nu wit fambonu taŋgermba maŋgurkuwa. Tane nu sigair sigair ndawap. ¹⁶Tane wit ndale ŋak ta afu goniŋmba kusrekap le nu kilmba maŋgurkuwa. Tane nu kasur ndawap ŋga saniŋgina.

¹⁷Rut nu piro mbolŋge wit fambonu taŋgermba minna le ki kumba ka butuŋgina. Nu ki kumba butuŋgina le wit fambonu taŋgerna ta kilmba mbanimbi baurŋgina le siŋ sikmba alonu ndekinaig le kilmba maŋgurkina. Alonu maŋgurkina ta pitinu 10 kilo taŋaŋ.

¹⁸Kile Rut nu wit alonu maŋgurkina ta kilmba tumbraŋ kumba rukan nuŋe tumna sulumba nu ki mbol isukusmba marona le ŋgirmannu kilmba kina ta mata rukan nuŋe tuna. ¹⁹Tuna le Neomi nu ndek rukan nuŋe kusnana: Ne wit te aniŋge kilat? Taŋgo ima tuku piro mbolŋge ne pirokat? Taŋgo ne turnat ta Suŋgoŋge nyaro tuwa ŋgina le Rut nu sakina: Boas ŋgade taŋgo ta tuku piro mbolŋge ye pirokit ŋgina.

²⁰Taŋakina le Neomi ndek sakina: Taŋgo nane abo minig, nane kumig mbal ta Suŋgo nu nane tuku kume purte. Nunge taŋgo ta nyaro tuwa. Taŋakina sulumba nu maŋ lato sakina: Taŋgo ta nu sine tuku tira ande. Nu sile kulatkam tuku ŋgina ²¹le Rut ndek nu sana: Nu ye pasa ande turmba sayat. Ye nuŋe piro mbal dubika piroka mini le ka piro ta kugawam tuku sakat ŋgina. ²²Taŋakina le Neomi nu sakina: O rukan, ta son sakat. Ne kumba taŋgo ande tuku piro mbolŋge piroka ta piro mbal taŋge ne ŋayo silinubekaig. Ne Boas tuku piro pino kame ndo dubika piroka mina ŋga sana. ²³Taŋaka sana le Rut nu mara mindek Boas tuku piro pino kame dubika piroka minna le ka ka wit kilam tuku piro ta kugana. Kugana le Rut nu rukan nuŋe ndoŋ minnaik.

Boas nu Rut mbolŋge raŋgun mayenu kina

3 ¹Taŋamba minnaik ma ma ait ande Neomi nu rukan nuŋe sana: Rukan, ye taŋgo ande ne tam tuku te-siliki le nu ne tuwa le ne mine mayewamŋgat. ²Boas ŋgade taŋgo ne nu tuku piro pino kame dubika pirokina ta nu sine tuku tugu ndui ta. Ta tuku ne isa. Kite furir nu kumba ka wit baurŋgade ma mbolŋge wit roka bareŋguwa le bubreŋge firfirnu pufuŋguwa le alonu ndekuwaig le kilamŋgat. ³Ne kumba kule pismba gureŋ mundur mayenu ta pismba tawi mayenu silika wit baurŋganu ma ta tugum ndek kumba nu tuku am mbolŋge pro ndawa. Ne nu tairŋga mina le nu isukusmba kule nye denpurmba ⁴nu kumba kinyam bafuwa ndeta nu kinyit ma ta kaŋgera sulumba nu kinymba ŋgilaŋguwa le nu ne kulatkuwa ŋga ne kumba nu tuku kupe kuitkambiŋge tawi kaikanu ta talka kaika sulumba nu tuku kupe tugum taŋge kinya le nu ne ndaŋka sanuwa ndeta ne ka ŋga sana. ⁵Taŋaka sana le Rut nu sakina: Ta maye. Ye ne tuku pasa dubimba taŋamba kamŋgit ŋgina.

⁶Kile Rut nu tiŋga ndek kumba ka wit baurŋgade ma ta mbol promba rukan nuŋe pasa sana ta kumumba kina. ⁷Boas nu isukusmba kule

nyumba gare-gareka ginyumna le nu kumba ka wit maŋgurkinaig ta tugumŋge kinyna. Nu kinymba gilaiŋgina le Rut nu siŋsiŋndo kumba tawi kaikina ta talka nu tuku kupe kuitkambi tugum taŋge kinyna. ⁸Kinyna le furir ŋgamu Boas nu kinymba mbilkina sulumba pino nu tuku kupe kuitkambiŋge kinyna ta kamusna. Kamusna kande pino le nu piririmba ⁹i ... Ne imaŋge ŋgina le Rut ndek nu sana: Ye ne tuku piro pino Rutŋge. Ne Elimelek tuku tugu ndui ta tukunu ne ye pinonu tumba kulatka ŋgina.

¹⁰Taŋakina le Boas ndek sakina: O kulim, Suŋgoŋge ne nyaro tinwa. Ne kile wam kat te ambonŋa rugan naŋe mbolŋge wam mayenu kina ta lite. Taŋgo mo gudomma minig te. Nane afu agaŋ ndende suŋgomba ŋak afu agaŋ ndende kugatok ta ne nane tuku inum tam idus ndate. ¹¹Ne kuru kuru ndaka. Ne pino mayenu ta sine tumbraŋ taŋgo pino ŋakmba sine kila. Wam ŋakmba ye kam tuku sayat ta ye kamŋgit. ¹²Ne sakate ta son. Ye rugan naŋe Elimelek ndoŋ tugu ndindo. Ye ne kulatkam tuku ta tira ande mata sine ndoŋ tugu ndindo minit ta nu ye tuku suŋgo. Ye nu liwam kumuŋ kuga. ¹³Ne teŋge mina. Ye indole maratukuk kumba nu tuku wamdus katesewamŋgit. Nu ne kulatkam sukuwa ndeta maye. Nu mbulwa ndeta yiŋe ne kulatkamŋgit. Ye Suŋgo tuku nyu mbolŋge pasa te saŋgri pilewet. Ne maŋ kinya ŋgina sulumba ¹⁴nu sana: Ne ye tugum prowat te taŋgo kame nane kaŋger ndanuwaig ŋgina. Taŋakina le Rut nu maŋ Boas tuku kupe kuitkambiŋge kinyna.

Mafe maye ndana le Rut nu tiŋga kambim bafuna le ¹⁵Boas nu sana: Ne naŋe tawi inum tumba kilke mbol teŋge fara ŋgina. Rut nu taŋamba nuŋe tawi ande tumba farna le Boas nu wit maŋgur 6 kilmba tawi ta mbolŋge kutuna. Taŋamba Boas nu Rut turmba wit tawi ŋak ta te-duŋga tuna le tumba luka nuŋe tumbraŋ kina.

¹⁶Rut nu kumba rugan nuŋe tugum prona le rugan nuŋeŋge nu kusnana: Rugan, ne wam kat ta kubewa le ye isi ŋgina le Rut nu Boasŋge wam ŋakmba kina ta kubeu tuna. ¹⁷Kubeu tuna sulumba rugan nuŋe sana: Boas nu teŋenmba ye sayat. Ne ake luka rugan naŋe sota kaye ta mayenu ndo kuga ŋga wit te ŋakmba tolmba ye sat ŋgina le ¹⁸rugan nuŋe nu sana: Rugan, ne nu ndo tairŋga mina. Kite Boas nu ake minam kumuŋ kuga. Nu pasa ta te-tiwa le ame wam prowa le sile kaŋgeramkik ŋgina.

Boas nu ndek Rut pinonu tina

4 ¹Boas nu mbumba kumba maŋgurkam tuku ma mbolŋge minyokina. Ma ta tumbraŋ ta tuku fonde malaŋga tugumŋge. Nu minyok minna le Elimelek tuku tugu mbolŋge Boas nuŋe tira nuŋe ilmba minna le kaŋgermba wikina: Mata, ne ilmba teŋge minyoka le ye pasa ande fudiŋndo ŋak ŋgina. Taŋakina le nu ilmba nu tugum taŋge minyokina.

²Minyokina le Boas nu tumbraŋ ta tuku gabat kame 10 saniŋgina le nane mata promba taŋge minyokinaig. ³Nane minyokinaig le nu nuŋe

tira nuŋe ta sana: Neomi Moabŋge luka prona ta nu sikile tira Elimelek tuku kilke sile tuku inumŋge piyawa ŋga sakate ta ⁴ye ne sanam tuku wikit. Ne ye tuku sunŋo. Ne kilke ta piyawam idusmba kande singine gabat kame taŋgo minig te am mbolŋge piyawa. Ne mbulmba ndeta ye tugusemba saya le isi. Taŋgo ande mine ndakate. Silenŋe ndo ŋgina. Taŋakina le taŋgo ta nu sana: Maye. Yenŋe piyawamŋgit ŋgina.

⁵Taŋakina le Boas ndek nu sana: Ne Neomi tuku kilke ta piyamba ndeta Moabnu pino kuembol Rut turmba ne tamŋgat. Taŋawa le nu kiŋo inum te-pilwa ta taŋgo kumna ta tuku kuasmbi nane tuku kilke nanŋine minamŋgat ŋgina. ⁶Taŋaka sana le taŋgo ta ndek sakina: Wam minde bada taŋaŋ ta ye kilke ta piyawam mbulit. Ŋgumnenŋa kiŋo taŋge ye tuku kilke ta tuwa le ye tuku ndametin ake ŋgisikikat tukunu ye mbulit. Nenŋe kilke ta piyawa ŋgina sulumba ⁷nu nuŋe kupe ŋgaro paska Boas tuna. Ta ndaŋam? O buk Israel mbal nane agaŋ ande taŋgo inum tambim bafumba taŋamba kumba minanu. Taŋgo andenŋe nuŋe kupe ŋgaro paska taŋgo inum tambinu. Israel mbal nane taŋamba pasa te-tiwanu. ⁸Ta tuku taŋgo ta nu Boas sana: Nenŋe kilke ta piyawa ŋgina sulumba nuŋe kupe ŋgaro paska Boas tuna.

⁹Tuna le Boas nu gabat kame taŋgo pino nane teŋenmba saninŋina: Elimelek Kilion Malon nane keŋ ta tuku agaŋ ndende Neomiŋge kulatkate ta kile yenŋe ŋakmba piyamba kilit ta tane ŋakmba kaŋgerde. ¹⁰Moabnu pino Malon tuku kuembol Rut nu mata yiŋe pinonu kile tet. Taŋawi le taŋgo kumna ta tuku kilke ta nuŋe kuasmbi tuku kilke minmba minamŋgat. Nu tuku nyu mata nuŋe kuasmbi ŋgamukŋge ŋgisike nda. Minmba minamŋgat. Ye maŋau ket te tane kile kaŋgerde ŋga saninŋina.

¹¹Taŋaka saninŋina le nane gabat kame taŋgo kame ndoŋ nane ndek sakinaig: Sine kile kaŋgermba kila pileg. Pino nenŋe tamŋgat ta ne tuku wande mbol kuwa le Sunŋonge sinzaŋwa le Israel mbal tuku mbuŋ Rahel nale Lea taŋaŋ minwa. Ne Efrat tumbraŋ mboŋ ŋgamukŋge Betlehem tumbraŋne ne nyu sunŋo ŋak mayok kuwa. ¹²Pino ta Sunŋonge turwa le kiŋo gudommba kile-patike tinwa le ne tuku kuasmbi ta Yuda le Tamar tuku kiŋo Peres nu tuku kuasmbi taŋaŋ mayok kuwa ŋginaig.

¹³Kile Boas nu nuŋe pasa kumumba Rut pinonu tina sulumba nu tumba nuŋe wande mbol kina. Kina sulumba Boas nu Rut ndoŋ kinyna le Sunŋonge Rut sinzaŋna le nu funŋgul ŋakna. Taŋamba minna ma ma nu kiŋo te-pilna. ¹⁴Kiŋo ta te-pilna le tumbraŋ ta tuku pino kame nane Neomi sanaig: Sine Sunŋo tuku nyu te-dunŋube. Nunŋe kiŋo te ne kulatkam tuku tanet. Nu Israel mbal tuku kuasmbi ŋgamukŋge nu nyu sunŋo ŋak minwa. ¹⁵Rugan naje tuku maŋau mayenu taŋge ne tuku kiŋo kame sunŋomba taŋaŋ minanu suk. Ne kiŋo te kaŋgermba ne maŋ saŋgri tinŋamŋgat. Ne saibo pale le kiŋo teŋge ne turnumba kulat mayenamŋgat ŋga sanaig.

¹⁶Tañamba sanaig le Neomi ndek kiño ta tumba bagailmba nuñe kulat kuapina. ¹⁷Kulat kuapina le tumbrañ ta tuku pino kame nane ndek sakinaig: Neomi nu kiño inum tat ñginaig sulumba kiño ta nyunu Obed ñginaig.

Obed nu sunğokina sulumba Yesi te-pilna. Yesi tuku kiño nuñe David.

David tuku mbuñ kame

¹⁸Peres tuku ndare pulu tuturmiba ka David mbolñge tiñgina ta teñenmba.

Peres kiño nuñe Hesron. ¹⁹Hesron kiño nuñe Ram. Ram kiño nuñe Aminadab. ²⁰Aminadab kiño nuñe Nason. Nason kiño nuñe Salmon. ²¹Salmon kiño nuñe Boas. Boas kiño nuñe Obed. ²²Obed kiño nuñe Yesi. Yesi kiño nuñe David.

1 SAMUEL

Samuel Saul David nane tuku wam kube

Hana nu Samuel te-pilna

1 ¹⁻²Tango ande nyunu Elkana nu tumbraj sungo Rama Efraim kumamnge ma taknu mbolnge minnaig. Tango ta nu pino armba gak ande Hana ande Penina. Penina nu kutu gak. Hana nu kutu kugatok. Elkana mam nuje Yeroam. Wa nuje Elihu. Mbuŋ mbuŋ nuje Tohu. Tumbraj mboŋ nangine Suf.

³Elkana nu yar mindek Rama tumbraj kusremba Sungo Sangri Njajo tuku nyu te-duŋga nu tuku atraukam saka Silo tumbraj kambinu. Tumbraj sungo tange Elai tuku kiŋo armba Hofni le Pineas nale Sungo tuku pris minnaik. ⁴Elkana nu atraukam ait mbolnge agaŋmor ndemnu kilmba walmba ndindo piyo nuje Penina tumba ande tumba nu tuku kutu kame foŋfoŋmba walmba kilwaig nga niŋganu. ⁵Hana nu Sungoŋge kutu ngailna ta Elkana nu kasur ndamba nu tuku kume purmba minna sulumba nu agaŋmor ndemnu walmba Hana armba tambinu.

⁶Hana nu Sungoŋge kutu ngailna tukunu Penina nu mara mindek tango tuku tira dirka Hana maim maim te-tumba nzumil-nzumilmba minanu. ⁷Yar mindek nane wam ta kanu. Nane Sungo tuku tukul wande mbol kambinu ta Penina nu Hana maim maim te-tambinu le nu malmbika isukuse ndaka minanu.

⁸Ait ande nu taŋana le Elkanange kaŋgermba Hana kusnana: Ndaŋam tuku ne malmbika isukusam mbulit sulumba wamdus ngamuŋgal piti gak ndo minit e. Ne pino kuembol kuga. Ye ne ndoŋ minmba ne tuku kume puret tukunu ne kiŋo kugatok ta tuku piti ndanuwa nga piyo nuje sana.

⁹⁻¹⁰Taŋamba minnaig ma ma ait ande nane Silo tumbrajnge atrauka isukusmba minnaig. Isukuse deŋpurnaig sulumba Hana nu ngamuŋgal tatruka wamdus ndekina le nu ndek tiŋga nane kusreka ka Sungo tuku

tukul wandek sinam kumba ka tanje malmbika Sunjo yabanmba minna. Yabanmba minna le Kuate tuku pris Elai nu malanga tugum tanje minyok minna.

¹¹Kile Hana ndek yabanmba Sunjo ndon pasa katmba tejenmba sakina: O Sunjo Sangri Njayo, ye ne tuku piro pino minet. Ne ye tuku ngamungal wamdus tatrakate te kanjermba ngumne ndayumba ye idusyumba kiyo ande te-sa le ye kiyo ta man luka ne tini le ne tuku piro tanjo minmba minamngat. Ta tuku nu tuku gabat waje ta andenge kuerke nda ngina.

¹²⁻¹³Hana nu wamdus sinamnge ndo Sunjo yabanmba minje motmotka minna le ma ma Elai ndek mambimba nu tuku minje kanjer tina sulumba idusna: i ... Pino si kule kamenu nyumba nginngankate nga idusmba ¹⁴nu tinja nu tugum kumba sawe lika sana: Ne ginu le grep kule nyumba nginngankate wam ta mbulamngat e nga sana le ¹⁵Hana ndek lafumba sana: O tanjo sunjo, tanjamba kuga. Ye kule kamenu ande nye ndakit. Ye piti sunjo njak tukunu ye Sunjo yabanmba yiye piti ta njakmba kile-mayokit le purfewat. ¹⁶Ne ye pino njayonu nga tala ndaya. Ye piti sunjo kamusmba ngamungal njayonga wamdus tatrakat le ye wam ta tuku yabanjit nga Elai sana.

¹⁷Tanjakina le Elai ndek lafumba nu sana: Ta maye. Ne ngamungal mukuk wamdus bulok njak kaye le sine Israel mbal tuku Mbaranje ne ame aganj nzalinu nu yabanjat ta ne kumumbi tanmbimngat ngina le ¹⁸Hanange Elai sana: O tanjo sunjo, ne mara mindek ye gilai ndanga ye idusya nga sana sulumba nu wamdus bulka nu kusremba isukusam kina.

¹⁹Mafena le maratukuk tinja Elkana nane Sunjo tuku nyu te-du denjurmba luka Rama tumbran kinaig. Kinaig ka tanje Elkana nu piyo nuje Hana ndon tuma kinynaik le Sunjo ndek Hana tuku yaban pasa ta idusmba kumuwe tuna le nu kiyo konna. ²⁰Tanjamba minna ma ma Hana nu kiyo ande te-pilna ta nyunu Samuel ngina sulumba nyu ta tugunu kuklimba tejenmba sakina: Ye kiyo te tuku nga Sunjo yabanen ngina.

²¹Kile Elkana nuje gageu ndon man Sunjo atraukam saka Silo kinaig. Nu yar mindek nuje pasa buk sangri pilena ta kumumba manau kanu tanjamba man kam saka kinaig. ²²Hanange ndo nane ndon kine ndakina. Nu tanjo nuje tejenmba sana: Tane kape. Ye kiyo te amo ngailmba nu tumba Sunjo tuku tukul wande mbol ka le nu Sunjo tuku Wandeknge minmba minamngat ngina le ²³Elkana lafumba Hana sana: Ne sakate ta maye. Ne tumbran tenge ndo mina le kiyo amo kusrewa le tale Sunjo ndon pasa katnaik ta tuku alonu prowamngat ngina. Tanjakina le Hana tumbranngaje kiyo nuje amo tumba minna.

²⁴Minnaig ma ma kiyo ta sunjoka amo kusrena le ina nuje nu tumba Silo tumbran kambim saka makau pailnu yar kenmba njak ta tumba plaua bek ande tumba grep kule aganjmor ngaronumbi tolnaig ta turmba

kilmba kina. Samuel nu amo kusrena le nane nu tumba Silo tumbran Sunjo tuku Wande mbol kinaig.

²⁵Kinaig ka ta promba nane makau pailnu ta tumba balenaig sulumba kiyo ta tumba Elai tugum pronaig sulumba ²⁶Hana ndek Elai sana: O tango sunjo, ne ye idusyate e. Ye o buk tenge Sunjo yabaŋmba minen le ne ye kaŋgeryina ta ²⁷ye kiyo te tuku nga Sunjo yabaŋen le kiyo te ye te-sina. ²⁸Ta tuku ye kile nu tumba Sunjo tuku wai mbol palmbim tuku prowet. Nu Sunjo tuku piro taŋgo minmba minwa nga Elai sana. Tanjaka sana le nu ndek dagol tidroŋga Sunjo tuku nyu te-dungina.

Hana nu Sunjo tuku nyu te-dungina

2 ¹Kile Hana nu yabaŋmba sakina:

O Sunjo, ne ye sinzaŋ mayeyina le kile ye nyu ŋak minmba ne tuku gare sunjo tet.

Ne ye tur mayeyina le ye mbal kasur-kasuryinaig ta nzumilniŋget.

²O Sunjo, ne ndo purfeŋnu. Ande ne suk mine ndakate.

Nenŋe ndo sine kigraibka turkate.

³O Sunjo, sine maŋau ŋakmba ke likeg ta ne kumumbi pileniŋgit.

Ta tuku taŋgo pino naŋgine nyu payamkade wam ta kusreka miŋge tukulwaig.

⁴Ne taŋgo saŋgriknu tuku tui ŋgurniŋgit.

Afu saŋgri kugatok minig ta ne nane saŋgri pileniŋgit.

⁵Afu buk maro ŋak minnaig ta kile nane gubanu nyamagaŋ kilam tuku ake pirokade.

Afu buk gubak minnaig ta nane kile maro ŋak minig.

Pino kame buk niŋkanu minnaig ta ne nane sinzaŋniŋgit le kile kutu sunjomba kile-patikade.

Afu buk kutu sunjomba kile-patikinaig ta nane kile niŋanu minamŋgaig.

⁶O Sunjo, ne taŋgo abo minig ta baleniŋgit le kumig. Afu kume likinaig ta ne maŋ abo tugu niŋgit.

Ne taŋgo kumig ta kilmba patikate le kumanu mbal tuku tumbran kinig ta maŋ luka kilit sulumba abo tugu niŋgit.

⁷Ne nane afu ndametiŋ sugo ŋak ta sanzal pileniŋgit sulumba sanzal mbal ndametiŋ sunjo niŋgit.

Ne taŋgo nyu ŋak te-ibeŋte sulumba taŋgo nyu kugatok ta taŋgo pino am mbolŋge nyu sunjo tuwit.

⁸Ne nane agaŋ ndende kugatok sanzal minig ta turkate le nane agaŋ ndende kumuŋ minig sulumba taŋgo nyu sugo ŋak ta ndoŋ ulendikade le nyu sugo niŋgit.

O Sunjo, ne kilke te te-mayokna sulumba agaŋ ndende yeki yeki patikina.

⁹Ne naje miŋge kumnemŋge minig mbal tuku kume purte sulumba ne nane kulatkate.

Afu ne idus ndanade ta ne nane kilmba piti niŋmba patikate le ma furir sinamŋge ŋgisinŋgaig.

Taŋgo saŋgri ŋaigo ta nane naŋgine saŋgri tambi minam kumuŋ kuga.

¹⁰O Sunŋo, ne samba mbolŋge kuaila pilit le sunŋomba fudukate le ne naje ŋgueu mbal ŋakmba ŋaigo siglikate. Ne taŋgo pino kilke tugu ŋakmba mbolŋge kilmba pasa mbolŋge patika nane pilenŋgit. Ne gabat sunŋo madina ta saŋgri pilemba nyu sunŋo nuŋe kuasmbi ŋgamukŋge tuwit ŋgina.

¹¹Hana nu yabaŋ deŋpurmba nu taŋgo nuŋe Elkana ndoŋ luka naŋgine tumbraŋ Rama kinaik le Samuel nu Siloŋge Sunŋo tuku piroka minna le Elaiŋge nu kulatka minna.

Elai tuku kiŋo kat nuŋe nale maŋau ŋaigonu ke likinaik

¹²Elai tuku kiŋo kat nuŋe ar ta nale mugru sambek. Nale Sunŋo idus ndanaik. ¹³Nale pris kame taŋgo pino mbolŋge agaŋ ndende kilam tuku tukul maŋau ta dubi ndanaik. Taŋgo ande atraukam tuku agaŋmor tumba waimmbi kusirkam bafumba minanu ta nale piro taŋgo ande kukulanu le nyagi tumba kumba ¹⁴waim sinamŋge nyagimbi ndem deŋŋga kilmba kumba nikanu. Israel mbal atraukam Silo prowanu ta nale wam ndui ta ndo kanu.

¹⁵Taŋamba ndo taŋgo ande agaŋmor kuyanu te-si ndamba pa mbolŋge piye ndaka minanu ta piro taŋgo ta promba taŋgo ta teŋenmba sawanu: Pris tuku ndem afu abonu ta kile-sa le nuŋe pasokuwa. Nu ndem kusirkanu ta nu mbulit. Nu ndem abonu ndo nzalite ŋga sawanu. ¹⁶Taŋgo ta ndek lafumba sawanu: Ye atraukam tuku tukul maŋau ta dubimba ambongga kuyanu ta pambi pasoki le ugwaig le ŋgumneŋga ne ndem ndaŋ nzalinuwa kande ne kila ŋga sawanu ta piro taŋgo ta ndek sawanu: Kuga. Ne kile ndo ye sa. Kuga ta ye yiŋe waimbi kilamŋgit ŋganu. ¹⁷Wam ta mbolŋge Elai tuku kiŋo ar ta nale Sunŋo am mbolŋge mbaranu le taŋgo pino nane Sunŋo atraukam tuku tukul maŋau ta ake agaŋ taŋaŋ ŋga talakanu.

¹⁸Samuel nu kiŋo mo minna ta nu pris tuku mindepiye tawi tiŋmba Sunŋo tuku piroka minna. ¹⁹Ina nuŋe yar mindek nu tuku tawi fudiŋndo wakeimba tumba atraukam tuku ait mbolŋge taŋgo nuŋe ndoŋ kumba ka nu tambinu. ²⁰Taŋawanu le Elaiŋge Elkana le piyo nuŋe nyaro nikmba sakanu: Sunŋonge piyo naje sinzaŋwa le kiŋo Sunŋo tunaik te lafunu maŋ kutu afu kile-patikamŋgat ŋga sanikanu le nale luka nakile tumbraŋ kambinu.

²¹Kile Sunŋonge Hana sinzaŋ mayena le Hana nu kiŋo keŋmba kulim armba kile-patike likina ta Samuel nu Sunŋo tuku piroka minmba ma ma mbanzongina.

²²Elai nu buk saibo pile mayena le nu tuku kiŋo kat nuŋe ar ta nale maŋau ŋaigonu kumba Sunŋo tuku baibai malaŋga tugum taŋge pirokinaig pino kame ta ndoŋ tuma kinyanu wam ta Israel taŋgo pino kaŋgermba kumba ka Elai samba kubeu tunaig le nu isna sulumba ²³nuŋe kiŋo ar ta sanikina: Tale ndaŋam maŋau ŋaigonu ta kade? Tale taŋade le taŋgo pino ŋakmbaŋge tale tuku maŋau ŋaigonu kade ta tuku sakade le iset ŋgina sulumba ²⁴sakina: O kiŋo kame, tale maŋau mbarmbarde ta kusrewap. Taŋgo pino ŋakmbaŋge tale wam mbarmbarde ta tuku sakade. Tale Sunŋo tuku piro mbal ndoŋ maŋau ŋaigonu kade ŋgade ta wam mayenu kuga. ²⁵Taŋgo andeŋge taŋgo inum mbolŋge mbarwa ta Kuateŋge pasa ta te-timba maŋau ta kume seramŋgat. Taŋgo ande Sunŋo kumammba mbarwa ta imaŋge ŋgamuŋge tiŋga pasa ta te-timba kume seramŋgat e ŋga sanikina. Taŋakina ta Sunŋo nu buk nale balenikam tuku wamdus kuyarkina tukunu nale mam nakile tuku pasa ta ise ndakinaik.

²⁶Samuel nu mbanzoŋgina le taŋgo pino ŋakmba Sunŋo mata nane nu make pilnaig.

Taŋgo andeŋge Elai dir pasa sana

²⁷Taŋamba minnaig ma ma ait ande Kuate tuku piro taŋgo ande Elai sota prona sulumba Sunŋo tuku miŋge tumba sana: Mbuŋ^a naŋe nuŋe kuasmbi ndoŋ Isip gabat sunŋo Farao tuku piro taŋgo minnaig le ye kilimok nane tugumuŋge mayokkan sulumba ²⁸Israel tugu ŋakmba ŋgamukŋge mbuŋ naŋe tumba yiŋe pris minam tuku madiwen le nuŋge pris tuku tawi ta tiŋmba atrau mbain mbolŋge pa guwa mundur mayenu ŋak ta pilmba minanu. Taŋawanu le yeŋge agaŋmor atrauka pasokanu ndem ta nu nuŋe ndare kame ndoŋ nyuwaig ŋga saniŋgen. ²⁹Ta tuku ne ndaŋam tuku yiŋe wande mbolŋge agaŋmor baleniŋmba atraukam tuku wam ta talaka kiŋo kat naŋe ar ta tuku wamdus sunŋo ŋak minmba ye gilaiŋga tane agaŋmor ndemnu kuya ŋak ŋak ta nyumba sugo ŋaigode? ³⁰Ye tane Israel mbal tuku Mbara Sunŋo ye o buk tane tuku mbuŋ kat taŋgine teŋenmba saniŋgen: Tane taŋgine ndare ndoŋ ye tuku am mbolŋge pris piroka minmba minamŋgaig ŋga saniŋgen ta kile tane maŋ piro ta ke nda. Taŋgo ima nu ye tuku nyu te-duŋguwa ta yeŋge nu nyu sunŋo tambimŋgit. Taŋgo ima nu ye talayate ta yeŋge nu mata talawamŋgit ŋgina. ³¹Ne ise tiwa. Mine minemba ye ne naŋe tugu ndoŋ saŋgri kile-ibenki le tane saibo patika kume nda. ³²Tane sinamanzerka minap le ye Israel mbal afu sinzaŋ mayeniŋgi le ne tuku tugu nane ndo saibo patika kume nda. ³³Ye ne tuku ndare afu mapeki le pris piroka minwaig ta nane mbarmba piti ne tinwaig le ne tuku wamdus

^a 2.27 Tuan taŋgo ta nu Aron tuku Elai sana

tatrukamngat. Naŋe ndare ta ŋakmba taŋgo ŋgaro lewaig sulumba saibo patika kume nda. ³⁴Ne tuku kiŋo armba Hofni le Pineas nale ait ndui ta mbolŋge ndo kumamngaik. Taŋawaik le ne pasa ŋakmba sanet ta son ŋgamngat. ³⁵Ye pris ande kateseknu madiwi le nu ye ndoŋ wamdus ulendi ŋak pris piro biywa le ye nu tuku kuasmbi ndo sinzaŋŋi le nu ye tuku am mbolŋge pris piroka minmba minamngat. ³⁶Taŋawa le ne tuku ndare ande minwa ta nu pris ta sota kumba dagol tidroŋga ndametiŋ bret fambonu nu tuwa ŋga sawa sulumba sawamngat: Ne ye pris piro ande sa le ye piroka nyamagaŋ afu kili ŋga sawamngat ŋga Elai sana.

Kuate nu Samuel ndoŋ pasatina

3 ¹Samuel nu kiŋo mo minna sulumba nu Elai turturmba Sungo tuku piroka minna. Ait ta mbolŋge Sungo nu tuan taŋgo sungomba wam pagu pasa nda niŋganu. Nane ndui ndui ndo kiŋatanu suk wam afu tumniŋganu le kaŋgerkanu.

²Elai nu buk am ŋaigonginaig le furir ande mbolŋge nu wandek sinam tanŋe kinymba minna le ³Samuel nu tukul wande sinam tanŋe kinyna. Kuate tuku tukul bokis mata wande ndui ta sinamŋge minna. Lam buluŋga minna le mafewam patikina le ⁴Sungo nu Samuel wikina le nu ndek woka sakina: Ye ilet o ŋgina sulumba ⁵pinderka kumba Elai sana: Neŋge ye wikat e ŋgina kande Elai nu sana: Kuga. Ye ne nda wikit. Luka ka kinya ŋgina le nu luka ka kinyna. ⁶⁻⁷Kinyna le Sungo maŋ lato Samuel wikina ta Samuel nu katese ndana. Ta ndaŋam? Sungo nu buk nu tugum promba pasa ande sa ndana tukunu nu Sungoŋge wikina ta nu katese ndana. Ta tuku nu pastiŋga Elai sota kina sulumba sana: Neŋge ye maŋ wikat e ŋgina kande Elai nu lafumba sana: O kiŋo, yeŋge ne nda wikit. Luka ka kinya ŋgina le nu maŋ luka ka kinyna. ⁸Taŋamba kinyna le Sungo maŋ lato Samuel wikam keŋna le nu maŋ aboŋgina sulumba Elai sota kumba sana: Neŋge ye wika minit e ŋgina. Taŋakina le Elai nu wamdus puluna le Sungoŋge kiŋo te wikate ŋga idusna sulumba ⁹Samuel sana: Luka ka kinya le nu maŋ ne wikuwa kande teŋenmba sawa: O Sungo, ye ne tuku piro taŋgo. Ne ye saya le isi ŋga sawa ŋgina. Taŋakina le Samuel luka ka kinyna.

¹⁰Samuel nu kinymba minna le Sungo nu maŋ lato nu tugum promba wika sakina: Samuel, Samuel ŋgina le Samuel nu woka sakina: O Sungo, ye ne tuku piro taŋgo. Pasa saya le ye isi ŋgina. ¹¹Taŋakina le Sungo ndek Samuel sana: Mine minemba ye Israel mbal ŋgamukŋge wam ande ki le nane ŋakmba ismba piriri ŋayowamngaiŋ. ¹²Ait ta mbolŋge ye wam afu Elai tuku ndare mbolŋge ke likam tuku buk saken ta kumumba nane mbolŋge kamngit. ¹³Ye buk nu sawen. Nu tuku kiŋo ar ta ye kumamma ŋgumnem pasa sakade ta Elai nu kila ta nu nale peu ndanikit tukunu

yenje nu tuku ndare tuturmba kangat ta piti sugokanu ningamngit. ¹⁴Ta tuku ye Elai nuje kuasmbi sinjka pasa sangrinu saningen. Nane ye tuku atraukamngaig ta ye nane tuku une ngaigonu ta sauka gilainje nda nga Samuel sana.

¹⁵Samuel nu nuje mbain mbolnje kinymba minna le ka mafena. Mafena le maratukuk nu abonga tinga ka Sunjo tuku Wande malanga talke likina sulumba wam kinatanu suk kangermba isna ta Elai sawam kuru-kurukina. ¹⁶Tanjana le Elai nu wika sana: Kiyo ya, ne ilmba o ngina le Samuel nu ndek sana: Au. Ye ilet o ngina sulumba nu sota kina le ¹⁷Elai nu kusnana: Kuate nu ne ndanjmba sanat? Ye mbolnje pasa afu yabu ndaka. Ne ye mbolnje pasa afu yabuka ta Kuatenje ne mapene nda nga sana. ¹⁸Tanjaka sana le Samuel nu pasa njakmba isna ta nu kubeu tuna. Nu pasa ande yabu ndakina le Elai ndek nu sana: Nu Sunjo. Nu wam ndaj kam bafuwa ta nu kuwa ngina.

¹⁹Tanjamba minnaig ma ma Samuel nu sungoka tanjo ngaro lena le Sunjo nu mara mindek nu ndoj minna. Samuel nu wam afu prowam tuku sakanu ta Sungonje alonu kile-mayokanu. ²⁰Tanjamba minna le Israel ma tugu njakmba mbolnje tanjo pino njakmba nane Samuel Sungonje tuan tanjo madina ta nane kila pilnaig. ²¹Sunjo nu mara mindek Silo tumbranje Samuel tugum promba nu wam pagu pasa sawanu. Tanjawanu le Samuel nu pasatanu ta Israel mbal njakmba nane nu isanu.

Filistia mbalnje tukul bokis ta Israel mbal yaikinaig

4 ¹Ait ta mbolnje Israel mbal nane Filistia mbal ndoj kame buwam saka ka Eben-Eser^b tumbranje ma tumba kame tuku kuanekinaig le Filistia mbal mata nane Efeknje ma tumba kame tuku kuanekinaig. ²Tanjamba minnaig sulumba Filistia mbal nane ulendika ma guton tanje Israel mbal ndoj kame bunaik sulumba kame sanjri tingina le nane Israel mbal kile-ibenjka tanjo 4,000 tanaj bale farnjinaig. ³Tanjanaig le kame tanjo afu ta luka Eben-Eser promba Israel mage mage wam kubeu ninginaig le nane nanjine nanjine sakinaig: Ndanjam tuku Sunjo nu sine ngumnesinjmba Filistia mbal sinzanjngit le nane sine bale far sulude? Sine Silo kab sulumba Sunjo tuku pasa katanu bokis ta tumba probe le bokis tanje sine sinzansinguwa le ngueu mbal nane sine suluwe nda nginaig. ⁴Tanjamba nane tanjo afu kukulnjinaig le Silo kinaig sulumba Sunjo Sanjri Njajo enjel kanunu armba ngamuknje minyok minit nu tuku pasa katanu bokis ta tumba luka ilnaig. Elai tuku kiyo armba Hofni le Pineas mata bokis ta ndoj ndoj ilnaik.

⁵Nane Sunjo tuku pasa katanu bokis ta tumba pronaig le Israel mbal nane kangermba gare-gareka wika raunaig le kilke buru-burukina.

^b 4.1 Eben-Eser nyu ta tugunu Tur Ndame

⁶Tañanaig le Filistia mbal nane zigna ta ismba nanġine nanġine sakinaig: i ... Ndañam saka nane Hibru mbal si tañamba wika raude ya nginaig le nane afu pro saniġinaig: Suñgo tuku tukul bokis tumba prowaig nginaig le nane pasa ta ismba ⁷nane kuru kuru mayemba sakinaig: i ... Kile nanġine mbara nane tuku tumbrañ towat. Kile sine ndañamngig? Sine mañau ande tañaj buk kañger ndagen. ⁸Imaņge sine sinzañsingua le nane tuku mbara Sañgri Ŋayo ta sine ñaigo siglike nda. Mbara taņge ma baknu mbolņge Isip mbal piti yeki yeki niņgina tuku. ⁹Hibru mbal si amboņga sine tuku piro mbal minnaig ta kile sine mañ nane tuku piro mbal minbekig tukunu sine kuru kuru ndaka sañgri tiņga kame bube nginaig. ¹⁰Tañakinaig sulumba Filistia mbal nane sañgri tiņga kame bunaig sulumba Israel mbal kile-ibenka nane suņgomba bale farniņginaig le nane afu kua ka Eben-Eser kinaig. Ki ait ta mbolņge nane Filistia mbalņge Israel taņgo 30,000 bale farkinaig sulumba ¹¹Kuate tuku tukul bokis ta yaika tumba Elai tuku kiņo armba Hofni le Pineas mata balenikinaik le kumnaik.

¹²Kile Benyaminnu taņgo ande kame ma ta kusremba nuņe tawi fetfetmba kilke roka kilmba gabat pismemba pinderka kua ka ka Silo prona. ¹³Prona ta Elai nu ndin makembiņge nuņe minyo mbili mbolņge minyoka ndin kulatka Kuate tuku tukul bokis ta tuku wamdus sulumba minna. Minna le taņgo ta nu promba tumbraņņge taņgo pino ñakmba kame mbolņge mañau prowe likinaig ta kubeu niņgina le nane ismba ñgamuņgal ñaigoņga malmbi wika raunaig. ¹⁴Tañanaig le Elai nu malmbi wika raunaig ta ismba kusnaņga sakina: Nane ndañam tuku tañade ñgina. Tañaka minna le taņgo ta pinderka kumba Elai tugum promba wam kubeu tuna. ¹⁵Elai buk yar 98 tumba saibo pile mayemba am tukulkina.

¹⁶Kile taņgo taņge nu sana: Ye kile ndo kame ma kusremba kua ka te prowet ñgina le Elaņge nu kusnana: Kiņo, ame mañau prowe likaig ñgina. ¹⁷Tañamba kusnana le taņgo pasa tumba prona taņge pasa lafumba sakina: Filistia mbalņge sine tuku kame taņgo suņgomba bale farkaig le sine Israel mbal nane ram kua kagig. Ne tuku kiņo armba Hofni le Pineas mata balenikaik sulumba Kuate tuku tukul bokis ta turmba taig ñga Elai sana. ¹⁸Elai nu saibo butuknu tukunu taņgo ta nu Kuate tuku tukul bokis tinaig ta tuku sakina le nu ñgumnem-ñgumnem nuņe minyo mbili mbolņge fonde malaņga tugum taņge ndeka nduku ñgurmba kumna. Nu Israel mbal kulatka minna ta yarnu 40.

¹⁹Pineas piyo nuņe ta nu fuņgulok minmba kiņo te-palmbim tuku ait buk patukina le nu Filistia mbalņge Kuate tuku tukul bokis tumba rugan nuņe le taņgo nuņe kumnaik pasa ta ismba nu pirerek purka kiņo te-pilna. ²⁰Tañamba nu ñgaro rar suņgo tumba kumam bafuna le nu kulatkinaig pino kame taņge nu sanaig: Ne kuru kuru ndaka. Ne buk

kiŋo te-palet ŋginaig ta nu pasa ande lafu ndamba ise ndo ka ²¹⁻²² nu kiŋo ta nyunu Ikabod ŋgina sulumba sakina: Sine Israel mbal kile nyu kugatok ŋgina. Ta ndaŋam? Nane tukul bokis yaika tumba rugan nuŋe le taŋgo nuŋe kumnaik ta tuku nu idusmba pasa ta taŋamba sakina.

Filistia mbal Suŋgoŋge piti niŋgina

5 ¹ Filistia mbalŋge Kuate tuku tukul bokis ta tumba Eben-Eser tumbraŋ kusremba kuramba tumba naŋgine tumbraŋ suŋgo Asdod kinaig ka ² taŋge tukul bokis ta tumba naŋgine mbara Dagon tuku zugu wandekŋge Dagon kanunu tugum taŋge pilnaig le minna.

³ Mafena le maratukuk tiŋga Asdod mbal nane aboŋginaig sulumba zugu wandek ta kumba mambilnaig kande naŋgine mbara Dagon kanunu ta Suŋgo tuku tukul bokis ta tugum ibeŋ kilke mbol taŋge ndeka truk ka minna le kaŋgernaig sulumba tumba nuŋe ma mbolŋge te-timba pilnaig le ka furirna le nane kinynaig.

⁴ Kinymba mafena le maratukuk tiŋga maŋ wandek kumba mambilnaig kande naŋgine mbara Dagon kanunu ta Suŋgo tuku tukul bokis ta tugumŋge maŋ ndeka truk ka minna le kaŋgernaig. Ŋgarosunu ndo maye minna ta gabatnu wainu arŋeŋ ŋgurka ibeŋ malaŋga tugum taŋge bagarok minnaig le kaŋgerkinaig. ⁵ Wam ta mbolŋge kile Dagon tuku pris kame taŋgo kame mata nane zugu wandek ta kambim bafumba ta nane Dagon kanunu bagarok minna magot ta lukamba sinam kinig.

⁶ Kile Suŋgoŋge Asdod mbal tumbraŋ afu Asdod patukŋge minnaig ta ŋaigo siglika piti suŋgokanu niŋgina le kamka ŋaigonu nane tuku ŋgarosu mbolŋge prowe likinaig. ⁷ Taŋanaig le Asdod mbal maŋau ta kaŋgermba nane ndek sakinaig: Israel mbal tuku Mbaraŋge sine tuku mbara Dagon sine turmba ŋaigo siglikate tukunu sine nane tuku tukul bokis te pilbe le tumbraŋ ande kuwa ŋginaig.

⁸ Taŋakinaig sulumba nane Filistia tuku gabat kame ta maŋgurkuwaig ŋga pasa patike likinaig le nane promba maŋgurkinaig. Maŋgurkinaig le Asdod mbalŋge kusnaniŋginaig: Sine kile Israel mbal tuku Mbara tuku tukul bokis ta tumba ndaŋamŋgig ŋginaig le nane pasa lafumba saniŋginaig: Tumba kuramba Gat tumbraŋ kape ŋginaig le nane Kuate tuku tukul bokis ta tumba kinaig ka Gat tumbraŋŋge pilnaig le minna.

⁹ Taŋanaig le Suŋgoŋge tumbraŋ ta tuku taŋgo pino kutu kame ŋakmba ŋaigo siglikina le kamka ŋaigonu nane tuku ŋgarosu mbolŋge prowe likinaig le nane kuru kuru suŋgo tumba wamdus fulilke likinaig. ¹⁰ Taŋanaig le nane Kuate tuku tukul bokis ta pilnaig le Ekron tumbraŋ kina. Kina ka ta prona le nane Ekron taŋgo pino ganiŋgina le suŋgomba wika raumba sakinaig: Nane sine ŋakmba bale farkam saka Israel mbal tuku Mbara tuku tukul bokis ta tumba te prowaig ŋginaig sulumba ¹¹ nane Filistia gabat kame ta maŋ kile-maŋgurka saniŋginaig: Israel

mbal tuku Mbara tuku tukul bokis te singine kutu kame sine turmba bale farkikat tukunu palpe le luka nuje minna tuku ma ta mbol kuwa nga saninginaig. Ta ndanam? Kuatenge nane ngaigo siglikina le nane sunjomba kume likinaig. ¹²Afu kume ndakinaig ta kamka nane tuku ngarosu mbolnge prowe likinaig le nane ngaro rar tormba malmbi wika raumba minnaig.

Tukul bokis ta pilnaig le luka Israel kina

6 ¹Sungo tuku tukul bokis ta Filistia mbal tugumnge minna le ma ma tambun ⁷kuganaig le ²kile Filistia gabat kamenge nane pris kame kagmai tango kame kile-mangurka kusnaninginaig: Sine Sungo tuku tukul bokis te tumba ndanndanamba kamngig? Sine ndanndanamba tumba ka nuje ma mbolnge palmbimngig nginaig le ³nane lafumba sakinaig: Tane Israel mbal tuku Mbara tuku tukul bokis ta ake sinañ palpe le kine ndakuwa. Tane mbar manau kinaig ta tuku atrau agañ afu turmba patikap le kuwaig le nangine Mbara tange tane tuku guaze pitaikuwa le nu ndanam tuku tane piti tingit ta tugunu katesewamngaig nga saninginaig.

⁴Tanjakinaig le gabat kamenge man lato kusnaninginaig: Sine nu garewa nga ame agañ patikube nginaig le nane lafumba saninginaig: Sine Filistia tuku gabat sugo ⁵ ta tango pino turmba guaze ndui tange ngaigo siglikate tukunu nane nduik nduik ta madiniñmba golmbi kamka kanunu ⁵ wakeikap sulumba sib sine tuku ma ngaigo siglikade ta tuku kanunu ⁵ wakeika ta turmba patikap le kuwaig. ⁵Tane tanjamba Israel mbal tuku Mbara nyu te-dungap le nu tane, tangine mbara kame, tangine kilke turmba ngaigo sigli ndakuwa. ⁶Tane Isip mbal Farao ndoñ wamduis karen pilnaig tanjamba nda kap. Sunjonge nane pilendo niñmba piti yeki yeki niñgina le nane Israel mbal pitaikinaig le kinaig wam ta tane ngilai ndangap nginaig sulumba ⁷saninginaig: Tane makau armba pangarnu fat ñak piro nda niñganu ta kilap sulumba karis ande kiteknu tumba makau arñeñ karis ta mbolnge kusmba fatnu ta patikap le luka nangine fonde sinam kuwaig. ⁸Tanjamba Sungo tuku tukul bokis ta tumba karis mbolnge palpe sulumba tangine mbar manau kinaig ta tuku peuka agañ kame kanunu golmbi wakeikanu ta kilmba bokis fudiñndo ande sinamnge patika tukul bokis ta gemmba pilmba makau armba ta sisilaniñgap le kuwaik. ⁹Makau armba ta kuwaik le kanjerndo ka minap. Nale tukul bokis ta karis ñak didikumba ndin dubimba Bet-Semes tumbran kuwaik ta sine katesewamngig Israel mbal tuku Mbara tange sine piti sersingina nga idusamngig. Ko makau armba ta lukuwaik ta sine katesewamngig Mbara tange sine piti ser ndasingina. Piti te ake sine mbolnge prona nga idusamngig nga gabat kame ta saninginaig.

¹⁰Kile tango kame ta tanjamba kuanekinaig sulumba makau pangarnu armba fat ñak ta kilmba karis mbolnge kusmba fatnu ta kilmba luka fonde

sinamŋge patikinaig. ¹¹Tañanaig sulumba Suŋgo tuku tukul bokis ta tumba sib le kamka kanunu golmbi wakeikinaig bokis ŋak ta turmba tumba karis mbolŋge patikinaig le ¹²makau armba ta pitik ndo ndin suŋgo Bet-Semes tumbraŋ kina ta dubimba witimba witimba kinaik. Kinaik ta nale mbilmbil ndaka kine ndo kinaik le Filistia tuku gabat sugo 5 ta nale ŋgumnem dubika kinaig ka Bet-Semes tuku kilke ta mbol pronaig.

¹³Nane Bet-Semes mbal ma gutorŋ tanŋe wit magekinaig le kugerka minmba tandeka mambilnaig kande tukul bokis ta prona le kaŋgermba nane gare-garekinaig. ¹⁴⁻¹⁵Karis ta ka Bet-Semesnu taŋgo Yosua tuku piro sinam ta promba makau armba ta kinaik ka ndame suŋgo ande tugumŋge tiŋginaik. Tiŋginaik le nane Levi tuku kuasmbiŋge Suŋgo tuku tukul bokis ta tumba agaŋ kame kanunu golmbi wakeika sigrikaikinaig bokis ŋak ta turmba kilmba ndame suŋgo mbol tanŋe patikinaig le Bet-Semes mbal tanŋe karis mbainnu ta panu ŋga sambrimba kat fetfetnaig sulumba makau armba ta balenikmba Suŋgo atrauka pambi pasokinaig le uge suglukinaik. Ki ait ta mbolŋge nane atrau ta kumba agaŋmor afu turmba baleniŋmba Suŋgo atrauka pasokinaig le uge suglukinaig. ¹⁶Nane wam ta kinaig le nane Filistia gabat sugo 5 ta kaŋgermaig sulumba ki ait ndui ta mbolŋge nane luka naŋgine tumbraŋ Ekron kinaig.

¹⁷Nane Filistia mbalŋge naŋgine mbar maŋau kinaig ta tuku piti peuka kiga agaŋ kamka kanunu golmbi wakeikinaig ta ande Asdod tuku ande Gasa tuku ande Askelon tuku ande Gat tuku ande Ekron tuku. ¹⁸Tañamba ndo Filistia gabat sugo 5 ta tumbraŋ sugokanu fondembi korniŋganu tumbraŋ foŋfoŋ afu turmba kulatkinaig ta kumumba sib kanunu mata nduik nduik kidemba patikinaig.

Bet-Semesnu taŋgo Yosua tuku piro sinamŋge ndame suŋgo ta mbolŋge Suŋgo tuku tukul bokis pilnaig ta idusam tuku ndame ta kile minit.

¹⁹Kile Bet-Semes taŋgo afu nane Suŋgo tuku tukul bokis ta talka sinanu kaŋgermaig tukunu Suŋgo nane tuku taŋgo 70 bale farkina le taŋgo pino nane Suŋgoŋge nane ŋgamukŋge piti taŋamba kina ta tuku wamdus tatraka malmbikinaig sulumba ²⁰naŋgine naŋgine sakinaig: Mbara Suŋgo te nu purfeŋnu ndo. Ande nu kumamma mbarwa ta nu mapewe nda tukunu sine tukul bokis te pilbe le ani kaŋgat ŋginaig.

²¹Tañamba nane taŋgo afu kukulniŋginaig le ka Kiryat-Yarim mbal saniŋginaig: Filistia mbalŋge Suŋgo tuku tukul bokis ta pilnaig le sine tugum teŋge minit. Tane ndeka tumba mbumba kape ŋga saniŋginaig.

7 ¹Tañakinaig le Kiryat-Yarimnu taŋgo kame promba Suŋgo tuku tukul bokis ta suku silimba waimbi tumba kinaig ka Abinadab tuku wande biŋ mbolŋge minna ta mbolŋge pilnaig. Pilnaig sulumba nu tuku kiŋo nuŋe Elasaŋge tukul bokis ta kulatkuwa ŋga madinaig.

Samuel nu Israel mbal kulatkina

²Tukul bokis ta Kiryat-Yarim tumbraŋge minna le ma ma yar 20 kinaig. Ait ta mbolŋge Israel mbal nane sinamanzerka minmba Suŋgoŋge

turka sinzaŋninguwa nga wika yabaŋmba minnaig. ³Taŋamba minnaig le Samuelnge ndek Israel mbal ŋakmba saningina: Tane ngamunjal biye mbilmba Sungo ndo dubiwam idusmba kande tane mbara kise kise ŋakmba ngumneniŋmba Astarte ngade pino kanunu ta turmba kusrewap sulumba tane Sungo ndoŋ ulendika nu tuku miŋge kumnemnge ndo minap. Taŋawap le nunge tane turtiŋmba sinzaŋtinguwa le Filistia mbal tuku sangri kile-ibenkamŋgaig nga saningina. ⁴Taŋakina le Israel mbal naŋgine yabri mbara kusrekinaig sulumba yabri mbara Baal le Astarte tuku kanunu ta pitaika Sungo tuku miŋge kumnemnge ndo minnaig.

⁵Taŋanaig le Samuelnge Israel mbal ŋakmba tuku pasa pilmba sakina: Tane ŋakmba pro Mispange maŋgurkap le yeŋge tane tuku nga Sungo yabaŋamŋgit ŋgina. ⁶Taŋamba saningina le nane ŋakmba promba Mispange maŋgurkinaig sulumba nane kule burok sinam tanje kule kunymba Sungo atraukam tuku kutunaig. Taŋamba nane sakinaig: Sine Sungo am mbolnge unekigeŋ nga saka nyamagaŋ pinka minnaig le ki ka butungina. Taŋamba Samuel nu Mispange nane tuku piti ismba pasa afu kile-tidiŋgina.

⁷Israel mbal Mispange maŋgurkinaig ta Filistia mbal nane isnaig sulumba gabat sugo afu naŋgine kame kuasmbi ndoŋ kame ilnaig. Kame ilnaig le Israel mbal nane pasa ta ismba kuru-kurukinaig sulumba ⁸Samuel sanaig: Ne singine Mbara Kuate Sungo yabaŋa le nunge sine sinzaŋsiŋguwa le sine Filistia mbalnge ŋaigo siglike nda ŋginaig. ⁹Taŋakinaig le Samuel ndek sipsip fatnu ande tumba balemba Sungo tuku atrauka ŋak piyna le ugna. Ugna le Sungoŋge Israel mbal turniŋguwa nga yabaŋna le Sungo nu isna.

¹⁰Samuel nu atrauka minna le Filistia mbal buk nane ndoŋ kame buwam tuku ilmba patuniŋginaig. Patuniŋginaig le Sungoŋge pitik ndo kuaila pilna le samba mbolnge nane tugum tanje sungomba puluka nane tuku wamdus nginŋan serniŋgina le nane kuru kuru mayemba kua ka sili-silinaig. ¹¹Taŋanaig le Israel mbalnge Mispa kusremba Filistia mbal kile-dubiŋga bale farka kinaig ka ka Bet-Kar tumbraŋ pronaig.

¹²Kile Samuelnge ndame sungo ande tumba Mispa tumbraŋ Sen tumbraŋ ngamu-ngamunje te-tina sulumba sakina: Sungoŋge sine tur mayekat ŋgina. Taŋakina sulumba ndame ta nyunu Eben-Eser^c ŋgina.

¹³Samuel tuku ait mbolnge Sungo nu Filistia mbal ŋaigo siglika peuniŋgina le nane maŋ Israel kilke mbol pro ndanaig. ¹⁴Israel mbal tuku tumbraŋ afu buk Filistia mbalnge kame bumba yaike likinaig ta Ekronnge tugu pilmba ka Gatnge tiŋgina ta kile Israel mbal maŋ naŋgine luka kilnaig. Taŋanaig sulumba tumbraŋ kame ta tuku kilke ta nane Israel mbalnge Filistia mbal ndoŋ kame bumba ŋakmba luka yaika

^c 7.12 Eben-Eser nyu ta tugunu Tur Ndame

kilnaig. Tanjamba Israel mbal nane mine mayemba Kanan mbal ndonj mata ngan minnaig.

¹⁵Samuel nu mara mindek Israel mbal kulatka minna sulumba ¹⁶nu yar mindek Betel Gilgal Mispa kumba tumbranj kenjmba ta kidemba lika tanjo pino tuku piti gubra ismba kile-tidinganu. ¹⁷Kile-tidinge denjurnijmba nu luka nuje tumbranj Rama kambinu ka tumbranj tanje mata nu pasa kile-tidinganu. Ramanje minna sulumba nu ndame turjanja Sunjo atraukam tuku pa lajla ande wakeina.

Israel mbal nane gabat sunjo madiwam tuku sakinaig

8 ¹Samuel nu saibo pilmba nuje kiyo ar ta Israel mbal kulatkuwaik nga madinikina. ²Kiyo mulum ta nyunu Yoel. Mambo nuje nyunu Abia. Berseba tumbranje nale Israel mbal kulatka minnaik. ³Kulatka minnaik ta nale mam nakile tuku wam ta dubi ndanaik. Nale ndametinj tuku ndo wamdus jak. Nale pasa tugusemba pilenijmba kanger ndaka ande ndametinj nale nikuwa ta pasa mbolje te-ti ndawanu.

⁴Kile Israel mbal tuku gabat sugo sugo jakmba manjurkam Samuel sota Rama kinaig sulumba ⁵Samuel sanaig: Ne isa. Ne buk saibo pilit ta ne tuku kiyo ar ta nale ne manau kina tanjamba ke ndakade. Ta tuku ne gabat sunjo ande madiwa le sine kulatkuwa. Kilke afu minig tanjamba nga Samuel sanaig.

⁶Nane gabat sunjo madiwam tuku sakinaig ta Samuel nu pasa ta tuku gare ndana le nu Sunjo yabanjmba kusnana. ⁷Kusnana le Sunjo nu ndek sana: Tanjo pino nane ame manau ne ndonj sakuwaig ndeta ne ismba dubiwe nija. Nane ne pitai ndanade. Kuga. Ye nane tuku Sunjo mine ndaki nga nane ye pitaiyade. ⁸Ye o buk nane Isipnge kilmba te prowen ta nane ye ngumneyumba mbara afu tuku nyu kile-dunge likinaig. Nane mara mindek ye mbolje kade ta kile ne mbolje mata kade. ⁹Ta tuku ne nane tuku minge dubiwa sulumba rironj pasa sanijmba gabat sunjo nu ndanjanjmba nane kulatkamngat ta biteknga sanija le iswaig nga Samuel sana.

¹⁰Pasa jakmba Sunjonge Samuel sana ta nu suk ka tanjo pino gabat sunjo madiwam sakinaig ta sanijgina sulumba ¹¹sakina: Ye kile gabat sunjo tuku piro manau tugu bitengi le tane isap. Gabat sunjo ta nu tejenmba kamngat. Nu tane tuku kiyo afu kilwa le nu tuku kame mbal tanja minamngaig. Kame ait mbolje nane afu karis mbolje pinderkuwaig le afu hos mbolje pinderkamngaig. Nu tumbranj inum kambim bafuwa ta nu karis mbolje minyokuwa le nane afu nu mindemba pinderka ambonga kanjaig. ¹²Nunje nane afu kame gabat minam tuku madinjamngat. Afu kame tanjo 1,000 kulatkuwaig le afu kame tanjo 50 kulatkamngaig. Tane tuku kiyo kame afu nu tuku piro mbolje kilke pikmba nyamaganj ngukuwaig le afu nyamaganj

magekuwaig le kilamngaig. Afu nu tuku kame aganj ndende wakeikuwaig le afu karis tuku aganj ndende wakeikamngaig. ¹³Tane tuku kulim kame afu nu tuku gurej aganj ndende mundur mayenu njak ta wakeikuwaig le afu nu tuku paguwaig le afu nu tuku bret pasokamngaig. ¹⁴Nu tane tuku nyamaganj piro, grep piro magenu, olif piro magenu ta njakmba yaika kilmba nuje gabat sugo sugo ningamngat. ¹⁵Ningguwa sulumba tane tuku wit grep muli ta njakmba kilmba fetka 9 tane tuku kusreka ndindo nuje tumba nuje gabat kame piro tanjo kame ningamngat. ¹⁶Nu tane tuku piro tanjo, piro pino, tanjo mo afu kilmba aganjmor donki magenu ta pilenga kilwa le nu tuku piroka minamngaig. ¹⁷Tanjamba tane tuku sipsip ta kilmba fetka 9 kusreka ndindo nuje tamngat. Tane mata nu tuku piro tanjo tananj minamngaig. ¹⁸Ait ta mbolnge tane tanjine gabat sunjo tanjine madinaig ta tuku ndumor-ndumorkap ta Sunjo nu tane tuku malmbi ise nda nga saningina.

¹⁹Tanjamba saningina kande nane Samuel tuku pasa isam mbulnaig sulumba sakinaig: Kuga. Ne sine tuku gabat sunjo ande madiwe singa. ²⁰Tanjabe sulumba sine kilke tugu afu minig tanjamba minamngig. Singine gabat sunjonge pasa sinmba kulatkuwa sulumba kame ait prowa le nu sine kulatka kilmba ngueu mbal ndonj kame buwamngat nginaig.

²¹Samuel nu nane pasa njakmba sakinaig ta ismba ka Sunjo sana le ²²Sunjo ndek lafumba sana: Nanjine nzali ta dubimba gabat sunjo madiwe njnga ngina. Tanjakina le Samuel ndek Israel tanjo njakmba saningina le sili-silimba luka nanjine tumbranj tumbranj kine likinaig.

Saul nu Israel mbal tuku gabat sunjo mayok kina

9 ¹Kis nu maror tanjo ande. Nu nyu sunjo njak Benyamin ma tugu mbolnge minna. Kis mam nuje Abiel. Wa nuje Seror. Mbuñ mbuñ nuje Bekorat. Sikar sikar nuje Afia. Tumbranj mboñ nanjine Benyamin. ²Kis tuku kiño nuje nyunu Saul. Saul nu sangrinu ngarosu tumail pasi maditaknu. Tanjo ande nu suk Israel ngamuknge mine ndakina. Israel ngamuknge nuje ndo kuenu.

³Nane minnaig le ait ande Kis tuku donki afu kua ka sili-silinaig le nu ndek Saul kukulmba sana: Ne piro tanjo ande tumba tale kumba ka donki kame sotap ngina. ⁴Tanjakina le nale tinga kinaik ka Efraim ma taknu kumam kumba wat tinga Salisa ma tugu mbol kinaik ta donki kile-sigli ndakinaik. Tanjamba nale manj tinga Salim ma tugu mbol kinaik ta mata donki kame tanje mine ndakinaig le kile nale manj tinga Benyamin tuku ma tugu mbol kinaik ta mata kile-sigli ndakinaik.

⁵Nale donki sota sota ka Suf ma tugu mbol pronaik sulumba Saulnge piro tanjo nuje sana: Sile luka kap. Sile ngisikupe ta mam nu donki tuku idus ndamba sile tuku wamdus piti tikat nga sana. ⁶Tanjakina le piro tanjo tanje ndek Saul sana: Yauk. Tumbranj tenje Kuate tuku piro

tango ande nyu sunjo ngak minit ta nu wam ngumneŋga prowam tuku sakate ta alonu prote. Sile ka nu kaŋgermba. Nuŋge doŋki ma ani tanje minig ta sile sasikam kumuŋ inde nga sana le ⁷Saul ndek lafumba piro tango nuje sana: Sile ame agaŋ tumba nu sota kaŋgik? Bret sigrikikenj ta buk kugawaig tukunu sile ame agaŋ nu tambimngik? Sile agaŋ inum nu tambim tuku mine ndakate ngina le ⁸piro tango tanje maŋ lato Saul sana: Ye silwa ndametinj fudiŋndo ngak. Ye ndametinj ta nu tuwi le nu sile doŋki ma ani tanje minig ta sasikamngat ngina.

⁹⁻¹¹Tanjakina le Saulŋge nu sana: Sile kap. Ne tuku wamdus ta mayenu ngina sulumba nale Kuate tuku piro tango minna tumbraj ta kinaik. Kinaik ka tumbraj ta tuku tabe ta poŋga kumba minmba pino mbanzo afu kule kunyam saka ndekinaig le kile-siglikinaik. Kile-siglikinaik sulumba nane kusnaniŋginaik: Kagmai tango ta tumbraj ambeŋge minit e nginaik. (Ait ta mbolŋge Israel mbal nane tuan tango kame nyu kilmba kagmai tango nganu. Tango ande nu agaŋ inum tuku Kuate kusnawam kambim bafumba ta nu sakanu: Sine kagmai tango kaŋgeram kab nganu).

¹²Kile pino kame tanje pasa lafumba sanikinaik: Nu ambe minit. Nu kite tumbraj ambe prowat. Tango pino nane biŋ mbol ambeŋge atraukamngaiŋ tukunu tale pitik mbumba kape. ¹³Nu isukusam biŋ mbol ambe kakat. Tango pino nu tairnga minig. Nuŋge atrau agaŋ kame ta nyaro ningwa le tango pino wike likinaig ta pagumba nyamngaiŋ. Ta tuku tale pitik mbumba kape nginaig. ¹⁴Tanjakinaig le Saul piro tango nuje ndoŋ mbumba kumba tumbraj ta tuku fonde malaŋga sinam kambim saka Samuel nu biŋ mbol ambe kambim bafumba kilim kina le te-silikinaik.

¹⁵Sunjoŋge buk Samuel kila sana: ¹⁶Indole ait teŋen mbolŋge ye Benyamin tuku tugu mbolŋge tango ande kukuli le ne tugum te prowamngat. Nu prowa le ne gureŋ pisnewa le nuŋge yiŋe kuasmbi Israel kulatka Filistia mbal tuku wai mbolŋge kile-lukamngat. Filistia mbal ta nane ye tuku kuasmbi ngaro rar pileniŋmba piro kareŋnu niŋmba minig le ye nane tuku malmbi iset nga Samuel sana. ¹⁷Kile Samuel nu Saul kaŋgerna le Sunjo nu sana: Tango kubele ye ne sanen ta noten. Nuŋge ye tuku kuasmbi kulatkamngat ngina.

¹⁸Kile Saul nu fonde malaŋga sinam kumba Samuel kaŋgermba kusnana: Kagmai tango tuku wande aniŋge minit ngina le ¹⁹Samuelŋge lafumba sana: Kagmai tango ta ye noten. Ne ambonga atraukam tuku biŋ mbol ambe kumba mina. Ye ne ngumnem dubinumba mbet. Iŋgilaŋge ye ne ndoŋ tuma isukusmba kinymba indole mafewa le ne pasa afu ngak ta saka le sani le ismba kaye. ²⁰Ne ailfu doŋki kame ngisikinaig ta tuku wamdus piti ndanuwa. Nane afuŋge buk kile-siglikinaig. Ne ise tiwa. Israel mbal nane gabat sunjo madiwam tuku nzali ta ne tuku mam naŋe tuku tugu mbolŋge minit ngina. ²¹Tanjakina le Saulŋge Samuel sana:

Ndanam ne tanjamba ye sayate? Ye Benyamin tuku tugu. Israel sinamnge sine tuku tugu ta fudinndo. Mam tuku ndare mata Benyamin tuku tugu mbolnge nyu kugatok nga Samuel sana.

²²Kile Samuelnge Saul le piro tanjo nuje kilmba wandek sinam kina sulumba tanjo 30 buk promba minyok minnaig ta nane tumailamnge kile-minyokina. ²³Tanjana sulumba Samuel nu pagu tanjo ta sana: Ye ne aganjmor ndemnu tinmba sanit le palet ta tumba prowa ngina le ²⁴pagu tanjo ta nu aganjmor wainu ndem mayenu njak ta tumba promba Saul tuna. Tuna le Samuel ndek nu sana: Ye tanjo kame tuma isukusam tuku saningen le nanenge ne tuku ndem ande pilnaig le yenge tumba kulatka minet te kile tumba nya ngina. Tanjakina le Saul nu ait ta mbolnge Samuel nane ndonj tuma isukusnaig. ²⁵Isukuse denpurmba nale atraukam tuku bij ta kusremba ndek tumbranj kinaik sulumba wande ponja funu mbol tanje minyoka pasatinaik.

²⁶Pasate denpurmba Saul nu wande funu mbol tanje kinyna. Kinymba mafena le maratukuk tinga Samuel nu Saul wika sana: Tinga ndeka le ye ne mindenumba kumba ka ndinje mbilni le kaye ngina le Saul ndek tinga ibenjkumba Samuel ndonj wande kusremba kilim ka Saul tuku piro tanjo ta ndonj ndin dubimba kinaig. ²⁷Nane kinaig ka tumbranj makembi tanje Samuel nu Saul sana: Piro tanjo naje sawa le ambonga kumba minwa le ye Kuatenge pasa afu sayina ta ne sanamngit ngina.

10 ¹Piro tanjo ta nale kusreka kina le Samuel ndek olif kule botol njak ta tumba Saul tuku gabat mbolnge kutumba Saul mumuna sulumba sana: Ne Sunjonje nuje kuasmbi Israel mbal kulatkam tuku madinina. ²Kile ne ye kusreyumba kaye ka Benyamin ma tugu Selsa tumbranje Rahel tuku kumunu tugum tanje tanjo armba kile-siglika le nalenje ne tejenmba sanamngaik: Donki kame ngisikinaig le ne sota likate ta buk kile-siglikinaig le mam naje kile donki tuku wamdus piti ndamba nu manj ne ngisikanu nga idusmba nu wamdus piti njak minit nga ne sanamngaik. ³Nale tanjamba ne sanuwaik le ne nale kusreka manj kumba ka Tabor tumbranj tuku ail sunjo tugum tanje tanjo kenmba Sunjo atraukam tuku Betel kambim bafuwaig le kile-siglikamngat. Nane tuku ande nu meme fat kenmba kugrakuwa le ande nu bret kenmba bagailninguwa le ande nu grep kule botol njak kurawamngat. ⁴Nane kenj tanje ne kaiye nga sanumba bret armba tinwaig le ne yaika kila. ⁵Tanjamba ne manj kumba ka Filistia kame mbalnge baibai patike likinaig ma ta promba Kuate atraukanu tumbranj Gibeat tuku fonde malanga sinam kumba tuan tanjo kuasmbi ande Sunjo tuku tabe mbol ndekuwaig le kile-siglikamngat. Tanjo afu nane tuan tanjo kuasmbi ta mindeka gita yeki yeki katniymba kem fitke lika tambarij katninguwaig le tuan tanjo kuasmbi ta Sunjo tuku Guwanje wamdus ninguwa le pasa yeki yeki kukliwamngaig. ⁶Tanjawaig le Sunjo tuku Guwa ne mbol kuwa

le ne mata nane ndoŋ ulendika pasa yeki yeki kukliwamŋgat. Taŋawa sulumba ne kisemba kiteknu mayok kaŋgat. ⁷Ye ne sanet pasa kame te tuku alonu prowe likuwaig ta Sungoŋge ne ndoŋ minwa le ne nu tuku miŋge dubimba ke ndo ka ŋga Saul sana sulumba ⁸nu maŋ sana: Kile ne amboŋga Gilgal kaye le ye ne dubinumba ta promba agaŋmor afu kilmba bale farka pasoka ŋgamuŋgal ulendiwam tuku agaŋmor turmba atraukamŋgit. Ne ka Gilgalŋge ye tairŋga mina le kusem ndindo kuwa le ye ta prowi sulumba ne ame wam kam tuku ta ne sanamŋgit ŋgina.

⁹Taŋakina le Saul nu pasa ta ismba nu mbilka Samuel kusremba kambim bafuna le Kuateŋge nu taŋgo kitek te-mayokna. Taŋana le nu kina le ki ait ndui ta mbolŋge ndo Samuelŋge nu maŋau ŋakmba tuku sana ta taŋamba prowe likinaig. ¹⁰Nale Gibeā pronaike le tuan taŋgo kuasmbi ande Saul te-silikinaig le Kuate tuku Guwa nu mbol kina le nu nane ndoŋ ulendika pasa yeki yeki sake likinaig. ¹¹Taŋanaig le nane afu nu kila ta nane wam ta kaŋgermba naŋgine naŋgine sakinaig: i ... Kis tuku kiŋo nuŋe si ame maŋau kate ya? Nu mata tuan taŋgo ande e ŋga saka minnaig. ¹²Taŋamba saka minnaig le tumbraŋ ta tuku taŋgo andeŋge ndek sakina: Nane tuku mam kat naŋgine ima? Nane mata tuan taŋgo kuga ŋgina. (Ta tuku Israel mbal nane kile yaba pasa ande teŋemba sakade: Saul nu mata tuan taŋgo ande e ŋgade).

¹³Saul nu tuan taŋgo kame ndoŋ maŋau ta ke deŋpurna sulumba nu atraukanu tabe mbol ambe kina le ¹⁴bab nuŋeŋge Saul piro taŋgo nuŋe ndoŋ kusnanikina: Tale animbi kinaik ma ma maŋ te prode ŋgina le Saulŋge lafumba sana: Sile doŋki ŋgisikinaig ta sota ma ma kuga le sile Samuel kaŋgeram kakeŋ ŋgina. ¹⁵Taŋakina le bab nuŋeŋge ndek kusnana: Nu tale ndaŋmba satikina ŋgina le ¹⁶Saul ndek lafumba bab nuŋe sana: Nu teŋemba sile sasikina. Nanenŋge doŋki ŋgisikinaig ta buk kile-siglikinaig ŋgina ŋga bab nuŋe sana. Taŋamba sana sulumba nu Samuelŋge gabat suŋgo prowam tuku madina ta yabuka bab nuŋe sa ndana.

¹⁷Kile Samuel nu Israel ŋakmba wikina le Mispa tumbraŋge Suŋgo am mbolŋge maŋgurkinaig. ¹⁸Maŋgurkinaig le Samuel nu nane saninŋgina: Sine Israel mbal tuku Mbara Kuate Sungoŋge teŋemba tane tuku sakate. Yeŋge taŋgine mbuŋ kat taŋgine Isip mbal tuku wai mbolŋge kile-luka kilmba ilen. Nane ŋgueu mbalŋge ŋaigo siglika minnaig le yeŋge nane tuku muskil kile-tidiŋgen. ¹⁹Ye tane tuku Mbara. Tane piro kareŋka piti suŋgomba kaŋgerka minnaig le yeŋge tane tuku muskil kile-tidiŋge tiŋgen ta kile tane ye pitaiyumba maŋ taŋgine gabat suŋgo ande madiwam tuku sakade. Ta tuku tane ye tuku am mbolŋge taŋgine tugu mbol kumba ka tumbraŋ mboŋ nduik nduik sinamŋge tiŋgap ŋgina.

²⁰Nane taŋamba tiŋginaig le Samuel nu ndek tugu nduik nduik tuku taŋgo wike likina le nu tuku tumailamŋge tiŋginaig. Tiŋginaig le

Sunḡonḡe Benyamin tuku tugu ta madina. ²¹Madina le Samuel ndek Benyamin tuku tugu sinamḡe kuasmbi nduik nduik wikina le nu tuku tumailamḡe tiḡginaig. Tiḡginaig le Sunḡonḡe Matri tuku kuasmbi madina. Matri tuku kuasmbi ta Samuel tuku tumailamḡe tiḡginaig le Sunḡonḡe Kis tuku kiḡo nuḡe Saul madina. Madina le nane ndek nu sota ma ma nda te-silikinaig sulumba ²²Sunḡo kusnanaig: Taḡo ta prowat e ko kuga ḡginaig le nu ndek lafumba saningina: Saul nu tane tuku agaḡ ndende patikaig ta ḡgamuk siḡe kuirka minit ḡgina. ²³Taḡaka saningina le nane pinderka ka Saul te-silika nu tumba luka pronaig le taḡo kame ḡakmba ndoḡ tiḡgina ta nane ḡgamukḡe nuḡe ndo kuenu.

²⁴Kile Samuel nu Israel mbal ḡakmba saningina: Sunḡonḡe taḡo madina ta noten. Sine ḡgamukḡe ande nu suk mine ndakate ḡgina le Israel mbal ḡakmba wika raumba sakinaig: Ese. Sine tuku gabat sunḡo teḡe sine kulatka minamḡat ḡginaig.

²⁵Taḡakinaig le Samuelḡe taḡo pino ame maḡau gabat sunḡo mbolḡe kam tuku ko gabat sunḡo tuku piro yeki yeki ta ḡakmba te-kilimba kuklimba saningina sulumba nu waḡe ande tumba pasa ḡakmba ta kuyarniḡmba tumba Sunḡo tuku am mbolḡe tukul ma ta mbolḡe pilna. Pilna sulumba kile taḡo pino ḡakmba kukulniḡgina le sili-silimba luka nanḡine tumbraḡ tumbraḡ kine likinaig. ²⁶Taḡanaig le Saul mata luka nuḡe tumbraḡ Gibe a kina le Kuateḡe kame taḡo sanḡriknu afu wamdus niḡgina ta nane Saul midemba kinaig. ²⁷Taḡanaig le taḡo ḡaigonu afu nane Saul talamba sakinaig: Taḡo taḡaḡ ta sine tursiḡgam kumuḡ kuga ya ḡginaig sulumba nane Saul gare agaḡ mayenu inum tuwe ndakinaig. Taḡanaig le Saul nu taḡaig ḡga ta tuku idus ndana.

Saul nu Yabes mbal turka Amon mbal bale farna

11 ¹Taḡamba minnaig ma ma mara ande Amon mbal tuku kame gabat Nahas nu nuḡe kame kuasmbi kilmba promba Gilead ma tugu mbolḡe Yabes tumbraḡ kormba kame tuku kuaneka tumbraḡ ulnaig. Tumbraḡ ulnaig le Yabes mbalḡe ndek Nahas sanaig: Ne sine ndoḡ pasa katmba sine mapeka le minbe ta sine ne gabat sunḡo madinamḡig ḡginaig kande ²Nahas nu nane saningina: Ye tane ndoḡ ake pasa kate nda. Ye tane Israel mbal tuku nyu kile-ibenḡka tane ḡakmba tuku am ndinam ta goniḡi sulumba tane ndoḡ pasa katamḡit ḡgina. ³Taḡakina le Yabes gabat taḡo kameḡe Nahas sanaig: Tane sine kusem ndindo tairḡgap le sine taḡo afu kukulniḡbe le ka Israel ma tugu ḡakmba mbolḡe sine tursiḡgam tuku taḡo kile-siglika kilmba prowaig. Kuga ndeta sine tane kumnemḡe minbe le ne ame maḡau kam tuku idusmba sakate ta ne ka ḡga Nahas sanaig le Nahas nu wokina.

⁴Wokina le nane taḡo afu kukulniḡginaig le ka Saul tuku tumbraḡ Gibe a pronaig sulumba pasa ta te-mayokmba taḡo pino ḡakmba kila

saniŋginaig le nane pasa ta ismba sinanu malmbi wika raunaig. ⁵Wika raunaig le Saul nu piro mbolŋge zigna ta ismba nuŋe makau kulatka minna ta kusreka prona sulumba kusnaŋgina: Nane si ame wam tuku malmbikade e ŋgina le nane ndek Yabes mbal tuku pasa ta nu kubeu tunaig le ⁶Saul nu isna le Kuate tuku Guwa nu mbol prona le nu gubra kagli firka ⁷makau pailnu armba kilmba balenikmba kat pur pur foŋfoŋmba taŋgo kame afu madiniŋmba kile-niŋmba kukulniŋgina le kugraka Israel ma tugu ŋakmba mbol kumba taŋgo pino ŋakmba tumniŋmba teŋenmba riroŋ pasa saniŋginaig: Taŋgo ima nu Saul le Samuel dubika kame kine ndakuwa ta sineŋge taŋgo ta tuku makau ŋakmba mbolŋge teŋenmba kamŋgig ŋginaig. Taŋakinaig le Sunŋoŋge taŋgo kame ta kuru kuru serniŋgina le nane ŋakmba tiŋga maŋgur ma mbol prowe likinaig. ⁸Taŋanaig le Saulŋge nane ŋakmba Besek tumbraŋge kile-maŋgurka burkina ta Israel taŋgo 300,000 Yuda taŋgo 30,000.

⁹Kile nane pasa tumba pronaig mbal ta saniŋginaig: Tane luka kape sulumba Yabes taŋgo kame teŋenmba saniŋgap. Indole ki mbol ka pa pakuwa ait ta mbolŋge sine promba ŋgueu mbal pitaika tane luka kilamŋgig ŋginaig. Taŋakinaig le taŋgo kame ta luka Yabes kinaig sulumba nane kila saniŋginaig le nane ndek gare-garekinaig sulumba ¹⁰Nahas sanaig: Indole sine kilim kab le ne naŋe kuasmbi ndoŋ sine mbolŋge ame maŋau kam idusmba kande tane kap ŋga Nahas sanaig.

¹¹Taŋamba nane kinymba mafe ndamba minna le Saul nu taŋgo fet keŋna sulumba ma tugu ramma minna le nane pinder-pindermba Amon mbal tuku kame tumbraŋ ta kinaig sulumba nane bale farka minnaig le ma ma ki promba saŋgri tiŋgina. Taŋgo ndui ndui kusrekinaiŋ ta nane kua ka sili-silinaig.

¹²Kile Israel mbalŋge ndek Samuel sanaig: Taŋgo kame buk Saul talamba sine tuku gabat sunŋo mine ndakuwa ŋginaig ta kilmba prowa le sine bale farniŋbe ŋginaig kande ¹³Saul nu ndek saniŋgina: Kuga. Kite Sunŋo nu sine Israel mbal ŋgueu mbal tuku wai mbolŋge kile-luka kilat tukunu sine kite taŋgo ande balewe nda ŋgina.

¹⁴Taŋakina le Samuel ndek taŋgo pino ŋakmba saniŋgina: Sine Gilgal kab sulumba Saul maŋ lato gabat sunŋo prowam tuku madibe ŋgina le ¹⁵nane ŋakmba tiŋga Gilgal tumbraŋ kinaig ka taŋge Sunŋo am mbolŋge Saul maŋ lato gabat sunŋo tuku madinaig sulumba Sunŋo ndoŋ ŋgamuŋgal ulendiwam tuku atraukinaig. Taŋamba Saul nu Israel ŋakmba ndoŋ tumamba gare-gare sunŋokinaig.

Samuel nu Israel mbal riroŋ pasa saniŋgina

12 ¹Kile Samuel ndek Israel mbal ŋakmba saniŋgina: Tane ise tiwap. Tane buk wam ŋakmba tuku ye sayinaig ta kumumba

ken sulumba tane kulatkam tuku gabat sunjo ande madiwe tingen ta² nu tane tuku kulat tanjo minamngat. Ye buk mbanzonu minmba tane kulatka minen ta kile ye gife ngakmba saibo pilet. Yiye kiyo kame tane ngamuknge minig.³ Ye wam ande mbaren ndeta tane kile Sunjo am mbolnge gabat sunjo nuje madina te nale am mbolnge ye sayap. Ye tanjo ande tuku makau ko donki ake yaiwen e? Ko ye tanjo ande yabrimba aganj inum yaimba ten e? Ko ye tanjo ande njayo siliwen e? Ko ye tanjo andenje kigayena le nu tumba pasa mbolnge te-ti ndawen e? Ye wam ande tanjamba ken ndeta ye wam ta lafumba te-tiwamngit nga saningina.

⁴ Tanjaka saningina le tanjo pinonge ndek lafumba sanaig: Kuga. Ne sine tuku ande yabrimba aganj inum ake yai ndana. Ne tanjo ande njayo sili ndana. Ne tanjo ande yabrimba ndametij ake te ndakina nginaig le⁵ Samuelnge nane saningina: Tane ye tuku mbar ande kanjer ndawanu ngade ta kile Sunjo nuje gabat sunjo madina te nale tane tuku pasa isaik ngina le nane lafumba sakinaig: Ta son. Sunjo nu sine tuku pasa isat nginaig.

⁶ Kile Samuel manjo pasa lato saningina: O buk Sunjonge Moses le Aron madinikmba mbuj kat tanjine Isip kilke mbolnge kilmba te prona.⁷ Ta tuku kile tane Sunjo am mbolnge tingap le ye tane pasa mbolnge patiki sulumba Sunjonge wam magenu tane mbolnge tanjine mbuj kame mbolnge ke likina ta te-mayokmba satijgi le isap.⁸ O buk Yakob nuje gageu kame ndonj Isip kilke mbolnge minnaig ma ma nuje ndare kame Sunjonge nane turkuwa nga sarsarumba minnaig le Sunjonge Moses le Aron kukulnikina le Isipnge mbuj kat tanjine kilmba promba kilke te mbol pronaig.⁹ Tanjamba nane nanjine Mbara Sunjo ngumnewanu le nuje nane kilmba Hasornu kame gabat sunjo Sisera, Filistia mbal, Moabnu gabat sunjo nane tuku wai mbolnge patikanu le nane ndonj kame bumba nane bale faranu.¹⁰ Tanjawanu le nane Sunjonge turkuwa nga yabanmba sakanu: O Sunjo, sine unekigej sulumba ne ngumnenumba Baal le Astarte kanunu mbarinjingigenj ta kile ne sine ngueu mbal tuku wai mbolnge kile-luka kila le sine ne mbarinnumba ne tuku minje kumnemnge minamngig nganu le¹¹ Sunjo nu nane tuku wi ta ismba Yerubaa^d Barak Yefta Samuel nane nduik nduik ka kukulninganu le promba ngueu mbal tuku wai mbolnge kile-luka kilanu tukunu tane Israel mbal mine mayenaig.

¹² Tanjamba minnaig le Amon mbal tuku gabat sunjo Nahas kame tuku prona le tane tanjine Mbara Sunjonge tane kulat ndakuwa nga tejenmba ye sayinaig. Ne sine tuku gabat sunjo ande madiwe sinja nga sayinaig.¹³ Tane gabat sunjo tam tuku wamdus sunjo ngak minnaig le

^d 12.11 Yerubaal tuku mape nyu ande Gideon

Sungonge tane tuku madiwe tingina ta minit noten. ¹⁴Tane Sungo tuku minje kumnem kape sulumba nu mbariŋmba nu tuku pasa ismba kumu-kumuwap sulumba tane taŋgine gabat sungo ndoŋ taŋgine Mbara Sungo ndo dubimba minap. ¹⁵Tane Sungo tuku pasa isam mbulmba nu tuku minje ŋgurap ta Sungo nu buk mbuŋ kat taŋgine piti niŋgina taŋamba ndo tingamŋgat.

¹⁶Kile tane tinga minap le Sungonge maŋau ande kuwa le tane kaŋgerap. ¹⁷Kile ki mara ma kareŋganu ait ta ye kile Sungo yabaŋi le nuŋge gau pilwa le kuaila puluka sawe piyamŋgat. Taŋawa le tane wam ta kaŋgermba taŋgine mbarkinaig sulumba gabat sungo ande madiwe tingiwa ŋga Sungo kusnanaig ta tane katesewamŋgaig ŋga saniŋgina.

¹⁸Taŋakina sulumba Samuel nu Sungo wika yabaŋna le ait ndui ta mbolŋge Sungonge kuaila pilna le ma fuduka sawe piyna le nane wam ta kaŋgermba Sungo le Samuel tuku kuru-kuruka ¹⁹taŋgo pino ŋakmba Samuel sanaig: O taŋgo sungo, neŋge naŋe Mbara Sungo sawa le sine mapekuwa le kume ndakube. Sine une maŋau sungomba kigeŋ ta kile sine maŋ lato mbarmba gabat sungo ande tam tuku sakigeŋ ŋginaig.

²⁰Taŋakinaig le Samuel nu lafumba saniŋgina: Tane kuru kuru ndakap. Tane siŋka maŋau ŋaigonu ke likinaig ta kile tane Sungo kumnemŋge minmba nu ndo dubimba nu tuku piro ndo kap sulumba ²¹yabri mbara kame dubi ndakap. Nanenŋge tane turke nda. Nane ake agaŋ ndo. ²²Sungo nuŋe miroŋ tane nuŋe kuasmbi ŋga maditingina tukunu nu nuŋe nyu sungokuwa ŋga idusmba nu tane pitaikē nda.

²³Yeŋge mara mindek tane tuku ŋga Sungo yabaŋmba minet. Ye siŋka maŋau ta kusrewē nda. Ye kusrewi ta ye Sungo am mbolŋge unekamŋgit. Ye tane maŋau mayenu tiŋreknu dubiwam tuku wam pagutiŋgamŋgit. ²⁴Tane Sungo tuku minje kumnem kape sulumba wamdus ndindo tumba nu tuku ndo piroka minap. Sungonge tane turkam tuku wam ke likina ta tane ŋakmba kila. ²⁵Tane maŋ lato mbar maŋau ke likap ta Sungonge tane taŋgine gabat turmba ŋaigo siglikamŋgat ŋga saniŋgina.

Israel nane Filistia mbal ndoŋ kame bunaig

13 ¹Saul nu gabat sungo minmba Israel mbal kulatkina le ma ma yar armba kinaig. ²Taŋamba kile nu Israel tuku taŋgo pileŋga 3,000 madiniŋgina sulumba afu ta ŋakmba kukulniŋgina le luka naŋgine tumbraŋ tumbraŋ kine likinaig. Taŋanaig le nu taŋgo 3,000 ta sinamŋge taŋgo 1,000 paplamba kukulniŋgina le kiŋo nuŋe Yonatan ndoŋ kinaig ka Benyamin ma tugu Gibeā tumbraŋŋge minnaig le nuŋe kame taŋgo 2,000 ta kilmba ka Betel ma taknu Mikmas tumbraŋŋge nane ndoŋ minna.

³Taŋamba minnaig ma ma Yonatan nu tinga nuŋe kame mbal ndoŋ kina ka Gebaŋge nane Filistia tuku kame kuasmbi ta ndoŋ kame bumba nane bale farkina. Bale farkina le Filistia mbal afu nane wam ta isnaig.

Tañanaig le Saul nu Hibu mbal ñakmba nane pasa ta iswaig nga taŋgo afu kukulniŋgina le Israel ma tugu ñakmba mbol kumba tabil fitke lika
 4 Israel mbal teñenmba saniŋginaig: Gabat sunŋo Saulŋge nane Filistia tuku kame kuasmbi ande bale far suluna le kile Filistia mbal nane sine tuku kagli firka gubra tormba minig tukunu tane ñakmba Saul sota Gilgal kape ñginaig le nane kinaig.

5 Filistia mbal nane Israel mbal ndoñ kame buwam saka kame kuasmbi sunŋomba kile-mañgurkinaig. Nane kame tuku karis 3,000 kuanekinaig sulumba taŋgo hos mbolŋge minyokanu ta 6,000 mañgurkinaig. Nane tuku kame taŋgo sunŋomba piyalŋge fulbul minig tañañ burnu kumuñ kuga. Kame kuasmbi ta ñakmba kinaig ka Bet-Awen ki prote kumam taŋge Mikmasŋge kame tuku kuaneka tumbrañ ulnaig.

6 Nane tumbrañ ulnaig le Israel taŋgo kame nane Filistia tuku kame kuasmbi ta kañgerka nane kuru-kuruka sine bale far suluwamŋgaig nga ka ndame sugo sugo kumnenu kilke burok sikar burok kule ñgurun sinamŋge kuirke likinaig. 7 Tañanaig le afu nane Yordan kule pakarka Gad le Gilead tuku ma tugu mbol kinaig. Taŋgo kuasmbi Saul ndoñ Gilgalŋge minnaig ta nane mata kuru-kuruka taŋge minnaig.

8 Saul nu Samuelŋge ait tuna ta kumumba kusem ndindo Gilgalŋge nu minde minna. Minde ma ma kuga le taŋgo afu buk Saul kusremba sili-silinaig le 9 Saul ndek nane afu saniŋgina: Tane agañmor pambi pasokam le uge suglukam tuku ta kilmba ñgamuñgal ulendiwam tuku atrau agañ ta turmba kilmba ye tugum te prowap ñgina le nane kilmba nu tugum kinaig. Tañanaig le nu agañmor kame ta kilmba baleniñmba atrauka pambi pasokina le uñaig.

10 Uge suglukinaig le kile Samuel prona. Nu prona le Saul ndek nu kañgeram kilim kina le 11 Samuelŋge nu sana: Ne ame mañau kat ñgina le nu lafumba sana: Ne ye ait sina ta tair minit ta ne pro ndamba minat le taŋgo afu buk ye kusreyumba sili-siliwaig le ye Filistia kame kuasmbi Mikmasŋge mañgurkaig ta kañgerkit sulumba 12 ye idusit: Ye Sunŋoŋge sinzanyam tuku mañau ande ke ndaki le nane Filistia mbalŋge pro sine ndoñ kame bubekaig nga idusmba ye dirnaŋga atraukit nga sana.

13 Tañaka sana le Samuel ndek nu sana: Ne ñgingnan mañau kat ñgina. Ne nañe Mbara Sunŋo ne pasa sanina ta dubi ndawat. Ne nu tuku miñge dubiwat kande ne nañe ndare ndoñ Israel mbal kulatka minmba minig kande. 14 Ne Sunŋo tuku miñge ñgurat tukunu ne Israel tuku gabat sunŋo mine kuene nda. Taŋgo ande kise Sunŋo ndoñ wamdus ulendi ñak Sunŋoŋge te-silika madiwa le nuñge Israel mbal tuku gabat sunŋo minamngat nga Saul sana.

15 Samuel nu pasate suluna sulumba nu tiñga Gilgal kusremba Benyamin ma tugu Gibe a kina le Saul nu tiñga nuñe kame mbal nu ndoñ minnaig ta burkina ta taŋgo 600.

¹⁶Saul le kiŋo nuŋe Yonatan nakile kame kuasmbi ndoŋ Benyamin ma tugu Gebaŋge minnaig le Filistia mbal tuku kame kuasmbi ta Mikmasŋge minnaig. ¹⁷Taŋamba minnaig sulumba Filistia mbalŋge naŋgine kuasmbi keŋmba kukulniŋginaig le kinaig sulumba ka Israel mbal tuku agaŋ ndende ŋakmba yomba kilmba kinaig. Kuasmbi ande ka Ofra tumbraŋ Sual kilke mbol kinaig le ¹⁸kuasmbi ande ka Bet-Horon kinaig le kuasmbi ande ka Seboim ma gutoŋ patumba ma baknu ta tugum kinaig.

¹⁹Ait ta mbolŋge Israel ma tugu ŋakmba mbolŋge taŋgo afu ainmbi kame agaŋ wakeikinaig ta mine ndakinaig. Ta ndaŋam? Nane Filistia mbalŋge nane Hibru mbal kame bagi mbanduwaŋ wakeikam tuku piro ta peuniŋginaig le ²⁰Israel mbal ŋakmba nane Filistia mbal tugum kumba ain kilke pikam tuku pik sapor sarip agaŋ ndende kame ta ŋakmba Filistia mbal niŋganu le rurke likanu. ²¹Rurke likanu le nane Israel mbalŋge ndametiy ŋuŋgokanumbi piyaniŋmba yaika kilanu. ²²Ta tuku kame ait mbolŋge nane Israel tuku kame kuasmbi ŋakmba kame bagi le mbanduwaŋ kugatok. Saul le kiŋo nuŋe Yonatanŋge ndo kame agaŋ ndende ta ŋak minnaik.

Yonatanŋge Filistia afu bale farna

²³Kile nane Filistia mbalŋge kame kuasmbi ande kukulnaig le ka Mikmas kumba ma tabe ŋak mbol taŋge.

14 ¹Minnaig le ait ande Saul kiŋo nuŋe Yonatan ndek taŋgo mo nu tuku kame agaŋ kugrakanu ta sana: Sile kumba ka Filistia kame kuasmbi ndin kulatkade ambe kap ŋgina. Taŋakina le nu mam nuŋe Saul kila sa ndana.

²Saul nu Gibeā patumba Mikronŋge ail ŋuŋgo ande kumnemŋge minyok minna le kame taŋgo 600 nu ndoŋ minnaig. ³Ahia nu pris tuku tawi ta tiŋmba nane ndoŋ minna. (Ahia mam nuŋe Ahitub. Ahitub mambo nuŋe Ikabod. Nale Pineas tuku kiŋo kat nuŋe. Pineas mam nuŋe Elai. Elai nu buk Silo tumbraŋŋge pris minna). Saul tuku kuasmbi nane Yonatan kina ta katese ndanaig.

⁴⁻⁵Kile Yonatan nu tabe fumbē armba ta ŋgamu ŋgamu ndin kina ta dubimba nane Filistia kame kuasmbi sota kambim bafuna. Ndin make inumŋge tabe fumbē ta nyunu Boses ta Mikmas tumbraŋ kumamŋge minna. Make inumŋge fumbenu ta nyunu Sene ta Geba tumbraŋ kumamŋge minna.

⁶Kile Yonatan nu taŋgo mo nu tuku kame agaŋ kugrakina ta sana: Sile Filistia kame kuasmbi ŋgaro nda pikanu ndin kulatkade ambe kap. Taŋape le Suŋgoŋge sile sinzaŋsikuwa le nane bale faramŋgik inde. Suŋgo nu kame kuasmbi ŋuŋgokanu sinzaŋte le ŋgueu mbal bale farde taŋamba ndo nu taŋgo ndindo armba mata sinzaŋnikuwa le ŋgueu mbal bale faramŋgaik ŋga sana le ⁷nu tuku kame agaŋ kugrakanu taŋgo

tanje lafumba sakina: Ta maye. Ne ame manjau kam bafuwa ta ye ne turnamngit ngina le ⁸Yonatanngi nu sana: Sile kilim si ta kap le nane sile kanjerkuwaig. ⁹Tanjawaig sulumba nane sile sota ndekam sakuwaig ndeta sile tanje ndo tinga nane sota nda mbumba kap. ¹⁰Ko nane sakuwaig: Tale mbape o nguwaig ndeta sile katesewamngik Sunjo nu nane kilmba sile tuku wai mbolnge patinungat nga idusmba sile mbumba nane sota kap ngina.

¹¹Kile nale arnej bitek kilim ka tinginaik le nane Filistia mbal nale kanjerka sakinaig: Ai si. Hibu mbal afu burok sinamngi kuirkinaig tuku prode si nginaig sulumba ¹²Filistia kame kuasmbi tanje nale wika sanikinaig: Tale te mbape le sine tale manjau tumtikbe o nginaig. Tanjakinaig le Yonatan nu tanjo mo ta sana: Sunjonge Filistia mbal si kilmba sine Israel tuku wai mbolnge patikat tukunu ne ye ngumnem dubiya ngina sulumba ¹³Yonatan nu rabmba ndame ponga mbumba kina le tanjo mo ta nu ngumnem dubina. Tanjamba Yonatanngi Filistia mbal ta kat patika panke likina le kilke mbolnge ndekinaig le tanjo mo tanje nane kame bagimbi pike patikina le kumnaig.

¹⁴Ki ait ta mbolnge Yonatan nu kame tugu pilmba tanjo mo ta ndoj ma naj fudinndo ta mbolnge kame tanjo ²⁰tanjamba bale farkinaik le kumnaig. ¹⁵Tanjanaig le Filistia mbal afu kame mbal tuku tumbranngi minnaig afu tumbran tumbranngi minnaig afu ndin kulatka minnaig afu Israel mbal tuku aganj ndende kuayarka yomba kilmba kinaig ta nane njakmba Kuatenge kuru kuru pileningina. Tanjana le mumni promba kilke piririna le nane njakmba kua ka sili-silinaig.

¹⁶Kile Saul tuku kame mbal Gibe a tumbran Benyamin ma tugu kulatka minnaig ta nane mambilnaig kande Filistia kame kuasmbi nane tumbran kusre pilmba pinder-pindermba pupak tinaig le kanjerkinaig sulumba ¹⁷Saulnge kame tanjo nu ndoj minnaig ta saningina: Kame tanjo burkap sulumba ima tenge mine ndakate ta katesewap ngina. Tanjakina le nane burkinaig ta Yonatan le tanjo mo nu tuku kame aganj kugrakanu ta nale ndo mine ndakinaik.

¹⁸Ait ta mbolnge Kuate tuku tukul bokis ta Israel mbal tugumngi minna tukunu Saul nu pris Ahia sana: Tukul bokis tumba yale ngina. ¹⁹Saul nu pris ndoj pasata minnaig le Filistia mbal nangine kame tumbran tanje tanjo nginngankanu sukmba wika rumba minnaig le Saulnge ismba pris ta sana: Tanjaig le tukul bokis ta kusrewa ngina.

²⁰Tanjakina sulumba Saul nuje kame kuasmbi ta ndoj Filistia mbal tuku kame tumbran kinaig kande nane Filistia mbal nginnganka nangine nangine mungu bale-baleka minnaig le kanjerkinaig. ²¹Tanjanaig le Hibu mbal afu o buk nane Filistia mbal ndoj minnaig sulumba nangine kame kuasmbi sinamngi minnaig ta nane kile luka Saul le Yonatan ndoj ulendika nangine mbal Israel turka kame bunaig le ²²Israel mbal afu

nane Efraim ma tabe mbol tanje kuirke likinaig ta nane Filistia mbal kua kinaig pasa ta ismba nane mata promba Saul le Yonatan turnikmba nane Filistia mbal kilmba yokerka ²³kame bumba kinaig ka Bet-Awen tumbraŋge lukinaig. Tanjanaig le ki ait ta mbolŋge Sunŋonge Israel mbal sinzaŋniŋmba nane Filistia mbal tuku wai mbolŋge kile-luka kilna.

²⁴Ki ait ndui ta mbolŋge ndo Saul nu pasa saŋgrinu Israel mbal saniŋmba sakina: Kile ye yiŋe ŋgueu mbal tuku mbar lafumba nane ŋakmba bale farkamŋgit tukunu tane tanjo ŋakmba nyamagan pinka minap le ki ka butunguwa. Tanjo ande nyamagan nyuwa ta Sunŋonge nu mapewe nda ŋgina le nane kame mbal ta isukuse ndaka gubak nane yokerka kinaig ka ²⁵duŋe ande mbol promba ŋguimzaŋ kulenu ail burok sinamŋge bulmba kutuka minnaig le kaŋgerkinaig ta ²⁶tanjo andeŋge tumba nye ndakina. Ta ndaŋam? Nane Saulŋge peu pasa saŋgrinu pilna le nane ta tuku kuru-kuruka nye ndakinaig.

²⁷Yonatanŋge ndo mam nuŋe pasa sakina ta ise ndakina tukunu nu ndumndum biyna tamba ŋguimzaŋ tenu dauk tumba nyina sulumba nu gubanu am kuilkuilna ta ŋgarosu maŋ saŋgri tina. ²⁸Tanja le tanjo andeŋge ndek Yonatan sana: Mam naŋeŋge sine nyamagan pinkam tuku pasa saŋgrinu sasiŋmba sakat. Tanjo ande kite nyamagan pin ndaka nyuwa ta Sunŋonge nu mapewe nda ŋga sakat tukunu sine ŋakmba gubanu baklelgeg ŋga sana le ²⁹Yonatanŋge tanjo ta sana: Mam tuku pasa tanje sine ŋakmba ŋaigo siglikate. Ye ŋguimzaŋ kulenu fudiŋmba nyit tukunu ye maŋ saŋgri tinŋet. ³⁰Sine ŋgueu mbal tuku nyamagan kilig ta nyumba saŋgri tig kande sine Filistia mbal bale far suluwig kande. Sine saŋgri kugawaig tukunu sine Filistia sunŋomba bale far ndaningig ŋgina.

³¹Ait ta mbolŋge nane Filistia mbal ndoŋ Mikmas tumbraŋge tugu pilmba kame bumba kinaig ka Azalon tumbraŋge tinŋinaig. Tanjanaig sulumba nane Israel mbal gubanu baklelnaig sulumba ³²ŋgueu mbal tuku agaŋmor kame kilmba pre pre bale farka pasoka ndare ŋak ŋak nyinaig le ³³tanjo kame afuŋge kinaig ka Saul sanaig: Gabat sunŋo, nane kame mbal Sunŋo am mbolŋge unekumba nane ndem ndare ŋak nyumba minig ŋginaig le Saul ndek sakina: Tane sonndo mbaraig. Tane kape ka ndame sunŋo ande mbari-mbarimba tumba ye tugum te prowap ŋgina sulumba ³⁴maŋ lato saniŋgina: Tane kape ka kame mbal ŋgamukŋge agaŋmor nduik nduik kilmba te promba ndame te mbolŋge bale farmba pagumba nyam tuku ŋga nane saniŋgap. Nane Sunŋo am mbolŋge unekumba ndem ndare ŋak nda nyuwaig ŋga saniŋgap ŋgina le nane furir ta mbolŋge ndo agaŋmor nduik nduik kilmba promba ma ta mbolŋge bale farmba kuapika nyinaig. ³⁵Tanjaig le Saulŋge ndame turŋaŋga Sunŋo atraukam tuku pa laŋlaŋ ande wakeina. Saul nu buk atraukam tuku pa laŋlaŋ ande wakei ndana ta kile nu tugu pilmba wakeina.

³⁶Kile Saul nu nuŋe kame taŋgo saniŋgina: Furir te mbolŋge ndo sine kab sulumba Filistia mbal yokerka bale far sulube le ma purfewa le sine nane tuku agaŋ ndende kat naŋgine kilbe ŋgina le nane sakinaig: Ta maye. Sine taŋabe ŋginaig kande pris ta sakina: Tane yauk. Sine Kuate kusnabe sulumba ŋgina. ³⁷Taŋakina le Saulŋge Kuate kusnamba sakina: Sine kumba Filistia mbal yokerkuba ta ne sine sinzaŋsiŋmba nane kilmba sine wai mbolŋge patikamŋgat e ŋgina kande Suŋgo nu ait ta mbolŋge Saul tuku pasa lafu ndana.

³⁸Taŋana le Saul ndek Israel mage mage saniŋgina: Tane yalpe le sine imaŋge mbarat le Suŋgo nu sine tuku pasa lafu ndawat ta sota te-silikube ŋgina. ³⁹Taŋamba nu maŋ sakina: Suŋgo abo tugu ŋak nu mara mindek sine Israel mbal sinzaŋsiŋgit ta ye nu tuku nyu mbolŋge siŋka saket. Taŋgo ima nu mbar te kat ta nu kumamŋgat. Ye tuku kiŋo Yonatan nu mata kumamŋgat ŋgina le taŋgo andeŋge nu tuku pasa ta lafu ndana.

⁴⁰Kile Saul nu Israel mbal ŋakmba saniŋgina: Tane ŋakmba kape ka si taŋge tingap le sile Yonatan ndoŋ te taŋge minamŋgik ŋgina le nane sakinaig: Ta maye. Sine taŋabe ŋginaig. ⁴¹Nane tiŋginaig le Saulŋge Suŋgo kusnamba sakina: O sine Israel mbal tuku Mbara Suŋgo, imaŋge mbar te kat ta te-mayokmba saya le isi ŋgina. Taŋakina le pris ta nuŋe tukul ndamembi wam katesemba sakina: Mbar te taŋgo pino mbolŋge kuga. Neŋge kiŋo naŋe Yonatan ndoŋ mbar te kaik ŋgina le ⁴²Saul ndek sakina: Ne maŋ wam katesewa sulumba yeŋge ko Yonatanŋge mbarat ndeta saka le isbe ŋgina le nu maŋ lato tukul ndamembi wam katesena le Yonatan tuku nyu mayok kina.

⁴³Taŋana le Saul ndek Yonatan kusnana: Ne ame maŋau kat ta ye saya le isi ŋgina le Yonatan lafumba sana: Yeŋge ndumndummbi ŋguimzaŋ fudiŋmba dauk tumba nyit tukunu ne ye baleya le kumi ta maye ŋgina le ⁴⁴Saul nu sana: Au. Kiŋo ne kumamŋgat. Ye siŋka saket. Ye ne bale ndani ta Kuateŋge ye mapeye nda ŋgina kande ⁴⁵taŋgo kameŋge Saul peumba sanaig: Kuga. Yonatanŋge sine Israel mbal kile-ŋgumnemka nu amboŋga kame suŋgo ta mbol ket le sine Filistia mbal bale farkig. Nu Kuateŋge sinzaŋat le nu maŋau taŋamba kat tukunu sine Suŋgo abo tugu ŋak nu tuku nyu mbolŋge son pasa sakeg ta ne nu mbolŋge maŋau ande ke ndaka ŋga peunaig le nu Yonatan bale ndana.

⁴⁶Kile Saul nuŋe kame kuasmbi ndoŋ Filistia mbal yokerkinaig ta kusreka lukinaig le nane Filistia mbal ta luka naŋgine tumbraŋ kinaig.

⁴⁷Saul nu Israel mbal tuku gabat suŋgo minna sulumba nuŋe kame kuasmbi kilmba Israel mbal tuku ŋgueu mbal ma ŋakmba mbolŋge mine likinaig ta ndoŋ kame bumba Moab mbal Amon mbal Edom mbal Filistia mbal Soba tuku gabat sugo sugo nane ŋakmba kile-ibenka bale fariŋginaig. ⁴⁸Taŋanaig sulumba nu kame kuasmbi suŋgokanu kile-maŋgurka nane sanŋri tiŋga kame bumba Amalek mbal mata bale farnaig

sulumba kuasmbi afu Israel kilke mbolŋge agañ ndende kuayarmba lika minnaig ta pitaikinaig le nane mañ luka Israel kilke mbol pro ndanaig.

⁴⁹Saul tuku kiño kat nuñe keñmba ta nyu nañgine Yonatan Iswi Malkisua. Kulim nuñe mulum ta nyunu Merab. Mambo nuñe nyunu Mikal.

⁵⁰Saul piyo nuñe nyunu Ahinoam. Ahinoam mam nuñe nyunu Ahimas. Saul bab nuñe tuku kiño nuñe Abner nu Saul tuku kame gabat minna.

⁵¹Saul mam nuñe Kis. Kis le Ner nale Abiel tuku kiño kame.

⁵²Saul nu gabat sungo minna ta nu tuku kame kuasmbi ta nane sañgrimba Filistia mbal ndoñ kame buwanu. Tañawanu le nu Israel taño sañgriku kame tuku kuru kuru ndakanu ta ñakmba kilmba nuñe kame kuasmbi tuku madiniñganu.

Israel nane Amalek mbal ndoñ kame bunaig

15 ¹Ait ande Samuel nu Saul sana: Ye o buk Sungoñge kukulyina le ne gureñ pisnenen le kile ne Israel mbal kulatkate tukunu ne Sungo Sañgri Ñjayo tuku pasa te isa. ²O buk Israel mbal nane Isip kilke kusremba ilmba minnaig le Amalek mbal pro nane ndoñ kame tiñginaig.^e Kile Sungoñge mañau ta lafumba Amalek mbal pa ningamngat. ³Ne nañe kame mbal kilmba kape sulumba Amalek mbal mape ndaniñmba nane tuku agañ ndende ñakmba ñaigo siglikap. Taño pino, kiño kame, kiño dabronu ta ñakmba bale farkap sulumba makau sipsip kamel doñki agañmor ta ñakmba turmba bale farniñgap nga Saul sana.

⁴Tañakina le Saul ndek nuñe kame mbal ta ñakmba Telem tumbrañge kile-mañgurka ulendimba burkina ta Israel tuku kame taño 200,000 Yuda tuku kame taño 10,000. ⁵Burke denpurmba kile Saul ndek kame kuasmbi ta kilmba kinaig ka Amalek mbal tuku tumbrañ sungo ma gutoñ tange kame tuku kuaneka minnaig.

⁶Kame tuku kuaneka minnaig sulumba Saul ndek Ken mbal tuku pasa pilmba sakina: Tane Amalek mbal ndoñ ulendika mine ndakap. Tane nane kusreka kua kape. Sine nane ndoñ kame bumba tane turmba bale farbekig. Tane tuku wa kat tañgine o buk sine tuku wa mbuñ kame Isip kusremba ilmba minnaig le sinzañniñginaig tukunu ye tane mapekam iduset ñgina. Tañaka saniñgina le nane Ken mbal ñakmba Amalek mbal kusreka kua ka kinaig. ⁷Kua ka kinaig le kile Saul nu nuñe kame mbal ndoñ Awilañge Amalek mbal ndoñ kame bumba nane yokerka bale farmba ka ka Isip kilke ki prote kumamñge Sur ma tugu mbol pronai. ⁸Promba Amalek taño pino ñakmba bale far sulumba nañgine gabat sungo Agag mapemba bale ndanaig. ⁹Tañamba nane agañmor ñaigonu ta ñakmba bale farka makau sipsip fatnu mage mage ta ñakmba bale far ndanaig. Nane agañmor magenu ta ñakmba kusreke likinaig.

^e 15.2 Wam kube ta Kisim Bek 17.8-14 mbolŋge minit

Sungonge Saul pitaina

¹⁰Tañanaig le Sungo nu ndek Samuel sana: ¹¹Osese. Yeŋge Saul madimba gabat sungo pilen ta nu ye ngumneyumba ye tuku miŋge ngurat tukunu ye nu tuku gare ndayate ngina le Samuel nu pasa ta ismba wamduis tatrakina le furir ta mbolŋge nu Sungo yabaŋmba minna le ka mafena.

¹²Mafena le maratukuk Samuel nu tiŋga Saul sota kina le nane afu nu sanaig: Saul nu buk Karmel kumba ka taŋge nuŋe nyu minwa ŋga ndame kuen ande tumba kilke mbol te-tiwe denpurumba nu ndo tiŋga Gilgal tumbraŋ ket ŋga Samuel sanaig. ¹³Tañamba sanaig le Samuel ndek Saul dubimba kina ka nu te-silikina le Saul ndek nu sana: Sungo nu ne nyaro tinwa. Ye Sungo tuku miŋge kumu-kumuwen ngina le ¹⁴Samuel ndek nu sana: Sipsip makau zigna sungo promba minit le iset ta aniŋge kilnaig e ngina. ¹⁵Tañakina le nu lafumba sana: Ne ngumbeyu isit ta taŋgo kameŋge Amalek mbal tugumŋge kilmba pronaig. Nane sipsip makau mage mage naŋe Mbara Sungo atraukam saka mapeka kilmba pronaig. Agaŋmor afu ta ŋakmba bale far sulugeŋ ngina le ¹⁶nu ndek Saul sana: Ne maninka le ye furir Sungonge wam paguyat ta sani le ne isa ngina. Taŋaka sana le Saul ndek nu sana: Saka le ye isi ngina.

¹⁷Tañakina le Samuel nu sana: O buk ne ake taŋgo nyu kugatok ŋga idusmba minna le Sungonge ne Israel tugu ŋakmba tuku gabat sungo madinina le kile ne minit. ¹⁸Nuŋge ne Amalek mbal ŋaigonu ta ŋaigo siglike lika ŋakmba bale far suluwam tuku ŋga kukulnina ta ¹⁹ne ndaŋam saka nu tuku miŋge dubi ndana? Ne ndaŋam nane tuku gabis agaŋ ndende magenu kile-likina? Sungo nu ne tuku nzali kugatok ŋga sana. ²⁰Tañakina le Saul ndek pasa lafumba sakina: Kuga. Ye Sungo tuku miŋge dubiwen. Sungo nu ye kukulyina taŋamba ndo ken sulumba Amalek mbal ta ŋakmba bale far sulumba naŋgine gabat sungo Agag ndo biye timba tumba progeŋ. ²¹Taŋgo kameŋge ndo naŋgine nzali dubimba agaŋ ndende magenu agaŋmor mage mage Gilgalŋge naŋe Mbara Sungo atraukam tuku ŋga kilnaig ŋga Samuel sana.

²²Tañakina le Samuel nu maŋ lato sana: Ne ndaŋmba iduste? Sungo nu miŋge dubiwanu maŋau sungomba nzalite e ko nu agaŋmor kilmba atraukanu maŋau sungomba nzalite e ŋga iduste. Ne ise tiwa. Miŋge dubiwanu maŋau ta nu sungomba nzalite. Atraukanu maŋau ta nu sungomba nzali ndate. ²³Kuate tuku miŋge nguranu maŋau ta une sungokanu anzilaŋ guwa wikade taŋamba. Ko ande nu Kuate idus ndamba nuŋe nzali ndo dubimba likate ta nu yabri mbara dubiwanu taŋaŋ. Ne Sungo tuku miŋge ngurna tukunu nu kile ne pitainuwa le Israel mbal maŋ kulatke nda ŋga Saul sana.

²⁴Tañakina le Saul ndek pasa lafumba sakina: Son. Ye mbaren. Ye Sungo tuku miŋge ne tuku miŋge turmba nguren. Ye yiŋe kame kuasmbi

tuku kuru-kuruka nane tuku miŋge dubiwe niŋgen. ²⁵Ne ye tuku une te ŋgilaiŋga le ye ne ndoŋ Gilgal kumba ka taŋge Suŋgo mbariŋi ŋgina kande ²⁶Samuel ndek sana: Ye ne ndoŋ kine nda. Ne Suŋgo tuku miŋge pitaina le nu ndek ne pitainina le Israel mbal tuku gabat suŋgo mine nda ŋga Saul sana.

²⁷Taŋamba Samuel nu mbilka lukam bafuna kande Saulŋge nu ŋgailkam saka nu tuku tawi tundunnu biye ndiŋna le fetkina. ²⁸Fetkina le Samuelŋge ndek nu sana: Ne ye tuku tawi yaiyumba fetkat taŋamba ndo ki ait te mboŋge Suŋgoŋge Israel kulatkam tuku piro ta ne yainumba taŋgo ande tawet. Taŋgo ta mayenu ndo ne suk kuga. ²⁹Israel mbal tuku Mbara Mbolok ta nu yabri ndakate tuku. Nu wamdus mbil ndate tuku. Sine kilke mbolok mbal wamdus mbilmbileg taŋamba kuga ŋga Saul sana le ³⁰Saul ndek sakina: Ye mbaren ta ne Israel mage mage am mboŋge ye tala ndaya. Ye ndoŋ luka kap sulumba ye ne tuku Mbara Suŋgo mbariŋi ŋgina le ³¹Samuel ndek Saul dubimba luka kinaik. Luka Gilgal pronaik sulumba Saul nu Suŋgo mbariŋna.

³²Kile Samuel ndek taŋgo afu kukulniŋmba saniŋgina: Tane kape ka Amalek mbal tuku gabat suŋgo Agag tumba prowap ŋgina le nane kinaig ka Agag tumba pronaig. Agag nu wamdus fulilka minna ta kile nu idusna ye mapeyamŋgaig ŋga nu wamdus bulkina kande ³³Samuel ndek nu sana: Ne buk naŋe kame bagimbi taŋgo kame suŋgomba bale farkina le ina naŋgine kiŋo kugatok minig. Taŋamba ndo kile yeŋge ne baleni le ina naŋe mata kiŋo kugatok minamŋgat ŋga Agag sana. Taŋakina sulumba Samuel ndek Agag tumba Gilgal tumbraŋ taŋge Suŋgo am mboŋge balena le kumna le pike tatana. ³⁴Taŋamba Samuel ndek tiŋga nuŋe tumbraŋ Rama kina le Saul nu tiŋga nuŋe tumbraŋ Gibe a kina.

³⁵Samuel nu Saul kusremba nduiye kina. Nu maŋ pro Saul kaŋger ndana sulumba nu idusmba ŋgamuŋgal tatruka wamdus piti ŋak minna.

Suŋgo nu nuŋe miroŋ Saul madimba Israel mbal tuku gabat suŋgo pilna ta kile nu Saul tuku gare ndana.

Samuelŋge David Israel mbal tuku gabat suŋgo madina

16 ¹Kile Suŋgo nu Samuel sana: Ne mara mindek Saul tuku ŋgamuŋgal tatrukate. Ne wamdus piti ta ginu le kusrewamŋgat? Ye buk nu Israel mbal tuku gabat suŋgo nda minwa ŋga pitaiwen. Kile ne sipsip naunu ande tumba olif kule tolmba tumba ka taŋgo ande nyunu Yesi sota Betlehem tumbraŋ kaye. Yeŋge taŋgo ta tuku kiŋo ande gabat suŋgo minwa ŋga madiwen ŋgina.

²Taŋakina le Samuel nu ndek sana: Ye ndaŋmba wam ta ki? Saul nu iswa sulumba ye baleyikat ŋgina le Suŋgo nu lafumba sana: Ne makau fatnu ande tumba ka teŋenmba nane saniŋga: Ye Suŋgo atraukam tuku te prowet ŋga saniŋga. ³Taŋamba Yesi tuku pasa pale le nu mata atraukam

tuku ma ta mbol prowa le ye ne ndanmba kam tuku ta sanamngit. Yenge tanjo ande ne tumni le gabat sunjo minam tuku nga olif kulenu ta pisnewa nga Samuel sana.

⁴Tanjaka sana le Samuel nu tinja Sunjo tuku minje dubimba Betlehem kambim saka kina le tumbran ta tuku gabat kame nane nu te-silikinaig sulumba piririmba kuru kuru mayemba nu sanaig: Ne ngamunjal mukuk singam prote e nginaig le ⁵Samuel ndek lafumba sakina: Au. Ye Sunjo atraukam prowet. Tane mata Sunjo am mbolnje purfejnun mayok kumba ye dubiyap le sine atraukam kab nga saniņgina. Tanjamba Yesi nuje kiņo kame ndon ģakmba purfejnun mayok kinaig le nu nane atraukam tuku ma mbol kambim tuku wikina le pronaig.

⁶Nane pronaig le Samuel nu Yesi tuku kiņo nuje Eliab kanģermba nuje wamdusmbi sakina: Sonndo. Tanjo Sunģonģe madina ta prowat noten ģgina kande ⁷Sunģonģe nu sana: Ne nu tuku ģgarosu kuennu maditaknu ta kanģerte ta ye nu mbulit. Tanjo kameņģe ģgarosu mbolģe ndo pileņģade ta ye tanjo tuku ģgamunģal kanģerka pileņģet tuku ģgina.

⁸Kile Yesi ndek kiņo nuje Abinadab wika tumba Samuel tugum kina le Samuel nu sana: Sunģonģe tanjo te mata madi ndana ģgina. ⁹Tanjakina le Yesi nu maņ ka Sama tumba prona le Samuel nu sakina: Sunģonģe tanjo te mata madi ndana ģgina. ¹⁰Tanjakina le Yesi nu nuje kiņo kat nuje bailkamba kusrekina ta maņ nduik nduik kilmba Samuel tugum prona le Samuel nu sana: Sunģonģe nane te inum madi ndana ģgina sulumba ¹¹nu maņ Yesi kusnana: Ne tuku kiņo kat naņe noten ndo e ģgina le Yesi nu sana: Kiņo ģgrimbik ta nda prowat. Nu sipsip kulatnu ket ģgina le Samuel ndek nu sana: Ne ka tanjo ande kukula le kumba ka nu tumba te prowa. Prowa le sine atraukamņģig ģgina. ¹²Tanjakina le Yesi nu tanjo ande kukulna le kumba ka kiņo nuje ta tumba prona. Kiņo mo ta sanģriknu. Nuje ģgarosu tumail pasi gabat waņe amnu maditaknu.

Kile Sunģonģe Samuel sana: Tanjo sakit ta noten. Ne olif kulenu tumba tanjo te kule pisnewa ģgina le ¹³Samuel ndek David tuku aba kat nuje tuku am mbolnje olif kulenu ta tumba David tuku gabat mbolnje kutuna. Tanjamba nu tinja luka Rama kina. Kina le Sunjo tuku Guwa ta David sanģri pilemba nu mbolnje minmba minna.

Sunģonģe bukla ande kukulna le Saul ģģinģan serna

¹⁴Sunjo tuku Guwa o buk Saul kusrena le kile Sunģonģe bukla ande kukulna le Saul ģģinģan serna. ¹⁵Tanjana le nuje piro tanjo kameņģe nu sanaig: O sunjo, ne isa. Bukla ande Kuatenģe kukulna le ne ģģinģan sernate tukunu ¹⁶ne sine pasa sasiņģa le sine tanjo ande gita kat kila ta te-silika tumba ne tugum probe le bukla ta maņ ne ģģinģan sernam prowa ta nuņģe gita ta katwa le ne maņ mayekamņģat nga Saul sanaig.

¹⁷Taŋaka nu sanaig le nu piro taŋgo kame ta saniŋmba sakina: Ta maye. Tane kape ka taŋgo ima nu gita usre mayete ta te-silika tumba ye tugum te prowap ŋgina le ¹⁸piro taŋgo andeŋge ndek Saul sana: Ye Betlehemnu taŋgo Yesi tuku kiŋo nuŋe nu gita usre tugunu ta ye nu kila. Nu kame taŋgo saŋgriknu. Nu kuru kuru ndakate tuku. Nu miŋge taŋgo maditaknu. Sungo nu ndoŋ minit ŋga Saul sana le ¹⁹nu ndek nane kukulniŋmba Yesi sota kape sulumba kiŋo nuŋe David sipsip kulatkate ta tumba prowap ŋgina le nane Yesi sota kinaig.

²⁰Nane kinaig ka Yesi tugum pronaig le nu ndek bret afu kilmba sambe sigrika doŋki mbol pilmba grep kule agaŋmor ŋgaronumbi tolna ta tumba meme fatnu ande tumba David kile-tuna le kilmba Saul sota kinaig.

²¹Kinaig ka Saul tugum pronaig le nu David kaŋgermba nzali mayena le Saul nu David madimba nuŋe kame agaŋ ndende kugraka nu dubiwam tuku piro ta nu tuna. ²²Taŋamba Saul ndek Yesi tuku pasa pilmba sakina: Ye ne tuku kiŋo te nzaliyate. Nu ye tuku piro taŋgo minamŋgat ŋga sana.

²³David nu Saul ndoŋ minmba Kuatenge bukla kukulanu le Saul ŋgingŋan seranu ta Davidŋge ndek gita katanu le bukla ta Saul kusremba kua kambinu le Saul nu maŋ wamduŋ purfemba maye minanu.

Goliat nu kame buwam tuku Israel mbal wikina

17 ¹Mara ande Filistia mbal nane kame tuku kuaneka pro Yuda kilke suŋgo Soko tumbraŋge maŋgurkinaig. Maŋgurkinaig sulumba nane ka Efes-Damimŋge tumbraŋ ulnaig. Efes-Damim ta Soko tumbraŋ Aseka tumbraŋ ŋgamu-ŋgamuŋge minna.

²Nane taŋge minnaig le Saul nu Israel tuku kame taŋgo kile-maŋgurka kilmba ka kame tuku kuaneka Ela ma gutoŋge tumbraŋ ulnaig. ³Filistia mbal nane tabe inumŋge tiŋginaig le Israel mbal nane tabe inumŋge tiŋginaig. Ma gutoŋ ta ŋgamuŋge.

⁴Kile kame gabat ande nyunu Goliat nu Filistia mbal tuku nyu tumba kilim ka nane Israel mbal kame tuku wikina. Goliat nu Gatnu. Nu kuen ŋayo mita keŋmba taŋaŋ. ⁵Nu hat kareŋnu kaikina ta ainmbi wakeiwanu. Iŋgarosu soŋgam tuku agaŋ silikina ta mata ainmbi wakeiwanu ta pitinu 50 kilo taŋaŋ. ⁶Nu kupe soŋgina agaŋ ta mbanduwaŋ mirena ta mata ainmbi ndo wakeikanu. ⁷Nu tuku sibugi ta suŋgokanu piti ŋayo. Agonu ainmbi wakeiwanu ta pitinu 7 kilo taŋaŋ. Kame taŋgo andeŋge Goliat tuku kandim nuŋe kuramba Goliat tumailamŋge tiŋgina.

⁸Kile Goliat nu tiŋga Israel kame kuasmbi ta wi kuenka saniŋgina: Tane ndaŋam kame tuku kuaneka tiŋga minig e? Ye Filistianu. Tane ŋakmba Saul tuku piro taŋgo kame. Taŋgine taŋgo ande madiwap le pro ye ndoŋ kame buwa o. ⁹Nu ye te-ibeŋyumba baleyuwa ta sine ŋakmba tane tuku piro taŋgo minamŋgig. Ko yeŋge nu te-ibeŋmba balewi ta tane ŋakmba sine tuku piro taŋgo minamŋgaig ŋga wikina. ¹⁰Taŋakina

sulumba nu maŋ lato maim maim pasa ande saningina sulumba sakina: Tane Israel kame kuasmbi o. Tanjine kame tanjo ande madiwap le sile nu ndoŋ kame bupe o ngina le ¹¹Saul nu nuŋe kame kuasmbi ndoŋ pasa ta ismba kuru kuru ŋayomba wamdus fulilka minnaig.

David nu aba kat nuŋe sota kame ma mbol kina

¹²David mam nuŋe Yesi nu Betlehemnu tanjo. Nu Efrat kumamŋge Yuda ma tugu mbolŋge minna. Yesi nu kiŋo kame 8 ŋak. Saul nu gabat suŋgo minna ta Yesi nu buk saibo pile mayena. ¹³Nu tuku kiŋo kame keŋmba ta nane Saul ndoŋ kame mbolŋge minnaig. Kiŋo mulum ta nyunu Eliab. Nu dubiknu ta nyunu Abinadab. Kiŋo keŋnu ta nyunu Sama. ¹⁴David nu kiŋo ŋgrimbik. Nu tuku aba kat nuŋe keŋ ta ndo Saul ndoŋ kame mbolŋge minnaig. ¹⁵David nu ait afu Saul tugumŋge piroka minanu. Ait afu nu Saul kusremba ka Betlehemŋge mam nuŋe tuku sipsip kulatka minanu.

¹⁶Filistia tanjo ta maratukuk furiram mindek ait 40 nu pro ma kilimŋge tiŋga kame tuku wika minmba minna. ¹⁷Tanjamba minna le mara ande Yesi nu kiŋo nuŋe David kukulmba sana: Ne braiŋ tiŋga wit pasokanu soŋ ŋak te tumba bret 10 te turmba kilmba aba kat naŋe kame mbolŋge minig ta sota kaye. ¹⁸Ne sis 10 te turmba kilmba ka nangine kame gabat suŋgo ta tawe sulumba aba kat naŋe kaŋgerka. Nane mine mayewaig kande nane tuku mindesil ande tumba luka prowa le nane mage minig ta ye kila palmbimŋgit. ¹⁹Aba kat naŋe, Saul, kame kuasmbi ŋakmba nane Ela ma gutoŋ tanje Filistia mbal ndoŋ kame bumba minig ŋga David sana.

²⁰Kinymba mafena le maratukuk tiŋga David nu sipsip kilmba tanjo andeŋge kulatkuwa ŋga samba nu mam nuŋeŋge kukulna ta dubimba nyamagaŋ kilmba kina. Kina ka Israel kuasmbi kame tuku ŋgumbeyumba kine ilemba minnaig le kile-siglikina. ²¹Nane Israel mbal inumŋge Filistia mbal inumŋge kame tuku muŋgu titika minnaig.

²²Minnaig le David ndek nuŋe agaŋ ndende ta kulat tanjo tugum tanje kusreka nu pinderka kame kuasmbi ta tugum kumba aba kat nuŋe kaŋgerka tane mage minig e ŋga kusnaniŋgina. ²³David nu aba kat nuŋe ndoŋ pasatumba minna le Filistia kame gabat Gatnu tanjo Goliat nu maŋ kilim ka mayok tanje tiŋgumba wi kuenka pasa mara mindek sakina tanjamba maŋ sakina le David nu isna.

²⁴Nane Israel kame kuasmbi tanjo ta kaŋgermba kuru kuru mayemba kua kinaig sulumba ²⁵nangine nangine sakinaig: Ai si. Tanjo si maŋ pro sine maim maim pasa siŋmba kame tuku wika minit. Tanjo ima nu tanjo si balewa le kumwa ta nu Saulŋge ndametiŋ suŋgokanu tumba kulim nuŋe turmba tambimŋgat. Tanjo ta tuku tugu mata nane takis yaika kile nda ŋga saka minnaig.

²⁶Tañamba saka minnaig le David nu nane afu nu tugumŋge minnaig ta kusnaniŋgina: i ... Filistia taŋgo ŋgaro nda pikanu si nu Kuate abo tugu ŋak nu tuku kame kuasmbi maim maim pasa niŋgit. Taŋgo inumŋge Filistia taŋgo si balewa le sine kiko patikate ta kugawa ta Saulŋge ndaŋamŋgat e ŋga kusnaniŋgina le ²⁷nane nu sanaig: Taŋgo ima nu Filistia taŋgo ta balewa ta nu taŋamba taŋamba kamŋgat ŋginaig.

²⁸David nu nane ndoŋ pasata minna le aba nuŋe suŋgo Eliab nu kaŋgerna sulumba ka David sawe lika sana: Ne ndaŋam saka pro te taŋge minit? Ne tuku sipsip ma baknu mbolŋge imaŋge kulatkate? Ye kila. Ne maim maim taŋgo. Ne tuku maŋau ta mayenu kuga. Ne ake kame bube le kaŋgeram saka te ta prowat ŋga sawe likina. ²⁹Taŋakina le David ndek aba nuŋe sana: Ne ndaŋam ye saye likate. Ye ake kusnaŋgit ŋga sakina sulumba ³⁰nu aba nuŋe ŋgumnemba maŋ taŋgo ande kusnana le taŋgo taŋge maŋ pasa ndui ta ndo David kubeu tuna.

David nu Saul tugum prona

³¹Kile taŋgo afu nane David pasatina ta ismba ka Saul kubeu tunaig le nu ndek nane afu kukulniŋmba saniŋgina: Kape ka David tumba prowap ŋgina le nane kinaig ka David tumba pronaig. ³²Nane David tumba pronaig le nu ndek Saul sana: O gabat suŋgo, tane Filistia taŋgo si tuku wamdus fulil ndakap. Ye ne tuku piro taŋgo minet. Yeŋge ka nu ndoŋ kame buwamŋgit ŋgina le ³³Saul nu sana: A ... ne kumuŋ kuga. Ne ndaŋam Filistia taŋgo si ndoŋ kame buwam sakate? Ne saŋgrinu kuga. Nu si kame gabat ŋga sana.

³⁴Taŋakina le David ndek nu sana: O gabat suŋgo, ye yiŋe mam tuku sipsip kulatkate tuku. Laionŋge beaŋge sipsip fatnu ande nzoŋga tumba kinit ta ³⁵ye nu yokermba sipsip fat ta yaiwet tuku. Taŋawet le nu ye makeyam bafute le ye nu tuku ŋinfok biymba balewet. ³⁶Ye buk laion bea bale faren. Taŋamba ndo kile Filistia taŋgo ŋgaro nda pikanu si Kuate abo tugu ŋak nu tuku kame kuasmbi maim maim pasa niŋgit ta mata balewamŋgit. ³⁷Suŋgongŋe ye sinzaŋyina le laionŋge beaŋge ye bale ndayinaig. Nuŋge ye maŋ sinzaŋyuwa le Filistia taŋgo siŋge ye baleye nda ŋgina. Taŋakina le Saul nu sana: Ta maye. Ne kaye. Suŋgo nu ne ndoŋ minamŋgat ŋgina.

David nu Goliat balena le kumna

³⁸Taŋakina sulumba Saul nu nuŋe kame agaŋ ndende ta kilmba David silik-tuna sulumba hat kareŋnu ainmbi wakeiwanu ta tumba David tuku gabat kaina. ³⁹Kaina le David nu Saul tuku kame bagi ta tina sulumba like tumna ta nu agaŋ taŋaŋ buk sili ndakina tukunu nu like fugumba Saul sana: Ye agaŋ ndende te ŋak like fuguwet. Ye agaŋ ndende te sili gilai ŋgina sulumba agaŋ ndende ta paske likina.

⁴⁰Tañamba nu nuje sipsip kulatkanu ndumndum ta tina sulumba kumba ka kule skur tanje ndame fonfon gubo gubok 5 kilmba pale fat sigrikina. Sigrikina sulumba nuje sikipir ta tumba biyam biyam Goliat tugum kina le ⁴¹Filistia tanjo ta David kanjermba gitmba nu sota ilna. Nu tuku kandim kurawanu tanjo ta ambongina le Goliat nu ngumnem dubina.

⁴²Tañamba nu David kanjer tina ta David nu mbanzonu maditaknu tukunu tanjo ta kame buwam kumuŋ kuga ŋga nu talana. ⁴³Talana sulumba nu David kusnana: Ye ne tuku age le ne ye katyam saka ndumndum tumba ilit e ŋga David kusnana sulumba nuje mbara nyu mboŋge David taprana sulumba ⁴⁴sana: Ne yale le ye ne baleni sulumba ŋgarosu naje tumba sar umaŋ agaŋmor ŋguikok niŋgi le nyamŋgaig ŋgina.

⁴⁵Tañakina le David ndek minge lafumba sana: Ne naje kame bagi, mbanduwaŋ, kandim agaŋ ndende ta kilmba ye ndoŋ kame buwam prote ta ye Israel kame kuasmbi tuku Mbara Saŋgri Ŋjajo ne nu maim maim te-tuwit Mbara Sunjo ta nu tuku nyu mboŋge ne ndoŋ kame buwam prowet. ⁴⁶Ki ait te mboŋge Sunjoŋge ne tumba ye wai mboŋge pilwa le yeŋge ne baleni sulumba ŋinfok naje kat puramŋgit. Tanjawi sulumba ye tane Filistia kame mbal tuku ŋgarosu tanjine kilmba sar umaŋ agaŋmor ŋguikok niŋgi le nyuwaig le sine Israel mbal tuku Mbara sine ndoŋ minit ta kilke ŋakmba nane katesewamŋgaig. ⁴⁷Sunjo nu kame bagimbi mbanduwaŋmbi nuje mbal muskil kile-tidiŋge ndaningit tuku ta maŋgur sunjo te nane katesewamŋgaig. Nu nuje saŋgri tambi ndo kame bumba tane ŋakmba kilmba sine wai mboŋge patinuŋgat ŋga Goliat sana.

⁴⁸Tañamba sana le Goliat ndek dirka David tugum ilna le David nu pitik ndo pinderka Filistia tanjo ta tugum kina sulumba ⁴⁹nuje pale fat sinam ta wai sirmba ndame ande tumba nuje sikipir ta mboŋge pilna sulumba kuilkuilŋga saŋgrimba bukŋgina le ndame tanje ka Filistia tanjo ta tuku tumail pasinu kat fetka sinam kina le nu ndeka kumba truk kina.

⁵⁰David nu kame bagi kugatok ta nu nuje sikipir le ndame tambi ndo Goliat balena sulumba ⁵¹pinderka ka nu tugum tanje tiŋga Goliat nu nuje kame bagi ta gomba tumba ŋinfoknu kat purna le kumna.

Kile Filistia mbal nanjine kame gabat ta kumna le kanjermba nane drumba kua ka kinaig. ⁵²Kua ka kinaig le Israel Yuda kame mbaŋge nane Filistia mbal ta wika raumba kogroŋka bale farmba kinaig. Nane Saraim kambim tuku ndin ta dubimba kinaig ka ka Gat tumbraŋ Ekron tumbraŋ fonde malaŋga tugum tanje kusrekinaiŋ. ⁵³Kusrekinaiŋ sulumba luka pro Filistia kame kuasmbi tuku agaŋ ndende kusreka kua kinaig ta nane kumba agaŋ ndende ta ŋakmba yomba kilmba kinaig. ⁵⁴Kilmba kinaig le David ndek Goliat tuku gabat ŋinfok kat purmba

tumba Yerusalem kina sulumba Goliat tuku kame agaŋ ndende ta kilmba ka David nuŋe baibai sinam taŋge patikina le minnaig.

⁵⁵David nu Filistia taŋgo ta tuku kame kina le Saul nu kame gabat Abner kusnana: Kiŋo mo si ima tuku kiŋo ŋgina le Abner ndek nu sana: O gabat suŋgo, sonndo son nu ima tuku kiŋo ta ye gilai ŋgina. ⁵⁶Taŋakina le gabat suŋgo Saulŋge nu sana: Ne kaye ka katesewa ŋgina.

⁵⁷David nu Goliat tuku gabat biyam biyam prona le Abner ndek nu tumba Saul sota kinaik ka nu tugum pronaik. ⁵⁸Pronaik le nu ndek David kusnana: Kiŋo mo, ne ima tuku kiŋo ŋgina le nu ndek lafumba sana: Ye piro taŋgo naŋe Yesi tuku kiŋo. Nu Betlehemnu ŋga Saul sana.

Yonatan nu David ndoŋ gulab mayena

18 ¹Saul nu David ndoŋ pasate deŋpurnaik le Yonatan nu David ndoŋ wamdus sailkinaik sulumba nu David tuku kume purna. ²Taŋana le Saul nu David ŋgailka tumba nuŋe wande mbolŋge pilna le nu maŋ luka mam nuŋe sota nda kina.

³Taŋamba minna le Yonatan nu David tuku kume purmba nu ndoŋ pasa katmba wamdus ulendinaik sulumba ⁴Yonatan ndek nuŋe tawi kuen silikina ta paska David tuna sulumba nuŋe kame agaŋ silikanu, kame bagi, tui paŋgar, let turmba kilmba David kile-tuna.

⁵Saul nu David kukulanu ta nu kumba kame bumba ŋgueu mbal kilmba bale farniŋganu. Taŋamba kumba minna le Saulŋge nu tumba kame kuasmbi ande tuku gabat minwa ŋga pilna le Saul tuku kame kuasmbi Israel taŋgo pino ŋakmba nane gare-garekinaig.

Saul nu David tuku ŋgueu mayok kina

⁶David nu Filistia mbal tuku kame gabat ta balena le Israel kame mbal nane Filistia ndoŋ kame bumba nane bale farka luka ilmba minnaig le pino kame ŋakmba tumbraŋ mindek Israel sinamŋge nane gare-gareka kupesmba mune ninde lika tambariŋ katniŋmba naŋgine gabat suŋgo Saul ndinŋge te-silikam kinaig. ⁷Pino kame ta mune ulmba sakinaig:

Saul nu ŋgueu mbal 1,000 bale farkina le David nu ŋgueu mbal 10,000 bale farkina ŋginaig.

⁸Taŋakinaig le Saul nu mune ta ismba gubra torna sulumba nuŋe wamdusmbi sakina: David nu taŋgo 10,000 bale faranu ŋgade sulumba ye taŋgo 1,000 ndo bale faranu ŋgade. Mine minemba nane nu tumba naŋgine gabat suŋgo palmbimŋgaig ŋga idusna sulumba ⁹nu David tuku gubra tumba tira dirka minna.

¹⁰Kinymba mafena le Kuateŋge guwa ŋayonu pilna le pro Saul tuku wamdus ŋginŋgan serna le nu wi kagru-kagrumba mbanduwaŋ gomba biyna le David nu nuŋe gita ta tumba mara mindek usremba minna taŋamba nu katna.

¹¹Tañana le Saul ndek nuje wamdusmbi sakina: Ese. Kile ne yejge kair turnamngit nga mbanduwanj kuanyingina kande David nu lo silina le manj ande gomba tumba kuanyingina kande ta mata nu lo silina le mbarna. ¹²Saul nu wam ta kanjermba Sunjo nu David sinzanmba ye ngumneyate nga idusmba nu David tuku kuru-kurukina. ¹³Ta tuku Saul nu David nuje wande mbolnje mine ndakuwa nga nu pilna le ka kame kuasmbi 1,000 tuku gabat minna sulumba David nu kame kuasmbi ta kilmba njueu mbal ndonj kame ulmba likina.

¹⁴Tañamba likina le Sunjo nu David sinzanj mayena le wam njakmba kanu ta pro mayenaig le ¹⁵Saul nu kanjermba David tuku kuru-kurukina. ¹⁶Tañana le nane Israel kuasmbi Yuda kuasmbi nane David kame gabat minmba kame ulmba likina ta kanjermba nu tuku nyu payamkinaig.

¹⁷Tañamba minnaig ma ma ait ande Saul ndek David sana: Ne mara mindek ye tuku piro tanjo minmba kame mbol sanjri tinja Sunjo tuku nyu mbolnje njueu mbal ndonj kame bumba mina ta ye yije kulim mulum Merab ne tanmbimngit nga sana. Saul nu David balewam fugumba kame mbolnje Filistia mbalnje balewaig nga David tanjamba sana. ¹⁸Sana le David ndek nu tuku pasa lafumba sakina: Ye tanjo nyu kugatok. Ye tuku tugu mata nane Israel njgamuknje nane nyu kugatok tukunu ye kulim naje ta tam kumu nj kuga njina ta Saul nu dirnanja sakina: Kuga. Ne yije kulim mulum ta tamngat njina.

¹⁹Tañamba minnaig ma ma nane munju kilam tuku ait madina ta ka kumungina le Saul ndek kulim nuje mulum Merab tumba David tuwe ndaka mbilmba Meholanu tanjo Adriel tuna. ²⁰Tañana le Saul tuku kulim nuje ande nyunu Mikal nu ndek David tam tuku torna le nane ka Saul sanaig le ismba ta maye njina sulumba ²¹ndek idusna: Ye Mikal tuwi le nu pinonu tumba Filistia mbal ndonj kame bumba tumailam kuwa le balewaig nga idusmba nu David sana: Ne yije kulim mulum tam mbulna tukunu kile kulim ande te ne pinonu ta nga sana.

²²Tañakina sulumba nu nuje piro mbal wika sanjngina: Tane ka David sijnsjndo te-minyomba sawap: Gabat sunjo nuje piro mbal mata nane ne tuku wamdus gare njak. Ta tuku ne Saul kulim nuje pinonu ta. Tane ka tanjamba David sawap njina le ²³nane ka David sanaig kande nu nane tuku pasa pitaimba sanjngina: Ye tanjo ande nyu njak nga idusmba gabat sunjo tuku kulim nuje tam tuku wam sa kuaki njgade e? Ye tanjo naj njguesuk tejen nde nda njina.

²⁴Tañakina le Saul tuku piro tanjo kame luka ka David mbulmba sakina ta Saul kubeu tunaig le ²⁵Saul manj ndek nuje piro mbal kukulniymba sanjngina: Tane ka tejenmba David sawap. Gabat sunjo nu ne aganj ndindombi ndo pino piyawam tuku sakat ta tejenmba. Ne ka nu tuku njueu mbal mbar lafuwam tuku Filistia tanjo 100 bale farka nane tuku nduwa njgaro kugerka kilmba nu tugum prowa nga David sawap

ngina. Saul nu idusmba David nu ka Filistia mbal ndoŋ kame bumba Filistia mbalŋge balewaig le kumwa nga idusmba nu piro ta David tuna. ²⁶Taŋana le piro taŋgo kame maŋ ka David kubeu tunaig le nu gabat suŋgo tuku kulim ta tam tuku wokina.

Saul nu David ait tuna ta kile ngina le ²⁷nu aŋge suk nuŋe kame kuasmbi kilmba ka Filistia taŋgo 200 bale farniŋmba nduwa ngaro naŋgine kugerka kilmba ka gabat suŋgo Saul tuna. Taŋana le nu ndek kulim nuŋe Mikal tumba David tuna le pinonu tina. ²⁸Wam ta mbolŋge Saul nu katesemba sakina: Suŋgo nu kile David ndoŋ minit ngina.

Saul tuku kulim nuŋe Mikal mata David tuku kume purna le ²⁹Saul nu David tuku kuru kuru mayemba nu ndoŋ ngueu ŋak minmba minna.

³⁰Filistia mbal tuku kame gabat sugo sugo nane pro Israel mbal ndoŋ kame buwanu ta David nuŋe kame kuasmbi ndoŋ nane suŋgomba bale faranu. Saul tuku kame kuasmbi nane suŋgomba nda bale faranu. Ta tuku nane taŋgo pino ŋakmba David tuku nyu ndo payamkinaig.

Saul nu David balewam tuku ndin sotina

19 ¹Saul nu David balewam tuku wamdusna sulumba nuŋe piro taŋgo kame kiŋo nuŋe Yonatan nane saniŋgina ta Yonatan nu David tuku kume purna tukunu ²nu ka David kila samba sakina: Mam nu ne balenam sakate tukunu ne indole maratukuk tiŋga siŋsiŋndo kaye ka ma kuirok ande piro mbolŋge kaŋgermba kuirka le ³sile mam ndoŋ kumba ne kuirkamŋgat ma ta tugumŋge tiŋga ye mam ne tuku sawi le nu ne mbolŋge ame maŋau kam sakuwa ndeta ye ne sanamŋgit nga David sana.

⁴David nu taŋamba kuirkam kina le Yonatan mam nuŋe ndoŋ pasata pasata kinaik ta Yonatan nu David tuku maŋau mayenu ke likina ta tuku mam nuŋe sana: Mam, ne naŋe piro taŋgo David ŋayo sili ndamba maŋau ande ke ndaka. Ta ndaŋam? Nu ne mbolŋge mbar ande ke ndakina. Nu maŋau ŋakmba kina ta nu ne turnumba ke likina sulumba ⁵nu nuŋe kumam tuku idus ndamba Filistia taŋgo ta balena le Suŋgoŋge sine Israel mbal Filistia mbal tuku wai mbolŋge kile-lukina le ne kaŋgermba gare-garekina. David nu mbar ande ke ndakina ta ne ndaŋam tuku ake sinaŋ nu tuku ndare kutuwam sakate ngina le ⁶Saul nu Yonatan tuku pasa ismba nu pasa saŋgri pilemba sakina: Suŋgo abo tugu ŋak nu tuku nyu mbolŋge ye siŋka saket. Ye David balewe nda ngina. ⁷Taŋakina le Yonatan nu kumba David wikina le prona le pasa ŋakmba mam nuŋe sakina ta nu kubeu tuna sulumba nu David tumba mam nuŋe tugum kina le David nu kame gabat tuku piro amboŋga kina ta ndo kumba minna.

⁸Taŋamba minnaig ma ma mara ande nane Filistia maŋ kame ilnaig le David nu nuŋe kame kuasmbi ndoŋ kinaig ka nane ndoŋ kame bunaig sulumba nane suŋgomba bale farkinaig le nane kua ka sili-silinaig.

⁹Ait ande Saul nu mbanduwanj ande waimbi biye njak nuje wandek sinamnje minna le Sunjonje guwa njayonu ta manj pilna le Saul mbol kina. David nu tanje gita katmba minna le ¹⁰Saul nu David mbanduwanj kuanyinja kair turam bafuna kande David nu mbanduwanj ta lo silina le kair nduasena. Tanjana le David nu pinderka kilim ka pro kina.

¹¹Furirna le Saul nu tanjo afu wam paguka kukulniŋmba saniŋgina: Tane ka David tuku wande kulatka minap le mafewa le maratukuk nu balewap nja saniŋgina le nane kinaig. Tanjanaig le piyo nuje Mikalnje David sana: Furir te mbolnje ndo ne kua kine ndaka ta indole maratukuk ne balenamnjaig nja David sana sulumba ¹²Mikalnje muli ande tumba bubre malanga mbolnje kusna le David nu muli ta dubimba ibenj ka kua ka pro kina. ¹³Tanjana le piyo nuje nu mbara kanunu ande tumba David tuku kinyam mbili mbolnje te-kinyena sulumba gabat tatu ande meme njuenumbi wakeiwanu ta tumba gabat mbolnje pilmba tawi kaina.

¹⁴Kile Saul tuku tanjo kame ta David tam pronaiŋ kande ¹⁵piyo nujeŋje nane saniŋgina: Nu guaze njak njina le nane luka kumba Saul kila sanaig le nu nane manj kukulniŋmba saniŋgina: Tane luka kape sulumba David mbain njak tumba yalpe le ye nu balewi le kumwa njina. ¹⁶Tanjakina le nane luka kinaig sulumba wandek sinam kumba mbain mbol mambilnaiŋ kande mbara kanunu meme njuenu gabat mbolnje pilna ta mbain mbolnje minna le kanjernaig. Kanjernaig sulumba nane luka kumba Saul sanaig le ¹⁷nu ndek Mikal wika kusnana: Ndanjam saka ne ye yabriyumba yije njuenu tanjo ta kanjer ndowat le kua ka pro ket njina le Mikal nu pasa lafumba sana: Nu ye sayina ye nu turi le kua kine ndakuwa ta nu ye baleyam sakina. Tanjakina le ye nu turen le pro kina nja mam nuje sana.

¹⁸David nu kua ka kina ka Rama tumbranje Samuel te-silikumba manjau kame Saulnje nu mbol kina ta kubeu tuna le Samuel nu ismba David ndonj kinaik ka Nayot tumbranje minnaiŋ.

¹⁹Tanje minnaiŋ le tanjo afunje pro Saul sanaig: David nu Nayot tumbranj Rama patumba tanje minit nja Saul sanaig le ²⁰Saul ndek tanjo afu kukulniŋgina le David biye tiwam kinaig kande tuan tanjo kuasmbi ande Samuel dubimba pasa yeki yeki kuklimba minnaiŋ le kanjerkinaig. Tanjanaig sulumba tanjo kame ta Kuate tuku Guwanje wamdus niŋgina le nane mata pasa yeki yeki kuklimba minnaiŋ.

²¹Tanjamba minnaiŋ le Saul nu isna sulumba nu manj tanjo afu kukulniŋgina le kinaig ta nane mata Kuate tuku Guwanje wamdus niŋgina le pasa yeki yeki saka minnaiŋ. Tanjanaig le Saul nu manj lato tanjo kuasmbi ande kukulniŋgina le kinaig ta nane mata wam ndui ta ndo kinaig.

²²Tanjanaig le Saul nuje miroŋ Rama kina ka kule burok ande Seku ma tugumnje minna ta tugum pronaiŋ sulumba tanjo afu kanjerka

kusnaniŋgina: Samuel le David ani tanje minik e ŋgina le nane nu sanaig: Nale Rama patumba Nayot tumbraŋge minik ŋginaig le ²³nu ndin dubimba Nayot tumbraŋ ta kumba ndinŋge Kuate tuku Guwa nu mbol prona le nu ndin dubimba kumba pasa yeki yeki kuklimba kina ka Nayot prona. ²⁴Prona sulumba nu tawi sunjo ta paskumba Samuel tugum tanje pasa yeki yeki kuklimba saka minna. Ki ait ta mbolŋge nu ki mbol tanjamba kinymba minna le ka furirmba maŋ mafena. Ta tuku nane kile yaba pasambi sakade: Saul nu mata tuan tanjo ande e ŋgade.

David nu Yonatan ndoŋ pasa katmba ŋgamunjal ulendinaik

20 ¹Saul nu Nayot tumbraŋ prona le David nu Saul ram kua ka ma ta kusremba Yonatan sota kina sulumba sana: Ye ame maŋau mam naje mbolŋge mbaren le nu ye baleyam bafute e ŋgina le ²nu lafumba sana: Mam ne balene nda. Nu ame maŋau kam bafumba ta nu ye sayumba yabuye nda. Ta tuku ye ne sanet nu ne balene nda ŋgina kande ³David maŋ lato sana: Ne ye tuku kume purte ta mam naje nu kila tukunu ne wamdus ŋayoŋgikat ŋga idusmba ne sane nda. Sunjo abo tugu ŋak nu tuku nyu mbolŋge ne tuku nyu mbolŋge ye sinja sanet. Mam naje buk ye baleyam bafute le kamuset ŋgina.

⁴Taŋakina le Yonatan nu ndek David sana: Ye ne ndaŋndaŋmba turnam tuku saka ta ye kamŋgit ŋgina le ⁵David nu tejenmba sana: Indole tambun kitek prote tuku ait ta ye gabat sunjo ndoŋ isukusam tuku ta ne woka ta ye ka gutoŋ tanje ait keŋmba kuirka minamŋgit. ⁶Taŋawi le mam naje nane promba isukusmba minmba ye kiringa kusnanuwa kande ne tejenmba sawa: Yar mindek nuje tugu nane promba Betlehemŋge maŋgurka atraukade tukunu nu pitik ndo kambim tuku ye sayat. ⁷Tanjamba mam naje sawa le nu ta maye ŋguwa ta ne katesewamŋgat nu ye bale ye nda. Ko nu gubra sunjo tuwa ndeta ne katesewamŋgat nu ye baleyam tuku wamdus kuyarkat ŋga Yonatan sana.

⁸Taŋakina sulumba nu maŋ lato sana: Sile buk Sunjo am mbolŋge pasa katmba ŋgamunjal ulendiken tukunu ne ye gilai ndaŋga ye sinzanyumba mina. Ko ye mbar ande ŋak ndeta ne ye tumba mam naje tuku wai mbolŋge pale le bale ndayuwa. Naje miroŋ ye baleya ŋgina le ⁹Yonatanŋge nu sana: Ne wamdus tanjamba nda ta. Mam nu ne ŋayo silinumba balenam bafuwa le ye kamusmba ta ye ne yabune nda. Ye ne kila sanamŋgit ŋgina le ¹⁰David ndek nu kusnana: Indole tane isukusmba minmba ne mam naje ye tuku ŋga kila sawa le nu gubrambi pasa lafuwa ta imanje pro ye kila sayamŋgat e ŋga Yonatan sana le ¹¹nu ndek David sana: Sile gutoŋ si kap sulumba pasa-pasakube ŋga nale tinja kinaik.

¹²Nale kinaik ka gutoŋ ta promba kile Yonatanŋge David sana: Singine Israel mbal tuku Mbara Sunjo sile pasa sakamŋgik ta nu isamŋgat. Indole ko aspile ait tejen mbolŋge ye mam ne tuku ŋga sawi le nu wokuwa

ndeta ye ne tuku pasa palmbimngit. ¹³Ko mam nu ne njayo silinam bafuwa ta ye ne kila sani le ne kaye. Ye tana ndawi ta Sunjo nu ye mapeye nda. Sunjo nu mam ndon minna tanjamba ndo nu ne ndon mata minwa le ¹⁴ye kume ndaka mini kande ne ye idusyumba Sunjonge sine mapesingit tanjamba ye mapeya le nane ye bale ndayuwaig. ¹⁵Tanjamba ndo Sunjonge ne tuku ngueu mbal njakmba njaijo siglikuwa le ne ye tuku ndare kame ndo mapenijamba sinzanjina nga David sana. ¹⁶Tanjakina sulumba Yonatan le David nakile ndare ndon pasa katmba Yonatan nga David sana: Sunjonge ne tuku ngueu mbal mapenijne nda ngina. ¹⁷Tanjakina sulumba Yonatan nu David tuku kume purna tukunu nu David man lato pasa sangri pilewa nga sana.

¹⁸Kile Yonatan ndek David sana: Indole tambun kitek tuku pagumba nye ait ta ne isukusam pro ndawa ta mam nu wamdus suluwamngat. ¹⁹Tanjawa sulumba ne aspile man ka ne ambonja kuirkina ma ndame sunjo Esel ngade ta ngumnemnge kuirka mina le ²⁰ye tui fatnu kejmba ne minamngat ma ta tugumnge aganj ande madiwanu sukmba parsingamngit. ²¹Tanjamba ye kijo ande tui fat kame ta sotam tuku kukulmba ne katesewam tuku pasa tejenmba sawamngit: Tui fat kame ta iben ta tanje ndekaig ngi ndeta ne tejenmba katesewa. Mam nu ne mbolnje manau ande ke nda. Ye pasa ta Sunjo abo tugu njak nu tuku nyu mbolnje sanet. ²²Ko ye kijo ta sawamngit: Tui fat kame ta o kasom sinje ndekaig ngi ndeta ne ma ta kusremba kua kaye. Sunjo nu ne kukulnuwa le ma ta kusremba pro kambim tuku nga sanate nga katesewamngat. ²³Sile pasa katmba sangri pilewik ta Sunjonge kanjerat. Nu mara mindek sile ndon minamngat ngina.

²⁴Kile David nu kina ka ma gutoj tanje kuirkina. Kuirka minna le tambun kitek prona le Saul nu isukusam promba ²⁵nuje mara mindek minyokanu mbili kair gemmba ta tumba minyokina. Tanjana le Yonatan nu tinjina le Abner pro Saul gemmba minyokina. David tuku mbili ta ndo ake minna ta ²⁶Saul nu ait ta mbolnje nu tuku kusna ndanjina. Nu tejenmba idusna: David nu wam ande Sunjo am mbolnje mbarmba nu purfenju kuga tukunu pro ndawat nga idusna.

²⁷Tanjamba idusmba minna le tambun kiteknu tuku ait arnu mbolnje David nu man isukusam nda prona le Saulnge kijo nuje Yonatan kusnamba sakina: Ndanam tuku Yesi tuku kijo ta kubele kite mata sine ndon isukusam pro ndawat ngina le ²⁸Yonatan nga mam nuje tuku pasa lafumba sana: Nu Betlehem kambim tuku ye dirnanga kusnayina sulumba ²⁹sakina: Yije abanje sine Betlehemnge mangurka atraukam tuku pasa pilna tukunu ne ye tuku gulab mayenu ndeta ne ye kaye nga le ye yije aba kame sota ka ngina. Wam ta mbolnje nu sine ndon isukusam pro ndawat ngina.

³⁰Tanjakina le Saul nu Yonatan tuku gubra torna sulumba sana: Ne ma ngamukok kutu ande. Ne Yesi tuku kijo ta ndon gulab mayete ta ye kila.

Ne naje wam ta mbolnje ndo tale ina naje ndonj kiko tamnjaik ngina sulumba ³¹sakina: Yesi tuku kiyo ta minwa ta ne gabat sunjo mine nda. Ta tuku ne tanjo afu kukulnja le kuwaig ka nu tumba prowaig le ye nu balewi ngina le ³²Yonatan nu pasa lafumba mam nuje sana: Nunje ame manau mbarna le ne nu balewam sakate ngina kande ³³Saul nu nuje mbanduwanj tumba Yonatan nduasewam tuku kuanyingina sulumba ndaflona. Tanjana le Yonatan nu mam nuje David balewam tuku wamdus sunjokanu njak ta katesena sulumba ³⁴nu gubra tormba isukusam tuku mbili ta kusremba kilim kina. Tambun kiteknu tuku ait arnu ta mbolnje nu isukuse ndaka minna le ka furirna. Ta ndanam? Mam nuje David kiko pilena le nu ta tuku wamdus tatrunkina le isukusam mbulna.

³⁵Mafena le maratukuk tinja Yonatan nu nakile pasa katnaik ta dubimba kiyo ande tumba David sota ma gutonj ta kinaik ka ³⁶ma gutonj tanje Yonatanje kiyo ta sana: Ye tui fat parsinji le o si ta kuwaig kande ne pinderka ka sota ngina. Tanakina le kiyo ta pinderka kumba minna le nu lukamba mbol mbol tui fat ande parsingina le simnje ndekina. ³⁷Kiyo ta nu kina ka tui fat ndekina magot ta tugumnje tinjina le Yonatan ndek wika sana: Dir dir si kaye. Tui fat ta o si tamnje ndekat ngina sulumba ³⁸Yonatan nu man lato kiyo ta wika sana: Ne ake tanje tinj mine ndaka. Pitik kaye ngina le kiyo ta ka tui fat tumba luka nuje gabat tugum kina. ³⁹Kiyo ta nu Yonatan manau kina ta tuku tugu katese ndana. Yonatan le David nakile ndo kila.

⁴⁰Kile Yonatanje kiyo ta tui pangarnu fatnu kame ta turmba kile-tumba kukulna le kilmba luka tumbranj kina. ⁴¹Kiyo ta luka tumbranj kina le David nu ndame manjur ngumnemnje kuirka minna ta tinja kilim ka promba Yonatan tugum tanje dagol tidronja lokam kejna. Tanjamba nu tinja Yonatan mumumba nale munju mumuka malmbikinaik.

David nu wamdus tatruka sunjomba malmbikina le ⁴²Yonatan ndek nu sana: Sile Sunjo tuku nyu mbolnje pasa sangri pilekenj ta Sunjo nu sile ndonj sikile ndare kame ta ndonj minmba minamngat tukunu ne ngamungal mukuk wamdus bulok njak kaye ngina le David nu tinja kina le Yonatan nu luka nuje tumbranj kina.

David nu Saul ram kua Ahimelek sota kina

21 ¹Kile David nu kua ka pris Ahimelek sota Nob tumbranj kina ka ta prona le nu David kanjermba kuru-kuruka nu tugum kumba kusnana: Ne ndanam naje mata te prote e ngina le ²David nu lafumba sana: Gabat sunjo Saulnje ye piro sat le te prowit. Nu tejenmba ye sayat. Ye ne piro tinmba kukulni le andenje ise ndakuwa nga sayat. Yinje kuasmbi nane ye te-silikam kande nane ma inumnje ye te-silikuwaig nga saningen. ³Kile ne bret afu njak ndeta ye 5 kile-sa. Kuga ndeta nyamaganj afu kise sa nga pris ta sana.

⁴Tanjakina le pris ta ndek nu sana: Ye ake bret afu mine ndakade. Tukul bret Kuate am mbolŋge patikanu ta ndo minig. Ne nanje kame tanjo ndonj tane pino ndonj kinye ndakade kande ne bret ta kila ŋga sana le ⁵David nu lafumba pris ta sana: Ye ne yabrine nda. Sine kile pino ndonj kinye ndakeg. Sine ŋgueu mbal ndonj kame buweg ta kame mbal nangine kame aganj ndende ta turmba Sunjo am mbolŋge purfeŋnu ndo minig. Kite sine piro ande kamŋgig tukunu sine tanjamba purfeŋnu ndo mineg ŋga sana.

⁶Nyamaganj afu mine ndakinaig tukunu pris ta tukul bret ta kilmba David kile-tuna. Nane tuku maŋau ta bret ambokok ta kilmba kile-kasoka bret kitek kilmba Kuate am mbolŋge patikanu.

⁷Ait ta mbolŋge Saul tuku aganjmor kulatkanu gabat Edomnu tanjo nyunu Dowek nu atraukam tuku Sunjo tuku Wandu mbol tanje minna. ⁸Minna le David ndek Ahimelek kusnana: Ne mbanduwanj ande ko kame bagi ande ŋak kande ye sa. Ye gabat sunjonje piro sat ta braiŋ kam tuku ŋgat le ye prepreka kame aganj ande te ndakit ŋga sana le ⁹nu ndek David sana: Ye kame bagi ndindo ndo minit. Ne buk Ela ma gutoŋ nziŋge Filistia tanjo Goliat balena nu tuku kame bagi ta tumba tawimbi songa pris tuku tawi ŋgirpemŋge pilnaig ta ndo minit. Tamŋgat kande te-tini ŋgina le David ndek sakina: Ese. Kame bagi ta mayenu ndo kame bagi afu minig tanjanj kuga ŋga yaimba tumba kina.

David nu kua ka Gat kina

¹⁰Kile David nu Saul ram kua ka kina ka Gatnu gabat sunjo Akis tugum prona le ¹¹Akis tuku piro tanjo kame David kanjermba ka Akis sanaig: Tanjo si Davidŋge. Nu nuŋe kilke tuku gabat sunjo. Nane pino kame o buk nu tuku mune ulmba kupesmba sakinaig: Saul nu ŋgueu mbal 1,000 bale farniŋgina le David nu ŋgueu mbal 10,000 bale farniŋgina ŋginaig ŋga Akis sanaig le ¹²David nu pasa ta ismba gabat sunjo Akis tuku kuru kuru mayemba ¹³nane tuku am mbolŋge nu ŋginŋgan tanjonje wam kekekina sulumba nu ndo ŋginŋgan mayewanu sukmba kumba ka tumbranj koranu fonde malaŋga mbolŋge ma kuyir-kuyarna sulumba subal promba miŋge zizin mbolŋge kutuka ndekina.

¹⁴Tanjaŋa le gabat sunjo Akis ndek nuŋe piro tanjo kame saniŋge lika sakina: ŋgan palmbinu te ndaŋam saka tumba ye tugum te prowaig? ¹⁵Tane idusde sine tuku tumbranj te ŋginŋgan tanjo kugatok e ŋga maŋ ŋgan palmbinu te tumba te ta prowaig? Tanjo te ye tuku wande mbolŋge nda palpe le minwa ŋga saniŋgina.

David nu Adulam sikar burok sinam tanje minna

22 ¹Kile David nu Gat kusremba kua ka kina ka Adulam sikar burok kumba tanje minna. Minna le nuŋe aba kat nuŋe, nuŋe kuasmbi ŋakmba nu tanje minna ta isnaig sulumba nane kinaig ka tanje

nu te-silikinaig. ²Tañanaig le tanjo afu nane piti ñak ñak afu ndametin kugatok afu ndagari ñak ta nane kua ka David te-silika nu ndon tanje minnaig sulumba nu nanjine gabat minwa nga madinaig. Nane kuasmbi tanje kua ka nu ndon minnaig ta ulendimba 400.

³Tañamba minnaig ka mara ande David ndek tinja Misper tumbran Moab kilke mbol kina sulumba Moabnu gabat sunjo ta sana: Ye yije ina mam kilmba pro ne tugum tenje kusreki le minwaik le Kuatenje ye mbol ndanndanjamngat ta kila pili sulumba man luka pro kilamngit nga sana.

⁴Tanjaka sana le Moabnu gabat sunjo nu wokina le David ndek ina mam nuje kilmba nu tugumnje kusreka nu nuje tinja luka kumba ka sikar burok sinam tanje kuirka minnaig.

⁵Tañamba minnaig le mara ande tuan tanjo Gad nu David tugum promba sana: Ne tinja sikar burok te kusremba Yuda ma tugu mbol kaye ngina le David nu ndek tinja Heret ma yamban sinam ta kina.

Saulnje pris kame bale farnjina

⁶Minnaig ma ma nane afunje David nuje kuasmbi kilmba ka Heret yambannje minnaig ta kumba ka Saul sanaig. Sanaig le Saul ndek Gibeat tumbran bij mbol tanje ail sunjo ande kumnemnje nuje mbanduwan biye ñak minyokina sulumba piro mbal nu laipmba minnaig ta ⁷sannje likina: Tane Benyamin tuku kuasmbi tane ise tiwap. Tane idusde Yesi kiño nuñenje tane nyam piro sugo sugo grep piro sugo sugo walmba tinjuwa sulumba kame gabat maditinmba kuasmbi 1,000 ko kuasmbi 100 kulatkam tuku patikamngat nga idusde e? ⁸Tane tanamba idusnaig sulumba pasa katmba ye yije kiño Yonatan nale Yesi kiño nuje ndon wamdus ulendinaik ta ye yabuyinaig e nga sannje likina sulumba sakina: Yije kiño nu yije piro tanjo David ndon wamdus ulendinaik tukunu David kile ye ñayo siliyam tuku ndin sotate ta tane tuku andenje ye idusyumba ye kila sa ndayina ngina.

⁹Tañakina le Edomnu tanjo Dowek nu Saul tuku piro mbal tugum tanje minna nuje ndek Saul sana: Ye Yesi kiño nuje pro Nobnje Ahitub kiño nuje Ahimelek tugum prona le kanjeren. ¹⁰Ahimelek ndek Sunjonje David sinzanwa nga yabanja sulumba nyamagan afu kile-tumba Filistia tanjo Goliat tuku kame bagi ta turmba David te-tuna nga Saul sana le ¹¹nu pasa ta ismba tanjo afu kukulningina le ka Ahimelek nuje kuasmbi ndon Nobnje pris pirokinaig ta ñakmba kilmba gabat sunjo Saul tugum pronaig.

¹²Kile Saul ndek Ahimelek sana: Ahitub kiño nuje, ye ne ndon pasa ñak ngina le nu ndek sana: O gabat sunjo, ne saka le isi ngina le ¹³Saul ndek nu sana: Yesi kiño nuje ne sota kina le ne ndanam saka nyamagan afu kile-tumba kame bagi te-tumba Kuatenje sinzanwa nga nu tuku yabanja? Ne tanjana le kile nu ye ñayo siliyam tuku tair minit ngina.

¹⁴Tañakina le Ahimelek ndek Saul tuku pasa lafumba sakina: Ne tuku piro mbal te ima David suk miŋge dubi mayete? Naŋe mbiyel naŋe nu kame gabat minmba ne kigraibka ne tuku wande mbolŋge nyu suŋgo ŋak minit. ¹⁵Ta tuku ye Kuate yabaŋmba nu sinzaŋwa ŋgen wam ta kitek ande ken le ne ye yiŋe kuasmbi te ndoŋ sine kilmba pasa mbolŋge patikate e? Nu ne ŋayo silinam tuku tair minanu ŋgate pasa ta sonndo ye gilai ŋgina kande ¹⁶gabat suŋgo nu tuku pasa ta lafumba sana: Kuga. Ne naŋe kuasmbi ndoŋ tane ŋakmba kumamŋgaig ŋgina sulumba ¹⁷nu kame mbal nane laipniŋmba minnaig ta saningina: David nu ye ram kua ka kina ta nane kila ta nane ye yabuyumba nu mapenaig le kina tukunu tane Suŋgo tuku pris kame te kilmba bale farap ŋgina kande nane pris kame ta bale faram tuku kuru-kuruka mbulnaig. ¹⁸Mbulnaig le Saul ndek Doweck sana: Ne ilmba pris kame te kilmba bale farka ŋgina le nuŋge pro Suŋgo tuku pris 85 ta ŋakmba bale farke suglukina.

¹⁹Tañana le Saul nu tiŋga pris kame ta tuku tumbraŋ Nob kina sulumba tange nu taŋgo pino, kiŋo kame, kutu amo mbolok, makau doŋki agaŋmor ŋakmba bale farmba tumbraŋ sina tumu pilna. ²⁰Tañana le Ahimelek tuku kiŋo nuŋe Abiatar nuŋge ndo kua ka David sota kumba ²¹Saulŋge Suŋgo tuku pris kame bale farniŋgina wam ta kubeu tuna le ²²David ndek nu sana: Ye pro mam naŋe tugumŋge minen sulumba Doweck tange minna le kaŋgermba ye buk idusen ta kile kumuŋgat. Osese. Yeŋge ne tuku ndare tuma yambarken. ²³Ta tuku ne kuru kuru ndaka. Saul nu sile balesikam tuku ndin sotate tukunu ne ye ndoŋ teŋge mina le yeŋge ne kigraibkamŋgit ŋga Abiatar sana.

David nu Keila mbal turkina

23 ¹Tañamba minnaig ma ma mara ande taŋgo afu nane pro David kubeu tumba sanaig: Nane Filistia mbalŋge pro Keila mbal ndoŋ kame bumba nane tuku nyamagaŋ kile-wandekkinaig ta ŋakmba kuayarmba yomba kilmba kinaig ŋga sanaig.

²Tañaka sanaig le David ndek Suŋgo kusnana: Ye ka Keila mbal turka Filistia mbal ndoŋ kame buwam kumuŋ e ŋgina le Suŋgo ndek nu sana: Ta maye. Ne ka Keila mbal turka Filistia mbal bale farka ŋgina. ³Tañakina le nane David tuku kuasmbi ndek nu sanaig: Sine Yuda ma tugu te mbolŋge ŋgueu mbalŋge kugor-kugorka minig le ne ndaŋam saka kile maŋ Keila mbal turka Filistia kame kuasmbi suŋgo ta ndoŋ kame buwam sakate ŋga David sanaig.

⁴Tañakinaig le David maŋ lato Suŋgo kusnana kande nu sana: Tiŋga Keila tumbraŋ kaye le yeŋge ne sinzaŋnumba Filistia mbal kilmba ne tuku wai mbol patikamŋgit ŋgina. ⁵Tañaka sana le David nuŋe kame kuasmbi kilmba ka Keilaŋge Filistia mbal ndoŋ kame bumba nane suŋgomba bale farnaig sulumba nane tuku agaŋmor ŋakmba yaika kilmba Keila mbal taŋgo pino ŋakmba kile-luka kilna.

⁶Abiatar nu o buk pris tuku tawi ta tumba kua ka David sota kina.

⁷Kile David nu Keilaŋge minna pasa ta nane afu kinaig ka Saul sanaig le nu ndek sakina: Ese. Kile Kuateŋge nu tumba ye tuku wai mbolŋge palmbimŋgat. Nuŋe miroŋ tumbraŋ suŋgo koranu ta sinam kina ŋgina sulumba ⁸Saul ndek nuŋe kame kuasmbi kilmba David tuku kuasmbi kugorkam Keila kinaig.

⁹Saul nu David balewam kina ta David sanaig le isna sulumba nu pris Abiatar wika sana: Naŋe tawi ta tumba yale ŋgina. ¹⁰Abiatar nu pris tuku tawi ta tumba prona le David ndek yabaŋmba sakina: O siŋgine Israel mbal tuku Mbara Suŋgo, Saul nu piro taŋgo naŋe ye tuku ŋga Keila tumbraŋ te ŋayo siliwam tuku ilit ŋgaig le isit. ¹¹Ta tuku ne ye saya. Tumbraŋ te tuku taŋgo kameŋge ye tumba Saul tuku wai mbol palmbimŋgaig e? Saul nu ye sota te ta prowamŋgat ta son sakaig e? O siŋgine Israel mbal tuku Mbara Suŋgo, ne ye kila saya ŋgina le Suŋgo nu sana: Au. Nu prowamŋgat ŋgina.

¹²Taŋakina le David maŋ ndek Suŋgo kusnana: Tumbraŋ te tuku taŋgo kameŋge ye yiŋe taŋgo kame te ndoŋ sine kilmba Saul tuku wai mbol patikamŋgaig e ŋgina le Suŋgo nu sana: Au. Nane taŋawamŋgaig ŋgina.

¹³David Suŋgoŋge taŋamba sana le nu tiŋga nuŋe taŋgo kuasmbi 600 ta kilmba Keila tumbraŋ ta kusremba nane duŋe fumbe ŋakmba mbol kinenumba minnaig le Saul nu David kua kina pasa ta ismba nu nane maŋ yoker ndakina.

David nu Sif ma baknu mbolŋge minna

¹⁴David nu kua ka kina ka Sif tuku ma taknu ma baknu taŋge kuirka minna. Saul nu mara mindek David sota minna ta Kuate nu David sinzaŋmba nu tumba Saul tuku wai mbol pile ndakina.

¹⁵David nu kina ka Sif ma baknu Horesŋge minna le Saul nu balewam tuku sota minna ta David sanaig le isna. ¹⁶Taŋana le Yonatan nu kina ka Horesŋge David te-silika Suŋgoŋge ne kulatkate ŋga nu wamdus saŋgri pilena sulumba ¹⁷sakina: Ne kuru kuru ndaka. Mam nu ne ŋayo siline nda. Mine minemba ne sine Israel mbal tuku gabat suŋgo mina le ye ne gemnu minamŋgit ta mata mam nu kila ŋga David sana. ¹⁸Taŋakina le nale Suŋgo am mbolŋge pasa katmba wamdus ulendinaik. Taŋamba David nu Horesŋge minna le Yonatan maŋ luka nuŋe tumbraŋ kina.

¹⁹Kile Sifnu taŋgo kame afu kinaig ka Gibeŋge Saul sanaig: O gabat suŋgo, ne isa. David nu kile sine tuku ma tugu Horesŋge minit. Nu Yuda yamban Akila biŋ mbolŋge kuirka minit. ²⁰Ta tuku gabat suŋgo, ne nu biye timba tam kande ne ndeka le sine ne turnumba nu biye timba tanmbimŋgig ŋga sanaig le ²¹Saul ndek nane saniŋgina: Tane ye turyumba maŋau mayenu ndo kade tukunu Suŋgo nu tane ndoŋ minwa ŋgina sulumba ²²maŋ ndek saniŋgina: Tane kape sulumba ka nu minit

magot ta buro-burowap. Nu tanje minanu ngade ta son tanje minit e ta kanjerap. Tango ta nu ngisi-ngisikate tuku nga sayade tukunu ²³tane ka nu kuirke likate tuku magot ta nakmba katese mayemba pro ye tap le tane ndonj kumba ka nu korkorbe le nu kua ka Yuda ma animbi kuwa ta ye ka nane ngamuknge nu tamngit nga saningina. ²⁴Tanjakina le tanjo kame ta Saul kusremba ambonga nanjine tumbrañ Sif kinaig.

David nu nuje tanjo kuasmbi ndonj kinaig ka Maon ma baknu Yuda yamban kumam tanje minnaig le ²⁵Saul nu nuje kame kuasmbi kilmba David sota nane minnaig ma tamba kinaig le nane afu ka David sanaig. Sanaig le nu nuje tanjo kuasmbi kilmba kua ka Maon ma baknu sikar nak tanje ka minna. Tanje minna le Saul nu ismba David dubimba kina. ²⁶Saul tuku kuasmbi pro tabe dabil inum inum kinaig le David nuje kuasmbi kilmba tabe dabil inum inum Saul ram kua kinaig. Tanjanaig le Saul nuje tanjo kuasmbi ndonj nane buk David tuku kuasmbi kile-fag kinaig le ²⁷kile Saul tuku piro tanjo ande tumbrañnge pasa tumba promba Saul sana: Filistia mbal pro sine ndonj kame bude tukunu ne brañ luka yale nga sana le ²⁸Saul nu David yokermba minna ta kusremba nuje kame kuasmbi kilmba luka Filistia mbal ndonj kame buwam kina. (Ta tuku kile nane magot ta nyun ta Kame peukina tuku Sikar ngade).

²⁹Tanjana le David nu ma tugu ta kusremba kua ka kina ka Enjedi ma taknu sikar burok sinam tanje kuirka minna.

David nu Saul mapena

24 ¹Saul nu Filistia mbal yokerka kina ka kusreka mañ luka prona le nane afu pro nu sanaig: David nu kile ka Enjedi ma baknu sikar burok sinam ambenje minit nginaig le ²Saul ndek Israel tanjo sanjriknu 3,000 pilemba kilmba David biye tiwam tuku ma ande nyunu Meme nguikok tuku Sikar ta kinaig ka ³sikar burok sunjo ande tugum pronaig. Burok ta tugumnge sipsip tuku fonde mata minnaig. David nu nuje tanjo kame ta kilmba nane sikar burok ta sinamnge kuirka minnaig.

Kile Saul ndek sumbikam saka sikar burok ta sinam kina le ⁴David tuku kuasmbi tanje David sanaig: Ese. Kile ait te mbolnge Sunjonje ne tuku ngueu tanjo tumba ne wai mbolnje pilit. Ne ame mañau kam ndeta ka nga sanaig le David ndek kurauka kina ka Saul tuku tawi kuenu ta tundunnu ndo kat purmba tina ta Saul nu kamus ndana.

⁵David nu Saul tuku tawi tundunnu ta kat purmba tina sulumba nu ndafloit a nga wamdus fulilka ⁶nuje kame kuasmbi saningina: Tango te Sunjonje ye tuku gabat sunjo madina tukunu ye nu balewe nda ngina sulumba ⁷David nu pasa sanjrinu saka saningina: Tane Saul bale ndawap nga peuningina.

Kile Saul nu sikar burok sinam tanje sumbika denpurmba kilim ka kina le ⁸David ndek Saul ngumnem dubimba kilim kumba Saul wikina: O yiŋe gabat sunjo ngina le Saul nu mbilkina. Mbilkina le David ndek dagol tidronga lokina sulumba ⁹sana: Ne ndaŋam tanjo kame tuku yabri pasa yeŋge ne ŋayo silinam tuku sakade le nane tuku pasa ta isit? ¹⁰Ne kile kaŋgera. Ne kite ait te mbolŋge sikar burok te sinamŋge Sunjoŋge ne tumba ye tuku wai mbolŋge palet le tanjo kameŋge ye ne baleni nga sisenyaig ta ye ne Sunjoŋge ye tuku gabat sunjo madina nga ye nane peuniŋmba ne mapenit. ¹¹Mam, ne te kaŋgera. Ye ne balenam mbulmba ne tuku tawi kuen ta tundunnu ndo kat purmba tit. Ta tuku ne kaŋgermba katesewa. Ye ne mbolŋge maŋau ande ŋayonu kumba ne ŋayo sili ndanit ta ne ndaŋam tuku ye korkoryumba baleyam bafute? ¹²Sunjo sile tuku maŋau te pilewa sulumba ne ye mbolŋge maŋau kate ta lafunu ne tinwa. Yeŋge ne ŋayo siline nda. ¹³Ne wa mbuŋ kame tuku wam pagu pasa ta idusa. Nane tenjenmba sakade: Tanjo ŋayonu nu maŋau ŋaigonu ndo kate ŋgade. Ta tuku yeŋge ne ŋayo siline nda. ¹⁴Ne Israel mbal tuku gabat sunjo ta ne ye ame agaŋ le ye tumba korkoryate? Ye tanjo ŋai nguesuk kuga age kumak meu taŋaŋ. ¹⁵Ta tuku Sunjoŋge sile pilesikuwa sulumba ne ye mbol mbarte ta lafunu ne tinmba ye ne tuku wai mbolŋge te-lukuwa ngina.

¹⁶David nu pasate denpurna le Saul ndek nu wika sana: O kiŋo, ta nenje e ngina sulumba malmbika ¹⁷ndek David sana: Ye son mbar sunjokanu ne mbol ket ta ne tiŋrekn minmba maŋau mayenu ndo ye mbolŋge kate. ¹⁸Kite Sunjo nu ye tumba ne tuku wai mbol palet ta ne ye mapeyumba bale ndayat. ¹⁹Tanjo ande nu nuŋe ngueu tanjo te-silikuwa ta nu nu ake mapewa le kine nda ta ne taŋa ndawat. Ne ye mbol wam mayenu kat tukunu Sunjoŋge ne nyaro tinwa. ²⁰Ye buk katesewet. Ne sine Israel mbal ŋakmba tuku gabat sunjo minmba minamŋgat. ²¹Ta tuku ne Sunjo tuku nyu mbolŋge pasa saŋgri pilewa sulumba ye tuku gageu tumu pile ndaka nga David sana. ²²Taŋaka sana le David ndek pasa ta woka saŋgri pilena. Taŋana le Saul ndek luka nuŋe tumbraŋ kina le David nuŋe tanjo kuasmbi kilmba naŋgine minnaig mbi sikar burok ta kinaig.

Samuel nu kumna

25 ¹Taŋamba minnaig ma ma Samuel nu kumna le nane Israel mbal ŋakmba pro maŋgurka nu malmbinaig. Malmbiwe denpurmba nu tuku mindesiŋ tumba ka Rama tumbraŋŋge nuŋe wandembi tanje ŋgukinaig. ŋgukinaig le David nu tiŋga kuirka minna magot ta kusremba Paran ma baknu ta kina ka tanje minna.

David nu Nabal tuku pino kuembol tina

²⁻³Maonnu tanjo ande nyunu Nabal nu nuŋe agaŋmor kame ta tumbraŋ sunjo Karmelŋge kulatka minanu. Tanjo ta nu maror tanjo.

Nu sipsip 3,000 meme 1,000 ḡak minna. Piyo nuḡe ta nyunu Abigail. Nu pino ḡgarosu mayenu ranḡun mayenu. Tanḡo nuḡe ta nu mugru sambek nu gubra te-fagna tuku. Nu Kaleb tuku ndare.

Tanḡo ta tuku piro mbal nane Karmelḡe sipsip ḡguenu kugerka minnaig le nu ka nane kulatka tanḡe minna le ⁴David nu Paran ma baknu tanḡe minmba nane pirokinaig pasa ta isna sulumba ⁵nuḡe tanḡo 10 ta kukulniḡmba saniḡgina: Tane kape ka Karmelḡe Nabal te-silika ye tuku nyu mbolḡe gare pasa tape sulumba ⁶teḡenmba sawap: Ne nane gageu nane aḡanmor ḡakmba mage minwaig. ⁷Tane kile sipsip ḡguenu kugerka minig pasa ta David nu isna. Sine buk nane piro mbal ndoḡ minmba nane sipsip kulatkinaig le sine Karmelḡe nane ndoḡ gulab mayemba mingeḡ. Nane tuku aḡanmor inum kuayarmba ḡgisi ndageḡ. ⁸Ne nane piro tanḡo ta kusnaniḡa ta nane son ḡgamḡaig. Ta tuku ne kite pagumba nye sunḡo ta David nu isat sulumba sine kukulsingat. Ne nyamagaḡ afu minig ndeta afu sine siḡmba afu David tuku patika le kilmba kanḡig. Tane tanḡamba ka Nabal sawap ḡgina.

⁹David tuku tanḡo kame ta ka David wam pagukina tanḡamba ndo Nabal sanaig sulumba pasa lafunu isam tuku tair minnaig kande ¹⁰Nabal nu David tuku tanḡo kame ta teḡenmba saniḡgina: Yesi tuku kiḡo nuḡe David nu gabat sunḡo ndaḡ ndaḡ le ye nu nyamagaḡmbi turam tuku ḡga sakade. Kile piro tanḡo sunḡomba nanḡine gabat ram kua ka duḡe pisnemba minig. ¹¹Ndaḡam tuku tane bret kule aḡanmor ndemnu yiḡe piro mbal tuku kuanekit te kilmba ma biri sambek tane tiḡgam tuku sakade ḡgina.

¹²Tanḡakina le David tuku kuasmbi nane luka kumba ka Nabal nane saniḡe likina tanḡamba David kubeu tunaig le ¹³David ndek nuḡe tanḡo kame ta saniḡgina: Tane tiḡga kame bagi kilap ḡgina sulumba nu tiḡga nuḡe kame bagi tumba kame kambim tuku kuanekina. Tanḡamba nu nuḡe tanḡo 400 kilmba kame kina le tanḡo 200 kusrekina ta nane aḡaḡ ndende kulatka minnaig.

¹⁴Kile Nabal tuku piro tanḡo ande kina ka Nabal piyo nuḡe Abigail sana: David ma baknu tanḡe minmba nuḡe tanḡo afu kukulniḡgat le pro siḡine gabat gare pasa tawig le nu nane kasurniḡmba pitaikat ḡgina sulumba ¹⁵Abigail sana: Tanḡo kame ta sine ndoḡ mine mayegeḡ. Sine sipsip kulatka mingeḡ ta nane sine kulat magekinaig le aḡanmor inum ḡgisi ndakina. ¹⁶Sine nane tugum tanḡe sipsip kulatka mingeḡ ta nane mara mara sine kile-kogorka minnaig. ¹⁷Ta tuku ne isa. Kile David nuḡe tanḡo kame ndoḡ promba sine tuku gabat nuḡe gageu ndoḡ bale faramḡgat. Nabal nu tanḡo ande gubra te-fagte tuku. Sine nu sabe ta nu sine tuku pasa ise nda. Ta tuku ne kile ndaḡndaḡamḡgat e ḡgina.

¹⁸Tanḡakina le Abigail nu pasa ta ismba pitikndo tiḡga nyamagaḡ kuaneka bret 200 kilmba grep kule armba aḡanmor ḡgaronumbi

tolninganu ta kilmba sipsip kuapikanu 5 kilmba wit pasokanu afu kilmba bret fonfon 100 grep mbilmba pasokanu nak ta kilmba fik karenganu 200 kilmba nyamagan ta nakmba donki afu mbol patikina. ¹⁹Tanjamba nu sijsinjndo tanjo nuje kila sa ndamba nuje piro tanjo afu kukulniamba saniaina: Tane ambonga silap. Ye tane ngumnem dubiket ngina.

²⁰Nane kine sulunaig le Abigail nu ndek donki ande ponga kina ka te-tirma kumba minna sulumba David nuje kame kuasmbi ndon nane buk tabe ta ponga mbumba minnaig le kanjerkina.

²¹David nu wamdusmbi sakina: Ndanam saka ye tanjo ta tuku aganjmor nuje duje ngamu tanje kulat mageken le inum ngisi ndakina. Ye nu mbol manau mayenu ken ta nu lafumba ye kiko pileyat. ²²Ta tuku kite ye nuje tanjo kame nuje gageu ta nakmba bale far suglukamngit. Kuga ta Kuatenge yiye ngueu mbal mapeniinge nda ngina.

²³Kile Abigail nu David kanjermba nuje donki mbol patenga ibenkina sulumba David tuku kupe tugum tanje dagol tidronga ²⁴lokina sulumba David sana: O tanjo sunjo, ye wam mbarit ta tuku ye ne ndon pasa nak. Ye saki le ne isa. ²⁵Ne Nabal tuku pasa isat ta tuku gubra ndata. Nu mugru sambek nu gubra te-fagte tuku. Nu tuku nyu tugunu ta nginngan. Tanjamba ndo nuje manau nuje nyu ta dubite. Ne naje piro tanjo kukulniingat le prowaig ta ye nane kanjer ndakit. ²⁶Ne isa. Sunjonje ne peu ndanat kande ne tanjo ta tuku mbar ta lafumba nu buk balewat kande. Ta tuku Sunjo abo tugu nak nu tuku nyu mbolnje ne naje nyu mbolnje ye pasa sangrinu saket. Sunjonje ndo ne tuku ngueu mbal nakmba kilmba najo siglika Nabal mbol mata tanjamba kuwa ngina.

²⁷Tanjaka Abigail man lato sana: O tanjo sunjo, ne garenuwa nga nyamagan kilmba prowit te naje tanjo kuasmbi te nija sulumba ²⁸naje piro pino ye tuku mbar te ngilainga. Ne mara mindek Sunjo tuku ngueu mbal ndon kame bumba ne mbar ande ke ndakate tukunu Sunjonje ne gabat sunjo pilwa le minmba minamngat. ²⁹Tanjo ande pro ne ndon kame saka ne balenam bafuwa ta Sunjonje ne kigraibka kulat mayenumba ne tuku ngueu mbal kilmba sikpirmbi ndame bukngade le kinit tanan kile-pankamngat. ³⁰Sunjo nu ne mbolnje wam magenu kam sakina ta nakmba ne mbol kuwa le ne sine Israel mbal tuku gabat sunjo minamngat. ³¹Ta tuku ne ake sinan Nabal tuku mbar lafumba nu tuku ndare kutuwa ta ne gabat sunjo mina sulumba naje mbar ta idusmba wamdus pitinuwa le kikitikat. Sunjo nu ne sinzanuwa le piro pino naje ye idusya nga David sana.

³²Tanjakina le David ndek nu sana: Israel mbal tuku Mbara Sunjonje ne kukulnat le pro ye ndinje te-silikat. Ta tuku sine nu tuku nyu tedungube ngina sulumba ³³nu ndek sakina: Ne tuku wamdus mayenu tanje tanjo ta tuku mbar nu tuku ndare ake sinan kutuwikit nga ne ye peuyat. Ta tuku Sunjonje ne nyaro tinwa. ³⁴Israel mbal tuku Mbara

Sunġo abo tugu ħak nuġge ye peuyat. Ye nu tuku nyu mbolġe sanet. Ne ndinġe ye te-sili ndakat kande indole maratukuk Nabal tuku kuasmbi inum mine ndakate kande ġgina. ³⁵Taġakina sulumba David nu Abigailġe nyamagaġ kilmba prona ta yaimba sana: Kile ne wamodus bulok luka naġe wande mbol kaye. Ne tuku pasa maġau mayenu ta mbolġe ne ye muku seryate ġgina.

³⁶Taġakina le Abigail luka taġo nuġe sota kina ka tumbraġ prona kande Nabal nu pagumba nye sunġo gabat sugoġe pagumba nye sugokade taġamba kina sulumba nu kule nyumba gare-gare sunġokumba minna le Abigail nu pasa pasa ndana le ka mafena. ³⁷Mafena le Nabal nu kule nyumba ġgingankina ta ka purfena le piyo nuġe ndek wam kame prowe likinaig ta kubeu tuna. Kubeu tuna le Nabal nu pirerek purka kumaknu suk ndekina.

³⁸Taġamba minna ma ma ait 10 kuganaig le Sunġoġe Nabal balena le kumna. ³⁹Kumna le David nu pasa ismba sakina: Kile ye Sunġo tuku nyu te-duġget. Nuġe Nabal ye kiko pileyina ta lafuwat. Sunġoġe nuġe piro taġo nuġe ye peuyina le maġau ġayonu ke ndaken. Nuġe mbar ta nuġe miroġ nu kurau tawet ġgina. Taġakina sulumba David ndek taġo afu kukulniġgina le ⁴⁰nane ka Karmelġe Abigail sanaig: Sine Davidġe ne pinonu tam tuku sine kukulsingāt ġginaig le ⁴¹pino ta pasa ta ismba tiġga dagol tidroġga loka sakina: Ye nu tuku piro pino. Ye piro taġo kame tuku kupe minyaġgamġit ġgina. ⁴²Taġakina sulumba Abigail nu pastingā nuġe piro pino 5 kilmba nuġe doġki tumba poġga David tuku piro taġo dubika kinaig. Kinaig ka David tugum prona le Davidġe pinonu tina.

⁴³⁻⁴⁴David nu o buk Yesrelnu pino Ahinoam tina sulumba ġgumneġga nu maġ Saul kulim nuġe Mikal tina ta Saulġe yaimba tumba Lais kiġo nuġe Paltiel tuna. Taġo ta tumbraġ sunġo Galimnu.

David nu maġ Saul mapena

26 ¹Kile Sifnu taġo kame afu kinaig ka Gibeange Saul sanaig: O gabat sunġo, ne isa. David nu kile sine tuku kilke Yuda yamban Akila biġ mbolġe kuirka minit ġginaig le ²Saul ndek tiġga nuġe Israel kame kuasmbi saġgriknu 3,000 ta pilemba kilmba David biye tiwam Sif ma baknu ta kinaig ka ³Akila tabe yamban ndin taġe tumbraġ ulnaig.

David nuġe kuasmbi ndoġ ma baknu taġe minmba Saul nu biye tiwam prona ta ismba ⁴nu taġo afu kukulniġmba kape ka buro-burowap ġgina le nane kurauka kinaig ta Saul pro taġe minna le kaġgermba luka ka David kubeu tunaig. ⁵Kubeu tunaig le kile David ndek taġo afu kilmba Saul tumbraġ ulmba minna magot ta kinaig sulumba Saul nuġe kame gabat sunġo Ner kiġo nuġe Abner ndoġ kinymba minnaik le kaġgerkinaig. Saul nu ġgamu-ġgamuġe kinyna le nane kame kuasmbi

nu laipmba kinynaig. ⁶Tañamba minnaig le David ndek Hitnu tanjo Ahimelek le Abisai kusnanikina: Ima ye ndoŋ Saul tuku kuasmbi ma ulmba minig sinam nzi kaŋgik ŋgina le Abisai ndek sakina: Sile kap ŋgina. (Abisai nu Seruya tuku kiŋo nuŋe. Aba nuŋe Yoab).

⁷Furirna le David le Abisai nale kurauka Saul nuŋe kuasmbi ndoŋ tumbraŋ ulmba minnaig ta ndek kinaik ka Saul kinymba minna le kaŋgernaik. Saul nu nuŋe mbanduwaŋ ta tumba gabat tatum tanje te-timba ŋgamu-ŋgamuŋe kinyna le Abner kame kuasmbi ŋakmba nane nu laipmba kinynaig.

⁸Tañamba kaŋgerka Abisai ndek David sana: Kile Kuatenje naŋe ŋgueu tanjo ta tumba ne wai mbolŋge palet. Saka le nuŋe mbanduwaŋ te tumba manyub kilke turi le kumwa ŋgina kande ⁹David ndek nu peumba sana: Ne nu mba tuwe ndaka. Suŋgoŋge gabat madina ta andeŋge balewa ta Suŋgoŋge nu mapewe nda ŋgina sulumba ¹⁰sakina: Ye Suŋgo abo tugu ŋak nu tuku nyu mbolŋge ne sanet. Suŋgoŋge Saul balewamŋgat. Nu ake kumamŋgat e ko nuŋe ŋgueu mbalŋge balewaig le kumamŋgat e ta Suŋgo nuŋe ait. ¹¹Suŋgoŋge gabat suŋgo madina ta ye nu balewe nda. Nuŋge ye peuyate. Sile nu tuku mbanduwaŋ murko kule te ndo kilmba kap ŋga sana sulumba ¹²David ndek mbanduwaŋ murko kule gabat tatumŋge ta kilmba Abisai ndoŋ kinaik ta tanjo ande nale kamuska kaŋger ndakina. Nane ŋakmba Suŋgoŋge ginyum paknu niŋgina le ndo kinymba gilainginaig.

¹³Kile nale nane kusreka kinaik ka ka David nu tabe inum poŋga funu mbolŋge tiŋgina sulumba ¹⁴Abner nuŋe kame kuasmbi ta ndoŋ wika saniŋgina: Abner o. Ne ye tuku pasa isit e ŋgina le Abner ndek nu tuku miŋge lafumba sakina: Ne imanŋge gabat suŋgo wikate e ŋgina. ¹⁵Tañakina le David ndek Abner maim maim te-tumba wi kuenjka sana: Ne Israel ŋgamukŋge tanjo nyu ŋak ŋgate ta ndaŋam saka naŋe gabat suŋgo ta kulat maye ndawat le tanjo ande nu ŋayo siliwam sinam ket? ¹⁶Ne tañamba gubat suŋgo kulatkate tuku e? Tane tanjine gabat suŋgo Suŋgoŋge madina ta kulat maye ndawaig. Ta tuku ye Suŋgo abo tugu ŋak nu tuku nyu mbolŋge siŋka satinŋet. Tane ŋakmba kumam kumuŋ. Tane gabat suŋgo tuku mbanduwaŋ murko kule gabat tatum tanje ta kaŋgerkap ta kile aniŋge minig e ŋgina le ¹⁷Saul nu David tuku ŋin tugu ismba wika sakina: O kiŋo, ta neŋge e ŋgina le David ndek wika sana: Au. Yenŋe o. ¹⁸O gabat suŋgo, ye ame mbar ken le ne naŋe piro tanjo naŋe ye tumba yokeryate? ¹⁹O gabat suŋgo, ne naŋe piro tanjo tuku pasa te isa. Ne Suŋgoŋge kukulnat le ye ŋayo siliyam tuku ye sotate ndeta maye. Ye nu tuku atrauki le Suŋgo nu maŋ ye tuku garewa. Ko tanjoŋge ne tuku wamdus kunde-kundenade ndeta Suŋgoŋge nane kasurniŋguwa. Nane ndaŋam tuku ye Israel kilke kusremba ka kasomok mbal tuku kilke mbolŋge nanjine yabri mbara bariŋgi ŋga ye tumba korkoryade? ²⁰Ta

tuku ye Sunjo kasomnje mini le tane ye tuku ndare kutu ndawap. Ne sine Israel mbal tuku gabat sunjo ta ne ye njai nguesuk kuga meu tanja baleyam tuku sota tanjo afu tabe mbolnje mula nindam tuku kuraukade tanjamba ne kate nja Saul sana.

²¹Tanjakina le Saul ndek David wika sana: O kiyo, ye mbaret. Kile ne man tawok te prowa le ye ne man njayo siline nda. Ne furir te mbolnje ye baleyam kumu ta ne ye mapeyat. Ye sinja mbamba nginngan manau ket ngina le ²²David ndek wika sana: O gabat sunjo, mbanduwan naje noten. Naje tanjo ande kukula le pro tumba kine tinwa. ²³Sunjo nu tanjo manau mayenu tinjeknu kate ta lafu mayenu tuwit. Kite Sunjo ne tumba ye tuku wai mbol palet ta ye Sunjonge ne madinina nga ne bale ndanit. ²⁴Ye ne mapenumba njayo sili ndanit. Tanjamba ndo kile Sunjo ye sinzanyuwa le mine mayemba wamdus bulok njak minamngit ngina le ²⁵Saul ndek David wika sana: O kiyo, Sunjo ne nyaro tinwa le ame manau kam bafuwa ta kumu-kumumba alonu tanjamba prowamngat ngina. Tanjaka saka denjurna le David luka nuje kuasmbi sota kina le Saul mata mbilka luka nuje tumbran kina.

David nu Filistia mbal sota kina

27 ¹Tanjamba minnaig ma ma David nu wamdusmba sakina: Ye te tanje mini ta Saul nu man wamdus mbilmba ye baleyamngat tukunu ye kua ka Filistia kilke mbol ka le kanyumwa le nu man Israel kilke mbol tenje ye sote nda nja idusna.

²Tanjamba idusna sulumba David ndek tinja nuje tanjo kuasmbi 600 ta kilmba Maok kiyo nuje Akis Gat mbal tuku gabat sunjo ta sota kambim saka ³nu nuje pino ar ta kilmba nuje tanjo kuasmbi nangine gageu kame ta turmba kilmba kina ka Gatnje Akis ndon minnaig. (David tuku pino ar ta ande Ahinoam nu Yesrelnu. Ande Abigail Nabal tuku pino kuembol nu Karmelnu). ⁴David kua ka Gatnje minna pasa ta Saul nu ismba nu man David sote ndakina.

⁵Kile David nu Akis tenjemba sana: O gabat sunjo, ye naje tumbran sunjo sinam tenje minet ta mayenu ndo kuga tukunu ne ye sinayumba kilke fudin ande serya le ye yije kuasmbi ndon ka tanje minyoki ngina le ⁶Akis ndek woka tumbran fudin Siklak David nane minyokuwaig nja serna. Ta tuku kile Siklak tumbran ta Yuda tuku gabat sugo nangine kulatka minig.

⁷David nu Filistia kilke mbol kumba minna ta yar ndindo tambun bailkamba turmba kinaig. ⁸Tanje minna sulumba David nu nuje kame kuasmbi kilmba ka Gesur mbal Gisri mbal Amalek mbal nane ndon kame bumba minanu. Mbal kame ta o buk ma tugu ta mbolnje tumbran ulmba minnaig tuku. Nane tuku kilke ta Sur kumamnje kina ka Isipnje dikngina.

⁹⁻¹¹David nu nane ndoŋ kame buwanu ta nu taŋgo pino ŋakmba bale far sugluka makau doŋki kamel agaŋmor ŋakmba ta kilmba tawi mindepiye agaŋ ndende ta turmba kile-sugluka luka Akis tugum kambinu. David nu tumbraŋ kame ta ŋakmba tumu pilmba ma sina minyaŋganu. Ta ndaŋam? Taŋgo ande pro Gatŋge Akis kila sawikat ŋga nu taŋawanu.

David nu Filistia kilke mbolŋge minna sulumba nu maŋau ndui ta ndo kumba minanu le Akis ndek nu kusnamba ne ka aŋiŋge kame ulmba prote e ŋga kusnawanu ta David ndek nu wam sisauka sawanu: Sine ka Yudaŋge o ka Yerakmelŋge o ka Ken ma ki prote kumam taŋge kame ulmba prowet ŋga Akis yabriwanu.

¹²Taŋawanu le Akis ndek David tuku pasa ta son ŋga wamdusmba sakanu: Son. Nu nuŋe ndare tuma Israel ndoŋ kame bute. Kile nu nuŋe mbal ndoŋ ŋgueu minmba ye tuku piro taŋgo minmba ye kulatka minmba minamŋgat ŋga idusanu.

Saul nu taŋgo kanunu wikanu pino ande sota kina

28 ¹Minnaig ka ait ande Filistia mbal naŋgine kame kuasmbi kile-maŋgurka Israel mbal ndoŋ kame buwam tuku ŋginaig sulumba Akis ndek David sana: Kite ne naŋe kame kuasmbi ta kilmba ŋakmba ye dubiyumba ka Israel mbal ndoŋ kame buwamŋgig ŋgina. ²Taŋaka sana le David ndek woka sakina: Ta maye. Ye ne tuku piro taŋgo. Ne ndaŋmba kam tuku saya ta ye taŋamba ndo kamŋgit ŋgina le Akis ndek sana: Ese. Ne taŋawa le ye ne tumba yiŋe ŋgarosu kulatkam tuku palmbimŋgit ŋgina.

³Samuel nu buk kumna le nane Israel mbal ŋakmba wamdus tatruka malmbimba nuŋe tumbraŋ Ramaŋge ŋgukinaig. Ait ta mbolŋge Saulŋge taŋgo kanunu wikanu mbal ta Israel kilke mbolŋge mine ndakuwaig ŋga ŋakmba pitaikina le sili-silinaig.

⁴Kile Filistia mbal pro Sunem tumbraŋ suŋgo ta makembiŋge kame buwam tuku ma ulnaig le Saul ndek Israel kame kuasmbi ta kilmba pro Gilboa tabe mbol taŋge ma ulmba minnaig. ⁵Taŋamba minnaig le Saul nu Filistia tuku kame kuasmbi ta kaŋgerka nu kuru kuru ŋayomba wamdus fulilka ⁶Suŋgo yabaŋmba kusnana: Ye kile ndaŋi ŋgina kande Suŋgo nu tuku pasa inum kiŋambi ko tukul ndamembi ko tuan taŋgo tuku miŋge mbolŋge mata lafuna le ise ndakina le ⁷nu ndek nuŋe piro mbal wika sanaigina: Tane kumba pino ande taŋgo kanunu wikanu ta sota te-silikap le ye ka nu kusnawi ŋgina le nane ndek nu sanaig: Pino ande taŋgo kanunu wikate tuku Endorŋge minit ŋga sanaig.

⁸Taŋaka sanaig le Saul ndek gabat suŋgo tuku mindepiye ta paska patika tawi kise kilmba kaika taŋgo armba kilmba furir ta mbolŋge ndo tiŋga ka pino ta tugum pronaig sulumba Saul ndek pino ta sana: Ye taŋgo

kumanu ande nyun ti le ne nu wika le ame wam prowamngaig ta ne sanuwa le ye saya nga pino ta sana kande ⁹pino ta ndek nu sana: Gabat sungo Saulnge Israel mbal tuku tango kanunu wikade mbal ta pitaikina ta ne gilai e? Ne ndanam saka ye te-mayokyumba baleyuwaig nga tanate ngina le ¹⁰Saul ndek pasa sangri pilemba sakina: Ye Sungo nyu mbolnge ne sanet. Ne wam te ka ta nane ne tumba pasa mbol pile nda ngina.

¹¹Tanakina le pino ta ndek Saul kusanana: Ye ima wiki nga iduste ngina le Saul ndek nu sana: Ne Samuel wika ngina.

¹²Tanaka sana le pino ta ndek Samuel wikina le mayok kina. Mayok kina le pino ta nu Samuel kangermba wi nyayomba Saul sana: Ne ndanam saka ye yabriyat? Ne Saulnge ngina. ¹³Tanakina le gabat sungo ndek pino ta sana: Ne kuru kuru ndaka. Ame aganj kanjerat ta ye saya le isi ngina le pino ta lafumba Saul sana: Ye mindekanu ande sambu kusremba mayok ket le kanjerit ngina le ¹⁴Saul ndek nu kusanana: Tango ta ndanj ndanj ngina le pino ta nu sakina: Tango saibo tawi kuenu silika mayok ket ngina le Saul nu katesena ta Samuelnge nga nu ndek dagol tidronga lokina.

¹⁵Tanana le Samuel ndek Saul kusanana: Ne ndanam saka ye wikat ngina le nu lafumba sana: Sungo nu ye ngumneyina le Filistia mbal ye ndonj kame buwam bafude. Ta tuku ye wamdupi piti sungo njak. Nu ye tuku pasa inum tuan tango tuku minje mbolnge ko kinambi sayate le ise ndaket tukunu ye kile ndanjndanjngit nga pro nenje ye saya nga ne wikit ngina.

¹⁶Tanakina le Samuel ndek nu sana: Sungo o buk ne ngumnenumba nu ne ndonj ngueu minit. Ne ndanam saka ye ne turnam tuku wikate? ¹⁷Sungonje o buk ye wam paguyina le ye tuku minje mbolnge pasa prona le ne isna ta nu kile dubimba kate. Nu Israel kulatkam tuku piro ta ne yainumba David tuna. ¹⁸Ne buk Sungo tuku minje ngurna. Nu Amalek mbal tuku gubra sungo tumba ne nane njakmba bale farkam tuku ngina ta ne kumu ndana. Ta tuku kile Sungo nu wam ta lafumba ne mbol kate. ¹⁹Ne naje kuasmbi Israel tane njakmba Sungonje kilmba Filistia tuku wai mbol patinungat. Indole ne naje kinjo kat naje ndonj kummba pro tenje ye ndonj minamngaig. Sungo nu Filistia mbal sinzanginjmba Israel tuku kame kuasmbi kilmba nane tuku wai mbol patinungat nga Saul sana.

²⁰Saul nu Samuel tuku pasa ta ismba kuru kuru mayemba ngurngurka kilke mbol ndeka milmailka kinye njak minna. Ta ndanam? Ki ait ka furir ngamuna nu isukuse ndaka minna tukunu nu milmailka minna.

²¹Tanjamba minna le pino ta ka Saul kuru kuru mayena le kangermba nu sana: O tango sungo, ye yinje ngarosu yambarkam kuru kuru ndaka ne tuku minje dubiwit. ²²Tanjamba ndo ne kile ye tuku minje dubimba tinga bret afu nyumba ngarosu sangri tingua le luka kaye ngina kande

²³Saul ndek nu sana: Ye isukusam mbulit ngina. Tanjakina le nuje piro tango ar ta pino ta ndoŋ nane dirnanjinaig le nu nane tuku miŋge dubimba tiŋga ka mbili mbol minyokina. ²⁴Minyokina le pino ta pre pre nuje makau fat butuknu ande kulatka minna ta balena sulumba pikmba ndemnu ta kilmba kuapikina. Kuapikina sulumba plaua yis kugatok ta kilmba pipmba bret afu wakeika pasoka ²⁵ningina le nane nyinaig. Nye deŋpurmba furir ndui ta ndo nane tiŋga luka nanjine tumbraŋ kinaig.

Filistia gabat nane David pitainaig

29 ¹Kile Filistia kame gabat nane kame kuasmbi kilmba pro Afekŋge ma ulmba manjurkinaig le nane Israel kame kuasmbi pro Yesrel ma kule bulbultembi tanje ma ulmba manjurkinaig. ²Nane Filistia tuku gabat sugo ta nanjine kame kuasmbi walmba afu 100 afu 1,000 tanjamba fetke lika kame tuku kuaneka tiŋge likinaig le David nu nuje kame kuasmbi kilmba Akis ndoŋ nane ngumnem dubikina.

³Tanjaŋa le nane Filistia tuku kame gabat ta nane kanjerka Akis sanaig: Ndanam Hibru tango kame te sine dubika kame kanjig nginaig le Akis lafumba nane saningina: Tango si Davidŋge. Nu Israel mbal tuku gabat sunjo Saul tuku piro tango ta nu o buk Saul kusremba yar ndindo tanjaŋ pro ye ndoŋ tenje minit ta tane gilai e? Ye nu wam afu mbarna le kanjer ndaken nga saningina kande ⁴nane kame gabat sugo sugo Akis tuku gubra pasa tumba sanaig: Tango si te-luka le ka tumbraŋ sernambi tanje ka minwa. Kuga ta nu nuje gabat sunjo Saul garewa nga mbilka sine ndoŋ kame bumba sine kilmba bale farikat. ⁵Tango si sine kila. O buk pino kame nane kupesmba mune ulmba sakinaig: Saul nu ngueu mbal 1,000 bale farningina le David nu ngueu mbal 10,000 bale farningina nginaig nga Akis sanaig.

⁶Tanjamba sanaig le Akis ndek David wika sana: Mbara Sunjo abo tugu ŋak nu tuku nyu mbolŋge ye ne sanet. Ne tiŋreknu. Ne ye dubiyumba kame mbol tiŋga ye turya nga iduset. Ne o buk ye sota prona kile minit ta ne wam ande mbarna le kanjer ndawen ta nane gabat sugo si nane ne sine dubi ndaka nga sakade. ⁷Ta tuku ne kile wamdus bulok luka tumbraŋ kaye ka tanje mina. Ne sine dubika ta kame gabat afu si ne tuku ndagariniŋgikat nga sana kande ⁸David ndek nu tuku pasa lafumba sana: O gabat sunjo, ye ne tugumŋge ame wam mbaren? Ye o buk ne tuku piro tugu pilen sulumba kile ye minet ta ye mbar ande ken le ne kame kambim tuku ye peuyate e ngina le ⁹Akis ndek nu tuku pasa lafumba sana: Son. Ye tuku am mbolŋge ne tiŋreknu Kuate tuku eŋel suk ta kame gabat afu nane sakaig ne sine dubika kame mbol kine nda nga sakaig. ¹⁰Ta tuku indole mafewa le maratukuk tiŋga ne sine kusreka naje kuasmbi o buk Saul tugumŋge kilmba ilna ta ŋakmba kilmba luka kaye nga David sana. ¹¹Tanjaka sana le David nu maratukuk tiŋga nuje

kuasmbi ta kilmba luka Siklak tumbraj Filistia kilke mbol kina le nane Filistia mbal ndek tinga Yesrel kinaig.

Amalek mbal Siklak tumbraj piynaig

30 ¹⁻³David nuŋe kame kuasmbi kilmba luka Siklak tumbraj kambim tuku kumba minnaig le Amalek mbal Yuda ma tugu ki prote kumamŋge promba Siklak tumbraj piynaig sulumba pino kutu ŋakmba kilmba kine sulunaig. Ande bale ndanaig. David nane ait keŋnu mbolŋge Siklak patumba mambilnaig kande Amalek mbalŋge tumbraj piynaig le pa guwa ma gur tingina le kaŋgermba nane pro tumbraj sinam kumba pino kutu ŋakmba kilmba kine sulunaig ta kaŋgermba ⁴nane malmbi ŋayonaig ka ka saŋgri kugamba baklele likinaig. ⁵David tuku pino ar ta Ahinoam Yesrelnu nale Abigail Nabal tuku pino kuembol Karmelnu ta mata kilmba kinaig.

⁶David nuŋe kame kuasmbi nane tuku pino kutu ŋgueu mbalŋge kilmba kine sulunaig tukunu nane David tuku gubra tormba nu ndamembi balewam tuku saka minnaig le nu ismba wamodus piti suŋgo tina ta nuŋe Mbara Suŋgonge nu saŋgri pilena le ⁷nu ndek pris Abiatar sana: Ka pris tuku tawi ta tumba pro ye sa ŋgina le nu kina ka tawi ta tumba pro David tuna. ⁸Tuna le David ndek Suŋgo kusnamba sakina: Ye Amalek kuasmbi ta dubika ka nane ndinŋge kile-siglikamŋgit e ŋgina le Suŋgonge lafumba sana: Ne nane dubika kaye ka pino kutu kame ta ŋakmba yaika kile-luka kilamŋgat ŋga sana. ⁹Taŋaka sana le David ndek nuŋe kame kuasmbi 600 ta ŋakmba kilmba Amalek mbal kupel kupel dubika kinaig ka Besor kule mbol ta pronaig. ¹⁰Pronaig sulumba taŋgo 200 nane saŋgri kugamba Besor kule pakarke fugunaig ta taŋge kusrekenaig le minnaig le David nu taŋgo 400 ta ndo kilmba Amalek mbal dubika kinaig.

¹¹Nane kinaig ka ndinŋge Isipnu taŋgo mo ande te-silika tumba David tugum kumba nane ndek Isip taŋgo ta bret afu tumba kule turmba tunaig le nyina. ¹²Taŋana le nane ndek fik kareŋganu soŋ ŋak ande tumba bret fonfon grep kareŋganumbi pipnaig tuku ta turmba nu tunaig le nyina. Taŋgo ta nu ait keŋmba nyamagaŋ kule kugatok minna tukunu kile nu nyamagaŋ ta kilmba nyumba maŋ saŋgri tina.

¹³Saŋgri tina le David ndek taŋgo mo ta kusnana: Ne anikok? Ne tuku gabat ima ŋgina le nu lafumba sana: Ye Isipnu ta Amaleknu taŋgo andeŋge o buk ye piyayumba tina. Ye ailfu guazeŋgen le nane teŋge ye kusreyinaig. ¹⁴Sine kageŋ ka Keret ma tugu Yuda ma tugu Kaleb ma tugu ki prote kumamŋge kame bugeŋ sulumba pro Siklakŋge tumbraj piygeŋ ŋga David sana.

¹⁵Taŋakina le David ndek taŋgo mo ta kusnana: Ne sine kilmba nane minig magot ta tumsingam kumuŋ e ŋgina le nu ndek sakina: Ne Kuate

tuku nyu mbolŋge ye bale ndayumba ye tumba yiŋe gabat tuku wai mbol pile nda ŋga pasa saŋgri pilewa le ye tane kilmba nane minig ma ta tumtingamŋgit ŋga David sana le wokina.

¹⁶Kile taŋgo mo ta ndek nane kilmba ka Amalek mbal mine likinaig ma ta kinaig. Kinaig ka ta pronaig kande nane Filistia kilke mbolŋge Yuda ma tugu mbolŋge gabis agaŋ ndende suŋgomba yomba kilnaig ta tuku nane gare-gareka pagumba nye suŋgo te-ibeŋnaig.

¹⁷Taŋamba minnaig le ka furirna le David nuŋe kame kuasmbi kilmba sinam ka Amalek mbal ndoŋ kame bumba nane bale farka kinaig ka mafemba maŋ furirna. David tuku kuasmbi taŋge nane ŋakmba bale far sulunaig. Amalek taŋgo 400 ndo kamel poŋga kua kinaig. ¹⁸Taŋanaig le David ndek pino kutu gabis agaŋ ndende ŋakmba Amalek mbalŋge kilnaig ta luka kilna sulumba nuŋe pino ar ta turmba kilna. ¹⁹Nane tuku agaŋ inum ŋgisi ndakina. Kiŋo kame kulim kame gabis agaŋ ndende ŋakmba Amalek mbalŋge kile likinaig ta kumu-kumumba kile-luka kilnaig. ²⁰Taŋanaig sulumba Amalek mbal tuku makau sipsip agaŋmor ta ŋakmba kilmba David tuku ŋga sisilaniŋmba amboŋga kinaig.

²¹Luka kumba minnaig le kuasmbi 200 matuk ka Besor kule makembiŋge kusrekinaig ta nane kaŋgerka tiŋga nane ndin kinaig ka ndinŋge nane tumaka ulendikinaig. Taŋanaig sulumba David ndek nane tugum kumba tane kumumbi minig e ŋgina le ²²nane David ndoŋ kinaig taŋgo afu ŋaigonu mugru sambek ta nane ndek sakinaig: Nane sine ndoŋ kine ndakinaig tukunu sine agaŋ ndende kame bumba kilgeŋ te nane walmba niŋge nda. Nane naŋgine pino kutu ndo niŋgap le kilmba kuwaig ŋginaig kande ²³David ndek sakina: Yiŋe tira kame, tane taŋa ndawap. Sine agaŋ ndende te Suŋgoŋge sinzaŋsiŋgina le luka kilgeŋ. Nuŋge sine turkina le kuasmbi sine tuku tumbraŋ piynaig ta kilmba bale farkigeŋ tukunu ²⁴ye tane tuku pasa ta dubiwe nda. Kuga. Agaŋ ndende ta ŋakmba walmba tane kinaig mbal nane agaŋ ndende kulatka minnaig mbal ta kumu kumu kilap ŋga saniŋgina.

²⁵David nu taŋaka saka pasa ta saŋgri pilena le Israel ŋgamukŋge pasa ta mara mindek dubimba kile mata taŋamba minig.

David nu Yuda mage mage agaŋ ndende walmba niŋgina

²⁶Kile David luka kina ka Siklak prona sulumba kame mbol gabis agaŋ ndende kile-lika pronaig ta walmba nuŋe tira kame Yuda mage mage ta tuku patike lika pasa turmba patikina sulumba sakina: Agaŋ ndende Suŋgo tuku ŋgueu mbal mbolŋge yaika kilgeŋ te ye walmba tane tiŋget ŋgina.

²⁷David nu agaŋ ndende walmba tumbraŋ tumbraŋ mage mage niŋgina ta teŋenmba. Betel mage mage. Ramot mage mage ki prote kumamŋge. Yatir mage mage. ²⁸Aroer mage mage. Sifmot mage mage. Estemoa mage

mage. ²⁹Rakal mage mage. Yeramel mbal mage mage. Ken mbal mage mage. ³⁰Korma mage mage. Bor-Asan mage mage. Atak mage mage. ³¹Hebron mage mage. Tumbraŋ afu turmba David nuŋe kuasmbi ndoŋ kupe pilmba likinaig mage mage mata walmba niŋgina.

Saul nu kumna

31 ¹David nu Siklakŋge minna le Filistia mbal nane Israel mbal ndoŋ Gilboa tabe mboŋge kame bunaig sulumba Israel mbal afu bale farniŋginaig. Afu nane sili-silimba kua kinaig le ²Filistia mbal nane dubika kinaig sulumba Saul tuku kiŋo kat nuŋe keŋmba Yonatan Abinadab Malkisua nane turmba baleniŋginaig.

³Saul nu minna ma ta mboŋge kame sangri tiŋgina le ŋgueu mbal afunŋe tui fat parsinga Saul tuiŋ tinaig le nu kumam bafumba ⁴kiŋo mo nu tuku kame agaŋ ndende kugrakina ta sana: Ne ilmba naŋe kame bagi ta gomba tumba ye baleya le kumi. Taŋawa le Filistia mbal ŋgaro nda pikanu si nane ye aza pile-pileyumba bale ndayuwaig ŋgina kande taŋgo mo ta nu balewam kuru-kuruka mbulna le Saul nu nuŋe miroŋ nuŋe kame bagi ta tumba te-timba patenŋa kame bagi ta mbol kumba kumna.

⁵Saul nu kumna le taŋgo mo ta nu kaŋgerna sulumba nu suk nuŋe kame bagi ta tumba te-tina sulumba patenŋa kame bagi ta mbol kumba kumna. ⁶Ki ait ndui ta mboŋge ndo Saul nuŋe kiŋo kame keŋmba ta taŋgo mo ta Saul tuku kame mbal nane ŋakmba kume farnaig.

⁷Saul nuŋe kiŋo kat nuŋe ndoŋ kumnaig le Israel kame kuasmbi nane kua ka sili-silinaig ta nane Israel kuasmbi afu ma gutoŋ Yordan kule make simŋge minnaig ta nane kaŋgerka nane mata kua ka tumbraŋ kusreka sili-silinaig le Filistia mboŋge pro tumbraŋ ta kile-lika taŋge kinynaig.

⁸Nane kinynaig ka mafena le Filistia mbal nane Israel mbal bale farnaig ta tuku kame agaŋ ndende paska kilam kinaig. Kinaig ka Gilboa tabe mbol taŋge Saul nuŋe kiŋo kat nuŋe keŋ nane tuku mindesiŋ naŋgine kaŋgerkinaig. ⁹Kaŋgerkinaig sulumba nane ndek Saul tuku ŋinfok kat purmba kame tuku agaŋ ndende paska kilmba nane taŋgo afu kukulniŋginaig le pasa tumba Filistia ma tugu ŋakmba mbol kine likinaig sulumba naŋgine zugu wandek sinam kumba taŋge maŋgurka kubeu niŋge likinaig le taŋgo pino ŋakmba ismba gare-garekinaig. ¹⁰Taŋanaig sulumba Saul tuku kame agaŋ ndende ta kilmba naŋgine pino mbara Astarte tuku zugu wande sinam taŋge patika Saul kiŋo kat nuŋe keŋ ta tuku mindesiŋ kilmba Bet-San tumbraŋ fonde mbol taŋge taikinaig.

¹¹Kile Yabes tumbraŋ mbal Gilead ma tugu mboŋge nane Filistia mbal Saul tuku mindesiŋ tumba taikinaig pasa ta isnaig sulumba ¹²nane taŋgo sangriknu afu kukulniŋginaig le furir ta mboŋge ndo nane tiŋga kinaig ka ka Bet-San promba fonde mbol taŋge Saul nuŋe kiŋo kat nuŋe keŋ ta

tuku mindesij taikinaig ta kilmba luka pro Yabes tumbranŋge mindesij kame ta pasokinaig. ¹³Pasokinaig sulumba isu kat nanŋine ta ndo kilmba Yabesŋge ail suŋgo ande kumnemŋge ŋgukinaig. Tanjanaig sulumba nane ndek kusem ndindo nyamagaŋ pinka minnaig.

2 SAMUEL

David tuku wam kube

Saul kumna pasa ta David sanaig le isna

1 ¹Nane Saul balenaig le kumna ait ta David nuŋe kame mbal kilmba ka Amalek mbal ndoŋ kame bumba nane bale farkina sulumba nane luka nanŋine tumbraŋ Siklak kinaig.

²David nu Siklakŋge minna le ait keŋmba kinaig le Saul tuku kame taŋgo ande kumba ka Siklak prona. Nu sagkanu taŋaŋ David tugum kumba dagol tidroŋga lokina le ³David ndek nu kusnana: Ne aniŋge prote ŋgina le taŋgo mo ta ndek lafumba sana: Ye kame sinamŋge Israel mbal bale farkinaig le ye kua ka te prowet ŋgina. ⁴Taŋakina le David ndek nu kusnana: Kame mboŋge ame wam prowe likinaig ta ye saya le isi ŋgina le taŋgo mo ta ndek nu sana: Sine tuku kame taŋgo nane kua ka sili-silinaig le Filistia mbaŋge sine tuku kuasmbi sunŋomba bale fariŋge likinaig. Taŋamba Saul le kiŋo nuŋe Yonatan mata balenikinaig ŋga David sana.

⁵Kile David ndek nu kusnana: Saul le Yonatan kumnaik ta sonndo ne kaŋgerkina e ŋgina le ⁶taŋgo mo ta lafumba sakina: O sunŋo, ye Gilboa tabe mboŋge minen sulumba Saul kaŋgeren ta nu nuŋe mbanduwaŋ ta kilke mboŋge te-timba nuŋe ŋgaro tugunemba tiŋ minna le kaŋgeren. Kame mbal hos mbol pinderkanu karis mbol pinderkanu mata nane Saul buk te-kornaig. ⁷Taŋanaig le nu mbilmbilka ye kaŋgeryumba wikina le ye woka nu sota kan le ⁸nu ndek ye kusnayina: Ne anikok ŋgina le ye Amaleknu ŋgen. ⁹Taŋaken le nu ndek ye sayina: Ne ilmba ye tapleya. Tui fat andeŋge ye te-mayeyat le ye kumam bafuwet ŋgina. ¹⁰Taŋaka nu buk surka ndeka kumam bafuna tukunu ye ka nu taplewen sulumba nu tuku gol hat kaikanu ta gomba tumba sagi nzar wai mban mboŋge ta paska ten sulumba agaŋ kame ta kilmba ne tugum te prowet ŋga David sana.

¹¹Taŋakina le David nu ismba ŋgamuŋgal tatrakina le nuŋe tawi fetfetna le nuŋe kuasmbi mata ŋakmba maŋau ndui ta ndo kinaig. ¹²Ta

ndaŋam? Saul le Yonatan, Israel kame mbal sunŋomba nane Kuate tuku kuasmbi ta kame sunŋo ta mbolŋge bale farkinaig tukunu nane malmbika nyamagaŋ pinka minnaig le ka furirna.

¹³Furirna le David ndek taŋgo mo ta kusnana: Ne anikok ŋgina le nu sakina: Ye Amaleknu. O buk mam nu Amalek kilke kusremba pro Israel kilke mbolŋge rawe taŋgo taŋaŋ minyokina ŋgina le ¹⁴David ndek nu sana: Ndaŋam saka ne Sunŋonŋe gabat madina ta balena ŋgina sulumba ¹⁵nuŋe kame taŋgo ande wika sana: Ne ilmba taŋgo te balewa le kumwa ŋgina le kame taŋgo ta kumba ka Amalek taŋgo ta kame bagimbi balena le kumna. ¹⁶Kumna le David ndek Amalek taŋgo ta sana: Ne Sunŋonŋe gabat madina ta balewanu sakat tukunu kile lafunu naŋe mironŋ naŋe ndare kutute ŋgina.

David nu Saul le Yonatan tuku ninankina

¹⁷Kile David nu ninanka Saul le kiŋo nuŋe Yonatan tuku ŋga mune-munekina sulumba ¹⁸nuŋe kuasmbi wam paguniŋmba saniŋgina: Tane mune te tumba ka Yuda taŋgo pino ŋakmba tumniŋgap le tago-tagomba kila pilwaig ŋgina.

Mune mbara ta Tui Mune. Kile mune ta Yasa tuku waŋe mbolŋge minit.

Tui Mune

¹⁹Sine Israel mbal tuku gabat kame tabe mbolŋge kume likinaig. Singine kame gabat ŋakmba kume likinaig.

²⁰Tane pasa te kumba ka Gat le Askelon mbal sa ndaniŋgap. Saniŋgap le Filistia pino kame kasomok pino kame nane ismba gare-garekubekaig.

²¹Singine kame gabat mbal tuku kandim kame kile ake sinaŋ Gilboa tabe mbolŋge mine likade.

Saul tuku kandim mata andeŋge maŋ gureŋ pisnewe nda.

Ta tuku sawe le mbai ŋgislu tabe ta mbolŋge nde ndakuwaik le nyamagaŋ mata tabe ta mbolŋge prowe nda.

²²Yonatan nu tui wai paknu.

Nu kame mbolŋge agaŋ inum tui ful ndawanu.

Saul tuku kame bagi ake sinaŋ mine ndakina.

Nu nuŋe ŋgueu mbal saŋgriknu ŋakmba bale farniŋganu.

²³Taŋgo pino ŋakmba nane Saul le Yonatan tuku gare tornaig.

Nale mara mindek kigri-kigriŋga minnaik sulumba kumu kumu ndo kumnaik.

Nale tuku pinder ta paŋus fumba kinit taŋaŋ.

Nale tuku saŋgri ta laion tuku saŋgri taŋaŋ.

²⁴Tane Israel pino kame tane Saul tuku ninanka malmbikap.

Nu tane tawi gurgur magenu ndo agaŋ ndende golmbi wakeikanu ŋgarosu mindepiye mayewam tuku tiŋge likina.

²⁵Kame gabat ar ta kame mbolŋge kumnaik.

Yonatan tuku mindesiŋ tabe mbol ambeŋge minit.

²⁶O yiŋe aba Yonatan, ye ne tuku sina suŋgo ŋak.

Sile muŋgu kume purkikeŋ wam ta pino kame nane ye tuku ŋga kume purde wam ta lite.

²⁷Kame gabat mbal ŋakmba kame mbolŋge kume likinaig le nane tuku kame agaŋ ndende mata ake ŋaigoŋgamŋgaig.

Yuda tuku tugu nane David naŋgine gabat minwa ŋga madinaig

2 ¹Kile David nu Suŋgo kusnamba sakina: Ye kumba ka Yuda mbal tuku tumbraŋ suŋgo ande mbol minyoki e ŋgina le Suŋgo nu ndek sana: Ta maye ŋgina. Taŋakina le David maŋ lato kusnana: Ye ka tumbraŋ ndaŋ mbol minyoki ŋgina le Suŋgo nu lafumba sana: Ne kumba ka Hebronŋge minyoka ŋgina. ²Taŋamba sana le David nu tiŋga nuŋe pino ar Ahinoam le Abigail kilmba kinaig ka Hebron tumbraŋ tumba minyokinaig. Ahinoam nu Yesrelnu. Abigail nu Karmelnu. Nu Nabal tuku pino kuembol Davidŋge tina.

³David tuku taŋgo kuasmbi naŋgine gageu ŋakmba David ndoŋ kinaig ta nane tumbraŋ afu Hebron tumbraŋ patuk patuk mine likinaig ta kilmba minyoke likinaig. ⁴Taŋanaig le Yuda taŋgo kame pro Hebronŋge David naŋgine gabat suŋgo minwa ŋga gureŋ tumba nu tuku gabat mbolŋge kutunaig.

Yabes mbal Gilead ma tugu mbol minnaig ta nane buk Saul tuku mindesiŋ tumba ŋgukinaig pasa ta David nu ismba ⁵nuŋe taŋgo afu kukulniŋmba saniŋgina: Tane kape ka Yabes mbal teŋenmba saniŋgap: Suŋgo nu tane nyaro tiŋguwa. Tanenŋe Saul nu siŋgine gabat suŋgo ŋga mindesiŋ nuŋe tumba ŋgukinaig ta tuku ye tane gare pasa tiŋget. ⁶Suŋgo nu tane sinzaŋtiŋmba minmba minwa. Tane gabat suŋgo Saul mbolŋge wam mayenu kinaig tukunu kile ye suk tane mbolŋge wam magenu kamŋgit. ⁷Taŋgine gabat suŋgo Saul nu kumna le kile nane Yuda mbal ye nane tuku gabat suŋgo mini ŋga madiyinaig. Ta tuku tane saŋgri tiŋga ŋgueu mbal tuku kuru kuru ndakap ŋga saniŋgap ŋgina.

Israel tuku tugu afu nane Isboset naŋgine gabat minwa ŋga madinaig

⁸Saul tuku kame gabat suŋgo Abner nu Saul kiŋo nuŋe Isboset^a tumba kua ka Yordan kule pakarka Mahanaim tumbraŋ kina. ⁹Kinaig ka taŋge Abner ndek Isboset nu Gilead, Asur, Yesrel, Efraim, Benyamin, Israel ma tugu ŋakmba tuku gabat suŋgo minwa ŋga madina.

^a **2.8** Isboset nyu ndinok Isbaal. Isbaal nyu ta tugunu: Baal tuku taŋgo. Baal nu yabri mbara ande Samuel nu o buk Israel mbal saniŋgina le pitainaig (1 Samuel 7.3-4 kaŋgerap). Ta tuku nane Isbaal nyu ta mata mbulmba Isboset ŋginaig

¹⁰Isboset nu yar 40 ŋak minna le nu Israel mbal tuku gabat sunĝo minwa ŋga madinaig le nu yar armba ndo Israel ma tugu kulatkina. Yuda tuku tugunĝe ndo David dubinaig le ¹¹nu yar 7 bateŋnu turmba Hebronŋe nane kulatkina.

Nane Israel mbal Yuda mbal ndoŋ kame bunaik

¹²Abner nu Isboset tuku kuasmbi kilmba Mahanaim kusremba Gibeon tumbraŋ pronaig le ¹³Seruya kiŋo nuŋe Yoab mata David tuku kuasmbi ndoŋ pro Gibeon kule kualiŋ tugum taŋge nane kile-siglikinaig. Isboset tuku kuasmbi pro kule kualiŋ make simŋge minyokinaig le David tuku kuasmbi pro kule kualiŋ make temŋge minyokinaig.

¹⁴Taŋanaig sulumba Abner ndek Yoab sana: Ye taŋgo mo afu madiniŋgi le ne mata taŋgo mo afu madiniga le nane kame agaŋ ndende kilmba kame saŋgri muŋgu tumkuwaig ŋgina le Yoab nu lafumba sana: Ta maye ŋgina.

¹⁵Taŋamba nane Isboset tuku taŋgo 12 madiniŋginaig ta nane ŋakmba Benyamin tuku tugu ndo. Nane pro David tuku taŋgo 12 ta ndoŋ kame bumba ¹⁶naŋgine naŋgine gabat waŋe roka kame bagimbi takel make kumu kumu nduaseka taŋgo 24 ta ŋakmba kume likinaig. Ta tuku nane ma tugu ta nyun ta Kame Bagi tuku Ma ŋgade.

¹⁷Taŋanaig le kame sunĝo kuasmbi ar ta ŋgamukŋge tiŋgina le David tuku kuasmbiŋge Abner tuku kuasmbi Israel mbal kile-ibenċkinaig le kua ka sili-silinaig.

¹⁸Seruya tuku kiŋo kame keŋmba kame mbolŋge minnaig ta nane tuku nyu teŋenmba: Yoab, Abisai, Asahel. Asahel tuku pinder nuŋe ta nane ŋakmba tuku pinder liniŋganu tukunu ¹⁹nu Abner madimba tumba yokerna le ²⁰Abner nu pinderka minmba mbilka mambilna kande Asahel nu madimba yokermba kina le nu kusnana: Ne Asahelŋge e ŋgina le nu sakina: Au. Yeŋge ŋgina. ²¹Taŋakina le Abner nu peumba sana: Ne ye yoker ndaya. Ne luka ka taŋgo ande tumba yokermba nu tuku kame agaŋ ndende ta yaimba kila ŋgina kande Asahel nu Abner tuku pasa ise ndaka nu ndo madimba yokermba kina le ²²nu maŋ lato sana: Ne ye yoker ndaya. Ye ne baleni ta ye aba naŋe Yoab am mbolŋge kikoyamŋgat ŋgina kande ²³Asahel nu nda isanu sukmba nu yokermba lok ndeka kina le Abner ndek nuŋe mbanduwaŋ tugunumbi ŋgumnem ŋgumnem te-lukina le Asahel fuŋgul mbolŋge nduasemba ka inumŋge bitekŋgina le nu kummba ndekina. Kummba ndekina le kame mbal afu pinderka pro taŋge Asahel tuku mindesiŋ kaŋgermba laipmba tiŋginaig le ²⁴Yoab nale Abisai nale ar taŋge ndo Abner madimba yokermba kinaik ka ka Ama tabe tugu mbol ta pronaik le ki ka ululuna. (Ama tabe ta Giya tumbraŋ ki prote kumamŋge Gibeon yamban kambim tuku ndin miŋge mbiŋge minit).

²⁵Ki ka ululuna le Benyamin tuku kuasmbi nane ka Abner te-silikinaig sulumba nane ka tabe fudiŋ ande mbolŋge tiŋga kame tuku kuaneka

minnaig. ²⁶Tanjamba minnaig le Abner ndek Yoab kanjermba wi kuenjka sana: Ne kame te minmba minwa nga iduste e? Kame te kuga ndawa ta sine munju ngueu minmba minamngig ta ne idus ndate e? Sine ndare ndindo ndo. Ne naje kuasmbi ta peuninga le maj sine yoker ndakuwaig nga Yoab sana le ²⁷nu pasa ta isna sulumba nu ndek lafumba sana: Kuate abo tugu jak nu tuku nyu mbolnje ye ne sanet. Ne ye peu ndayat kande yiye kuasmbi kile tane yokerka minig le ka ka mafete kande ngina. ²⁸Yoab nu pasate denjurna sulumba kame tukulmba nuje kame mbal maj Israel mbal yoker ndakuwaig nga tabil fitkina le kame ta kusremba sili-silinaig.

²⁹Kile Abner nuje kame mbal ndoj ma ta kusremba Yordan ma gutoj ta kuerka kumba minnaig le ka ka mafena. Mafena le ma gutoj ta kusremba Yordan kule pakarka kinaig ka ka ki mbilna le nane luka Mahanaim pronaig.

³⁰Abner nu nuje kame mbal kilmba kina le Yoab ndek nuje kame kuasmbi kile-mangurka burkina ta nu tuku kame tango 20 ndo te-denna. Asahel mata kumna. ³¹David tuku kuasmbinge Abner tuku kuasmbi 360 bale farnaig. Kuasmbi ta jakmba Benyamin tuku tugu ndo.

³²Kile Yoab tuku kuasmbi nane Asahel tuku mindesij tumba kumba ka Betlehem tumbranje mam nangine tuku ndame burok sinam tanje pilnaig. Pilnaig sulumba furir ndui ta mbolnje ndo nane tija luka kinaig ka ka mafena le Hebron pronaig.

3 ¹Kile David tuku kuasmbi Saul tuku kuasmbi ndoj kame maj tumba tijaig ka ka Yuda mbalnje Israel kuasmbi sunjomba bale farkinaig le Saul tuku kuasmbi buk denkina.

David tuku kiyo kat nuje

²David nu Hebronje minyokina sulumba kiyo 6 kile-patikina. Nane tuku nyu nangine tejenmba.

Kiyo mulum Amnon. Ina nuje nyunu Ahinoam. Nu Yesrelnu.

³Kiyo mulum dubiknu ta Kileab. Ina nuje Abigail. Nu Karmelnu Nabal tuku pino kuembol Davidje tina.

Kiyo keynu ta Absalom. Ina nuje Maka. Nu Gesurnu gabat sunjo Talmi tuku kulim nuje.

⁴Kiyo bailkanu ta Adonia. Ina nuje Hagit.

Kiyo inum Sefatia. Ina nuje Abital.

⁵Kiyo 6-nu ta Iream. Ina nuje Egla. Kiyo kame ta jakmba Hebronje kile-patike likinaig.

Abner nu David ndoj wamdus ulendinaik

⁶Kame sunjo Saul tuku kuasmbi David tuku kuasmbi ta minmba minna le Abner nu Saul tuku kuasmbi ngamuknje tango nyu jak mayok kina.

⁷Tañamba minnaig ma ma ait ande Isboset nu Abner sawe lika sana: Ne ndañam saka mam tuku piyo nuñe Rispa ndoñ kinyat ñgina. (Rispa nu Aya tuku kulim nuñe Saulñge pinonu tina tuku). ⁸Tañakina le Abner ndek gubra tormba nu sana: Ye Yuda tugu turket le ne ye saye likate e? Ye buk mam nañe Saul, nuñe tira kat nuñe, nuñe gulab kame dubiken ta kile ye minmba minet. Ne Davidñge ñayo silinam bafuna le yeñge ne kigraibken ta ne ndañam saka kile pino ta tuku ye saye likate ñgina.

⁹⁻¹⁰Tañakina sulumba nu mañ lato sana: Sunño nu buk David sana: Yeñge Saul tuku gageu pitaiki le nane Israel mbal tuku gabat sugo mine nda ñgina. Sunñoñge David nu Israel mbal Yuda mbal tuku gabat sunño minam tuku madina le nu Israel ma tugu ñakmba kulatkamñgat. Ta tuku ye ne sanet. Ye mata David sinzañamñgit. Ye pasa sanet te kumu ndawi ta Kuateñge ye mapeye nda ñga Isboset sana le ¹¹nu pasa ta ismba nu tuku kuru-kuruka maninok minna.

¹²Kile Abner ndek taño afu kukulñimmba saningina: Tane kape ka David teñemba sawap. Abner nu ne ndoñ pasa katmba wamdus ulendimba ne sinzañnuwa le Israel kuasmbi ñakmba ne ndo dubinamñgaig. Tane ka tañamba nu sawap ñga pasa pilna le nane ndek David sota kinaig sulumba ¹³Abner tuku pasa ta David kubeu tunaig le nu ismba nu suk lafumba pasa pilmba sakina: Tane ka Abner teñemba sawap. Ne tuku pasa maye ta ye wam ande ne sani le kumuwa le ye ne ndoñ wamdus ulendiwamñgit. Ne yiñe pino Mikal Saul kulim nuñe ta tumba ye tugum te prowa ñga nu sawap ñgina le nane pasa ta tumba luka Abner sota kinaig.

¹⁴Nane kinaig le David ndek nuñe taño afu kukulñimmba saningina: Tane kumba ka Isboset sawap le nu yiñe pino Mikal pilwa le luka prowa. Ye buk pino ta Filistia taño 100 tuku nduwa ñgarombi piyamba pinonu ten ñga sawap ñgina le nane pasa ta tumba Isboset sota kinaig.

¹⁵Isboset nu pasa ta sanaig le isna sulumba nu ndek taño afu kukulñingina le kinaig ka Lais kiño nuñe Paltielñge Mikal tina ta yaimba tumba David tugum kinaig le ¹⁶Paltiel nu malmbitamtam Mikal dubimba kina ka ka Bahurim tumbrañ pronaig. Tumbrañ ta pronaig sulumba Abnerñge Paltiel peumba ne luka nañe tumbrañ kaye ñga kukulna le nu luka nuñe tumbrañ kina.

¹⁷Kile Abner nu Israel mage mage kile-mañgurka saningina: Tane o buk David tañgine gabat sunño minwa ñga saka minnaig. ¹⁸Pasa ta kile idusap. O buk Sunño nu sakina: David nu yiñe piro taño. Ye nu sinzañ le yiñe kuasmbi Israel mbal nane Filistia mbal ñgueu mbal afu tuku wai mbolñge minig ta kile-luka kilamñgat ñgina. ¹⁹Tañamba saningina sulumba Abner nu mañ tiña Benyamin tuku tugu ta ndoñ minyoka tañamba ndo pasa katnaig sulumba kile nu tiña taño 20 kilmba nuñe ndoñ David sota Hebron kinaig. Kinaig ka tañge Israel mage mage

Benyamin tuku tugu nane pasa wakeimba katnaig ta David kubeu tuna le ²⁰David ndek Abner nuŋe kuasmbi ta ndoŋ isukusneningam tuku pagunaig.

²¹Taŋamba nane isukuse denpurmba Abner ndek David sana: Ye luka ka sulumba Israel mage mage ŋakmba tuku wamdus didiki le ne nane ndoŋ wamdus ulendimba ne Israel ma tugu te ŋakmba kulatkam tuku nzalinate taŋamba nane tuku gabat suŋgo minamŋgat ŋga David sana. Taŋakina le nu nuŋe kame kuasmbi peuniŋmba Abner mapenaig le nu kusremba kina.

Yoab nu Abner balena le kumna

²²Abner nu David kusremba kina le Yoab nu nuŋe kame kuasmbi kilmba ŋgueu mbal ndoŋ kame bumba gabis agaŋ ndende kilnaig ta ŋakmba yomba kilmba luka Hebron pronaig le ²³nane ndek Yoab kubeu tumba sanaig: Abner pro tenge siŋgine gabat David kaŋgerat le nu sine peusiŋgat le mapewig le luka kinit ŋginaig. ²⁴Taŋamba kubeu tunaig le Yoab ndek tiŋga gabat suŋgo David sota kumba ka sawe lika sana: Ne ndaŋam saka Abner mapewat le luka kinit? ²⁵Nu ne yabrinumba ne piroka likate wam ta katesewam prowat ta ne gilai e ŋgina.

²⁶Taŋamba sawe lika Yoab nu David kusremba kilim kina ka taŋgo afu kukulniŋgina le Abner ŋgumnem te-dubimba kinaig ka Sira kule burok tugum taŋge nu te-silika tumba luka Hebron pronaig ta David nu katese ndana. ²⁷Nane Abner tumba luka Hebron pronaig le Yoab nu wam sisauka Abner sana: Ye ne ndoŋ pasa ŋak ŋgina sulumba nu tumba fonde malaŋga tugum kumba ka taŋge kame bagimbi fuŋgul so fetkina le kumna. Ta ndaŋam? Abner buk Yoab mambo nuŋe Asahel balena ta lafumba nu Abner balena le kumna.

²⁸Abner nu kumna le nane afu kumba ka David kubeu tunaig le ismba nu ndek sakina: Abner balewaig le ndare kutukat ta ye yiŋe gageu ndoŋ sine tuku mbar kuga ta Suŋgo nu kila. ²⁹Ta tuku ndare ta kile luka Yoab tuku gageu ŋakmba pasokuwa. Nane tuku afu kareŋ we ŋak ŋak afu ŋgirŋger ŋak ŋak afu kupe baklelok minwaig. Afu kame bagimbi bale farwaig le kumwaig. Afu nyamagaŋ kugatok gubak minwaig ŋgina.

³⁰Abner nu buk kame suŋgo Gibeonŋge prona le Yoab nale Abisai tuku mambo nakile Asahel balena ta lafumba Abner balenaig le kumna.

Nane Abner tuku mindesiŋ tumba ŋgukinaig

³¹Kile David ndek Yoab nane saniŋgina: Tane taŋgine minde piye paska fetfetmba sinamanzer tawi siglika Abner ninanka malmbiwap ŋgina. Taŋakina sulumba David nu ter tumba kinaig le ŋgumnem dubikina le ³²nane Abner tuku mindesiŋ tumba Hebron tumbraŋ taŋge ŋgukinaig. Taŋanaig le David nu nuŋe taŋgo kuasmbi ŋakmba ndoŋ sambu laipmba ninanka malmbinaig.

³³Tanjamba David nu Abner tuku mindesij ninanka mune-muneka sakina:

Ndaŋam tuku Abner nu ŋginŋan taŋgo taŋaŋ kumat?

³⁴Ne kame mbolŋge kumna kande maye kande.

Nane taŋgo yabrinijmba baleniŋgig le kumig taŋamba ndo ne balenaig le kumat ŋgina.

Taŋakina le taŋgo pino maŋ nu tuku ninanka malmbinaig.

³⁵Malmbiwe denpurmba taŋgo pino ŋakmba David sanaig: Kile ne ka isukusa ŋginaig kande David nu pasa saŋgri pilemba nane saniŋgina: Ye isukuse nda. Ye pinka mini le ki ka butuŋguwa. Ye isukusi ta Kuate nu ye mapeye nda ŋgina le ³⁶taŋgo pino ŋakmba nu tuku pasa ta ismba nu wam ke likina ta kaŋgerka nu tuku gare suŋgo tinaig sulumba ³⁷Israel mbal ŋakmba Davidŋge siseŋkat le Abner bale ndawaig ŋginaig.

³⁸Kile David ndek nuŋe taŋgo kuasmbi ta wam paguniŋmba saniŋgina: Ki ait te mbolŋge kame gabat ande saŋgriknu kumat ta tane ŋakmba kila. ³⁹Yoab le Abisai nale saŋgri ŋaigo. Ye Kuateŋge gabat suŋgo madiyina ta ye nale peunikam fuguwet. Ta tuku Suŋgoŋge mbar ta tuku piya ta lafunu nikuwa ŋgina.

4 ¹Abner balenaig le kumna pasa ta Isboset nu ismba kuru-kuruka ŋgamuŋgal piti ŋak minna le nane Israel mbal mata ŋakmba piriri ŋayonaig.

Isboset tuku kame gabat arma

²Rimon tuku kiŋo arma Bana nale Rekab ndoŋ nale Isboset tuku kame gabat minnaik. Nale kame mbal kilmba ŋgueu mbal ndoŋ kame buwanu. Mam nakile Rimon nu Berotnu. Nane tuku tumbraŋ mboŋ ta Benyamin. (Berot tumbraŋ ta nane Benyamin mbal tuku ŋgade. ³Taŋgo pino o buk Berotŋge minnaig ta nane kua ka kinaig ka Gitaimŋge kile minig).

Yonatan tuku kiŋo nuŋe Mefiboset

⁴Saul tuku kiŋo nuŋe Yonatan nu kiŋo ande ŋak ta nyunu Mefiboset. O buk Saul nale Yonatan kumnaik le Mefiboset nu yar 5 ŋak minna le Yesrel mbalŋge pasa pilnaig le Yonatan tuku kuasmbi tugum kina le nane pasa ta ismba kutu kulat pino nu Mefiboset didik tumba kua kinaig ka biye baslena le nu ndeka kile isu ŋayo silina.

Kame gabat arma Isboset balenaik le kumna

⁵Ait ande ki mbol Isboset nu mabta nuŋe wande mbol kinymba minna le Rimon tuku kiŋo arma Rekab nale Bana ndoŋ tiŋga nu tuku wande mbol kinaig. ⁶⁻⁷Nale ar ta wam sisauka wit kilam tuku wandek sinam kinaik ka taŋge nale Isboset nu nuŋe mbain mbol kinymba minna le

kanjernaik sulumba kame bagimbi fungulnu nduasenaik le kumna. Kumna le njnfok kat purmba gabatnu tumba sijsiñdo tumba kua ka kinaik ka Yordan kule ma gutoŋ pronaik le furir ŋgamuna.

⁸Mafena le nale ar ta Isboset tuku gabatnu tumba ka gabat sunjo David tugum promba sanaig: O gabat sunjo, ne te kanjera. Te naje ŋgueu tanjo Isboset tuku gabat. O buk Saul nu ne ndoŋ ŋgueu minmba ne balenam tuku korkornina ta kile Sunjongo Saul tuku ndare ta lafunu pa niŋgit ŋginaik.

⁹Tanjakinaik le David ndek pasa lafumba sanikina: Sunjo abo tugu ŋak nu piti yeki yeki mboŋge ye sinzanyina. Ye nu tuku nyu mboŋge satiket. ¹⁰Ye Siklakŋge minen le tanjo ande pro ye sayumba sakina: Saul buk kumat ŋgina. Nu idusna ye pasa ta ismba gare-garekamŋgit ŋga idusna kande ye nu tuku wam kube pasa ta piya agar tanaj kame mbal wiken le nu tumba ka balenaig le kumna. ¹¹Tanjamba ndo tale mata ake sinaj tanjo nuŋe wande mboŋge kinymba minat le balewaik. Tale siŋka maŋau mbaraik le ye tale mapeke nda. Tale ndare kutuwaik ta lafumba ye kile tale baletikamŋgit ŋgina.

¹²Tanjaka David nu ndek nuŋe kame mbal saningina le nane tanjo ar ta kilmba ka balenikinaig. Balenikinaig sulumba kupe wai kat nakile kat pugurka kilmba pankinaig sulumba ŋgarosu kat nakile kilmba ka Hebron kule kualij tugum tanje taikinaig. Tanjamba kame mbal Isboset tuku gabat tumba ka Hebronŋge Abner ŋgukinaigmbi tanje ŋgukinaig.

David nu Israel mbal ŋakmba tuku gabat sunjo madinaig

5 ¹Kile Israel tugu ŋakmba pro Hebronŋge David sanaig: Sine siŋka ne ndoŋ ndare tuma ndindo ndo. ²O buk Saul nu sine tuku gabat sunjo minna le neŋge sine Israel mbal tuku kame gabat minna le Sunjo nu tejenmba ne sanina: Neŋge yiŋe Israel kuasmbi kulatka sulumba nane tuku gabat sunjo minamŋgat ŋga sanina ŋginaig. ³Nane tanjamba David sanaig le nu Israel gabat sugo sugo ŋakmba ndoŋ Sunjo am mboŋge wamdus ulendinaig. Tanjanaig sulumba nane ndek David nu Israel mbal tuku gabat sunjo minwa ŋga gureŋ tumba gabat mboŋge kutunaig.

⁴David nu yar 30 ŋak minna le nane nu gabat sunjo minwa ŋga madinaig. Nu yar 40 nane tuku gabat sunjo minna. ⁵Ambonja nu Hebronŋge Yuda mbal ndo kulatkina ta yar 7 bateŋnu turmba kina ka Yerusalemŋge nu Israel mbal Yuda mbal ulendimba kulatkina ta yar 33 kina.

David nu Yerusalemŋge Israel mbal kulatkina

⁶⁻⁸Kile David nu nuŋe kame kuasmbi kilmba Yebus mbal tuku tumbran Yerusalem^b kame kina le mbal ta nane idusnaig: David nu sine tuku

^b 5.6 Yerusalem tumbran ta nyu inum Sion ŋgade

tumbran tam kumuŋ kuga ŋga nane David maim maim pasa te-tumba sakinaig: Tanŋo am tukulok kupe baklelok nanenŋe ndin kuerwaig le ne sinam kambim kumuŋ kuga ŋginaig. Tanŋakinaig le David ndek nuŋe kame kuasmbi wam paguka saningina: Ye nane tuku ndagariyate. Tane kule burok silika fonde sinam kape sulumba am tukulok kupe baklelok nane ndoŋ kame buwap ŋgina. Tanŋakina sulumba David nuŋe kame kuasmbi kilmba Sion tumbran fonde kareŋnu ŋak ta sinam kumba tumbran ta tinaig. Tinaig sulumba nane tumbran ta David tuku Tumbran ŋginaig. Kile nane David tuku pasa ta idusmba yaba pasambi mbilmba sakade: Am tukulok kupe baklelok nane kilimŋe minwaig ŋgade.

⁹Tanŋamba David nu Sion tumbran fonde ŋak ta tumba minyokina sulumba tumbran ta nyunu David tuku Tumbran ŋgina. Tanŋamba nu ndek piro mbal saningina le nane tumbran fonde ŋak ta ki prote kumamŋe kilke diŋnaig tuku magot tanŋe wande patike lika Sion tumbran laipnaig le tumbran ta sungokina. ¹⁰Kuate Sunŋo Saŋgri Ŋayo nuŋe David sinzaŋna le nu gabat sunŋo saŋgri ŋak mayok kina.

¹¹Kile Tirus mbal tuku gabat sunŋo Hiram nu nuŋe gabat kame afu kukulniŋgina le piro agaŋ ndende, ail mage mage, ndamembi wande patikanu kila tanŋo kame turmba kilmba David tugum pronaig le ¹²David nu agaŋ ndende ta kaŋgerkumba nu Kuatenŋe Israel tugu ŋakmba kulatkam tuku gabat sunŋo madimba Israel mbal sinzaŋniŋgina ta katesena.

¹³Tanŋamba David nu Hebron kusremba Yerusalemŋe minyokina sulumba nu maŋ lato pino afu kilmba kutu afu kile-patikaig. ¹⁴Kutu kame ta nyu kat naŋgine teŋenmba. Samua, Sobab, Natan, Solomon, ¹⁵Ibar, Elisua, Nefeg, Yafia, ¹⁶Elisama, Eliada, Elifelet.

David nu Filistia mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibenŋkina

¹⁷David nu Israel mbal tuku gabat sunŋo madiwanu pasa ta Filistia mbal ndek ismba nane nu biye timba tumba kambim saka ilnaig le David nu pasa ta ismba nu tiŋga ka nuŋe tumbran fonde kareŋnu ta sinam kina.

¹⁸Tanŋana le nane Filistia kame kuasmbi ta pro Refaim ma guton tanŋe kame tuku kuaneka tumbran ulnaig le ¹⁹David ndek Sunŋo kusnamba sakina: Ye ka nane Filistia mbal ndoŋ kame buwi e ko kuga. Ye kame ka le ne ye sinzaŋyamŋgat e ŋgina le Sunŋo nu lafumba sana: Ne kaye. Ye nane kilmba ne tuku wai mbolŋge patiki le ne nane kile-ibenŋkamŋgat ŋgina.

²⁰Tanŋakina le David nu tiŋga ndek guton nzi kumba ka Filistia mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibenŋkina sulumba sakina: Sunŋo nu sawe piymba kule ndekate taŋaŋ ye tuku ŋgueu mbal tugewat ŋgina. Ta tuku nane ma tugu ta nyun ta Baal Perasim^c ŋgade.

^c 5.20 Baal Perasim nyu ta tugunu: Sunŋo nu kuasmbi tugete

²¹Filistia mbal nane kua ka nangine yabri mbara kanunu kusreke likinaig le David nuje kame kuasmbi ndon aganj kanunu ta kilmba kinaig.

²²Minnaig le ait ande Filistia mbal manj pro Refaim ma gutonj tanje kame tuku kuaneka tumbraj ulmba minnaig le ²³David nu manj Sunjo kusnamba sakina: Ye kile ndanangit ngina le Sunjo ndek nu sana: Kaye ka nane ndonj kame buwap ngina sulumba wam pagumba sana: Tane kumba tumailam tumailam ndakape. Tane kape ka nane laipniqmba ngumnem ngumnem ail sugo kumnem sinje kame tuku tinja tairngap. ²⁴Tane ye ail kame si fu mbol mbol liki le zigna ismba kande ye Sunjo ye ambonja Filistia mbal ndonj kame kinet nga tane ka kame buwap ngina.

²⁵Tanjaka sana le David nu Sunjo tuku wam pagu ta dubimba Filistia mbal Geba tumbrajnge bale farka kinaig ka ka Geser tumbrajnge tinjinaig.

Nane pasa katanu bokis tumba Yerusalem pronaig

6 ¹Kile David nu manj Israel kame kuasmbi sangriknu 30,000 kilmba mangurkina sulumba ²nu nane kilmba Kuate tuku tukul bokis tam tuku nga Bala tumbraj Yuda ma tugu mbol kambim kinaig. Tukul bokis ta Sunjo Sangri Njajo enjel kanunu armba ngamuknge minyok minit nu tuku tukul bokis.

³Nane Bala tumbraj promba Abinadab tuku wande tabe fudinj mbol minna ta mbol kinaig ka Kuate tuku tukul bokis ta tumba ka karis abonu mbolnje pilnaig sulumba luka kambim bafunaig. Tanjamba Abinadab tuku kinjo kat nuje Usa nale Ahio ndonj tinja karis ndin tumtummba didika kinaig. ⁴Ahio nu ambonjina. ⁵Tanjana le David nuje kuasmbi Israel njakmba karis ta dubimba kupesmba pate-patenja mune kuenja gita tagail tambarinj aganj ndende yeki yeki katniqmba Kuate tuku nyu te-dunja kinaig.

⁶Kile kuasmbi ta nane Nakon tuku wit baurnganu ma mbol pronaig le makau pailnu karis didikinaik ta mbiki-mbikekina le Kuate tuku tukul bokis ta bariska ndekam bafuna le Usa ndek wai pilmba bokis ta biye tina. ⁷Tanjana le Sunjo nu Usa tuku gubrana le nu balena le kumna. Ta ndanam? Usa nu Kuate tuku tukul bokis ta ake aganj ande nga idusna sulumba biye tina tukunu Sunjonje nu balena le kumna. ⁸Tanjana le David nu wam ta tuku ndagarina. Kile nane ma ta nyunu Peres Usa^d ngade.

⁹Kile David nu Sunjo kuru-kuruka sakina: Ye kile ndanndanjmba Sunjo tuku tukul bokis te tumba ka yije tugum pili le minamngat ngina sulumba ¹⁰nu bokis ta tumba Yerusalem kine ndaka mbilmba nu Gat

^d 6.8 Peres Usa pasa ta tugunu: Usa balena

tumbraj Obed-Edom tuku wande mbol kina. ¹¹Pro tanje nu bokis ta kusrena le tambun keŋmba Obed-Edom tuku wande mbol tanje minna. Minna le Sunjo nu tanjo ta tuku kuasmbi nyaro mayenu ningina.

¹²Gabat sunjo David nu Obed-Edom nuje gageu ndoŋ Sunjoŋge nyaro ningina pasa ta sanaig le ismba nu tinja Obed-Edom tuku wande mbol kumba Kuate tuku tukul bokis ta tumba Yerusalem kambim tuku nga tinja kina le Israel tanjo pino ŋakmba ndek gare-garekinaig. ¹³Nane Sunjo tuku tukul bokis ta tumba kuramba kambim saka tanjo kupe diram 6-naig sulumba tinjinaig le David ndek makau pailnu sunjokanu ande fatnu butuknu ande turmba kilmba Sunjo tuku atraukina.

¹⁴Tanamba David ndek pris tuku tawi kaukauk tinmba gare-gareka kupesmba pate-pateŋga Sunjo tuku nyu te-duŋgina le ¹⁵Israel tanjo pino ŋakmba David ndoŋ gare-gareka ŋgumbeyumba tabil fitka Sunjo tuku tukul bokis ta tumba Yerusalem kinaig.

¹⁶Nane tanamba tukul bokis ta tumba David tuku tumbraj sinam kinaig le Saul kulim nuje Mikal nu bubre malaŋga kumam mambilmba David nu kupesmba pate-pateŋga kupe sili-salemba Sunjo tuku nyu te-duŋga kina le kaŋgermba nu talana.

¹⁷Kile nane Sunjo tuku tukul bokis ta tumba David baibai ande pilna ta sinamŋge pilnaig le minna. Tanamba nu ndek agaŋmor afu kilmba bale farka pasoka ŋgamuŋgal ulendiwam tuku agaŋmor turmba atraukina.

¹⁸Wam ta ke sugluka David ndek tanjo pino ŋakmba saniŋmba sakina: Sunjo Saŋgri ŋayo nu tane ŋakmba nyaro tinjuwa ŋgina sulumba ¹⁹nu ndek tanjo pino yimyam bret, ndem pasokanu, bret foŋfoŋ grep tinju mbilmba pasokanu ŋak ta walmba ninje likina le nane kilmba sili-silimba nanjine tumbraj tumbraj kine likinaig.

²⁰Tananaig le David nu tinja nuje wande mbol kumba nuje gageu nyaro pasa ningina le Mikal pro nu te-silikumba nu sawe lika sana: Osese. Israel mbal tuku gabat sunjo, ne naje nyu sunjo te-duŋga ŋginŋan tanjo tanaŋ agaŋ ndende paskat le gabat kame tuku piro pino kameŋge kaŋgermaig nga sawe likina le ²¹David ndek lafumba sana: Ye Sunjo tuku nyu te-duŋga pate-pateŋgit. Nuje mam naje tuku kuasmbi pitaika ye Israel tuku gabat sunjo minam tuku madiyina ta tuku ye gare-garekit. Ye maŋ tanamba ndo Sunjo tuku nyu te-duŋga ²²yije nyu te-ibeŋmba mini le piro pino kame ne nane tuku sakat ta nanenje ye tuku nyu te-duŋgamŋgaig nga Mikal sana.

²³Tanamba sana le Saul kulim nuje Mikal nu ninjka ake saibo pilmba kumna.

Natan nu dir pasa David sana

7 ¹David Sunjoŋge kigraibka sinzaŋna le nu nuje wande mbolŋge mine mayemba ŋgueu mbaŋge nu ŋayo sili ndanaig. ²Ta tuku David

ndek tuan tanjo Natan sana: Yiŋe wande te sunḡokanu ail sidambi^e wakeiḡeŋ. Kuate tuku tukul bokis ta ake kilim baibai sinamḡe minit ḡga sana. ³Taŋamba sana le Natan ndek pasa lafumba sana: Sunḡo nu ne ndoŋ minit tukunu ne wam ndaŋ kam idusmba kande ne ka ḡgina.

⁴Taŋamba nu luka nuŋe wande mbol kina le furir ḡgamu Sunḡo nu Natan tugum promba wam pagumba sana: ⁵Ne ye tuku miḡge tumba kaye ka yiŋe piro tanjo David teŋenmba sawa. Nuŋge ye minam tuku wande wakeiwa ḡga ye idus ndawet. ⁶Ye o buk Israel mbal Isip mbal tuku wai mbolḡge kile-luka kilen ait ta ye wande sunḡo ande mbol nda minen. Ye ake kinenumba baibai sinamḡe ndo minen sulumba kile ye minmba minet. ⁷Ye ma ḡakmba mbolḡge Israel kuasmbi ndoŋ kine promba minen sulumba gabat kame madiniḡen ta nane saniḡmba tane ye tuku wande mayenu ail sidambi wakeiye sap ḡga sa ndaken. Ne ka taŋamba nu sawa ḡgina.

⁸Taŋamba nu maŋ lato Natan sana: Ne ka yiŋe piro tanjo David teŋenmba sawa. Sunḡo Saŋgri ḡjajo nu teŋenmba ne tuku sakat. Yeḡge o buk ne sipsip kulatka minna le ne Israel mbal kulatka ḡga madinen. ⁹Ye ne ndoŋ ma animbi kine promba minna ta ye ne ndoŋ minmba minen. Yeḡge ne sinzaŋnen le naŋe ḡgueu mbal ḡakmba bale farkina. Kile ye maŋ lato ne sinzaŋni le gabat sugo nyu ḡak ḡak mine likade taŋaŋ minamḡgat. ¹⁰⁻¹¹Ye yiŋe kuasmbi Israel tuku kilke ande madiwi le nane minyoka wamdus mukuk piti kugatok minamḡgaig. O buk nane ma tugu te mbol pronaiḡe le ḡgueu mbalḡge kilmba ḡaigo siglikinaig ta kile yeḡge tane kigraibki le ḡgueu mbalḡge tane maŋ ḡaigo siglike nda. Yeḡge pasa saŋgrinu sanet. Ne tuku ndare puluka tugeka minmba minamḡgat. ¹²Ne kuma le ḡgukuwaig ta yeḡge ne tuku kiŋo ande maŋ madiwi le gabat sunḡo minamḡgat. Nuŋge nuŋe kuasmbi ta kulatkuwa le nane saŋgri ḡak minamḡgaig. ¹³Nuŋge^f tiḡga ye tuku wande sunḡo te-tiwamḡgat. Yeḡge ndo gabat sugo ndare ndui ta mbolḡge madiniḡi le tugeka tuturmba minmba minamḡgaig. ¹⁴Yeḡge ndo nu tuku mam taŋaŋ mini le nu yiŋe kiŋo taŋaŋ minamḡgat. Nu mbarwa ta ye nu te-tiwam tuku ḡgusamḡgit. Kiŋo nu mbarte le mam nuŋeḡge nu te-tiwam tuku ḡguste taŋaŋ. ¹⁵Taŋamba ye nu tuku kume purmba minamḡgit. Ye buk Saul pitaiwen le ne nu tuku ma tina taŋamba maŋ ke nda. ¹⁶Ne tuku ndare tugekamḡgat. Ye naŋe ndare kulatka sinzaŋniḡi le minmba minamḡgaig. Ne tuku ndare ta ndo tuturmba gabat sugo sugo promba minmba minamḡgaig. Ne ka taŋamba David kubeu tawe ḡgina le ¹⁷Natan Kuateḡge dir pasa sana ta ka taŋamba ndo David kubeu tuna.

David nu Sunḡo gare pasa tuna

¹⁸Kubeu tuna le gabat sunḡo David nu tiḡga Sunḡo tuku Baibai sinam kumba ka taḡge minyoka Sunḡo yabaŋmba sana:

^e 7.2 Sida ta wande wakeikade tuku ail ande mayenu ndo ^f 7.13 Kuate nu Solomon tuku David sana (Aposel 7.44-47)

O Kuate Sunjo, ye yiŋe gageu ndoŋ sine ne am mbolŋge magenu kuga ta ne ye mbol wam magenu ndo kate.

¹⁹O Kuate Sunjo, kile ne maŋ lato ye tuku ndare mbolŋge wam magenu kam sakate. Ye ake taŋgo ndo ta ne wam sunjo ye mbolŋge kamŋgat. ²⁰Ye kile ame pasa ne sani? Ye ne tuku piro taŋgo ndo ta ne kila. ²¹Ta tuku ne naŋe pasa saŋgrinu dubimba wam sunjo ta ye mbolŋge kamŋgat.

²²O Kuate Sunjo, ne o mbolok. Ande ne suk nda minit. Ne ndindo Mbara Sunjo ta o buk siŋgine wa kame tuku miŋge mbolŋge isgeŋ. ²³Taŋgo pino kuasmbi afu sine suk mine ndakade. Ne o buk sine Israel mbal Isip kilke mbolŋge sanzal mingeŋ le kile-luka kilmba sine ne tuku kuasmbi minam tuku madisiŋgina. Ne sine Israel mbal turkam tuku wam kitek saŋgrinu ke lika sine kilmba pro kilke te mbol prona. Taŋamba ne kilke te mbolŋge minnaig mbal naŋgine yabri mbara turmba ŋaigo siglika pitaikina le kilke tugu ŋakmba taŋgo pino ne tuku nyu isnaig.

²⁴O Sunjo, ne sine Israel tugu ne tuku kuasmbi ndo minam tuku madisiŋgina tukunu sine ne tuku ndo minbe le ne sine tuku Mbara minmba minamŋgat.

²⁵O Kuate Sunjo, ne dir pasa sakat ta ye mbolŋge yiŋe ndare tuturmba kaŋgat ta ŋakmba mbolŋge kumuŋguwa. ²⁶Taŋawa le ne tuku nyu o mbolŋge minmba minwa le nane teŋenmba sakamŋgaig: Sunjo Saŋgri ŋayo nu Israel mbal tuku Mbara minit ŋgamŋgaig. Taŋamba neŋge ndo gabat sugo ye tuku ndare mbolŋge madiniŋga le tuturmba minmba minamŋgaig.

²⁷O Sunjo Saŋgri ŋayo, ne sine Israel mbal tuku Mbara. Ne buk ye sayumba sakina: Ne tuku ndare kame ta mara mindek saŋgri ŋak minamŋgaig ŋga sayina. Ta tuku ye naŋe piro taŋgo ye gabat kuilŋga yabaŋnet.

²⁸O Kuate Sunjo, ne ndo mbolŋge minit. Ne naŋe pasa saŋgri pilete ta ne kumumbi kate. Ne ye mbolŋge mata taŋamba ndo kamŋgat.

²⁹O Kuate Sunjo, ne naŋe pasa ta idusmba mara mindek ye tuku ndare nyaro niŋmba mina le nane ne kumnemŋge nyaro pasa ta ŋak minmba minwaig ŋga Kuate sana.

Davidŋge ŋgueu mbal ŋakmba kile-ibenŋkina

8 ¹Taŋamba minnaig sulumba David ndek nuŋe kame mbal kilmba Filistia mbal ndoŋ kame bunaig. Kame bumba bale farka naŋgine tumbraŋ sunjo ta tina.

²Tina sulumba kile nu ka Moab mbal ndoŋ kame bumba nane afu bige tidiŋgina. Bige tidiŋga nane kile-maŋgurka kilke mbolŋge truk ka kuit nduimba kinyap ŋga saniŋgina le nane taŋamba kilke mbolŋge truk ka kinyaig. Truk ka kinyaig le nu ndek taŋgo keŋ keŋ burka armba

baleniŋmba ndindo mapemba armba baleniŋmba ndindo mapemba taŋamba ndo ka ka bitekŋgina. Afu mapekina ta nane David kumnemŋge nu tuku piro taŋgo minmba naŋgine pirokanu piya ta nu tumba minnaig.

³Kile Soba tuku gabat suŋgo Hadadeser nu nuŋe kame kuasmbi kilmba Yufretis kule makembi kilke ta luka tam saka kame kinaig. (Hadadeser mam nuŋe Rehob. Nu Siria kilke Soba ma tugu kulatkina). Kame kinaig le David tuku kuasmbi nane kile-siglika kame bumba nane suŋgomba bige tidiŋginaig. ⁴Nu hos mbol mbol kame buwanu taŋgo kame 1,700 bige tidiŋgina sulumba ibeŋŋge kame buwanu taŋgo 20,000 bige tidiŋgina. Taŋamba nu hos karis didika pinderkanu ta ŋakmba yaika kilmba afu kupe kat ŋgurngurniŋmba kusrekina sulumba 100 ndo nuŋe kilna.

⁵Kame suŋgo ta minmba minna le Siria gabat afu Damaskusŋge minnaig ta nane ndek gabat suŋgo Hadadeser turam tuku kame kuasmbi suŋgo ande kukulnaig le David ndoŋ kame buwam saka pronaig kande David tuku kame kuasbinge nane tuku kame taŋgo 22,000 bale farnaig. ⁶Taŋanaig sulumba David ndek kame maŋ nda tiŋguwa ŋga nuŋe kame mbal afu kilmba Siria kilke mbol patike likina le kilke suŋgo ta kulatka minnaig. Kulatka minnaig le Siria mbal nane David kumnemŋge nu tuku piro taŋgo minmba naŋgine pirokanu piya ta nu tumba minnaig. Taŋanaig le David Suŋgoŋge sinzaŋna le nuŋe ŋgueu mbal ŋakmba kile-ibeŋkina.

⁷Kile David ndek Hadadeser tuku gabat sugu sugu naŋgine kandim golmbi wakeikanu migreke lika pronaig ta ŋakmba yaika kilna sulumba ⁸Hadadeser tuku tumbraŋ sugu Beta le Berotai nane tuku agaŋ ndende ainmbi wakeikanu ta mata suŋgomba yaika kilmba yomba Yerusalem kinaig.

⁹David nu Hadadeser tuku kame kuasmbi bale farmba kile-ibeŋkina pasa ta Hamat tuku gabat suŋgo Toi nu isna. ¹⁰Toi nu mara mindek Hadadeser ndoŋ kame ndo minna tukunu nu gare-gareka nuŋe kiŋo nuŋe Yoram David sota kuwa ŋga gare agaŋ ndende gol silwa ainmbi wakeikanu ta kile-tumba kukulna le David kile-tambim tuku kina ka nu tugum prona. ¹¹Prona sulumba agaŋ ndende ta David kile-tuna le nu ndek agaŋ ndende ta Suŋgo tuku minwaig ŋga kilmba ka gabis agaŋ ndende gol silwa ain ŋgueu mbal afu ndoŋ kame bumba yaika kile likina ta turmba ulendimba patikina. ¹²Nu gol silwa gabis agaŋ ndende ta ŋakmba Edom Moab Amon Filistia Amalekŋge kile likina. Agaŋ ndende afu Sobanu gabat suŋgo Hadadeser yaimba kile likina tuku.

¹³Kile David nu maŋ nuŋe kame kuasmbi kilmba Edom mbal ndoŋ kame buwam tuku ma gutoŋ Kagli ŋjajo ta kinaig sulumba Edomnu taŋgo 18,000 bale farnaig le taŋgo pino ŋakmba nane David tuku saka minnaig.

¹⁴Taŋamba David ndek nuŋe kame kuasmbi afu kilmba Edom ma tugu ta ŋakmba kulatkuwaig ŋga patikina le Edom mbal nane nu kumnemŋge

minnaig. Sunḡonge David sinzaḡna le nu ma ḡakmba mbol kumba nuḡe ḡgueu mbal ḡakmba kile-iberḡkina. ¹⁵Taḡamba David nu Israel ma tugu ḡakmba kulatkumba taḡo pino ḡakmba mbolḡge wam magenu ndo ke likina.

David tuku piro gabat kame

¹⁶Seruya kiḡo nuḡe Yoab nu kame kuasmbi ḡakmba tuku gabat sunḡo minna.

Ahilud kiḡo nuḡe Yehosafat nu waḡe kuyaram tuku piro kulatkina.

¹⁷Sadok le Ahimelek nale pris pirokinaik. (Sadok mam nuḡe Ahitub. Ahimelek mam nuḡe Abiatar).

Seraya nu David tuku waḡe kuyaranu taḡo.

¹⁸Yehoyada kiḡo nuḡe Benaya nu David kulatkanu kuasmbi tuku gabat minna. (Nane kuasmbi ta Keret le Pelet mbal).

David tuku kiḡo kat nuḡe ta nane pris pirokinaig.

David nu Mefiboset tumba kulatkina

9 ¹Taḡamba minnaig ma ma David nu taḡo afu wika kusnaniḡina: Saul tuku ndare ande minit e ko kuga. Ande minwa ndeta ye Yonatan idusmba nu kulatkamḡgit ḡgina le ²nane ndek Saul tuku piro taḡo Siba wika David sota kuwa ḡga sanaig. Taḡamba sanaig le nu ndek nu kaḡgeram kina le David nu taḡo ta kusnana: Ne Siba e ḡgina le nu lafumba sakina: Au. Ye ne tuku piro taḡo ḡgina. ³Taḡakina le David maḡ lato nu sana: Saul tuku ndare inum minwa ndeta ye Kuate tuku nyu mbolḡge nu kulatka sinzaḡamḡgit ḡga sana le Siba ndek lafumba sakina: Yonatan tuku kiḡo ndindo ndo minit ta nu kupe arḡeḡ pagliskinaik ḡgina. ⁴Taḡaka sana le David maḡ Siba kusnana: Nu kile aniḡge minit ḡgina le nu ndek sakina: Nu Lodebar tumbraḡḡge Amiel kiḡo nuḡe Makir tuku wande mbolḡge minit ḡgina.

⁵Taḡaka sana le David ndek taḡo afu kukulniḡmba saniḡina: Tane kumba ka nu tumba ye tugum te prowap ḡgina le ⁶nane kinaig ka Saul wa nuḡe Mefiboset, Yonatan tuku kiḡo nuḡe ta tumba David tugum pronaig le nu David tumailamḡge dagol tidroḡga lokina.

Taḡana le David ndek nu sana: Ne Mefiboset e ḡgina le nu woka sakina: Ye piro taḡo naḡe ḡgina le ⁷David nu sana: Ne kuru kuru ndaka. Ye mam naḡe Yonatan tuku ḡga ye ne kulatka sinzaḡnumba wa naḡe Saul tuku kilke ta ḡakmba luka tanmbimḡgit. Ne mara mindek ye tugum teḡge ndo isukusamḡgat ḡga sana. ⁸Taḡakina le Mefiboset ndek loka sana: Ye taḡo ḡai ḡguesuk kuga age kumak taḡaḡ ta ne ndaḡam ye sinzaḡyam sakate ḡgina.

⁹Kile David ndek Saul tuku piro taḡo Siba wika sana: Ye naḡe gabat sunḡo Saul tuku agaḡ ndende ḡakmba kile ndo luka wa nuḡe Mefiboset

tambimngit. ¹⁰Ta tuku ne naje kiŋo kame naje piro mbal tanenŋe ndo kilke ta mbolnŋe piroka nyamaganŋ nguka minap. Nyamaganŋ ka magekuwaig le alonu kilmba naje gabat sunŋo Saul tuku kuasmbi ta ningap. Mefibosetnŋe ndo ye tugum tenŋe isukusmba minamngat nŋa Siba sana le ¹¹nu ndek David sana: Ye ne tuku pasa ta kumuwanngit nŋina. Tanakina le Mefiboset nu mara mindek gabat sunŋo David tugumnŋe nuŋe kiŋo nuŋe tananŋ isukusmba minanu.

¹²Mefiboset nu kiŋo ndindo ndo nŋak. Kiŋo mo ta nyunu Mika. Siba tuku kiŋo kame nu tuku piro mbal nane nŋakmba Mefiboset tuku piro tanŋo ndo minnaig le ¹³Mefiboset nu Yerusalemnŋe minmba mara mindek gabat sunŋo David tugumnŋe isukusmba minanu. Nu nuŋe kupe arnŋe pagliskinaik.

David nu Amon le Siria mbal kile-ibenŋkina

10 ¹Amon mbal tuku gabat sunŋo Nahas kumna le kiŋo nuŋe Hanun ndek mam nuŋe tuku ma tumba gabat sunŋo mayok kina le ²David nu wam ta ismba sakina: Ye wam mayenu Hanun mbol kamngit. Mam nuŋe Nahas nu buk wam mayenu ye mbol kina ta lafumba kamngit nŋina sulumba tanŋo afu kukulningina le nane Nahas tuku wamdus bul seram kinaig.

Kinaig ka ta promba minnaig le ³Amon mbal tuku gabat kame ndek nanŋine gabat sunŋo sanaig: Ne iduste tanŋo kame te David tuku miŋge tumba mam naje idusmba nu ninankam prowaig nŋa iduste e? Kuga. Nane sine tuku tumbraŋ ndaŋ ndaŋ ta kanŋermba wam katesewam prowaig. Tanamba nŋumnenŋa nane sine tuku kamenu luka prowamngaiŋ nŋinaig.

⁴Tanakinaig le Hanun nu pasa ta ismba nu ndek David tuku tanŋo kame ta bige-tidinga nane tuku miŋge nŋue dabilsu inum tuku saike sugluka tawi kat nanŋine kat pur fagke likina le pine kat nanŋine ta kilimnŋe minnaig le kukulningina le luka kinaig. ⁵Tanamba tanŋo kuasmbi ta kikonu nane luka Yerusalem kambim fugunaig le David nu ismba nuŋe tanŋo kuasmbi ta tuku pasa pilmba sakina: Tanaiŋ le tane Yeriŋonŋe minap le ka miŋge nŋue prowaig le tane luka te prowap nŋina.

⁶Kile Amon mbal David nŋueu pilenaig ta katesemba nane ndek tanŋo afu kukulninginaig le Siria kilke mbol kinaig ka Betrehob le Soba tumbraŋ kumba kame dunaig le tumbraŋ ar ta kame tanŋo 20,000 Amon mbal turkam tuku pronaig. Pronaig le Amon mbal maŋ ndek kinaig ka Tob tumbraŋnŋe kame dunaig sulumba kame tanŋo 12,000 kilnaig. Tanamba nane maŋ kinaig ka Maka tumbraŋ tuku gabat sunŋo tugumnŋe kame dumba kame kuasmbi 1,000 nane turkam tuku kilnaig.

⁷Amon mbal tanamba kame kuasmbi kile-manŋurka minnaig pasa ta David nu ismba nu ndek Yoab kukulna le Israel kame kuasmbi nŋakmba

kilmba ka Amon mbal ndoŋ kame buwam kinaig. ⁸Taŋanaig le Amon kame kuasmbi nane naŋgine tumbraŋ sunŋo Raba fonde malaŋga kumamŋge kame tuku kuaneka tiŋginaig le nane Siria kame kuasmbi Tob mbal Maka mbal nane ma kukliknu ta tumba tiŋginaig sulumba Israel mbal tuku kame kuaneka minnaig.

⁹Kile Yoab nu kame kuasmbi armba ta nu buk kornaik ta kaŋgerka nu nuŋe kame kuasmbi saŋgriknu pileniŋmba kilmba Siria mbal ndoŋ kame buwam tuku kuaneka tiŋginaig. ¹⁰Taŋamba nu ndek nuŋe maib nuŋe Abisai kame kuasmbi afu kulatkuwa ŋga madina le nu ndek nuŋe kame kuasmbi ta kilmba nane Amon mbal ndoŋ kame buwam tuku kuaneka tiŋginaig le ¹¹Yoab ndek mambo nuŋe wam pagumba sana: Kame saŋgri tiŋga Siria mbalŋge sine kile-ibenŋkam bafuwaig kande tane ilmba sine turkap. Amon mbalŋge saŋgri tiŋga tane kile-ibenŋkam bafuwaig ta ye yiŋe kuasmbi kilmba pro tane turkamŋgit. ¹²Tane kuru kuru ndakap. Sine siŋgine tumbraŋ kame taŋgo pino Kuateŋge siŋgina ta nane idusniŋmba saŋgri tiŋga kame bube. Taŋabe le Sunŋonge ame wam kam idusmba ndeta kuwa ŋgina.

¹³Taŋakina sulumba Yoab ndek nuŋe kame kuasmbi kilmba Siria mbal ndoŋ kame puluna le nane kua ka sili-silinaig le ¹⁴Amon kame kuasmbi Siria mbal drumba sili-silinaig ta kaŋgerka nane mata kuru-kuruka Abisai nane kusreka kua ka naŋgine tumbraŋ fonde sinam kinaig. Taŋanaig le Yoab ndek Amon mbal kusreka nuŋe kame kuasmbi kilmba luka Yerusalem kina.

¹⁵Nane Siria mbal kame mbolŋge Israel mbalŋge kile-ibenŋkinaig le kua kinaig tukunu nane naŋgine kame kuasmbi ŋakmba kile-maŋgurkinaig. ¹⁶Taŋamba Hadadeser ndek taŋgo afu kukulniŋgina le nane ka Siria kuasmbi afu Yufretis kule pakarka ki prote kumamŋge minnaig ta nane kilmba pro Helam tumbraŋge maŋgurkinaig le Hadadeser tuku kame gabat Sobakŋge nane kulatkina.

¹⁷Siria mbal Helamŋge kame tuku maŋgurka minnaig le David nu ismba nu ndek Israel kame kuasmbi kilmba Yordan kule pakarka Helam pronaig. Taŋanaig le Siria mbal tiŋga Israel mbal ndoŋ kame bunaig le ¹⁸Israel mbal saŋgri tiŋga Siria mbal signaniŋmba ka taŋgo karis mbol tiŋga kame buwanu ta 700 bale farka taŋgo hos mbol mbol minyoka kame buwanu ta 40,000 bale farnaig sulumba Siria mbal tuku kame gabat Sobak turmba kame ma ta mbolŋge balenaig le kumna.

¹⁹Taŋanaig le tumbraŋ gabat sugo afu Hadadeser kumnemŋge minnaig ta nane Israel mbalŋge kame mbolŋge kile-ibenŋkinaig ta tuku kuru-kuruka Israel mbal ndoŋ pasa katmba nane kumnemŋge minnaig. Taŋamba Siria mbal nane Israel mbal tuku kuru-kuruka Amon mbal maŋ kame tuku tur ndaniŋginaig.

David nu pino kuayarna

11 ¹Yar ndui ndui sinamŋge ma tidonu ka denpurkanu le gabat sugo sugo nane ait ta dubimba naŋgine ŋgueu mbal ndoŋ kame

buwanu. Ait ta mbolŋge David ndek Yoab kame gabat sugo sugo ta Israel kame kuasmbi ŋakmba kukulniŋgina le nane kinaig ka Amon mbal ndoŋ kame bumba nane bale farkinaig sulumba naŋgine tumbraŋ suŋgo Raba te-kornaig le David nu nuŋe ndo Yerusalemŋge minna.

²Minna ka ki ait ande ma bafuna le David nu nuŋe kinyam mbili kusremba bubre tam saka wande fu mbolŋge kinenumba bubre tumba minna. Minna sulumba pino ande kule pismba minna le kaŋgerna. Pino ta mayenu ndo.

³Kile David ndek taŋgo ande kukulmba sana: Ne kaye ka pino ima kule pismba minit nzi ka katesewa ŋgina le taŋgo ta ka katesena sulumba pro David sana: Pino ne sakat ta Eliam tuku kulim nuŋe Batseba. Nu Hitnu taŋgo Uria tuku piyo nuŋeŋge ŋgina. ⁴Taŋakina le David maŋ taŋgo afu kukulniŋmba saningina: Tane kape ka pino ta tumba ye tugum te mbape ŋgina. Batseba nu nzuam minna ta kile nu kule mayenu tina tukunu nu tinga taŋgo kame ta dubika kina le David nu tumba kinyna. Kinye deŋpurmba nu maŋ luka nuŋe wande mbol kina.

⁵Minna ma ma Batseba nu kiŋo konna ta kamusmba David tuku pasa pilna le nu ismba ⁶Yoab tuku pasa pilmba sakina: Hitnu taŋgo Uria sawa le ye tugum te prowa ŋgina. Taŋakina le Yoab ndek Uria kukulna le David tugum kina. ⁷Nu pro David te-silikina le nu ndek Uria kusnana: Yoab nuŋe kame kuasmbi ndoŋ mage minig e ko kuga? Kame kile ndaŋndaŋmba minit? Siŋgine kuasmbiŋge nane kile-ibenkade e ko kuga ŋgina le Uria ndek wam kame ta ŋakmba kubeu tuna. ⁸⁻⁹Taŋana le David ndek Uria sana: Wam kube ŋakmba sayat le isit. Kile ne kaye ka naje wande mbolŋge mabtumba mina ŋga sana kande Uria nu gabat suŋgo tuku wande kusremba kilim ka nuŋe wande mbol kine ndakina. Nu gabat suŋgo tuku kulat taŋgo kame ndoŋ wande malangambi taŋge kinyna.

Taŋana le David ndek taŋgo ande wika Uria tuku gare agaŋ inum te-tumba kukulna le kina sulumba ¹⁰luka pro David sana: Uria nu nuŋe wande mbol ndaket ŋgina.

Taŋakina le David pro Uria te-silika sana: Ne o buk naje wande kusrena ta ndaŋam tuku ne naje wande mbol kine ndakat e ŋgina le ¹¹Uria ndek pasa lafumba sana: Israel taŋgo kuasmbi Yuda taŋgo kuasmbi ŋakmba wande kusreka maskenŋge kame mbolŋge minig. Pasa katanu bokis mata nane ndoŋ minit. Yiŋe kame gabat Yoab nuŋe gabat sugo sugo mata kilimŋge kinymba minig. Ndaŋam ye ka pino ndoŋ isukuse mayemba kinye mayemba minam tuku sayate? Ye siŋka ki am mbolŋge sanet. Ye wam ta ke nda ŋga David sana.

¹²Taŋaka sana le David ndek nu sana: Ta maye. Ne teŋge mina. Indole ne maŋ pili le luka kaŋgat ŋgina. Taŋakina le Uria nu Yerusalemŋge kinyna le ka mafena.

¹³Mafena le ka furiram David ndek Uria wika nu ndoŋ tuma isukusnaik. Isukuse deŋpurmba nu ndek Uria kule kamenu tuna le

nyumba nginngankina ta nu nuje wande mbol kine ndakina. Nu wande kulatkanu mbal ndoŋ tawi kaika kawaŋ taŋge kinyna.

¹⁴Mafena le maratukuk tiŋga David ndek Yoab tuku waŋe ande kuyarmba Uria tumba kukulna le tumba kina ka Yoab tuna. ¹⁵Waŋe ta mbolŋge kuyarmba teŋenmba sakina: Kame saŋgri tiŋguwa kande Uria tumba kame tumailamŋge pilmba kigraib ndakap le balewaig le kumwa ŋga kuyarna.

¹⁶Yoab nuje kame kuasmbi ndoŋ Raba tumbraŋ suŋgo ta kormba kame bumba minnaig le ka kame saŋgri tiŋgina. Kame saŋgri tiŋgina magot ta Uria kukulna le kame tumail mbol tiŋgina. ¹⁷Tiŋgina le tumbraŋ ta tuku kame kuasmbi fonde malanga talka kilim ka pro Yoab tuku kame kuasmbi ndoŋ kame bumba David tuku kame taŋgo afu bale farnaig sulumba Uria turmba balenaig le kumna.

¹⁸Taŋana le Yoab ndek taŋgo ande wika wam pagumba sana: Ne kame tuku pasa te tumba gabat suŋgo David sota kumba ¹⁹kame mbolŋge wam prowe likaig ta ŋakmba kubeu tawe. ²⁰Taŋawa le nu gubra tumba teŋenmba ne sanuwa: Tane ndaŋam tuku tumbraŋ fonde patumba kame buwaig? Iŋgueu mbal nane fonde mbolŋge tiŋga tane tuimbi ninde faramŋgaig ta tane idus ndanaig? ²¹O buk Tebes tumbraŋŋge pino ande tumbraŋ koranu fonde mbolŋge tiŋga wit firfiranu ndame suŋgo ta mbarina le ndeka Gideon tuku kiŋo nuje Abimelek balena le kumna ta tane gilai le ka fonde tugumŋge tiŋgaig e ŋga ne sanuwa kande ne teŋenmba gabat suŋgo tuku pasa lafumba sawa: Kame gabat Uria turmba balewaig le kumat ŋga nu sawa ŋgina.

²²Yoab nu taŋamba taŋgo ta wam paguna le nu pasa ta tumba ka David tugum promba nu kubeu tuna sulumba ²³sakina: Iŋgueu mbal nane kuasmbi suk suk kuga. Sine suŋgomba ndo kuga tukunu nane kilim kumba sine ŋak ma kilimŋge kame buwaig le sine saŋgri tiŋga nane kile-ibenŋig le nane luka tumbraŋ fonde sinam kagig. ²⁴Taŋamba nane afu fonde mbol tiŋga tuimbi ne tuku kame gabat afu ninde farkaig le kumaig. Kame gabat Uria turmba balewaig le kumat ŋga David sana le ²⁵nu ndek taŋgo ta lafumba sana: Ne kumba ka teŋenmba Yoab sawa. Ne wamdus sulu ndawa. Kame mbolŋge ima kumamŋgat ta sine gilai tukunu ne saŋgri tiŋga nane ndoŋ kame bumba tumbraŋ ta tumu pilmba tumbraŋ sina minyanga ŋga Yoab sawa ŋgina.

²⁶Batseba taŋgo nuje balenaig le kumna pasa ta nu isna sulumba wamdus tatrakina le ninanka malmbi ŋakmba minna. ²⁷Nu tuku kuamel ta ka kugana le David ndek pasa pilna le Batseba tumba nu tugum kinaig le nuje pinonu tina. Pinonu tumba minnaig ma ma nu tuku kiŋo te-pile tuna ta Suŋgo nu David maŋau kina ta tuku gare ndana.

David unekina ta Natanŋge sana

12 ¹Kile Suŋgo nu tuan taŋgo Natan kukulna le ka David tugum promba nu sana: Taŋgo armba tumbraŋ suŋgo ndindo mbolŋge

minnaik. Tanjo ande nu maror tanjo. Ande nu sanzal tanjo agaŋ ndende kugatok ŋak minna. ²Maror tanjo ta nu makau sipsip suŋgomba ŋak. ³Sanzal tanjo nu sipsip fat ndindo ndo nu piyamba tumba kulatka minna le ka suŋgoka tanjo ta tuku kiŋo kat nuŋe ndoŋ minna. Nu nuŋe nyamagaŋmbi nu isukusnemba nuŋe murkombi nu kule tambinu le nu kule nyumba kinyam ŋga ta nu tumba nuŋe fel mbol palmbinu le nu kinymba minanu. Tanjamba sipsip ta nuŋe kulim nuŋe taŋaŋ minna.

⁴Ait ande maror tanjo ta tuku tira ande nu tugum prona le nu nuŋe sipsip ta mapeka sanzal tanjo ta tuku sipsip yaimba tumba balemba tira nuŋe ta tuku kuapika tuna le nyina ŋga David sana.

⁵Tanjamba sana le David ndek Natan tuku pasa lafumba maror tanjo ta tuku gubra kagli firka sakina: Suŋgo abo tugu ŋak nu tuku nyu mbolŋge ye siŋka saket. Tanjo ima nu taŋana ta nu balewap le kumwa ta maye.

⁶Nu sanzal tanjo ta sina ndana tukunu nu tanjo ta tuku sipsip lafumba bailkamba tuwa ŋgina.

⁷Tanjakina le Natan ndek David sana: Maror tanjo ta ne. Sine Israel mbal tuku Mbara Suŋgo ne tuku teŋenmba sakate. Yeŋge ne Israel mbal tuku gabat suŋgo minam tuku madinen. Tanjamba yeŋge ne kigraibken le Saul nu ne ŋayo sili ndanina. ⁸Yeŋge Saul tuku wande agaŋ ndende ŋakmba pino kuasmbi turmba ne tinmba ne Israel Yuda ma tugu ŋakmba tuku gabat suŋgo madinen. Ne agaŋ afu denka ye kusnayina kande ye agaŋ ndende suŋgomba turmba tinen kande. ⁹⁻¹⁰Ta tuku ne ndaŋam saka ye tuku miŋge ŋgurmba une maŋau ta kina? Ne ye talayumba Uria tumba Amon mbal tuku wai mbolŋge pilna le balenaig. Taŋanaig le ne nu tuku piyo nuŋe tina. Ta tuku naŋe ndare mbolŋge wa kat naŋe tuku ndare mbolŋge tuturmba lafunu ndare kutumba minamŋgat. ¹¹Yeŋge ne kasur pasa sanet. Naŋe ndare taŋe tiŋga ne piti tanbimŋgat. Yeŋge piyo kat naŋe ta kilmba ne am mbolŋge naŋe ndare ta seri le ma kilimŋge kilmba tido-tidoŋgamŋgat. ¹²Ne kuirkuirka wam ŋayonu ta kina ta ye lafunu Israel mbal ŋakmba tuku am mbolŋge ki le kaŋgeramŋgaig ŋga sakate ŋgina.

¹³Tanjakina le David ndek sakina: Ye Suŋgo kumamma nu am mbolŋge une suŋgo ken ŋgina[§] le Natan ndek lafumba sana: Suŋgo nu ne tuku mbar ta sauka gilaiŋgate. Ne kume nda. Kiŋo naŋe Batsebaŋge te-pile tinna ta ndo nu mapewe nda. Ta ndaŋam? ¹⁴Ne unekina wam ta mbolŋge ŋgueu mbalŋge Suŋgo maim maim te-tumba talade tukunu kiŋo ta kumamŋgat ŋgina. ¹⁵Tanjakina sulumba Natan nu tiŋga nuŋe wande mbol kina.

David tuku kiŋo nuŋe kumna

Tanjamba minnaig ma ma Suŋgoŋge David tuku kiŋo ta guaze suŋgo serna le ¹⁶David ndek kiŋo nuŋe mayekuwa ŋga Suŋgo yabaŋmba

[§] 12.13 David tuku yabaŋ pasa ta Mune 51 mbolŋge minit

nyamagaŋ pinka minna. Furir mindek nu ka nuŋe kinyanu ma ta sinam kumba ka ake ibeŋŋe kinyanu. ¹⁷Taŋawanu le mage mage nu kulatka pirokanu kuasmbi ta ka nu wam yoyomba tiŋga isukuswa ŋginaig kande nu tiŋga nane ndoŋ isukusam mbulna.

¹⁸Kusem ndindo kina le kiŋo ta kumna le David tuku piro mbal nu sawam tuku kuru-kuruka naŋgine naŋgine ndek sakinaig: Kiŋo nuŋe kume ndaka minna le sine nu ndoŋ pasa-pasakigeŋ ta nu sinembik ri ndana. Ta tuku kile sine nu kiŋo nuŋe kumat ta ndaŋmba sabe? Sabe le nu pirirek purka nuŋe ŋgaro ŋayo siliwikat ŋginaig.

¹⁹Nane sisu-sasuka pasata minnaig le David nu kiŋo nuŋe kumna ta buk katesemba nane kusnaniŋgina: Kiŋo kumat e ŋgina le nane ndek lafumba sanaig: Au. Nu kumat ŋginaig.

²⁰Taŋakinaig le David ndek tiŋga ka kule pismba pro gureŋ pismba minde piymba Suŋgo tuku Baibai sinam kumba ka Suŋgo tuku nyu te-duŋgina. Nyu te-duŋge deŋpurmba nu ndek kilim ka luka nuŋe wande mbol kina sulumba pagu taŋgo saniŋgina le nu tuku kuapi kutumba pro tunaig le nu isukusna.

²¹Taŋana le piro taŋgo wam ta kaŋgermba ndek nu sanaig: Kiŋo kume ndaka minat le ne pinka malmbika minna. Kile kiŋo kumat le ne tiŋga isukusit ta anikok maŋau ŋginaig le ²²David lafumba saniŋgina: Kiŋo kume ndaka minat le ye pinka malmbika minmba teŋenmba idusen. Suŋgo nu ye sinanu kiŋo yaiye nda ŋga idusen ta ²³nu buk kumat. Ye maŋ pinki le nu aboŋge nda. Nu o buk kumat. Mine minemba ye mata kummba ma ndui ta mbol kaŋgit. Nu ket ta maŋ luka ye tugum prowe nda ŋgina.

Batsebange Solomon te-pilna

²⁴Batseba nu wamdus tatrakina ta David nu piyo nuŋe wamdus bul serna sulumba nu ndek nu ndoŋ tuma kinynaik. Tuma kinynaik le nu kiŋo konmba David tuku kiŋo ande te-pile tuna le nu kiŋo ta Solomon ŋgina.

Suŋgo nu kiŋo ta tuku kume purmba ²⁵tuan taŋgo Natan kukulna le David tugum kumba sana: Kiŋo ta Yedidia^h ŋga nyu tape ŋgina.

David kame bumba Raba tumbraŋ tina

²⁶Ait ta mbolŋge Yoab nuŋe kame kuasmbi kilmba ka Amon mbal ndoŋ Raba tumbraŋŋge kame bumba minnaig sulumba nane buk nane kile-iberŋka tumbraŋ ta tam bafunaig sulumba ²⁷Yoab ndek David tuku pasa pilmba sakina: Ye buk nane kile-iberŋka kule kunyig ma tugu ta tit. ²⁸Ta tuku ne braiŋ naje kame kuasmbi afu kilmba pro Raba mbal ndoŋ kame bumba tumbraŋ suŋgo te

^h 12.25 Yedidia nyu ta tugunu: Kuate nu tuku kume purte

ta. Kuga ta yiŋe kame kuasmbi teŋge tumbraŋ te te-iberŋwaig le nane tumbraŋ te ye tuku nyu mbolŋge nyun ta Yoab tuku Tumbraŋ ŋgamŋgaig ŋgina.

²⁹David nu pasa ta ismba nu ndek nuŋe kame kuasmbi kile-maŋgurka kilmba Raba tumbraŋ suŋgo ta kame kinaig ka taŋge kame bumba nane kile-iberŋka tumbraŋ ta tinaig. ³⁰Tinaig sulumba David ndek Amon mbal tuku yabri mbaraⁱ tuku gol hat paska tina. Hat ta pitinu ta 35 kilo. Hat ta ndame mayenu piya o mbolok tambi wakeiwanu.

Taŋamba David ndek ndame mayenu ta gomba tumba nuŋe gol hat ta mbolmba kaikina sulumba tumbraŋ ta tuku gabis agaŋ ndende mage mage ŋakmba yomba kilmba kina.

³¹Kile David ndek Rabanu taŋgo ŋakmba kilmba piro yeki yeki kuwaig ŋga madiniŋgina. Afu sombi afu bairambi afu sapormbi pirokam tuku madiniŋgina sulumba afu kilke kilmba pasoka ndame wakeikuwaig ŋga piro niŋgina. Nu taŋamba ndo tumbraŋ afu Amon ma tugu sinamŋge minnaig ta mata piro niŋge likina. Taŋamba deŋpurmba David nuŋe kame kuasmbi kilmba luka Yerusalem kinaig.

Amnon nu Tamar biye timba totona

13 ¹David tuku kiŋo nuŋe Absalom nu kulim ndindo ndo ŋak. Kulim ta nyunu Tamar. David tuku kiŋo ande Amnon nu Tamar tam tuku nzali suŋgo ŋak minna^j ta ²nu nu tugum kambim fuguna. Ta ndaŋam? Tamar nu taŋgo ande ndoŋ kinye ndakina tukunu nane taŋgo afu nu tugum kine ndakuwaig ŋga tukulniŋginaig le Amnon nu wamdus piti suŋgo tumba guaze ŋak minanu sukna.

³Taŋamba minna le Amnon tuku gulab ande Sama tuku kiŋo nuŋe Yonadab nuŋge Amnon kaŋgeram prona. Taŋgo ta nu maŋau magenu ŋaigonu kam tuku wamdus kuyarkanu taŋgo. ⁴Nu ndek Amnon kusnana: Ne gabat suŋgo tuku kiŋo ta ne ndaŋam tuku mara mindek tumail pasi so tukulmba minit ŋgina le Amnon ndek lafumba sana: Ye aba Absalom tuku kulim nuŋe Tamar tam tuku nzali mayeyate ŋgina.

⁵Taŋakina le Yonadab ndek Amnon wam pagumba sana: Ne guazeŋget guazeŋget ŋga naŋe wande mbolŋge kinymba mina le mam naŋe pro ne kaŋgernuwa kande ne teŋenmba nu sawa: Ne ka yiŋe kulim Tamar sawa le pro teŋge ye tuku pagumba yiŋe mbili mbol teŋge suwa le nyi ŋga mam naŋe sawa ŋgina.

⁶Taŋakina le Amnon nu Yonadab tuku pasa dubimba guazeŋget guazeŋget ŋga nuŋe mbili mbolŋge kinymba minna le gabat suŋgo David nu ismba nu

ⁱ 12.30 Hibu pasate purfeŋnu ndo kuga. Pasa te naŋgine yabri mbara tuku sakate e ko naŋgine gabat suŋgo tuku sakate ta sine katese ndaweg. ^j 13.1 Hibu mbal tuku maŋau buk taŋamba minanu. Ina yimam mam ndindo ta nane muŋgu kilanu. Abraham nu mata taŋana (Mulum Pasa 20.12).

ka Amnon kanjeram kina le nu ndek sana: Ye guaze njak tukunu ne ka yiye kulim Tamar sawa le pro tenje ye tuku bret fonfon pasoka kilmba pro yiye mbili mbol tenje suwa le nyi nga sana. ⁷Tanjamba sana le David nu tanjo ande kukulna le gabat sunjo tuku wande mbol kumba Tamar sana: Ne ka Amnon tuku nyamagan afu pasoke tawe nga sana.

⁸Tanjakina le Tamar nu tinga leu nuje tuku wande mbol kumba Amnon nuje mbili mbolnje kinymba minna le kanjermba nu ndek plaua kilmba pipmba bret fonfon pasokina le Amnon nu kinye njak nu kanjermba minna. Bret fonfon ta pasoka ugnai le ⁹nu nza mbol kutumba Amnon nyuwa ngina kande nu isukusam mbulmba ndek sakina: Tanjo pino njakmba ibenka sili-siliwaig ngina le nane ibenka sili-silinaig.

¹⁰Tanjanaig le Amnon ndek kulim nuje sana: Ye tuku bret ta kilmba pro ye sa le nyi nga Tamar sana le nu bret ta kilmba nu tugum kumba ¹¹leu nuje tambim bafuna kande nu kulim nuje biye timba sana: Sile karpe ngina kande ¹²Tamar nu mbulmba sakina: Ne ye wam njayonu tuku didi ndaka. Sine Israel mbal tuku manau tanjamba kuga. Manau te mayenu ndo kuga. ¹³Ne tanjawa ta ye kiko sunjo njak minmba ye man tanjo pino am mbolnje likam kumu nj kuga. Ne mata Israel afunje ne tuku nyu njayo siliwamnjai. Ta tuku ne ka mam sawa le nu wokuwa le sile mungu kilamnjik ngina kande ¹⁴Amnon nu Tamar tuku pasa ise ndaka nu biye timba tumba totona.

¹⁵Tanjamba nu nu tuku nzali sunjokanu njak minna ta kugana le kile nu ndek kulim nuje kasur mayemba pitaimba sana: Ne tinga kua kaye ngina kande ¹⁶Tamar ndek nu sana: Yiye leu, ne taja ndawa. Ne ye pitaiya ta kiko sunjokanu. Manau ye mbol kat ta limba o mbolnje ngina kande Amnon nu kulim nuje tuku pasa ise ndakina sulumba ¹⁷⁻¹⁸nu nuje piro tanjo ta wika sana: Ilmba pino te tumba te-simba wande tukula ngina le piro tanjo ta nu te-simba wande tukulna.

Tamar nu gabat sunjo tuku kulim kame tanjo kile ndakanu nanjine manau dubimba nu minde piye mayenu silika likina ta ¹⁹kile nu kina ka kukedu kilmba gabat mbolnje kutumba nuje minde piye mayenu ta fetfetmba wai baboka malmbitamta kina le ²⁰leu nuje Absalom ndek kulim nuje kanjermba kusnana: Ne leu naje Amnonnje am sesenat e? Ne ta tuku wamdus piti ndanuwa. Nu leu naje tukunu tajaig le maninka ngina le Tamar ndek kina ka leu nuje Absalom tuku wande mbolnje ake sinamanzerka minna.

²¹Tanjana le gabat sunjo David nu manau mayok kina ta ismba nu gubra kagli firikina. ²²Absalom mata nu Amnon tuku gubra tormba nu kasurna. Ta ndanam? Amnon nu kulim nuje Tamar biye timba totona tukunu Absalom nu njak pasa pasa ndakina.

Absalom nu Amnon balena le kumna

²³Minnaig ma ma yar armba kinaig le Absalom tuku piro mbal ndek sipsip nguenu kugerkam tuku Baal-Hasor tumbran kinaig. Tumbran ta Efraim

tumbranj sunjo patumba minit. Absalom nu gabat sunjo tuku kiyo kat nuje njakmba aukningina sulumba ²⁴ nu gabat sunjo David tugum kumba sana: O gabat sunjo, nane ye tuku sipsip nguenu kugerka tukunu ye pagumba nye sungokamngit. Ta tuku ne nanje gageu nanje kuasmbi njakmba ye tuku pagumba nye ta mbol prowap nga mam nuje sana le ²⁵ gabat sunjo David nu tuku pasa lafumba sakina: Kiyo, sine kine nda. Sine njakmba kab ta ne piro karenjka sine tuku nga panzaririwamngat ngina. Tanjakina le Absalom nu gabat sunjo kuwa nga sarsarumba minna le nu manj lato sakina: Sine kine nda. Ne ngamunggal mukuk njak kaye ngina le ²⁶ Absalom ndek nu sana: Ne kambim mbulmba ndeta Amnon ndo pale le kuwa nga sakina le gabat sunjo ndek nu kusnana: Ne ndanam tuku Amnon kuwa nga sakate e ngina ta ²⁷ nu Amnon kuwa nga dirnanja minna le David ndek kiyo kat nuje afu turmba patikina le Amnon ndonj Absalom dubimba kinaig.

²⁸ Kile Absalom nu nuje piro mbal wam paguniyumba saniyngina: Amnon nu grep kule nyumba gare-gareka minwa le ye tane satyngi le tane Amnon balewap. Tane kuru kuru ndakap. Piti ta yenge kurawamngit ngina le ²⁹ nane Absalom tuku pasa ta kumu-kumumba Amnon balenaig le kumna. Tanjana le gabat sunjo tuku kiyo kame afu wam ta kanjgermba donki ponye lika kua ka sili-silimba kinaig.

³⁰ Nane ndin dubimba kumba minnaig le tanjo afu o buk kumba David sanaig: Absalom nu kiyo kat nanje njakmba bale far suglukat nga David sanaig le ³¹ nu pasa ta ismba nu piriri nyayona sulumba nuje tawi fetfetmba kilke mbolnge truk kina. Tanjana le nuje piro mbal mata tanjamba ndo nanjine tawi fetfete likinaig le ³² David aba nuje Sama tuku kiyo nuje Yonadab nunje ndek gabat sunjo sana: Nanje kiyo kame njakmba bale far ndakaig. Amnon ndo balewaig le kumat. Nu buk Absalom tuku kulim nuje Tamar tumba totona tukunu Absalom nu Amnon balewam tuku wamdus kuyarkina ta ye o buk katesewen. ³³ Kiyo kame njakmba bale far suglukaig ngaig ta yabri pasa ndo. Ne pasa ta son ndanja. Amnon ndo balewaig le kumat nga David sana.

³⁴ Nu tanjamba gabat sunjo samba minna le Absalom o buk kua ka kina.

Kile tumbranj kulatkanu tanjo ande nu Horonaim ndin kumam mambilna kande tanjo afu gurdu-gurdu ndeka minnaig le kanjgerka ka gabat sunjo kila sana le ³⁵ Yonadab ndek David sana: Ye buk ne wam kube sanit ta nanenge ndekade ngina. ³⁶ Tanjaka sana le David tuku kiyo kat nuje ta pinder-pindermba pro wandek ka malmbi ngumbeyunaig le David nuje piro mbal njakmba nane mata malmbi nyayonaig.

³⁷⁻³⁸ Absalom nu kua ka Gesur ma tugu tuku gabat sunjo Talmai kiyo nuje Amihud ndonj minnaig le yar kenjmba kinaig.

David nu Amnon tuku ngamunggal tatraka ninanka malmbi njakmba minna ma ma ³⁹ ka wamdus ibenjkina le nu manj Absalom luka prowa nga idus timba minna.

Absalom nu luka Yerusalem prona

14 ¹Gabat sunjo David nu kiyo nuje Absalom te-denna sulumba ngamunggal piti njak minna ta Yoab nu katesena tukunu ²nu tanjo ande kukulna le nu tinga kina ka Tekoa tumbrañ prona sulumba pino ande wamdus kuyar mayenu njak ta tumba luka Yoab tugum kinaik le nu ndek pino ta wam pagumba sana: Ne kaye sulumba pino kuembol tanjo nuje o buk kummba kusrena le sagka minanu tanjañ ³gabab sunjo tugum kumba ka pasa ne sanamngit te nu sawa ngina.

⁴Tanjamba nu Tekoanu pino ta wam paguna le nu kumba ka gabat sunjo tuku tumailamnge dagol tidronga loka sakina: O gabat sunjo, ne ye turya ngina le ⁵gabab sunjo ta ndek nu kusnana: Ne ame piti njak le ye ne turni e ngina le pino ta lafumba sana: O gabat sunjo, ye tanjo o buk kumna le ye kuembolnu minet. ⁶O buk ye kiyo armba kile-patiken ta mara ande nale piro mbolnge kame bunaik. Kame bunaik le tanjo ande nale kigraibkam tuku nda minna. Tanjana le kiyo andenge sangri tinga kiyo ande balena le kumna le ⁷kile yiye tanjo tuku kuasmbi nane ye tuku gubra sunjo tumba nane tenemba ye sayinaig. Naje kiyo ta sine singa le kiyo inum kumna ta tuku lafunu nu turmba balebe le kumwa nga sayinaig. Nane tanjawaig ta ye kiyo kugatok mini le yiye tanjo tuku ndare mata kugawamngat nga David sana.

⁸Tanjakina le gabat sunjo ndek pino ta tuku pasa lafumba sana: Ne luka naje wande mbol kaye le yenge pasa ta nane ndonj te-tiwamngit ngina le ⁹pino ta ndek nu sana: O gabat sunjo, ne ye tuku piti te-tiwam bafuwa le nane gubraninguwa ndeta ne tuku mbar kuga. Piti ta ye yiye ndare ndonj sine kurawamngig ngina le ¹⁰gabab sunjo ndek lafumba sana: Tanjo ande nu ne kumamma pasa pitinu ande sanuwa kande ne nu tumba ye tugum te prowa. Tanjawa le nu ne manj lato piti ande tine nda ngina le ¹¹nu ndek sakina: O gabat sunjo, ne naje Mbara Sunjo yabaja le nane ye tuku kiyo kumna ta lafunu ye tuku kiyo ande te bale ndawaig ngina le David nu sakina: Sunjo abo tugu njak nu tuku nyu mbolnge ye son pasa ne sanet. Nane manjau ande ne tuku kiyo mbolnge ke nda ngina.

¹²Kile pino ta manj lato pasa sana: O gabat sunjo, ye manj pasa ande ne sanamngit ngina le nu ndek sakina: Maye ne saka le isi ngina le ¹³pino ta nu sana: Ne ndanam tuku Kuate tuku mbal mbolnge manjau najonu kate? Ne naje kiyo pitaina sulumba nu te-luka tam nda iduste tukunu kile naje miroñ naje pasa tenge ne naje ngaro pasa mbolnge palet. ¹⁴Kule nu kilke mbolnge kutukate ta tanjo nu manj luka tam kumuñ kuga. Tanjamba ndo sine njakmba kumbe sulumba manj luka abonje nda. Kuate nu ake sinañ tanjo bale ndaniñgit. Ande nu ngumnemba maskenngge minit ta nu te-luka tam tuku nu piro karenkate ngina.

¹⁵Tañamba nu mañ lato sakina: O gabat sunġo, nane ye mbolġe mañau kam sakinaig ta ye kuru-kuruka ne sota prowit. Ye idusit ye ne kusnani le ne ye tuku pasa ismba ye turyumba ¹⁶tañgo ta peuninga le sile kiġo ndoġ ġaigo siglike nda ġga idusit. ¹⁷Neġge ye turya le ye mine mayewamġgit. O gabat tañgo, ne Kuate tuku eġel suk. Ne mañau magenu ġaigonu kumumbi pileningit. Naġe Mbara Sunġo ne ġak minwa ġgina.

¹⁸Tañakina le gabat sunġo pino ta tuku pasa lafumba sana: Ye kusna ande ġak ta ne lafuwa ġgina le nu ndek sakina: O gabat sunġo, saka le ye isi ġgina le ¹⁹nu ndek kusnana: Ne Yoabġge kukulnat le pasa te tumba prowat e ġgina le pino ta lafumba sana: O gabat sunġo, ne tuku kusna ta ye yabukam kumuġ kuga. Ne kumumbi sakate. Naġe kame gabat Yoabġge ye wam paguyumba kukulyat le wamdus te tumba ne tugum prowit ta ²⁰nu Absalom tuku ġga mañau ta kina. O gabat sunġo, ne wamdus kuyar mayenu ġak Kuate tuku eġel suk. Ne kilke tugu ġakmba mbolġe mañau prowe likade ta ne kila ġgina.

²¹Pino ta David kusremba kina le nu ndek Yoab wikina le nu sota prona le nu ndek sana: Ne isa. Ye ne tuku wamdus dubiwamġgit. Ne kumba ka Absalom tumba te prowa ġgina le ²²Yoab nu pasa ta ismba David tumailamġge truk kina sulumba sakina: O gabat sunġo, Kuate nu ne nyaro tinwa. Kile ye kila pilet. Ne ye tuku wamdus gare ġak ġgina.

²³Tañaka sana sulumba Yoab nu tinga Gesur tumbraġ kina ka tañge Absalom tumba luka Yerusalem prona kande ²⁴David nu Absalom kañgeram mbulmba sakina: Nu nuġe wande mbolġe minwa. Ye nu tumail kañgere nda ġgina le Absalom ndek nuġe wande mbol kumba mam nuġe tugum kine ndakina.

Absalom nu mañ mam nuġe tugum prona

²⁵Absalom tuku ġgarosu ta uge liġnu. Israel sinamġge tañgo ande nu suk mine ndakina. Nane ġakmba nu tuku saka minnaig. ²⁶Nu tuku gabat waġe ta sunġokanu kuen ġayo. Yar nduik nduik sinamġge ait ndindo ndo nuġe gabat kuerkanu. Gabat waġe ta pitinu 2 kilo tañaj.

²⁷Absalom nu kiġo keġmba kulim ndindo kile-patikina. Kulim ta nyunu Tamar. Nu pino ġgarosu tumail pasi mayenu ndo.

²⁸Absalom nu yar armba Yerusalemġge minna ta nu gabat sunġo David kañger ndana. ²⁹Tañamba nu Yoab gabat sunġo tugum kuwa ġga pasa pilna kande Yoab nu ismba nda isanu sukmba minna le nu mañ lato pasa pilna kande nu mañ ismba nda isanu sukna. ³⁰Tañana le Absalom ndek gubrana le nuġe piro tañgo siseġniġmba saningina: Tane ka Yoab tuku wit piro ta piyap ġgina le nane kinaig ka wit piro ta piyanaig.

³¹Tañanaig le Yoab ndek Absalom tuku wande mbol kumba sawe lika sana: Ne ndaġam saka naġe piro mbal siseġningat le ye tuku wit piro piyanaig ġgina le ³²Absalom ndek Yoab tuku pasa lafumba sana: Ye ne tuku

pasa palmbim aren ta ne ye tuku pasa ismba nda isanu sukmba ye tugum te pro ndana. Ye ne wam paguni le ne ka gabat sunjo kanjeram tuku pasa pilen. Ne kumba ka gabat sunjo tejenmba sawa. Tane ndanam tuku ye Gesurŋe didika tumba te pronaig? Mbulap le yiŋe Gesurŋe minam tuku ŋga nu sawa ŋgina. Tanjaka sana sulumba nu maŋ lato sana: Ne ka gabat sunjo sawa le nu ye kanjeryuwa. Nu ye mbaren ŋga idusmba baleyam ndeta baleyuwa le kumi ŋgina.

³³Tanjakina le Yoab ndek tiŋga Absalom tuku pasa ta tumba ka gabat sunjo kubeu tuna le nu ndek pasa ta ismba tanjo afu kukulniŋgina le ka Absalom tumba pronaig le nu gabat sunjo tuku tumailam tanje dagol tidronga lokina le nu bagailmba mumuna.

Absalom nu mam nuje tuku ma tam tuku ndin wakeina

15 ¹Minnaig ma ma Absalom ndek karis ande tumba hos afu kilmba tanjo 50 nane ambonga pinderka kuwaig le nu kambim tuku ta turmba madiniŋmba kilna. ²Tanjamba nu mara mindek maratukuk tiŋga ka tumbraŋ fonde malanga sinam kambinu ndin ta kulatka minanu. Nu tanjamba minanu le tanjo afu nanjine tira ndoŋ gubra ŋak gabat sunjo ndoŋ te-tiwam prowanu ta Absalomŋe ndin kuermba tane anikok ŋganu le nane Israel tugu ndaŋ mbolŋe prowanu ta nu sawanu le ³Absalom ndek piti ndaŋ ŋak ta ismba nane tejenmba saniŋganu: Tanjine piti kile-mayokkade ta kumumbi sakade ta gabat sunjoŋge tanjo piti ŋak ta kile-tidinu tuku gabat ande madi ndana ŋga saniŋganu.

⁴Tanjamba Absalom nu tanjo kame ta tejenmba saniŋganu: Nane ye pasa pilewanu gabat madiyinaig kande ye tane tuku piti ŋakmba kile-tidinget kande ŋga saniŋganu. ⁵Tanjamba ndo tanjo kame ta pro Absalom tugumŋge dagol tidrongam bafuwanu ta nu nane peuniŋmba nuje ndek nane bagailniŋmba mumuniŋganu.

⁶Israel kuasmbi nanjine piti kilmba gabat sunjo tugum kile-tidingam prowanu ta nu mara mindek wam ndui ta ndo kumba Israel mbal tuku wamdus didikanu le tanjo ŋakmba nu tuku nzali sunjo tinaig.

⁷Tanjamba minnaig ma ma yar bailkamba kinaig le Absalom kumba gabat sunjo David sana: Ye kumba ka Hebronŋe Sunjo ndoŋ pasa katen ta kumuwam iduset. ⁸Ta ndanam? Ye o buk Gesur tumbraŋŋe Siria ma tugu mbolŋe minmba Sunjo ndoŋ pasa katmba tejenmba nu sawen. Ne ye tumba Yerusalem kaye ta ye ka Hebronŋe ne tuku nyu te-dunjamŋgit ŋga sawen ŋgina le ⁹gabat sunjo ndek nu sana: Ta maye. Wamdus mukuk ŋak kaye ŋgina le Absalom nu Yerusalem kusremba Hebron kina.

¹⁰Tanjana sulumba nu tanjo afu kukulniŋgina le nane siŋsiŋndo kinaig ka Israel tugu ŋakmba saniŋmba sakinaig: Tane tabil fudokuwa le ismba kande ŋakmba ŋgumbeyumba tejenmba sakap: Absalom kile Hebronŋe gabat sunjo prowat ŋgap ŋga saniŋginaig.

¹¹Absalom nu Yerusalem kusremba Hebron kina ta tanjo kuasmbi 200 nu dubimba kinaig. Tanjo kame ta nane Absalom tuku wamdus katese ndanaig. Nane ake nu dubimba kinaig. ¹²Nane kinaig ka Hebron promba kile Absalom ndek Sunjo tuku atraukina sulumba tanjo afu kukulniŋmba saniŋgina: Tane Gilo tumbraŋ kumba Ahitofel^k tumba ye tugum te prowap ŋgina. (Ahitofel nu gabat sunjo David wam paguwanu tanjo ande.)

Tanjamba tanjo sunjomba nane David te-siwam saka Absalom tugum prowe likinaig.

David nu Yerusalem kusremba kua ka kina

¹³Kile tanjo ande pro David sana: Israel tanjo kile ŋakmba ne kusrenumba Absalom dubide ŋgina le ¹⁴nu pasa ta ismba gabat kame nu ndoŋ Yerusalemŋge minnaig ta kile-maŋgurka saniŋgina: Braiŋ tiŋgap le sine Yerusalem kusremba kua ka kab. Kuga ta Absalomŋge nuŋe kuasmbi kilmba pro sine ŋakmba bale faramŋgat ŋgina le ¹⁵nuŋe gabat sugo sugo nane ndek nu sanaig: Gabat sunjo, ne ndaŋmba saka ta sine ake ne dubi ndo namŋgig ŋginaig. ¹⁶Tanjamba sakinaig le gabat sunjo nuŋe gageu nuŋe gabat sugo sugo ŋakmba Yerusalem kusremba kua ka kinaig. David nu nuŋe pino kuasmbi 10 ta ndo kusrekina le nane gabat sunjo tuku wande ta kulatka minnaig.

¹⁷Gabat sunjo nuŋe kuasmbi ndoŋ Yerusalem kusremba kilim kinaig ka tumbraŋ makembiŋge wande ande minna tanje tiŋginaig. ¹⁸Tanjamba David nu nuŋe gabat kame ndoŋ kuit nduimba tiŋginaig le nuŋe kulatkanu kuasmbi Keret le Pelet mbal nane amboŋga paska kinaig. Tanjanaig le Gatnu kame kuasmbi 600 nane ŋgumnem paska dubika kinaig le ¹⁹David ndek nane tuku gabat tanjo Itai sana: Ne ndaŋam sine dubika kambim bafute? Ne luka ka gabat sunjo kitek Absalom ndoŋ minap. Ne naŋe kilke kusremba rawe tanjo taŋaŋ pro sine ndoŋ tenge minit. ²⁰Ne ait fagnu ndo sine ndoŋ minna ta ye maŋ ne tumba ake ma ŋgamuŋge kinenumam ta ye mbulit. Ne naŋe kuasmbi kilmba luka Yerusalem kape le Sunjoŋge ne sinzaŋnuwa ŋgina kande ²¹Itai ndek nu sana: Sunjo abo tugu ŋak nu tuku nyu mbolŋge ye ne son sanet. Ye ne ndoŋ minamŋgit. Ne ma tugu animbi kaŋgat ta ye ne ndoŋ kaŋgit. Nane ne balenuwaig sulumba ye mata baleyuwaig le kumi ŋgina le ²²David ndek lafumba sakina: Ta maye. Silap ŋgina le Itai tuku kame kuasmbi naŋgine gageu ŋakmba kuasmbi amboŋga kinaig ta dubika kilim kinaig.

²³David nane Yerusalem kusremba kinaig le tanjo pino ŋakmba malmbi ŋgumbeyunaig. Tanjamba gabat sunjo David ndek nuŋe kuasmbi kilmba Kidron kule pakarka ma baknu kumam kinaig.

^k 15.12 Ahitofel nu Batseba wa nuŋe. (2 Samuel 11.3, 23.34 kaŋgerap).

²⁴Nane kinaig le pris Sadok nane Levi mbal ndonj Kuate tuku pasa katanu bokis tumba pro ibenŋge pilmba Abiatar ndek Sunjo tuku atraukumba minna le ka ka nane ŋakmba Yerusalem kusremba kumba sulunaig.

²⁵Taŋanaig le gabat sunjo ndek Sadok sana: Kile Kuate tuku tukul bokis tumba luka ka Yerusalemŋge nuŋe minanu ma mbol pale. Sunjo nu ye tuku nzali ŋak ndeta nu maŋ ye te-luka pilwa le pro bokis te nuŋe minanu ma mbol kaŋgeramŋgit. ²⁶Nu ye mbik ri ndawa ndeta nu ame maŋau ye mbolŋge kam idusmba ndeta kuwa ŋgina.

²⁷Taŋamba nu maŋ ndek Sadok sana: Ai te. Ne nanje kiŋo nanje Ahimas le Abiatar tuku kiŋo nuŋe Yonatan kilmba wamodus mukuk ŋak luka Yerusalem kape. ²⁸Ye kile ma baknu kumam kumba ka pro taŋge kule pakarkam tuku ma mbolŋge ne tuku pasa tairŋga minmba ka ame wam Yerusalemŋge prowaig ta isamŋgit ŋgina.

²⁹Taŋaka sawe denpurna le kile Sadok le Abiatar nale Kuate tuku tukul bokis ta kuramba luka Yerusalem kumba ka taŋge pilnaig le minna.

³⁰Kile David nu kupe ŋgaro paska gabat songa malmbitamtam Olif tabe poŋga ndin dubimba kina le taŋgo pino kuasmbi nu dubimba kinaig ta nane ŋakmba maŋau ndui ta kumba gabat songa malmbitamtam kinaig.

³¹Taŋamba kumba minnaig le taŋgo ande pro David sana: Ahitofel o buk tiŋga Absalom tuku kuasmbi ta turkam kina ŋgina le David nu ismba nu ndek yabaŋmba teŋenmba sakina: O Sunjo, neŋge ndo Ahitofel tuku wam pagu pasa ta bizi-buzawa ŋga Sunjo sana.

³²Kile nane tabe fu mbol promba Sunjo mbariŋanu ma ta tugum pronaig le David tuku gulab taŋgo Husai pro nu te-silikina. Taŋgo ta Arknu. Nu nuŋe tawi fetfetmba kilke roka kilmba gabat mbol patika David tugum prona le ³³David ndek nu kaŋgermba sana: Ne sine dubika ta ne sine piti siŋgamŋgat. ³⁴Ne ye turyam kande ne luka Yerusalem kumba ka Absalom te-silika teŋenmba sawa. Yeŋge o buk mam nanje tuku piro taŋgo minen. Taŋamba ndo ye kile ne tuku piro taŋgo minamŋgit ŋga nu sawa. Ne taŋawa le Ahitofel nu wam pagu pasa ande Absalom sawa kande neŋge nu tuku wam pagu pasa ta mbilmba wam pagu kisemba tawe. ³⁵Ne ise tiwa. Pris Sadok le Abiatar nale Yerusalemŋge minik. Neŋge pasa ndaŋ gabat sunjo tuku wande mbolŋge sakuwaig kande nale kubeu nika. ³⁶Nale tuku kiŋo kat nakile Ahimas le Yonatan nale mata mam kat nakile ndonj taŋge minik. Ame pasa nanenŋge sakuwaig kande neŋge pro nale kubeu nika le nalenŋge pro ye kubeu suwaik ŋga Husai sana.

³⁷Taŋakina le David tuku gulab nuŋe Husai nu pasa ta ismba nu kina ka Yerusalem prona. Prona le ait ndui ta mbolŋge ndo Absalom mata Yerusalem prona.

Siba nu David tugum kina

16 ¹David nu tabe funu ta kusremba kina ka Mefiboset tuku piro taŋgo Siba te-silikina. Siba nu bret 200 kilmba grep kareŋganu

100 ndaleka kilmba ail tiŋ mandernu 100 kilmba grep kule meme ŋgaronumbi tolanu ande turmba tumba agaŋ ndende ta kilmba doŋki armba fuluknyumba kilmba David sota kumba ²nu te-silikina le nu kusnamba sana: Agaŋ ndende fuluk ŋak ta ima tuku e ŋgina le Siba ndek lafumba sana: Doŋki armba te naŋe gageu turka linu tuku kilmba prowit. Bret ail tiŋ kareŋganu ta naŋe taŋgo kuasmbi nyam tuku kilmba prowit. Grep kule ta mata tane ma baknu te lika ka matuk kumba ndeta nyam tuku ŋgina.

³Taŋakina le gabat suŋgo ndek nu sana: Naŋe gabat Saul wa nuŋe Mefiboset kile aninge minit ŋgina le Siba nu lafumba sana: Nane Israel mbal kite naŋine gabat suŋgo madiwaig le nu wa nuŋe Saul tuku ma tumba nane kulatkuwa ŋga nu Yerusalemŋe minit ŋgina le ⁴gabat suŋgo David ndek pasa ta ismba Siba sana: Taŋamba ndeta Mefiboset tuku agaŋ ndende ta ŋakmba ne tanmbimŋgit ŋgina le Siba ndek nu sana: O gabat suŋgo, ye ne tuku piro taŋgo. Ye mara mindek ne tuku piroka minamŋgit ŋga David sana.

Simeï nu David kasurna

⁵David nane Siba kusremba Bahurim tumbraŋ pronaig le Saul tuku ndare ande Gera kiŋo nuŋe Simeï nu David te-silika kasurmba nu tugum prona. ⁶David kulatkanu kame taŋgo suŋgomba nu kormba tiŋginaig ta Simeï nu nane tuku kuru kuru ndaka nane mbol ndame pankina. ⁷Taŋamba Simeï ndek David kasurmba sana: Ne kua kaye. Ne taŋgo baleniŋgina tuku ndare ŋak. Ne siŋka taŋgo ŋayonu ndo. ⁸Ne buk gabat suŋgo Saul pitaimba nu tuku ma tumba gabat suŋgo prona. Ne Saul tuku kuasmbi suŋgomba bale farmba nane tuku ndare kutuna. Ta tuku kile Suŋgoŋge wam ta ne mbolŋge lafumba ne pitainat le kiŋo naŋe Absalom ne tuku ma tumba Israel mbal tuku gabat suŋgo prowat. Ne taŋgo baleniŋgina tuku ndare ŋak ŋga David sana.

⁹Taŋamba saka minna le Abisai ndek gabat suŋgo David sana: O gabat suŋgo, ne ndaŋam tuku age kumaknu te mapete le ne kasurnate. Saka le ye ka kame bagimbi ŋinfok kat puri ŋgina kande ¹⁰gabat suŋgo ndek Abisai le Yoab peunikmba sanikina: Tale mbulap. Tale ye ndoŋ wamduş tuma kuga. Wam te Suŋgoŋge sawat le ye kasuryate ndeta imange nu peuwam kumuŋ ŋgina.

¹¹Taŋakina sulumba David ndek Abisai gabat afu turmba saniŋgina: Tane isap. Yiŋe kiŋoŋge ye baleyam bafute ta ndaŋam tuku sine Benyaminnu taŋgo te ŋayo silibe. Mbulap. Suŋgoŋge sate le ye kasuryate ndeta maye. ¹²Suŋgo nu ye tuku piti te kaŋgermba kasur pasa ta mbilmba nyaro mayenu ye suwa ŋga saniŋgina.

¹³Taŋaka saniŋgina le nane ndin ta dubimba kinaig le Simeï maŋ nane dubika kina ka David kasurmba ndame kilmba kilke kilmba nane mbol

pankina. ¹⁴Tañana le gabat sunjo David nuje kuasmbi ñakmba ake kine ndo kinaig ka ka matuk tukulkinaig sulumba Yordan kule makembi tanje mabtinaig.

Absalom nu Yerusalem prona

¹⁵Kile Absalom Israel kuasmbi ñakmba kilmba Ahitofel ndon Yerusalem pronaig le ¹⁶David gulab nuje Husai ndek kumba ka Absalom te-silikumba wi kuenka sakina: Ese. Ne sine tuku gabat sunjo ñgina.

¹⁷Tañakina le Absalom nu pasa ta ismba nu ndek Husai sana: E-e ne mam tuku gulab nuje. Ndanjam tuku ne nu ndonj kine ndakina ñgina le ¹⁸Husai ndek nu sana: Kuga. Ne Sunjonje madinina. Israel kuasmbi ñakmba nane mata ne madininaig tukunu ye ne tuku piro tanjo ndo ne kumnemnje minamngit. ¹⁹Ye ne kumnemnje minmba ne tuku piro ndaki ta ye ka ima tuku piro tanjo mini. Ye buk mam naje tuku piro tanjo minen. Tanjamba ndo ye kile ne tuku piro tanjo minamngit nga Absalom sana.

²⁰Kile Absalom ndek Ahitofel kusnana: Ne ndanjmba iduste. Kile sine ndanjamngig ñgina le ²¹Ahitofel lafumba nu sana: Ne kumba ka mam naje tuku pino kuasmbi wande kulatkuwaig nga kusrekina si kilmba ka nane ndonj kinya. Ne tanjawa ta Israel tanjo pino ñakmba tejenmba ne tuku sakamngai. Nu sonndo mam nuje ndonj ñgueu minit nga saka nane ñakmba ne ndo dubinam tuku sangri tingamngai ñgina.

²²Tañakina le nu tanjo afu kukulningina le ka gabat sunjo tuku wande fu mbolnje baibai ande te-tinaig le Absalom ndek tanjo pino ñakmba tuku am mbolnje baibai ta sinam kina le nane ka mam nuje tuku pino kuasmbi ta kilmba pronaig le Absalom ndek nane kilmba tido-tidongina.

²³Ahitofel nu wam pagu pasa ndan gabat sunjo sawanu ta nane Sunjo tuku pasa isanu sukmba dubiwanu. O buk David nu Ahitofel tuku wam pagu pasa ismba dubina tanjamba ndo Absalom mata nu tuku minje dubiwanu.

Husai nu Ahitofel tuku wam pagu pasa kibi-kabana

17 ¹Kile Ahitofelnje ndek Absalom sana: Ye tanjo 12,000 madinigi le furirwa le sine David biye tiwam kab. ²Nu matuk ka ngamungal piti ñak minwa le sine ka nu ndonj kame bube le nu tuku tanjo kuasmbi nane pirirek purka sili-siliwaig le ye gabat sunjo ndo balewamngit. ³Tanjamba ye tanjo kuasmbi nu dubide ta ñakmba kilmba ne tugum te prowamngit. Sine David balebe le tanjo kuasmbi nu dubide ta ñakmba mapeka kilmba ne tugum te probe le ne tuku ndo minwaig ñgina.

⁴Tañakina le Absalom Israel gabat sugo sugo ñakmba nane pasa ta ismba maye ñginaig le ⁵Absalom ndek sakina: Sine Husai wikube le

nu promba nuŋe wamdus ta kukliwa le ismba ŋgina le nane nu tumba pronaig. ⁶Nu tumba pronaig le Absalom ndek Ahitofel tuku wam pagu ta kubeu tumba nu kusnana: Sine pasa ta dubibe e ko kuga? Kuga ndeta sine ame maŋau kam tuku ŋga sasīŋga ŋgina.

⁷Taŋakina le Husai ndek lafumba sakina: Ahitofel tuku wam pagu pasa ta mayenu ndo kuga. ⁸Mam naŋe nuŋe kame kuasmbi ndoŋ nane saŋgri ŋaigo. Bea fat kilig le gubra tumba minit taŋaŋ. Mam naŋe nuŋe kuasmbi kame ta nane kirair ŋak. Nu furir taŋgo kame ŋak nda minit. ⁹Nu ka ndame burok ande sinamŋge e ko ma inumŋge kuirka minit. Sine tuku kame kuasmbi kuwaig le bale farkuwaig ta taŋgo pino nane pasa ta ismba sanuŋgaig: O Absalom tuku kuasmbi bale faraig ŋga sakamŋgaig. ¹⁰Taŋakuwaig le ne tuku kame kuasmbi ŋakmba ismba kuru-kurukamŋgaig. Ta tuku mbulap. Mam naŋe nuŋe kame kuasmbi nane saŋgri ŋaigo ta Israel taŋgo ŋakmba nane kila. ¹¹Ta tuku ye tuku wamdus teŋenmba. Ne Israel taŋgo ŋakmba kile-maŋgurka kame kuasmbi burnu kumuŋ kuga prowaig le ne naŋe miroŋ nane kilmba ka mam naŋe ndoŋ kame buwap. ¹²Sine kumba ka ma tugu aniŋge mam naŋe nuŋe kuasmbi ndoŋ kile-siglika ta sine nane ndoŋ kame buwamŋgig. Nane sine peusingam kumuŋ kuga. Sine David balemba nuŋe kuasmbi ŋakmba turmba bale faramŋgig. ¹³Nu kua ka tumbraŋ sungo ande sinam kuwa ta siŋgine kuasmbi muli kareŋnu kilmba tumbraŋ fonde ta kusmba didika te-bukŋgube le ma gutoŋ sinam nziŋge ndeka fofokuwa ŋgina.

¹⁴Husai nu pasa deŋpurna le Absalom Israel mbal ŋakmba ndek sakinaig: Husai tuku wam pagu pasa ta mayenu ndo. Ahitofel tuku wam pagu pasa ta mayenu ndo kuga ŋginaig. Ta ndaŋam? Sungoŋge nane Ahitofel tuku wam pagu pasa mayenu ta pitaiwaig le nu Absalom ŋayo siliwam tuku wamdus kuyarkina.

David nu Yordan kule pakarka sim kina

¹⁵Kile Husai ndek kumba ka nu wam pagu pasa Absalom Israel mage mage nane sanīŋgina ta pris Sadok le Abiatar ndoŋ kubeu nikina sulumba Ahitofel tuku wam pagu pasa ta turmba nale sanikina sulumba ¹⁶sakina: Tale pitik pasa palpe le David tugum kuwa le nu kite Yordan kule pakarkammbi taŋge kinye ndakuwa. Nu braiŋ kule pakarka sim kuwa ta nane nu nuŋe kuasmbi ndoŋ bale farke nda ŋgina.

¹⁷Taŋakina le nale piro pino ande kukulnaik le nu ka Yonatan le Ahimas kubeu nikina. Nale ar ta o buk kua ka Yerusalem kusremba ka Enrogel kule bulbulmba prote tuku magot taŋge kuirka minnaik. Yerusalemŋge ame maŋau prowanu ta piro pino taŋge ka nale sanikanu le nalenge ka David sawanu.

¹⁸Kile kiŋo ande nale kaŋgerkina sulumba ka Absalom sana le nale ar ta braiŋ ndo kumba ka Bahurimnu taŋgo ande tuku wande sinam kumba

kule burok sinam kumba kuirkinaik. ¹⁹Kuirkinaik le nale ar sinam tanje minnaik ta andenje katese ndawa nga tanjo ta tuku piyo nuje tawi ande tumba burok mingenu kaimba wit afu kilmba tawi farna ta mbolnje barejna. ²⁰Kile Absalom tuku tanjo kame nale ar ta sota sota pro pino ta kusnanaig: Ahimas le Yonatan aninge minik nginaig le pino ta ndek nane saningina: Nale o buk kule pakarka sim kakik ngina le tanjo kame ta ka nale sotete pisenja nane luka Yerusalem kinaig.

²¹Nane kinaig le Ahimas nale Yonatan burok ta kusremba kilim kumba tinja David tugum kumba nu sanaig: Ahitofel nu ne njayo silinam tuku sakate tukunu ne kile ndo ma te kusremba kule pakarka sim kaye nga sanaig le ²²David nu pasa ta ismba nuje kuasmbi ta njakmba kule pakarka sim kinaig le ka mafena.

²³Absalom nu Ahitofel tuku wam pagu pasa ta dubi ndana le nu ka nuje donji ponja luka nuje tumbran kina ka tanje nuje gageu ndon piro kile-tidinga ka muli njnfok panmba kumna le nuje gageu kame ta nu tuku mindesin tumba ka mam nuje ngukinaigmbi tanje ngukinaig.

²⁴Kile Absalom Israel kame kuasmbi kilmba David dubimba kinaig ka Yordan kule pakarkinaig ta David nu o buk nuje kuasmbi ta kilmba ka Mahanaim tumbran sinam kinaig. ²⁵(Absalom nu Amasa tumba Yoab tuku ma tumba nuje kame kuasmbi tuku gabat minwa nga madina. Amasa mam nuje Yeter. Ina nuje Abigail. Abigail mam nuje Nahas. Abigail aba nuje ta Yoab ina nuje Seruya). ²⁶Kile Absalom nuje kame kuasmbi ndon kinaig ka Gilead ma tugu promba tanje tumbran ulnaig.

²⁷David nu kumba ka Mahanaim tumbran prona le tanjo kejmba ka nu tugum pronaig. Nane tuku ande Nahas kiyo nuje Sobi nu Rabanu Amon ma tugu mbolok. Ande Amiel kiyo nuje Mahir nu Lodebarnu. Ande nyunu Barsilai nu Rogelimnu Gilead ma tugu mbolok. ²⁸⁻²⁹Nane kej ta nza, kilke waim, kinya mbili, nyamagan turmba kilmba David nuje kuasmbi ningam tuku pronaig. Nyamagan kilmba pronaig ta wit yeki yeki abonu pasokanu, kuslin yeki yeki, nguimzan kulenu, makau tuku amo njair, sis, sipsip afu turmba kilmba pronaig. David nuje tanjo kuasmbi ndon ma baknu mbol lika ma ma kule paranu gubanu isu baklelnaig ta nane katesemba nyamagan ta kilmba pronaig.

Yoabnje Absalom balena le kumna

18 ¹Kile gabat sunjo David ndek nuje kame kuasmbi kilmba walmba afu 100 afu 1,000 tanjamba fetke lika kame gabat afu nane kulatkam tuku madiningina. ²Tanjamba nu tanjo kuasmbi kame ta fet kejna sulumba kame gabat kejmba nane kulatkam tuku patikina. Kame gabat kejmba ta ande Yoab ande Abisai ande Itai. Abisai nu Yoab tuku mambo nuje. Itai nu Gatnu.

Kile David ndek nane saningina: Ye mata tane ndon kame kangig ngina kande ³nane nu sanaig: Ne sine ndon kine nda. Kame mbolnje

nane sine kile-ibenkuwaig le kua kab ta nane sine idussingge nda. Sine tuku tanjo bale farwaig ta mata nane burke nda. Ne sine dubika kaye le ne balenuwaig ta sine tuku tanjo 10,000 baleninganu tanaj. Ta tuku ne tumbran tenge mina. Sine kame tanjo afu denkumba pasa pilbe kande ne tanjo afu patika le prowaig nginaig le ⁴David ndek lafumba saningina: Ta maye. Ye tane tuku mingge dubiwamngit ngina.

Tanjamba David ndek tumbran koranu fonde malangambi tanje tin minna le kame kuasmbi afu tanjo 1,000 njak afu tanjo 100 njak ta njakmba pro kilim kinaig. ⁵Tanjanais le David ndek Yoab Abisai Itai wam paguniimba saningina: Tane ye idusyumba ye tuku kiyo Absalom mapewap ngina le kame kuasmbi njakmba nane David tuku wam pagu pasa ta isnaig.

⁶Kile David tuku kame kuasmbi kinaig ka Israel mbal tuku kame kuasmbi Efraim duje sinam tanje kile-siglika nane ndoj kame bunaig. ⁷⁻⁸Kame bumba kinaig ka ka David tuku kuasmbinge nane Israel kame kuasmbi kile-ibenka kilmba yokerka ka bale farninginaig le nane kua ka duje sinam kumba ka tanje nane sunjomba kume farnaig. Kame sunjo ta sinamnge tanjo kume farnaig ta ulendika 20,000 tanaj.

⁹Absalom nu dojki ponga kua kina sulumba David tuku kame tanjo afu kile-siglikina. Kile dojki ta ail sunjo ande kumnem kumnem pinderka kina ka tanje gabatnu ail kazaŋka ndinina le dojki nu ake pinderka kina le Absalom nu ail wai mbol tanje kuikok minna.

¹⁰Tanjamba minna le David tuku kame tanjo ande Absalom ail mbol tanje kuikok minna le kanjermba kumba ka Yoab sana: Absalom ail sunjo wainu mbol nzingge kuikok minit ngina le ¹¹Yoab ndek tanjo ta sana: Ne nu kanjerat ta ndanam saka ne nu bale ndawat? Ne nu balewat kande ye ne silwa ndametiŋ soj ndindo tinmba let ande turmba tinit kande ngina.

¹²Tanakina le tanjo ta ndek Yoab sana: Ne silwa ndametiŋ soj 100 sa mata ye nu mbol wam inum ke nda. Nu gabat sunjo tuku kiyo. Gabat sunjo nu ne Abisai Itai tane keŋ wam pagukat ta sine njakmba isig. Nu tenenmba satingat. Tane ye idusyumba ye tuku kiyo Absalom mapewap ngat. ¹³Ye gabat sunjo tuku mingge ngurmbe Absalom balewi le kumwa ta nu ismba ye tumba pasa mbol pilwa le ne ye pasambi turye nda ngina.

¹⁴Tanakina le Yoab ndek tanjo ta sana: Ye ne tuku pasa isam mbulit ngina sulumba nu ndek nuje mbanduwan keŋmba kilmba Absalom ail mbol kuikok minnambi ta kina. Absalom nu kume ndaka minna le Yoabnge mbanduwan kame ta tawo mbolnge nduasekina le ¹⁵nu tuku kame tanjo 10 pro Absalom taplenaig le kumna.

¹⁶Absalom kumna le Yoab ndek kame tanjo ande sana: Tabil fitka le nane kame Israel mbal yokerkade ta kusrekuwaig ngina le nu tabil fitkina le kame mbal tabil fudu ta ismba Israel mbal kusreka luka pronais.

¹⁷Tañanaig le Israel mbal kua ka sili-silimba nanjine tumbranj tumbranj kine likinaig.

Kile Yoab nane Absalom tuku mindesinj tumba duje ngamu tanje burok sunjo ande sinamnje buknga ndamembi dijmba minnaig le ka mbuter tingina.

¹⁸Absalom kume ndaka minna sulumba nu nuje nyu ngisi ndakuwa nga ndame kuenu ande tumba Gabat Sunjo tuku Ma Gutoj tanje tetina. Ta ndanam? Absalom nu kiyo kugatok minna tukunu nu tuku nyu ngisi ndakuwa nga manau ta kina.

Kile Israel mbal nane ndame ta Absalom tuku Ndamé ngade.

Absalom kumna ta David sanaig le isna

¹⁹Absalom kumna le Sadok kiyo nuje Ahimas ndek Yoab sana: Ye kumba Sunjonge sine ngueu mbal tuku wai mbolnje kile-luka kilat wam ta gabat sunjo David sawam iduset ngina kande ²⁰Yoab ndek nu sana: Kuga. Kiyo nuje balewig le kumat tukunu ne kite pasa tumba ka gabat sunjo sa ndawa. Ait mara ande ta maye ngina sulumba ²¹nu ndek Etio pianu piro tanjo nuje wika kukulmba sana: Ne kaye ka kame mbolnje wam prowe likaig ta ka gabat sunjo kubeu tawe ngina le piro tanjo ta ndek Yoab tugum tanje loka pinderka kina.

²²Nu kina le Ahimas ndek dirnanja Yoab sana: Ye mata gabat sunjo sota kanjit. Ame wam ye mbolnje prowa ndeta tanjaig ngina le nu ndek tanjo ta sana: Ndanam tuku ne kambim tuku dirnanj ndekate? Ame aganj mayenu ne tamngat ngina kande ²³Ahimas manj lato sakina: Ye kanjit ngina le Yoab ndek nu sana: Maye le kaye ngina.

Tanjakina le Ahimas nu ndin dubimba kumba ka Yordan kule ma gutoj kumam kuerka pinderka kina ka Etio pianu piro tanjo ta limba nu ambonja prona.

²⁴David nu tumbranj koranu fonde malanja sunjo tugum tanje minyok minna le tumbranj kulatkanu tanjo nu fonde ponga mbolnje tinga mambilmba minna kande tanjo ande pinderka mbuna le kanjermba ²⁵nu wi kuenja gabat sunjo sana: Tanjo ande pinderka mbate o ngina le gabat sunjo ndek sana: Tanjo ndindo ndeta nu pasa mayenu tumba prote ngina.

Kile tanjo ta nu buk pro tumbranj sunjo ta patuna le ²⁶tumbranj kulatkanu tanjo ta mambilmba minna kande tanjo ande nu ngumnem pinderka minna le kanjermba nu wi kuenja malanja kulatkanu tanjo sana: Ai si. Tanjo ande ngumnem pinderka mbate o ngina le gabat sunjo nu pasa ta ismba sakina: Nu mata pasa mayenu tumba prote ngina.

²⁷Kile tumbranj kulatkanu tanjo manj wi kuenja sakina: Tanjo ambonja pinderka mbate nzi Sadok kiyo nuje Ahimas suk ngina le gabat sunjo ndek sakina: Nu tanjo mayenu ndo. Nu pasa mayenu tumba prote ngina.

²⁸Ahimas pinderka pro tumbraŋ patumba gabat sunŋo kaŋgermba nu tuku tumailam taŋge truk ka sana: O gabat sunŋo, sine siŋgine Mbara Sunŋo tuku nyu te-duŋgube. Nane taŋgo kuasmbi ne te-sinam tuku bafunaig ta Sunŋonge kilmba sine tuku wai mbolŋge patikat le sinenŋe kile-ibenŋkig ŋgina.

²⁹Taŋakina le gabat sunŋo ndek Ahimas kusnana: Ye tuku kiŋo Absalom maye minit e ŋgina le Ahimas nu lafumba sana: O gabat sunŋo, taŋgo sunŋomba ŋgumbeyumba minaig le ye Yoabŋge kukulyat le pinderka prowet. Ame wam kaig ta ye kaŋger ndakit ŋgina le ³⁰gabat sunŋo ndek nu sana: Ne ka o siŋge tiŋga ŋgina le Ahimas dirka ka kasom siŋge tiŋgina.

³¹Taŋana le Etiopianu taŋgo ta pinderka pro gabat sunŋo sana: Yiŋe gabat sunŋo, ye pasa mayenu ne sanam prowet. Kuasmbi ne te-sinam bafuwaig ta Sunŋonge kilmba ne tuku wai mbolŋge patikat ŋgina.

³²Taŋaka sana le gabat sunŋo ndek nu kusnana: Ye tuku kiŋo Absalom maye minit e ŋgina le piro taŋgo ta ndek lafumba sana: O gabat sunŋo, wam kiŋo naŋe mbol prowat ta naŋe ŋgueu mbal ne te-sinam sakade nane ŋakmba mbol taŋamba ndo prowa ŋga iduset ŋgina le ³³gabat sunŋo nu pasa ta ismba ŋgamuŋgal tatrakina le nu tiŋga fonde poŋga wande ta sinam kumba ka taŋge malmbika minna sulumba malmbi kuenŋka sakina: O yiŋe kiŋo Absalom. Kiŋo nyek o. Kiŋo nyek o. O Absalom, yeŋge kumi ta maye. O yiŋe kiŋo. Kiŋo nyek o ŋgina.

Yoab nu David sawe likina

19 ¹Gabat sunŋo David nu Absalom tuku ninanka malmbika minna ta nane afu ka Yoab sanaig le ²kame kuasmbi ŋakmba gabat sunŋo David kiŋo nuŋe Absalom tuku malmbika minna pasa ta ismba nane wamduŋ piti sunŋo tumba kame mbolŋge ŋgueu mbal kile-ibenŋkinaig gare gare ta kugatok ³siŋsiŋndo kame mbolŋge kua ka kiko ŋak prowanu sukmba tumbraŋ sinam kinaig.

⁴Ait ta mbolŋge gabat sunŋo nu tawi tumba tumail sonŋa ninanka malmbi kuenŋka sakina: O yiŋe kiŋo Absalom. Kiŋo nyek o. Kiŋo nyek o ŋgina.

⁵Taŋamba minna le Yoab ndek gabat sunŋo tuku wande mbol kumba David sawe lika sana: Ne wam kate ta naŋe kuasmbi ŋakmba kiko pilenŋgit. Kite ait te mbolŋge taŋgo kame teŋge ne turnumba ne tuku piyo kat naŋe kutu kat naŋe kile-luka kilaig ta ⁶ne taŋgo kame ne tuku kume purde ta pitaikate sulumba taŋgo ne kasurnade ta sinzaŋniŋgit. Ne tuku maŋau ta ne naŋe taŋgo kuasmbi naŋe gabat kame ta ake agaŋ taŋaŋ talanŋgit. Ye kila. Absalom kume ndaka sine ŋakmba kumig kande ne kile garenate kande. ⁷Ne isa. Ne kile ndo tiŋga kaye ka naŋe kame kuasmbi ndoŋ pasa-pasaka wam yoyoniŋga. Ye Sunŋo tuku nyu mbolŋge

ne sanet. Ne taña ndawa ta furir te mboŋge nane ŋakmba sili-siliwaig le ne piti suŋgo tamŋgat. Piti ande taŋamba ne buk kaŋger ndana ŋgina.

⁸Yoab nu pasate deŋpurna le David ndek tiŋga kumba ka tumbranƷ fonde malaŋgambi taŋge minyokina le nuŋe kame kuasmbi ŋakmba ismba nane pro nu laipmba maŋgurkinaig.

David nu luka Yerusalem kina

Israel kuasmbi yimyam kua ka sili-silimba naŋgine tumbranƷ tumbranƷ kine likinaig sulumba ⁹naŋgine naŋgine pasambi muŋgu tuwe-tuwekinaig sulumba sakinaig: Gabat suŋgo David minna sulumba sine kigraibkina le Filistia mbalŋge sine kilmba ŋaigo sigli ndakinaig. Kile nu Absalom ram kua ka tumbranƷ tuguk kusrena. ¹⁰Sine Absalom siŋgine gabat suŋgo minwa ŋga madiger ta kame mboŋge nu balenaig le kumna. Ta tuku ndaŋam tuku sine teŋenmba ake ndo minbe. Sine ka gabat suŋgo David tumba probe ŋginaig.

¹¹Taŋamba saka minnaig le gabat suŋgo David nu ismba ndek pris Sadok le Abiatar tuku pasa pilmba sakina: Tale ye tuku pasa te tumba Yuda gabat kame teŋenmba saningap. ¹²Tane ye tuku ndare tuma ta ndaŋam tuku nane Israel mbalŋge tane Yuda mbal lukaka ye luka yiŋe wande mbol prowam tuku sayade. Tale ka taŋamba nane saningap ŋgina. ¹³Taŋakina sulumba David maŋ lato wam paguka sanikina: Tale ka Amasa teŋenmba sawap. Sile ndare tuma ndindo. Yeŋge ne tumba Yoab tuku ma mbol pili le neŋge ye tuku kame kuasmbi tuku gabat minamŋgat. Ye taña ndawi kande Kuatenge ye mapeye nda ŋgina. ¹⁴Taŋamba David nu Yuda mbal tuku wamdus didikina le nane nu tuku pasa pilmba sakinaig: Ne naŋe kuasmbi ta ŋakmba kilmba Yerusalem prowap ŋginaig.

¹⁵Taŋamba pasa pilmba Yuda kuasmbi suŋgomba nane kinaig ka Gilgal tumbranƷge kule make mbiŋge gabat suŋgo prowa le te-temam tuku tair minnaig. Taŋanaig le David nu nuŋe kuasmbi ta kilmba ka Yordan kule mbol pronaig le ¹⁶Gera kiŋo nuŋe Simei nu pre pre Yuda mbal ndoŋ David te-silikam Yordan kule mbol prona. (Simei nu Benyamin tuku tugu. Nu tuku tumbranƷ tuguk Bahurim).

¹⁷Simei nu Benyamin tuku kuasmbi 1,000 kilmba pronaig le Saul tuku piro taŋgo Siba mata nuŋe kiŋo kat nuŋe 15 piro taŋgo 20 ta kilmba ka Yordan kule mboŋge gabat suŋgo David tair minnaig.

¹⁸Minnaig le gabat suŋgo tuku kuasmbi pro kule make simŋge tiŋginaig le Simei tuku taŋgo kuasmbi ta ndek kule pakarka gabat suŋgo tuku gageu kile-temkam kinaig sulumba nane ndek gabat suŋgo tuku piro taŋgo ndo minam tuku sanaig.

David nu Simei mapena

Gabat suŋgo nu kule pakarkam bafuna le Simei pro nu tumailamŋge truk kina sulumba ¹⁹nu sana: O gabat suŋgo, o buk ne Yerusalem

kusremba kina le ye ne mbolŋge mbaren ta kile ne ye sinayumba ye tuku mbar ta ŋakmba gilaiŋga. ²⁰O gabat ŋunŋo, ye uneken ta idusmba ye Israel mbal ŋakmba ŋgamukŋge ye ambonga ne te-silikam prowit ŋgina.

²¹Taŋakina le Abisai ndek sakina: Sine Sime i balebe le kumwa. Nu o buk gabat ŋunŋo ŋunŋonge madina ta kasurna ŋgina kande ²²David ndek Abisai le aba nuŋge Yoab sanikina: Tale ndaŋam tuku ye piti sam bafuwik. Tale ye ndoŋ wamdus tuma kuga. Ye kile Israel mbal ŋakmba tuku gabat ŋunŋo minamŋgit. Ki ait te mbolŋge sine Israel inum balewe nda ŋgina sulumba ²³nu ndek Sime i sana: Ki am mbolŋge ye ne sanet. Andeŋge ne balene nda ŋgina.

David nu Mefiboset make pilna

²⁴David nu o buk Yerusalem kusremba kua kina ait ta mbolŋge Saul wa nuŋge Mefiboset nu sagka minna ka ka David luka prona. Taŋana le Mefiboset nu mata pro gabat ŋunŋo David te-silikina.

²⁵Mefiboset nu Yerusalem kusremba ka gabat ŋunŋo tugum prona le nu ndek nu kusnana: Mefiboset, ne ndaŋam tuku ye dubiyumba kine ndakina ŋgina le ²⁶nu ndek lafumba sana: O gabat ŋunŋo, ye kupe pagliskinaik ta ne kila. Ne Yerusalem kusrena le ye yiŋge piro taŋgo sawen. Ye tuku doŋki ande tumba kuaneka le ye ta mbol minyoka gabat ŋunŋo dubimba kaŋgit ŋgen kande nu ye yabriyumba kua ka ²⁷ne tugum kumba ne yabrinina sulumba ye tuku nyu ŋayo silina. O gabat ŋunŋo, ne ŋunŋo tuku eŋel taŋaŋ. Ne wam ndaŋ ye mbol kam ndeta ka. ²⁸Ne yiŋge kuasmbi mam tuku ndare kame ta ŋakmba bale farkam kumuŋ ta ne ye mapeyina le ye ne tuku wande mbolŋge isukusmba minen. Ta tuku ye maŋ agaŋ inum sa ŋgam mbulit ŋgina.

²⁹Taŋakina le gabat ŋunŋo ndek nu sana: Ta maye. Ne pasa sakat le isit. Tale Siba ndoŋ Saul tuku kilke ta walmba kilap ŋga sana kande ³⁰Mefiboset ndek gabat ŋunŋo sana: Taŋaig. Sibange ŋakmba kilwa. Ne maŋ luka prowat le ye ta tuku gare-gareket ŋgina.

David nu Barsilai make pilna

³¹Barsilai nu Rogelimnu Gilead ma tugu mbolok. Nu mata pro gabat ŋunŋo ndoŋ Yordan kule pakarkam saka ndekina. ³²Barsilai nu saibo pile mayemba yar 80 ŋak minna. Nu maror taŋgo ande. O buk gabat ŋunŋo Mahanaim tumbraŋge minna le nu nyamagaŋmbi turna.

³³Kile gabat ŋunŋo ndek nu te-silika sana: Ne ye ndoŋ Yerusalem kumba ye suk ne kulatki ŋgina kande ³⁴Barsilai nu tuku pasa ta lafumba sana: O gabat ŋunŋo, mine minemba ye kumamŋgit. Ta tuku ye ne dubinumba Yerusalem kine nda. ³⁵Ye kile yar 80 ŋak. Ye ame wam gare-garekam tuku ta kamus ndawet. Ye isukusmba kule nyet ta mata kualenu kamus ndawet. Ye kilba mata tukulok. Taŋgo pino kupesmba

mune ulwaig ta ye isam kumuŋ kuga. Ta tuku ye ne dubinumba ka ne minde bada tine nda. ³⁶Ne ndaŋam tuku ye mbolŋge maŋau mayenu kam bafute? Ye ne ndoŋ kule pakarka kumba ne kusrenumba ³⁷luka ka yiŋe tumbranŋge ina mam kumnaig le ŋgukigerŋmbi taŋge ye kumi le ŋgukuwaig ŋgina sulumba sakina: Ye tuku kiŋo Kimam minit te. Nu ne dubinumba kuwa le ne ame agaŋmbi nu turam kande ke ndo ka ŋgina.

³⁸Taŋakina le gabat suŋgo ndek pasa lafumba sana: Ta maye. Kimam ye tumba kaŋgit. Ne ame wam nu mbol ki ŋga saka ta ye kaŋgit. Ame agaŋ nu tambim tuku saka ta ye tambimŋgit ŋgina.

³⁹Taŋakina sulumba gabat suŋgo nuŋe kuasmbi ŋakmba kilmba nane Yordan kule pakarka sim kumba gabat suŋgo ndek Barsilai mumumba nyaro tuna le nu luka nuŋe tumbran kina.

⁴⁰Gabat suŋgo nu kule pakarka sim kina le Yuda taŋgo pino ŋakmba Israel taŋgo pino afu turmba nu ndoŋ kinaig. Kimam mata gabat suŋgo ndoŋ kina. Taŋamba nane kinaig ka Gilgal tumbran pronaig.

Nane Israel mbal Yuda mbal ndoŋ kualeyaukinaig

⁴¹Kile Israel mbal ŋakmba pro gabat suŋgo David sanaig: O gabat suŋgo, ndaŋam tuku siŋgine tira kame Yuda mbal nane sine Israel mbal yabusimmba ne naŋe gageu naŋe kuasmbi ta ŋakmba kile-temkam tuku Yordan kule mbol kinaig ŋginaig kande ⁴²Yuda taŋgo ŋakmba pasa lafumba sakinaig: Gabat suŋgo nu siŋgine tugu ndindo ndo. Ta tuku sine maŋau ta kig. Ndaŋam tuku tane sine tuku gubratinŋig? Gabat suŋgo nu sine agaŋ inum siŋge ndakat ŋginaig le ⁴³Israel mbal nane pasa lafumba sakinaig: Sine Israel mbal tugu 10 ŋak. Tane Yuda mbal tugu ndindo ndo. David nu tane tuku tugu ŋgaig ta son ta nu sine ŋakmba tuku gabat minwa. Ta tuku tane ndaŋam tuku sine ake agaŋ taŋaŋ talasiŋig? Gabat suŋgo tumba luka te prowam tuku wamdus ta sinenŋe tugu pilgen ŋginaig.

Taŋakinaig kande nane Yuda mbal pasambi kualeyauka Israel mbal kile-ibenŋkinaig.

Seba nu David te-siwam bafuna

20 ¹Taŋgo ŋayonu ande Bikri kiŋo nuŋe Seba nu nane ndoŋ Gilgal tumbran taŋge minna. Taŋgo ta nu Benyamin tuku kuasmbi.

Nane kualeyauka minnaig le Seba ndek tabil fitka wi kuenŋka sakina: Tane David kusrewap. Sine Yesi kiŋo nuŋe David tuku kuasmbi kuga. Tane Israel taŋgo ŋakmba tinŋa taŋgine tumbran tumbran kine likap ŋgina le ²Israel taŋgo ŋakmba pasa ta ismba tinŋa David kusremba Seba dubimba kinaig. Taŋamba kinaig le nane Yuda kuasmbi ndo David kumnemŋge minnaig sulumba Yordan kule kusremba nu dubimba ka Yerusalem pronaig.

³Nane Yerusalem pronaig sulumba David ndek nuŋe wande sinam kumba ka pino kame 10 gabat sunŋo tuku wande kulatkam tuku kusrekina ta kilmba wande ande serniŋmba taŋgo afu madiniŋgina le nane kulatka minnaig. Taŋamba nu pino kame ta nyamagaŋ agaŋ ndende niŋmba maŋ nane ndoŋ kinye ndakina. Nane ake pino kuembol taŋaŋ wande ta mbolŋge minmba ma ma saibo patika kume likinaig.

⁴Kile David ndek Amasa wika sana: Ne kaye ka Yuda taŋgo ŋakmba wika kile-maŋgurka aspile nane ŋakmba kilmba ye tugum te prowap ŋgina le ⁵nu kina ka Yuda mbal wike lika minna ma ma gabat sunŋo nu lunu tuku ait tuna ta lina. ⁶Limba pitik pro ndana le gabat sunŋo ndek Abisai sana: Absalomŋge sine buk piti sungokanu singina ta kile maŋ Sebaŋge piti sungokanu singamŋgat. Ta tuku ne braiŋ yiŋe kame kuasmbi ta kilmba Seba yokermba ka biye tiwap. Kuga ta nu nuŋe kuasmbi ta ndoŋ kua ka tumbraŋ fonde kareŋnu ande sinam kuwa le sine nu te nda ŋgina.

⁷Taŋakina le Abisai ndek Yoab tuku kame kuasmbi gabat sunŋo kulatkanu kuasmbi kame taŋgo ŋakmba kilmba Yerusalem kusremba Seba yokeram kinaig.

⁸Nane kinaig ka Gibeon ndame sunŋo tugum ta pronaig le Amasa pro nane kile-siglikina. Yoab nu kame tuku minde piye agaŋ silikina sulumba nuŋe kame bagi tumba niŋgot sirmba let mbol kusmba nu ndek Amasa tugum kina le kame bagi ta limba kilke mbolŋge ndekina. ⁹Taŋana le Yoab ndek Amasa sana: O tira, ne maye minit e ŋga nu wai ndinammbi Amasa tuku miŋge ŋgue biyamba nu mumuwet mumuwet ŋga ¹⁰wai ŋaiŋammbi kame bagi kilke mbolŋge ŋgumnem ŋgumnem tina ta Amasa nu katese ndana. Kile Yoab nu kame bagi tambi Amasa fuŋgul sambrina le sina goka kilke mbol ndeka kummba maninkina.

Yoab nu Amasa balena sulumba nu mambo nuŋe Abisai ndoŋ Seba yokermba te-dubinaig le ¹¹Yoab tuku kame taŋgo ande nu Amasa tuku mindesiŋ tugum taŋge tiŋ minmba wi kuenka sakina: Tane David le Yoab tuku kuasmbi kande ka Yoab dubiwap ŋgina.

¹²Amasa tuku mindesiŋ ta ndin ŋgamu taŋge ndarenge ndo soŋga minna le kame kuasmbi promba mindesiŋ ndin tukulmba minna le nane ririŋga tiŋginaig le Yoab tuku kame taŋgo ta kaŋgermba mindesiŋ ta didika ndin makembi kumba tawimbi kaina. ¹³Taŋamba nu Amasa tuku mindesiŋ ndin kusremba ŋgaŋŋiŋmba pilna le kame kuasmbi Yoab dubimba Seba te-dubimba kinaig.

¹⁴Seba nu Israel ma tugu ŋakmba kusreka kina ka Abel-Bet-Maka tumbraŋ prona le mam nuŋe Bikri tuku kuasmbi nane nu dubimba tumbraŋ sinam kinaig. ¹⁵Taŋanaig le Yoab tuku kuasmbi pro Seba tumbraŋ te sinam ket ŋginaig le ismba nane tumbraŋ ta te-kornaig sulumba afu nane tumbraŋ fonde tugumŋge kilke maŋgurkinaig le biŋ

tingina le nane ta mbolŋge tinga kame bunaig le afu nane tumbraŋ fonde ta sambriwam tago-tagomba minnaig.

¹⁶ Tumbraŋ taŋge pino ande minna. Pino ta nu wamdus kuyar mayenu ŋak. Nu ndek tumbraŋ fonde poŋga Yoab tuku kuasmbi wika saniŋgina: Tane isap. Kape ka Yoab sawap le ye tugum te ilwa. Ye nu ndoŋ pasa ŋak ŋgina le nane ka Yoab sanaig le ¹⁷nu pino ta tugum kina le nu kusnana: Ne Yoabŋge e ŋgina le nu lafumba sakina: Au. Yenŋe ŋgina le pino ta nu ndek sana: O taŋgo sunŋo, ye pasa ande sani le isa ŋgina le Yoab ndek sakina: Ta maye. Saka le ye isi ŋgina.

¹⁸ Taŋakina le pino taŋge ndek teŋenmba Yoab sana: O buk nane teŋenmba sakanu. Ne piti ŋak kande ne Abel tumbraŋ kaye le Abel mbalŋge ne tuku piti ta te-tiwamŋgaig ŋganu. ¹⁹ Sine tuku tumbraŋ sunŋo te mayenu ndo tumbraŋ afu Israel kilke mbolŋge mine likade ta liningit. Sine tuku mine bafuknu. Sine Israel mbal tuku gabat sunŋo tuku miŋge kumnemŋge mineg. Tumbraŋ te Sunŋoŋge kulatkate ta ne ndaŋam tuku sine tuku tumbraŋ te ŋayo siliwam bafute ŋgina.

²⁰ Taŋaka sana le Yoab nu lafumba sakina: Ye tane tuku tumbraŋ te ŋayo siliwe nda. ²¹ Sine taŋgo ndindo ndo biye tiwam prowig. Taŋgo ta nyunu Seba. Nu Bikri kiŋo nuŋe. Nu Efraim ma taknu mbolŋge minna ta nu buk taŋgo kame kile-maŋgurka gabat sunŋo David te-siwam sakina. Ta tuku tane Seba tumba sine siŋgap le sine tane tuku tumbraŋ kusremba kaŋgig ŋgina le pino ta ndek Yoab sana: Ta maye. Sine taŋgo ta ŋinfok kat purmba gabatnu te-bukŋgube le fonde lukamba kilim kuwa le ne kaŋgeramŋgat ŋgina.

²² Taŋakina sulumba pino ta kumba ka tumbraŋ taŋgo kame ndoŋ sakina le isnaig. Ismba nane kinaig ka Seba ŋinfoknu kat purmba te-bukŋginaig le fonde lukamba kilimŋge Yoab tugumŋge ndekina le nu ndek tabil fitkina le kame kuasmbi ŋakmba tumbraŋ kusremba sili-silimba kinaig le Yoab ndek luka gabat sunŋo sota Yerusalem kina.

David tuku piro gabat kame

²³ Yoab nu Israel kame kuasmbi ŋakmba tuku gabat sunŋo minna. Yehoyada kiŋo nuŋe Benaya nu David kulatkanu kuasmbi tuku gabat minna. (Nane kuasmbi ta Keret le Peret mbal).

²⁴ Adoniram nu David tuku piro mbal tuku gabat.

Ahilud kiŋo nuŋe Yehosafat nu waŋe kuyaram tuku piro kulatkina.

²⁵ Seva nu David tuku waŋe kuyaranu taŋgo.

Sadok le Abiatar nale pris pirokinaik.

²⁶ Yairnu taŋgo Ira nu mata David tuku pris pirokina tuku taŋgo ande.

Gibeon mbal nane Saul tuku mbar lafunaig

21 ¹ David nu gabat sunŋo minna le guba sunŋo prona le yar keŋmba ma tugu ŋakmba nyamagaŋ tuku fagkinaig tukunu David ndek

Sunġo sana: O Sunġo, piti te ndaŋam prote ngina le Sunġo ndek nu sana: Piti prote te tugunu tejenmba. Gabat sunġo Saulnġe o buk Gibeon mbal sunġomba bale farkina le nane tuku ndare ta Saul tuku kuasmbi kile pasokate ngina. ²Taŋakina le David ndek Gibeon mbal wikina le pronaig. (Gibeon mbal nane Israel tugu kuga. Nane Amornu. Israel mbalnġe o buk nane ndoŋ pasa katmba wamdus ulendimba nane mapekam tuku sakinaig ta Saulnġe pasa ta pitaimba Israel le Yuda mbal ndo Israel ma tugu mbol minwaig nġa Gibeon mbal sunġomba bale farkina).

³Kile David ndek Gibeon mbal ta kusnaniŋgina: Sine tane mbol mbargen ta kile ye tane ndoŋ te-tiwamngit. Taŋawi le tane Sunġo tuku kuasmbi te nyaro ningap ngina le ⁴nane ndek David sanaig: Piti ta sine ngamuknġe Saul nuŋe kuasmbi ngamuknġe minit. Piti ta tane silwa ndametij ko gol ndametijmbi te-tiwam kumuŋ kuga. Sine Israel taŋgo afu mata bale fare nda nġinaig le David ndek saniŋgina: Ata. Ye ame maŋau tane mbol ki nġina le ⁵nane lafumba sakinaig: Saul tuku wamdus ta nu sine nġakmba nġaigo siglika tumbranġ tumu pilwa le Israel mbalnġe ndo minam tuku idusna. ⁶Ta tuku ne Saul tuku ndare mbolnġe taŋgo ⁷madiniŋmba siŋga le sine nane kilmba ka gabat sunġo Saul nuŋe tumbranġ tuguk Gibeon kumba ka taŋge Sunġo am mbolnġe muli nġinfok panniŋbe le kumwaig nġinaig. Taŋakinaig le David ndek nane saniŋgina: Ta maye. Ye taŋawamngit nġina.

⁷David nu o buk Sunġo tuku nyu mbolnġe Yonatan ndoŋ pasa katnaik tukunu nu pasa ta idusmba Yonatan tuku kiŋo nuŋe Mefiboset mapemba nu tumba Gibeon mbal nda ningina. ⁸Nu Armoni le Mefiboset wau nuŋe ande ta kilmba nane ningina. (Taŋgo ar ta Saul tuku kiŋo kame. Nale Aia kulim nuŋe Rispaŋge kile-patike tuna).

Taŋamba David nu Saul kulim nuŋe Merab tuku kiŋo ⁵ta turmba kilmba nane ningina. (Meholanu taŋgo Barsilai kiŋo nuŋe Adriel nuŋge Saul kulim nuŋe Merab tumba kiŋo kame ⁵ta kile-patikina).

⁹David ndek taŋgo ⁷ta kilmba Gibeon mbal ningina le kilmba ka tabe mbol kinaig sulumba ka Sunġo am mbolnġe taŋgo ⁷ta muli nġinfok panniŋmba taikinaig le nġakmba kumnaig. Piro mbolnġe wit magekinaig le taŋgo nane wit kilmba minnaig le wam ta kinaig.

¹⁰Kile taŋgo ar kumnaik ta tuku ina nakile Rispa ndek tawi urfunu afu kilmba ka tabe mbol taŋge baibai ande pilmba nu ka sinam taŋge minmba agaŋmor nġuikoknġe ko sar umaŋnġe mindesiŋ ta nyubekaig nġa ki mindek furir mindek mindesiŋ ta kulat magekina le ma ma sawe tuku ait prona.

¹¹David nu Rispa wam kina ta sanaig le ismba ¹²nu ndek Gilead ma tugu Yabes tumbranġ kina ka Saul le Yonatan tuku isu kilna. (O buk Filistia mbalnġe Gilboa tabe mbolnġe balenikmba nale tuku mindesiŋ kilmba ka maŋgurkanu ma Bet-Sannaig taikinaig le Yabes mbalnġe ka isu ta kuayarkumba kinaig).

¹³Kile David ndek nuŋe piro taŋgo saniŋgina le Saul le Yonatan tuku isu ta kilmba taŋgo 7 Gibeon mbalŋge kilmba ŋinfok panniŋginaig ta tuku isu ta ulendimba kilmba kinaig ka ¹⁴Sela tumbraŋ Benyamin tuku ma tugu taŋge Saul le Yonatan tuku isu kilmba Saul mam nuŋe Kis ŋgukinaigmbi taŋge ŋgukinaig sulumba gabat suŋgoŋge wam paguniŋmba saniŋgina ta kumumba kinaig. Wam kame ta denpurmba kile nane Suŋgo yabaŋnaig le nu nane tuku yabaŋ pasa ismba sakina le piro mbolŋge nyamagaŋ maŋ kumunŋginaig.

Israel kame mbal nane Filistia taŋgo sugo sugo bale farkinaig

¹⁵Taŋamba minnaig ma ma kame maŋ Filistia Israel ŋgamukŋge tumba tiŋgina le David ndek nuŋe kame kuasmbi kilmba Filistia mbal ndoŋ kame bunaig. Kame bumba minnaig ma ma David buk matuk kina le ¹⁶Filistia taŋgo ande nyunu Isbibenob nu pro David balewam bafuna. Isbibenob nu taŋgo sugo sugo ta tuku ndare ande. Nu tuku mbanduwaŋ gabatnu ta ainmbi wakeiwanu. Pitinu ta 3 kilo lina. Nu kame bagi kitek tumba likina. ¹⁷Nu David balewam bafuna le Abisai pro David te-simba Filistia taŋgo suŋgo ta ndoŋ kame bumba nu balena le kumna. Taŋana le David tuku kame kuasmbi pro nu sanaig: Sine kamenu kab kande ne maŋ sine dubi ndaka. Ne sine Israel mbal tuku bulu taŋaŋ kilŋasiŋgit ta kupe serikat ŋginaig le David nu nane ndoŋ pasa katmba sakina: Ye maŋ kame mbol kine nda ŋgina.

¹⁸Minnaig ma ma Israel mbal maŋ kinaig ka Gob tumbraŋŋge nane Filistia mbal ndoŋ kame bunaig. Kame ta mbolŋge Husanu taŋgo Sibekai nu mata taŋgo ndare sugo sugo ta tuku ande nyunu Saf balena le kumna.

¹⁹Mara ande nane Israel mbal maŋ kinaig ka Gob tumbraŋŋge Filistia mbal ndoŋ kame bunaig le Betlehemnu taŋgo Yair tuku kiŋo nuŋe Elhanan nuŋge mata taŋgo ndare sugo sugo ta tuku ande nyunu Goliat balena le kumna. Goliat nu Gatnu. Nu tuku sibugi ta suŋgokanu piti ŋayo.

²⁰Mara ande nane maŋ kinaig ka Gat tumbraŋŋge kame bunaig. Tumbraŋ taŋge taŋgo ndare ndui ta tuku ande minna. Taŋgo ta nu suŋgokanu kuen ŋayo. Nu tuku wai nyigriŋ ta 12 kupe nyigriŋ mata 12. ²¹Taŋgo ta ndek nane Israel mbal maim maim pasa saniŋgina le Yonatanŋge taŋgo ta balena le kumna. (Yonatan nu David aba nuŋe Sama tuku kiŋo nuŋe).

²²Taŋgo baillkamba ta nane Gatnu taŋgo sugo sugo nane tuku ndare. Nane David tuku kuasmbiŋge bale farkinaig.

David nu Suŋgoŋge sinzaŋna ta tuku gare-garekina

(Mune 18.1-50)

22 ¹Suŋgoŋge David Saul tuku wai mbolŋge ŋgueu mbal ŋakmba tuku wai mbolŋge te-luka tina le nu Suŋgo tuku nyu te-duŋga mune te ulna.

²Ye piti sinamŋge minet ta Sunŋo nu fonde karenŋnu taŋaŋ ye tumba koryate.

³Nu ndame kune taŋaŋ ye ka sinam taŋge kuirket.

Nu kandim taŋaŋ ye kigraibkate le ŋgueu mbalŋge ye ŋayo sili ndayade.

Nu ye kigraibkate le ye mine mayewet.

⁴Sine Sunŋo tuku nyu te-duŋgube.

Ye nu wika yabaŋet le nu ye ŋgueu mbal tuku wai mbolŋge te-luka tate.

⁵Yu mbalo sugo sugo tiŋga ye kaiyam bafude taŋaŋ nane ye ŋayo siliyam bafunaig.

⁶Nane ye tumba muli-muliyinaig le ye kume dirmba ⁷wamdus piti ŋak minmba yiŋe Mbara Sunŋo ye turyuwa ŋga wiken le nu nuŋe tukul wande mbolŋge ye tuku wi ta isna.

⁸Taŋamba Kuate nu nane tuku gubrana le kilke samba buru-burukina.

⁹Nu tuku fumbe burok kumam pa guwa prona.

Miŋge kumam pa sunŋo kraŋer-kraŋerka tui fat taŋaŋ pirsi-parsinaig.

¹⁰Nu samba malaŋga talka gau dabuk dabuk mbol tiŋga ndekina.

¹¹Nu eŋel mbol minyokina le bubre pinderka kinit taŋaŋ fumba tumba ndekina.

¹²Ma furir sunŋo sawe ma kimkanu suk nu tumba soŋgina le

¹³telij sana le ma kilŋamba ndekina.

¹⁴Taŋana le Sunŋo samba mbolŋge kuaila fudukate taŋaŋ kuenŋka sakina le ¹⁵ma telijmba tui fat taŋaŋ ŋgueu mbal ninde farna le kua ka sili-silinaig.

¹⁶Sunŋo nu ŋgueu mbal tuku gubra kagli firka nane saniŋge likumba miŋgemi bubre fitkina le yu paraka yu sinamok agaŋ ta ŋakmba kilim kinaig.

¹⁷Taŋanaig le Sunŋo nu wai sirmba ye te-luka tina.

¹⁸Ŋgueu mbal saŋgriknu ye te-ibenŋyam bafunaig le Sunŋo nu ye te-luka tina.

¹⁹Ye piti sunŋomba ŋak minen le nane pro ye ndoŋ kame bunaig ta Sunŋo nu ye kusre ndayina.

²⁰Nu ye tuku garena tukunu nu ye te-luka tina le ye mine mayewen.

²¹Ye maŋau tiŋreknu ndo dubimba minen le nu lafumba wam mayenu ye mbol kina.

²²Ye Sunŋo tuku tukul pasa ndo dubiwen sulumba Kuate ŋgumne ndawen.

23 Ye nu tuku tukul kame mara mindek idus timba dubiniŋmba minmba nu tuku pasa pitai ndawet.

24 Ye nu tuku am mbolŋge purfeŋnu minmba une maŋau ke ndaken.

25 Ta tuku Suŋgo nu ye tuku maŋau ta lafumba maŋau mayenu ye mbol kina.

26 O Suŋgo, sine ne kusre ndanube ta ne mata sine kusreke nda.

Sine maŋau purfeŋnu ndo kumba minbe ta ne maŋau mayenu ndo sine mbol kate.

27 Sine mbar maŋau kumba minbe ta ne lafunu ŋayonu sine siŋgit.

Sine maŋau tiŋreknu ndo dubibe ta ne lafunu maŋau tiŋreknu sine mbol kate.

28 Sine siŋgine nyu yabukube ta ne sine kile-luka kilit.

Sine siŋgine nyu payamkube ta ne sine tuku nyu kile-ibenŋkamŋgat.

29 O Suŋgo, ne ye tuku bulu taŋaŋ ma furir pitaite.

30 Ne ye sinzaŋya le ye ŋgueu mbal tuku fonde kareŋnu lukamba nane kile-ibenŋkamŋgit.

31 Kuate tuku maŋau purfeŋnu ndo. Pasa nuŋe ta tiŋreknu ndo.

Nu kandim taŋaŋ nuŋe mbal kigraibkate.

32 Suŋgo nu Mbara ndindo. Nu ndo ndame kune suŋgo taŋaŋ sine kilmba korsŋgit.

33 Kuate nu ye kuirkam tuku ma mayenu. Nu ye kambim tuku ndin mayenu fuŋgit.

34 Nu ye tuku kupe saŋgri pilete le ye saŋgri tiŋga kinenumet.

35 Nu ye tuku wai saŋgri pilete le ye tui kareŋnu didiket.

36 O Suŋgo, ne ye sinzaŋyumba nane kandim saŋgrinu ye sumba kaiyate le ye nyu ŋak minet.

37 Ne ye ndin mayenu tumyate le ye kupe basleŋga bari ndaŋget.

38 Ye ŋgueu mbal kogronka ŋakmba kilmba ŋaigo siglike suluwen le 39 nane gororomba ye tuku kupe tugum taŋge ndekinaig.

40 Ne ye saŋgri pileyina le ye kame mbolŋge ŋgueu mbal ŋakmba kile-ibenŋken.

41 Ne ye sinzaŋyina le ŋgueu mbal ŋakmba kua ka sili-silinaig le ye nane kilmba ŋaigo sigliken.

42 Nane wikinaig ta andeŋge nane kile-luka kile ndakina.

O Suŋgo, ne mata nane ismba nda isanu sukna.

43 Ye nane kilmba tidoŋ firfirken le nane kukedu suk pronaig.

44 Israel mbal afu nane ye ndoŋ kame bumba ye te-ibenŋyam bafunaig le ne ye te-luka tumba nane tuku gabat madiyina.

Tango pino buk nane ye gilai ta nane kile ye tuku minje kumnemnje minig.

⁴⁵Rawe mbal ye tugum promba dagol tidronga lokade. Nane ye tuku pasa ismba dubide.

⁴⁶Nane nanjine tumbran fonde karejnu njak ta kusreka kuru-kuruka ye tugum prode.

⁴⁷Sunjo nu abo tugu njak. Nu ye tuku ndame kune sunjo tana ye tumba kaiyate. Kuatenje ye te-luka tina. Ta tuku sine nu tuku nyu te-dunjube.

⁴⁸Nu njueu mbal njakmba kile-ibenjka ye sinzanyate le nane njakmba ye kumnemnje minig.

⁴⁹Yije njueu mbal njgamuknje nu ye kor mayeyate.

O Sunjo, ne yije njueu mbal njgamuknje ne ye kigraibka ye sinzan mayeyina sulumba ne ye madiyahumba nane tuku gabat pilna le minet.

⁵⁰Ta tuku ye kile kasomok mbal tuku am mbolnje gare-gareka ne tuku nyu te-dunjet.

⁵¹Kuate nu ye gabat sunjo mini nga madiyahina.

Mara mindek nu ye turyina le njueu mbal njakmba kile-ibenjen.

Nuje rangun mayenu kume pur manau mara mindek ye mbolnje yije ndare mbolnje tuturmba minmba minamngat.

David tuku wam pagu pasa

23 ¹Pasa te David tuku wam pagu pasa.

Ye David Yesi tuku kiyo nuje yenje wam pagu pasa te saket. Yakob tuku Mbara Sunjo Sangri Ijaya nuje ye gabat sunjo minam tuku madiyahina le tango njakmba tuku am mbolnje ye nyu sunjo njak minet. Ye mune magenu sunjomba Israel mbal nindam tuku kuyarke liken. Ye yije pasa tukulmba tejenmba saket.

²Sunjo tuku Guwange ye sayate le pasa kukliwet.

Nuje ye tuku minje tumba tane wam pagutingit.

³Israel mbal tuku Mbara nu ndame kune sunjokanu tana sine kilmba kaisingit. Nu tejenmba ye sayina.

Gabat sunjo nu Kuate kumnemnje minmba manau tinreknumbi tango pino kulatkate ta ⁴nu ki kitek prowam tuku ma tugu ramba gau purfemba ki bulungate tana. Nu ki promba mbai ngislu anga waje mbol liplenkanu tana.

⁵Sunjonje ye tuku ndare tuturmba kangat ta nyaro ninguwu.

Nu o buk ye njak wamdus ulendimba pasa katna ta nu pasa ta mbile nda.

Nu mara mindek nuje rangun mayenumbi ye sangri pileyate le ye mine mayewet.

⁶Tango n̄aigonu ta Kuatenge muli ago n̄ak t̄anja kilmba kile-pankamngat.

Tango andenge muli ago n̄ak ta nūe waimbi biye nda.

⁷Nu muli ago n̄ak ta mbanimbi silimba ka pasokam tuku ma mbolnge mangurka pa diknguwa le ugmba tatrुकamngat.

David tuku kame gabat sugo keŋmba

⁸David tuku kame gabat sugo sugo tuku nyu kat nan̄gine ta teŋenmba. Yoseb Basebet nu kame gabat sugo keŋ ta tuku ambon̄ganu gabat. Tango ta nu Takemon mbal tuku ndare. Ait ande nu kame mbolnge mbanduwan̄ biymba kame bumba ngueu mbal 800 bale farkina le kumnaig.

⁹Nu dubiknu ta Dodo kiŋo nūe Eleasar. Eleasar nu Aho mbal tuku ndare. Nu mata David tuku kame gabat sugo keŋ ta tuku ande. Ait ande nu David ndoŋ minna sulumba Filistia mbal kame tuku mangurka minnaig le nale ndek Filistia mbal ta kame tuku kile-saika minnaik. Tan̄anaik le nane promba kame bunaig le Israel mbal n̄akmba kua ka sili-silinaig le ¹⁰Eleasar nūe ndo t̄inga Filistia mbal ndoŋ kame bumba kina ka ka nu matuk kumba wai kume tirina ta nu kame bagi kusre ndana. Ait ta mbolnge Sun̄goŋge Filistia mbal kile-iben̄kina le Israel mbal kua ka sili-silinaig ta nane maŋ luka Eleasar tugum promba Filistia mbal kume farnaig ta tuku ngaro yubengam tuku minde piye agaŋ ta paske likinaig.

¹¹David tuku kame gabat sugo keŋ ta tuku inum ta Agi kiŋo nūe Sama. Tango ta Hararnu. Ait ande nane Filistia mbal pro Lei tumbran̄nge piro ande tugumnge kame tuku kuaneka t̄inginaig le Israel mbal nane kaŋgerka kua kinaig. ¹²Tan̄anaig le Sama nu kua kine ndaka nu piro sinam tange t̄inga nane Filistia mbal kilke ta tubekaig nḡa kame t̄inga Filistia mbal ta bale farna. Ait ta mbolnge Sun̄goŋge Filistia mbal n̄akmba kile-iben̄kina.

¹³Mo ait mbolnge Filistia tuku kame kuasmbi afu pro Refaim ma gutoŋ tange kame tuku kuaneka minnaig le David nu Adulam tuku ndame burok sinam tange minna le nu tuku kame gabat sugo keŋ ta nu tugum pronaig. ¹⁴Tan̄anaig le David nu tabe poŋga nūe fonde kareŋnu sinam kumba ka tange minna le Filistia mbal buk Betlehem tumbran̄ tinaig. ¹⁵Tinaig le David ndek nūe tumbran̄ idusmba kule parana sulumba sakina: Ye kumba ka Betlehem tumbran̄ fonde malanḡambi kule burok sinamnge kule bulbulmba prote ta ye nyam parayate nḡina. ¹⁶Tan̄akina le nane gabat sugo keŋ ta t̄inga kinaig ka Filistia mbal Betlehem kulatka minnaig tambik ri ndamba nane ndoŋ kame bumba ka sinam ka David kule burok sakina ta kunymba tumba pro David tunaig kande nu nyam mbulmba kule ta tumba Sun̄go tuku atraukina sulumba ¹⁷ndek sakina: O Sun̄go, ye kule te nyi ta tango kame te tuku ndare nyanu tan̄aŋ. Nane

kumam tuku ndin mbolŋge kagig ka kule kunymba prowaig ŋgina. Tarjakina sulumba nu kule ta nyam mbulmba atraukina.

Gabat sugo keŋ ta nane taŋamba ndo maŋau ke likinaig le Israel mbal ŋakmba nane tuku saka minnaig.

David tuku kame gabat afu

¹⁸Yoab mambo nuŋe Abisai nu kame gabat saŋgriknu 30 ta tuku gabat naŋgine. (Nale tuku ina nakile Seruya). Ait ande Abisai nu nuŋe mbanduwaŋ tamba ŋgueu mbal 300 kilmba bale farna le kumnaig tukunu nu taŋgo 30 ta ŋgamukŋge nu taŋgo nyu ŋak minna. ¹⁹Taŋamba minmba nu nane tuku gabat mayok kina ta nu kame gabat sugo keŋ ta kumnemŋge minna.

²⁰Yehoyada kiŋo nuŋe Benaya nu mata kame taŋgo ande nyu ŋak minna. Benaya nu Kabselnu. Nu kuru kuru ndaka ŋgueu mbal suŋgomba bale farkina sulumba Moabnu kame taŋgo nyu ŋak armba turmba bale farkina le kumnaik. Bidu tiŋga ma tido pilna ait ta mbolŋge nu burok ande sinam kumba ka laion ande balena le kumna. ²¹Taŋamba ait ande nu ka Isipnu taŋgo suŋgo ande te-silikina. Taŋgo ta nu nuŋe mbanduwaŋ biye ŋak minna le Benayaŋge mbanduwaŋ yaimba tumba nu balena le kumna. ²²Benaya nu maŋau taŋamba ndo ke likina sulumba nu gabat 30 ta tuku ande minna. ²³Nu nane ŋgamukŋge nyu ŋak minna ta nu kame gabat sugo keŋ ta kumnemŋge minna.

²⁴Kame gabat 30 ta tuku nyu kat naŋgine ta teŋenmba.

Ande Asahel nu Yoab tuku mambo nuŋe. Ande Elhanan nu Betlehemnu. Mam nuŋe Dodo. ²⁵Sama le Elika nale Harodnu. ²⁶Heles nu Paletnu. Ira nu Tekoanu. Mam nuŋe Ikes. ²⁷Abieser nu Anatotnu. Mebunai nu Husanu. ²⁸Salmon nu Ahonu. Maharai nu Netofanu. ²⁹Heleb nu mata Netofanu. Mam nuŋe Bana. Itai nu Gibeau Benyamin ma tugu mbolok. Mam nuŋe Ribai. ³⁰Benaya nu Piratonnu. Hidai nu Gas ma gutoŋ mbolok. ³¹Abi-Albon nu Arbatnu. Asmafet nu Bahurimnu. ³²Eliaba nu Salbonnu. Yasen tuku kiŋo kat nuŋe mata nane ŋgamukŋge minnaig. Taŋgo ande nyunu Yonatan nu mata nane ndoŋ minna. ³³Samat nu Hararnu. Ahiam nu Hararnu. Mam nuŋe Sarar. ³⁴Elifelet nu Makanu. Mam nuŋe Ahasbai. Eliam nu Gilonu. Mam nuŋe Ahitofel. ³⁵Hesro nu Karmelnu. Parai nu Arbnu. ³⁶Igal nu Sobanu. Mam nuŋe Natan. Wa nuŋe Hagri. ³⁷Bani nu Gadnu. Selek nu Amonnu. Naharai nu Berotnu. Nu Yoab tuku kandim agaŋ ndende kugrakanu taŋgo. ³⁸Ira le Gareb nale Itranu. ³⁹Uria nu Hitnu. Nane ulendimba taŋgo 37 minnaig.

David nu Israel mbal Yuda mbal pileŋga burke likina

24 ¹Ait ande Suŋgo nu Israel mbal tuku gubrana le nu nane Davidŋge piti niŋguwa ŋga nu sana: Ne kumba Israel taŋgo pino Yuda taŋgo pino ŋakmba pileniŋmba burke lika ŋgina.

²Tanjakina le David ndek nuje kame gabat Yoab wam pagumba sana: Ne tinga nanje gabat kame kilmba ka siŋgine kuasmbi Israel tanjo pino ŋakmba burkap. Tane Israel ma tugu ŋakmba mbol kape sulumba Israel tanjo pino burkap le ye tanjo giganmba minig ta katesewi ŋgina le ³Yoab ndek lafumba nu sana: O gabat sunjo, nanje kuasmbi Israel mbal Sunjonje sinzanŋinguwa le tanjo pino puluka tugeka sunjomba prowaig ŋga iduset ta kile ne ndaŋam tuku tanjo pino burkam sakate? Wam ta mayenu ndo kuga ŋgina kande ⁴gabat sunjo nu Yoab nuje gabat kame piro ta kuwaig ŋga dirnanga minna le nane nu tuku pasa dubimba ndek Israel tanjo pino burnu kinaig.

⁵Kinaig ka Yordan kule pakarka Aroer tumbranj pronaig. Tumbranj ta Gad ma tugu mbolŋge ma gutoŋge minit. Tanjamba nane tumbranj ta kusremba kinaig ka Yaser tumbranj pronaig sulumba ⁶Yaser kusremba kinaig ka Gilead ma tugu mbol kumba ka Kades tumbranj pronaig. Tumbranj ta Hit mbal tuku kilke mbolŋge minit.

Tanjamba nane maŋ tinga kumba ka Dan ma tugu mbol promba kinaig ka Sidon tumbranj pronaig. ⁷Pro tanje nane luka kinaig ka Tirus tumbranj pronaig. Tumbranj ta fonde kareŋnumbi koranu.

Tirus tumbranj kusremba kinaig ka Hivi mbal tuku tumbranj kame Kanan mbal tuku tumbranj kame ta ŋakmba kinaig ka Berseba tumbranj Yuda ma tugu mbol pronaig. ⁸Nane ka ma tugu ŋakmba mbol kumba piro ke sugluka tambun ⁹ait 20 kinaig le maŋ luka Yerusalem pronaig.

⁹Tanjamba Yoab ndek gabat sunjo tugum kina sulumba sana: Israel mbal tanjo 800,000 nane ne tuku kame tanjo pirokam kumuŋ. Yuda mbal tanjo 500,000 nane ne tuku kame kuasmbi pironu kumuŋ ŋgina.

¹⁰Kile David nu wam kina ta tuku wamdus pitina le nu ndek Sunjo yabaŋmba sana: O Sunjo, ye ŋginŋan maŋau kumba siŋka uneken. Ne ye tuku une ta sauka gilaiŋga ŋgina.

¹¹⁻¹²Tanjakina le Sunjo ndek David tuku tuan tanjo Gad wam pagumba sana: Ne ka teŋenmba David sawa. Sunjo nu piti sugo keŋmba ne tanmbim iduste ta ne ismba inum pilemba madiwa ŋga sawa. Nu inum madiwa ta ye tanjamba kamŋgit ŋga Gad sana.

¹³Mafena le David nu aboŋgina le Gad nu tugum promba pasa ta ŋakmba David kubeu tumba sana: Sunjo nu piti sugo keŋmba ne tanmbim iduste ta ne ta tuku inum madiwa. Ne kilke tugu te mbol guba sunjo yar 7 minwa ŋga madiwamŋgat e? Ko nanje ŋgueu mbalŋge kamembi yokernuwaig le tambun keŋmba kua ka ma baknu mbolŋge kuirka minamŋgat e? Ko guaze sunjo ait keŋmba Israel tanjo pino bale farwa ŋga idusmba madiwamŋgat e? Ne wamdus pile timba piti sugo keŋmba te tuku inum madiwa le ye ka Sunjo sawi ŋgina.

¹⁴Tanjakina le David ndek Gad sana: Ye wamdus matuk tukulka piti sunjogoyate. Sunjo nu sine make patikate tuku tukunu nuje wamdus

ndaŋmba kam idusmba ndeta kuwa ta ye ŋgueu mbal pro kamembi yokeryam wam ta ndo ye mbulit ŋga Gad sana.

¹⁵Kile Sunjo nu guaze sunjo ande pilna le Israel ma tugu ŋakmba kumunŋina. Israel taŋgo guazembi bale farna ta ulendika 70,000.

¹⁶Sunjo tuku eŋel guaze tamba taŋgo pino bale farkam tuku piro tuna ta nu buk Yerusalem mbal ŋaigo siglikam bafuna le Sunjo nu wamdu te-iberŋa sulumba eŋel peuna. Peuna le eŋel nu Yebusnu taŋgo Arauna tuku kilke tugumŋe tingina.

¹⁷David ndek mambilmba eŋel taŋgo pino bale farmba minna le kaŋgerna sulumba nu Sunjo sana: Mbar te ye tuku. Yeŋge mbar te ken. Taŋgo kame sinamanzerok te tuku mbar kuga. Piti te ye mbolŋge yiŋe ndare mbolŋge prowa ta maye ŋga Sunjo sana le ¹⁸ki ait ndui ta mbolŋge ndo Gad nu David tugum kumba sana: Ne kaye ka Arauna tuku kilke mbolŋge ndame turŋaŋga Sunjo atraukam tuku pa laŋlaŋ ande wakeiwa ŋga sana le ¹⁹nu ndek Sunjo tuku pasa ta dubimba kumba ka Gad nu sana taŋamba ndo kina.

²⁰Kile Arauna mambilna kande gabat sunjo nuŋe piro mbal ndoŋ nu sota pronaiŋ le kaŋgerkina sulumba nu David tumailamŋe dagol tidroŋga loka ²¹kusnana: O gabat sunjo, ne ndaŋam ye tugum te prote ŋgina le nu lafumba sana: Ye ne tuku kilke te piyawam prowet. Piyamba guaze sunjo prote te kugawa ŋga Sunjo atraukam tuku pa laŋlaŋ ande wakeiwamŋit ŋga sana.

²²Taŋaka sana le Arauna ndek David sana: O gabat sunjo, kilke te ne ake ta sulumba Sunjo atraukam tuku sakate taŋamba ka. Ye tuku makau minig te kila sulumba makau tuku pirokanu suku agaŋ ndende te turmba kilmba fetfetmba Sunjo atraukam tuku pa dikŋga ŋgina sulumba ²³nu nuŋe agaŋ ndende ta ŋakmba kilmba David kile-tumba sana: Naŋe Mbara Sunjo nu ne tuku atrau tuwa ŋgina.

²⁴Taŋakina le David ndek lafumba sana: Kuga. Ye agaŋ ndende ta ŋakmba ndametiyembi piyawamŋit. Ye agaŋ inum ake yainumba yiŋe Mbara Sunjo atrauke nda ŋga sana. Taŋaka sana sulumba nu kilke makau kilna ta ulendimba silwa ndametiy soŋ 5-mbi piyana. ²⁵Taŋamba nu ndame kilmba turŋaŋga pa laŋlaŋ wakeimba makau afu bale farmba pasokina le uŋnaiŋ. Taŋamba maŋ Sunjo ndoŋ wamdu ulendikam tuku makau afu ta kilmba pasokina le uŋnaiŋ le Sunjoŋge guaze sunjo Israel ŋgamukŋe minna ta pitaimba tukulna le kugana.

DAVID TUKU MUNE

MUNE WAŊE

DAVID TUKU MUNE

David nu Batseba ndoj unekina le tuan taŋgo Natan pro David mbar maŋau kina ta tuku sana le David nu mune te kuyarna.

- 1 O Kuate, kume pur maŋau ta ne tugu.
Ne sine make patikate wam ta mata sunŋokanu.
Ta tuku ne ye mapeyumba ye tuku une ŋakmba sauka kile-sika.
- 2 Ne ye tuku mbar maŋau ŋakmba sauka gilaiŋga le ye ne am mbolŋge tiŋreknu purfeŋnu mayok ka.
- 3 Ye siŋka mbaren sulumba une maŋau ken. Wam ta ye mara mindek idusmba minet.
- 4 Ye ne am mbolŋge mbaren. Mbar ta ne kumammba ken.
Ta tuku ne kumumbi ye tumba pasa mbolŋge pilit.
- 5 Ye inaŋge te-pile ndakina ait ta ye une ŋak minen.
Nu ye te-pilna le ye mbar maŋau kam tuku ndo mayok kan.
- 6 Ye maŋau purfeŋnu tugusek ndo dubiki ŋga ne wamdus sunŋo ŋak minit. Ta tuku ne wamdus kuyar mayenumbi ye sinzaŋya.
- 7 Ne ye tuku une ta ŋakmba sauka kile-sika.
Taŋawa le ye ne am mbolŋge purfeŋnu ndo mayok ka.
- 8-9 Ne ye piti sunŋo sina le ye tuku saŋgri ŋakmba kuganaig.
Ne ye tuku mbar maŋau ta kile-sikumba ye tuku une ta nduiye gilaiŋga.
Taŋamba ne naŋe gare maŋau ta ye sa le ye maŋ gare-gareki.
- 10 O Kuate, ne ye tuku ŋgamuŋgal purfeu sera sulumba ye tuku wamdus te-tiwe sa le ye ne ndo dubinam idusi.
- 11 Ne ye pitai ndayumba naŋe Tukul Guwa mata ye yai ndaya.
- 12 O buk ne ye te-luka tina le ye gareyina.
Taŋamba ndo ne naŋe gare maŋau ta sa le ye maŋ gare-gareki.

Ye mara mindek ne ndo dubinam tuku wamdus tambi sinzanya.

13 Taɲawa le ye une ŋak mbal ne tuku wam tugusek ta tumningi le nane mbilka ne dubinamŋgaig.

14 O Kuate, ye ndare kutuwen ta idusmba ne ye kasuryumba pasa mbol pile ndaka.

Ne ye mapeyumba ye te-luka ta le ye ne tuku maŋau tiŋreknu ta idusmba mune-munekamŋgit.

15 O Suŋgo, ne ye sinzanya le ye maŋ yiŋe miŋgembu ne tuku nyu te-duŋgi.

16 Ye ne tuku atrauka agaŋmor kilmba bale farmba pasoki le ugwaig ta ne nzali ndanate.

17 O Kuate, ye tuku atrau agaŋ ta ye yiŋe nyu te-iberŋmba ne kumnemŋge mini ta ne nzalinate.

Ye ŋgamuŋgal biye mbilmba ne tugum prowi ta ne ye pitaiye nda.

18 Ne Yerusalem fonde kareŋnumbi te-kormba naŋe nzali dubimba Sion mbal sinzaŋniŋga le nane mine magewaig.

19 Taŋamba nane tukul dubimba makau pailnu kilmba ne tuku atrauka agaŋmor ta bale farmba pasoka ugwaig le ne gare-garekamŋgat.

YONA

Yona tuku wam patit

David nu kumna le kiŋo nuŋe Solomon nu tuku ma tumba Israel mbal Yuda mbal kulatka minna. Solomon tuku ait mbolŋge nane piti afu kaŋger ndaka mine mayenaig.

Solomon nu kumna le kiŋo nuŋe Rehoboam nu tuku ma tina le Israel mbal nane taŋgo ta mbulmba nu nane kulat ndakuwa ŋga gabat suŋgo ande kise madinaig. Taŋanaig le Rehoboam nu Yuda mbal ndo kulatka minna.

Taŋamba Israel mbal Yuda mbal nane nduiye fet arnaig le David tuku ndare tuturmba kina ta nane Yuda mbal ndo kulatka minmba minnaig. Nyu kat naŋgine ta Matteus 1.6-11 mbolŋge mine likade.

Ait ta mbolŋge tuan taŋgo suŋgomba nane Israel mbal Yuda mbal ŋgamukŋge minmba nane riroŋ pasa saniŋmba minanu.

Nane tuku nyu kat naŋgine Elia Elisa Aisaia Yeremia nane afu turmba.

Yona nu Kuate ram kua kina

1 ¹Mara ande Suŋgo nu Amitai kiŋo nuŋe Yona wam pagumba sana: ²Ne tiŋga Nineve tumbraŋ suŋgo ta kaye sulumba riroŋ pasa niŋga. Ye nane tuku wam ŋaigonu suŋgomba ke likade ta ye kaŋgerket ŋgina.

³Taŋakina le Yona nu Suŋgo ram kua ka Spen kilke mbol kambim bafuna sulumba kile nu tiŋga Yafo tumbraŋ fudiŋ ta mbol kina ka taŋge waŋ ande Spen kambim bafuna ta te-silikina sulumba Suŋgo ram kua ka waŋ ta piyamba poŋga kinaig.

⁴Nane kinaig le kile Suŋgoŋge bubre saŋgrinu yu mbolŋge pilna le prona. Bubre saŋgrinu taŋge waŋ tumba sambriwa le fofokam bafuna le ⁵waŋ kulatkanu taŋgo kame nane wamdus fulilka kuru kuru mayemba naŋgine mbara yimyam wike likinaig sulumba nane waŋ piti suŋgo tina ta bulkuwa ŋga agaŋ ndende afu waŋ mbolŋge paska kilmba yu mbol pankinaig ta Yona nu katese ndana. Nu waŋ sinam nziŋge kinymba gilaŋgina.

⁶Kile waŋ ta tuku gabat Yona te-silika kuanemba sana: Ne ndaŋam tuku kinymba minit? Ne tiŋgumba naŋe mbara wika le nu sine sinasiŋmba tursiŋguwa le sine ŋgisi ndakube ŋgina.

⁷Taŋakina le waŋ kulatkanu taŋgo kame nane naŋgine naŋgine sakinaig: Sine kagmaika taŋgo ande tuku nyu mayok kuwa ndeta nuŋge mbarna le sine ŋgisikam bafuweg te kila palmbimŋgig ŋginaig. Nane taŋamba kagmaikinaig kande Yona tuku nyu mayok kina.

⁸Taŋana le nane nu sanaig: Sine piti suŋgo teg te tugunu te-mayokmba sasina le sine isbe. Ne ame piro ŋak? Ne anikok? Ne kilke tugu ndaŋ tuku kuasmbi ŋginaig le ⁹Yona ndek nane tuku pasa lafumba saninaig: Ye Hibrunu. Ye Sungo tuku nyu kurauket tuku. Nu samba mbolok Mbara. Nuŋge yu kilke turmba kile-mayokkina ŋgina. ¹⁰Taŋakina sulumba Yona nu Sungo ram kua kina ta kubeu nina le waŋ kulatkanu taŋgo kame nane ismba kuru kuru suŋgo tinaig sulumba Yona sanaig: i ... Ne sinja mbar suŋgona ŋginaig.

¹¹Bubre kile saŋgri tinina le yu mbalo sugo sugo tininaig le waŋ kulat taŋgo nane ndek sakinaig: Sine ne mbolŋge ndaŋbe le yu mukuwa le sine mine mayewamŋgig ŋginaig le ¹²Yona nu ndek saninaig: Ye tumba yu mbol bukŋgap le yu mukuwamŋgat. Yeŋge mbaren le yu mbalo sugo sugo te tinigade le tane piti tade ŋgina.

¹³Taŋakina le nane waŋ kulat taŋgo waŋ tumba makembi kambim bafumba nane saŋgri tinja koikinaig. Koikinaig ta yu saŋgri tinina le nane waŋ tumba piyal kambim fugumba ¹⁴Sungo wika sanaig: O Sungo, sine taŋgo te tumba yu mbol bukŋgube le nu kumwa le ne sine pasa mbolŋge patika le ma ŋayo mbolŋge ŋgisi ndakube. O Sungo, ne naŋe nzali ndo dubimba wam te kate ŋginaig.

¹⁵Taŋakinaig sulumba nane Yona tumba yu mbol bukŋginaig le yu ndek mukuna. ¹⁶Yu mukuna le taŋgo kame ta Sungo tuku kuru kuru suŋgo tumba agaŋmor ande balemba Sungo atraukinaig sulumba nu tuku pasa saŋgri pilenaig.

¹⁷Yona tumba yu mbol bukŋginaig le Sungo nu kualegaŋ suŋgo ande sana le nu promba Yona tumba ŋinkina. ŋinkina le Yona nu mara keŋmba furir keŋmba kualegaŋ fuŋgul sinam taŋge minna.

Yona nu Kuate gare pasa tuna

2 ¹Yona nu kualegaŋ fuŋgul sinamŋge minmba nuŋe Mbara Sungo gare pasa tumba sakina:

²O Sungo, ye piti suŋgo kurawit sulumba ne wikit le ne ye turyat. Ma ŋayonu kumanu mbal tuku ma mbolŋge minit sulumba ye ne tuku wi kuenkit le ne isat. ³Neŋge ye bukŋgat le ye yu buto sinam nzi kat. Yuŋge ye songat le yu mbalo sugo sugo ye mbolŋge ŋgurkaig le ⁴ye sakit: Ne ye pitaiyat. Ne tuku tukul wande ta ye maŋ kaŋgere nda ŋga sakit. ⁵Yu mbalo ye mbolŋge ŋgurmba minaig le ye tuku mabseŋ tukulkat le yuŋge ye ŋak songat. Yu sinamok aŋgaŋge ye tuku gabat songat. ⁶Ye yu sinamŋge tabe minig ta tugunu tugum nzi kat. Ma ta ŋayonu ndo ye

tukulyat ta o Kuate Sungo, ne ye maŋ luka te-mayokyat le ma ŋayonu ta kusrewit.

⁷O Sungo, ye kumam tuku kamusit sulumba ye ne idusnumba yabaŋnit le ne samba mbolŋge naŋe tukul wande sinamŋge ne isat. ⁸Nane afu yabri mbara dubikade ta nane ne kusrenade ta ⁹ye munembi ne tuku nyu te-duŋga ne atraukamŋgit. Ye ne ndoŋ tumamba pasa saŋgri pilewen ta maŋ kamŋgit.

O Sungo, neŋge ndo sine kile-luka kilit le sine abo ŋak mineg ŋga sana.

¹⁰Kile Sungo nu maŋ kualegaŋ ta sana le kumba ka piyaŋge Yona ŋgilikina le mayok kina.

Yona nu Nineve kina

3 ¹Sungo nu maŋ lato Yona wam pagumba sana: ²Ne tiŋga Nineve tumbraŋ sungo ta kaye sulumba pasa ye ne sanet te kuklimba saka ŋgina.

³Taŋakina le Yona nu tiŋga Sungo tuku miŋge dubimba Nineve kina. Nineve nu tumbraŋ sungo pasa ŋak. Taŋgo ande tumbraŋ ta dubimba make inum kumam kambim ŋga ta nu mara keŋnu mbolŋge ta prowanu.

⁴Kile Yona nu tugu pilmba tumbraŋ sungo ta dubimba kina ka ki butuŋgina le furiram nu wi kuenka nane saniŋgina: Ait 40 kugawaig le Kuatenge Nineve tumbraŋ te te-ŋgisiwamŋgat ŋga saniŋgina le ⁵Ninevenu taŋgo pino nane Kuate tuku pasa ta ismba sonŋga nane ndek sakinaig: Sine ŋakmba nyamagaŋ pinka taŋgo nyu ŋak taŋgo nyu kugatok sine ŋakmba ŋgamuŋgal biye mbilmba sinamanzer tawi tiŋbe ŋginaig.

⁶Kile Nineve tuku gabat sungo ta pasa ta ismba nuŋe minyokam mbili sungo maditaknu ta kusremba nuŋe mindepiye mayenu ta paska pilmba sinamanzer tawi tiŋmba kuke tugu sinamŋge minyok minna. ⁷Taŋamba nu taŋgo afu kukulniŋgina le nane kumba ka Ninevenu taŋgo pino ŋakmba wam paguka saniŋginaig: Singine gabat sungo nuŋe gabat kame ndoŋ nane teŋenmba sakaig. Tane taŋgo pino agaŋmor ŋakmba nyamagaŋ kule pinka ndanyap. ⁸Tane ŋakmba agaŋmor turmba sinamanzer tawi tiŋmba tane Kuate wika yabaŋap sulumba taŋgine wam ŋaigonu ta ŋakmba kusreka mine maŋau ŋaigonu ke likade ta turmba ŋakmba kusrekap. ⁹Sine taŋabe le Kuate nu sine tuku gubra sungo pilit ta wamdus mbilmba kusrewa le sine ŋgisike nda. Gabat sugo sugo nane taŋakaig ŋginaig.

¹⁰Kile Nineve mbal nane wam ŋaigonu ŋakmba kusrekinaig le Kuate nu wam kinaig ta kaŋgerka nane tuku gubra sungo tina ta wamdus biye mbilna sulumba nu nane kile-ŋgisikam sakina ta ke ndakina.

Kuate nu Nineve mapena le Yona nu gubra tina

4 ¹Yona nu wam ta tuku ŋgamuŋgal ŋayoŋga nu gubra tina sulumba ²nu Sungo yabaŋmba sana: O Sungo, ye yiŋe tumbraŋge minmba

ne Nineve tumbraŋ ŋgisiwe nda ta o buk katesewen. Ta tuku ye kua ka Spen kambim bafuwen. Ne sine sinasiŋmba mapekate tuku Mbara ta ye kila. Ne pitik gubra ndanate tuku. Ne sine tuku kume purte tuku. Ne wamdus biye mbilmba taŋgo tuku mbar ne lafu ndate.

³O Suŋgo, ne ye baleya. Ye abo minam mbulit. Ye kumi ko ŋgina le ⁴Suŋgo nu ndek sana: Ne gubranate wam ta kumumbi e ŋgina.

⁵Kile Yona nu tumbraŋ suŋgo ta kusremba kumba ka ki prote kumamŋge minyokina. Nu baibai ande nzaŋnu pilmba ta kumnemŋge minyok minmba ame wam tumbraŋ suŋgo ta mbolŋge prowamŋgat ŋga tairŋga minna.

⁶Taŋana le Yona kiŋge piyikat ŋga Kuate Suŋgoŋge ail ande te-mayokna le ail ta suŋgoka nzaŋnuŋge nu kaina. Yona nu ŋgamuŋgal ŋayoŋgina ta kusrewa ŋga taŋana le Yona nu ail ta kaŋgermba gare suŋgo tina.

⁷Mafena le maratukuk Kuate nu ŋguakile ande kukulna le promba ail sumbailnu ta nye fofona le ail ta kummba kareŋgina.

⁸Kile ki pro sangri tiŋgina le Kuate nu bubre paknu ki prote kumamŋge pilna le prona. Kiŋge Yona gabatnu piyna le nu am purmba ndeke dirna sulumba sakina: Ye abo minam mbulit. Ye kumi ko ŋgina le ⁹Kuate nu Yona sana: Ail te kummba kareŋgat le ne gubranate wam ta kumumbi e ŋgina le nu ndek sakina: Au. Ye kumumbi gubrayate. Ye gubra tet ta dubimba kumi ta maye ŋgina.

¹⁰Taŋakina le Suŋgo nu Yona sana: Furir ndindo mbolŋge ail te promba suŋgokat. Furir ande mbolŋge nu kummba kareŋgat. Ne ta tuku piro kareŋ ndakat. Neŋge nu te-suŋgo ndawat. Ndaŋam tuku ne ail ta tuku ninankate? ¹¹Ye mata taŋamba ndo Nineve tumbraŋ tuku sina suŋgoyate le mapewet. Tumbraŋ suŋgo ta kiŋo kame foŋfoŋ gudommba 120,000 ta lite. Nane mbar kugatok. Agaŋmor mata gudommba minig ŋga Yona sana.

[Tuan taŋgo suŋgomba Israel mbal Yuda mbal riroŋ pasa niŋganu kande nane ismba nda isanu sukmba yabri mbara kanunu mbariŋniŋmba minanu.

Taŋawanu le Kuate nu Babilon gabat suŋgo Nebukadnesar wamdus tuna le nu pro nane ndoŋ kame bumba kusem wande suŋgo Solomonŋge te-tina ta turmba ŋayo silimba Israel mbal Yuda mbal ŋakmba muliŋ kilmba Babilon kilke mbol kinaig. (Aposel 7.42-43 kaŋgerap).

Israel mbal nane Babilon kilke mbolŋge minnaig ma ma yar 70 kinaig le Daniel tuku ait mbolŋge Suŋgoŋge Babilon gabat suŋgo kitek Darius wamdus tuna le nane mapekina le nane luka Israel kilke mbol kinaig sulumba kusem wande kitek ande maŋ te-tinaig.

Taŋamba minnaig ma ma nane tuan taŋgo kame tuku dir pasa kame ta idusniŋmba Kuate nu Mesias nyunu ande Kristus kukulwa ŋga nu tairŋga minnaig.]

MATEUS

Mateus nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna

Yesus nu taŋgo 12 madiniŋina ta Mateus nu taŋgo ta tuku ande. Nu tuku mape nyu ande Levi. Mateus nu Zu taŋgo ta nu Rom gafman tuku piro taŋgo minmba Zu mbal mbolŋge takis kilmba minanu le Zu mbal ŋakmba nu kasurmba talanaig. Taŋanaig le Yesus pro nu tala ndamba madina le nu tuku dubiwanu taŋgo mayok kina. (Matteus 9.9-13 kaŋgerap).

Mateus nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna ta tugunu tejenmba. Zu mbal nane Rom mbal kumnemŋge minmba gabat suŋgo ande nyunu Mesias nyunu ande Kristus nu nane tuku muskil kile-tidiŋgam tuku minde minnaig. Nane Kuate tuku pasa ambokok mbolŋge dir pasa kame ta burka Kuate nu Kristus kukulwa ŋga tair minnaig ta nu buk prona ta nane katese ndanaig. Ta tuku Mateus nu waŋe te Zu mbal tuku wamdus purfeu serniŋgam tuku kuyarna sulumba dir pasa kame suŋgomba tugunu ta kukliniŋmba tumniŋina.

Yesus Kristus tuku mbuŋ kat nuŋe

(Lukas 3.23-28)

1 ¹Yesus Kristus nu David le Abraham tuku mbuŋ. Nu tuku mbuŋ Abraham tuku ndare tuturmba tejenmba kina.

²Abraham tuku kiŋo nuŋe Isak. Isak tuku kiŋo nuŋe Yakob. Yakob tuku kiŋo kame 12 ande Yuda. ³Yuda tuku kiŋo kat nuŋe Peres le Sera. (Ina nakile Tamar). Peres tuku kiŋo nuŋe Hesron. Hesron tuku kiŋo nuŋe Ram. ⁴Ram tuku kiŋo nuŋe Aminadab. Aminadab tuku kiŋo nuŋe Nason. Nason tuku kiŋo nuŋe Salmon. ⁵Salmon tuku kiŋo nuŋe Boas. (Boas ina nuŋe Rahab). Boas tuku kiŋo nuŋe Obed. (Obed ina nuŋe Rut). Obed tuku kiŋo nuŋe Yesi. ⁶Yesi tuku kiŋo nuŋe David nu gabat suŋgo.

David tuku kiŋo nuŋe Solomon. (Ina nuŋe Uria tuku pino kuembol Davidŋge tina). ⁷Solomon tuku kiŋo nuŋe Rehoboam. Rehoboam tuku kiŋo nuŋe Abia. Abia tuku kiŋo nuŋe Asa. ⁸Asa tuku kiŋo nuŋe Yehosafat. Yehosafat tuku kiŋo nuŋe Yehoram. Yehoram tuku kiŋo nuŋe

Usia. ⁹Usia tuku kiŋo nuŋe Yotam. Yotam tuku kiŋo nuŋe Ahas. Ahas tuku kiŋo nuŋe Hesehia. ¹⁰Hesehia tuku kiŋo nuŋe Manase. Manase tuku kiŋo nuŋe Amon. Amon tuku kiŋo nuŋe Yosia. ¹¹Yosia tuku kiŋo gudommaba ande Yehoyakin.

Ait ta mbolŋge nane Israel mbal muliŋ kilanu taŋaŋ Babilon kilke mbol kinaig. ¹²Kinaig ka Babilonŋge minnaig sulumba Yehoyakin nu Sealtiel te-pilna. Sealtiel tuku kiŋo nuŋe Serubabel. ¹³Serubabel tuku kiŋo nuŋe Abihud. Abihud tuku kiŋo nuŋe Eliakim. Eliakim tuku kiŋo nuŋe Asor. ¹⁴Asor tuku kiŋo nuŋe Sadok. Sadok tuku kiŋo nuŋe Akim. Akim tuku kiŋo nuŋe Eliud. ¹⁵Eliud tuku kiŋo nuŋe Eleasar. Eleasar tuku kiŋo nuŋe Matan. Matan tuku kiŋo nuŋe Yakob. ¹⁶Yakob tuku kiŋo nuŋe Yosef. Piyo nuŋe Maria. Maria nu Yesus te-pilna. Yesus nyunu ande Kristus.^a

¹⁷Taŋamba Abraham tuku ait kusremba nuŋe ndare tuturmba ka kuasmbi 14 mayok kinaig le David prona.

David tuku ait kusremba nuŋe ndare tuturmba ka kuasmbi 14 mayok kinaig sulumba muliŋ kilanu taŋaŋ Babilon kinaig.

Babilonŋge minnaig ait ta kusremba ndare tuturmba ka kuasmbi 14 mayok kinaig le Kristus prona.

Maria nu Yesus te-pilna

(Lukas 2.1-7)

¹⁸Yesus Kristus nu ina nuŋeŋge te-pilna ta teŋenmba. Ina nuŋe Maria. Maria nu Yosef tam tuku madinaig. Nale muŋgu kile ndaka minmba Maria nu buk Tukul Guwa tuku saŋgrimbi kiŋo konmba fuŋgul te-mayokna ta katesena. ¹⁹Yosef nu tam tuku madinaig ta nu wamdus tiŋreknu ŋak tukunu Maria kiko tikat ŋga nu siŋsiŋndo kusrewam tuku idusna.

²⁰Taŋamba wamdus teroka minmba nu kiŋambi Suŋgo tuku eŋel ande pro nu sana: David tuku mbuŋ Yosef, ne piyo naje Maria tam tuku wamdus piti ndanuwa. Ne nu ta. Nu kiŋo konna ta Tukul Guwa tuku saŋgri mbolŋge nu kile fuŋgulok minit. ²¹Nu kiŋo te-palmbimŋgat ta nyunu Yesus ŋga. Israel mbal une maŋaunŋe nane tidonŋate ta nuŋe nane tuku muskil kile-tidŋe niŋgamŋgat ŋga Yosef sana.

²²Wam ŋakmba mayok kine likinaig ta Suŋgo tuku pasa ande tuan taŋonŋe te-mayokna ta kumuŋgina. Nu teŋenmba kuyarna.

²³Tane isap. Pino mbanzo ande nu taŋgo ndoŋ mine ndakanu minmba ma ma fuŋgulok minwa sulumba nu kiŋo te-palmbimŋgat.

Kiŋo ta nu tuku nyu Emanuel ŋgina.

Aisaia 7.14

Emanuel pasa ta tugunu: Kuate nu sine ndoŋ minit.

²⁴Yosef nu kinyna tuku abonŋa Suŋgo tuku eŋel pasa sana ta kumumba nu Maria nuŋe pinonu tina. ²⁵Nu tina ta nu ndoŋ kinye ndakinaik

^a 1.16 Kristus nyu ta tugunu: Kuateŋge madina taŋgo

sulumba kumba ka nu kiŋo te-pilna. Nu kiŋo te-pilna le Yosef nu tuku nyu Yesus ŋgina.

Kila mbal nane Yesus kanjeram pronaig

2 ¹Herodus nu gabat suŋgo minna ait mbolŋge Yudea ma tugu Betlehem tumbraŋŋge Yesus ina nuŋeŋge te-pilna. Te-pilna le ki prote kumamŋge kila mbal afu mbai kitek kanjermba Yerusalem tumbraŋ suŋgo mbol pronaig sulumba kusnanŋginaig: ²Zu mbal tuku gabat suŋgo ina nuŋeŋge te-pilna ta aninŋge minit. Nu mayok kina ta tumsinŋam tuku mbai ki prote kumamŋge kanjergerŋ sulumba sine nu mbariŋam proweg ŋginaig.

³Mandor Herodus Yerusalem mbal ŋakmba wam ta ismba wamdus pitiniŋgina. ⁴Taŋanaig sulumba Herodus nu pris gabat mbal kusem pasa tugunu bitekŋganu mbal ŋakmba wike lika kile-manŋgurka kusnaniŋgina: Kuatenŋge madina taŋgo Kristus ina nuŋeŋge nu aninŋge te-palmbimŋgat ŋgina le ⁵nane lafumba nu sanaig: Yudea ma tugu Betlehem tumbraŋŋge. Kuate tuku tuan taŋgo teŋenmba kuyarna.

⁶ Betlehem tumbraŋ fudiŋdo Yudea ma tugu mbolŋge ne Yudea tumbraŋ ŋakmba ŋgamukŋge nyu suŋgo tamŋgat.

Ne sinamŋge taŋgo suŋgo nyu ŋak mayok kuwa sulumba yiŋe mbal Israel kulatkamŋgat. *Maika 5.2*

Tuan taŋgo taŋamba kuyarna ŋga Herodus sanaig.

⁷Kile Herodus nu kuirkuirka pasa pilna le kila taŋgo nane nu tugum pronaig le nu nane kusnaniŋgina: Mbai mayok kina ta ait giganmba kusreka ye tugum te prowaig ŋga kusnaniŋgina le nane ait ta kumumba sanaig. ⁸Sanaig le nu nane Betlehem kuwaig ŋga saniŋgina: Tane kape ka kiŋo fudiŋ ta sote mayemba kanjerap sulumba luka pro ye sayap le ye mata kumba mbariŋi ŋgina.

⁹Taŋakina le nane gabat suŋgo tuku pasa ismba tiŋga kinaig. Kinaig le mbai buk ki prowanu kumamŋge kanjernaig ta mayok ka nane tumailamŋge kina ka kiŋo minna ma ta mbolŋge amtiŋga minna le ¹⁰nane mbai ta kanjermba gare tormba ¹¹kumba ka wande ta sinam kinaig sulumba kiŋo fudiŋ ina nuŋe Maria ndoŋ kanjerka kiŋo tugumŋge dagol tidroŋga nu mbariŋnaig. Mbariŋnaig sulumba gol, minde sili soŋ mundur mayenu ŋak, gureŋ mayenu nyunu mer ta palekŋge paska nu tuku patikinaig. ¹²Taŋamba nane maŋ luka kambim ŋga furir ta nane kiŋambi Kuate nu nane riroŋ pasa saniŋgina le nane Herodus tugum kine ndaka ndin kise tumba nanŋine tumbraŋ kinaig.

Yosef nu kua ka Isip kilke mbol kina

¹³Kila mbal luka kinaig le Yosef nu kiŋata Suŋgo tuku eŋel pro nu sana: Herodus nu kiŋo fudiŋ te balewam tuku nu sotam bafute. Ne pino

kiŋo fudiŋ te kilmba kua ka Isip kilke mbol kaye sulumba taŋge ye tuku pasa tairŋga ŋgina. ¹⁴Taŋakina le furir ta ndo Yosef nu pino kiŋo kilmba kua ka Isip kina. ¹⁵Kinaig ka taŋge minnaig ma ma Herodus nu kumna.

Wam mayok kina ta Suŋgo tuku pasa ande tuan taŋgonŋe te-mayokna ta kumuŋgina. Nu teŋemba sakina.

Yiŋe Kiŋo nu Isipŋge minna le prowam tuku ye nu wiken ŋgina.

Hosea 11.1

Nane kiŋo kame bale farnaig

¹⁶Herodus nu kila mbal nu yabrimba laipmba kinaig le katesemba gubra kagli firka ndek nuŋe kame mbal kukulniŋgina le Betlehemŋge, Betlehem makembiŋge kiŋo kame yar armba kusrekanu afu ŋgumnemŋge mayok kanu ta ŋakmba bale far sulunaig. Herodus nu buk kila mbal kusnaniŋgina le mbai mayok kina tuku ait ta sanaig le isna. Ait ta idusmba nu taŋana. ¹⁷Wam mayok kina ta tuan taŋgo Yeremia tuku pasa sakina ta kumuŋgina. Nu teŋemba kuyarna.

¹⁸Rama tumbraŋŋge malmbi suŋgo ŋgamuŋgal ŋayo tuku zigna mayok kaŋgat.

Rahel nu nuŋe kiŋo kame tuku malmbikamŋgat. Nu tuku kiŋo ande mine nda. Wam ta tuku nane nu tuku ŋgamuŋgal rar ta te-ibenam kumuŋ kuga ŋga sakina.

Yeremia 31.15

Yosef nu luka Israel kilke mbol pronu

¹⁹Herodus nu kumna le Yosef nu Isipŋge minmba kiŋambi Suŋgo tuku eŋel ande nu tugum promba sana: ²⁰Ne pino kiŋo kilmba luka Israel kilke mbol kaye. Taŋgo nu kiŋo te balewam sakina ta nu buk kumna ŋgina.

²¹Taŋakina le Yosef nu pino kiŋo kilmba maŋ luka Israel kilke mbol pronu. ²²Promba Herodus tuku kiŋo nuŋe Arkelaus nu mam nuŋe tuku ma tumba Yudea tuku gabat minna le Yosef nu ismba kuru-kurukina. Nu kuru-kuruka minmba nu kiŋata riroŋ pasa ande isna sulumba nu Yudea kusremba Galilea ma tugu mbol kina ka ²³Nasaret tumbraŋŋge minnaig. Taŋamba tuan taŋgo kame nane Kuatenŋge madina taŋgo nu Nasaretu taŋgo ŋginaig ta kumuŋgina.

Yohanus kule pisne taŋgo pasa kuklina

(Markus 1.2-8; Lukas 3.1-18; Yohanus 1.19-28)

3 ¹Ait ta mbolŋge Yohanus kule pisne taŋgo nu promba Yudea ma baknu mbolŋge pasa kuklimba teŋemba saka minna: ²Kuate nu nuŋe gageu kulatkam tuku ait buk patukate. Tane ŋgamuŋgal biye mbilmba maŋau ŋaigonu kusrekap ŋgina.

³Tuan taŋgo Aisaia nu ande tuku sakina ta nu Yohanus tuku sakina. Nu teŋemba kuyarna.

Ma baknu mbolŋge wi ande kuenjka tenjenmba sakate. Suŋgo tuku ndin wakeimba kuanekap. Nu likam tuku ndin te-tiwap ŋgate.

Aisaia 40.3

⁴Yohanus nu kamel ŋguenu ŋak tawi silika let tiŋgina. Nu tuku nyamagaŋ ta kasbur wak le ŋguimzaŋ kulenu. Nu agaŋ ta nyumba minanu.^b

⁵Yudea tumbraŋ yimyam Yerusalem tumbraŋ suŋgo Yordan kule patukŋge tumbraŋ mine likinaig ta ŋakmba Yohanus tugum prowe likinaig. Nane naŋgine une maŋau kile-mayokke likinaig le ⁶nu ndek Yordan kule mbolŋge nane kule pisneniŋmba minna.

⁷Farisi mbal Sadusi mbal nane gudomma kule pisneniŋguwa ŋga nu tugum pronaig le nu nane saningina: Tane mbej tuku fat Kuate tuku pa tam tuku minig. Tane imanŋe riron pasa satinŋat le pa ta laiptiŋguwa ŋga kule pisne tam prode. ⁸Tane siŋka ŋgamuŋgal biye mbilmba taŋgine maŋau ŋaigonu kusrekinaig ndeta alonu kumumbi kile-mayokkap le kaŋgerkube. ⁹Tane Abraham nu sine tuku mbuŋ ŋga payam ndakap. Ye tane kilimok satinŋet. Kuate nu tane pitaika ndame kame tembi Abraham tuku ndare kitek kile-mayokkam kumuŋ. ¹⁰Kuate nu sapor ail tugunu tugumuŋge pilna le minit. Ail afu alo mage ndade ta ŋakmba pike lika pankate le pa mbol kinig. ¹¹Tane ŋgamuŋgal biye mbilmba maŋau ŋaigonu kusrekade ta ye tane kulembi kule pisnetinŋet. Ande ye ŋgumnemŋge prowamŋgat ta nu ye tuku sanŋri lite. Ye taŋgo mayenu kuga. Ye nu tugumuŋge nu tuku kupe ŋgaro kugrakam wam ŋai ta mata nu mbolŋge kam kumuŋ kuga. Nu Tukul Guwambi pambi tane tuku ŋgamuŋgal kule pisne taŋaŋ tiŋgamŋgat. ¹²Nu wit pileŋgam bafute. Nu pro wit mbain mbolŋge minig ta silimba bareŋmba alonu kilmba nuŋe nyamagaŋ wande mbolŋge patikaŋgat. Nu tiglu kilmba pa mbolŋge kutuwa le ugmba minmba minamŋgat. Pa ta kupe nda ŋga nane saningina.

Yohanusŋge Yesus kule pisnena

(Markus 1.9-11; Lukas 3.21-22)

¹³Yesus nu Galilea ma kusremba kumba ka Yohanusŋge nu kule pisnena ŋga Yordan kule mbol ta prona sulumba ¹⁴Yohanus sana le nu ndek peuwam bafumba sakina: Ye taŋgo mayenu kuga. Yeŋge ne kule pisnenam kumuŋ kuga. Neŋge ye kule pisneya ta maye ŋgina.

¹⁵Taŋakina le nu lafumba sana: Ne mbule ndaka. Kuatenŋe maŋau dubikam tuku tumsinŋit ta sine kusrekam kumuŋ kuga ŋgina. Taŋakina le Yohanus nu woka Yesus kule pisnena.

^b **3.4** O buk tuan taŋgo Elia nu mata kamel ŋguenu ŋak tawi silika let tiŋganu. Zu mbal nane Elia nu ambonŋa prowamŋgat ŋga idusmba minnaig ta kuyar pasa ta Yohanus tuku sakina ta nane katese ndanaig.

¹⁶Nu kule silika bitekɔgina le samba talkina le Kuate tuku Guwa gami tajaŋ ndeka nu mbolɔge minyokina le Yohanus nu kaŋgerna. ¹⁷Tajaŋba samba mbolɔge pasa ande teŋenmba mayok kina: Ande te yiŋe Kiŋo. Ye nu tuku kume purmba nu tuku gare suŋgo tet ɔgina.

Satan nu Yesus tagona

(Lukas 4.1-13)

4 ¹Kile Tukul Guwaŋge Yesus wamdus tuna le nu tiŋga Satan nu tagowam tuku ma baknu mbol kina. ²Mara 40 tajaŋ nu taŋge minna sulumba nu agaŋ inum nye ndaka minna. Ait ta kugana le nu guba mayena le ³Satan nu tugum promba sana: Ne Kuate tuku Kiŋo ɔga sakate ta ndame kame te saniŋga le bret kuilkuwaig le ne kilmba nya ɔgina.

⁴Tajaŋkina le nu lafumba sana: Kuate tuku kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Taŋgo nane bret nyade ta mbolɔge ndo abo minam kumuŋ kuga.

Kuate tuku miŋge pasa ɔgakmba ta turmba kilmba dubiwaig ɔga sakate ɔgina. Lo 8.3

⁵Kile Satan nu Yesus tumba kumba ka Yerusalem kusem wande suŋgo funu kuennu ta mbolɔge pilna sulumba sana: ⁶Ne Kuate tuku Kiŋo ɔga sakate ta patenga o ibeŋ nzi kaye. Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Kuate nu nuŋe eŋel kame kukulniŋguwa le pro ne kulatkamŋgaig.

Ne ndame mbolɔge naŋe kupe daŋŋga fetkikat ɔga nane pro waimbi ne biye-biyenamŋgaig ɔga sakate ɔgina. Mune 91.11-12

⁷Tajaŋkina le Yesus ndek Satan sana: Kuyar pasa ande mata teŋenmba sakate.

Taŋgine Mbara Suŋgo tago ndawap ɔgate ɔgina. Lo 6.16

⁸Kile Satan nu maŋ Yesus tumba biŋ suŋgo ande mbol kumba ka taŋge kilke te tuku sugo ɔgakmba nane tuku saŋgri turmba tummba sana: ⁹Ne ye tugumŋge dagol tidroŋga ye tuku nyu te-duŋga mbariŋya ta ye saŋgri ɔgakmba te ne tanmbimŋgit ɔgina. ¹⁰Tajaŋkina le nu ndek Satan sana: Kuyar ande teŋenmba minit.

Taŋgine Mbara Suŋgo tuku nyu te-duŋga nu mbariŋap. Nu tuku miŋge ndo kumnemŋge minap ɔga sakate ɔgina. Lo 6.13

Tajaŋba nu maŋ sakina: Satan, ne kilmba kua kaye ɔgina. ¹¹Tajaŋka sana le Satan nu kusremba kina le Kuate tuku eŋel kame promba Yesus sinzaŋnaig.

Yesus nu Galileange piro tugu pilna

(Markus 1.14-15; Lukas 4.14-15)

¹²Nane Yohanus muliŋtumba wandekɔge pilnaig le Yesus nu ismba nu maŋ luka Galilea ma mbol kina. ¹³Kina ka nuŋe tumbraŋ Nasaret kusremba ka Kaperneum tumbraŋge minna. Kaperneum nu Galilea kule kualiŋ tuku piyalɔge minit. Ma ta Sebulan le Naftali tuku kilke.

¹⁴Yesus nu tumbranj tanje minna ta tuan tanjo Aisaia tuku dir pasa ta kumungina. Nu tejenmba sakina.

¹⁵Sebulan le Naftali tuku kilke Yordan kule make sim yu kumamnje minit.

Kasomok mbal tuku ma tugu Galilea.

¹⁶Nane ma make sunjo sinamnje minig mbal ta bulu sunjo kanjeramngaig.

Nane ma furir sinamnje kumanu suk minig ta bulu sunjo tingga nane kiljaningamngat ngina.

Aisaia 9.1-2

¹⁷Ait ta mbolnje Yesus nu tugu pilmba pasa kuklimba tejenmba saka minna: Kuate nu nuje gageu kulatkam tuku ait buk patukate. Tane ngamunggal biye mbilmba manau ngaigonu kusrekap ngina.

Yesus nu tanjo bailkamba wike likina

(Markus 1.16-20)

¹⁸Yesus nu Galilea kule kualij make dubimba kumbanje nale aba nakile Simon le Andreus ndoj kumanj buknga minnaik le kanjerkina. Simon tuku mape nyu inum Petrus. Nale tuku piro ta kualegar kilanu.

¹⁹Kile Yesus ndek nale sanikina: Tale ye dubiyap le yenje tumtiki le tanjamba ndo tanjo kilamngaik nga sanikina. ²⁰Sanikina le nale pitik ndo tingga kumanj kusreka Yesus dubimba kinaik.

²¹Yesus nu manj lika kina ka nale aba nakile Yakobus le Yohanus kanjerkina. Nale mam nakile Sebedeus ndoj warj ande mbolnje minyoka kumanj zailnga minnaig le nu nale wikina. ²²Wikina le nale mata pitik ndo tingga mam nakile warj mbolnje kusremba Yesus dubimba kinaik.

Yesus nu guaze mbal gudommba wakeikina

(Lukas 6.17-19)

²³Yesus nu Galilea tumbranj njakmba mbol lika nanjine kusem wandeknje pasa tumnijmba pasa mayenu Kuate nu nuje gageu kulatkate wam ta kuklimba minanu. Nu tanjamba lika nane tuku guaze yeki yeki kile-tidinganu.

²⁴Tanjamba minna le nu tuku nyu Siria kilke kumungina le nane nanjine guaze mbal kilmba prowe likinaig. Afu guaze tugu kise kise, afu ngaro rar, afu bukla ngaigonu njak, afu zulbareknga kumanu sukanu, afu milmailkanu ta njakmba kilmba pronaig le nu nane wakeike likina.

²⁵Yerusalem tumbranj sunjo, Dekapolis tuku tumbranj 10, Galilea le Yudea ma tugu, Yordan kule make sim ta njakmba tuku mbal gudommba pro Yesus dubimba likinaig.

Yesus nu Olif tabe mbolŋge pasa kuklina

5 ¹Yesus nu maŋgur sunŋo ta kaŋgerka nu tabe poŋga minyok minna le nuŋe dubinaig mbal nu tugum pronaig.^c

Gare tugusek tuku pasa
(*Lukas 6.20-23*)

²Nane nu tugum pronaig le nu nane wam paguka saniŋgina:

³Tane Kuate am mbolŋge kumuŋ kuga ŋga kamsude mbal tane gare maŋau mbolŋge minap. Tane Kuate tuku ma mbol kambim tuku minig.

⁴Tane ŋgamuŋgal rar tumba malmbika minig mbal tane gare maŋau mbolŋge minap. Kuate nu tane tuku ŋgamuŋgal rar ta bul sertiŋgamŋgat.

⁵Tane ŋgan mukuknu minig mbal tane gare maŋau mbolŋge minap. Tane kilke tugu ŋakmba kulatkam tuku minig.

⁶Tane tiŋreknu mayok kambim tuku dirnaŋga minig mbal tane gare maŋau mbolŋge minap. Kuate nu lafunu kumumbi tiŋgamŋgat.

⁷Tane taŋgo mapekade mbal tane gare maŋau mbolŋge minap. Kuate nu mata tane mapekamŋgat.

⁸Tane ŋgamuŋgal purferŋnu minig mbal tane gare maŋau mbolŋge minap. Tane Kuate kaŋgeramŋgaig.

⁹Tane taŋgo tuku gubra peuka ŋgamuŋgal mukuk niŋgig mbal tane gare maŋau mbolŋge minap. Tane Kuate tuku kiŋo kame minamŋgaig.

¹⁰Tane Kuate dubimba maŋau tiŋreknu ke likade le afuŋge tane piti tiŋgig ta tane gare maŋau mbolŋge minap. Tane Kuate tuku ma mbol kambim tuku minig.

¹¹Tane ye tuku mbal minig tukunu afuŋge tane tumail pantimba piti sertiŋmba yabri pasa sunŋombambi ake tulitiŋgig ta tane gare maŋau mbolŋge minap. ¹²Nane taŋawaig kande tane gare torap. Samba mbolŋge tane tuku lafu mayenu minit. O buk nane Kuate tuku tuan taŋgo kilmba piti ndui ta ndo niŋginaig.

Sol le sati tuku yaba pasa
(*Markus 9.50; Lukas 14.34-35*)

¹³Tane sol kaglinu taŋaŋ kilke te mbolok mbal ŋgamukŋge minig. Sol kaglinu kugawa le sine ame agaŋmbi maŋ wakeibe le kaglinu mayok kambim kumuŋ? Kumuŋ kuga. Nu piro kugatok. Nane ake kutumba bareŋguwaig le taŋgo pinonŋge tido-tidonŋa likamŋgaig.

¹⁴Tane sati taŋaŋ kilke te mbolok mbal kilŋaniŋgig le ndin kaŋgerde. Tumbraŋ ande tabe mbolŋge minit ta nu kuirka minam kumuŋ kuga.

^c 5.1 Yesus nu Olif tabe mbolŋge pasa kuklina ta sapta 5.3 mbol tugu pilmba ka sapta 7.27 mbolŋge tiŋgina.

¹⁵Tango nane lam bulumba nza kai ndade. Nane te-mayokmba taikade le nane ñakmba wandek sinamñge minig ta kilñaningit. ¹⁶Tañamba ndo tane tango pino ñgamukñge sati tañañ bulunña minap le nane tane kañgertiñmba tañgine Mam samba mbolñge minit nu tuku nyu te-dunñuwaig.

Tukul pasa tuku pasa

¹⁷Ye tukul pasa tuan tango kame tuku pasa pitaikam prowen ñga idus ndawap. Ye pasa ta kumu-kumumba alonu kile-mayokkam prowen. ¹⁸Tane pasa te ise tiwap. Tukul pasa fambonu inum fudiñdo ñgisi ndaka minwa le ma ma wam kame te ñakmba kumunñuwaig le samba kilke kugawamñgaik. ¹⁹Ande nu tukul pasa fudiñdo inum te-ibeymba baklel sermba afu tumñinguwa ta nu Kuate tuku gageu ñgamukñge nyu kugatok minamñgat. Ande nu tukul pasa ñakmba dubika afu tumñinguwa ta nu Kuate tuku gageu ñgamukñge nyu ñak minamñgat. ²⁰Ye tane satinñamñgit. Tane mañau magenu kumba Farisi le kusem pasa bitekñganu mbal tuku mañau magenu li ndaningap ta tane Kuate kulatkate ma ta mbol kine nda.

Gubra mañau tuku pasa

²¹Moses nu siñgine wa mbuñ kame teñenmba saningina.

Tango bale ndawap. Andenñge tango balewa kande nu pasa mbolñge te-tiwap ñgina. *Lo 5.17*

Pasa ta tane isnaig. ²²Ye tane teñenmba satinñamñgit. Ande nu tira nuñe tuku gubra ndo tuwa kande nu mata pasa mbolñge te-tiwap. Ande nu tira nuñe tumail panmba agañmor tañañ wamdus kugatok ñga sawa ta nu pasa sunño mbolñge te-tiwap. Ande nu nuñe tira tapramba ñgingñgan tango ñga sawa ta nu ma ñayo tuku pa mbol kambim tuku minit. ²³Ta tuku ne Kuate atraukam ñga tira nañe ne ndonñ gubra ñak minit ta idusmba kande ne Kuate atrau ndaka. ²⁴Agañ ta atrau mbain tugumñge kusremba luka kumba ka nañe tira ndonñ wamdus tumawap sulumba luka pro Kuate atrauka.

Mbar kile-tidinñam tuku pasa

²⁵Tango ande ne pasa mbolñge pilmba pasa pilewanu wande mbol kambim saka kumba ka ndinñge nu ndonñ pitik ndo wamdus tumawa. Kuga ta nu ne tumba ka pasa pilewanu tango tuku wai mbol pilwa le nuñge ne tumba muli wande kulatkate tango ta tuwa le ne muli wandek sinamñge palmbimñgat. ²⁶Ye siñka tane satinñamñgit. Nañe mbar tuku piya sunño ta kumumba fudiñdo lafu sulu ndawa ta ne muli wandek sinamñge prowe nda.

Tango pino kuayarde tuku pasa

²⁷Moses nu teñenmba sakina.

Tango pino munngu kuayar ndakap ngina.

Lo 5.18

Pasa ta tane isnaig. ²⁸Ye tane tejenmba satिंगamngit. Ande nu ammbi pino kangerte sulumba am kikonj tingate le wamdus njonu tate ta nu buk wamdusmbi pino ta kuayarmba unekate.

²⁹Ne tuku am ndinamngge ne unekam tuku didikate ndeta gomba buknga. Ne tuku ngarosu inumnu tanamba ngisi ndakuwa le ne ngarosu ngakmba kumumbi minwaig ta ne ma nayo mbol kangat. ³⁰Ne tuku wai ndinamngge ne unekam tuku didikate ndeta pike purmba buknga. Ne tuku ngarosu inumnu tanamba ngisi ndakuwa le ne ngarosu ngakmba kumumbi minwaig ta ne ma nayo mbol kangat.

Tango pino munngu purkik tuku pasa
(*Mateus 19.9; Markus 10.11,12; Lukas 16.18*)

³¹Moses nu pasa ande tejenmba sakina.

Ima nu piyo nuje pitaiwam ndeta nu pitaiwam tuku waje kuayarmba tuwa nga sakina. *Lo 24.1-4*

³²Ye tane tejenmba satिंगamngit. Pino ande nu tango ande ndonj fare mine ndakate le tango nujejege nu manau kise tuku pitaite le nu kumba tango kise tate ta nu tango ambokok tuku mbar mbolngge nu tango kuayarmba unekate. Tango kitek ta nu mata pino kuayarmba unekate.

Pasa sangri pilewam tuku pasa

³³Moses nu wa mbunj kame pasa ande tejenmba saningina.

Tane pasa sangri pilede ta kusre ndawap. Kuate am mbolngge pasa ta kumuwap ngina. *Lo 23.21*

Pasa ta tane isnaig. ³⁴Ye tane tejenmba satिंगamngit. Tane pasa ande sangri pile ndawap. Tane pasa sangri pilewam tuku samba kilke nyu nda tap. Samba Kuate minit tuku ma. ³⁵Kilke Kuate kupe patikate tuku ma. Yerusalem mata nyu nda tap. Tumbranj sungo ta Kuate Sungo tuku tumbranj. ³⁶Tane tangine gabat mata nyu nda tap. Ata. Tane tangine gabat waje inum kaukauk ko dabuk dabuk te-mayokam tuku tane sangri kugatok. ³⁷Tane au ngumba kande au ndo ngap. Kuga ngumba kande kuga ndo ngap. Tane sangri pilewam tuku pasa tuturte ta Satan tugumngge ilit.

Mbar lafu manau tuku pasa
(*Lukas 6.29-30*)

³⁸Moses nu tejenmba sakina.

Tango andenge ande tuku am gowa kande lafumba nu tuku am mata gowap.

Tango andenge ande tuku maketinj ngurwa kande lafumba nu tuku maketinj mata ngurap ngina. *Lo 19.21*

Pasa ta tane isnaig. ³⁹Ye tane tejenmba satinjamngit. Tanjo ande nu ne njayo silinuwa kande ne lafu ndawa. Ande nu ne tuku dabil ndinam pannuwa ndeta ne mbilka dabil inum tawe le pannuwa. ⁴⁰Tanjo ande nu ne tumba pasa mbolnje pilmba ne tuku tawi tuwa ndeta ne nanje tawi ande turmba tawe. ⁴¹Tanjo ande nu aganj ande pitinu nenje turmba diram tuku sarsarmba sanuwa kande ne aganj ta tumba nu ndoj kumba ka lukam tuku ma ta limba ka palmbim tuku ma mbol pale. ⁴²Ande nu aganj ande tuku yabanuwa kande nu tawe. Ande nu ne tuku aganj tumba ngumnenja ne luka tanmbimngit nga sanuwa ndeta mbule ndaka nu tawe.

Ngueu mbal ngamunggal ninjam tuku pasa
(Lukas 6.27-28; 6.32-36)

⁴³Moses nu tejenmba sakina.

Tane tanjine gulab kame tuku kume purmba tanjine ngueu tanjo kasurninjang ngina. *Wok Pris 19.18*

Pasa ta tane isnaig. ⁴⁴Ye tane tejenmba satinjamngit. Tanjine ngueu mbal tuku kume purap. Nane afu tane kilmba piti sertinngig mbal nane sinanu Kuate yabangap. ⁴⁵Tane tanjapap ta tanjine Mam samba mboloknje minit nu tuku kinjo kame minmba nu tuku manau te-purde. Nunje ki singit le tanjo magenu najgonu turmba mbol prote. Nunje sawe singit le tanjo tinreknu tanjo une njak turmba turkate.

⁴⁶Nane afu tane tuku kume purwaig le tane ndek nane tuku kume purmba Kuate nu wam ta tuku lafunu mayenu tinjamngat nga idus ndawap. Takis kilanu mbal najgonu nane mata wam ndui ta ndo kade tae. ⁴⁷Tanjine tira kame ndo kile-tawokkap ta tane Kuate ngumnede mbal li ndaninngig. Kuate gilai mbal nane mata tanjade tae. ⁴⁸Tanjine Mam samba mbolnje minit nu tanjo njakmba mbolnje manau magete tanjamba tane mata nane njakmba mbolnje manau magewap.

Tanjo turkam tuku pasa

6 ¹Tane manau te rironkap. Tane tanjo pinonje sine kangersinguwaig nga nane am mbolnje manau magenu kumba payam ndakap. Tane tanjapap ta tane tuku Mam samba mbolnje minit nu lafu mayenu tinje nda. ²Tane sanzal mbal aganj ndendemi turkade ta tane yabri mbal manau kade tanjamba pasa sulu ndawap. Yabri mbal nane tanjo pinonje nane tuku nyu kile-dunjuwaig nga kusem wandeknje ko tumbran ngamunje nane aganj ndende ninngig. Ye sinja satinngit. Nane wam ta tuku lafunu nyu sugo ndo kile sulude. Lafunu ande te nda. ³Tane sanzal mbal turkam ndeta tane tuku wai najjamnje katese ndawa nga wai ndinam kuirkuirka pirokate tanjan. ⁴Tane tanjapap le tane tuku Mam nu wam kuirok kangerkate ta nunje ndo lafunu mayenu tinjamngat.

Kuate yabaŋam tuku pasa
(*Lukas 11.1-4*)

⁵Ne Kuate ndoŋ pasatate ta yabri mbal maŋau kade ne taŋamba ke ndaka. Afuŋge nane kaŋgerkuwaig ŋga nane kusem wandekŋge ko tumbraŋ ŋgamuŋge tiŋga Kuate yabaŋam nzaliniŋgit. Ye siŋka satinŋet. Nane wam ta tuku lafunu nyu sugo ndo kile sulude. Lafunu ande te nda. ⁶Ne Kuate ndoŋ pasatam ndeta naŋe mata wandek sinam kumba malaŋga tukulmba nu ndoŋ pasata. Ne taŋawa le ne tuku Mam nu wam kuirok kaŋgerkate ta nuŋge lafunu mayenu tanmbimŋgat.

⁷Ne Kuate ndoŋ pasatam ndeta kasomok mbal nane naŋgine mbara pasa alo kugatok yabaŋmba lato-latomba pasatade ne taŋamba ke ndaka. Nane lato-latomba wikuwaig ta mbara nu isamŋgat ŋga idusde. ⁸Ne nane kade taŋamba ke ndaka. Ne naŋe Mam nda yabaŋte le nu o buk ne agaŋ ndende denkate ta nu kila minit. ⁹Ta tuku ne teŋenmba Kuate ndoŋ pasata:

Siŋgine Mam ne samba mbolŋge minit.

Naŋe nyu purfeŋnu ta taŋamba minmba minwa.

¹⁰Ne naŋe gageu kilmba kulatkam tuku prowa.

Ne tuku nzali samba mbolŋge mayok kinit taŋamba kilke te mbolŋge mata mayok kuwa.

¹¹Ki ait te tuku nyamagaŋ kumumbi siŋga.

¹²Nane afu sine mbolŋge mbarde le sine ndek gilaiŋgeg taŋamba ndo ne sine tuku mbar mata sauka gilaiŋga.

¹³Sine tagosiŋgam tuku ait prowa le piti ta peuwa.

Satan tuku saŋgri mbolŋge ne sine kilmba kile-mayokka.

[Ne ndo Gabat Suŋgo Ndindo. Ne saŋgri ŋakmba ŋak.

Ne tuku nyu suŋgo pasa ŋak. Ne taŋamba minmba minamŋgat.

Son.]

Ne taŋamba Kuate yabaŋa.

¹⁴Ne afu tuku mbar gilaiŋga ta ne tuku Mam samba mbolŋge minit nu mata ne tuku mbar sauka gilaiŋgamŋgat. ¹⁵Ne taŋgo pino tuku mbar gilai ndaŋga ta ne tuku Mam mata ne tuku mbar sauka gilaiŋge nda.

Nyamagaŋ pinkam tuku pasa

¹⁶Ne Kuate yabaŋam ŋga nyamagaŋ pinkate ta yabri mbal maŋau kade taŋamba ke ndaka. Nane taŋgo pino ŋakmba kila pilwaig ŋga guba tumail pasi pilmba likade. Ye siŋka satinŋet. Nane ta tuku lafunu nyu sugo ndo kile-sulude. Lafunu ande te nda. ¹⁷Ne nyamagaŋ pinkam ndeta ŋgarosu wakeimba tumail pasi minyaŋga gabat pareŋa. ¹⁸Taŋgo pino nane gilai minwaig le ne tuku Mam nu wam kuirok kaŋgerkate nuŋge ndo ne kaŋgernuwa ŋga ne taŋawa. Taŋawa le ne tuku Mam nu wam kuirok kaŋgerkate ta nuŋge lafunu mayenu tanmbimŋgat.

Samba mbolok agañ ndende magenu kilam tuku pasa
(*Lukas 12.32-34*)

¹⁹Kilke te mbolŋge agañ ndende magenu kile-mañgurka patikam tuku idus ndawap. Ma te mbolŋge agañ ndende use purka sasuka subinŋe ŋaigo siglika kuayar taŋgo pro kilig tuku. ²⁰Tane samba mbolŋge agañ ndende magenu patikam tuku idusap. Ma ta mbolŋge agañ ndende use purka sasuke nda. Subinŋe ŋaigo siglike nda. Kuayar taŋgo mata pro kile nda. ²¹Tañgine agañ ndende magenu minig ma ta mbolŋge taŋgine ŋgamuŋgal mata taŋge minig.

Ŋgarosu tuku bulu tuku pasa
(*Lukas 11.33-36*)

²²Taŋgo tuku am sati taŋaŋ ŋgarosu kilŋawam tuku minit. Ne am mayenu minit ta ne tuku ŋgarosu ŋakmba bulu mbolŋge minit. ²³Ne am ŋayonu minit ta ne tuku ŋgarosu ŋakmba ma make sinamŋge minit. Ne tuku ŋgamuŋgal tuku sati am ŋayonu taŋaŋ minit ta ne siŋka ma make suŋgo ŋayo sinamŋge minit.

Tañgo armba dubikam tuku yaba pasa
(*Lukas 16.13*)

²⁴Tañgo ande nu gabat armba tugumuŋge nu pironu kumuŋ kuga. Nu ande ŋgamuŋgal tumba ande idus ndate. Nu ande tuku nyu te-mayokmba ande tuku nyu te-mayok ndate. Taŋamba ndo ne ndametij kilam tuku ndo iduste ta ne Kuate wamdus tambim kumuŋ kuga.

Kuate nu sine idussingit tuku pasa
(*Lukas 12.22-31*)

²⁵Ta tuku ye tane satinŋet. Tane ŋgarosu turam tuku nyamagaŋ ko kule ko tawi kilam tuku wamdus piti ser ndawap. Ŋgarosu saŋgri pilewam tuku nyamagaŋ ndo kuga. Ne maye minam tuku tawi ndo kuga. ²⁶Tane sar umaŋ kaŋgerkap. Nane nyamagaŋ ŋguka alonu kile ndakade. Nane guba ait mbolŋge nyamagaŋ nyam tuku pati ndakade. Taŋgine Mam samba mbolŋge minit nuŋge nane nyamagaŋ niŋgit. Nu tuku am mbolŋge tane sar umaŋ liniŋganu minig. ²⁷Wamdus piti ta kusrewap. Ande tane ŋgamukŋge nu wamdus piti suŋgo tumba maŋau tambi nuŋe abo minam tuku ait tuturam kumuŋ kuga.

²⁸Ndaŋam tane tawi kilam tuku wamdus sulumba piti ŋak minig. Tane aŋga bot prode maŋau ta kaŋgerkap. Nane tawi wakeiwam tuku piro ndakade. ²⁹Ye tane satinŋet. O buk gabat suŋgo Solomon nu mindepiye maditaknu silikina ta aŋga bot tuku mindepiye li ndaniŋgina. ³⁰Aŋga ta ki ndindo ndo minig. Mafete le fulka kilmba pa mbolŋge pankade. Aŋga

ngagai pa mbolŋge pankade ta mata Kuate nu mindepiyeningit. Nu sinjka tane tawi kile-tingamngat. Tane Kuate nu kumuŋ kuga nga idusde e?

³¹Tane wamdus teroka piti sermba sine ndaŋndaŋmba nyamagaŋ kule kilmba nyube o ko ndaŋndaŋmba tawi kilmba tiŋbe nga idusmba mine ndakap. ³²Nane Kuate gilai minig mbal agaŋ kame ta kilam tuku wamdus sulude. Tane agaŋ kame ta kugatok minam kumuŋ kuga ta taŋgine Mam samba mbolŋge minit nu kila. ³³Tane Kuate tuku gageu nu tuku miŋge kumnemŋge minmba tiŋreknu mayok kambim tuku wamdus saŋgrinu palpe ta Kuate nu ngarosu maye minam tuku agaŋ kame kumumbi tiŋgamngat.

³⁴Tane indole tuku piti ta tuku kite wamdus sulu ndawap. Ki ndindo tuku piti ta ndo tane kurawam kumuŋ.

Taŋgo pileningam tuku pasa

(Lukas 6.37-42)

7 ¹Ne taŋgo afu tuku maŋau pile ndaniŋga le Kuate nu ne tuku maŋau mata pilewe nda. ²Ne nane afu pileningit ta maŋau ndui tambi Kuateŋge ne pilenamngat. Ne nane afu mbolŋge maŋau kate ta maŋau ndui tambi Kuateŋge ne mbolŋge kamngat. ³Ndaŋam naŋe am mbolŋge ail baŋ minit le ne kaŋger ndamba naŋe tira tuku am mbolŋge am sumbi kaŋgermba sakate. ⁴Ndaŋam tuku ne tira ta sate: Ye ne tuku am mbolŋge am sumbi ta saukamngit ngate. ⁵Ne yabri taŋgo ndo. Ne ambonga naŋe am mbolŋge ail baŋ ta paska. Ne am purfewa le naŋe tira tuku am mbolŋge am sumbi ta saukam kumuŋ.

⁶Kuate tuku wam magenu kame ta age nda niŋgap. Nane mbilka tane maketiŋbekaig. Kuate nu wam magenu tiŋgit ta mbo tugumŋge pan ndakap. Nane agaŋ magenu ta ake agaŋ nga totobekaig.

Kuate yabaŋam tuku pasa

(Lukas 11.5-13)

⁷Ne wam ande tam tuku Kuate yabaŋmba dirnaŋga ta tanmbimngat. Ne wam ande sota mina ta te-silikamngat. Ne malaŋga ande katkata ta talke tanmbimngat. ⁸Ima nu wam ande tuku Kuate yabaŋmba dirnaŋgate ta nu tate. Ima nu agaŋ ande sota minit ta nu te-silika tate. Ima nu malaŋga katkatmba minit ta nu talke tuwit.

⁹Tane ngamukŋge ande kiŋo nuŋe nyamagaŋ yabaŋte le nu lafumba ndame tuwit e? ¹⁰Ko kualegaŋ yabaŋte le mbeŋ tuwit? ¹¹Tane kilke mbol mbal une ŋak ta taŋgine kiŋo kame agaŋ magenu niŋgig tuku. Taŋgine Mam samba mbolŋge minit nu purfeŋnu ndo. Nu tane tuku maŋau limba nu yabaŋde mbal agaŋ magenu niŋgit.

¹²Nane afu ne mbolŋge maŋau magenu kuwaig nga idusmba nzalinate taŋamba ndo ne nane afu mbolŋge ka. Tukul pasa tuan taŋgo kame tuku pasa tugunu not.

Malanġa fudiġndo tuku yaba pasa
(*Lukas 13.22-24*)

¹³Tane malanġa fudiġndo sinam kambim tuku sanġri tinġa minap. Iġisikam tuku malanġa sunġokanu. Ndin mata wam bada kuga. Tanġo pino gudommba ndin ta dubimba sinam kinig. ¹⁴Abo tugu tam tuku malanġa fudiġndo. Ndin mata kambim tuku minde bada. Nane ndui ndui ndo ndin ta te-silika dubimba sinam kinig.

Yabri tuan tanġo tuku pasa
(*Lukas 6.43-44; 13.25-27*)

¹⁵Tane yabri tuan tanġo tuku rironġkap. Nane sipsip tuku nġaro kaika sipsip magenu minet minet nġa tane tugum prode ta nane age nġuikok ndo. ¹⁶Nanġine wam kile-mayokkade ta mbolnġe katesewamnġaig. Tane suwar ail mbolnġe apasin alonu kilig e? Ko tane ulem mbolnġe mar alonu kilig? ¹⁷Tanġamba ndo ail mayenu nu alonu magenu ndo kile-mayokkate. Ail nġayonu nu alonu nġaigonu ndo kile-mayokkate. ¹⁸Ail mayenu alonu nġaigonu kile-mayokkam kumuġ kuga. Ko ail nġayonu alonu magenu kile-mayokkam kumuġ kuga. ¹⁹Ail alo mage ndade ta nġakmba pike lika pa mbolnġe kile-pankade le uge sulude. ²⁰Yabri tuan tanġo nane wam kile-mayokkade ta mbolnġe tane katesewamnġaig.

²¹Nane ye nyu ta Sunġo nġade mbal ta afu Kuate kulatkate ma mbol kine nda. Ye tuku Mam samba mbolnġe minit nu tuku nzali dubide mbal ndo ma ta mbol kanġaig. ²²Ait sunġo mbolnġe tanġo sunġomba ye teġenmba sayamnġaig: O Sunġo, sine ne tuku nyu mbolnġe dir pasa bitekġga bukla nġaigonu pitaika maġau kitek sanġrinu gudommba ke likiġenġ nġa sayamnġaig. ²³Tanġakuwaig le ye nane kilimok sanġnġamnġit: Ye sinġa tane gilai. Tane maġau nġaigonu kanu mbal tane kua kape nġamnġit.

Wande patinu tuku yaba pasa
(*Lukas 6.46-49*)

²⁴Ima nu ye tuku pasa ise mayemba ka kumu-kumute ta nu tanġo teġen. Tanġo ande nu wamdus kuyar mayenu nġak wande palmbim nġa ndame sugo mbolnġe makek tugunu ndame patika danġnġina tanġaġ. ²⁵Iġgumneġga sawe sunġo piymba kule sunġo ndeka bubre sanġrinu tinġa wande ta kulisokġga buruna kande wande sur ndakina. Wande ta makek ndamembi danġnġina tukunu wande sanġri nġak minna.

²⁶Ande nu ye tuku pasa isмба nda dubite ta nu tanġo teġen. Tanġo ande nu wamdus kuyar mayenu kugatok wande palmbim nġa fulbul mbolnġe ake makek tidiġnġina tanġaġ. ²⁷Iġgumneġga sawe sunġo piymba kule sunġo ndeka bubre sanġrinu tinġa wande ta kaduna le surka ndeka fudu nġayona nġa nane sanġnġina.

²⁸ Yesus nu pasa ta ngakmba sake denjurna le manjur sunjo ta nu tuku wam pagu pasa isnaig ta tuku ndek pirerek purkinaig. ²⁹ Nu kusem pasa tugunu biteknjanu mbalnge nane tumninginaig tanjamba nu nane tum ndaningina. Nu pasa miro tanjan tumningina.

Yesus nu tanjo ngirnger ngak wakeina

(Markus 1.40-45; Lukas 5.12-16)

8 ¹ Yesus nu tabe kusremba ndekina le tanjo pino gudommba nu dubinaig. ² Tanjamba kinaig le tanjo ande ngirnger ngak pro nu tugumnge dagol tidronga nu sana: O Sunjo, ne kumu. Ne nzaliniuwa ndeta ye tuku ngarosu wakeiwa ngina le ³ nu ndek wai kuitka nu kirembe sana: Au. Ye ne wakeinet. Ne mayeka ngina. Tanjakina le ngirnger ta gagulka ngarosu mayekina le ⁴ Yesus nu sana: Ye ne mbolnge manau kit te afu sa ndaninga. Ne kumba ka nane ngarosu pris tuma. Moses tuku tukul dubimba atrau agan pris tawe le atraukuwa le ngakmba ne mayekat ta kila pilwaig ngina.

Yesus nu kame gabat tuku piro tanjo wakeina

(Lukas 7.1-10)

⁵ Yesus nu kumba Kaperneum tumbrajan prona le Rom mbal tuku kame gabat ande nu tugum promba nu sarsamba sana: ⁶ O Sunjo, ye tuku piro tanjo ande nu tuku ngarosu ngakmba milmailkina le nu sinamanzer sunjo ngak minit ngina.

⁷ Tanjakina le Yesus ndek nu sana: Ye kumba wakeiwamngit ngina le ⁸ kame gabat ta nu ndek Yesus peumba sana: O Sunjo, ye mayenu kuga. Ne ye tuku wande mbol pro ndawa. Ne sando ka le ye tuku piro tanjo mayekuwa. ⁹ Ye sugo afu kumnemnge minet. Ye mata kame mbal afu tuku gabat minet. Ye ande kukulmba ne kaye nget ta nu kinit. Ande wika yale nget ta nu ilit. Yinje piro tanjo ande piro si ka nget ta nu kate. Ne sangri sunjo ngak ta ye kila. Sando ka ta kumu ngina.

¹⁰ Yesus nu pasa ta ismba nu pirerek purka mbilka nane nu dubimba kinaig mbal saningina: Ye sinja tane satinngamngit. Kasomok tanjo te nu ye tuku sangri tomba tinjate. Sine Israel ngamuknge ye son manau sangrinu tanjan kanjer ndawet. ¹¹ Ye tane satinngit. Kilke tugu ngakmba mbolnge kasomok mbal gudommba pro Kuate kulatkate ma sinam kumba ka Abraham Isak Yakob ndon minyoka isukusmba minamngaig. ¹² Israel afu Kuate tuku gageu minam tuku nyu ngak minig ta nu nane pitaikuwa le ma nayo ma make sunjo sinam kanngaig. Ma ta mbolnge minamngaig mbal nane malmbi sunjo tumba maketin tiknga minamngaig ngina.

¹³ Tanjamba saninmba nu ndek mbilka kame gabat ta sana: Ne luka kaye. Ne ye wam kam kumu nga idusat ta tanjamba mayok kuwa ngina le ait ta mbolnge ndo nuje piro tanjo mayekina.

Yesus nu guaze mbal gudommba wakeikina
(Markus 1.29-34; Lukas 4.38-41)

¹⁴Yesus nu Petrus tuku wande mbol kumba Petrus magma nuje ngaro pa tingina le kinye njak minna le kanjermba ¹⁵nu wainu kirena le ngaro pa tingina ta mukuna. Tanjana le nu tinga Yesus tuku paguna.

¹⁶Tanjamba furirna le nane gudommba bukla njak mbal mindeka kilmba Yesus tugum prowe likinaig le nu bukla mingembi sando kina le nane tango kusreka kua kinaig. Nu guaze mbal njakmba wakeikina le magekinaig. ¹⁷Yesus nu tanjamba kina le Kuate tuku tuan tango Aisaia tuku pasa kumungina. Nu tenjenmba sakina.

Nu sine tuku guaze yaika guaze tuku piti kugrakina ngina. *Aisaia 53.4*

Tango afu Yesus dubiwam sakinaig
(Lukas 9.57-62)

¹⁸Yesus nu manjur sunjo nu tugumnje manjurkinaig le kanjerka nuje dubinaig mbal saningina: Sine kule kualij sim kab ngina. ¹⁹Tanjakina le kusem pasa biteknaganu tango ande nu Yesus tugum promba sana: Tum Tango, ne ma njakmba mbol kambim tuku saka ta ye ne ndonj kanjik ngina le ²⁰Yesus ndek nu sana: Mbo ngui kok sar umanj nane te njak ta ye Ndindo Katesek Tango ye mabtam tuku wande kugatok. Ne ye ndonj lika piti ta kurawam kumu e ngina le ²¹nuje dubiwanu tango ande ndek Yesus sana: Sunjo, ye ne ndonj minam iduset ta ye luka kumba ka mam kumwa le nguki sulumba ne dubinamngit ngina. ²²Tanjakina le nu lafumba sana: Mbal afu wamdus kumaknu minig nanenge kumanu mbal ngukuwaig ngina.

Yesus nu kule le bubre peunikina
(Markus 4.35-41; Lukas 8.22-25)

²³Yesus nu waj ande ponjina le nuje dubinaig mbal nu ndonj ponjinaig. ²⁴Nane kule kualij mbol mbol kumba minnaig le Yesus nu waj mbolnje kinymba gilaingina. Kinymba gilaingina le bubre sunjo tingina le kule tongel tinga waj sinam kumba minna le ²⁵nane nu kuanemba sanaig: Sunjo, ne pitik sine tursinga. Sine ngisikam bafuweg nginaig le ²⁶nu ndek saningina: Ndanjam tane wamdus fulilkade. Tane Kuate nu kumu kuga nga idusde e nga saningina sulumba nu tinga bubre kule sanike likina le ma betkiremba kule basle mayena.

²⁷Tanjana le nane wam ta kanjermba piriri njayomba sakinaig: i ... Tango te nu ima suk a. Bubre kule nale mata nu tuku minge dubide nginaig.

Yesus nu tango bukla njak wakeikina
(Markus 5.1-20; Lukas 8.26-39)

²⁸Nane kule kualij sim ka Gadara mbal tuku ma mbolnje ibej kinaig le tango armba bukla njak nale mindesij patikinaig tuku ma ndame

burok sinam tanje mayok ka Yesus tugum pronaik. Nale mara mara ndin ta tukulmba kame-kameka minanu. ²⁹Nale wi kuerjka Yesus sanaik: Kuate tuku Kiyo, ne sine ndoj wamdus tuma kuga. Ne ndajam kile sine piti sersingam te prote? Ait ta kile nginaig.

³⁰Ma ta masken suk mbo gudommba sujarka mine likinaig tukunu ³¹bukla kame ta nane Yesus sarsamba kusnanaig: Ne sine tanjo te mbolnje pitaikumba kande sine kukulsinga le mbo kame si fungul sinam kab nga sanaig le ³²nu pasa lafumba tajawap ngina. Kile bukla ngaionu tanjo ar ta kusreka mbo fungul sinam kine likinaig le nane njakmba sangri njak pinder-pindermba tabe te-tirok ta dubimba biri-baringa kule kualinj butonu sinam kumba ngisike sulunaig.

³³Kile mbo kulatkanu mbal kua ka pinder-pindermba ka tumbran sunjo mbolnje manau mayok kina ta njakmba kubeu ninginaig sulumba tanjo ar bukla njak nane tuku wam mata turmba sakinaig. ³⁴Tanjakinaig le tumbran sunjo ta tuku mbal ndek Yesus sota kangermba nane nu sarsamba nane tuku ma ta kusremba kuwa nga sanaig.

Yesus nu tanjo ngarosu milmailkanu wakeina

(Markus 2.10-12; Lukas 5.17-26)

9 ¹Yesus nu wan ponga luka nuje tumbran prona. ²Prona le nane afunje tanjo ngarosu milmailkanu kinye njak minna le sukunja tumba nu tugum pronaig. Yesus nu nane nu tuku sangri tomba tinginaig ta katesemba nu tanjo ngarosu milmailkanu ta sana: Kiyo, ne wamdus bulka piti ndanuwa. Ye ne tuku mbar njakmba sauka gilainget nga sana.

³Nu tanjagina le kusem pasa biteknjanu mbal afu nangine wamdusmbi sakinaig: Nu Kuate le tanjakate e nga idusmba minnaig ta ⁴Yesus nu nane tuku wamdus katesemba nu nane saningina: Ndanjam saka tane ngamungal sinamnje wamdus njayonu tade. ⁵Ye tane kusnatingamngit. Ame pasa tanjo te sawam tuku wam bada? Ye ne tuku mbar sauka gilainget ko tinga lika kaye nget. ⁶Ye Ndindo Katesek Tanjo ye kilke te mbolnje mbar saukam tuku ye sangri njak. Tane wam ta kila palmbim tuku ye kile pasa wam bada te sakamngit ngina. Tanjaka nu ngarosu milmailkanu ta sana: Kile ne tinga nzañnzan kuramba naje tumbran kaye ngina le ⁷nu tinga lika kumba nuje tumbran kina.

⁸Tanjana le mangur sunjo tanje minnaig nane wam ta kangernaig sulumba nane kuru-kuruka Kuatenje sangri sunjo kilke mbolok tanjo tuwit nga Kuate tuku nyu te-dunginaig.

Yesus nu Mateus wikina

(Markus 2.13-17; Lukas 5.27-32)

⁹Kile Yesus nu tinga kumba ka takis kilanu wande mbolnje tanjo ande nyunu Mateus nu piroka minna le nu kangermba sana: Ne ilmba ye dubiya ngina le nu ndek tinga nu dubimba kina.

¹⁰Yesus nu nuŋe dubinaig mbal ndoŋ wandekŋge isukusmba minnaig le takis kilanu mbal afu mbar ŋak nane gudommba pro nane ndoŋ minyok minnaig le ¹¹Farisi mbal nane maŋau ta kaŋgermba Yesus dubinaig mbal saniŋginaig: Ndaŋam saka taŋgine Tum Taŋgo nu takis kilanu mbal wam ŋaigonu kade mbal ndoŋ isukusit ŋginaig.

¹²Taŋakinaig le Yesus nu pasa ta ismba lafumba saniŋgina: Guaze kugatok mbal nane dokta tugum kine ndakade. Guaze ŋak mbal ndo nu tugum kinig. ¹³Nane afu sine magenu ŋgade ta ye nane wika wakeikam pro ndawen. Ye nane une ŋak mbal wika wakeikam tuku prowen. Kuate tuku pasa tuan taŋgo andeŋge kuyarna ta teŋenmba sakate: Tane ye tuku ŋga agaŋmor kilmba atraukade ta ye sunŋomba idus ndawet. Tane taŋgo sinaniŋmba nzaliningam tuku ye sunŋomba iduset ŋgate. Tane pasa ta kila pile mayewap ŋgina.

Nyamagaŋ pinkam tuku pasa
(Markus 2.18-22; Lukas 5.33-39)

¹⁴Mara ande Yohanus kule pisne dubinaig mbal pro Yesus kusnanaig: Sine Yohanus dubiweg mbal Farisi mbal turmba sine ait afu Kuate tuku ŋga nyamagaŋ pinkeg. Ndaŋam naŋe dubinade mbal maŋau ta ke ndakade ŋginaig le ¹⁵Yesus nu nane saniŋgina: Taŋgo ande nu pino tam tuku pagumba nye mboŋge nu nuŋe mbal ndoŋ minit tukunu nane piti ŋak minam kumuŋ kuga. Ait ande prowa le afuŋge pro taŋgo ta nane ŋgamukŋge tuwaig le nane wamdus piti niŋguwa le nyamagaŋ pinka minamŋgaig. ¹⁶Ande nu tawi urfunu burokuwa le tawi abonu tumba burok ta tukulmba zail ndaŋgate. Nu taŋawa ta kumiŋ kitek taŋge urfunu didikuwa le lato fetkamŋgat. ¹⁷Ande nu grep kule kitek tumba agaŋmor ŋgaro urfunu sinamŋge tol ndate. Nu taŋawa ta grep kule fulilka agaŋmor ŋgaro urfunu fetkuwa le grep kule kutuka ndeke suluwamŋgat. Agaŋmor ŋgaro ta mata ŋayonŋamŋgat. Nane grep kule kitek tumba agaŋmor ŋgaro kitek sinamŋge tolde. Taŋade le grep kule agaŋmor ŋgaro turmba mage minamŋgaik ŋgina.

Yesus nu kulim te-timba pino ande wakeina
(Markus 5.21-43; Lukas 8.40-56)

¹⁸Yesus nu taŋamba pasata minna le taŋgo sunŋo ande pro nu tugum taŋge dagol tidronŋa sana: Ye tuku kulim kile ndo kumat. Ne kumba naŋe waimbi ŋgarosu kirewa le abonŋuwa ŋga sana. ¹⁹Taŋaka sana le nu ndek tiŋga nuŋe dubiwanu taŋgo ndoŋ taŋgo ta dubimba kinaig.

²⁰Nane kumba minnaig le kile pino ande nu yar 12 mara mindek tambun guaze ŋak minna ta nu pro Yesus ŋgumnemŋge nu tuku tawi nzalenu kirena. ²¹Nu teŋenmba idusna: Ye nu tuku tawi ndo kirewi ta ye mayekamŋgit ŋga idusna. ²²Taŋamba idusmba nu tawi kirena le Yesus

ndek mbilka pino ta kanjermba sana: Kulim, ne wamdus bulka piti ndanuwa. Ne ye tuku sanjri tomba tingate tukunu ne mayekat ngina. Tarjakina le ait ta mbolnje ndo nu mayekina.

²³Kile Yesus nu tanjo sunjo ta tuku wande tugum pronan. Nu pro tanje nane gudommaba malmbi wikaraumba tabu tabu fitke likinaig le saningina: ²⁴Tane kua ka sili-siliwap. Kulim te kume ndakat. Nu kinyumba minit ngina le nane ndek nu talamba nzumilnaig. ²⁵Tanjanaig le Yesus nu nane njakmba mayok kuwaig nga pitaika nu wandek sinam kumba ka mindesij tuku wai biyna le nu tingina. ²⁶Tanjana le pasa ta sunjoka ma ta tuku tumbran njakmba kumungina.

Yesus nu tanjo armba am tukulok wakeikina

²⁷Yesus nu ma ta kusremba kina le tanjo armba am tukulok nu ngumnem dubimba wi kuenja sakinaik: Sunjo, ne David tuku mbu. Ne sile sinasikmba tursika o nga wika minnaik le ²⁸Yesus nu kumba wande ponjina le nale nu dubimba nu tugum pronan. Tanjanaik le nu nale kusnanikina: Ye tale tuku am wakeikam kumu nga idusik e ngina le nale sakinaik: Sunjo, ne kumu nginaik. ²⁹Tanjakinaik le nu ndek nale tuku am kigreka sanikina: Tale ye tuku sanjri tomba tingade tukunu wam ta mayok kuwa ngina le ³⁰nale tuku am magekinaik.

Kile Yesus nu sanjrimba nale sanikina: Ye tale mbolnje wam kit ta afu sa ndaningap ngina. ³¹Tanjamba peunikina ta nale kinaik ka nu tuku nyu saka saka kinaik le ma ta njakmba kumungina.

Yesus nu tanjo ande minje tukulok wakeina

³²Yesus nane ma ta kusrewam bafunaig le afunje tanjo ande buklanje minje tukulna ta tumba Yesus tugum pronan. ³³Pronan le nu bukla pitaina le tanjo ta ndek pasatina le tanjo pino kanjermba pirerek purka sakinaig: Yoi. Sine Israel ngamuknje manau tejen mayok kinit le nda kangereg tuku nginaig.

³⁴Tanjakinaig le Farisi mbal ndek sakinaig: Nu bukla kame tuku gabat tugumnje sanjri tate sulumba bukla pitaik likate nginaig.

Yesus nu tanjo pino njakmba sinaningina

³⁵Yesus nu tumbran fonjon tumbran sugo sugo njakmba mbolnje lika nane tuku kusem wande mbolnje Kuate nu nuje gageu kulatkate wam ta tuku pasa mayenu kuklimba saningmba nane tuku guaze tugu yeki yeki wakeike likina. ³⁶Tanjamba nu manjur sugo gudommaba kanjerka nane sipsip kulat tanjo kugatok tanjan wamdus fulilka nangine miroj ngaro turkam kumu kuga nga saka nu nane sinanu ³⁷nuje dubiwanu tanjo saningina: Piro mbolnje nyamagan alonu gudommaba minig ta kilam tuku piro tanjo denkate. ³⁸Tane piro miro tanjo yabanap le nu piro tanjo afu kukulninguwa le nane nu tuku nyamagan alonu kilwaig ngina.

Yesus nu aposel 12 madiningina
(Markus 3.13-19; Lukas 6.12-16)

10 ¹Kile Yesus nu nuje dubiwanu tanjo 12 ta wika kile-manjurka nane mata bukla njaigonu pitaika guaze tugu yimyam njakmba wakeikam tuku sanjri ningina.

²Aposel 12 ta nane tuku nyu nanjine tenenmba. Ande Simon nyunu ande Petrus ngade. Ande maib nuje Andreus. Ande Yakobus nu Sebedeus tuku kiyo nuje. Ande Yohanus nu Yakobus maib nuje. ³Nane afu Filipus, Bartolomeus, Tomas. Ande Mateus nu takis kilanu tanjo. Ande Yakobus nu Alfeus tuku kiyo nuje. Ande Tadeus. ⁴Ande Simon mape nyu ande Selot. Ande Yudas Iskariotnu ngumneņa nu Yesus tuku kupet mayok kina.

Yesus nu aposel 12 piro ningina
(Markus 6.7-13; Lukas 9.1-6)

⁵Yesus nu nane 12 ta kukulningam bafumba saningina: Tane kasomok mbal tuku ma ande ko Samaria mbal tuku tumbraņ ande mbol kine ndakap. ⁶Tane ka Israel mbal nane sipsip ngisikanu tanjaņ minig nane tugum kape. ⁷Tane kumba Kuate nu nuje gageu kulatkam tuku ait buk patukate nņa saninmba likap. ⁸Tane guaze mbal wakeika kumanu mbal kile-tidinga ngirņger njak mbal mage serninmba guwa njaigonu pitaikap. Sanjri ta piya kugatok ake tinjet tukunu sanjri tambi pirokap sulumba piya wi ndakap.

⁹Tane kambim nņa tanjine ndametin ¹⁰pale fat kupe nņaro ndumndum ta njakmba kusrekap. Tane tawi tinjanu ta ndo njak kape. Tane piro tanjo tukunu tane nane afu tugumņe agaņ ndende kilam kumuņ.

¹¹Tane tumbraņ ande mbol promba tanjo mayenu ande tane kulatkam tuku sota kanjgermba nu ndoņ minmba piroka ka kambim nņa nu kusremba kape. ¹²Tane wande ande poņņa wande tuku mbal nņgamuņgal mukuk njak minam tuku saningap. ¹³Nane mbal magenu ndeta tane pasa saningig tanjamba nane nņgamuņgal mukuk njak minwaig. Kuga ta pasa ta luka tanjine tugum prowa. ¹⁴Mbal afu tane kilam mbulmba ko tane pasa kukliwap le isam mbulwaig kande wande ko tumbraņ ta kusrewam bafumba nane katesemba rironņkuwaig nņa nane am mbolņge tuptup kupe mbolņge dengganu minig ta pauraņgap. ¹⁵Ye siņka satinņgamņgit. Ait sunjo mbolņge tumbraņ tane pitaikate ta nu tumbraņ njaigonu Sodom le Gomora tuku pa limba sunjo pasa njak tamņgat.

Yesus tuku mbal nane piti kanjgerkamņgaig
(Markus 13.9-13; Lukas 12.11-12; 21.12-17)

¹⁶Tane isap. Ye tane kukultingi le kumba sipsip tanjaņ nņannu age nņgukok nņgamukņge minamņgaig. Ta tuku tane kurau mayemba gami

taŋaŋ wamdus bafuk minap. ¹⁷Tane rironŋkap. Afunŋe tane kilmba pasa mbolŋge kile-tidiŋga nanŋine kusem wandekŋge tane pani faramŋgaig. ¹⁸Afunŋe tane didika kilmba ka gabat kame nyu sugo ŋak mbal tugumŋge kile-tidiŋguwaig le tane ye tuku ŋga pasa mayenu saningap le gabat mbal kasomok mbal turmba ye tuku nyu isamŋgaig. ¹⁹Nane taŋamba tane kilmba gabat sugo tuku wai mbolŋge patikuwaig ta tane wamdus fulilka ndaŋmba sakube o ŋga wamdus te-sulu ndawap. Pasa te-tiwam ait mbolŋge tane tuku wamdus sinamŋge pasa mayok kaŋgat. ²⁰Tanŋine wamdusmbi kuga. Mam Kuate tuku Guwaŋge wamdus tiŋguwa le tane sakamŋgaig.

²¹Ait ta mbolŋge ande nu nuŋe tira nuŋe kumam tuku ŋgeu mbal tuku wai mbolŋge palmbimŋgat. Mam nu nuŋe kiŋo mbolŋge taŋawamŋgat. Kiŋo kame nane ina mam kat nanŋine kasurniŋmba kumwaig ŋga pasa mbolŋge patikamŋgaig. ²²Tane yiŋe mbal tukunu nane ŋakmba tane kasurtiŋgamŋgaig. Ande nu sanŋri tiŋga dirnanga minwa ta Kuatenŋge nu tuku muskil te-tiwe tambimŋgat. ²³Tumbraŋ ande mbolŋge nane tane kilmba piti sertingauwaig ndeta tane kua ka tumbraŋ ande mbol kape. Ye siŋka satinŋamŋgit. Tane taŋamba Israel mbal tuku tumbraŋ afu mbol kine ndakap le ye Ndindo Katesek Taŋgo prowamŋgit.

²⁴Skul kiŋo nu nuŋe tisa li ndate. Piro taŋgo nu nuŋe suŋgo li ndate. ²⁵Kiŋo ande nu nuŋe tisa suk ko piro taŋgo ande nuŋe suŋgo suk mayok kuwa ta kumuŋ. Ye tane tuku Suŋgo ta nane ye bukla ŋaigonu tuku gabat Belsebul ŋgade. Ta tuku nane tane mata nyu sugo ŋaigonu taŋaŋ satinŋamŋgaig.

Sine Kuate tuku ndo kuru-kurukube

(Lukas 12.4-7)

²⁶Nane tane kilmba ŋaigo siglikade mbal tuku kuru kuru ndakap. Wam kame kile taŋgo am mbolŋge mine ndakade ta kilimok mayok kaŋgaig. Wam afu kuirok minig ta ŋakmba kila patikamŋgaig. ²⁷Ye kuirka tane pasa satinŋet te tane pasa ta tumba maŋgur sinamŋge saningap. Tane kile yabu pasa isig ta ŋakmba isam tuku kuenŋka saningap. ²⁸Nane tane tuku ŋgarosu bale faram sakade mbal tuku kuru kuru ndakap. Nane kanu balewam kumuŋ kuga. Kuate nu tane tuku ŋgarosu kanu turmba ma ŋayo mbolŋge pankam kumuŋ tukunu tane nu tuku ndo kuru-kurukap.

²⁹Taŋgo nu sulik sulik armba maket mbolŋge patika ndametiŋ fudiŋndo ndo tate ta sulik sulik ŋakmba siŋine Mam nu idusniŋmba nu wokate le ndo ande kumit. ³⁰Nu tane tuku gabat waŋe giganmba ta mata nu kila minit. ³¹Ta tuku tane wam ande tuku kuru kuru ndakap. Kuate am mbolŋge tane sulik sulik gudommmba liniŋmba mbolŋge minig.

Yesus tuku nyu yabu ndakam tuku
(*Lukas 12.8-10*)

³²Ande nu tanjo ngamuknje ye tuku nyu te-mayokmba sakate ta ye mata yije Mam samba mbolnje minit nu am mbolnje tanjo ta tuku nyu te-mayokamngit. ³³Ande nu tanjo ngamuknje ye tuku nyu yabukate ta ye mata yije Mam samba mbolnje minit nu am mbolnje nu tuku nyu yabukamngit.

Tanjo Yesus mbolnje purkade
(*Lukas 12.51-53; 14.25-27*)

³⁴Tane ye wamdus ulendi manjau kilke mbol mbal ngamuknje palmbim tuku prowen nga idus ndawap. Ye kame bagi tumba nane tetkam tuku prowen. ³⁵Kijo nu mam nuje ndon ko kulim nu ina nuje ndon ko pino nu nuje rukan nuje ndon nane tanjamba munju purkam tuku ye prowen. ³⁶Tanjo tuku wande tuma mbal nu tuku ngueu mbal mayok kanjaig.

³⁷Ande nu ina mam ko kijo kat nuje tuku sunjomba kume purmba ye tuku sunjomba kume pur ndate ta nu ye tuku nyu njak minit ta nu denkate. ³⁸Tanjo ande nu ye tuku nga idusmba nu nuje mironj nuje ail kazrai kuramba ye dubi ndayate ta nu ye tuku nyu njak minit ta nu denkate. ³⁹Ande nu nuje abo mine mayewam tuku sunjomba idusmba kurau mayete ta nu ngisikamngat. Ande nu ye tuku nga nuje abo mine mayewam tuku idus ndate ta nu sinja nuje abo ta tumba njak minamngat.

Yesus nu lafu mayenu kilam tuku sakina
(*Markus 9.36-41*)

⁴⁰Ande nu tane auktijmba wakeikate ta nu ye mbolnje mata tanjate. Ye mbol tanjate ta Mam nu ye kukulyina nu mbol mata tanjate. ⁴¹Ande nu Kuate tuku tuan tanjo minit le andenje nu aukmba wakeite ta nu tuan tanjo ndon lafu mayenu tamngat. Tanjo ande nu tanjo tijreknu minit le andenje nu aukmba wakeite ta nu tanjo tijreknu ndon lafu mayenu tamngat. ⁴²Ye sinja satijgamngit. Ande nu nyu kugatok minmba ye dubiyanu tanjo tanjan minit le andenje nu kule tidonu ndo tuwit ta Kuate nu wam ta mata lafunu tambimngat nga saningina.

11 ¹Yesus nu nuje dubinaig tanjo 12 wam pagu pasa ninje denjpurmba nu tinja ma ta tuku tumbrajan afu mbol pasa kuklimba wam pagukam kina.

Yohanus nu tanjo armba kukulnikina le Yesus tugum kinaik
(*Lukas 7.18-35*)

²Yohanus nu muli wandek sinamnje minmba Kristus nu wam afu ke likina ta ismba nu tuku pasa pilna le nuje dubiwanu tanjo armba

ka Yesus kusnanaik: ³Ande nu prowam tuku kuyar pasa sakate ta ne e ko sine ande tairngube nginaik le ⁴nu pasa lafumba sanikina: Ye wam ke liket te takile ammbi kanjerka kilbambi isik ta luka kumba jakmba Yohanus kubeu tape. ⁵Kile am tukulok mbal mambilde. Kupe ngaiongade mbal likade. Ngirnger jak mageke likade. Kilba tukulok pasa isig. Afu kume likade ta abonga tingade. Sanzal mbal Kuate tuku pasa mayenu isig. ⁶Ande nu ye tuku nga wamdus tero ndakate ta nu gare-gareka minit. Tale tanamba ka Yohanus sawap ngina.

⁷Nale luka kinaik le Yesus nu ndek mangur sungo ta Yohanus tuku saningina: Tane ame aganj kanjeram tuku ma baknu mbol kinaig? Bubrenge ulem waje ande mbilmbilwa le tane kanjeram kinaig e? ⁸Ko tane tanjo ande tawi mayenu tinganu kanjeram kinaig e? Nane tawi magenu tinganu mbal wande sugo sinamnge nyu jak minig tuku. ⁹Tane ndanam tuku ma baknu mbol kinaig? Tane tuan tanjo ande kanjeram kinaig e? Yohanus nu tuan tanjo ta ye tane kila satingamngit. Nu tuan tanjo ndo kuga. Nu tuan tanjo jakmba linijmba mbolnge minit. ¹⁰Kuyar pasa ande nu tuku tejenmba sakate.

Ne isa. Ye tanjo ande kukuli le nu ambonga prowa sulumba ne tuku ndin wakeiyamngat ngate. *Malakai 3.1*

¹¹Ye sinja satingamngit. Tanjo jakmba Yohanus kule pisnenge linijmba mbolnge minit ta Kuate tuku gageu mayok kinig mbal jakmba nane Yohanus lide. Afu nyu kugatok mata. ¹²⁻¹³Moses tuku tukul tuan tanjo kame nane Kuate nu nuje gageu kulatkam tuku dir pasa ndo saka ka Yohanus mbolnge diknginaig. Yohanus tuku ait mbolnge tugu pilmba tanjo pino gudommba Kuate tuku gageu mayok kambim tuku sanjri tinga munju signa-signanga mburerika kile minig. ¹⁴Kuate nu nuje gageu kulatkate wam ta pro ndawa le Elia nu ambonga prowam tuku kuyar pasa^d sakate ta Yohanus tuku sakate. Tane pasa te ismba son ngade e? ¹⁵Tane kilba jak ndeta pasa te isap.

¹⁶Tane ait te mbolnge minig mbal tane tuku manau ta ame wam tananj nga saki. Tane kijo kame maket mbolnge minyoka munju wiwikade tananj. Nane tejenmba munju wiwikade: ¹⁷Sine tabu tabu fitka mune uleg ta tane ndek kupes kupes ndade. Sine manj malmbikeg ta tane ndek malmbiketket nga lok mine ndakade ngade.

¹⁸Ata. Yohanus nu prona sulumba nyamaganj ko grep kule nye ndaka minna le nu bukla najonu jak nga saka nu mbulnaig. ¹⁹Ye Katesek Tanjo ye pro nyamaganj le grep kule nyet le tane sakade: Ai si. Nu nyamaganj grep kule nyam tuku piririte tanjo. Nu takis kilanu mbal une jak mbal ndonj gulab mayete nga tane ye mata mbulig. Ata. Wamdus kuyar mayete tanjo wam ke likate ta mbolnge nu tinreknu kilimok mayok kinit nga saningina.

^d 11.14 Tuan tanjo Malakai nu pasa ta kuyarna (Malakai 4.5)

Tumbraŋ afu nane Yesus ŋgumnaig
(*Lukas 10.13-15*)

²⁰Tumbraŋ afu Yesus nu buk nane ŋgamukŋge wam kitek saŋgrinu ke likina ta nane ŋgamuŋgal biye mbil ndanaig tukunu kile nu nane kilmba saniŋge likina: ²¹Korasin tumbraŋ le Betsaida tumbraŋ ose. Ye wam kitek saŋgrinu tale ŋgamukŋge ke liken ta ande nu wam ndui ta Tirus le Sidon ŋgamukŋge ke likina kande nane dal ndaka naŋgine mbar tuku ŋgamuŋgal biye mbilmba nane tawi urfunu tiŋmba kuke tugu pismba taŋanaig kande. ²²Ye siŋka satinŋamŋgit. Ait suŋgo mbolŋge tale Korasin le Betsaida tumbraŋ tale Sidon le Tirus tuku pa limba tale suŋgo pasa ŋak tamŋgaik.

²³Kaperneum tumbraŋ ne nyu suŋgo ŋak minmba ne samba mbol kambim tuku ŋga iduste e? Kuatenŋge ne tumba bukŋguwa le ne kumanu mbal tuku tumbraŋ kaŋgat. Ye wam kitek saŋgrinu tane ŋgamukŋge ke liken ta ande nu wam ndui ta Sodom tumbraŋ ŋgamukŋge ke likina kande nane ŋgamuŋgal biye mbilmba kile minig kande. ²⁴Ye tane satinŋamŋgit. Ait suŋgo mbolŋge tane Kaperneum mbal Sodom tuku pa ta limba tane suŋgo pasa ŋak tamŋgaig.

Sine ka Yesus tugumŋge mabtube
(*Lukas 10.21-22*)

²⁵Ait ta mbolŋge ndo Yesus nu sakina: O Mam, ne samba kilke tuku Suŋgo. Ye ne tuku nyu te-duŋget. Afu kila sugo wamdus kuyar ŋak ne naŋe wam kame tum ndaniŋgit. Kiŋo kame taŋaŋ minig mbal ne nane ndo tumniŋgit. ²⁶O Mam, ne naŋe nzali dubimba ne taŋate ŋgina.

²⁷Kile Yesus nu nane saniŋgina: Mam nu wam ŋakmba ye wai mbolŋge patikina. Ande nu Kuate tuku Kiŋo kila mine ndakate. Mam nu ndo ye kila. Ande nu Mam kila mine ndakate. Ye nu tuku Kiŋo ye ndo nu kila. Ye nane afu Mam kila pilwaig ŋga nu tumniŋget ta nane mata nu kila minig. ²⁸Tane piro karenka agaŋ pitinu kuramba poska minig mbal tane ye tugum te yalpe le yeŋge muskil kile-tidiŋge tiŋgi. ²⁹Ye wamdus bafuk ŋak minmba ŋgan mukuk minet tukunu tane ye tuku pasa kumnemŋge minap le tane tumtiŋgi le tane mabtap. ³⁰Ye tuku miŋge pasa ta piti kuga. Ye tane mbolŋge agaŋ pilet ta buloknu ndo ŋga saniŋgina.

Kusem ait mbolŋge maŋau kam tuku pasa
(*Markus 2.23-28; Lukas 6.1-5*)

12 ¹Kusem ait ande mbolŋge Yesus nane wit piro ande sinam sinam lika nuŋe dubinaig mbal gubaniŋgina le nane wit alonu supika nyam nyam kinaig le ²Farisi mbal afuŋge nane kaŋgerka nane Yesus sanaig: Ai si. Naŋe dubinade mbal sine tuku tukul lukamba kusem ait mbolŋge nane nyamagaŋ kilig ŋga sanaig.

³Tañakinaig le nu ndek nane saniŋgina: David nuŋe mbal ndoŋ nane guba ŋaigoniŋgina le nu wam ande kina ta tane kuyar ta burkade tae. ⁴Nu Kuate tuku wandek sinam kina sulumba tukul bret Kuate am mbolŋge patikinaig ta afu kilmba pro nuŋe mbal ndoŋ nyinaig. Bret ta taŋgo nane nye ndakade tuku. Pris mbalŋge ndo nyade tuku. ⁵Pris mbal mata nane kusem ait mindek kusem wande suŋgo sinamŋge pirokade ta nane mbar ndade. Moses nu nane taŋamba kam kumuŋ ŋga kuyarna ta tane kila. ⁶Tane isap. Ande nu kile tane ŋgamukŋge minit ta nu kusem wande suŋgo ta limba nu mbolŋge minit. ⁷Kuate tuku kuyar pasa ande teŋenmba sakate. Tane ye tuku ŋga agaŋmor kilmba atraukade ta ye suŋgomba idus ndawet. Tane taŋgo sinaniŋmba nzaliniŋgam tuku ye suŋgomba iduset ŋgate. Tane kuyar pasa ta tugunu katesede kande tane ye dubiyanu mbal te pasa mbolŋge pati ndakade kande. ⁸Ye Ndindo Katesek Taŋgo ye kusem ait tuku gabat minet ŋgina.

Yesus nu taŋgo wai pagriŋganu ta wakeina
(Markus 3.1-6; Lukas 6.6-11)

⁹Yesus nu taŋamba tiŋga kumba nane tuku kusem wandek sinam kina. ¹⁰Sinam taŋge taŋgo ande wai kummba pagriŋganu ŋak minna le Farisi mbal nane Yesus tumba pasa mbolŋge palmbim saka nu kusnanaig: Sine siŋgine tukul maŋau dubimba kusem ait mbolŋge guaze taŋgo ande wakeiwam kumuŋ e ŋga kusnanaig le ¹¹nu ndek nane saniŋgina: Tane tuku ande nu sipsip ndindo ŋak minit le kusem mbolŋge nu bariŋga burok sinam ndekate ta nu kusem ŋga idusmba tam tuku piro ndakate e? ¹²Ata. Taŋgo nu siŋka sipsip lite. Ne kusem ait mbolŋge ande turte ta ne tukul luka ndate ŋga saniŋgina.

¹³Tañakina sulumba kile nu ndek taŋgo ta sana: Ne wai kuitka ŋgina le nu wai kuitka wai mayekina. Nuŋe wai inum taŋaŋ mayok kina. ¹⁴Tañana le Farisi mbal nane mayok ka Yesus balewam tuku pasa katmba ndin sotinaig.

Aisaia tuku dir pasa kumuŋgina

¹⁵Yesus nu Farisi mbal tuku wamduŋ ta katesemba nu ma ta kusremba ma ande mbol kina le taŋgo pino gudommba nu dubinaig. Nu nane tuku guaze wakeike likina sulumba ¹⁶nu nane mbolŋge maŋau ke likina ta afu sa ndaniŋguwaig ŋga miŋge pipniŋgina. ¹⁷Nu taŋana ta tuan taŋgo Aisaia tuku kuyar pasa ande kumuŋgina. Nu teŋenmba Kuate tuku miŋge kuyarna.

¹⁸Tane isap. Taŋgo te nu ye tuku piro taŋgo. Ye nu madiwen.
Ye nu tuku kume purmba nu tuku gare toret.
Ye yiŋe Guwa nu tuwi le nu ye tuku maŋau tiŋreknu kasomok mbal
ŋakmba saniŋgamŋgat.

19 Nu afu ndonj kualeyau ndaka minje fetke nda.

Nu ndinmba sijsij likuwa le ande nu tuku pasa ise nda.

20 Ande nu ulem taŋaŋ isunu baklelkanu minwa le nu ŋgurmba bukŋge nda.

Ko ande nu bulu taŋaŋ kupam bafumba fudiŋmba buluŋga minwa le nu fuwe nda.

Nu taŋamba minmba ma ma nu wam ŋakmba kile-ibeŋka maŋau tiŋreknu ndo te-mayokamŋgat.

21 Kasomok mbal ŋakmba nu sine muskil kile-tidiŋge siŋguwa ŋga nu tairŋga minamŋgaig.

Aisaia 42.1-4

Aisaia nu taŋamba kuyarna.

Yesus nu Belsebul ndonj piro tuma ŋginaig

(Markus 3.20-30; Lukas 11.14-23)

22 Taŋgo ande buklaŋge nu tuku am minje tukulnikina ta nane mindemba Yesus tugum pronaig le nu taŋgo ta wakeina le nu mambilmba pasatina. 23 Taŋana le taŋgo pino ŋakmba pirerek purka ndek sakinaig: i ... Taŋgo te David tuku mbuŋ e ŋga saka minnaig le 24 Farisi mbal nane pasa ta ismba ndek sakinaig: A ... bukla kame tuku gabat Belsebulŋge nu saŋgri ta tuwit le nu bukla pitaikate likate ŋginaig.

25 Kile Yesus nu nane tuku wamdus ta katesemba saningina: Gabat sunjo ande tuku kuasmbi nane pur yimyamka naŋgine naŋgine kame buwaig ta nane kugawamŋgaig. Tumbraŋ mbal ko wande tuma mbal nane pur yimyamka naŋgine naŋgine kame buwaig ta nane saŋgri ŋak minam kumuŋ kuga. 26 Taŋamba ndo Satan nu nuŋe mbal afu pitaikate kande nane pur yimyamka naŋgine naŋgine kame bumba Satan nu saŋgri ŋak mine ndakate kande. 27 Tane ye Belsebul tuku saŋgrimbi bukla pitaikanu sakade e? Taŋgine mbal afu bukla pitaikade ta nane mata Belsebul tuku saŋgrimbi taŋade e? Nane kusnaniŋgap le nane tuku pasa lafunu tamba taŋgine pasa ta pilewaig. 28 Ye Kuate tuku Guwa tuku saŋgrimbi bukla pitaiket ta Kuate nu nuŋe gageu kulatkate wam tane ŋgamukŋge buk prote. 29 Taŋgo saŋgrinu ande nuŋe wande kulatkate ta ande pro nu tuku agaŋ ndende kuayaram kumuŋ kuga. Nu taŋgo saŋgrinu ta ndaleka te-ibeŋwa sulumba ndo agaŋ ndende ta kilam kumuŋ.

30 Ande nu ye tuku taŋgo mine ndakate ta nu ye tuku ŋgueu taŋgo. Ande nu ye tur ndayumba ake minit ta nu ye tuku piro ŋayo silite.

31 Tane isap. Taŋgo tuku une maŋau tumail panningig maŋau ta Kuate nu ŋakmba sauka gilaiŋgate tuku. Ande nu Tukul Guwa tumail pante ta Kuate nu mbar ta gilaiŋge nda. 32 Ande nu ye Ndindo Katesek Taŋgo tala pasa sayate ta Kuate nu mbar ta sauka gilaiŋgate tuku. Ande nu Tukul Guwa tala pasa tuwit ta Kuate nu ait te mboluŋge ŋgumneŋga mata mbar ta sauka gilaiŋge nda.

³³Ail alonu magenu kanjerka ail ta n̄ayonu n̄ga sa ndakap. Ko ail alonu n̄aigonu kanjerka ail ta mayenu n̄ga sa ndakap. Sine ail alonu kanjerka ail ta tuku tugu kateseweg. ³⁴Ŋgamuŋgal sinam̄nge wamdus minig ta miŋge mbol̄nge kilimok alonu mayok kinig. Tane mber̄ n̄aigonu tuku fat. Tane taŋgo n̄aigonu tukunu tane pasa mayenu inum te-mayokam kumuŋ kuga. ³⁵Taŋgo mayenu nu nuŋe n̄gamuŋgal mayenu minit sulumba nu ndek wam magenu ndo ke likate. Taŋgo n̄ayonu nu nuŋe n̄gamuŋgal n̄ayonu minit sulumba nu ndek wam n̄aigonu ndo ke likate.

³⁶Tane isap. Taŋgo fare ake wamdusmbi sakade ta pileniŋgam tuku ait mbol̄nge nane nan̄gine pasa ta n̄akmba Kuate am mbol̄nge kile-mayokkam̄ngaig. ³⁷Ne pasa sake likate ta mbol̄nge Kuate nu ne pilen̄ga lafunu tanmbim̄ngat n̄ga saniŋgina.

Nane wam kitek san̄grinu kanjeram sakinaig
(*Mateus 16.1-4; Markus 8.11-13; Lukas 11.29-32*)

³⁸Kile kusem pasa bitek̄nganu mbal nane Farisi ndoŋ Yesus sanaig: Tum Taŋgo, ne maŋau kitek san̄grinu ande te-mayoka le sine kanjerbe n̄ginaig le ³⁹nu ndek nane saniŋgina: Tane siŋka mbal n̄aigonu Kuate n̄gummede tuku. Tane ye tuku san̄gri kanjeram idusde ta ye tane tumtinge nda. Wam san̄grinu ande tuan taŋgo Yona mbol̄nge prona ta ndo tumtingam̄ngit. ⁴⁰Yona nu kualegan̄ sun̄go tuku fun̄gul sinam̄nge mara keŋmba minna. Taŋamba ndo ye Ndindo Katesek Taŋgo ye kilke sinam̄nge mara keŋmba minam̄ngit. ⁴¹Yona nu maŋ mayok ka Nineve mbal riron̄ pasa saniŋgina le nane ndek n̄gamuŋgal biye mbilnaig. Ande teŋge minit ta nu Yona lite ta tane nu tuku pasa pitaide. Ta tuku ait sun̄go mbol̄nge tane ait te mbol̄nge minig mbal Nineve mbal ndoŋ tingap le Nineve mbal tuku maŋau mayenuŋge tane tuku maŋau n̄ayonu te-mayokam̄ngat.

⁴²O buk mandor pino ande Siba kilke kulatkina ta nu Solomon tuku wamdus kuyar mayenu isam tuku ndin kuen n̄ayo dubimba nu tugum kina. Ande teŋge minit ta nu Solomon lite ta tane nu tuku pasa ise ndakade. Ait sun̄go mbol̄nge tane ait te mbol̄nge minig mbal pino ta ndoŋ tingap le nu tuku maŋau mayenuŋge tane tuku maŋau n̄ayonu te-mayokam̄ngat.

⁴³Andeŋge guwa n̄ayonu taŋgo ande mbol̄nge pitaite le nu ka ma baknu mbol kumba mabta minam tuku ma sota kine promba lika ka kuga le nu sakate: ⁴⁴Yiŋe buk minen tuku wande mbol maŋ luka ka n̄gate. Nu pro nane buk firfir gureŋmba agaŋ ndende n̄akmba kile-tidinga patikinaig le wande ta n̄gaskolnu minit le kan̄gerte. ⁴⁵Nu kan̄germba san̄gri tinga minam tuku ta nu kumuŋ kuga le nu kumba ka nuŋe kuasmbi 7 nane nu tuku maŋau liwanu ta kilmba luka pro wande ta mbol̄nge minig. Taŋade le taŋgo ta tuku mine maŋau ambokok limba

kile n̄ayonu sun̄gokanu sinam̄nge minit. Wam ndui ta ndo tane man̄jau n̄aigonu kade mbal tane mbol̄nge prowam̄ngat n̄ga san̄ingina.

Yesus ina mambo kat nūje pron̄aig
(Markus 3.31-35; Lukas 8.19-21)

⁴⁶Yesus nu tan̄amba pasata minna le ina nūje mambo kat nūje pro mayok tan̄ge nu tuku pasa pilnaig le ⁴⁷ande nu Yesus sana: Ina nan̄je mambo kat nan̄je pro kilim̄nge minmba ne kusnan̄gade n̄gina. ⁴⁸Tan̄akina le nu tan̄go ta sana: Ne yīje ina yīje mambo kame tuku sayate e n̄gina sulumba ⁴⁹wai tok nūje dubinaig kuasmbi dēn̄n̄imba sakina: Mbal te yīje ina yīje mambo kame tan̄an̄ minig. ⁵⁰Yīje Mam nu samba mbol̄nge minit ima nu nu tuku nzali dubite ta nu yīje maib kulim ina tan̄an̄ minit n̄gina.

Agan̄ tumu tuku yaba pasa
(Markus 4.1-9; Lukas 8.4-8)

13 ¹Yesus nu ki ndui ta mbol̄nge wande kusremba kina ka kule kualij̄ piyal tan̄ge minyok minna le ²man̄gur sugo nu te-n̄gamumba man̄gurkinaig le nu ndek wan̄ ande pon̄ga ta mbol̄nge minyoka pasa nīm̄ba minna le nane piyal tan̄ge tin̄ga pasa isnaig. ³Nu yaba pasambi wam gudomm̄ba san̄ingina sulumba sakina:

Tan̄go ande nu agan̄ tumunu barēn̄ningam piro mbol̄ kina. ⁴Kina ka barēn̄ningina ta tin̄nu afu ndin̄nge ndeke likinaig ta sar uman̄nge pro nye sulunaig. ⁵Tin̄nu afu kilke ndame n̄ak ma mbol̄nge ndeke likinaig ta kilke fudīn̄do tukunu pitik ndo man̄ge pron̄aig. ⁶Pron̄aig ta ki sun̄go promba pasokina le sumbailnu sinam̄ nzi kine ndakinaig tukunu karen̄ga kume sulunaig. ⁷Tin̄nu afu ma an̄ga n̄aigonu sinam̄nge ndeke likinaig ta an̄gan̄ge tin̄ga son̄ginaig le rure-rureka pro mage ndanaig. ⁸Tin̄nu afu kilke mayenu mbol̄nge ndeke likinaig ta ndo alo magenaig. Tugunu mindek mbol̄nge afu alonu 100 afu 60 afu 30 tan̄amba tan̄amba alonaig. ⁹Tane kilba n̄ak ndeta pasa te isap n̄ga san̄ingina.

Yesus nu yaba pasambi ndo san̄ingina
(Markus 4.10-12; Lukas 8.9-10)

¹⁰Kile nūje dubinaig mbal Yesus tugum promba nu kusnanaig: Ne ndan̄am yaba pasambi ndo nane san̄ingit n̄ga kusnanaig le ¹¹nu ndek nane san̄ingina: Kuate nu nūje gageu kulatkate wam afu kuirok minig ta tane kila palmbim tuku ye tane maditingen. Nane afu wam ta kila pilwaig n̄ga madi ndaningen. ¹²Ande nu wam afu n̄ak minit ta Kuaten̄ge nu man̄ lato tuwit le nu sun̄gomba n̄ak minit. Ande nu wam denkanu minit ta Kuaten̄ge nūje wam fudīn̄do ta yaite. ¹³Ye yaba pasambi ndo pasa san̄inget ta tugunu tējenmba. Nane wam afu kan̄gerka alonu kan̄ger

ndakade. Nane isig sulumba ise ti ndamba tugunu katese ndade. ¹⁴Tuan tanjo Aisaia nu dir pasa kuyarna ta nane siŋka kumude. Nu Kuate tuku miŋge tejenmba kuyarna.

Tane pasa isamŋgaig ta tugunu katesewe nda.

Tane wam afu kaŋgerkamŋgaig ta alonu kaŋger tiwe nda.

¹⁵Mbal te nane tuku ŋgamuŋgal tukulok.

Nane kilba tukulniŋgig. Nane am tukulok minig.

Kuga ta nane ammbi alonu kaŋgermba kilbambi tugunu ismba wamdus puluniŋguwa le ŋgamuŋgal biye mbilmba ye tugum prowaig le wakeikamŋgit. *Aisaia 6.9-10*

Aisaia nu taŋamba kuyarna.

¹⁶Tane Kuatenge make patikate le tane wam magenu kaŋgerka pasa mayenu isig. ¹⁷Ye siŋka tane satinŋamŋgit. Tuan tanjo kame mbal tiŋreknu tane wam kaŋgerka isig te nane kaŋgerka isam tuku wamdus suŋgo pilmba kume farnaig ŋgina.

Agan tumu tuku yaba pasa tugunu

(Markus 4.13-20; Lukas 8.11-15)

¹⁸Kile Yesus ndek nane saninŋina: Tanjo nu nyamagan tumunu bareŋniŋgina ŋgit pasa ta tugunu satinŋi le isap. ¹⁹Tiŋnu afu ndinŋge ndeke likinaig ŋgit ta mbal afu taŋaŋ. Nane Kuate tuku gageu mayok kambim tuku pasa ta ismba katese maye ndade le Satanŋge pro nane tuku ŋgamuŋgal sinamŋge pasa ta yaika tumba balet. ²⁰Tiŋnu afu kilke ndame ŋak mbolŋge ndeke likinaig ŋgit ta mbal afu taŋaŋ. Nane Kuate tuku pasa ismba nzali suŋgo ŋak pitik ndo tade sulumba ²¹nane sumbailnu kugatok taŋaŋ ait fagnu ndo dubide. Nane pasa ta dubide ta afuŋge piti serninŋig le nane pitik ndo kusrede. ²²Tiŋnu afu ma anga ŋaigonu sinamŋge ndekinaig ŋgit ta mbal afu taŋaŋ. Nane Kuate tuku pasa isig ta kilke te tuku piti agan ndende kilam tuku nzali wamdus ta ŋak minig le pasa isig ta balet le alo ndate. ²³Tiŋnu afu kilke mayenu mbolŋge ndekinaig ta nane afu Kuate tuku pasa ismba katesede taŋaŋ. Nane katesemba minig sulumba alo kile-mayokka afu alonu 100 afu 60 afu 30 taŋamba taŋamba kile-mayokkade ŋga saninŋina.

Anga ŋaigonu tuku yaba pasa

²⁴Yesus nu yaba pasa ande tejenmba saninŋina: Kuate nu tanjo pilenŋa nuŋe gageu kilit wam ta tanjo ande nuŋe piro mbolŋge wit tiŋnu bareŋniŋgina taŋaŋ. ²⁵Bareŋniŋgina le furirna le nane kinye sulunaig le nuŋe ŋgueu tanjoŋge anga ŋaigonu tiŋnu kilmba pro nu tuku piro mbol tanje bareŋniŋmba nu kua ka kina. ²⁶Wit ta tinŋa ka koknaig le anga ŋaigonu mata kilimok mayok kinaig le nuŋe piro mbalŋge kaŋgerkinaig sulumba ²⁷kumba ka piro miro tanjo sanaig: Suŋgo, ne wit tumunu

magenu nguke likina ta ndaŋam kile aŋga ŋaigonu turmba prode ŋga sanaig le ²⁸nu ndek nane saniŋgina: A ... ŋgueue taŋgo andeŋge taŋana ŋgina. Taŋakina le nane nu kusnanaig: Sine ka aŋga ta fulkube e ŋginaig le nu saniŋgina: ²⁹Kuga. Tane aŋga ŋaigonu ta fulkam saka ka mbarmba wit turmba fulkubekaig. ³⁰Aŋga ŋaigonu ta ulendika minwaig le ait kumuŋguwa le ye piro mbal teŋenmba saniŋgamŋgit: Tane amboŋga ka aŋga ŋaigonu ta fulka pa mbolŋge pannu tuku ndaleka patikap sulumba wit kilmba nyamagaŋ wandekŋge patikap ŋga saniŋgamŋgit ŋgina.

Mastet tiŋnu le yis tuku yaba pasa

(Markus 4.30-32; Lukas 13.18-21)

³¹Yesus nu maŋ yaba pasa ande teŋenmba saniŋgina: Kuate tuku gageu tugeka suŋgokate wam ta mastet tiŋnu taŋgo andeŋge tumba ka nuŋe piro mbolŋge ŋgukina taŋaŋ. ³²Mastet tiŋnu ta agaŋ ŋai fudiŋndo agaŋ tumunu ŋakmbaŋge nu liwanu ta nu promba suŋgoka nu kumzaŋel ail ŋakmba liniŋmba nu ail suŋgo taŋaŋ mayok kinit. Sar umaŋ pro wainu mbolŋge te patikade ŋgina.

³³Taŋamba nu maŋ lato yaba pasa ande teŋenmba saniŋgina: Kuate tuku gageu taŋgo ŋgamukŋge minig wam ta yis pino andeŋge tumba plaua sinamŋge pilna taŋaŋ. Yis ta plaua ŋakmba ulmba silina ŋgina.

³⁴Yesus nu wam ta ŋakmba yaba pasambi ndo maŋgur suŋgo ta saniŋgina. Nu pasa ande te-mayokmba sa ndakina. ³⁵Nu taŋana ta tuan taŋgo ande o buk pasa sakina ta kumuŋgina. Pasa ta teŋenmba.

Ye yaba pasambi pasa sakamŋgit. Tugu mbolŋge wam kame kurok mine likinaig kile taŋamba minig ye wam kame ta kile-mayokkamŋgit.

Mune 78.2

Aŋga ŋaigonu tuku yaba pasa tugunu

³⁶Kile Yesus nu tiŋga maŋgur suŋgo ta kusreka kina ka wande poŋgina le nuŋe dubinaig mbal pro nu sanaig: Ne aŋga ŋaigonu tuku yaba pasa sakat ta tugunu te-mayokmba sasiŋga le sine isbe ŋginaig. ³⁷Taŋakinaig le nu ndek nane saniŋgina: Taŋgo wit tumunu ŋgukina ŋga sakit ta ye Ndindo Katesek Taŋgo. ³⁸Piro ma ta kilke te. Wit tiŋnu magenu ta Kuate tuku gageu. Aŋga ŋaigonu ta Satan tuku gageu. ³⁹Iŋgueue taŋgo aŋga ŋaigonu ŋgukina ŋga sakit ta Satan. Wit alonu kilam tuku ait sakit ta kugawam tuku ait. Wit alonu kilam tuku mbal nane Kuate tuku eŋel kame. ⁴⁰Nane aŋga ŋaigonu fulka ndaleka pa mbolŋge pankade ŋgit ta kugawam tuku ait mbolŋge taŋamba mayok kaŋgat. ⁴¹Ye Ndindo Katesek Taŋgo ye yiŋe eŋel kukulniŋgi le nane pro yiŋe gageu mine ndaka wam ŋaigonu ke likade mbal nane afu mata mbarwaig ŋga didikade ta nane kilmba ⁴²pankuwaig le pa suŋgo mbol kaŋgaig. Ma ta mbolŋge minamŋgaig mbal nane malmbi suŋgomba maketiŋ tikŋga minamŋgaig.

⁴³Ait ta mbolŋge mbal tiŋreknu nane naŋgine Mam kulatkate ma mbolŋge ki taŋaŋ buluŋga minamŋgaig. Tane kilba ŋak ndeta pasa te isap.

Agan mayenu yubeŋginaig tuku yaba pasa

⁴⁴Kuate tuku gageu mayok kambim tuku wam suŋgo ta yaba pasa te suk. Taŋgo ande kilke sarka agan mayenu piya o mbolŋge nane kilkek sinamŋge yubeŋginaig ta kaŋgerna. Kaŋgermba nu maŋ burok tukulmba nu gare ŋak kumba nuŋe agan ndende ŋakmba piyate sulumba ndametiŋ kilmba ka kilke ta piyamba nuŋe tate.

Igog tiŋ tuku yaba pasa

⁴⁵Kuate tuku gageu mayok kambim tuku wam suŋgo ta yaba pasa ande te suk. Taŋgo ande nane afu tugumŋge igog tiŋ magenu sota piyamba likate. ⁴⁶Nu igog tiŋ inum maditaknu piya o mbolŋge kaŋgermba nu kumba nuŋe agan ndende ŋakmba kilmba piyana sulumba ndametiŋ kilmba ka igog tiŋ mayenu ta piyamba tina.

Kumaŋ tuku yaba pasa

⁴⁷Kuate nu taŋgo pileŋga nuŋe gageu kilig wam ta yaba pasa te suk. Nane afu kumaŋ yu sinamŋge bukŋginaig le kualegaŋ gudommba yeki yeki kumaŋ sinam kinaig. ⁴⁸Kumaŋ kumungina le nane didika tumba tabekŋge minyoka kualegaŋ ta pileŋga magenu nza sinamŋge patika ŋaigonu ta kilmba pankinaig. ⁴⁹Kugawam tuku ait mbolŋge maŋau taŋamba ndo mayok kaŋgat. Ejel kame nane pro taŋgo pileŋga magenu kusreka ŋaigonu kilmba ⁵⁰pankuwaig le pa suŋgo mbol kaŋgaig. Ma ta mbolŋge minamŋgaig mbal nane malmbi suŋgomba maketiŋ tikŋga minamŋgaig ŋga saniŋgina.

⁵¹Kile Yesus nu nane kusnaniŋgina: Tane pasa kame satinŋgit ta tane tugunu katesede e ŋgina le nane au ŋginaig. ⁵²Taŋakinaig le nu ndek saniŋgina: Kusem pasa bitekŋganu taŋgo ande Kuate tuku kuasmbi mayok kumba ye dubiyate ta nu wande miro taŋgo taŋaŋ. Nu nuŋe wandekŋge agan ndende urfunu kiteknu turmba kile-mayokkate taŋaŋ ŋgina.

Nasaret mbal Yesus talanaig (Markus 6.1-6; Lukas 4.16-30)

⁵³Yesus nu yaba pasa sake deŋpurna sulumba nu tiŋga ma ta kusremba ⁵⁴luka nuŋe tumbraŋ tuguk prona. Pro taŋge nu nane tuku kusem wande sinam kumba pasa kuklina le nane ndek pirerek purka sakinaig: i ... Nu ima tugumŋge kila suŋgo ta tina? Imaŋge nu saŋgri tuna le nu wam saŋgrinu te ke likate? ⁵⁵Nu sine tuku wande pilit taŋgo ta tuku kiŋo nuŋe

ndo. Ina nuŋe Maria. Nu tuku mambo kat nuŋe Yakobus Yosef Simon Yudas sine nane ŋakmba kila mineg. ⁵⁶Kulim kat nuŋe mata tumbraŋ tekok. Nu aniŋge saŋgri ta tina ŋga saka minmba ⁵⁷nu talamba gubra tinaig le nu nane saniŋgina: Kuate tuku tuan taŋgo nane ŋakmbaŋge nu tuku nyu te-mayokde. Nuŋe tumbraŋ tuguk nuŋe tugu ndare tuma kat nuŋe nanenŋe ndo nu talade ŋga saniŋgina.

⁵⁸Nane nu talanaig tukunu Yesus nu nane ŋgamukŋge wam saŋgrinu suŋgomba ke ndakina.

Herodus nu Yohanus balena
(*Markus 6.14-29; Lukas 9.7-9*)

14 ¹Ait ta mbolŋge Yesus tuku nyu suŋgoka tugekina le Galilea ma tugu kulatkanu mandor Herodus Antipas nu wam ta ismba ²nuŋe piro mbal saniŋgina: Taŋgo ta nu Yohanus kule pisne inde. Nu kummba maŋ aboŋga tiŋgina. Ta tuku nu saŋgri kitek ŋak wam ta ke likate ŋga saniŋgina.

³⁻⁴Yohanus kumna ta tugunu teŋenmba. Herodus nu mambo nuŋe Filipus tuku pino Herodias yaina le Yohanus nu Herodus sawe lika sana: Ne tukul lukamba mbarte ŋga sawe lika minna. Taŋana le Herodus nu nane afu kukulningina le Yohanus biye timba ndaleka tumba muli wandekŋge pilnaig. ⁵Nu Yohanus balewam bafuna ta taŋgo pino nane Yohanus tuan taŋgo ŋginaig tukunu nu kuru-kuruka muli wandekŋge ndo kusrena.

⁶Kile Herodus ina nuŋenŋe te-pilna ait ta kumuŋga mayok kina le Herodias kulim nuŋe nu maŋgurkinaig mbal am mbolŋge kupesna le Herodus nu nzalina sulumba sana: ⁷Ye siŋka ki am mbolŋge ne sanet. Ne ame agaŋ nzalinu tam saka ta ye ne tanmbimŋgit ŋga sana. ⁸Taŋaka sana le nu mayok kina le ina nuŋe nu wam paguna le nu pro Herodus sana: Yohanus kule pisne gabatnu nza ŋak sa ŋgina.

⁹Herodus nu pasa ta ismba ŋgamuŋgal pitina ta nu buk pasa saŋgri pilena le nane ŋakmba isnaig tukunu nu taŋgo afu kukulningina le ¹⁰nane muli wandek kumba Yohanus ŋinfok kat purmba ¹¹gabatnu nza ŋak tumba pino mbanzo tunaig le nu ndek tumba ka ina nuŋe tuna.

¹²Taŋanaig le Yohanus dubiwanu kuasmbi nane wam ta ismba nane kumba ka mindesij ta tumba ŋgukinaig sulumba ka Yesus kila sanaig.

Yesusŋge taŋgo 5,000 isukusneniŋgina
(*Markus 6.30-44; Lukas 9.10-17; Yohanus 6.1-14*)

¹³Yesus nu pasa ta ismba nu tiŋga waŋ ande poŋga kumba ka ma yamok kina le taŋgo pino gudommba Yesus nu kina pasa ta ismba naŋgine tumbraŋ kusreka ndinmba nu dubinaig.

¹⁴Kile Yesus nu ka ibeŋ ka nu taŋgo gudommba kaŋgerka nu nane sinaniŋgina sulumba afu guaze ŋak ta wakeike likina.

¹⁵Ki butungina le nuŋe dubiwanu taŋgo pro nu sanaig: Sine ma baknu mbolŋge mineg. Buk furirte. Ne maŋgur te kukulniŋga le kuwaig ka tumbran afu mbolŋge nyamagaŋ piyaniŋmba nyuwaig ŋginaig le ¹⁶nu ndek saniŋgina: Tane ndaŋam nane kuwaig ŋga sakade. Taneŋge isukusneningap ŋgina le ¹⁷nane lafumba Yesus sanaig: i ... Sine bret 5 kualegaŋ kareŋganu armba ndo ŋginaig le ¹⁸nu ndek nane saniŋgina: Kilmba yalpe ŋgina.

¹⁹Kile Yesus nu taŋgo pino nane pibi mbol taŋge minyokuwaig ŋga saniŋgina. Nane minyokinaig le nu bret foŋfoŋ kualegaŋ ta turmba kilmba tandeka samba mbol ambe mambilmba Kuate gare pasa tumba bret fetfetmba nuŋe dubinaig mbal niŋgina le nane walmba niŋge likinaig le ²⁰nane kilmba nyumba maroniŋgina. Nane bret fetfetna ta bateŋnu kilmba sambe 12 ligneniŋginaig. ²¹Isukusnaig taŋgo ta gudommba 5,000 taŋaŋ. Pino kiŋo kame afu mata turmba minnaig.

Yesus nu kule kualij mbol mbol likina
(Markus 6.45-52; Yohanus 6.16-21)

²²Kile Yesus nu nuŋe dubiwanu taŋgo saniŋgina: Tane ambonga waŋ poŋga luka kule kualij sim kape le ye kuasmbi te kukulniŋgi le kuwaig ŋgina. ²³Nu taŋgo pino kukulniŋgina le kinaig le nuŋe ndo tabe poŋga Kuate ndoŋ pasatam kina ka nuŋe mata taŋge minna le buk furirna.

²⁴Nuŋe dubiwanu taŋgo nane waŋ ŋak kumba minnaig le bubre suŋgo tumailamŋge pro waŋ te-lukina. Nane kule kualij ŋgamuŋge minnaig le kule mbalo waŋ katmba minna. ²⁵Taŋamba minna le ma ma mafewam patukina le Yesus nu kumba kule mbol mbol lika nane tugum kina. ²⁶Nane nu kule mbol mbol lika ilna ta kaŋger ti ndamba mindekanu ande ilit ŋga nane kuru kuru ŋayomba wikaraunaig le ²⁷Yesus nu pitik ndo wika nane saniŋgina: Tane kuru kuru ndakap. Te yeŋge. Tane wamdus bulka piti ndatinguwa ŋgina le ²⁸Petrus nu ndek sana: Suŋgo, siŋka neŋge e? Taŋamba kande ne ye saya le ye mata ne sota kule mbol mbol ili ŋgina le ²⁹nu ndek yale ŋgina. Yale ŋgina le Petrus nu waŋ ta kusremba gurdukŋga kule mbolŋge tinga lika Yesus tugum kina.

³⁰Nu kumba minna sulumba nu bubre suŋgo ta kaŋgermba kuru-kuruka nu buto kambim bafuna sulumba wika sakina: Suŋgo, ye turya ŋgina. ³¹Taŋakina le nu pitik ndo Petrus pakarka biymba te-duŋga nu sana: Ne ndaŋam ye tuku saŋgri tuku wamdus terokate? Ne ye kumuŋ kuga ŋga iduste e ŋgina.

³²Taŋamba nale waŋ poŋginaig le kule bubre kugana le ³³waŋ mbolŋge minnaig mbal nu mbariŋmba sanaig: Ne siŋka Kuate tuku Kiŋo ŋginaig.

Yesus nu Genesaretŋge guaze afu wakeikina
(Markus 6.53-56)

³⁴Nane kumba ka kule kualij pakarka Genesaretŋge ibeŋ kinaig. ³⁵Ibeŋ kinaig le Genesaret mbal nane Yesus kila pilmba afu

kukulninginaig le nanjine tumbraŋ ŋakmba kumba ka kila saninginaig le guaze mbal ŋakmba kilmba nu tugum prowe likinaig. ³⁶Nane Yesus sarsarmba guaze mbal nu tuku tawi nzalenu ndo kirembe mayekam tuku sanaig. Taŋamba nane nu tuku tawi nzalenu kirenaig mbal ta ŋakmba mageke likinaig.

Wa kat nanjine tuku tukul
(*Markus 7.1-13*)

15 ¹Farisi kusem pasa bitekŋganu mbal ndoŋ Yerusalemŋge ndeka Yesus tugum promba nu kusnanaig; ²Ndaŋam saka ne dubinade taŋgo wa mbuŋ kame tuku tukul lukamba nane wai minya ndaŋga isukusig ŋga sanaig le ³nu ndek nane saningina: Ye mata tane kusnatingamŋgit. Ndaŋam saka tane siŋgine wa mbuŋ kame tuku tukul dubikade sulumba Kuate tuku tukul afu lukakade. ⁴Kuate nu tukul ande pilna ta teŋenmba sakate. Tane ina mam tuku nyu kurauka miŋge kumnemŋge minap. Ande nu ina mam nuŋe tapra pasa sanikuwa kande nu balewap ŋgate. ⁵Tane tukul pasa ta lukamba teŋenmba sakade. Ande nu ina mam kat nuŋe agaŋ afu nikam mbulmba ye yiŋe agaŋ ŋakmba buk Kuate tuku ŋga madiwen ŋgate le tane nu mam nuŋe agaŋ nda tuwa ŋgade. ⁶Ata. Tane siŋgine wa mbuŋ kame tuku maŋau ndo dubikade sulumba Kuate tuku tukul te-side. ⁷Tuan taŋgo Aisaia tuku dir pasa ande kumumbi tane yabri mbal mbol mayok kinit. Nu teŋenmba Kuate tuku miŋge kuyarna.

⁸Mbal te nane miŋgemi ndo ye kumnemŋge minanu sukde. Nane tuku ŋgamuŋgal ye maskenŋge minig.

⁹Nane ye mbariŋyade ta alo kugatok.

Nane taŋgo tuku wamdus te-mayokmba Kuate tuku pasa taŋaŋ tumniŋgig.

Aisaia 29.13

Aisaia nu taŋamba kuyarna ŋga saningina.

Ŋgamuŋgal ŋaigo siglikam tuku pasa
(*Markus 7.14-23*)

¹⁰Kile Yesus nu maŋgur sungo ta wika yalpe ŋga saningina: Tane pasa te ismba katese mayewap. ¹¹Taŋgo nu agaŋ tumba nyate taŋge nu tuku ŋgamuŋgal kutur tuwe ndakate. Nu miŋgemi ndo wam kile-mayokka ŋgamuŋgal kutur tuwit ŋgina.

¹²Taŋakina le nuŋe dubiwanu taŋgo kame nu tugum promba sanaig: Ne taŋamba sakat le Farisi mbal nane ne tuku wamdus palseŋningat ta ne kamus ndate e ŋga sanaig le ¹³nu ndek yaba pasambi saningina: Yiŋe Mam samba mbolŋge minit nu agaŋ afu ŋgu ndakina le ake prode ta nu siŋka goniŋmba pankamŋgat. ¹⁴Tane Farisi mbal idus ndaningap. Nane am tukulok minmba tugusemba taŋgo pino tum ndaningig. Taŋgo am

tukulok ande nu inum am tukulok ta tumba ndin tumam tuku kinit ta nale arɛɛɛ bariŋga burok sinamŋge ndekade ŋga saniŋgina.

¹⁵Taŋakina le Petrus ndek nu sana: Taŋgo kutur tuwit tuku ne yaba pasa sakat ta tugunu te-mayokmba sasiŋga le isbe ŋgina le ¹⁶nu ndek sakina: Tane Farisi taŋaŋ wamdus kareŋnu minig e? ¹⁷Taŋgo nu agaŋ nyate ta falŋgu sinam kumba nu sumbikate le mayok kinit. Tane wamdus pulu ndatingit e? ¹⁸Taŋgo nu ŋgamuŋgal sinamŋge iduste sulumba miŋgemi te-mayokte wam taŋge nu kutur tuwit. ¹⁹Taŋgo tuku ŋgamuŋgal sinamŋge maŋau afu teŋenmba. Wamdus ŋaigonu, taŋgo bale maŋau, pino kuayar, taŋgo pino ndoŋ fare une maŋau, kuayar maŋau, yabri pasambi afu ndalekam tuku, waŋe pasa. ²⁰Wam ŋaigonu ŋakmba taŋge taŋgo tumba kutur tuwig. Taŋgo nu wai minya ndaŋga isukusit maŋau taŋge nu kutur tuwe ndakate ŋga saniŋgina.

Kasomok pino ande Yesus tala ndana

(Markus 7.24-30)

²¹Kile Yesus nu tiŋga Tirus le Sidon patukŋge ma tugu ta mbol kina. ²²Nu kumba ka ma ta prona le Kanannu pino ande pro Yesus wika sana: O Suŋgo, ne David tuku mbuŋ. Ne ye sinanu turya. Yiŋe kulim buklaŋge wanena le sinamanzer suŋgo ŋak minit ŋga sana.

²³Taŋakina le Yesus nu nda isanu sukmba minna le nuŋe dubinaig taŋgo pro nu sarsarmba sanaig: Pino te nu sine dubika wika wika ilit. Ne sawa le luka kuwa ŋga sanaig le ²⁴nu ndek nane saniŋgina: Ye Israel mbal sipsip ŋgisikanu taŋaŋ minig nane tugumŋge ndo pirokam tuku yiŋe Mam nu ye kukulyina ŋgina.

²⁵Kile pino ta pro Yesus tugumŋge dagol tidroŋga sana: O Suŋgo, ne ye turya ŋgina le ²⁶nu ndek lafumba sana: Ande nu kiŋo kame tuku nyamagaŋ yaika age niŋgit ta nu wam maye ndate ŋgina.

²⁷Taŋakina le pino ta nu maŋ sana: Suŋgo, ta son ta age nane mata taŋgo tuku nyamagaŋ fambonu mbain kumnemŋge ndekade le nyade tuku ŋga sana.

²⁸Taŋaka sana le nu pasa lafumba sana: Pino, ne siŋka ye tuku sangri tomba tiŋgate. Ne ye wam kam tuku nzalinate ta taŋamba ndo mayok kuwa ŋgina le ait ta mbolŋge ndo kulim nuŋe mayekina.

Yesus nu guaze mbal gudommba wakeikina

²⁹Kile Yesus nu tiŋga Galilea kule kualij make dubimba kumba tabe poŋga minyokina le ³⁰taŋgo kuasmbi gudommba nu tugum prowe likinaig. Kupe ŋaigonu, kupe wai isu kigi-kagoŋganu, am tukulok, pasate ndakanu ta ŋakmba kilmba Yesus tugumŋge patikinaig le nu nane wakeike likina. ³¹Wakeikina le pasate ndakanu ta pasatinaig. Kupe wai isu kigi-kagoŋganu ta magekinaig. Kupe ŋaigoŋganu ta likinaig. Am tukulok ta nane

mambilnaig. Tanjanaig le mangurka minnaig mbal wam kame ta kanjerka nane pirerek purka Israel mbal tuku Mbara nyu te-dunjinaig.

Yesus tanjo 4,000 isukusneningina
(Markus 8.1-10)

³²Kile Yesus nu nuje dubinaig mbal ta wika yalpe nga saningina: Mbal te pro ye ndonj mangurka minig te ki kenmba buk kugade. Nanjine nyamagan ta buk nye suglukinaig tukunu ye nane tuku sinayate. Ye nane kukulningi le gubak kuwaig ta nane ka ndinje gubanu baklebekaig nga saningina.

³³Tanjakina le nuje dubiwanu tanjo nu sanaig: Sine ndanjbe. Ma baknu te aninge nyamagan kumumbi mangur sunjo te ninje le nyuwaig nginaig le ³⁴nu ndek nane kusnaningina: Tane bret giganmba njak e ngina le nane lafumba sakinaig: Sine bret 7 kualegan karenganu fonfon ndui ndui ndo njak nginaig.

³⁵Tanjakinaig le Yesus nu mangur sunjo ta minyokuwaig nga saningina sulumba ³⁶bret fonfon 7 kualegan turmba kilmba Kuate gare pasa tuna sulumba fetfetmba nuje dubiwanu tanjo ningina le nane kilmba walmba ninge likinaig. ³⁷Ninje likinaig le nane njakmba kilmba nyinaig le maroningina. Aganj fetfetna bateynu ta kilmba nane sambe 7 ligneninginaig.

³⁸Isukusnaig tanjo ta gudommba 4,000 tanjan. Pino kinjo kame afu mata turmba minnaig.

³⁹Kile Yesus nu mbal ta kukulningina le kinaig le nu wanj ponga kumba Magadan ma mbol kina.

Nane wam kitek sanjgrinu kanjeram sakinaig
(Mateus 12.38-42; Markus 8.11-13; Lukas 11.29-32; 12.54-56)

16 ¹Kile Farisi mbal Sadusi mbal ndek Yesus tugum promba nu tagowam tuku samba mbolok sanjgri ande te-mayokuwa le kanjeram sanaig. ²Tanjamba sanaig le nu lafumba sakina: Tane ki butungam bafute le tane sakade: Indole ki pro mayewamngat. Ma njakmba gurkate ngade. ³Maratukuk tane sakade: Kite sawe piyamngat. Gauje ma songate ngade. Samba mbolnje aganj mayok kinig ta tane kanjerkade. Wam kame ait te mbolnje kilimok mayok kinig ta tane kanjerka katese ndade e? ⁴Tane sinja mbal najgonu Kuate ngumnede tuku. Tane ye tuku sanjgri kanjeram tuku idusde ta ye tumtinge nda. Wam sanjgrinu ande tuan tanjo Yona mbolnje prona ta ndo tumtingamngit ngina. Tanjakina sulumba nu tinga nane kusreka kina.

Farisi le Sadusi mbal tuku manau
(Markus 8.14-21)

⁵Yesus nane wanj ponga kumba ka kule kualinj simnje ibej kinaig ta nuje dubiwanu tanjo nane bret afu kile ndaka kinaig. ⁶Nane tanje

minnaig le Yesus nu nane saningina: Tane Farisi le Sadusi mbal tuku yis ta rironjkap ngina. ⁷Nu tanjakina le nane nanjine nanjine saka ismba sine bret afu nda kilgig ta tuku nu sakate inde nga saka minnaig le ⁸nu nane tuku wamdus katesemba saningina: Tane ndanam bret kile ndakaig ta tuku saka minig. Tane ye kumuŋ kuga nga idusde? ⁹Tane wamdus pulu ndatingit? Ye wam afu ke liken ta tane gilaingade e? Ye bret 5 tamba tango 5,000 isukusneningen le batenju sambe giganmba ligneninginaig? ¹⁰Ko bret 7 tamba tango 4,000 isukusneningen le batenju sambe giganmbaig? ¹¹Ye Farisi le Sadusi mbal tuku yis rironjkap nga satinigit ta bret tuku sa ndatingit. Ndanam saka tane wam ta kila pile ndakade nga saningina.

¹²Nu tanjakina le nane wamdus puluningina. Nu bret tuku yis rironjkap tuku sa ndakina. Nu Farisi le Sadusi mbal tuku tum manjau rironjkap tuku sakina.

Petrus nu Yesus Kuateŋge madina tango ngina
(*Markus 8.27-30; Lukas 9.18-21*)

¹³Yesus nane Sesarea Filipi ma tugu mbol pronaig sulumba nu nuŋe dubinaig mbal kusnaningina: Tango pino nane ye Ndindo Katesek Tango ye ima ngade nga kusnaningina le ¹⁴nane ndek nu sanaig: Nane afu ne Yohanus kule pisneŋge ngade. Afu ne Eliange ngade. Afu sakade ne Yeremia ko tuan tango ambokok ande nginaig.

¹⁵Tanjakinaig le nu nane kusnaningina: Tane ye ima nga idusde e ngina le ¹⁶Simon Petrus nu lafumba sana: Ne Kristus Kuateŋge madinina tango. Kuate nu abo minit ne nu tuku Kiŋo nga sana le ¹⁷nu ndek Petrus sana: Simon, Yona tuku kiŋo, Kuate nu siŋka ne make pilit. Ne tango tugumŋge wamdus ta te ndakate. Yiŋe Mam nu samba mbolŋge minit nuŋge wamdus ta te-mayokmba tumnate. ¹⁸Ye ne sanamŋgit. Ne tuku nyu Petrus.^e Ye ndame ta mbolŋge yiŋe kuasmbi patiki le kume tuku sanjriŋge nane kile-ibenkam kumuŋ kuga. ¹⁹Kuate nu nuŋe gageu kulatkate wam ta te-mayokam tuku ye ne sanjri tanbimŋgit. Ne wam afu kilke te mbolŋge peuninga ta samba mbolŋge mata wam ta peuningamŋgat. Ne wam afu kilke te mbolŋge peu ndaninga ta samba mbolŋge mata peuninge nda nga Petrus sana. ²⁰Tanjamba nu nuŋe dubinaig tango nu Kuateŋge madina tango ta afu sa ndaninguwaig nga sanjrimba peuningina.

Yesus nu nuŋe kumam tuku saningina
(*Markus 8.31-9.1; Lukas 9.22-27*)

²¹Ait ta mbolŋge ndo Yesus nu tugu pilmba nuŋe dubiwanu mbal saningina: Ye mbumba Yerusalem kanjgit. Ye ka le tanje Israel mage

^e 16.18 Petrus ta Grik pasa. Nyu ta tugunu ndame.

mage pris gabat mbal kusem pasa biteknanganu mbal nane ye tumba piti gudommba suwaig le afunje ye baleyamngai. Ye kumi le mara kejn nu mbolnje Kuate nu te-tiyamngat nga saniņgina. ²²Tanjakina le Petrus nu Yesus tumba te Yamokmba sawe lika sana: A ... Sunjo. Ndo kuga. Kuate nu ne kulatkate. Wam ta ne mbol prowe nda ngina le ²³nu mbilka Petrus sana: Satan, ne kua kaye. Ye tuku ndin tukul ndawa. Ne Kuate tuku wamdus pitaimba tanjo tuku wamdus ndo dubite ngina.

²⁴Tanjakina sulumba Yesus nu nuņe dubiwanu tanjo saniņgina: Ima nu ye tuku tanjo minam idusmba kande nu nuņe nzali kusreka nuņe miroj nuņe ail kazrai kuramba ye dubiyuwa. ²⁵Ima nu nuņe abo mine mayewam tuku sungomba idusmba kurau mayete ta nu ngisikamngat. Ima nu ye tuku nga nuņe abo mine mayewam tuku idus ndate ta nu nuņe abo ta tumba njak minamngat. ²⁶Ande nu kilke te tuku aganj ndende njakmba kilwa le nuņe kanu ngisikuwa ta nu mine mayewam tuku ta ose. Ande nuņe kanu ngisikuwa ta ame aganjmbi piyamba man luka tam kumuņ? ²⁷Ye Ndindo Katesek Tanjo ye yiņe Mam tuku kilnja sanjri njak nuņe enel kame ndoj luka prowamngit. Prowi sulumba ye tanjo yimyam njakmba nane manju ke likinaig ta lafunu ningamngit. ²⁸Ye sinja satinjamngit. Tane tenje tin minig mbal afu kume ndaka minap le ye Ndindo Katesek Tanjo yiņe gageu kulatkam tuku prowi le tane kanjeryamngai.

Yesus nu ngarosu kitek tina
(Markus 9.2-13; Lukas 9.28-36)

17 ¹Mara 6 kugana le Yesus nu Petrus Yakobus le maib nuņe Yohanus nane kilmba nanenje ndo tabe sunjo ande ponjinaig. ²Ka tanje nane keņ ta mambilmba minnaig kande Yesus tuku ngarosu mbilka kisemba mayok kina. Nuņe tumail pasi ki tuku kilnja suk. Nu tuku tawi kauknu uge liņnu ndo mayok kina. ³Tanjana le Moses le Elia nale mayok ka Yesus ndoj pasata minnaik le nane kanjerkinaig.

⁴Tanjamba Petrus nu ndek Yesus sana: Sunjo, sine tenje mineg te mayenu ndo. Ne woka le ye baibai keņmba ande ne tuku ande Moses tuku ande Elia tuku patiki nga sana.

⁵Petrus nu tanjamba saka minna le gau ande uge liņnu ndo pro nane kainiņgina le gau ta sinamnje pasa ande mayok ka tenjemba sakina: Ande te ye tuku Kiņo. Ye nu tuku kume purmba nu tuku gare sunjo tet. Tane nu tuku pasa ise mayewap nga sakina le ⁶Petrus nane miņge pasa ta ismba kuru kuru mayemba ndek kilke mbolnje truk kinaig. ⁷Tanjamba minnaig le Yesus nu pro nane kigreka saniņgina: Tane kuru kuru ndakap. Tane tinjap nga saniņgina le ⁸nane tandeka mambilmba Yesus nuņe ndo minna le kanjernaig.

⁹Nane tinja Yesus ndoj luka ndek ka ndinnje Yesus nu nane peuniņmba saniņgina: Ye Ndindo Katesek Tanjo ye kummba man tiji le ndo tane wam kiņatanu suk kanjeraig ta afu saniņgap ngina.

¹⁰Kile nuŋe dubiwanu taŋgo keŋ ta nu kusnanaig: Ndaŋam kusem pasa bitekŋganu mbal nane Elia nu ambonŋga prowa le ndo Kristus nu prowamŋgat ŋga sakade ŋginaig le ¹¹nu ndek nane saniŋgina: Son. Elia nu ambonŋga prowa sulumba wam ŋakmba kuaneka kile-tidŋgam tuku ta ¹²ye tane teŋenmba sateŋget. Elia nu buk mayok kina le nane nu kila pile ndakinaig. Nane nu tumba naŋgine nzali dubimba ŋayo silinaig. Taŋamba ndo nane ye Ndindo Katesek Taŋgo mata ŋayo siliyamŋgaig ŋga saniŋgina le ¹³nuŋe dubiwanu taŋgo pasa ta ismba nu Yohanus kule pisne tuku saniŋgina ta nane wamdus puluŋgina.

Yesus nu kiŋo ande bukla ŋak wakeina
(*Markus 9.14-29; Lukas 9.37-43*)

¹⁴Nane keŋ ta Yesus ndoŋ maŋ luka ka maŋgur suŋgo ta tugum pronaig le taŋgo ande pro Yesus tugumŋge dagol tidronŋa nu sana: ¹⁵O Suŋgo, ne ye tuku kiŋo sinanu tura. Zulbarek maŋau nu mbol prote le nu sinamanzer suŋgo ŋak minit. Maŋau taŋge nu tate le ait afu nu pa mbol ndekate. Ait afu nu kule sinamŋge ndekate. ¹⁶Ye nu tumba naŋe dubinade taŋgo te tugum prowit ta nane nu wakeiwam fuguwaig ŋga sana. ¹⁷Taŋakina le nu ndek sakina: Tane Kuate talamba ŋgamuŋgal son tugusek kugatok mbal tane ye piti seryade. Ye ait giganmba tane ndoŋ minamŋgit? Kiŋo ta tumba yalpe ŋgina. ¹⁸Taŋakina le nane kiŋo ta tumba pronaig le nu bukla ŋayonu ta sawe likina le nu kiŋo ta kusremba kua kina le kiŋo ta mayekina.

¹⁹Taŋamba Yesus nuŋe ndo minna le nuŋe dubiwanu taŋgo nane nu tugum promba kusnanaig: Ndaŋam sine bukla ta pitaiwe fuguwig ŋga kusnanaig le ²⁰⁻²¹nu ndek nane saŋgina: Tane ŋgamuŋgal son tugusek kugatok ta tuku. Ye siŋka sateŋget. Tane Kuate tuku saŋgri tomba tiŋgade maŋau ta mastet tiŋnu taŋaŋ fudiŋndo ndo minwa ta tane tabe te samba ne goka ka ma si kaye ŋga sawap ta nu taŋawamŋgat. Iŋgamuŋgal son maŋau tamba tane wam ŋakmba kaŋgerkam kumuŋ. [Ande nu nyamagaŋ pinka ndo Kuate yabaŋte sulumba nu bukla pitaikam kumuŋ.]

Yesus nu nuŋe kumam tuku sanu arna
(*Markus 9.30-32; Lukas 9.43-45*)

²²Yesus nane Galilea ma tugu mbolŋge kine promba minmba nu nuŋe dubiwanu kuasmbi saniŋgina: Nane ye Ndindo Katesek Taŋgo tumba kilke mbol mbal tuku wai mbolŋge pilwaig le baleyamŋgaig. ²³Baleyuwaig le ye kumi sulumba mara keŋnu mbolŋge Kuate nu ye kuaneyuwa le tinuŋgit ŋga saniŋgina. Taŋakina le nane pasa ta ismba piti suŋgo ŋak minnaig.

Yesus nu takis ndametiŋ pankina

²⁴Yesus nane Kaperneum tumbraŋ pronaig le kusem wande suŋgo tuku ndametiŋ kilanu mbal pro Petrus kusnanaig: Tane tuku tum taŋgo

nu kusem wande sunjo tuku takis ndametiŋ patikate e nginaig le nu au ngina. ²⁵Taŋakina sulumba nu maŋ luka wande mbol kina le Yesus nu katesemba Petrus kusnana: Simon, kilke te mbolok gabat sugo nane ima tugumŋge takis ndametiŋ kilig? Nane naŋgine kiŋo kame tugumŋge kilig e ko mbal afu tugumŋge kilig nga Petrus kusnana le ²⁶nu ndek Yesus sana: Nane mbal afu tugumŋge kilig ngina. Taŋakina le nu Petrus sana: Ta tuku gabat sunjo tuku kiŋo kame takis patinu tuku piti ta nane mbolŋge mine ndakate ta ²⁷sine kusem wande sunjo ta tuku takis ndametiŋ pan ndakube ta nane afu gubra tubekaig. Ta tuku ne kule kualiy nzi mbol kumba kuku tilaiŋga kualegaŋ ambonga tamŋgat ta miŋgenu kakerka takis ndametiŋ kumumbi kaŋgeramŋgat. Ndametiŋ ta tumba ye tuku takis naŋe turmba patika nga sana.

Taŋgo ngamukŋge ima nu sunjo minit
(Markus 9.33-37; Lukas 9.46-48)

18 ¹Ait ta mbolŋge Yesus dubiwanu taŋgo nane nu tugum promba nu kusnanaig: Kuate kulatkate mbal ngamukŋge ima sunjo minit nga kusnanaig le ²nu ndek kiŋo ande tumba nane ngamukŋge te-timba nane saniŋgina: ³Ye siŋka satingamŋgit. Tane mbilka kiŋo kame taŋaŋ mayok ndakape ta tane Kuate kulatkate ma mbol kine nda. ⁴Ande nu kiŋo teŋen nyu kugatok minam iduste ta nu Kuate tuku gageu ŋakmba ngamukŋge nu sunjo minit. ⁵Ande nu ye tuku nga idusmba kiŋo teŋen tate ta nu ye mata tate. ⁶Kiŋo ande teŋen ye tuku son ŋgate le andeŋge didikate le nu ye ngumneyate ta taŋgo ta ose. Nu kiŋo didi ndaka minwa le ambonga afuŋge wit firfiranu ndame sunjo tumba ŋinfok tur kusmba bukŋginaig le yu buto ka kumna kande maye kande. Nu pa tam tuku mine ndakate kande.

⁷Taŋgo pino Kuate ngumnewaig nga tago afu siŋka prowamŋgaig ta ima nu taŋamba taŋgo tagoniŋgit le nane Kuate ngumnede ta ose. Nu pa sunjo tamŋgat.

⁸Ne tuku wai ko kupe ne unekam tuku didikate ndeta pike purmba bukŋga. Ne wai ko kupe ndindo ŋak minmba Kuate tugumŋge abo tugu kaŋgera ta maye. Ne wai ko kupe armba ŋak mina le Kuateŋge ne tumba bukŋguwa le ne ugmba minmba minam tuku ma ta mbol kaye ta ŋayo.

⁹Ne tuku am ande nu ne unekam tuku didikate ndeta gomba bukŋga. Ne am ndindo ŋak minmba Kuate tugumŋge abo tugu kaŋgera ta maye. Ne am armba ŋak mina le Kuateŋge ne tumba bukŋguwa le pa sunjo mbol kaye ta ŋayo.

¹⁰⁻¹¹Tane kiŋo ande teŋen talamba ake agaŋ nga idus ndawap. Kiŋo kame kulatkanu eŋel kame mara mara samba mbolŋge yiŋe Mam am mbolŋge minig. [Ye Ndindo Katesek Taŋgo ye ngisikanu minig mbal muskil kile-tidingam tuku ye prowen.]

Sipsip ande ngisikina tuku yaba pasa
(Lukas 15.3-7)

¹²Tane wam te ismba tane ndanjmba idusde. Tanjo ande nu sipsip 100 njak ndindo inum ngisikate le nu tanjaig ngate nga idusde? Kuga. Nu sipsip afu 99 ta kilmba ka tabe ande mbolnje kusreka nu luka kumba ande ngisikate ta sotate. ¹³Ye sinjka satinjgamngit. Nuje sipsip 99 ngisi ndakade ta nu nane tuku gare fudinjmba tate. Sipsip ndindo ngisikate le sota luka tate sulumba nu ta tuku gare sunjo tate. ¹⁴Tanjamba ndo tanjine Mam nu samba mbolnje minit nu kinjo inum tejen mata nu ngisi ndakuwa nga iduste.

Tira tanjo tuku mbar te-tiwam tuku pasa

¹⁵Tira ande nu ne mbolnje mbar ande kuwa ndeta ne kumba sinjsinjndo nu ndo sawa. Nu ne tuku pasa pitai ndamba ngamunjal biye mbilwa ndeta maye. Manjau tambi ne nanje gulab manj luka tate. ¹⁶Ko nu ne tuku pasa isam mbulwa kande ne tira ndindo ko armba kilmba nu tugum kape sulumba nu ndonjo pasa te-tiwap. Tane ar ko tane kejo pasa ta sawap ta maye. ¹⁷Tanjo ta nu nale tuku mata isam mbulwa kande kile ne Kuate tuku kuasmbi njakmba saninja le iswaig. Nu nane tuku mata isam mbulwa kande nu kasomok tanjo ko takis kilanu tanjo tanjan nu ndonjo ulendi ndakap.

¹⁸Ye sinjka satinjgamngit. Tane wam afu kilke te mbolnje peuningap ta samba mbolnje mata wam ta peuningamngat. Tane wam afu kilke te mbolnje peu ndaningap ta samba mbolnje mata peuninge nda.

¹⁹Ye manj satinji le isap. Tane tuku armba nale wamdus ulendimba wam ande tuku Kuate yabanjwaik ta yije Mam nu samba mbolnje minit nu wam ta kamngat. ²⁰Tanjo armba ko kejmba nane ye tuku nyu mbolnje manjurkade ta ye nane ngamuknje minet nga saninjina.

Mbar gilaingam tuku pasa

²¹Kile Petrus nu Yesus tugum promba nu kusnana: Sunjo, yije tira ande nu ye mbolnje mbar giganwa le ye gilainji. Nu mbaram 7-wa le ye mbar ta gilainji e nga kusnana le ²²nu lafumba sana; Kuga. Ne nu tuku mbar 7 ndo gilainja ta kumujo kuga. Ne nu tuku mbar 77 tanjamba gilainja.

²³Tane isap. Kuate nu nuje gageu kulatkate manjau ta wam kube te suk. Tanjo sunjo ande nuje piro mbal afu nane nu tuku ndametiyo kilnaig ta luka lafuwaig nga sakina. ²⁴Nu lafunu kilam tuku tugu pilna le tanjo ande nu lafuwam tuku ndametiyo sojo 100,000 tanjan nane nu tumba pronaj. ²⁵Nu ndametiyo ta lafuwam kumujo kuga tukunu tanjo sunjo nu nane afu saninjina: Tane tanjo te tumba nuje pino kinjo kat

nuŋe ndoŋ aŋaŋ ndende ŋakmba turmba afu tugumŋge piro aŋaŋ taŋaŋ minam tuku piyamba ndametiy kilmba pro nuŋe ndametiy lafuwap ŋgina.

²⁶Taŋakina le nu suŋgo tugumŋge ndeka dagol tidroŋga sarsarmba sana: O suŋgo, ne ait tutura le ye lafunu ta kumumbi kilmba tanbimŋgit ŋga sana. ²⁷Taŋaka sana le taŋgo suŋgo nu sinanu lafuwam tuku wamdus kusremba nu ake kukulna le kina.

²⁸Nu kumba ka nuŋe piro tuma ande nu tuku soŋ ndindo lafuwam tuku minna ta kaŋgerna. Kaŋgermba nu biye timba ŋjnfok pipka ye tuku ndametiy lafuwa ŋga sana.

²⁹Taŋakina le nuŋe piro tuma ta ndek nu tugumŋge truk ka nu sarsarmba sana: Ne ait tutura le ye lafunu ta te-kumumbimba tanbimŋgit ŋga sana. ³⁰Taŋamba sana ta nu mbulmba nu tumba ka muli wandekŋge pilmba nu tuku ndametiy ta ŋakmba lafuwe suluwa sulumba ndo nu mayok kuwa ŋgina.

³¹Kile nuŋe piro tuma mbal afu nu wam kina ta kaŋgermba nane pitiniŋgina le nane kumba ka naŋgine suŋgo ta kubeu tunaig le ³²nu pasa ta ismba piro taŋgo ta wikina sulumba sana: A ... ne siŋka taŋgo ŋayonu. Ne ye sarsaryat le ne ndametiy lafuwam tuku ta ye wamdus kusrewit.

³³Ye taŋamba ne sinanu mapenit ta ndaŋam saka naŋe piro tuma taŋgo ta sinanu mape ndawat ŋga sana. ³⁴Taŋaka nu gubra tormba taŋgo ta tumba muli wande kulatkanu mbal tuku wai mbolŋge pilmba saniŋgina: Nu ye tuku ndametiy ŋakmba lafuwe suluwa le nu mayok kuwa ŋga saniŋgina.

³⁵Tane taŋamba ndo taŋgine tira tuku mbar tugusemba wamdus gilai ndaŋgap ta yiŋe Mam nu samba mbolŋge minit nu mata tane mbolŋge taŋawamŋgat ŋgina.

Taŋgo pino muŋgu purkik tuku pasa

(Markus 10.1-12)

19 ¹Yesus nu pasa ta sake denpurmba nu tiŋga Galilea ma kusremba kumba Yudea ma tugu mbol promba Yordan kule sim kina le ²taŋgo pino gudommba nu dubinaig le nu taŋge nane tuku guaze wakeikina.

³Taŋamba minna le Farisi taŋgo afu Yesus tagowam tuku pro nu kusnanaig: Sine siŋgine tukul maŋau dubimba ande nu piyo nuŋe mbar ande mbolŋge pitaiwam kumuŋ e ŋga kusnanaig le ⁴nu ndek sakina: Tane Kuate tuku kuyar pasa bur ndakade e? Pasa ta teŋenmba sakate. Tugu mbolŋge Kuate nu taŋgo pino kile-mayokka nu ŋgarosu kise kise wakeikina sulumba sakina:

⁵Taŋgo nu ina mam nuŋe kusreka piyo nuŋe ndoŋ muŋgu kile-denŋa minwaik. Nale ŋgarosu ndindo mayok kaŋgaik ŋgina.

Mulum Pasa 2.24

Kuyar pasa nu taŋakate. ⁶Ta tuku nale armba mine ndakik. Nale agaŋ ndindo taŋaŋ minik. Kuate nu agaŋ kilmba ulendinikit ta taŋgonge nale pur ndanikuwa ŋgina.

⁷Taŋakina le Farisi nane ndek nu sanaig: Taŋamba ta ndaŋam Moses nu tukul pasa teŋenmba sakina: Ande nu piyo nuŋe pitaiwam ŋga waŋe ande kuyarmba tuwa sulumba nu pitaiwam kumuŋ ŋga sakina le ⁸nu ndek nane saniŋgina: Tane wamdus kareŋnu ŋak. Ta tuku Moses nu taŋgo pino pitaikam tuku wokina. Tugu mbolŋge maŋau ta mine ndakina. ⁹Ye teŋenmba satinŋamŋgit. Pino ande nu taŋgo ndoŋ fare mine ndakate le taŋgo nuŋe maŋau kise tuku nu pitaimba pino kise ndoŋ muŋgu kilik ta nu pino kuayarmba unekate ŋga saniŋgina.

¹⁰Taŋakina le nuŋe dubiwanu taŋgo ndek Yesus sanaig: Taŋgo pino kilmba maŋ pitaikam tuku tukul sanŋrinu taŋamba minwa kande sine taŋgo pino kile ndakube ŋga sanaig le ¹¹nu ndek nane saniŋgina: Taŋgo ŋakmba muŋgu kilam tuku minig. Kuate nu maŋau ta laipam tuku afu sanŋri niŋgit nane ndo muŋgu kile ndakade. ¹²Afu nane ina sinamŋge agaŋ afu denkanu mayok kinig tukunu nane pino kile ndakade. Afu taŋgo maŋaumbi nane tuku ŋgarosu ŋaigo siglikinaig. Afu nane Kuate tuku gageu tugekuwa ŋga piro ta kumba pino kilam tuku wamdus ta kugatok. Ande nu maŋau ta dubiwam kumuŋ ndeta dubiwa ŋga saniŋgina.

Yesus nu kiŋo kame nyaro niŋgina
(Markus 10.13-16; Lukas 18.15-17)

¹³Nane afu kiŋo kame foŋfoŋ kilmba Yesusŋge wai nane mbol patika Kuate yabaŋwa ŋga Yesus tugum pronaig le nuŋe dubinaig mbal tanŋe nane saniŋge lika kile-luka minnaig. ¹⁴Taŋanaig le Yesus nu nane saniŋgina: Kiŋo kame peu ndaniŋgap. Nane ye tugum te prowaig. Kiŋo kame nane Kuate tuku ma mbol kambim tuku minig ŋgina. ¹⁵Taŋamba nu wai nane mbol patika sulumba tiŋga kina.

Taŋgo ande agaŋ ndende gudommba ŋak
(Markus 10.17-31; Lukas 18.18-30)

¹⁶Mara ande taŋgo inum Yesus tugum promba nu kusnana: Tum Taŋgo, ye ame maŋau mayenu ki sulumba abo tugu tumba minmba minamŋgit ŋga kusnana le ¹⁷nu lafumba sana: Ndaŋam ne maŋau mayenu tuku kusnayate. Kuate nu ndo mayenu. Ne minmba minam tuku abo tugu ta tam idusmba kande ne Kuate tuku tukul dubika ŋga sana.

¹⁸Taŋaka sana le taŋgo ta nu kusnana: Ye tukul pasa ndaŋ dubiki ŋgina le nu lafumba sana: Taŋgo bale ndawa. Pino kuayar ndawa. Agaŋ ande kuayar ndawa. Yabri pasambi ande ndale ndaka. ¹⁹Ina mam naŋe tuku nyu kurauka miŋge kumnemŋge mina. Ne naŋe ŋgarosu tuku wamdus suŋgo ŋak minit taŋamba ndo nane ne tugumŋge minig mbal

tuku kume purmba mina nga sana le ²⁰tanngo mo ta ndek nu sana: Ye tukul ta njakmba dubika minet. Ame manau ye mbol denkate ngina le ²¹Yesus lafumba ndek nu sana: Ne abo tugu ta tam idusmba kande ne kumba ka nanje aganj ndende njakmba piyamba ndametiŋ kilmba sanzal mbal niŋmba ne ye dubiya. Ne tanjawa ta ne samba mbolŋge aganj ndende magenu njak minamngat nga sana le ²²tanngo mo nu pasa ta ismba nu aganj ndende sunngomba njak tukunu nu wamduŋ piti njak Yesus kusremba kina.

²³Nu kina le Yesus nu nuŋe dubiwanu tanngo saniŋgina: Ye siŋka satinngamngit. Aganj ndende sunngomba njak mbal nane Kuate tuku gageu mayok kambim tuku minde bada sunngo. ²⁴Aganjmor sunngo kamel nu nil burok silinu tuku ta minde bada sunngo kuga. Tanngo nu aganj ndende sunngomba njak ta nu ngumneniŋmba Kuate tuku gageu mayok kambim tuku manau ta siŋka minde bada sunngokanu ngina.

²⁵Tanjakina le nuŋe dubiwanu tanngo pasa ta isnaig sulumba nane piriri njayomba sakinaig: Yoi. Tanjamba ndeta ndaŋndanjamba sine afu abo minam tuku ndin te-silikamngig nginaig le ²⁶Yesus nu nane kanjerka saniŋgina: Tanngo nane wam afu ke fugude ta Kuate nu wam ta njakmba kam kumuŋ nga saniŋgina.

²⁷Kile Petrus lafumba Yesus sana: Ai te. Sine ne tuku nga siŋgine aganj ndende njakmba kusreka ne dubineg. Sine ame aganj tamngig nga kusnana le ²⁸nu ndek nane saniŋgina: Ye siŋka satinngamngit. Kilke kitek mayok kuwa le ye Ndindo Katesek Tanngo yiŋe minyo mbili maditaknu mbolŋge minyoka njakmba kulatkamngit ta tane ye dubiyade mbal mata minyo mbili 12 mbolŋge minyoka Israel tuku tugu 12 ta kilmba pileniŋgamngaig. ²⁹Ande nu ye tuku nga nuŋe wande, tira kat nuŋe, kulim kat nuŋe, ina mam kat nuŋe, kutu kat nuŋe, nuŋe kilke aganj kame tananj kusrekate ta nu aganj kusrekate ta kitek gudommba kilmba nu abo tugu njak minmba minamngat. ³⁰Ata. Nane afu kile tumailamngge minig ta nane ngumnem kanngaig. Afu kile ngumnemngge minig ta nane tumailam kanngaig ngina.

Piro tanngo piya kilnaig tuku yaba pasa

20 ¹Kile Yesus nu sakina: Kuate nuŋe gageu lafunu niŋgit wam ta piro miro tanngo ande wam kina tananj. Nu maratukuk tinnga ki nda promba minna le mbal afu nu tuku grep piro mbolŋge pirokam tuku sota kilam kina. ²Nu kina ka afu kanjerka ki ndindo tuku piya niŋgam tuku saniŋgina le nane woka tanngo ta tuku piro mbol kinaig.

³Ki kanum 9 mbolŋge nu manj kumba ka maket mbolŋge afu nane ake minnaig ta kanjerka saniŋgina: ⁴Tane pirokam idusmba kande tane ye tuku piro mbol kape le ye tane piya kumumbi tinngamngit nga saniŋgina le nane kinaig.

⁵Ki kanum 12 mbolŋge ki kanum 3 mbolŋge nu maŋ wam ndui ta ndo kina. ⁶Taŋamba ki kanum 5 mbolŋge nu maŋ kumba ka afu ake minnaig ta kaŋgerka saningina: Ndaŋam tane ake tiŋ minig le ka furirte ŋga saningina le nane nu sanaig; ⁷Afuŋge sine piro nda singig ŋginaig le nu ndek saningina: Tane kumba ye tuku piro mbolŋge pirokap ŋgina le nane kinaig.

⁸Ki butuŋga furirna le miro taŋgo nu nuŋe piro kulat taŋgo sana: Piro mbal wika nane piya niŋga. Ŋgumneŋga prowaig ta mbolŋge tugu pilmba ka ka maratukuk prowaig mbolŋge bitekŋga ŋga sana le ⁹piro kulat taŋgo nu mbal afu furiram piro tugu pilnaig ta wika ki ndindo tuku piya kumumbi niŋge likina.

¹⁰Taŋana le mbal maratukuk pronaiŋ ta nane wam ta kaŋgermba sine ndametij maŋ lato kilamŋgig ŋga idusnaig ta kuga. Nane mata ki ndindo tuku piya ndo kilnaig. ¹¹Taŋamba nane gubra tumba ka piro miro taŋgo sanaig; ¹²Mbal te nane ait fagnu ndo pirokaig a. Sine maratukuk tiŋga piro tugu pilmba ka ka kiŋge sine pasoka mundusiŋmba piro kareŋkigig le furirte. Ndaŋam saka ne sine nane ndoŋ piya kumu kumu singat ŋga sanaig le ¹³piro miro taŋgo nu nane tuku ande lafumba sana: Mata, ye ne mbolŋge mbar ndawit. Ne ye ndoŋ pasa katmba naŋe piro tuku ki ndindo tuku piya tam tuku wokat tae. ¹⁴Ne naŋe ndametij ta tumba kaye. Ye yiŋe nzalimbi nane afu furiram prowaig ta ne ndoŋ kumu kumu ndametij niŋgam iduset. ¹⁵Ndametij te yiŋe ndametij. Ye afu niŋgam bafuwi ta niŋgam kumuŋ. Ndaŋam saka ye waknyumba minet le ne ye tuku gubra tat ŋga sana.

¹⁶Kile Yesus nu teŋenmba saningina: Afu ŋgumnemŋge minig ta tumailam kaŋgaig. Afu tumailamŋge minig ta ŋgumnem kaŋgaig ŋga saningina.

Yesus nuŋe kumam tuku sanu keŋna

(Markus 10.32-34; Lukas 18.31-34)

¹⁷Yesus nane Yerusalem kumbaŋge nu nuŋe dubiwanu taŋgo 12 ndo kilmba kile Yamokka saningina; ¹⁸Tane isap. Sine mbumba Yerusalem kaŋgig. Ka ambeŋge nane afu ye Ndindo Katesek Taŋgo tumba pris gabat kusem pasa bitekŋganu mbal tuku wai mbolŋge pilwaig le nane ye te-tiyumba kumwa ŋga sakamŋgaig. ¹⁹Nane kasomok mbal tuku wai mbolŋge ye pilwaig le nane ye maim maim te-sumba ŋgusyuaig sulumba ail kazrai mbolŋge ye baleyamŋgaig. Ye kumi le mara keŋnu mbolŋge Kuate nu maŋ ye te-tiyamŋgat ŋga saningina.

Yakobus le Yohanus nale sugo minam tuku sakinaik

(Markus 10.35-45)

²⁰Sebedeus tuku kiŋo armba Yakobus le Yohanus ina nakileŋge nale kilmba ka Yesus tugumŋge dagol tidroŋga nu agaŋ yabaŋna le ²¹nu ndek

kusnana: Ame aganj tuku ne ye yabanjate ngina le nu ndek sana: Ne yiŋe kiŋo ar te ma nika le ne naŋe gageu kulatka mina le inum ne tuku ndinamŋge inum ŋaiŋamŋge minyokuwaig ŋga iduset ngina.

²²Taŋakina le Yesus nu lafumba sanikina: Tale wam yabanjkik ta tugunu tale gilai. Ye kule kaglinu nyamŋgit ta tale mata nyam kumuŋ e ŋga sanikina le nale sakinaik: Au. Sile kumuŋ nginaik. ²³Taŋakinaik le Yesus nu nale sanikina: Son. Ye kule kaglinu nyamŋgit ta tale mata nyamŋgaik ta ye tuku ndinamŋge ko ŋaiŋamŋge afu taŋamba kile-minyokam tuku ta ye miro kuga. Yiŋe Mam nu taŋgo afu madiningina nane ndo ma ta mbolŋge minyokamŋgaig ŋga sanikina.

²⁴Nu dubiwanu taŋgo 10 wam ta isnaig sulumba nale aba nuŋe tuku palseŋningina le ²⁵Yesus nu nane te yalpe ŋga wika saningina: Kasomok mbal tuku gabat sugo nane pasa saŋgrinu ŋak minig ta tane kila. Gabat afu nane kumnemŋge minig ta nane mata taŋgo pino nane kukul te-niŋmba matuk kinig ta ²⁶tane maŋau ta ke ndakap. Tane ŋgamukŋge ima nu suŋgo minam idusmba ndeta nu tane ŋakmba tuku piro taŋgo minwa. ²⁷Tane ŋgamukŋge ima nu kulat taŋgo minam idusmba ndeta nu tane ŋakmba tuku piro taŋgo taŋaŋ minwa. ²⁸Ye Ndindo Katesek Taŋgo ye mata taŋgo pino ye sinzaŋyuwaig ŋga pro ndawen. Ye nane sinzaŋniŋmba yiŋe ŋgarosu kumam tuku pilmba nane gudommba muskil kile-tidiŋge niŋgam tuku prowen ŋga saningina.

Yesus nu taŋgo armba am tukulkanu wakeikina

(Markus 10.46-52; Lukas 18.35-43)

²⁹Yesus nane Yeriko kusrewam bafunaig le taŋgo gudommba nu dubimba kinaig.

³⁰Taŋgo armba nale am tukulok ndin makembiŋge minnaik. Nale Yesus kina ta afuŋge sanikinaig le ismba nale ndek wi kuenka sanaik: David tuku mbuŋ suŋgo, ne sile sinanu tursika ŋga sakinaik. ³¹Taŋakinaik le maŋgur suŋgo nale maninkuwaik ŋga sanike likinaig kande nale lato lato wika sakinaik: David tuku mbuŋ suŋgo, ne sile sinanu tursika ŋga saka minnaik.

³²Taŋamba saka minnaik le Yesus nu tiŋga nale kusnanikina: Ye ame wam tale mbolŋge ki ŋga idusik ngina le ³³nale ndek nu sanaik: O Suŋgo, sile tuku am wakeika nginaik. ³⁴Taŋakinaik le Yesus nu nale sinanikmba nale tuku am kigrekina kande am maraŋga mambilnaik sulumba nu dubimba kinaik.

Yesus nu gabat suŋgo taŋaŋ Yerusalem kina

(Markus 11.1-11; Lukas 19.28-40; Yohanus 12.12-19)

21 ¹Yesus nane kumba ka Yerusalem patunaig sulumba Betfasi tumbraŋ Olif tabe patumba Yesus nu nuŋe dubinaig taŋgo armba sanikina:

²Tale tumbraj si kumba biteknga doŋki ande fat ŋak pannaig le tiŋ minik ta kaŋgerkamŋgaik. Kaŋgerka muli kuklinikmba kilmba ye tugum te yalpe.
³Ande nu tale kusnatikuwa kande tale nu sawap: Sungo nu doŋki te piro ŋak ŋga sawap. Taŋakap le nu pitik ndo maye kilmba kape ŋga satikamŋgat ŋgina.
⁴Yesus nu nale taŋamba wam pagukina ta o buk tuan taŋgo ande pasa sakina ta kumunŋina. Nu teŋenmba kuyarna.

⁵Sion tumbraj sungo sawap le nuŋe taŋgo sungo kaŋgerwa. Nu ŋgannu nyu kugatok taŋaŋ doŋki fat mbolŋge minyoka doŋki ŋak nu tugum prote ŋgina. *Sakaria 9.9*

⁶Yesus nu nuŋe dubinaig taŋgo ar ta wam pagukina le nale ka kumunaik.
⁷Nale doŋki nuŋe fat ndoŋ kilmba Yesus tugum pronaik sulumba naŋgine kumiŋ kilmba muskilnu mbolŋge farnaig le Yesus nu poŋga minyokina.
⁸Taŋana le maŋgur sungo ta nane naŋgine kumiŋ kilmba ndinŋge farniŋmba afu nane ail wai kugerka kilmba pro ndinŋge farniŋge likinaig. ⁹Taŋamba kile afu Yesus tumailamŋge afu ŋgumnemŋge nane kumbaŋge wikaraumba sakinaig:

Sine David tuku mbuŋ tuku nyu te-duŋgube o.
 Taŋgo te Sungo tuku nyu mbolŋge prote.
 Nu Sungoŋge nyaro tuwa o.

Sine Sungo Kuate tuku nyu te-duŋgube o ŋginaig. *Mune 118.26*

¹⁰Nane taŋamba kumba minnaig le Yesus nu doŋki ŋak Yerusalem bitek prona le tumbraj sungo ta tuku taŋgo pino ŋakmba pirerek purka taŋgo ta imaŋge ŋginaig le ¹¹nane maŋgur sungo nu dubinaig ta nane ndek sakinaig: Taŋgo te Yesus. Nu tuan taŋgo. Nu Nasaretnu Galilea ma tugu mbolok ŋginaig.

Yesus nu Yerusalem kusem wande sungo wakeina
(Markus 11.15-19; Lukas 19.45-48; Yohanus 2.13-22)

¹²Kile Yesus nu Yerusalem kusem wande sungo ta sinam kumba ka kawaŋ taŋge nane afu agaŋ ndende piyaninginaig afu piyanimba kilnaig ta nane ŋakmba kogronkina sulumba nane ndametiŋ muŋgu walka minnaig mbal tuku mbain kilmba kile-panka afu umaŋ kurinum piyawam tuku patikinaig mbal tuku minyo mbili mata kile-panka pitaike likina. ¹³Taŋamba nu nane saningina: Kuyar pasa nu teŋenmba sakate.

Ye tuku wande ta mbariŋyam tuku wande.

Tane wande te mbilmba kuayar taŋgo tuku wande taŋaŋ pilig ŋgate.
Aisaia 56.7; Yereimia 7.11

Yesus nu taŋamba nane saningina sulumba ¹⁴nu kusem wandek sinam taŋge minna le afu am tukulok afu kupe ŋaigonu nane gudommmba nu tugum pronaig le nu nane wakeike likina. ¹⁵Taŋana le kiŋo kame nane kusem wandek sinam taŋge wikaraumba sakinaig: Sine siŋgine sungo David tuku mbuŋ tuku nyu te-duŋgube o ŋga saka minnaig.

Tañamba minnaig le pris gabat kame kusem pasa biteknganu afu ndoŋ Yesus nu wam kitek sangrinu ke likina le kaŋgerka kiŋo kame tuku zigna ta ismba nane palseŋningina le ¹⁶nane Yesus sanaig: Nane ne tuku sakade ta ne nda isit e ŋginaig le Yesus nu lafumba saningina: Ye iset. Tane kuyar pasa ande bur ndakade e? Pasa ta nu teŋenmba sakate.

Ne kiŋo kame foŋfoŋ kiŋo dabronu turmba tumningit le ne tuku nyu kumumbi te-duŋgade ŋgate. *Mune 8.3*

¹⁷Tañamba saniŋmba Yesus nu nane kusreka mayok ka tumbraŋ suŋgo kusremba ka Betani tumbraŋ promba taŋge minna.

Yesus nu ail ande taprana
(*Markus 11.12-14,20-24*)

¹⁸Mafena le nane maŋ luka Yerusalem kambim saka kumba ka ndinŋge Yesus nu gubana le ¹⁹nu fik ail ande ndin makembiŋge tiŋ minna ta alonu kilmba nyam saka tugum kumba mambilna kande kuga. Nu waŋenu ndo kaŋgerkina. Tañamba nu fik ail ta sana: Ne maŋ alowe nda ŋga sana. Nu taŋaka sakina le ait ndui ta mbolŋge ndo ail ta waŋenu kareŋge sulunaig.

²⁰Tañanaig le nuŋe dubinaig mbal nane piriri ŋayomba sakinaig: i ... Ame maŋau taŋaŋ a. Fik ail te pitik ndo waŋenu kareŋge suluwaig ŋginaig le ²¹nu lafumba nane saningina: Ye siŋka satingamŋgit. Tane Kuate nu kumuŋ ŋga wamdus tero ndakap ta ye fik ail mbolŋge maŋau kit tañamba tane mata kam kumuŋ. Ta ndo kuga. Tane tabe si samba ne goka tiŋga yu buto sinam kaye ŋga sawap ta nu taŋawamŋgat. ²²Tane Kuate nu kumuŋ ŋga yabaŋap ta nu kumumbi tiŋgamŋgat ŋga saningina.

Imaŋge Yesus kukulna ŋga nane nu kusnanaig
(*Markus 11.27-33; Lukas 20.1-8*)

²³Yesus nu maŋ kusem wande suŋgo sinam kumba ka taŋge pasa kuklimba tumniŋmba minna le pris gabat kame Israel mage mage afu pro nu kusnanaig: Imaŋge ne kukulnina le ne wam kame te ke likate? Imaŋge ne sanŋri tinmba kukulnina ŋga kusnanaig le ²⁴nu ndek nane saningina: Ye mata tane wam ande kusnatiŋgi le kumumbi lafuwap ta imaŋge ye wam kame te kam tuku kukulyina ta tane kila satingamŋgit. ²⁵Imaŋge kule pisne piro Yohanus tuna? Kuatenŋe e ko taŋgoŋge ŋgina.

Tañakina le nane ka kasomŋge naŋgine naŋgine muŋgu kusnaŋga sakinaig: Sine ndaŋmba sabe. Sine Kuatenŋe ŋga sabe ta ndaŋam tane Yohanus tuku son nda ŋginaig ŋgamŋgat. ²⁶Ko sine taŋgoŋge ndo ŋgube ta taŋgo pino nane sine mbolŋge wam ŋayonu kamŋgaig. Maŋgur suŋgo te nane ŋakmba Yohanus nu Kuate tuku tuan taŋgo ŋga idusde ŋginaig. ²⁷Tañamba nane Yesus tuku pasa lafumba sakinaig: Iyo. Sine gilai ŋginaig le nu ndek nane saningina: Ariya. Ye mata imaŋge kukulyina le wam kame ke liket te satiŋge nda ŋgina.

Kiŋo armba tuku yaba pasa

²⁸ Yesus maŋ lato sakina: Tane pasa te ismba ndaŋmba idusamŋgaig. Taŋgo ande nu kiŋo armba ŋak minna. Nu kumba ka nuŋe kiŋo mulum ta sana: Kiŋo, kite ne kumba ka grep piro mbolŋge piroka ŋga sana le ²⁹kiŋo ta mam nuŋe sana: Ye mbulit ŋgina. Taŋakina ta mine minemba nu wamdus biye mbilmba tiŋga pirokam kina.

³⁰Kile taŋgo ta nu maŋ kumba ka maib nuŋe pasa ndui ta ndo sana le nu lafumba sakina: Ta maye. Ye kaŋgit ŋgina ta nu kine ndakina. ³¹Tane ndaŋmba idusde. Kiŋo ndaŋ mam nuŋe tuku pasa kumumba kina ŋga kusnaniŋgina le nane ndek lafumba sakinaig: Kiŋo mulumŋge ŋginaig.

Taŋakinaig le Yesus nu kusem gabat mbal ta saniŋgina: Ye siŋka satiŋgamŋgit. Takis kilanu mbal pino taŋgo didik farde mbal nane tane litiŋmba amboŋga Kuate tuku gageu mayok kinig. ³²Yohanus nu maŋau tiŋreknu tumtiŋgina le tane son nda ŋginaig. Takis kilanu mbal pino nane taŋgo didik farde nane nu tuku pasa ismba son ŋga naŋgine maŋau ŋaigonu kusrekinaig. Nane taŋanaig le tane wam ta kaŋgerkinaig sulumba ŋgamuŋgal biye mbilmba nu tuku pasa mata son nda ŋginaig ŋga saniŋgina.

Piro taŋgo ŋaigonu tuku yaba pasa

(Markus 12.1-12; Lukas 20.9-19)

³³ Yesus nu maŋ sakina: Tane yaba pasa ande te mata isap. Kilke miro taŋgo ande nu grep piro ŋguka fondembi kormba nu grep alonu firfirmba kulenu kilam tuku ŋguruŋ wakeina sulumba piro kulatkam tuku wande kuennu o mbolok pilna. Piro ŋakmba deŋpurmba nu piro mbal kilmba patika nu tiŋga kilke kise mbol kina. ³⁴Kina ka taŋge minmba ma ma grep alonaig le kamusmba alonu kilam tuku nu mbal afu kukulniŋgina le piro taŋgo tugum kinaig. ³⁵Kumba ka pronaig le nane kaŋgerka kilmba ande tumba paniŋtumba inum tumba balemba ande ndamembi balemba taŋamba taŋamba ke likinaig. ³⁶Nane taŋanaig le kilke miro nu amboŋga kukulniŋgina ta limba maŋ gudommba kukulniŋgina le nane mbolŋge mata wam ndui ta ndo ke likinaig.

³⁷Taŋanaig le piro miro nu nuŋe kiŋo nuŋe kukulna le nane tugum kina. Nu teŋenmba isdusna: Nane nu kaŋgermba ye tuku kiŋo ŋga mapewamŋgaig ŋga idusna. ³⁸Taŋana le piro mbal nane nu prona le kaŋgermba sakinaig: Taŋgo ilit si nu mam nuŋe tuku agaŋ ndende ŋakmba kilam tuku nyu ŋak. Sine nu balebe sulumba piro te siŋgine tube ŋga sakinaig. ³⁹Taŋaka nane nu biye timba bukŋginaig le kilim kina le taŋge balenaig le kumna.

⁴⁰Ye tane kusnatiŋget. Piro miro taŋgo nu taŋgo kame ta tugum promba nane mbolŋge ame wam kamŋgat ŋga kusnaniŋgina le ⁴¹nane

afu nu sanaig: Nu piro mbal ŋaigonu ta kume ŋayonu ningguwa sulumba nu piro taŋgo afu kitek kilmba patikamŋgat. Alonu kilig ait mbolŋge nane alonu kilmba nu tumba minamŋgaig ŋginaig.

⁴²Taŋakinaig le Yesus nu nane saningina: Kuyar pasa ande te tane bur ndakade e?

Ndame suŋgo ande wande pilig mbal gisleknu ŋga te-sinaig ta kile wande ta tuku ndame ŋakmba nu mbolŋge sanŋri tiŋgade.

Suŋgo nuŋge wam ta kina le sine kaŋgermba pirerek purka gare toreg ŋgate.

Mune 118.22

⁴³Ta tuku ye tane satinŋamŋgit. Kuate nu tane Israel kile-sika mbal kise nuŋe gageu tuku madinŋguwa le alonu kumumbi kile-mayokkamŋgaig ŋgina. ⁴⁴[Ande nu ndame suŋgo ta mbolŋge bariŋga ndekuwa ta nu isu ŋgurŋgurmba nu kumamŋgat. Ndame suŋgo ta taŋgo ande mbolŋge ndekuwa ta nu du firfiramŋgat.]

⁴⁵Pris gabat kame Farisi mbal ndoŋ nane yaba pasa kame sake likina le ismba nu nane tuku sakina ta katesenaig sulumba ⁴⁶nane nu biye tiwam tuku ta maŋgur suŋgo nane nu tuan taŋgo ŋga sakinaig tukunu nane taŋgo pino tuku kuru-kurukinaig.

Pagumba nye suŋgo tuku yaba pasa

(Lukas 14.15-24)

22 ¹Yesus nu maŋ yaba pasa ande saningmba sakina: ²Kuate nu nuŋe gageu wike likate wam ta gabat suŋgo ande nuŋe kiŋo pino tam tuku pagumba nye suŋgo pilna taŋaŋ. ³Ait kumuŋgina le nu nuŋe piro taŋgo kukulningina le kumba ka buk saningina mbal ta kilam kinaig. Nane kumba nane saninginaig kande nane ŋakmba mbule sulunaig.

⁴Kile gabat suŋgo nu piro taŋgo afu saningina: Tane kumba ka mbal buk saningŋen ta teŋenmba saningap. Nu makau ande pailnu fatnu afu kuya ŋak turmba bale farmba nyamagaŋ kilmba pagumba kile tane tairŋga minit. Nuŋe kiŋo pino tam tuku pagumba nye ta mbol prowap ŋga saningap ŋgina le ⁵nane kumba ka saninginaig kande nane ismba ake pasa sakanu sukmba ande nu tiŋga nuŋe piro mbol kina le ande nu tiŋga nuŋe ndametiŋ piro kam kina le ⁶nane afu tiŋga nu tuku piro mbal ta kilmba ŋaigo siglika bale farnaig. ⁷Taŋanaig le gabat suŋgo nu wam ta ismba nu gubra tumba nuŋe kame mbal kukulningina le nane kumba ka nane bale far sulumba nane tuku tumbraŋ piynaig le ugna.

⁸Kile nu nuŋe piro mbal afu saningina: Pino tam tuku pagumba nye buk kuanekit ta saningŋen mbal ta nane nda prowaig. ⁹Tane kumba ka tumbraŋ suŋgo tuku ndin ŋakmba dubike lika taŋgo ŋakmba kaŋgerka pagumba nye te mbol prowam tuku saningap ŋgina.

¹⁰Taŋakina le nane kinaig ka ndin ŋakmba dubike lika mbal magenu ŋaigonu turmba kile-siglika ŋakmba kilmba pronaig le pino tam tuku pagumba nye ta tuku wande kumuŋgina.

¹¹Gabat sunjo nu pronaig mbal ta kanjerkam wandek sinam kumba ande nu pagumba nye tuku kumiŋ tiŋge ndaka ake kumiŋ tiŋgina ta kanjerna sulumba ¹²taŋgo ta sana: Mata, ne ndaŋam ake te prowat. Ne pagumba nye tuku kumiŋ tiŋgam kuga ŋga kusnana le nu kikonu maninok minna.

¹³Kile gabat sunjo ta nuŋe piro mbal saniŋgina: Taŋgo te kupe wai ndaleka bukŋgap le mayok ka ma make sunjo sinam kuwa. Ma ta mbolŋge minamŋgaig mbal nane malmbi sunjgomba maketiŋ tikŋga minamŋgaig ŋgina.

¹⁴Kuate nu nane gudommba nuŋe gageu minam tuku wikate ta nane ndui ndui ndo nu tuku gageu minam tuku madiniŋgit ŋga saniŋgina.

Takis pankam tuku pasa

(Markus 12.13-17; Lukas 20.20-26)

¹⁵Farisi mbal nane kumba ka nanjine nanjine saka ismba nu ame pasa mbarwa le biye tibe ŋga ndin sotinaig. ¹⁶Taŋamba nane nanjine dubinaig mbal afu Herodus dubinaig mbal afu ndoŋ kukulniŋginaig le Yesus tugum promba sanaig: Tum Taŋgo, ne taŋgo tugusek ta sine kila. Ne ande tuku kiko ndanate. Ne taŋgo nyu ŋak tuku kuru kuru ndakate. Taŋgo ŋakmba Kuate tuku maŋau dubikam tuku tumsiŋgit. ¹⁷Ne sine sasiŋga. Sine Zu mbal siŋgine tukul maŋau dubimba Rom gabat Sesar takis tambim kumuŋ e? Ne ndaŋmba iduste ŋginaig.

¹⁸Nane Yesus yabri paknaig ta nu katesemba nane saniŋgina: Tane yabri taŋgo ndo. Ndaŋam ye tagoyade? ¹⁹Takis ndametiŋ ande tumba pro ye tumyap ŋgina le nane ndametiŋ ande tumba pro nu tunaig. ²⁰Taŋanaig le nu ndek nane kusnaniŋgina: Ndametiŋ te mbolŋge ima tuku kanu. Ima tuku nyu minit ŋga saniŋgina le ²¹nane ndek sakinaig: Sesar tuku ŋginaig le Yesus nu nane tejenmba saniŋgina: Ata. Tane gabat sunjo Sesar kumnemŋge minig. Nu tambim tuku agaŋ sakate ta nu tape. Kuate nu agaŋ tambim tuku sakate ta Kuate tape ŋgina.

²²Taŋakina le nane pasa ta ismba pirerek purka nu kusremba luka kinaig.

Kummba maŋ aboŋgam tuku pasa

(Markus 12.18-27; Lukas 20.27-40)

²³Ki ndui ta mbolŋge Sadusi taŋgo afu Yesus tugum pronaig. Sadusi mbal nane taŋgo kummba maŋ tiŋge nda ŋga idusmba minig tuku. Nane Yesus kusnanaig: ²⁴Tum Taŋgo, Moses nu tejenmba kuyarna: Taŋgo ande kummba pino kuembol kiŋo kugatok kusrewa le maib nuŋeŋge pino ta tumba aba nuŋe tuku kiŋo te-pilwa ŋga kuyarna. ²⁵Ariya. Ma te mbolŋge taŋgo ande maib kat nuŋe 7 minnaig. Aba nanjine pino ande tina sulumba minna ma ma kiŋo kugatok kumna le mambo nuŋe dubiknu nu

pino ta tina. ²⁶Nu tumba minmba ma ma nu mata kiŋo kugatok kumna le mambo nuŋe keŋnu nu mata taŋana. Taŋamba taŋamba nane 7 ta pino ndui ta ndo tumba ka ka kiŋo kugatok kume farnaig le ²⁷ŋgumneŋga pino kuembol nu mata kumna. ²⁸Ata. Ne kumanu mbal tiŋgamŋgaig ŋga sakate ta taŋgo 7 ŋgamukŋge nu ima tuku pino minamŋgat? Nane ŋakmba pino ndui ta ndo tinaig ŋga Yesus sanaig.

²⁹Taŋakinaig le nu nane saningina: Tane Kuate tuku kuyar pasa nu tuku saŋgri tane wamdus pulu ndatiŋgit. Ta tuku tane wamdus mbarde. ³⁰Nane kumanu mbal aboŋga tiŋga Kuate tuku eŋel suk minamŋgaig. Nane muŋgu kile nda. ³¹Tane kumanu mbal tiŋge nda ŋga idusmba sakade ta pasa ande sine ŋakmba isam tuku Kuate nu sakina ta tane bur ndakade e? Pasa ta teŋenmba sakate. ³²Ye Abraham Isak Yakob nane tuku Mbara Suŋgo minet ŋga sakate. Abraham nane kume likinaig ta nduiye ŋgisikinaig kande Kuate ye nane tuku Mbara ŋga Moses sa ndana kande. Nu abo ŋak minig mbal tuku Mbara ŋga saningina.

³³Taŋakina le maŋgur suŋgo Yesus tuku tum pasa ta isanaig sulumba piriri ŋayonaig.

Tukul pasa saŋgrinu

(Markus 12.28-34; Lukas 10.25-28)

³⁴Yesus nu Sadusi mbal tuku pasa te-ibeŋna le nane pasa kugatok minnaig ta Farisi mbal nane wam ta ismba nane ŋakmba pro Yesus tugumŋge maŋgurkinaig. ³⁵Taŋamba nane tuku ande nu kusem pasa bitekŋga sakanu taŋgo Yesus tagowam tuku kusnana: ³⁶Tum Taŋgo, tukul ndaŋ tukul ŋakmba liniŋmba mbolŋge minit ŋga kusnana le ³⁷nu lafumba sana: Taŋgine Suŋgo Kuate tane nu tuku kume purmba taŋgine ŋgamuŋgal abo guwa wamdus ŋakmba nu tape. ³⁸Tukul pasa ta tukul ŋakmba liniŋgit.

³⁹Tukul ande taŋaŋ nu dubiknu teŋenmba. Tane taŋgine ŋgarosu tuku kume purde taŋamba ndo tane tugumŋge minig mbal tuku kume purap. ⁴⁰Tukul armba ta tukul pasa afu tuan taŋgo kame tuku pasa ta ŋakmba tuku tugu minik ŋga sana.

Yesus nu Kristus tuku nane kusnaningina

(Markus 12.35-37; Lukas 20.41-44)

⁴¹Farisi mbal nane taŋge maŋgurka minnaig le Yesus nu nane kusnaningina: ⁴²Kuatenge madina taŋgo Kristus nu ima tuku mbuŋ ŋga idusde ŋga kusnaningina le nane sakinaig: Nu David tuku mbuŋ ŋginaig.

⁴³Taŋakinaig le nu nane saningina: Ta son ndeta Tukul Guwa nu ndaŋam David wamdus tuna le nu Kristus tuku saka nu ye tuku Suŋgo ŋga teŋenmba kuyarna.

⁴⁴Suŋgo Kuate nu ye tuku Suŋgo sana:

Ne ye tuku ndinam kumam tenge sangri ñak minyok mina le ma ma yenge ne tuku ñgueu mbal ñakmba kile-ibenka ne tuku kupe kumnemenge patikamngit ñgina. *Mune 110.1*

⁴⁵David nu tañamba kuyamba nu ye tuku Sunjo ñgina. Ata. Nu David tuku mbuñ ndo e ko nu David tuku Sunjo ñgina. ⁴⁶Nu tañamba kusnaniñgina ta ñakmba nu tuku pasa lafuwam fugumba maninok minnaig. Tañamba nane ki ait ta mbolenge ñgumneña mata nu kuru-kuruka wam ande kusna ndanaig.

Israel gabat kame tuku mañau

(Markus 12.38-40; Lukas 11.43-46; 20.45-46)

23 ¹Kile Yesus nu nuñe dubiwanu taño mañgur sunjo ta turmba saningina: ²Kusem pasa tugunu biteknganu mbal Farisi mbal nane Moses tañañ tukul pasa biteknga sanu tuku ndo piro ta biyig ta ³nane sakade pasa ta nane kumu ndade. Tane nane sakade ta dubikap sulumba nane tuku mañau dubi ndakap. ⁴Nane tukul mañau gudommba agañ pitinu tañañ taño mbolenge patika minde bada sunjo niñgig ta nane nañgine mironñ fudiñmba tur ndakade.

⁵Nane afunje kañgerkuwaig nga nane taño am mbolenge wam magenu kade. Nane tukul pasa patinu tuku niñgot wakeika tukul pasa kuyarka sigrika tumail mbol wai mbol kusmba ñak likade. Nañgine tawi mbolenge nzale kugennu wakeikade. ⁶Nane pagumba nye sunjo ko kusem wandeknge nane taño tumailamnge minyokam tuku nzaliningit. ⁷Nane maket mbolenge lika taño nane sugo nga kaiyeninguwaig nga kilba pilig. Afunje nane kañgerka tum taño ñgade le nane gare sunjoniggit.

⁸Tane taña ndawap. Ande nu tane tum taño ñguwa kande tane nu peuwap. Ndindo ndo nu Tum Taño minit. Tane ñakmba kumu kumu tira minig. ⁹Kilke te mbolenge gabat taño ande yiñe mam nda ñgap. Tane tuku Mam ndindo nu samba mbolenge minit. ¹⁰Afunje tane sugo ñguwaig kande tane nane peuningap. Tane tuku Sunjo ndindo ndo minit. Nu Kristus.

¹¹Tane ñgamuknge ima nu sunjo minam idusmba ndeta nu tane ñakmba tuku piro taño tañañ minwa. ¹²Ande nu nuñe nyu payamkuwa ta Kuatenge nu tuku nyu te-ibenamngat. Ande nu nuñe nyu yabukuwa ta Kuatenge nu tuku nyu te-mayokamngat.

Kusem gabat mbal tuku yabri mañau

(Markus 12.40; Lukas 11.39-44; 20.47)

¹³Kusem pasa tugunu biteknganu mbal Farisi mbal ose. Tane yabri taño ndo. Tane nane afu Kuate tuku gageu mayok kambim tuku ndin tukulde. Tane Kuate tuku gageu mayok kambim mbulmba nane afu mayok kambim bafude le nane peuningig.

¹⁴ [Osese. Kusem pasa biteknganu mbal Farisi mbal tane pino kuembol kame tuku aganj ndende didika kile-suluwe ningig. Tangine njayonu ta yabukam tuku tanjo am mbolnje Kuate yabanj kuende. Ta tuku tane pa lato tamngaig.]

¹⁵ Osese. Kusem pasa biteknganu mbal Farisi mbal tane tangine dubikanu tanjo ndindo ndo te-silinu tuku yu mbol mbol kilke mbol mbol sota ma masken kinig. Ande tane dubikate le tangine yabri manjau ta tumde le nu tane litinjmba pa sunjo njayo tam tuku minit.

¹⁶ Tane am tukulok minmba tugusemba ndin tum ndaningig mbal ose. Tane tejenmba sakade. Ande nu nuje pasa sangri pilewam tuku kusem wande nyun tate ta ake. Nu kusem wande sinamnje golmbi wakeikinaig aganj kame nyun kilig ta nu nuje pasa ta kumuwa njade. ¹⁷ Tane am tukulok nginngan mbal ndo. Gol kame ta Kuate tuku wande sinamnje minig tukunu nane tukul. Kuate tuku wande ta gol kame liningit.

¹⁸ Tane tejenmba mata sakade. Ande nu nuje pasa sangri pilewam tuku Kuate tuku atrau mbain nyun tate ta ake. Nu atraukam tuku aganj mbain mbolnje minit ta nyun tate ta nu nuje pasa ta kumuwa njade. ¹⁹ Tane sijka am tukulok mbal ndo. Atraukam tuku aganj ta atrau mbain mbolnje minit tukunu nu tukul. Atrau mbain ta atrau aganj lite. ²⁰ Ta tuku ande nu nuje pasa sangri pilewam tuku atrau mbain nyun tate ta aganj mbain mbolnje minit ta turmba nyun tate. ²¹ Ande nu nuje pasa sangri pilewam tuku wande sunjo nyun tate ta Kuate nu wande ta mbolnje minit nu turmba nyun tate. ²² Ande nu nuje pasa sangri pilewam tuku samba nyun tate ta nu Kuate tuku minyo mbili sunjo turmba nyun tumba Kuate nu ta mbolnje minit nu mata nyun tate.

²³ Kusem pasa biteknganu mbal Farisi mbal ose. Tane yabri tanjo ndo. Tane tukul ande dubimba piro karenka aganj fonfon njuna ilinzu njakmba manjur 10 patika ande Kuate tuwig. Tane tanjade sulumba tane tukul manjau sugo kusreka manjau tinjeknu mape manjau tanjo pino njamuknje ke ndaka tangine piro tugusemba biye ndakade. Tane tukul sugo ta turmba kade kande maye kande. ²⁴ Tane am tukulok minmba tanjo pino tugusemba ndin tum ndaningig. Tane ngailmbo kule sinamnje kangermba pitaide sulumba kamel kule sinamnje minit ta kanger ndamba kule tur njinkade.

²⁵ Kusem pasa biteknganu mbal Farisi mbal ose. Tane yabri tanjo ndo. Tane tangine waim nza sangilnu minya mayede ta tangine njamungal aganj ndende gudommba kilam tuku piririmba aganj terokam tuku wamduis liganu minig. ²⁶ Farisi mbal tane am tukulok minig. Tangine waim nza sinanu kutur njakmba ta sauka minya mayewap le sangilnu turmba kau prowa.

²⁷ Kusem pasa biteknganu mbal Farisi mbal ose. Tane yabri tanjo ndo. Tanjo kumu mbolnje ndame suku kaukauk mindepiye mayenu prote ta

sinam tanje isu menja mundurkate tanjan tane minig. ²⁸Tane tanjo am mbolnje tinreknu ndo minig. Tanjine ngamungal sinamnje yabri manjau kutur manjau ligmba menja minig.

²⁹Kusem pasa biteknganu mbal Farisi mbal ose. Tane yabri tanjo ndo. Tane tuan tanjo kame tuku kumu mbolnje ndame magenu patika tanjo tinreknu tuku kumu mbolnje mindepiye mayenu patika sakade: ³⁰Sine tuku mbun kame tuku ait mbolnje sine mingerj kande nane tuan tanjo kame tuku ndare kutuwe ninginaig ta sine nane ndonj ulendi ndakigerj kande ngade. ³¹Tane tanjamba pasa sakade ta tanjine tugu te-mayokde. Kuate tuku tuan tanjo kame bale farnjinaig mbal ta tane nane tuku fat ngade. ³²Ese. Tane tanjine mbun kame tuku manjau njaigonu ta tuturap le sunjokuwa. ³³Tane mberj njaigonu tuku fat. Tane pa njayonu tam tuku minig. Tane pa ta laipam tuku ndin kuga. ³⁴Ta tuku ye tuan tanjo kame tanjo wamdus kuyar magenu Kuate tuku pasa kukliwam tuku kukulningi le tane tugum prowaig le tane nane afu kilmba bale farka afu ail kazrai mbolnje patikamngaig. Afu tanjine kusem wandeknje ngusunjmba afu kilmba amsesekap le nane kua ka sili-silimba tumbran jakmba mbol kine prowamngaig.

³⁵Tane tanjawan le tanjo tinreknu kilke te mbolnje bale farde ta nane jakmba tuku ndare tanje tane pasokamngat. Abo abo tanjo tinreknu Abel nu tugu pilmba ndare kutukina. Ta tuturmba kumba ka nane Berekia tuku kinjo nuje Sakaria nu Kuate mbarinjam tuku mbain atrau mbain ngamuknje minna le nane pro nu balemba ndare kutunaig. ³⁶Ye sinja satinjamngit. Nane jakmba ndare kutuninge likinaig ndare tanje tane pasokamngat nga sanjina sulumba sakina: ³⁷O Yerusalem, Kuate nu buk tuan tanjo kame kukulningina le ne kilmba bale farmba afu ndamembi bale farnjina. Teg inonu fat kilmba tawo sirite tanjan ye tane kilmba tawo siriwam bafuwet le tane ye ram kua kinig. ³⁸Tane isap. Kile Kuate nu tane ngamuknje mine ndakate. ³⁹Ye tane satinjet. Tane ye nda kanjeryap sulumba man kanjeryumba ndek sakamngaig. Ne Sunjo tuku nyu mbolnje prote. Sunjonne ne nyaro tinwa nga sakamngaig ngina.

Yesus nu kusem wande njayongam tuku sakina

(Markus 13.1-21; Lukas 21.5-6)

24 ¹Yesus nu mayok ka kusem wande sunjo ta kusremba kumba minna le nuje dubinaig mbal nane nu tugum promba kusem wande sunjo ta tuku wande magenu jakmba kanjerkuwa nga nu samba tumnaig le ²nu ndek nane sanjina: Ye sinja satinjamngit. Tane wande jakmba kanjerkade te ngumnenga ndame jakmba munju sailka mine nda. Afunje sambrinnguwaig le jakmba kutusewamngaig ngina.

Kilke tugu kugawam tuku pasa

(Markus 13.3-37; Lukas 21.7-36)

³Nane kumba ka Olif tabe mbol promba Yesus nu minyokina le nuje dubinaig tanjo nanenge ndo nu tugum promba sanaig: Ne kusem wande

nyayongamngat nga sasingat ta ginu mara prowamngat. Sine ame manau kanjermba ne prowam tuku ait kilke te kugawam tuku ait patukate nga idusmba katesewamngig nginaig le ⁴nu ndek lafumba saningina: Tane riron mayewap. Nane afu gudommba pro tane yabritimba ⁵ye tuku nyu tumba ye Kristus Kuatenge madiyahina tango nga nane gudommba didikuwaig le ndenungaig. ⁶Tane kame sugo maskenenge mayok kuwaig le pasa ismba ko tangine tugumnge kame zigna afu ismba wamdus te-sulu ndawap. Wam kame ta sinja prowe likamngaig ta kugawam tuku ait ta kile. ⁷Kilke ande tanga kilke kise ndonj kame buwamngaik. Gabat ande nuje gageu kilmba gabat kise tuku gageu ndonj kame buwamngaig. Ma yimyam mbolnge guba mumni prowe likamngaig. ⁸Piti kame ta pino kutu te-palmbim tuku ngaro rar tate tana prowamngaig.

⁹Afunge tane bige tidinga piti sunjo tam tuku gabat afu tuku wai mbolnge patikuwaig le nane tane kilmba bale faramngaig. Tane yije mbal tukunu kilke tugu njakmba tane kasurtingamngaig. ¹⁰Piti ta sinamnge nane gudommba ye kusreyumba ndeka nangine nangine munju kupet minmba munju kasurka minamngaig.

¹¹Yabri tuan tango gudommba mayok kuwaig sulumba tango gudommba didikuwaig le nane yabri manau dubikamngaig. ¹²Ait ta mbolnge manau najgonu tugeka sunjokuwa le tango nane nangine nangine munju iduska munju turke nda. ¹³Ande nu ye kusre ndayumba minmba ka kumwa ta Kuatenge nu tuku muskil te-tiwe tambimngat. ¹⁴Kuate nu nuje gageu kulatkate pasa mayenu ta kilke tugu njakmba mbolnge kukliwe likuwaig le njakmba iswaig le kugawam tuku ait prowamngat.

¹⁵Tuan tango Daniel tuku pasa ngumnenga kumunjuwa le ande njule parak tukul ma mbolnge mayok ka tukul kuerka kutur tambimngat. (Tane pasa te burkade mbal tane wamdus pulutinguwa). ¹⁶Tane Daniel tuku pasa kumunjuwa le kanjermba Yudea mbal nane kua ka tabe ponjuwaig. ¹⁷Ande nuje wande kawanenge minmba kande nu wandeknge aganj ndende afu kilam idus ndamba pitik ndo kua kuwa. ¹⁸Ande nu nuje piro mbolnge minmba kande luka pro nuje tawi tam idus ndawa.

¹⁹Ait ta mbolnge pino funjulok pino kinjo dabronu amo nyanu njak ose. Nane piti sunjo kanjeramngaig. ²⁰Tane Kuate yabanap le murke ait mbolnge ko kusem ait mbolnge manau ta pro ndawa.

²¹Ait ta mbolnge piti sunjo pasa njak prowamngat. O buk tugu mbolnge ka kile mata piti afu tana kanjer ndakeg. Piti ta kugawaig le man piti tana prowe nda. ²²Kuate nu nane kilam tuku madiningina mbal idusnimba piti ait kuen ta kuerkina le ait fagnu ndo piti ta prowamngat. Nda kuerkina kande ait ta prowa le tango njakmba ngisike sulude kande.

²³Ande nu tane satimba kanjera Kristus Kuatenge madina tango minit te ko nu minit si nguwa kande nu tuku pasa ise ndakap. ²⁴Yabri

tango prowaig sulumba afu ye Kristus ngumba afu ye Kuate tuku tuan tango ngamngaig. Nane Kuate madiningina mbal yabriniŋmba didikube nga wam kitek sangrinu ke likamngaig. ²⁵Wam kame ta siŋka prowamngaig. Ta tuku ye tane wam pagutiŋget. ²⁶Nane afu Kristus nu ma baknu mbolŋge minit nga satinguwaig kande nu kaŋgeram kine ndakap. Ko afu nu wande te sinamŋge kuirka minit nga satinguwaig kande tane nane tuku yabri pasa ta ise ndakap. ²⁷Teliŋ nu ki prote ma mbolŋge teliŋmba pinderka kumba ka ki butuŋgate kumam kumba samba ŋakmba kilŋate taŋamba ndo ye Ndindo Katesek Tango prowamŋgit. ²⁸Agan ande kumanu meŋga mundur kinit le wir tange minig.

²⁹Sina manzer ait suŋgo ta kugawa le ki mukumba dabunungat. Tambun mata buluŋge nda. Samba tuku sanŋri ŋakmba pirpurka buru-burukuwaig le mbai ŋakmba guroromba ndeke lika minamngaig. ³⁰Wam kame ta mayok kuwaig le ye Ndindo Katesek Tango ye samba mbolŋge mayok kaŋgit. Mayok ka ye kilŋa sanŋri suŋgo pasa ŋak gau mbolŋge ndeki le kilke mbolok mbal ŋakmba ye kaŋgeryumba wikaraumba malmbi ŋayowamngaig. ³¹Tabil wi suŋgo ande mayok kuwa le ye yiŋe eŋel kame kukulniŋgi le kilke tugu ŋakmba mbolŋge Kuateŋge nuŋe madiningina mbal kile-maŋgurkamngaig.

³²Tane fik ail kaŋgerap. Nuŋge tumtingamngat. Tane kuzrunu kitek promba nzude le kaŋgerka katesemba sakade: Ki ait patukate ngade. ³³Taŋamba ndo wam kame sakit te prowaig le kaŋgerka ye prowam tuku ait patukate ta kila palmbimngaig. ³⁴Ye siŋka satinŋamŋgit. Ait te mbolŋge minig mbal kume ndakuwaig le wam kame ŋakmba ta prowamngaig. ³⁵Kilke tugu samba tugu ngisinungaig. Ye tuku pasa ande ngisike nda. Minmba minamngat.

³⁶GINU mara ki kanum ndaŋ wam kame ta prowamngaig ta ande nu kila mine ndakate. Samba mbolŋge eŋel mata nane gilai. Ye Kuate tuku Kiŋo ye mata gilai. Mam nu ndo kila minit. ³⁷Noa tuku ait mbolŋge maŋau pronaig taŋamba ndo ye Ndindo Katesek Tango prowam tuku ait mbolŋge maŋau ndui ta mayok kaŋgaig. ³⁸Kule suŋgo pro ndana le nane nyamagaŋ kule nyumba pino piyamba kilmba taŋamba taŋamba minnaig ma ma Noa nu waŋ poŋgina. ³⁹Waŋ poŋgina le ndo kule suŋgo promba nane ŋakmba ma gureŋmba kile-butokina le nane wamdus puluniŋgina. Taŋamba ndo ye Ndindo Katesek Tango prowi le ndo nane ye idus ndayade mbal wamdus puluniŋamngat.

⁴⁰Ait ta mbolŋge tango armba piro ndindo mbolŋge minwaik le ye inum tumba inum kusrewamŋgit. ⁴¹Pino armba wit firfirmba minwaik le ye inum tumba inum kusrewamŋgit.

⁴²Taŋgine Suŋgo nu ginu mara prowamngat ta tane gilai. Ta tuku tane mambilmba tairŋga minap. ⁴³Wande miro tango kuayar tango prowam tuku ait pasa isit kande nu wande kulatka minmba kuayar tango

pro kuayaram tuku peute kande. ⁴⁴Tane kuaneka ye tairnga minap. Ye Ndindo Katesek Tanjo tane mata ait gilai minap le ye prowamngit nga saningina.

Piro tanjo mayenu njonu tuku yaba pasa
(Lukas 12.41-48)

⁴⁵Yesus nu manj lato sakina: Tanjo ande wamdus kuyar mayenu njak piro mayete ta tanjo sunjo nu tumba nuje piro mbal kulatka ait kumunguwa le nyamaganj walmba ningam tuku nu pilit. ⁴⁶Tanjo ta nuje piro kumba minwa le nuje sunjo promba kanjerwa le nu gare njak minamngat. ⁴⁷Ye sinja satimgamngit. Nuje sunjo tanjamba nu kanjermba nu nuje aganj ndende njakmba kulatkam tuku nu tumba palmbimgat.

⁴⁸Ko piro tanjo ta njonu ndeta yije sunjo dalkate ya nga saka ⁴⁹nu ndek kulatkate mbal pani farmba kule kamenu nyade mbal ndonj ulendika nyamaganj kule kamenu nyumba ⁵⁰nuje sunjo luka prowam tuku ait idus ndamba minwa le nu prowamngat. ⁵¹Nu promba nu piti sunjo tumba pitaiwa le ma njayo yabri mbal ngamuknge minamngat. Ma njayo ta mbolnge minamngaig mbal nane malmbi sungomba maketin tiknga minamngaig ngina.

Pino mbanzo 10 tuku yaba pasa

25 ¹Yesus nu manj tenjamba sakina: Kuate nu nuje gageu kilam tuku prowamngat ta wam kube te suk. Pino mbanzo 10 nane tanjo ande pino tam tuku prowam bafuna le nu te-silikam tuku nanjine lam kilmba kinaig. ²Pino mbanzo 5 ta nane wamdus kugatok. Nane 5 afu ta nane wamdus kuyar mayenu njak.

³Pino wamdus kugatok ta nane kambim nga nanjine lam kilmba kule kile ndaka kinaig le ⁴pino wamdus kuyar mayenu njak ta nane kambim nga nanjine lam kilmba kule turmba kilmba kinaig. ⁵Nane kinaig ka tanjo pino tam tuku ta nu dalka pitik nda prona le minde ma ma ginyumningina le kinynaig.

⁶Furir ngamu wi ande mayok kina: Ai si. Tanjo pino tam tuku prote si. Tane mayok ka kanjerap ngina le ⁷pino kame ta njakmba abongga nanjine lam bulu sungowam tuku wik wilnu mbilninginaig. ⁸Tanjanaig sulumba pino kame wamdus kugatok tanje nane ndek pino wamdus njak ta saninginaig: Sine kule afu singap. Sine tuku lam kupam bafude nga saninginaig le ⁹wamdus kuyar mayenu njak mbal ndek nane saninginaig: i ... Sine tane kule tinje ta tane sine turmba lam kupe likamngaig. Tane luka kumba stua mbolnge kule afu sota piyawap nga saninginaig.

¹⁰Nane lam kule piyawam kinaig le tanjo pino tam tuku ta nu prona le pino 5 nane nu tairnga minnaig ta nu ndonj pagumba nye sunjo tuku wande sinam kumba malanga tukulnaig. ¹¹Malanga tukulmba minnaig le

pino 5 ta luka pro malanja katmba sakinaig: Sunjo, malanja talka. Sine prowig o nginaig kande ¹²tanjo ta nu pasa lafumba saningina: Tane ima kate. Ye sinja tane gilai nga saningina.

¹³Yesus nu tanjamba ndek lato sakina: Ait ta ginu mayok kanjat ginu mara ki kanum ndaj mbolnje ye prowamngit ta tane gilai tukunu tane ye tairnja mambimba minap ngina.

Piro tanjo kejmba ndametiŋ kilnaig
(*Lukas 19.11-27*)

¹⁴Yesus nu maŋ sakina: Kuate nu nuŋe gageu kilam tuku prowamngat ta wam kube te suk. Tanjo ande nu kilke masken ande mbol kambim nga nuŋe agaŋ ndende kulatkam tuku nuŋe piro mbal tuku wai mbolnje patikina sulumba ¹⁵nu nane tuku maŋau kanjerka kumumbi piro walmba ningina. Nu piro tanjo ande ndametiŋ soŋ 500 tumba ande soŋ 200 tumba ande soŋ 100 tuna. Nane ndametiŋ tambi pirokuwaig nga nu tiŋja ma masken kina.

¹⁶Piro tanjo nu soŋ 500 kilna ta nu pitik ndo kumba ka ndametiŋ tambi piroka minna ma ma soŋ 500 maŋ lato kilna. ¹⁷Wam ndui ta ndo piro tanjo nu soŋ 200 kilna ta nu pitik ndo kumba ka ndametiŋ tambi piroka minna ma ma soŋ 200 maŋ lato kilna le ¹⁸piro tanjo nu soŋ 100 kilna ta nu kumba ka kilke sarka burok ta sinamnje ndametiŋ patika yubengina le tanje minnaig.

¹⁹Tanjamba minnaig ma ma sunjo nu luka promba nuŋe ndametiŋ piro mbal ningina ta kilam tuku saningina. ²⁰Tanjakina le ande nu soŋ 500 tuna ta nu pro sana: Sunjo, ne buk soŋ 500 ye sina. Ai te. Ye tambi piroka maŋ soŋ 500 lato kilen ngina le ²¹nuŋe tanjo sunjo nu sana: Ese. Ne piro tanjo mayenu. Ne piro mayena. Ne ye tuku agaŋ fudiŋndo kulat mayena tukunu kile ne piro sunjo kulatkam tuku ye ne palmbimngit. Ne yale. Ne ye ndoŋ sile gare-garekamngik ngina.

²²Kile ande nu soŋ 200 tuna ta nu pro sana: Sunjo, ne buk soŋ 200 ye sina. Ai te. Ye tambi piroka maŋ soŋ 200 lato kilen ngina le ²³nuŋe tanjo sunjo nu sana: Ese. Ne piro tanjo mayenu. Ne piro mayena. Ne ye tuku agaŋ fudiŋndo kulat mayena tukunu kile ne piro sunjo kulatkam tuku ye ne palmbimngit. Ne yale. Ne ye ndoŋ sile gare-garekamngik ngina.

²⁴Kile ande nu soŋ 100 tuna ta nu pro tenjamba sana: Sunjo, ne tanjo wamdus karejnu njak ta ye kila. Nane afu pirokade le ne pro alonu ake kilit. Afu agaŋ tumunu ngukade le ne pro goniŋgit. ²⁵Ye ne tuku kuru-kuruka naje soŋ 100 ta ngisikikat nga kilmba kilke sarka burok sinamnje yubengen. Naje soŋ 100 ta noten ngina. ²⁶Tanjakina le nuŋe tanjo sunjo ndek nu sana: Ne sinja piro tanjo njayonu. Ne kanyum tanjo ndo. Nane afu pirokade le ye pro alonu ake kilet nga iduste? Afu agaŋ tumunu ngukade le ye pro goniŋget e? ²⁷Yiŋe maŋau ne kila ta ndanjam

saka ye tuku soj 100 berj mbolŋge pile ndakina. Ne taŋana kande ye pro yiŋe ndametiŋ lafunu lato kilet kande ŋgina.

²⁸Taŋamba nu nuŋe piro mbal saniŋgina: Soj 100 yaimba taŋgo nu soj 1,000 ŋak ta tape ŋgina. ²⁹Ande nu aganj afu ŋak minit ta andeŋge nu maŋ lato tuwit le nu suŋgomba ŋak minamŋgat. Ande nu aganj denkanu minit ta andeŋge nu tuku aganj fudiŋndo ta yaite. ³⁰Piro taŋgo kanyum sambek ta tumba kilimŋge bukŋgap le ma make suŋgo mbol kuwa. Ma ta mbolŋge nane malmbi suŋgomba maketiŋ tikŋga minamŋgaig ŋgina.

Pileningam tuku ait

³¹Ye Ndindo Katesek Taŋgo ye yiŋe kilŋa suŋgo eŋel kame ndoŋ prowi sulumba ye yiŋe minyo mbili maditaknu mbolŋge minyokamŋgit. ³²Ye minyoki le kilke tugu ŋakmba pro ye tugumŋge maŋgurkamŋgaig. Nane taŋawaig le sipsip kulatkanu taŋgo nu sipsip meme lislis minig le pileŋga kise kise patikate taŋaŋ ye maŋgur ta paplamba kuasmbi armba patinuŋgit. ³³Taŋamba ye sipsip kilmba yiŋe ndinamŋge patiki sulumba meme kilmba yiŋe ŋaiŋamŋge patinuŋgit.

³⁴Ye Suŋgo ye yiŋe ndinamŋge minamŋgaig mbal ta teŋenmba saniŋgamŋgit: Yiŋe Mam nu siŋka tane make patikate. Tane yalpe. Nu kilke te te-mayok ndana ait mbolŋge tane nuŋe gageu mayok ka nu ndoŋ minam tuku maditiŋgina. ³⁵Ye gubayina le tane nyamaganj sinaig. Ye kule parayina le tane kule sinaig. Ye rawe taŋgo taŋaŋ minen le tane ye tumba kulatkinaig. ³⁶Ye tawi kugatok minen le tane tawi sinaig. Ye guaze ten le tane ye turyinaig. Ye muli wandekŋge minen le tane ye kaŋgeryam tuku pronaig.

³⁷Ye taŋamba nane saniŋgi le nane tiŋreknu mbal ta lafumba sayamŋgaig: Suŋgo, sine ginu ne gubak minna le kaŋgernumba nyamaganj tingeŋ. Ko ne kule paranina le kule tingeŋ. ³⁸Ginu ne rawe taŋgo taŋaŋ minna le ne tumba kulatkigeŋ. Ko ginu ne tawi kugatok minna le ne tawi tingeŋ. ³⁹Sine ginu ne guaze ŋak ko muli wandekŋge minna le ne kaŋgernam tuku progeŋ ŋga kusnayamŋgaig. ⁴⁰Taŋakuwaig le ye Suŋgo ye pasa lafumba saniŋgamŋgit: Tane yiŋe mbal nyu kugatok turkinaig ta tane ye turyanu taŋaŋ ŋga saniŋgamŋgit.

⁴¹Kile ye yiŋe ŋaiŋamŋge minamŋgaig mbal ta teŋenmba saniŋgamŋgit. Tane pa suŋgo tam tuku minig mbal tane ye kusreyumba kape. Kuate nu o buk Satan nuŋe eŋel kame ndoŋ minam tuku pa kuanekina ta mbol kape. ⁴²Ye gubak minen le nyamaganj se ndakinaig. Kule parayina le tane kule se ndakinaig. ⁴³Ye rawe taŋgo taŋaŋ minen le tane ye kulat ndakinaig. Ye tawi kugatok minen le tane ye tawi se ndakinaig. Ye guaze ŋak ko muli wandekŋge minen le tane pro ye kaŋger ndayinaig ŋga saniŋgamŋgit.

⁴⁴Ye taŋamba saniŋgi le nane mata pasa ndui ta ndo lafumba sayamŋgaig: Suŋgo, ne ginu mara gubak ko kule paranina ko rawe taŋgo

tañan minna ko tawi kugatok ko guaze ñak ko muli wandekñge minna le kanjgernumba tur ndanigen ñgamñgaig. ⁴⁵Nane tañakuwaig le ye nane teñenmba saningamñgit: Ye siñka satinjet. Tane yiñe mbal nyu kugatok tur ndakinaig ta ye tur ndayanu tañan nga saningamñgit. ⁴⁶Mbal te nane ma ñayo mbol kumba rar kamusmba minmba minamñgaig. Rar ta kugawenda. Mbal tinreknu nane abo tugu ñak minmba minamñgaig. Kume nda.

Nane Yesus balewam tuku ndin sotinaig

(Markus 14.1-2; Lukas 22.1-2; Yohanus 11.45-53)

26 ¹Yesus nu pasa ñakmba saningde denpurmba nu nuñe dubiwanu tañgo saningina: ²Ki ait armba kugawaik le pagumba nye sungo Pasowa prowamngat ta tane kila. Prowa le nane afunje ye tumba ail kazrai mbolñge kumi nga afu tuku wai mbolñge palmbimñgaig ñgina.

³Ait ta mbolñge pris gabat mbal Israel mage ndon pris sungo Kaiafas tuku wande mbol manjurkinaig sulumba ⁴nane Yesus kuirkuirka biye timba balewaig nga ndin sotinaig.

⁵Nane teñenmba sakinaig: Sine pagumba nye tuku manjur sungo sinamñge nu biye tibe ta ñayo. Kame zigna sungo mayok kakat nga saka minnaig.

Pino ande Yesus tuku gabat mbolñge gureñ kutuna

(Markus 14.3-9; Yohanus 12.1-8)

⁶Betani tumbrañge Yesus nu tañgo ande buk ñgirñger ñak nyunu Simon nu tuku wandekñge isukusmba minna. ⁷Isukusmba minna le pino ande ndame botol gureñ mundur mayenu ñak piyanu o mbolñge ta tumba Yesus tugum promba nu tuku gabat mbolñge gureñ ta kutuna.

⁸Tañana le nuñe dubiwanu tañgo wam ta kanjgermba nane palseñningina le sakinaig: Ndañam saka gureñ mayenu ake kutuwat a. ⁹Nu gureñ ta tumba nane afu mbolñge piyana kande nu ndametiñ sungo tina le ndametiñ tambi sine sanzal mbal turkeg kande nga sakinaig.

¹⁰Tañakinaig le nu pasa ta ismba ndek saningina: Ndañam tuku tane pino te piti serde. Nu ye mbolñge wam mayewat. ¹¹Sanzal mbal mara mara tane ñgamukñge minamñgaig. Ye tane ndon ait kuennu mine nda. ¹²Pino nu gureñ mayenu tembi ye tuku ñgarosu pisnewat ta nu ye ñgunu tuku ñgarosu wakeiyat. ¹³Ye siñka satinjamñgit. Kilke tugu ñakmba mbolñge nane pasa mayenu kuklimba nu wam kat te turmba sakuwaig le nane ismba nu tuku saka minamñgaig ñgina.

Yudas nu Yesus tuku kupet tañgo

(Markus 14.10-11; Lukas 22.3-6)

¹⁴Kile nane 12 ta tuku ande Yudas Iskariotnu nu ka pris gabat mbal tugum promba saningina: ¹⁵Ye Yesus tumba tane tuku wai mbolñge pili

ta piyanu giganmba ye samngaig ngina le nane ndek silwa ndametiŋ soŋ keŋmba nu tunaig. ¹⁶Tunaig le Yudas nu kumba ka Yesus tumba nane tuku wai mbolŋge palmbim tuku ait mayenu ande tairŋga minna.

Yesus nu nuŋe dubinaig taŋgo ndoŋ Pasowa nyinaig
(*Markus 14.12-21; Lukas 22.7-13,21-23; Yohanus 13.21-30*)

¹⁷Bret yis kugatok nyam tuku kusem ait amboŋganu mbolŋge Yesus dubiwanu taŋgo nu tugum promba kusnanaig: Sine aniŋge ne ndoŋ Pasowa nyam tuku ka kuanekube nginaig le ¹⁸nu ndek saniŋgina: Yerusalem tumbraŋ sungo mbol kape. Taŋgo ande ye tane satiŋgi le nu tugum kumba sawap: Tum Taŋgonge nuŋe ait buk patukate ngat. Nuŋe dubinaig taŋgo ndoŋ ne tuku wandekŋge Pasowa nyam tuku sasiŋgat nga sawap. ¹⁹Yesus nu taŋamba sakina le nuŋe dubinaig taŋgo nane taŋamba kumba ka Pasowa nyam tuku agaŋ ndende kuanekinaig.

²⁰Furirna le Yesus nu nuŋe dubiwanu taŋgo 12 ndoŋ kumba ka isukusmba minmba ²¹nu ndek sakina: Ye siŋka satiŋgamŋgit. Tane ngamukŋge ande nu ye tuku kupet minit ngina. ²²Taŋakina le nane wamduŋ ŋaigonga ndui ndui nu kusnanaig: i ... Sungo ne yenŋe nga iduste e nga kusnanaig le ²³nu lafumba sakina: Ande nu ye ndoŋ nza tuma bret kule pak mbilmba nyat ta not. ²⁴Ye Ndindo Katesek Taŋgo ye kuyar pasa kumumba kumamŋgit ta ande nu ye tumba nane wai mbolŋge palmbimŋgat ta ose. Nu piti sungo tamŋgat. Ina nuŋenŋe te-pile ndakina kande maye kande ngina.

²⁵Taŋakina le nuŋe kupet taŋgo Yudas nu ndek sakina: i ... Tum taŋgo, ne yenŋe nga iduste e ngina le Yesus nu lafumba sana: Ne sakate not ngina.

Yesus nu pasa nyam tuku maŋau te-mayokna
(*Markus 14.22-26; Lukas 22.15-20; 1 Korin 11.23-25*)

²⁶Nane isukusmba minmba Yesus nu maŋ bret tumba Kuate gare pasa tumba fetfetmba nuŋe dubiwanu taŋgo niŋmba sakina: Bret te tumba nyap. Te yiŋe ngarosu ngina.

²⁷Taŋamba nu grep kule murko ŋak ta mata tumba Kuate gare pasa tumba nane niŋmba sakina: Tane ŋakmba grep kule te tumba nyap. ²⁸Te yiŋe ndare. Ndare ta mbolŋge pasa kitek Kuate nu taŋgo ndoŋ o buk katna ta alonu mayok kaŋgat. Ye yiŋe ndare kutuwi le Kuate nu nane gudommmba tuku une saukamŋgat. ²⁹Ye tane satiŋgamŋgit. Ye maŋ grep kule teŋen nye ndaki ma ma yiŋe Mam kulatkate ma mbolŋge ye grep kule kitek maŋ tane ndoŋ nyamŋgit ngina. ³⁰Taŋaka deŋpurmba nane mune ande ulnaig sulumba tiŋga Olif tabe mbol kambim saka kinaig.

Yesus nu Petrusŋge nu tuku nyu yabukamŋgat nga sana
(*Markus 14.27-31; Lukas 22.31-34; Yohanus 13.36-38*)

³¹Kumbaŋge Yesus nu nane saniŋgina: Furir te mbolŋge tane ŋakmba kua ka ye kusreyamŋgaig. Kuyar pasa teŋenmba sakate.

Kuatenge sipsip kulat tango balewa le sipsip pururumba sili-
siliwamngaig ngate. *Sakaria 13.7*

³²Ye kummba manj tingi sulumba ye ambonga Galilea ma tugu mbol ka le tane ngumneŋga prowamngaig nga saningina.

³³Tanjakina le Petrus nu ndek sana: Nane njakmba kuru-kuruka kua ka ne kusrenuwaig ta yenje ndo ne kusrene nda ngina le ³⁴nu Petrus sana: Ye siŋka ne sanamngit. Furir te mbolŋge teg witi ndawa le ne ye tuku nyu yabukam kejamngat ngina. ³⁵Tanjaka sana le Petrus nu ndek lafumba sakina: Kuga. Ne balenumba ye mata baleyam bafuwaig le ta mata ye siŋka ne tuku nyu yabuke nda ngina le nuŋe dubinaig mbal njakmba pasa ndui ta ndo sakinaig.

Yesus nu Kuate ndoŋ pasatina
(*Markus 14.32-42; Lukas 22.39-46*)

³⁶Yesus nane kumba ka ma ande nyunu Getsemani pronaig sulumba nu nuŋe dubinaig tango saningina: Tane tenje minap. Ye ka siŋge Kuate yabanmngit ngina. ³⁷Tanjaka nu ndek Petrus le Sebedeus tuku kiŋo armba Yakobus Yohanus nane keŋ ta kilmba kina ka tanje nu ngamunggal piti sungo kamusmba wamdus fagka minna. ³⁸Tanjamba nu nane saningina: Ye wamdus nyayonga piti sungo ye toyate le kamuset. Tane tenje ye ndoŋ mambilmba minap ngina.

³⁹Tanjamba saka nu dirdirka kumba ngurŋgurka ndek truk ka Kuate yabanmba sakina: O Mam, kumuŋ ndeta kule murko te ye mbol pitaimba te-siwa nget ta ne ye tuku nzali te dubi ndawa. Naje nzali ndo dubiwa ngina.

⁴⁰Tanjamba nu luka ka nuŋe dubiwanu tango kanjerkina ta nane kinymba minnaig le nu ndek Petrus sana: Ne ait fagnu te ye tuku nga idusmba mambilmba minam kuga e? ⁴¹Satan tuku tago tane mbol prowikat tukunu tane abo minmba yabanmba minap. Tanjine ngamunggal Kuate yabanm tuku idusde ta ngarosumbi dubiwam tuku ta piti ngina.

⁴²Yesus nu manj lato kumba ka yabanmba sakina: O Mam, kule murko te ye laipyam kumuŋ kuga ta ye nyamngit. Naje nzali ta ndo dubiwa ngina. ⁴³Tanjamba nu manj luka prona ta nane ginyumngge am piti patikinaig le kinymba minnaig le ⁴⁴nu nane kanjerka nu manj nane kusreka luka kumba ka pasa ndui ta ndo yabagna. ⁴⁵Yaban denpurmba nu pro nuŋe dubiwanu tango kusnaningina: Tane mabtumba kinymba minamngaig? Ait buk patukate. Andenje ye Ndindo Katesek Tango tumba une njak mbal tuku wai mbolŋge palmbim tuku bafute. ⁴⁶Ai si. Ye tuku kupet prote si. Tane tingap le sine nane tugum si kab ngina.

Yudas nane Yesus biye tinaig
(*Markus 14.43-50; Lukas 22.47-53; Yohanus 18.1-12*)

⁴⁷Nu tanjamba pasata minna le tango 12 ta tuku ande Yudas nu tango gudommmba kame bagi sibugi kilmba njak pronaig. Pris gabat mbal Israel

mage nanenġe taġamba kukulniġinaig le pronaig. ⁴⁸Yesus tuku kupet taġo nu nane kila palmbim tuku buk teġenmba wam paguniġina: Ye ka ande mumuwi ndeta not. Taġo ta biye tiwap ġina.

⁴⁹Kile nane promba Yudas nu pitik ndo Yesus tugum kumba Tum Taġo kaiye ġga sakina sulumba nu mumuna le ⁵⁰nu ndek Yudas sana: Mata, ne wam idusmba te prowat ta pitik ka ġina. Taġamba sakina le nane pro Yesus biymba biye denaig.

⁵¹Kile Yesus dubiwanu taġo ande nuġe kame baġi gomba tumba pris suġo tuku piro taġo kilbanu pike welna. ⁵²Taġana le Yesus nu taġo wam kina ta sana: A ... naġe kame baġi tumba nuġe ma mbolġe pale. Taġo nane kame baġimbi kame bude ta afuġe nane kame baġimbi bale faramġaig. ⁵³Ye yiġe Mam yabaġi ta nu pitik ndo eġel kuasmbi gudommba kukulniġuwa le ye turyam prowamġaig ta ne idus ndate? ⁵⁴Ye taġawi ta Kuate tuku kuyar pasa ye tuku sakina ta kumuġe nda ġga sana.

⁵⁵Kile Yesus nu maġur suġo ta saniġina: Ndaġam saka ye kuayar taġo taġaġ tane baġi sibugi kilmba ġak ye biye tiyam prode. Ye mara mindek kusem wande suġo sinamġe taġo pino wam paguka minyok minen tamba tane ye biye tiyam kuga e? ⁵⁶Wam ġakmba mayok kinig te tuan taġo kame nane Kuate tuku pasa kuyarnaig ta kumude ġina. Taġakina le nuġe dubinaig taġo ġakmba nu kusremba sili-silimba kua kinaig.

Nane Yesus tumba kusem gabat mbal tugum kinaig

(Markus 14.53-65; Lukas 22.54-71; Yohanus 18.13-14; 19.24)

⁵⁷Nane Yesus biye tinaig mbal ta nu tumba pris gabat suġo Kaiafas tuku wande mbol kinaig. Wande ta mbolġe kusem pasa bitekġganu mbal Israel mage mage nane buk pro maġurkinaig. ⁵⁸Petrus nu maskenġe Yesus dubimba kina ka pris gabat suġo tuku fonde sinam kina ka wande mab taġe ame wam Yesus mbolġe kuwaig le kaġeram tuku nu kame mbal ndoġ minyok minna.

⁵⁹Pris gabat mbal Israel gabat sugo pasa pilewanu mbal ġakmba Yesus balewam tuku afuġe yabri pasa te-mayokuwaig ġga sotinaig le ⁶⁰nane gudommba tiġa yabri pasa tumba Yesus mbaranu ġginaig ta nu kumam tuku pasa ande mayok nda kina. Nane taġamba pasa ndin sotinaig ma ma kile taġo armba tiġa sakinaik: ⁶¹Taġo te teġenmba sakina le sile iskeġ. Kusem wande suġo ye sambriwi sulumba mara keġmba mbolġe maġ palmbim kumuġ ġga sakina le sile iskeġ ġginaig.

⁶²Taġakinaik le pris gabat suġo nu tiġa Yesus kusnana: Nane ne mbaranu ġga sakade te ne ndaġmba iduste. Ne nane tuku pasa lafuwe nda e ġgina ta ⁶³nu miġe tukulmba maninok minna le pris gabat nu maġ kusnana: Ne Kristus? Ne Kuate tuku Kiġo e? Kuate nu abo minit

ne nu am mboŋge lafuwa le sine isbe ŋgina le ⁶⁴Yesus nu pasa lafumba sakina: Ne sakate not. Ye ne sanamŋgit. Ye Ndindo Katesek Taŋgo Kuate Saŋgri ŋayo nu tuku ndinamŋge minyok mini sulumba gau mboŋge ndeki le tane ye kaŋgeryamŋgaig ŋgina.

⁶⁵Taŋakina le pris gabat suŋgo nu pasa ta ismba palseŋna le nu ndek nuŋe tawi fetfetmba sakina: Kile mbulbe. Pasa ande sote nda. Nu Kuate tuku nyu ŋayo silite. Tane nu tuku pasa ŋayonu te ismba ⁶⁶tane ndaŋmba idusde ŋgina le nane sakinaig: Nu taŋgo ŋayonu. Nu kumwa ŋginaig. ⁶⁷Taŋamba nane afu tiŋga ka Yesus tumailnu ŋguspemba nu waimbi katmba sanaig: ⁶⁸Imaŋge ne katnate? Ne Kuatenŋge madinina taŋgo ndeta nyun ta le sine isbe ŋginaig.

Petrus nu Yesus tuku nyu yabukina

(Markus 14.66-72; Lukas 22.54-62; Yohanus 18.15-27)

⁶⁹Petrus nu wande mab taŋge minyok minna le pino ande nu tugum promba sana: Ne mata Galileanu taŋgo Yesus ndoŋ minna tuku ŋgina.

⁷⁰Taŋakina le nu nane ŋakmba am mboŋge nu Yesus tuku nyu yabuka sakina: i ... Ne pasa sakate ta ye ŋginŋganket ŋgina.

⁷¹Kile nu tiŋga kumba ka fonde malaŋga ta tugumŋge tiŋ minna le piro pino ande nu kaŋgermba nane nu tugumŋge minnaig mbal saningina: Nu Nasaretnu taŋgo Yesus nu ndoŋ minna tuku ŋgina le ⁷²Petrus nu saŋgri tiŋga maŋ Yesus tuku nyu yabukina: Ye Kuate am mboŋge saket. Ne taŋgo sakate ta ye siŋka nu gilai ŋgina.

⁷³Taŋamba minmba taŋgo afu Petrus tugumŋge minnaig ta nane pro nu sanaig: Ne yabrikate. Ne nu tuku taŋgo ande. Ne mata Galileanu taŋgo tuku pasa ŋin tugu sine iseg ŋginaig le ⁷⁴nu nuŋe miroŋ nuŋe ŋgaro taprana sulumba sakina: Taŋgo ta ye siŋka gilai ŋgina. Taŋakina le pitik ndo teg witina. ⁷⁵Taŋana le Yesusŋge Petrus pasa sana ta nu idusna: Teg witi ndawa le ne ye tuku nyu yabukam keŋamŋgat ŋga sana. Nu pasa ta idusmba nu tiŋga mayok ka malmbi ŋayona.

Nane Yesus tumba Pilatus tugum kinaig

(Markus 15.1-5; Lukas 23.1-2; Yohanus 18.28-32)

27 ¹Mafena le maratukuk tiŋga pris gabat mbal Israel mage mage nane ŋakmba maŋgurkinaig sulumba Yesus balewam tuku pasa saka ismba minnaig. ²Pasate deŋpurmba nane Yesus ndaleka tumba ka gabat suŋgo Pilatus tuku wai mboŋge pilnaig.

Yudas nu kumna

(Aposel 1.18-19)

³Yesus tuku kupet taŋgo Yudas nu Yesus balewam tuku pasa saŋgri pilenaig le ismba nu wamdus biye mbilmba silwa ndametiŋ soŋ keŋmba

ta kilmba pro pris gabat mbal Israel mage mage saningina: ⁴Tango te ye tane tuku wai mbolnge pilen ta nu mbar kugatok. Ye siŋka mbaren ngina le nane nu sanaig: Tanjaig. Piti ta naje nginaig. ⁵Tanjakinaig le kusem wande sunjo sinam tanje ndametij barejmba nu mayok ka kina ka nuŋe jin fok muli panmba kuiknga kumna.

⁶Kile pris gabat mbal nane ndametij ta tanjermba kilmba sakinaig: Ndametij te tango kumwa nga patikigenj. Ta tuku kusem wande sinamnge ndametij minig te tur ulendi ndabe nginaig. ⁷Tanjamba nane pasa saka kine inummba minnaig sulumba rawe mbal kumwaig le ngunu tuku kilke ande piyanaig. Kilke ta waim wakeikanu tuku tango kame tuku kilke. ⁸Ta tuku kilke ta kile nyunu ndare kutukina tuku kilke ngade.

⁹Wam ta mbolnge tuan tango Yeremia tuku pasa ande kumuŋgina. Pasa ta tejenmba sakate.

Nane nu kanjermba piyanu silwa ndametij soŋ keŋmba kumumbi patikinaig ta ¹⁰nane silwa ndametij ta kilmba waim wakeikanu mbal tuku kilke ande piyanaig. Sunjo nu nane tanjamba kam tuku ye sayina ngate. *Sakaria 11.12-13*

Pilatus nu Yesus tuku pasa isna

(Markus 15.2-5; Lukas 23.3-5; Yohanus 18.33-38)

¹¹Yesus nu Rom mbal tuku gabat ta tugumnge tingina le nu Yesus kusnana: Ne Zu mbal tuku gabat sunjo e ngina le Yesus ndek nu sana: Ne sakate not ngina.

¹²Tanjakina le pris gabat mbal Israel mage mage nane pasa gudommba kilmba Yesus mbolnge patika nu mbaranu nga saka minnaig le nu nane tuku pasa ande lafu ndana le ¹³Pilatus nu kusnana: Ai te. Ne mbar gudommba kanu sakade ta ne nda isit e ngina.

¹⁴Nane nu mbar gudommba kanu sakinaig ta Yesus nu pasa ta inum lafumba gabat tango sa ndana le nu wam ta tuku pirerek purkina.

Pilatus nu Yesus balewaig nga saningina

(Markus 15.6-15; Lukas 23.13-25; Yohanus 18.39-19.16)

¹⁵Yar mindek Pasowa tuku ait mbolnge nane Zu mbal Pilatus tugum kumba mulij kilanu tango ande paska tam tuku sawanu le nu paska ninganu. ¹⁶Ait ta mbolnge tango mbaranu ande nyunu Barabas nu muli wandeknge minna.

¹⁷⁻¹⁸Tango njakmba Yesus tuku saka minnaig le pris gabat mbal gubra kagli firka ake Yesus tumba nu tuku wai mbolnge pilnaig ta Pilatus nu kila. Ta tuku nane pro nu tugumnge mangurkinaig le nu Yesus kusrewam idusmba nane kusnaningina: Ye Yesus nane Kristus ngade nu paska tingi e ko tango njayonu Barabas paska tingi nga kusnaningina.

¹⁹Pilatus nu nuŋe minyo mbili maditaknu ta mbolnge minyoka Yesus pilemba minna le piyo nuŋe nu tango ande kukulna le nu tugum promba

sana: Piyo naje nu tejenmba sakat. Ne tango tinreknu ta kusrewa. Ye nu tuku kijatit sulumba ye wamdus fulilka minet nga sakat ngina.

²⁰Pris gabat mbal Israel mage mage nane tango pino siseninjmba wam pagukinaig le Barabas paska te-luka ninjmba Yesus balewam tuku Pilatus sanaig. ²¹Tanjamba sanaig le gabat tango nu man kusnaningina: Ye nale tuku ima paski le mayok kuwa nga idusde ngina le nane Barabas nginaig.

²²Tanjakinaig le Pilatus nu nane saningina: Ye Barabas paski sulumba Yesus nane Kristus ngade te ye nu ndari nga idusde ngina le nane njakmba lafumba sakinaig: Ail kazrai mbolnge nil danjguwaig nginaig.

²³Tanjakinaig le nu ndek sakina: Ndanam. Nu ame wam mbarna ngina le nane man sungomba wikaraumba sakinaig: Ail kazrai mbolnge nil danjguwaig nga saka minnaig.

²⁴Kile zigna sunjo mayok kambim bafuna le Pilatus nu kanjgermba nuje pasambi nane tuku wamdus kile-ibenkam kumuŋ kuga ta katesemba nu kule tumba pro manjur sunjo ta nane am mbolnge nuje wai minyanja sakina: Tango te kumwa ta ye tuku mbar kuga. Mbar ta tanjine ngina le ²⁵nane njakmba ndek sakinaig: Ta maye. Nu tuku ndare ta sine singine kijo kame turmba pasokuwa nginaig.

²⁶Nane tanjamba sakinaig le Pilatus nu Barabas paska tumba Zu mbal ninjina sulumba kame mbal saningina le nane Yesus tumba muli karenjnumbi ngusnaig. Tanjanaig le Pilatus nu nane saningina: Tango te tumba ail kazrai mbolnge palpe ngina.

Kame mbal nane Yesus tumba njayo silinaig

(Markus 15.16-20; Yohanus 19.2-3)

²⁷Kame mbal Yesus tumba Pilatus tuku wande sunjo ngirpem tanje pilmba kame tango njakmba wikinaig le pro manjurkinaig. ²⁸Kile nane Yesus tuku tawi paska tawi gurgur mindepiye mayenu tumba nu kai tunaig sulumba ²⁹mulu nzapu njak pirka gabat kaimba dido tumba nu tuku wai ndinam mbolnge pilmba nu usre kupetmba pro dagol tidronja sakinaig: Ese. Ne Zu mbal tuku gabat sunjo nginaig. ³⁰Tanjamba nane nu nguspemba dido ta yaimba gabatnu katanu. ³¹Nane tanjamba usre kupetmba nzumil te-tumba denpurmba tawi ta man paska nuje tawi siluk tumba ail kazrai mbolnge palmbim tuku nu tumba kinaig.

Nane Yesus tumba ail kazrai mbolnge pilnaig

(Markus 15.21-32; Lukas 23.26-43; Yohanus 19.17-27)

³²Kinaig ka ndinje Sireneni tango Simon te-silika nu Yesus tuku ail kazrai kurawa nga sanjrimba sanaig le nu kurana. ³³Tanjamba nane kumba ka ma nyunu Golgota pronaig. Nyu ta tugunu Tango Gabat Murko. ³⁴Pro tanje nane ndek marasin kaglinu ande ngaro rar mukuwam tuku grep kule tur mbilmba nyuwa nga tunaig ta nu fudinmba tagomba mbulna.

³⁵Kame mbal Yesus tumba ail kazrai mbolŋge nil danŋginaig sulumba nu tuku tawi kilam tuku usre ande kinaig sulumba ³⁶ail kazrai tugum tanŋe minyoka nu kulatka minnaig.

³⁷Gabat fumŋge nu balenaig tuku pasa gabat teŋenmba kuyarnaig: *Tanŋo te nyunu Yesus. Nu Zu mbal tuku gabat sunŋo ŋga kuyarnaig.* ³⁸Nane kuayar tanŋo armba turmba kilmba ande nu tuku ndinamŋge ande ŋaiŋam kumamŋge ail kazrai mbolŋge nil danŋginaig.

³⁹Nane afu muŋgu lilika kine ilemba Yesus nzumil te-tumba nduku-ndukumba sanaig: ⁴⁰Tanŋo nu Israel kusem wande sunŋo sambrimba mara keŋmba mbolŋge maŋ palmbim tuku sakina ta kile aniŋge. Ne naŋe mironŋ naŋe ŋgarosu tura. Ne Kuate tuku Kiŋo kande ail kazrai kusremba ibeŋ kaye ŋga samba minnaig.

⁴¹Pris gabat mbal nane kusem pasa bitekŋganu mbal Israel mage mage nane mata Yesus nunumba piŋgil mer te-tumba sakinaig: ⁴²Nu tanŋo afu tuku muskil kile-tidŋgina. Kile nu nuŋe muskil te-tiwam kumuŋ kuga. Nu Israel mbal tuku gabat sunŋo minmba ndeta kile ail kazrai ta kusremba ndekuwa le sine son ŋgube. ⁴³Ye Kuate tuku saŋgri tomba tiŋget ŋga sakina. Ye nu tuku Kiŋo ŋgina. Ariya. Kuate nu nzalinu kande nu tuku muskil te-tiwe tuwa ŋga saka minnaig le ⁴⁴kuayar tanŋo armba Yesus tugumŋge ail kazrai mbolŋge danŋginaig ta nale mata maŋau ndui tambi nu tumail pannaik.

Yesus nu kumna

(*Markus 15.33-41; Lukas 23.44-49; Yohanus 19.28-30*)

⁴⁵Ki kanum 12 mbolŋge ma ŋakmba ma furir sunŋo promba kumba ka ka ki kanum 3 mbolŋge kugana. ⁴⁶Ki kanum 3 tajaŋ Yesus nu wi kueŋka sakina: *Eli, Eli, lama sabaktani* ŋgina. (Pasa ta tugunu teŋenmba. Yiŋe Mbara, yiŋe Mbara, ndaŋam ne ye kusreyat).

⁴⁷Taŋakina le nane afu tanŋe minnaig ta ndek sakinaig: Tanŋo te nu Elia wikate ŋginaig le ⁴⁸pitik ndo tanŋo ande pinderka kumba ka kulelu tumba grep kule mbolŋge tolna sulumba Yesus nyuwa ŋga didombi te-duŋga nu tuku miŋge mbolŋge pilna le ⁴⁹nane afuŋge ndek sakinaig: Yauk. Elia nu pro nu paska te-ibeŋamŋgat inde ŋginaig. ⁵⁰Kile Yesus nu maŋ sunŋomba witina sulumba nu kumna.

⁵¹Yesus nu kumna le kusem wande sunŋo sinamŋge tukul wande tukulanu tawi sunŋo ta mbolŋge fetka ibeŋŋge bitekŋgina. Mumni sunŋo prona le ndame sugo afu fetke likinaig. ⁵²Ndame burok afu mindesiŋ ŋgukanu ta kakerke likinaig le Kuate tuku mbal gudommba o buk kume likinaig tuku maŋ aboŋga tiŋginaig. ⁵³Yesus nu maŋ tiŋgina le nane ndame burok kusreke lika mayok kumba Yerusalem tumbraŋ sunŋo ta kine likinaig le tanŋo gudommba nane kaŋgerkinaig.

⁵⁴Kame mbal tuku gabat nuŋe kuasmbi ndoŋ Yesus kulatka minnaig ta nane mumni kamusmba wam afu pronaig ta kaŋgerka nane kuru-kuruka sakinaig: i ... Tanŋo te nu siŋka Kuate tuku Kiŋo ŋginaig.

⁵⁵Pino afu gudommba maskenŋge mambilmba nu kaŋgermba minnaig. Yesus nu buk Galilea kusremba Yerusalem kina ta nane nu dubimba sinzaŋnaig. ⁵⁶Nane ŋgamukŋge ande Maria nu Magdalanu pino. Ande Maria kise nu Yakobus le Yosef nale tuku ina nakile. Ande Sebedeus tuku kiŋo ar ta tuku ina nakile.

Taŋgo ande Yesus tuku mindesiŋ wakeina

(Markus 15.42-47; Lukas 23.50-56; Yohanus 19.38-42)

⁵⁷Ki ait ta furiram maror taŋgo ande Arimateanu nyunu Yosef nu prona. Nu Yesus dubiwanu taŋgo ande minna. ⁵⁸Nu Pilatus tugum kumba Yesus tuku mindesiŋ tam tuku sana le Pilatus nu woka mindesiŋ nu tape ŋga saniŋgina.

⁵⁹Saningina le Yosef nu mindesiŋ tumba tawi kaukauk purfeŋnumbi soŋgina sulumba ⁶⁰nu tumba ka nuŋe ndame burok ande kitek buk sarka wakeina tuku ta sinamŋge pilna. Pilna sulumba ndame suŋgo ande barimba pro burok mingge ta tukulmba nu kina.

⁶¹Nu kina le Maria Magdalanu nale Maria kise ndoŋ nale ndame burok tumailam taŋge minyok minnaik.

Kame taŋgo nane Yesus tuku mindesiŋ kulatkinaig

⁶²Yesus nu kumna le mafena le pris gabat mbal Farisi mbal ndoŋ kumba ka Pilatus tugum promba maŋgurka sakinaig: ⁶³Suŋgo, yabri taŋgo ta nu minna ait mbolŋge pasa ande sakina ta sine kile maŋ iduseg. Nu teŋenmba sakina: Ye kumi sulumba mara armba kusreka keŋnu mbolŋge maŋ tiŋgamŋgit ŋgina. ⁶⁴Ta tuku ne naŋe kame mbal kukulniŋga le nane kumba ka ki ait keŋmba mbolŋge nu tuku kumu kulatkuwaig. Kuga ta nuŋe dubinaig taŋgo nane nu tuku mindesiŋ kuayar tumba ka yubeŋga nu buk tiŋgat ŋga taŋgo pino saniŋguwaig le nuŋe yabri ambokok ta suŋgo ŋayowikat ŋga sanaig.

⁶⁵Taŋaka sanaig le Pilatus nu ndek nane saniŋgina: Tane kame mbal afu kilmba ka nu tuku kumu ta kulat mayewap ŋga saniŋgina le ⁶⁶nane kumba ka ndame ta mbolŋge katesewam tuku wasik pilmba kame mbal taŋge patikinaig.

Yesus nu maŋ tiŋgina

(Markus 16.1-10; Lukas 24.1-12; Yohanus 20.1-18)

28 ¹Naŋgine kusem ta kugana le piro tugu palmbinu ait mbolŋge maratukuk tiŋga Maria Magdalanu nale Maria ande kise ndoŋ nale tiŋga ndame burok mindesiŋ pilnaig ta kaŋgeram kinaik. Kumba ka ta pronaik le ²mumni suŋgo prona le Suŋgo tuku eŋel ande samba mbolŋge ndeka ndame suŋgokanu burok mingge tukulnaig ta barina le kasom kina le ndame ta mbolŋge minyok minna. ³Eŋel ta tuku tumail

pasi uge liḡnu ndo teliḡ tuku bulu taḡaḡ. Nu tuku tawi ta kauknu ndo. ⁴Kame mbal ta nane nu kaḡgermba kuru-kuruka ḡgarosu piririmba ḡḡurḡgurka ndeka taḡḡo kumanu taḡaḡ minnaig.

⁵Taḡamba minnaig le eḡel pino ar ta sanikina: Tale kuru kuru ndakap. Yesus nane nu tumba ail kazrai mbolḡḡe nil daḡḡḡinaig ta tale nu sotade ta ye kila. ⁶Nu teḡḡe mine ndakate. Nu buk sakina taḡamba nu tiḡḡat. Ai te. Nu pilnaig tuku ma mbol te kuga. ⁷Tale pitik luka kumba ka nuḡe dubiwanu taḡḡo teḡenmba sanigap: Yesus nu kumna ta maḡ tiḡḡat. Nu amboḡḡa Galilea ma tugu mbol kuwa le tane ka taḡḡe kaḡgeramḡḡaig ḡḡa sanigap. Ye pasa ta tale satikam prowit ḡḡina. ⁸Nu taḡakina le nale kuru-kuruka gare ḡak pitik ndo ndame burok ta kusremba nuḡe dubiwanu mbal sanigam tuku pinderkinaik.

⁹Nale pinderka kinaik le Yesus pro ndinḡḡe nale kile-siglika kaiyenikina le nale ndek dagol tidroḡḡa nu tuku kupe biymba nu tuku nyu te-duḡḡinaik. ¹⁰Taḡanaik le nu nale sanikina: Tale kuru kuru ndakap. Tale kumba yiḡe tira kame sanigap le Galilea ma tugu kuwaig. Taḡḡe nane ye kaḡḡeryamḡḡaig ḡḡa sanigap ḡḡina.

¹¹Pino ar ta kumba minnaik le kame mbal Yesus tuku kumu kulatkinaig ta afuḡḡe kumba ka Yerusalemḡḡe wam ḡakmba mayok ke likinaig ta pris gabat mbal wam kubeu niḡḡinaig. ¹²Kubeu niḡḡinaig le pris gabat kame Israel mage mage ndoḡ maḡḡurkinaig sulumba wam ta tuku saka ismba deḡpurmba ndametij afu kilmba kame mbal ta niḡmba saniginaig; ¹³Tane taḡḡo pino teḡenmba sanigap. Sine furir kinymba gilaḡḡig le nuḡe dubiwanu taḡḡo afuḡḡe pro nu tuku mindesiḡ kuayar tumba kaig ḡḡa sanigap. ¹⁴Gabat suḡḡo Pilatus nu wam te iswa ta sine ka nu tugum kumba pasa kumumbi te-tibe le tane pa kaḡḡere nda ḡḡinaig.

¹⁵Taḡakinaig le kame mbal ta ndametij yaika ka wam pagukinaig pasa ta kumunaig. Wam kube ta Zu mbal ḡgamukḡḡe suḡḡoka kumuḡḡina le kile saka minig.

Nuḡe dubiwanu taḡḡo afu Yesus kaḡḡernaig

(Markus 16.14-18; Lukas 24.36-49; Yohanus 20.19-23; Aposel 1.6-8)

¹⁶Nuḡe dubiwanu taḡḡo 11 nane Galilea ma tugu mbol kinaig ka taḡḡe Yesus nu o buk nane tabe ande sanigina ta nane ta poḡḡinaig. ¹⁷Nane tabe ta mbolḡḡe Yesus kaḡgermba nu tuku nyu te-duḡḡinaig ta nane afu taḡḡo kise ḡḡa wamdus terokinaig.

¹⁸Kile Yesus pro nane sanigina: Saḡḡri ḡakmba kilke mbolḡḡe samba mbolḡḡe Kuate nu ye tuku wai mbolḡḡe pilna. ¹⁹Ta tuku tane kape sulumba kilke tugu ḡakmba mbolḡḡe taḡḡo pino ḡakmba ye dubiyam tuku tumḡḡap. Taḡawap sulumba nane Mam tuku nyu mbolḡḡe Nindo nuḡe tuku nyu mbolḡḡe Tukul Guwa tuku nyu mbolḡḡe kule pisne niḡḡap

sulumba ye pasa afu tane dubikam tuku saka tumtingen ta ηakmba nane tumningap. ²⁰Tane tarawap le ye tane ndoη minmba mini le ma ma kilke te kugawam tuku ait prowamηgat ηga saningina.

Son.

MARKUS

Markus nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna

Yesus nu taŋgo 12 madiniŋgina ta Markus nu nane tuku ande kuga. Yesus nu luka samba mbol kina le Paulus nu Barnabas ndoŋ pasa mayenu saka likinaig ta nu nale turkina. Markus tuku mape nyu ande Yohanus. (Aposel 13.1-4 kaŋgerap).

Markus nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna ta tugunu tejenmba. Nane kasomok mbal nane yabri mbara suŋgomba mbariŋniŋginaig ta Yesus nu nane ŋakmba liniŋmba mbolŋge minit ta nane katesewaig ŋga nu pasa mayenu te kuyarna sulumba Yesus nu maŋau saŋgri kitek suŋgomba ke likina ta te-mayokmba nane tumniŋgina.

Yohanus kule pisne taŋgo pasa kuklina
(*Mateus 3.1-12; Lukas 3.1-18; Yohanus 1.19-28*)

1 ¹Kuate tuku Kiŋo Yesus Kristus tuku pasa mayenu ta ²tuan taŋgo Aisaia nu tejenmba kuyarna le minit.

Ne isa. Ye taŋgo ande kukuli le nu ambonŋa promba ne tuku ndin wakeiyamŋgat.

³Ma baknu mbolŋge wi ande kuenka tejenmba sakate. Suŋgo tuku ndin wakeimba kuanekap. Nu likam tuku ndin te-tiwap ŋgate. *Aisaia 40.3*

⁴Yohanus kule pisne taŋgo nu pasa ta kumumba ma baknu mbolŋge minmba pasa kuklimba taŋgo nane ŋgamuŋgal biye mbilmba maŋau ŋaigonu kusreka kule pisne tuwaig le Kuate nu nane tuku une sauka gilaiŋgamŋgat ŋga saka minna.

⁵Nu taŋamba minna le Yerusalem mbal Yudea tumbraŋ yimyam nane ŋakmba nu tugum prowe likinaig. Nane naŋgine une maŋau kile-mayokke likinaig le Yohanus nu ndek Yordan kule mbolŋge nane kule piseniŋmba minna.

⁶Yohanus nu kamel ŋguenu ŋak tawi silika let tiŋmba nu kasbur wak alonu ŋguimzaŋ kulenu kilmba nyumba taŋamba minna sulumba ⁷pasa

kuklimba saningina: Ande nu ye ngumnemnge prowamngat ta nu ye tuku sanngri lite. Ye tanjo mayenu kuga. Ye nu tugumngge loka nu tuku kupe ngaro tuku muli kukliwam tuku wam ngai ta mata ye nu mbolngge kam kumun kuga. ⁸Ye tane kulembi kule pisnetinget. Nu tane Tukul Guwambi tane tuku ngamunggal kule pisne tanan tingamngat nga saningina.

Yohanusnge Yesus kule pisnena le Satan nu Yesus tagona

(Mateus 3.13-17; 4.1-11; Lukas 3.21-22; 4.1-13)

⁹Ait ta mbolngge Yesus nu Galilea ma Nasaretngge Yohanus tugum prona le Yohanusnge nu Yordan kule mbolngge kule pisnena. ¹⁰Kule pisnena le nu tabek kina le pitik ndo samba talkina le Tukul Guwa gami tanan ndeka Yesus mbolngge minna le kanjerna. ¹¹Tanana le samba mbolngge pasa ande promba tejenmba sakina: Ne yije Kiyo. Ye ne tuku kume purmba ne tuku gare sunjo tet ngina.

¹²Nu kule pisne tina le kile ndo Tukul Guwa Yesus nu ma baknu mbol kuwa nga kukulmba sana le nu ndek kina. ¹³Ma ta mbolngge aganjmor nguikok ndo minnaig.

Nu kumba ka mara 40 tanje minna le Satan nu pro ndek Yesus tago-tagona. Tanawe denjurna le Kuate tuku enjel ndeka Yesus sinzanngai.

Yesus nu tanjo bailkamba wike likina

(Mateus 4.12-22; Lukas 4.14-15)

¹⁴Nane Yohanus mulinjumba wandekngge pilnaig le Yesus nu pro Galileange Kuate tuku pasa mayenu kuklimba sakina: ¹⁵Kile ait kumungate le Kuate nu nuje gageu kulatkam tuku ait buk patukate. Tane ngamunggal biye mbilmba manau ngajonu kusreka pasa mayenu ismba son ngap ngina.

¹⁶Kile Yesus nu Galilea kule kualij make dubimba kumbange nale aba nakile Simon le Andreus ndon kuman buknga minnaik le kanjerkina. Nale tuku piro ta kualegan kilnaik tuku. ¹⁷Yesus nu nale kanjerka ndek sanikina: Tale ye dubiyap le yenge tale tumtiki le tanjamba tanjo kilamngai nga sanikina. ¹⁸Sanikina le nale pitik ndo tinga kuman kusreka nu dubimba kinaik.

¹⁹Yesus nu man fudinjmba kumba ka Sebedeus tuku kiyo ar Yakobus nale maib nuje Yohanus ndon kanjerkina. Nale nakile wan mbolngge minyoka kuman zailnga minnaik le ²⁰nu kanjerka nale wikina le nale mam nakile Sebedeus nuje piro tanjo ndon wan mbol tanje kusreka nu dubinaik.

Yesus nu tanjo ande bukla ngak wakeina

(Lukas 4.31-37)

²¹Nane kinaig ka Kaperneum tumbran pronaig. Pro kusem ait mbolngge Yesus nu kusem wandek sinam kumba tanje nane pasa tumnijmba

minna. ²²Nu kusem pasa biteknganu mbalnge pasa tumningig tanjamba tum ndaningina. Nu pasa miro tanjo tanjan pasa saningina le nane njakmba pirerek purkinaig.

²³Nanngine kusem wandek sinam tanje tanjo ande bukla njak minna. ²⁴Nu ndek witimba sakina: Yesus Nasaretnu, ne sine ndonj wamdus tuma kuga. Ne sine bale faram tuku prote e? Ne Kuate tuku Kiyo ta ye kila ngina le ²⁵nu ndek bukla ta sawe lika sana: Ne maninka. Tanjo ta kusremba mayok ka kaye ngina. ²⁶Tanjakina le bukla tanjo ta kusrewam bafumba witimba ngarosu zulbareknga nu mayok ka nu kusremba kina le ²⁷nane njakmba ndek pirerek purka munju kusnanjinaig: Ame wam tenjen. Pasa te kitek. Nu sanjri njak tanjan bukla mata sanjngit le nane nu tuku pasa isig nginaig.

²⁸Tanjamba Yesus tuku nyu Galilea ma njakmba kumunge likina.

Yesus nu guaze mbal gudommba wakeikina

(Mateus 8.14-17; Lukas 4.38-41)

²⁹Kile Yesus nane ndek kusem wande ta kusremba Yakobus le Yohanus kilmba ka Simon le Andreus tuku wande mbol kinaig ka tanje ³⁰Simon magma nuje nu guaze njak ngaro pa tingina le nu kinye njak minna le nane ndek Yesus kila sanaig. ³¹Tanjakinaig le nu pro pino ta wainu biymba te-tina le ngaro pa tingina ta mukumba nu mayekina. Tanjamba nu tinga nane tuku paguna.

³²Ki butungam bafuna le nane afunge nanjine mbal guaze tugu yimyam njak afu bukla njak ta kilmba mindeka Yesus tugum prowe likinaig. ³³Tumbran ta tuku mbal njakmba wande mab tanje manjurkinaig le ³⁴Yesus nu gudommba guaze tugu kise kise njak kile-tidjnga bukla najgonu njak ta pitaike likina. Bukla kame nane Yesus kila tukunu nu nane tuku minge pipningina le nu tuku sa ndakinaig.

Yesus nu Galileange pasa kuklina

(Lukas 4.42-44)

³⁵Mafemba minna le Yesus nu abonga tinga mayok kumba ka ma yamoknge Kuate ndonj pasata minna. ³⁶Pasata minna le Simon nane nu sotinaig. ³⁷Sota kumba ka tanje nu te-silika sanaig: Nane njakmba ne sota kusnangade nginaig le ³⁸nu ndek nane saningina: Sine tinga tumbran patuk patuk ta kab. Ye tanje mata pasa kukliwamngit. Kuate nu ta tuku ye kukulyina ngina. ³⁹Tanjamba nu Galilea tumbran njakmba mbolnge lika nanjine kusem wande mbolnge pasa kukliwe lika bukla gudommba pitaike likina.

Yesus nu tanjo ngirnger njak wakeina

(Mateus 8.1-4; Lukas 5.12-16)

⁴⁰Tanjo ande ngirnger njak Yesus tugum promba dagol tidronga nu sarsarmba sana: O Sunjo, ne kumunj. Ne nzalinuwa ndeta ye tuku ngarosu wakeiwa ngina

le ⁴¹nu tango ta kanjermba sinamba ndek wai kuitka kiremba sana: Au. Ye ne wakeinet. Ne mayeka ngina. ⁴²Tanjakina le ngirnger gagulka ngarosu mayekina le ⁴³Yesus nu kukulmba pasa sanjrinu sana: ⁴⁴Ye ne mbolnje manju kit te afu sa ndaninga. Ne mayekat tukunu ne kumba ka Moses tuku tukul dubimba atrau aganj pris tawe le atraukuwa le njakmba ne mayekat ta katesewaig ngina.

⁴⁵Tanjamba peuna ta nu kina ka wam ta saka saka likina. Ta tuku Yesus nu kile tumbraj sugo afu ngamuknje ake likam kumuŋ kuga. Nu ma yamok ta mbolnje ndo minanu le nane tumbraj tumbraj njakmba nu tugum prowe likanu.

Yesus nu tango ngarosu milmailkanu wakeina

(Mateus 9.1-8; Lukas 5.17-26)

2 ¹Mara afu kinaig le Yesus nu manj luka Kaperneum promba wande ande mbolnje minna le nane pasa ismba ²nane gudommba pro wande ta sinamnje manjurka wande mab ta mata kumungina.

³Kile nane afunje tango ngarosu milmailkanu mindemba nane tuku bailkamba nu sukuŋa pronaig ta ⁴tango gudommbange ma tukulnaig tukunu Yesus tugum prowam kumuŋ kuga le nane ndek wande ponja Yesus gabat funnje wande fu tetka guaze tango nzanjanj njak ta muli panmba pilnaig le ndekina. ⁵Tanjana le Yesus nu nane nu tuku sanjri tomba tinginaig ta katesemba nu ndek tango ngarosu milmailkanu ta sana: Kiŋo, ye ne tuku mbar njakmba sauka gilainget ngina.

⁶Tanjaka sana le wandek sinam tanje kusem pasa biteknganu mbal afu minnaig ta nane nangine wamdusmbi sakinaig: ⁷Ndanam saka tango te tanjamba sakate. Nu Kuate le tango tuku mbar saukate e? Kuatenje ndo mbar saukam kumuŋ nga idusmba minnaig le ⁸nu pitik nane tuku wamdus kamusmba ndek saningina: Ndanam saka tane wamdus te-pilemba minig. ⁹Ye tane kusnatingamngit. Ame pasa ye tango ngarosu milmailkanu te sanu tuku wam bada? Ye ne tuku mbar sauka gilainget ko tinga nanje nzanjanj kuramba lika kaye nget. ¹⁰Ye Ndindo Katesek Tango kilke te mbolnje mbar saukam tuku ye sanjri njak. Tane wam ta kila palmbim tuku ye kile pasa wam bada te sakamngit ngina. Tanjaka nu tango ngarosu milmailkanu ta sana: ¹¹Ye ne sanet. Tinga nzanjanj kuramba nanje tumbraj kaye ngina.

¹²Tanjakina le nu nane njakmba am mbolnje pitik ndo tinga nuje nzanjanj kuramba mayok ka kina le nane wam ta kanjermba pirerek purka wai makemba Kuate tuku nyu te-dunja sakinaig: i ... Sine wam kitek tejen kanjer ndaweg nginaig.

Yesus nu Levi wikina

(Mateus 9.9-13; Lukas 5.27-32)

¹³Yesus nu mayok kumba ka manj kule kualij piyal tanje minna le nane gudommba pro nu te-ngamunaig le nu nane pasa tumningina.

¹⁴Pasa tumninge denpurmba nu tinga kumba ka takis kilanu wande mbolŋge Alfeus tuku kiŋo Levi piroka minna le kaŋgermba sana: Ne ilmba ye dubiya ŋgina le nu ndek tinga nu dubimba kina.

¹⁵Kile Yesus nuŋe dubiwanu mbal ndoŋ Levi tuku wande mbol kinaig le takis kilanu mbal nane afu une ŋak nane gudommmba nu dubimba kinaig. Nane isukusmba minnaig le nu dubinaig mbal afu mata nu ndoŋ isukusnaig. ¹⁶Taŋanaig le kusem pasa bitekŋganu mbal Farisi afu nane Yesus mbal ŋaigonu ta ndoŋ isukusmba minna le kaŋgermba ndek nu dubiwanu kuasmbi saninginaig: Ndaŋam saka nu takis kilanu mbal wam ŋaigonu kade mbal ndoŋ isukusit ŋginaig le ¹⁷nu pasa ta ismba saningina: Guaze kugatok mbal nane dokta tugum kine ndakade. Guaze ŋak mbal ndo nu tugum kinig. Afu sine magenu ŋgade ta ye nane wika wakeikam pro ndawen. Ye une ŋak mbal wika wakeikam tuku prowen ŋgina.

Nyamagaŋ pinkam tuku pasa

(Mateus 9.14-17; Lukas 5.33-39)

¹⁸Mara ande Yohanus kule pisne dubiwanu mbal Farisi mbal nane Kuate tuku ŋga nyamagaŋ pinka minnaig le nane afu pro Yesus kusnanaig: Yohanus dubiwanu mbal Farisi dubikanu mbal ait afu nyamagaŋ pinkade. Ndaŋam naŋe dubinade mbal maŋau ta ke ndakade ŋginaig le ¹⁹nu lafumba saningina: Taŋgo ande nu pino tam tuku pagumba nye mbolŋge nu nuŋe mbal ndoŋ minit tukunu nane nyamagaŋ pin ndakade. ²⁰Ait ande prowa le afuŋge pro taŋgo ta nane ŋgamukŋge tuwaig le nane pitinu nyamagaŋ pinkamŋgaig.

²¹Ande nu tawi urfunu burokuwa le kumiŋ abonu tumba burok ta tukulmba zail ndaŋgate. Nu taŋawa ta kumiŋ kitek taŋge urfunu didikuwa le lato fetkamŋgat.

²²Ande nu grep kule kitek tumba agaŋmor ŋgaro urfunu sinamŋge tol ndate. Nu taŋawa ta grep kule fulilka agaŋmor ŋgaro urfunu fetka grep kule kutuke suluwamŋgat. Grep kule agaŋmor ŋgaro tur ŋgisikamŋgat. Nane grep kule kitek tumba agaŋmor ŋgaro kitek sinamŋge tolde ŋgina.

Kusem ait mbolŋge maŋau kam tuku pasa

(Mateus 12.1-8; Lukas 6.1-5)

²³Kusem ande mbolŋge Yesus nane wit piro ande sinam sinam lika nuŋe dubiwanu mbal wit alonu supika nyam nyam kinaig le ²⁴Farisi taŋgo afuŋge nane kaŋgerka Yesus sanaig: Ai si. Ndaŋam saka nane sine tuku tukul lukamba kusem ait mbolŋge nyamagaŋ kilig ŋginaig le ²⁵nu lafumba saningina: David nuŋe mbal ndoŋ nane guba ŋaigoningina le wam pile paskinaig sulumba nu wam ande kina ta tane kuyar ta burkade tae. ²⁶Abiatar nu pris suŋgo minna le David nu Kuate tuku wandek kina sulumba tukul bret Kuate am mbolŋge patikinaig ta afu kilmba nyumba

nuŋe mbal mata niŋgina le nyinaig. Bret ta taŋgo nane nye ndakade tuku. Prisŋge ndo nyade tuku ŋgina sulumba ²⁷sakina: Kuate nu kusem ait taŋgoŋge kulatkuwa ŋga pilna. Kusem aitŋge taŋgo kulatkuwa ŋga taŋgo te-mayok ndana. ²⁸Ye Ndindo Katesek Taŋgo ye kusem ait tuku gabat mata minet ŋgina.

Yesus nu taŋgo wai pagrŋŋanu wakeina

(Mateus 12.9-14; Lukas 6.6-11)

3 ¹Yesus nu maŋ kusem wandek sinam kina. Sinam taŋge taŋgo ande wai kummba pagrŋŋanu ŋak minna.

²Farisi nane nu kusem ait mboŋge taŋgo wakeiwa le pasa mboŋge palmbim tuku nu kulatka minnaig le ³nu taŋgo wainu kummba pagrŋŋanu ŋak ta sana: Ne ilmiba ŋgamu teŋge tiŋga ŋgina. ⁴Taŋakina sulumba Yesus ndek nane saniŋgina: Sine siŋgine tukul dubika kusem ait mboŋge sine afu mboŋge wam mayebe ko ŋayobe? Ande wakeibe ko balebe ŋga kusnaniŋgina le nane maninok minnaig.

⁵Taŋanaig le Yesus nu gubra tumba mbilmbilka nane kaŋgerkina ta nane ŋgamuŋgal kareŋganu ŋak tukunu nu ŋgamuŋgal pitina sulumba taŋgo ta sana: Ne wai kuitka ŋgina le nu wai kuitka wai mayekina.

⁶Taŋana le Farisi mbal paŋtiŋga mayok ka Herodus dubinaig mbal ndoŋ maŋgurkinaig sulumba Yesus balewam tuku pasa katmba ndin sotinaig.

Nane gudommba Yesus dubimba kinaig

⁷Yesus nuŋe dubiwanu mbal ndoŋ ma ta kusremba Galilea kule kualin tugum kinaig le Galilea mbal gudommba nu dubimba kinaig. ⁸Yudea ma tugu Yerusalem tumbraŋ suŋgo Idumia ma Yordan kule make sim Tirus le Sidon patukŋge tumbraŋ foŋfoŋ ta tuku mbal gudommba Yesus wam ke likina ta ismba nu tugum prowe likinaig.

⁹⁻¹⁰Nane prowe likinaig mbal Yesus nu guaze taŋgo wakeike likina ta kila tukunu guaze mbal promba nu kirewam tuku muŋgu signaŋginaig le Yesus nu ndek nuŋe dubiwanu mbal saniŋgina: Ye tuku waŋ ande madiwap. Nane gudommba muŋgu signa-signaŋga ye pipkade ŋgina.

¹¹Mara mindek bukla ŋaigonu nane Yesus kaŋgermba ka nu tugumuŋge bariŋge lika wikaraumba sakanu: Ne Kuate tuku Kiŋo ŋganu le ¹²nu ndek nane miŋge pipniŋmba nu tuku nyu te-mayok ndawaig ŋga saniŋmba minanu.

Yesus nu aposel 12 madiniŋgina

(Mateus 10.1-4; Lukas 6.12-16)

¹³Yesus nu tabe ande poŋgina sulumba nuŋe nzalimbi taŋgo wike likina le nane ndek nu tugum pronaig. ¹⁴Taŋanaig le nu nane ŋgamukŋge taŋgo 12 nu ndoŋ minam tuku madiniŋgina. Nu nane kukulniŋguwa le

nuŋe pasa kuklimba ¹⁵bukla pitaikam tuku sanŋri tam tuku ŋga nu nane madiningina.

¹⁶Nane tuku nyu kat nanŋine ta teŋenmba. Ande Simon Yesuŋe nyu kitek Petrus ŋgina. ¹⁷Ande Yakobus nu Sebedeus tuku kiŋo nuŋe. Ande Yohanus nu Yakobus tuku maib nuŋe. (Nale ar ta Yesuŋe nyu ande Boanesis ŋgina. Nyu ta tugunu Kuaila). ¹⁸Nane afu Andreus, Filipus, Bartolomeus, Mateus, Tomas. Ande Yakobus nu Alfeus tuku kiŋo nuŋe. Ande Tadeus. Ande Simon mape nyu nuŋe Selot. ¹⁹Ande Yudas Iskariotnu. Iŋgumneŋga nu Yesuŋe tuku kupet taŋgo mayok kina.

Yesuŋe nu Belsebul ndoŋ piro tuma ŋginaig
(*Mateus 12.22-32; Lukas 11.14-23; 12.10*)

²⁰Kile Yesuŋe nu tiŋga ka wande mbol kina ta nane gudommba maŋ pro maŋgurkinaig le Yesuŋe nane isukusam mata kumuŋ kuga. ²¹Yesuŋe tuku ndare tuma wam ta ismba nu itilu ŋginŋgankate ŋga idusmba nane nu tam kinaig.

²²Kile kusem pasa bitekŋganu mbal afu Yerusalemŋe ndekinaig ta ndek sakinaig: A ... bukla Belsebulŋe nu tate. Bukla kame tuku gabat Belsebulŋe sanŋri ta tuwit le nu bukla pitaikate likate ŋga sakinaig.

²³Taŋakinaig le Yesuŋe nu ndek te yalpe ŋga yaba pasa afu nane saningina sulumba sakina: Satan nu nuŋe mbal pitaikam kumuŋ e? ²⁴Gabat suŋgo ande tuku kuasmbi nane pur yimyamka nanŋine nanŋine kame buwaig ta nane sanŋri ŋak minam kumuŋ kuga. ²⁵Wande ande tuku mbal nane pur yimyamka nanŋine nanŋine kame buwaig ta nane mata sanŋri ŋak minam kumuŋ kuga. ²⁶Taŋamba ndo Satan nu nuŋe mbal pitaika pur yimyamka nane ndoŋ kame bute kande nu mata sanŋri ŋak mine ndaka ŋgisikam bafute kande.

²⁷Taŋgo sanŋgrinu ande nuŋe wande kulatkate ta ande pro nu tuku agaŋ ndende kuayaram kumuŋ kuga. Nu taŋgo sanŋgrinu te-ibeŋmba nu ndalekuwa sulumba ndo agaŋ ndende kilam kumuŋ.

²⁸Ye siŋka satingamŋgit. Taŋgo tuku une maŋau tumail pan maŋau ta ŋakmba Kuate nu sauka gilaingate tuku. ²⁹Ande nu Tukul Guwa tumail pante ta Kuate nu mbar ta sauka gilainge nda. Nu mbolŋge minmba minamŋgat ŋgina. ³⁰Nane Yesuŋe nu bukla ŋak ŋginaig tukunu nu taŋamba nane riroŋ pasa niŋgina.

Yesuŋe ina mambo kat nuŋe pronaiŋ
(*Mateus 12.46-50; Lukas 8.19-21*)

³¹Kile Yesuŋe ina nuŋe mambo kat nuŋe ndoŋ nane pro wande tugum taŋge tiŋga pasa pilnaiŋ le ³²nane maŋgur Yesuŋe te-ŋgamumba minnaiŋ ta nane nu sanaig: Ina naŋe mambo kat naŋe kulim kat naŋe nane pro kilimŋge tiŋga ne kusnaŋgade ŋginaig. ³³Taŋakinaig le Yesuŋe nu nane

saniŋgina: Tane yiŋe ina yiŋe maib kame tuku sayade e ŋgina sulumba³⁴ nu mbilka nane nu tugumŋge minyokinaig mbal ta saniŋmba sakina: Mbal te yiŋe ina yiŋe mambo kame taŋaŋ minig. ³⁵Ima nu Kuate tuku nzali dubite ta nu yiŋe maib yiŋe kulim yiŋe ina taŋaŋ minit ŋga saniŋgina.

Agan tumu tuku yaba pasa
(*Mateus 13.1-9; Lukas 8.4-8*)

4 ¹Mara ande kule kualij piyal taŋge Yesus nu maŋ nane pasa tumniŋmba minna le maŋgur suŋgo nu te-ŋgamumba maŋgurkinaig. Taŋanaig le nu waŋ ande kule mbolŋge faitka minna ta poŋga minyokina le nane maŋgur ŋak ta piyalŋge minnaig. ²Taŋamba Yesus nu yaba pasambi wam gudomma nane tumniŋmba pasa ande teŋenmba saniŋgina: ³Tane isap. Taŋgo ande nu agan tumunu bareŋniŋgam piro mbol kina. ⁴Kina ka bareŋniŋgina le tiŋnu afu ndinŋge ndeke likinaig ta sar umaŋŋge pro nye sulunaig. ⁵Tiŋnu afu kilke ndame ŋak ma mbolŋge ndeke likinaig ta kilke fudiŋndo tukunu pitik ndo maŋge pronaig. ⁶Pronaig ta ki suŋgo promba pasokina le sumbailnu sinam nzi kine ndakinaig tukunu kareŋga kume sulunaig. ⁷Tiŋnu afu ma aŋga ŋaigonu sinamŋge ndeke likinaig ta aŋgaŋge tiŋga soŋginaig le rure-rureka pro mage ndanaig. ⁸Tiŋnu afu kilke mayenu mbolŋge ndeke likinaig ta ndo alo magenaig. Maŋge pro magemba kumba ka tugunu mindek mbolŋge afu 30 afu 60 afu 100 taŋamba taŋamba alonaig. ⁹Tane kilba ŋak ndeta pasa te isap ŋga saniŋgina.

Yesus nu yaba pasambi ndo saniŋgina
(*Mateus 13.10-17; Lukas 8.9-10*)

¹⁰Nane ŋakmba sili-silinaig le Yesus nuŋe ndo minna le nuŋe dubiwanu taŋgo afu nu tugumŋge minnaig ta nane yaba pasa kame ta tuku kusnanaig le ¹¹nu ndek nane saniŋgina: Kuate nu nuŋe gageu kulatkate wam kuirok minit ta tane kila palmbim tuku ye tane maditingen. Nane afu kasomŋge minig ta nane yaba pasa ndo isig. ¹²Nane wam afu kaŋgerkade ta alonu kaŋger tiwe nda. Nane pasa isig ta tugunu katesewe nda. Nane katesemba ŋgamuŋgal biye mbilwaig le Kuate nu nane tuku une sauka gilaiŋge niŋgikat ŋga ye yaba pasambi ndo saniŋgit ŋgina.

Agan tumu tuku yaba pasa tugunu
(*Mateus 13.18-23; Lukas 8.11-15*)

¹³Kile nu nane saniŋgina: Yaba pasa satinŋit ta tane katese ndade ta ye ndaŋmba maŋ yaba pasa afumbi satinŋi le katesewamŋgaig? ¹⁴Agan tumunu taŋgo bareŋniŋgina ta Kuate tuku pasa. ¹⁵Tiŋnu ndinŋge ndekinaig ŋga sakit ta mbal afu taŋaŋ. Nane Kuate tuku pasa isig le Satan nu pitik ndo pro nane

tuku ngamunggal sinamnge pasa ta yaika tumba balete. ¹⁶Tiņnu afu kilke ndame ŋak mbolŋge ndekinaig ŋgit ta mbal afu taņaj. Nane Kuate tuku pasa isig sulumba nzali suņgo ŋak pitik ndo tade ta ¹⁷sumbailnu kugatok taņaj ait fagnu ndo dubide. Nane pasa ta dubide ta afunģe piti serningig le nane pitik ndo kusrede. ¹⁸Tiņnu afu ma aņga ŋaigonu sinamnge ndekinaig ŋgit ta mbal afu taņaj. Nane Kuate tuku pasa isig ta ¹⁹kilke te tuku piti, agaņ ndende kilam tuku nzali, nzali afu wamdus ta ŋak minig le pasa isig ta balete le alo ndate. ²⁰Tiņnu afu kilke mayenu mbolŋge ndekinaig ŋgit ta mbal afu taņaj. Nane Kuate tuku pasa ismba tumba dubimba afu alo 30 afu 60 afu 100 taņamba taņamba alo kile-mayokkade ŋga saningina.

Taņgo nu lam bulumba mayokņge pilit
(*Lukas 8.16-18*)

²¹Yesus nu maņ saningina: Taņgo lam bulumba tumba nza ko mbain kumnemņge palmbim tuku idus ndate. Nu tumba kilimņge taikate.

²²Taņamba ndo wam afu taņgo am mbolŋge kuirok minig ta ŋakmba kilimok mayok kaņgaig. ²³Tane kilba ŋak ndeta pasa ta isap ŋgina.

²⁴Taņamba nu maņ lato saningina: Tane pasa isig te ise mayewap. Tane nane afu mbolŋge maņau kade ta maņau ndui tambi ndo Kuate nu tane mbolŋge kumba maņ lato kamņgat. ²⁵Ande nu wam afu ŋak minit ta Kuateņge nu maņ lato tuwit. Ande nu wam denkanu minit ta Kuateņge nu tuku wam fudiņndo ta yaite ŋgina.

Agan tumunu prowam tuku yaba pasa

²⁶Yesus nu pasa ndui ta tuturmba sakina: Kuate nu nuņe gageu tugeka suņgokate wam ta yaba pasa te suk. Taņgo nu agaņ tumunu kilmba kilke mbolŋge bareņningit. ²⁷Bareņninge denpurmba ka furir nu kinymba ki ait mbolŋge aboņga likate. Nu taņamba lika minit le agaņ bareņningit ta maņge promba ka ka sugokade. Maņge ta ndaņndaņmba sugokade ta nu katese ndate. ²⁸Kilkeņge kulatkate. Maņge prode sulumba kuzru waņe-waņeka sugoka kumba ka alode. ²⁹Ait kumuņga manderkade le nu pitik ndo ka alonu kilit ŋga sakina.

Mastet tiņnu tuku yaba pasa
(*Mateus 13.31-32; Lukas 13.18-19*)

³⁰Kile Yesus nu maņ sakina: Kuate nuņe gageu tugeka suņgokate wam ta mastet tiņnu tuku maņau suk. ³¹Mastet tiņnu nu agaņ ŋai fudiņndo. Agaņ tumunu afu ŋakmbaņge nu lide ta ³²taņgo nu tumba ŋgukate le nu promba suņgoka kumzaņel ail ŋakmba liniņgit. Wainu sugokade le sar umaņ te patika nzaņ taņge minig tuku ŋgina.

³³Yesus nu taņamba yaba pasa afu gudommbambi pasa tumninganu. Nane ismba katesewanu le nu maņ yaba pasa ande saninganu. ³⁴Nu

pasa ande te-mayokmba sa ndaninganu. Nu nuje dubiwanu tango ndon minmba nane ndo pasa alonu saninganu.

Yesus nu kule le bubre peunikina
(*Mateus 8.23-27; Lukas 8.22-25*)

³⁵Mara ait ndui ta ki butungam bafuna le Yesus nu nuje dubiwanu mbal saningina: Sine kule kualij sim kab ngina. ³⁶Tanjaka nane mangur sunjo ta kusreka Yesus minna waj ta ponga kinaig le nane afu waj kise ponje lika nu ndon kinaig.

³⁷⁻³⁸Kumba minnaig le Yesus nu waj pine mbolnge gabat tatu pilmba nu kinymba gilaingina. Kinymba gilaingina le bubre sunjo tingina le kule tongel tinga mbalo sugo tinge lika waj katmba kule waj sinam kumba ligam bafuna le nane ndek nu kuanemba sanaig: Tum Tanjo, sine ngisikam bafuweg te ne idus ndate e nginaig le ³⁹nu abonga tinga bubre kule ta sanike likina sulumba sakina: Maninka ibej ka baslengap ngina le bubre ndek mukumba ma betkirembe kule basle mayena.

⁴⁰Tanjana le Yesus nu mbilka nane saningina: Ndanam tane wamdus fulilkade. Tane Kuate nu kumuŋ kuga nga idusde e ngina le ⁴¹nane ndek kuru-kuruka nanjine nanjine sakinaig: i ... Tanjo te nu ima suk a. Bubre kule mata nu tuku pasa isik nginaig.

Yesus nu tango bukla njak wakeina
(*Mateus 8.28-34; Lukas 8.26-39*)

5 ¹Kile Yesus nane kule kualij sim ka Gerasa mbal tuku ma ta mbol pronaig. ²Ma ta mbolnge tango ande bukla njak mindesij patikinaig tuku ma mbolnge minanu. ³Tango kame nane nu biye timba muli kareŋnumbi mata ndalekam kumuŋ kuga. ⁴Nane afunje muli kareŋnu kilmba nu tuku wai kupe ndalekanu ta nu mburerika wai kupe mbolnge muli ta purpurnjmba minanu le nane nu te-ibenam fugunaig. ⁵Nu furir mafej mindek mindesij patikanu ma mbolnge tabe ponj pilemba witimba ndamembi nuje ngaro katmba minanu.

⁶Nane ma ta mbol promba Yesus nu waj kusrembe ibej kina le tango bukla njak ta maskenŋe nu kanjermbe pinderka nu tugum promba dagol tidrongina. ⁷⁻⁸Tanjana le Yesus nu bukla sana: Guwa njayonu, ne tango te kusrembe mayok kaye ngina le bukla tanje nu wi kuenjka sarsarmba sana: Yesus, Sunjo Kuate tuku Kiŋo, ne ye ndon wamdus tuma kuga. Ye Kuate am mbolnge ne sanet. Ne piti ser ndaya ngina.

⁹Tanjakina le Yesus ndek nu kusnana: Nanje nyu ima ngina le nu lafumba sakina: Ye tuku nyu Kame Kuasmbi. Sine gudommbe tenje mineg ngina. ¹⁰Tanjakina sulumba nu sanjri tinga sarsarmba sana: Ne kukulsingja le ma kise ande mbol nda kab ngina.

¹¹Tabe ta mbolnge mbo afu sunjarka mine likinaig le ¹²guwa njagonu nane Yesus sarsarmba sanaig: Sine kukulsingja le mbo kame si tuku

fungul sinam kab nginaig le nu wokina. ¹³Wokina le ngaigonu tango ta kusremba kumba ka mbo fungul sinam kine likinaig le nane sangri jak pinder-pindermba tabe te-tirok ta dubimba biri-baringa kule kualij butonu sinam kumba ngisike sulunaig. Mbo kame ta gudommba 2,000 tajaŋ.

¹⁴Kile mbo kulatkanu mbal kua ka pinder-pindermba kinaig ka tumbraŋ sungo mbolŋge tumbraŋ kilimŋge nane jakmba saniŋginaig le nane afu isnaig sulumba nane suk agaŋ ta kaŋgeram kinaig ka ¹⁵Yesus tugum promba tango bukla jak minna ta kile nu tawi tiŋmba wamduŋ kuyar mayenu jak minna le kaŋgermba nane piriri ŋayonaig. ¹⁶Taŋanaig le nane wam amboŋga kaŋgermba mbal taŋge nane pronaig mbal taŋgo bukla jak ta tuku wam, mbo maŋau ke likinaig ta jakmba kubeu niŋginaig le ¹⁷ismba nane ndek Yesus sarsarmba nu nane tuku ma kusremba kuwa ŋga sanaig.

¹⁸Yesus nu waŋ poŋga minna le tango amboŋga bukla jak minna ta nu Yesus ndoŋ kambim tuku sarsarna le ¹⁹nu peumba sana: Ne luka naŋe tumbraŋ kaye sulumba Sungo nu ne sinanumba ne mbolŋge wam mayewat ta naŋe gulab kame kubeu niŋga ŋgina. ²⁰Taŋakina le nu luka kumba Dekapolis tumbraŋ 10 ta mbolŋge lika Yesus nu mbolŋge wam mayenu kina ta kubeu niŋgina le nane jakmba ismba pirerek purkinaig.

Yesus nu kulim te-timba pino ande wakeina

(Mateus 9.18-26; Lukas 8.40-56)

²¹Yesus nu maŋ luka waŋ mbol mbol kule kualij tem ilna ta nane maŋgur jak pro nu te-ŋgamunaig le nu piyal taŋge minna. ²²Minna le kusem wande kulatkanu tango ande nyunu Yairus nu pro Yesus kaŋgermba nu tugumŋge ŋgurngurka ndeka sarsarmba sana: ²³Ye tuku kulim tawo ndo minit. Ne kumba naŋe waimbi ŋgarosu kirewa le nu aboŋga mayekuwa ŋgina. ²⁴Taŋakina le Yesus nu ndoŋ kina le nane gudommba nu te-ŋgamumba dubimba kinaig.

²⁵Pino ande nu mara mindek tambun guaze jak minmba minna le yar 12 kina. ²⁶Nu dokta gudommba tugum kina le nane nu wakeiwewe piŋŋginaig. Nu nane piyaniŋmba nuŋe ndametij mata panke suluna ta guaze sunŋoka ŋayona. ²⁷Pino ta nu Yesus tuku nyu isna sulumba nu tango ŋgamuk kina ka Yesus ŋgumnemŋge nu tuku tawi kirena. ²⁸Kiremba nu teŋenmba idusna: Ye nu tuku tawi ndo kirewi ta ye mayekamŋgit ŋga idusna. ²⁹Nu taŋamba tawi kirena le guaze ta kugana le kamusna.

³⁰Yesus tuku sangri ande nu kusrena le kamusmba nu mbilka nane kusnaniŋgina: Imaŋge ye kireyat ŋgina le ³¹nuŋe dubinaig mbal ndek Yesus sanaig: Ai ta. Nane gudommba ne te-ŋgamunumba signanade. Ndaŋam imaŋge ye kireyat ŋgate ŋginaig. ³²Taŋakinaig le Yesus nu

mbilka agar nu kirena ta kanjeram tuku sotina. ³³Sota minna le pino nu mayekina ta katesemba nu kuru-kuruka ngarosu piririmba mayok kumba Yesus tugumnge ngurngurka ndeka pasa jakmba kile-mayokkina le ³⁴nu ndek sana: Kulim, ne ye tuku sangri tomba tingate tukunu ne mayekat. Ne wamdus bulok jak kaye ka maye mina ngina.

³⁵Nu pasa ta saka minna le kile nane afu Yairus tuku wandeknge pro nu sanaig: Ne tuku kulim buk kumat. Ne ake sinaŋ Tum Tanjo te piro kareŋ tuwe ndaka nginaig ta ³⁶Yesus nu pasa ta nda isanu sukmba kusem wande kulatkanu tanjo ta sana: Ne wamdus fulil ndaka. Ne ye tuku sangri tomba tingate ta ndo idusmba mina ngina.

³⁷Tanakina sulumba nu nane jakmba nu ndoŋ kinaig ta peuniŋmba Petrus Yakobus maib nuŋe Yohanus nane ndo kilmba kina. ³⁸Nane kusem wande kulatkanu tanjo tuku wande tugum pronaiŋ ta nane gudommba malmbi wikaraumba zigna sunjo mayok kina le kanjerkina.

³⁹Kile Yesus nu wandek sinam kina ka nane saniŋgina: Ndanam tane sunjomba malmbika zigna tinga minig. Kulim te kume ndakat. Nu kinymba minit nga saniŋgina le nane ndek nu nzumilnaiŋ. ⁴⁰Tananaig le Yesus nu nane jakmba mayok kuwaiŋ nga pitaika kulim tuku ina mam nu ndoŋ minnaiŋ mbal turmba kilmba mindesiŋ tugum kinaig. Kulim ta nu yar 12 jak.

⁴¹Kile Yesus nu mindesiŋ tuku wai biymba sana: *Talita kum* ngina. (Pasa ta tugunu: Kulim ne tinga). ⁴²Tanakina le nu pitik ndo aboŋga tinga lika minna le nane kanjernaig sulumba pirerek purka wamdus sulunaig le ⁴³Yesus nu nane peuniŋmba afu wam ta kubeu nda niŋgap ngina sulumba sakina: Kulim nyamagan tape le nyuwa ngina.

Nasaret mbal Yesus talanaig

(*Mateus 13.53-58; Lukas 4.16-30*)

6 ¹Yesus nu tinga nuŋe dubiwanu mbal ndoŋ ma ta kusremba luka nuŋe tumbraŋ tuguk pronaiŋ. ²Pro kusem mbolnge nu nane tuku kusem wande sinam kumba nu tinga nane pasa tumniŋmba minna le nane pasa isanaiŋ mbal pirerek purka sakinaig: i ... Sangri ta imange nu tuna. Ima tugumnge kila sunjo ta tina. Nu nuŋe waimbi wam sangrinu kitek ke likate a. ³Tanjo te nu wande pilit tuku tanjo. Nu Maria tuku kiŋo. Yakobus Yosef Yudas Simon nu nane tuku aba nanjine. Kulim kat nuŋe mata tumbraŋ tekok nga saka nane Yesus talamba gubra tinaig.

⁴Tananaig le Yesus ndek nane saniŋgina: Kuate tuku tuan tanjo nane jakmbange nu tuku nyu te-mayokde. Nuŋe tumbraŋ tuguk nuŋe ndare tuma nuŋe tira kat nuŋe nanenge ndo nu talade nga saniŋgina.

⁵⁻⁶Nane nu talanaig tukunu Yesus nu wamdus teroka nane ngamuknge wam sangrinu afu ke ndakina. Nu guaze mbal ndui ndui ndo nuŋe waimbi kigreka nane wakeikina.

Yesus nu aposel 12 piro ningina

(*Mateus 10.5-15; Lukas 9.1-6*)

Yesus nu tumbraŋ ŋakmba wam paguniŋmba lika minmba ⁷nu nuŋe taŋgo 12 ta wika kile-maŋgurka nane guwa ŋaigonu pitaikam tuku saŋgri ningina sulumba ar ar kukulniŋgam bafumba saniŋgina: ⁸Tane kambim ŋga taŋgine ndametiŋ pale fat nyamagaŋ ta ŋakmba kusreka ndumndum ndo biymba kape. ⁹Kupe ŋgaro patikap sulumba tawi ndindo ndo silikap. ¹⁰Taŋamba tane kape sulumba wande ndaŋ poŋga ndeta taŋge ndo minmba piro ka ka kambim ŋga wande ta maŋ kusrewap. ¹¹Tumbraŋ ande tane kilam mbulmba ko pasa kukliwap le pitaiwaig kande tane kambim bafumba nane katesemba rironkuwaig ŋga tuptup kupe sina mbolŋge deŋganu minig ta nane am mbolŋge paurngaŋ ŋgina.

¹²Nu wam pagu deŋpurmba nane kukulniŋgina le kumba ka pasa kuklimba taŋgo pino ŋgamuŋgal biye mbilmba maŋau ŋaigonu kusrekuwaig ŋga saniŋmba minnaig. ¹³Nane bukla pitaike lika nane gudommba guaze ŋak gabat mbolŋge gureŋ kutunaig le mageke likinaig.

Herodus nu Yohanus balena

(*Mateus 14.1-12; Lukas 9.7-9*)

¹⁴Yesus tuku nyu suŋgoka tugekina le nane afu ismba sakinaig: Yohanus kule pisne taŋgo kumna ta nu maŋ aboŋga tiŋgina. Ta tuku nu saŋgri kitek ŋak wam ta ke likate ŋga saka minnaig. ¹⁵Taŋakinaig le nane afu ndek sakinaig: Nu Eliange ŋginaig le afuŋge nu tuan taŋgo ande ambokok taŋaŋ ŋginaig le ¹⁶mandor Herodus nu pasa ta ismba ndek sakina: Yohanus buk ŋjinfok kat puren ta nu maŋ aboŋgina ŋga sakina.

¹⁷⁻¹⁸Yohanus kumna ta tugu teŋenmba. Herodus nu mambo nuŋe Filipus tuku pino Herodias yaimba nuŋe pinonu tina le Yohanus ndek nu sawe lika sana: Ne mambo naŋe tuku pino yaimba tina ta ne tukul lukamba mbarte ŋgina. Ta tuku Herodus nu afu kukulniŋgina le Yohanus biye timba ndaleka tumba muli wandekŋge pilnaig le minna.

¹⁹Herodias nu Yohanus tuku gubra tumba nu balewam tuku ndin sotina ta kumuŋ kuga. ²⁰Ta ndaŋam? Yohanus nu taŋgo tiŋreknu. Nu Kuate tuku taŋgo tukunu Herodus nu kuru-kuruka nu kulatka minna. Herodus nu Yohanus tugum kambinu le nu Kuate tuku pasa sawanu le ismba nu wamdus te-sulumba pitina ta nu Yohanus tuku pasa maŋ lato isam tuku nzali suŋgo ŋak minna.

²¹Taŋamba minnaig ma ma ait ande Herodias nu Yohanus balewam tuku ndin kaŋgerna ta teŋenmba. Herodus ina nuŋeŋge te-pilna ait ta mayok kina le nu pagumba nye suŋgo pilmba nu kumnemŋge minnaig mbal kame gabat sugo sugo Galilea nyu ŋak ta ŋakmba wike likina le pronaig. ²²Nane isukusmba minnaig le Herodias kulim nuŋe pro nane am

mbolŋge kupesna le Herodus nuŋe gulab kat nuŋe ndoŋ nu tuku kupes ta kaŋgermba nzaliniŋgina. Kile mandor Herodus nu ndek kulim ta sana: Ne ame agaŋ nzalinu saya ta ye ne tanmbimŋgit. ²³Ye ki am mbolŋge ne sanet. Ye yiŋe agaŋ ndende kulatket te ŋgamuŋge fetka inumnu tam tuku saya ta mata ye ŋgailne nda ŋgina. ²⁴Taŋakina le kulim ta kilim ka ina nuŋe tugum kumba ndek kusnana: Ina, ye ame agaŋ nu yabaŋi e ŋgina le nu lafumba sakina: Yohanus kule pisne gabatnu yabaŋa ŋgina le ²⁵nu maŋ luka gabat suŋgo tugum kumba sana: Ne kile ndo Yohanus kule pisne gabatnu nza ŋak sa ŋgina.

²⁶Taŋamba sana le Herodus nu ismba nu ndek ŋgamuŋgal piti suŋgo tina ta nu buk nuŋe pasa saŋgri pilena le nane ŋakmba isnaig tukunu nu nuŋe pasa kuerka pitaiwe fuguna. ²⁷Taŋamba nu ndek kame taŋgo ande Yohanus gabatnu tumba te prowa ŋga kukulna le nu muli wande mbol kina sulumba Yohanus ŋinfok kat purna. ²⁸Kat purmba gabatnu nza ŋak tumba pro kulim mbanzo ta tuna le nu ndek tumba ka ina nuŋe tuna.

²⁹Yohanus nuŋe dubinaig taŋgo nane wam ta ismba ka nu tuku mindesiŋ tumba kumba ka ndame burok sinamŋge pilnaig.

Yesus nu taŋgo 5,000 isukusneniŋgina

(Mateus 14.13-21; Lukas 9.10-17; Yohanus 6.1-14)

³⁰Kile Aposel kame nane luka Yesus tugum promba nane pasa tumniŋmba wam afu ke likinaig ta ŋakmba kubeu tunaig.

³¹Ma ta mbolŋge nane gudommba Yesus tugum luluka minnaig le nane isukusam kumuŋ kuga tukunu nu nuŋe dubiwanu taŋgo saniŋgina: Sine ma yamok mbol kab sulumba mabtube ŋgina.

³²Nane waŋ poŋga ma yamok ande mbol kambim bafunaig ta ³³nane gudommba Yesus nane kambim bafunaig ta katesemba naŋgine tumbraŋ kusreke lika ndinmba pinder-pindermba ma kambim bafunaig ta mbol amboŋga pronaig. ³⁴Kile Yesus nane ka ibeŋ ka nu taŋgo pino gudommba kaŋgerka nane sipsip kulat taŋgo kugatok taŋaŋ ŋga nane sinaniŋgina. Taŋamba nu ndek wam gudommba tumniŋgina.

³⁵Taŋamba minna le ki butuŋgam bafuna le nuŋe dubiwanu taŋgo pro nu sanaig: Sine ma baknu mbolŋge mineg. Buk furiramŋgat. ³⁶Ne nane kukulniŋga le kuwaig ka tumbraŋ afu patukŋge wande afu kasomŋge nane taŋge nyamagaŋ piyaniŋmba nyuwaig ŋginaig le ³⁷nu ndek sakina: Tanenŋge nyamagaŋ niŋgap le nyuwaig ŋgina. Taŋakina le nane ndek nu sanaig: Yoi. Sine soŋ 20 kilmba ka bret gudommba piyaniŋbe ŋga iduste e ŋginaig le ³⁸nu ndek saniŋgina: Tane bret giganmba ŋak minig? Kape ka mambilap ŋgina le nane kinaig ka bret 5 kualegaŋ kareŋganu armba ndo kaŋgerka pro Yesus kila sanaig.

³⁹Kile Yesus nu taŋgo pino ŋakmba maŋgur nduik nduik pibi mbol taŋge minyokuwaig ŋga saniŋgina le ⁴⁰nane afu 50 afu 100

taɲamba taɲamba minyoke likinaig. ⁴¹Minyoke likinaig le Yesus nu bret foɲfoɲ 5 kualegaɲ ar ta kilmba tandeka samba mbol ambe mambilmba Kuate gare pasa tumba bret fetfetmba nuɲe dubiwanu taɲgo niɲgina le nane walmba niɲge likinaig. Kualegaɲ ar ta mata nu fetfetmba walmba nane niɲgina le ⁴²nane ɲakmba kilmba nyinaig le maroniɲgina. ⁴³Nane kualegaɲ bret fetfetna ta bateɲnu kilmba sambe 12 ligneniɲginaig. ⁴⁴Bret nyinaig mbal ta gudommba taɲgo ndo burkinaig ta 5,000.

Yesus nu kule kualij mbol mbol likina

(Mateus 14.22-33; Yohanus 6.16-21)

⁴⁵Kile Yesus nu maɲgur suɲgo ta kukulniɲmba nane naɲgine tumbraɲ tumbraɲ kuwaig ɲga saniɲgina sulumba ndek nuɲe dubiwanu taɲgo amboɲga waɲ poɲga luka kule kualij sim Betsaida kuwaig ɲga saniɲgina. ⁴⁶Nane kine sulunaig le nu tiɲga kumba ka tabe ande poɲga Kuate ndoɲ pasatam kina.

⁴⁷Furirna le nuɲe dubinaig taɲgo waɲ ɲak kule kualij fandoɲge minnaig le Yesus nu nuɲe mata ibeɲge minmba ⁴⁸bubre nane tumailamɲge prona le nane piro kareɲka koika kumba minnaig le kaɲgerkina.

Mafewam patukina le Yesus nu tiɲga ka kule mbol mbol lika kumba ka ka nane tugum promba nane liniɲgam idusna. ⁴⁹⁻⁵⁰Nane nu kule mbol mbol lika ilna le kaɲgermba mindekanu ande ilit ɲga kuru kuru ɲayomba wikaraunaig le nu pitik ndo saniɲgina: Tane kuru kuru ndakap. Te yeɲge. Tane wamdus bulka piti ndatiɲguwa ɲgina.

⁵¹Taɲakina sulumba Yesus nu waɲ poɲga nane ndoɲ minna le bubre mukuna. Taɲana le nane wam ta kaɲgermba piriri ɲayomba am go sulumba minnaig. ⁵²Ta ndaɲam? Yesus nu buk nane gudommba bret niɲgina wam ta nane kaɲgermba ɲgamuɲgal tukulok minmba nu tuku saɲgri katese ndanaig tukunu nane piriri ɲayonaig.

Yesus nu Genesaretɲge guaze afu wakeikina

(Mateus 14.34-36)

⁵³Nane kumba ka kule kualij pakarka Genesaretɲge ibeɲ ka waɲ ta muli pannaig. ⁵⁴Nane ibeɲ kinaig le mbal afu pitik ndo Yesus prona ta kaɲgermba ⁵⁵pinder-pindermba tumbraɲ ɲakmba pasa pilmba pilmba kinaig le nane Yesus minna ma ta isnaig sulumba guaze mbal nzaɲnzaɲ mbolɲge patika sukunɲga kilmba nu tugum prowe likinaig.

⁵⁶Nu tumbraɲ sugo sugo ko tumbraɲ foɲfoɲ mbol prowe likanu ta nane naɲgine guaze mbal kilmba maɲgur ma mbolɲge patika Yesus tuku tawi ndo kirewam tuku nu sarsaranu. Taɲamba nu tuku tawi kirenaig mbal kame ta ɲakmba mageke likinaig.

Wa kat nanjine tuku tukul
(*Mateus 15.1-9*)

7 ¹Kusem pasa biteknganu mbal afu Yerusalemnge ndekinaig ta nane Farisi tanjo afu ndonj pro Yesus tugumnge manjurka minnaig. ²Tanjamba minmba Yesus dubiwanu tanjo afu nane tukul dubi ndamba wai minya ndanja isukusnaig le kanjerkinaig. ³Farisi tanjo Zu mbal njakmba wa kat nanjine tuku tukul dubimba wai minya ndanja kutur njak isukuse nda. ⁴Nane pro maket mbolnge luka kumba ka kule pisig sulumba ndo isukusig. Nane wa kat nanjine tuku tukul gudommba tanjamba dubikade. Tukul afu waim nza ta njakmba minya mayemba ndo patikade.

⁵Kile Farisi tanjo kusem pasa biteknganu mbal Yesus kusnanaig: Ndanam saka naje dubinade mbal nanjine mine manjau mbolnge singine wa kat singine tuku tukul manjau lukade. Nane wai kutur njak isukusig nginaig le ⁶nu ndek nane saningina: Aisaia tuku dir pasa ande kumumbi tane yabri mbal mbol mayok kinit. Nu tejenmba Kuate tuku minje kuyarna.

Mbal te nane minjembi ndo ye kumnemnge minanu sukde. Nanjine ngamungal ye maskenje minig.

⁷Nane ye mbarinyade ta alo kugatok. Nane tanjo tuku wamdus te-mayokmba Kuate tuku pasa tanjanj tumningig. *Aisaia 29.13*

⁸Tane Kuate tuku tukul kusreka tanjo tuku tukul ndo kilmba dubikade ngina.

⁹Yesus nu manj lato saningina: Tane singine wa kat singine tuku tukul kulat mayemba Kuate tuku tukul kusrekam tuku wamdus kuyar mayenu njak. ¹⁰Moses nu Kuate tuku tukul ande tejenmba sakina: Tane ina mam tuku nyu kurauka minje kumnemnge minap. Ande nu ina mam nuje tapra pasa sanikuwa kande nu balewap nga sasingina. ¹¹⁻¹²Tane tukul ta lukamba tejenmba sakade. Ande nu ina mam nuje sanikit: Ye aganj afu tikam tuku ta yije aganj ndende njakmba ta o buk Kuate tuku nga madiningen ngate le tane nu aganj kame ta ina mam nuje nike ndaka turkam tuku ndin tukulde. ¹³Tanjamba tane singine wa kat singine tuku manjau ndo dubikade sulumba Kuate tuku pasa kile-sikade. Tane manjau tanjanj gudommba ke likade nga saningina.

Ngamungal njaigo siglikam tuku pasa
(*Mateus 15.10-20*)

¹⁴Kile Yesus nu nane minnaig mbal ta manj te yalpe nga saningina: Tane njakmba pasa te ismba kila pile mayewap. ¹⁵Tanjo nu aganj mayoknge minit le tumba nyate aganj tanje nu tuku ngamungal kutur tuwe ndakate. Nu nuje wam njaigonu ngamungal sinamnge kile-

mayokkate tanje ngamunjal kutur tuwig. ¹⁶ [Tane kilba njak ndeta pasa ta isap ngina.]

¹⁷Tanjakina sulumba Yesus nu nane kusreka wande mbol kina le nuje dubinaig tanjo nane yaba pasa ta tuku Yesus kusnanaig le ¹⁸nu ndek saningina: Tane mata kila kugatok minig e? Tanjo nu aganj mayoknje minit le tumba nyate tanje nu tuku ngamunjal kutur tambim kumuñ kuga. Tane wamdus pulu ndatingit e? ¹⁹Nyamaganj tanjo tuku ngamunjal sinam kine ndakate. Falngu sinam kumba nu sumbikate le mayok kinit ngina. Nyamaganj njakmba tukul kugatok njakmba sine nyam tuku minig ta Yesus nu yaba pasa tembi sine tumsingina.

²⁰Nu manj lato nane saningina: Tanjo nuje wam njagonu kile-mayokkate tanje nu kutur tuwig. ²¹Tanjo tuku ngamunjal sinamnje wamdus njagonu, fare manau kutur njak, kuayar manau, tanjo bale manau, ²²pino kuayar, afu tuku aganj ndende kilam tuku piriride, wam njagonu, yabri manau, kiko kugatok une manau, afu tuku mine mayenu tuku am kikonj tingade, waje pasa, mbe mbol mbol wam, nginngan manau ²³wam njagonu njakmba tanje tanjo sinamnje mayok ka nu tumba kutur tuwig nga saningina.

Kasomok pino ande Yesus tala ndana
(*Mateus 15.21-28*)

²⁴Kile Yesus nu tinja Tirus ma tugu mbol kina ka tanje wande ande ponja nane afu nu minna ta katese ndawaig nga idusna ta kumuñ kuga. ²⁵Pino ande kulim nuje bukla njak ta nu buk Yesus tuku nyu ismba pro nu tugumnje dagol tidronja lokina. ²⁶Pino ta kasomok pino. Nu Finisianu Siria ma mbolok pino ande.

Buklanje kulim nuje tina ta Yesusnje pitaiwa nga nu sarsarimba minna le ²⁷nu ndek pino ta sana: Ande nu kiño kame tuku nyamaganj yaika age niñgit ta nu wam maye ndate. Nu ambonja nuje kiño kame isukusneningguwa ngina.

²⁸Tanjakina le pino ta ndek nu sana: Sunjo, ta son ta age nane mata kiño kame tuku nyamaganj fambonu mbain kumnemnje ndekade le nyade tuku ngina le ²⁹nu ndek sana: Ne tanjamba sakate tukunu ne luka kaye. Bukla ta kulim naje buk kusrewat ngina le ³⁰nu tinja luka ka nuje wande mbolnje kulim nuje kinyam mbili mbolnje minna le kanjerna ta bukla buk kulim kusrena.

Yesus nu kilba tukulok tanjo wakeina

³¹Yesus nu tinja Tirus ma tugu kusremba Sidon limba Dekapolis sinamnje tumbraj 10 ta ngamu fetka Galilea kule kualij tugum kina. ³²Ka ta prona le nane afu tanjo ande mane gileb gileb kilba tukulok mindemba Yesus tugum promba nuje tanjo ta mbolnje wai pilwa nga

sarsarumba minnaig le ³³nu tanjo ta tumba te-yamokmba waitok kilba burok sirmba ndek nguspeka nu tuku mane kirena sulumba ³⁴samba mbol ambe tandeka mabsen supimba tanjo ta sana: *Efata* ngina. (Pasa ta tugunu: Ne buroka). ³⁵Tanjakina le kilba buroka mane bulka pasa perfernu tina.

³⁶Yesus nu pasa sangrimba nane wam ta kube ndawaig nga peuningina ta nane ndek saka saka lika ³⁷nane wamdus te-sulumba sakinaig: Tanjo te nu wam njakmba ke mayete. Kilba tukulok nane mata pasa isig. Mingge tukulok pasa perfernu sakade nginaig.

Yesus tanjo 4,000 isukusneningina

(*Mateus 15.32-39*)

8 ¹Ait ta mbolnge tanjo gudommba man pro Yesus tugumnge manjurka nyamagan kugatok minnaig le nu nuje dubinaig tanjo te yalpe nga saningina: ²Mbal te pro ye ndon manjur minig te ki kejmba buk kugade. Nanjine nyamagan ta nye suglukinaig tukunu ye nane tuku sinayate. ³Ye nane gubak kukulningi le kuwaig ta nane nanjine tumbran kambim nga ka ndinngge gubanu baklelbekaig. Afu nane tumbran maskenok ngina.

⁴Tanjakina le nuje dubiwanu mbal ndek nu sanaig: Ma baknu te aninge nyamagan kilmba niñbe le nyuwaig nginaig le ⁵nu ndek nane kusnaningina: Tane bret giganmba njak e ngina le nane lafumba sakinaig: Sine bret 7 ndo njak nginaig.

⁶Kile Yesus nu nane manjur sunjo ta minyokuwaig nga saningina sulumba bret fonjon 7 ta kilmba Kuate gare pasa tumba nu fetfetmba nuje dubiwanu tanjo ningina le nane kilmba walmba ninge likinaig. ⁷Kualegan karenjanu fonjon ta mata kilmba Kuate gare pasa tumba nuje dubiwanu tanjo niñmba njakmba walap ngina. ⁸Nane tanjamba walnaig le tanjo pino njakmba kilmba nyinaig le maroningina. Agan fetfetna bateñnu ta kilmba nane sambe 7 ligneninginaig. ⁹Isukusnaig mbal ta gudommba 4,000 tanjan.

¹⁰Kile Yesus nu mbal ta kukulningina le kinaig le nu pitik ndo nuje dubinaig tanjo ndon wan ponja Dalmanuta ma mbol kinaig.

Nane wam kitek sangrinu kanjeram sakinaig

(*Mateus 12.38-42; 16.1-4; Lukas 11.29-32*)

¹¹Farisi tanjo afu pro Yesus ndon kualeyauka minnaig sulumba nu tagowam tuku wam kitek sangrinu ande te-mayokuwa le kanjeram sanaig. ¹²Tanjamba sanaig le Yesus nu wamdus piti tumba mabsen supimba saningina: Tane ait te mbolnge minig mbal tane ndanam ye tuku sanjri kanjeram idusde? Ye siñka satinngamngit. Ye tane wam kitek sangrinu ande tumtinge nda ngina. ¹³Tanjamba nu nane kusreka nu man wan ponja kule kualij sim kina.

Farisi le Sadusi mbal tuku maŋau
(*Mateus 16.5-12*)

¹⁴Nane prepreka bret suŋgomba kile ndakinaig. Bret ndindo ndo waŋ mbolŋge minna.

¹⁵Kile Yesus nu nane saniŋgina: Tane Farisi mbal le Herodus tuku yis ta rironkap ŋgina. ¹⁶Taŋakina le nane naŋgine naŋgine saka ismba sine bret kugatok ta tuku nu sakate inde ŋga saka minnaig le ¹⁷nu nane tuku wamodus katesemba saniŋgina: Ndaŋam tane bret kile ndakaig ta tuku saka minig? Tane minanu ndui ta ndo minmba ye tuku saŋgri katesemba wamodus pulu ndatingit? Tane ŋgamuŋgal tukulok minig kande. ¹⁸Tane am kugatok taŋaŋ agaŋ kaŋger nda kade. Tane kilba kugatok taŋaŋ pasa ise ndakade. Ye wam afu ke liken ta tane gilaingade e? ¹⁹Ye nane 5,000 tuku bret 5 fetfeten ta tuku bateŋnu sambe giganmba ligneniŋginaig ŋga kusnaniŋgina le nane lafumba sakinaig: Sambe 12 ŋginaig le ²⁰nu maŋ lato kusnaniŋgina: Bret 7 nane 4,000 tuku fetfeten ta tuku bateŋnu sambe giganmba ligneniŋginaig ŋgina le nane ndek sakinaig: Sambe 7 ŋginaig. ²¹Taŋakinaig le Yesus nu nane kusnaniŋgina: Kile tane katesede e ŋgina.

Yesus nu Betsaidanŋe taŋgo am tukulok wakeina

²²Kile nane kumba ka Betsaida tumbraŋ pronaig. Pronaig le nane afu taŋgo am tukulok mindemba pro Yesusŋge kirewa ŋga saŋgri tiŋga nu sarsarimba minnaig. ²³Taŋamba minnaig le nu ndek taŋgo am tukulok ta waimbi biymba tumbraŋ kusremba kilim kinaik. Kinaik ka taŋge nu taŋgo ta tuku am ŋguspenu sulumba nuŋe wai nu tuku am mbolŋge patika kusnana: Ne agaŋ ande kaŋgerte e ŋgina le ²⁴nu tandeka mambilmba sakina: Ye taŋgo kaŋgerket ta nane ail likanu suk kaŋgerket ŋgina.

²⁵Taŋaka sana le Yesus nu maŋ wai am mbolŋge patikina le nu am tidinga mambilmba am mayekina le nu agaŋ ŋakmba kaŋger magekina le ²⁶nu taŋgo ta sana: Ne tumbraŋ te nda kaye. Nane ŋakmba laipniŋmba naŋe tumbraŋ tuguk kaye ŋgina.

Petrus nu Yesus Kuateŋge madina taŋgo ŋgina
(*Mateus 16.13-20; Lukas 9.18-21*)

²⁷Yesus nu nuŋe dubiwanu taŋgo ndoŋ kumba ka Sesarea Filipi ma tugu tuku tumbraŋ afu mbol kine likinaig. Kumbaŋge nu nuŋe dubiwanu mbal kusnaniŋgina: Taŋgo pino nane ye ima ŋgade ŋgina le ²⁸nane ndek nu sanaig: Afu ne Yohanus kule pisneŋge ŋgade. Afu ne Elianŋe ŋgade. Afu sakade ne tuan taŋgo ande ŋginaig. ²⁹Taŋakinaig le nu nane kusnaniŋgina: Tane ye ima ŋga idusde e ŋgina le Petrus nu lafumba sana:

Ne Kristus Kuatenge madinina tango ngina. ³⁰Tanjakina le nane nuje nyu ta afu sa ndaningam tuku peuningina.

Yesus nu nuje kumam tuku saningina

(Mateus 16.21-28; Lukas 9.22-27)

³¹Kile Yesus nu tugu pilmba nane wam paguka saningina: Ye Ndindo Katesek Tango piti gudommmba kilamngit. Israel mage mage pris gabat kusem pasa biteknnganu mbal nane ye pitaiyuwaig le afunge ye baleyamngaig. Ye kumi sulumba mara kenju mbolnge tinungit ngina.

³²Yesus nu piti ta te-mayokmba saningina le Petrus ndek nu tumba te-yamokmba sawe lika minna. ³³Tanjamba minna le nu mbilka nuje dubiwanu tango afu kanjerka Petrus sawe lika sana: Satan, ne kua kaye. Ne Kuate tuku wamdus pitaimba tango tuku wamdus ndo dubite ngina.

³⁴Kile Yesus nu nuje dubiwanu tango mangur sungo ta turmba te yalpe nga saningina: Ima nu ye tuku tango minam idusmba kande nu nuje nzali kusreka nuje mironj nuje ail kazrai kuramba ye dubiyuwa. ³⁵Ima nu nuje abo mine mayewam tuku sungomba idusmba kurau mayete ta nu ngisikamngat. Ima nu ye tuku ko pasa mayenu tuku nga nuje abo mine mayewam tuku idus ndate ta nu nuje abo ta njak minamngat. ³⁶Ande nu kilke te tuku aganj ndende njakmba kilwa le nuje kanu ngisikuwa ta nu mine mayewam tuku ta ose. ³⁷Ande nuje kanu ngisikuwa ta ame aganjmbi piyamba manj luka tam kumu? ³⁸Nane ait te mbolnge minig mbal nane une sugo kumba Kuate ngumnede tuku. Ima nu nane ngamuknge ye tuku nyu ye tuku pasa yabukate ta ye Ndindo Katesek Tango ye yije Mam tuku kilnja sanjri njak enjel kame ndonj ndeki sulumba ye mata nu tuku nyu yabukamngit ngina.

9 ¹Yesus nu manj lato saningina: Ye sinja satingamngit. Tane kile tenge tinga minig mbal afu kume ndakap le Kuate nu nuje gageu kulatkate wam sanjrinu te-mayokuwa le kanjeramngaig ngina.

Yesus nu ngarosu kitek tina

(Mateus 17.1-13; Lukas 9.28-36)

²Mara 6 kugana le Yesus nu Petrus Yakobus Yohanus nane kilmba tabe sungo ande ponginaig. Ka tanje nane kej ta mambilmba minnaig le Yesus tuku ngarosu mbilka kisemba mayok ka ³nu tuku tawi ta kauknu uge lijnu ndo mayok kina. Ma tugu njakmba mbolnge ande nu kuminj kauknu minyanggate le tanjamba kau prowam kumu? kuga.

⁴Kile Elia nale Moses ndonj mayok ka Yesus ndonj pasata minnaik le ⁵⁻⁶nuje dubiwanu tango nane kanjerka kuru kuru sunjonaig. Tanjamba Petrus nu ndanjmba saki nga wam pile paska ake fare Yesus sana: Tum Tango, sine tenge mineg te mayenu ndo. Sine baibai kenjmba patikube. Ande ne tuku ande Moses tuku ande Elia tuku nga sana.

⁷Tañakina le gau ande pro nane kainiŋgina le gau ta sinamŋge pasa ande mayok ka teŋenmba sakina: Ande te yiŋe Kiŋo. Ye nu tuku wamdus suŋgo ŋak minet. Tane nu tuku pasa ise mayewap ŋgina. ⁸Tañamba sakina le Petrus nane pitik ndo mbilka mambilnaig kande Yesus nuŋe ndo tiŋ minna le kaŋgernaig.

⁹Kile nane luka ndeka ndinŋge Yesus nu nane peuniŋmba saniŋgina: Ye Ndindo Katesek Taŋgo ye kummba maŋ tiŋgi le ndo tane wam kaŋgeraig ta afu saniŋgap ŋgina le ¹⁰nane ndek wamdus sinamŋge idusmba ame pasa nu kummba tiŋgamŋgat ŋga sakat ŋga naŋgine naŋgine saka minnaig.

¹¹Tañamba nane Yesus kusnanaig: Ndaŋam kusem pasa bitekŋganu mbal nane Elia nu amboŋga prowa le ndo Kristus nu prowamŋgat ŋga sakade ŋginaig le ¹²⁻¹³nu lafumba ndek saniŋgina: Elia nu amboŋga prowa sulumba wam ŋakmba kuaneka kile-tidiŋgam tuku ta ye tane satiŋgamŋgit. Elia nu buk prona le kuyar pasa nu tuku sakate taŋamba nane afuŋge naŋgine nzali dubimba nu tumba ŋayo silinaig. Kuyar pasa taŋge ye Ndindo Katesek Taŋgo tuku ame wam sakate? Ye piti sugo kili le nane ye talayumba kasuryamŋgaig ŋga saniŋgina.

Yesus nu kiŋo ande bukla ŋak wakeina

(Mateus 17.14-21; Lukas 9.37-43)

¹⁴Yesus nane tabe mbolŋge ndeka minnaig le taŋgo maŋgur suŋgo pro nuŋe dubiwanu taŋgo afu ta kile-kogorka kusem pasa bitekŋganu mbal nane ndoŋ kualeyauka minnaig le kaŋgerkinaig. ¹⁵Kile maŋgurkinaig mbal ndek Yesus kaŋgermba pirerek purka ŋakmba pinder-pindermba kumba ka Yesus kaiyenaig le ¹⁶nu nane kusnaniŋgina: Tane ame wam tuku kualeyauka minig ŋgina le ¹⁷taŋgo ande maŋgur sinam taŋge lafumba ndek sana: Tum Taŋgo, yiŋe kiŋo bukla ŋayonu andeŋge miŋge tukule tuna tukunu ye nu tumba ne sota prowit. ¹⁸Buklaŋge nu biye timba bukŋgate le bariŋga miŋge subal promba maketiŋ gigermba ŋgarosu pargiŋ prote. Ye ne tuku dubinanu taŋgo afu teŋge pitaiwaig ŋga saniŋgit ta nane pitaiwe fuguwaig ŋgina le ¹⁹nu ndek nane saniŋgina: Tane Kuate talade mbal. Ye ait giganmba tane ndoŋ minamŋgit? Tane ye piti seryade. Kiŋo ta tumba yalpe ŋgina.

²⁰Tañakina le nane kiŋo ta tumba Yesus tugum pronaig le bukla Yesus kaŋgermba pitik ndo kiŋo ta zulbarek serna le nu kilke mbolŋge ndeka biri-bariŋga miŋge subal kutukina. ²¹Tañana le Yesus nu mam nuŋe kusnana: Nu ait giganmba agaŋ te ŋak minna ŋgina le nu sana: Nu kiŋo fudiŋndo minna le agaŋ te nu tina. ²²Ait gudommmba nu kiŋo balewam saka nu tumba pa mbolŋge kule buto mbolŋge bukŋga taŋate. Ne kumuŋ kande sine sinasiŋmba tursiŋga ŋgina le ²³nu ndek lafumba sana: Ne ye kam kumuŋ ŋga kusnayate e? Ande nu Kuate tuku saŋgri tomba tiŋgate ta nu wam ŋakmba kaŋgerkam

kumuŋ ŋgina. ²⁴Taŋakina le kiŋo ta mam nuŋe pitik ndo wika sana: Ye Kuate tuku saŋgri tomba tiŋget wam ta kumuŋ kuga tukunu ne ye turya ŋgina.

²⁵Kile nane gudomma pinder-pindermba pro Yesus te-ŋgamuwam bafunaig le nu kaŋgerka ndek bukla sawe lika sana: Ne miŋge kilba tukulte tuku bukla yeŋge ne sanet. Kiŋo te nduiye kusremba nu sinam maŋ kine ndaka ŋgina. ²⁶Taŋakina le bukla ta witimba kiŋo ta zulbarek ser ŋayona sulumba nu kusrena le kiŋo kumanu sukmba minna le nane gudomma nu kaŋgermba nu kumat ŋga saka minnaig ta ²⁷Yesus nu ndek wainu biymba nu te-tina le nu tiŋgina.

²⁸Yesus nu nuŋe dubiwanu taŋgo ndoŋ wande mbol promba naŋgine ndo minmba nane nu kusnanaig: Ndaŋam sine bukla pitaiwe fuguwig ŋginaig le ²⁹Yesus nu lafumba nane saniŋgina: Kuate yabaŋam tuku maŋau ta ndo bukla pitaikam kumuŋ. Ndin ande mine ndakate ŋgina.

Yesus nu nuŋe kumam tuku sanu arna

(Mateus 17.22-23; Lukas 9.43-45)

³⁰Kile Yesus nu nuŋe dubiwanu taŋgo ndoŋ ma ta kusremba afuŋge nane katese ndaniŋguwaig ŋga Galilea ma tugu make kuerka kinaig. ³¹Taŋamba nu nuŋe dubiwanu taŋgo 12 wam pagu pasa saniŋmba sakina: Ande nu ye Ndindo Katesek Taŋgo tumba kilke mbol mbal tuku wai mbolŋge pilwa le baleyaŋgaig. Baleyuaig le ye kumi sulumba mara keŋnu mbolŋge ye maŋ tiŋgamŋgit ŋgina. ³²Taŋakina ta nane pasa ta ismba tugunu katese ndanaig sulumba nu kusnawam tuku ta wamdus pitiniŋgina.

Taŋgo ŋgamukŋge ima nu suŋgo minit

(Mateus 18.1-5; Lukas 9.46-48)

³³⁻³⁴Yesus nane Kaperneum kumba ka ndinŋge nuŋe dubiwanu taŋgo nane naŋgine naŋgine muŋgu tuliŋga ima nane ŋgamukŋge suŋgo minam tuku ta saka minnaig. Ka Kaperneumŋge wande ande poŋga Yesus nu nane kusnaniŋgina: Tane ame wam ndinŋge taŋgine taŋgine muŋgu tuliŋga sakaig ŋgina le nane sanu fugumba maninok minnaig.

³⁵Taŋanaig le Yesus nu minyoka taŋgo 12 ta te yalpe ŋga saniŋgina: Tane ŋgamukŋge ima nu suŋgo minam idusmba ndeta nu tane ŋakmba tuku kumnemŋge minmba tane tuku piro taŋgo minwa ŋgina. ³⁶Taŋakina sulumba nu kiŋo ande tumba nane ŋgamukŋge te-timba bagailmba saniŋgina: ³⁷Ande nu ye tuku ŋga idusmba kiŋo teŋen aukmba wakeite ta nu ye mata wakeiyate. Ye wakeiyate ta Kuate ye kukulyina nu mata wakeite ŋgina.

Ande nu ŋgueu kuga ta nu sine tuku gulab

(Lukas 9.49-50)

³⁸Kile Yohanus nu Yesus sana: Tum Taŋgo, sine taŋgo ande ne tuku nyu mbolŋge bukla afu pitaikina le kaŋgermba nu peugen. Nu sine tuku

kuasmbi kuga ngina le ³⁹nu lafumba sana: Nu peu ndawap. Ande nu ye tuku nyumbi wam ande kitek sangrinu kate ta nu pitik ndo ye tuku ngumnem pasa sake nda. ⁴⁰Ande nu sine tuku ngueu tanjo mine ndakate ta nu sine tuku gulab. ⁴¹Ye sinja satinjamngit. Ande nu tane Kristus tuku tanjo nga kule tidonu tinjuwa ta Kuate nu wam ta mata lafunu tambimngat ngina.

Une tuku piti

(Mateus 18.6-9; Lukas 17.1-2)

⁴²Yesus nu maŋ saningina: Kiŋo ande teŋen ye tuku son ngate le andeŋge didikate le nu ye ngumneyate ta tanjo ta ose. Nu kiŋo ta didi ndakina le ambonga afunje wit firfiranu ndame sunjo tumba njifok tur kusmba buknginaig le yu buto kina kande maye kande. Nu pa tam tuku mine ndakate kande.

⁴³Ne tuku wai inum ne unekam tuku didikate ndeta pike purmba buknga. Ne wai ndindo ŋak Kuate tugumŋge abo tugu kanjera ta maye. Ne wai armba ŋak mina le Kuatenge ne tumba bukngiwa le ne ma ŋayo mbol kaye ta ŋayo. Ma ŋayo ta pa ugmba minmba minamngat. ⁴⁴[Ma ta mbolŋge kuin ngarosu nyumba minmba minamngaiŋ. Pa ta ugmba minmba minamngat.]

⁴⁵Ne tuku kupe inum ne unekam tuku didikate ndeta pike purmba buknga. Ne kupe ndindo ŋak Kuate tugumŋge abo tugu kanjera ta maye. Ne kupe armba ŋak mina le Kuatenge ne tumba bukngiwa le ma ŋayo mbol kaye ta ŋayo. ⁴⁶[Ma ta mbolŋge kuin ngarosu nyumba minmba minamngaiŋ. Pa ta ugmba minmba minamngat.]

⁴⁷Ne tuku am ande ne unekam tuku didikate ndeta ne am ta gomba buknga. Ne am ndindo ŋak Kuate kulatkate ma mbol kaye ta maye. Ne am armba ŋak mina le Kuatenge ne tumba bukngiwa le ma ŋayo mbol kaye ta ŋayo. ⁴⁸Ma ta mbolŋge kuin ngarosu nyumba minmba minamngaiŋ. Pa ta ugmba minmba minamngat.

⁴⁹Nane agaŋmor kilmba Kuate atraukam tuku sol tumba piseneningig taŋamba ndo Kuate nu pambi tanjo ŋakmba tuku ngamunjal kule pisne taŋaŋ ningamngat. ⁵⁰Sol nu agaŋ mayenu ta kaglinu kugawa le sine ame agaŋmbi maŋ wakeibe le kaglinu maŋ prowamngat? Kumunŋ kuga. Tane kurauka sol kaglinu minit taŋaŋ mine mayewap sulumba taŋgine taŋgine ngamunjal mukuk ngan minap ngina.

Tanjo pino munju purkik tuku pasa

(Mateus 19.1-12)

10 ¹Yesus nu ma ta kusremba Yudea ma tugu mbol kina ka Yordan kule sim kina le nane gudommmba maŋ nu te-ŋgamunaig. Nu nuŋe maŋau dubimba wam paguniŋmba minna le ²Farisi tanjo afu

nu tagowam tuku pro kusnanaig: Sine siŋgine tukul maŋau dubimba ande nu piyo nuŋe pitaiwam kumuŋ e ŋga kusnanaig le ³nu ndek nane kusnaniŋgina: Moses nu wam ta tuku ndaŋmba kuyarmba wam pagusiŋgina e ŋgina le ⁴nane nu sanaig: Moses nu ande nu piyo nuŋe pitaiwam ŋga waŋe ande kuyarmba tuwa sulumba nu pitaiwam kumuŋ ŋga sakina ŋginaig.

⁵Taŋakinaig le Yesus nu nane saniŋgina: Tane wamdus kareŋnu ŋak. Ta tuku Moses nu pasa ta kuyarna. ⁶Abo abo Kuate nu agaŋ ndende kilemayokkina ta nu taŋgo pino ŋgarosu kise kise wakeikina. ⁷Ta tuku taŋgo nu ina mam nuŋe kusreka piyo nuŋe ndoŋ muŋgu kile-deŋga minwaik. ⁸Nale ŋgarosu ndindo mayok kaŋgaik. Kuyar pasa nu taŋakate. Nale armba mine ndakik. Nale agaŋ ndindo taŋaŋ minik. ⁹Kuate nu agaŋ kilmba ulendinikit ta taŋgoŋge nale pur ndanikuwa ŋga saniŋgina.

¹⁰Yesus nu ka wande mbolŋge minna le nuŋe dubiwanu taŋgo wam ta tuku nu kusnanaig le ¹¹nu ndek saniŋgina: Ande nu piyo nuŋe pitaimba pino kise tate ta nu pino kuayarmba unekate. ¹²Pino ande taŋgo nuŋe pitaimba taŋgo kise tate ta nu taŋgo kuayarmba unekate ŋgina.

Yesus nu kiŋo kame nyaro niŋgina

(Mateus 19.13-15; Lukas 18.15-17)

¹³Nane afu kiŋo foŋfoŋ kilmba Yesusŋge wai nane mbol patikuwa ŋga pronaig le nuŋe dubiwanu taŋgo taŋge nane saniŋge lika kileluka minnaig. ¹⁴Taŋanaig le Yesus nu wam ta kaŋgermba palseŋna le saniŋgina: Kiŋo kame peu ndaniŋgap. Nane ye tugum te prowaig. Kiŋo kame nane Kuate tuku ma mbol kambim tuku minig. ¹⁵Ye siŋka satiniŋgamŋgit. Nane afu kiŋo kame teŋen mine ndakuwaig ta nane Kuate kulatkate ma mbol kine nda ŋgina. ¹⁶Taŋakina sulumba nu kiŋo kame kilmba bagailniŋmba wai nane mbol patika nane nyaro niŋgina.

Taŋgo ande agaŋ ndende gudommba ŋak

(Mateus 19.16-30; Lukas 18.18-30)

¹⁷Yesus nu kambim saka ndin prowam bafuna le taŋgo ande pinderka pro nu tugumŋge dagol tidroŋga kusnana: Tum Taŋgo mayenu, ye ndaŋi sulumba abo tugu tumba minmba minamŋgit ŋgina le ¹⁸nu ndek sana: Ndaŋam ye mayenu ŋga sakate. Kuate nu ndo mayenu minit. ¹⁹Kuate tuku tukul kame ta ne kila. Taŋgo bale ndawa. Pino kuayar ndawa. Agaŋ ande kuayar ndawa. Yabri pasambi ande ndale ndaka. Agaŋ ande yabuka te ndaka. Ina mam naŋe tuku nyu kurauka miŋge kumnemŋge mina. Tukul kame ta ne kila ŋgina le ²⁰taŋgo ta ndek nu sana: Tum Taŋgo, ye kiŋo ndo minen sulumba tukul ŋakmba ta dubika kile minet ŋgina.

²¹Kile Yesus nu taŋgo ta kaŋger timba nu tuku kume purmba sana: Wam ndindo ndo ne kumu ndate. Ne ka naŋe agaŋ ndende piyaniŋmba

ndametiŋ kilmba sanzal mbal niŋga sulumba ye dubiya. Ne taŋawa ta samba mbolŋge ne agaŋ ndende magenu ŋak minamŋgat ŋgina le ²² nu pasa ta ismba nu agaŋ ndende sunŋomba ŋak tukunu nu wamdus piti tumba aiŋel pasi kume ŋgurnŋgurka kina.

²³ Nu kina le Yesus nu mbilka nuŋe dubiwanu taŋgo saniŋgina: Agaŋ ndende sunŋomba ŋak mbal nane Kuate tuku gageu mayok kambim tuku minde bada sunŋo ŋgina le ²⁴ nuŋe dubiwanu taŋgo nane pasa ta ismba pirerek purkinaig le nu maŋ lato saniŋgina: Kiŋo kame, Kuate tuku gageu mayok kambim tuku maŋau ta minde bada sunŋo. ²⁵ Agaŋmor sunŋo kamel nu nil burok silinu tuku ta minde bada sunŋo kuga. Taŋgo nu agaŋ ndende sunŋomba ŋak ta ŋgumneniŋmba Kuate tuku gageu mayok kambim tuku ta siŋka minde bada sunŋo ŋayo ŋgina.

²⁶ Taŋakina le nane piriri ŋayomba sanaig: Yoi. Taŋamba ndeta ndaŋndaŋmba sine afu abo minam tuku ndin te-silikamŋgig ŋginaig le ²⁷ nu nane kaŋgerka saniŋgina: Taŋgo nane wam te ke fugude ta Kuate nu kumuŋ. Nu wam ŋakmba kam kumuŋ ŋgina.

²⁸ Kile Petrus nu Yesus sana: Ai te. Sine ne tuku ŋga siŋgine agaŋ ndende ŋakmba kusreka ne dubineg ŋgina le ²⁹ nu ndek sakina: Ye siŋka satingamŋgit. Ima nu pasa mayenu idusmba ye tuku ŋga nuŋe wande, tira kat nuŋe, kulim kat nuŋe, ina mam kat nuŋe, kutu kat nuŋe, nuŋe kilke agaŋ kame taŋaŋ kusrekate ta ³⁰ nu kilke te mbolŋge minit sulumba nu wande, tira kame, kulim kame, ina, kutu kame, kilke ta ŋakmba kitek gudommmba kilamŋgat. Taŋawa le afuŋge nu ye tuku taŋgo ŋga piti seramŋgaig. ŋgumneŋga nu kilke kitek mbolŋge abo tugu ŋak minmba minamŋgat. ³¹ Ata. Afu kile tumailamŋge minig ta nane ŋgumnem kaŋgaig. Afu ŋgumnemŋge minig ta nane tumailam kaŋgaig ŋgina.

Yesus nuŋe kumam tuku sanu keŋna

(Mateus 20.17-19; Lukas 18.31-34)

³² Yesus nane ndin dubimba Yerusalem kumbaŋge nu pitik Yerusalem kambim ŋga ambongina. Taŋana le nuŋe dubinaig mbal nane ganiŋgina le wamdus te-sulunaig le afu nu ŋgumnem dubinaig mbal nane kuru-kuruka minnaig.

Kile Yesus nu nane 12 ndo kilmba kile-yamokka nu mbolŋge maŋau prowamŋgat ta te-mayokmba saniŋgina: ³³ Tane isap. Sine mbumba Yerusalem kaŋgig. Ka ambeŋge ande nu ye Ndindo Katesek Taŋgo tumba pris gabat kusem pasa bitekŋganu mbal tuku wai mbolŋge pilwa le nane ye te-tiyumba kumwa ŋga saka kasomok mbal tuku wai mbolŋge palmbimŋgaig. ³⁴ Pilwaig le nane ye maim maim te-sumba ŋguspeyumba ŋgusyuwaig sulumba ye baleyamŋgaig. Ye kumi sulumba mara keŋnu mbolŋge maŋ aboŋga tiŋgamŋgit ŋgina.

Yakobus le Yohanus nale sugo minam tuku sakinaik

(Mateus 20.20-28)

³⁵ Sebedeus tuku kiŋo armba Yakobus le Yohanus nale Yesus tugum promba sanaik: Tum Taŋgo, sile wam ande ne ka ŋga idusmba minek

nginaik le ³⁶nu ndek nale kusnanikina: Ye ame wam tale mbolŋe ki ngina le ³⁷nale nu sanaik: Sile ma sika le ne naŋe kilŋa saŋgri ŋak mayok kaye le ande ne tuku ndinamŋe ande ŋaiŋamŋe minyokupe nginaik.

³⁸Taŋakinaik le nu ndek nale sanikina: Tale agaŋ yabaŋkade ta tugunu tale gilai. Ye kule kaglinu nyamŋgit ta tale mata kule kaglinu ta nyam kumuŋ e? Ko ye kule silikamŋgit ta tale mata kule ta silikam kumuŋ e ngina le ³⁹nale sakinaik: Au. Sile kumuŋ nginaik. Taŋakinaik le Yesus nu nale sanikina: Son. Ye kule kaglinu nyamŋgit ta tale mata nyamŋgaik. Ye kule silikamŋgit ta tale mata silikamŋgaik ta ⁴⁰ye tuku ndinamŋe ko ŋaiŋamŋe afu taŋamba kile-minyokam tuku ta ye miro kuga. Kuete nu taŋgo afu madinŋgina nane ndo ma ta mbolŋe minyokamŋgaig ŋga sanikina.

⁴¹Nuŋe dubiwanu taŋgo 10 wam ta isnaig sulumba Yakobus le Yohanus tuku palseŋningina le ⁴²Yesus nu nane te yalpe ŋga saniŋgina: Kasomok mbal tuku gabat kame nane miŋge kareŋ ŋaigo ŋak minig ta tane kila. Gabat afu nane kumnemŋe minig ta nane mata taŋgo pino nane kukul te-niŋmba matuk kinig. ⁴³Tane maŋau ta ke ndakap. Tane ŋgamukŋe ima suŋgo minam idusmba kande nu tane ŋakmba tuku piro taŋgo minwa. ⁴⁴Tane ŋgamukŋe ima kulat taŋgo minam idusmba kande nu tane ŋakmba tuku piro agaŋ taŋaŋ minwa. ⁴⁵Ye Ndindo Katesek Taŋgo ye mata taŋgo pino ye sinzaŋyuwaig ŋga pro ndawen. Ye nane sinzaŋniŋmba yiŋe ŋgarosu kumam tuku pilmba nane gudommba muskil kile-tidiŋge niŋgam tuku prowen ngina.

Yesus nu taŋgo am tukulok wakeina

(Mateus 20.29-34; Lukas 18.35-43)

⁴⁶Yesus nuŋe dubiwanu taŋgo afu gudommba ndoŋ Yeriko promba tumbraŋ ta kusrewam bafunaig le Timeus kiŋo nuŋe Bartimeus^a nu am tukulok ndin makembiŋge agaŋ yabaŋka minna.

⁴⁷Nasaretnu taŋgo Yesus ilna ta afuŋge nu sanaig le ismba nu ndek wi kuenka sakina: Yesus, David tuku mbuŋ suŋgo, ne ye sinanu turya ngina. ⁴⁸Nu taŋamba wikina le nane afu gudommba nu maninkuwa ŋga sawe likinaig ta nu maŋ lato wika sana: David tuku mbuŋ suŋgo, ne ye sinanu turya ngina.

⁴⁹Wika minna le Yesus nu tiŋga saniŋgina: Nu sawap le ye tugum te ilwa ngina le nane am tukulok ta sanaig: Ariya. Kile tiŋga kaye. Nu ne wikate nginaig le ⁵⁰nu pastiŋga kumiŋ kaikanu ta gagulmba bukŋga Yesus tugum kina le ⁵¹nu ndek sana: Ye ame wam ne mbolŋe ki ŋga iduste ngina le taŋgo am tukulok nu sana: Tum Taŋgo, ye mambilam tuku suŋgomba iduset ngina le ⁵²nu ndek am tukulok ta sana: Ne kaye. Ne ye

^a 10.46 Bar pasa ta tugunu Kiŋo

tuku sangri tomba tingate tukunu ne mayekat ngina. Tajaka sana le pitik ndo nu am maranja purfena le Yesus dubimba kina.

Yesus nu gabat sungo tañaj Yerusalem kina
(*Mateus 21.1-11; Lukas 19.28-40; Yohanus 12.12-19*)

11 ¹Yesus nane kumba ka Yerusalem patunaig sulumba Betfasi le Betani tumbrañ Olif tabe patumba Yesus nu nuñe dubiwanu tañgo armba sanikina: ²Tale tumbrañ si kumba biteknga doñki fat ande pannaig le tiñ minit afunçe muskilnu mbolñge minyo ndakinaig ta tale kañgeramngaik. Kañgermba muli kuklimba tumba ye tugum te prowap. ³Ande nu tale ndañam tañawik nga kusnatikuwa kande tale nu sawap: Sungo nu doñki te piro ñak. Piro kugawa le sile pitik ndo tumba luka te prowamkik nga sawap ngina.

⁴Tajaka nu nale kukulnikina le nale kinaik ka doñki fat wande malañga tugumñge pannaig le ndinñge tiñ minna le kañgernaik. Nale muli kuklimba minnaik le ⁵afu tugum tange nale kusnanikinaig: Tale ndañam doñki fat ta muli kukliwik nginaig le ⁶Yesus nale wam pagukina tañamba saniñginaik le nane ndek sakinaig: Ta maye tumba kape nginaig.

⁷Nale doñki fat ta tumba Yesus tugum promba nakile tawi afu kilmba doñki muskil mbolñge farnaik le Yesus nu poñga minyokina. ⁸Tañana le nane gudommba nanjine kumiñ kilmba ndinñge farniñmba afu ail wainu wañe magenu ñak duñeñge kugerkinaig tuku ta kilmba pro ndinñge farniñge likinaig. ⁹Tañamba nane afu Yesus tuku tumailamñge afu ngumnemñge nane kumbañge wikaraumba sakinaig:

Sine Kuate tuku nyu te-duñgube o.

Taño te Sungo tuku nyu mbolñge prote.

Nu Sungoñge nyaro tuwa o.

¹⁰Nu siñgine mbuñ David tuku ma mbolñge nuñe gageu kulatkamngat.

Sine Kuate tuku nyu te-duñgube o nginaig. *Mune 118.26*

¹¹Yesus nu tañamba Yerusalem prona sulumba nu kusem wande sungo sinam kumba tange nu mbilmbilka agañ ndende ñakmba kañgerkina. Tañamba ki butungina le nu taño 12 ta kilmba luka Betani kinaig.

Yesus nu ail ande taprana
(*Mateus 21.18-19*)

¹²Mafena le nane Betani kusremba kinaig ka ndinñge Yesus nu gubana. ¹³Nu maskenñge fik ail ande kañgerna ta wañenu gudommba ñak le nu alonu mambilam kina ta alowam tuku ait kuga tukunu wañenu ndo kañgerkina. ¹⁴Tañamba nu ndek fik ail ta sana: Ne mañ alowe nda. Afu ne tuku alonu mañ nye nda ngina. Tajakina ta nu dubiwanu taño mata pasa ta isnaig.

Yesus nu Yerusalem kusem wande wakeina
(*Mateus 21.12-17; Lukas 19.45-48; Yohanus 2.13-22*)

¹⁵Kile nane Yerusalem pronaig sulumba Yesus nu kusem wande sungo sinam kumba ka kaway tange afu agan ndende piya ninginaig afu piyaniŋmba kilnaig ta nane ŋakmba kogronka pitaikina. Tanamba nu ndametiŋ munŋu walka minnaig mbal nane tuku mbain kilmba kile-panka umaŋ kurinum piyawam tuku patikinaig mbal tuku minyo mbili mata kile-pankina sulumba ¹⁶nane agan kilmba kusem wande sinam sinam ndin taŋaŋ dubimba kinaig ta peuniŋgina sulumba ¹⁷nu nane wam paguka saniŋgina: Kuyar pasa nu tejenmba sakate: Ye tuku wande ta kilke mbol mbal ŋakmba ye mbariŋyam tuku wande ŋgate. Tane wande te mbilmba kuayar taŋgo tuku wande taŋaŋ pilig ŋgina.

¹⁸Taŋgo pino ŋakmba nu tuku tum pasa tuku pirerek purka saka minnaig le pris gabat mbal kusem pasa bitekŋganu mbal nane Yesus nu wam kina ta ismba nu tuku kuru-kuruka nu balewam tuku ndin sotinaig.

¹⁹Furirna le Yesus nane tumbraŋ sungo ta kusremba kinaig.

Yesus nu yabaŋam tuku tumningina
(*Mateus 21.20-22*)

²⁰Mafena le maratukuk nane luka kumba fik ail ta liwam bafumba kaŋgernaig ta kareŋga sumbailnu turmba kumna. ²¹Kile Petrus nu Yesus pasa sakina ta idusmba nu sana: Tum Taŋgo, ai si. Kubele ail taprana si kummba kareŋgina ŋgina le ²²nu ndek nane saniŋgina: Tane Kuate tuku saŋgri tomba tingap. ²³Ye tane satinget. Ande nu Kuate yabaŋmba wamdus tero ndaka wam ta siŋka mayok kaŋgat ŋga idusmba nu tabe si samba ne goka tinga yu buto sinam kaye ŋga sawa ta nu taŋawamŋgat. ²⁴Ta tuku ye satinget. Ne Kuate yabaŋmba ye siŋka wam ta tamŋgit ŋga idusa ta ne tamŋgat. ²⁵Ne Kuate yabaŋmba minit ta ande ne mbolŋge mbarte ta ne gilaiŋga. Ne taŋawa ta ne tuku Mam samba mbolŋge minit nu mata ne tuku mbar sauka gilaiŋgamŋgat. ²⁶[Ne ande tuku mbar gilai ndaŋga ta ne tuku Mam samba mbolŋge minit nu ne tuku mbar mata gilaiŋge nda ŋgina.]

Imaŋge Yesus kukulna ŋga nane nu kusnanaig
(*Mateus 21.23-27; Lukas 20.1-8*)

²⁷Nane maŋ mbumba Yerusalem kinaig sulumba Yesus nu kusem wande sinamŋge kine promba minna le pris gabat kame kusem pasa bitekŋganu afu Israel mage mage nane ŋakmba pro nu kusnanaig: ²⁸Imaŋge ne kukulnina le ne wam kame te ke likate? Imaŋge ne saŋgri tinmba kukulnina ŋga kusnanaig le ²⁹nu ndek saniŋgina: Ye mata tane wam ande kusnatiŋgi le lafuwap ta imaŋge wam kame te kam

tuku kukulyina ta ye tane kila satingamngit. ³⁰Imanje kule pisne piro Yohanus tuna? Kuatenge e ko tanjonge ta tane ye sayap ngina.

³¹Tanjakina le nane ka kasomnge nanjine nanjine mungu kusnanga sakinaig: Sine ndanjmba sabe. Sine Kuatenge nga sabe ta ndanam tane Yohanus tuku son nda nginaig ngamngat. ³²Ko sine tanjonge ngube ta mata kumuj kuga nginaig.

Tango njakmba Yohanus nu sinjka Kuate tuku tuan tango ande nga saka minnaig le gabat mbal nane tango pino tuku kuru-kurukinaig. ³³Ta tuku nane Yesus sanaig: Iyo sine gilai nginaig le Yesus nu ndek nane saningina: Ata. Ye mata imanje sayina le wam kame ke liket te satinge nda ngina.

Piro tango najgonu tuku yaba pasa

(Mateus 21.33-46; Lukas 20.9-19)

12 ¹Yesus nu yaba pasambi wam afu saningina sulumba sakina: Tango ande nu grep piro nguka fondembi kormba nu grep firfirmba kulenu kilam tuku nguruj wakeina sulumba piro kulatkam tuku wande kuennu o mbolok pilna. Piro njakmba denpurmba nu piro mbal kilmba patika nu tinga kilke kise mbol kina.

²Ait kumungina le piro ta tuku alonu afu kilam tuku nu tango ande kukulna le piro mbal tugum kina. ³Ka prona le nane nu biye timba paninja pitainaig le nu ake luka kina. ⁴Tanjana le piro miro tango nu man tango ande kukulna le nane nu gabat mbolnge kat buromba njayo silinaig. ⁵Nu man tango inum kukulna le nane nu tumba balenaig. Tanjamba tanjamba nu nane gudommba kukulninge likina le nane afu pani farmba afu bale farnaig.

⁶Kile tango ndindo ndo piro miro tango ndon minna. Tango ta nuje kiyo. Nu kiyo ta tuku kume purmba minna. Njgumne tukulmba nu kiyo ta kukulna sulumba sakina: Nane nu kanjermba ye tuku kiyo nga mapewamngaig nga kukulna le kina. ⁷Nu kumba piro mbal tugum prona le kanjermba sakinaig: Tango ilit si nu mam nuje tuku aganj ndende kilam tuku nyu njak. Sine nu balebe sulumba piro te singine tube nginaig. ⁸Tanjaka nane nu biye timba balenaig sulumba mindesinj tumba buknginaig le kilim kina.

⁹Tane ndanjmba idusde. Grep piro miro tango nu ndanamngat? Nu pro piro mbal ta bale farmba piro kulatkam tuku kuasmbi kise patikamngat.

¹⁰Kuyar pasa ande te tane bur ndakade e?

Ndame sungo ande wande pilig mbal gisleknu nga te-sinaig ta kile wande ta tuku ndame njakmba nu mbolnge sangri tingade.

¹¹Sungo nunje wam ta kina le sine kanjermba pirerek purka gare toreg ngina.

Mune 118.22

¹²Gabat mbal nane yaba pasa ta ismba Yesus nu nane tuku sakina ta katesemba nu biye tiwam tuku ta nane tango pino tuku kuru-kuruka nu kusremba kinaig.

Takis pankam tuku nane Yesus kusnanaig

(Mateus 22.15-22; Lukas 20.20-26)

¹³Kile gabat kameŋge Farisi taŋgo Herodus dubiwanu taŋgo afu kukulniŋginaig le Yesus tagowaig le nu pasa ande mbarwa le nu biye tiwam tuku kinaig. ¹⁴Nane pro nu sanaig: Tum Taŋgo, ne taŋgo tugusek ta sine kila. Ne ande tuku kiko ndanate. Ne taŋgo nyu ŋak tuku kuru kuru ndakate. Ne taŋgo ŋakmba Kuate tuku maŋau dubikam tuku tumsingit. Ne sine sasiŋga. Sine Zu mbal siŋgine tukul maŋau dubimba Rom tuku gabat Sesar takis tambim kumuŋ e? Sine takis patikube e ko mbulbe ŋga sanaig le ¹⁵Yesus nu nane tuku yabri pasa katesemba saniŋgina: Ndaŋam tane ye tagoyade? Ndametiŋ ande tumba pro ye tumyap le kaŋgeri ŋgina. ¹⁶Taŋakina le nane ndametiŋ ande tumba nu tumnaig le nu ndek kusnaniŋgina: Ndametiŋ te mboŋge ima tuku kanu. Ima tuku nyu minit ŋga kusnaniŋgina le nane lafumba sakinaig: Sesar tuku ŋginaig. ¹⁷Taŋakinaig le Yesus nu ndek teŋenmba saniŋgina: Ata. Tane gabat suŋgo Sesar kumnemŋge minig. Nu tambim tuku agaŋ sakate ta nu tape. Kuate agaŋ tambim tuku sakate ta Kuate tape ŋgina le nane pasa ta ismba pirerek purkinaig.

Kummba maŋ aboŋgam tuku pasa

(Mateus 22.23-33; Lukas 20.27-40)

¹⁸Kile Sadusi taŋgo afu Yesus tugum pronaig. Sadusi mbal nane taŋgo kummba maŋ tiŋge nda ŋga idusmba minig tuku. Nane pro Yesus kusnanaig: ¹⁹Tum Taŋgo, Mosesŋge teŋenmba kuyarna: Taŋgo ande kummba pino kuembol kiŋo kugatok kusrewa le maib nuŋeŋge pino ta tumba aba nuŋe tuku kiŋo te-pilwa ŋga kuyarna. ²⁰Ariya. Mambo kat nuŋe ndoŋ nane 7 minnaig. Aba naŋgine pino ande tina sulumba minna ma ma kiŋo kugatok kumna. ²¹Kumna le maib nuŋe nu dubiknu pino ta tina. Nu tumba minna ma ma nu mata kiŋo kugatok kumna le maib nuŋe keŋnu mata taŋana. ²²Taŋamba taŋamba nane 7 pino ndui ta ndo tumba kiŋo kugatok kume farnaig. Iŋgumnemŋga pino kuembol nu mata kumna. ²³Ata. Ne kumanu mbal tiŋgamŋgaig ŋga sakate ta taŋgo 7 ŋgamukŋge nu ima tuku pino minamŋgat e? Taŋgo 7 ta pino ndui ta ndo tinaig ŋginaig.

²⁴Taŋakinaig le nu nane saniŋgina: Tane Kuate tuku kuyar pasa nu tuku saŋgri tane wamdus pulu ndatiŋgit. Ta tuku tane wamdus mbarde. ²⁵Nane kumanu mbal aboŋga tiŋga Kuate tuku eŋel suk minamŋgaig. Nane muŋgu kile nda. ²⁶Kumanu mbal maŋ tiŋge nda ŋga idusmba sakade ta Moses tuku wam kube mboŋge ail fudiŋndo pa bulu ŋak wam ta tuku tane bur ndakade e? Kuate nu Moses teŋenmba sana: Ye Abraham Isak Yakob ye nane tuku Mbara Suŋgo minet ŋgina. ²⁷Abraham nane kume likinaig ta nduiye ŋgisikinaig kande Kuate

ye nane tuku Mbara nga Moses sa ndana kande. Nu abo nak minig mbal tuku Mbara. Ta tuku tane kumanu mbal kummba manj tinge nda nga sakade ta tane sinjka wamdus mbarde.

Tukul pasa sanjgrinu

(Mateus 22.34-40; Lukas 10.25-28)

²⁸Nane Yesus ndonj kualeyauka minnaig le kusem pasa biteknjanu tanjo ande pro nu nane tuku pasa lafu mayete nga nu mata Yesus kusnana: Tukul ndanj tukul nakmba lininganu minit ngina le ²⁹nu ndek sakina: Tukul nu mbolnge minit ta tenjenmba sakate. Israel mbal tane ise mayewap. Singine Kuate nu Mbara Ndindo. Ande mine ndakate. ³⁰Tanjine Sunjo Kuate tane nu tuku kume purmba tanjine ngamunjal abo guwa wamdus sanjri ta nakmba nu tape nga sakate.

³¹Tukul ande nu dubiknu tenjenmba sakate. Tane tanjine ngarosu tuku kume purde tanjamba ndo tane tugumnge minig mbal tuku kume purap ngate. Tukul pasa armba ta tukul pasa nakmba lininganu minik ngina.

³²Tanjakina le kusem pasa biteknjanu tanjo nu Yesus sana: Tum Tanjo, ne kumumbi sakate. Kuate ndo Mbara. Ande mine ndakate. ³³Ima nu Kuate tuku kume purmba nuje ngamunjal wamdus sanjri ta nakmba nu tuwit sulumba nuje ngarosu tuku kume purte tanjamba ndo nuje tugumnge minig mbal tuku kume purwa ta nu manjau mayete. Manjau ar tange aganjmor kilmba bale farmba atraukade manjau ta liningit ngina.

³⁴Tanjakina le Yesus nu tanjo te wamdus te-mayemba pasa kumumbi lafuwat nga nu sana: Ne Kuate tuku gageu inum mayok kambim bafute ngina. Tanjakina le nane Yesus kusnawam tuku kuru-kuruka manj kusna ndanaig.

Yesus nu Kristus tuku nane kusnaningina

(Mateus 22.41-46; Lukas 20.41-44)

³⁵Yesus nu kusem wande sunjo sinamnge wam paguka nane saningina: Ndanjam kusem pasa biteknjanu mbal nane Kuatenge madina tanjo Kristus nu David tuku mbun nga sakade? ³⁶Tukul Guwanje David wamdus tuna le nu tenjenmba sakina:

Sunjo Kuatenge ye tuku Sunjo sana:

Ne ye tuku ndinam kumam tenje sanjri nak minyok mina le ma
ma yenje ne tuku ngueu mbal kilmba kile-ibenjka ne tuku kupe
kumnemnge patikamngit ngina. *Mune 110.1*

³⁷David nu tanjamba kuyarmba Kristus nu ye tuku Sunjo ngina. Ata. Nu David tuku mbun ndo e ko nu David tuku Sunjo ngina.

Israel gabat kame tuku manjau

(Mateus 23.1-36; Lukas 20.45-47)

Manjur sunjo ta nane Yesus tuku pasa isam tuku nzaliningina le ³⁸nu wam afu tumnijmba saningina: Kusem pasa biteknjanu mbal

tuku maŋau rironŋkap. Nane tawi kugennu silika likam nzaliniŋgit. Nane maket mbolŋge lika taŋgo nane sugo ŋga kaiyeniŋguwaig ŋga kilba pilig. ³⁹Kusem wandekŋge pagumba nye sunŋo mbolŋge nane mbili tumailamŋge minyokam nzaliniŋgit. ⁴⁰Nane pino kuembol kame tuku agaŋ ndende didika kile-suluwe niŋgig. Nane naŋgine maŋau ŋayonu ta yabukam tuku taŋgo am mbolŋge Kuate yabaŋ kuende. Ta tuku nane pa lato tamŋgaig ŋgina.

Pino kuembol ande nuŋe ndametiŋ Kuate tuna

(Lukas 21.1-4)

⁴¹Yesus nu kusem wande sinamŋge ndametiŋ patikam tuku ma ta tumail tumba minyoka nane ndametiŋ pankinaig le kaŋgerka minna. Nane agaŋ ndende sunŋomba ŋak mbal ndametiŋ sugokanu pankinaig le ⁴²kile pino kuembol ande agaŋ ndende kugatok promba nuŋe toea armba ndo kilmba pro patikina le ⁴³Yesus ndek nuŋe dubiwanu taŋgo wikina sulumba saniŋgina: Ye siŋka satinŋget. Pino kuembol te agaŋ ndende kugatok ta nu ndametiŋ fudiŋndo patikat ta nane afu pankaig ta liniŋgat. ⁴⁴Ta ndaŋam? Nane ndametiŋ gudommba ŋak ta afu ndo patikaig ta pino kuembol te nu agaŋ ndende kugatok nuŋe ndametiŋ ŋakmba panke suluwat. Nu nyamagaŋ piyawam tuku ande mata mine ndakate ŋgina.

Yesus nu kusem wande ŋayonŋgam tuku sakina

(Mateus 24.1-2; Lukas 21.5-6)

13 ¹Yesus nu mayok ka kusem wande sunŋo ta kusrewam bafuna le nuŋe dubiwanu taŋgo andeŋge nu sana: Tum Taŋgo, ai te. Kusem wande te tuku wande kame magenu ndo. Nane ndame magenumbi patike likinaig ŋgina le ²nu ndek sana: Ne wande sugo ŋakmba kaŋgerkate te ŋgumneŋga ndame ŋakmba muŋgu sailka mine nda. Afuŋge sambriniŋguwaig le ŋakmba kutusewamŋgaig ŋgina.

Kilke tugu kugawam tuku pasa

(Mateus 24.3-44; Lukas 21.7-36)

³Nane kumba ka Olif tabe mbol promba Yesus nu kusem wande tumail tumba minyok minna le Petrus Yakobus Yohanus Andreus nanenŋge ndo promba Yesus kusnanaig: ⁴Ne kusem wande ŋayonŋgamŋgat ŋga sasiŋgat ta ginu mara prowamŋgat. Sine ame agaŋ kaŋgermba ait ta buk patukate ŋga idusmba katesewamŋgig ŋginaig le ⁵nu pasa tugu pilmba nane wam paguniŋgina: Tane rironŋ mayewap. Afu pro tane yabritiŋbekaig. ⁶Nane afu ye tuku nyu tumba ye Kuateŋge madiyina taŋgo ŋga gudommba didikuwaig le ndenuŋgaig. ⁷Tane kame sugo maskenŋge mayok kuwaig le pasa ismba ko taŋgine tugumŋge kame zigna ande ismba tane wamdus fulil ndakap. Wam kame ta siŋka prowe likamŋgaig ta kugawam tuku ait kile.

⁸ Kilke ande tɪŋga kilke kise ndoŋ kame buwamŋgaik. Gabat ande nuŋe gageu kilmba gabat kise tuku gageu ndoŋ kame buwamŋgaig. Ma yimyam mbolŋge mumni guba prowe likamŋgaig. Piti kame ta pino kutu te-palmbim tuku ŋgaro rar tate taŋaŋ prowamŋgaig.

⁹ Tane taŋgine rironŋ mayewap. Afunŋe tane kilmba pasa mbolŋge kile-tidɪŋguwaig le afu naŋgine kusem wandekŋge tane pani faramŋgaig. Afu tane kilmba ka gabat sugo sugo nyu sugo ŋak mbal tugumŋge kile-tidɪŋguwaig le tane ye tuku ŋga pasa mayenu saningap le nane ye tuku nyu isamŋgaig. ¹⁰ Pasa mayenu kilke tugu ŋakmba mbolŋge kukliwap le ndo kugawam tuku ait prowamŋgat.

¹¹ Nane taŋamba tane kilmba pasa mbolŋge patika mbal sugo wai mbolŋge patikuwaig le wamdus fulilka ndaŋmba sakube o ŋga wamdus te-sulu ndawap. Pasa te-tiwam tuku ait mbolŋge tane tuku wamdus sinamŋge pasa afu mayok kaŋgaig ta ndo sakap. Tukul Guwa nu wamdus tiŋguwa le pasa sakamŋgaig. Taŋgine wamdusmbi kuga.

¹² Ait ta mbolŋge ande nuŋe tira nuŋe kasurmba kumam tuku ŋgueu mbal tuku wai mbolŋge palmbimŋgat. Taŋgo nu nuŋe kiŋo mbolŋge mata taŋawamŋgat. Kiŋo kame nane ina mam kat naŋgine kumwaig ŋga nane pasa mbolŋge patikamŋgaig. ¹³ Tane ye tuku taŋgo tukunu nane ŋakmba tane kasurtiŋgamŋgaig. Ande nu ye kusre ndayumba minmba ma ma kumwa ta Kuatenŋge nu tuku muskil te-tiwe tambimŋgat.

¹⁴ Ŋgumnɛŋga ande nu ŋule parak tukul ma mbolŋge mayok ka tukul kuerka kutur tambimŋgat. (Tane pasa te burkade mbal tane wamdus pulutiŋguwa). Wam ta mayok kuwa le kaŋgermba kame suŋgo prote ŋga Yudea mbal nane kua ka tabe poŋguwaig. ¹⁵ Ande nu wande kawaŋŋge minmba kande nu pitik kua kumba wandekŋge agaŋ kilam idus ndawa. ¹⁶ Ande nu piro mbolŋge minmba kande luka nuŋe tawi tam idus ndawa.

¹⁷ Ait ta mbolŋge pino fuŋgulok pino kiŋo dabro amo nyanu ŋak ose. Nane piti suŋgo kaŋgeramŋgaig. ¹⁸ Tane Kuate yabaŋap le murke ait mbolŋge maŋau ta pro ndawa. ¹⁹ Ait ta mbolŋge piti suŋgo pasa ŋak prowamŋgat. Kuate nu agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina ait mbolŋge ka kile ait te mbolŋge mata piti afu taŋaŋ kaŋger ndakeg. Ŋgumnɛŋga mata piti taŋaŋ ande prowe nda. ²⁰ Kuate nu nuŋe kilam tuku madiniŋgina mbal idusniŋmba piti ait kuen ta kuerkina le ait fagnu ndo piti prowamŋgat. Nda kuerkina kande ait ta prowa le taŋgo ŋakmba ŋgisike sulude kande.

²¹ Ande nu tane satiniŋmba kaŋgera Kristus Kuatenŋge madina taŋgo minit te ko nu minit si ŋguwa kande nu tuku pasa ise ndakap. ²² Yabri taŋgo prowaig sulumba afu ye Kristus ŋgumba afu ye Kuate tuku tuan taŋgo ŋgamŋgaig. Nane Kuatenŋge madiniŋgina mbal yabrininiŋmba didikube ŋga nane wam kitek saŋgrinu ke likamŋgaig. ²³ Tane mambilmba rironŋka minap. Wam kame ta prowamŋgaig. Ta tuku ye tane wam pagutiŋget.

²⁴Sina manzer ait sunjo ta kugawa le ki mukumba dabunungat. Tambun mata bulunge nda. ²⁵Samba tuku sanjri njakmba piriurka buru-burukuwaig le mbai njakmba samba mbolunge guroromba ndeke lika minamngaig. ²⁶Wam kame ta mayok kuwaig le ye Ndindo Katesek Tanjo ye sanjri sunjo kilnja njak gau sinamnge prowi le nane ye kanjeryamngaig. ²⁷Ye ndeka enjel kame kukulningi le kilke tugu njakmba mbolunge Kuate nuje madiningina mbal kile-mangurkamngaig.

²⁸Tane fik ail kanjerap. Tane kuzrunu kitek promba nzude le kanjerka katesemba sakade: Ki ait patukate ngade. ²⁹Tanjamba ndo wam kame sakit te prowaig le kanjerka ye prowam tuku ait patukate ta kila palmbimngaig. ³⁰Ye sinja satingamngit. Ait te mbolunge minig mbal kume ndakuwaig le wam kame njakmba ta prowamngaig. ³¹Kilke tugu samba tugu ngisikamngaig. Ye tuku pasa ande ngisike nda. Minmba minamngat.

³²GINU mara ki kanum ndanj ta ande nu kila mine ndakate. Samba mbolunge enjel mata nane gilai. Ye Kuate tuku Kinjo ye mata gilai. Mam nu ndo kila minit. ³³Ait ta ginu mayok kangat ta tane gilai tukunu tane rironjka mambilmba minap. ³⁴Wam ta yaba pasa te suk. Tanjo sunjo ande ma ande kambim nga nuje piro mbal piro walmba ande wande kulatkam tuku pilmba sate: Ye mambilmba tairnga mina ngate. ³⁵Wande miro tanjo ginu mara prowamngat ta tane gilai. Furiram e ko furir ngamu e ko teg kaglinu ulwa le ko maratukuk ta tane gilai tukunu mambilmba tairnga minap. ³⁶Tane idus ndamba minap le nu pitik ndo pro kanjerkikat. ³⁷Ye tane satinget pasa te tanjamba ndo nane njakmba saninget. Tane mambilmba minap ngina.

Nane Yesus balewam tuku ndin sotinaig

(*Mateus 26.1-5; Lukas 22.1-2; Yohanus 11.45-53*)

14 ¹Pagumba nye sunjo Pasowa bret yis kugatok nyam tuku ki ait armba minnaig le pris gabat mbal kusem pasa biteknaganu mbal ndonj kuirkuirka Yesus biye timba balewam tuku ndin sotinaig sulumba ²sakinaig: Sine pagumba nye tuku mangur sunjo sinamnge nu biye tibe ta njayo. Kame zigna sunjo mayok kakat nginaig.

Pino ande Yesus tuku gabat mbolunge gurej kutuna

(*Mateus 26.6-13; Yohanus 12.1-8*)

³Betaninge Yesus nu tanjo ande buk ngirnger njak nyunu Simon nu tuku wandeknge isukusmba minna. Nu isukusmba minna le pino ande ndame botol gurej mundur mayenu njak piyanu o mbolunge ta tumba Yesus tugum promba botol ndumor ngurmbe nu tuku gabat mbolunge gurej ta kutuna. ⁴Kutuna le nane afu wam ta kanjermbe palsejningina le nangine nangine sakinaig: Ndanam saka gurej mayenu ake kutuwat a. ⁵Nu gurej ta tumba piyana kande nu ndametiņ soj 30 limba kilna le sine sanzal mbal turkeg kande nginaig.

Nane taŋamba pino ta tumba sawe likinaig le ⁶Yesus nu ndek nane saningina: Tane mbulap. Ndaŋam tane pino te piti serde. Nu ye mbolŋge wam mayete. ⁷Sanzal mbal mara mara tane ŋgamukŋge minamŋgaig. Tane nane turkam idusmba ndeta turkam kumuŋ. Ye tane ndoŋ ait kuenu mine nda. ⁸Pino te nu ye mbolŋge nuŋe maŋau kumumba guren mayenu te ye pisneyat. Nu ye ŋgunu tuku ŋgarosu wakeiyat. ⁹Ye siŋka satinŋamŋgit. Kilke tugu ŋakmba mbolŋge nane pasa mayenu kuklimba nu wam kat te turmba sakuwaig le nane ismba nu tuku saka minamŋgaig ŋgina.

Yudas nu Yesus tuku kupet taŋgo

(Mateus 26.14-16; Lukas 22.3-6)

¹⁰Kile nu dubiwanu taŋgo 12 ta tuku ande Yudas Iskariotnu nu Yesus tumba pris gabat mbal wai mbolŋge palmbim ŋga nane sota kina le ¹¹nane nu tuku pasa ismba gare tumba pasa katmba ndametin afu nu tambim tuku sanaig. Sanaig le Yudas nu Yesus tumba nane tuku wai mbolŋge palmbim tuku ait mayenu ande tairŋga minna.

Yesus dubiwanu taŋgo armba Pasowa kuanekinaik

(Mateus 26.17-25; Lukas 22.7-13; 22.21-23; Yohanus 13.21-30)

¹²Bret yis kugatok nyam tuku kusem ait amboŋganu mbolŋge Zu mbal nane sipsip fat bale farmba nyanu. Ait ta prona le nuŋe dubiwanu taŋgo ndek Yesus kusnanaig: Sine aniŋge ne ndoŋ Pasowa nyam tuku ka kuanekube ŋginaig le ¹³nu ndek nuŋe dubiwanu taŋgo armba sanikina: Tale tumbraŋ suŋgo mbol kape. Kumba ka prowap le taŋgo ande waim kule ŋak tale tugum promba kuwa le nu dubimba kape. ¹⁴Nu kumba wande poŋgamŋgat ta tale wande ta tuku miro taŋgo tejenmba sawap: Tum Taŋgoŋge sakat nu nuŋe dubiwanu taŋgo ndoŋ wande rum ndaŋ mbolŋge Pasowa nyamŋgig ŋga sawap. ¹⁵Taŋakap le nu rum suŋgo ande o mbolŋge agaŋ ndende kumumbi patikinaig le minig ta tumtikamŋgat. Taŋawa le tale rum ta sinamŋge sine Pasowa nyam tuku kuanekap ŋga sanikina. ¹⁶Taŋakina le nuŋe dubiwanu taŋgo ar ta tumbraŋ suŋgo mbol kinaik ka Yesus nu sakina ta kumumba mayok kina le nale Pasowa nyam tuku agaŋ ndende kuaneka maŋ luka kinaik.

¹⁷Furirna le Yesus nu taŋgo 12 ta kilmba kumba ka kuanekinaik wande ta poŋginaig. ¹⁸Ka taŋge nane isukusmba minmba Yesus nu sakina: Ye siŋka satinŋamŋgit. Tane ŋgamukŋge ande ye ndoŋ isukusit te nu ye tuku kupet minit ŋgina. ¹⁹Taŋakina le nane wamduŋ ŋaigoŋga ndui ndui nu kusnanaig: i ... Ne yenŋe ŋga iduste e ŋginaig le ²⁰nu ndek nane saningina: Ande tane 12 ŋgamukŋge nu ye ndoŋ nza tuma bret kule pak mbilmba nyate ta not. ²¹Ye Ndindo Katesek Taŋgo ye kuyar pasa kumumba kumamŋgit ta ande nu ye tumba nane wai mbolŋge

palmbimngat ta ose. Nu piti sungo tamngat. Ina nuņenge te-pile ndakina kande maye kande ngina.

Yesus nu pasa nyam tuku maņau te-mayokna
(*Mateus 26.26-30; Lukas 22.14-20; 1 Korin 11.23-25*)

²²Nane isukusmba minmba Yesus nu bret tumba Kuate gare pasa tumba fetfetmba nuņe dubiwanu tango niņmba sakina: Bret te tumba nyap. Te yiņe ngarusu ngina. ²³Taņamba nu grep kule murko ĩak ta mata tumba Kuate gare pasa tumba ningina le yaimba nyinaig. ²⁴Taņanaig le nu ndek saningina: Te yiņe ndare. Ndare ta mbolņge pasa kitek Kuate nu tango ndoņ o buk katna ta alonu mayok kaņgat. Ye nane gudommba tuku ĩga ye yiņe ndare kutuwamņgit. ²⁵Ye siņka satinget. Ye maņ grep kule teņen nye ndaki ma ma Kuate kulatkate ma mbolņge ye grep kule kitek nyamņgit ngina.

²⁶Taņaka denņpurmba nane mune ande ulnaig sulumba tiņga Olif tabe mbol kambim saka kinaig.

Yesus nu Petrusņge nu tuku nyu yabukamņgat ĩga sana
(*Mateus 26.31-35; Lukas 22.31-34; Yohanus 13.36-38*)

²⁷Kumbange Yesus nu nane saningina: Tane ĩakmba kua ka ye kusreyamņgaig. Kuyar pasa teņenmba sakate. Kuateņge sipsip kulat tango balewa le sipsip pururumba sili-siliwamņgaig ĩga sakate. ²⁸Ye kummba maņ tiņgi sulumba ye ambonņa Galilea ma tugu mbol ka le tane ĩgumneņgamņgaig ĩga saningina.

²⁹Taņakina le Petrus ndek nu sana: Nane ĩakmba kua ka ne kusrenuwaig ta ye ndo ne kusrene nda ngina le ³⁰nu Petrus sana: Ye siņka ne sanamņgit. Furir te mbolņge teg witiwam ar ndawa le ne ye tuku nyu yabukam keņamņgat ngina. ³¹Taņaka sana le Petrus nu sanņri tiņga sakina: Kuga. Ne balenumba ye mata baleyam bafuwaig le ta mata ye siņka ne tuku nyu yabuke nda ngina le nuņe dubinaig mbal ĩakmba pasa ndui ta ndo sakinaig.

Yesus nu Kuate ndoņ pasatina
(*Mateus 26.36-46; Lukas 22.39-46*)

³²Nane ma ande nyunu Getsemani pronaig sulumba nu nuņe dubiwanu tango saningina: Tane teņge minap. Ye ka siņge Kuate yabaņamņgit ngina. ³³Taņaka nu Petrus Yakobus Yohanus nane keņ ta kilmba kina ka taņge nu ĩgamuņgal piti sungo kamusmba wamduš fagkina le isu sanņri kugana. ³⁴Taņamba nu nane saningina: Ye wamduš ĩayonņa piti sungo ye toyate le kamuset. Tane teņge mambilmba minap ngina. ³⁵Taņamba saka nu dirdirka kumba ĩgurnņgurka ndek truk ka piti ta nu laipam kumuņ e ĩga nu Kuate yabaņmba sakina: ³⁶O Mam ne wam ĩakmba kam kumuņ.

Kule murko te ye mbol pitaimba te-siwa nget ta ne ye tuku nzali te dubi ndawa. Naŋe nzali ndo dubiwa ngina.

³⁷Taŋamba nu luka ka nane kaŋgerkina ta nane kinymba minnaig le nu ndek Petrus sana: Simon, ne kinyit e? Ne ait fagnu te mambilmba minam kuga e? ³⁸Satan tuku tago tane mbol prowikat. Abo minmba yabaŋmba minap. Taŋgine ngamuŋgal Kuate yabaŋam tuku idusde ta ngarosumbi dubiwam tuku ta piti ngina.

³⁹Taŋamba sake denpurmba nu luka kina ka pasa ndui ta ndo maŋ yabaŋmba sakina. ⁴⁰Taŋamba nu maŋ luka prona ta nane ginyumŋge am piti patikinaig le kinymba minnaig le kaŋgerkina le nane piririmba ame pasa lafube o nga wam pile paskinaig.

⁴¹Yesus nu maŋ kumba ka yabaŋ keŋna sulumba promba maŋ kusnaniŋgina: Kile mata mabta kinymba minig e? Kile kumuŋgat. Ait buk prowat. Andeŋge ye Ndindo Katesek Tango tumba une ŋak mbal tuku wai mbolŋge palmbim tuku bafute. ⁴²Ai si. Ye tuku kupet taŋgo prote. Tane tiŋgap le sine nane tugum si kab ngina.

Yudas nane Yesus biye tinaig

(Mateus 26.47-56; Lukas 22.47-53; Yohanus 18.1-12)

⁴³Nu taŋamba pasata minna le taŋgo 12 ta tuku ande Yudas nu taŋgo gudommba kame bagi sibugi kilmba ŋak pronaig. Pris gabat mbal kusem pasa bitekŋganu mbal Israel mage nanenŋe taŋamba kukulninginaig le pronaig. ⁴⁴Yesus tuku kupet taŋgo nu nane kila palmbim tuku buk teŋenmba wam paguniŋgina: Ye ka ande mumuwi ndeta not. Taŋgo ta biye timba tumba kape ngina. ⁴⁵Kile nane promba Yudas nu pitik ndo Yesus tugum kumba Tum Taŋgo kaiye ngina sulumba mumuna le ⁴⁶nane pro Yesus biyamba biye denaig.

⁴⁷Ande nu tugumŋge minna tanŋe nuŋe kame bagi gomba tumba pris sunŋo tuku piro taŋgo kilbanu pike welna. ⁴⁸Taŋana le Yesus nu nane saniŋgina: Ndaŋam saka tane ye kuayar taŋgo taŋaŋ bagi sibugi kilmba ye biye tiyam prode. ⁴⁹Ye mara mindek tane ngamukŋge kusem wande sunŋo sinamŋge taŋgo pino wam paguka minen ta tane ye biye tiyam kuga e? Ta maye. Kuate tuku kuyar pasa kumumba mayok kuwa ngina.

⁵⁰Taŋakina le nu dubinaig taŋgo ŋakmba nu kusremba sili-silimba kua kinaig le ⁵¹taŋgo mbanzo ande nu tawi kaukawk ndindo tiŋmba Yesus dubimba kina le nane ndek nu biye tinaig. ⁵²Biye tinaig le nu mbil buŋga tawi gagulmba kusremba wagek kua kina.

Nane Yesus tumba gabat mbal tugum kinaig

(Mateus 26.57-68; Lukas 22.54-55,63-71; Yohanus 18.13-14,19-24)

⁵³Kile nane Yesus tumba pris gabat sunŋo tugum kinaig. Pris gabat mbal Israel mage mage kusem pasa bitekŋganu mbal nane ŋakmba buk

pro tanje manjurkinaig. ⁵⁴Petrus nu maskenŋge Yesus dubimba kina ka pris gabat sungo tuku fonde sinam kumba ka wande mab tanje nu kame mbal ndon pa likmba minnaig.

⁵⁵Pris gabat mbal Israel pasa pilewanu sugo ŋakmba Yesus balewam tuku pasa gabat ande sotete pisenŋinaig le ⁵⁶nane gudommba yabri pasa tumba Yesus mbaranu ŋginaig ta pasa gabat ndindo mayok ndakina.

⁵⁷Kile nane afu tinja nu mbolŋge pasa pilmba yabri pasa teŋenmba sakinaig: ⁵⁸Nu teŋenmba sakina le isenŋ. Kusem wande sungo tanjo waimbi pilnaig te ye sambriwi sulumba mara keŋmba mbolŋge kise ande waimbi pile ndakanu ta palmbimŋgit ŋga sakina le isenŋ ŋginaig ta ⁵⁹pasa ta mbolŋge mata pasa gabat ndindo mayok ndakina.

⁶⁰Kile pris gabat sungo nu nane ŋgamukŋge tinja Yesus kusnana: Nane ne mbaranu ŋga sakade te ne ndanmba iduste. Ne nane tuku pasa lafuwe nda e ŋgina ta ⁶¹nu pasa ande sa ndaka minge tukulmba maninok minna le pris gabat sungo nu man Yesus kusnana: Ne Kristus? Ne Kuate tuku Kinjo e ŋgina le ⁶²nu pasa lafumba sakina: Ne sakate not. Ye Ndindo Katesek Tanjo Kuate Sanjri Ŋjaya nu tuku ndinamŋge minyok mini sulumba gau mbolŋge ndeki le tane ye kanjeryamŋgaig ŋgina.

⁶³Tanjakina le pris gabat sungo pasa ta ismba palseŋna le nu ndek nuŋe tawi fetfetmba sakina: Kile mbulbe. Pasa ande sote nda. ⁶⁴Tane nu Kuate tuku nyu ŋayo silite pasa te ismba tane ndanmba idusde ŋgina le nane ŋakmba sakinaig: Nu tanjo ŋayonu. Nu kumwa ŋginaig.

⁶⁵Kile nane afu tinja ka Yesus ŋguspemba amnu sonja waimbi katmba sanaig: Imanŋe ne katnate e? Ne tuan tanjo ndeta nyun ta le sine isbe ŋginaig. Tanjakinaig le polis kameŋge mata nu tumba katnaig.

Petrus nu Yesus tuku nyu yabukina

(Mateus 26.69-75; Lukas 22.56-62; Yohanus 18.15-18,25-27)

⁶⁶Petrus nu wande mab tanje minna le pris gabat sungo tuku piro pino ande promba ⁶⁷Petrus pa likmba minna le nu kanjer timba sana: Ne mata Nasaretnu tanjo Yesus ndon minna tuku ŋgina. ⁶⁸Tanjakina le nu ndek Yesus tuku nyu yabuka sakina: i ... Ne pasa sakate ta ye ŋginganket ŋgina sulumba nu tinja kilim ka malanŋa tugum tanje minna le teg ande witina.

⁶⁹Kile piro pino ta man pro nu kanjermba nu tugumŋge minnaig mbal saningina: Tanjo te mata nu tuku tanjo ande ŋgina le ⁷⁰nu man Yesus tuku nyu yabukina. Tanjamba minmba man tanjo afu Petrus tugumŋge minnaig ta nu sanaig: Ne yabrikate. Ne nu tuku tanjo ande. Ne Galileanu ŋginaig le ⁷¹nu nuŋe miroŋ nuŋe ŋgaro tapramba sakina: Tane tanjo sakade ta ye sinja gilai ŋgina.

⁷²Tanjakina le pitik ndo teg witiwam arna le Petrus Yesusŋge pasa sana ta nu idusna: Teg witiwam ar ndawa le ne ambonja ye tuku nyu yabukam kejamŋgat ŋga sakina. Nu pasa ta idusmba malmbi ŋayona.

Nane Yesus tumba Pilatus tugum kinaig
(*Mateus 27.1-2; Lukas 23.1-5; Yohanus 18.28-38*)

15 ¹Maratukuk tinga pris gabat mbal Israel mage mage kusem pasa biteknanganu mbal pasa pilewanu sugo ngakmba pitik ndo pro mangurka pasa wakeimba nane Yesus ndaleka tumba ka gabat sungo Pilatus tuku wai mbolnge pilnaig. ²Tanjaig le Pilatus ndek nu kusnana: Ne Zu mbal tuku gabat sungo e ngina le nu lafumba sana: Ne sakate not ngina.

³Kile pris gabat mbal nane pasa gudommba kilmba Yesus mbolnge patika nu mbaranu nga sanaig le ⁴Pilatus nu man kusnana: Ai te. Ne mbar gudommba kanu sakade ta ne pasa kugatok e? Ne nane tuku pasa ande lafuwe nda e ngina. ⁵Pilatus nu tanjamba kusnana kande Yesus nu pasa ande lafu ndana le nu pirerek purkina.

Pilatus nu Yesus balewaig nga saningina
(*Mateus 27.15-26; Lukas 23.13-25; Yohanus 18.39-19.16*)

⁶Yar mindek Pasowa tuku ait mbolnge nane Zu mbal Pilatus tugum kumba mulij kilanu tanjo ande paska tam tuku yabanjanu le nu paska ningnanu. ⁷Ait ta mbolnge tanjo afu nane gabat kame ndonj kame bumba ande balenaig le nane kilmba muli wandeknge patikinaig le minnaig. Nane tuku ande Barabas.

⁸Kile Zu mbal gudommba pro Pilatus tugumnge mangurka sanaig: Ne wam kate tanjamba kile mulij kilanu tanjo ande paska sinja nginaig. ⁹⁻¹⁰Tanjo ngakmba Yesus tuku saka minnaig le pris gabat mbal gubra kagli firka ake Yesus tumba nu tuku wai mbolnge pilnaig ta Pilatus nu kila. Ta tuku nu Yesus kusrewam idusmba nane kusnaningina: Tane ye Zu mbal tuku gabat sungo te paska tingi nga idusde e ngina le ¹¹pris gabat mbal ndek tanjo pino siseninjimba wam pagukinaig le Barabas te-luka tam tuku Pilatus sanaig.

¹²Tanjakinaig le Pilatus nu man saningina: Ye Barabas paski sulumba tane Zu mbal tuku gabat sungo ngade tanjo te ye nu ndanj nga idusde ngina le ¹³nane lafumba wikaraumba sakinaig: Ail kazrai mbolnge nil danjguwaig nginaig.

¹⁴Pilatus nu man lato sakina: Ndanam. Nu ame wam mbarna ngina le nane man sunjgomba wikaraumba sakinaig: Ail kazrai mbolnge nil danjguwaig nga sakinaig.

¹⁵Tanjakinaig le Pilatus nu mangurkinaig mbal ta gareninguwa nga Barabas paska tumba Zu mbal ningina sulumba kame mbal saningina le Yesus tumba muli karejnumbi ngusnaig. Ijgusmba tumba ail kazrai mbolnge pilwaig nga saningina.

Kame mbal nane Yesus tumba nayo silinaig
(*Mateus 27.27-31; Yohanus 19.2-3*)

¹⁶Kame mbal Yesus tumba Pilatus tuku wande sungo ngirpem tanje pilmba kame tanjo ngakmba wikinaig le pro mangurkinaig. ¹⁷Nane tawi

gurgur mindepiye mayenu tumba Yesus kai tumba muli nzapo njak pirka gabat kainaig. ¹⁸Tañanaig sulumba nane ndek nu nzumilmba gabat sunjo mbolnje mañau kade tañamba sanaig: Ese. Ne Zu mbal tuku gabat sunjo njainaig. ¹⁹Tañamba nane ndek didombi gabatnu katmba nguspemba nu tugumnje dagol tidronjinaig.

²⁰Nane tañamba Yesus usre kupetmba nzumil te-tumba denjpurmba tawi gurgur ta paska nuñe tawi siluk tumba ail kazrai mbolnje palmbim tuku nu tumba kainaig.

Nane Yesus tumba ail kazrai mbolnje pilnaig

(Mateus 27.32-44; Lukas 23.26-43; Yohanus 19.17-27)

²¹Kinaig ka ndinnje Sirenenu tañgo Simon ma kasomnje minna tuku te-silika nu Yesus tuku ail kazrai kurawa nga sanjrimba sanaig le nu kurana. Nu Aleksander le Rufus tuku mam nakile. ²²Nane Yesus tumba ma nyunu Golgota pronaig. Nyu ta tugunu Tañgo Gabat Murko. ²³Pro tañge nane ndek ngaro rar mukuwam tuku marasin grep kule tur mbilmba nyuwa nga tunaig ta nu mbulna.

²⁴⁻²⁵Maratukuk ki kanum 9 mbolnje kame mbal Yesus tumba ail kazrai mbolnje nil danjginaig. Tañamba nane nu tuku tawi kilam tuku usre ande kinaig sulumba nu tuku tawi inum inumnu kile-likinaig. ²⁶Ail kazrai mbol tañge balenaig tuku pasa gabat ta teñenmba kuyarnaig: *Zu mbal tuku gabat sunjo* nga kuyarnaig.

²⁷Nane kuayar tañgo armba turmba kilmba ande nu tuku ndinamnje ande njanam kumamnje ail kazrai mbolnje nil danjginaig. ²⁸Wam ta mbolnje kuyar pasa ande kumumba mayok kina ta teñenmba sakate.

Nane nu kanjgermba wam njanonu kanu mbal ndonj ulendide nga sakate. *Aisaia 53.12*

²⁹Nane afu muñgu lilika kine ilemba Yesus nzumil te-tumba nduku-ndukumba sanaig: Tañgo nu Israel kusem wande sunjo sambrimba mara keñmba mbolnje mañ palmbim tuku sakina ta kile anenje. ³⁰Ne naje muskil te-timba ail kazrai kusremba ibej kaye njainaig.

³¹Pris gabat kusem pasa biteknganu mbal nane mata Yesus nunumba piñgil mer te-tumba nanjine nanjine saka minnaig: Nu tañgo tuku muskil kile-tidjgina. Kile nu nuñe muskil te-tiwam kumuñ kuga. ³²Nu Kuateñge madina tañgo Israel mbal tuku gabat sunjo minmba ndeta kile ail kazrai ta kusremba ibej kuwa le sine son njube njainaig le tañgo armba nu tugumnje ail kazrai mbolnje danjginaig ta nale mata nu tumail pannaik.

Yesus nu kumna

(Mateus 27.45-46; Lukas 23.44-49; Yohanus 19.28-30)

³³Ki kanum 12 mbolnje ma njakmba ma furir sunjo promba kumba ka ka ki kanum 3 mbolnje kugana. ³⁴Ki kanum 3 mbolnje Yesus nu

wi kuenka sakina: *Eloi, Eloi, lama sabaktani* ngina. (Pasa ta tugunu tejenmba. Yiŋe Mbara, yiŋe Mbara, ndaŋam ne ye kusreyat).

³⁵Taŋakina le nane afu taŋge minnaig ta ndek sakinaig: i ... Nu Elia wikate nginaig le ³⁶taŋgo ande pinderka kumba ka kulelu tumba grep kule mbolŋge tolna sulumba Yesus nyuwa ŋga didombi te-duŋga nu tuku miŋge mbolŋge pilna sulumba nane saniŋgina: Yauk. Elia nu pro paska te-ibeŋamŋgat inde ngina. ³⁷Kile Yesus nu maŋ suŋgomba witina sulumba nu kumna.

³⁸Yesus nu kumna le kusem wande suŋgo sinamŋge tukul wande tukulanu tawi suŋgo ta mbolŋge fetka ibeŋŋge bitekŋgina.

³⁹Kame mbal tuku gabat ail kazrai tumail tumba minna ta Yesus nu taŋamba kumna le kaŋgermba ndek sakina: i ... Taŋgo te nu siŋka Kuate tuku kiŋo ngina.

⁴⁰Pino afu mata nane maskenŋge mambilmba nu kaŋgermba minnaig. Nane ŋgamukŋge ande Maria nu Magdalanu pino. Ande Maria kise nu Yoses le Yakobus fudiŋ nale tuku ina nakile. Pino ande nyunu Salomi. ⁴¹Yesus nu Galilea ma mbolŋge minna le pino kame taŋge nane nu sinzaŋmba dubiwanu. Pino afu Yesus ndoŋ Yerusalem pronaig ta turmba taŋge minnaig.

Taŋgo ande Yesus tuku mindesiŋ wakeina
(*Mateus 27.57-61; Lukas 23.50-56; Yohanus 19.38-42*)

⁴²Ait ta naŋgine kusem kuanekanu ait. ⁴³Furirna le Arimateanu taŋgo Yosef nu Pilatus tugum kambim tuku gagna ta nu saŋgri tiŋga kumba Yesus tuku mindesiŋ tam tuku yabaŋna. Yosef nu taŋgo pinonŋge nu mayenu nginaig. Nu Israel mbal pasa pilewanu sugo nane tuku ande.

⁴⁴Pilatus nu pasa ismba nu kume ndakate ŋga idusmba nuŋe kame gabat wikina sulumba nu buk kumat e ŋga kusnana le nu ndek sakina: Au. Nu buk kumat ngina. ⁴⁵Taŋakina le Pilatus nu kila pilmba Yosef sana: Maye tumba kaye ngina.

⁴⁶Kile Yosef nu tawi kaukauk ande piyamba ka Yesus tuku mindesiŋ paska tawimbi soŋga tumba kumba ka ndame burok o buk sarkinaig tuku sinam taŋge pilna. Pilna sulumba ndame suŋgo ande barimba pro burok miŋge tukulna. ⁴⁷Taŋamba minna le Maria Magdalanu Maria kise Yoses ina nuŋe nale pilna ma ta kaŋgermba minnaik.

Yesus nu maŋ tiŋgina
(*Mateus 28.1-8; Lukas 24.1-12; Yohanus 20.1-10*)

16 ¹Naŋgine kusem ta kugana le furiram Maria Magdalanu, Maria kise (nu Yakobus tuku ina nuŋe), Salomi nane keŋ ta Yesus tuku mindesiŋ pisnewam tuku gureŋ mundur mayenu piyamba patikinaig.

²Mafena le piro tugu palmbinu ait mbolŋge maratukuk tiŋga nane ndame burok tugum kinaig. ³Nane kumbaŋge muŋgu kusnaŋginaig:

Brok miŋge mbolŋge ndame suŋgo ta imanŋe talke singamŋgat o ŋginaig. ⁴Taŋamba saka kinaig ka mambilnaig kande ndame suŋgo buk talka barinaig le kasomŋge minna le kaŋgernaig.

⁵Kile nane burok sinam kumba mambilnaig kande taŋgo mo kumiŋ kuen ŋayo kaukauk ŋak mindesiŋ minnambi ndinamŋge minyok minna le kaŋgermba nane piriri ŋayonaig le ⁶nu ndek nane saniŋgina: Tane piriri ndawap. Tane Nasaretu taŋgo Yesu ail kazrai mbolŋge nil danŋginaig ta sotade ta nu teŋge mine ndakate. Nu o buk tiŋgat. Ai te. Nu pilnaig tuku ma tam te kuga. ⁷Tane luka kape sulumba nuŋe dubiwanu taŋgo kame Petrus turmba teŋenmba saniŋgap: Nu amboŋga Galilea kuwa le tane ka taŋge nu kaŋgeramŋgaig ŋga o buk nane saniŋgina tae ŋgina.

⁸Taŋakina le nane piremek purka ndame burok kusremba kua kinaig. Nane kuru-kurukinaig tukunu ndinŋge afu sa ndaniŋginaig.

Nane gudommba Yesu kaŋgernaig

⁹[Piro tugu palmbinu ait ndui ta mbolŋge mafena le Yesu nu tiŋga amboŋga nu Maria Magdalanu tugumŋge mayok kina. Yesu nu buk bukla 7 pino ta mbolŋge pitaikina tuku.

¹⁰Nu Yesu kaŋgermba kumba ka nu ndoŋ minnaig mbal nane wamduŋ ŋaigoŋga malmbi ŋakmba minnaig ta saniŋgina: ¹¹Yesu nu buk aboŋga ye tugum prowat le kaŋgerit ŋga saniŋgina ta nane nu tuku pasa son nda ŋginaig.

¹²Ki ndui ta mbolŋge nale ar ta ma kasom kinaik le ndinŋge Yesu nu ŋgarosu kise tumba nale tugumŋge mayok kina. ¹³Nane keŋ kinaig ka ka nale nu kila pilnaik sulumba luka kumba ka Yesu ndoŋ minnaig mbal afu saniŋginaig ta mata nane son nda ŋginaig.

¹⁴ŋgumneŋga nuŋe dubiwanu taŋgo 11 nane isukusmba minnaig le Yesu nu nane tugumŋge mayok kina. Nane nu tiŋgina le kaŋgernaig mbal tuku wam kube ismba ŋgamuŋgal tukulmba son nda ŋginaig tukunu nu nane ŋgamukŋge mayok ka nane kilmba saniŋge likina.

¹⁵Taŋamba nu nane wam paguka saniŋgina: Tane kumba ka ma tugu ŋakmba mbolŋge pasa mayenu kukliwap. ¹⁶Ima nu ismba son ŋga kule pisne tuwa ta Kuate nu taŋgo ta tuku muskil te-tiwe tambimŋgat. Ima nu son nda ŋguwa ta nu ŋgisikamŋgat. ¹⁷Nane ye tuku saŋgri tomba tiŋgade mbal nane wam kitek teŋen ke likamŋgaig. Nane ye tuku saŋgrimbi bukla pitaika pasa kuale kitek sakamŋgaig. ¹⁸Nane kame mbeŋ kigreka ko kumam tuku kule nyuwaig ta nane kume nda. Nane guaze mbal mbolŋge wai patika kile-tidingamŋgaig ŋgina.

¹⁹Suŋgo Yesu nu nane pasa niŋge deŋpurna le Kuatenŋe nu te-duŋga ka samba mbolŋge nuŋe ndinam kumamŋge pilna le minyokina. ²⁰Taŋana le nuŋe dubiwanu taŋgo nane tumbraŋ ŋakmba mbol kine lika pasa mayenu kuklinaig le Suŋgo nu nane ndoŋ minmba wam kitek saŋgrinu kile-mayokka nane tuku pasa saŋgri pileniŋgina.]

Son.

LUKAS

Lukas nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna

Lukas nu Zu tango kuga. Nu Grik tango minmba dokta piroka minna ta nu nuje ammbi Yesus kanjer ndana. Nu nane afunge Yesus tuku kubeu tunaig le nu nane tuku pasa ismba son nga Yesus tuku sangri tomba tingina.

Lukas nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna ta tugunu tejenmba. Nu nuje mbal Yesus tuku son nguwaig nga nu waŋe te kuyarna. Nane Grik mbal nane maŋau tiŋreknu ŋak minam tuku suŋgomba idusnaig tukunu nu Yesus tuku maŋau tiŋreknu ta tuku suŋgomba te-mayokmba kuyarmba tumningina.

Lukas nu waŋe te Teofilus tuku kuyarmba pilna sulumba ngumnenga nu maŋ lato waŋe ande turmba nu tuku kuyarna ta Aposel kame tuku piro nggeg.

1 ¹ Yiŋe gabat Teofilus kaiye. Wam afu buk sine ngamukŋge mayok ke likinaig ta tango gudommba wam ta ulendimba kuyarningam tuku tagonaig. ² Afu nane naŋgine ammbi abo abo wam kanjerkinaig sulumba pasa mayenu kuklimba sasimmba minnaig ta nane pasa ta dubimba kuyarnaig. ³ Ye ait kuennu nane tuku kuyar pasa ta tugusemba burka ise timba minet ta ye mata ne tuku kuyaram nga tugu mbolŋge kubemba ka ka bitekŋgamŋgit. ⁴ Ne burkumba ne buk wam kubeu tinnaig ta ngamuŋgal son ngam tuku ye ne tuku waŋe te kuyaret.

Yohanus prowam tuku pasa mayok kina

⁵ Herodus nu Yudea ma tuku gabat suŋgo minna le pris ande nyunu Sakaria minna. Sakaria nu Abia tuku kuasmbi ande. Piyo nuje nu pris Aron tuku tugu. Pino ta nyunu Elisabet. ⁶ Sakaria nale Suŋgo Kuate tuku wam pagu pasa nu tuku nzali ŋakmba dubi magekinaig sulumba nale nu am mbolŋge tiŋreknu minnaik. ⁷ Elisabet nu pino mbanzonu niŋkina tukunu nale kiŋo kugatok minnaik ma ma buk saibo patikinaik.

⁸ Kile Sakaria tuku kuasmbi tuku ait prona le nane Kuate tumailamŋge pris piroka minnaig. ⁹ Taŋamba minnaig sulumba pris mbal nane naŋgine

maŋaumbi kinaig le Sakaria tuku nyu mayok kina le nu Sunjo tuku wande sinam kumba pa mundur mayenu piyna. ¹⁰Piyamba minna le tanjo pino gudommba kilimŋge Kuate yabaŋmba minnaig.

¹¹Sakaria nu piroka minmba mambilna kande Sunjo tuku eŋel ande mundur mayewam tuku atrau mbain ndinamŋge tiŋ minna le kaŋgerna. ¹²Nu eŋel ta kaŋgermba piririmba wam pile paskina le ¹³eŋel nu sana: Sakaria ne kuru kuru ndaka. Kuate nu ne tuku yabaŋ pasa isat. Piyo naŋe Elisabet nu ne tuku kiŋo te-palmbimŋgat. Te-pilwa le ne nyunu Yohanus ŋga ŋgina. ¹⁴Nu mboŋge ne ŋgamuŋgal gare tumba wamdus bulok minamŋgat. Nane gudommba gare sunjo tamŋgaig ŋgina.

¹⁵Taŋakina sulumba eŋel nu maŋ sana: Kuate am mboŋge nu tanjo sunjo minamŋgat. Nu grep kule le kule kamenu nye nda. Nu ina sinamŋge Tukul Guwa ŋak te-pilwa le nu tuku ŋgamuŋgal kumuŋgamŋgat. ¹⁶Nu pasa kukliwa le Israel mbal gudommba ŋgamuŋgal biye mbilmba naŋgine Sunjo Kuate tugum kaŋgaig. ¹⁷Nu Elia taŋaŋ mayok ka Tukul Guwa tuku saŋgrimbi piroka nu Sunjo tuku amboŋgamŋgat. Mam kame kiŋo kame tetkanu minig ta nuŋge ŋgamuŋgal ulendiwe niŋgamŋgat. Nu mboŋge Kuate tuku pasa ŋgumnede mbal nane mbilka mbal tiŋreknu ndoŋ ulendikamŋgaig. Nu tanjo tuku ŋgamuŋgal wamdus kile-tidiŋguwa le Sunjo prowamŋgat ŋga Sakaria sana.

¹⁸Taŋakina le nu ndek lafumba sana: Ye buk saibo pilen. Ye tuku pino mata taŋaŋ. Ye ndaŋmba ne tuku pasa ta son ŋgi ŋgina le ¹⁹nu lafumba sana: Ye Gabriel. Ye Kuate tumailamŋge tiŋ minet tuku tanjo. Nuŋge ye kukulyat le pasa mayenu te sanet. ²⁰Ait kumuŋguwa le pasa te alonu mayok kaŋgat. Ne ye tuku pasa te son nda ŋgate tukunu ne miŋge tukulkuwa le pasate ndaka mina ma ma Kuate tuku pasa kumuŋguwa le ne maŋ pasatamŋgat ŋga sana.

²¹Tanjo pino nane kilimŋge Sakaria tair minmba ndaŋmba nu kusem wande sinamŋge dalka minit o ŋga idusmba minnaig le ²²kile nu mayok ka waimbi ndo pasa saniŋmba pasatam kumuŋ kuga le nane nu kaŋgermba nu wande sinamŋge kiŋatanu suk agaŋ kaŋgerat ŋga katesenaig.

²³Sakaria tuku piro ait kugana le nu luka nuŋe tumbraŋ kina ka ²⁴⁻²⁵tanje minnaik sulumba piyo nuŋe kiŋo konna le nu ndek sakina: Ye kiŋo kugatok nane ŋakmba am mboŋge kiko ŋak minen ta Kuatenje ye ranjun mayenu sumba ye tuku kiko pitaina ŋgina. Taŋamba nu tanjo am mbol li ndaka minna le tambun wai inum sulumba kina.

Yesus prowam tuku pasa mayok kina

²⁶Tambun 6 Elisabet nu funjulok minna le Kuate nu eŋel Gabriel maŋ kukulna le Galilea ma tugu Nasaret tumbraŋ kina sulumba ²⁷nu pino

mbanzo ande tugum prona. Pino ta nyunu Maria. Nu tanjo ande ndonj mine ndakina tuku. Nane tanjo ande nu tuwa nga buk madinaig. Tanjo ta nyunu Yosef. Nu David tuku ndare.

²⁸Kile Gabriel nu pro Maria sana: Kaiye. Sunjo nu ne nyaro tinmba nu ne ndonj minit ngina. ²⁹Tanjamba sana le Maria nu pasa ta ismba wamdus pilemba nu ngamunggal pitimba ame pasa tanjamba sayate o nga idusmba minna le ³⁰enjel ndek nu sana: Maria, ne kuru kuru ndaka. Kuate nu ne make pilit. ³¹Ne fungul jak mina sulumba kinjo ande te-palmbimngat. Kinjo ta nyunu Yesus nga. ³²Nu nyu sunjo jak minwa le nane nu tuku nyu Kuate o mbolnge minit nu tuku Kinjo ngamngag. Sunjo Kuatenge nu tuku mbun David o buk nyu sunjo jak minna tanan nyu sunjo tuwa le ³³nu Jakob tuku ndare kulatka minmba minamngat. Nu tuku nyu sunjo ta ngisike nda. Minmba minamngat nga Maria sana.

³⁴Tanjakina le nu ndek enjel kusnana: Ye tanjo kugatok minet. Ndanmba wam ta mayok kanjat nga kusnana le ³⁵nu sana: Tukul Guwa nu ne mbol kumunguwa le Kuate tuku sangri ne kainamngat. Tanjawa le ne Kuate tuku Kinjo te-palmbimngat. Kinjo ta nu purfengnu ndo. ³⁶Ne isa. Nanje tugu Elisabet nu ninkina sulumba o buk saibo pilna ta kile nu ngaro piti jak minit le tambun 6 kinit. ³⁷Ata. Kuate nu wam jakmba kam kumun ngina.

³⁸Tanjakina le Maria nu lafumba sana: Ye Sunjo tuku minje kumnemnge minet. Ye pasa kuga. Ne wam sakat ta ye mbolnge tanjamba mayok kuwa ngina le enjel nu kusremba kina.

Maria nu Elisabet tugum kina

³⁹Ait ta mbolnge Maria nu tinja pitik ndo Yudea ma tabe jak ta tumbran ande kina ka ⁴⁰Sakaria tuku wande ponga Elisabet kanjermba kaiyena. ⁴¹Elisabet nu kaiye pasa isna le kinjo fungul sinamnge patengina le Tukul Guwa nu Elisabet wamdus tuna le ⁴²nu pasa kuenka sakina: Kuate nu pino jakmba ngamuknge ne make pilit. Kinjo ne tuku fungul sinamnge minit ta Kuatenge nu mata make pilit. ⁴³Ye pino mayenu kuga. Ndanjam yije Sunjo tuku ina nuje ne ye tugum te prowat. ⁴⁴Ne kaiyeyat ta ye isit le kinjo ye tuku fungul sinamnge nu gare sunjo tumba patengat. ⁴⁵Ne Sunjo tuku pasa ismba son ngina tukunu ne gare sunjo jak mina le pasa ta ne mbolnge kumu-kumumba mayok kanjat nga Maria sana.

Maria tuku mune

⁴⁶Kile Maria nu sakina:

Ye Sunjo tuku nyu te-dunget.

⁴⁷Ye Kuate tuku gare sunjoyate.

Nunje ye muskil te-tiwe sate.

⁴⁸Ye nu tuku minje kumnemnge kuirkuirka minet le nu ye idusyumba te-mayokyate.

Kile Kuate nu ye make pilit ta saka ismba tutur-tuturmba minmba minamŋgaig.

⁴⁹Suŋgo Saŋgri ŋjajo nu ye mbolŋge wam magete.

Nu tuku nyu purfeŋnu ndo.

⁵⁰Taŋgo ŋgamukŋge afu nu tuku nyu kurauka dubide mbal nu nane ŋakmba mapekate.

⁵¹Kuate nu nuŋe saŋgri suŋgo te-mayokmba wam kumumbi teŋenmba ke likate.

Nu naŋgine nyu kile-duŋgade mbal wam kam idusde ta kugerKate le kua ka sili-silide.

⁵²Nu kilke tuku gabat sugo kile-ibeŋkate sulumba kuirkuirka minig mbal kile-mayokkate.

⁵³Nu gubak minig mbal agaŋ ndende magenu niŋgit le nane maroniŋgit.

Nu agaŋ ndende ŋak mbal maŋau inum nda niŋgit le ake minig.

⁵⁴⁻⁵⁵Nu siŋgine mbuŋ pasa saŋgrinu saniŋgina ta kumumba nu nuŋe piro mbal Israel sine tursiŋgit.

Nu Abraham nuŋe ndare ŋakmba mapeka minmba minamŋgat ŋgina ta nu nuŋe pasa ta gilai ndaŋgate.

Maria nu taŋamba mune ulna.

⁵⁶Nu Elisabet ndoŋ tambun keŋmba minnaik sulumba nu tiŋga luka nuŋe tumbraŋ kina.

Yohanus kule pisne taŋgo prona

⁵⁷Ait kumuŋgina le Elisabet nu kiŋo te-pilna. ⁵⁸Te-pilna le nu tugumuŋge minnaig mbal nuŋe ndare tuma ndoŋ wam ta ismba Kuate nu Elisabet raŋgun mayenu tuna ŋga nu ndoŋ gare-garekinaig.

⁵⁹Mara 8 mbolŋge nane naŋgine tukul dubimba kiŋo ŋgaro pikam tuku maŋgurkinaig. Nane mam nuŋe Sakaria waukam tuku saka minnaig kande ⁶⁰Elisabet ndek saniŋgina: Kuga. Nu Yohanus ŋgap ŋgina le ⁶¹nane ndek nu sanaig: i ... Taŋamba kuga. Ne tuku ndare ande nyunu taŋamba mine ndakate ŋginaig.

⁶²Taŋamba nane nuŋe mam nuŋe kiŋo ta nyu ima waukuwa ŋga waimbi kusnanaig le ⁶³nu kuyaram tuku waŋe ande tuwaig ŋga waimbi saniŋgina le tunaig le nu teŋenmba kuyarna. Nu tuku nyu Yohanus ŋgina le nane ŋakmba ndek pirerek purkinaig.

⁶⁴Kile ndo Sakaria tuku mane bulkina le nu pasatumba Kuate tuku nyu te-duŋgina. ⁶⁵Taŋana le nane nu tugumuŋge minnaig mbal ŋakmba kuru-kurukinaig le wam ta Yudea ma tabe ŋakmba mbol kumuŋgina.

⁶⁶Taŋgo pino pasa ta ismba wamdus te-sulumba Suŋgo tuku saŋgri kiŋo ta mbolŋge minna ta kila pilmba nu suŋgoka ndaŋndaŋamŋgat o ŋga idusmba minnaig.

Sakaria tuku dir pasa

⁶⁷Sakaria nu Kuate tuku nyu te-dungina le Tukul Guwa nu mbol kumungina le nu dir pasa tejenmba sakina:

⁶⁸Sine Israel mbal singine Sungo Kuate tuku nyu te-dungube.

Nu sine nuje mbal tugum te promba muskil kile-tidinge singit.

⁶⁹Nu ande sangri njayo singine muskil kile-tidinge singam tuku nuje piro tanjo David tuku ndare mbolnje te-mayokte.

⁷⁰Kuate nu o buk tanjamba nuje tuan tanjo kame tuku minje mbolnje sakina.

⁷¹Nu sine tuku ngueu mbal sine kasursingig mbal ta njakmba kile-ibenka muskil kile-tidinge singamngat.

⁷²Nu singine mbut kame mapekamngit nga saningina ta kile kumute. Nu nane ndoj wamdus ulendika pasa sangrinu saningina ta gilai ndangina.

⁷³⁻⁷⁵Nu sine Israel tuku ngueu mbal wai mbolnje kile-luka kilamngat. Tanjawa le sine kuru kuru kugatok nu tuku piro biymba nu am mbolnje tinjeknu minmba ma ma kumamngig.

Nu tanjamba singine mbut Abraham pasa sangrinu sana.

⁷⁶O kiyo, ne Kuate Sungo tuku tuan tanjo.

Ne ambonga kumba Sungo tuku ndin wakeimba kuanekamngat.

⁷⁷Ne sine tumsinga le Kuate nu nuje mbal tuku une sauka gilainga muskil kile-tidinge singam tuku ndin kanjeramngig.

⁷⁸Kuate nu siyka sine mapekam tuku iduste.

Nu samba tumbraj tuku mafewam tuku bulu kukulwa le sine tugum prowamngat.

⁷⁹Promba sine kilnjasinguwa le sine ma make sinamnje kume tuku sangri kumnemnje mineg mbal ndin kanjermba ngamungal gare tumba wamdus bulok minamngig.

Sakaria nu tanjamba dir pasa sakina.

⁸⁰Kiyo dabro ta minna ma ma sungoka wamdus sangrinu njak tingina. Nu sungoka kumba ma baknu mbolnje minna le ma ma ait kumungina le Israel ngamuknje mayok kina.

Maria nu Yesus te-pilna

(Mateus 1.18-25)

2 ¹⁻³Ait ta mbolnje Sesar Augustus nu ma tugu njakmba mbolnje tanjo pino tuku nyu kuyarke likam tuku sakina le nane njakmba ndek nyu kuyarkam tuku nanjine tumbraj tuguk kine likinaig. (O buk mandor Kuirinius nu Siria ma tugu kulatkam tuku gabat minna le nane manjau ta tugu pilnaig).

⁴Yosef nu David tuku ndare tukunu nu tija Galilea ma Nasaret tumbraj kusremba David tuku tumbraj tuguk Betlehem Yudea ma tugu mbol kina. ⁵Nuŋe pino madiwe tunaig ta nu tumba nakile nyu kuyarkam tuku kinaik. Maria nu buk funjulok.

⁶Nale kumba ka Betlehemŋge promba tanje minmba Maria nu kiŋo te-palmbim bafuna ta ⁷tanjo kinyam tuku wande kumuŋgina le nu agaŋmor tuku wandek sinam tanje kiŋo mulum te-pilna. Te-pilna sulumba kumiŋmbi songa agaŋmor isukusanu nza mbol tanje pilna le minna.

Ejel kame sipsip kulatkanu mbal tugum mayok kinaig

⁸Tumbraj ta kasomŋge sipsip kulat mbal afu furir nanjine sipsip kulatka minnaig. ⁹Kulatka minnaig le Sunjo tuku ejel ande nane tugum tanje mayok kina le Sunjo tuku bulu sanjrinu nane kiljaningina le murkuka kuru kuru sunjo tinaig. ¹⁰Tanjaig le ejel nu ndek saningina: Tane kuru kuru ndakap. Ye pasa mayenu satinjam prowet. Tanjo pino ŋakmba mbolŋge gare sunjo mayok kaŋgat. ¹¹Furir te mbolŋge David tuku tumbraj tugukŋge pino ande kiŋo te-palet. Nu Sunjo nu Kuatenje madina tanjo Kristus. Nuŋge tane muskil kile-tidinge tingamŋgat. ¹²Tane nu kila palmbim tuku tejenmba. Kiŋo ande kumiŋmbi songanu ŋak agaŋmor isukusanu nza mbolŋge kinye ŋak minit ta not ŋgina.

¹³Tanja saka minna le pitik ndo samba mbolok ejel kuasmbi sunjo pro nu ndoŋ ulendika Kuate tuku nyu te-duŋga tejenmba sakinaig:

¹⁴Samba mbolŋge Kuate tuku nyu sunjo mayok kuwa.

Kilke mbolŋge Kuatenje make patikate mbal ŋgamuŋgal wamdus bulok minwaig ŋginaig.

¹⁵Kile ejel kame tanje nane kusreka luka samba mbol kinaig le sipsip kulatkanu mbal nanjine nanjine sakinaig: Sine wam mayok ket le Sunjoŋge sasingat ta ka Betlehemŋge kaŋgerbe ŋginaig.

¹⁶Tanja nane pastija pinder-pindermba ka Maria le Yosef kile-siglika kiŋo agaŋmor isukusanu nza mbolŋge kinye ŋak minna le kaŋgernaig. ¹⁷Kaŋgernaig sulumba wande kusremba kilim kumba ejel nu kiŋo tuku saningina ta ŋakmba kubeu ninginaig le ¹⁸nane sipsip kulatkanu mbal tuku pasa ismba pirerek purkinaig le ¹⁹Maria nu pasa ŋakmba wamdus sinamŋge idus tidija minna.

²⁰Sipsip kulatkanu mbal nane luka ndek kumba ejel pasa saningina tanja kaŋgerkinaig tukunu nane Kuate tuku nyu te-duŋga kinaig.

Yesus nyu pilnaig

²¹Kusem ndindo kugana le nane kiŋo tumba ŋgaro pikmba nyunu Yesus ŋginaig. Maria nu kiŋo kon ndana le ejel nu tanja kiŋo nyun tuwa ŋga wam paguna.

Yesus tumba kusem wande sunjo sinam kinaig

²² Moses tuku tukul dubimba ina nuje ngarusu purfernu mayok kuwa nga Kuate atraukam tuku ait kumunguwa le nale kiyo tumba Kuate tuku madimba nu tambim nga mbumba Yerusalem kinaik. ²³ Sunjo tuku kuyar mbolnje tukul ta tejenmba minit: Kiyo mulum prowa ta Sunjo tuku madimba nu tambim tuku ngate. ²⁴ Kuyar pasa ande ta gami armba ko kurinum fat armba kilmba Kuate atraukam tuku sakate. Nale tukul ta kumuwam tuku kinaik.

²⁵ Yerusalemnje tanjo tinreknu ande Kuate dubina tuku nyunu Simeon minna. Nu Israel mbal tuku muskil kile-tidinge ningam tuku tanjo tairnga minna. Tukul Guwa nu jak minna. ²⁶ Nu Tukul Guwange buk sana: Ne kume ndaka mina le Sunjonje madina tanjo Kristus prowa le kanjeramngat ngina.

²⁷ Ait ta mbolnje Tukul Guwange Simeon wamdus tuna le nu tinga kusem wande sinam kina. Nu ka tanje minna le Maria le Yosef Yesus tumba tukul dubimba manau ta kam saka pronaik le ²⁸ Simeon nu ndek kiyo yaimba bagailmba Kuate tuku nyu te-dunga tejenmba sakina:

²⁹ O Sunjo, ne ye pasa sayina ta kumungat tukunu kile ye ne tuku piro tanjo ngamunggal wamdus bulok kumamngit.

³⁰ Yije ammbi sine muskil kile-tidingam tuku tanjo kanjeret.

³¹ Ne kilke mbol mbal jakmba am mbolnje nu te-mayokna.

³² Nu kasomok mbal kiljaningguwa le nane ne kila palmbimngaig.

Nu mbolnje sine Israel nyu mayok kanjat ngina.

³³ Simeon nu tanjamba sakina le ina mam nuje wamdus pirerek purkinaik.

³⁴⁻³⁵ Kile nu nale nyaro nikmba man ina nuje Maria sana: Kiyo te Kuatenge pilna le nu mbolnje Israel afu baringa ndekamngaig. Afu tingamngaig. Nu Kuate tuku nzali te-mayokuwa le nane gudommba nu kasurwaig le nane tuku wamdus kilimok mayok kanjat. Ne nu tuku ngamunggal rar sunjo tamngat nga Maria sana.

³⁶ Tuan pino ande nyunu Ana nu mata tanje minna. Nu Fanuel kulim nuje Aser tuku ndare ande. Nu saibo pile mayena. Nu yar 7 tanjo jak minna sulumba ³⁷ tanjo nuje kumna le nu kuembol minmba ma ma yar 84 kusrena. Nu furir ki kidemmba kusem wande sunjo ta sinamnge minmba nu Kuate mbarinjmba mara afu nyamaganj pinka Kuate yabanjmba minna. ³⁸ Ait ta mbolnje ndo nu mata kusem wande mbol promba kiyo kanjermba Kuate tuku nyu te-dungina. Nane afu Yerusalem muskil te-tiwam tuku tairnga minnaig mbal nu kiyo ta tuku nane saninjmba minna.

Nale luka Nasaret kinaik

³⁹ Yosef le Maria nale Sunjo tuku tukul jakmba ke sulumba nale luka Galilea kumba nakile tumbranj Nasaret kinaik ka ⁴⁰ tanje kiyo nu

suŋgokina le Kuate nu make pilna le nu saŋgri pilmba wamdus kuyar mayenu ŋak tiŋgina.

Yesus nu kiŋo mo kusem wande sinam kina

⁴¹Pagumba nye suŋgo Pasowa tuku kusem ait mbolŋge yar kidemba Maria le Yosef mbumba Yerusalem kumba minanu. ⁴²Yesus nu yar 12 ŋak minna le ait ta kumuŋgina le nale nakile ait ta dubimba maŋ mbumba Yerusalem kinaik ka ⁴³taŋge Pasowa ait kugana le nale luka ndek kinaik le Yesus nu Yerusalemŋge minna ta nale wam ta katese ndanaik. ⁴⁴Nu afu ndoŋ kinit ŋga idusmba kumba ka ndinŋge ait ndindo kugana le furirna le nale nakile ndare tuma gulab kame ŋgamukŋge kusnaŋga nu sota kinaik ka ⁴⁵taŋge kaŋger ndamba luka maŋ nu sota mbumba Yerusalem kinaik.

⁴⁶Pro Yerusalemŋge nu sota ka mara keŋnu mbolŋge kusem wande suŋgo sinamŋge tum taŋgo ŋgamukŋge nu minyoka pasa ismba nane kusna-kusnaniŋmba minna le kaŋgerinaik. ⁴⁷Nu kila suŋgo ŋak minmba kumumbi lafuna le ŋakmba pirerek purkinaig.

⁴⁸Kile nale nu kaŋgermba piriri ŋayonaik sulumba ina nuŋe sakina: Kiŋo, ndaŋam ne sile piro kareŋ sikit le sile mam naŋe ndoŋ ŋgamuŋgal fulilka ne sota minek ŋgina le ⁴⁹nu ndek nale sanikina: Tale ndaŋam ye sota piro kareŋkik. Tale amboŋga yiŋe Mam tuku wande te mbolŋge ndaŋam nda mambilaik ŋgina le ⁵⁰nale nu tuku pasa ismba tugunu katese ndanaik.

⁵¹Kile Yesus nu tiŋga nale ndoŋ luka ndek Nasaret kumba ka taŋge nale tuku miŋge kumnemŋge minna. Ina nuŋe nu wam ŋakmba mayok kinaig ta wamdus sinamŋge idus tidiŋga minna.

⁵²Yesus nu suŋgokina le Kuatenŋge nu make pilna. Nu ŋgamuŋgal kuyar mayenu ŋak tiŋgina le taŋgo pino ŋakmba nu make pilnaig.

Yohanus kule pisne taŋgo pasa kuklina

(*Mateus 3.1-12; Markus 1.2-8; Yohanus 1.19-28*)

3 ¹Sesar Tiberius nu Rom mbal kulatka yar 15 ŋak minna le Pontius Pilatus nu Yudea ma tugu kulatka minna. Herodus nu Galilea ma tugu kulatka minna le maib nuŋe Filipus nu Iturea le Trakonitis ma tugu kulatka minna. Lisaniyas nu Abilene ma tugu kulatka minna.

²Anas nale Kaiafas ndoŋ pris gabat sugo minnaik. Ait ta mbolŋge Sakaria tuku kiŋo nuŋe Yohanus nu ma baknu mbolŋge minna le Kuate nu tugum promba wam paguna le ³nu tiŋga tumbraŋ afu Yordan kule patukŋge mine likinaig ta ŋakmba mbol kumba pasa kuklimba taŋgo nane ŋgamuŋgal biye mbilmba maŋau ŋaigonu kusreka kule pisne tuwaig le Kuate nu nane tuku une sauka gilaingamŋgat ŋga saka minna. ⁴Tuan taŋgo Aisaia nu pasa ande kuyarna le Yohanus mbolŋge kumuŋgina ta teŋenmba.

Ma baknu mbolnge wi ande kuenjka tenjenmba sakate.

Sungo tuku ndin wakeimba kuanekap.

Nu likam tuku ndin te-tiwap.

⁵ Ɔguruj Ɔakmba kilke diƆningam tuku.

Tabe Ɔakmba saika kile-ibenkam tuku.

BaƆanjok ta kile-tidinge likam tuku.

Ndin mbuter Ɔakmba sai basleningam tuku.

⁶ TaƆamba kile-tidingap le Kuate nu taƆgo muskil kile-tidinge ningam tuku ndin kilke mbol mbal Ɔakmba kaƆgeramngaiƆ. *Aisaia 40.3-5*

Aisaia nu taƆamba kuyarna.

⁷ Mbal gudommba kule pisneningawa Ɔga Yohanus tugum prowe likinaig le nu nane saningina: Tane mbeƆ tuku fat Kuate tuku pa tam tuku minig. Tane imaƆge rironƆ pasa satinƆat le pa ta laiptingawa Ɔga kule pisne tam prode. ⁸ Tane siƆka ƆgamuƆgal biye mbilmba taƆgine maƆau Ɔaigonu kusrekinaig kande alonu kumumbi kile-mayokkap le kaƆgerkuba. Abraham nu sine tuku mbuƆ Ɔga payam ndakap. Ye tane kilimok satinƆet. Kuate nu tane pitaika ndame kame tembi Abraham tuku ndare kitek kile-mayokkam kumuƆ. ⁹ Kuate nu sapor ail tugunu tugumuƆge pilna le minit. Ail afu alo mage ndade ta Ɔakmba pike lika pankate le pa mbol kinig Ɔga saningina.

¹⁰ TaƆakina le maƆgur sungo ta ndek Yohanus kusnanaig: i ... Sine ndaƆamngig Ɔginaig le ¹¹ nu lafumba saningina: Ande nu tawi armba Ɔak kande inum tumba tawi kugatok si tuwa. NyamagaƆ mata taƆawap Ɔgina.

¹² Takis kilanu mbal afu kule pisneningawa Ɔga nu tugum promba nu kusnanaig: Tum taƆgo, sine ndaƆamngig Ɔginaig le ¹³ nu ndek nane saningina: Tane takis kilmba kumumbi ndo kilap Ɔgina.

¹⁴ Kame taƆgo afu mata nu kusnanaig: Sine mata ndaƆamngig Ɔginaig le nu sakina: Tane taƆgo afu tuku ndametij didikam tuku pani farmba ko pasa mbolnge yabri pasa sa ndakap. TaƆgine mundu tuku piya biymba tala ndakap Ɔgina.

¹⁵ TaƆgo pino nane Kristus prowam tuku minde minnaig sulumba Yohanus tuku wamdus teroka KuateƆge madina taƆgo ta noten e ko noten kuga Ɔga saka minnaig le ¹⁶ nu katesemba ndek nane Ɔakmba saningina: Ye kulembi tane kule pisne tinƆet. Ande ye ƆgumnemuƆge prowamngat ta nu ye tuku saƆgri liwamngat. Ye taƆgo mayenu kuga. Ye nu tugumuƆge nu tuku kupe Ɔgaro tuku muli kukliwam tuku wam Ɔai ta mata nu mbolnge kam kumuƆ kuga. Nu pro Tukul Guwambi pambi tane tuku ƆgamuƆgal kule pisne taƆaƆ tinƆamngat. ¹⁷ Nu wit pileƆgam bafute. Nu pro wit mbain mbolnge minig ta silimba bareƆmba alonu kilmba nuƆe nyamagaƆ tuku wande mbolnge patikamngat. Nu tiglu ta kilmba pa mbolnge kutuwa le ugmba minmba minamngat. Pa ta kupe nda Ɔgina. ¹⁸ TaƆamba Yohanus nu nane wam paguka pasa mayenu kuklimba minna.

¹⁹Mara ande mandor Herodus nu maib nuŋe tuku pino Herodias yaimba wam ŋaigonu afu turmba ke likina le Yohanusŋe nu tumba sawe likina le ²⁰nu ndek Yohanus tumba muliŋtumba wandekŋe pilna. Wam ta mboŋge nu nuŋe mbar ŋakmba liniŋmba mbar suŋgona.

Yohanusŋe Yesus kule pisnena
(*Mateus 3.13-17; Markus 1.9-11*)

²¹Yohanus nu muli wandek sinamŋe mine ndaka nu taŋgo kuasmbi suŋgomba kule pisneningina sulumba Yesus turmba kule pisnena. Yesus nu kule pisne tumba Kuate ndoŋ pasata minna le samba talkina le ²²Tukul Guwa ŋgarosu te-mayokmba gami taŋaŋ ndeka nu mboŋge minna. Kile samba mboŋge pasa ande promba teŋenmba sakina: Ne yiŋe Kiŋo. Ye ne tuku kume purmba ne tuku gare suŋgo tet ŋgina.

Yesus tuku mbuŋ kat nuŋe
(*Mateus 1.1-17*)

²³Yesus nu yar 30 ŋak minmba nu piro tugu pilna. Nane ŋakmba nu Yosef tuku kiŋo ndo ŋga idusnaig. Yosef tuku ndare tuturmba teŋenmba lukina.

Yosef nu Hilai tuku kiŋo. ²⁴Hilai nu Matat tuku kiŋo. Matat nu Levi tuku kiŋo. Levi nu Melki tuku kiŋo. Melki nu Yanai tuku kiŋo. Yanai nu Yosef tuku kiŋo. ²⁵Yosef nu Matatias tuku kiŋo. Matatias nu Amos tuku kiŋo. Amos nu Neam tuku kiŋo. Neam nu Esli tuku kiŋo. Esli nu Nagai tuku kiŋo. ²⁶Nagai nu Meat tuku kiŋo. Meat nu Matatias tuku kiŋo. Matatias nu Semen tuku kiŋo. Semen nu Yosek tuku kiŋo. Yosek nu Yoda tuku kiŋo. ²⁷Yoda nu Yoanan tuku kiŋo. Yoanan nu Resa tuku kiŋo. Resa nu Serubabel tuku kiŋo. Serubabel nu Sealtiel tuku kiŋo. Sealtiel nu Neri tuku kiŋo. ²⁸Neri nu Melki tuku kiŋo. Melki nu Adi tuku kiŋo. Adi nu Kosam tuku kiŋo. Kosam nu Elmadam tuku kiŋo. Elmadam nu Er tuku kiŋo. ²⁹Er nu Yosua tuku kiŋo. Yosua nu Elieser tuku kiŋo. Elieser nu Yorim tuku kiŋo. Yorim nu Matat tuku kiŋo. Matat nu Levi tuku kiŋo. ³⁰Levi nu Simeon tuku kiŋo. Simeon nu Yuda tuku kiŋo. Yuda nu Yosef tuku kiŋo. Yosef nu Yonam tuku kiŋo. Yonam nu Eliakim tuku kiŋo. ³¹Eliakim nu Melea tuku kiŋo. Melea nu Mena tuku kiŋo. Mena nu Matata tuku kiŋo. Matata nu Natan tuku kiŋo. Natan nu David tuku kiŋo. ³²David nu Yesi tuku kiŋo. Yesi nu Obed tuku kiŋo. Obed nu Boas tuku kiŋo. Boas nu Salmon tuku kiŋo. Salmon nu Nason tuku kiŋo. ³³Nason nu Aminadab tuku kiŋo. Aminadab nu Admin tuku kiŋo. Admin nu Arni tuku kiŋo. Arni nu Hesron tuku kiŋo. Hesron nu Peres tuku kiŋo. Peres nu Yuda tuku kiŋo. ³⁴Yuda nu Yakob tuku kiŋo. Yakob nu Isak tuku kiŋo. Isak nu Abraham tuku kiŋo. Abraham nu Tera tuku kiŋo. Tera nu Nahor tuku kiŋo. ³⁵Nahor nu Serak tuku kiŋo. Serak nu Riyu tuku kiŋo. Riyu nu Pelek tuku kiŋo.

Pelek nu Eber tuku kiĵo. Eber nu Sela tuku kiĵo. ³⁶Sela nu Kanan tuku kiĵo. Kanan nu Arfaksat tuku kiĵo. Arfaksat nu Sem tuku kiĵo. Sem nu Noa tuku kiĵo. Noa nu Lamek tuku kiĵo. ³⁷Lamek nu Metusala tuku kiĵo. Metusala nu Enok tuku kiĵo. Enok nu Yaret tuku kiĵo. Yaret nu Mahalalel tuku kiĵo. Mahalalel nu Kenan tuku kiĵo. ³⁸Kenan nu Enos tuku kiĵo. Enos nu Set tuku kiĵo. Set nu Adam tuku kiĵo. Adam nu Kuate tuku kiĵo.

Satan nu Yesus tagona

(*Mateus 4.1-11*)

4 ¹Yohanus nu Yesus kule pisenena le Tukul Guwa nu mbolŋge kumunġina. Kile Tukul Guwa nu wamdus tuna le nu tinġa Yordan kule kusremba ka ma baknu mbolŋge minna le ²Satan pro mara 40 taŋaŋ nu tago-tagomba minna. Yesus nu agaŋ inum nye ndaka minna le ait ta kugana le nu guba mayena.

³Kile Satan nu Yesus sana: Ne Kuate tuku Kiĵo ŋga sakate ta kile ndame te sawa le bret kuilkuwa le ne tumba nya ŋga sana. ⁴Taŋakina le nu lafumba sana: Kuate tuku kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Taŋgo nane bret nyade ta mbolŋge ndo abo minam kumuŋ kuga ŋga sakate ŋgina. *Lo 8.3*

⁵Kile Satan nu Yesus tumba ka biŋ suŋgo ande mbol kumba ka pitik ndo kilke te tuku sugo ŋakmba tummba sana: ⁶Nyu sugo saŋgri ŋakmba mine likade te ŋakmba ye tuku wai mbolŋge minig. Ye ande tambim idusmba ta tambimŋgit. ⁷Ne ye tuku nyu te-duŋga mbariŋya ta saŋgri ŋakmba te ne tanbimŋgit ŋgina le ⁸nu lafumba sana: Kuyar ande teŋenmba minit.

Taŋgine Suŋgo Kuate nu tuku nyu te-duŋga nu mbariŋap. Nu tuku minġe ndo kumnemŋge minap ŋga sakate ŋgina. *Lo 6.13-14*

⁹Kile Satan nu Yesus tumba ka Yerusalem kusem wande suŋgo funu kuenu ta mbolŋge pilna sulumba sana: Ne Kuate tuku Kiĵo ŋga sakate ta patenġa o ibeŋ nzi kaye. ¹⁰Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Kuate nu nuŋe eŋel kame kukulnġinguwa le pro ne kulatkamŋgaig ŋgate tukunu ne maye minamŋgat.

¹¹Ne ndame mbolŋge naŋe kupe daŋŋga fetkikat ŋga nane pro waimbi ne biye-biyenamŋgaig ŋgate. *Mune 91.11-12*

¹²Taŋakina le nu ndek Satan sana: Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Taŋgine Suŋgo Kuate tago ndawap ŋga sakate ŋgina. *Lo 6.16*

¹³Satan nu taŋamba Yesus mbolŋge tago ŋakmba ke sulumba nu kusremba nu maŋ tagowam tuku ait mayenu ande tairŋga minna.

Yesus nu Galileanġe piro tugu pilna

(*Mateus 4.12-17; Markus 1.14-15*)

¹⁴⁻¹⁵Yesus nu Tukul Guwa tuku saŋgri ŋak tinġa luka Galilea ma mbol kumba taŋge minna. Nu nane tuku kusem wande sinam kine lika pasa

kuklina le njakmba nu tuku nyu te-dunġinaig. Ma patuk patuk njakmba nu tuku nyu ise likinaig.

Nasaret mbal Yesus talanaig
(*Mateus 13.53-58; Markus 6.1-6*)

¹⁶ Yesus nu kumba nuġe sunġokina tuku tumbranġ Nasaret prona. Pro tanġe nuġe maġau dubimba kusem ait mbolġe kusem kaġgeram kina ka tanġe Kuate tuku pasa burkam tuku tinġina. ¹⁷ Andenġe tuan tanġo Aisaia tuku kuyar ta tuna le nu ndek waġe kuklimba pasa sota ka ande kaġgermba teġenmba burkina.

¹⁸ Sunġo tuku Guwa nu ye mbolġe minit.

Nuġe ye madiyina le ye piro teġenmba kam tuku minet.

Ye sanzal mbal tugumġe pasa mayenu kukliwamġit.

Ye saniġi le muliġ kilanu tanġo minig ta nane mayok kaġgaig. Am tukulok mbal am maraġgamġaig.

Ye sinamanzerka minig mbal muskil kile-tidinġe niġgamġit.

¹⁹ Kuate nu kilke mbol mbal turkam tuku ait prote nġa saniġgamġit.

Aisaia 61.1-2

²⁰ Yesus nu kuyar ta burka waġe maġ filfilmba luka piro tanġo tumba minyokina. Minyokina le kusem wandekġe minyok minnaig mbal nane njakmba nu kaġger timba minnaig le ²¹ nu pasa tugu pilmba saniġina: Kuyar pasa burkit le isaig ta ki ait te mbolġe alonu mayok kinit nġina.

²² Nu miġe bulokmbi pasa purfeġnu kuklina le nane njakmba nu tuku saka minmba pirerek purka sakinaig: i ... Tanġo te Yosef tuku kiġo. Ndaġmba nu pasa teġen kuklite nġa saka minnaig le ²³ nu ndek nane saniġina: Ye kila. Tane yaba pasa ande teġenmba sayam idusde. Dokta, naġe miroġ nġarosu wakeiya nġa idusde. Kaperneum tumbranġe maġau saġgrinu ke likina le isgeġ ta kile naġe tumbranġ tuguk teġe ka le sine kaġgerbe nġa sayam idusde nġina.

²⁴ Yesus nu maġ lato saniġina: Ye siġka satingamġit. Tuan tanġo ande nuġe tumbranġ tugukġe pasa kukliwa ta nane nu talawamġaig. ²⁵ Tuan tanġo Elia nu minna le yar keġmba tambun 6 sawe piye ndakina le ma tugu njakmba mbol guba sunġo prona. Ait ta mbolġe Israel pino kuembol gudommmba minnaig ta Kuate nu Elia kukulna le nane tuku inum tugum kine ndakina. ²⁶ Kasomok pino kuembol ande Sarefat tumbranġ Sidon ma mbolok ta tugum kina. ²⁷ Tuan tanġo ande Elisa minna le Israel tanġo gudommmba nġirġer njak minnaig ta Elisa nu nane tuku inum wakei ndana. Sirianu kasomok tanġo Neaman ndo wakeina nġa saniġina.

²⁸ Yesus nu taġamba saniġina le kusem wandekġe minnaig mbal ndek gubra sunġo tinaig sulumba ²⁹ nane pastinġa Yesus biye timba didika kumba ka tumbranġ kusremba naġgine tumbranġ tabe ndumor mbolġe bukġgam kinaig kande ³⁰ nu nane kusreka nġgamuk nġgamuk kina.

Yesus nu tanjo ande bukla njak wakeina
(*Markus 1.21-28*)

³¹Kile Yesus nu Galilea ma mbol kumba ka Kaperneum tumbraj prona. Pro kusem ait mbolnje nu nane pasa tumnijmba minna le ³²nane ismba nu pasa miro tanjo tanaj tumnijgina tukunu nane pirerek purkinaig.

³³Kusem wandek sinam tanje bukla njak tanjo ande minna. Nu wi kuenjka sakina: ³⁴Yesus Nasaretnu, ne sine ndonj wamdus tuma kuga. Ne sine bale faram prote e? Ye kila. Ne Kuate tuku Kiyo njgina le ³⁵nu ndek bukla ta sawe lika sana: Ne maninka. Tanjo ta kusremba mayok ka kaye njgina le bukla ta nane njgamuknje tanjo ta tumba te-buknja nu njayo sili ndamba mayok ka nu kusremba kina. ³⁶Tanjana le nane njakmba ndek pirerek purka munju kusnanjinaig: Pasa ta ame pasa tanaj. Nu sangri njak gabat sunjo tanaj bukla saningit le kua ka tanjo kusreka kinig njginaig.

³⁷Kile Yesus tuku nyu ma ta tuku tumbraj njakmba kumunje likina.

Yesus nu guaze mbal gudommba wakeikina
(*Mateus 8.14-17; Markus 1.29-34*)

³⁸Yesus nu kusem wande kusremba ka Simon tuku wande mbol kina. Simon tuku magma nuje njgaro sunjomba pa tinjina le nane Yesusnje nu turwa njga nu sanaig le ³⁹nu ka njgaro pa tinjina ta sawe likina le njgaro mukumba nu mayekina. Tanjamba nu pitik ndo tinjga nane tuku paguna.

⁴⁰Ait ta mbolnje ki butunjam bafuna le afunje nanjine mbal guaze tugu yimyam ta njakmba kilmba mindeka Yesus tugum prove likinaig le nu njakmba waimbi kigrekina le mageke likinaig. ⁴¹Nu bukla njak mbal mata wakeikina le bukla nane kusreka wikaraumba sakinaig: Ne Kuate tuku Kiyo njginaig. Bukla nane Yesus nu Kuatenje madina tanjo ta kila tukunu nu nane minje pipnijgina le nu tuku sa ndakinaig.

⁴²Mafemba minna le Yesus nu tinjga ma yamok kina le nane afu nu sota ka te-silika nu nane ndonj minam tuku njgailkinaig le ⁴³nu ndek nane sanjgina: Kuga. Ye tumbraj afu mbolnje Kuate nuje gageu kulatkate pasa mayenu ta kukliwamngit. Kuate nu ta tuku ye kukulyina njgina.

⁴⁴Tanjakina sulumba tinjga kumba ka Yudea mbal tuku kusem wande njakmba mbolnje pasa kuklimba sanijmba minna.

Yesus nu nane afu nu dubiwam tuku madiningina
(*Mateus 4.18-22; Markus 1.16-20*)

5 ¹Yesus nu Genesaret kule kualij tuku piyalnje minna le nane gudommba Kuate tuku pasa isam tuku munju signa-signanja nu pipka minnaig. ²Tanjamba minnaig le nu waj armba tabeknje minnaik ta kanjgerkina. Kualeganj kilanu mbal nane waj ta kusreka nane kumanj minyanja minnaig.

³Kile Yesus nu Simon tuku waŋ poŋgina sulumba waŋ mbitiwa le piyal kusremba dir si kuwa ŋga sana ta nu kumuna. Taŋana le nu waŋ mbol taŋge minyok minmba taŋgo pino pasa tumniŋmba minna.

⁴Nu pasa saniŋge deŋpurmba kile nu ndek Simon sana: Waŋ mbitimba ka fando siŋge kualegaŋ kilam tuku kumaŋ panke likap ŋgina le ⁵nu lafumba sakina: Suŋgo, sine furir te mbolŋge kualegaŋ sotigig ta afu nda kilig ta neŋge sakate tukunu ye kumba maŋ kumaŋ bukŋgamŋgit ŋgina.

⁶Taŋaka sana le nane kumba ka kumaŋ bukŋginaig ta kualegaŋ gudommba sinam kinaig le kualegaŋ pitinunŋge kumaŋ sambriwam bafunaig le ⁷nane ndek naŋgine piro tuma waŋ ande mbolŋge minnaig ta waambi aukniŋginaig le nane pro kualegaŋ kilmba waŋ arŋeŋ lignenikinaig le waŋ buto kambim bafunaik.

⁸⁻¹⁰Petrus nane nu ndoŋ minnaig mbal turmba kualegaŋ gudommba kilnaig ta kaŋgerka piriri ŋayomba minnaig. Yakobus le Yohanus, Simon ndoŋ piro tuma nale mata taŋanaik.

Kile Simon Petrus nu ndek Yesus tugum taŋge dagol tidroŋga nu sana: Suŋgo ne ye kusreyumba kaye. Ye mayenu kuga. Ye une ŋak ŋgina le nu ndek Simon sana: Ne kuru kuru ndaka. Ŋgumneŋga ne taŋgo pino taŋamba kilamŋgat ŋgina. ¹¹Taŋakina le nane waŋ koika tabek kinaig sulumba agaŋ ndende ŋakmba kusreka Yesus dubimba kinaig.

Yesus nu taŋgo ŋgirŋger ŋak wakeina

(Mateus 8.1-4; Markus 1.40-45)

¹²Yesus nu tumbraŋ suŋgo ande mbolŋge minna le taŋgo ande ŋgarosu ŋakmba ŋgirŋger ŋak Yesus kaŋgermba pro nu tugum taŋge truk ka nu sarsarmba sana: O Suŋgo, ne kumuŋ. Ne nzalinuwa ndeta ye tuku ŋgarosu wakeiwa ŋgina le ¹³nu ndek wai kuitka nu kirembe sana: Au. Ye ne wakeinet ŋgina. Taŋakina le ŋgirŋger gagulka ŋgarosu mayekina le ¹⁴Yesus nu miŋge pipmba nu sana: Ye ne mbolŋge maŋau kit te afu sa ndaniŋga. Ne kumba ka naŋe ŋgarosu pris tuma. Ne mayekat ta Moses tuku tukul dubimba atrau agaŋ pris tawe le atraukuwa le ŋakmba ne mayekat ta kila pilwaig ŋgina.

¹⁵Miŋge pipna ta Yesus tuku nyu saka kubeumba kinaig le taŋgo kuasmbi gudommba mara mara nu tuku pasa isam tuku guaze wakeikuwa ŋga nu tugumŋge maŋgurke likinaig. ¹⁶Taŋanaig le Yesus nu yamok kumba Kuate ndoŋ pasatina.

Yesus nu taŋgo ŋgarosu milmailkanu wakeina

(Mateus 9.1-8; Markus 2.1-12)

¹⁷Mara ande Yesus nu nane pasa tumniŋmba minna le Farisi taŋgo kusem pasa bitekŋganu taŋgo afu nane taŋge minnaig. Nane Yerusalem tumbraŋ suŋgo Galilea ma tugu Yudea ma tugu ta tuku tumbraŋ foŋfoŋ

ɲakmba mbolŋge prowe likinaig. Guaze wakeikam tuku Yesus nu Sunjo tuku sanjri ɲak minna.

¹⁸Kile tanjo afunje tanjo ande ɲgarosu milmailkanu sukunja Yesus tugum palmbim saka tumba pronaig. ¹⁹Pronaig le tanjo gudommbanje ma tukulnaig le nane wandek sinam kambim kumuɲ kuga le nane ndek wande ponja funu tetka guaze tanjo nzaɲɲaɲ ɲak ta muli panmba tanjo ɲgamukɲge Yesus tumailam tanje pilnaig. ²⁰Taɲanaig le Yesus nu nane nu tuku sanjri tomba tiɲginaig ta katesemba nu ndek tanjo ta sana: Mata, ye ne tuku mbar ɲakmba sauka gilainget ɲgina.

²¹Taɲakina le kusem pasa bitekɲganu mbal Farisi ndoɲ nu talamba idusnaig: Nu Kuate le taɲakate e? Kuatenje ndo mbar saukam kumuɲ ɲga idusmba minnaig le ²²nu nane tuku wamdus kamusmba ndek sanɲgina: Ndaɲam saka tane wamdus te-pilemba minig. Ye tane kusnaɲgamɲgit. ²³Ame pasa ye tanjo te sawam tuku wam bada? Ye ne tuku mbar sauka gilainget ko tiɲga lika kaye ɲget. ²⁴Ye Ndindo Katesek Tanjo kilke te mbolŋge mbar saukam tuku ye sanjri ɲak. Tane wam ta kila palpe ɲga ye kile pasa wam bada te sawamɲgit ɲgina. Taɲaka nu tanjo ɲgarosu milmailkanu ta sana: Ye ne sanet. Ne tiɲga nzaɲɲaɲ kuramba naɲe tumbraɲ kaye ɲgina.

²⁵Taɲakina le nu nane ɲakmba am mbolŋge pitikndo tiɲga nzaɲɲaɲ kuramba lika kumba Kuate tuku nyu te-duɲga nuɲe tumbraɲ kina le ²⁶nane wandek tanje minnaig mbal pirerek purka wai makemba Kuate tuku nyu te-duɲga nu tuku kuru-kuruka sakinaig: i ... Sine ki ait te mbolŋge wam kitek sanjri ɲayo kaɲgergig ɲginaig.

Yesus nu Levi wikina

(Mateus 9.9-13; Markus 2.13-17)

²⁷Kile Yesus nu mayok ka kumba takis kilanu wande mbolŋge takis kilanu tanjo ande Levi piroka minna le kaɲgermba sana: Ilmba ye dubiya ɲgina le ²⁸nu tiɲga agaɲ ɲakmba kusreka nu dubimba kina.

²⁹Levi nu nuɲe wande mbolŋge Yesus tuku pagumba nye sunjo ande kina le nane gudommba afu takis kilanu afu mbal kise tanje isukusnaig. ³⁰Isukusmba minnaig le Farisi nane kusem pasa bitekɲganu mbal afu ndoɲ gubra tumba Yesus dubinaig mbal sanɲmba sakinaig: Ndaɲam saka tane takis kilanu mbal wam ɲaigonu kade mbal ndoɲ isukusig ɲginaig le ³¹Yesus nu ndek lafumba sanɲgina: Guaze kugatok mbal nane dokta tugum kine ndakade. Guaze ɲak mbal ndo nu tugum kinig. ³²Afu sine magenu ɲgade ta nane ɲgamunjal mbilwaig ɲga ye pro ndawen. Ye une ɲak mbal ɲgamunjal mbilwaig ɲga prowen ɲgina.

Nyamagaɲ pinkam tuku pasa

(Mateus 9.14-17; Markus 2.18-22)

³³Nane afu pro Yesus sanaig: Yohanus dubide mbal nane ait gudommba nyamagaɲ pinka Kuate yabaɲmba minig. Farisi mbal dubikade mbal

nane mata tanjade. Ndanjam ne dubinade mbal mara mindek isukusmba ndo minig nginaig le ³⁴nu ndek lafumba saniņgina: Tanjo ande nu pino tam tuku pagumba nye mbolņge nu nuņe mbal ndoņ minit tukunu nane nyamagan pin ndakade. ³⁵Ngumneņga nane afuņge pro tanjo ta nane ngamukņge tuwaig le nane wamdus pitiniņguwa le nyamagan pinkamņgaig ngina.

³⁶Tanamba nu yaba pasambi nane saniņgina: Ande nu tawi urfunu burokuwa le tawi abonu tumba fudiņmba kuerka burok ta tukulmba zail ndanagate. Nu tanawa ta tawi kitek ta nayo siliwamņgat. Kumiņ abonu kumiņ urfunu mata katlisam kumuņ kuga.

³⁷Ande nu grep kule kitek tumba aganmor ngaro urfunu sinamņge tol ndate. Nu tanawa ta grep kule fulilka aganmor ngaro urfunu fetka grep kule kutuka ndeke suluwamņgat. Aganmor ngaro mata nayoņgamņgat.

³⁸Nane grep kule kitek tumba aganmor ngaro kitek sinamņge tolde.

³⁹Tanjo nu grep kule ambokok nyate ta nu grep kule kitek nyam idus ndate. Grep kule ambokok ta kikoņnu ngate ngina.

Kusem ait mbolņge maņau kam tuku pasa

(Mateus 12.1-8; Markus 2.23-28)

6 ¹Kusem ande mbolņge Yesus nane wit piro ande sinam sinam lika nuņe dubinaig mbal nane wit alonu supika waimbi ngisneka nyam nyam kinaig le ²Farisi tanjo afu nane kanjerka saniņginaig: Ndanjam saka tane sine tuku tukul lukamba kusem ait mbolņge nyamagan kilig nginaig le ³Yesus nu pasa ta lafumba saniņgina: David nuņe mbal ndoņ nane guba nagoniņgina le nu wam ande kina ta tane kuyar ta burkade tae. ⁴Nu Kuate tuku wandek sinam kina sulumba tukul bret Kuate am mbolņge patikinaig ta afu kilmba nyumba nuņe mbal mata niņgina le nyinaig. Bret ta tanjo nane nye ndakade tuku. Pris mbalņge ndo nyade tuku nga saniņgina sulumba ⁵sakina: Ye Ndindo Katesek Tanjo ye kusem ait tuku gabat minet ngina.

Yesus nu tanjo wai pagriņganu ta wakeina

(Mateus 12.9-14; Markus 3.1-6)

⁶Kusem ait ande mbolņge Yesus nu kusem wandek sinam kina sulumba nu nane pasa tumniņmba minna. Sinam tanje tanjo ande wai ndinam kummba pagriņganu nķak minna.

⁷Kusem pasa bitekņganu mbal Farisi ndoņ Yesus nu kusem ait mbolņge tanjo wakeiwa le pasa mbolņge palmbim tuku nu kulatka minnaig le ⁸nu nane tuku wamdus katesemba wai kummba pagriņganu nķak tanjo ta sana: Ilmba tenje tiņga ngina le nu ka nane ngamukņge tiņgina.

⁹Kile Yesus nu nane saniņgina: Ye tane kusnatiņgamņgit. Sine siņgine tukul dubika kusem ait mbolņge nane afu mbolņge wam mayebe ko

ɳayobe? Ande wakeibe ko kusrebe le kumwa ɳga kusnaniɳgina. ¹⁰ Taɳaka nu mbilka nane ɳakmba kaɳgerkina sulumba nu taɳgo ta sana: Ne wai kuitka ɳgina le nu wai kuitka wai mayekina. ¹¹ Taɳana le nane ndek Yesu tuku gubra suk suk nda tinaig sulumba naɳgine naɳgine sakinaig: Sine nu mbolɳge ndaɳbe ɳginaig.

Yesu nu aposel 12 madiniɳgina

(Mateus 10.1-4; Markus 3.13-19)

¹² Ait ta mbolɳge Yesu nu Kuate yabaɳam saka tabe ande mbol kumba ka taɳge Kuate ndoɳ pasata minna le ka mafena. ¹³ Mafena le nu dubinaig mbal ɳakmba kile-maɳgurka nane ɳgamukɳge taɳgo 12 madiniɳmba nane aposel nyu niɳgina.

¹⁴ Nane tuku nyu kat naɳgine ta teɳenmba. Ande Simon Yesuɳge nyu kitek Petrus ɳgina. Ande maib nuɳe Andreus. Nane afu Yakobus, Yohanus, Filipus, Bartolomeus, ¹⁵ Mateus, Tomas. Ande Yakobus nu Alfeus kiɳo nuɳe. Ande Simon mape nyu ande Selot. ¹⁶ Ande Yakobus tuku kiɳo nuɳe Yudas. Ande Iskariotnu taɳgo Yudas. Nu ɳgumneɳga Yesu tuku kupet mayok kina.

Yesu nu guaze mbal gudommba wakeikina

(Mateus 4.23-25)

¹⁷⁻¹⁸ Yesu nu nane 12 ndoɳ tabe mbol ndekinaig sulumba ma guton ande mbol pronaig le Yesu dubinaig mbal gudommba pasa isam tuku guaze wakeikuwa ɳga Yesu tugum prove likinaig. Nane afu Yerusalemnu afu Yudea ma tugu mbolok. Afu Tirus le Sidon piyal tuku tumbraɳ armba takok. Nane afu piti sugo bukla ɳak ta nu nane mata turka bukla pitaikina. ¹⁹ Nu nuɳe saɳgrimbi guaze mbal wakeikina le ɳakmba nu kirewam bafumba minnaig.

Gare tugusek tuku pasa

(Mateus 5.3-12)

²⁰ Kile Yesu nu mambilmba nu dubinaig mbal kaɳgerka saniɳgina: Tane sanzal minig mbal tane gare maɳau mbolɳge minap. Tane Kuate tuku ma mbol kambim tuku minig.

²¹ Tane kile gubak minig mbal tane gare maɳau mbolɳge minap. Kuate nu kumumbi tiɳgamɳgat.

Tane kile malmbika minig mbal tane gare maɳau mbolɳge minap. Tane nzumilnuɳgaig.

²² Tane ye Katesek Taɳgo tuku mbal minig tukunu afuɳge tane kasurtiɳmba pitaika tumail pantiɳmba nyu kile-ibenɳkade ta tane gare maɳau mbolɳge minap. ²³ Nane taɳawaig le tane gare-gareka pate-pateɳgap. Samba mbolɳge tane tuku lafu mayenu minit. Ata. Naɳgine

mbuŋ kat naŋgine taŋamba Kuate tuku tuan taŋgo kame kilmba piti ndui ta niŋginaig.

²⁴Tane agaŋ ndende den ndaka minig mbal ose. Taŋgine mine mayewam tuku buk te-sulunaig.

²⁵Tane kile maro ŋak minig mbal ose. Tane guba suŋgo tamŋgaig.

Tane kile nzumil ŋak minig mbal ose. Tane wamduŋ piti tumba malmbinunŋgaig.

²⁶Nane ŋakmba taŋgine nyu kile-duŋguwaig ta tane ta tuku rironŋkap. Ata. Naŋgine mbuŋ kat naŋgine taŋamba yabri tuan taŋgo tuku nyu kile-duŋginaig.

Ŋgueu mbal ŋgamunŋgal niŋgam tuku pasa

(Mateus 5.38-48)

²⁷Tane ye tuku pasa isig mbal ye pasa afu tane satinŋamŋgit. Taŋgine ŋgueu mbal tuku kume purap. Tane tuku gubra kagli firkaŋde mbal maŋau mayenumbi lafuwap. ²⁸Nane kasur pasa tiŋgig mbal pasa bafuknu niŋgap. Nane tane tumail pantinŋgig mbal tane nane sinanu Kuate yabaŋap.

²⁹Ande nu ne dabil pannate ta dabil inum tuma le pannuwa. Ande nu ne tuku tawi tate ta ne naŋe tawi inum ŋgail ndaka ta mata turmba tawe.

³⁰Ande ne agaŋ inum yabaŋnate ta nu tawe. Ande nu ne tuku agaŋ afu kilit ta ne agaŋ ta kile-luka kilam tuku sa ndawa. ³¹Nane afu ne mbolŋge maŋau magenu kuwaig ŋga nzalinate taŋamba ne afu mbolŋge ka.

³²Nane afu tane tuku kume purwaig kande tane ndek nane tuku kume purmba sine taŋgo magenu nda ŋgap. Mbal ŋaigonu nane mata taŋade. Afu nane tuku kume purde le nane ndek nane tuku kume purde.

³³Nane afu tane mbolŋge wam magewaig le tane ndek nane mbolŋge wam magemba sine taŋgo magenu nda ŋgap. Mbal ŋaigonu nane mata taŋade.

³⁴Tane lafunu kilam idusmba agaŋ inum tape sulumba sine taŋgo magenu nda ŋgap. Mbal ŋaigonu nane mata naŋgine naŋgine lafunu kilam tuku taŋade.

³⁵Tane taŋgine ŋgueu mbal tuku kume purka nane mbolŋge wam magenu kap. Lafunu kilam idus ndamba agaŋ ake niŋgap. Taŋawap le tane lafunu suŋgo tamŋgaig. Tane taŋgine Suŋgo Kuate tuku maŋau te-purmba nu tuku kiŋo kame minamŋgaig. Ta ndaŋam? Nu wam ŋaigonu kade mbal Kuate gare pasa nda tuwig mbal nu nane mbolŋge wam magete. ³⁶Taŋgine Mam nu taŋgo ŋakmba mapeniŋgit taŋamba tane mata taŋawap.

Taŋgo pileniŋgam tuku pasa

(Mateus 7.1-5)

³⁷Tane taŋgo afu tuku maŋau pile ndaniŋgap. Taŋawap le Kuate nu tane tuku maŋau mata pileŋge nda. Ande nu mbarwa ndeta pitai ndawap.

Tanjawap le tane mbarap le Kuatenge tane pitaike nda. Afu tane mbolnge mbarwaig kande nane tuku mbar gilaingap. Tanjawap le Kuate nu tane tuku mbar mata sauka gilaingamngat. ³⁸Tane waknyap le Kuate nu tane mbolnge sungomba lato lato waknyamngat. Tane nane afu mbolnge manjau kade ta manjau ndui ta Kuate nu tane mbolnge kamngat ngina.

³⁹Kile Yesus nu yaba pasa ande saningina: Tango ande am tukulok inum am tukulok ta tumba ndin tumam kumuŋ kuga. Nale arnej baringa burok sinamnge ndenungaik. ⁴⁰Skul kiŋo nu nuŋe tisa li ndate. Nu tisa tugumnge kila njakmba tate sulumba nuŋe tisa tanjaj mayok kinit. ⁴¹Ndanjam nanje am mbolnge ail baj minit le ne kanjer ndamba nanje tira tuku am mbolnge am sumbi kanjermba sakate? ⁴²Ndanjam tuku ne tira ta sate. Ye ne tuku am mbolnge am sumbi ta saukamngit ngate. Ne yabri tanjo ndo. Ne ambonga nanje am mbolnge ail baj ta paska. Ne am purfewa le tira nanje tuku am mbolnge am sumbi saukam kumuŋ ngina.

Sine ail alonu mbolnge ail pilengeg

(Mateus 7.15-20; 12.33-35)

⁴³Kile Yesus ndek sakina: Ail mayenu nu alo njaigonu kile-mayok ndakate. Ko ail njayonu nu alo magenu kile-mayok ndakate. ⁴⁴Sine ail alonu kanjerka ail ta tuku tugu kateseweg. Tane suwar ail mbolnge apasin alonu kilig e? Ko ulem mbolnge mar alonu kilig e? ⁴⁵Tanjamba ndo tanjo mayenu nu wamdus mayenu njak minit sulumba nu wam magenu ndo ke likate. Tango njayonu nu wamdus njayonu njak minit sulumba nu wam njaigonu ndo ke likate. Ijgamungal sinamnge wamdus minig ta minge mbolnge alonu kilimok te-mayokte ngina.

Wande patinu tuku yaba pasa

(Mateus 7.24-27)

⁴⁶Kile Yesus nu manj nane saningina: Ndanjam tane ye nyun ta Sunjo ngade sulumba ye tuku minge kumnemnge mine ndakade. ⁴⁷Ima nu ye tugum promba ye tuku pasa ismba ka kumu-kumute ta nu tanjo tejen. ⁴⁸Tango ande nu wande palmbim nga burok sarka sinam nzi kina le makek tugu ndame patika danngina tanjaj. Ijgumnenga kule sunjo ndeka wande tumba kulisokngam kumuŋ kuga. Wande ta makek ndamembi danngina tukunu sanjri njak minna.

⁴⁹Tango ande nu ye tuku pasa ismba dubi ndate ta nu tanjo tejen. Tango ande wande palmbim nga nu burok sarka makek tugu ndame pati ndaka ake kilkembali ndo diŋna tanjaj. Kule sunjo ndeka wande kaduna le surka ndeka fudu njayona nga saningina.

Yesus nu kame gabat tuku piro tanjo wakeina

(Mateus 8.5-13)

7 ¹Yesus nu pasa niŋge denjurmbar nu tinja Kaperneum tumbran kina. ²Tumbran tanje Rom mbal tuku kame gabat ande minna.

Tanjo ta tuku piro tanjo ande guazenja buk kumam bafuna. Nu tanjo ta tuku nzali sunjo njak minna.

³Tanjamba nu Yesus tuku nyu ismba nu Zu mage mage wika nane Yesus kusnawaig le nu pro piro tanjo wakeiwa nga kukulningina le kinaig. ⁴Nane kinaig ka Yesus tugum promba nu sarsarmba sanaig: Sine tuku kame gabat ta nu mayenu. Ne nu turam kumuŋ e? ⁵Nu sine Israel mbal tuku wamdus sunjo njak minit. Sine tuku kusem wande nuŋe ndametinjmbi pilna nga sanaig.

⁶Tanjakinaig le Yesus nu ndek nane dubika kame gabat tuku wande patuna le nu nuŋe gulab afu kukulningina le ka nu sanaig: Nu tenjenmba sakat. Sunjo nu piro karenka ye tugum te pro ndawa. Ye tanjo mayenu kuga. Ye tuku wande mbol te nu nda prowa. ⁷Ye mata nu tugum prowe nda. Nu sando kuwa le ye tuku piro tanjo mayekuwa. ⁸Ye sugo afu kumnemŋe minet. Ye mata kame mbal afu tuku gabat minet. Ye ande kukulmba ne kaye nget ta nu kinit. Ande wika yale nget ta nu ilit. Ye yiŋe piro tanjo ande ka piro si ka nget ta nu kate. Nu sanjri sunjo njak ta ye kila. Sando kuwa ta kumuŋ. Nu tanjamba pasa palet nga Yesus sanaig.

⁹Yesus nu pasa ta ismba nu pirerek purka mbilka manjur sunjo nu dubimba kinaig ta saningina: i ... Ye tane satinjgamŋit. Kasomok tanjo te nu ye tuku sanjri tomba tinjgate. Sine Israel ngamukŋe son manjau sanjrinu tanjaj kanjer ndawet ngina.

¹⁰Kame gabat kukulningina ta nane luka nuŋe wande tugum pronaiŋ ta piro tanjo nu buk mayekina le pro kanjernaig.

Yesus nu Nain tanjo ande kumna le te-tina

¹¹Mafena le Yesus nu manj tinja Nain tumbranj kina le nu dubinaig mbal tanjo kuasmbi gudommmba nu ndoŋ kinaig. ¹²Kinaig ka tumbranj fonde malanja patunaig le kile nane tanjo mindesinj ande ngunu saka sukunja pronaiŋ. Tanjo kumna ta pino kuembol ande tuku kiŋo nuŋe ndindo. Nain mbal gudommmba pino ta dubimba pronaiŋ. ¹³Pronaiŋ le Sunjo nu pino ta kanjermmba sinanu nu sana: Ne malmbi ndaka ngina.

¹⁴Kile nu ka ter kirena le tanjo mindesinj sukunjinginaig ta nane tinjinginaig le nu ndek sakina: Tanjo mo, ye ne sanet ne abonja tinja ngina. ¹⁵Tanjamba sana le tanjo kumna tuku ta abonja tinja minyoka pasatina le Yesus ndek nu tumba ina nuŋe ndoŋ minwa nga sana.

¹⁶Kile nane ndek kuru kuru sunjo tumba Kuate tuku nyu te-dunja sakinaig: Tuan tanjo sunjo ande sine ngamukŋe mayok ket. Kuate nu nuŋe mbal sine tursingam tuku te prowat nginaig. ¹⁷Tanjamba pasa ta Yudea ma njakmba kumuŋga ma patuk patuk njakmba ise likinaig.

Yohanus nu tanjo armba kukulnikina le Yesus tugum kinaik

(Mateus 11.1-19)

¹⁸Yohanus kule pisne tanjo dubinaig mbal pro Yesus nu wam njakmba ke likina ta nu ndoŋ kubenaig le nu ndek nuŋe dubinaig tuku tanjo

arriba sanikina: ¹⁹Tale kumba ka Sunjo kusnawap. Ande prowam tuku kuyar pasa sakate ta ne e ko sine ande tairngube nga kusnawap ngina.

²⁰Tanjo ar ta kinaik ka Yesus tugum promba nale ndek nu kusnanaik: Ande nu prowam tuku ta ne e ko sine ande tairngube? Yohanus kule pisne tanjo tanjaka sasikmba kukulsikat nginaik.

²¹Nale tanje minnaik le Yesus nu gudomma afu guaze jak afu bukla ngaionu jak wakeike lika afu am tukulok am maranje ningina.

²²Tanjamba nu nale sanikina: Tale luka ka wam ke liket te takile ammbi kanjerka kilbambi isik ta jakmba Yohanus kubeu tape. Kile am tukulok mbal mambilde. Kupe ngaiongade mbal likade. Ngirnger jak mageke likade. Kilba tukulok pasa isig. Afu kume likade ta abonga tingade. Sanzal mbal Kuate tuku pasa mayenu isig. ²³Ande nu ye tuku nga wamdus tero ndakate ta nu gare-gareka minit. Tale tanjamba ka Yohanus sawap ngina.

²⁴Yohanus tuku tanjo ar ta luka kinaik le Yesus nu ndek manjur sunjo ta Yohanus tuku saningina: Tane ame aganj kanjeram ma baknu mbol kinaig? Bubrenge ulem waje ande mbilmbilwa le tane kanjeram kinaig e? ²⁵Ko tane tanjo ande tawi mayenu tinganu kanjeram kinaig e? Nane tawi magenu tinmba aganj magenu jak mbal wande sugo sinamnge nyu jak minig tuku. ²⁶Tane ame aganj kanjeram ma baknu mbol kinaig? Tane tuan tanjo ande kanjeram kinaig e? Yohanus nu tuan tanjo ta tane kila satinjamngit. Nu tuan tanjo ndo kuga nu tuan tanjo jakmba linjngit. ²⁷Kuyar pasa ande nu tuku tenmba sakate.

Ne isa. Ye tanjo ande kukuli le nu ambonga prowa sulumba ne tuku ndin wakeiwamngat ngate. *Malakai 3.1*

Tanjo ta Yohanus. ²⁸Ye satinji le isap. Tanjo jakmba Yohanusnge linjmba mbolnge minit ta nane Kuate tuku gageu mayok kinig mbal jakmba nane Yohanus lide. Afu nyu kugatok mata nga saningina.

²⁹Tanjakina le tanjo pino takis kilanu mbal nane Yohanusnge o buk kule pisneningina tukunu nane Yesus tuku pasa ta ismba Kuate nu kumumbi sine tuku mbar te-mayokmba tumsingit nginaig. ³⁰Nane Farisi mbal kusem pasa biteknganu mbal Yohanusnge buk kule pisne ndaningina tukunu nane Kuatenge turnjngam tuku ndin ta mbulmba pitainaig.

³¹Yesus nu man sakina: Ait te mbolnge minig mbal ye tane tuku manju ame wam tanjan nga saki. ³²Tane kijo kame maket mbolnge minyoka munju wiwikade tanjan. Nane tenmba munju wiwikade: Sine tabu tabu fitka mune uleg ta tane ndek kupes kupes ndade. Sine malmbikeg ta tane ndek malmbiketket nga lok mine ndakade ngade. ³³Ata. Yohanus kule pisne nu prona sulumba nyamagan le grep kule nye ndaka minna le nu bukla jak nga saka nu mbulnaig. ³⁴Ye Katesek Tanjo ye pro nyamagan le grep kule nyet le tane sakade: Ai si. Nu nyamagan grep kule nyam tuku

piririte tanjo. Nu takis kilanu mbal une njak mbal ndonj gulab mayete njga tane ye mata mbulig. ³⁵Ata. Wamdus kuyar mayete tanjo wam kile-mayokkate ta mbolnje nu tinjeknu kilimok mayok kinit njga saninjina.

Yesus nu Farisi tanjo ndonj isukusna

³⁶Mara ande Farisi tanjo ande nyunu Simon nu Yesus ndonj isukusam sana le nu kumba wande ponja nu ndonj isukusmba minnaik. ³⁷Tumbran ta tuku une pino ande minna. Yesus nu Farisi ndonj isukusmba minnaik le nu ismba ndame botol gurej mayenu njak tumba wande ta ponjina. ³⁸Ponja Yesus ngumnemnje nu tuku kupe tugum tanje malmbikina le am kule guroromba Yesus tuku kupe mbain mbolnje ndekinaig le nu ndek nuje gabat wajembi kupe saukina sulumba Yesus tuku kupe bigmba gurej tumba nu tuku kupe mbolnje kutu-kutuna.

³⁹Tanjana le Farisi tanjo nu wam ta kanjermba idusna: Tanjo te nu tuan tanjo kande une pino nu kirete te nu kila pilit kande njga idusna.

⁴⁰Yesus nu ndek katesemba nu tanjo ta sana: Simon, ye ne ndonj pasa njak njgina le nu lafumba sana: Tum Tanjo, maye. Ye saya le isi njgina le ⁴¹Yesus nu sana: Tanjo armba tanjo inum tuku ndametinj lafuwam tuku minnaik. Ande nu soj 50 lafuwam tuku ande nu soj 5 lafuwam tuku njak minnaik. ⁴²Nale ndametinj kirinjinaik le nu nale arnej tuku wam ta gilainjina. Tanjo ar ta ima nu tanjo sunjo tuku wamdus sunjo njak minamngat njgina le ⁴³nu ndek sakina: Ye iduset nu ndametinj sunjo njak nu lafuwam tuku gilainjina nuje njgina le Yesus nu sana: Ne son sakate njgina. ⁴⁴Tanjaka nu mbilka pino ta kanjermba Simon sana: Ne pino te kanjera. Ye ne tuku wande ponjit le ne ye kupe minyangam tuku kule nda sat. Pino te pro nuje am kulembi ye tuku kupe minyanga nuje gabat wajembi ye kupe sauke sat. ⁴⁵Ne ye kanjeryumba gare njak mumu ndayat. Pino te ye prowit le ye tuku kupe mumumba minit. ⁴⁶Ne ye tuku gabat gurej pisne ndawat. Nu ye tuku kupe mbolnje gurej mayenu kutuwat. ⁴⁷Ye ne sanamngit. Pino te ye nu tuku une sunjomba sauka gilaingit le nu ye tuku kume purmba ye mbolnje wam mayekat. Ande nu une fudinjo kate le sauket ta nu ye tuku sunjomba kume pur ndate njgina.

⁴⁸Kile Yesus nu pino ta sana: Ye ne tuku une njakmba sauka gilainget njgina. ⁴⁹Tanjakina le nane nu ndonj tuma isukusmba minnaig mbal nane ndek nanjine nanjine munju kusnanjinaig: Tanjo te ima le nu une sauka gilainjanu njga sakate njginaig. ⁵⁰Yesus nu pino ta man sana: Ne ye tuku sanjri tomba tinjate tukunu ye ne tuku muskil te-tiwe tinit. Ne ngamungal mukuk njak kaye njgina.

Pino gudommba Yesus dubimba nu sinzanjaig

8 ¹Mara afu kuganaig le Yesus nu tinja tumbran fonjon tumbran sugo sugo afu mbol kine lika Kuate nu nuje gageu kulatkate pasa mayenu

ta saniŋmba kine promba lika minna. Yesus madiniŋgina kuasmbi 12 nane nu ndoŋ kinaig. ²Pino afu buk guaze ŋak afu bukla ŋak nu wakeike likina ta nane mata nu dubimba kinaig. Ande Maria nu Maria Magdalanu ŋginaig. Yesus nu mbolŋge bukla 7 pitaikina. ³Pino ande Yohana nu Herodus tuku piro kulatkanu taŋgo Susa nu tuku piyo nuŋe. Ande Susana. Pino gudommba afu turmba nane naŋgine agaŋ ndendembi Yesus nane sinzaŋniŋmba nane dubika kinaig.

Agaj tumu tuku yaba pasa
(*Mateus 13.1-9; Markus 4.1-9*)

⁴Mara ande taŋgo pino gudommba tumbraŋ kise kise mbolŋge prowe lika Yesus tugumuŋge maŋgurkinaig le nu ndek yaba pasa ande saniŋgina: ⁵Taŋgo ande nu nuŋe agaŋ tumunu bareŋniŋgam piro mbol kina. Kina ka bareŋniŋgina le tiŋnu afu ndinŋge ndeke likinaig le tidonŋa likinaig ta sar umaŋŋge pro nye sulunaig. ⁶Tiŋnu afu kilke ndame ŋak ma mbolŋge ndekinaig sulumba maŋge promba tiŋginaig ta kilke ŋairnu kugatok tukunu kareŋga kume sulunaig. ⁷Tiŋnu afu ma aŋga ŋaigonu sinamŋge ndeke likinaig ta aŋgaŋge tiŋga soŋginaig le rure-rureka pro mage ndanaig. ⁸Tiŋnu afu kilke mayenu mbolŋge ndeka pro magemba tugunu ŋakmba mbolŋge alonu suŋgomba mayok kinaig ŋga saniŋgina sulumba nu wi kuenŋa sakina: Tane kilba ŋak ndeta pasa te isap ŋgina.

Yesus nu yaba pasambi ndo saniŋgina
(*Mateus 13.10-17; Markus 4.10-12*)

⁹Kile nu dubinaig mbal nane yaba pasa ta tugunu isam tuku kusnanaig le ¹⁰nu ndek saniŋgina: Kuate nu nuŋe gageu kulatkate wam afu kuirok minig ta tane kila palmbim tuku ye tane maditingen. Afu nane yaba pasa ndo isig. Nane wam kaŋgerka alonu kaŋger tiwe nda. Nane pasa ismba tugunu katesewe nda ŋga saniŋgina.

Agaj tumu tuku yaba pasa tugunu
(*Mateus 13.18-23; Markus 4.13-20*)

¹¹Kile Yesus ndek nane saniŋgina: Yaba pasa satinŋit ta tugunu teŋenmba. Agaŋ tumunu sakit ta Kuate tuku pasa taŋaŋ. ¹²Tiŋnu ndinŋge ndekinaig ŋga sakit ta mbal afu nane Kuate tuku pasa isig taŋaŋ. Satanŋge nane son ŋguwaig le Kuatenŋe muskil kile-tidinŋge niŋgikat ŋga nu pro nane tuku ŋgamuŋgal sinamŋge pasa ta yaika tumba balete. ¹³Tiŋnu afu kilke ndame ŋak mbolŋge ndekinaig ŋgit ta mbal afu taŋaŋ. Nane Kuate tuku pasa isig sulumba nzali suŋgo ŋak tade ta nane sumbailnu kugatok taŋaŋ ait fagnu ndo son ŋga dubide. Tagoniŋgam tuku ait prote le nane pasa ta kusrede. ¹⁴Tiŋnu afu ma aŋga ŋaigonu sinamŋge ndekinaig ŋgit ta nane mbal afu taŋaŋ. Nane Kuate tuku pasa ismba kilke te tuku piti gare maŋau agaŋ

ndende ta ḡakmba sunḡomba idusde le pasa isig ta balete le alo mage ndade. ¹⁵Tiḡnu afu kilke mayenu mbolḡe ndekinaig ḡgit ta mbal afu taḡaḡ. Nane Kuate tuku pasa ismba nane wamdus mayenu sanḡri ḡak tukunu pasa biyig sulumba nane dirnaḡa alonu kile-mayokka minig ḡgina.

Taḡo nu lam bulumba mayokḡe pilit
(*Markus 4.21-25*)

¹⁶Yesus nu maḡ lato sakina: Taḡo lam bulute ta nu tumba nza kaimba ko mbain kumnemḡe pile ndakate. Kuga. Nu lam bulunḡe taḡo afu prowaig le kilḡaniḡuwa ḡga te-mayokmba mbolḡe taikate. ¹⁷Wam afu kile taḡo am mbolḡe kuirok minig ta ḡakmba kilimok mayok kaḡaig.

¹⁸Tane ye tuku pasa ismba kuraukap. Tane ise maye ndabekaig. Ande nu wam afu ḡak minit ta Kuatenḡe nu maḡ lato tambimḡat. Ande nu wam denkanu minmba ye wam ḡak ḡga iduste ta wam fudiḡndo ta Kuatenḡe yaiwamḡat ḡgina.

Yesus ina mambo kat nuḡe pronaiḡ
(*Mateus 12.46-50*)

¹⁹Yesus nu taḡe minna le nuḡe ina mambo kat nuḡe nane pro nu tugum kambim tuku ta nane gudommmba ma tukulnaig. ²⁰Taḡanaig le nane afunḡe Yesus sanaig: Ina naḡe mambo kat naḡe pro kilimḡe minmba ne kusnaḡade ḡginaig le ²¹nu ndek nane teḡenmba sanaḡgina: Nane Kuate tuku pasa ismba dubide mbal nane yiḡe ina yiḡe mambo kame taḡaḡ minig ḡgina.

Yesus nu kule le bubre peunikina
(*Mateus 8.23-27; Markus 4.35-41*)

²²Mara ande Yesus nu sine kule kualinḡ sim kab ḡga nuḡe dubinaig mbal ndoḡ waḡ ande poḡginaig. ²³Nane waḡ poḡga kinaig ka Yesus nu am kaikaina le kinye gilainḡgina. Kinymba minna le bubre sunḡo tinḡina le kule toḡgel tinḡa waḡ sinam kumba minna le nane ḡgisikam bafunaig sulumba ²⁴nane ka Yesus kuanemba sanaig: Sunḡo, sine ḡgisikam bafuweg ḡginaig. Taḡakinaig le nu aboḡga tinḡa bubre kule mbalo sanikina le nale ndek mukumba ma betkiremba kule basle mayena.

²⁵Taḡana le nu nane sanaḡgina: Tane Kuate tuku sanḡri tomba tinḡade ta aninḡe palḡig ḡgina le nu dubinaig mbal nane kuru-kuruka pirerek purka naḡgine naḡgine muḡḡu kusnaḡginaig: i ... Taḡo te nu ima suk a. Bubre kule sanikat ta nale mata nu tuku pasa isaik ḡginaig.

Yesus nu taḡo bukla ḡak wakeina
(*Mateus 8.28-34; Markus 5.1-20*)

²⁶⁻²⁹Gerasa mbal tuku ma mbolḡe taḡo ande bukla ḡaigonunḡe wanena. Ait kuennu nu wagek minmba wande ande mbolḡe mine ndaka

nu mindesin patikinaig tuku ma ndame burok sinamnge minanu. Nu ait kuennu ait mindek bukla tanje tanu le nane afunge muli karenu kilmba nu tuku wai kupe kusanu ta nu purpurmba bukla tanje nu wamdus tambinu le nu kua ka duje kumba minna.

Yesus nane kumba ka Gerasa mbal tuku kilke Galilea ma tumail tumba minit tanje ibej kinaig. Ibej ka Yesus nu kina le tumbran sunjo ta tuku tanjo guwa najgonu jak tanje nu kanjermba witimba pro nu tugumnge dagol tidrongina. Tanana le nu ndek bukla ta sana: Tanjo ta kusremba mayok kaye ngina le nu kuenka sarsarmba sana: Yesus, Sunjo Kuate tuku Kinjo, ne ye ndonj wamdus tuma kuga. Ye piti ser ndaya ngina.

³⁰Tanjaka sana le Yesus nu kusnana: Nanje nyu ima ngina. Bukla gudommba nu mbolnje minnaig tukunu nu lafumba sana: Ye tuku nyu Kame Kuasmbi ngina. ³¹Tanjakina le bukla kame nane Yesus sarsarmba sanaig: Ne kukulsinga le ma buto najo ta sinam nda kab nginaig.

³²Tabe ta mbolnje mbo gudommba sunjarka minnaig tukunu bukla kame nane Yesus sarsarmba sanaig: Ne sine kukulsinga le sine mbo kame si tuku funjul sinam kab nginaig le nu wokina. ³³Wokina le bukla najgonu tanjo ta kusremba kumba mbo funjul sinam kine likinaig le nane sanjri jak pinder-pindermba tabe te-tirok ta dubimba biri-baringa kule kualij butonu sinam kumba ngisike sulunaig.

³⁴Tanjanaig le mbo kulatkanu mbal wam ta kanjermba kua ka pinder-pindermba kinaig ka tumbran sunjo mbolnje kilimnge jakmba saninginaig le ³⁵nane afu isnaig sulumba nane suk aganj ta kanjeram kinaig ka Yesus tugum promba tanjo bukla najgonunge nu kusrenaig le nu tawi tinmba Yesus tugumnge minyoka wamdus mayenu jak minna le kanjermba piriri najonaig. ³⁶Tanjanaig le wam ta ambonga kanjernaig mbalnje pronaj mbal Yesus nu bukla jak tanjo wakeina ta kubeu ninginaig.

³⁷Kile Gerasa ma patuk patuk nane jakmba kuru kuru suk suk ndanaig sulumba pro Yesus nane kusreka kuwa nga sanaig. Tanjakinaig le nu waj ponjina le ³⁸nu bukla jak tanjo wakeina ta nu ndonj kambim tuku sarsarna. Sarsarna le nu peumba sana: ³⁹Ne luka nanje tumbran kaye sulumba Kuate nu ne mbolnje wam mayewat ta wam kubeu ninga ngina. Tanjakina le nu ndek luka tumbran tumbranngge Yesus nu mbolnje wam mayenu kina ta jakmba kubeu ninmba likina.

Yesus nu kulim ande te-timba pino ande wakeina
(*Mateus 9.18-26; Markus 5.21-43*)

⁴⁰Yesus nu waj mbol mbol luka kule kualij tem ilna le nane gudommba nu tairnga minnaig mbal nu kanjermba gare-gareka nu tinaig. ⁴¹Tanjamba kusem wande kulatkanu tanjo ande nyunu Yairus nu pro Yesus tugumnge ngurngurka ndeka nu tuku wande mbol kuwa

nga sarsarmba minna. ⁴²Nu kulim ndindo yar 12 ñak tanjañ kumam tuku tawo ndo minna. Yesus nu ndek tanjo ta dubimba kina le nane gudommba nu te-kornaig.

⁴³Pino ande nu mara mindek tambun guaze ñak minmba minna le yar 12 kina. Dokta ñakmba nu wakeiwe pisenjinaig. ⁴⁴Nu pro Yesus ngumnemnge nu tuku tawi nzalenu kirena le guaze ta kugana. ⁴⁵Tajana le Yesus nu kamusmba kusnanjina: Imanje ye kireyat ngina le nane ñakmba ndek sinenje kuga nga sakinaig le Petrus nu sana: Sunjo, nane gudommba ne te-ñgamunumba ne signanade tae ngina le ⁴⁶nu ndek nu sana: Kuga. Andenje ye kireyat. Ye tuku sanjri ande kusreyat le kamusit ngina. ⁴⁷Tanjakina le pino ta yabukam fugumba nu ngarosu piririmba pro Yesus tugumnge ngurngurka ndeka nane ñakmba am mbolnje nu guaze ñak Yesus kirembe pitik ndo mayekina ta sakina. ⁴⁸Sakina le nu ndek pino ta sana: Kulim, ne ye tuku sanjri tomba tinjate tukunu ne mayekat. Ne ngamungal mukuk ñak kaye ngina.

⁴⁹Yesus nu pasata minna le kile tanjo ande Yairus tuku wandeknje pro nu sana: Ne tuku kulim buk kumat. Ne ake sinanj Tum Tango piro karej tuwe ndaka ngina le ⁵⁰Yesus nu pasa ta ismba ndek Yairus sana: Ne wamdus fulil ndaka. Ne ye tuku sanjri tomba tinjate tukunu kulim naje abonjamngat ngina.

⁵¹Kina ka Yairus tuku wande tugum promba Yesus nu nane ñakmba peunimmba Petrus Yakobus Yohanus kulim tuku ina mam nane ndo kilmba wandek sinam kina. ⁵²Nane gudommba kulim ta tuku malmbi wikaraumba minnaig le Yesus ndek nane saninjina: Tane malmbi ndakap. Nu kume ndakat. Nu kinymba minit ngina le ⁵³nane ndek nu sinjka kumat nga nu nzumilnaig. ⁵⁴Tajanaig le nu ka mindesij tuku wai biymba sana: Kulim, ne abonja tinja ngina kande ⁵⁵nu tuku guwa man mindesij sinam kina le nu abonja tinjina. Tajana le Yesus ndek sanikina: Nyamagan tape le nyuwa ngina.

⁵⁶Ina mam nuje nale pirerek purka minnaik le Yesus nale minje pinikmba nane afu sa ndaninguwaik nga peunikina.

Yesus nu aposel 12 piro ninjina
(*Mateus 10.5-15; Markus 6.7-13*)

9 ¹Kile Yesus nu nane 12 ta wika kile-manjurka nane bukla ñaigonu ñakmba pitaika guaze tugu yimyam wakeike likuwaig nga piro tuku sanjri ninjina. ²Nane kumba ka Kuate nu nuje gageu kulatkate wam ta kuklimba guaze mbal wakeikuwaig nga nane kukulningam bafumba ndek wam paguka saninjina: ³Tane kambim nga tanjine pale fat nyamagan ndametiñ ta ñakmba kusrekap. Tawi silikanu ta ndo ñak kape sulumba ⁴wande ande ponja tanje ndo minmba piroka ka kambim nga wande ta kusrewap. ⁵Tumbran ande tane kilam mbulwaig kande tane

kambim bafumba nane katesemba rironjkuwaig nga tuptup kupe mbolnje dengganu minig ta nane am mbolnje paurngap ngina.

⁶Wam pagu derpurmba nu nane kukulningina le tinga kumba ka tumbran jakmba mbolnje pasa mayenu kuklimba guaze mbal wakeike lika minnaig.

Herodus nu Yesus tuku nyu isna

(Mateus 14.1-2; Markus 6.14-16)

⁷Yesus nane wam ke likinaig ta afu ismba Yohanus kumna ta man abongga tingina nginaig. ⁸Afunge Elia nu man mayok kina nginaig le afunge tuan tango ambokok ande man abongga tingina nginaig. ⁹Pasa ta Herodus Antipas nu ismba wamdus te-sulumba sakina: Yohanus njnfok buk kat puren ta kile pasa iset ta tango ta ima nga Yesus kanjeram tuku wamdus sunjo jak minna.

Yesusnge tango 5,000 isukusneningina

(Mateus 14.13-21; Markus 6.30-44; Yohanus 6.1-14)

¹⁰Aposel kame nane luka wam ke likinaig ta Yesus kubeu tunaig le nu nane kilmba Betsaida tumbran tuku ma yamok kinaig. ¹¹Kinaig le nane gudommba nu kina pasa ismba nu dubimba kinaig le nu nane kanjerka ndek kaiyenimba wikina sulumba Kuate nu nuje gageu kulatkate pasa ta kuklimba afu guaze jak ta wakeike likina.

¹²Nu tanjamba minna le ki buk butungina le nane 12 ta pro nu sanaig: Sine ma baknu mbolnje mineg. Ne mangur sunjo te kukulninga le kuwaig ka tumbran afu patuknje wande afu kasomnje nane tanje nyamagan kilmba kinyam tuku mbili kile-likuwaig nga sanaig. ¹³Tanjaka sanaig le nu ndek nane saningina: Tanenge nyamagan ningap le nyuwaig ngina le nane ndek nu sanaig: i ... Sine bret 5 kualegan karejok armba ndo. Ne sinenge nane tuku nyamagan piyabe nga iduste e nginaig. ¹⁴Nane minnaig mbal gudommba tango 5,000 tanjan.

Kile Yesus nu nuje dubinaig tango ta saningina: Tango pino jakmba paplaka 50, 50 tanjamba minyokuwaig nga saningap ngina. ¹⁵Tanjakina le nane ndek saninginaig le tanjamba minyoke likinaig. ¹⁶Kile Yesus nu bret fonfon 5 kualegan ar ta turmba kilmba tandeka samba mbol ambe mambilmba Kuate gare pasa tumba nyamagan ta fetfetmba nuje dubinaig mbal ningina le nane walmba ninge likinaig. ¹⁷Nane jakmba kilmba nyinaig le maroningina. Nyamagan fetfetna ta batenju kilmba sambe 12 ligneninginaig.

Petrus nu Yesus Kuatenge madina tango ngina

(Mateus 16.13-20; Markus 8.27-30)

¹⁸Mara ande Yesus nu Kuate yabanja sulumba nu dubinaig tango nanenge ndo minnaig le nu nane kusneningina: Tango pino nane ye

ima ngade e ngina le ¹⁹nane ndek nu sanaig: Nane afu ne Yohanus kule pisnenge ngade. Afu ne Elianđe ngade. Afu sakade ne tuan tanjo ambokok ande maŋ abonđa tinđina nginaig.

²⁰Tanjakinaig le nu nane kusnaniŋina: Tane ye ima nđa idusde e ngina le Petrus nu lafumba sana: Ne Kristus Kuatenđe madinina tanjo ngina.

²¹Tanamba sana le nane nuđe nyu ta afu sa ndaniŋuwaig nđa sanđrimba peuniŋina.

Yesus nu nuđe kumam tuku saniŋina

(Mateus 16.21-28; Markus 8.31-9.1)

²²Yesus nu maŋ saniŋina: Ye Ndindo Katesek Tanjo piti gudommba kilamngit. Israel mage mage pris gabat kame kusem pasa bitekŋganu mbal nane ye pitaiyuwaig le afunđe ye baleyamnđaig. Ye kumi le mara keŋnu mbolŋge Kuate nu te-tiyamngat ngina.

²³Kile nu nane afu saniŋina: Ima nu ye tuku tanjo minam idusmba kande nu nuđe nzali kusreka nu ki mindek nuđe ail kazrai kuramba ye dubiyuwa. ²⁴Ima nuđe abo mine mayewam tuku sunđomba idusmba kurau mayete ta nu nđisikamngat. Ima nu ye tuku nđa nuđe abo mine mayewam tuku idus ndate ta nu nuđe abo ta nđak minamngat.

²⁵Ande nu kilke te tuku agan ndende nđakmba kilwa le nuđe kanu nđisikuwa ta nu mine mayewam tuku ta ose. ²⁶Ye Ndindo Katesek Tanjo yiđe Mam tuku kilnđa nuđe eŋel kame tuku kilnđa yiđe turmba nđak ndenunđit. Ande nu nane afu nđgamuknđe ye tuku nyu ye tuku pasa yabukate ta ye ndeki sulumba ye mata nu tuku nyu yabukamngit ngina. ²⁷Ye sinđa satingamngit. Tane tenđe tin minig mbal afu kume ndakap le Kuate nuđe gageu kulatkate wam te-mayokuwa le tane kanđeramnđaig ngina.

Yesus nu nđarosu kitek tina

(Mateus 17.1-13; Markus 9.2-13)

²⁸Yesus nu pasa ta saniŋina sulumba mara 8 tanaŋ kugana le nu Petrus Yohanus Yakobus nane kilmba Kuate ndon pasatam tuku tabe ande mbol kinaig. ²⁹Ka tanđe nu Kuate ndon pasata minna le Petrus nane am kaikainiŋina le kinynaig. Kinymba minnaig le Yesus tuku tumail pasi mbilka kisemba mayok ka nu tuku tawi kauknu uge liŋnu ndo mayok kina. ³⁰Tanana le tanjo armba Moses nale Elia pro nu ndon pasata minnaik. ³¹Nale samba mbolok kilnđa nđak mayok ka Yesus nu Kuate tuku pasa kumumba Yerusalemnđe kumamngat ta tuku saka minnaig.

³²Kile Petrus nane abonđa mambilnaig kande Yesus tuku kilnđa tanjo armba nu ndon tin minnaik ta turmba kanđerkinaig. ³³Tanjo ar ta nu kusrewam bafunaik le Petrus nu wam pile paska ake fare sana: Sunđo, sine tenđe mineg te mayenu ndo. Sine baibai keŋmba patikube. Ande ne tuku ande Moses tuku ande Elia tuku nđa sana.

³⁴Nu pasa ta saka minna le gau ande pro nane kainiŋgina le nane kuru kuru suŋgo tinaig. ³⁵Kile gau sinamŋge pasa ande mayok ka teŋenmba sakina: Ande te yiŋe Kiŋo. Ye nu madiwen. Tane nu tuku pasa ise mayewap ŋgina. ³⁶Pasa ta kugana le Yesus nuŋe ndo tiŋ minna le kaŋgernaig.

Taŋamba nane wam kaŋgernaig ait ta mbolŋge afu ndoŋ wam kube ndanaig.

Yesus nu kiŋo ande bukla ŋak wakeina

(Mateus 17.14-21; Markus 9.14-29)

³⁷Mafena le nane tabe ta kusremba ndekinaig le taŋgo pino kuasmbi gudomma Yesus tugum pronaig. ³⁸Taŋamba nane ŋgamukŋge taŋgo ande wi kuenka sarsarmba sana: O Tum Taŋgo, ne ilmba ye tuku kiŋo ndindo te kaŋgermba sinanuwa. ³⁹Bukla ŋayonu andeŋge nu tate le pitik ndo nu suŋgomba witite. Nu zulbarek serte le miŋge supika subal promba nu paniŋta pitik nu kusre ndate. ⁴⁰Ye ne dubinade mbal nane nu pitaiwaig ŋga sarsarŋigit ta nane pitaiwe fuguwaig ŋgina.

⁴¹Taŋakina le nu ndek sakina: Tane Kuate talamba ŋgamuŋgal son tugusek kugatok mbal tane ye piti seryade. Ye ait giganmba tane ndoŋ minamŋgit ŋgina sulumba mbilka taŋgo ta sana: Naŋe kiŋo ta tumba yale ŋgina. ⁴²Nu kiŋo ta tumba ilmba minna le bukla taŋge kiŋo tumba zulbarek sermba bukŋgina le Yesus nu bukla sawe lika pitaina sulumba kiŋo ta tumba mam nuŋe tuna le ⁴³nane ŋakmba Kuate tuku saŋgri suŋgo ta kaŋgermba pirerek purka minnaig.

Yesus nu nuŋe kumam tuku sanu arna

(Mateus 17.22-23; Markus 9.30-32)

Nane ŋakmba Yesus nu wam ke likina ta tuku pirerek purka minnaig le nu ndek nuŋe dubinaig mbal ta saningina: ⁴⁴Tane pasa te ŋgamuŋgal sinamŋge pile mayewap. Nane ye Ndindo Katesek Taŋgo tumba kilke mbol mbal tuku wai mbolŋge palmbimŋgaig ŋgina.

⁴⁵Nane pasa ta isaig ta tugunu kurok minna le katese ndanaig. Nane nu maŋ kusnawam tuku ta wamdus pitiniŋgina.

Taŋgo ŋgamukŋge ima nu suŋgo minit

(Mateus 18.1-5; Markus 9.33-37)

⁴⁶Nuŋe dubinaig mbal nane ima nane ŋgamukŋge suŋgo minit ta tuku muŋgu tulinginaig le ⁴⁷Yesus nu nane tuku wamdus ta katesena sulumba nu kiŋo ande tumba nuŋe tugum taŋge te-timba saningina: ⁴⁸Ande nu ye tuku ŋga idusmba kiŋo teŋen aukmba wakeite ta nu ye mata wakeiyate. Ye wakeiyate ta Kuate ye kukulyina nu mata wakeite. Ata. Ande tane ŋgamukŋge nyu kugatok minit ta nu suŋgo ŋgina.

Ande nu ηgueu kuga ta nu sine tuku gulab
(Markus 9.38-41)

⁴⁹Kile Yohanus nu ndek Yesus sana: Sunjo, tango ande ne tuku nyu mbolnge bukla afu pitaikina le kanjermba nu peugen. Nu sine tuku kuasmbi kuga ηgina le ⁵⁰nu ndek Yohanus sana: Nu peu ndawap. Ande nu ηgueu mine ndakate ta nu sine tuku gulab ηgina.

Samaria mbal tuku tumbran ande Yesus talanaig

⁵¹Kuate nu Yesus te-dunja samba mbol kambim tuku ait patukina le nu wamdus ndindo pilmba Yerusalem kambim tuku kina. ⁵²Tanjamba nu tango afu kukulningina le nane ambonga kumba nu tuku ma wakeiwam tuku Samaria mbal tuku tumbran ande mbol kinaig ta ⁵³tumbran mbal nane Yesus nu Yerusalem kambim sakina ta isnaig sulumba nu pitainaig.

⁵⁴Tanjanaig le nu dubinaik tango ar Yakobus le Yohanus nane wam kinaig ta kanjermba ndek sanaik: Sunjo, ne woka le sile sakupe le samba mbolnge pa ndeka pasokuwa nga sanaik. ⁵⁵Tanjakinaik le Yesus nu mbilka nale sanike likina. ⁵⁶Tanjamba nane tinga tumbran kise kinaig.

Tango afu Yesus dubiwam idusnaig
(Mateus 8.18-22)

⁵⁷Kumbange tango ande Yesus sana: Ne ma ηakmba mbol kambim saka ta ye ne ndon kanjik ηgina le ⁵⁸nu ndek sana: Mbo ηguikok sar uman nane te ηak ta ye Ndindo Katesek Tango ye mabtam tuku wande kugatok. Ne ye ndon lika piti ta kurawam kumuη e ηgina.

⁵⁹Tanjamba nu tango kise ande sana: Ne ye dubiya ηgina le nu ndek sana: Sunjo, ye luka kumba ka mam kumwa le ηguki sulumba ne dubinamngit ηgina. ⁶⁰Tanjakina le Yesus nu sana: Mbal afu wamdus kumaknu minig nanenqe kumanu mbal ηgukuwaig. Ne tinga kumba Kuate nuqe gageu kulatkate wam ta kuklimba saka lika ηgina.

⁶¹Tango kise ande nu sana: Sunjo, ye ne dubinam iduset ta ye ambonga kumba ka yiηe mbal ndon pasata minap niηmba pro ne dubinamngit ηgina le ⁶²nu ndek sana: Tango ande nu piro tugu pilmba ka ηgamunqe nu wamdus kise tuwa ta nu Kuate tuku gageu minit ta nu denkte.

Yesus nu tango 72 kukulningina

10 ¹Kile Sunjo nu tumbran afu kambim bafuna sulumba nu tango 72 madiniηmba ar ar kukulningam bafumba wam paguka saniηgina: ²Piro mbolnge nyamagan alonu gudommmba minig. Kilam tuku piro tango denkte. Tane piro miro tango yabanap le nu piro tango afu kukulninguwa le nane nuqe nyamagan alonu kilwaig. ³Ye tane kukulningi le tane sipsip fat tanan ηgannu age ηguikok ηgamuknge minamngai.

⁴Tane kambim nga tanjine ndametiŋ pale fat kupe ŋgaro ta ŋakmba kusrekap. Tane kumba ka ndinŋge afu pasa suŋgomba sa nda niŋgap.

⁵Tane wande ande poŋga ambonga wande ta tuku mbal saniŋgap:

Tane ŋgamuŋgal mukuk minap ŋga saniŋgap. ⁶Taŋgo inum ŋgamuŋgal mukuknu taŋge minwa ta tane pasa sakade taŋamba nu ŋgamuŋgal bulka minamŋgat. Kuga ta pasa ta luka taŋjine tugum prowamŋgat.

⁷Tane wande ande mbolŋge minap le nyamagaŋ afu tiŋguwaig le yaika nyumba minap. Tane piro taŋgo tukunu afu tugumŋge agaŋ ndende kilam kumuŋ. Wande ndindo ta mbolŋge minap. ⁸Tane tumbraŋ ande prowap le tumbraŋ mbal tane kaiyetiŋmba yalpe ŋguwaig kande tane taŋge minap. Nyamagaŋ afu tiŋguwaig le tane yaika nyap. ⁹Nane tuku guaze mbal wakeikap sulumba nane saniŋgap: Kuate nu nuŋe gageu kulatkate wam kile tane tugum prote ŋga saniŋgap.

¹⁰Tumbraŋ ande tane pitaitiŋguwaig ndeta tane tumbraŋ ŋgamuŋge saniŋgap: ¹¹Ata. Tumbraŋ te tuku tuptup sine tuku kupe mbolŋge deŋganu minig te sauke suluweg. Taŋjine mbar riroŋkap. Kuate nu nuŋe gageu kulatkate wam ta tane tugum prote le tane pitaide ŋga saniŋgap ŋgina.

¹²Kile Yesus nu saniŋgina: Ye tane satinŋamŋgit. Ait suŋgo mbolŋge tumbraŋ tane pitaikate ta Sodom tumbraŋ tuku pa limba nu suŋgo pasa ŋak tamŋgat.

Tumbraŋ afu nane Yesus ŋgumnaig

(Mateus 11.20-24)

¹³Yesus nu maŋ sakina: Korasin le Betsaida tumbraŋ ose. Ye wam kitek sangrinu tale ŋgamukŋge ke liken ta tale ŋgamuŋgal biye mbil ndanaik. Ande nu wam ndui ta Tirus le Sidon tumbraŋ ŋgamukŋge ke likina kande nane dal ndaka naŋjine mbar idusniŋmba tawi urfunu tiŋmba kuke tugu pismba ŋgamuŋgal biye mbilnaig kande. ¹⁴Ait suŋgo mbolŋge tale Korasin le Betsaida tumbraŋ tale Tirus le Sidon tuku pa limba tale suŋgo pasa ŋak tamŋgaik.

¹⁵Kaperneum tumbraŋ ne nyu suŋgo ŋak minmba ne samba mbol kambim tuku iduste ta Kuatenŋge ne tumba bukŋguwa le ne kumanu mbal tuku tumbraŋ kaŋgat ŋgina.

¹⁶Kile Yesus nu nuŋe mbal saniŋgina: Ande tane tuku pasa isit ta nu ye tuku mata isit. Ande tane pitaikate ta nu ye mata pitaiyate. Ye pitaiyate ta ande nu ye kukulyina nu mata pitaite ŋgina.

Taŋgo 72 ta maŋ luka Yesus tugum pronaig

¹⁷Kile nane 72 ta gare suŋgo ŋak luka Yesus tugum promba ndek sanaig: Suŋgo, sine ne tuku nyu mbolŋge pirokigeŋ ta bukla kame mata sine tuku pasa isnaig ŋginaig le ¹⁸nu ndek nane saniŋgina: Samba

mbolŋge teliŋ bitek promba ndekate taŋaŋ Satan nu bariŋgina le kaŋgeren. ¹⁹Tane isap. Ye tane saŋgri tiŋgen tukunu tane mberŋ ŋaigonu ziŋaŋsail ŋgueu taŋgo Satan tuku saŋgri ŋakmba tidongap ta tane ŋaigo siglike nda. ²⁰Guwa ŋaigonu tane tuku pasa isaig ta tuku gare-gare ndakap. Tane Kuate tuku mbal mayok kinaig le nu samba mbolŋge tane tuku nyu kuyarŋgina le tane abo ŋak minmba minam tuku nyu ŋak minig. Tane wam ta tuku gare-garekap ŋgina.

Yesus nu gare suŋgo tina

(Mateus 11.25-27)

²¹Ait ta mbolŋge ndo Yesus nu Tukul Guwa tugumŋge gare tumba Kuate yabaŋmba sana: O Mam, ne samba kilke tuku Suŋgo. Ye ne tuku nyu te-duŋget. Afu kila sugo wamdus kuyar ŋak ne naŋe wam kame tum ndaniŋgit. Kiŋo kame taŋaŋ minig mbal ne nane ndo tumniŋgit. O Mam, ne naŋe nzali dubimba ne taŋate ŋgina.

²²Kile Yesus nu nane saniŋgina: Mam nu wam ŋakmba ye wai mbolŋge patikina. Ande nu Kuate tuku Kiŋo kila mine ndakate. Mam nu ndo ye kila. Ande nu Mam kila mine ndakate. Ye nu tuku Kiŋo ye ndo nu kila. Ye nane afu Mam kila pilwaig ŋga nu tumniŋget ta nane mata nu kila minig ŋgina.

²³Taŋaka Yesus nu mbilka nuŋe dubinaig mbal saniŋgina: Kuate nu tane make patikate le tane wam magenu kaŋgerkade. ²⁴Ye satinŋamŋgit. Tuan taŋgo kame gabat sugo tane wam kaŋgerka isig te nane kaŋgerka isam tuku wamdus suŋgo pilmba kume farnaig ŋgina.

Samaria taŋgo ande nuŋe ŋgueu taŋgo turna

²⁵Kile kusem pasa bitekŋganu taŋgo ande nu tiŋga Yesus tagowam tuku nu kusnana: Tum Taŋgo, ye ame wam ki sulumba abo tugu tumba minmba minamŋgit ŋgina le ²⁶nu ndek sana: Tukul pasa kuyar mbolŋge ndaŋmba sakate. Ne pasa ta burka ndaŋmba iduste ŋgina le ²⁷nu lafumba sana: Moses tuku tukul pasa teŋenmba sakate. Taŋgine Suŋgo Kuate tane nu tuku kume purmba taŋgine ŋgamuŋgal abo guwa saŋgri wamdus ta ŋakmba nu tape. Tane taŋgine ŋgarosu tuku kume purde taŋamba ndo tane tugumŋge minig mbal tuku kume purap ŋgina. ²⁸Taŋakina le Yesus nu ndek sana: Ne pasa kumumbi lafumba sakate. Ne taŋamba ka ta ne abo tugu ŋak minamŋgat ŋgina.

²⁹Kile kusem pasa bitekŋganu taŋgo ye pasa kusnaŋgit ta maŋgur te ye talayubekaig ŋga nu maŋ kusnana: Ye tugumŋge minig mbal ta ima kate ŋgina le ³⁰nu ndek sana: Zu taŋgo ande Yerusalem kusremba Yeriko kambim saka ndek kina le ndinŋge kuayar taŋgo afu nu biye timba paniŋta nu tuku tawi agaŋ ndende kuayar kilmba kua kinaig le kumam bafumba minna. ³¹Taŋamba minna le pris ande ndin dubimba ndek

kumba nu tanjo ta kanjerna sulumba nu laipmba ndin make dubimba kusremba kina.

³²Levi tuku ndare ande kusem wande pirokanu nu mata pro kanjermba nu laipmba ndin make dubimba kusremba kina.

³³Kile Samarianu tanjo ande nu ma ta promba Zu tanjo ta kanjermba nu sinana sulumba ³⁴nu ndek nu tugum kumba grep kule gurej tur kilmba nu tuku we minyanja kuse lika nu tumba nuje aganjmor mbol pilmba ka badbaid ande sinamnje pilmba kulatka minna le mafena. ³⁵Mafena le nu kambim saka nu badbaid tuku miro tanjo ndametinj soj inumnu tumba sana: Ne tanjo te kulatka mina. Nanje piya afu nu tuku nga panka ta ye luka prowi sulumba lafuwamngit ngina.

³⁶Ariya. Ne ndanjmba iduste. Kuayar mbanje tanjo kat njayonaig ta nane kej ta imanje nu tugumnje minit tuku tanjo tananj nu turna ngina le ³⁷kusem pasa biteknganu tanjo nu sana: Tanjo ande nu sinanu wakeina nuje ngina le nu sana: Ne kumba manjan ndui ta ka ngina.

Yesus nu Marta le Maria tugum kina

³⁸Yesus nane kumba tumbran ande pronaij le pino ande nyunu Marta nu pro Yesus tumba nuje wande mbol kina. ³⁹Yesus nu tanje minna le Marta tuku maib nuje Maria nu Yesus tuku kupe tugum tanje minyoka nu tuku pasa ismba minna. ⁴⁰Marta nu paguwam tuku mburerika nu ndek Yesus tugum promba sana: Sunjo, yije maib ye kusreyat le yije ndo wam tormba minet ta ye kanjer ndayate? Nu sawa le ye turyuwa ngina le ⁴¹nu ndek sana: O Marta, ndanam ne wamdus sunjomba teroka pitinate. ⁴²Ne wamdus ndindo njak minit kande maye. Maria nu wamdus ndindo mayenu madimba dubite ta andenje nu peuwam kumunj kuga.

Kuate yabanjam tuku pasa

(Mateus 6.5-15; 7.7-11)

11 ¹Mara ande Yesus ma ande mbolnje Kuate ndonj pasata minna. Nu pasate denjurna le nu dubina tanjo ande nu sana: Sunjo, Yohanus nu nuje dubide tanjo yabanjam tuku tumningina. Tanjamba ne sine mata tumsingja ngina le ²nu ndek nane saningina: Tane tejenmba Kuate ndonj pasatap.

Singine Mam, nanje nyu purfejnju minmba minwa.

Ne nanje gageu kilmba kulatkam tuku prowa.

³Ki kidemba nyamaganj kumumbi singja.

⁴Nane afu sine mbolnje mbarde le sine ndek gilaingeg tanjamba ndo ne sine tuku mbar mata sauka gilainga.

Sine tagosingam tuku ait prowa le ne piti ta peuwa.

Tane tanjamba Kuate ndonj pasatap ngina.

⁵Yesus nu manj saningina: Tane ngamuknje ande furir ngamu nu tingja nuje gulab tugum kumba wika sate. Tira, bret kenmba ye sa. ⁶Yije gulab

ande nu prowat ta ye nyamagaŋ kuga ŋgate. ⁷Gulab nuŋe wandek sinam taŋge nu sate: A ... ye minde bada nda sa. Ye kinyam saka wande buk suwit. Yiŋe kiŋo kame mata buk kinyaig. Ye tiŋga agaŋ ande tanmbim kumuŋ kuga ŋgate. ⁸Ye tane satinŋamŋgit. Nu gulab nuŋe ta tuku idusmba nda tuwit. Nu wam saka kuakiŋga wika dirnaŋgate ta tuku ndo nu tiŋga agaŋ sakate ta tuwit.

⁹Ye tane satinŋamŋgit. Ne wam ande tam tuku Kuate yabaŋmba dirnaŋga ta tanmbimŋgat. Ne wam ande sota mina ta te-silikamŋgat. Ne malaŋga ande katkata ta talke tanmbimŋgat. ¹⁰Ima nu wam ande tuku Kuate yabaŋmba dirnaŋgate ta nu Tate. Ima nu agaŋ ande sota minit ta nu te-silika Tate. Ima nu malaŋga katkatmba minit ta nu talke tuwit.

¹¹Tane ŋgamukŋge ande kiŋo nuŋe kualegaŋ yabaŋte le nu lafumba mbeŋ tuwit e? ¹²Ko teg tiŋ yabaŋte le nu lafumba ziŋaŋsail tuwit e? ¹³Tane kilke mbol mbal une ŋak ta taŋgine kiŋo kame agaŋ magenu niŋgig tuku. Taŋgine Mam samba mbolŋge minit nu purfeŋnu ndo. Nu tane tuku maŋau limba nu yabaŋde mbal Tukul Guwa niŋgit ŋga saniŋgina.

Yesus nu Belsebul ndoŋ piro tuma ŋginaig

(Mateus 12.22-30; Markus 3.20-27)

¹⁴Taŋgo ande buklaŋge miŋge tukulna le Yesus nu bukla pitaina le nu maŋ pasatina. Taŋana le taŋgo pino nane pirerek purkinaig ta ¹⁵nane Farisi teŋenmba sakinaig: A ... bukla kame tuku gabat Belsebulŋge nu saŋgri tuwit le nu bukla pitaike likate ŋginaig le ¹⁶nane afu pro Yesus tagowam tuku samba mbolok saŋgri ande te-mayokuwa le kaŋgeram tuku sanaig.

¹⁷Taŋakinaig le Yesus nane tuku wamdus katesemba ndek saniŋgina: Gabat suŋgo ande tuku kuasmbi nane pur yimyamka naŋgine naŋgine kame buwaig ta nane kugawamŋgaig. Naŋgine wande ŋakmba simbri-sambriwe suluwamŋgaig. ¹⁸Ye Belsebul tuku saŋgrimbi bukla ŋaigonu pitaikanu ŋga sakade ta son kande Satan nu nuŋe mbal ndoŋ pur yimyamka naŋgine naŋgine kame bumba Satan nu saŋgri ŋak mine ndakate kande. ¹⁹Taŋgine mbal afu bukla pitaikade ta nane mata Belsebul tuku saŋgrimbi taŋade e? Nane kusnaniŋap le nane tuku pasa lafunu tambu taŋgine pasa ta pilewaig. ²⁰Ye Kuate tuku saŋgrimbi bukla pitaiket ta Kuate nu nuŋe gageu kulatkate wam tane ŋgamukŋge prote.

²¹Taŋgo saŋgrinu ande tui mbanduwaŋ bigmba nuŋe wande kulatka minit ta nuŋe agaŋ ndende mine mayede. ²²Ande nu tuku saŋgri lite ta pro nu ndoŋ kame bumba nu te-ibeŋmba nu tui mbanduwaŋ payamkate ta yaite sulumba nu tuku gabis agaŋ ndende kilmba afu walmba niŋgit.

²³Ande nu ye tuku taŋgo mine ndakate ta nu ye tuku ŋgueu taŋgo. Ande nu ye tur ndayumba ake minit ta nu ye tuku piro ŋayo silite.

²⁴Andenge guwa njonu tango ande mbolnge pitaiwa le nu ka ma baknu mbol kumba mabta minam tuku ma sota kine promba lika ka kuga le nu sakamngat: Yiŋe buk minen tuku wande mbol luka ka ngamngat. ²⁵Nu pro nane buk firfir guremmba agar ndende jakmba kile-tidngga patikinaig le kanjerkumba ²⁶nu sanjri tingga minam tuku ta nu kumuŋ kuga le nu kumba ka nuŋe kuasmbi 7 nane nu tuku maŋau liwanu ta kilmba luka pro wande ta mbolnge minamnggaig. Tanjawaig le tango ta tuku mine maŋau ambokok limba kile njonu sunjokanu sinamngge minamngat nga saningina.

Gare sunjo tam tuku pasa

²⁷Yesus nu tanjaka saka minna le pino ande nane ngamuknge wika nu sana: Pino ne te-pilmba amo tinna ta nu gare sunjo jak minit ngina. ²⁸Tanjakina le nu ndek sakina: Ta son ta Kuate tuku pasa ismba dubide mbal nane sinja gare sunjo jak minamnggaig ngina.

Nane wam kitek sanjrinu kanjeram sakinaig (*Mateus 12.38-42; 16.1-4; Markus 8.11-13*)

²⁹Kile tango pino lato-latomba pro manjurkinaig le nu ndek nane saningina: Ait te mbolnge minig mbal tane najgonu ndo. Tane ye tuku sanjri kanjeram idusde ta ye tumtinge nda. Wam sanjrinu ande tuan tango Yona mbolnge prona ta ndo tumtingamngit. ³⁰Nineve mbal Yona mbolnge Kuate tuku sanjri kanjernaig. Nu kualegan fungul sinamngge ait armba minmba keŋnu abo jak mayok kina. Tane ye Ndindo Katesek Tango mbolnge wam tanjan kanjeramnggaig.

³¹O buk mandor pino ande Siba kilke kulatkina ta nu Solomon tuku wamdus kuyar mayenu isam tuku ndin kuen nayo dubimba nu tugum kina. Ande teŋge minit ta nu Solomon lite ta tane nu tuku pasa ise ndakade. Ait sunjo mbolnge tane ait te mbolnge minig mbal pino ta ndon tingap le nu tuku maŋau mayenunge tane tuku maŋau njonu te-mayokamngat.

³²Yona nu Nineve mbal rironj pasa saningina le nane ndek ngamunggal biye mbilnaig. Ande nu teŋge minit ta nu Yona lite ta tane nu tuku pasa pitaide. Ait sunjo mbolnge tane ait te mbolnge minig mbal Nineve mbal ndon tingap le nane tuku maŋau mayenunge tane tuku maŋau njonu te-mayokamngat nga saningina.

Ngarosu tuku bulu (*Mateus 5.15; 6.22-23*)

³³Kile Yesus man lato sakina: Tango nane lam bulumba mbain kumnemngge pile ndakade. Ko nane nza kai ndade. Lam bulunge tango prowaig le kiljaningguwa nga te-mayokmba mbolnge taikade. ³⁴Ne tuku

am sati taŋaŋ ŋgarosu kilŋawam tuku. Ne am maye minit ta ŋgarosu ŋakmba bulu mbolŋge minit. Ne am ŋayo minit ta ŋgarosu ŋakmba ma make sinamŋge minit. ³⁵Ne rironŋka. Ne tuku ŋgamuŋgal tuku sati am ŋayonu taŋaŋ minikat. ³⁶Ne tuku ŋgarosu ma make fudiŋndo mine ndakate ta ŋgarosu ŋakmba kilŋa ŋak. Sati bulu ne kilŋanate taŋaŋ ŋgina.

Yesus nu kusem gabat mbal saningge likina

(Mateus 23.1-36; Markus 12.38-40)

³⁷Yesus nu pasata minna le Farisi taŋgo ande nu ndoŋ isukusam tuku sana le nu ka nu ndoŋ isukusamba minnaik. ³⁸Nu wai minya ndaŋga isukusna le Farisi taŋgo nu tukul lukate ŋga pirerek purkina le ³⁹Sungo nu sana: Tane Farisi mbal taŋgine waim nza saŋgilnu ndo minya mayede ta taŋgine ŋgamuŋgal agaŋ ndende gudommba kilam tuku piririmba wam ŋaigonu kam tuku wamdus liganu minig. ⁴⁰Tane ŋginŋan taŋgo ndo. Kuate nu agaŋ saŋgilnu ndo wakeika sinanu nu wakei ndakina e? ⁴¹Taŋgine ŋgamuŋgal sanzal mbal niŋgap le taŋgine agaŋ ŋakmba purfeŋnu taŋaŋ minamŋgaig.

⁴²Ose. Farisi mbal tane tukul ande dubimba piro karenŋka agaŋ foŋfoŋ ŋguna ilinzu ŋakmba maŋgur 10 patika ande Kuate tuwig. Tane taŋade sulumba tane taŋgo pino mbolŋge maŋau tiŋreknu ke ndaka Kuate tuku kume pur ndade. Tane tukul sugo ar ta turmba dubide kande maye kande.

⁴³Ose. Farisi mbal tane kusem wande mbolŋge taŋgo tumailamŋge minyonu tuku nzalitiŋgit. Maket mbolŋge tane sugo ŋga kaiyetiŋgam tuku kilba pilig. ⁴⁴Tane rironŋkap. Tane mindesiŋ yubengade ma taŋaŋ. Taŋgo nane ma ta gilai tukunu ta mbolŋge likade ŋgina.

⁴⁵Yesus nu taŋakina le kusem pasa bitekŋganu taŋgo ande nu sana: Tum Taŋgo ne taŋamba sakate ta sine tuku nyu turmba ŋayo silite ŋgina le ⁴⁶nu ndek sana: Kusem pasa bitekŋganu mbal ose. Tane tukul gudommba agaŋ pitinu sugo taŋaŋ taŋgo mbolŋge patika minde bada sungo niŋgig. Tane fudiŋmba nane tur ndakade.

⁴⁷Ose. Tane rironŋkap. Tuan taŋgo kame taŋgine mbuŋ kameŋge bale farnaig ta tane nane tuku kumu mbolŋge ndame magenu patike likade. ⁴⁸Tane wam kade tamba taŋgine mbuŋ kame tuku maŋau ŋayonu ta magenu ŋgade. Nane tuan taŋgo kame bale farniŋginaig le tane nane tuku kumu mindepiyeniŋgig. ⁴⁹Ta tuku Kuate nu nuŋe wamdus kuyar mayenumbi teŋenmba sakina: Ye tuan taŋgo aposel kame afu kukulniŋgi le nane kilmba amseseka afu bale faramŋgaig ŋgina. ⁵⁰Taŋawap sulumba ait te mbolŋge minig mbal tane ndare taŋge pasokamŋgat. Nane o buk kilke te-mayokna ait mbolŋge tuan taŋgo kilmba ndare kutuwe niŋginaig ta taŋamba ndo kile tane minig tukunu nane ŋakmba tuku ndare taŋge

tane pasokamngat. ⁵¹Abo abo Abel nu tugu pilmba ndare kutukina. Ta tuturmba kumba ka Sakaria nu mbariŋam tuku mbain atrau mbain ŋgumukŋge minna le nane pro taŋge nu balemba ndare kutunaig. Ye siŋka satingamngit. Nane ŋakmba ndare kutuniŋge likinaig ta ndare taŋge tane pasokamngat.

⁵²Kusem pasa bitekŋganu mbal ose. Tane Kuate tuku pasa kila palmbim tuku ndin tukulde. Taŋgine kila palmbim mbulmba nane afu kila palmbim idusde le nane tukulniŋgig ŋgina.

⁵³Yesus nu pasa deŋpurmba mayok kina le kusem pasa bitekŋganu mbal Farisi mbal nane gubra tormba saŋgri tiŋga pasa sungomba kusnakusnanaig. ⁵⁴Nu pasa inum mbarwa le nu tumba pasa mbolŋge palmbim ŋga nane nu kulatka minnaig.

Yabri maŋau riroŋkap

(Mateus 10.26-27)

12 ¹Ait ta mbolŋge taŋgo suk suk kuga pro maŋgurka muŋgu tido-tidoŋginaig le Yesus nu pasa tugu pilmba nu dubinaig mbal ta saniŋgina: Farisi mbal tuku yis agaŋ ta riroŋkap. Yis ta nane tuku yabri maŋau. ²Wam kame kile taŋgo am mbolŋge mine ndakade ta kilimok mayok kaŋgaig. Wam afu kile kuirok minig ta ŋakmba kila patikamngaiŋ. ³Tane pasa afu kuirka sakinaig ta ŋgumnengga maŋgur sinamngge sakamngaiŋ. Tane wandek sinamngge yabu sakinaig ta ŋakmba isam tuku kuenka sakamngaiŋ ŋgina.

Sine Kuate tuku ndo kuru-kurukube

(Mateus 10.28-31)

⁴Yesus nu maŋ saniŋgina: Tira kame, ye tane satingamngit. Afu tane bale faram sakade ta nane tuku kuru kuru ndakap. Nane tane kilmba bale farwaig sulumba tane mbolŋge wam inum kam kumuŋ kuga. ⁵Ande tane kuru-kurukam tuku ye tane riroŋ pasa satingamngit. Kuate nu taŋgo balemba kanu mata balemba ma ŋayo mbol bukngam kumuŋ tukunu tane nu ndo kuru-kurukap.

⁶Taŋgo nu sulik sulik wai inum sulumba maket mbolŋge patika ndametiŋ fudiŋndo ndo tate ta sulik sulik ndindo mata Kuate nu iduste. ⁷Nu tane tuku gabat waŋe giganmba ta mata nu kila minit. Ta tuku tane wam ande kuru kuru ndakap. Kuate am mbolŋge tane tuku ande sulik sulik gudommmba liniŋmba mbolŋge minit ŋga saniŋgina.

Yesus tuku nyu yabu ndakam tuku

(Mateus 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸Yesus nu maŋ lato sakina: Ye tane satingamngit. Ande nu taŋgo ŋgamukŋge ye tuku nyu te-mayokmba sakate ta ye Ndindo Katesek Taŋgo

ye mata Kuate tuku eŋel kame ŋgamukŋge nu tuku nyu te-mayokamŋgit. ⁹Ande nu taŋgo ŋgamukŋge ye tuku nyu yabukate ta ye mata Kuate tuku eŋel kame ŋgamukŋge nu tuku nyu yabukamŋgit. ¹⁰Ande nu ye Ndindo Katesek Taŋgo kasur pasa sayate ta Kuate nu mbar ta sauka gilaiŋgamŋgat. Ande nu Tukul Guwa tumail pante ta Kuate nu mbar ta sauka gilaiŋge nda. ¹¹Nane tane kilmba kusem gabat mbal ko gabat sugo sugo tugumŋge kile-tidiŋguwaig le wamdus fulilka sine ndaŋmba sakube o ŋga wamdus te-sulu ndawap. ¹²Pasa te-tiwam tuku ait mboŋge ndo Tukul Guwaŋge pasa sakam tuku tumtiŋguwa le sakamŋgaig ŋgina.

Taŋgo nu agaŋ suŋgomba ŋak tuku yaba pasa

¹³Maŋgur suŋgo ŋgamukŋge taŋgo ande Yesus sana: Tum Taŋgo, ne yiŋe aba sawa le mam tuku agaŋ ndende kuembolnu paplamba afu ye suwa ŋgina le ¹⁴nu ndek sana: Ye tane piletiŋmba agaŋ ndende paplamba tiŋgam tuku ta ye tuku piro kuga ŋgina.

¹⁵Kile Yesus nu nane saniŋgina: Tane riroŋkap. Tane agaŋ ndende kilam tuku piririmba minbekaig. Taŋgo nu agaŋ ndende suŋgomba kilit ta nu agaŋ ndende ta mboŋge nu abo minmba minam kumuŋ kuga ŋgina.

¹⁶Taŋaka nu yaba pasa ande saniŋgina: Agaŋ ndende suŋgomba ŋak taŋgo ande nu tuku piro mboŋge nyamagaŋ suŋgomba mayok kinaig le ¹⁷nu kaŋgerkina sulumba sakina: Nyamagaŋ te ndaŋndaŋmba patinuŋgit. Patinu tuku wande ŋakmba buk ligig ŋgina. ¹⁸Nu taŋamba wamdus tumba sakina: Kile ye iduset. Nyamagaŋ patinu tuku wande sambriniŋmba ye kitek sugokanu patika nyamagaŋ agaŋ ndende ŋakmba ta sinamŋge patikamŋgit. ¹⁹Taŋawi sulumba ye wamdus bulok minmba yar gudommba agaŋ ndende ta mboŋge minamŋgit. Ye mabte mayemba kuapi kikoŋnu kule mayenu nyumba gare ŋak minamŋgit ŋga idusna. ²⁰Nu taŋamba idusmba minna le Kuate nu taŋgo ta sana: Ne ŋgin ŋgan taŋgo ndo. Furir te mboŋge ne kumamŋgat. Ne agaŋ ndende patikina ta imaŋge kulatka nyumba minamŋgat ŋgina.

²¹Kile Yesus nu saniŋgina: Ande nu agaŋ ndende gudommba kilmba Kuate am mboŋge denkanu minit ta nu ŋginŋgan taŋgo ndo ŋgina.

Kuate nu sine idusiŋgit

(Mateus 6.25-34)

²²Kile Yesus nu nuŋe dubinaig mbal saniŋgina: Ye wam ande idusmba tane satinŋamŋgit. Tane taŋgine ŋgarosu turam tuku nyamagaŋ tawi kilam tuku wamdus piti ser ndawap. ²³Ŋgarosu saŋgri tiŋgam tuku nyamagaŋ ndo kuga. Nu maye minam tuku tawi ndo kuga.

²⁴Tane sar umaŋ kaŋgerkap. Nane nyamagaŋ ŋguka alonu kile ndakade. Nane guba ait mboŋge nyamagaŋ nyam tuku pati ndakade.

Kuaterge nane nyamagan niŋgit. Ata. Nu am mbolŋge tane sar umaŋ liniŋganu minig. ²⁵Ande nu tane ŋgamukŋge wamdus piti sunŋo tumba maŋau tambi nu nuŋe abo minam tuku ait tuturam kumuŋ kuga. ²⁶Wam ŋai ta tane kam kumuŋ kuga. Ndanam tane wam sugo tuku pittingig.

²⁷Tane aŋga bot prode ta kaŋgerkap. Nane tawi wakeikam tuku piro ndakade. Ye tane satinŋamŋgit. O buk gabat sunŋo Solomon nu mindepiye maditaknu silikina ta aŋga bot tuku mindepiye li ndaniŋgina. ²⁸Aŋga ta ki ndindo ndo minig. Mafete le fulka kilmba pa mbol pankade. Aŋga ŋagai pa mbolŋge pankade ta mata Kuate nu mindepiyeniŋgit. Nu siŋka tane tawi kile-tingamŋgat. Tane Kuate nu kumuŋ kuga ŋa idusde e?

²⁹Tane nyamagan kule nyam tuku wamdus piti ser ndawap. ³⁰Kuate dubi ndade mbal aŋaŋ kame ta kilam tuku wamdus sulude. Tane aŋaŋ kame ta kugatok ta tane minam kumuŋ kuga ta taŋgine Mam nu kila. ³¹Tane Kuate tuku gageu nu tuku miŋge kumnemŋge minam tuku wamdus saŋgrinu palpe le Kuate nu ŋgarosu mine mayewam tuku aŋaŋ ndende kumumbi tinŋamŋgat.

³²Tane Kuate tuku sipsip taŋaŋ taŋgine mironŋ ŋgarosu kulatkam kumuŋ kuga ta tane ta tuku kuru kuru ndakap. Taŋgine Mam nu kulatkate ma tane tinŋam tuku wamdus sunŋo ŋak minit. ³³Tane taŋgine aŋaŋ ndende piyaniŋmba ndametiŋ kilmba sanzal mbal niŋgap. Tane piya kise ŋayo ndaŋgate ta tairŋga samba mbolok aŋaŋ ndende ŋgisi ndakade ta kilam tuku kuanekap. Ma ta kuayar taŋgo pro ndade. Subiŋge mata aŋaŋ ŋaigo sigli ndade tuku. ³⁴Taŋgine aŋaŋ ndende magenu ma ndaŋ mbolŋge minig ta taŋgine ŋgamuŋgal mata ma ta mbolŋge minig ŋga saniŋgina.

Piro mbal naŋgine gabat tairŋga minam tuku

³⁵⁻³⁶Kile Yesus nu maŋ sakina: Taŋgo sunŋo ande pino tam tuku pagumba nye sunŋo ande mbol kina sulumba nuŋe piro mbal nane nu luka pro malaŋga katwa le pitik talkam tuku nane tawi tinŋmba lam bulumba nu tairŋga minwaig ŋga saniŋgina. Tane mata nane taŋaŋ taŋgine Sunŋo prowam tuku kuaneka tairŋga minap. ³⁷Taŋgo sunŋo nu promba nane abo minwaig le kaŋgerkuwa ta nu nane gareniŋgamŋgat. Ye siŋka satinŋamŋgit. Nu piro tawi tinŋmba nane mbain mbolŋge minyokuwaig ŋga nu nyamagan niŋgamŋgat. ³⁸Nu pitik pro ndawa le ka furir ŋgamu ko mafewam patukuwa le nu promba nane abo minwaig le kaŋgerkuwa ta nane nu tugumŋge gare tamŋgaig.

³⁹Tane wam te idusap. Wande miro taŋgo nu kuayar taŋgo prowam tuku ait kila kande nu kuayar taŋgo pro kuayaram tuku peute kande. ⁴⁰Tane kuaneka ye tairŋga minap. Ye Ndindo Katesek Taŋgo tane mata ait gilai minap le prowamŋgit ŋgina.

Piro taŋgo mayenu tuku yaba pasa
(*Mateus 24.45-51*)

⁴¹Kile Petrus ndek nu kusnana: Sunjo, ne yaba pasa sakate ta sinenjo ndo rironjo pasa isam tuku e ko nane afu turmba e ŋgina le ⁴²Sunjo nu sana: Taŋgo ande wamdus kuyar mayenu ŋak piro mayete ta nuŋe gabat sunjoŋge nu tumba nuŋe piro mbal kulatka minwa le ait kumuŋguwa le nyamaganjo walmba niŋgam tuku nu pilit. ⁴³Taŋgo ta nuŋe piro kumba minwa le nuŋe gabat luka promba nu kaŋgerwa le nu gare ŋak minamŋgat. ⁴⁴Ye siŋka satingamŋgit. Nuŋe gabat nu nuŋe aganjo ndende ŋakmba kulatkam tuku nu tumba palmbimŋgat.

⁴⁵Ko nu idusmba yiŋe gabat dalkate ya ŋga nu ndek piro taŋgo pino afu pani farmba nyamaganjo kule kamenu nyumba ŋginjoŋanka ⁴⁶nu nuŋe gabat luka prowam tuku ait idus ndamba gilai minwa le nu prowamŋgat. Nu promba nu piti sunjo tumba pitaiwa le nu ma ŋayo mbol kumba kukul pisude mbal ndonjo minamŋgat.

⁴⁷Piro taŋgo ande nuŋe gabat tuku pasa ise mayemba piro ta ke ndakate ta nuŋe gabat nu tumba sunjomba paninjoate. ⁴⁸Piro taŋgo inum nuŋe gabat tuku pasa ise maye ndamba wam ande mbarte ta nu fudimba paninjoate. Kuate nu taŋgo ande wam sunjo tuwit sulumba nu tugumŋge maŋ alonu sunjo kilam tuku iduste. Nu taŋgo ande wam sunjo ande wai mboljoŋe pilit sulumba nu tugumŋge lafunu lato kilam iduste ŋgina.

Taŋgo Yesus mboljoŋe purkade
(*Mateus 10.34-36*)

⁴⁹Yesus maŋ lato sakina: Ye taŋgo ŋgamukjoŋe pa dikjoŋam prowen. Pa ta kile bulunjoŋuwa ŋga ye wamdus sunjo ŋak minet. ⁵⁰Ye rar sunjo tumba kule taŋaŋ silikamŋgit. Ye rar ta suluwi sulumba ndo ŋgamunjoŋal bulkamŋgat.

⁵¹Ye ŋgamunjoŋal ulendi maŋau kilke mbol mbal ŋgamukjoŋe palmbim tuku prowen ŋga idus ndawap. Ye tane satingamŋgit. Ye tane tetkam tuku prowen. ⁵²Kile wande tuma mbal wai inum sulumba nane ye tuku ŋga purkamjoŋaig. Nale ar nane keŋ ta tuku ŋgueu minamjoŋaig. Nane keŋ ta nale ar ta tuku ŋgueu minamjoŋaig. ⁵³Mam nu kiŋjo nuŋe ndonjo kiŋjo nu mam nuŋe ndonjo purkamjoŋaig. Ina nu kulim nuŋe ndonjo kulim nu ina nuŋe ndonjo purkamjoŋaig. Pino nu rukan nuŋe ndonjo rukan nu pino ta ndonjo purkamjoŋaig ŋgina.

Aganjo kaŋgerka kila palmbim tuku
(*Mateus 16.2-3*)

⁵⁴Kile Yesus nu maŋgur sunjo ta saninjoŋina: Fando siŋge gau pilit le tane pitik ndo kila pilmba sakade: O sawe piyamŋgat ŋgade le siŋka

sawe piyit. ⁵⁵Bubrenge gau ñakmba gagulte le tane kila pilmba sakade: O ki prowamngat ngade le siñka ki prote. ⁵⁶Tane yabri tanngo. Tane kilke samba mbolnge aganj mayok kinig ta burkam kumuñ. Ndanam ait te mbolnge wam kame kilimok mayok kinig ta tane burka kila palmbim kumuñ kuga. Ndanam tane wamduw tñreknubi manau pile ndangade?

⁵⁷Ande nu ne tumba pasa pilewanu tanngo tugum tumba kambim bafute ta tale kumba ndinnge gubra ta nu ndonj te-tiwe tumap. ⁵⁸Ne tanja ndawa ta nu ne didika tumba pasa pilewanu tanngo wai mbol pilwa le nunge ne tumba kame tanngo tuwa le nunge ne mulintumba wandeknge palmbimngat. ⁵⁹Ye tane satñgamngit. Ne nanje mbar tuku piya sunngo ta kumumba fudinndo lafu sulu ndawa ta ne muli wande sinamnge prowe nda ngina.

Ne mbil ndaka ngisinungat

13 ¹Ait ta mbolnge nane afunje pro Galilea mbal afu tuku Yesus wam kubeu tumba sanaig: Nane aganjmor bale farmba Kuate atrauka minnaig le Pilatus nu afu saningina le nane ka bale farninginaig le ndare ta aganjmor ndare tur liskina nginaig. ²Tanjakinaig le nu ndek saningina: Nane Galilea mbal afu liniñmba une sunngo kinaig ta tuku nane kume ñayonu ta tinaig nga idus ndawap. ³Tane ngamunjal biye mbil ndawap ta tane mata kume ñayonu tanjamba tamngaig.

⁴O buk Siloamnge wande kuen ande ngurka ndekina sulumba Yerusalem tanngo 18 bale farna. Tanngo kame ta Yerusalem mbal afu liniñmba une sunngo kinaig ta tuku nane kume ñayonu ta tinaig nga idus ndawap. ⁵Tane ngamunjal biye mbil ndawap ta tane mata tanjamba kume ñayonu tamngaig nga saningina.

Ail alo kugatok tuku yaba pasa

⁶Yesus nu yaba pasa ande sakina: Tanngo ande nuñe piro mbolnge fik tiñnu ngukina le promba tiñgina. Nu pro fik alonu sotina kande kuga le ⁷nu nuñe piro tanngo sana: Ai te. Fik ail te yar keñmba alonu sotet ta kuga. Ne pikmba buknga. Nu kilke ñair ake nyate ta ñayo ngina. ⁸Tanjakina le tanngo ta ndek nu sana: Sunngo, yar te mbolnge ndo mapewa le ye tugunu tugumnge kilke pikmba aganjmor sumbi nguke tumi. ⁹Yar ande si alowa ndeta minwa. Alo ndawa ndeta pikmba buknga ngina.

Yesus nu pino ande wakeina

¹⁰Kusem ait ande mbolnge Yesus nu kusem wande ande sinamnge pasa tumniñmba minna. ¹¹Tanje pino ande guwa ñayonu nu mbol kina le yar 18 guaze ñak minna. Nu tuku muskil isu banangina le posok minna.

¹²Kile Yesus nu kanjermba nu wika sana: Pino, ye ne tuku guaze pitaiwet ngina. ¹³Tanjakina sulumba nu ka waimbi kirena le nu pitik ndo tiñga muskil te-timba mayeka gare-gareka Kuate tuku nyu te-duñgina.

¹⁴Kusem kulatkate gabat ta Yesus nu kusem ait mbolŋge guaze wakeina tukunu nu kaŋgermba palseŋna le nu nane saniŋgina: Ki ait 6 pironu tuku. Mara ta mbolŋge prowap le nu tane wakeikuwa. Kusem ait mbolŋge pro ndawap ŋgina. ¹⁵Taŋakina le Suŋgo nu sana: Tane yabri taŋgo ndo. Kusem ait mbolŋge tane mata taŋgine agaŋmor tuku wande sinam kumba ka muli kukliniŋmba kule niŋgam tuku kilmba kinig tae. ¹⁶Pino te Abraham tuku tugu. Satanŋge ŋayo silina le yar 18 buk kinaig. Ye kusem ait mbolŋge muskil te-tiwe tuwit ta wam ŋayowit e ŋgina. ¹⁷Taŋaka saniŋgina le nuŋe ŋgueu mbal kiko suŋgo tinaig le taŋgo pino nu maŋau magenu saŋgrinu ke likate ŋga gare suŋgo tinaig.

Mastet tiŋnu le yis tuku yaba pasa
(*Mateus 13.31-33; Markus 4.30-32*)

¹⁸Kile Yesus nu nane saniŋgina: Kuate nu nuŋe gageu tugeka suŋgokate wam ta agaŋ te suk. ¹⁹Mastet tiŋnu taŋgo andeŋge tumba nuŋe piro mbolŋge ŋgukina taŋaŋ. Nu promba ail suk tiŋgina le sar umaŋ afu pro ail ta wainu mbolŋge te patikinaig ŋgina.

²⁰Nu pasa tuturmba maŋ saniŋgina: Kuate tuku gageu taŋgo ŋgamukŋge minig wam ta agaŋ te suk. ²¹Yis pino andeŋge tumba plaua sinamŋge pilna taŋaŋ. Yis ta plaua ŋakmba ulmba silina ŋgina.

Malanŋa fudiŋndo tuku yaba pasa
(*Mateus 7.13-14; 7.21-23*)

²²Kile Yesus nu Yerusalem kambim ŋga tumbraŋ sugo fonfon ta ŋakmba mbolŋge pasa kuklimba tumniŋmba kina le ²³taŋgo ande pro nu kusnana: Tum Taŋgo, Kuatenŋge taŋgo pino ndui ndui ndo kilmba muskil kile-tidiŋgamŋgat e ŋgina le ²⁴nu ndek nane ŋakmba saniŋgina: Tane malanŋa fudiŋndo sinam kambim tuku saŋgri tiŋga minap. Ye tane satinŋgamŋgit. Nane gudommba malanŋa ta sinam kambim tuku tagowamŋgaig ta nane kumuŋ kuga. ²⁵Wande miro taŋgo nu tiŋga malanŋa suwa le tane kilimŋge tiŋga malanŋa katkatmba sawamŋgaig: Suŋgo, ne malanŋa talke siŋga ŋga sawamŋgaig le nu tane satinŋgamŋgat: Ye tane gilai. Tane anikok mbal ŋgamŋgat. ²⁶Taŋawa le tane ndek nu sawamŋgaig: A ... ne sine kila. Sine ne ndoŋ tuma isukusgeŋ tuku. Ne sine tuku tumbraŋ sinamŋge pasa kuklimba tumsinŋgina ŋga sawamŋgaig le ²⁷nu tane satinŋgamŋgat: Ye siŋka tane tuku tumbraŋ gilai. Tane wam ŋaigonu ke likade mbal ye kusreyumba kua ka kape ŋgamŋgat.

²⁸Ait ta mbolŋge Abraham Isak Yakob tuan taŋgo ŋakmba ndoŋ Kuate kulatkate ma mbolŋge minwaig le tane kaŋgerkamŋgaig. Kaŋgerkap ta tane peutiŋguwa le kilimŋge maketiŋ tikŋga malmbi suŋgomba minamŋgaig. ²⁹Kilke tugu ŋakmba mbolŋge kasomok mbal gudommba pro nuŋe gageu minam tuku Kuate kulatkate ma sinam kumba ka

isukusmba minamŋgaig. ³⁰Ata. Afu kile ŋgumnemŋge minig ta nane tumailam kanŋaig. Afu kile tumailamŋge minig ta nane ŋgumnem kanŋaig ŋga saningina.

Yesus nu Yerusalem tuku sina suŋgona
(*Mateus 23.37-39*)

³¹Ait ta mbolŋge ndo Farisi taŋgo afu pro Yesus sanaig: Ne ma te kusremba kua kaye. Herodus nu ne balenam sakate ŋginaig le ³²nu ndek saningina: Tane kumba kurauf ta sawap. Ye kite indole guwa ŋaigonu pitaika guaze mbal wakeika mini sulumba aspile yiŋe piro suluwamŋgit. ³³Nu teŋge ye baleyam sakate e? Nu teŋge baleye nda. Ye kite indole aspile ndin dubimba piroka Yerusalem kanŋit. Yerusalem mbalŋge ye baleyamŋgaig. Nanenŋge Kuate tuku tuan taŋgo kame bale farnaig tuku.

³⁴O Yerusalem, Kuate nu o buk tuan taŋgo kame kukulningina le neŋge nane kilmba bale farka afu ndamembi bale farningina. Teg inonu fat kilmba tawo sirite taŋaŋ ye tane kilmba tawo siriwam bafuwet le tane ye ram kua kinig. ³⁵Tane isap. Kile Kuate nu tane ŋgamukŋge mine ndakate. Ye tane satinŋamŋgit. Tane ye nda kanŋeryap sulumba maŋ kanŋeryumba ndek sakamŋgaig: Ne Suŋgo tuku nyu mbolŋge prote. Suŋgoŋge ne nyaro tinwa ŋga sakamŋgaig ŋgina.

Yesus nu taŋgo ŋgaro fulil ŋak wakeina

14 ¹Kusem ait ande mbolŋge Yesus nu kumba Farisi gabat taŋgo ande tuku wande mbolŋge isukusam kina le nane afu nu buro-buromba minnaig. ²Minnaig le taŋgo ande ŋgaro fulil ŋak Yesus tumailam taŋge tinŋina le ³nu ndek Farisi le kusem pasa bitekŋganu mbal kusnaningina: Sine siŋgine tukul dubimba kusem ait mbolŋge guaze mbal wakeikam kumuŋ e ŋga kusnaningina. ⁴Kusnaningina ta nane miŋge tukulmba minnaig le nu ŋgaro fulil ŋak taŋgo ta tumba wakeina sulumba nu kukulna le kina.

⁵Taŋana le Yesus nu nane kusnaningina: Kusem ait mbolŋge taŋgine kiŋo ande ko agaŋmor ande bariŋga kule burok sinam kinit le nu pitik tam tuku piro ndakade e ŋgina le ⁶nane nu tuku miŋge lafuwam fugunaig.

Taŋgo nu nuŋe nyu te-ibenŋwa

⁷Farisi gabat nane wikina le isukusam pronaig mbal nane kumba mbili tumailamŋge madiniŋmba minyokinaig le Yesus nu maŋau ta kanŋermba nane saningina: ⁸Taŋgo ande pino tam tuku pagumba nyam tuku ne wikuwa kande ne kumba ka isukusam tuku mbili tumailamŋge minyo ndaka. Pagu miro taŋgo nu taŋgo inum ne tuku nyu lite ta nu turmba wikuwa le prowikat. ⁹Taŋawa ta pagu miro taŋgo nu pro sanamŋgat: Ne

tingga mbili te kusrewa le tanngo te minyokuwa nga sanuwa le ne tingga kiko sunngo tumba kumba ngumnemnge minyokamngat.

¹⁰Tanngo ande pagumba nye ta tuku ne wikuwa kande ne kumba ka isukusam tuku mbili ngumnemnge minyoka. Ne tanjawa ta nu ne sanamngat: Tira, ne tingga mbumba mbili tumailam tenge minyoka nga sanuwa le nane isukusig am mbolnge ne nyu sunngo mayok kangat. ¹¹Ande nu nuje nyu payamkuwa ta Kuatenge nu tuku nyu te-ibenamngat. Ande nu nuje nyu yabukuwa ta Kuatenge nu tuku nyu te-mayokamngat ngina.

¹²Kile Yesus nu pagu miro tanngo sana: Ne pagumba nye sunngo pilmba kande naje gulab kame, tira kat naje, naje tugu ndindo, naje tumbraj tuma agar ndende njak nane wi ndaka. Ne tanjawa ta nane ne tuku nyamagan kumumba lafuwamngaig. ¹³Afu sanzalnu afu kupe wai isu kigi-kagongganu afu kupe ngaigonu afu am tukulok ne nane wika isukusneninga. ¹⁴Nane ne tuku nyamagan lafuwam kumuŋ kuga tukunu ne gare sunngo tamngat. Ngumnenga ait sunngo mbolnge mbal tinreknu tinnguwaig le ne lafu mayenu tamngat ngina.

Pagumba nye sunngo tuku yaba pasa
(*Mateus 22.1-10*)

¹⁵Tanngo inum nu nane ndon isukusmba minna ta nu pasa ta ismba nu sana: Tanngo ande Kuate kulatkate ma sinam tanje isukusmba minwa sulumba nu gare sunngo tamngat ngina le ¹⁶Yesus nu ndek yaba pasa ande sana: Tanngo ande pagumba nye sunngo palmbim saka nane gudommba tuku pasa patike likina. ¹⁷Pagumba nye ait kumungina le nuje piro tanngo kukulna le kumba ka buk saningina mbal ta tugum kina ka saningina: Tane prowap. Nu buk kuanekat ngina kande ¹⁸nane njakmba pasa ta ismba mbulmba nanjine piro kise kise tuku sakinaig.

Ande nu sakina: Mata, ye kambim tuku ta kilke kitek piyawit ta kile kanjeram kangit. Ne ka tanjamba sawa ngina. ¹⁹Ande nu sana: Mata, ye pironu tuku makau 10 piyawen ta piro tagoningam kangit. Ne ka tanjamba sawa ngina. ²⁰Ande nu mata tenenmba sakina: Ye ailfu ndo pino kitek ten tukunu ye kambim kumuŋ kuga ngina.

²¹Kile piro tanngo nu luka nuje gabat kila sana le nu gubra sunngo tumba sana: Pitik tumbraj sunngo mbol si kumba ndin sugo fonfon dubika kumba afu sanzalnu afu kupe wai isu kigi-kagongganu afu am tukulok afu kupe ngaigonu ta njakmba kilmba prowa ngina.

²²Piro tanngo nu tanjana sulumba nu man luka pro tanngo sunngo sana: Sunngo, ne pasa sakat ta ye buk tanjawit ta minyokam tuku mbili kumu ndangat ngina. ²³Tanjakina le tanngo sunngo nu ndek sana: Ne tumbraj sunngo kilim si kumba ndin sugo fonfon dubika kumba ne sanngri tingga nane njakmba saningina le wande te lignewaig. ²⁴Ye ne sanamngit. Ye ambonga saningen mbal nane sinjka ye tuku nyamagan nye nda ngina.

Tango wamdus te-mayewa sulumba Yesus dubiwa
(*Mateus 10.37-39*)

²⁵Nane kuasmbi gudommaba Yesus dubimba kinaig le nu mbilka nane saniŋgina: ²⁶Ande nu ye ndoŋ minam idusmba kande nu ye tuku suŋgomba kume purwa sulumba mam nuŋe, ina nuŋe, piyo nuŋe, kiŋo kat nuŋe, tira kat nuŋe, kulim kat nuŋe, nuŋe nŋarosu turmba tuku suŋgomba kume pur ndawa. Maŋau ta mbolŋge ndo nu ye dubiyanu tango minam kumuŋ. ²⁷Ande nu ye tuku nŋa idusmba nu nuŋe miroŋ nuŋe ail kazrai kuramba ye dubi ndayate ta nu ye dubiyanu tango minam kumuŋ kuga.

²⁸Tane tuku ande wande suŋgokanu palmbim nŋa ambonga nuŋe ndametiŋ burkate. Ye wande ta suluwam kumuŋ e ko kumuŋ kuga nŋa iduste. ²⁹Nu taŋa ndamba pitik ndo makek kilmba pro sigrika wande te-timba nu ndametiŋ denkuwa ta wande ta suluwe nda. Taŋawa le nane afuŋge kaŋgermba nu talamba nzumilmba sakamŋgaig: ³⁰A ... tango wande suŋgo pile sulute tuku tango nŋa talawamŋgaig.

³¹Ko kilke gabat suŋgo ande kilke gabat ande ndoŋ kame buwam nŋa nu ambonga wamdus te-mayete. Nu tuku kame tango 10,000 ŋak ande tuku kame tango 20,000 ŋak kile-ibeŋkam kumuŋ e ko kumuŋ kuga nŋa iduste. ³²Sine kumuŋ kuga nŋuwa ta nŋueu tango ma maskenŋge minit le nu pitik pasa pilit le nu ndoŋ pasa katmba wamdus tumade.

³³Ta tuku ande tane nŋgamukŋge nu nuŋe agaŋ ndende ŋakmba tuku wamdus suŋgo kusrewa sulumba ndo ye dubiyanu tango minam kumuŋ.

³⁴Sol nu agaŋ mayenu ta kaglinu kugawa le sine ame agaŋmbi maŋ wakeibe le kaglinu mayok kambim kumuŋ. ³⁵Nu ake minit. Kilke nŋair kitek wakeiwam kumuŋ kuga. Agaŋmor sumbi tur mbilam mata kumuŋ kuga. Nane ake kutumba pankade. Tane kilba ŋak ndeta pasa ta isap nŋa saniŋgina.

Sipsip le ndametiŋ nŋisikina tuku yaba pasa
(*Mateus 18.12-14*)

15 ¹Takis kilanu mbal wam nŋaigonu ke likanu tango afu ndoŋ mara mara Yesus tugumŋge pasa isam tuku pro maŋgurka minanu. ²Taŋamba minnaig le Farisi kusem pasa bitekŋganu mbal ndoŋ nane Yesus tuku gubra pasa sakinaig: A ... tango si nu wam nŋaigonu kade mbal kaiyeniŋmba nane ndoŋ isukusig tuku nŋa saka minnaig.

³Taŋamba minnaig le nu ndek yaba pasa ande saniŋgina: ⁴Ande tane nŋgamukŋge sipsip 100 ŋak ndindo inum nŋisikate le nu taŋaig nda nŋate. Nu 99 ta ma nŋgamu tanŋe kusreka nu kumba ande nŋisikate ta sota ma ma te-silika tate. ⁵Tate sulumba gare-gareka sipsip tumba kailmane mbolŋge pilmba ka ⁶tumbraŋŋge nuŋe tumbraŋ tuma nuŋe gulab kame

kile-mañgurka saningit: Ai te. Yiñe sipsip ŋgisikina ta te-silikit sulumba tane ye ŋak gare-garekap ŋgate.

⁷Ye tane satinŋamŋgit. Mañau ndui tañaj tango 99 ŋgamuñgal biye mbilam tuku wam ande ke ndaka tiñreknu minig ta samba mbol mbal nane tuku fudiñmba gare tade. Tango ŋayonu ande ŋgamuñgal biye mbilte ta nane nu tuku gare sunjo tade.

⁸Ko pino ande ndametij 10 ŋak ndindo inum ŋgisikate le nu tañaj nda ŋgate. Nu lam bulumba kumbri tumba wande gureñmba sota ma ma te-silika tate. ⁹Tumba nuñe tumbrañ tuma gulab kame kile-mañgurka saningit: Ai te. Yiñe ndametij ŋgisikina ta te-silika gare sunjo tet ŋgate.

¹⁰Ye tane satinŋamŋgit. Mañau ndui tañaj tango ŋayonu ande ŋgamuñgal biye mbilte le Kuate tuku eñel kame nane nu tuku gare sunjo tade ŋgina.

Kiño ande ŋgisikina tuku yaba pasa

¹¹Yesus nu mañ pasa inum sakina: Tango ande nu kiño armba ŋak.

¹²Maib nuñeñe mam nuñe sana: Mam, ne nañe agañ ndende paplamba ye tuku patikina ta ye kilamŋgit ŋgina. Tañakina le mam nuñe agañ ndende ŋakmba paplana ta kilmba nale walmba nikina.

¹³Tañana le kile kiño fudiñ ta nuñe agañ ndende ŋakmba piyaniñmba ndametij kilmba tiñga kilke masken ande kina ka tañe minmba nuñe maim maim mañambi ake sinañ ndametij kusreka minna. ¹⁴Tañamba minna ma ma ndametij kuganaig le ma ta mbolñge guba sunjo prona le nu agañ ŋakmba denkina.

¹⁵Tañamba nu ma takok tango ande tugum kumba sarsarna le kukulna le nu tuku mbo kulatka minna. ¹⁶Nu fungul burso nzim ka mbo agañ nyinaig ta nyam tuku wamdus sunjo ŋak minna ta andeñge nu agañ inum nda tuna.

¹⁷Tañamba minna ma ma wamdus puluna le nu ndek wamdusmbi sakina: Yiñe mam tuku piro tango nane nyamagañ gudommba nyumba bateñnu mata patikade. Tenje guba nu ye baleyam bafute. ¹⁸Ye tiñga luka ka mam sawamŋgit: O mam, ye Kuate am mbolñge ne am mbolñge mbar sunjo ken. ¹⁹Ye mayenu kuga. Ye ne tuku kiño minam kumuñ kuga. Ye ne tuku piro tango ndo minamŋgit ŋga sawamŋgit ŋgina.

²⁰Tañamba idusmba nu tiñga mam nuñe sota kambim tuku kina. Nu kumba ka ndin maskenñge ilmba minna le mam nuñe nu kanjermba sina sunjona le nu pinderka kumba kiño nuñe bagailmba mumuna. ²¹Tañana le kiño ta ndek mam nuñe sana: O mam, ye Kuate am mbolñge ne am mbolñge mbar sunjo ken. Ye tango mayenu kuga. Ye ne tuku kiño minam kumuñ kuga ŋgina kande ²²mam nuñe piro mbal wika saningina: Tane pitik kumba tawi mayenu ande tumba ilmba siluk tape. Wai tok yubi mayenu pile tumba kupe ŋgaro kilmba pro siluk tape. ²³Makau fat kuya

ɲak ta balemba tumba kuapi kikoŋnu wakeiwap. Sine nu ndoŋ tuma isukusmba gare-garekube. ²⁴Yiŋe kiŋo te kumanu taŋaŋ maŋ aboŋgat. Nu ŋgisikanu taŋaŋ mayok ket ŋgina. Taŋakina sulumba nane nu ndoŋ gare-gareka minnaig.

²⁵Taŋamba minnaig le kiŋo mulum piro mbolŋge promba tumbraŋ makembiŋge nane kupesmba mune wikarau minnaig le isna. ²⁶Isna sulumba nu piro taŋgo ande wika kusnana: Tane ame maŋau sunŋokanu kade ŋgina le nu lafumba sana: ²⁷Maib naŋe luka prowat le mam naŋe nu ŋgisi ndakina ŋga gare-gareka makau fat kuya ɲak ta balemba kuapikat ŋgina. ²⁸Taŋamba sana le nu ismba gubrana le wandek kine ndakina.

Taŋana le mam nuŋe nu mayok ka nu sinam kuwa ŋga sarsarna le ²⁹kiŋo nu mam nuŋe sana: Ye yar gudommba ne tuku miŋge kumnemŋge piroka ne tuku pasa ande luka ndawet. Ne meme fat ande sate le ye yiŋe gulab kame ndoŋ pagumba nyumba gare-gareka mine ndaket. ³⁰Ne kiŋo naŋe ta naŋe ndametiŋ tuna le une pino mbolŋge panke suluna ta ne nu tuku ŋga makau fat kuya ɲak balewat ŋgina. ³¹Taŋakina le mam nuŋe ndek nu sana: O kiŋo, ne ye ndoŋ mara mindek minit. Ye tuku agaŋ ndende te ne tuku. ³²Maib naŋe nu kumanu taŋaŋ maŋ aboŋgat. Nu ŋgisikanu taŋaŋ mayok ket. Ta tuku sine ake minbe ta mayenu kuga. Sine nu tuku ŋga gare-garekube ŋgina.

Piro taŋgo nu wamdus kuen ɲayo ɲak

16 ¹Yesus nu nuŋe dubinaig mbal saniŋgina: Maror taŋgo ande nu taŋgo ande madina le nu tuku agaŋ ndende kulatkina. Taŋamba minna le nane afuŋge pro taŋgo sunŋo ta sanaig: Nu agaŋ ndende kumumbi kulat ndakate le ŋgisikade ŋginaig le ²nu pasa ta ismba taŋgo ta wikina le ilna le nu kusnana: Ne ndaŋte le ye pasa iset. Ne piro ta maŋ biye nda. Ne ka nane agaŋ ndende piyade le kuyarte waŋe ta tumba prowa le kaŋgeri ŋgina.

³Taŋaka sana le agaŋ ndende kulat taŋgo nu idusna: Yiŋe gabat nuŋe piro te mbolŋge pitaiyuwa le ye ndaŋi. Ye tag tumba saŋgri tiŋga kilke pikam kumuŋ kuga. Ye afu tugumŋge ndametiŋ yabaŋki ta kikoyikat ŋga idusna. ⁴Nu taŋamba idusmba minna ma ma kile nu sakina: Ese. Kile ye iduset. Yiŋe gabatŋge pitaiyuwa le ye nane afu tuku wandekŋge mine mayewam tuku kile wam ande kamŋgit ŋgina.

⁵Taŋamba idusmba nu nuŋe gabat tuku agaŋ ndende kile-likinaig mbal ta ɲakmba wike likina le pronaig. Pronaig le nu ndek ande kusnana: Yiŋe gabat tuku agaŋ ndende ne tugumŋge lafunu giganmba minig ŋgina le ⁶nu ndek sana: Ye gureŋ dram 100 maŋ lafuwam tuku minig ŋgina. Taŋakina le nu taŋgo ta sana: Pitik naŋe kuyaranu waŋe ta tumba dram 50 kusreka 50 ndo kuyara ŋgina. ⁷Kile nu maŋ taŋgo ande kusnana: Ne tugumŋge lafunu giganmba minig ŋgina le nu ndek sana: Ye wit bek 100

lafuwam tuku minig ngina. Tanjakina le nu tanjo ta sana: Naje kuyaranu waje ta tumba wit bek 20 kusreka 80 ndo kuyara ngina.

⁸Nuje gabat nu manau ta ismba nuje kulat tanjo njonu nu wamdus kuennu nga nu tuku nyu saka minna.

Tane isap. Kilke te tuku manau dubide mbal nane wamdus kuennu jak minmba munju turkade sulumba tane bulu mbolnje minig mbal litingig.

⁹Ye tane satinjamngit. Tane mata kilke mbolok ndametinmbi tanjine kuasmbi afu turka gulab magenu patikap. Tane tanawap ta ngumnenga ndametin ta kugawaig le minmba minam tuku wande tamngaig.

¹⁰Tanjo ande nu aganj fudinndo tumba kulat mayete ta nu aganj sunjokanu mata kulat mayewam kumu. Ande nu aganj fudinndo tumba kulat maye ndate ta nu aganj sunjokanu mata tumba kulat mayewam kumu kuga. ¹¹Ne kilke te mbolok aganj tamba ne piro mayewam fugute ta ne samba mbolok aganj kateseknu tamba mata pirokam kumu kuga. ¹²Ne ande tuku aganj ndende kilmba kulat mayewam fugute ta naje aganj ndende kulat mayewam mata kumu kuga.

¹³Tanjo ande nu gabat armba tugumnje nu pironu kumu kuga. Nu ande ngamungal tumba ande idus ndate. Nu ande tuku nyu te-mayokmba ande tuku nyu te-mayok ndate. Tanjamba ndo ne ndametin kilam tuku ndo iduste ta ne Kuate wamdus tambim kumu kuga nga saningina.

Yesus nu wam pagu pasa afu saningina
(*Mateus 5.31-32; 11.12-13; 19.9; Markus 10.11-12*)

¹⁴Farisi mbal nane ndametin kilam tuku nzali sunjo jak minnaig tukunu nane Yesus tuku pasa ta ismba pingil mer te-tunaig. ¹⁵Tanjaig le nu ndek nane saningina: Tane tanjo am mbolnje tinreknu minam tuku piro karenkade ta Kuate nu tane tuku ngamungal kila. Kilke mbolok mbal manau afu magenu ngade ta Kuate am mbolnje wam ta nje parak.

¹⁶Tukul pasa tuan tanjo kame tuku pasa minnaig le ka ka Yohanus prona. Yohanus tuku ait mbolnje tugu pilmba Kuate nuje gageu kulatkate pasa mayenu kuklide le gudommmba nu tuku gageu mayok kambim tuku mburerika sangri tinjade.

¹⁷Samba tugu kilke tugu jakmba ngisikamngaig. Moses tuku tukul pasa fambonu inum fudinndo ngisike nda.

¹⁸Ande nu piyo nuje pitaimba pino kise tate ta nu pino kuayarmba unekate. Tanjo ande nu andenje pino pitaite le tate ta nu mata pino kuayarmba unekate ngina.

Maror tanjo le Lasarus tuku pasa

¹⁹Maror tanjo ande nu mara mindek kumin piyanu o mbolnje ta tinmba kuapi kikonu nyumba gare jak minanu. ²⁰Tanjamba minanu le sanzal tanjo ande nyunu Lasarus nu we gudommmba jak maror

tango ta tuku wande malanga tugum tanje ²¹ nu maror tango isukuswa le nyamagan fambonu ndekuwaig le nyam tuku idusmba minanu. Tanjawanu le agenje pro we nuje ndonga minanu.

²² Nu tanjamba sinamanzerka minna ma ma nu kumna le enjel kame pro nu tumba kumba ka Abraham tugumnje pilnaig le minna.

²³ Tanjamba minna le ma ma maror ta nu mata kumna le ngukinaig. Nu kumanu mbal tuku tumbran kina ka tanje rar sunjo tumba nu maskenje mambilna kande Lasarus nu Abraham ndon minna le kanjerkina.

²⁴ Tanjamba kanjerkina sulumba nu wika sana: Mam Abraham, ne ye sinayumba Lasarus kukula le wai tokmbi kule kiremba pro ye tuku minje mbolje pilwa le mane tugu fudinmba tido pilwa. Ye pa te sinamje rar sunjo tet ngina le ²⁵ nu ndek sana: Kiyo, ne isa. Ne abo minna sulumba mine mayenu tina ta buk kugana. Lasarus nu mine sinamanzer tina ta mata buk kugana. Kile nu ngamungal mukuk jak minit le ne rar sunjo jak minit. ²⁶ Kuatenje ndin tukulna sulumba nguruj sinam nzikok sile minek tuku ma ngamunge pilna. Ande mbol tekok ne tugum ndekam kumuj kuga. Ande ibej takok mata mbol te mbambim kumuj kuga ngina.

²⁷ Tanjakina le nu man Abraham sana: Mam, tanjamba ndeta ne Lasarus kukula le nu yiye mam tuku wande mbol kuwa sulumba ²⁸ yiye maib 5 minig ta rironj pasa ningiwa. Nane mata ma te mbol promba rar sunjo tubekaig ngina le ²⁹ Abraham ndek nu sana: Kuga. Nane Moses tuku pasa tuan tango jakmba tuku kuyar pasa jak minig. Nane pasa ta ismba dubiwaig ngina le ³⁰ nu lafumba sana: O mam Abraham, ta kumuj kuga. Tango kumanu ande kumba ka nane saninguiwa le nane sinja ngamungal biye mbilamngaig ngina le ³¹ nu ndek sana: Nane Moses tuku pasa tuan tango kame tuku pasa isam mbulmba minig ta kumanu andenge luka kumba ka saninguiwa ta mata nane son nje nda ngina.

Une tuku piti

(Mateus 18.6-7; 18.21-22; Markus 9.42)

17 ¹ Kile Yesus nu nuje dubinaig mbal ta saningina: Tango pino Kuate ngumnewaig nga tago afu sinja prowamngaig. Ima nu tanjamba tango tagoningit le nane Kuate ngumnede ta tango ta ose. Nu pa sunjo tamngat. ² Ande nu ye tuku kiyo inum didikate le ye ngumneyate ta tango ta ose. Nu kiyo didi ndakina le ambonga afunge wit firfiranu ndame sunjo tumba njinfok tur kusmba buknginaig le yu buto kina kande maye kande. Nu pa tam tuku mine ndakate kande.

³ Tane rironj mayewap. Naje tira ande mbarwa ndeta nu sawe lika kilba buro tawe. Nu ngamungal biye mbilwa kande nu tuku mbar gilainga. ⁴ Nu ki ait ndindo ne mbolje mbar 7 ke lika ta jakmba ne tugum promba sanuwa: Tira, ye ne mbolje mbarit ta ye kikoyate nga sanuwa kande ne nu tuku mbar jakmba gilainga ngina.

Kuate tala ndawam tuku maŋau

⁵Taŋakina le aposel kame nane Sunjo sanaig: Sine Kuate tuku saŋgri tomba tiŋgam tuku saŋgri pilesiŋga ŋginaig le ⁶nu lafumba saniŋgina: Tane Kuate tuku saŋgri tomba tiŋgade maŋau mastet tiŋnu taŋaŋ fudiŋndo minwa ta tane kumzaŋ ail nzi samba ne goka ka yu sinam siŋge maŋ tiŋga prowa ŋga sawap ta nu taŋawamŋgat.

⁷Ande tuku piro taŋgo nu kilke pikit tuku ko sipsip kulatkate tuku nu furirte le luka prote ta nuŋe gabatŋge ne kile wandek ka isukusa ŋga sa ndate. ⁸Nu teŋenmba sate: Ne ye tuku nyamagaŋ wakeimba kutumba sa le nyi le ne ka isukusa ŋgate. ⁹Piro taŋgo nuŋe sunjoŋge piro sate le kate ta nuŋe sunjo ne mayewat ŋga sa ndate. ¹⁰Tane mata Kuate pasa satingit le kade ta sine piro taŋgo magenu ŋga sa ndakap. Nu piro siŋgit ta ndo keg ŋgap ŋgina.

Yesus nu taŋgo 10 ŋgirŋger ŋak wakeikina

¹¹Yesus nu Yerusalem kambim ŋga Samaria le Galilea ma tugu ta ŋgamuk ŋgamuk kina. ¹²Nu tumbraŋ ande bitekŋgina le taŋgo 10 ŋgirŋger ŋak nane kasomŋge tiŋga ¹³wi kuenka nu sanaig: Sunjo Yesus, ne sine sinanu turka ŋginaig le ¹⁴nu nane kaŋgerka ndek saniŋgina: Tane kumba taŋgine ŋgarosu pris tumniŋgap ŋgina. Taŋakina le nane ka ndinŋge ŋgirŋger gagulke sulunaig.

¹⁵Kile nane tuku ande nuŋe ŋgaro mayekina ta kaŋgermba luka kumba miŋge fetka Kuate tuku nyu te-duŋgina. ¹⁶Nu luka Yesus tuku kupe tugumŋge truk ka gare pasa tuna. (Taŋgo ta nu Samaritanu). ¹⁷Taŋana le nu ndek sana: Taŋgo 10 magekaig ta nane 9 ta animbi kagig. ¹⁸Ande Kuate tuku nyu te-duŋgam tuku luka pro ndawat. Rawe taŋgo te ndo prowat ŋgina sulumba ¹⁹nu taŋgo ta sana: Ne ye tuku saŋgri tomba tiŋgate tukunu ne mayekat. Ne tiŋga kaye ŋgina.

Kuate nu nuŋe gageu kulatkate tuku pasa

(Mateus 24.23-28; 24.37-41)

²⁰⁻²¹Mara ande Farisi taŋgo afu pro Yesus kusnanaig: Ginu mara Kuate nuŋe gageu kulatkam tuku prowamŋgat ŋginaig le nu nane saniŋgina: Nane afu nu prowat te ko prowat si ŋga satinge nda. Kuate nuŋe gageu kulatkam prowa ta taŋgine ammbi nu kaŋgere nda. Tane isap. Kile tane ŋgamukŋge Kuate nuŋe gageu kulatka minit ŋgina.

²²⁻²⁵Kile Yesus nu nuŋe dubinaig mbal saniŋgina: Ait te mbolŋge minig mbal ye Ndindo Katesek Taŋgo pitaiyumba rar sunjomba samŋgaig. Ait ande prowa le tane ki ait ndindo mbolŋge ye Katesek Taŋgo nu kaŋgerbe ko ŋga idusap ta ye kaŋgerye nda. Afuŋge tane satingmba nu minit te ko nu minit si ŋguwaig kande nane dubi ndakap. Teliŋ bulu pinderka samba ŋakmba kilŋgate taŋamba ye Ndindo Katesek Taŋgo prowamŋgit.

²⁶Noa tuku ait mbolŋge maŋau ke likinaig taŋamba ndo ye Ndindo Katesek Taŋgo prowam tuku ait mbolŋge maŋau ndui ta ke likamŋgaig. ²⁷Nane nyamagaŋ kule nyumba pino piyamba kilmba taŋamba minnaig ma ma Noa nu waŋ poŋgina. Waŋ poŋgina le ndo kule suŋgo promba nane ŋakmba ma gureŋmba kile-butokina.

²⁸Lot tuku ait mbolŋge nane mata taŋanaig. Nane nyamagaŋ kule nyumba agaŋ ndende muŋgu walka piyaniŋmba kilmba agaŋ tumu ŋguke lika wande patike lika taŋamba taŋamba minnaig. ²⁹Lot nu Sodom kusremba kina ait ta mbolŋge ndo samba mbolŋge pa soŋ paknu sawe taŋaŋ ndeka nane pasokina le uge sulunaig. ³⁰Taŋamba ndo ye Ndindo Katesek Taŋgo mayok ka le ndo nane ye idus ndayade mbal wamduŋ puluniŋgamŋgat.

³¹Ait suŋgo ta mbolŋge taŋgo wande kawaŋŋge minmba kande nu wandekŋge agaŋ ndende afu kilam idus ndamba pitik ndo kua kuwa. Ande piro mbolŋge minmba kande luka nuŋe wande mbol kambim idus ndawa. ³²Tane Lot piyo nuŋe nu maŋau kina ta idusap. ³³Ande nu nuŋe abo mine mayewam tuku ndin sotate ta nu ŋgisikamŋgat. Ande nu nuŋe abo mine mayewam tuku idus ndate ta nuŋe abo ta ŋak minamŋgat.

³⁴Tane isap. Furir ta mbolŋge taŋgo armba mbainŋge kinywaik le ye inum tumba inum kusrewamŋgit. ³⁵Pino armba wit firfirmba minwaik le ye inum tumba inum kusrewamŋgit. ³⁶Taŋgo armba piro ndindo mbolŋge minwaik le ye inum tumba inum kusrewamŋgit ŋgina.

³⁷Taŋakina le nu dubinaig mbal ndek nu kusnanaig: Suŋgo, wam ta aninŋge taŋamba mayok kaŋgat ŋginaig le nu yaba pasambi nane saniŋgina: Agaŋ ande kumanu meŋga mundur kinit le wir taŋge maŋgurka minig ŋgina.

Pasa pilewanu taŋgo tuku yaba pasa

18 ¹Yesus nu dubinaig mbal nane kanyum ndamba dirnaŋga Kuate yabaŋam tuku yaba pasa ande tumningina sulumba sakina: ²Tumbraŋ suŋgo ande mbolŋge pasa pilewanu taŋgo ande minna. Nu Kuate kuru kuru ndaka taŋgo afu mata idus ndaniŋgina. ³Tumbraŋ suŋgo ta mbolŋge pino kuembol ande minna. Nu mara mara taŋgo pilewanu tugum luluka samba minna: Ande nu ye piti pileyate ta ne ye turyumba nu tumba pasa mbolŋge pale ŋga samba minna ta ⁴taŋgo ta nu mbulmba minna ma ma mara ande nu idusna: Ye Kuate kuru kuru ndaka taŋgo mata idus ndaniŋget ta pino kuembol te nu ye ndagari seryate. ⁵Ye nu turamŋgit. Kuga ta nu mara mara luluka minwa le ye saŋgri kugawikat ŋga idusna.

⁶Suŋgo nu wam kube ta saniŋge denpurmba ndek saniŋgina: Tane pilewanu taŋgo ŋayonu ta tuku pasa ta idusap. ⁷Kuate nuŋe madiniŋgina mbal turniŋguwa ŋga ki furir mindek nu wikade ta nu dalke nda. ⁸Nu

pitik ndo lafumba turningit ngina sulumba saniŋgina: Ye Ndindo Katesek Tanjo ait sunjo mbolŋge kilke te mbol ndeki sulumba nane Kuate tuku son nja minig e ko kuga ta ye kanjerkamngit ngina.

Farisi tanjo le takis kilanu tanjo tuku yaba pasa

⁹Tanjo afu nane nanjine mine manau idusmba sine tinjeknu nja tanjo afu talanŋginaig ta Yesus nu katesmba yaba pasa tembi saniŋgina: ¹⁰Tanjo armba Kuate ndonj pasatam kusem wande sunjo mbol kinaik. Ande Farisi tanjo ande takis kilanu tanjo. ¹¹Farisi tanjo ta nu nuŋe wamdusmbi Kuate sana: O Kuate, ye tanjo afu ngamukŋge ye tuku mine kise. Ye kuayar ndawet tuku. Ye pino kuayar ndawet. Ye tinjeknu ndo minet. Ye takis kilanu tanjo tejen kuga. Ta tuku ye ne gare pasa sanet. ¹²Kusem mindek tuku piro ait mbolŋge ye ait armba ne idusnumba nyamaganj pinka minet. Yiŋe piya njakmba manjur 10 patika ande ne tinet nja Kuate sana.

¹³Tanjakina le takis kilanu tanjo nu kikonu maskenŋge tinja nu tandekam mbulmba nu tawo katmba sakina: O Kuate, ye une tanjo. Ne ye sinanu mapeya ngina.

¹⁴Ye tane satinjamngit. Takis kilanu tanjo ta Kuate am mbolŋge tinjeknu mayok ka luka nuŋe tumbraŋ kina le Farisi tanjo ta nu ake luka kina.

Ande nu nuŋe nyu payamkuwa ta Kuateŋge nu tuku nyu te-ibenjamngat. Ande nu nuŋe nyu yabukuwa ta Kuateŋge nu tuku nyu te-mayokamngat nja saniŋgina.

Yesus nu kiŋo kame nyaro niŋgina (*Mateus 19.13-15; Markus 10.13-16*)

¹⁵Ina mam afu kiŋo kame kilmba Yesusŋge wai nane mbol patikuwa nja pronaig le nuŋe dubinaig mbal tanje nane kanjerka saninge lika kile-luka minnaig. ¹⁶Tanjanaiŋ le Yesus nu kiŋo kame ta wikina sulumba sakina: Kiŋo kame peu ndaniŋgap. Nane ye tugum te prowaig. Kiŋo kame nane Kuate tuku ma mbol kambim tuku minig. ¹⁷Ye sinja satinjamngit. Nane afu kiŋo kame tejen mine ndakuwaig ta nane Kuate kulatkate ma mbol kine nda ngina.

Tanjo ande aganj gudommba njak (*Mateus 19.16-30; Markus 10.17-31*)

¹⁸Mara ande kulat tanjo inum Yesus tugum promba kusnana: Tum Tanjo mayenu, ye ndanj sulumba abo tugu tumba minmba minamngit ngina le ¹⁹nu lafumba sana: Ndanjam ye mayenu sayate. Kuate nu ndo mayenu minit. ²⁰Kuate tuku tukul kame ta ne kila. Pino kuayar ndawa. Tanjo bale ndawa. Aganj ande kuayar ndawa. Yabri pasambi ande ndale ndaka. Ina mam nanje tuku nyu idusnikmba wakeika ngina.

²¹Tañakina le taŋgo ta nu sana: Ye buk kiŋo ndo minen sulumba tukul ŋakmba ta dubika kile minet ŋgina le ²²nu pasa ta ismba nu sana: Wam ndindo ne kumu ndate. Ne ka naŋe agaŋ ndende ŋakmba piyaniŋmba ndametiŋ kilmba walmba sanzal mbal niŋga sulumba ne ye dubiya. Ne taŋawa ta samba mbolŋge agaŋ ndende magenu ŋak minamŋgat ŋgina le ²³taŋgo ta nu pasa ta ismba nu agaŋ ndende suŋgomba ŋak tukunu wamduŋ piti suŋgo tumba maninok minna.

²⁴Tañamba minna le Yesus nu kaŋgermba sakina: Nane agaŋ ndende suŋgomba ŋak mbal nane Kuate tuku gageu mayok kambim tuku minde bada suŋgo. ²⁵Agaŋmor suŋgo kamel nu nil burok silinu tuku ta minde bada suŋgo kuga. Taŋgo nu agaŋ ndende suŋgomba ŋak ta nu Kuate tuku gageu mayok kambim tuku ta siŋka minde bada suŋgokanu ŋgina.

²⁶Tañakina le nane Yesus tuku pasa isnaig mbal ndek sakinaig: Yoi. Tañamba ndeta ndaŋndaŋmba sine afu abo minam tuku ndin te-silikamŋgig ŋginaig le ²⁷nu lafumba sakina: Taŋgo nane wam afu ke fuguŋde ta Kuate nu wam ta kam kumuŋ ŋgina.

²⁸Kile Petrus nu Yesus sana: Ai te. Sine siŋgine agaŋ ndende ŋakmba kusreka ne dubineg ŋgina le ²⁹nu ndek nane saniŋgina: Ye siŋka satiŋgamŋgit. Taŋgo ima nu nane afu Kuate tuku gageu prowaig ŋga piroka nuŋe wande, piyo nuŋe, tira kat nuŋe, ina mam kat nuŋe, kiŋo kat nuŋe, agaŋ kame taŋaŋ kusrekate ta ³⁰nu kilke te mbolŋge minmba nu agaŋ afu kusrekate ta kitek gudommba kilamŋgat. Ŋgumneŋga nu kilke kitek mbolŋge abo tugu ŋak minmba minamŋgat ŋga saniŋgina.

Yesus nuŋe kumam tuku sanu keŋna
(*Mateus 20.17-19; Markus 10.32-34*)

³¹Yesus nu nuŋe dubinaig taŋgo 12 ndo kilmba kile-yamokka saniŋgina: Tane isap. Sine mbumba Yerusalem kaŋgig. Ka ambenŋe tuan taŋgo kameŋge ye Ndindo Katesek Taŋgo tuku wam ŋakmba kuyarŋge likinaig ta kumuŋgamŋgat. ³²Afu ye tumba kasomok mbal wai mbolŋge pilwaig le nane ye maim maim te-sumba tumail panyumba ŋguspeyumba ³³ŋgusyuaig sulumba ye baleyamŋgaig. Ye kumi le ŋgukuwaig le mara keŋnu mbolŋge ye maŋ aboŋga tinuŋgit ŋgina.

³⁴Yesus nu tañamba sakina ta pasa ta tugunu kuirok minna le nane katese ndanaig.

Yesus nu taŋgo am tukulok wakeina
(*Mateus 20.29-34; Markus 10.46-52*)

³⁵Yesus nu kumba ka Yeriko tumbraŋ suŋgo patuna le taŋgo am tukulok ande ndin makembiŋge agaŋ ndende yabaŋka minna. ³⁶Nu tañamba minmba nane gudommba kinaig le nu kupe fudu ismba kusnaniŋgina: i ... Ta ame zigna suŋgo tañamba ŋgina le ³⁷nane ndek nu sanaig: Nasaretu

tango Yesus kinit si nginaig. ³⁸Tanjakinaig le nu ndek wi kuenjka sakina: Yesus, David tuku mbuŋ sunjo, ne ye sinanu turya ngina.

³⁹Tanjamba wikina le nane afu amboŋginaig tange nu maninkuwa nga sawe likinaig ta nu maŋ lato wika sana: David tuku mbuŋ sunjo ye sinanu turya ngina le ⁴⁰nu tiŋga nane saniŋgina: Tumba ye tugum te prowap nga saniŋgina. Nane tango am tukulok ta tumba nu tugum pronaig le nu kusnana: ⁴¹Ye ame wam ne mbolŋge ki nga ne iduste ngina le nu ndek sakina: Sunjo, ye mambilam tuku sunjomba iduset ngina.

⁴²Tanjakina le Yesus ndek nu sana: Am maraŋga mambila. Ne ye tuku sanjri tomba tiŋgate tukunu ne mayekat ngina le ⁴³nu pitik ndo am maraŋga mambilmba Kuate tuku nyu te-duŋga Yesus dubimba kina. Tanjana le nane ŋakmba wam ta kaŋgermba Kuate tuku nyu te-duŋginaig.

Sakeus tuku wam kube

19 ¹Kile Yesus nu Yeriko tumbraŋ sunjo ngamu fetka ka kusrewam bafuna. ²Tumbraŋ sunjo tange tango ande nyunu Sakeus minna. Nu takis kilanu mbal tuku gabat. Nu agaŋ ndende sunjomba ŋak.

³Tango ta nu Yesus prona le tango te ima nga nu kaŋgeram bafuna ta tango pino sunjomba minnaig le nu fagnu tukunu Yesus kaŋgere fuguna sulumba ⁴nu amboŋga pinderka ka Yesus kambim tuku ndin kuermba ail ande ndin make mbolŋge minna ta poŋgina.

⁵Ail mbol tanje minna le Yesus nu pro ail tugum tanje tiŋga ndek tandeka nu wika sana: Sakeus, ne pitik ibeŋ kaye. Kite ye ne tuku wande mbolŋge minamŋgit ngina. ⁶Tanjakina le nu pitik ndo ibeŋ ka gare sunjo tumba Yesus tumba nuŋe wande mbol kina le ⁷nane afu wam ta kaŋgermba gubra tumba Yesus talamba sakinaig: Ndaŋam saka nu tango ŋayonu ta tuku wande mbol kumba nu ndoŋ minit nginaig.

⁸Kile Sakeus nu tiŋga Sunjo sana: Sunjo, ne isa. Yiŋe agaŋ ndende ŋakmba minig ta paplamba sanzal mbal walmba niŋge likamŋgit. Ye nane afu tuku ndametiŋ ndui ndui kuayaren ta lafunu bailka bailka tanjamba niŋgamŋgit ngina le ⁹nu ndek sakina: Ki ait te mbolŋge Kuatenge wande te tuku mbal muskil kile-tidiŋge niŋgat. Tango te mata Abraham tuku tugu ande. ¹⁰Ye Ndindo Katesek Tango ŋgisikanu minig mbal sota muskil kile-tidiŋge niŋgam tuku prowen ngina.

Piro tango 10 ndametiŋ kilnaig

(Mateus 25.14-30)

¹¹Nane pasa ta ismba minnaig le Yesus nu Yerusalem patuna le nane afu wamdus mbarmba Kuate nu nuŋe gageu kulatkam tuku ait kile ndo mayok kaŋgat nga idusnaig. Ta tuku Yesus nu yaba pasa tembi saniŋgina:

¹²Tango ande nyu ŋak nu maŋ lato nyu sunjo tam tuku gabat inum sota kilke masken kambim tuku sakina. Nu kumba luka pro nuŋe mbal

kulatkam idusna. ¹³Nu kambim nga nuŋe piro taŋgo 10 wika ndametiŋ soŋ ndui ndui niŋmba saniŋgina: Tane ndametiŋ tembi piroka minap le ye luka prowamŋgit nga saniŋmba nu kina. ¹⁴Nuŋe mbal afu nu kasurmba minnaig ta nu kina le afu kukulniŋginaig le nane ka gabat suŋgo sanaig: Nu sine kulatkam tuku sine nu mbulig ŋginaig.

¹⁵Taŋamba minnaig ma ma taŋgo ta nu gabat nyu tina sulumba luka nane tugum prona sulumba nu nuŋe piro mbal buk ndametiŋ niŋgina ta nane piroka ndametiŋ giganmba kilnaig ta kila palmbim tuku nga nane wike likina. ¹⁶Taŋana le piro taŋgo ande promba nu sana: Suŋgo, ye ne tuku ndametiŋ soŋ ndindo tambi piroka minen ma ma ndametiŋ soŋ 10 kilen ŋgina. ¹⁷Taŋakina le nu sana: Ese. Ne piro taŋgo mayenu. Ne piro mayena. Ne ye tuku agaŋ fudiŋndo kulat mayena tukunu kile ne tumbraŋ 10 kulatkamŋgat ŋgina.

¹⁸Kile piro taŋgo ande pro nu sana: Suŋgo, ye ne tuku ndametiŋ soŋ ndindo tambi piroka minen ma ma ndametiŋ soŋ 5 kilen ŋgina le ¹⁹nu ndek nu sana: Ne tumbraŋ 5 kulatkamŋgat ŋgina.

²⁰Kile piro taŋgo inum pro nu sana: Suŋgo, ne tuku ndametiŋ soŋ ndindo naŋe noten. Ye ndametiŋ ta ŋgisikikat nga kumiŋmbi so mayemba pilen. ²¹Ne wamdus kareŋnu ŋak ta ye kila. Nane afu pirokade le ne pro alonu ake kilit. Afu tumunu ŋgukade le ne pro nyamagaŋ ake kilit. Ye ne kuru-kuruka taŋawen ŋgina. ²²Nu taŋakina le taŋgo suŋgo nu sana: Ne piro taŋgo ŋayonu. Ne naŋe pasa tambi ne pasa mbolŋge palmbimŋgit. Ye wamdus kareŋnu ŋak e? Afu pirokade le ye pro alonu ake kilet nga iduste? Afu tumunu ŋgukade le nyamagaŋ ake kilet e? ²³Ye tuku maŋau ne kila ta ndaŋam saka ye tuku ndametiŋ beŋ mbolŋge pile ndakina. Ne taŋana kande ye pro yiŋe ndametiŋ lafunu lato kilet kande ŋgina.

²⁴Taŋakina sulumba taŋgo suŋgo nu nane afu saniŋgina: Ndametiŋ soŋ ndindo ta yaimba tumba taŋgo nu ndametiŋ soŋ 10 ŋak ta tape ŋgina le ²⁵nane afu nu kusnanaig: Suŋgo, nu ndametiŋ soŋ 10 ŋak ta ndaŋam nu tambim tuku sakate e ŋginaig le ²⁶nu lafumba saniŋgina: Ande nu agaŋ afu ŋak minit ta andeŋge nu maŋ lato tuwit. Ande nu agaŋ denkanu minit ta andeŋge nuŋe agaŋ fudiŋndo ta mata yaite. ²⁷Ariya. Nane afu ye kumnemŋge minam mbulmba ye tuku ŋgueu minig ta kilmba pro ye tuku am mbolŋge bale farap ŋgina. Yesus nu taŋamba yaba pasambi saniŋgina.

Yesus nu gabat suŋgo taŋaŋ Yerusalem kina
(*Mateus 21.1-11; Markus 11.1-11; Yohanus 12.12-19*)

²⁸Kile Yesus nu tiŋga mbumba Yerusalem kina. ²⁹Nu kumba ka tumbraŋ armba Betfasi le Betani Olif tabe patumba ta tugum prona sulumba nuŋe dubinaig taŋgo armba sanikina: ³⁰Tale tumbraŋ si kumba bitekŋga doŋki fat ande pannaig le tiŋ minit afu muskilnu mbolŋge buk minyo ndakinaig ta tale kaŋgeramŋgaik. Kaŋgermba muli kuklimba

tumba ye tugum te prowap. ³¹Ande tale ndanam muli kukliwik nga kusnatikuwa kande tenenmba sawap. Sungo nu doŋki te piro ŋak nga sawap ŋgina.

³²Taŋakina le nale kumba ka nu sanikina taŋamba kaŋgerinaik. ³³Nale doŋki fat muli kuklimba minnaik le doŋki miro taŋgo nane nale kaŋgerka kusnanikinaig: Ndanam tale doŋki fat muli kukliwik ŋginaig le ³⁴nale ndek sakinaik: Sungo nu doŋki te piro ŋak ŋginaik.

³⁵Nale doŋki fat tumba Yesus tugum pronaik sulumba kumiŋ afu kilmba doŋki muskil mbolŋge farniŋmba Yesus tumba mbolŋge pilnaig le minyokina. ³⁶Nu doŋki ŋak kina le nane nanŋine tawi kilmba ndinŋge farniŋginaig.

³⁷Yesus nu Yerusalem patumba Olif tabe te-tiram bafuna le nuŋe dubinaig mbal nane taŋgo kuasmbi sungomba ndoŋ nu buk wam sanŋrinu ke likina le kaŋgerkinaig ta idusniŋmba gare-gareka Kuate tuku nyu te-duŋga wikaraumba sakinaig:

³⁸Ese. Nu gabat sungo. Nu Sungo tuku nyu mbolŋge prote.

Nu Sungoŋge nyaro tinwa o.

Ese. Samba mbolŋge sine tuku gubra kile kugate.

Sungo Kuate tuku nyu sungo mayok kuwa o ŋginaig. *Mune 118.26*

³⁹Taŋakinaig le Farisi afu maŋgur ŋgamukŋge Yesus sanaig: Tum Taŋgo, ne dubinade mbal te saniŋge lika peuniŋga ŋginaig le ⁴⁰nu ndek saniŋgina: Ye tane satinŋamŋgit. Ye nane peuniŋgi ta ndame minig tenŋe wikarauwamŋgaig ŋgina.

⁴¹Taŋakina sulumba Yesus nu Yerusalem patuna sulumba kaŋgermba malmbika sakina: ⁴²Yerusalem tumbraŋ ose. Ki ait te mbolŋge ne ŋgamuŋgal mukuk minam tuku wamduŋ pulunuwa ko. Ne wamduŋ pulune nda. ⁴³Ait ande prowa le ne tuku ŋgueu mbal promba ne kornumba te-sinamnamŋgaig. ⁴⁴Nane ne tuku mbal ŋaigo siglika ne tuku ndame wande sambriniŋguwaig le ndame ande nu muŋgu sailka mine nda. Kuatenŋe ne turnam tuku ait buk prote ta ne wamduŋ pulu ndanate ŋgina.

Yesus nu Yerusalem kusem wande sungo wakeina
(*Mateus 21.12-17; Markus 11.15-19; Yohanus 2.13-22*)

⁴⁵Yesus nu Yerusalem kusem wande sungo sinam kumba ka kawaŋ taŋge nane afu ndametiŋ piroka agaŋ ndende piyaniŋmba minnaig ta kaŋgerka kogronka pitaikina sulumba ⁴⁶saniŋgina: Kuyar pasa ande nu tenenmba sakate.

Ye tuku wande ta mbariŋyam tuku wande.

Aisaia 56.7

Tane wande te mbilmba kuayar taŋgo tuku wande taŋaŋ pilig.

Yeremia 7.11

Kuyar pasa nu taŋamba sakate ŋgina.

⁴⁷Yesus nu mara mindek kusem wande sunjo sinam tanje tanjo pino pasa tumniŋmba minna le pris gabat kame kusem pasa bitekŋganu mbal nyu ŋak mbal ta ŋakmba nu balewam tuku ndin sotinaig ta ⁴⁸tanjo pino ŋakmba Yesus tuku pasa isam tuku kilba pilmba minnaig le nane nu balewam tuku ndin kiringinaig.

Imanje Yesus kukulna ŋga nane nu kusnanaig
(*Mateus 21.23-27; Markus 11.27-33*)

20 ¹Mara ande Yesus nu kusem wande sunjo sinamŋge pasa mayenu kuklimba tanjo pino tumniŋmba minna le pris gabat kame kusem pasa bitekŋganu mbal Israel mage mage nane pro nu kusnanaig: ²Imanje kukulnina le ne wam kame te ke likate? Imanje ne sanjri tinmba kukulnina. Saka le sine isbe ŋginaig le ³nu ndek nane saningina: Ye mata tane wam ande kusnatingi le tane sayap le isi. ⁴Imanje kule pisne piro Yohanus tuna. Kuatenje e ko tanjonje ŋgina.

⁵Tanjakina le nane ka kasomŋge nanjine nanjine munju kusnanga sakinaig: Sine ndanmba sabe. Sine Kuatenje ŋga sabe ta ndanam tane Yohanus tuku son nda ŋginaig ŋgamngat. ⁶Ko sine tanjonje ŋgube ta tanjo pino ndamembi sine bale farsingamngag. Nane ŋakmba Yohanus nu Kuate tuku tuan tanjo ande ŋgade ŋginaig.

⁷Tanjamba nane ndek Yesus tugum kumba nu tuku pasa lafumba sanaig: Iyo. Kuatenje Yohanus kukulna e ko imanje kukulna ta sine gilai ŋginaig. ⁸Tanjakinaig le nu ndek nane saningina: Ariya. Ye mata tanjamba imanje kukulyina le wam kame ke liket te satenje nda ŋgina.

Piro mbal ŋaigonu tuku yaba pasa
(*Mateus 21.33-46; Markus 12.1-12*)

⁹Kile Yesus nu yaba pasa te saningina: Tango ande nu grep piro ande ŋguka piro mbal kilmba patika nu ait kuen ŋayo minam tuku kilke ande mbol kina. ¹⁰Ait kumunŋina le piro ta tuku alonu afu kilam tuku nu tanjo ande kukulna le piro mbal tugum kina. Ka prona le nane nu biye timba paniŋta pitainaig le nu ake luka kina. ¹¹Tanjana le piro miro tanjo nu man tanjo ande kukulna le nane nu mata tumba paniŋta ŋayo silimba pitainaig le nu ake luka kina. ¹²Kile nu man tanjo inum kukulna le nu tumba kat buromba pitainaig. ¹³Tanjanaig le piro miro tanjo ye ndanndanmba ki ŋga idusmba sakina: Ye yiŋe kiŋo tuku kume purmba minet te nu kukuli le nane nu kanjermba ye tuku kiŋo ŋga nu mapewamngag ŋga idusna.

¹⁴Tanjamba nu kiŋo nuje kukulna le kina le piro mbal nane nu kanjermba sakinaig: Tanjo ilit si nu mam nuje tuku aganj ndende ŋakmba kilam tuku nyu ŋak. Sine nu balebe sulumba piro te singine tube ŋginaig. ¹⁵Tanjaka nane nu tumba buknginaig le kilim kina le tanje balenaig.

Tane ndanjmba idusde? Piro miro tanjo mbal ta mbolnje ame wam kamngat nga idusde. ¹⁶Nu nane bale farnjmba piro kulatkam tuku kuasmbi kise patikamngat nga sanjngina le nane afu pasa ta ismba sakinaig: i ... Nu tanjawe nda njginaig le ¹⁷nu nane kanjer tidjnga sanjngina: Tane nu tanjawe nda nga sakade ta kuyar pasa ande nu tejenmba sakate.

Ndame sunjo ande wande pilig mbal gisleknu nga te-sinaig ta kile wande ta tuku ndame njakmba nu mbolnje sangri tinjgade njgate.

Mune 118.22

¹⁸Ande nu ndame sunjo ta mbolnje baringa ndekuwa ta nu isu njgurngurmba nu kumamngat. Ko ndame sunjo ta tanjo ande mbolnje ndekuwa ta nu du firfiramngat nga sanjngina.

¹⁹Kusem pasa biteknganu mbal pris gabat kame nane yaba pasa ta ismba nu nane tuku sakina ta kila pilmba nu biye tiwam tuku ta nane tanjo pino tuku kuru-kurukinaig.

Takis pankam tuku nane Yesus kusnanaig

(Mateus 22.15-22; Markus 12.13-17)

²⁰Gabat kame nane Yesus kulatka minmba nane yabri tanjo afu tanjo kateseknu sakuwaig nga kukulnjnginaig le Yesus tugum pronaig. Nu pasa ande mbarwa le nu tumba gafman wai mbolnje palmbim idusnaig.

²¹Tanjo kame ta pro nu sanaig: Tum Tanjo, ne tugusemba ndo pasata sine wam pagusingit. Ne tanjo tuku nyu pile ndanijmba tanjo njakmba Kuate tuku manjau dubikam tuku tumsingit. ²²Ne sine sasinga. Sine Zu mbal singine tukul dubimba Rom gabat Sesar takis tambim kumu e njginaig le ²³nane nu yabri paknaig ta nu katesemba sanjngina: ²⁴Ndametij ande tumba pro ye tumyap njgina le nane ndametij ande tumba pro tumnaig. Tanjanaig le nu nane kusnanijngina: Ndametij te mbolnje ima tuku kanu. Ima tuku nyu minit nga kusnanijngina le ²⁵nane ndek sakinaig: Sesar tuku njginaig. Tanjakinaig le nu ndek sanjngina: Ata. Tane gabat sunjo Sesar kumnemnje minig. Nu tambim tuku aganj sakate ta nu tape. Kuate nu aganj tambim tuku sakate ta Kuate tape njgina.

²⁶Tanjakina le nane tanjo pino am mbolnje nuje pasa tambu ndalenu tuku ndin ande kanjer ndamba nu pasa lafuna ta tuku pirerek purka minje tukulmba minnaig.

Kummba manj abongam tuku pasa

(Mateus 22.23-33; Markus 12.18-27)

²⁷Kile Sadusi tanjo afu Yesus tugum pronaig. Sadusi mbal nane tanjo kummba manj tinje nda nga idusmba minig tuku.

²⁸Nane pro nu sanaig: Tum Tanjo, Mosesnje tejenmba kuyarna. Tanjo ande kummba pino kuembol kinjo kugatok kusrewa le maib nujenge pino

ta tumba aba nuŋe tuku kiŋo te-pilwa ŋga kuyarna. ²⁹Ariya. Tango ande maib kat nuŋe 7 minnaig. Aba nanŋine pino ande tina sulumba minna ma ma kiŋo kugatok kumna. ³⁰Kumna le mambo nuŋe dubiknu nu pino ta tina ma ma nu mata kiŋo kugatok kumna. ³¹Kile mambo nuŋe nu dubiknu nu mata taŋana. Taŋamba taŋamba nane 7 ta pino ndui ta ndo tumba kiŋo kugatok kume farnaig le ³²ŋgumneŋga pino kuembol ta nu mata kumna. ³³Ata. Ne kumanu mbal tiŋgamŋgaig ŋga sakate ta taŋgo 7 ŋgamukŋge nu ima tuku pino minamŋgat? Nane ŋakmba pino ndui ta ndo tinaig ŋga Yesus sanaig.

³⁴Taŋakinaig le nu nane saningina: Kilke te mbolŋge taŋgo pino muŋgu kilig tuku. ³⁵Kumanu mbal Kuateŋge nane tiŋreknu ŋga kile-tidiŋguwa le kilke kitek mbolŋge minamŋgaig ta nane maŋ muŋgu kile nda. ³⁶Nane maŋ kumam kumuŋ kuga. Nane eŋel taŋaŋ minamŋgaig. Kuate nu nane kile-tidiŋguwa le nane nu tuku kiŋo kame minamŋgaig.

³⁷Kumanu mbal maŋ aboŋga tiŋgam tuku Moses nu mata sine tumsingit. Nu ail fudiŋ pa bulu ŋak wam ta tuku kuyarmba Abraham Isak Yakob Kuate nu nane tuku Mbara Suŋgo minit ŋga kuyarna. ³⁸Abraham nane kume likinaig ta nduiye ŋgisikinaig kande Kuate ye nane tuku Mbara ŋga Moses sa ndana kande. Kuate nu abo ŋak minig mbal tuku Mbara kumanu mbal tuku Mbara. Nane abo tugu ndui ta ŋak minamŋgaig ŋga saningina.

³⁹⁻⁴⁰Yesus nu taŋamba sakina le kusem pasa bitekŋganu mbal afu nane maŋ kusnawam tuku ta nane kuru-kuruka sakinaig: Tum Taŋgo, ne pasa kumumbi sakate ŋginaig.

Yesus nu Kristus tuku nane kusnaningina

(Mateus 22.41-46; Markus 12.35-37)

⁴¹Kile Yesus nu nane saningina: Nane afu Kuateŋge madina taŋgo Kristus nu David tuku mbuŋ ŋga sakade ta ⁴²David nu tuku mune waŋe ta mbolŋge nuŋe miroŋ teŋemba saka kuyarna.

Suŋgo Kuate nu ye tuku Suŋgo sana:

Ne ye tuku ndinam kumam teŋge saŋgri ŋak minyok mina le ma ma

⁴³yeŋge ne tuku ŋgueu mbal ŋakmba kile-ibeŋka ne tuku kupe

kumnemŋge patikamŋgit ŋgina.

Mune 110.1

⁴⁴David nu taŋamba kuyarmba Kristus nu ye tuku Suŋgo ŋgina. Ata. Nu David tuku mbuŋ ndo e ko nu David tuku Suŋgo ŋga kusnaningina.

Israel gabat kame tuku maŋau

(Mateus 23.1-36; Markus 12.38-40)

⁴⁵Taŋgo pino ŋakmba Yesus tuku pasa ismba minnaig le nu nuŋe dubinaig mbal saningina: ⁴⁶Tane kusem pasa bitekŋganu mbal tuku maŋau rironŋkap. Nane tawi kugennu silika likam nzaliningit. Nane maket

mbolŋge lika nane afunŋe nane sugo ŋga kaiyeninguwaig ŋga kilba pilig. Kusem wandekŋge pagumba nye sunŋo mbolŋge nane mbili tumailamŋge minyokam tuku nzaliningit. ⁴⁷Nane pino kuembol kame tuku agaŋ ndende kile-suluwe ningig. Nane nanŋine maŋau ŋaigonu ta yabuka taŋgo am mbolŋge Kuate yabaŋ kuende. Ta tuku nane pa lato tamŋgaig ŋgina.

Pino kuembol ande nuŋe ndametij Kuate tuna

(Markus 12.41-44)

21 ¹Yesus nu kusem wande sunŋo sinam taŋge mambilmba nane afu agaŋ ndende sunŋomba ŋak ndametij Kuate tuku patikinaig le kaŋgerkina.

²Kile pino kuembol ande agaŋ ndende kugatok nuŋe ndametij toea armba ndo kilmba pro patikina le nu kaŋgermba sakina: ³Ye siŋka satinŋamŋgit. Pino kuembol te agaŋ ndende kugatok ta nu ndametij fudiŋndo patikat ta nane ŋakmba tuku ndametij liningit. ⁴Ta ndaŋam? Nane ndametij gudommba ŋak ta afu ndo patikaig le pino kuembol te nu agaŋ ndende kugatok nuŋe ndametij ŋakmba panke suluwat. Nu nyamagaŋ piyawam tuku ande mata mine ndakate ŋgina.

Yesus nu kusem wande ŋayonŋam tuku sakina

(Mateus 24.1-2; Markus 13.1-2)

⁵Nane afu kusem wande sunŋo tuku Yesus sanaig: Ai te. Nane ndame magenumbi wande pilnaig. Nane afu agaŋ magenu ndo Kuate tunaig le tamba wande mindepiyenaig ŋginaig le nu ndek sakina: ⁶Tane wande kaŋgerde te ait ande prowa le ndame ŋakmba muŋgu sailka mine nda. Afunŋe sambrininguwaig le ŋakmba kutusewamŋgaig ŋga saniŋgina.

Kilke tugu kugawam tuku pasa

(Mateus 24.3-44; Markus 13.3-37)

⁷Yesus nu taŋamba sakina le nane nu kusnanaig: Tum Taŋgo, ne kusem wande ŋayonŋamŋgat ŋga sasiŋgat ta ginu mara prowamŋgat. Sine ame maŋau kaŋgermba wam ta mayok kambim patukate ŋga idusmba katesewamŋgig ŋginaig le ⁸nu ndek sakina: Tane rironŋ mayewap. Nane afu gudommba pro tane yabritiŋmba ye tuku nyu tumba sakamŋgaig: Ye Kuatenŋe madiyina taŋgo. Ait kugawam tuku buk patukate ŋgamŋgaig. Tane nane dubi ndakap. ⁹Tane kame sugo maskenŋge mayok kuwaig le pasa ismba ko tane tugumŋge kame zigna ismba tane piriri ŋayomba wamduŋ fulil ndakap. Wam kame ta siŋka prowe likamŋgaig ta kugawam tuku ait ta kile.

¹⁰Kilke ande tiŋga kilke kise ndoŋ kame buwamŋgaik. Gabat ande nuŋe gageu kilmba gabat kise tuku gageu ndoŋ kame buwamŋgaig. ¹¹Ma

yimyam mbolŋge mumni sugo guba guaze sangrinu prowe likamŋgaig. Gau mbolŋge agaŋ sugo pasa ŋak kuru kuru ŋayowam tuku mayok kine likamŋgaig.

¹²Wam kame ta pro ndawaig le tane ye tuku mbal tukunu afuŋge tane bige tidinŋa piti tinŋba tane kilmba kusem gabat tugumŋge kile-tidinŋa ko muliŋ kilmba wandekŋge patikamŋgaig. Nane tane kilmba nyu sugo ŋak mbal tugumŋge kile-tidinŋamŋgaig. ¹³Ait ta mbolŋge tane ye tuku ŋga pasa mayenu saninŋap le nane ye tuku nyu isamŋgaig. ¹⁴Tane wamdus te-mayewap. Piti ta prowa le sine ndaŋmba sakube o ŋga idus ndawap. ¹⁵Yeŋge tane tuku miŋge bul sermba kila tinŋi le tanŋine ŋgueu mbal nane tane tuku pasa te-iberŋmba lafuwam kumuŋ kuga.

¹⁶Tanŋine ina mam, tira kat tanŋine, ndare tuma, gulab kat tanŋine nane mata tane kilmba ŋgueu mbal tuku wai mbolŋge patikuwaig le tane afu bale faramŋgaig. ¹⁷Tane yiŋe mbal tukunu nane ŋakmba tane kasurtingamŋgaig ta ¹⁸tane ŋgisike nda. ¹⁹Tane ye kusre ndayumba minmba abo tugu ŋak minamŋgaig.

²⁰Kame mbalŋge Yerusalem te-ŋgamumba minwaig le kanŋerka nu ŋayo siliwam tuku ait buk patukate ŋga idusap. ²¹Kanŋerka Yudea mbal nane kua ka tabe ponŋuwaig le nane Yerusalem sinamŋge minig mbal kua ka mayok kuwaig. Afu Yerusalem makembiŋge minig kua ka tumbran ŋunŋo sinam kine ndakuwaig.

²²Ait ta mbolŋge kuyar pasa une lafunu sakate ta ŋakmba kumununŋat. ²³Pino funŋulok pino kiŋo dabro amo nyanu ŋak ose. Nane piti ŋunŋo kanŋeramŋgaig. Sina manzer ŋunŋo ma te mbol prowa le Kuate tuku gubra kanŋeramŋgaig. ²⁴Afu bagimbi bale faramŋgaig. Afu ndaleka kilmba kilke yimyam mbol kine likamŋgaig. Kasomok mbalŋge Yerusalem tumba kupekupeka nu ŋayo silimba minwaig le ma ma nane tuku ait kugawamŋat.

²⁵Ŋgumnenŋa agaŋ afu kitek ki tambun mbai mbolŋge mayok kine likamŋgaig. Yu mbalo sugo pasa ŋak fudu ŋayowaig le kilke mbol mbal wam pile paska kuru kuru ŋunŋo tamŋgaig. ²⁶Samba tuku sanŋri ŋakmba pirpurka buru-burukuwaig le tanŋo nane wamdus fulilka ina o kile ame maŋau sine mbol prowamŋat o ŋga nanŋine kuru kuru ta dubimba kume likamŋgaig.

²⁷Wam kame ta mayok kuwaig le ye Ndindo Katesek Tanŋo ye sanŋri kilŋa ŋunŋo pasa ŋak gau sinamŋge prowi le nane kanŋeryamŋgaig. ²⁸Wam kame sakit ta tugu pilwaig le tane tandeka mambimba minap. Tane muskil kile-tidinŋe tinŋam tuku ait buk patukate ŋga idusap ŋgina.

Fik ail mbolŋge wam ande tumningina
(*Mateus 24.32-35; Markus 13.28-31*)

²⁹Kile Yesus nu yaba pasa ande saninŋina: Tane fik ail, ail afu turmba kanŋerkap. ³⁰Nzude le tane kanŋerka katesemba sakade. Ki ait patukate

ngade. ³¹Tanjamba ndo wam kame sakit te prowaig le kanjerka Kuate nuŋe gageu kilmba kulatkam tuku ait patukate ta kila palmbimŋgaig. ³²Ye siŋka satingamŋgit. Ait te mboŋge minig mbal kume ndakuwaig le wam kame ŋakmba ta prowamŋgaig. ³³Kilke tugu samba tugu ŋgisinunŋgaig. Ye tuku pasa ande ŋgisike nda. Minmba minamŋgat.

³⁴Taŋgine miroŋ kuraukap. Tane kuapi kikoŋnu nyumba kule kamenu nyumba ŋginganka minbekaig. Tane kilke te tuku agaŋ ndende sunŋomba tuku idus ndaniŋgap. Ait sunŋo ta tuiŋge mbo tate taŋaŋ tane tugum bitek prowikat. ³⁵Ait ta kilke mbol mbal ŋakmba tugum pitik ndo prowamŋgat. ³⁶Tane mara mara mambilmba yabaŋmba minap. Tane piti kame ta prowaig le sangri tiŋga minap sulumba ŋgumneŋga ye Ndindo Katesek Taŋgo ye am mboŋge tiŋgam tuku Kuate yabaŋap ŋga saningina.

³⁷Ki ait mindek Yesus nu taŋamba kusem wande sunŋo sinamŋge wam pagu pasa niŋmba minanu. Furiranu le nu mayok ka kumba Olif tabe mboŋge kinyanu. ³⁸Taŋgo pino gudommba maratukuk tiŋga nu tuku pasa isam tuku kusem wande tugum prowe lika minanu.

Nane Yesus balewam tuku ndin sotinaig

(Mateus 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11; Yohanus 11.45-53)

22 ¹Israel mbal tuku pagumba nye sunŋo Pasowa bret yis kugatok nyam tuku ait ta patukina le ²pris gabat kame kusem pasa bitekŋganu taŋgo nane taŋgo pino tuku kuru-kuruka Yesus kuirkuirka biye timba balewaig ŋga ndin sotinaig.

³Taŋanaig le Satan nu pro nane 12 ta tuku taŋgo ande Yudas Iskariotnu sinam kina le ⁴nu ka pris gabat mbal kusem wande tuku gabat mbal nu Yesus tumba nane tuku wai mboŋge palmbim tuku nane ndoŋ ndin katesemba pasatinaig. ⁵Nane nu tuku pasa ismba gare tormba pasa katmba ndametiŋ afu nu tambim tuku sakinaig le ⁶nu wokina sulumba taŋgo pino am kirimbik Yesus tumba nane tuku wai mboŋge palmbim tuku ait mayenu ande tairŋga minna.

Yesus dubinaik taŋgo armba Pasowa kuanekinaik

(Mateus 26.17-25; Markus 14.12-21; Yohanus 13.21-30)

⁷Bret yis kugatok sipsip fat bale farmba nyam tuku kusem ait ta prona le ⁸Yesus nu Petrus le Yohanus sanikina: Tale kumba ka Pasowa tuku agaŋ kuanekap le sine ŋakmba kumba nyube ŋgina.

⁹Taŋakina le nale ar ta Yesus kusnanaik: Sile ka aningge kuanekupe ŋginaik le nu ndek sanikina: ¹⁰Tale kumba ka tumbraŋ sunŋo mbol bitekŋgap le taŋgo ande waim kule ŋak tale tugum promba kuwa le nu dubimba kape. Nu wande poŋgamŋgat ta tale nu dubimba ka wande ta tuku miro taŋgo teŋenmba kusnawap. ¹¹Tum Taŋgo nu sakat nu nuŋe dubinaig mbal ndoŋ wande rum ndaŋ mboŋge Pasowa nyamŋgig

nga sawap. ¹²Tanjakap le nu rum sunjo ande o mbolnje aganj ndende kumumbi patikinaig le minig ta tumtikamngat. Tanjawa le tale rum ta sinamnje sine Pasowa nyam tuku kuanekap nga sanikina.

¹³Tanjo ar ta kumba ka Yesus nu sakina ta kumumba mayok kina le nane Pasowa nyam tuku aganj ndende kuaneka manj luka kinaik.

Yesus nu pasa nyam tuku manjau te-mayokna
(*Mateus 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korin 11.23-25*)

¹⁴Ait ta kumungina le Yesus nu aposel kame ndonj kumba ka kuanekinaik wande ta mbolnje minyoka isukusmba minnaig.

¹⁵Isukusmba minmba nu nane saningina: Ye rar sunjo nda ti sulumba ambonga tane ndonj Pasowa nyam tuku wamdus sunjo tet. ¹⁶Kile ye sinjka satjangamngit: Ye Pasowa nye ndaki ma ma Pasowa te alonu mayok kuwa le ye Kuate kulatkate ma mbolnje manj nyamngit ngina. ¹⁷Tanjaka nu grep kule murko njak tumba Kuate gare pasa tumba saningina: Grep kule te tumba nyap. ¹⁸Ye tane satjangamngit. Ye grep kulenu ait te mbolnje kusrewi sulumba Kuate pro nu nuje gageu kulatkuwa le ndo ye manj nyamngit ngina.

¹⁹Tanjaka nu bret tumba Kuate gare pasa tumba fetfetmba walmba nijmba sakina: Te yije njarosu tanenu nga tinjet. Tane ye idusyam tuku manjau te kumba minap ngina. ²⁰Nane tanjamba isukuse denjurnaig le nu grep kule murko njak tumba manjau ndui ta kina sulumba saningina: Grep kule murko njak ye kutuwet te pasa kitek Kuate nu tanjo ndonj o buk katna ta alonu mayok kambim tuku tanenu nga yije ndare kutuwamngit. ²¹Tane isap. Ye tuku kupet tanjo ye ndonj tuma isukusmba minek. ²²Ye Ndindo Katesek Tanjo Kuate tuku wamdus o buk pilna ta dubimba ye kumamngit ta ande nu ye tumba nane tuku wai mbolnje palmbimngat ta nu ose. Nu piti sunjo tamngat ngina le ²³nane pasa ta ismba ndek nanjine nanjine munju kusnanjinaig: Imanje wam ta kamngat a njinaig.

Ande sunjo minam tuku munju tulinginaig

²⁴Nane 12 ta ima nane ngamuknje sunjo minam tuku munju tulinga kualearukinaig le ²⁵Yesus nu nane saningina: Kasomok mbal tuku gabat sugo nane minje karenj njayo njak minig. Tanjo pino nane gabat sugo tuku saka nane sine kulat mageka tursinganu nga sakade. ²⁶Tane gabat sugo tanjan mine ndakap. Ande tane ngamuknje sunjo minit ta nu fudinjo tanjan minwa. Ande nu gabat minit ta nu tane tuku piro tanjo tanjan minwa. ²⁷Tane idusap. Tanjo armba ande minyokate le ande piroka waim kutumba pro tuwit le nyate ta ima nu sunjo? Tanjo nu isukusmba minit ta nu sunjo. Ye tanjine Sunjo ta ye tane ngamuknje piro tanjo tanjan minet. ²⁸Ye piti sunjomba kile-likan le tane ye kusre ndayinaig.

²⁹Ta tuku yiŋe Mamŋge nuŋe gageu kulatkam tuku ye pilna taŋamba ye tane patikamŋgit. ³⁰Ye ma kulatkamŋgit ta mbolŋge tane ye ndoŋ isukusamŋgaig. Tane minyonu tuku mbili sugo mbolŋge minyoka Israel tugu 12 kilmba pileniŋgamŋgaig ŋga saniŋgina.

Yesus nu Petrusŋge nu tuku nyu yabukamŋgat ŋga sana
(*Mateus 26.31-35; Markus 14.27-31; Yohanus 13.36-38*)

³¹Kile Yesus nu Petrus sana: Simon, ne ise mayewa. Nane wit firfirnu pufŋgade taŋaŋ Satan nu tane tagotiŋguwa le tane afu ndekam tuku nu sanŋri tiŋga Kuate kusnana. ³²Ne Kuate tuku sanŋri tomba tiŋgate ta kusre ndawa ŋga ye Kuate yabaŋet. Ne ŋgamuŋgal biye mbilmba tira kat naje turka sanŋri pileniŋga ŋgina.

³³Taŋakina le Petrus ndek sakina: Suŋgo, nane ne mulintumba wandekŋge pilwaig ko tumba balenuwaig le ta mata ye ne ndoŋ ŋgina le ³⁴nu ndek sana: Petrus, furir te teg witi ndawa le ne ye tuku nyu yabukam keŋamŋgat ŋgina.

Nanŋine agaŋ ndende kilmba ŋak kambim tuku

³⁵Kile Yesus nu nane saniŋgina: Ye tane buk taŋŋine ndametiŋ pale fat kupe ŋgaro ta ŋakmba kusreka kape ŋgen le tane kinaig ta agaŋ ande denkinaig e ŋgina le kuga ŋginaig. ³⁶Nu maŋ lato saniŋgina: Kile ande nu ndametiŋ ko pale fat ŋak kande kilmba ŋak kuwa. Ande nu kame bagi kugatok ndeta nuŋe tawi ande tumba piyamba ndametiŋ kilmba nuŋe bagi piyawa. ³⁷Ye siŋka satingamŋgit. Kuate tuku kuyar pasa ye tuku teŋenmba sakate.

Nane nu kaŋgermba wam ŋaigonu kanu mbal ndoŋ ulendiwamŋgaig
ŋgate. *Aisaia 53.12*

Pasa ta kile ye mbolŋge kumuŋgamŋgat. Tuan taŋgo kame ye tuku kuyarkinaig ta kile ŋakmba kumumba prode ŋgina. ³⁸Taŋakina le nu dubinaig mbal ta sakinaig: Suŋgo, ai te. Kame bagi armba minik te ŋginaig le nu nane saniŋgina: Ta maye sine kab ŋgina.

Yesus nu Kuate ndoŋ pasatina
(*Mateus 26.36-46; Markus 14.32-42*)

³⁹Yesus nu mayok kumba nuŋe maŋau dubimba Olif tabe mbol kina le nu dubinaig mbal nu ndoŋ kinaig. ⁴⁰Nu kumba ka ma ta mbol promba nane saniŋgina: Tane teŋge Kuate yabaŋmba minap. Satan tuku tago tane mbol prowikat ŋgina. ⁴¹Nu taŋamba saka dirdirka kumba dagol tidroŋga Kuate yabaŋmba sana: ⁴²O Mam, ne nzalinuwa ndeta kule murko te ye mbol pitaimba te-siwa ŋget ta ne ye tuku nzali te dubi ndawa. Naje nzali ndo dubiwa ŋgina.

⁴³Nu yabaŋmba minna le eŋel ande samba mbolŋge ndeka nu sanŋri pilena. ⁴⁴Kile nu piti suk suk ndana sulumba nu ndek sanŋgrimba

yabanmba minna le nuŋe mundu ndare taŋaŋ kutuka kilke mbolŋge ndekina.

⁴⁵Nu yabaŋ denjpurmba nu tiŋga nuŋe dubinaig mbal tugum promba nane kaŋgerkina ta nane ŋgamuŋgal pitiniŋgina le kinymba minnaig le ⁴⁶nu ndek nane saniŋgina: Ndaŋam tuku tane kinymba minig. Abonja tiŋga Kuate yabanmba minap. Satan tuku tago tane mbol prowikat ŋgina.

Yudas nane Yesus biye tinaig

(Mateus 26.47-56; Markus 14.43-50; Yohanus 18.12)

⁴⁷Yesus nu taŋaka minna le taŋgo 12 ta tuku ande Yudas nu taŋgo gudommba kilmba pro Yesus mumuwam tuku ŋga nu tugum prona.

⁴⁸Taŋana le nu ndek Yudas sana: Yudas, ye Ndindo Katesek Taŋgo nane tumningam tuku ne gulab taŋaŋ ye mumuyam prote e ŋgina.

⁴⁹Taŋakina le nane Yesus ndoŋ minnaig mbal nane maŋau prowamŋgat ta kila pilmba nu sanaig: Suŋgo, sine bagimbi nane bale farniŋbe ŋginaig sulumba ⁵⁰nane tuku ande kame bagimbi pris suŋgo tuku piro taŋgo kilbanu ndinam pike welna. ⁵¹Taŋana le Yesus ndek sakina: Mbulap ŋgina sulumba taŋgo ta tuku kilba kirena le mayekina.

⁵²Kile pris gabat mbal kusem wande tuku polis gabat mbal Israel mage mage nu biye tiwam pronaig le Yesus nu nane saniŋgina: Ndaŋam saka tane ye kuayar taŋgo taŋaŋ bagi sibugi kilmba ye biye tiyam prode. ⁵³Ye mara mindek kusem wande suŋgo sinamŋge minen ta tane ye biye tiyam kuga e? Ta maye. Kile taŋgine ait prote. Kile ma make tuku saŋgri mayok kinit ŋgina.

Petrus nu Yesus tuku nyu yabukina

(Mateus 26.57-58,69-75; Markus 14.66-72; Yohanus 18.12-18,25-27)

⁵⁴Nane Yesus biye timba pris gabat suŋgo tuku wande mbol kinaig le Petrus nu nane ŋgumnem dubika kina. ⁵⁵Nane afu wande mab taŋge pa dikŋga likmba minnaig le nu ka nane ndoŋ minyokina. ⁵⁶Nu minyok minna le pino ande promba pa bulu mbolŋge Petrus kaŋgermba maŋ kaŋger tina sulumba sakina: Taŋgo te mata Yesus ndoŋ minna tuku ŋgina le ⁵⁷nu ndek sakina: A ... pino, ye kuga. Ne taŋgo sakate ta ye gilai ŋgina.

⁵⁸Mine minemba taŋgo ande Petrus kaŋgermba maŋ sakina: Ne mata nu tuku taŋgo ande ŋgina le nu ndek sakina: A ... mata, ye kuga ŋgina.

⁵⁹Kile taŋgo ande nu saŋgri maramba saniŋgina: Taŋgo te yabrikate. Nu nu ndoŋ minna tuku. Ata. Nu Galileanu ŋgina le ⁶⁰Petrus nu taŋgo ta sana: Mata, ne taŋaka sakate ta ye ŋginganket ŋgina.

Nu pasata minna le pitik ndo teg witina le ⁶¹Suŋgo nu mbilka Petrus kaŋgerna le nu Suŋgo tuku pasa idusna: Furir te mbolŋge teg witi ndawa le ne ye tuku nyu yabukam keŋamŋgat ŋgina. ⁶²Nu pasa ta idusmba nu tiŋga mayok ka malmbi ŋayona.

Nane Yesus tumba ηayo silinaig
(*Mateus 26.67-68; Markus 14.65*)

⁶³Tango afu Yesus kulatka minnaig ta nane nu tumba aza pile-pilemba nzumil te-tumba nu paniηtinaig. ⁶⁴Taηamba nane nu tuku am tawimbi songa katmba kusnanaig: Imaηge ne katnate. Ne dir pasa miro ndeta nyunu nyun ta le sine isbe ηginaig. ⁶⁵Nane taηamba kasur pasa samba nu tumail panmba minnaig.

Gabat ηakmba Yesus tuku pasa isnaig
(*Mateus 26.59-66; Markus 14.55-64; Yohanus 18.19-24*)

⁶⁶Mafena le Israel mage mage pris gabat mbal kusem pasa bitekηganu mbal nane ηakmba maηgurkinaig sulumba Yesus tumba ka naηgine maηgur ma mbolηge te-timba kusnanaig: ⁶⁷Ne Kristus Kuateηge madinina tango kande sasina ηginaig le nu ndek nane saninaig: Ye satingi ta tane ye tuku pasa ismba son ηge nda. ⁶⁸Ye pasa ande kusnatingi ta tane lafuwe nda. ⁶⁹Kile ye Ndindo Katesek Tango Kuate Sangri ηayo nu tuku ndinam kumamηge minyokamηgit ηgina. ⁷⁰Taηakina le nane ηakmba nu kusnanaig: Ne Kuate tuku Kiηo nga sakate e ηginaig le nu nane saninaig: Sakade not ηgina.

⁷¹Taηakina le nane sakinaig. Kile mbulbe. Pasa ande sote nda. Nuηe miηgembu pasa ηayonu sakate le sine iseg. Not ndo ηginaig.

Nane Yesus tumba Pilatus tugum kinaig
(*Mateus 27.1-22; Markus 15.1-5; Yohanus 18.28-38*)

23 ¹Kile nane ηakmba tinga Yesus tumba gabat sungo Pilatus tugum kumba ka ²nu pasa mbolηge te-timba sakinaig: Tango te nu sine Zu mbal didika ndin ηayonu tumsingit. Nu sine takis ndametij Sesar nda tambim tuku saka nuηe miroη gabat sungo ye Kristus ηgate nga Pilatus sanaig.

³Kile Pilatus nu ndek Yesus kusnana: Ne Zu mbal tuku gabat sungo e nga kusnana le nu lafumba sana: Ne sakate not ηgina. ⁴Taηakina le Pilatus nu pris gabat mbal maηgur sungo ta saninaig: Ye tango te mbolηge mbar ande kaηger ndawet ηgina le ⁵nane saηgri maramba sanaig: Nu tango pino wamdus kuagnekate. Nu Galileange tugu pilmba kumba ka te promba Yudea tumbraη ηakmba mbolηge nuηe wam pagu pasa niηmba likate ηginaig. ⁶Taηaka sanaig le nu pasa ta ismba tango te Galileanu e nga kusnanaig le ⁷nane au ηginaig.

Galilea ma kulatkanu tango Herodus nu ait ta mbolηge Yerusalemηge minna tukunu Pilatus nu afu saninaig le nane Yesus tumba Herodus tugum kinaig.

Nane Yesus tumba Herodus tugum pronaiη

⁸Herodus nu Yesus kaηgermba gare sunгона. Ta ndaηam? Nu o buk Yesus tuku nyu ismba nu wam kitek saηgrinu ande kuwa le kaηgeram tuku wamdus sungo ηak minna.

⁹Herodus nu ndek pasa gudommaba nu kusnana ta Yesus nu lafu ndamba maninok minna. ¹⁰Nale taŋamba minnaik le pris gabat kusem pasa bitekŋganu mbal nane saŋgri maramba pasa tugu gudommaba Yesus mbolŋge patika minnaig.

¹¹Kile Herodus nuŋe kame mbal ndoŋ Yesus aza pile-pilemba nzumil te-tunaig. Taŋamba Herodus nu gabat suŋgo tuku tawi siluk tumba nu afu saniŋgina le tumba luka Pilatus tugum kinaig.

¹²Pilatus le Herodus nale buk muŋgu ŋgueu ŋak minnaik ta ait ta mbolŋge nale wamdus ulendinaik.

Pilatus nu Yesus balewaig ŋga saniŋgina

(Mateus 27.15-26; Markus 15.6-15; Yohanus 18.39–19.16)

¹³Kile Pilatus nu pris gabat kame gabat sugo sugo taŋgo pino ŋakmba wikina le pro maŋgurkinaig le saniŋgina: ¹⁴Tane taŋgo te tumba ye tugum te promba nu taŋgo pino didika ndin ŋayonu tumninganu ŋgade ta ye tane am mbolŋge nu tuku pasa isit ta tane nu mbaranu ŋgade ta ye kaŋger ndawet.

¹⁵Herodus nu mata mbar ande nu mbolŋge te-sili ndaka maŋ kukulat le ye tugum te prowat. Tane isap. Nu kumam tuku wam ande ke ndakina tukunu ¹⁶ye nu tumba kame mbal niŋgi le ŋgusmba kusrewaig le kaŋgat ŋga saniŋgina. ¹⁷(Yar mindek Pasowa tuku ait mbolŋge Rom gafman nu muliŋ kilanu taŋgo ande paska Zu mbal niŋganu).

¹⁸Kile nane ŋakmba ŋgumbeyumba sakinaig: A ... Barabas paska siŋga. Taŋgo te balewa ŋginaig. ¹⁹(Barabas nu taŋgo afu kilmba Yerusalemŋge gabat kame afu ndoŋ kame bumba nuŋge ande balena le muliŋtumba wandekŋge pilnaig tuku).

²⁰Pilatus nu Yesus paskam saka maŋ saniŋgina le ²¹nane maŋ ŋgumbeyumba sakinaig: Ail kazrai mbolŋge nil danŋguwaig ŋga saka minnaig. ²²Kile Pilatus nu nane saniŋgam keŋna sulumba sakina: Ndanam? Nu ame wam mbarna? Ye agaŋ ande nu balewam tuku kaŋger ndawet. Ye nu tumba kame mbal niŋgi le ŋgusmba kusrewaig le nu kuwa ŋgina kande ²³nane nu ail kazrai mbolŋge nil danŋgam tuku saŋgri maramba wi kuenka Pilatus tuku pasa kuerka te-ibeŋnaig. ²⁴Te-ibeŋnaig le Pilatus nu nane tuku nzali dubina.

²⁵Barabas nu taŋgo afu kilmba gabat kame afu ndoŋ kame bumba nuŋge ande balena le tumba muli wande mbolŋge pilnaig ta nane nu paskuwa ŋga sanaig le Pilatus nu taŋgo ta paskina. Nu nanŋine nzali dubimba Yesus balewaig ŋga kame mbal niŋgina.

Nane Yesus tumba ail kazrai mbolŋge pilnaig

(Mateus 27.32-44; Markus 15.21-32; Yohanus 19.17-27)

²⁶Nane Yesus tumba kinaig ka ndinŋge Sirenenu taŋgo Simon nu piro mbolŋge luka Yerusalem kambim bafuna le te-silika biye timba ail kazrai nu kurau tunaig le nu Yesus dubimba kina.

²⁷Nane kinaig le tanjo pino kuasmbi gudommaba Yesus dubimba kinaig. Nane ngamuknje pino afu Yesus tuku malmbi sunjonaig le ²⁸nu mbilka nane saninjina: Yerusalem pino kame, tane ye tuku nga malmbi ndakap. Tanjine ngarosu tanjine kiyo kame tuku nga malmbikap. ²⁹Mine minemba ait ande prowa le pino niyanu kiyo kugatok mbal nane wamdus bulok jak minig nga sakamngaig. ³⁰Nane afu ndek sakamngaig: Biy sugo ngurka sine bale farsingap o. Tabe fonfon guenja sine tidon patikap o ngamngaig. ³¹Ye purfeju ta nane ail abonu tanan ye pa mbolnje pilig. Tane ail kumaknu tanan minig mbal nane tane kilmba ndanjanngaig ngina.

³²Tanjo armba wam najgonu kanu nale turmba Yesus ndon bale faram tuku kilmba kinaig ka ³³ma nyunu Tanjo Gabat Murko pronaig sulumba nane Yesus tumba ail kazrai mbolnje nil danjinaig. Tanjamba nane tanjo wam najgonu kanu ta kilmba ande nu tuku ndinamnje ande najjanmje ail kazrai mbolnje nil danjinaig.

³⁴Kile Yesus nu sakina: Mam, nane ye mbolnje mbarde te nane katese ndade. Ne nane tuku mbar sauka gilainja ngina.

Nane afu Yesus tuku tawi kilam tuku usre ande kinaig le ³⁵tanjo pino gudommaba tanje tinga Yesus kanjermba minnaig. Israel gabat mbal nu pingil mer te-tumba talamba sakinaig: Nu Kuatenje madina ndeta nu tanjo afu tuku muskil kile-tidinjina ta kile nuje mironj muskil te-tiwa nginaig. ³⁶Kame mbal mata pro nunumba nu grep kule kaglinu nyuwa nga minje susumba sanaig: ³⁷Ne Zu mbal tuku gabat sunjo ndeta naje muskil te-tiwa nginaig. ³⁸Nu tuku gabat fumnje kuyar ande tejenmba minna: *Tanjo te Zu mbal tuku gabat sunjo* nga kuyarnaig.

³⁹Tanjo najgonu ar ail kazrai mbolnje minnaik ta ande nu tumail panmba sana: Ne ima. Ne Kuatenje madinina tanjo ndeta naje muskil te-timba sile mata kile-tidnje sika ngina. ⁴⁰Tanjakina le inum ta nu sawe lika sana: A ... ne Kuate tuku kuru kuru ndakate? Sine kej kume te mbolnje mayok kambim tuku pasa mbolnje patikaig. ⁴¹Sile sikile mbar tuku kumpe ta maye ta tanjo te nu mbar kugatok ngina. ⁴²Tanjakina sulumba nu ndek Yesus sana: Yesus, ne naje ma mbolnje gabat sunjo prowa sulumba ye idusya ngina le ⁴³nu ndek sana: Ye sinja ne sanamngit. Ki ait te mbolnje ne ye ndon ngirinj tumbraenje minamngat ngina.

Yesus nu kumna

(Mateus 27.45-56; Markus 15.33-41; Yohanus 19.28-30)

⁴⁴Ki kanum 12 mbolnje ki kumna le ma jakmba ma furir sunjo promba kumba ka ka ki kanum 3 mbolnje kugana. ⁴⁵Kusem wande sunjo sinamnje malanja tukulanu tawi sunjo ngamunje fet arkina.

⁴⁶Kile Yesus nu wi kuenja sakina: Mam, yiye kanu ne tuku wai mbolnje kusrewet ngina. Tanjaka sakina sulumba nu kumna.

⁴⁷Kumna le kame gabat sungo nu wam ta kanjermba nu Kuate tuku nyu te-dunğa sakina: O son. Tanço te nu mbar kugatok ngina.

⁴⁸Ake mbal wam ta kanjeram prove likinaig ta nane ngamunğal rar sunço tumba tawo katkatniğmba luka nanğine tumbraj kine likinaig le ⁴⁹nane Yesus kila minnaig mbal pino afu Galileançe nu dubimba pronaiğ ndoğ kasomņe tinğa wam kame ta kanjerkenaig.

Tanço ande Yesus tuku mindesiğ wakeina

(*Mateus 27.57-61; Markus 15.42-47; Yohanus 19.38-42*)

⁵⁰Zu tanço ande Arimateanu nyunu Yosef minna. Nu Israel mbal tuku pasa pilewanu tanço sunço ande. Nu tanço mayenu tinreknu ndo. ⁵¹Nane Yesus balewam sakinaig ta nu nane ndoğ wamdus ulendi nda pilna. Kuate nu pro nuņe gageu kulatkam tuku ait ta nu tairnğa minna.

⁵²Kile nu ka Yesus tuku mindesiğ tam tuku Pilatus sana le nu wokina. ⁵³Tançana le nu kumba ka mindesiğ paska tawi kaukaukmbi songa tumba ka ndame burok buk sarka wakeina tuku ta sinamņe pilna. Ndamе burok ta tanço ande nda pilnaig tuku. ⁵⁴Ait ta nanğine kusem tuku kuanenu tuku ait. Kile ki butungina le kusem ta tuku ait prona.

⁵⁵Pino afu Galileançe Yesus dubimba pronaiğ ta nane Yosef dubimba kinaig ka ndame burok sinamņe mindesiğ pilna le kanjermba ⁵⁶nane luka kumba gureğ afu mundur magenu ñak kuaneka patikinaig sulumba tukul dubimba kusem ait mboļņe mabtinaig.

Yesus nu mağ tinğina

(*Mateus 28.1-10; Markus 16.1-8; Yohanus 20.1-18*)

24 ¹Nane piro tugu palmbinu ait mboļņe pino kame gureğ kuanekinaig ta kilmba maratukuk tinğa ndame burok tugum kinaig kande ²ndame sunço buk talka barinaig le kasomņe minna le kanğernaig. ³Nane burok ta sinam kumba Sunço Yesus tuku mindesiğ nda kanğernaig.

⁴Nane wamdus te-sulumba minnaig le kile tanço armba tawi kilņa ñak bitek promba nane tugumņe tinğinaik le ⁵nane ndek nale kanjerka kuru-kuruka lokinaig le tanço ar tançe saninğinaik: Ndanam kumanu ma mboļņe tanço abo ñak sotade. Nu buk tinğat. Tençe mine ndakate. ⁶O buk nu Galileançe pasa satingina ta idus ndade? Nane ye Ndindo Katesek Tanço tumba wam ñaigonu kanu mbal tuku wai mboļņe pilwaiğ le ⁷ail kazrai mboļņe nil danņguwaiğ le ye kumi sulumba mara keņnu mboļņe mağ tinuğit ngina nğa saninğinaik. ⁸Tançakinaik le pino kame Yesus tuku pasa buk saninğina le isnaig ta mağ idusnaig.

⁹Nane ndame burok kusremba luka kumba nuņe dubinaig tanço ¹¹nane tanço pino afu turmba kila saninğinaig. ¹⁰Pino kame ta Maria Magdalanu, Yohana, Maria ande Yakobus tuku ina nuņe nane pino afu

turmba. Nane aposel kame ndoŋ wam kubeu ninginaig ta ¹¹nane ismba ake ndinŋge pasa ŋga son nda ŋginaig. ¹²[Petrus nu tinŋa pinder ŋak ŋak kumba ndame burok tugum promba bafuka mindesiŋ soŋganu tawi ta ake minnaig le kaŋgerkina. Taŋamba nu idus-idusmba luka tumbraŋ kina.]

Nale Emaus ndinŋge Yesus kaŋgerinaik
(Markus 16.12-13)

¹³Ki ndui ta mbolŋge nale armba Emaus tumbraŋ kambim tuku kinaik. Yerusalemŋge Emaus kambim tuku kuennu ki kanum armba taŋaŋ kinaik. ¹⁴Nale kumbaŋge wam ŋakmba pronaig ta saka saka kinaik. ¹⁵Taŋamba nale pasata muŋgu kusnanga kumba minnaik le Yesus nuŋe miroŋ pro nale ndoŋ kina. ¹⁶Nale tuku am tukulnikina le nale nu kaŋgermba pulu ndanikina.

¹⁷Kile nu nale kusnanikina: Tale ame wam tuku saka saka kinik ŋgina le nale tinŋa tumail pasi kiri-kareka piti ŋak taŋaŋ mambilnaik le kaŋgerkina le ¹⁸inumŋge nyunu Kleopas nu Yesus sana: Yoi. Yerusalem pronaig mbal nane ŋakmba wam kame ailfu mayok kinaig ta kaŋgerkinaig. Ne aninŋge minna ŋgina.

¹⁹Taŋakina le nu nale sanikina: Ame wam kinaig ŋgina le nale sanaik: Nasaretnu taŋgo Yesus nu mbolŋge wam kinaig. Nu tuan taŋgo suŋgo. Nu tuku pasa wam ke likina ta Kuate am mbolŋge taŋgo am mbolŋge saŋgrinu mayok kina. ²⁰Sinŋine pris gabat mbal sinŋine sugo ŋakmba nu tumba pasa mbolŋge te-timba nu kumwa ŋga sakinaig le ail kazrai mbolŋge nil daŋŋginaig le kumna. ²¹Nu Israel mbal tuku muskil kile-tidinŋuwa ko ŋga tapraka idusmba mingeŋ. Ta ndo kuga. Wam afu turmba. Ait armba buk kinaik le kile keŋnu. ²²Sinŋine pino afu wam ande sakaig le sine ismba piriri ŋayowig. Kite maratukuk tinŋa nane ndame burok tugum kumba ²³Yesus tuku mindesiŋ kaŋger ndawaig. Nane kinatanu suk eŋel armba kaŋgerkaig le eŋelŋge nu abo minit ŋga saniŋganu sakaig. Nane taŋamba pro kubeu sinŋaig. ²⁴Sinŋine mbal afu tinŋa kumba ka wam ta kumu-kumumba kaŋgeraig ta Yesus kaŋger ndawaig ŋga sanaik.

²⁵⁻²⁶Nale taŋamba sakinaik le Yesus nu sanikina: Tale ŋginŋan taŋgo. Kristus nu rar suŋgo tam kumuŋ. Nu taŋawa le nuŋe nyu suŋgo mayok kaŋgat. Ndaŋam tale tuan taŋgo tuku kuyar son nda ŋgade ŋgina. ²⁷Taŋaka Yesus nu Moses le tuan taŋgo ŋakmba tuku kuyar ta mbolŋge tugu pilmba kuyar pasa nu tuku sakade ta ŋakmba biteŋgina.

²⁸Nane pasata ka Emaus tumbraŋ patumba Yesus nu tumbraŋ limba kambim bafuna le ²⁹nale saŋgri tinŋa sanaik: Nda kaye. Buk furirte. Ne sile ndoŋ teŋge kinybe ŋginaik le nu nale ndoŋ wandek kinaig. ³⁰Taŋamba nane isukusam bafumba Yesus nu bret tumba Kuate gare

pasa tumba fetfetmba nale nikina le ³¹kile nale am purfenikina le nu kanjermba katesenaik le nu pitik ndo ngisika kina. ³²Tañana le nale nakile nakile mungu kanjerka sakinaik: O son. Sine ndinŋe ilmba kuyar pasa tugunu sake likat le gare sungo kamuskik nginaik.

³³Kile nale pastinŋa luka Yerusalem kinaik ka tanŋe nuŋe dubinaig tanŋo 11 nane afu turmba manŋurka minnaig le nane tugum kinaik le kanjerka sanikinaig: ³⁴O sinŋa. Sunŋo nu maŋ tinŋat. Simon nu kanjerat nginaig le ³⁵nale mata wam ndinŋe promba ka nu Emausŋe bret fetfetna le nale nu kila pilnaik ta ŋakmba kubeu niŋginaik.

Yesus dubinaig mbal afu nu kanjernaig

(Mateus 28.16-20; Markus 16.14-18; Yohanus 20.19-23; Aposel 1.6-8)

³⁶Nale kubemba minnaik le Yesus nu mayok ka nane ngamukŋe tinŋina. ³⁷Nane piriri ŋayomba kuru-kuruka mindekanu ŋga idusnaig le ³⁸nu nane saninŋina: Ndanŋam tane piriri ŋayomba wamdus te-sulude. ³⁹Ye tuku wai kupe nzilal kanjerkap. Pro ye tuku ngarosu kirembe kila palpe. Te yeŋge. Mindekanu nane ngarosu kugatok ngina.

⁴⁰Nu taŋamba saninŋina sulumba nuŋe wai kupe nzilal tumninŋina le ⁴¹nane gare sunŋo tumba ndek wamdus tero ndakinaig le nu nane kusnaniŋina: Tane nyamagaŋ ŋak e ngina le ⁴²nane kualegaŋ uganu ande tunaig le ⁴³tumba nane am mbolŋge nyina.

⁴⁴Kile Yesus nu nane saninŋina: Ye o buk tane ndoŋ minmba Moses tuan tanŋo kame ŋakmba tuku kuyar mune kuyar ye tuku kuyarkinaig ta ŋakmba kumunŋamŋgat ŋga satinŋen ngina.

⁴⁵Tañamba nu nane kuyar kila pilwaig ŋga nu nane wamdus purfeu serninŋina sulumba ⁴⁶saninŋina: Tuan tanŋo kame nane Kristus tuku teŋemba kuyarnaig: Nu rar sunŋo tumba kumwa sulumba mara keŋnu mbolŋge maŋ tinunŋat. ⁴⁷Nane afu nu tuku nyu tumba Yerusalemŋe tugu pilmba ka ma ŋakmba mbolŋge kukliwamŋgaig. Kukliwaig le nane ismba ngamunŋal biye mbilwaig le Kuate nu nane tuku une sauka gilainŋamŋgat. Nane taŋamba ye tuku kuyarnaig. ⁴⁸Tane wam kame te ŋakmba kile-mayokkamŋgaig. ⁴⁹Tane isap. Mam nu ande prowam tuku sakina ta nu kukuli le tane mbol prowamŋgat. Tane Yerusalem kusre ndawap. Samba mbolok sanŋri tairnŋa minap ngina.

Kuate nu Yesus te-duŋgina

(Markus 16.19-20; Aposel 1.9-11)

⁵⁰Kile Yesus nu nane kilmba mayok ka kumba Betani tumbraŋ prona ka tanŋe nuŋe wai te-duŋga nane nyaro niŋgina. ⁵¹Tañamba minna le Kuate nu te-duŋgina le nane kusreka samba mbol kina. ⁵²Tañana le nane gare tormba luka Yerusalem kinaig sulumba ⁵³tanŋe nane mara mindek kusem wande sunŋo sinamŋe Kuate tuku nyu te-duŋga minnaig.

Son.

YOHANUS

Yohanus nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna

Yesus nu tango 12 madiningina ta Yohanus nu nane tuku ande. Nu mara mindek Yesus tugumnge minmba nu tuku kume purmba minna tukunu pasa ngakmba Yesus nu yaba pasambi Zu mbal saningina ta tugunu kilimok kuklimba nu tumna le nu katese mayena.

Yohanus nu nuje nyu yabuka tango ande Yesus nu tuku kume pur mayena ta tuku sakina ta nu nuje miroŋ tuku sakina. (Yohanus 20.2; 21.7 kanđerap).

Yohanus nu pasa mayenu Yesus Kristus tuku kuyarna ta tugunu tejenmba. Yesus nu Kuatenge madina tango. Nu Kuate tuku Kinjo ta sine son nga nu kila pile mayebe nga nu pasa te kuyarke likina. Sine Yesus tuku son ngube ta sine nuje nyu mbolnge abo tugu minmba minam tuku tamngig. (Yohanus 20.30-31 kanđerap).

Minge Pasa abo ngak

1 ¹O buk kilke te nda minna le ande nyunu Minge Pasa minmba minna. Nu Kuate ndoŋ minmba minna. Minge Pasa nu Kuate. ²Tugu mbolnge nu nale Kuate ndoŋ minmba minnaik. ³Nu agaŋ ndende ngakmba kile-mayokkina. Nu kile-mayok ndakina kande agaŋ ndindo mata mine ndakate kande. Nu ndo tugu.

⁴Abo maŋau ta Minge Pasa nu miro. Abo maŋau nu bulu taŋaŋ sine tango kilngasingit. ⁵Bulu ta ma make sinamnge bulungate le ma makeŋge bulu kupe seram kumuŋ kuga.

⁶Tango ande Kuatenge kukulna le prona ta nyunu Yohanus. ⁷Nu bulu ta tuku maŋau te-mayokmba saningguwa le ngakmba son ngam tuku nu prona. ⁸Yohanus nu bulu ta kuga. Nu bulu ta tuku maŋau te-mayokam prona.

⁹Bulu tugusek tango pino ngakmba kilnganingam tuku kilke te mbol prowam bafuna. ¹⁰Nunge kilke te te-mayokna sulumba minna ma ma nu

kilke te mbol prona. Prona le kilke mbol mbal nane nu katese ndanaig. ¹¹Nu nuŋe mbal tugum prona le nane nu nzalinu te ndakinaig. ¹²Afu nu nzalinu tumba nu kumuŋ ɲginaig mbal Kuate nu nane nyu niŋgina le nane nu tuku kiŋo kame mayok kinaig. ¹³Nuŋe kiŋo kame mayok kinig mbal ina mam tuku ndare ko ɲgarosu tuku nzali ko taŋgo tuku wamduŋsmbi kuga. Kuate nu nuŋe maŋau nane sinamŋge pilit le nuŋe kiŋo kame mayok kinig.

¹⁴Miŋge Pasa nu sine taŋgo taŋaŋ mayok ka sine ɲgamukŋge minna le sine nu tuku tugusek maŋau taŋgo make patikam maŋau nu kumuŋganu ɲak minna le kaŋgerka Mam Kuate tuku Kiŋo ndindo ta kila pilgeŋ. ¹⁵Yohanus nu taŋgo ta kaŋgermba nu kumumbi wika saniŋgina: Ande ye ɲgumnemŋge prowamŋgat ɲga satingen taŋgo ta not. Ye nda minen le nu minmba minna. Ta tuku nu ye liyumba mbolŋge minit ɲga satingen ɲgina.

¹⁶Wam magenu ɲakmba nu mbolŋge kumuŋganu ɲak minig le sine nu tugumŋge kileg. Nu sine ake sinaŋ make patika lato-latomba siŋgit. ¹⁷Moses nu prona le tukul maŋau mayok kina. Yesus Kristus prona le taŋgo ake sinaŋ make patikate maŋau le tugusek maŋau mayok kinaik. ¹⁸Ande nu Kuate kaŋger ndate. Nuŋe Kiŋo Ndindo nale Mam ndoŋ ndindo minmba muŋgu kume purkik ta nuŋge Mam nuŋe tuku maŋau te-mayokna le kile kaŋgerg.

Yohanus kule pisne taŋgo pasa kuklina
(*Mateus 3.1-12; Markus 1.2-8; Lukas 3.1-18*)

¹⁹Zu afu Yerusalemŋge Yohanus tuku pasa pilnaig le pris mbal Levi tuku ndare afu ndoŋ pro Yohanus kusnanaig: Ne ima ɲginaig le ²⁰nu nuŋe miroŋ tuku yabu ndaka te-mayokmba saniŋgina: Kuatenge madina taŋgo Kristus ye nu kuga ɲgina. ²¹Taŋakina le nane nu maŋ kusnanaig: Ne Kristus kuga ɲgate ta ne ima. Ne tuan taŋgo Elia e ɲginaig le nu sakina: Ye Elia kuga ɲgina le nane maŋ lato kusnanaig: Tuan taŋgo suŋgo prowam tuku ɲga sakade ta neŋge e ɲginaig le ye nu kuga ɲgina.

²²Kile nane nu sanaig: Ne ima. Nane afu sine kukulsinggaig ta ndaŋmba nane saniŋbe. Ne naŋe miroŋ tuku ndaŋkate ɲginaig le ²³nu ndek nane saniŋgina:

Ye taŋgo ma baknu mbolŋge wika teŋenmba saka minet: Suŋgo tuku ndin te-tiwap ɲget. *Aisaia 40.3*

Tuan taŋgo Aisaia nu taŋamba o buk ye tuku sakina ɲgina.

²⁴Nane Farisinge kukulniŋginaig mbal ta maŋ lato Yohanus kusnanaig: ²⁵Ne Kristus ko Elia ko tuan taŋgo suŋgo ande kuga ɲgate ta ndaŋam saka ne taŋgo pino kule pisneningit ɲginaig le ²⁶nu ndek saniŋgina: Ye kulembi taŋgo pino kule pisneninget. Ande nu tane ɲgamukŋge pro minit ta tane nu gilai minig. ²⁷Nu ye ɲgumnemŋge prowamŋgat ta nu ye liyate. Ye taŋgo mayenu

kuga. Ye nu tugumnge loka nu tuku kupe ngaro tuku muli kukliwam tuku wam njai ta mata nu mbolnge kam kumuŋ kuga ngina.

²⁸Betani tumbraŋ Yordan kule make simnge Yohanus nu nane kule pisneniŋmba minna le wam ta mayok kina.

Kuate tuku Sipsip Fat

²⁹Mafena le Yesus nu Yohanus tugum ilmba minna le nu kaŋgermba sakina: Ai si. Kuate tuku Sipsip Fat ilit si. Nu kilke mbol mbal ŋakmba tuku une saukate. ³⁰Ande ye ngumnemnge prowamngat nga buk satinŋen tango ta not. Ye nda minen le nu minmba minna. Ta tuku nu ye liyumba mbolnge minit nga satinŋen. ³¹Ye mata nu gilai minen ta tane Israel mbal nu kila palmbim tuku ye pro kule pisne piro biyumba minet ngina.

³²⁻³³Kile Yohanus nu nane saningina: Ye mata Kristus gilai minen ta Kuatenge ye kule pisne piro biyam tuku kukulyina nunge ye wam paguyumba sakina: Tukul Guwa ndeka tango ande mbolnge minwa le ne kaŋgeramngat ta not. Nunge tane Tukul Guwambi tane tuku ngamunggal kule pisne tanaŋ tinaŋngat nga sayina. Tukul Guwa nu samba mbolnge gami tanaŋ ndeka tango te mbolnge minna le kaŋgeren. ³⁴Ye wam ta kaŋgermba tango te nu Kuate tuku Kiŋo ye katesemba kile nu tuku saka minet ngina.

Yesus nu tango afu madiniŋgina

³⁵Mafena le Yohanus nu nuŋe dubiwanu tango armba ndoŋ tin minnaig le Yesus nu kumba minna le ³⁶kaŋgermba sanikina: Ai si. Kuate tuku Sipsip Fat kinit nosin ngina. ³⁷Tanaŋa sakina le nu dubinaik tango ar ta pasa ta ismba Yesus dubimba kinaik le ³⁸nu mbilka kaŋgerka nale kusnanikina: Tale ndaŋam ilik ngina le nale nu sanaik: Rabi, ne wande ndaŋ mbolnge minit nginaik. (Rabi pasa ta tugunu Tum Tanaŋo). ³⁹Kile nu ndek nale sanikina: Tale ilmba kaŋgerap ngina le nale nu ndoŋ kumba ka nu wande minna ta kaŋgerinaik. Furiram ki kanum 4 mbolnge nale ka nu ndoŋ minnaik le ka furirna.

⁴⁰Nale Yohanus tuku pasa ismba Yesus dubinaik tango ar ta ande nyunu Andreus nu Simon Petrus tuku aba nuŋe. ⁴¹Nu pitik ndo mambo nuŋe sota te-silika sana: Sile Mesias^a kaŋgerik nga sana. (Mesias nyu ande Kristus). ⁴²Andreus nu mambo nuŋe mindemba Yesus tugum kina le nu kaŋgermba sana: Ne Yohanus tuku kiŋo Simon. Ne nyu kitek Sefas ngina. (Nyu ta tugunu Ndambe. Nane Grik pasambi Petrus ngade).

Yesus nu Filipus nale Nataniel wikina

⁴³Mafena le Yesus nu Galilea ma mbol kambim saka Filipus te-silika sana: Ne ye dubiya ngina. ⁴⁴Filipus nu Betsaidanu. Andreus nale Petrus ndoŋ nane tumbraŋ tuma.

^a 1.41 Mesias nyu ta tugunu: Kuatenge madina tango

⁴⁵Kile Filipus nu tanjo ande nyunu Nataniel sota te-silika sana: Moses tuan tanjo njakmba ande tuku kuyarnaig ta sine nu kanjergig. Nu Nasaretnu tanjo Yesus. Nu Yosef tuku kiyo ngina le ⁴⁶Nataniel nu sakina: i ... Nasaretnge tanjo sunjo ande prowam kumuŋ kuga ngina le nu lafumba sana: Ne ye ndoŋ ilmba ka kanjera ngina.

⁴⁷Nale kumba minnaik le Yesus nu Nataniel kanjermba sakina: Ai si. Israel tanjo tugusek nu yabri manau kugatok ngina le ⁴⁸nu pasa ta ismba Yesus sana: Ne ndanmba ye tuku wamdus kila palet ngina le nu ndek sana: Ne Filipusnge wi ndakat le ne fik ail kumnem tanje minat le ye ne kanjernit nga sana. ⁴⁹Tanjakina le Nataniel nu ndek sana: Rabi, ne siŋka Kuate tuku Kiyo. Ne Israel tuku Gabat Sunjo ngina le ⁵⁰nu sana: Ne fik ail kumnemnge minat le kanjernit ngit ta tuku ne ye tuku son ngate e? Ne wam kitek sugokanu wam te limba kanjerkamngat ngina sulumba ⁵¹sakina: Ye siŋka sanamngit. Ijgumneŋga samba talkuwa le Kuate tuku eŋel kame ye Ndindo Katesek Tanjo tugum ndeka mbumba kumba minwaig le ne kanjernunŋat ngina.

Kana tumbranŋ pino tam tuku pagunaig

2 ¹Mara armba kuganaig le Galilea ma tugu Kana tumbranŋge tanjo ande pino tam tuku pagumba nye sunjo prona. Yesus ina nuŋe mata nane ndoŋ tanje minna. ²Nane pasa pilnaig le Yesus nuŋe dubiwanu mbal ndoŋ mata ka tanje minnaig.

³Nane isukusmba kumba grep kule kuganaig le Yesus ina nuŋe nu sana: Nane grep kule kugawaig ngina le ⁴nu sana: Ina, ndanam ne ta tuku sayate. Ye tuku ait kile ngina. ⁵Tanjakina le ina nuŋe nu kumba ka piro mbal saniŋgina: Nu wam ande kam tuku satinŋuwa kande nu tuku pasa kumuwap nga saniŋgina.

⁶Wande ta mbolŋge kule lingam tuku waim sugo ⁶minnaig. Waim ta tuku ndindo 100 lita tanjan. Zu mbal tuku manau waim ta kule kutumba kupe wai minyanŋam tuku. ⁷Kile Yesus nu piro mbal saniŋgina: Waim njakmba te kule linŋe likap ngina le nane kule linginaig. ⁸Tanjaiga le nu ndek saniŋgina: Kule afu murko sinamnge tolmba ka pagu kulatkanu tanjo tape ngina le nane tanjanaig. ⁹Kule grep kule kuilkina ta pagu kulatkanu tanjo fudinmba tumba nyina. Aniŋge grep kule prona ta nu gilai. Piro mbal kule tolnaig nanenŋe ndo kila. Nu gilai minmba nu tanjo nu pino tam tuku wika sana: ¹⁰Siŋgine manau ta sine ambonŋa grep kule kikoŋnu tanjo niŋmba ka nane njakmba nye kumude le ngumneŋga grep kule kaglinu suk ta niŋgeg le nyade. Ne manau mbilmba kile ndo grep kule kikoŋ nayo siŋgit le nyeg ngina.

¹¹Yesus nu Galilea ma tugu Kana tumbranŋge wam tambi tugu pilmba nuŋe sanŋri te-mayokna. Tanjana le nuŋe dubinaig mbal nu siŋka Kuatenŋe madina tanjo ta son nginaig.

¹²Ait ta kugana le Yesus nuŋe ina maib kat nuŋe kilmba nuŋe dubiwanu mbal ndoŋ ndek kinaig ka Kaperneum tumbraŋŋe ait afu tanŋe minnaig.

Yesus nu Yerusalem kusem wande suŋgo wakeina
(*Mateus 21.12-13; Markus 11.15-17; Lukas 19.45-46*)

¹³Zu mbal tuku pagumba nye suŋgo nyunu Pasowa patukina le Yesus nu mbumba Yerusalem kina ka ¹⁴tanŋe kusem wande suŋgo sinam kumba kawaŋ tanŋe afu makau sipsip umaŋ kurinum piyaniŋgam tuku patike lika afu ndametiŋ muŋgu walka minnaig le kaŋgerkina. ¹⁵Nu kaŋgerka muli kilmba pirka rabeŋ wakeimba tumba nane ŋakmba makau sipsip turmba kogroŋka pitaikina sulumba ndametiŋ muŋgu walka minnaig mbal nane tuku ndametiŋ bareŋniŋmba nane tuku mbain kilepanke likina.

¹⁶Taŋamba nu umaŋ kurinum piyawam tuku patikinaig mbal saniŋgina: Agaŋ ndende te kilmba kape. Mam tuku wande te tane mbilmba piya ma taŋaŋ nda palpe ŋgina. ¹⁷Taŋakina le nuŋe dubinaig mbal wam ta kaŋgermba kuyar pasa ande idusnaig ta teŋenmba.

Ye ne tuku tukul wande minam tuku ŋgamuŋgal kunde-kundete
ŋgate. *Mune 69.9*

¹⁸Kile Zu mbal ta nane Yesus sanaig: Ne sine pitaikat ta maŋau kitek saŋgrinu ka le sine ne nyu ŋak ŋgube ŋginaig le ¹⁹nu ndek saniŋgina: Tane kusem wande suŋgo te sambriwe suluwap le mara keŋmba mbolŋge ye maŋ te-tiwamŋgit ŋgina. ²⁰Taŋakina le Zu mbal nane ndek pirerek purka sakinaig: i ... Nane kusem wande te yar 46 pirokinaig. Yoi. Ne mara keŋmba te-tiwam sakate e ŋginaig.

²¹Yesus nu kusem wande tuku sakina ta nuŋe ŋgarosu tuku yaba pasa tumba taŋamba sakina. ²²Ŋgumneŋga Yesus nu kumna sulumba maŋ tiŋgina le nuŋe dubiwanu mbal nuŋe pasa ta maŋ idusnaig. Idusmba nuŋe pasa kuyar pasa ta turmba son ŋginaig.

²³Pasowa ait mbolŋge Yesus nu Yerusalemŋge wam kitek saŋgrinu ke likina le nane gudomma nu tuku son ŋginaig ta ²⁴nu nane tuku nzali dubi ndana. Nu nane ŋakmba tuku wamdus kila. ²⁵Andeŋge nu ande tuku sa ndana le nu ŋakmba ta kila minna.

Nikodemus nu Yesus ndoŋ pasatinaik

3 ¹Farisi tanŋo ande nu Zu mbal tuku gabat tanŋo minna ta nyunu Nikodemus. ²Nu furir Yesus tugum promba nu sana: Tum Tanŋo, Kuate nu ne ndoŋ minit le ne taŋamba wam kitek saŋgrinu ke likate. Nu ne ndoŋ nda minwa ta ne taŋamba ke likam kumuŋ kuga. Ta tuku sine kila. Kuate nu ne kukulnina le pro sine tumsiŋmba minit ŋgina. ³Taŋakina le Yesus ndek nu sana: Ye siŋka ne sanamŋgit. Tane kiŋo dabro

kitek tanjaj manj mayok nda kape ta tane Kuate kulatkate ma sinam kine nda ngina le ⁴nu ndek sana: i ... Ndanmba tanjo buk sunjokina ta ina nuņenge manj te-palmbimngat. Nu luka ina nuņe tuku funjul sinam kuwa le manj te-palmbim kumuņ kuga ngina le ⁵Yesus nu manj sana: Ande nu kule le Tukul Guwanje kitek te-pile ndakuwaik ta nu Kuate kulatkate ma sinam kine nda. ⁶Ande nu tanjonje te-pilit ta nu njarosu ndo. Ande nu Tukul Guwanje te-pilit ta nu Tukul Guwa njak minmba samba mbolok tanjo mayok kinit. ⁷Tane kiņo dabro kitek manj mayok kambim tuku sanit ta tuku wamdus sulu ndawa. ⁸Bubre nuņe nzali dubimba prote le tane fudunu isig. Nu aninje tinja ka aninje kugate ta tane tugunu katese ndade. Tanjamba ndo Tukul Guwanje ande kitek te-pilit ta tane tugunu mata katese ndade ngina.

⁹Nikodemus manj lato Yesus sana: Ne manjau sakate ta ndanjanmba mayok kinit ngina le ¹⁰nu ndek sana: Ne Israel mbal tuku tum tanjo ande ta ne ndanam tugunu katese ndate? ¹¹Ye sinja pasa sanamngit. Sine wam afu kila mineg ta kile-mayokkeg. Wam afu ammbi kanjerkigenj ta satinjeg le tane sine tuku pasa ta pitaide. ¹²Ye kilke mbolok wam saket ta tane son ngam fugude. Samba mbolok tuku wam saki ta tane sinja son ngam kumuņ kuga. ¹³Ande nu samba mbol kine ndakate. Ye Ndindo Katesek Tanjo ndo samba tumbranje minen sulumba ndeken.

¹⁴Moses nu ma baknu mbolnje mbenj kanu ail mbolnje pilmba te-dunjingina tanjamba ndo nane ye Ndindo Katesek Tanjo ail mbolnje pilmba te-dunjamngai. ¹⁵Ye te-dunjuwaig le ande nu ye kumuņ nja son njuwa ta nu abo tugu tumba minmba minamngat ngina.

¹⁶Kuate nu kilke mbol mbal njakmba tuku kume purmba nuņe Kiņo nuņe ndindo ninjingina. Ima nu Kiņo nuņe kumuņ nja son nigate ta nu ngisi ndaka abo njak minmba minamngat. ¹⁷Ta ndanam? Kuate nu Kiņo nuņe kukulna le kilke te mbol prona ta une tuku pa ningam tuku pro ndana. Nu tanjo pino njakmba tuku muskil kile-tidingam tuku prona. ¹⁸Ima nu tuku kume tuku sanjri tomba tinjuwa ta Kuatenje nuņe une tuku pa tuwe nda. Ima nu Kuate tuku Kiņo ndindo tuku son nda njuwa ta nu nuņe une tuku pa tam tuku minit. ¹⁹Tanjo afu nane nanjine une tuku pa tam tuku minig ta tugunu tejenmba. Bulu tugusek nu kilke te mbol prona le tanjo nane wam njaigonu kade tukunu nane bulu ta mbulmba ma make nzaliningit. ²⁰Tanjo nu uneka minit ta bulu tanje nu wam kate ta kile-mayokkikat nja nu bulu kua ka maskenje minit. ²¹Tanjo nu manjau tugusek mbolnje minit ta nu Kuate tuku nzali dubimba manjau kate ta te-mayokam tuku bulu tugum prote nja Nikodemus sana.

Yohanus nu Yesus tuku sakina

²²Kile Yesus nu nuņe dubinaig mbal ndonj tinja Yudea ma tugu mbol kinaig ka tanje minmba nu tanjo pino kule pisnenjingina.

23-24 Yohanus nu muli wandekŋge mine ndaka minmba nu Enon tumbranŋge minna. Enon tumbran nu Selim tumbran patukŋge. Tanŋe kule gudommmba minnaig tukunu tanŋo pino nane Yohanus tugum pronaig le nu nane mata kule pisenenŋgina.

25 Ait ande Yohanus dubinaig tuku tanŋo nane Zu tanŋo ande ndoŋ kule pisne maŋau tuku kualeyauka minnaig. Nane Yohanus tugum promba nu sanaig: 26 Tum Tanŋo, ne Yordan kule simŋge tanŋo ande ne ndoŋ minna le ne nu tuku maŋau te-mayokmba sakina ta kile nu tenŋe kule pisenenŋgit. Nane ŋakmba nu tugum kumba minig ŋga sanaig le 27 nu ndek sanenŋgina: Kuate samba mbolŋge minit nu tanŋo sanŋri tuwit le pirokate. 28 Ye o buk tane satenŋen le isnaig. Kuatenŋge madina tanŋo ye nu kuga. Ye nu tuku ndin wakeiwam tuku ambonŋa Kuatenŋge kukulyina. 29 Tanŋo ande nuŋe pino ndinok imanŋe tate? Nuŋe tanŋo nuŋenŋe tate. Tanŋo ta nu gare ŋak minit le tanŋo gulab nuŋe nu gare pasa ta ismba nu mata gare-garekate. Ye mata taŋaŋ. Nane nu tugum kumba minig le ye kanŋermba gare suŋgo tet. 30 Kile ye tuku nyu ibeŋ ka kugawa le nu tuku nyu suŋgoka ka mbol kuwa ŋgina.

31 Ande mbol ambenŋge ndekina ta nu sine ŋakmba lisenmba nu mbolŋge minit. Sine kilke te mbolŋge proŋeŋ ta sine kilke mbolok tanŋo ndo. Sine kilke mbolok wam ndo sakeg. Ande nu samba mbolŋge ndekina ta sine ŋakmba lisenmba nu mbolŋge minit. 32 Nu wam kanŋerka isna ta kumumbi sakate le ŋakmba nu tuku pasa pitaide. 33 Ande nu tuku pasa son ŋgate ta nu maŋau tambi nu Kuate tuku pasa mata son ŋgate. 34 Kuatenŋge kukulna tanŋo ta nu Tukul Guwa ŋaknu tuwit tukunu Kuate sakate taŋamba nu mata sakate. 35 Mam Kuate nu Kiŋo nuŋe tuku kume purte sulumba nu agaŋ ndende ŋakmba nu tuku wai mbolŋge patikina. 36 Ande nu Kuate tuku Kiŋo nu kumuŋ ŋga son ŋguwa ta nu abo tugu ŋak minmba minamŋgat. Ande nu Kuate tuku Kiŋo tuku miŋge pitaiwa ta nu abo tugu te nda. Kuate tuku gubra nu mbolŋge minmba minamŋgat ŋga sakina.

Yesus nu Samaria pino ndoŋ pasatina

4 1 Yesus nu Yohanus limba tanŋo pino gudommmba kule pisenenŋgina le nane nu dubinaig ta Farisi mbal kila minig ŋga nu Yudea ma tugu kusrena. 2 Yesus nu nuŋe miroŋ tanŋo pino kule pisne ndanenŋgina. Nuŋe dubinaig tanŋo tanŋe nane kule pisenenŋginaig. 3 Nu Yudea kusremba maŋ Galilea kambim saka kina. 4 Ndin ta Samaria ma tugu ŋgamuk ŋgamuk kina.

5 Nane ndin dubimba kumba Samaria tuku tumbran ande Sikar pronaig. Sikar tumbran ta kilke ande Yakobŋge o buk kiŋo nuŋe Yosef tuna ta patukŋge minna. 6 Ma ta mbolŋge kule burok Yakobŋge wakeina tuku minna. Ki kanum 12 taŋaŋ Yesus nu lika ma ma matuk ka nu ka kule burok ta tugumŋge minyokina.

7-8 Nuŋe dubinaig tanjo nane buk nyamagan piyawam tumbran kinaig le Yesus nuŋe ndo tanje minna. Tanamba minna le Samarianu pino ande kule kunyam ndekina le nu ndek pino ta sana: Kule kunymba sa le nyi ŋgina le 9 nu ndek sana: Ndanam saka ne Zu tanjo ye Samaria pino kule yabanyate ŋgina. (Zu mbal Samaria ndoŋ ulendika waim ndindombi kule nye ndakade tuku).

10 Yesus nu lafumba sana: Kuate nu agan mayenu tanjo niŋgit ta ne gilai. Ye ne kule yabanit ta ne ye mata gilai. Ne ye kila kande yabanyate le ne abo ŋak minmba minam tuku kule tinet kande ŋga sana le 11 pino ta nu sana: Sunjo, burok te kule o sinam nziŋge minit. Ne kunyam tuku murko kuga. Ne aniŋge kule abo ŋak tumba samŋat. 12 Sine tuku mbuŋ sunjo Jakob nu kule burok te sarkina. Nu nuŋe kiŋo kame aganmor turmba kule te nyumba minnaig. Ne nu limba kule kise sam sakate e ŋgina le 13 nu lafumba sana: Ima nu kule milka te nyuwa ta nu man kule parawamŋat. 14 Ima nu ye kule tuwi le nyuwa ta nu man kule parawanda. Kule ta nu tuku ŋgamuŋgal sinamŋe bulbulmba prote tanjan minwa le nu abo tugu tumba minmba minamŋat ŋgina.

15 Tanakina le nu ndek Yesus sana: Sunjo, kule ta ye sa le nyi sulumba ye man kule paraye nda. Ye man kulenu lulu ndaki ŋgina le 16 nu pino ta sana: Ne kumba ka tanjo nanje tumba prowa ŋgina le 17 nu ndek sakina: Ye tanjo kugatok ŋgina le nu sana: Ne tanjo kugatok ŋgate ta sinja sakate. 18 Ne buk tanjo wai inum sulumba kilmba kusreke likina. Tanjo ne ŋak minit ta ne tuku kuga. Ne ake gulabte. Ne tanjo kugatok ŋga sakat ta ne yabri ndakat ŋgina.

19 Nu pasa ta ismba sana: Sunjo, ye kile katesewet. Ne tuan tanjo ande. 20 Ye ne tuku kusna ŋak. Sine Samaria sine tuku wa mbuŋ kame tabe te mbolŋge Kuate tuku nyu te-duŋga nu mbariŋanu. Tane Zu mbal Yerusalemŋe ndo Kuate tuku mbariŋam tuku ma minit ŋga sakade ŋgina le 21 nu ndek sana: Ye pasa sanamŋgit te ne ise mayewa. Ait ande prowamŋat ta tane tabe te mbolŋge ko Yerusalemŋe Kuate mbariŋe nda. Manau kitekmbi Kuate mbariŋamŋgaig. 22 Tane Samaria mbal Kuate fudiŋmba kila pilmba nu mbariŋde. Sine Zu mbal nu kila minmba mbariŋeg. Nu sine ŋgamukŋge ande tanjo pino tuku muskil kile-tidiŋgam tuku te-mayokamŋat. 23 Mine minemba manau kise prowamŋat. Kile buk tugu pilit. Ima nu sinja Mam Kuate mbariŋam idusmba kande Tukul Guwambi tugusemba Mam mbariŋwa. Mam nu tanjo kame tanjan nu mbariŋam tuku sota minit. 24 Kuate nu Guwa tukunu ima nu Kuate mbariŋam idusmba kande nu Tukul Guwambi tugusemba nu mbariŋwa ŋgina.

25 Kile pino ta nu sana: Mesias nyunu ande Kristus nu prowamŋat ta ye kila. Nu promba wam ŋakmba tumsinŋamŋat ŋgina le 26 nu ndek sana: Ye kile ne ndoŋ pasatek te ye nuŋge ŋgina.

²⁷Nu tanjamba saka minna le nuje dubiwanu tanjo nane luka pro nu pino ta ndon pasata minna le kanjermba piriri njayonaig. Piriri njayomba ne ame aganj sotate ko ne ndanam nu ndon pasatate nga kusna ndanaig.

²⁸Kile pino ta waim kusremba luka tumbran kina sulumba nane saningina: ²⁹Tango ande ye manau njakmba ke liken ta kile-mayokka sayat. Nu Kristus inde. Tane ilmba ka kanjerap ngina. ³⁰Tanjakina le nane ndek tumbran kusremba nu sota kinaig.

³¹Pino ta ka tumbranngge minna le Yesus dubiwanu tanjo nane nu sanaig: Tum Tango, ne nyamagan tumba nya nga saka minnaig le ³²nu nane saningina: Ye nyamagan ande nyam tuku minit ta tane gilai ngina le ³³nuje dubiwanu mbal nane ndek nangine nangine sakinaig: Andenje nyamagan tawet le nyat inde nginaig.

³⁴Kile Yesus nu nane saningina: Kuatenje ye kukulyina le ye nu tuku nzali dubimba nu tuku piro suluwam tuku ta ye tuku nyamagan. ³⁵Tane tejenmba pasa sakade. Tambun bailkamba kugawa le nyamagan alonu kilam tuku ait prowamngat nga sakade. Ye tane satngamngit. Tane nyam piro si kanjerkap. Nyamagan buk magekinaig. Kilam tuku ait buk kumungat. ³⁶Tango nu alonu kilit nu kile ndo piyanu tate. Nu nyamagan kilit ta nu tanjo pino abo minmba minam tuku kilit. Wam ta tuku nyamagan tumunu ngukate tanjo nyamagan alonu kilit nale arnej gare-garekik. ³⁷Tane tuku yaba pasa ande tejenmba. Andenje nyamagan tumunu ngukate le andenje nyamagan alonu kilit nga sakade. Yaba pasa ta son. ³⁸Tane piroka nyamagan ngu ndakinaig. Alonu kilam tuku ye kukulngit. Afu piro karenkinaig le tane alonu kilig nga saningina.

³⁹Pino ta nu Sikar tumbran mbal sanjmba sakina: Tanjo ta ye manau ke liken ta njakmba kile-mayokka sayat ngina. Tanjakina le Samaria tumbran takok mbal gudommba Yesus tuku son nginaig. ⁴⁰Nane kumba Yesus tugumnge nu nane ndon minam tuku ngailkinaig le nu ait armba nane ndon minna. ⁴¹Afu gudommba nu tuku pasa ismba nu tuku son nga ⁴²nane ndek pino ta sanaig: Sine ambonga nenje sakina le ismba son ngigen. Kile singine miroj nu tuku pasa ismba nu Kristus Kuatenje madina tanjo ta kila pileg. Nu kilke mbol mbal muskil kile-tidenge ningam tuku tanjo nga sakinaig.

Yesus nu gabat tanjo ande tuku kinjo wakeina

⁴³⁻⁴⁴Yesus nu o buk sakina: Tuan tanjo ande nuje tumbran tuguk mbal nane nu talade ngina. Ta tuku mara armba kuganaig le nu Yudea ma tugu kusremba Galilea kambim saka kina.

⁴⁵O buk Yesus nu pagumba nye sunjo ait mbolnge Yerusalemnge wam kitek sanjrinu afu ke likina le Galilea mbal pagumba nye ta tuku pronaig ta nane kanjerkinaig. Ta tuku kile nu Galilea prona le nane gare-gareka nu nane ndon minam tuku sanaig.

⁴⁶Nu Galilea ma tugu promba maŋ Kana tumbraŋ kina. Nu buk tanŋe kule mbilna le grep kule prona tuku. Ka tanŋe minna le Kaperneumŋge gabat tanŋo ande kiŋo nuŋe guaze suŋgo tina. ⁴⁷Nu tawo ndo minna le mam nuŋe Yesus nu Galilea prona pasa ta ismba nu tugum kumba kiŋo nuŋe wakeiwa ŋga sarsarimba minna le ⁴⁸nu ndek sana: Tane wam kitek saŋgrinu pirerek purkam tuku kaŋgermba ndo ye son ŋgade ŋgina. ⁴⁹Taŋakina le gabat tanŋo ta nu Yesus sana: O Suŋgo, ne pitik ndeka. Ye tuku kiŋo kumikat ŋgina le ⁵⁰nu ndek tanŋo ta sana: Ne ndek kaye. Kiŋo naŋe kume nda ŋgina le nu Yesus tuku pasa ismba son ŋga ndek kina.

⁵¹Nu ndek kina ka ndinŋe nuŋe piro tanŋo afu mbumba nu kaŋgermba sanaig: Kiŋo naŋe nu mayekina ŋga sanaig le ⁵²nu ndek nane kusnaniŋgina: Ki ait ndaŋ mbolŋge nu mayekina ŋga kusnaniŋgina le nane nu sanaig: Kubele ki mbilna le ŋgarosu pa tiŋgina ta mukuna ŋginaig. ⁵³Taŋakinaig le mam nuŋe nu pasa ta ismba Yesus nu kiŋo naŋe kume nda ŋgina ait ta mbolŋge ndo kiŋo nuŋe mayekina ta katesena. Taŋamba tanŋo ta nuŋe wande tuma mbal ŋakmba Yesus tuku son ŋginaig.

⁵⁴Yesus nu Yudea ma tugu kusremba pro Galileanŋge minna ta nu wam kitek saŋgrinu tambi nu ke arna.

Yesus nu Betesda kule tugumŋge tanŋo wakeina

5 ¹Kile Zu mbal tuku pagumba nye suŋgo ait ande prona le Yesus nu mbumba Yerusalem kina. ²Tumbraŋ suŋgo mbol tanŋe sipsip tuku malaŋga patumba kule kualin fudiŋndo ande minna. Kule ta Hibru pasambi nyunu Betesda. Kule makembiŋge baibai wai inum sulumba minnaig. ³Baibai ta sinamŋge guaze mbal gudommaba afu am tukulok afu kupe ŋaigonu afu ŋgarosu milmailkanu taŋamba kinye ŋak mine likinaig. [Mine lika kule galmuŋwa ŋga tairŋga minnaig. ⁴Suŋgo tuku eŋel ande ait afu nu kule mbolŋge ndekanu le kule galmuŋanu le ima nu ambonŋa kambinu ta nu mayekanu.]

⁵Tanŋo ande yar 38 guaze ŋak nu tanŋe minna. ⁶Yesus nu kaŋgermba nu ait kuennu taŋamba minna ta kila pilmba ndek nu kusnana: Ne mayekam iduste ŋga kusnana le ⁷guaze tanŋo ta nu sana: O Suŋgo, kule galmuŋte le ande nu ye tumba kule mbol palmbim tuku mine ndakate. Ye yiŋe miroŋ kule mbol kambim tuku tumet le ande nu ye liyumba kule mbol kinit ŋgina.

⁸Taŋakina le Yesus ndek nu sana: Ne tiŋga naŋe nzaŋnzaŋ kuramba kaye ŋgina le ⁹nu pitik ndo mayeka tiŋga nuŋe nzaŋnzaŋ kuramba lika kina.

¹⁰Ait ta kusem ait tukunu Zu gabat afu tanŋo ta kaŋgermba kusnanaig: Ndaŋam saka ne tukul lukamba naŋe nzaŋnzaŋ tumba lika kinit ŋga sanaig le ¹¹nu nane saniŋgina: Ande nu ye wakeiyat ta nuŋge naŋe nzaŋnzaŋ kuramba kaye ŋga sayat le taŋawet ŋgina.

¹²Tañamba saniŋgina le nane ndek nu kusnanaig: Imaŋge ne tañamba sanat ŋginaig. ¹³Ma ta mbolŋge taŋgo pino gudommaba minnaig le Yesus nu buk kina tukunu mayekina taŋgo nu ima nu wakeina ta lislisimba katese ndana.

¹⁴Mine minemba Yesus nu kusem wande suŋgo sinamŋge taŋgo ta kaŋgermaba sana: Ata. Kile ne maye minit. Naŋe une maŋau ŋakmaba kusreka. Kuga ta piti ande ne mbol prowikat ŋgina. ¹⁵Tañakina le taŋgo ta kumba ka Zu mbal saniŋgina: Taŋgo nu ye wakeiyat ta Yesusŋge ŋgina.

¹⁶Yesus nu kusem mbolŋge nu wakeina tukunu Zu mbal nane pro nu piti sermba minnaig le ¹⁷nu lafumba nane saniŋgina: Yiŋe Mam ndinok nu piroka minit. Ye mata piroka minet ŋgina. ¹⁸Tañakina le Zu mbal nane pasa ta ismba sakinaig: A ... nu ambonŋga kusem lukawat. Kile nu lato mbarmba Kuate nu yiŋe Mam ndinok ŋgat ta nu Kuate ndoŋ kumu kumu minanu taŋaŋ ŋgate ŋginaig. Taŋaka nane maŋ gubra tumba nu siŋka balewam tuku pasa saŋgri pilenaig.

Yesus nu nuŋe miroŋ tuku Zu mbal saniŋgina

¹⁹Kile Yesus nu nane saniŋgina: Ye siŋka satinŋamŋgit. Ye Kuate tuku Kiŋo yiŋe wamdusmbi piro afu kam kumuŋ kuga. Mam nu piro ke likate le kaŋgerket ta ndo ke liket. ²⁰Nu ye nuŋe Kiŋo tuku kume purte sulumba wam ŋakmaba ke likate ta ye tumyate. Ye wam ke liket te ŋgumnenŋa ta liniŋmaba wam kitek saŋgrinu tumyuwa le tane kaŋgerka pirerek purkamŋgaig. ²¹Mam nu kumanu mbal abo niŋmaba kile-tidinŋate tañamba ndo ye nu tuku Kiŋo yiŋe nzali dubimba kumanu mbal afu abo niŋget.

²²Mam nu taŋgo tuku maŋau pileniŋmaba lafunu niŋgam tuku piro ta ke ndakate. Piro ta ye wai mbolŋge pilna. ²³Nane Mam tuku nyu te-duŋgade tañamba ye tuku nyu te-duŋguwaig ŋga Mam nu piro ta ye sina. Ima nu ye tuku nyu te-du ndaŋgate ta nu Mam ye kukulyina nu tuku nyu mata te-du ndaŋgate. ²⁴Ye siŋka satinŋamŋgit. Ima nu ye tuku pasa ismba Mam ye kukulyina nu tuku son ŋgate ta nu abo tugu minmaba minam tuku ŋak minit. Nu une tuku pa lafunu te nda. Nu ŋgisikam tuku wam kusremba abo minmaba minam tuku ŋak minit.

²⁵Ye siŋka satinŋamŋgit. Mine minemba ye Kuate tuku Kiŋo kumanu mbal yalpe ŋgi le nane ŋgamukŋge ye tuku wi isig mbal tiŋga abo ŋak minmaba minamŋgaig. ²⁶Mam nu abo maŋau miro. Ye nu tuku Kiŋo saŋgri sina le ye mata abo maŋau miro. ²⁷Kuate nu taŋgo tuku maŋau pileŋga lafunu niŋgam tuku ye Ndindo Katesek Taŋgo nyu sina. ²⁸Tane pasa te tuku wamdus te-sulu ndawap. Ait ande prowa le nane mindesiŋ patikade ma sinamŋge minig mbal nane ye tuku wi ismba ²⁹tiŋga mayok kaŋgaig. Nane afu maŋau magenu ke likinaig ta nane abo minmaba minam tuku tiŋgamŋgaig. Afu maŋau ŋaigonu ke likinaig ta nane pasa mbol kambim tuku tiŋgamŋgaig.

³⁰Ye yiŋe wamdusmbi wam ande kam kumuŋ kuga. Ye Mam tuku nzali dubimba taŋgo pileniŋget. Ye yiŋe nzali dubiwam tuku idus ndawet. Nu ye kukulyina ta ye nu tuku nzali ndo dubiwam iduset. Ta tuku ye taŋgo kumumbi pileniŋget. ³¹Ye yiŋe miroŋ tuku saket ta tane son ŋgam kumuŋ kuga. ³²Kuate nu ye tuku saka minit ta son pasa. Nu tuku pasa ta ye kila. ³³Tane taŋgo afu kukulniŋginaig le pro Yohanus kusnanaig le nu mata son pasa ye tuku sakina. ³⁴Taŋamba sakina ta nu taŋgo ndo. Ye nu tuku pasa suŋgomba idus ndawet. Ye tane tuku wamdus kilmba muskil kile-tidiŋge tiŋgam tuku idusmba Yohanus tuku pasa satiŋget. ³⁵Nu sati taŋaŋ ndin tumtiŋgina le ait fagnu ndo tane gare ŋak nu ndoŋ minnaig. ³⁶Son. Yohanus nu kumumbi ye tuku sakina ta ye nu tuku pasa suŋgomba idus ndawet. Mam nu piro kam tuku saŋgri sina le piro ke liket taŋge Mam kukulyina ta te-mayokte. Ye ta tuku suŋgomba iduset. ³⁷Tane Mam tuku ŋin tugu ise ndaka nu tuku tumail kaŋger ndade ta nu ye tuku saka minit ta ye tuku piro mbolŋge te-mayokte. ³⁸Tane nu ye kukulyina taŋgo son nda ŋgade tukunu nu tuku pasa tane sinamŋge mine ndakate. ³⁹Tane abo tugu minmba minam tuku tube ŋga tane piro kareŋka kuyar pasa burka minig. Kuyar pasa taŋge ye tuku sakate ta ⁴⁰tane abo tugu tam tuku ye tugum prowam mbulig.

⁴¹Taŋgoŋge ye tuku nyu te-duŋguwaig ŋga ye idus ndawet. ⁴²Tane tuku ŋgamuŋgal ta ye kila. Tane Kuate tuku kume pur ndade. ⁴³Ye Mam tuku nyu ŋak tane tugum prowen ta tane ye pitaiyade. Ande nu nuŋe nyu ŋak tane tugum prowa ta tane nu nzalinu tamŋgaig. ⁴⁴Taŋgine nyu mbol kuwa ŋga taŋgine taŋgine muŋgu nyu kile-mayokkade. Kuatenŋge tane tuku nyu kile-mayokkam tuku idus ndade. Ta tuku tane ye tuku son ŋgam kumuŋ kuga.

⁴⁵Tane ye tuku son nda ŋgade ta yeŋge Mam sawamŋgit ŋga idus ndawap. Kuga. Taŋgo ande tane tala ndamba minig ta nuŋge tane tuku mbar ta te-mayokamŋgat. Taŋgo ta Moses. ⁴⁶Moses nu ye tuku kuyarna. Tane siŋka Moses tuku son ŋgade kande tane ye tuku mata son ŋgade kande. ⁴⁷Tane nu tuku kuyar son nda ŋgade ta ndaŋmba ye tuku pasa ismba son ŋgam kumuŋ ŋga nane saniŋgina.

Yesusŋge taŋgo 5,000 isukusneniŋgina
(*Mateus 14.13-21; Markus 6.30-44; Lukas 9.10-17*)

6 ¹Kile Yesus nu waŋ poŋga Galilea kule kualiŋ sim kina. Kule kualiŋ ta nyunu ande Tiberias.

²Yesus nu nuŋe saŋgri te-mayokmba guaze mbal afu wakeikina le taŋgo pino gudommmba kaŋgernaig tukunu nane nu dubimba kinaig. ³Nu kule kualiŋ sim kumba nuŋe dubiwanu taŋgo ndoŋ tabe ande poŋga ka taŋge minyok minnaig. ⁴(Zu mbal tuku pagumba nye suŋgo Pasowa buk patukina).

⁵Minyok minmba Yesus nu mambilmba tanjo pino gudommba prowe likinaig le kanjerka Filipus kusnana: Sine aninge nyamaganj piyamba tanjo kame nzi niñbe le nyuwaig nga kusnana. ⁶Yesus nu wam kam tuku ta buk idusna ta nu Filipus tagowam tuku kusnana le ⁷nu ndek sana: Yoi. Tanjamba kande soñ 20 kilmba aganj piyamba foñfoñ niñbe le afu kumunje nda ngina.

⁸Nu dubina tanjo ande Simon Petrus tuku aba nuñe Andreus nu ndek sana: ⁹Ai te. Kiño te nu bret wai inum sulumba kualeganj armba kilmba prowat ta tanjo pino gudommba ngamuknje aganj ta nda minanu sukamngat ngina le ¹⁰Yesus nu nane saningina: Kile saningap le minyokuwaig ngina. Tanjakina le nane saninginaig le minyokinaig. Ma ta pibi ñak. Minyokinaig mbal gudommba tanjo ndo 5,000 tananj.

¹¹Kile Yesus nu bret foñfoñ 5 ta kilmba nu Kuate gare pasa tuna sulumba minyokinaig mbal ta walmba ninge likina. Nu kualeganj mata tanjana le nangine nzali dubimba kilmba nyinaig le maroningina. ¹²Maroningina le Yesus nu nuñe dubinaig tanjo saningina: Aganj fetfetit bateñnu ta ngisikubekaig. Kilmba manjurkap ngina le ¹³nane bret bateñnu kilmba sambe 12 ligneninginaig.

¹⁴Tanjo pino nu wam kitek sanjgrinu kina ta kanjermba sakinaig: Tuan tanjo sunjo prowam tuku sakinaig ta noten nginaig. ¹⁵Tanjaka saka nane sanjri tinga Yesus tumba nangine gabat sunjo palmbim tuku bafunaig le nu katesemba tinga nuñe ndo tabe ande poñgina.

Yesus nu kule mbol mbol likina
(*Mateus 14.22-23; Markus 6.45-52*)

¹⁶Furiram nuñe dubiwanu tanjo ndek kule kualij tuku piyal kinaig. ¹⁷Ka piyalnje furirna le Yesus nu nane tugum pro ndana le nane waj poñga Kaperneum kambim saka waj koika fando si kinaig.

¹⁸Nane kumba minnaig le bubre tinga kule mbalo sugo sugo tinginaig. ¹⁹Nane koika ka fando ngamu 6 kilomita tananj tinginaig le Yesus nu kule mbol mbol lika waj tugum ta kumba minna le nane nu kanjermba kuru kuru ñayonaig. ²⁰Tanjanaig le nu nane saningina: Tane kuru kuru ndakap. Te yenje ngina le ²¹nane pasa ta ismba wamdus ibej kinaig le nu waj poñguwa nga sanaig. Nu waj poñgina le kile ndo waj ma kambim bafuna ta mbol pronaig.

Nyamaganj tugusek

²²Mafena le nane kule kualij simnje minnaig mbal nane idusnaig: Kubele waj ndindo minna le nu dubinaig tanjo nanenje ndo waj ta poñga kinaig. Yesus nu nane ndoñ kine ndakina nga idusnaig. ²³Tanjamba idusmba minnaig le Tiberias mbal tuku waj afu Yesus nu Kuate gare pasa samba bret ningina le nyinaig ma ta mbol pro ibej kinaig. ²⁴Ibej kinaig

le nane tanje minnaig mbal Yesus nuje dubiwanu mbal mine ndakinaig le kila pilmba nane ndek wan kame ta porjga Yesus sota Kaperneum kinaig.

²⁵Nane kinaig ka Kaperneumnje Yesus kanjernaig sulumba sanaig: Tum Tango, ne ginu te prowat nga kusnanaig le ²⁶nu nane saniņgina: Ye siņka tane satinjet. Tane nyamagan tinggen le marotingina ta idusmba ye sotade. Ye manau sangrinu ke liken le kanjerkinaig ta tuku tane ye sote ndakade. ²⁷Nyamagan kagagte ta tuku sota piro karen ndakap. Nyamagan njayo ndangate tuku ta sotap. Abo tugu minmba minam tuku nyamagan ta ye Katesek Tango yenje tingamngit. Mam Kuate nu nyamagan tajan tingam tuku ye nyu sina ngina.

²⁸Tanjakina le nane nu sanaig: Sine ame wam ke lika Kuate tuku piro kube nga kusnanaig le ²⁹nu nane saniņgina: Ye Kuatenje kukulyina tango tane ye tuku son ngap. Kuate tuku piro ta not ngina.

³⁰Nane ndek nu sanaig: Ne ame manau ka le sine ne tuku sanjri kanjermba ne tuku son ngube. Ne ame wam kamngat. ³¹O buk sine tuku wa mbut kame nane ma baknu mbolnje minnaig sulumba mana nyumba minnaig. Kuyar pasa nu tejenmba sakate.

Nu aganj samba mbolnje patikina le ndekinaig le nane nyinaig.

Kisim Bek 16.4,15

Kuyar pasa nu tanjakate nginaig le ³²nu nane saniņgina: Ye siņka satinjamngit. Moses nu nyamagan niņgina ta samba mbolok nyamagan tugusek kuga. Yiņe Mam nuje samba mbolok nyamagan tugusek tinjet. ³³Kuate tuku nyamagan tugusek ta samba mbolnje ndeka kilke mbol mbal abo tugu tinjet ngina.

³⁴Tanjakina le nane ndek nu sanaig: Sunjo, nyamagan ta mara mara siņga le nyube nginaig le ³⁵nu nane saniņgina: Abo manau tinjet tuku nyamagan ta ye. Ima nu ye tugum prowa ta nu man gubawe nda. Ima nu ye tuku son nguwa ta nu man kule parawe nda. ³⁶Ye buk satinjet not. Tane ye kanjeryade ta ye tuku son nda ngade. ³⁷Mam nu tango afu yiņe mbal minam tuku madinjingit ta nane ye tugum prode. Ima nu ye tugum prowa ta ye siņka nu pitaiwe nda. ³⁸Ye samba mbolnje ndeken ta yiņe nzali dubiwam tuku pro ndawen. Kuate nu ye kukulyina le ye nu tuku nzali dubiwam tuku prowen. ³⁹Nu tuku nzali ta tejenmba. Nu nane madinjingit le ye tugum prode mbal ndindo ande ngisike nda. Ye kulatka minmba ma ma ait sunjo mbolnje njakmba man kile-tidingamngit. ⁴⁰Mam tuku nzali ta tejenmba. Nane ye nu tuku Kiņo kumuņ nga son ngade mbal njakmba abo tugu njak minmba minamngaig. Ait sunjo mbolnje ye nane man kile-tidingamngit ngina.

⁴¹Yesus nu samba mbolnje nyamagan ndekina ta ye ngina le Zu mbal nane ismba gubra tumba nanjine nanjine sakinaig: ⁴²A ... nu ndanjam saka samba mbolnje ndeken ngate. Sine nu tuku ina mam kila. Nu Yosef

tuku kiyo nu Yesusnge nginaig le ⁴³nu nane saningina: Tane tanjine tanjine gubra pasa sa ndakap. ⁴⁴Ande nuje wamdusmbi ye tugum prowam kumuŋ kuga. Mam nu ye kukulyina nuje afu wamdus niŋguwa le ndo ye tugum prowam kumuŋ. Ait sunjo mbolŋge ye nane kile-tidingamŋgit. ⁴⁵Tuan tanjo kame teŋenmba kuyarnaig: Kuate nu nane ŋakmba tumningamŋgat ŋga kuyarnaig. Ima nu Mam tuku pasa ismba kila pilit ta nu ye tugum prote. ⁴⁶Ande nu Mam kanjer ndate. Ye Kuate tugumŋge ndeken ta ye nu kanjeren. ⁴⁷Ye siŋka satinŋamŋgit. Ima nu ye tuku son ŋgate ta nu abo tugu minmba minam tuku ŋak minit. ⁴⁸Abo maŋau tinŋit tuku nyamagan ta ye. ⁴⁹Sinŋine mbuŋ nane ma baknu mbolŋge mana nyumba minnaig ma ma kume farnaig. ⁵⁰Nyamagan kise samba mbolŋge ndekina ŋga saket ta ande nu nyuwa ta nu kume nda. ⁵¹Nyamagan abo maŋau tinŋit ta samba mbolŋge ndekina ta ye. Ima nu agan ta tumba nyuwa ta nu abo minmba minamŋgat. Nyamagan sakit ta ye tuku ndem. Kilke mbol mbal tane abo ŋak minmba minam tuku ye yiŋe ndem tinŋamŋgit ŋgina.

⁵²Kile Zu mbal nane muŋgu kusnanga sakinaig: Nu ndanmba nuje ndem sinŋuwa le nyamŋgig ŋga saka minnaig le ⁵³nu ndek saningina: Ye siŋka satinŋamŋgit. Ye Ndindo Katesek Tanjo tane ye tuku ndem ndare tumba nye ndakap ta tane abo tugusek kugatok. ⁵⁴Ima nu ye tuku ndem ndare tumba nyate ta nu abo ŋak minmba minam tuku minit. Ait sunjo mbolŋge ye nu maŋ te-tiwamŋgit. ⁵⁵Ye tuku ndem te nyamagan tugusek. Ye tuku ndare te kule tugusek. ⁵⁶Ima nu ye tuku ndem ndare nyate ta nu ye ndoŋ sailkate le ye nu ndoŋ minet. ⁵⁷Mam nu abo minmba minit nuje ye kukulyina. Nu minmba minit tukunu ye nu mbolŋge minmba minet. Tanjamba ndo tanjo ima nu ye tumba nyuwa ta nu ye mbolŋge abo ŋak minmba minamŋgat. ⁵⁸Sinŋine mbuŋ nane agan samba mbolŋge ndekina ta nyumba ma ma kume farnaig. Agan ye saket te tanjamba kuga. Ima nu agan te tumba nyuwa ta nu abo ŋak minmba minamŋgat ŋga saningina.

⁵⁹Yesus nu Kaperneum kusem wande sinamŋge nane pasa tumningmba minmba nu pasa ta kuklimba saningina le ⁶⁰nu dubimba likinaig mbal gudommmba nane pasa ta ismba sakinaig: Pasa te sine tuku wamdus piti sersinŋit. Sine isam mbulŋig ŋginaig.

⁶¹Nane gubra pasa yabu saka minnaig le nu katesemba nane saningina: Ye tuku pasa ta tuku tane wamdus pititinŋit? ⁶²Ye Ndindo Katesek Tanjo ye maŋ luka yiŋe minen tuku ma mbol ambe ka le tane kanjeryumba ye tuku ndanmba idusamŋgaig. ⁶³Ye abo maŋau tugusek sakit ta Tukul Guwanŋe tinŋit. Kilke mbolok tuku aganŋge turtingam kumuŋ kuga. Pasa satinŋit ta Tukul Guwa tugumŋge prode. Pasa ta tane abo tam tuku ndin tumtingit ta tane afu son nda ŋgade ŋgina.

⁶⁴Yesus nu buk tugu mbolŋge ima nu nu tuku son nda ŋginaig ima nu tuku kupet tanjo mayok kanŋat ta nu kila minna tukunu nu tanjakina

sulumba ⁶⁵sakina: Tane afu ye son nda ngade ta tuku ye buk tenjenmba satingit. Mam nu afu wamdus ninguwa le ndo ye tugum prowam kumuŋ ngina.

⁶⁶Nu taŋamba saka minna le nu dubinaig mbal gudommba ndek nu kusremba maŋ nu ndoŋ li ndakinaig. ⁶⁷Taŋanaig le Yesus nu nuŋe dubinaig taŋgo 12 ta kusnaniŋgina: Tane mata taŋamba ye kusreyam idusde e ngina le ⁶⁸Simon Petrus nu ndek lafumba sana: Suŋgo, sine ne kusrenumba ima tugum kab. Ne ndo abo minmba minam tuku ndin sasiŋgam kumuŋ. ⁶⁹Sine ne kila pileg. Ne Kuatenge madinina taŋgo ngina.

⁷⁰Taŋakina le Yesus nu lafumba saniŋgina: Ye tane 12 maditingen ta ande tane ngamukŋge nu bukla ŋayonu ŋak ngina. ⁷¹Yesus nu Yudas Iskariotnu Simon tuku kiŋo ta tuku sakina. Iŋgumneŋga nu Yesus tuku kupet mayok kina.

Yesus maib kat nuŋe nane nu talanaig

7 ¹Kile Yesus nu Galilea ma tugu mbol kine promba lika minna. Yudea mbal nane nu balewam saka minnaig tukunu nu Yudea ma mbol nda kina. ²Nu Galileanŋe minna le Zu mbal nane baibai patika pagumba nyam tuku ait patukina le ³Yesus tuku maib kat nuŋe nu sanaig: Ne tiŋga Yudea ma tugu mbol kaye. Kumba ka taŋge ne tenŋe maŋau kate taŋamba ka le ne dubinade mbal kaŋgerwaig. ⁴Ande nu nuŋe nyu mayok kuwa ŋga iduste ta nu kuirka piro ndakate. Ne maŋau saŋgrinu ke likate ta taŋgo am mbolŋge ka le nane kaŋgerkuwaig nginaig. ⁵Nuŋe maib kat nuŋe mata nu tuku son nda ŋga taŋamba sakinaig.

⁶Kile Yesus nu nane saniŋgina: Mara ŋakmba tane mbumba kambim tuku ait. Ye tuku ait kile. ⁷Kilke mbol mbal nane tane kasur ndatiŋgig. Ye nane tuku maŋau ŋaigonu kile-mayokka saket ta tuku nane ye kasuryade. ⁸Tane tiŋga pagumba nye ta tuku mbumba kape. Ye kine nda. Ye tuku ait kile ngina. ⁹Taŋamba saka nu Galileanŋe minna.

Yesus nu pagumba nye ta mbol kina

¹⁰Maib kat nuŋe pagumba nye ta tuku mbumba kinaig le nu minna ma ma kuirkuirka mbumba kina. ¹¹Pagumba nye ta mbolŋge Zu gabat mbal nane naŋgine naŋgine muŋgu kusnaŋga Yesus sota nu aniŋge minit ŋga saka minnaig.

¹²Maŋgur suŋgo ta sinamŋge afu sisu-sasuka sakinaig: Nu taŋgo mayenu nginaig le nane afu ndek sakinaig: Kuga. Nu taŋgo didik farmba wam ŋaigonu tumniŋgit tuku nginaig. ¹³Nane Zu gabat tuku kuru-kuruka pasa te-mayokmba sa ndakinaig.

¹⁴Pagumba nye ta ait keŋmba kina le Yesus nu kusem wande suŋgo sinam kumba pasa kuklimba tumniŋmba minna. ¹⁵Minna le Zu gabat

afu nu tuku pasa isnaig sulumba nane pirerek purka sakinaig: i ... Nu ndaŋmba kila ta tina. Nu skul suŋgo mbolŋge minyo ndakina ŋga sakinaig. ¹⁶Taŋakinaig le nu ndek lafumba saningina: Pasa tumtinget te yiŋe wamdusmbi kuga. Kuatenge ye kukulyina le ye nu tuku wamdus tane satinget. ¹⁷Ande nu Kuate tuku nzali dubiwam iduste ta ye yiŋe wamdusmbi ko Kuate tuku wamdusmbi pasa tumtinget te nu kila palmbim kumuŋ. ¹⁸Ande nu nuŋe wamdusmbi pasa kuklite ta nu nuŋe nyu mbol kuwa ŋga pasa kuklite. Ande nu nuŋe suŋgo tuku nyu mbol kuwa ŋga pasa kuklite ta nu tugusek. Nu yabri kugatok. ¹⁹Moses nu tukul pasa tiŋgina. Ata. Tane tukul ta dubikade e? Tane ye baleyam tuku ndin sotade ŋga saningina.

²⁰Taŋakina le nane nu lafumba sanaig: A ... ne bukla ŋak ŋginggankate. Ima ne balenam sakate ŋginaig le ²¹nu nane saningina: Ye maŋau ande ken le tane wamdus piti tinaig. ²²Kiŋo tuku ŋgaro pikam tuku maŋau Mosesŋge sine siŋgina. Moses pro ndana le siŋgine mbuŋŋge maŋau ta tugu pilnaig. Moses ait satinŋina ta kusem ait mbolŋge ait kumuŋgate ta tane kusem mbolŋge kiŋo tuku ŋgaro pikig. ²³Tane Moses tuku tukul luka ndawam tuku ŋga kusem ait mbolŋge mata kiŋo tuku ŋgaro pikig. Ndaŋam saka tane ye kusem ait mbolŋge taŋgo ande tuku ŋgarosu wakeiwen le ye tuku gubra pilig. ²⁴Tane ammbi ndo taŋgo pile ndaŋgap. Taŋgo tuku tugu kaŋgermba pileŋgap ŋgina.

²⁵Kile Yerusalem mbal afu sakinaig: Taŋgo balewam sakade ta noten. ²⁶Nu kilimŋge pasa saka minit le gabat kame nu peu ndade? Nu siŋka Kuatenge madina ta gabat mbal kila pilnaig inde ŋginaig le ²⁷nane afu sakinaig: Taŋgo te tuku tumbraŋ tuguk sine kila. Kristus prowa le nu aniŋge prote ta sine gilai minamŋgig ŋga sakinaig.

²⁸Yesus nu ndek kusem wande suŋgo sinamŋge pasa kuklimba sakina: Tane ye tuku tumbraŋ tuguk ye turmba kila ŋga idusde e? Ye yiŋe wamdusmbi pro ndawen. Kuate nu ye kukulyina ta nu tugusek. Tane nu gilai. ²⁹Ye nu tugumŋge prowen tukunu ye nu kila minet. Nuŋge ye kukulyina ŋgina. ³⁰Taŋaka sakina le nane ndek nu biye tiwam tuku ta biye ti ndanaig. Nu kumam tuku ait kile. Nane puram kumuŋ kuga.

³¹Taŋgo pino gudommaba nu tuku son ŋginaig sulumba sakinaig: Ande prowa tuku sakinaig ta not. Taŋgo wam ke likate te liwam kumuŋ kuga. Nu Kristus ŋginaig.

³²Taŋgo pino nane taŋamba sisu-sasuka sakinaig le Farisi mbal isnaig sulumba nane pris gabat mbal ndoŋ kusem wande tuku polis afu kukulniŋginaig le Yesus biye tiwam kinaig le ³³nu ndek sakina: Ye ait fagnu tane ndoŋ mini sulumba ye maŋ luka Kuate nu ye kukulyina ta nu tugum kaŋgit. ³⁴Tane ye sotap ta ye kaŋgerye nda. Ye ka minamŋgit ma ta tane ye tugum prowa kumuŋ kuga ŋgina le ³⁵Zu mbal nane ndek naŋgine naŋgine sakinaig: Nu animbi kuwa le sine nu sota kaŋgere nda. Nu kasomok ma

mbol kumba Zu mbal afu Grik ngamuknge minig nane ndorj minmba Grik mbal pasa kuklimba tumningam sakate e? ³⁶Nu ndanjam tenjenmba sakate: Tane ye sotap ta ye kanjerye nda. Ye ka ma minamngit ta tane ye tugum prowam kumuŋ kuga ngate. Pasa tugunu te ndanmba tuku nginaig.

Kule tugusek

³⁷Pagumba nye ta tukulam tuku ait sungo mbolnge Yesus nu tinnga wi kuenjka sakina: Ima nu kule parawa kande ye tugum promba kule tumba nyuwa. ³⁸Ima nu ye kumuŋ nga ye tuku sanjri tomba tinngate ta Kuate tuku pasa sakate tanjamba kule abo njak nu tuku ngamunggal sinamnge bulbulmba minmba minamngat ngina. ³⁹Yesus nu tanjamba sakina ta nu Tukul Guwa tuku sakina. Nane nu tuku son nginaig mbal Tukul Guwa tam tuku minnaig. Sakina ait mbolnge Yesus nu sanjri kilnja sungo nda tina tukunu Tukul Guwa nu nde ndakina.

⁴⁰Nane pasa ta isnaig sulumba afu sakinaig: Tuan tanjo ande prowam tuku sakinaig ta not nginaig le ⁴¹afu ndek sakinaig: Nu Kuatenge madina tanjo nginaig. Tanjakinaig le nane afu ndek sakinaig: Kuga. Kristus nu Galileangeth prowe nda. ⁴²Nu David tuku ndare mbolnge nu minna tuku ma Betlehemnge prowamngat. Kuate tuku pasa tanjakate nginaig. ⁴³Tanjamba nane wamdus pur yimyam kinaig sulumba ⁴⁴afu nu biye tiwam tuku ta biye ti ndanaig.

Zu gabat mbal nane Yesus talanaig

⁴⁵Polis mbal luka Farisi le pris gabat tugum pronaig le sakinaig: Ndanjam tane nu tumba pro ndawaig nginaig le ⁴⁶polis mbal lafumba sanjnginaig: Nu tuku pasa sanjrinu. Sine tanjan tanjo ande pasa sanjrinu sakina le ise ndakigen nginaig. ⁴⁷Tanjakinaig le Farisi mbal ndek nane sanjnginaig: A ... nu tane yabritingit le tane mata nu tuku son ngaig e? ⁴⁸Sine Farisi ko gabat ande nu tuku son ngate le kanjer ndade tae. ⁴⁹Ake mbal nane nu tuku son ngade ta nane tukul pasa gilai. Nane ma njayo mbol kambim tuku minig nga sakinaig.

⁵⁰Kile nane tuku ande Nikodemus nu o buk furir Yesus tugum prona ta nunge tinnga sakina: ⁵¹Sine singine tukul dubimba tanjo ake pitaiwam kumuŋ kuga. Nu tuku pasa ismba nu tuku manjau kanjermba ndo lafunu tambim kumuŋ ngina le ⁵²nane ndek nu sanaig: Ne mata Galileanu yamban tanjo kande. Ne kuyar pasa bur mayewa sulumba kila pale. Galileangeth tuan tanjo ande prowe nda nga sanaig.

⁵³Tanjamba nane njakmba sili-silimba nanjine wande mbol kine likinaig.

Pino ande unekina le tumba Yesus tugum pronaig

8 ¹Nane njakmba sili-silimba nanjine wande mbol kine likinaig le Yesus nu Olif tabe mbol kina. ²Mafena le maratukuk tinnga nu ndeka

kusem wande sungo sinam kina. Kina le nane gudomma nu tugum pronaig le nu pasa kuklimba tumniŋmba minna.

³Taŋamba minna le Farisi kusem pasa bitekŋganu mbal ndoŋ pino ande taŋgo kuayarna le kaŋgermba nu tumba pro nane ŋgamukŋge te-timba Yesus sanaig: ⁴Tum Taŋgo, pino te taŋgo ande ndoŋ minat le kaŋgergig. ⁵Moses tuku tukul mbolŋge ande taŋawa kande ndamembi balewap ŋga sakate. Ne pino te tuku ndaŋmba iduste ŋga kusnanaig. ⁶Nane nu pasa ande mbarwa le nu tumba pasa mbolŋge palmbim tuku nu tagonaig.

Kile Yesus nu minyoka wai tokmbi kilke mbolŋge kuyarmba minna. ⁷Kuyarmba minna le nane nu kusna-kusnamba minnaig le nu tiŋga sakina: ⁸Ima nu tane ŋgamukŋge mbar kugatok ndeta nunge ambonŋga ndame tumba pino te katwa ŋgina. Taŋaka sakina sulumba nu maŋ minyoka kilke mbolŋge kuyarmba minna.

⁹Nane pasa ta ismba taŋgo mage mage nane kua kinaig le nane afu ŋgumneŋga nduik nduik sili-silinaig. Pino ta nuŋe ndo Yesus tugumŋge tiŋ minna le ¹⁰nu tiŋga nu kusnana: Nane animbi kagig. Ande nu une lafunu tanmbim tuku mine ndakate e ŋga kusnana le ¹¹nu ndek sakina: Sungo, ande mine ndakate ŋgina le nu sana: Ye mata ne une lafunu tanmbim idus ndawet. Ne luka kumba maŋ une ndaka ŋga sana.

Kilke te tuku bulu

¹²Yesus nu maŋ taŋgo pino sanaigina: Ye kilke te tuku bulu. Taŋgo pino kilŋaniŋget. Ande ye dubiyuwa ta nuŋe mine ta bulu ŋak. Nu ma make sinamŋge mine nda ŋgina.

¹³Taŋakina le Farisi mbal nu sanaig: Ne naŋe miroŋ naŋe tugu kuklite ta ne yabri pasa ndo sakate tae ŋginaig le ¹⁴nu ndek nane sanaigina: Ye aniŋge prowen maŋ animbi kaŋgit ta ye kila. Ta tuku ye yiŋe miroŋ tuku sanu kumuŋ. Tane ye aniŋge prowen maŋ animbi kaŋgit ta tane gilai minig. ¹⁵Tane taŋgo tuku wamdusmbi ndo ye pileyade. Ye taŋamba ande pile ndawet. ¹⁶Ye ande pilewam idusmba ta yiŋe wamdusmbi ndo kuga. Kuate nu ye kukulyina ta ye nu ndoŋ wamdus ulendi taŋgo pileniŋgek. Ta tuku ye kumumbi pileniŋgam kumuŋ. ¹⁷Tukul pasa nu sakate: Taŋgo armba nale pasa ndui ta ndo sakade ta son pasa ŋgade. ¹⁸Ye yiŋe Mam nu ye kukulyina nu ndoŋ yiŋe tugu kukliwek ta son pasa ndo ŋgina. ¹⁹Taŋaka sanaigina le nane ndek nu kusnanaig: Ne Mam naŋe aniŋge minit ŋga kusnanaig le nu sakina: Tane ye tuku Mam gilai. Tane ye mata gilai minig. Tane ye kila kande ye tuku Mam mata kila minig kande ŋga sanaigina.

²⁰Yesus nu kusem wande sinam taŋge ndametiŋ patikade ma mbolŋge pasa ta kuklimba minna le afu nu biye tiwam tuku ta biye ti ndanaig. Nu kumam tuku ait kile.

Yesus nu samba tumbraŋ tuku saniŋgina

²¹ Yesus nu maŋ pasa tuturmba saniŋgina: Ye ka le tane ye sotete pisenŋa taŋgine une ta ŋak minmba kumamŋgaig. Ye kaŋgit ma ta tane prowam kumuŋ kuga ŋgina le ²² Zu mbal ndek naŋgine naŋgine sakinaig: Nuŋe ŋgarosu balewamŋgat inde. Ta tuku ye kaŋgit ma ta tane prowam kumuŋ kuga ŋga sakat ŋginaig.

²³ Taŋakinaig le nu nane saniŋgina: Tane ibeŋ tekok mbal. Ye mbol ambekok. Tane kilke tekok. Ye kilke tekok kuga. ²⁴ Ta tuku ye satingit. Tane une ŋak minmba kumamŋgaig. Tane yiŋe mironŋ tuku sakit ta son nda ŋgap ta tane siŋka une ŋak minmba kumamŋgaig ŋgina.

²⁵ Taŋakina le nane ndek nu kusnanaig: Ne ima ŋginaig le nu nane saniŋgina: Ye abo abo yiŋe mironŋ tuku saka minet ta not. ²⁶ Ye tane tuku mbar tuku pasa suŋgomba ŋak minet ta ye sa ndaket. Ande nu ye kukulyina nu tugumŋge pasa ten ta ndo ye satinget. Pasa ta tugusek ŋgina.

²⁷ Nu taŋamba Mam Kuate tuku sakina ta nane katese ndanaig. ²⁸ Ta tuku Yesus maŋ lato nane saniŋgina: Tane ye Ndindo Katesek Taŋgo ye tumba ail kazrai mbolŋge palmbimŋgaig. Ait ta kugawa le o son ta nuŋge ŋgamŋgaig. Ye yiŋe wamduŋmbi pasa afu sa ndaket. Mamŋge tumyina ta ndo saket ta tane katesewamŋgaig. ²⁹ Ande nu kukulyina ye nu tuku nzali ndo dubiwet. Ta tuku nu ye kusre ndayumba ye ndoŋ minmba minit ŋga sakina.

³⁰ Nu taŋamba saka minna le nane gudommmba nu tuku son ŋginaig.

Yesus nu Zu mbal ndoŋ kualeyaukinaig

³¹ Yesus nu Zu mbal afu nu tuku son ŋginaig ta teŋenmba saniŋgina: Tane ye tuku pasa ismba kumumba kap ta tane siŋka ye dubiyanu taŋgo mayok kaŋgaig. ³² Tane pasa tugusek kila palpe le pasa taŋge tane tuku muskil kile-tidiŋge tingamŋgat ŋgina.

³³ Taŋakina le nane ndek sakinaig: Sine Abraham tuku mbuŋ mineg. Sine nane afu kumnemŋge ndalekanu taŋaŋ mine ndakeg. Ne ndaŋam saka sine tuku muskil kile-tidiŋge siŋgam tuku sakate ŋginaig le ³⁴ nu maŋ lato saniŋgina: Ye siŋka satingamŋgit. Ima nu unekate ta nu une maŋau kumnemŋge ndalekanu taŋaŋ minit. ³⁵ Piro taŋgo nu nuŋe suŋgo tuku wandekŋge mara mara mine ndakate. Kiŋo nu mam nuŋe tuku wande mbolŋge mara mara minit. ³⁶ Ata. Ye Kuate tuku Kiŋo ye tane tuku muskil kile-tidiŋgi ta tane muskil kile-tidi mayewamŋgaig. ³⁷ Tane Abraham tuku mbuŋ ŋgade ta ye kila ta tane ye tuku pasa isig ta tane tuku ŋgamuŋgal sinam kine ndakate tukunu tane ye baleyam sakade. ³⁸ Ye yiŋe Mam tugumŋge maŋau kaŋgerke liken ta sake liket. Tane taŋgine mamŋge maŋau tumtingit ta kade ŋgina.

³⁹Tañakina le nane nu sanaig: Sine tuku mam Abraham nginaig le nu nane saniņgina: Tane Abraham tuku kiņo kame kande Abraham tuku maņau dubide kande. ⁴⁰Ye pasa tugusek Kuate tugumņge ismba pro satinņet le tane ye baleyam sakade. Abraham nu maņau taņaj ke ndakina. ⁴¹Tane taņgine mam tuku maņau te-purde ngina le nane nu sanaig: i ... Sine ndinņge kile-pati ndakinaig. Siņgine Mam ndindo nu Kuate nginaig.

⁴²Kile Yesus nu ndek saniņgina: Ye Kuate tugumņge minen sulumba te prowen. Yiņe wamdusmbi kuga. Nunņe ye kukulyina. Kuate nu tane tuku Mam kande tane ye tuku mata kume purde kande. ⁴³Ye pasa kile-mayokket te tane isam mbulmba kilba tukulde. Ta tuku tane katese ndade. ⁴⁴Tañgine mam Satan. Tane nu tuku nzali ndo dubiwam idusde. Nu abo abo taņgo bale farna taņamba kile minit. Nu wamdus tugusek kugatok tukunu nu maņau tugusek űakmba pitaikate. Nu mane taņgo. Nu yabri maņau miro. Ta tuku nu yabri wam ndo te-mayokam kumuņ. ⁴⁵Tane taņgine mam tuku maņau űak minig sulumba ye pasa tugusek satinņet ta tane son űgam fugude. ⁴⁶Tane tuku ande ye tuku mbar ande kaņgermba sanu kumuņ kuga. Ye tane pasa tugusek satinņet ta tane ndaņam tuku son nda űgade. ⁴⁷Kuate tuku kiņo kame nane nu tuku pasa isig. Tane nu tuku kiņo kame mine ndakade tukunu nu tuku pasa ise ndakade ngina.

⁴⁸Tañakina le Zu mbal nane ndek nu sanaig: Ne Samaria yamban bukla űayonu űak űgeg ta sine kumumbi sakeg nginaig le ⁴⁹nu nane saniņgina: Ye bukla űak kuga. Ye Mam tuku nyu te-duņget le tane ye tuku nyu te-ibeņde. ⁵⁰Ye yiņe nyu mbol kuwa űga idus ndawet. Kuate nu ye tuku nyu mbol kuwa űga sakate. Nu taņgo űakmba kumumbi pileniņgit. ⁵¹Ye siņka satinņamņgit. Ima nu ye tuku pasa dubimba minwa ta nu kume nda ngina.

⁵²Kile Zu mbal nane ndek sakinaig: i ... Abraham tuan taņgo űakmba kume likinaig ta ne sakate: Ima nu ye tuku pasa dubimba minwa ta nu kume nda űgate. Ta tuku kile sine kila pileg. Ne bukla űak. ⁵³Sine tuku mbuņ sunņo Abraham ne nu liwanu űga iduste? Abraham tuan taņgo űakmba kume likinaig. Ne ima le naņe nyu te-duņgate nginaig le ⁵⁴nu ndek saniņgina: Ye yiņe miroņ yiņe nyu payam ndaket. Yiņe Mam nunņe ye tuku nyu te-duņgate. Tane nu sine tuku Mbara Sunņo űgade ta ⁵⁵tane nu gilai. Tane nu kila űgade ta tane yabri taņgo ndo. Ye nu kila űget ta tane yabri pasa sakade taņamba kuga. Ye siņka nu kila minmba nu tuku pasa dubiwet. ⁵⁶Siņgine mbuņ Abraham nu o buk ye prowam tuku ait ismba nu gare-gareka tairņga minna. Nu ye tuku ait kaņgermba gare sunņo tina űga saniņgina.

⁵⁷Tañakina le Zu mbal ndek nu sanaig: i ... Ne yar 50 mine ndakate. Ne Abraham kaņgeranu űga sakate e nginaig le ⁵⁸nu ndek nane saniņgina:

Ye siŋka satingamngit. Abraham pro ndana le ye minmba minen kile minet ŋga saniŋgina.

⁵⁹Taŋakina le nane ndek ndame kilmba nu balewam bafunaig le nu nuŋe ŋgaro kuirkuirka tumba kusem wande kusremba kina.

Yesus nu taŋgo am tukulok wakeina

9 ¹Yesus nane ndin dubimba kinaig ka taŋgo ande nu am tukulok ina sinamngge prona ta kaŋgernaig. ²Kaŋgermba nuŋe dubiwanu taŋgo Yesus kusnanaig: Tum Taŋgo, imaŋge unekina le nu am tukulok prona. Ina mam nuŋeŋge e ko nuŋe mironŋ e ŋga kusnanaig le ³nu ndek nane saniŋgina: Ina mam nuŋe tuku une ko nuŋe une taŋge am tukul ndana. Kuate tuku saŋgri nu mbolŋge mayok kambim tuku nu am tukulok minit. ⁴Kile mafen minitmbi ye Kuatenge kukulyina ta sine nu tuku piro kube. Mine minemba furirwa le sine ŋakmba pirokam kumuŋ kuga. ⁵Ye kilke te mbolŋge minmba kilke te kilŋawet tuku bulu ŋgina.

⁶Nu taŋaka sakina sulumba kilke mbol ŋguspeka ruga wakeimba tumba taŋgo ta am mbolŋge pilna sulumba nu sana: ⁷Ne kumba Siloam kule kualin mbolŋge am minyaŋga ŋgina. (Siloam nyu ta tugunu Kukulna). Taŋamba kukulna le nu ndek kumba am minyaŋga mambil mayemba luka prona.

⁸Nu prona le nu tuku tumbran tuma nane afu turmba nu buk agaŋ ndende yabaŋka minna le kaŋgernaig ta ndek sakinaig: i ... Ande buk agaŋ ndende yabaŋka minna nuŋge inde ŋginaig le ⁹nane afu sakinaig: Au. Nuŋge ŋginaig le afu sakinaig: Kuga. Taŋgo ande nu suk ŋginaig. Taŋakinaig le nu nane saniŋgina: Sakade not. Ye nuŋge ŋgina le ¹⁰nane ndek nu kusnanaig: i ... Ne ndaŋat le am mayekat ŋginaig le ¹¹nu lafumba sakina: Taŋgo ande nyunu Yesus nuŋge ruga wakeimba ye tuku am mbolŋge pilmba sayat: Ne ka Siloam kule kualin mbolŋge am minyaŋga ŋgat. Ye ka am minyaŋgit le ye am maraŋgat ŋgina le ¹²nane nu kusnanaig: Nu aniŋge minit ŋginaig le nu ndek saniŋgina: Iyo. Ye gilai ŋgina.

¹³⁻¹⁴Yesus nu ruga wakeimba am maraŋge tuna ta kusem ait le nane afu taŋgo buk am tukulok minna ta tumba Farisi mbal tugum pronaig le ¹⁵nane mata nu kusnanaig: Ne ndaŋat le am mayekat ŋginaig le nu saniŋgina: Nu ruga wakeimba ye tuku am mbolŋge palet le ye ka am minyaŋgit le kile mambilet ŋgina. ¹⁶Taŋakina le Farisi mbal afu sakinaig: Taŋgo ta kusem ait tukul lukamba nu mabte ndakate. Kuatenge nu kukul ndana ŋginaig le nane afu teŋemba sakinaig: Kuga. Nu taŋgo ŋayonu kande nu maŋau saŋgrinu taŋamba kam kumuŋ kuga kande ŋginaig. Nane taŋamba pur yimyam kinaig. ¹⁷Taŋamba nane maŋ taŋgo am mayekina ta kusnanaig: Taŋgo ta tuku ne ndaŋmba iduste ŋginaig le nu saniŋgina: Nu tuan taŋgo ande ŋgina.

¹⁸Zu gabat mbal tanjo ta ina sinamnge am tukulok prona le kile mayekina ta son nda nga nu tuku ina mam wika kusnanikinaig: ¹⁹⁻²⁰Tale kiyo ande am tukulok te-palmbinu nga saka minik ta noten e nginaig le nale lafumba sakinaik: Am tukulok te-pilkerj ta not nginaik. Tanjakinaik le nane ndek sanikinaig: Nu ndanjat le am mayekat nga kusnanikinaig le nale ndek sakinaik: ²¹Iyo. Sile gilai. Nu sunjokanu. Nu kusnawap. Nu ndanjat le am mayekat ko imanje nu am wakeiwe tawet ta nuje sakuwa le isap nginaik. ²²Nale Zu mbal tuku kuru-kurukinaik sulumba tanjamba saninginaik. Ta ndanam? Zu gabat mbal nane pasa ande buk katmba ima nu Yesus nu Kuatenje madina tanjo nguwa kande nu kusem wandeknje pitaimba nu tukulbe nginaig. ²³Wam ta tuku nale sakinaik: Nu sunjokanu. Nu kusnawap nginaik.

²⁴Kile nane man tanjo am mayekina ta te yale nga sanaig: Tanjo ta najyonu ta sine kila. Ne Kuate am mbolnje sinja son pasa saka nginaig le ²⁵nu ndek sakina: Nu najyonu e ko mayenu e ta ye gilai. Wam ande ye mbolnje kat ta ndo ye kila. Ye buk am tukulok minen ta kile ye mambilet ngina.

²⁶Tanjakina le nane man nu kusnanaig: Nu ne ndanjanat? Nu ame wam kat le ne am mayekat nga kusnanaig le ²⁷nu lafumba saningina: A ... ye buk satnjgit le tane isaig. Ndanjan saka man lato isam tuku kusnangade. Tane mata nu dubiwanu tanjo minam idusde e ngina le ²⁸nane ndek gubra tumba nu tumail panmba sanaig: A ... ne nu dubiwanu tanjo. Sine Moses ndo dubiweg. ²⁹Kuate nu Moses ndon pasatina ta sine kila. Tanjo te aninge prona ta sine gilai nginaig le ³⁰nu pasa lafumba saningina: i ... Nu ye tuku am wakeiwe sat ta ndanam nu aninge prona ta tane gilai ngade. ³¹Nu tuku manau ta kilimok. Kuate nu tanjo najyonu ise ndakate. Ande nu Kuate mbarinjmba nu tuku nzali dubite le ndo Kuate nu tuku yabanj pasa isit le wam sanjgrinu kate. ³²Ande nu ina sinamnge am tukulok prona le andenje nu tuku am maranje tuna nga sakade le ise ndakeg. ³³Tanjo ta nu Kuatenje kukul ndana kande manau tanjan inum kam kumunj kuga kande ngina. ³⁴Tanjakina le nane gubra tumba sanaig: Yoi. Ne ina sinamnge une njak te-pilnaik. Ne sine gabat kame wam pagukam iduste e nga nane tanjo ta kusem wandeknje pitainaig le mayok kina.

³⁵Tanjo pitainaig le mayok kina ta Yesus nu ismba tanjo ta sota kanjerna sulumba nu sana: Ne Katesek Tanjo Ndindo ta tuku ne son njgate e ngina le ³⁶nu ndek nu sana: Sunjo, ne ima tuku sakate. Tanjo ta saya le isi sulumba ye nu tuku son nji nga sana. ³⁷Tanjakina le nu ndek sana: Ne buk nu kanjerat. Ye ne ndon pasatet te ye nuje ngina le ³⁸nu ndek sana: O Sunjo, ye ne tuku son njget nga nu tugumnje dagol tidrongina.

³⁹Kile Yesus nu tejenmba sakina: Nane am tukulok mbal mambilam tuku mambilde mbal am tukulkam tuku ye tanjo tanjamba pilengam

kilke te mbol prowen ngina le ⁴⁰Farisi mbal afu tanje minnaig ta pasa ta ismba sanaig: i ... Ne sine mata am tukulkanu nga iduste e nginaig le ⁴¹nu nane saningina: Tane am tukulkanu minig kande une tuku pa tane mbolnje mine ndakate kande. Tane sine am maranganu mineg ngade tukunu tane pa tam tuku minig ngina.

Sipsip kulat tango mayenu

10 ¹Ye sinka satjngamngit. Ande nu sipsip tuku malaŋga sinam nda kumba nu fonde ponga sinam kinit ta nu kuayar tango ndo. ²Ande nu malaŋga kumam sinam kinit ta nu sipsip tuku kulat tango. ³Nu prote le malaŋga kulat tango malaŋga talke tuwit. Nu sinam kinit le nuŋe sipsip nu tuku njin tugu katesemba nu kila pilig. Nu nuŋe sipsip tuku nyu yimyam wike lika kilmba kile-mayokka kinit. ⁴Nu nuŋe sipsip njakmba kile-mayokkate sulumba nu amboŋga kinit le nane nu tuku njin tugu kila tukunu nu dubimba kinig. ⁵Tango kisenje pro wikuwa ta nane nu dubiwe nda. Nane nu tuku njin tugu gilai tukunu nane nu ram kua kanjaig ngina. ⁶Yesus nu yaba pasa ta saningina ta nane tugunu katese ndanaig.

⁷Katese ndanaig le nu te-mayokmba saningina: Ye sinka satjngamngit. Sipsip tuku malaŋga ta ye. ⁸Ambonja pronaig mbal ta nane njakmba kuayar tango ndo. Sipsip nane tuku pasa ise ndakinaig. ⁹Ye ndo malaŋga. Ande nu ye tugum tembi sinam kuwa ta nu ngisike nda. Nu mayok ka sinam ka nyamagan mayenu te-silika nyumba minamngat. ¹⁰Kuayar tango nu sipsip kuayarmba bale farmba njaigo siglikam tuku ndo prote. Ye nane abo tugu kitek lato lato tumba gare sunjo njak minwaig nga ye prowen.

¹¹Ye sipsip kulat tango mayenu. Sipsip kulat tango mayenu sipsip mine mayewaig nga nu kumam tuku kuru kuru ndakate. ¹²Ande nu sipsip miro tango kuga ta nu ndametij kilam tuku ndo sipsip kulatkate. Age nguikok prote le nu sipsip kusreka kua kinit le age tanje nane bige tidjngate le nane pururumba sili-silide. ¹³Nu ndametij kilam tuku ndo sipsip kulatkate sulumba nu sipsip sunjomba idus ndaningit. ¹⁴⁻¹⁵Ye sipsip kulat tango mayenu. Mam nu ye kila minit le ye nu kila minet. Tanjamba ndo ye yije sipsip kila minet le nane ye kila minig. Ye nane mine mayewam tuku ye yije njarosu mape ndamba kumamngit.

¹⁶Yije sipsip gudomma fonde te sinamnge mine ndakade. Ye nane mata kili le nane ye tuku njin tugu kila pilmba ye dubiyamngaj. Tanjamba nane kuasmbi ndindo tanjan minwaig le ye nane tuku kulat tango ndindo minamngit. ¹⁷Ye yije njarosu mape ndamba kumi sulumba manj abo tumba tinjamngit. Ta tuku yije Mam nu ye tuku kume purte. ¹⁸Ande nu nuŋe nzali dubimba ye baleyam kumuŋ kuga. Ye yije nzali dubimba kumamngit. Ye sanjri njak minmba yije njarosu kumam tuku palmbimngit. Kumi sulumba sanjri ndui ta tumba manj tinjamngit. Yije Mam nu ye wam ta kam tuku nyu sina nga saningina.

¹⁹Tanjaka saningina le Zu mbal nane pasa ta ismba maŋ wamdus pur yimyam kinaig. ²⁰Afu gudommba ndek sakinaig: Nu bukla ŋak ŋginggankate. Tane nu tuku pasa ise ndakap ŋginaig le ²¹nane afu ndek sakinaig: Tanjo bukla ŋak tanjamba pasatam kumuŋ kuga. Bukla ŋayonunje tanjo am tukulok wakeiwam kumuŋ kuga ŋginaig.

Zu mbal Yesus ŋgumnaig

²²Yerusalemŋge nane o buk kusem wande tuku malaŋga maŋ talkinaig ta idusam tuku pagumba nye sunjo mayok kina. Ait ta murke ait.

²³Yesus nu kusem wande sunjo tuku kawaŋ ande nyunu Solomon ta mbolŋge kine inummba minna le ²⁴Zu mbal afu pro nu te-ŋgamumba kusnanaig: Ne Kuatenje madinina tanjo ndeta tugusemba saka le isbe. Sine isam tuku wamdus sulumba tairŋga mineg ŋginaig le ²⁵nu ndek lafumba saningina: Ye buk satinjen ta tane son nda ŋgade. Ye Mam tuku nyu mbolŋge wam ke liket piro kame tanje Mam nu ye kukulyina ta te-mayokde ta ²⁶tane ye tuku sipsip kuga tukunu tane ye tuku son nda ŋgade. ²⁷Ye tuku sipsip nane ye tuku ŋin tugu kila. Ye nane kila minet le nane ye dubiyade. ²⁸Ye abo tugu minmba minam tuku ningi le nane siŋka ŋgisike nda. Ande nu ye tugumŋge nane bige tidinŋa kilam kumuŋ kuga. ²⁹Sipsip ŋakmba Mam nu ye tugumŋge patikina le kulatka minet. Ande nu Mam tugumŋge nane bige tidinŋa kilam kumuŋ kuga. ³⁰Sile Mam ndoŋ ndindo ndo ŋga sakina.

³¹Tanjakina le Zu mbal nane maŋ ndame kilmba nu balewam bafunaig le ³²nu ndek nane saningina: Ye Mam tuku sangrimbi maŋau magenu gudommba ke liket le kaŋgerkade. Ame maŋau ŋayonu ket le tane ye baleyam bafude ŋga saningina le ³³nane nu sanaig: Sine ne wam magenu kate ta tuku ne balenam idus ndaweg. Ne tanjo ndo ta ne ye Kuate ŋga nu tuku nyu ŋayo silitte ŋginaig.

³⁴Nu ndek lafumba saningina: Kuyar pasa mbolŋge Kuate nu tejenmba sakate. Tane mbara kame tanjaŋ minig ŋgate. ³⁵Sine kuyar pasa ande te-siwam kumuŋ kuga. Kuate nu tanjamba nuŋe mbal afu pasa ningina le nane mbara tanjaŋ minig ŋgina. ³⁶Ye ake tanjo kuga. Kuatenje madiyahamba kukulyina le kilke te mbol prowen. Ndanam saka ye Kuate tuku Kiŋo ŋget le Kuate tuku nyu ŋayo siliwanu ŋgade. ³⁷Ye Mam Kuate tuku piro ndaket ŋga idusmba kande tane ye tuku son nda ŋgap. ³⁸Ye nu tuku piro ket ŋga idusmba kande piro ket maŋau te ndo son ŋgap. Ta mbolŋge tane Mam nu ye ndoŋ minmba minit le ye nu ndoŋ minmba minet ta kila palmbimŋgaig ŋgina.

³⁹Tanjaka sakina le kile nane nu maŋ biye tiwam tuku ta nu nane kusreka kua ka kina. ⁴⁰Nu kina ka Yordan kule sim ka buk Yohanusŋge kule pisneningina ma ta mbolŋge minna. ⁴¹Tanje minna le nane gudommba nu tugum promba sakinaig: Yohanus nu maŋau sangrinu

afu ke ndakina ta nu tanjo te tuku sakina ta kumumbi sakina nginaig.
 42 Tanjamba ma ta tuku mbal gudommba Yesus tuku son nginaig.

Lasarus nu kumna

11 ¹Betani tanjo ande Lasarus nu guazenjina. Kulim kat nuje Maria le Marta. ²Maria nu buk gurej tumba Yesus tuku kupe mbolnje kutumba nuje gabat wajembi saukina. Leu nuje Lasarus guazenjina. ³Guazenjina le nuje kulim kat nuje ar ndek Yesus tuku pasa pilmba sakinaik: Sunjo, ande ne nu tuku kume purte ta nu guaze njak minit nga sanaik le ⁴nu pasa ta ismba sakina: Guaze tanje nu balewenda. Kuate tuku nyu sunjo mbol kuwa le wam ta mbolnje ye Kuate tuku Kijo nyu sunjo mayok kambim tuku guaze ta prona ngina.

⁵Yesus nu Maria le Marta leu nakile Lasarus nu nane tuku kume pur sunjo njak. ⁶Nu Lasarus guazenjina pasa ta ismba minna ma ta mbolnje manj ait armba tanje minna. ⁷Mara armba kugana le nu nuje dubiwanu tanjo saningina: Sine manj Judea kab ngina le ⁸nane nu sanaig: Tum Tanjo, ailfu ndo Zu mbal ma ta mbolnje ndamembi ne balenam bafunaig. Ndanjam saka ne manj kambim sakate e nginaig le ⁹nu ndek sakina: Maratukuk ka furiram ta mafej minit. Ande nu ki mbol likate ta nu baringam kumun kuga. Mafej tuku bulunje nu kiljate. ¹⁰Ande nu furir likate ta nu bulu kugatok tukunu baringate ngina. ¹¹Tanjaka sakina sulumba nu nane saningina: Sijine gulab Lasarus nu kinymba minit. Ye ka nu kuanewamngit ngina.

¹²Tanjakina le nuje dubiwanu tanjo nane nu sanaig: Sunjo, nu kinymba minit ndeta nu mayekamngat nginaig. ¹³Yesus nu Lasarus kumna ta tuku nu kinymba minit nga saningina ta nane nu kinyat nga idusmba tanjamba sanaig. ¹⁴Kile Yesus nu kilimok saningina: Lasarus kumna. ¹⁵Ye nu tugum nda kan le nu kumna ta tuku ye piti ndayate. Tane ye tuku son ngap nga ye iduset. Kile sine nu tugum kab ngina.

¹⁶Nu tanjamba sakina le Tomas mape nyu ande Didimus nu ndek Yesus dubinaig tanjo afu saningina: Nu kumam kinit. Ariya. Sine kumba nu ndonj kumbe ngina.

Kumanu mbal abonga tingam tuku miro

¹⁷Yesus nane Betani pronaig le nane Lasarus tumba ndame burok sinamnje pilnaig le ki baillkamba kugana ta kila sanaig. ¹⁸Betani tumbranj Yerusalem kambim tuku 3 kilomita tanjanj ndin kuen kuga. ¹⁹Zu mbal gudommba Maria le Marta leu nakile kumna le wamdus kile-ibenkam tuku pro tanje minnaig.

²⁰Marta nu Yesus ilmba minna pasa isna sulumba nu tinja ka ndinnje Yesus kanjerna le Maria nu wandeknje minna. ²¹Marta nu Yesus sana: O Sunjo, ne buk pro minna kande ye tuku leu kume ndakina kande. ²²Kile

ait te mbolŋge mata ne ame wam tuku Kuate yabaŋa ta ne tanmbimŋgat ta ye kila ŋgina le ²³nu lafumba sana: Leu naje nu maŋ aboŋga tiŋgamŋgat ŋgina le ²⁴Marta ndek lafumba nu sana: Ait sunŋo mbolŋge kumanu mbal ŋakmba tiŋguwaig le nu mata tiŋgamŋgat ta ye kila ŋgina.

²⁵Taŋakina le nu ndek sana: Kumanu mbal aboŋga tiŋgam tuku ta ye miro. Ande nu ye tuku saŋgri tomba tiŋga kumwa ta nu maŋ aboŋga tiŋgamŋgat. ²⁶Ima nu abo minmba ye tuku saŋgri tomba tiŋgate ta nu ŋgisike nda. Ye pasa sanet te ne son ŋgate e ŋga kusnana le ²⁷nu ndek sana: O Sunŋo, ne Kuate tuku Kiŋo ne Kristus. Ande nu kilke te mbol prowamŋgat ŋginaig ta ne ŋgina.

Yesus nu malmbikina

²⁸Taŋakina sulumba Marta nu tiŋga kumba ka maib nuŋe Maria siŋsiŋdo sana: Tum Tango pro ne ilwa ŋga sakat ŋgina le ²⁹nu ismba pastiŋga nu sota kina.

³⁰Yesus nu tumbraŋ nda prona. Nu tumbraŋ makembiŋge Marta ndoŋ pasatinaik ma ta mbolŋge minna. ³¹Zu mbal nane wandekŋge Maria wamdus te-ibeŋmba minnaig ta nu pastiŋga kina le nane nu mindesiŋ tugumŋge malmbinu kinit ŋga nu dubimba kinaig.

³²Maria nu Yesus tugum promba dagol tidroŋga sana: O Sunŋo, ne prona kande ye tuku leu kume ndakina kande ŋgina. ³³Maria nu malmbikina le nu dubimba kinaig mbal ŋakmba malmbikinaig le Yesus nu nane kaŋgerka wamdus tatrukina le nu nane kusnaniŋgina: ³⁴Tane aniŋge nu tumba pilnaig ŋga kusnaniŋgina le nane nu sanaig: Sunŋo, ne sine ŋak kumba ka kaŋgera ŋginaig le ³⁵nu malmbikina.

³⁶Taŋana le Zu mbal afu sakinaig: Ai si. Nu Lasarus tuku sunŋomba kume purte ŋginaig. ³⁷Taŋakinaig le nane afu ndek sakinaig: Nu taŋgo am tukulok ta nu am maraŋge tuna. Ndaŋam tuku nu Lasarus te-ti ndana le nu kumna ŋga sakinaig.

Yesus nu Lasarus wikina le aboŋgina

³⁸Kile Yesus nu maŋ wamdus tatrukina le nu kumba ka mindesiŋ pilnaig ma ndame burok ta tugum prona. Ndam sunŋo ande burok tukulanu minna. ³⁹Kile Yesus nu ndek saniŋgina: Ndam talkap ŋgina le taŋgo kumna ta kulim nuŋe Marta nu ndek sana: Sunŋo, nu kumna le ki baillkamba kuganaig. Mindesiŋ te buk mundur kinit ŋgina le ⁴⁰nu sana: Ye ne ame pasa sanet? Ne ye tuku saŋgri tomba tiŋga ta ne Kuate tuku saŋgri kaŋgeramŋgat ŋga sanet ŋgina. ⁴¹Taŋakina le nane ndek ndame talkinaig le Yesus nu tandeka sakina: O Mam, ne ye tuku pasa isit tukunu ye ne gare pasa tinet. ⁴²Ne mara mara ye tuku pasa isit ta ye kila. Afu minig te neŋge ye kukulyina ta nane kila pilwaig ŋga ye pasa te sanet ŋgina.

⁴³Tanjaka sake denjpurmba nu wi kuenjka sakina: Lasarus, ne tinja kilim kaye ngina le ⁴⁴nu kumna tuku ta tinja mayok kina. Nane buk tawimbi kupe wai kusnaig sulumba tawi inum gabat songinaig ta njak tingina le Yesus ndek nane saningina: Tane kumiņ kukliwap le nu kuwa ngina.

Nane Yesus balewam tuku ndin sotinaig
(*Mateus 26.1-5; Markus 14.1-2; Lukas 22.1-2*)

⁴⁵Zu mbal Maria dubimba pronaj ta nane Yesus wam kina ta kanjgermba nane gudommmba nu tuku son nginaig le ⁴⁶nane afu Farisi mbal tugum kumba Yesus wam kina ta kubeu niņginaig le ⁴⁷Farisi mbal ndek kumba pris gabat mbal ndoņ gabat sugo sugo njakmba kile-manjurkinaig sulumba sakinaig: Sine kile ndaņdanjamngig? Nu manjau kitek sanjgrinu gudommmba ke likate. ⁴⁸Sine nu mapebe le nu manjau kumba minwa ta nane njakmba nu tuku son ngamngaj. Tanjawaig ta Rom mbal sine Sesar kusrewanu nja pro kusem wande sunjo njayo silimba sine Israel njakmba bale faramngaj nginaig.

⁴⁹Tanjo sunjo ande nyunu Kaiafas nu yar ta mbolņge pris tuku gabat sunjo minna. Tanjo ta nu nane ngamukņge tinja saningina: Tane wam gilai mbal. ⁵⁰Sine Israel tuku ma tumba tanjo ndindo kumwa ta maye. Tanjawa ta sine njakmba ngisike nda ngina. ⁵¹Kaiafas nu tanjakina ta nu nuņe wamdus dubimba sa ndakina. Nu yar ta mbolņge pris gabat sunjo minna le Kuatenņe nu wamdus tuna le nu dir pasa sanijmba Yesus nu Israel njakmba tuku nja kumamngat ngina. ⁵²Israel mbal ndo kuga. Nu Kuate tuku kiņo kame kilke tugu njakmba mbolņge kilwa le kuasmbi ndindo minwaig nja kumamngat.

⁵³Ait ta mbolņge Zu gabat mbal nane tugu pilmba Yesus balewam tuku ndin sota minnaig. ⁵⁴Ta tuku kile Yesus nu Zu am mbol li ndakina. Nu nuņe dubiwanu mbal kilmba duņe makembiņge tumbraņ ande nyunu Efraim kinaig ka tanje minnaig.

⁵⁵Zu mbal tuku pagumba nye sunjo Pasowa ait patukina le tumbraņ foņfoņ tuku mbal gudommmba Pasowa mayok nda kuwa le purfeņnu mayok kambim tuku nja Yerusalem kinaig. ⁵⁶Nane pro Yesus sota kusem wande sunjo sinam tanje nanjine nanjine muņgu kusnanja sakinaig: Tane ndaņmba idusde. Nu prowamngat e ko prowe nda nja saka minnaig.

⁵⁷Farisi nane pris gabat mbal ndoņ nane buk tanjo pino wam paguka saninginaig: Ande nu Yesus minit ma ta kila minmba kande nu sine sasinguwa le sine ka biye tibe nginaig.

Maria Yesus tuku kupe mbolņge gureņ kutuna
(*Mateus 26.6-13; Markus 14.3-9*)

12 ¹Pasowa tuku pagumba nye ait ta buk fagkina le Yesus nu manj Lasarus kumna le te-tina tuku tumbraņ Betani kina. ²Ka tanje

nane Yesus tuku pagunaig le Marta nu nyamagaŋ kutumba minna. Lasarus mata nane ndoŋ isukusmba minna. ³Isukusmba minnaig le Maria nu gureŋ mayenu ande pitinu 500 gram taŋaŋ piyanu o mbolŋge ta tumba prona sulumba Yesus tuku kupe mbolŋge kutumba nuŋe gabat waŋembi kupe saukina le mundur mayenu wande ta kumuŋgina le ⁴Yesus dubiwanu taŋgo ande Yudas Iskariotnu nu ŋgumneŋga Yesus tuku kupet mayok kina ta nuŋge sakina: ⁵A ... ndaŋam saka gureŋ ta tumba nane afu mbol nda piyana. Nu taŋana kande nu soŋ 30 tunaig le sine sanzal mbal turkeg kande ŋgina. ⁶Yudas nu sanzal mbal idusniŋmba pasa ta sa ndakina. Nuŋge naŋgine ndametiŋ kulatka afu kuayarmba minanu. Ta tuku nu sakina.

⁷Kile Yesus nu ndek sana: Nu piti ser ndawa. Ye kume ndaket le nu ambonga ye tuku mindesiŋ wakeiwanu taŋaŋ gureŋ ta tumba ye pisneyat. ⁸Sanzal mbal nane mara mara tane ŋgamukŋge minamŋgaig. Ye tane ndoŋ ait kuennu mine nda ŋgina.

Nane Lasarus balewam tuku pasa katnaig

⁹Zu mbal gudommba nane Yesus minna ta ismba nu kaŋgeram pronaig. Nu ndo kaŋgeram pro ndanaig. Nane Lasarus kumna le Yesus nu te-tina ta turmba kaŋgeram pronaig. ¹⁰⁻¹¹Yesus nu Lasarus te-tina le nane gudommba pris gabat mbal tuku pasa kusreka Yesus tuku son ŋga minnaig. Ta tuku pris mbal nane Lasarus mata balewam tuku pasa katnaig.

Yesus nu gabat suŋgo taŋaŋ Yerusalem kina (*Mateus 21.1-11; Markus 11.1-11; Lukas 19.28-40*)

¹²Mafena le Yesus nu mbumba Yerusalem prowam bafumba minna le taŋgo pino gudommba pro Yerusalemŋge pagumba nye ta tuku minnaig ta nane isnaig. ¹³Nane ismba ndek pator waŋe supika kilmba nu tugum kumba ka wikaraumba sakinaig:

Sine Kuate tuku nyu te-duŋgube o.

Taŋgo te Suŋgo tuku nyu mbolŋge prote.

Nu Suŋgoŋge nyaro tuwa o.

Nu sine Israel tuku gabat suŋgo nyaro tuwa o ŋginaig. *Mune 118.26*

¹⁴Yesus nu doŋki fat ande te-silika muskilnu mbolŋge minyokina. Kuyar pasa ande teŋemba sakate.

¹⁵Sion tumbraŋ suŋgo ne kuru kuru ndaka.

Ai si. Ne tuku taŋgo suŋgo prote si.

Nu doŋki fat mbol minyoka ne tugum prote ŋgate.

Sakaria 9.9

Kuyar pasa ta Yesus nu kumuna.

¹⁶Ait ta mbolŋge nuŋe dubiwanu mbal kuyar pasa ta idus ndanaig. ŋgumneŋga Yesus nu samba mbolŋge saŋgri kilŋa suŋgo tina le nane

kuyar pasa ta idusmba sakinaig: Son. Kuyar pasa nu tuku sakate ta kumumbi nu mbolŋge mayok kina.

¹⁷Nane Yesus Lasarus wikina le ndame burok sinamŋge aboŋga tiŋgina le kaŋgernaig mbal Yerusalemŋge afu kubeu niŋmba minnaig le ¹⁸maŋgur suŋgo ta nu maŋau saŋgrinu kina le isnaig sulumba nane kumba ka ndinŋge nu te-silikinaig le ¹⁹Farisi mbal naŋgine naŋgine sakinaig: Ai si kaŋgerap. Nane ŋakmba nu dubide. Sine wam ande kam kumuŋ kuga ŋginaig.

Yesus nu nuŋe kumam tuku sakina

²⁰Nane Kuate mbariŋam tuku pagumba nye ta mbol pronaig ta afu Grik mbal. ²¹Nane Filipus tugum pronaig. (Filipus nu Galileanu Betsaida tumbranok).

Nane pro nu sanaig: Taŋgo suŋgo, sine Yesus kaŋgeram proweg ŋginaig le ²²nu kina ka Andreus sana. Taŋamba nale kinaik ka Yesus kila sanaik le ²³nu ndek nale sanikina: Ye Ndindo Katesek Taŋgo Kuate nu saŋgri kilŋa suŋgo sam tuku ait buk prote. ²⁴Ye siŋka satinŋamŋgit. Wit tiŋnu ande kilkek sinamŋge ŋgukap le ndo alonu gudommba mayok kaŋgaig. Kilkek sinamŋge ŋgu ndakap ta nuŋe ndo minamŋgat. ²⁵Ima nu nuŋe abo mine mayewam tuku wamdus suŋgo tate ta nu ŋgisikamŋgat. Ima nu kilke te mbolŋge nuŋe abo mine mayewam tuku idus ndate ta nu abo ŋak minmba minamŋgat. ²⁶Ima nu ye tuku piro biyam idusmba kande nu ye dubiyuwa. Nu taŋawa ta nu ye ndoŋ minamŋgat. Ande nu ye tuku piro biywa ta Mamŋge nu tuku nyu te-mayokamŋgat.

²⁷O Mam, ye ŋgamuŋgal pitiyate ta ye ndaŋmba sani. Wam ye mbol prowamŋgat ta laipyuwa ŋga sani? Kuga. Ye taŋake nda. Piti ta kurawam tuku ye prowen. ²⁸O Mam, naŋe nyu suŋgo ta mbol kuwa ŋgina. Nu taŋakina le samba mbolŋge miŋge pasa ande teŋenmba sakina: Yiŋe nyu suŋgo buk mbol kina. Kile maŋ mbol kaŋgat ŋga sakina.

²⁹Nane taŋge minnaig mbal pasa ta ismba afu ndek sakinaig: Kuaila fudukate ŋginaig le afu nane sakinaig: Eŋel ande nu ndoŋ pasatate ŋginaig le ³⁰nu ndek sakina: Pasa ta ye isi ŋga pro ndawat. Tane isap ŋga prowat. ³¹Kile kilke mbol mbal pileniŋgam tuku ait prote. Kilke te tuku gabat Satan Kuatenge te-ibenamŋgat. ³²Nane afu ye ail mbolŋge pilmba te-dunŋuwaig le ye kilke mbol mbal wike liki le nane ye tugum prowamŋgaig ŋgina. ³³Yesus nu ndaŋndaŋmba kumamŋgat ta te-mayokmba nu pasa ta saniŋgina.

³⁴Nane ndek pasa lafumba sakinaig: Moses tuku kuyar pasa Kristus nu minmba minamŋgat ŋga sakate ta ne ndaŋam nane Katesek Taŋgo Ndindo tumba te-dunŋamŋgaig ŋgate. Katesek Taŋgo ta nu ima ŋginaig le ³⁵nu nane saniŋgina: Kile bulu tugusek ait fagnu ndo tane kilŋatiŋgamŋgat. Bulu tane kilŋatiŋmba minitmbi tane kilŋa mbolŋge

likap. Kuga ta ma makenge tane songikat. Ande nu ma make sinamnge likate ta nu ndin kanjer ndate. ³⁶Bulu kilhatinmba minitmbi nu tugum kumba kila palpe. Tanjawan ta tane bulu njak minamngai ngina. Yesus nu tanjaka sakina sulumba nu nane kusreka kuirka minna.

Zu gudommba nane Yesus talanaig

³⁷Yesus nu manjau kitek gudommba nane am mbolnge ke likanu ta nane nu tuku son nda nga minnaig. ³⁸Tuan tango Aisaia tuku pasa ande nane mbolnge kumungina ta tenemba.

O Sungo, sine pasa kukliweg le ande nu son nda ngate.

Ne nanje sanjri te-mayokte le ande nu katese ndate. *Aisaia 53.1*

³⁹Nane Kristus talanaig ta Aisaia nu o buk dir pasa ande tenemba kuyarna.

⁴⁰Kuate nu nane tuku am tukule ninmba ngamunggal mata tukule ninjina. Kuga ta nane ammbi alonu kanjermba wamdus puluninguwa le ngamunggal biye mbilmba ye tugum prowaig le nane wakeikamngit ngina. *Aisaia 6.10*

⁴¹Aisaia nu Kristus tuku kilja sungo kanjermba nu tanjamba Yesus tuku kuyarna.

⁴²Zu gabat gudommba Yesus tuku son nginaig ta Farisi mbal nane kusem wandeknge nane peuninbekaig nga nanjine son ta yabukinaig.

⁴³Nane tango pino njakmba nane nzaliningam tuku sungomba idusnaig sulumba Kuate nu nane nzaliningam tuku wam ta fudinndo nga idusnaig.

⁴⁴Kile Yesus nu wi kuenjka saninjina: Ande nu ye tuku son ngate ta nu ye tuku ndo son nda ngate. Kuate nu ye kukulyina ta nu tuku mata son ngate. ⁴⁵Ande nu ye tuku manjau kanjer tite ta nu Kuate nu ye kukulyina ta nu tuku manjau mata kanjer tite. ⁴⁶Ye kilke te tuku bulu tanjari tango pino njakmba kiljaninget. Ye son ngade mbal nane ma make sinamnge mine ndakade. ⁴⁷Ande nu ye tuku pasa ismba dubi ndawa ta ye nu pilemba pasa mbolnge te-ti ndawet. Ye tango pileninmba pasa mbolnge kile-tidingam pro ndawen. Ye nane tuku muskil kile-tidinge ningam tuku prowen. ⁴⁸Ima nu ye pitaiyumba ye tuku pasa ngumnete ta ait sungo mbolnge ye pasa sake liket tenge nu pilemba pasa mbolnge te-tiwamngat. ⁴⁹Ye pasa sake liket te yije wamdusmbi sa ndaket. Mam nu ye kukulyina nunge wam paguyina le ye sake liket. ⁵⁰Nunje wam pagu pasa ta abo minmba minam tuku ndin tumtingit. Ta tuku ye pasa satinjet te Mamnge wam paguyina le ndo satinjet ngina.

Yesus nu nunje dubinaig mbal tuku kupe minyangina

13 ¹⁻⁵Pasowa ait pro ndana le Yesus nu nunje dubinaig mbal ndon isukusmba minnaig le Yudas Iskariotnu Simon tuku kinjo nu Satanngge buk wamdus tuna le nu Yesus tumba nunje ngueu mbal ningam tuku idusmba minna.

Yesus nu kilke te kusremba Mam nuje tugum kambim tuku ait patukina le nu kila minmba nuje mbal kilke te mbolnje minnaig ta nane tuku kume purmba minna sulumba nu ndek nyamagan kusremba tinga nuje siot paska tawi ande tumba ngaro kusmba nza mbolnje kule kutumba nuje dubiwanu tango tuku kupe minyanje likina. Mam Kuate nu sangri jakmba nu wai mbolnje pilna le nu Mam tugumnje ndekina ta nu man luka mbumba kangat wam ta jakmba nu kila minmba tajana.

⁶Tanjamba minyanje lika ka Simon Petrus tugum prona le nu kusnana: i ... Sungo, nenje ye tuku kupe minyangam bafute e ngina le ⁷nu ndek sana: Ye manau ket te ne tugunu katese ndate. Ngumnenja ne pulunamngat ngina le ⁸nu man sana: Sinja. Ne ye tuku kupe minyanje nda nga sana. Tajakina le nu man sana: Ye ne tuku kupe minya ndangi ta ne ye ndon gulab minam kumun kuga ngina le ⁹Simon Petrus ndek nu sana: Sungo, tanjamba kande kupe ndo minya ndanga. Ye tuku kupe wai gabat turmba minyanga ngina le ¹⁰nu sakina: Ande nu ngarosu jak kule pisat ta nu kupe ndo minyanga man purfeju mayok kangat. Tane jakmba purfeju minig ta tane tuku ande nu purfeju mine ndakate ngina. ¹¹Yesus nu ima nu tuku kupet mayok kangat ta nu kila minna tukunu ande nu purfeju mine ndakate nga saningina.

¹²Nu nane tuku kupe minyanje denpurmba nu tinga nuje siot tumba silika isukusam tuku ma mbol kina sulumba nane kusnaningina: Ye tane mbolnje manau kit ta tane tugunu katesede? ¹³Tane ye nyun ta Sungo tane tuku Tum Tango ngade ta son. Tane kumumbi sakade. ¹⁴Ye Sungo tane tuku Tum Tango minmba ye nyu kugatok tane kumnemnje minanu tanan tane tuku kupe minyanje likit. Tane mata nyu kugatok tanan tangine tangine kupe minyanje likap. ¹⁵Ye tane mbolnje manau kit ta tane kangermba tanjamba dubimba kap nga ye tumtingit. ¹⁶Ye sinja satngamngit. Piro tango nu nuje sungo li ndate. Kukul tango nuje kukulte tango li ndate. ¹⁷Ye tane pasa satngit te tugunu katesemba dubiwap ta tane gare manau mbolnje minamngaig.

¹⁸Ye tane jakmba tuku sa ndakit. Ye maditingen mbal ye tane tuku wamdus kila. Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Ande nu ye tuku nyamagan ye ndon isukusit ta nu ye tuku ngueu mayok kinit ngate.

Mune 41.9

Pasa ta sinja kumumbi mayok kangat. ¹⁹Pasa ta mayok kuwa le ye Kuatenge madiyahina tango ta tane son ngam tuku ye ambonga satngit. ²⁰Ye sinja satngamngit. Ye yije tango ande kukuli le prowa le ande nu aukmba wakeite ta nu ye mata wakeiyate. Ye wakeiyate ta Kuate ye kukulyina nu mata wakeite ngina.

Yudas nu Yesus tuku kupet tango

(Mateus 26.20-25; Markus 14.17-21; Lukas 22.21-23)

²¹Yesus nu pasa ta saningina sulumba ngamungal pitina le pasa te-mayokmba saningina: Ye sinja satngamngit. Tane ngamuknje ande nu

ye tuku kupet minit ngina. ²²Tanjakina le nuŋe dubinaig tanjo ndek ima tuku sakate nga idusmba nanjine nanjine munju kanjerkinaig.

²³Nu dubiwanu tanjo ande Yesus nu tuku kume pur mayena ta nale munju patuk patuk isukusmba minnaik. ²⁴Simon Petrus nu tanjo ta nu kusnawa nga gabatmbi sana le ²⁵tanjo ta Yesus marj patumba nu gemmba nu kusnana: Sunjo, ne ima tuku sakate ngina le ²⁶nu sakina: Ye bret te kule pak mbol pilmba tambimngit not ngina. Nu tanjaka bret tumba kule pak mbilmba Simon tuku kiŋo Yudas Iskariotnu tuna. ²⁷Tuna le Satan pro Yudas sinam kina le Yesus nu sana: Ne wam kam iduste ta pitik kumba ka ngina. ²⁸Nu Yudas pasa sana ta nane isukusmba minnaig mbal nane katese ndanaig. ²⁹Nane idusnaig: Yudas nu ndametinj tuku pale fat kulatkate tukunu Yesus nu Pasowa tuku nyamagan afu piyawam tuku ko ndametinj afu sanzal mbal ningam tuku nga sate nga idusnaig.

³⁰Kile Yudas nu bret ta nyumba mayok ka kina ta buk furirna.

Wam pagu pasa kitek

³¹Nu mayok ka kina le Yesus nu nane saningina: Ye Ndindo Katesek Tanjo kile ye tuku nyu sunjo mbol kangat. Wam ta mbolŋge Kuate tuku nyu sunjo mata mbol kangat. ³²Kuate nu ye mbolŋge nyu sunjo mbol kuwa le ye nu mbolŋge mata nyu sunjo mbol kangat. Kile ndo nu ye tuku nyu sunjo te-mbolamngat.

³³Kiŋo kame ye, ait fagnu tane ndon minamngit. Tane ye sota kanjerye nda. Ye o buk Zu mbal tanjamba saningen ta kile tane satinjamngit. Tane ye kanjit ma ta tane prowam kumuŋ kuga.

³⁴Ye tukul kitek ande satinjamngit. Tane tanjine tanjine munju iduska kume purkap. Ye tane tuku kume puret tanjamba tane mata tanjine tanjine munju kume purkap. ³⁵Tane munju kume purkap ta tanjo pino tane ye dubiyade mbal minig ta katesewamngigaig ngina.

Yesus nu Petrusŋge nu tuku nyu yabukamngat nga sana

(Mateus 26.31-35; Markus 14.27-31; Lukas 22.31-34)

³⁶Yesus nu tanjamba sakina le Simon Petrus nu kusnana: Sunjo, ne animbi kangat ngina le nu sana: Ye kanjit ma ta kile ne ye dubiyam kumuŋ kuga. Ngumneŋga ne ye dubiyamngat ngina.

³⁷Tanjakina le Petrus nu sana: Ndanam kile ye ne dubinam kumuŋ kuga ngate. Ne tuku nga ye kumam tuku kuru kuru ndaket ngina le ³⁸nu ndek sana: Ne ye tuku nga ne kumam tuku kuru kuru ndakam iduste e? Ye siŋka ne sanamngit. Furir te mbolŋge teg wi ndakuwa le ne ye tuku nyu yabukam keŋamngat ngina.

Kuate tugum kambim tuku ndin

14 ¹Ye pasa pitinu satinjgit ta tuku tane wamdus fulil ndakap. Tane Kuate tuku sanjri tomba tinja ye tuku sanjri mata tomba

tingap. ²Mam tuku tumbranŋge wande gudommba minig. Tanjamba mine ndakuwaig ta ye satinŋe nda. Ye kumba ka tane tuku ma wakeiwamŋgit. ³Tane tuku ma wakeiwi sulumba luka pro tane kili le tane ye ndoŋ minmba minamŋgaig. ⁴Ye kambimŋgit ma ta tane ndin kila ŋgina.

⁵Tanjakina le Tomas nu ndek kusnana: Sunŋo, ne kambimŋgat ta sine gilai. Ndin ndaŋ dubimba ne tugum prowamŋgig ŋga kusnana le ⁶nu ndek sana: Kambim tuku ndin, wam tugusek, abo tugu ta ye miro. Ande nu ye laipyumba Mam tugum kambim kumuŋ kuga. ⁷Tane ye kila pilig tukunu Mam mata kila palmbimŋgaig. Kile tane nu kila palig. Tane buk nu kaŋgeraig ŋgina.

⁸Kile Filipus ndek Yesus sana: Sunŋo, sine tuku nzali ne naŋe Mam tumsinŋa le kaŋgerbe ŋgina le ⁹nu ndek sana: Filipus, ye ait kuenu ne ndoŋ minet. Ne ye kila pile ndakate e? Ande nu ye tuku tugu kaŋger tite ta nu Mam mata kaŋgerte. Ndaŋam tuku ne naŋe Mam tumsinŋa le kaŋgerbe ŋgate. ¹⁰Ye Mam ndoŋ sailket le nu ye ndoŋ minit. Sile ndindo ta ne son nda ŋgate? Ye mara mara pasa satinŋet ta yiŋe wamduŋsmbi sa ndaket. Mam nu ye ndoŋ minmba nuŋge piro ta ke likate. ¹¹Ye Mam ndoŋ minet le nu ye ndoŋ minit ta son ŋgap. Tane son ŋgam fugumba kande piro ke liket ta kaŋgerka ye nu ndoŋ minet ta son ŋgap. ¹²Ye sinŋa satinŋamŋgit. Ande nu ye tuku saŋgri tomba tinŋuwa ta ye maŋau ke liket te nu mata kamŋgat. Ye Mam tugum kaŋgit ta tuku nu ye maŋau ket te liniŋmba maŋau saŋgrinu ke likamŋgat. ¹³Tane ye ndoŋ minmba wam afu tuku yabaŋyap ta ye Mam tuku nyu sunŋokuwa ŋga ye wam ta kamŋgit. ¹⁴Tane ye ndoŋ minmba wam ande tuku yabaŋyap ta ye kamŋgit ŋgina.

Yesus nu Tukul Guwa ndekam tuku sakina

¹⁵Tanjakina sulumba nu maŋ sakina: Tane ye tuku kume purap ta tane ye tuku miŋge dubiwamŋgaig. ¹⁶Taŋawap le ye Mam sawi le ande kukulwa le ndeka tane sinzaŋtinmba minmba minamŋgat. ¹⁷Nu wam tugusek tuku Guwa. Kilke te mbolok maŋau dubide mbal nane nu gilai minmba nu tam kumuŋ kuga. Tane nu kila minig le nu tane ndoŋ minmba tane tuku ŋgamuŋgal sinamŋge minmba minamŋgat.

¹⁸Ye tane kusreki le munzanu taŋaŋ mine nda. Ye maŋ luka tane tugum prowamŋgit. ¹⁹Mine minemba kilke te mbolok maŋau dubide mbal nane maŋ ye kaŋgerye nda. Tane ye mara mara kaŋgeriyumba minamŋgaig. Ye abo minmba minet tukunu tane mata abo minmba minamŋgaig. ²⁰Ait ta prowa le ye Mam ndoŋ minet le tane ye ndoŋ minig le ye tane ndoŋ minet wam ta tane katesewamŋgaig.

²¹Ima nu ye tuku wam pagu pasa dubiwa ta nu ye tuku kume purte. Nu ye tuku kume purwa ta Mam mata nu tuku kume puramŋgat. Ye mata nu tuku kume purmba ye pro yiŋe wamduŋsmbi le nu ye kila palmbimŋgat ŋgina.

²²Tanjakina le Yudas ande Iskariotnu kuga nu ndek Yesus kusanana: Sungo, ndarjam ne pro narje wamdus sine ndo tumsinjmba kilke te mbolok manjau dubide mbal tumninge nda nga sakate ngina le ²³Yesus ndek nu sana: Ande nu ye tuku kume purte ta nu ye tuku pasa dubite. Mam nu tanjo ta tuku kume purmba minwa le sile Mam ndonj nu tugum kumba nu ndonj minmba minamkik. ²⁴Ande nu ye tuku kume pur ndate ta nu ye tuku pasa dubi ndate. Pasa satinjet le isig ta ye tuku pasa kuga. Mam nu ye kukulyina nu tuku pasa.

²⁵Ye tane ndonj minmba pasa kame te satinjet. ²⁶Mam nu ye tuku nyu mbolnje sinzantingam tuku Tukul Guwa kukulwa le ndekamngat. Nunje tane wam njakmba tumtingamngat. Pasa njakmba sake liken ta nu manj lato tumtinguwa le idusamngaig.

²⁷Tane wamdus piti njak minmba kuru kuru ndakap. Ye tane kusreka ngamungal mukukmbi wamdus bul sertingamngit. Kilke te tuku manjau dubide mbal wamdus bul serningig tananj kuga. Ye ngamungal mukukmbi wamdus bulok minet manjau ta tingamngit.

²⁸Ye tane kusreki sulumba manj luka tane tugum prowamngit nga satinjit le isaig. Mam nu Sunjo. Nu ye liyate. Ta tuku tane ye tuku kume purde kande ye Mam tugum kangit ta gare tade kande. ²⁹Ye nda kinet sulumba ambonja tane kila satinjet. Wam ta mayok kuwa le tane pasa te tuku son ngap nga satinjet. ³⁰Ye kile tane ndonj sungomba pasate nda. Kilke te tuku gabat Satan nu buk prowam bafute. Nu ye tuku sanjri kumunj kuga ta ³¹kilke mbolok mbal ye Mam tuku kume puret ta kila pilwaig nga ye Mam tuku minje dubiwamngit.

Ariya. Kile tingap le kab ngina.

Grep muli tugusek

15 ¹Yesus nu manj saningina: Ye grep muli tugusek. Mam nu grep muli kulatka nu miro minit. ²Ye tuku wainu afu alo ndade ta Mamnje supika kile-pankate. Wainu afu alode ta manj alo magewaig nga kugerka wakeikate. ³Ye pasa satingen ta mbolnje tane tinjeknu mayok kinaig. ⁴Tane ye ndonj sailkap le ye tane ndonj minmba minamngit. Grep muli wainu anje tur ulendika mine ndakuwa ta nunje ndo alowe nda. Tanjamba ndo tane ye ndonj sail ndakap ta tane alo kile-mayokke nda.

⁵Ye grep muli angenu. Tane wainu. Ande nu ye ndonj sailkate ta ye nu ndonj minet le nu alo gudommmba kile-mayokkate. Tane ye ndonj sail ndakap ta tane wam inum kam kumunj kuga. ⁶Ande nu ye ndonj sail ndakuwa ta nu muli wainu tananj Kuatenje supimba bukngguwa le karenjamngat. Wainu tananj ta kile-manjurka kilmba pankate le panje uge sulude. ⁷Tane ye ndonj sailkap le ye tuku pasa tane sinamnje minwa ta tanjine nzali mbolnje Kuate yabanap le kumumba mayok kanjaig. ⁸Tane alonu gudommmba kile-mayokkade ta Mam tuku nyu sunjo mbol kinit. Manjau tamba tane sinja ye dubiyanu tanjo kilimok mayok kinig.

Kume pur maŋau

⁹Mam nu ye tuku kume purte taŋamba ndo ye tane tuku kume puret. Ye tane tuku kume puret wam ta kusre ndamba ye tugumŋge minap. ¹⁰Ye Mam tuku miŋge kumnemŋge minet ta nu ye tuku kume purte wam ta ye kusre ndawet. Tane ye tuku miŋge kumnemŋge minap ta ye tane tuku kume puret wam kusrewa nda. ¹¹Tane ye tugumŋge gare tumba gare suŋgo ŋak minap ŋga ye pasa ta satingit.

¹²Ye tuku wam pagu pasa ta teŋenmba. Ye tane tuku kume puret taŋamba ndo tane taŋine taŋine muŋgu kume purkap. ¹³Ande nu nuŋe gulab kame mage minam tuku kumit ta nu taŋgo ŋakmba tuku kume pur maŋau liningit. ¹⁴Tane ye tuku miŋge dubiwap ta tane ye tuku gulab minamŋgaig. ¹⁵Gabat sugo afu nane wam ande kam idusmba naŋine piro taŋgo sa ndaniŋgig ta ye pasa ŋakmba Mam tugumŋge isen ta tane satingen. Ta tuku ye kile tane piro taŋgo ŋge nda. Tane ye tuku gulab ŋget. ¹⁶Taneŋge ye madi ndayinaig. Yeŋge tane maditingen. Tane ka alo magenu kile-mayokkap le alo ta minmba minwaig ŋga ye tane maditingen. Tane ye tuku nyu mbolŋge Mam yabanap ta nuŋge wam ta tiŋgamŋgat. ¹⁷Tane wam pagu pasa te dubiwap sulumba taŋine taŋine muŋgu kume purka minap ŋgina.

Afu Yesus tuku mbal ŋgueu patikamŋgaig

¹⁸Yesus nu maŋ lato saningina: Kilke mbol mbal nane abo abo ye kasuryinaig taŋamba ndo tane mata kasurtingamŋgaig. ¹⁹Tane kilke te tuku maŋau dubide kande nane sine tuku afu ŋga tane tuku nzali torde kande. Ye kilke mbol mbal ŋgamukŋge tane kile-mayokka maditingen tukunu nane siŋine mbal kuga ŋga kasurtingig. ²⁰Ye buk pasa ande satingit ta idusap. Piro taŋgo nu nuŋe suŋgo li ndate ŋga satingit. Ye tane tuku Suŋgo nane afuŋge ye piti seryinaig taŋamba ndo nane tane mata piti sertingamŋgaig. Afu ye tuku pasa dubide taŋamba ndo nane tane tuku pasa mata dubiwamŋgaig. ²¹Kuate nu ye kukulyina ta nane nu gilai minig tukunu nane tane ye tuku mbal ŋga ŋgueu patikamŋgaig.

²²Ye pro tugusek maŋau tum ndaniŋgen kande nane une tuku pa tam tuku mine ndakade kande. Ye nane tumningen tukunu nane une tuku pa tam tuku minig. ²³Ande nu ye kasuryate ta nu ye tuku Mam mata kasurte. ²⁴Maŋau saŋgrinu nane afuŋge ke ndakinaig ta ye nane ŋgamukŋge ke liken. Ye maŋau ta nda ke liken kande nane une tuku pa tam tuku mine ndakade kande. Nane wam kame ta kaŋgerka ye kasuryumba Mam turmba kasurmba minig. ²⁵Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Nane ake sinaŋ ye tuku gubra tade ŋgate.
Kile pasa ta alonu kumumbi mayok kinit.

Mune 35.19; 69.4

²⁶Ye Mam tugum kumba wam tugusek tuku Guwa kukuli le pro tane sinzantimba nu kumumbi ye tuku sakamngat. ²⁷Ye piro tugu pilen mbolnge tane ye ndoj minmba kile minig. Ta tuku tane mata kumumbi ye tuku saka minamngaig.

16 ¹Tane son manau kusrebekaig nga ye pasa nakmba ta sake likit. ²Nane afu tane kusem wande sinam kambim tuku peutingamngaig. Ait ande prowa le nane sine Kuate tuku piro mayeweg nga idusmba tane bale faramngaig. ³Nane sile Mam ndoj gilai tukunu tanawamngaig. ⁴Ye kile tane kila satinget te ngumnenga manau ta mayok kuwa le pasa satingit te idusamngaig. Ambonga ye tane ndoj minen ta ye pasa te sa ndatingen.

Tukul Guwa tuku piro

⁵Kile Mam nu ye kukulyina ta ye nu tugum kangit. Ye animbi kangit ta tane ye kusnayam idus ndade. ⁶Ye tane pasa te satinget tukunu tane nakmba ngamungal piti nak minig. ⁷Ye sinka satinngamngit. Tane maye minam tuku ye tane kusreka kangit. Ye nda ka ta ande tane sinzantingam tuku ndeke nda. Ye kumba ka nu kukuli le tane tugum prowamngat. ⁸Nu prowa sulumba une tuku tugu, manau tinreknu tuku tugu, une tuku pa lafunu tam tuku wam ta nakmba kilke mbol mbal kile-mayokka saningwa le katese mayewamngaig ta tenemba. ⁹Nane ye tuku son nda ngade tukunu nane une nak ta nu te-mayokmba saningamngat. ¹⁰Ye tane kusreka Mam tugum luka kangit tukunu ye tinreknu nga saningamngat. ¹¹Kuate nu kilke te tuku gabat Satan pa tambim tuku pilna tukunu nane mata pa lafunu tam tuku minig ta saningamngat.

¹²Ye pasa afu sunngomba tane satinngam tuku ta tane wamdus sinamnge patikam kumuŋ kuga. ¹³Wam tugusek tuku Guwa prowa sulumba nu tugusek manau nakmba tumtingamngat. Nu nuŋe wamdusmbi pasa satinŋe nda. Nu Kuate tugumngge pasa isit ta ndo satinngamngat. Wam afu ngumnenga mayok kangaig ta mata wam pagukamngat. ¹⁴Nu ye tuku pasa tumba tane tumtinguwa le ye tuku nyu sunngo mbol kangat. ¹⁵Mam tuku wam nakmba ta ye tuku. Ta tuku ye satingit nu ye tuku pasa tumba tane tumtingamngat nga satingit ngina.

Gare pasa le piti pasa

¹⁶Yesus nu man sakina: Mine minemba tane ye kangerye nda. Man mine minemba ye kangeryamngaig ngina le ¹⁷nuŋe dubiwanu tanŋo afu ndek nanŋine nanŋine munŋu kusnanŋinaig; Ndanam nu sakate: Mine minemba tane ye kangerye nda. Man mine minemba ye kangeryamngaig ngate. Ye Mam tugum kangit nga sakat ta tugunu ndanmba. ¹⁸Mine minemba nga sakat ta ait giganmba. Nu pasa sake likate te sine tugunu katese ndaweg nginaig.

¹⁹Nane Yesus kusnawam tuku idusmba minnaig ta nu katesemba nu ndek saningina: Tane ye mine minemba kangerye nda. Maŋ mine minemba ye kangeryamŋgaig ŋgit ta tane tugunu katesewam tuku muŋgu kusnaŋgade e? ²⁰Ye siŋka satinŋamŋgit. Kilke te mbolok maŋau dubide mbal nane gare ŋak minwaig le tane sinamanzerka malmbi ŋakmba minamŋgaig. Tane wamdus piti ŋak minap ma ma wam ta mbilmba tane gare suŋgo ŋak minamŋgaig. ²¹Pino nu kiŋo te-palmbim tuku ait prote le nu rar kamusmba piti ŋak minit. Nu kiŋo tate sulumba kanŋgermba gare tormba rar ta maŋ idus ndate. ²²Tane mata taŋaŋ kile wamdus piti ŋak minig. Ye maŋ tane tugum prowi le tane gare toramŋgaig. Gare ta andeŋge te-ibenam kumuŋ kuga. ²³Ait ta mbolŋge tane ye agaŋ ande tuku kusnaye nda. Ye siŋka satinŋamŋgit. Tane ye tuku nyu mbolŋge wam ande Mam yabaŋap ta nu tane tinŋamŋgat. ²⁴Tane buk ye tuku nyu mbolŋge wam ande Mam yabaŋ ndanaig. Kile taŋamba Kuate yabaŋap le nu tane tinŋuwa le tane gare suŋgo tamŋgaig.

Yesus nu kilke te tuku saŋgri te-ibenŋa

²⁵Ye yaba pasambi pasa satinŋge liket. Ait ande prowa le yaba pasambi satinŋge nda. Ye tane Mam tuku kilimok satinŋamŋgit. ²⁶Ait ta mbolŋge tane ye tuku nyu mbolŋge Kuate yabaŋap le ye tane tuku yabaŋ pasa tumba Mam sawe nda. ²⁷Kuga. Mam nu nuŋe miroŋ tane tuku kume purte tukunu tane tuku yabaŋ pasa ismba tinŋamŋgat. Tane ye tuku kume purmba ye Mam tugumŋge ndeken ta tane son ŋgade wam ta tuku nu tane tuku kume purte. ²⁸Ye Mam tugumŋge kilke te mbol prowen. Kile ye kilke te kusremba maŋ luka Mam tugum kanŋgit ŋgina.

²⁹Yesus nu taŋaka sakina le nuŋe dubiwanu taŋgo nane sakinaig: Ese. Kile ne yaba pasambi sa ndakate. Ne kilimok sakate le ³⁰sine katese mayeweg. Ne wam ŋakmba tuku kila minit. Siŋgine kusna pasa wamdus sinamŋge ndo minig le ne kila pilit. Ta tuku ne Kuate tugumŋge ndekina ta sine son ŋgeg ŋginaig le ³¹nu ndek sakina: Tane kile ye tuku son ŋgade e? ³²Mine minemba tane yiŋe ndo kusreyumba kua ka sili-silimba taŋgine tumbraŋ kine likamŋgaig. Taŋawap ta Mam nu ye ndoŋ minmba minit tukunu ye yiŋe ndo mine nda. ³³Tane ye ndoŋ minmba ŋgamuŋgal mukuk minap ŋga ye pasa ta ŋakmba satinŋge likit. Tane kilke te mbolŋge minap sulumba piti suŋgomba kamusamŋgaig ta tane kuru kuru ndaka saŋgri tinŋa minap. Ye kilke te tuku saŋgri ŋaigonu buk kile-ibenken ŋgina.

Yesus nu nuŋe mbal tuku Kuate yabaŋna

17 ¹Yesus nu pasate denŋurna sulumba nu tandeka mambilmba Kuate yabaŋmba sakina: O Mam, ait buk prowat. Ne ye tuku nyu suŋgo ta te-mbola le ye suk ne tuku nyu suŋgo ta te-mbolamŋgit. ²Ne

kilke mbol mbal ye tuku sangri kumnemnge minwaig nga patikina le ne ye sina mbal ye nane abo tugu minmba minam tuku ninget. ³Ima nu ne Mbara Ndindo Tugusek kila pilmba ye Yesus Kristus ne kukulyina ta turmba kila pilit ta nu abo tugu tumba minmba minamngat. ⁴Ne ye piro kam tuku sayina ta ye buk ke suluwit sulumba ne tuku nyu sungo kilke mbol mbal ngamuknge te-mbolet. ⁵O Mam, kilke te nda minna le ye ne ndon nyu sungo nak minken ta kile ye tuku nyu maj tajamba te-mbola le ye ne tugumnge mini.

⁶Ne kilke mbol mbal afu sina ta ye ne tuku majau tumningen. Nane ne tuku mbal minnaig le ne ye sina le nane ne tuku pasa dubide. ⁷Wam nakmba ne ye sina ta ne tugumnge prode ta kile nane kila pilig. ⁸Ne ye pasa sayina ta nane ninggen le wamdus sinamnge pilmba son nginaig. Ye ne tugumnge prowen ta nane sijka katese mayenaig sulumba nenge ye kukulyina ta nane son nginaig.

⁹O Mam, ye kile nane tuku yabañnet. Ye kilke mbol mbal nakmba tuku yabañ ndanet. Ne nane afu ye sina ta ye nane tuku ndo yabañnet. Nane ne tuku. ¹⁰Ye tuku mbal ta ne tuku. Ne tuku mbal ta ye tuku. Nane mbolnge ye tuku nyu sungo mbol kinit.

¹¹Ye kilke te kusremba ne tugum prowi le ne ye sina mbal kilke te mbolnge minamngaig. O Mam, ye ne ndon ndindo minek tajamba ndo nane nangine nangine wamdus ndindo minam tuku naje nyu sungo tambi nane kulatka. ¹²Ye nane ndon minmba naje sangri ye sina tambi nane kulatken. Ye nane kigraibken le ande ngisi ndakina. Ande nayonu ngisikam tuku minit kuyar pasa sakate ta nunge ndo ngisikate.

¹³O Mam, ye kile ne tugum prowamngit. Ye kilke te mbolnge minmba nane ye tugumnge gare tumba gare nak minwaig nga nane isam tuku pasa nakmba te saket. ¹⁴Ye ne tuku pasa nane ninggen. Ye kilke te mbolok kuga. Tajañ ndo nane mata kilke te mbolok kuga. Ta tuku kilke mbol mbal nane kasurningig. ¹⁵Ne nane kile-dunga le kilke te kusrewam tuku sa ndanet. Ne nane kigraibka le Satan nu nane kile-iber ndakuwa nga ne yabañnet. ¹⁶Ye kilke te mbolok kuga. Tajañ ndo nane mata kilke te mbolok kuga.

¹⁷Ne majau tugusek tumninga le nane ne tuku mbal mayok kuwaig. Ne tuku pasa ta tugusek. ¹⁸Ne ye kukulyina le kilke te mbol mbal tugum prowen. Tajamba ndo ye nane kukulninget le kilke te tuku majau dubide mbal tugumnge pirokade. ¹⁹Ye ne tuku minge dubimba ta ndo idus tiwet. Ta mbolnge nane mata ne tuku mbal mayok kanngaig.

²⁰Ye nane tuku ndo yabañ ndanet. Nane afu nane tuku pasa ismba ye tuku son ngamngaig nane tuku turmba yabañnet. ²¹Nane wamdus ndindo minwaig nga ne yabañnet. O Mam, ye ne ndon minmba minet le ne ye ndon minmba minit tajamba ndo nane sile ndon minmba minwaig. Tajawaig le kilke mbol mbal nane kanjerka nenge ye kukulyina ta

katesewamŋgaig. ²²Ye ne ndoŋ ndindo minek taŋamba ndo nane mata wamdus ndindo minwaig ŋga ne ye nyu suŋgo sina ta ye nane niŋget. ²³Ye nane ndoŋ minmba minet le ne ye ndoŋ minmba minit taŋamba ndo nane mata wamdus ndindo minwaig. Wam ta mbolŋge kilke mbol mbal ne ye kukulyina ta katesewamŋgaig. Ne ye tuku kume purte taŋamba ndo ne nane tuku mata kume purte ta nane katesewamŋgaig.

²⁴O Mam, ne ye sina mbal nane sile tuku tumbraŋ prowaig ŋga iduset. Ne kilke te te-mayok ndana sulumba ne ye tuku kume purmba ne kilŋa saŋgri suŋgo sina ta nane kaŋgerwaig ŋga wamdus suŋgo ŋak minet. ²⁵Mam ne purferŋnu. Kilke te mbolok maŋau dubide mbal nane ne gilai minig. Ye ne kila. Yiŋe mbal te ne ye kukulyina ta nane kila minig. ²⁶Ye ne tuku tugu tumniŋgen ta maŋ lato lato tumniŋmba minamŋgit. Ye taŋawi le ne ye tuku kume purte maŋau nane tuku ŋgamuŋgal sinamŋge minwa le ye nane ndoŋ minmba minamŋgit ŋga Mam nuŋe yabaŋna.

Yudas nane Yesus biye tinaig

(Mateus 26.47-56; Markus 14.43-50; Lukas 22.47-53)

18 ¹Yesus nu yabaŋ denpurmba nuŋe dubiwanu taŋgo kilmba ka Kidron kule ŋguruŋ pakarka piro ande sinam kinaig. ²Yesus nuŋe dubiwanu mbal ndoŋ mara mara piro ta mbolŋge maŋgurka minanu tukunu Yesus tuku kupet taŋgo Yudas nu ma ta nu kila. ³Kile Yudas nu pris gabat le Farisi mbal tugumŋge kame mbal polis mbal afu turmba kilna sulumba nane sati lam kame agaŋ ŋak pronaig.

⁴Pronaig le Yesus maŋau ŋakmba nu mbol prowamŋgaig ta nu kila minmba nu mayok ka kusnaniŋgina: Tane ima sotade ŋgina le ⁵nane ndek nu sanaig: Sine Nasaretnu taŋgo Yesus sota proweg ŋginaig le ye nuŋge ŋgina. Kupet taŋgo Yudas nu mata kame mbal ndoŋ taŋge tiŋ minna.

⁶Yesus nu ye nuŋge ŋgina le kame mbal ŋakmba piriri ŋayomba ŋgumnem ŋgumnem ndeke likinaig. ⁷Taŋanaig le Yesus nu maŋ lato nane kusnaniŋgina: Tane ima sotade ŋgina le Nasaretnu taŋgo Yesus soteg ŋginaig le ⁸nu nane saniŋgina: Ye buk satiŋgit ye nuŋge. Tane ye sotumba ndeta nane si kusrekap ŋgina. ⁹Taŋamba nu yabaŋ pasa buk sakina ta kumuŋgina. Nu teŋenmba sakina: Ne ye sina mbal kigraibket le ande nu ŋgisi ndakate ŋgina.

¹⁰Kile Simon Petrus nu nuŋe kame bagi gomba tumba pris suŋgo tuku piro taŋgo kilbanu ndinam pike welna. (Piro taŋgo ta nyunu Malkus). ¹¹Taŋana le Yesus nu Petrus sana: A ... naje bagi tumba nuŋe ma mbolŋge pale. Yiŋe Mam nuŋge piti te kule kaglinu taŋaŋ sate ta ye mbule nda. Ye nyamŋgit ŋgina.

Nane Yesus tumba Anas tugum kinaig

¹²Kile kame mbal naŋgine gabat ndoŋ Zu mbal tuku polis turmba nane Yesus biye timba wainu muliŋtumba ¹³nane amboŋga nu tumba

Anas tugum kinaig. Tanjo saibo ta tuku mbiyel nuje Kaiafas nu yar ta mbolnje pris gabat sunjo minna. ¹⁴Nu o buk Zu mbal saningina: Sine Israel tuku ma tumba tanjo ndindo kumwa ta maye nga saningina.

Petrus nu Yesus tuku nyu yabukam keŋna

(Mateus 26.69-75; Markus 14.66-72; Lukas 22.55-62)

¹⁵Nane Yesus tumba kinaig le Simon Petrus nu Yesus dubiwanu tanjo ande ndoŋ nu dubimba kinaik. Pris gabat sunjo nu tanjo ande ta nu kila. Ta tuku tanjo ta nu Yesus dubimba pris gabat sunjo tuku fonde sinam kina.

¹⁶Petrus nu malaŋga mayoknje minna le tanjo ande nu pris gabat sunjo kila ta nu pro malaŋga kulatkanu pino ta sana sulumba nu mayok ka Petrus tumba fonde sinam kina.

¹⁷⁻¹⁸Piro mbal polis mbal ndoŋ nane murkeningina le nane pa diknga likmba tiŋ minnaig le Petrus nu mata kumba nane ndoŋ pa likmba tiŋ minna. Tanjana le malaŋga kulatkanu pino ta ndek nu sana: Ne tanjo ta tuku dubiwanu tanjo ande ngina le nu ndek sana: i ... Ye kuga ngina.

¹⁹Kile pris gabat sunjo Yesus kusna-kusnana: Ne naŋe dubinade mbal ame pasa saningit le ne dubinade ngina le ²⁰nu ndek sana: Ye tanjo pino ŋakmba am mbolnje pasa tumningen. Kusem wande sunjo fonfon Zu mbal maŋgurkade tuku ma ta ŋakmba mbolnje pasa tumningen. Ye kuirkuirka pasa afu sa ndaningen. ²¹Ne ndaŋam ta tuku kusnayate. Ye pasa sake liken ta isnaig mbal nane kila minig. Ne ka nane kusnaniŋga ngina. ²²Tanjaŋina le Zu mbal tuku polis tanjo ande nu tugumnje minna ta nu ndek Yesus dabil panmba sana: Ne ndaŋam taŋamba pris gabat sunjo sate ngina le ²³nu ndek sana: Ye pasa ande mbarmba sakit kande te-mayokmba saya. Ye mbar ndawit le ndaŋam ake sinaŋ katyate ngina. ²⁴Tanjaŋina le Anas nu piro mbal saningina le Yesus wainu muli ŋak tumba pris gabat sunjo Kaiafas tugum kinaig.

²⁵Simon Petrus nu tanje pa likmba tiŋ minna le afu nane nu kaŋgermba sanaig: Ne mata nu tuku dubiwanu tanjo ande nginaig le nu Yesus tuku nyu yabuka sakina: i ... Ye kuga ngina.

²⁶Tanjo Petrusnje kilba pike welna ta nu tuku ndare tuma ande pris gabat sunjo tuku piro tanjo nu Petrus kaŋgermba sana: Ne mata nu ndoŋ piro mbolnje minat le kaŋgernit ngina. ²⁷Tanjaŋina le nu maŋ lato Yesus tuku nyu yabukina le teg witina.

Nane Yesus tumba Pilatus tugum kinaig

(Mateus 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Lukas 23.1-5)

²⁸Maratukuk tiŋga nane Kaiafas tuku wande kusremba Yesus tumba ka gafman tuku wande tugum pronaig. Nane pro naŋgine tukul ande idusmba sine kasomok mbal tuku wande sinam kumba kutur tumba

Pasowa nyam kumuŋ nga nga nane wande ta sinam nda kinaig. ²⁹Ta tuku gabat suŋgo Pilatus nu mayok ka nane kusnaniŋgina: Taŋgo te ndaŋat le nu tumba pasa mbol prowaig nga kusnaniŋgina le ³⁰nane nu sanaig: Nu mbar ndawa ta sine nu tumba ne tugum prowe nda ŋginaig. ³¹Taŋakinaig le Pilatus nu ndek saniŋgina: Taŋgine nu tumba taŋgine tukul dubimba nu pilemba lafunu tape ŋgina le Zu mbal nane nu sanaig: Tane Rom gafman tuku tukul ta taŋgo ande balewam tuku sine peusingit ŋginaig. ³²Nane pasa sakinaig ta Yesus nu o buk ail kazrai mbolŋge kumam tuku sakina ta kumunaig.

³³Pilatus nu luka wande sinam kina sulumba afu saniŋgina le nane Yesus tumba pronaig le nu kusnana: Ne Zu mbal tuku gabat suŋgo e ŋgina le ³⁴nu ndek sana: Ne naŋe wamdusmbi taŋamba kusnayate e ko afuŋge saninaig le ye kusnayate nga kusnana le ³⁵Pilatus nu sana: A ... ye Zu taŋgo kuga. Naŋe mbal taŋgine pris gabat nanenŋge ne tumba ye wai mbolŋge palgig. Ne ndaŋna le nane ne mbolŋge taŋade e nga kusnana le ³⁶nu lafumba sana: Ye kilke te kulatkam tuku gabat kuga. Ye kilke te tuku gabat kande yiŋe gageu nane ye Zu mbal tuku wai mbolŋge pile ndakuwaig nga nane ndoŋ kame bude kande. Ye kilke kulatket ta kise ŋgina.

³⁷Taŋakina le Pilatus nu ndek kusnana: Ne gabat suŋgo e ŋgina le nu lafumba sana: Ne sakate not. Ye tugusek maŋau te-mayokam tuku inaŋge ye te-pilna le kilke te mbol prowen. Ima nu tugusek maŋau sotate ta nu ye tuku miŋge isit ŋgina le ³⁸nu ndek nu kusnana: Tugusek maŋau ta ame agaŋ ŋgina. Taŋakina sulumba nu maŋ mayok ka Zu mbal saniŋgina: Ye nu tuku mbar ande kaŋger ndawet. ³⁹Tane tuku Pasowa ait mbolŋge muliŋtanu taŋgo ande paskanu ta kile maŋ taŋawamŋgit. Ye Zu mbal tuku gabat suŋgo te paska tiŋgi e ŋgina. ⁴⁰Taŋaka saniŋgina le nane ndek wikaraumba kuenka sakinaig: Taŋgo ta sine mbulig. Ne Barabas paska sine siŋga ŋginaig. (Barabas nu agaŋ ndende kuayaranu taŋgo).

19 ¹Kile Pilatus nu Yesus tumba kame mbal niŋgina le muli kareŋnumbi nu ŋgusnaig. ²Nane muli ande nzapo ŋak pirka gabat kaimba tawi gurgur mindepiye mayenu tumba nu kai tunaig sulumba ³nane ndek nu nzumilmba sanaig: Ese. Ne Zu mbal tuku gabat suŋgo nga samba dabil pannaig.

⁴Kile Pilatus maŋ mayok ka Zu mbal saniŋgina: Tane isap. Ye nu tuku mbar ande kaŋger ndawet. Ye nu tumba maŋ tane tugum prowi le tane kaŋgermba kila palpe ŋgina. ⁵Taŋakina le Yesus nu gabat mbolŋge muli nzapo ŋak tawi gurgur ŋak maŋ mayok kina le Pilatus nu ndek saniŋgina: Ai te. Taŋgo te kaŋgerap ŋgina.

⁶Taŋakina le pris gabat mbal polis mbal Yesus kaŋgermba ŋakmba wikaraumba sakinaig: Ail kazrai mbolŋge nil daŋŋguwaig nga saka minnaig le Pilatus nu ndek nane saniŋgina: Taŋgine nu tumba ail kazrai

mbolŋge nil daŋŋgap. Ye nu tuku mbar ande kaŋger ndawet ŋgina le ⁷Zu mbal ndek sakinaig: Nu sine tuku tukul suŋgo lukamba ye Kuate tuku Kiŋo ŋga sakina. Ta tuku nu siŋka kumwa ŋginaig.

⁸Nane nu Kuate tuku Kiŋo ŋginaig le Pilatus nu ismba nu kuru kuru suŋgona sulumba ⁹nu ndek Yesus tumba wandek sinam kumba maŋ kusnana: Ne aniŋge prona ŋgina kande nu pasa lafu ndana le ¹⁰Pilatus nu ndek sana: Ne ye tuku pasa lafuwe nda? Ye gabat suŋgo. Yenŋe saki le ne kusrenamŋgaig. Kuga ta ne ail kazrai mbolŋge balenamŋgaig ta ne idus ndate e ŋgina le ¹¹nu Pilatus sana: Kuate nu wo ndakuwa ta ne ye mbolŋge wam ande kam kumuŋ kuga. Ta tuku ande nu ye tumba ne wai mbolŋge pilna ta nu tuku mbar ta ne tuku mbar lite ŋgina.

¹²Taŋakina le Pilatus nu Yesus kusrewam tuku ndin sotina ta Zu mbal wikaraumba sakinaig: Taŋgo ta ye gabat suŋgo ŋgate tukunu nu Rom gabat Sesar tuku ma tam iduste. Ne nu kusrewa ta Sesar nu ne ndoŋ gubra tamŋgat ŋga sanaig.

¹³Pilatus nu pasa ta ismba nu Yesus tumba mayok kina sulumba nu ka pasa pileŋganu mbili mbolŋge minyokina. Ma ta nyunu N dame Basleŋnu Ŋak. Nane Hibru pasambi Gabata ŋgade. ¹⁴Mara ta Pasowa tuku kusem kuanenu tuku ait.

Ki buk mbilam bafuna le Pilatus nu pasa pileŋganu mbili mbolŋge minyoka Zu mbal saningina: Ai te. Taŋgine Gabat Suŋgo te ŋgina. ¹⁵Taŋakina le nane wikaraumba sakinaig: Nu balewaig. Ail kazrai mbolŋge nil daŋŋguwaig ŋginaig le nu nane saningina: i ... Taŋgine gabat suŋgo te balewaig ŋga sakade e ŋgina le pris gabat mbal lafumba sakinaig: Sesar ndo siŋgine gabat suŋgo minit ŋginaig.

¹⁶Taŋakinaig le Pilatus nu Yesus tumba ail kazrai mbolŋge pilwaig ŋga nane tuku wai mbolŋge pilna.

Nane Yesus tumba ail kazrai mbolŋge nil daŋŋginaig
(*Mateus 27.32-44; Markus 15.21-32; Lukas 23.26-43*)

¹⁷Yesus nu nuŋe ail kazrai kurana le kame mbal nu tumba ma ande nyunu Taŋgo Gabat Murko ta tugum pronaig. Hibru pasambi ma ta Golgota ŋgade. ¹⁸Taŋge nane nu tumba ail kazrai mbolŋge nil daŋŋga taŋgo armba turmba kilmba ail kazrai mbolŋge nil daŋŋge likinaig ta ande simŋge ande temŋge Yesus nu ŋgamuŋge.

¹⁹Pilatus nu nane afu saningina le ail kazrai mbolŋge pasa ande teŋenmba kuyarmba pilnaig: *Taŋgo te Nasaretnu taŋgo Yesus. Nu Zu mbal tuku gabat suŋgo* ŋga kuyarnaig. ²⁰Nane Hibru pasambi Rom pasambi Grik pasambi pasa ta kuyarnaig. Yesus ail kazrai mbolŋge pilnaig ma ta Yerusalem patukŋge tukunu Zu mbal gudommba pro pasa ta burkumba ²¹Zu mbal tuku pris gabat kame nane ka Pilatus sanaig: Nu Zu mbal tuku gabat suŋgo ŋga kuyarat ta sauka. Nu nuŋe mironŋ ye Zu mbal tuku gabat

sunjo ngate tanjamba kuyara nginaig kande ²²Pilatus nu nane saningina: Kuga. Ye kuyarit ta ndo minwa ngina.

²³Kame mbal nane Yesus ail kazrai mbolnje nil danje denpurmba nane bailkamba nu tuku tawi aganj ndende walmba kilnaig. Nu tuku tawi kuenu ta mata tinaig. Tawi ta zail ndanganu. Basleynu mbolnje tugu pilmba ka ibenje bitekngina. ²⁴Ta tuku kame mbal nanjine nanjine sakinaig: Sine tawi mayenu te fetfetmba kile ndakube. Sine usre ande kumba ande tawi tam tuku madibe nginaig. Nane tanjakinaig ta kuyar pasa ande kumunaig ta tejenmba.

Nane ye tuku tawi walmba kilnaig. Ye tuku tawi tam tuku usre ande kinaig ngate. *Mune 22.18*

Kame mbal nane wam ta kinaig.

²⁵Pino afu Yesus tuku ail kazrai tugumnje tin minnaig ta nyu kat nanjine tejenmba. Yesus ina nuje, ina nuje tuku maib nuje, Klopas tuku piyo nuje Maria, Maria Magdalanu pino turmba. ²⁶Yesus nu nuje dubiwanu tango ande tuku kume purna ta ina nuje ndon tin minna le kanjermba ndek ina nuje sana: Ina, ne tuku kiyo not ngina. Tanjakina sulumba nu ndek nuje dubiwanu tango ta sana: ²⁷Ne tuku ina nanje not ngina. Ait ta mbolnje tango ta Maria tumba nuje wande mbolnje kulatka minmba minna.

Yesus nu kumna

(Mateus 27.45-46; Markus 15.33-41; Lukas 23.44-49)

²⁸Kile Yesus nu nuje piro njakmba kugana ta kila pilmba nu kuyar pasa ande kumumba sakina: Ye kule parayate ngina.

²⁹Nza grep kule njak tanje minna ta nane kulelu tumba grep kule sinamnje pilmba papanimbi te-dunga Yesus tuku minje mbolnje pilnaig le ³⁰nu njair njinkina sulumba sakina: Kile piro suluwit nga gabat welndeka nu kumna.

Nane Yesus tuku takel make buronaig

³¹Mara ta kusem kuanenu tuku ait. Kusem ta mbolnje kusem ait sungokanu. Ta tuku mindesin ail kazrai mbolnje mine ndakuwaig nga Zu mbal nane ka Pilatus sanaig: Kame mbal tuku pasa palpe le tango keŋ ta kupe kat ngurngurwaig le kumwaig le paskuwaig nginaig. ³²Tanjakinaig le nu wokina le kame mbal ismba ndek tango ar Yesus ndon nil dannginaig nale tuku kupe kat ngurngurkinaig. ³³Tanjamba nane pro Yesus nu buk kumna le kanjermba kupe ngur ndanaig. ³⁴Kame tango andenje mbanduwanmbi nu tuku takel make soburona le pitik ndo ndare kule tur ndekina.

³⁵Ye Yohanus tanje minmba yiŋe ammbi wam ta kanjeren tukunu ye son saket. Tane mata son ngam tuku ye kuyaret. ³⁶Wam kina ta kuyar pasa armba alo kumumbi mayok kinaik. Pasa ande tejenmba sakate.

Ne tuku isu ande ŋgure nda ŋgate.

Mune 34.20

³⁷Pasa ande tejenmba sakate.

Nane nu tuku ŋgarosu soburonaig mbal nu kaŋgeramŋgaig ŋgate.

Sakaria 12.10

Taŋgo armba Yesus tuku mindesiŋ wakeinaik

(Mateus 27.57-61; Markus 15.42-47; Lukas 23.50-56)

³⁸Kile Arimateanu taŋgo Yosef nu Pilatus tugum kina. Yosef nu Yesus dubina taŋgo ta nu Zu mbal tuku kuru-kuruka nuŋe son maŋau yabukina. Nu Yesus tuku mindesiŋ tam tuku Pilatus yabaŋna le wokina le nu pro mindesiŋ ta tumba kina.

³⁹Nikodemus nu o buk Yesus tugum furir prona ta nu mata gureŋ armba kublinaig tuku ta kilmba prona. Gureŋ pitinu ta 30 kilo taŋaŋ. ⁴⁰Nale Yesus tuku mindesiŋ tumba Zu mbal tuku maŋau dubimba gureŋ kutu-kutumba tawi kaukaukmbi soŋga kusnaik.

⁴¹Yesus ail kazrai mbolŋge balenaig ma ta tugumŋge kumzaŋ ail tuku piro ande sinamŋge mindesiŋ palmbim tuku ndame burok kitek ande minna. Ndame burok ta buk mindesiŋ ande taŋge pile ndakinaig tuku. ⁴²Ait ta Zu mbal kusem kuanenu tuku ait tukunu nale Yesus tuku mindesiŋ tumba ka burok patukŋge minna ta sinamŋge pilnaik le minna.

Yesus nu maŋ tiŋgina

(Mateus 28.1-8; Markus 16.1-8; Lukas 24.1-12)

20 ¹Kusem kugana le piro tugu palmbinu ait mafe maye ndana le Maria Magdalanu nu ndame burok ta tugum kumba mambilna kande ndame suŋgo buk talka barinaig le kaŋgerna. ²Wam ta kaŋgermba nu pinderka luka kina ka Simon Petrus taŋgo ande Yesus nu tuku kume pur mayena ta nale sanikina: Nane afu singine Suŋgo tuku mindesiŋ ndame burok sinamŋge tumba ka pilnaig ma ta sine gilai ŋga sanikina le ³nale paŋtiŋga ndame burok ta tugum kambim saka kinaik.

⁴Nale pinderka kumba Yesus dubiwanu taŋgo ande nu Petrus limba nu amboŋga burok tugum ta prona. ⁵Taŋamba nu loka mambilna sulumba mindesiŋ kusnaig tuku tawi ta ndo kaŋgerna. Kaŋgermba nu sinam kine ndakina.

⁶Taŋamba minna le Simon Petrus pinderka pro burok sinam kina sulumba tawi mindesiŋ kusnaig ta ndo minna le kaŋgerna. ⁷Gabat soŋginaig tuku tawi ta kasomŋge minna le kaŋgerna. ⁸Kile taŋgo nu amboŋga prona ta nu mata burok sinam kina sulumba tawi ta kaŋgerka Yesus nu tiŋgina ta nu son ŋgina. ⁹Kuyar pasa nu Kristus maŋ tiŋgam tuku sakina ta nale katese ndanaik.

¹⁰Taŋamba nale luka nakile wande mbol kinaik.

Maria Magdalanu nu Yesus kangerna

(Mateus 28.9-10; Markus 16.9-11)

¹¹Maria nu ndame burok tugum tanje tija malmbika minna sulumba loka burok sinam ta mambilna kande ¹²enjel armba tawi kaukauk jak Yesus tuku mindesij minna ma ta mbolnje ande gabat tugumnje ande kupe tugumnje minyok minnaik le kangerkina. ¹³Enjel ar ta ndek Maria sanaik: Pino, ne ndanam malmbikate nga kusnanaik le nu ndek sakina: Nane ye tuku Sunjo tumba ka ma aninge pilnaig ta ye gilai nga sanikina. ¹⁴Sanikina sulumba nu mbilka Yesus nu tugum tanje tij minna le kangerna ta imanje nu katese ndana.

¹⁵Kile Yesus nu kusnana: Pino, ne ndanam malmbikate. Ne ima sotate nga sana le nu piro te kulatkanu tanjo nga idusmba nu sana: Mam, nenje nu tumba ka ma inumnje pilna kande ye saya le ka nu tumba ka ngina. ¹⁶Tanjakina le Yesus nu sana: Maria ngina le nu mbilka *Rabuni* ngina. (Rabuni pasa ta tugunu Tum Tanjo).

¹⁷Yesus ndek sana: Ye Mam tugum ambe nda kan tukunu ne ye biye ndaka. Ne kumba yiye tira kame tenemba saninga. Ye singine Mam singine Kuate nu tugum ambe kangit nga saninga ngina. ¹⁸Tanjakina le nu kumba Yesus dubiwanu mbal tugum promba saningina: Ye Sunjo kangerit nga nu pasa jakmba sana ta nane kubeu ningina.

Nuje dubiwanu mbal afu Yesus kangernaig

(Mateus 28.16-20; Markus 16.14-18; Lukas 24.36-49)

¹⁹Ki ta piro tugu palmbinu ait furiram Yesus dubiwanu mbal nane wande ande mbol manjurka Zu mbal tuku kuru-kuruka wande malanga tukul ndinjmba minnaig kande Yesus nu nane ngamuknje mayok ka tija saningina: Tane ngamungal mukuk jak minap ngina. ²⁰Tanjakina sulumba nuje wai takel make nane tumningina le nane nanjine Sunjo kangermba gare tornaig.

²¹Kile nu manj saningina: Tane ngamungal mukuk jak minap. Mam nu ye kukulyina tanjamba ndo ye mata tane kukultingamngit ngina sulumba ²²nu nane mbolnje mabsemba guwa fitka sakina: Tane Tukul Guwa tap. ²³Tane nane afu tuku une saukap ta une ta mine nda. Afu tuku une sau ndakap ta une ta minmba minamngat ngina.

Tomas nu Yesus kangerna

²⁴Yesus dubiwanu tanjo 12 buk madiningina ta tuku ande Tomas mape nyu ande Didimus nu Yesus mayok kina ait ta nu nane ndonj mine ndakina. ²⁵Nane afu ndek Tomas sanaig: Sine singine Sunjo kangergig nginaig le nu sakina: Tane yabrikade. Yiye ammbi wai mbolnje nil tuku ma kangerka wai tokmbi nzilal kigreka takel make buronaig ma kirewi sulumba ndo ye nu tingat ta son ngamngit ngina.

²⁶Mara 8 kugana le nane maŋ wande ndui ta mbolŋge maŋgurka minnaig ta Tomas ndoŋ. Wande malaŋga tukul ndiŋmba minnaig le Yesus nu maŋ nane ŋgamukŋge mayok ka tiŋga saniŋgina: Tane ŋgamuŋgal mukuk ŋak minap ŋgina sulumba ²⁷kile nu Tomas sana: Ne ilmba ye tuku wai te kaŋgerka wai tokmbi kigreka wai kuitka takel burok kirewa. Ne wamdus tero ndaka son ŋga ŋgina.

²⁸Taŋakina le Tomas nu ndek sakina: O yiŋe Suŋgo, ne ye tuku Mbara ŋgina le ²⁹nu ndek Tomas sana: Ne ye kaŋgeryate sulumba son ŋgate. Afu nane ye nda kaŋgeryumba son ŋguwaig ta nane gare ŋak minamaŋgaig ŋgina.

Yohanus nu pasa te kuyarna tuku tugunu

³⁰Yesus nu nuŋe dubiwanu taŋgo am mbolŋge wam kitek sunŋomba ke likina ta afu ndo kuyarŋiŋget. ³¹Yesus nu Kuateŋge madina taŋgo. Nu Kuate tuku Kiŋo ta tane son ŋga nu kila pile mayewap ŋga ye pasa te kuyarke liket. Tane nu tuku son ŋgap ta nuŋe nyu mbolŋge tane abo tugu minmba minam tuku tamŋgaig.

Taŋgo 7 Yesus kaŋgernaig

21 ¹ŋgumnenga Yesus dubiwanu taŋgo afu Tiberias kule kualin tugumŋge minnaig le nu maŋ nane tugumŋge mayok kina ta teŋenmba. ²Nane minnaig mbal ta ande Simon Petrus ande Tomas mape nyu ande Didimus. Ande Galileanu taŋgo Nataniel tumbraŋ nuŋe Kana. Afu ta Sebedeus tuku kiŋo armba Yesus dubiwanu taŋgo armba turmba. ³Nane minnaig sulumba Simon Petrus nu saniŋgina: Ye kualegaŋ sotam kaŋgit ŋgina le nane sakinaig: Sine ndoŋ ŋginaig. Nane kumba waŋ poŋga kinaig ka kumaŋ bukŋga didika minnaig le mafena kande kualegaŋ kile ndakinaig.

⁴Maratukuk ki prowam bafuna le Yesus nu piyal taŋge tiŋ minna le nane nu kaŋgermba lislisimba nu katese ndanaig. ⁵Kile nu nane wika kusnaniŋgina: Oi. Mata kame, tane kualegaŋ afu kilaig e ŋgina le kualegaŋ kuga o ŋginaig. ⁶Nu ndek saniŋgina: Tane maŋ ndinam kumamaŋge bukŋgap ta tane kualegaŋ kilamaŋgaig ŋgina. Taŋaka saniŋgina le nane ndek taŋanaig le kualegaŋ pitinuŋge kumaŋ didike fugunaig.

⁷Kile taŋgo ande Yesus nu tuku kume pur mayena ta nu Petrus sana: Ai si. Singine Suŋgo ŋgina le ⁸nu pasa ta ismba nu pirokam tuku mal tiŋgina ta tawi tumba tiŋmba patenŋga kageka tabek kina le nane afu kumaŋ kualegaŋ ŋak didika kule makembi kinaig. Waŋ piyal patukŋge wai tutur 50 taŋamba ndo minna.

⁹Nane waŋ kusremba kinaig ka piyal taŋge pa ande dikŋginaig le ugmba minna le kaŋgernaig ta kualegaŋ pasokanu bret turmba pa mbolŋge minnaig le kaŋgerkinaig.

¹⁰Kile Yesus nu nane saniŋgina: Kualegaŋ kilaig ta afu kilmba yalpe ŋgina le ¹¹Simon Petrus nu ndek kina ka waŋ poŋga kumaŋ kualegaŋ ŋak ta didikina le tabek kina. Kualegaŋ sugo ta burkinaig ta 153 minnaig ta pitinunŋe kumaŋ pur ndakina.

¹²Kile Yesus nu nane saniŋgina: Tane ilmba isukusap ŋgina. Nuŋe dubiwanu taŋgo nane ne ima ŋga kusnawam tuku kuru-kuruka nu kusna ndanaig. Nu naŋgine Suŋgo ta nane katesenaig. ¹³Kile nu tiŋga bret kualegaŋ tur kilmba walmba niŋgina le nyinaig.

¹⁴Yesus nu kummba tiŋgina sulumba ait te nu nuŋe dubiwanu taŋgo tugumŋge prowam keŋna.

Yesus nu Petrus ndoŋ pasatina

¹⁵Nane isukuse sulunaig le Yesus nu Simon Petrus sana: Yohanus tuku kiŋo Simon, ne taŋgo kame te liniŋmba ne suŋgomba ye tuku kume purte e ŋga kusnana le nu Yesus sana: Suŋgo ne kila. Ye ne nzaliyate ŋgina. Taŋakina le Yesus ndek sana: Ne ye tuku sipsip fat isukusneninga ŋgina.

¹⁶Kile nu maŋ kusnawam arna: Yohanus tuku kiŋo Simon, ne ye tuku suŋgomba kume purte e ŋga kusnana le nu lafumba sana: Suŋgo ne kila. Ye ne nzaliyate ŋgina. Taŋakina le Yesus nu sana: Ne ye tuku sipsip kulatka mina ŋgina.

¹⁷Kile nu maŋ kusnawam keŋna: Yohanus tuku kiŋo Simon, ne ye tuku suŋgomba nzalinate e ŋga kusnana. Yesus nu ne ye tuku suŋgomba nzaliyate ŋga sawam keŋna le Petrus nu ŋgamuŋgal piti ŋak sana: Suŋgo, ne wam ŋakmba kila. Ye ne nzaliyate ta ne kila minit ŋgina. Taŋakina le Yesus nu sana: Ne yiŋe sipsip isukusneninga. ¹⁸Ye siŋka sanamŋgit. Ne mbanzo minmba ma kambim tuku idusmba let tiŋmba naŋe nzali ndo dubimba tiŋga kine promba minna. Ne saibo pilmba wai kuitka le andeŋge let tumba ne kusmba nu tuku wamdus neŋge dubiwa ŋga nu ne didika kaŋgat ŋgina. ¹⁹Nu taŋamba Petrus dir pasa sana. Ŋgumneŋga Petrus nu kummba Kuate tuku nyu suŋgo te-mbolamŋgat ta nu tumna. Taŋaka sana sulumba nu ndek sakina: Ne ye dubiya ŋgina.

²⁰Taŋakina le Petrus nu mbilka taŋgo ande Yesus nu tuku kume pur mayena ta ilna le kaŋgerna. Taŋgo ta nane buk wande mbolŋge isukusmba minmba nu Yesus patumba minyoka gemna sulumba ima nu ne tuku kupet taŋgo mayok kaŋgat ŋga Yesus kusnana. ²¹Petrus nu taŋgo ta ilna le kaŋgermba ndek Yesus sana: Suŋgo, taŋgo te nu ndaŋamŋgat ŋga sana le nu lafumba sana: ²²Nu abo minwa le ye luka ndekamŋgit ŋga idusi ta ne tuku piro kuga. Ne ye dubiya ŋgina.

²³Ŋgumneŋga Yesus tuku mbal afu taŋgo ta kume nda ŋga sakinaig le pasa ta suŋgokina ta Yesus nu taŋgo ta kume nda ŋga sa ndakina. Kuga. Nu teŋenmba sakina: Nu abo minwa le ye luka ndekamŋgit ŋga idusi ta ne tuku piro kuga ŋga Petrus sana.

²⁴Yesus dubiwanu tanjo nu kume nda nga sakinaig ta ye Yohanus. Wam kame te ngakmba yiye ammbi kanjerken sulumba pasa te kuyarke liket. Pasa te siŋka son pasa ta sine kila. ²⁵Yesus nu maŋau afu sunjomba turmba ke likina. Ande nu wam ta ngakmba kuyarke likina kande kilke tugu ngakmba mbolŋge waŋe ta patikam tuku ma kumuŋ kuga kande. Son.

APOSEL

Aposel kame tuku piro

Lukas nu Teofilus tuku waŋe armba kuyarŋina. Nu amboŋga kuyarna ta Yesus Kristus tuku pasa mayenu. Kile waŋe arnu te aposel kame pirokinaig tuku kuyarna.

Yesus nu samba mbol kambim bafuna sulumba nuŋe dubiwanu taŋgo wam paguka saningina: Tane kilke tugu ŋakmba mbol kape sulumba ye tuku nyu saningap ŋgina. Taŋakina sulumba nu nane kusreka luka samba mbol kumba Tukul Guwa pilna le ndekina le nuŋe dubiwanu taŋgo ta nane Tukul Guwa ŋak Yesus tuku miŋge kumu-kumumba kilke tugu ŋakmba mbol lika nu tuku pasa mayenu taŋgo pino ŋakmba tumniŋmba saningge likinaig le nane suŋgomba ŋgamuŋgal biye mbilmba Yesus tuku son ŋga kule pisne kile-likinaig.

1 ¹O Teofilus kaiye. Ye amboŋga waŋe ande kuyarmba ne tuku pilen ta Yesus nu wam ŋakmba ke lika pasa tumniŋmba minna le ²ma ma Kuatenge te-duŋga samba mbol kina. Nu Tukul Guwa ŋak minmba kambim tuku ait mbolŋge aposel buk madiningina ta wam paguningina. Ye wam ta ŋakmba waŋe mbolŋge kubeu tinen.

³Yesus nu rar tumba kummba maŋ tingina sulumba mara 40 sinamŋge nu aposel tugumŋge mayok ka Kuate nuŋe gageu kulatkate maŋau ta tumningina sulumba wam afu sangrinu ke likina le kaŋgerkumba nu tingina wam ta kila pilnaig. ⁴Nu nane ndoŋ minmba teŋenmba saningina: Tane Yerusalem tumbraŋ suŋgo te kusre ndawap. Mam nu ande kukulwa le tane ndoŋ minmba minam tuku sakina ta nu tairŋga minap. Ye o buk tane ta tuku satinŋen. ⁵Yohanus nu kulembi nane kule pisneningina. Mine minemba ye tane Tukul Guwambi tane tuku ŋgamuŋgal kule pisne taŋaŋ tingamŋgit ŋgina.

⁶Mara ande nane maŋgurka nu kusnanaig: Suŋgo, ne kile sine Israel mbal tuku muskil kile-tidinga siŋgine kilke siŋgamŋgat e ŋginaig le ⁷nu ndek saningina: Mam nu nuŋe nyu tambi wam kame mayok kambim tuku ait madiningina ta ginu mara ame ait mbolŋge mayok kaŋgaig ta tane kila palmbim tuku maŋau kuga. ⁸Tukul Guwa tane mbolŋge prowa

le tane sanjri njak minmba ambonja Yerusalemnge ngumnenja Yudea ma tugu Samaria ma tugu kilke tugu njakmba mbolnje lika ye tuku nyu saningap ngina.

⁹Tanjamba sanijmba minna le nane nu kanjgermba minnaig le Kuatenje nu te-dunja tumba samba mbol kina le gau kaukauk ande pro nu songina le nane manj nu kanjger ndanaig. ¹⁰Nane samba mbol tandeka nu kina ndin ta kanjger timba minnaig le kile tanjo armba kumiñ kugen kaukauk njak tanje mayok kumba ndek nane saninginaig: ¹¹Galilea mbal, ndanam tane samba mbol te tandeka mambilmba minig. Kuatenje Yesus te-dunjat le tane kusreka samba mbol ket le kanjeraig tanjamba ndo nu manj luka ndenunjat nga saninginaig.

Tanjo ande Yudas tuku ma tina

¹²Kile nane tinja Olif tabe kusremba luka Yerusalem kinaig. Ndin ta kuen ndo kuga. ¹³Nane kinaig ka Yerusalem promba nanjine wande minnaig ta ponja rum o mbolnje ta sinam kinaig. Nyu nanjine ta tejenmba. Petrus, Yohanus, Yakobus, Andreus, Filipus, Tomas, Bartolomeus, Mateus. Ande Alfeus tuku kiño nuje Yakobus. Ande Simon mape nyu ta Selot. Ande Yakobus tuku kiño nuje Yudas.

¹⁴Pino kame afu Yesus ina nuje Maria ndonj, Yesus tuku maib kat nuje nane njakmba tanje manjurka ngamunjal ulendimba Kuate yabanmba minnaig.

¹⁵Ait ande Yesus dubinaig kuasmbi 120 tanjan manjurka minnaig le Petrus nu nane ngamuknje tinja sakina: ¹⁶Tira kame, o buk Tukul Guwanje David tuku minje mbolnje Yudas tuku sakina le kuyarna. Kuyar pasa ta ngisinu kumuñ kuga. Yudasnje Yesus minna ma ta tumningina le pro nu biye tinaig. ¹⁷Tanjo ta nu sine piro tuma ande. Nu sine tuku piro inum nu biyna. ¹⁸Nu mbar sunjokina le mbar ta tuku ndametiñmbi kilke ande piyanaig. Nu gabat kumam te-tirka sanjrimba ndeka funjul puluka sina walelena le nu kumna. ¹⁹Yerusalem mbal nane wam ta ismba kilke ta nyun ta Akeldama nginaig. Nyu ta tugunu Ndare Kutukina tuku Kilke.

²⁰Mune waje mbolnje kuyar ande Yudas tuku tejenmba minit.

Nuje wande ake minwa.

Ande manj tanje nda kinywa.

Mune 69.12

Kuyar ande mata tejenmba sakate.

Ande nu nu tuku piro tuwa.

Mune 109.8

Kuyar pasa tanjamba sakate nga saningina.

²¹⁻²²Petrus nu manj lato saningina: Sine tanjo ande te-silika madibe. Tanjo ta nu sine ndonj Yesus tinjina wam ta saka te-mayokam tuku. Yesus nu sine ndonj minna le nane afu mara mara sine dubika lika minnaig tanjan tanjo ande madibe. Ande nu Yohanus kule pisneningina

ait mboŋge sine ndoŋ minmba ka ka Yesus nu sine kusreka samba mbol kina taŋaŋ taŋgo inum madibe ŋgina.

²³Taŋakina le nane taŋgo armba nyun kilnaig ta ande Yosef ande Matias. Yosef nu mape nyu ande Yastus ande Barsabas. ²⁴Nane taŋgo ar ta kile-tidiŋginaig sulumba yabaŋmba sakinaig: O Sungo, ne taŋgo ŋakmba tuku wamdus kila. Taŋgo ar te ima ne madina ta tumsinga. ²⁵Yudas nu nuŋe minam tuku mbili ŋayonu mbol kumba piro ta kusrena. Taŋgo ande tumsinga le nu piro ta biymba aposel nyu tamŋgat ŋginaig. ²⁶Taŋakinaig sulumba nane naŋgine maŋaumbi kinaig le Matias tuku nyu mayok kina le nu aposel 11 ndoŋ ulendikinaig.

Tukul Guwa ndekina

2 ¹Zu mbal tuku pagumba nye ait suŋgo ande nyunu Pentikos prona le Yesus dubinaig mbal wande ande mboŋge maŋgurka minnaig. ²Minnaig le samba mboŋge fudu suŋgo ande bubre suk ndeka prona sulumba wande minnaig ta fudu suŋgo ta kumuŋgina. ³Kile agaŋ ande pa mane suk denpur-denpurka nane ŋakmba mbol kine likina le kaŋgernaig. ⁴Tukul Guwa nu nane ŋakmba mbol kumuŋgina le nane ndek pasa kuale gilai ta sake lika minnaig.

⁵Taŋamba minnaig le Zu afu Kuate tuku nyu kurauka ma tugu kise kise mboŋge promba Yerusalemŋge maŋgurkinaig ta ⁶nane fudu suŋgo ta ismba pro nane tugumuŋge maŋgurka naŋgine pasa kuale yimyam ise lika nane piriri ŋayomba wamdus te-sulunaig sulumba ⁷pirerek purka sakinaig: i ... Nane ŋakmba te Galilea mbal ndo. ⁸Ndaŋam nane sine ŋakmba tuku pasa kuale yimyammbi sakade. ⁹Sine afu Partianu, Medianu, Elamnu, Mesopotamianu. Sine afu Yudeanu, Kapadosianu, Pontusnu, afu Asianu. ¹⁰Sine afu Frigianu, Pamfilianu, Isipnu, afu Sirene tumbraŋ suŋgo patuk patuk tumbraŋ foŋfoŋ Afrikaŋge progeŋ. Sine afu Romŋge te progeŋ ta afu Zu mbal afu kasomok mbal Zu mbal taŋaŋ Kuate dubiweg tuku. ¹¹Sine afu Kretanu, afu Arabianu. Sine taŋamba taŋamba ma tugu yimyam mboŋge prowe likeg. Kuate nu wam saŋgrinu kitek ke likate ta siŋgine pasa kualembi sakade le iseg ŋginaig.

¹²Nane ŋakmba pirerek purka wamdus te-sulumba muŋgu kusnaŋginaig: Wam te tugunu ndaŋmba tuku ŋginaig le ¹³afu nane nzumil te-niŋmba sakinaig: Nane grep kule kamenu suŋgomba nyaig sulumba ŋgingŋgankade ŋginaig.

Petrus nu Kuate tuku pasa kuklina

¹⁴Taŋakinaig le aposel 12 maŋgurka minnaig ta nane ŋgamukŋge Petrus nu tiŋga wi kuenka saningina: Tane Yerusalem mbal Zu mbal ma tugu afu mboŋge prowe likinaig tane ŋakmba kilba pilmba ye tuku pasa ise tiwap. ¹⁵Kile maratukuk ki ait 9 tate. Sine grep kule nyumba

ngingankanu nga sasingig ta tanjamba kuga. ¹⁶Tuan tanjo Yoel nu dir pasa sakina ta kile alonu mayok kinit. Nu tejenmba kuyarna.

¹⁷Kuate nu sakate. Kilke kugawam tuku ait patukuwa le ye yiye Guwa kilke mbol mbal ningamngit.

Tanjawi le tane tuku kiyo kulim kame Tukul Guwanje pasa saningua le ismba kile-mayokkamngai.

Tane tuku tanjo mo nane kijatanu suk aganj kanjerkamngai. Tane tuku saibo nane kinymba kiya alo njak kanjerkamngai.

¹⁸Ait ta mbolnje yiye piro tanjo piro pino yiye Guwa ningi le nu nane pasa saningua le ismba kile-mayokkamngai.

¹⁹⁻²⁰Ye Sunjo, ye luka prowam tuku ait pro ndawa le tane katewam tuku ye samba mbolnje kilke mbolnje wam kitek sangrinu kile-mayokkamngit.

Samba mbolnje ki bulu kugamba dabuka tambun ndare suk gurnungat. Kilke mbolnje ndare pa sunjo pa guwa dabuknu mayok ke likamngai.

Tane wam njakmba ta kanjerka piriri njayowamngai.

²¹Ima nu Sunjonje turwa nga wikuwa ta ye nu tuku muskil te-tiwe tambimngit. *Yoel 2.28-32*

Yoel nu tanjamba Kuate tuku pasa kuyarna nga saningina.

²²Petrus man lato saningina: Israel mbal, tane pasa te ise tiwap.

Nasaretu tanjo Yesus Kuatenje kukulmba nu sanjri tuna ta tane kila. Nu wam sangrinu kitek tane ngamuknje ke likina le kanjerkinaig.

²³Ande nu Yesus tumba tane wai mbolnje palmbim tuku Kuate nu o buk wamdus ta tina. Tane nu ail kazrai mbolnje kumwa nga une mbal wai mbolnje pilnaig le nane nu balenaig le kumna. ²⁴Kumna le Kuate nu Yesus tuku kume tuku sanjri pitaimba te-tina. Kume tuku sanjrinje Yesus biye dewam kumun kuga. ²⁵David nu wam ta tuku o buk Kristus tuku minje tejenmba kuyarna.

Sunjo nu mara mara ye ndonj minit le kanjeret.

Ye wamdus piti sulu ndawi nga nu ye ndinam kumamnje gemyumba minit.

²⁶Ta tuku ye ngamungal bulok gare njak minet.

Ye kumam tuku minet ta ye piti ndayate.

²⁷Ye tuku kanu kumanu mbal tuku tumbrajan kine nda.

Ye ne tuku piro tanjo yiye ngarosu menu tuku ndin tukulamngat.

²⁸Abo minmba minam tuku ndin ne ye tummyate.

Ne ye ndonj mina le ye gare toramngit ngina. *Mune 16.8-11*

Petrus nu David tuku kuyar pasa tanjamba nane saningina sulumba sakina: ²⁹Tira kame, ye pasa satingamngit te tane kila. Singine mbun David nu kumna le ngukinaig. Nu tuku kumu ta kile minit le kanjereg.

³⁰David nu Kuate tuku tuan tanjo minmba nu tuku mbun ande nu tuku

ma mbolŋge gabat suŋgo minam tuku Kuate nu pasa saŋgrinu sana ta nu kila minna. ³¹Ta tuku David nu Kristus kummba tiŋgamŋgat wam ta kaŋgermba teŋenmba sakina: Kristus nu kumanu mbal tuku tumbraŋ kine nda. Nu tuku ŋgarosu mata menu tuku ndin tukulamŋgat ŋgina. ³²David nu pasa kuyarna ta Yesus tuku kuyarna. Nu kumna le Kuate nu te-tina le tiŋgina. Sine ŋakmba wam ta kaŋgergeŋ. ³³Kuate nu Yesus te-duŋga nuŋe ndinam kumamŋge pilna sulumba nuŋe pasa saŋgrinu sakina ta kumumba Yesus Tukul Guwa tuna. Taŋamba ndo kile nu sine Tukul Guwa siŋgat le nu tuku saŋgri ismba kaŋgerde te.

³⁴David nu samba mbol kine ndakina ta nu teŋenmba Kristus tuku sakina.

Suŋgo Kuatenŋge ye tuku Suŋgo sana: Ne ye tuku ndinam kumam teŋge saŋgri ŋak minyok mina le ma ma ³⁵yeŋge ne tuku ŋgueu mbal ŋakmba kile-ibenŋka ne tuku kupe kumnemŋge patikamŋgit ŋgina. *Mune 110.1*

³⁶Tane Israel mbal wamdus pulutiŋguwa. Tane Yesus tumba ail kazrai mbolŋge balenaig ta Kuate nu taŋgo ta tumba nuŋe madina taŋgo ŋga taŋgo ŋakmba tuku Suŋgo pilna ŋga saniŋgina.

Nane gudommba ŋgamuŋgal mbilmba son ŋginaig

³⁷Zu mbal pasa ta ismba sine siŋka mbargeŋ ŋga nane ŋgamuŋgal rar suŋgo kamusmba Petrus aposel afu turmba saniŋginaig: Tira kame, sine ndaŋbe o ŋginaig le ³⁸Petrus nu ndek nane saniŋgina: Tane ŋgamuŋgal biye mbilmba taŋgine maŋau ŋaigonu kusreka Yesus Kristus ndoŋ ulendika kule pisne tap. Tane taŋawap le Kuate nu tane tuku une ŋakmba sauka gilaiŋga Tukul Guwa tiŋgamŋgat. ³⁹Kuate nu tane taŋgine kiŋo kame kasomok mbal turmba idusniŋmba o buk Tukul Guwa taŋgo niŋgamŋgit ŋgina. Suŋgo Kuate nu ima kate wikate ta nu Guwa niŋgit ŋga saniŋgina.

⁴⁰Petrus nu taŋamba pasa lato saniŋmba sakina: Taŋgine kuasmbi tuku maŋau ŋayonu kusrewap le Kuate nu tane tuku muskil kile-tidiŋguwa ŋgina le ⁴¹nane nu tuku pasa ismba son ŋginaig mbal nane kule pisne tinaig. Ki ait ta mbolŋge nane gudommba 3,000 tajaŋ Yesus dubinaig mbal ndoŋ ulendikinaig sulumba ⁴²nane mara mindek aposel kame tuku wam pagu pasa ismba nane wamdus ulendi tuma isukusmba pasa nyumba Kuate yabaŋmba minnaig.

⁴³Aposel kame nane wam kitek gudommba saŋgrinu ke likinaig le nane ŋakmba Kuate tuku nyu kurauka kuru-kuruka minnaig. ⁴⁴Nane son ŋginaig mbal ŋakmba tuma minmba naŋgine agaŋ ndende muŋgu ŋgail ŋgail ndakinaig. ⁴⁵Nane afu agaŋ denkanu ta naŋgine ŋgamukok agaŋ ta kilmba piyamba ndametiŋ tambi nane turkanu. ⁴⁶Mara mindek nane kusem wande suŋgo sinam taŋge maŋgurka naŋgine wande yimyam

mbolŋge tuma isukusmba gare-gareka wamdus bulok ŋak ulendi minanu. ⁴⁷Nane taŋamba Kuate tuku nyu te-duŋga minanu le taŋgo pino ŋakmba nane tuku saka minanu. Mara mindek Kuate nu afu tuku muskil kile-tidŋganu le nane ka Yesus tuku kuasmbi ndoŋ ulendikanu.

Taŋgo ande kupe baklelok mayekina

3 ¹⁻²Taŋgo ande ina sinamŋge kupe baklelok mayok kina. Mara mindek nane afu taŋgo ta sukuŋga taŋgo pino ndametiŋ yabaŋŋam tuku kusem wande malaŋga ande nyunu Maditak tugum tange palmbinu.

Ait ande Petrus nale Yohanus ndoŋ Kuate yabaŋam tuku ait ki kanum **3** mbolŋge nale kusem wande ta mbol kinaik. Kinaik le nane afu maŋ taŋgo ta sukuŋga pro taŋge pilnaig.

³Kile Petrus nale kusem wande sinam kambim bafunaik le taŋgo ta nale kaŋgerka agaŋ inum tuwaik ŋga nale yabaŋnikina. ⁴Yabaŋnikina le Petrus nale nu fumble timba sanaik: Ne sile kaŋgerka ŋginaik. ⁵Taŋakinaik le nu idusna agaŋ ande ye sam tuku sayade ŋga idusmba nu nale kaŋger tidŋga minna le ⁶Petrus nu ndek sana: Ye gol silwa ndametiŋ kugatok ta ye ne agaŋ ande tanmbimŋgit. Ne Nasaretnu taŋgo Yesus Kristus tuku saŋgri mbolŋge ne tiŋga lika ŋgina.

⁷Taŋakina sulumba nu taŋgo ta tuku wai ndinam biymba te-duŋgina le rakukadu kupe mbain turmba saŋgri tiŋgina. ⁸Taŋana le nu pitik ndo paŋtiŋga nale ndoŋ kusem wandek sinam kumba gare-gareka Kuate tuku nyu te-duŋga nu kumbaŋge pate-pateŋga kina. ⁹Nu kumbaŋge Kuate tuku nyu te-duŋgina le taŋgo pino nu kaŋgermba kila pilmba sakinaig: ¹⁰i ... Kusem wande malaŋga Maditak tugumŋge ndametiŋ yabaŋkate taŋgo ta not ŋginaig. Taŋamba nane pirerek purka wamdus te-sulumba minnaig.

¹¹Taŋgo ta Petrus le Yohanus bigmba nane ma ande nyunu Solomon tuku kawaŋ pronaig le nane gudommmba pinder-pindermba pro taŋgo ta kaŋgermba pirerek purka wai makemba minnaig le ¹²Petrus nu wam ta kaŋgermba nane saniŋgina: Israel mbal, ndaŋam saka tane pro wam te tuku pirerek purka am goka sine kaŋger tidŋgade. Sile taŋgo magenu sikile saŋgrimbi taŋgo te wakeiwanu ŋga idusde e? Taŋamba kuga. ¹³Abraham Isak Yakob singine mbuŋ ŋakmba tuku Mbara nu nuŋe piro taŋgo Yesus tuku nyu mbol kuwa ŋga nu wam te kate. Tane Yesus tumba gafman tuku wai mbolŋge pilnaig le Pilatus nu Yesus paskam tuku sakina ta tane saŋgri maramba mbulnaig. ¹⁴Kuate tuku taŋgo purfeŋnu ta tane mbulmba taŋgo balewanu taŋgo paska te-mayokam tuku Pilatus sanaig. ¹⁵Tane abo tugu miro balenaig. Tane balenaig ta Kuate nu te-tina le tiŋgina le sile Yohanus ndoŋ kaŋgerkeŋ. ¹⁶Tane taŋgo kaŋgerde te sile Yesus tuku saŋgri tomba tiŋga taŋgo te kupe te-tiwe tukik le tane ŋakmba am mbolŋge nu mayekat.

¹⁷Yinje tira kame, tane gabat kame ndonj Yesus mbolnje wam njayonaig ta tane nu tuku tugu katese ndamba tananaig ta ye kila. ¹⁸Kuate nu o buk nuje tuan tanjo kame tuku minje mbolnje nuje madina tanjo rar tam tuku sakinaig ta alonu Yesus mbolnje kumungina. ¹⁹Ta tuku tanjine manjau njagonu kusreka njgamunggal biye mbilap le Kuate nu tane tuku une njakmba sauke sulumba tane wamdus bul sertingwa le gare njak minamngaig. ²⁰Nu Yesus kukulwa le tane tugum prowamngat. Nu o buk tane muskil kile-tidinge tingam tuku nu pilna. ²¹Kile nu samba mbolnje minmba Kuate nu wam njakmba kile-tidingwa le wam tugusek ndo minam tuku ait tairnja minit. O buk Kuate nu nuje tuan tanjo kame tuku minje mbolnje ait ta tuku sakina. ²²Moses nu tejenmba sakina.

Sungo Kuate nuje pasa te-mayokam tuku ye tuan tanjo pilna tanjamba ndo nu sine Israel njgamuknje tuan tanjo ande palmbimngat. Tane nu tuku pasa njakmba ise tiwap.

²³Ande nu nu tuku pasa talawa ta Kuatenje nuje mbal njgamuknje paska tumba kasomnje pilwa le nu njgisikamngat. *Lo 18.15-19*
Moses nu tanjamba sakina.

²⁴Kuate tuku tuan tanjo Samuel tuan tanjo afu nu njgumnemnje mayok kinaig ta nane njakmba ait te mbolnje wam prowam tuku sake likinaig. ²⁵Tane Kuate tuku tuan tanjo kame tuku mbutj. Kuate nu pasa sanjrinu tanjine mbutj nijmba Abraham ndonj wamdus ulendika sinja son pasa sakina ta tane tuku turmba sakina. Nu tejenmba Abraham sana. Ne tuku mbutj kat naje mbolnje kilke tugu njakmba mbolnje ye wam mayenu kamngit njgina. ²⁶Kuate nu nuje piro tanjo te-tina sulumba sine Israel mbal manjau njagonu kusreka gare manjau mbolnje minbe njga nu Yesus kukulna le ambonja sine tugum prona njga saningina.

Nane Petrus nale mulij kilmba wandeknje patikinaig

4 ¹Petrus nale Zu mbal pasa nijmba minnaik le kusem wande tuku polis gabat kame pris mbal Sadusi afu nane njakmba manjur ta tugum pronaig. ²Pro Petrus nale Yesus kummba manj tingina tanjamba tanjo mata kumbe sulumba tingamngig njga pasa tumnijmba minnaik le nane ismba palsejningina. ³Palsejningina le nale bige tidinga kilmba furirte njga indole nale pasa te-tiwaik njga mulij kilmba wandeknje patikinaig. ⁴Tananaig ta nane Petrus tuku pasa isnaig mbal ta gudommba Yesus dubinaig mbal ndonj ulendika tanjo 5,000 tana mayok kinaig.

⁵Mafena le Israel gabat sugo Israel mage mage kusem pasa biteknjanu mbal nane njakmba pro Yerusalemnje manjurkinaig. ⁶Pris gabat sungo Anas nu tuku ndare tuma Kaiafas Yohanus Aleksander nane mata pronaig. ⁷Nane manjurka polis kame kukulninginaig le nane ka Petrus nale kilmba pro pasa mbolnje kile-tidinginaig le gabat sugo nale kusnanikinaig; Tale wam kinaik ta sanjri ta imanje tikina? Imanje

tale kukultikina nginaig le ⁸Tukul Guwanje Petrus wamdus tuna le nu nane saningina: Singine gabat, singine mage mage tane isap. ⁹Sile tanjo kupe baklelok turkik le nu mayekat. Tane ta tuku sile pasa mbolnje kile-tidingaig ndeta ¹⁰tane gabat mbal Israel njakmba pasa te ismba kila palpe. Tanjo kupe baklelok mayekat le kile kanjerde te tugunu tejenmba. Nasaretu tanjo Yesus Kristus nu tuku sangrimbi tanjo te kupe te-tiwik. Tane nu ail kazrai mbolnje balenaig ta Kuate nu tumba tedungina. ¹¹Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Ndame ande tane ndame wande pilig mbal gisleknu nga te-sinaig ta kile wande ta tuku ndame njakmba nu mbolnje sangri tingade ngate. *Mune 118.22*

Ndame ta Yesus. ¹²Kilke mbol mbal ngamuknje sine kile-luka kilam tuku Kuatenje Yesus singina. Ande nu singine muskil kile-tidinge singam tuku mine ndakate nga saningina.

¹³Petrus le Yohanus kuru kuru kugatok minge bulok sakinaik le gabat mbal nane wam ta kanjermba tanjo ar te ake tanjo ndo kila kugatok nga wamdus te-sulunaig. Tanjamba nale Yesus ndon minnaik ta katesenaig.

¹⁴Kupe baklelok tanjo mayekina ta Petrus nale ndon tanje tin minna tukunu nane kanjermba nale tuku pasa pitaiwam tuku ndin ande kanjer ndanaig. ¹⁵Tanjamba nane polis kame saninginaig le nale kilmba mayok kinaig. Mayok kinaig le nangine nangine munju kusnanga ndin sota ¹⁶sakinaig: Sine tanjo ar te mbolnje ndanbe. Nale wam kitek sangri njak kinaik ta Yerusalem mbal njakmba isnaig. Sine wam ta tomba yabukam kumun kuga. ¹⁷Nale tuku pasa tanjo pino ngamuknje sungokikat. Ta tuku sine manau te peuwam tuku nale Yesus tuku kuasmbi afu man saka tum ndaningap nga rironj pasa ninbe nginaig.

¹⁸Tanjakinaig sulumba nale manj wika pasa sangrinu sanikinaig: Tale Yesus tuku manj afu saka tum ndaningap nginaig le ¹⁹nale ndek lafumba sakinaik: Sile Kuate tuku minge dubipe e ko tanjo tuku minge dubipe? Ame wam Kuate am mbolnje mayenu. Tanjine wamdus sinamnje pilewap. ²⁰Sikile ammbi aganj kanjerka pasa iskenj ta minge tukule nda nginaig. ²¹Tanjakinaik le gabat mbal manj lato rironj pasa sangrinu sanikmba nale kukulnikinaig le kinaik.

Tanjo pino njakmba tanjo mayekina le kanjermba Kuate tuku nyu te-dunginaig. Ta tuku gabat sugo nane tanjo pino tuku kuru-kuruka nale ake kukulnikinaig le kinaik. ²²Tanjo wakeinaik ta nu yar 40 buk kusrena tuku.

²³Kile Petrus nale kumba ka nakile mbal kile-siglika pris gabat kame Israel mage mage tanjamba tanjamba manau sake likaig nga kubeu ninginaig le ²⁴nane pasa ta ismba wamdus ndindo ulendi pilmba ndek Kuate yabanmba sakinaig: O Sunjo, ne sangri tugu. Ne samba kilke yu aganj ndende njakmba nenje ndo kile-mayokkina. ²⁵O buk nanje piro

tango siŋine mbuŋ David nu Tukul Guwanŋe wamdus tuna le pasa ande tenjenmba kuyarna.

Ndaŋam kasomok mbal nane Kuate tuku gubra kagli tornaig.

Ndaŋam nane ake sinaŋ wam ŋayonu kam idusnaig.

²⁶ Kilke te tuku nyu ŋak mbal kame buwam saka tiŋga

gabab sugo afu ndoŋ ulendika maŋgurka Kuate nuŋe madina tango

ndoŋ kame buwam idusnaig ŋgina.

Mune 2.1-2

²⁷O son. Sine ne tuku pasa ta alonu kilimok kaŋgergeŋ. Herodus, Pontius Pilatus, kasomok mbal Israel mbal afu turmba nane Yerusalemŋe maŋgurka ne madina taŋgo Yesus balewam tuku sakinaig. ²⁸Nane Yesus tumba balenaig ta ne o buk naŋe saŋgri naŋe wamdusmbi wam afu mayok kambim tuku idusna ta nane ta kumunaig.

²⁹O Suŋgo, nane sine mata ŋaigo siglikam tuku saka minig. Ta tuku sine ne tuku piro mbal kuru kuru kugatok miŋge bulokmbi ne tuku pasa kukliwam tuku sine sinzaŋsiŋga. ³⁰Ne naŋe saŋgri te-mayokmba naŋe piro taŋgo purfeŋnu Yesus tuku nyu mbolŋge guaze mbal wakeika wam saŋgrinu kitek ke lika ŋginaig.

³¹Nane yabaŋ deŋpurnaig le nane minnaig wande ta buru-burukina. Buru-buruka Tukul Guwa nane tuku wamdus kumuŋgina le nane wamdus bulka Kuate tuku pasa miŋge bulokmbi saka minnaig.

Yesus tuku son ŋginaig mbal tuku maŋau

³²Yesus tuku son ŋginaig mbal nane ŋakmba ŋgamuŋgal wamdus ulendimba minnaig. Naŋgine agaŋ ndende mata ulendimba ŋakmba tuma minam tuku patikinaig.

³³Aposele nane Suŋgo Yesus tiŋgina le kaŋgergeŋ ŋga pasa saŋgri ŋak saka minnaig le Kuate nu nane sinzaŋniŋgina le nane mine magenaig.

³⁴Nane afu kilke ŋak wande ŋak afu tugumuŋge piyaniŋmba ndametiŋ kilmba pro aposel kame niŋganu. ³⁵Naŋgine mbal afu agaŋ denkanu ta nane ndametiŋ ta kilmba walmba niŋganu.

³⁶Nane tuku taŋgo ande Siprusnu nyunu Yosef nu Levi tuku ndare. Nane aposel kame nu tuku mape nyu Barnabas ŋginaig. (Barnabas nyu ta tugunu: Nu taŋgo wamdus bul serniŋgit tuku). ³⁷Nu mata nuŋe kilke piyamba ndametiŋ kilmba aposel kame niŋgina.

Ananias le Safira

5 ¹Taŋgo ande nyunu Ananias nu piyo nuŋe Safira ndoŋ kilke inum piyamba ndametiŋ kilnaik. ²Kilnaik sulumba Ananias nu ndametiŋ ŋgamuŋge paplamba inumnu nakile pilmba inumnu aposel niŋgam tuku idusmba piyo nuŋe sana le wokina. Nu ndametiŋ inumnu tumba pro aposel niŋgina sulumba sakina: Sile sikile kilke piyamba ndametiŋ kilkiŋ ta noten ndo ŋgina.

³Tañakina le Petrus ndek nu sana: Ananias, ne ndañam Satanŋge wamdus tanet le ne ndametiŋ paplamba inumnu naŋe kusremba inumnu tumba pro Tukul Guwa yabri pakte. ⁴Naŋe kilke minat ta ne kile piyawat sulumba ndametiŋ kilat. Ndametiŋ ta naŋe agaŋ. Ndametiŋ ta paplamba afu sine siŋgam idusmba ko naŋe ŋakmba kilam idusmba ndeta ta maye. Naŋe ndametiŋ. Ndaŋam ne maŋau ŋayonu kam tuku idusat. Ne sine yabri ndasiŋgit. Ne Kuate yabrite ŋga sana.

⁵⁻⁶Ananias nu pasa ta ismba nu kumaknu ndekina. Kumna le taŋgo mo afu promba wandek taŋge nu tuku mindesiŋ tawimbi songa tumba ka ŋgukinaig. Ananias nu kumna le nane wam ta isnaig mbal nane kuru kuru suŋgo tinaig.

⁷Tañamba minnaig ma ma ki kanum keŋmba kinaig le piyo nuŋe Safira nu taŋgo nuŋe wam kina ta nu katese ndamba wande ta mbol prona. ⁸Prona le Petrus ndek nu kusnana: Takile kilke piyamba ndametiŋ kilaik ta noten ndo e ŋga kusnana le nu lafumba au not ndo ŋgina. ⁹Tañakina le Petrus ndek nu sana: Tale ndañam saka Sunŋo tuku Guwa tagowam tuku pasa ulendiwaik. Ata. Taŋgo mo taŋgo naŋe tuku mindesiŋ ŋgukaig ta kupe fudu isa. Malaŋga tugum prode ta. Nane kile ne mata taŋawamŋgaig ŋgina le ¹⁰nu pitik ndo Petrus tuku kupe tugum taŋge kumaknu ndekina le taŋgo mo pro nu kaŋgermba nu tuku mindesiŋ mata tumba ka taŋgo nuŋe gemmba ŋgukinaig.

¹¹Tañanaig le Yesus tuku kuasmbi nane kuru kuru suŋgo tinaig. Mbal afu kasomŋge minnaig mata pasa ta ismba nane kuru-kurukinaig.

Aposel kame wam saŋgrinu ke likinaig

¹²Aposel kame taŋgo pino ŋgamukŋge wam afu kitek saŋgrinu ke likinaig. Nane mara mindek kusem wande ta mbol kumba Solomon tuku kawaŋŋge maŋgurka minanu. ¹³Maŋgurka minnaig le nane ŋakmba nane tuku saka minmba pro nane ndoŋ ulendikam tuku kuru-kurukinaig.

¹⁴Nane gudommmba son ŋga nane ndoŋ ulendikinaig le Sunŋo tuku mbal tugekina. ¹⁵Yerusalem mbal nane guaze mbal kilmba pro ndinŋge yango fariŋge lika patikinaig. Ta ndañam? Petrus nu kuwa le nu tuku kanumnunŋe ndo nane mbol kuwa le nane magekuwaig ŋga idusmba patike likinaig. ¹⁶Yerusalem patukŋge tumbraŋ mine likinaig nane mata guaze mbal afu guwa ŋaigonu ŋak kilmba pro patike likinaig le ŋakmba magekinaig.

Nane aposel kame piti niŋginaig

¹⁷Pris mbal tuku gabat suŋgo Sadusi mbal nu ndoŋ wamdus ulendi minnaig ta nane aposel kame piro kinaig ta ismba nane sine tuku piro lide ŋga nane gubra kagli firkiniaig sulumba ¹⁸nane kumba aposel kame bige tidinga muliŋ kilmba wandekŋge patikinaig.

¹⁹Nane tanje minnaig le ka furirna le Sunjo tuku enjel ande pro wande malaŋga talka nane kilmba kile-mayokka saningina: ²⁰Tane kape sulumba kusem wande sinam tanje tanjo pino abo tugu tam tuku ndin tumningap ngina le ²¹nane pasa ta ismba mafewam patukina le nane kumba ka kusem wande sinam tanje pasa kuklimba minnaig.

Kile pris gabat sunjo nane nu ndonj minnaig mbal pro Israel pasa pilewanu sugo nanjine mage mage turmba manjurkam tuku saninginaig sulumba aposel kame kilmba te prowaig nga polis mbal kukulninginaig le muli wande sinam kinaig. ²²Nane pro muli wande sinam kumba nane kiringa luka kumba saninginaig: ²³Sine kumba ka muli wande su ndinanu kanjergig. Polis mbal malaŋga kulat mayemba minnaig le sine malaŋga talka sinam kumba nane kanjer ndakigig nginaig. ²⁴Tanjakinaig le kusem wande tuku polis gabat pris gabat mbal nane pasa ta ismba nane kuru-kuruka pasa te tugeka kumunga ka animnge tinungat o nga wamodus te-sulumba minnaig.

²⁵Tanjamba minnaig le tanjo ande nane tugum promba saningina: Tane tanjo kame mulij kilmba wandeknge patikaig ta nane kusem wande mbol sinje tanjo pino pasa tumningmba minig ngina. ²⁶Tanjakina le kusem wande kulat gabat nuje polis tanjo afu ndonj nane kumba ka aposel kame ngan kilmba pronaig. Nane tanjonje ndamembi bale farsinbekaig nga idusmba tanjanaig.

²⁷Kilmba promba Israel mbal tuku pasa pilewanu sugo tumailamnge kile-tidinginaig le pris gabat sunjo nu nane kusnaningina: ²⁸Sine buk Yesus tuku manau nane afu sa ndaningap nga peutingigen ta tane ise ndaka saka saka likade le Yerusalemnge buk sungoka tugekate. Tane tanjo kumna ta tuku ndare sine pasokuwa nga tanjade e ngina le ²⁹Petrus aposel kame nane lafumba nu sanaig: Sine Kuate tuku minje pitaimba tanjo tuku minje dubiwam kumun kuga. ³⁰Tane Yesus kumwa nga ail kazrai mbolnge balenaig ta sinjine mbutj kame tuku Mbarange te-tina le abonga tingina. ³¹Sine Israel mbal ngamunggal biye mbilbe le Kuate nu sine tuku une saukamngat. Ta tuku nu Yesus tumba te-dunga nuje ndinam kumamnge pilna le kile nu sine njakmba tuku gabat sunjo minit. Nu sine tuku muskil kile-tidinge singit tuku tanjo. ³²Sine wam ta njakmba kile-mayokka sakam tuku mineg. Sine ndo kuga. Tukul Guwa nu mata wam ta kile-mayokkate. Kuate tuku minje pasa ismba dubide mbal nane njakmba nu Tukul Guwa ningit nga pris gabat sunjo ta sanaig.

³³Tanjakinaig le gabat kame nane pasa ta ismba gubra kagli tormba nane aposel baleningam tuku idusmba saka minnaig.

Gamaliel nu aposel kame mapekina

³⁴Pasa pilewanu tanjo ngamuknge Farisi tanjo ande nyunu Gamaliel minna. Nu Moses tuku wam pagu pasa kukliwam tuku tanjo. Tanjo pino njakmba nu tuku saka minnaig.

Tango ta tinja aposel kame ka kilimnje ait fagnu minap ngina le nane kinaig. ³⁵Nane kilimnje minnaig le Gamaliel nu gabat sugo saningina: Israel gabat kame, tane wam ande nane mbolnje kam tuku idusde ta ambonga tane wamdus te-mayewap sulumba. ³⁶O buk tango ande nyunu Teudas nu mayok ka ye nyu njak ngina le nane gudommba 400 taranj nu dubinaig. Dubimba minnaig ma ma tango afunje nu balenaig le nu dubinaig mbal kua ka sili-silinaig le nu tuku piro kumna. ³⁷Ijgumnerja tango nyu kuyaram tuku ait ande mbolnje Galileanu tango nyunu Yudas nu mayok ka nane gudommba didike likina. Didike likina le nane afunje nu balenaig le nu dubinaig mbal kua ka sili-silinaig. ³⁸Ta tuku ye tane satinjamngit. Tango kame te njaijo sigli ndaka kusrekap. Nane nanjine wamdusmbi pirokade ndeta piro ta kugamba njisikamngat. ³⁹Piro te Kuate mbolnje prote ndeta sine kume seram kumuŋ kuga. Sine kume seram tagobe ta Kuate ndoŋ kame bumba minbekig ngina.

⁴⁰Tanjakina le gabat sugo nu tuku pasa dubimba aposel kame maŋ wika polis kameŋge nane njusninguwaig nga saninginaig. Ijgusnjimba riroŋ pasa sanijmba Yesus tuku nyu afu sa ndaningap nga kukulninginaig le mayok kinaig. ⁴¹Mayok ka mangur wande kusremba nane ndek sakinaig: Ese. Sine Yesus ndoŋ mineg tukunu rar te kuraweg. Sine nu mbolnje rar te tam tuku Kuate nu sine madisingina nga gare-gareka kinaig.

⁴²Tanjamba nane nanjine piro kusre ndanaig. Nane mara mindek kusem wandeknje nanjine wande yimyam mbolnje tango pino tumnijmba Yesus nu Kristus Kuatenje madina tango nga saka minnaig.

Aposel kame turningam tuku afu madininginaig

6 ¹Ait ta mbolnje Yesus dubinaig mbal gudommba mayok kinaig. Nane afu Grik pasa tinaig tuku afu Hibru pasa tinaig tuku. Grik pasa tinaig mbalnje Hibru pasa tinaig mbal ndoŋ gubra pilnaig. Ta ndaŋam? Mara mindek aposel kame nyamagaŋ paplamba walanu le Hibru mbal nanjine pino kuembol nijmba Grik mbal tuku pino kuembol nda nijganu.

²Aposel kame 12 gubra pasa ta ismba nane njakmba kile-mangurka saninginaig: Tira kame, sine aposel Kuate tuku pasa kukliwam tuku piro kusremba nyamagaŋ ndo walam kumuŋ kuga. ³Ta tuku kile tanjine tango 7 madiningap. Tango afu Tukul Guwa nane tuku wamdus kumuŋganu tango pino nane tuku saka minig ta kanjerka madiningap. ⁴Tanjawap le sine Kuate yabaŋmba nu tuku pasa kukliwam tuku piro ta ndo idusbe nginaig.

⁵Tanjakinaig le nane pasa ta ismba njakmba gareningina le nane tango 7 madininginaig. Ande nyunu Stefanus nu njgamuŋgal son sanjri njak. Tukul Guwa nu tuku wamdus kumuŋgina. Afu Filipus, Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Nikolaus. (Nikolaus nu Antioknu. Nu Zu tango kuga

ta nu Zu taŋaŋ Kuate dubina). ⁶Nane taŋgo kame ta kilmba aposel kame tugum pronaig le aposel kame wai nane mbolŋge patika yabaŋnaig.

⁷Kuate tuku pasa Yerusalemŋge suŋgoka tugekina le nane gudomma mbilka ŋgamuŋgal son ŋginaig le Yesus dubinaig mbal tugeka suŋgomba pronaig. Pris gudomma mata Yesus son ŋga nu dubinaig.

Zu mbal Stefanus tumba pasa mbolŋge pilnaig

⁸Kuate nu Stefanus make pilmba saŋgri tuna le nu wam kitek saŋgrinu taŋgo pino ŋgamukŋge ke likina. ⁹Taŋana le Zu mbal afu nu ndoŋ pasambi kualeyaukam bafunaig. Nane tuku kusem wande nyunu Friman. Nane afu Sirenu afu Aleksandrianu afu Silisianu afu Asianu nane Friman mbal ndoŋ ulendika Stefanus tugum promba pasambi kualeyaukinaig. ¹⁰Taŋanaig le Tukul Guwa nu Stefanus wamdus mayenu tuna le nu pasa tina ta nane pasa lafu fugunaig. ¹¹Lafu fugunaig sulumba nane ka taŋgo afu ndametij niŋmba saniŋginaig: Stefanus nu Moses le Kuate tuku nyu ŋaigo siglikina le isgeŋ ŋga taŋgo pino ŋgamukŋge sakap ŋginaig.

¹²Nane kumba taŋamba sakinaig le taŋgo pino Israel mage mage kusem pasa bitekŋganu mbal nane ŋakmba ismba wamdus pa suŋgo tumba kumba Stefanus biye timba ka Israel mbal pasa pilewanu sugo tugumŋge te-tinaig. ¹³Te-tinaig sulumba nane taŋgo afu buk wam paguniŋginaig ta nane tiŋga yabri pasa sakinaig: Taŋgo te nu mara mara siŋgine kusem wande tukul pasa turmba nuŋe pasambi kilmba ŋaigo siglikate. ¹⁴Nasaretnu taŋgo Yesus nu wande te sambrimba Moses tuku wam pagu pasa sine dubikam tuku siŋgina ta nu mbilmba maŋau kitek kile-mayokkamŋgat ŋga sakina le isgeŋ ŋginaig.

¹⁵Israel pasa pilewanu taŋgo sugo nane Stefanus kaŋger timba minnaig le nu tuku tumail pasi mbilka eŋel tumail suk mayok kina le kaŋgernaig.

7 ¹Nane Stefanus kaŋger timba minnaig le pris gabat suŋgo ndek nu kusnana: Nane ne mbolŋge pasa pilig te son e ŋgina le ²nu lafumba sakina: Yiŋe tira kame yiŋe mam kame tane isap. Siŋgine mbuŋ Abraham nu Haran kilke mbol nda kina sulumba nu Mesopotamia kilke mbolŋge minna le Suŋgo Kuate kilŋa ŋak nu tugumŋge mayok ka sana: ³Ne naje kuasmbi naje kilke kusreka kaye. Yeŋge kilke kise ande tumnamŋgit ŋgina.

⁴Taŋaka sana le nu ndek nuŋe kilke tuguk Kaldea kusremba kumba ka ka Haran kilke mbol prona. Pro taŋge minna le mam nuŋe kumna. Kumna le Kuateŋge kilke kise ande mbol kaye ŋgina le nu tiŋga kumba ka ka kile sine mineg ma te mbol prona. ⁵Nu abo abo kilke te mbol prona le Kuate nu kilke te fudiŋmba tuwe ndaka nu pasa saŋgrimbi nu kilke te Abraham nuŋe ndare ŋakmba niŋgam tuku sana. Kuate nu sana ait ta nu kiŋo kugatok minna.

⁶Nu teŋenmba Abraham sana: Ne tuku mbuŋ kilke te kusremba kilke kise

mbolŋge rawe taŋgo taŋaŋ minamŋgaig. Minwaig le kilke ta mbolok mbal nane piti sunŋo niŋguwaig le nane tuku piro agaŋ taŋaŋ minmba ka yar 400 kugawamŋgaig. 7Yar 400 kugawaig le ye kilke ta mbolok mbal piti niŋgi le nane mbuŋ kusrekuwaig le nane kilke ta kusremba luka ma te mbol promba ye tuku nyu te-duŋga mbariŋyumba minamŋgaig ŋgina.

8Taŋakina sulumba Kuate nu Abraham ndoŋ pasa katmba ŋgaro pikam tuku maŋau te-mayokna. ŋgumneŋga nuŋe kiŋo Isak te-pilmba mara 8 mbolŋge nu tuku ŋgaro pikna. Isak nu sunŋoka Yakob te-pilmba nu mata Yakob mbolŋge taŋana. Yakob nu sunŋoka kiŋo 12 kile-patikina ta nane sine tuku asitibud. 9Singine asitibud 11 maib naŋgine Yosef mam nu make pilit ŋga gubra kagli firka nu tumba mbal kise tugumŋge piyanaig le nane nu tumba naŋgine kilke Isip kinaig. Taŋanaig le Kuate nu Yosef kusre ndana. 10Piti gudommba nu mbolŋge prowe likinaig ta Kuate nu Yosef kulat mayena. Mara ande nu Isip gabat tugumŋge tiŋgina le Kuate nu wamdus kuyar sunŋo tuna le Farao nu nzalinu nuŋe piro mbal Isip ŋakmba kulatkam tuku nu gabat pilna.

11Kile guba sunŋo Isip le Kanan kilke mbolŋge prona le nane nyamagaŋ kiriŋga sinamanzer sunŋo tinaig. Singine asitibud mata Kanan kilke mbolŋge nyamagaŋ kiriŋginaig. 12Singine mbuŋ Yakob nu Isipŋge wit minig ŋginaig pasa ta ismba nuŋe kiŋo kame wit afu piyaningam tuku kukulniŋgina le kinaig. 13Taŋamba minmba ma ma maŋ lato kukulniŋgina le kinaig le kile Yosef nu nuŋe nyu te-mayokna le aba kat nuŋe kila pilnaig. Farao nu mata Yosef tuku ndare kila patikina.

14Kile Yosef nu mam nuŋe, nuŋe tugu kame Isip prowam tuku pasa pilna. Nane ŋakmba 75. 15Taŋamba Yakob nane Isip kilke mbol kinaig. Kinaig ka taŋge minnaig ma ma Yakob nu kumna. Kumna le minnaig ma ma singine mbuŋ afu mata kume likinaig. 16Kume likinaig le naŋgine mbalŋge nane tuku isu kilmba luka Sikem tumbraŋ ndame burok sinam taŋge patikinaig. Hamor mbal tuku ndame burok ta Abraham nu o buk piyamba ndametiŋ afu nane niŋgina.

17Kuate nu o buk Abraham pasa sanŋrinu sana ait ta buk patukina le Abraham tuku mbuŋ Isipŋge tuge ŋayona. 18Kile taŋgo kise nu Yosef gilai nu Isip mbal tuku gabat tiŋgina sulumba 19nu singine mbuŋ piti sunŋo niŋmba nane tuku kiŋo dabro kitek kumwaig ŋga wandekŋge minam tuku tukulmba mayokŋge patikam tuku saningina.

20Moses ina nuŋe piti ta sinamŋge te-pilna. Kiŋo ta mayenu le ina nuŋe naŋgine wandek taŋge tambun keŋmba yubengga kulatka minna. 21Taŋamba nu yubengam kumuŋ kuga le kiŋo nuŋe mayokŋge pilna le Farao tuku kulim nu Moses kaŋgermba yiŋe kiŋo ŋga madimba tumba nuŋe wande mbol kina ka 22taŋge minmba ma ma Moses nu Isip mbal tuku kila ŋakmba kila pilmba nu taŋgo sunŋo mayok kina. Nu pasa saka wam ke lika nyu ŋak minna.

²³Tañamba minna ma ma Moses nu yar 40 kusremba nuje tugu Israel mbal kanjerkam idusmba nane tugum kina. ²⁴Nu pro Isip tanjo andenje Israel tanjo ande kat ñayona le kanjerna. Tanjamba nu kumba Israel tanjo ta te-simba Isip tanjo ta balena le kumna. ²⁵Moses nu tanjo ta balemba tejenmba idusna. Kile yiñe mbal Kuateñge nane tuku muskil kile-tidiñge ningam tuku ye kukulyat ta nane katesewamñgaig nga idusna ta nane tanjamba idus ndanaig.

²⁶Mafena le nuje mbal armba kame bumba minnaik le kanjerka nale tumawaik nga ka sanikina: Tira kame, ndañam takile takile tira ndo kame bude ñgina. ²⁷Tañakina le tanjo nu kame tugu pilna ta nu Moses waimbi pitaimba nzumilmba sana: Imañge ne sine tuku pile tanjo gabat tanjo pilna. ²⁸Ne kubele Isip tanjo balena tanjamba ne ye baleyam tanjate e ñgina le ²⁹nu pasa ta ismba kuru-kuruka Isip kilke kusremba kua ka Midian kilke mbol kina. Kina ka tanje rawe tanjo tanjan minna sulumba ma ta mbolñge nu kiño armba kile-patikina.

³⁰Minna ma ma yar 40 mañ kusrena. Mara ande nu ma baknu Sinai tabe tugunu tugum tanje minmba ail fudiñndo sinamñge pa mane mayok kina le nu eñel ande kanjerna. ³¹Kanjermba nu wamdus pilemba pa ta tugusemba kanjer tiwam tuku kumba minna le Sunjo tuku miñge pasa mayok ka Moses sana: ³²Ye nañe mbuñ kame Abraham Isak Yakob nane tuku Mbara minet ñgina le nu ismba piriri ñayomba kanjeram mbulmba am te-kasona le ³³Sunjoñge nu sana: Ne tiñ minit ma ta tukul ma. Ne kupe ñgaro paska. ³⁴Isip mbalñge yiñe mbal piti sunjo ningig le kanjerket. Nane tuku malmbi mata iset. Ta tuku ye nane muskil kile-tidiñge ningam tuku ndeket. Ne tinga le kukulni le Isip kaye nga Moses sana.

³⁵Israel mbal buk Moses pitaimba sakinaig: Imañge ne sine tuku pile tanjo gabat tanjo pilna nga Moses sanaig ta Kuateñge tanjo ta madimba nuje eñel ail fudiñndo sinamñge mayok kina ta mbolñge Moses nu Israel mbal tuku gabat sunjo minmba nane muskil kile-tidiñgam tuku kukulna. ³⁶Kukulna le nu ka Isipñge wam kitek sangrinu ke lika Israel mbal kilmba kina. Tanjamba nu Yu Gurgur tugumñge ma baknu mbolñge yar 40 sinamñge mata wam kitek sangrinu ke likina. ³⁷Moses ndui ta nu Israel mbal saniñgina: Kuate nuje pasa te-mayokam tuku ye tuan tanjo pilna tanjamba ndo nu sine Israel ñgamukñge nuje tuan tanjo ande palmbimñgat ñgina. ³⁸Moses nu Israel mbal ndoñ ma baknu mbolñge minna. Nu Sinai tabe poñgina le eñelñge wam pagumba abo ñak minam tuku ndin siñgine mbuñ kame tumniñmba saniñgam tuku Moses sana. ³⁹Saniñgina ta nane siñgine mbuñ Moses tuku miñge kumnemñge minam mbulmba nu pitaimba mañ luka Isip kambim mindesimba minnaig.

⁴⁰Moses nu Sinai tabe mbolñge minna le nane ndek Aron sanaig: Moses nu buk Isipñge sine kilmba prona ta nu animbi kina. Ne siñgine

mbariŋam tuku agaŋ afu wakeika le ndin tumsingwaig ŋginaig sulumba
⁴¹nane makau pail kanunu wakeimba agaŋmor balemba nu atraukinaig.
 Taŋamba nane agaŋ wakeinaig ta tuku gare-garekinaig. ⁴²Taŋanaig le
 Kuate nu nane wai kusrekina le nane tambun ki mbai kame naŋgine
 mbara ŋga mbariŋniŋmba minnaig le tuan taŋgo ande nu wam ta tuku
 teŋenmba Kuate tuku miŋge kuyarna.

Israel mbal tane ma baknu mbolŋge yar 40 minmba agaŋmor
 baleniŋmba atraukinaig ta ye tuku idusmba taŋa ndanaig.

⁴³Tane kambim ŋga yabri mbara nyunu Molok nu tuku tawi wande
 tumba kinaig.

Mbai suk yabri mbara nyunu Refan ŋgade ta turmba tumba kinaig.
 Tane kanunu ta mbariŋniŋgam tuku wakeikinaig.

Ta tuku yiŋe nzali dubimba nane afu tane kilmba kilke masken

Babilon sim kaŋgaig ŋgina.

Amos 5.25-26

Tuan taŋgo nu taŋamba kuyarna.

⁴⁴Siŋgine mbuŋ kame ma baknu mbolŋge Kuate tuku pasa isam tuku
 tawi wande ŋak minnaig. Kuate nu tawi wande ta palmbim tuku Moses
 wam paguna sulumba kanunu te-mayokmba tumna taŋamba ndo pilna.
⁴⁵Iŋgumneŋga Kuateŋge Kanan mbal pitaikeli likina le siŋgine mbuŋ nane
 Yosua ndoŋ kilke tinaig ta nane tawi wande ta kuramba kilke te mbol
 pronaig. Tawi wande ta minmba minna le David prona.

⁴⁶Kuate nu David make pilna le nu Kuate kusnana: Sine Yakob tuku
 ndare sine ne mbariŋnam tuku wande ande pilbe e ŋga kusnana ta
⁴⁷David nu wande ta pile ndakina. Nu tuku kiŋo nuŋe Solomonŋge Kuate
 mbariŋam tuku wande ta pilna. ⁴⁸Taŋgo kame naŋgine waimbi wande
 patikade ta Suŋgo Kuate nu wande ta sinamŋge mine ndakate. Tuan
 taŋgo ande teŋenmba kuyarna.

⁴⁹Suŋgo nu sakate: Samba ta ye Suŋgo Kuate minyoket tuku ma. Kilke
 ta ye kupe patiket tuku ma.

Kilke mbol mbal ye minam tuku wande ndaŋndaŋmba
 palmbimŋgaig? Ko ye aniŋge minmba mabti?

⁵⁰Ye yiŋe saŋgrimbi agaŋ ndende ŋakmba te kile-mayokken ŋgate.

Aisaia 66.1-2

Tuan taŋgo nu taŋamba kuyarna.

⁵¹Tane siŋka ŋgamuŋgal tukulok mbal. Tane Kuate gilai mbal taŋaŋ
 ŋgamuŋgalmbi nu idus ndamba pasa tugusek isam mbulig. Tane siŋgine
 mbuŋ kame taŋaŋ tane Tukul Guwa mara mara pitaide. ⁵²Nane Kuate
 tuku tuan taŋgo ŋakmba kilmba ŋaigo siglika ande mape ndanaig. Tuan
 taŋgo ande purfeŋnu prowamŋgat ŋga sakinaig le mbuŋ kame nane bale
 fariŋge likinaig. Taŋgo purfeŋnu ta tane nu tuku kupet minmba tumba
 balenaig. ⁵³Eŋel kame Kuateŋge kukulniŋgina le sine tukul dubikam
 tuku mbuŋ kame niŋginaig ta tane lukakade ŋga saniŋgina.

⁵⁴Stefanus nu taŋamba Israel gabat sugo saniŋgina le nane nu tuku pasa ta ismba gubra suŋgo tumba amain makemba maketiŋ tikuŋa minnaig. ⁵⁵Taŋamba minnaig le Tukul Guwa Stefanus tuku wamduis kumuŋgina le nu samba mbol ambe mambilmba am tidiŋga Kuate tuku kilŋa kaŋgermba Yesus nu tuku ndinam kumamŋge tiŋ minna le kaŋgerna. ⁵⁶Kaŋgermba nu ndek sakina: Ambe kaŋgerap. Samba talkat le Katesek Taŋgo nu Kuate tuku ndinam kumamŋge tiŋ minit le kaŋgeret ŋgina.

⁵⁷Taŋakina le nane isam mbulmba kilba tukulmba ŋgumbeyumba pinder-pindermba nu biye tinaig sulumba ⁵⁸nane nu tumba tumbraŋ suŋgo kusremba mayok ka kasomŋge pilnaig. Pilmba nu pasa mbolŋge pilnaig mbal nane naŋgine tawi paska taŋgo mo ande nyunu Saulus nu tuku kupe tugumŋge patika ndame kilmba Stefanus katmba minnaig. ⁵⁹Nane katmba minnaig le nu yabaŋmba sakina: Sungo Yesus, ye tuku kanu ta ŋgina. ⁶⁰Taŋaka nu ndek dagol tidroŋga wi kueŋka sakina: Sungo, nane ye mbolŋge mbarde te ne nane tuku mbar sauka gilaiŋga ŋgina. Nu taŋamba sakina sulumba kumna.

8 ¹⁻²Stefanus kumna le Saulus nu wam ta kaŋgermba nane mayewaig ŋga idusna le Kuate tuku nyu kurauka dubinaig taŋgo afu Stefanus ŋguka nu tuku malmbi suŋgonaig.

Stefanus balenaig ait mbolŋge Yesus tuku kuasmbi Yerusalemŋge minnaig ta nane afuŋge piti serniŋginaig le nane kua ka afu Yudea ma tugu afu Samaria ma tugu mbol kine likinaig. Aposel kame ndo Yerusalemŋge minnaig.

³Saulus nu Yesus tuku kuasmbi kilmba ŋaigo siglika nane tuku wande mindek poŋga bige tidiŋga muliŋ kilmba didika wandekŋge patika taŋamba kine promba likina.

Samaria mbal pasa mayenu isnaig

⁴Nane kua ka sili-silinaig mbal nane ma ŋakmba mbol lika pasa mayenu kuklimba kinaig. ⁵Taŋamba Filipus nu Samaria tumbraŋ ande mbol kina sulumba Yesus nu Kuatenge madina taŋgo Kristus ŋga nane saniŋmba minna le ⁶Samaria mbal gudommmba nu tuku pasa ismba maŋau kitek saŋgrinu ke likina ta kaŋgerka nane ŋakmba kilba pilmba nu tuku pasa ise mayenaig. ⁷Nu afu guwa ŋaigonu ŋak nane kusrekuwaig ŋgina le nane wikaraumba nane kusreka kinaig. Kupe wai baklelkanu afu kupe ŋaigonu ŋakmba mageke likinaig le ⁸tumbraŋ ta tuku mbal gare suŋgo tinaig.

⁹Tumbraŋ taŋge taŋgo ande nyunu Simon minna. Taŋgo ta ye nyu ŋak ŋga nu wam saŋgrinu afu nuŋge kuanyembi ke likanu le nane kaŋgerka ŋakmba pirerek purka minanu. ¹⁰Samaria mbal nyu ŋak nyu kugatok nane ŋakmba Simon tuku pasa ise mayenaig sulumba sakinaig: Taŋgo

te nu sunjo. Nu Kuate tuku sanjri sunjo te-mayokte nga saka minnaig. ¹¹Ait kuennu Simon nuje kuanje manjau kina le nane pirerek purka minmba nane nu tuku pasa ise mayenaig.

¹²Kile Filipus nu pro Kuate nuje gageu kulatkate wam sanijmba Yesus Kristus tuku nyu te-mayokna le nane son nga kule pisne tinaig. ¹³Simon nu mata son nga kule pisne tina. Nu Filipus ndoj minna le nu wam kitek afu sanjrinu ke likina le nu kanjerka pirerek purka am go sulumba minna.

¹⁴Samaria mbal Kuate tuku pasa ismba son nginaig le aposel kame Yerusalemnge wam ta ismba Petrus le Yohanus kukulnikinaig le nale ndek kinaik. ¹⁵Kinaik ka Samaria ma tugu mbol pronaik. ¹⁶Samaria mbal nane Yesus tuku nyu mbolnge kule pisne tinaig ta nane Tukul Guwa nda tumba minnaig le Petrus le Yohanus nale ndek wam ta katesenaik sulumba nane Tukul Guwa tuwaig nga Kuate yabanjaik sulumba ¹⁷wai nane mbolnge patikinaik le Tukul Guwa nane njakmba mbolnge kumungina.

¹⁸Aposel ar nale wai nane mbolnge patikinaik le nane Tukul Guwa tinaig ta Simon nu kanjermba ndametiñ afu kilmba nale tugum promba sanikina: ¹⁹Tale ndametiñ te kilmba wam ta tuku sanjri ye sap le ye mata nane afu mbolnge yiñe wai pili le nane Tukul Guwa tuwaig ngina. ²⁰Tanjakina le Petrus ndek nu kasurmba sana: Ne nanje ngarosu ndametiñ turmba ma njayo mbol kaye. Tukul Guwa Kuateñge ake siñgit ta ndametiñmbi piyawam tuku agañ kuga. ²¹Ne tuku ngamunggal Kuate am mbolnge tugusek kuga. Ta tuku ne Kuate tuku piro ande mata kam kumuñ kuga. ²²Ne nanje ngamunggal biye mbilmba nanje wamdus njagonu ta kusreka Kuate nu nanje mbar sunjo ta sauka gilaingam tuku nu yabaja. ²³Ne agañ njakmba kilam tuku wamdus kagli firka nanje manjau njagonunge ne didikate le ye kamuset ngina. ²⁴Tanjamba sana le nu Petrus tuku pasa lafumba sana: Tale ye tuku nga Kuate sunjomba yabanjap. Wam kame ye mbol prowam tuku sakaik ta ye mataryate ngina.

²⁵Petrus nale Sunjo tuku pasa kuklimba Samaria mbal wam paguniñge denpurmba nale luka mbumba Yerusalem kinaik. Kumba ndinñge Samaria ma tuku tumbrañ afu gudommba mbolnge pasa mayenu saniñge lika kinaik.

Etiopianu tanjo pasa mayenu isna

²⁶Sunjo tuku ejel ande Filipus tugum promba sana: Ne tinja Yerusalem kumam si kaye. Yerusalem kusremba Gasu kambim tuku ndin ma baknu mbol kinit ta dubimba kaye ngina. ²⁷Tanjakina le nu tinja kumba ka ndin ta mbol prona sulumba Etiopianu tanjo sunjo ande nuje karis mbolnge minyokina le kanjerna. Tanjo ta nu Etiopia kilke tuku mandor pino Kandase nu tuku ndametiñ kulatkina tuku. Nu Kuate mbariñam Yerusalem kina tuku.

²⁸Kile nu luka Etiopia kambim saka karis mbol taŋge minmba tuan taŋgo Aisaia tuku kuyar ande burka kina. ²⁹Taŋana le Tukul Guwaŋge Filipus sana: Karis kinit si tugum kaye ŋgina le ³⁰nu pinder ŋak ŋak kumba nu tuan taŋgo Aisaia tuku kuyar burkina le ismba nu kusnana: Ne pasa burkate ta tugunu ne katesete e ŋga kusnana le ³¹nu lafumba sana: Ye ndaŋmba pasa tugunu te katesewi? Ne mbumba teŋge minyoka pasa te tugunu saya ŋgina.

³²Nu tuan taŋgo Aisaia tuku pasa burkina ta teŋenmba.

Andeŋge sipsip balewam tuku tumba kinit taŋaŋ nane nu tumba kinig. Sipsip ŋguenu kuerkade le nu witi ndate taŋaŋ nu nane tuku pasa lafu ndate.

³³Nane nu kiko pile tumba nu tuku pasa te-ti ndamba ake tumba ŋayo silide.

Kilke te mbolŋge mine suŋgo ndamba kumwa le afu nu tuku kuasmbi mine nda.

Aisaia 53.7-8

Kuyar pasa taŋamba sakate.

³⁴Kile ndametiŋ kulat taŋgo nu Filipus kusnana: Kuate tuku tuan taŋgo nu pasa te kuyarna ta nuŋe ŋgarosu tuku kuyarna e ko ande tuku ŋgina.

³⁵Taŋakina le Filipus nu Aisaia tuku pasa ta mbolŋge tugu pilmba pasa mayenu kuklimba Yesus tuku sana.

³⁶Samba kumba ka kule kualiiŋ ande tugum promba Etiopianu taŋgo ndek nu sana: Ai si. Kule ande minit si. Kile ne ye kule pisneyam kumuŋ e ŋgina le ³⁷nu lafumba sana: Ne wamdus ŋakmbambi son ŋgate kande ye ne kule piseni ŋgina le nu lafumba sana: Yesus Kristus nu Kuate tuku Kiŋo ta ye nu tuku son ŋget ŋgina. ³⁸Taŋakina sulumba karis tiŋgam tuku saniŋgina le karis tiŋgina le nale ibeŋ kinaik. Ibeŋ ka kule sinam kinaik sulumba Filipus nu taŋgo ta kule pisenana. ³⁹Nale maŋ luka tabek kinaik le pitik ndo Tukul Guwaŋge Filipus didik tumba ma kise mbol kina le Etiopianu taŋgo nu maŋ kaŋger ndana. Nu Yesus tina tukunu nu gare ŋak nuŋe karis poŋga Etiopia kina.

⁴⁰Filipus nu Asdodŋge minna ta wamdus puluna. Nu tumbraŋ suŋgo ta kusremba kumba tumbraŋ ŋakmba mbolŋge pasa mayenu kuklimba lika ka Sesarea prona.

Saulus nu ŋgamuŋgal biye mbilna

9 ¹Saulus nu Suŋgo Yesus dubinaig mbal tuku gubra tumba ye nane ŋakmba bale faramŋgit ŋga nu pris gabat sota kina sulumba ²sana: Ye Damaskus tumbraŋ suŋgo mbol nzi kumba Yesus dubide mbal taŋgo pino kaŋgerka ndaleka kilmba luka Yerusalem mbambim tuku ne waŋe afu kuyarka sa. Damaskus tuku kusem wande gabat kame niŋge liki le kaŋgerka ye piro ta kam tuku nyu ŋak kila minwaig ŋgina.

³Saulus nu waŋe ta kilmba ka Damaskus patuna le samba mbolŋge bulu suŋgo ande mayok ka nu kiljana. ⁴Kiljana le nu ndek kuru-kuruka

kilke mbolŋge ndekina le miŋge pasa ande promba sana: Saulus, Saulus, ne ndaŋam tuku ye ŋayo siliyate ŋgina le ⁵nu ndek kusnana: Sunŋo, ne imaŋge ŋgina le nu sakina: Ye Yesus ne ye ŋayo siliyate ta. ⁶Kile ne tiŋga tumbran sunŋo mbol nzi kaye. Nziŋge mina le andeŋge ne wam kam tuku sanamŋgat ŋgina. ⁷Taŋakina le taŋgo kame Saulus ndoŋ kinaig ta nane tiŋga maninok minnaig. Ta ndaŋam? Nane pasa prona ta isnaig sulumba taŋgo ande nda kaŋgernaig.

⁸Saulus nu tiŋga am maraŋgina ta agaŋ kaŋger ndakina. Kaŋger ndakina le nu waiwaimba kumba Damaskus pronaig. ⁹Kumba ka taŋge mara keŋmba nu agaŋ kaŋger ndaka nyamagaŋ kule mata nye ndakina.

¹⁰Yesus dubina taŋgo ande Damaskusŋge minna. Taŋgo ta nyunu Ananias. Nu kiŋatanu suk Sunŋoŋge nu wika Ananias ŋgina le nu ndek sakina: Sunŋo, ye minet te ŋgina. ¹¹Taŋakina le Sunŋo nu sana: Ne tiŋga ndin ande nyunu Tiŋreknu si mbol kaye. Ne kumba ka Yudas tuku wande poŋga Tarsusnu taŋgo nyunu Saulus nu tuku kusnanga. Nu Kuate yabaŋmba minit. ¹²Nu mata kiŋatanu suk ne kaŋgernat. Ne nu tugum promba nuŋe am mayekam tuku ne nu mbolŋge wai patikat le kaŋgernat ŋgina.

¹³Taŋakina le Ananias ndek nu sana: O Sunŋo, taŋgo ta Yerusalemŋge ne tuku mbal kilmba ŋaigo siglikanu ŋga gudommbange sakade le iset. ¹⁴Teŋge mata ne tuku nyu te-dungade mbal bige tidiŋga kilmba ndalekam tuku pris gabat mbal tugumŋge nyu tina ŋgina le ¹⁵Sunŋo nu sana: Kuga. Yeŋge taŋgo ta madiwen. Ye yiŋe nu kukuli le nu ka kasomok mbal gabat sugo kise kise Israel mbal nane ŋakmba tugumŋge ye tuku saningamŋgat. ¹⁶Taŋamba nu piti gudommba kaŋgerke likamŋgat. Ye nu maŋau ta mbolŋge kila sawamŋgit. Ne tiŋga nu tugum kaye ŋgina.

¹⁷Kile Ananias nu tiŋga ka Saulus nu minna wande ta poŋga nu wai kilmba nu mbolŋge patika sana: Tira, ne ndeka ndinŋge Sunŋo Yesus kaŋgerna ta nuŋge ye kukulyat. Ne tuku am mayeka sulumba Tukul Guwa tam tuku ne tugum prowet ŋgina le ¹⁸pitik ndo kualegaŋ suprep suk agaŋ am mbolŋge gagulka ndekinaik le nu am mayeka mambilna. Taŋamba nu tiŋga kule pisne tina sulumba ¹⁹nu maŋ isukusmba sanŋri tumba Damaskusŋge Yesus dubinaig mbal ndoŋ mara afu minna.

Saulus nu Damaskusŋge pasa mayenu kuklina

²⁰Saulus nu dal ndaka Zu mbal tuku kusem wande sinam kine lika Yesus nu Kuate tuku Kiŋo ŋga kuklimba saningina le ²¹nu tuku pasa isnaig mbal nane wamdus te-sulumba sakinaig: i ... Taŋgo te nu buk Yerusalemŋge nyu ta te-dunginaig mbal kilmba ŋaigo siglikina. Tumbran sunŋo te mbolŋge mata taŋgo pino nu dubide ta bige tidiŋga ka pris gabat nane am mbolŋge kile-tidiŋgam tuku prona ŋginaig. ²²Saulus nu sanŋri lato tumba Yesus nu siŋka Kuatenŋge madina taŋgo Kristus ŋga

kukli mayena le Zu mbal Damaskusnge minnaig ta nu tuku pasa ismba lafuwam kumuŋ kuga.

²³Kile Zu tango afu Saulus balewam tuku sakinaig le ²⁴nane afu ismba pro nu sanaig le isna. Nane Damaskusnge ki furir mindek nu balewam tuku fonde malaŋga kulatka minnaig. ²⁵Taŋamba minnaig le furir ande Saulus tuku kuasmbi nane ndek nu sambeŋga muli panmba fonde tuku bubre malaŋga kumam pilnaig le mayok kina. ²⁶Mayok kina sulumba nu ka Yerusalem prona. Ka taŋge nu Yesus dubinaig mbal ndoŋ ulendikam bafuna le nane kuru-kuruka nu Yesus dubiwanu taŋgo kuga ŋginaig. ²⁷Taŋakinaig le Barnabasnge nu tumba ka aposel kame saningina: Taŋgo te nu ndinŋge Suŋgo kaŋgerna le Suŋgonge pasa sana. Damaskusnge nu nane kuru kuru ndaka saŋgri tinga Yesus tuku nyu te-mayokmba sakina ŋgina. ²⁸Taŋakina le Saulus nu Yerusalemnge Yesus dubinaig mbal ndoŋ ulendika kine promba minna. ²⁹Nu taŋgo tuku kuru kuru ndaka Yesus tuku nyu te-mayokmba saka minna.

Saulus nu Zu mbal Grik pasatade afu ndoŋ pasambi Yesus tuku muŋgu tulinginaig le nane nu balewam tuku ndin sotinaig. ³⁰Sota minnaig le Yesus dubinaig mbal nane kila pilmba Saulus mindemba Sesarea tumbraŋ suŋgo mbol pronaig. Pro taŋge nu Tarsus kuwa ŋga kukulnaig le kina.

³¹Ait ta mbolŋge Yesus tuku kuasmbi nane Yudea Galilea Samaria ma tugu ta ŋakmba mbolŋge piti afu kaŋger ndaka mine mayemba saŋgri tinginaig. Nane Kuate kumnemnge minmba Tukul Guwaŋge nane sinzaŋningina le nane tugekinaig.

Petrus nu taŋgo ande wakeina

³²Petrus nu ma tugu ŋakmba mbol kumba Yesus tuku mbal kaŋgerkam Lida tumbraŋ prona. ³³Prona sulumba taŋgo ande nyunu Eneas ŋgarosu milmailkanu yar 8 guaze ta ŋak mbain mbolŋge kinye ŋak ndo minna le kaŋgerna. ³⁴Kaŋgermba nu ndek sana: Eneas, Yesus Kristusnge ne wakeinamŋgat. Ne tinga naŋe yango te-tiwa ŋgina. Taŋakina le nu pitik ndo tingina. ³⁵Taŋana le Lida le Saron tumbraŋ mbal nane taŋgo ta mayekina le kaŋgermba nane ŋakmba ŋgamuŋgal biye mbilmba Yesus dubinaig.

Petrus nu pino ande te-tina le aboŋgina

³⁶Yopa tumbraŋnge Yesus dubina tuku pino ande nyunu Tabita minna. (Grik pasambi nyu ta Dorkas). Pino ta nu wam magenu ke lika sanzal mbal turka minanu.

³⁷Ait ta mbolŋge nu guaze suŋgo tumba kumna. Kumna le pino afu nu kule pismemba nu tumba wande ta mbain armba ŋak inum mbol taŋge pilnaig le minna. ³⁸Yopa tumbraŋ suŋgo ta nu Lida tumbraŋ patukŋge tukunu Yesus dubinaig mbal Petrus nu Lidange minna pasa ta ismba nane

taŋgo armba kukulnikinaig le ka nu tugum promba sarsarmba sanaik: Ne pitik sile ndoŋ kab ŋginaik.

³⁹Taŋakinaik le Petrus nu tiŋga nale ndoŋ kina ka tumbraŋ ta pronaig le nane afu nu tumba wande o mbolŋge ta poŋginaig. Nane wande poŋginaig le pino kuembol ŋakmba Petrus laipmba te-ŋgamumba malmbika Dorkas nu buk tawi wakeika niŋge likina ta kilmba Petrus tumnaig. ⁴⁰Tumnaig le nu nane ŋakmba mayok kuwaig ŋga saniŋgina le nane mayok kinaig. Taŋanaig le nu ndek dagol tidroŋga Kuate yabaŋna. Yabaŋ deŋpurmba nu mbilka mindesiŋ ta sana: Tabita, ne aboŋga ŋgina le nu am maraŋga Petrus kaŋgermba minyokina le ⁴¹nu ndek nu tuku wai biyumba te-tina le tiŋgina. Tiŋgina le nu tumba Yesus dubinaig mbal pino kuembol nane ŋakmba wika niŋgina.

⁴²Wam ta Yopa tumbraŋ suŋgo kumuŋgina le nane gudommmba Suŋgo Yesus son ŋginaig le ⁴³Petrus nu Yopaŋge mara kuen suk taŋgo ande nyunu Simon nu ndoŋ minna. Taŋgo ta nu agaŋmor ŋgarombi agaŋ kame wakeikina tuku.

Pasa mayenu kasomok mbal tugum kina

10 ¹Sesarea tumbraŋ suŋgo mbolŋge taŋgo ande nyunu Kornelius minna. Nu Rom gafman tuku kame mbal 100 kulatka minna. Kame kuasmbi ta Italinu. ²Taŋgo ta nu nuŋe ndare tuma ndoŋ Kuate kumnemŋge minmba nu mbariŋmba minanu. Nu sanzal mbal ndametiŋ walmba niŋge lika nu Kuate yabaŋmba minanu.

³Mara ande ki kanum 3 mbolŋge nu kiŋatanu suk agaŋ ammbi kaŋgerna ta Kuate tuku eŋel ande nu tugum promba Kornelius ŋgina. ⁴Taŋakina le nu fumble timba wamdus fulilka nu sana: Suŋgo, ndaŋam ŋgina le eŋel nu ndek sana: Ne sanzal mbal turniŋgit ta Kuate nu kaŋgerte. Ne Kuate yabaŋte ta nu isit. Nu ne idusnumba minit. ⁵Ta tuku ne taŋgo afu kukulniŋga le Yopa tumbraŋ suŋgo mbol nzi kumba taŋgo ande nyunu Simon Petrus tam kuwaig. ⁶Nu nuŋe nyu tuma taŋgo ndoŋ minik. Taŋgo ta nu agaŋmor ŋgarombi agaŋ wakeikate tuku. Nu tuku wande piyal patukŋge minit ŋgina.

⁷Eŋel nu Kornelius kusrena le nu ndek nuŋe piro taŋgo armba kame taŋgo ande turmba wikina. Kame taŋgo ta nu mara mara nu tugumŋge piroka nu mata Kuate dubimba minna. ⁸Nane pronaig le nu eŋel tuku wam pagu pasa kumu-kumumba kubeu niŋmba Yopa kuwaig ŋga kukulniŋgina. Kukulniŋgina le nane kumba ka ndiŋŋge kinynaig.

⁹Mafena le nane ndin dubimba kumba ka Yopa patunaig le ki kanum 12 Petrus nu Kuate yabaŋam tuku ŋga wande poŋga funu tuku mbain mbolŋge minna. ¹⁰Nu mbol taŋge minmba guba mayena. Guba mayena le nane pagumba minnaig le Petrus nu kiŋatanu suk agaŋ ande kaŋgerna. ¹¹Samba talka agaŋ ande tawi suŋgo suk tundunnu bailkamba muli ŋak

andenge muli kusre-kusrena le ndekina. ¹²Ndekina le tawi ta mbolŋge aganmor mbeŋ sar umaŋ yeki yeki minnaig le kanŋerkina.

¹³Kile miŋge pasa ande nu sana: Petrus, ne tiŋga agaŋ te inum balemba nya ŋgina le ¹⁴nu ndek lafumba sana: Sunŋo, kuga. Sine Zu mbal agaŋ afu nyam tuku tukul ŋak ta ye tukul lukamba agaŋ taŋaŋ inum nye ndaket ŋgina. ¹⁵Taŋakina le pasa ta maŋ lato nu sana: Kuatenŋe agaŋ ande mayenu ŋgate ta ne tukul ndawa ŋgina. ¹⁶Nale taŋamba pasa ndui ta sakam keŋnaik le andenge pitik ndo tawi ta te-duŋgina le samba mbol kina.

¹⁷Petrus nu kiŋatanu suk wam kanŋerna ta wamdus te-sulumba tugunu wam katesemba minna le Kornelius taŋgo keŋmba kukulniŋgina ta nane afunŋe Simon tuku wande tumniŋginaig le nane pro wande malanga tugum taŋge tiŋga wika sakinaig: ¹⁸Oi. Simon Petrus nu teŋge minit e ŋginaig.

¹⁹Petrus nu kiŋatanu suk wam kanŋerna ta idus-idusmba minna le Tukul Guwa nu sana: Taŋgo keŋmba ne sota prowaig. ²⁰Ne tiŋga ibeŋ kaye. Ne wamdus tero ndaka nane ndoŋ kaye. Yeŋge nane kukulniŋgen ŋgina. ²¹Taŋaka sana le Petrus nu ibeŋ ka nane saniŋgina: Tane taŋgo sotade ta ye noten. Tane ndaŋam ye tugum prowaig ŋgina le ²²nane nu sanaig: Siŋgine gabat Kornelius nu kame taŋgo 100 kulatkate. Nu taŋgo tiŋreknu Kuate kumnemŋge minit. Israel mbal ŋakmba nu tuku saka minig. Kuate tuku eŋel nu wam paguna le nu sine ne tumba nu tuku wande mbol kumba ne tuku pasa isam tuku sine kukulsiŋgina le ne tam proweg ŋginaig. ²³Taŋakinaig le Petrus ndek nane ŋgailka nane nu ŋak kinyam tuku saniŋgina.

Mafena le Petrus nu nane ndoŋ kina. Yopa mbal afu Yesus dubinaig tuku nane mata Petrus mindemba kinaig. ²⁴Kinaig ka ndinŋge kinyanaig. Mafena le Kornelius nu buk nuŋe ndare tuma nuŋe gulab nane ŋakmba kile-maŋgurka Petrus tairŋga minnaig le nane Sesarea pronaig.

²⁵Petrus nu wande sinam kina le Kornelius nu tiŋga pro Petrus nu taŋgo sunŋo ŋga nu tugumŋge dagol tidroŋgina. ²⁶Taŋana le Petrus nu te-timba sana: Taŋa ndawa. Ye mata taŋgo ndo. Ne tiŋga ŋgina. ²⁷Taŋaka nu Kornelius ndoŋ pasa-pasaka kumba ka wande sunŋo sinam taŋge taŋgo pino gudommmba maŋgurkinaig le kanŋerkina. ²⁸Kanŋerka nu ndek saniŋgina: Sine Zu taŋgo tane kasomok mbal tuku wande mbol kumba ko tane ndoŋ isukusam tuku tukul sunŋo ŋak ta tane kila. Kuate nu wam ande ye tumyina tukunu ye wamdus kitek tumba kasomok mbal ta ŋaigonu ŋge nda. ²⁹Ta tuku ne afu ye tam tuku kukulniŋgina le ye pasa kugatok nane dubika te prowit. Ariya. Saka. Ne ndaŋam ye tuku pasa pilna ŋga sana.

³⁰Taŋaka sana le Kornelius nu sakina: Mara keŋmba buk kinaig ait teŋen ki kanum 3 mbolŋge yiŋe wande mbol teŋge ye Kuate yabaŋmba

minen le pitik ndo tanjo ande tawi kilja njak ye tugum prona le kanjeren. ³¹Nu ye sayina: Kornelius, ne sanzal turniŋgit ta Kuate nu kanjerte. Ne Kuate yabaŋte ta nu isit. Nu ne idusnumba minit. ³²Ne tanjo afu kukulninga le tanjo ande nyunu Simon Petrus nu tam Yopa kuwaig. Nu nuŋe nyu tuma Simon ndoŋ minik. Tanjo ta nu aganjmor ngarombi aganj wakeikate tuku. Nu tuku wande piyal patukŋge minit. Nu taŋamba ye sayina. ³³Taŋakina le ye pitik ndo tanjo afu ne tam tuku kukulniŋgen. Ne ye tugum te prowat ta kumumbi. Sine njakmba Kuate am mbolŋge manjurka mineg. Suŋgo nu ne pasa afu sine sasijgam tuku sanina ta isam tairŋgeŋ nga Petrus sana.

³⁴Taŋakina le Petrus nu nane saniŋgina: Kile ye wamdus puluyate. Kuate nu tanjo njakmba wamdus niŋgit. ³⁵Zu mbal ko kasomok mbal ngamukŋge ima kate Kuate kumnemŋge minmba nu tuku pasa dubide ta Kuate nu nane njakmba tuku gareniŋgit. ³⁶Sine Yesus Kristus ndoŋ ulendikeg mbal kile Kuate nu sine ndoŋ wamdus mukuk minit. Nu pasa mayenu ta njakmba isam tuku sine Israel siŋgina. Yesus nu tanjo njakmba tuku Suŋgo. ³⁷Yohanus nu pasa kuklimba nane kule piseniŋgina le Nasaretnu tanjo Yesus nu pro pasa mayenu ta Galilea ma mbolŋge tugu pilmba kumba ka Yudea ma tugu njakmba kumuŋgina. ³⁸Nu Kuatenge Tukul Guwa tuna le nu sanjri njak ma njakmba mbolŋge lika nu wam mage kina. Kuate nu ndoŋ minna. Afu Satan tuku sanjri kumnemŋge minnaig ta nu nane tuku muskil kile-tidingina. ³⁹Nu Yerusalemŋge Zu ma njakmba mbolŋge wam ke likina le sine kanjerkigeŋ. Nane nu tumba ail kazrai mbolŋge nil daŋŋginaig le kumna. ⁴⁰Kumna le mara keŋnu mbolŋge Kuatenge nu te-tina le nu tiŋgina le sine kanjergeŋ. ⁴¹Tanjo njakmba nu kanjer ndanaig. Sine ndo nu kanjergeŋ. Yesus nu maŋ tiŋgina ta nane njakmba saniŋgam tuku Kuate nu o buk sine madisiŋgina. Nu tiŋga sine ndoŋ tuma isukusmba kule nyumba mingeŋ. ⁴²Nu sine pasa mayenu kukliwam tuku patikina. Kumanu mbal abo minig mbal pileniŋgam tuku Kuate nu ye pilna ta njakmba saniŋgap nga sasijgina. ⁴³Tuan tanjo njakmba nu tuku sakinaig. Ima kate nu kumuŋ nga son ngade ta Kuate nu Yesus tuku nyu mbolŋge nane tuku une sauka gilaingamngat nga saniŋgina.

Kasomok mbal Tukul Guwa tinaig

⁴⁴Petrus nu pasata minna le nane nu tuku pasa isaig mbal Tukul Guwa nane mbol kina le ⁴⁵⁻⁴⁶nane pasa kuale gilai yimyam sake lika Kuate tuku nyu te-duŋginaig. Taŋanaig le Zu tanjo Yesus tuku son nginaig nane Yopange Petrus mindemba pronaig ta nane wam ta kanjermba Kuatenge kasomok mbal mata Tukul Guwa niŋgit nga nane pirerek purkinaig.

⁴⁷Kile Petrus nu sakina: Kuatenge sine Tukul Guwa siŋgina taŋamba ndo kile nane mata niŋgit. Nane kule pisne tam tuku sine tukulniŋgam

kumuŋ kuga ŋgina. ⁴⁸Taŋamba Petrus nu nane Yesus Kristus ndoŋ ulendika kule pise tap ŋga saniŋgina le nane kule pisne tinaig. Taŋamba nu nane ndoŋ mara afu minam tuku ŋgailkinaig le nu nane ndoŋ minna.

Petrus nu Yerusalemŋge kasomok mbal tuku sakina

11 ¹Aposel kame Yesus tuku mbal Yudea ma mbolŋge mine likinaig ta nane kasomok mbal Kuate tuku pasa tinaig ta nane isnaig. ²Petrus nu mbumba Yerusalem prona kande Zu taŋgo afu nane nu sawe lika sanaig: ³Ndaŋam saka ne siŋgine tukul lukamba ŋgaro pike ndakanu mbal ndoŋ ulendika isukusna ŋginaig. ⁴Taŋamba sawe likinaig le nu ndek wam ŋakmba mayok kinaig ta kumu-kumbamba kubeu niŋmba saniŋgina: ⁵Ye Yopange Kuate yabaŋmba minen sulumba ye kiŋatanu suk agaŋ ande kaŋgeren. Agaŋ ande tawi suŋgo suk tundunnu bailkamba muli ŋak samba mbolŋge andeŋge muli kusre-kusrena le ye tugum ndekina. ⁶Taŋana le ye agaŋ ta kaŋger tiwen ta sinam tange agaŋmor ŋguikok agaŋ rabmba likade sar umaŋ taŋamba kaŋgerken. ⁷Kaŋgerka minen le miŋge pasa ande ye sayina: Petrus, ne tiŋga agaŋ te inum balemba nya ŋgina le ⁸ye nu sawen: Sunŋo, kuga. Sine Zu mbal agaŋ afu nyam tuku tukul ŋak ta ye tukul lukamba agaŋ taŋaŋ inum nye ndaket ŋgen. ⁹Ye taŋaka saken le samba mbolŋge pasa maŋ lato sayina: Kuatenŋge agaŋ ande mayenu ŋgate ta ne tukul ndawa ŋgina. ¹⁰Sile taŋamba sakam keŋkeŋ le andeŋge tawi ta te-dunŋina le samba mbol kina. ¹¹Kina le ait ndui ta mbolŋge ndo Sesareange Kornelius nu taŋgo keŋmba ye tam tuku kukulningina le ye wande minen ta tugum pronaig. ¹²Pronaig le Tukul Guwa nu ye sayina: Ne wamduŋ tero ndaka taŋgo prowaig ta dubika kaye ŋgina. Tira 6 te nane mata ye ndoŋ kumba Kornelius tuku wande poŋga sinam kageŋ.

¹³Kornelius nu sine sasinaig: Ye eŋel ande yiŋe wandekŋge tiŋ minna le kaŋgeren. Nu teŋenmba sayina. Ne nane afu kukulninga le nane Yopa tumbraŋ sunŋo mbol nzi taŋgo ande nyunu Simon Petrus tam kuwaig. ¹⁴Simon nu pasa afu naŋe ndare tuma turmba satinguwa le taŋgine muskil kile-tidige tiŋgam tuku ndin kaŋgeramŋgaig ŋgina.

¹⁵Kornelius nu wam kube ta deŋpurna le ye tiŋga pasa tugu pilmba saken le ambonga sine Tukul Guwa tigeŋ taŋamba ndo kasomok mbal tinaig. ¹⁶Ye wam ta kaŋgermba ye Sunŋo Yesus tuku pasa ande idusen ta teŋenmba. Yohanus nu kulembi nane kule pisneniŋgina. Kile ye Tukul Guwambi tane tuku ŋgamuŋgal kule pisne taŋaŋ tiŋgamŋgit ŋga sasinaig. ¹⁷Ambonga sine Zu mbal Sunŋo Yesus Kristus tuku son ŋgigen le Kuate nu Tukul Guwa siŋgina taŋamba ndo nane mata Tukul Guwa niŋgina. Ye ima le Kuate tuku nzali tukulam kumuŋ ŋga saniŋgina.

¹⁸Taŋakina le nane Petrus tuku pasa ta ismba nane pasa kugatok Kuate tuku nyu te-dunŋa sakinaig: Kuate nzalite le kasomok mbal mata ŋgamuŋgal biye mbilmba abo tugu minmba minam tuku tade ŋginaig.

Antiok mbal Yesus tinaig

¹⁹Stefanus balenaig le Yesus tuku mbal kua ka sili-silinaig ta afu masken ka Finisia ma tugu Siprus nuy Antiok tumbranj sunjo tanjamba kine likinaig ka Zu mbal ndo Yesus tuku pasa saninginaig sulumba kasomok mbal sa ndaninginaig.

²⁰Nane tanjanaig ta Siprus le Sirenenu Zu tanjo afu Antiok tumbranj sunjo mbol kumba nanenjo kasomok mbal Yesus tuku saninginaig le ²¹Kuatenjo nane tuku piro sanjri pilena le nane gudommba nane tuku pasa ismba son nga ngamungal biye mbilmba Sunjo Yesus dubinaig.

²²Yesus tuku kuasmbi Yerusalemjo manjau ta ismba Barnabas kukulnaig le nu ndek Antiok kina. ²³Nu nane tugum prona sulumba Kuate nu sijka mbal te make patikate nga nu gare-gareka nane wamdus ndindo Yesus biye dewam tuku tumningina. ²⁴Barnabas nu tanjo mayenu. Nu ngamungal son sanjrinu. Tukul Guwa nu tuku wamdus kumungina le nane gudommba nu tuku pasa ismba son nga Sunjo Yesus dubinaig.

²⁵Kile Barnabas nu Saulus sota Tarsus tumbranj sunjo mbol kina. ²⁶Kumba ka nu te-silika tumba nu ndo luka Antiok tumbranj pronaik. Nale ar ta yar ndindo Antiokjo minmba nane tanjo pino gudommba Yesus tuku tumningina minnaik. Tanjanaik le Yesus dubinaig mbal Antiokjo minnaig ta nane ambonga Kristen nyu tinaig.

²⁷Ait ta mboljo tuan tanjo afu Yerusalem kusremba ndeka Antiok pronaig. ²⁸Pro tanjo minnaig le tuan tanjo ande nyunu Agabus nu Tukul Guwanjo wamdus tuna le nu tinga guba sunjo kilke tugu njakmba mboljo prowamngat nga saningina. (Njgumnenjo Klaudius nu gabat sunjo minna le guba sunjo ta prona). ²⁹Tanjakina le Yesus dubinaig mbal nane wamdus tumba nanjine tira kame Yudea ma tugu mboljo turkam tuku sine ndameti njak minig ta kumumba patikube nginaig. ³⁰Nane tanjamba patika Barnabas le Saulus kukulnikinaig le nale ndameti njakmba mbumba kinaik ka Yerusalemjo gabat mbal ninginaik.

12 ¹Ait ta mboljo mandor Herodus nu Yesus tuku kuasmbi afu ngaigo siglikina. ²Nu nujo kame mbal saningina le nane Yohanus aba nujo Yakobus tuku njinfok kuerkinaig. ³Kuerkinaig le Zu mbal nane wam ta ismba gare sunjo tinaig le Herodus nu kila pilmba nu manj Petrus ndalekam tuku afu kukulningina. Ait ta Israel mbal bret yis kugatok nyam tuku kusem sunjo.

⁴Nane nu biye timba mulintumba wandekjo pilnaig le nu Petrus kulatkam tuku kame tanjo 16 mungu turturkam tuku bailka bailka patikina. Pasowa ait ta kugawa le nu Zu mbal am mboljo Petrus pasa mboljo palmbim idusna. ⁵Petrus nu muli wandek sinamjo minna le kame mbal ta nane nu kulatkinaig le Yesus tuku kuasmbi Petrus tuku nga Kuate sunjomba yabanjaig.

Ejel Petrus te-mayokna

⁶Herodus nu mafewa le Petrus nane ñakmba am mbolñge te-tiwam tuku sakina ta furir ait ta mbolñge Petrus nu kame tañgo ar ñgamukñge wai kupe muli ñak kinymba gilaingina. Kame tañgo armba kilimñge malañga kulatka minnaik.

⁷Kile Sunjo tuku ejel ande Petrus tugumñge mayok kina le bulu promba wande sina ta kilñana. Ejel nu Petrus tuku kailmane burumba kuanemba sana: Pitik tiñga ñgina kande sen muli wai mbol ta kuklika ndekinaik. ⁸Tañanaik le ejel nu Petrus sana: Ne tawi tiñmba kupe ñgaro silika ñgina le nu ta kumuna. Tañana le nu mañ sana: Naje tawi sunjo ta tumba kaika ye dubiya ñgina le ⁹nu ejel dubimba mayok kina. Ejel nu tañana ta Petrus nu kinjambi agañ kanjeranu ñga idusna.

¹⁰Kile ejel nu tumba kame mbal tumailamñge tiñginaig ta liniñmba ka ñgumnemñge tiñginaig ta liniñmba ka muli wande tuku malañga sunjo tugum pronaik. Pronaik le tañgongñe talkanu sukna le nale kilim kinaik. Kilim ka tumbrañ sunjo sinam ta ndin ande dubimba kinaik le ejel nu Petrus kusremba kina. ¹¹Kina le nu wamdus puluna le wamdusmbi sakina: Herodus nu ye ñayo siliyam iduste le Zu mbal wam ta tairñga minig ta Kuate nu ye nane tuku wai mbolñge te-luka tam tuku ejel te kukulat ñga idusna.

¹²Nu wamdus puluna le nu Yohanus Markus tuku ina nuñe Maria tuku wande tugum kina. Wande ta sinamñge nane gudommba manjurka yabañmba minnaig. ¹³Yabañmba minnaig le nu wande ta tuku fonde malañga katkatna le piro pino ande nyunu Roda nu malañga talkam prona kande ¹⁴nu Petrus tuku pasa ñin tugu katesemba nu gare sunjo tumba malañga tal ndaka pinderka luka kumba nane saningina: Petrus pro malañga tugum siñge tij minit ñga saningina. ¹⁵Tañakina le nane ndek nu sanaig: Ne ñginñgankate kande ñginaig le nu sanñri tiñga nane saningina: Kuga. Ye siñka saket. Petrusñge ñgina. Tañakina le nane sakinaig: Nu tuku mindekanu kande ñginaig.

¹⁶Petrus nu malañga katkatmba minna le nane pro malañga talka Petrus kanjeremba piriri ñayonaig le ¹⁷nu waimbi nane peuniñmba maninkuwaig ñga Sunjo nu muli wande sinamñge te-mayokna ta kubeu niñgina sulumba nu nane saningina: Wam kube te Yakobus yiñe tira ñakmba saningap ñgina. Tañamba nu nane kusreka ma kise mbol kina.

¹⁸Mafena le kame tañgo nu kulatka minnaig ta nane Petrus kiringa ndañdañmba pro ket ñga wamdus te-sulumba minnaig le ¹⁹Herodus nu ndek nane afu kukulningina le ma ñakmba mbolñge Petrus sotinaig. Sotete pisenginaig le nu ndek kame tañgo Petrus kulatkinaig ta nane kusna-kusnaniñgina sulumba gubranu nane afunñge bale farkuwaig ñga saningina. Tañakina sulumba Herodus nu tiñga Yudea ma kusremba Sesarea tumbrañ sunjo mbol kina.

Herodus nu kumna

²⁰Tirus le Sidon kilke nyamagan sunḡomba kuga le nane Herodus kilke kulatkina ta mbolḡe nane nyamagan piyawanu.

Ait ande Herodus nu tumbraḡ ar ta tuku gubra tina le tumbraḡ ar ta tuku taḡgo kuasmbi maḡur ḡak pro Herodus tuku wande kulatkanu taḡgo nyunu Blastus tugum promba nuḡe nane turkuwa le Herodus ndoḡ tumawam sakinaig. Taḡakinaig le Herodus nu pasa te-tiwam tuku ait niḡgina. ²¹Ait ta kumuḡgina le Herodus nu mindepiye tawi magenu siglika nuḡe minyo mbili maditaknu mbolḡe minyoka nane maḡurkinaig ta pasa afu saniḡgina le ²²nane ismba wikaraumba sakinaig: Taḡgo te kilke mbolok taḡgo kuga. Nu mbara ande ḡginaig. ²³Taḡakinaig le nu lok minmba Kuate tuku ma tam idusna kande Sunḡo tuku eḡel ande pro nu katna le kuinḡe nu tuku ndem nyinaig le ma ma nu kumna. ²⁴Nu kumna le Kuate tuku pasa sunḡokina le nane gudommba son ḡginaig.

Tukul Guwa Barnabas le Saulus piro nikina

²⁵Barnabas le Saulus ndametiḡ niḡgam tuku piro ta ke sulunaik sulumba nale Yerusalem kusremba taḡgo mo Yohanus Markus tumba luka ndek Antiok kinaik.

13 ¹Yesus tuku kuasmbi Antiokḡe minnaig ta afu tuan taḡgo afu tum taḡgo taḡaḡ pirokinaig. Ande nyunu Barnabas ande Simeon nyun ta Dabuk Dabuk ḡginaig. Ande Sireneni taḡgo nyunu Lusius. Ande Manaen nu buk Herodus ndoḡ kiḡo foḡfoḡ wande ndindo mbolḡe minnaik tuku. Ande Saulus.

²Mara ande nane ḡakmba maḡurka nyamagan pinka Sunḡo tuku nyu te-duḡa minnaig le Tukul Guwa nu nane saniḡgina: Barnabas le Saulus ye buk piro ande tuku madiniken ta kile nale kam tuku patikap ḡgina. ³Taḡakina le nane nyamagan pinka Kuate yabaḡmba nane naḡgine wai Barnabas le Saulus mbolḡe patika kile pirokuwaik ḡga kukulnikinaig le kinaik.

Siprus mbal pasa mayenu isnaig

⁴Tukul Guwa nu nale kukulnikina le nale Antiok kusremba ndek Selusia kinaik. Nale Yohanus Markus nale turkuwa ḡga tumba ḡak kinaik. Kinaig ka Selusiaḡe waḡ poḡga ka Siprus nuy mbol kinaig ka ⁵Salamisḡe ibeḡ kinaig. Salamis tumbraḡ sunḡo mbolḡe nane piro tugu pilmba kusem wande mbolḡe Kuate tuku pasa kuklinaig.

⁶Nane nuy ta tuku ma ḡakmba mbol lika pasa kuklimba ka Pafos pronaig. Pro taḡe nane Zu taḡgo ande yabri tuan taḡgo nyunu Bar-Yesus te-silikinaig. Taḡgo ta nu kuanye taḡgo. ⁷Pafosḡe taḡgo ande wamdus

kuyar mayenu ŋak nyunu Sersius Paulus nu gabat taŋgo minna. Nu Bar-Yesus ndoŋ gulab mayenu. Nu Kuate tuku pasa isam tuku Barnabas le Saulus wikina.

⁸Nale pro pasa kuklimba sanaik le Bar-Yesus nu gabat taŋgo pasa ismba son ŋgikat ŋga nu nale tuku pasa ndin kuer-kuerna. (Bar-Yesus Grik pasambi nane Elimas^a ŋginaig). ⁹Taŋana le Saulus nyu ande Paulus Tukul Guwa nu mbol kumuŋgina le nu Elimas fumble timba sigair mbakmba sana: ¹⁰Ne Satan tuku kiŋo. Ne maŋau tiŋreknu ŋakmba pitaikate. Ne yabri maŋau kumba wam ŋaigonu ndo ke likate. Ndaŋam saka ne Kuate tuku maŋau mayenu tumba yabri pasambi ndin tukulte. ¹¹Ata. Kile Kuatenŋe ne tuku am tukulwa le ne ait afu agaŋ kaŋgerke nda ŋgina. Taŋakina le pitik ndo agaŋ inum bidu suk pro nu tuku am tukulna le am ma make ndekina. Taŋana le nu nane afu pro nu tuku wai biymba ndin tumwaig ŋga kumbaŋge nane wikina. ¹²Taŋana le gabat suŋgo nu wam ta kaŋgermba pirerek purka Kuate tuku pasa isna ta Yesus tuku son ŋgina.

¹³Kile Paulus nane waŋ poŋga Pafos kusremba ka Pamfilia ma mbol promba Pergaŋge ibeŋ kinaig. Pro taŋge Yohanus Markus nu nale kusreka luka Yerusalem kina. ¹⁴Kina le Paulus le Barnabas nale Perga kusremba Pisidia ma Antiok tumbraŋ suŋgo mbol pronaik.

Pro taŋge minmba kusem ait ande mbolŋge nale kumba ka Zu mbal tuku kusem wande sinam taŋge minyokinaik. ¹⁵Minyokinaik le nane Moses tuan taŋgo kame tuku kuyar burke denpurmba kusem wande kulat mbal nane taŋgo ande kukulnaig le nu kumba Paulus nale sanikina: Tira kame, tale pasa afu taŋgo pino wamdus saŋgri pileniŋgam tuku ŋak ndeta saniŋgap ŋgina le ¹⁶Paulus nu tiŋga wai te-duŋgina le nane maninkinaig le saniŋgina: Tane Israel mbal kasomok mbal Kuate kumnemŋge minig ta turmba tane ye tuku pasa isap. ¹⁷Sine Israel mbal tuku Mbara nuŋge siŋgine mbuŋ kame madiniŋgina. Nu nane kulat magekina le nane Isip kilke mbolŋge rawe taŋgo minmba tugekinaig. Tugekinaig le Kuatenŋe nuŋe saŋgrimbi ndin wakeina le nane Isip kusremba ¹⁸yar 40 ma baknu mbolŋge minnaig le Kuate nu nane kusre ndakina. ¹⁹Yar 40 kuganaig le Kuate nu Kanan ma mbolŋge mbal kise kise 7 kile-ibeŋka pitaikina sulumba kilke ta Israel mbal niŋgina. Niŋgina le nane yar 450 taŋamba taŋge minnaig. ²⁰Minnaig le Kuate nu nane kulatkam tuku taŋgo afu madiniŋmba patikina. Taŋamba kumba ka tuan taŋgo Samuel prona.

²¹Samuel tuku ait mbolŋge siŋgine mbuŋ kame taŋgo ndindo naŋgine gabat suŋgo minam tuku Samuel kusnanaig. Kusnanaig le Kuate nu Benyamin tuku ndare Kis tuku kiŋo nuŋe Saul madimba pilna le nu yar

^a 13.8 Elimas nyu ta tugunu Kuanye Taŋgo

40 nane kulatkina. ²²Ngumneŋga Kuate nu Saul te-simba nane tuku gabat sunŋo minam tuku tugu kise David madimba pilmba sakina: Yesi tuku kiŋo nuŋe David nu ye ndoŋ wamdus ndindo ŋak. Nu ye tuku nzali ŋakmba dubikamŋgat ŋgina.

²³Kuate nu pasa saŋgrinu o buk sakina taŋamba nu David tuku mbuŋ ande Israel mbal tuku muskil kile-tidingam tuku kukulna ta Yesus.

²⁴Yesus nu piro tugu pile ndakina le ambonŋa Yohanus nu Israel mbal nane ŋgamuŋgal biye mbilmba kule pisne tuwaig ŋga saniŋmba minna.

²⁵Nu nuŋe piro suluwam patukina sulumba nu teŋenmba nane saniŋgina: Tane ye ima ŋga idusde? Ye Kristus kuga. Ande ye ŋgumneŋge prowamŋgat ta nu sunŋo. Ye nu tuku kupe ŋgaro muli kukliwam tuku wam ŋai ta mata nu mbolŋge kam kumuŋ kuga ŋgina.

²⁶Yiŋe tira kame Abraham tuku mbuŋ kame kasomok mbal Kuate kumneŋge minig tane ŋakmba isap. Sine muskil kile-tidingam tuku pasa mayenu ta o buk sine tugum prona. ²⁷Yerusalem mbal nanŋine gabat mbal ndoŋ Yesus nu Kuatenŋge madina taŋgo Kristus ta nane gilai. Kusem mindek nane tuan taŋgo kame tuku kuyar burke likade ta nane wamdus pulu ndaniŋgina. Taŋamba nane Yesus kumwa ŋga sakinaig sulumba nane Kuate tuku kuyar pasa kumumba taŋanaig. ²⁸Nane nu balewam tuku mbar ande kaŋger ndanaig ta nane ake sinaŋ nu tumba Pilatusŋge balewa ŋga sanaig ta ²⁹nane kuyar pasa kumunaig. Nu kumna le nane nu ail kazrai mbolŋge paska mindesiŋ ndame burok sinamŋge pilnaig. ³⁰Pilnaig le Kuatenŋge nu te-tina le maŋ tiŋgina. ³¹Nu tiŋga nu dubinaig mbal buk Galilea kusremba Yerusalem pronaig ta nu nane tugumŋge mayok kanu le kaŋgeranu. Mbal ta kile Israel ŋgamukŋge nu tuku nyu te-mayokde. ³²Sile Barnabas ndoŋ tane mata pasa mayenu te isap ŋga te prowik. Kuate nu siŋine mbuŋ kame pasa saŋgrinu saniŋgina ta ³³kile sine tugumŋge alonu te-mayokmba Yesus te-tina le tiŋgina. David nu nuŋe mune waŋe arnu mbolŋge ta tuku teŋenmba kuyarna le minit.

Ne ye tuku Kiŋo. Kite ye ne tuku Mam mayok kinet ŋgina. *Mune 2.7*

³⁴Kuatenŋge Yesus te-tina le nduiye tiŋga ŋgarosu me ndaŋgina ta kuyar pasa ande mbolŋge Kuate nu wam ta te-mayokmba sakina:

Ye wam afu magenu ke likam tuku David sawen ta ye ne mbolŋge taŋamba kamŋgit ŋgina. *Aisaia 55.3*

³⁵David nu mune waŋe ande mbolŋge teŋenmba kuyarna.

Ye ne tuku piro taŋgo yiŋe ŋgarosu menu tuku ndin tukulamŋgat ŋgina. *Mune 16.10*

³⁶David nu Kuate tuku nzali dubimba nuŋe kuasmbi ŋgamukŋge pirokina sulumba kumna. Kumna le nane nu tumba nuŋe mbuŋ kame gemniŋmba ŋgukinaig le meŋgina. ³⁷Ande Kuatenŋge te-tina le tiŋgina ta nu me ndaŋgina.

³⁸O tira kame, tane pasa te ise mayewap. Kuate nu Yesus te-tina ta nu mbolŋge nu sine tuku une sauca gilaiŋgate. ³⁹Tane tangine unenŋge didikate ta Moses tuku tukulŋge tane turkam kumuŋ kuga. Tane Yesus tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgap le Kuatenŋge tane tuku muskil kile-tidiŋge tiŋgamgat. ⁴⁰Tane rironŋ mayewap. Tuan taŋgo kame tuku pasa tane mbolŋge kumuŋgikat. Pasa ta teŋenmba sakate.

⁴¹ Kuate talaka nzumil te-tuwig mbal tane isap.

Tane piriri ŋayomba ŋgisinuŋgaig. Tane tuku ait mbolŋge ye wam saŋgrinu ande ki ta tane son ŋge nda. Ande nu tugusemba wam ta kuklimba sakuwa ta mata tane son ŋge nda. *Habakuk 1.5*
Paulus nu taŋamba pasa kuklimba saniŋgina.

⁴² Kile Paulus le Barnabas mayok kinaik le nane maŋ kusem ande mbolŋge nale tuku pasa isam saka ŋgailkinaig. ⁴³Taŋamba nane sili-silimba kusem wande kusrenaig. Nane gudommaba afu Zu mbal afu kasomok mbal Zu taŋaŋ Kuate dubinaig tuku ta nane Paulus le Barnabas dubika kinaig. Kumba ka taŋge nale nane ndoŋ pasa-pasakumba Kuate nu tane ake sinaŋ make patikina wam ta biye demba minap ŋga saniŋginaik.

⁴⁴ Kusem ande mbolŋge Antiok mbal ŋakmba Kuate tuku pasa isam tuku maŋ pro maŋgurkinaig le ⁴⁵Zu mbal nane taŋgo pino gudommaba pro maŋgurkinaig le kaŋgerka nane wamdus kagli firka gubra tinaig. Paulus nu pasa kuklimba minna le nane nu tumail panmba nu tuku pasa pitaimba nane pasa ndin kise sakinaig. ⁴⁶Nane taŋanaig ta Paulus le Barnabas nale kuru kuru ndaka saŋgri tiŋga saniŋginaig: Tane Zu mbal tane ambonŋa Kuate tuku pasa mayenu isam tuku minig. Tane isam mbulmba pitaide ta abo minmba minam tuku ndin turmba pitaide. Ta tuku kile sile kasomok mbal tugum kaŋkik. ⁴⁷Kuate nu sile kasomok mbal pasa mayenu saniŋgam tuku teŋenmba sasikina.

Kilke mbol mbal muskil kile-tidiŋgam tuku ye ne sati taŋaŋ

kasomok mbal kilŋaniŋgam tuku ne pilet. *Aisaia 42.6; 49.6*

Paulus nale taŋamba saniŋginaig le ⁴⁸kasomok mbal pasa ta ismba nane gare suŋgo tumba Kuate tuku nyu te-dunŋinaig. Nane abo minmba minam tuku Kuatenŋge madiniŋgina ta nane pasa ta ismba son ŋginaig le ⁴⁹Kuate tuku pasa ma ta mbolŋge kumuŋga suŋgokina.

⁵⁰ Suŋgokina le Zu mbal nane ndek gabat pino kame Kuate dubinaig tuku tumbraŋ suŋgo ta tuku gabat sugo turmba Paulus le Barnabas pitaikam tuku nane tuku wamdus kunde-kundenaig. Taŋanaig le gabat sugo nane gubra tumba sine tuku tumbraŋ te kusremba kape ŋga pitaikinaig le ⁵¹Paulus nale kambim ŋga nane Kuate tuku pasa pitaide ta naŋgine mbar rironŋkuwaig ŋga tuptup kupe mbolŋge denŋanu ta nane am mbolŋge pauraŋga nale Ikonium kinaik.

⁵² Yesus dubinaig mbal Antiokŋge minnaig ta Tukul Guwa nane tuku wamdus kumuŋgina le nane gare ŋak minnaig.

Ikonium mbal pasa mayenu isnaig

14 ¹Nale Ikonium tumbraj sunjo mbol pronaik le wam ndui ta ndo mayok kina. Nale Zu mbal tuku kusem wande sinam kumba pasa kuklinaik le nane gudomma afu Zu mbal afu Grik mbal Yesus son nginaig. ²Tañanaig le Zu mbal afu Yesus son nda nginaig ta nane kasomok mbal tugumnge Yesus dubinaig mbal kasurninguwaig nga nane tuku wamdus kunde-kundenaig. ³Paulus le Barnabas ma ta mbolnge mine sunjomba kuru kuru ndaka Kuatenge kilke mbol mbal make patikate nga tañamba pasa kuklimba minnaik le Sunjo nu nuñe pasa kulatka sanjri nikina le nale wam kitek sanjrinu ke likinaik. ⁴Tañamba kinaik le Ikonium taño pino nane pur arnaik. Afu aposel kame dubikinaig le afu Zu mbal dubikinaig.

⁵Tañamba minnaig le Zu mbal afu nanjine gabat sugo ndoñ kasomok mbal afu turmba nane Paulus le Barnabas bige tidijga ndamembi bale faram bafunaig le ⁶nale pasa ta ismba kua ka Likonia ma tugu mbol kinaik. Kinaig ka ta promba Listra le Derbe tumbraj sugo ar ta mbolnge pasa mayenu kuklimba tumbraj ar ta tuku tumbraj foñfoñ sinam tañe mata ⁷pasa mayenu kuklimba lika minnaik.

Listra mbal pasa mayenu isnaig

⁸Listranje taño ande kupe arnej baklelok ina sinamnge tañaj mayok ka sunjokina. Nu ti danja minyok ndo minna. ⁹Taño ta nu Paulus tuku pasa ismba minna le Paulus nu kanjer timba Yesus nu wakeiwam tuku nu ngamungal son kumumbi ñak ta kanjermba nu wi kuenka sana: ¹⁰Ne tugusemba tinja ngina. Tañakina le nu pastij tilainja likina.

¹¹Taño pino Paulus nu taño ta wakeina le kanjermba nanjine Likonia pasambi kuenka sakinaig: i ... Taño ar te kilke mbolok kuga. Mbara afu taño kuilka sine tugum te prowaik nginaig. ¹²Tañakinaig sulumba nane Barnabas tuku nyu nanjine mbara Sus nginaig. Paulus nu pasa tugu taño tukunu nyun ta mbara Hermes nginaig.

¹³Sus mbarinam tuku wande tumbraj sunjo makembinge minna. Wande ta tuku pris nu taño pino ndoñ Paulus le Barnabas atraukam saka ail bot ngika makau pailnu birneññimba kilmba tumbraj sunjo tuku malanja tugum prona. ¹⁴Barnabas le Paulus wam ta kanjermba palseñnikina le nale ndek nakile tawi fetfetmba pinderka kumba nane ngamuknge sunjomba wika sakinaik: ¹⁵Taño kame, ndañam saka tane wam te kam bafude. Sile taño tane minig tañaj. Sile pasa mayenu tumba te prokik. Nanjine mañau alo kugatok te kusremba mbilka Mbara ndindo abo tugu ñak nu ndo dubiwap nga tumtingam prokik. Nuñge samba tugu kilke tugu yu tugu agañ ndende ñakmba wakeikina. ¹⁶Wa mbuñ kame nane nanjine nzali dubimba kinaig le Kuate nu peu ndaningina.

¹⁷Tañamba kile nu minit maŋau ta tane tumtingit. Tane ŋakmba nu kila palmim tuku nu wam mayete. Nu sawe nyamagaŋ kumumbi tingit le tane alonu kilmba nyumba maro ŋak wamdus gare ŋak minig ŋga saniŋginaik.

¹⁸Paulus nale tañamba saniŋginaik ta nane tuku wamdus pitik ibeŋ ndakinaig. Nane lato saka minnaig le ndo nane atraukam tuku wamdus ta kusrenaig.

Nane Paulus paniŋtinaig

¹⁹Antiok le Ikoniumŋge Zu mbal afu Listra promba Listra mbal tuku wamdus kunde-kundemba nane ndoŋ Paulus tumba kasomŋge pilmba ndamembi katnaig sulumba kile kumat ŋga idusmba nu didika tumba tumbraŋ suŋgo kilim kumba ka mayokŋge kusrenaig le minna. ²⁰Minna le Yesus dubiwanu mbal kumba ka Paulus te-ŋgamunaig le nu ŋair ŋinka aboŋga tiŋga tumbraŋ suŋgo sinam kina.

Mafena le nu Barnabas ndoŋ Listra tumbraŋ suŋgo kusremba Derbe kinaik. ²¹Ka taŋge nale pasa mayenu kuklimba nane saniŋginaik le nane gudommba mbilka Yesus son ŋginaig. Tañanaig le nale tumbraŋ suŋgo ta kusremba luka Listra Ikonium Antiok maŋ kine likinaik. ²²Kumba ka taŋge Yesus dubinaig mbal wamdus saŋgri pileniŋmba Yesus tuku pasa biye demba minap ŋginaik sulumba sakinaik: Sine Kuate tuku gageu siŋka piti yimyam suŋgomba kaŋgerkumba ma ma Kuate tugum kaŋgig ŋginaik.

²³Nale ma ŋakmba mbolŋge Yesus tuku kuasmbi kulat taŋgo naŋgine madika patikinaik. Tañamba nale nyamagaŋ pinka yabaŋmba kulat taŋgo ta saniŋginaik: Tane Yesus son ŋgade tukunu nuŋge tane sinzaŋtiŋgamŋgat ŋginaik.

Nale luka ndek Antiok kinaik

²⁴Kile nale tiŋga kumba Pisidia ma tugu ŋgamu fetka kumba ka Pamfilia ma tugu mbol pronaiik. ²⁵Pro Perga tumbraŋ suŋgo mbolŋge nale pasa kuklinaik sulumba nale tiŋga Atalia tumbraŋ suŋgo mbol kinaik ka ²⁶taŋge waŋ poŋga luka kumba ka ka Antiok pronaiik. Tumbraŋ taŋge Yesus tuku kuasmbi nane buk Paulus nale piro ta kuwaiik ŋga madiniŋginaig sulumba Kuate nu nale make patikuwa ŋga yabaŋmba kukulnikinaig le kinaik.

²⁷Nale luka pro taŋge Yesus tuku kuasmbi kile-maŋgurka Kuateŋge nale saŋgri nikina le wam ke likinaik ta ŋakmba kubeu niŋginaik sulumba Kuateŋge kasomok mbal Yesus son ŋgam tuku ndin wakeina ta sakinaik. ²⁸Tañamba nale Antiokŋge ait kuennu Yesus dubinaig mbal ndoŋ minnaik.

Yerusalemŋge pasa suŋgo ande te-tinaig

15 ¹Paulus le Barnabas Antiokŋge minnaik le taŋgo afu Yudea ma mbolokŋge promba Yesus dubinaig mbal saniŋginaig: Tane Moses

tuku tukul dubimba ngaro pike ndakap ta tane ngisikamngaig nginaig. ²Tanjakinaig le Paulus le Barnabas nale kuasmbi ta ndon kualeyaukinaig le Yesus tuku mbal ndek Paulus le Barnabas tanjo afu ndon kukulniŋmba saniŋginaig: Tane Yerusalem kumba aposel le gabat kame ndon manjurka pasa ta te-tiwap nginaig. ³Tanjamba kukulniŋginaig le nane kumba ka Finisia le Samaria ma ngamu fetka kumba ndinŋge Yesus tuku mbal afu kanjerka saniŋginaig: Kasomok mbal mata pasa mayenu ismba ngamunjal biye mbilnaig nginaig le nane wam ta ismba gare tornaig.

⁴Paulus nane mbumba ka Yerusalem pronaiŋ le Yesus tuku kuasmbi aposel le gabat kame ndon nane kanjerka gare-gareka kaiye niŋginaig. Tanjanaig le Kuatenge Paulus nane sangri niŋgina le wam ke likinaig ta kubeu niŋginaig le ⁵Farisi tanjo afu Yesus dubinaig ta nane tiŋga ndek sakinaig: Kasomok mbal Yesus dubide ta sine nane tuku ngaro pikmba Moses tuku tukul ŋakmba dubikuwaiŋ nga saniŋbe nginaig le ⁶aposel kame Yesus dubinaig tuku gabat kame nane pasa ta ismba te-tiwam tuku manjurkinaig.

⁷Manjurkinaig ta nane wamdus yimyam kile-mayokka pasa tugu sunjomba saka minnaig le Petrus ndek tiŋga saniŋgina: Tira kame, kasomok mbal Kuate tuku pasa mayenu ismba son ngam tuku Kuate nu ye madiyahumba nane tugum kukulyina ta tane kila. ⁸Kuate nu tanjo ŋakmba tuku ngamunjal kila. Nu kasomok mbal kilam tuku idusmba minna ta nu te-mayokmba sine ambonja Tukul Guwa siŋgina tanjamba ndo nu nane mata Tukul Guwa niŋgina. ⁹Nu sine Zu mbal nane kasomok mbal mbolŋge wam ndui ta kina. Kasomok mbal afu Yesus tuku kume tuku sangri tomba tiŋginaig le nu nane tuku une mata sauka gilaiŋgina. ¹⁰Siŋgine mbunj kame sine mata Moses tuku tukul ta dubikam tuku piro kareŋ ka dubiwe fuguŋe. Ndanam saka tane kile Kuate tuku wamdus tagode sulumba kasomok mbal Yesus dubide ta minde bada pile sunjo niŋgig. ¹¹Sunjo Yesus nu ake sinaŋ sine make patikate le muskil te-tiweg ta sine son ngeŋ. Tanjamba ndo kasomok mbal mata manau ndui ta ndo kate ngina.

¹²Manjurkinaig mbal nane Petrus tuku pasa ismba maninok minnaig le Barnabas nale Paulus ndon nale mata tiŋga Kuate nu kasomok mbal ngamukŋge wam sangrinu kitek ke likina ta kubeu niŋginaig le isnaig. ¹³Nale kubeu deŋpurnaig le Yakobus nu tiŋga saniŋgina: Tira kame, tane isap. ¹⁴Kuatenge kasomok mbal ngamukŋge afu nuŋe mbal minam tuku nu ambonja Simon kukulna le nane tugum kina ta ŋakmba kubewat le sine isgig. ¹⁵Kuatenge kasomok mbal afu wikate ta tuan tanjo kame mata sakinaig. Andenŋe teŋenmba kuyarna.

¹⁶Afunge David tuku tugu ŋaigo siglika kile-ibenjinaig ta ngumnenŋa ye pro wakeiki le manj mayok kanjaig.

¹⁷Ye tanjawi le kilke mbol mbal ye madiniŋgen ta ye sota ka ka te-silikamngaig.

18 Kuate nu o buk nuŋe wamdus taŋamba te-mayokna ta nuŋe sakate
 ŋgina. *Amos 9.11-12*
 19 Yakobus nu tuan taŋgo tuku kuyar saniŋmba sakina: Ye teŋenmba
 iduset. Kasomok mbal afu ŋgamuŋgal biye mbilmba Kuate dubide ta sine
 nane minde bada pile suŋgo nda niŋbe. 20 Sine waŋe ande nane maŋau
 dubikam tuku teŋenmba kuyarbe. Nane afu naŋgine mbara kanunu
 atraukade ndem ta nda nyap. Tane taŋgo pino ndoŋ fare fare une ndakap.
 Agaŋmor ŋinfok pipkade le ndare nda prote ta nda nyap. Ndare mata nda
 nyap. Sine taŋamba waŋe kuyarbe. 21 Moses tuku tukul ta o buk tugu
 pilmba Zu mbal ma ŋakmba mbolŋge kusem kidemba naŋgine kusem
 wandekŋge nu tuku kuyar burka ismba minig ŋga saniŋgina.

Nane kasomok mbal tuku waŋe kuyarmba tumba Antiok kinaig

22 Gabat kame aposel ndoŋ Yesus dubinaig mbal ŋakmba pasa ta ismba
 taŋgo afu Paulus le Barnabas dubika Antiok kambim tuku madiniŋgam
 sakinaig. Taŋamba nane taŋgo armba nyu ŋak madinikinaig ta ande
 nyunu Yudas ande Silas. Yudas nyunu ande Barsabas. 23 Taŋamba nane
 waŋe ande teŋenmba kuyarnaig.

Siŋgine tira kame kasomok mbal Antiok tumbraŋ suŋgo Siria le
 Silisia ma tugu mbolŋge mine likade tane ŋakmba kaiye.

Sine aposel kame le gabat kame tane ndoŋ pasatam proweg.

24 Sine taŋgo afu kukul ndaniŋgigen le naŋgine wamdus dubimba
 tane Moses tuku tukul pasa dubiwap ŋga satiniŋginaig. Taŋanaig le
 tane wamdus pititiŋgina ta sine isgeŋ. 25 Sine maŋgurka pasa ta isgeŋ
 sulumba taŋgo armba madinikigen le tane tugum ta prowamŋgaik.
 Nale siŋgine gulab Barnabas le Paulus ndoŋ kukulniŋgigen.

26 Barnabas le Paulus siŋgine Suŋgo Yesus Kristus tuku piro ndo
 idusmba mara afu nale kume dirnaik. 27 Taŋgo ar kukulnikigen
 ta Yudas le Silas. Nane tane tugum prowaig sulumba sine pasa
 afu kuyarkigen te nane pasa ndui ta satinguwaig le isap. 28 Tukul
 Guwaŋge wamdus siŋgina ta ndo tane dubiwam tuku satiniŋgeg.
 Sine tane minde bada suŋgo pile tiŋge nda. Tane tukul kame te ndo
 dubikap. 29 Nane afu naŋgine mbara kanunu atraukade ndem ta nda
 nyap. Ndarenu mata nda nyap. Agaŋmor ŋinfok pipkade le ndare nda
 prote ta nda nyap. Tane taŋgo pino ndoŋ fare fare une ndakap. Tane
 tukul kame te ndo dubikap ta tane wam mayewamŋgaig.

Not ndo. Kile minap.

Yerusalem mbal taŋamba waŋe kuyarnaig.

30 Nane waŋe ta Yudas nale nikmba kukulnikinaig le nale Barnabas
 le Paulus dubika ndek Antiok kinaig. Kumba ka ta promba Yesus tuku
 kuasmbi kile-maŋgurka nale waŋe ta niŋginaik le 31 nane waŋe ta burka
 wam pagu pasa te maye ŋga gare tinaig.

³²Yudas le Silas nale Kuate tuku tuan tanjo. Nale ndek Antiok mbal pasa gudommaba saninginaik le nane sanjri tinjinaig. ³³Nale mara afu Antioknje minnaik le kile Antiok mbal nale kukulnikinaig mbal ta tugum kuwaik nga kaiyenikinaig. ³⁴[Silas nu wamdus ande tumba mbulmba Antioknje minna.]

³⁵Paulus le Barnabas Antioknje minmba tanjo afu ndoŋ Suŋgo tuku pasa nane tumnijmba minnaig.

Barnabas le Paulus nale mungu kusrekinaik

³⁶Tanjamba minnaig ma ma Paulus nu Barnabas sana: Sile buk ma yimyam mbolnje Suŋgo tuku pasa kuklimba ningikenj ta kile sile maŋ Yesus dubide mbal tuku mine kanjerkam tuku kap ngina. ³⁷Tanjakina le Barnabas nu ndek woka Yohanus Markus ndoŋ kambim tuku sakina kande ³⁸Paulus nu mbulmba ndek sakina: Kuga. Sile nu ndoŋ piroka mingeŋ ma ma piro kuga ndana le Pamfiliange nu sile kusrekina tukunu ye mbulit ngina le ³⁹nale mungu kusrekinaik. Tanjamba Barnabas nu ndek Markus tumba waŋ poŋga Siprus nuy mbol kinaik le ⁴⁰Paulus nu Silas ndoŋ pirokam tuku sakina le Yesus tuku mbal nane sakinaig: Suŋgoŋge tale make patikuwa nginaig sulumba kukulnikinaig le kinaik.

⁴¹Paulus nu Silas tumba Siria le Silisia ma tugu mbol kumba Yesus tuku kuasmbi kame sanjri pileninge likina.

Paulus nu li arnu tugu pilna

16 ¹Nale kumba ka Derbe promba Listra kinaik. Ka tanje tanjo ande Yesus dubina tuku nyunu Timoteus minna le kanjernaik. Ina nuje Zu pino. Nu mata Yesus son ngina. Mam nuje Grik tanjo.

²Yesus dubinaig mbal Listranje Ikoniumnje nane njakmba Timoteus tuku saka minnaig.

³Timoteus mam nuje Grik tanjo ta tumbranj ta tuku Zu mbal nane njakmba kila. Ta tuku Paulus nu Timoteus nu ndoŋ pirokuwa nga ngaro pike tuna. ⁴Tanjana sulumba nane tumbranj njakmba mbolnje lika Yerusalemnje aposel le gabat manjur mbolnje tukul afu nane dubikam tuku sakinaig ta sanijmba likinaig. ⁵Nane tanjanaig le Yesus tuku kuasmbi sanjri tinjinaig le mara mindek nane afu Yesus dubiwam tuku pro nane ndoŋ ulendikinaig.

Masedonia mbal pasa mayenu isnaig

⁶Paulus nane Tukul Guwanje peuningina le nane Asia ma mbolnje pasa kukli ndamba Frigia le Galesia ma mbol kinaig. ⁷Frisia le Galesia pronaig sulumba kumba ka Misia ma patumba Bitinia ma mbol kambim sakinaig ta Tukul Guwa nane maŋ peuningina. ⁸Peuningina le nane Bitinia kine ndaka Misia laipmba ndek Troas tumbranj suŋgo mbol

pronaig. ⁹Pro tanje furir Paulus nu kinatanu suk Masedonia tanjo ande kanjgerna. Tanjo ta nu Paulus tugumnje tinja Paulus nu Masedonia promba nane turkuwa nga sarsarmba minna. ¹⁰Nu kinatanu suk wam ta kanjgerna le Paulus Silas Timoteus ye Lukas Kuatenje Masedonia mbal nu tuku pasa mayenu isam tuku kukulsingit nga wamdus pulusingina le sine dal ndaka Masedonia kambim tuku ndin sotigenj.

¹¹Troasnje sine waj ponja pakarka Samotres nuy mbol kagenj. Ka tanje kinymba mafena le waj ponja Neapolis kagenj. ¹²Tanje ibenj ka ndin dubimba ka Filipi promba sine mara afu tanje mingenj. Filipi nu Masedonia ma tugu tuku tumbran sunjo. Tumbran tanje Rom mbal gudomma pro mine likinaig.

¹³Kusem ait mbolnje sine Zu mbal afu kule makembi tanje yabanmba minig kande nga idusmba tumbran sunjo kusremba kule makembi ta ndek kagenj ka tanje pino afu manjurka minnaig le nane ndonj minyoka pasa-pasakigenj. ¹⁴Pino kame sine tuku pasa isnaig ta ande nu Tiatira tumbran sunjo mbolok pino nyunu Lidia. Nu tuku piro ta nu tawi gurgur magenu wakeika patikanu le nane piyawanu. Nu Kuate mbarinmba minanu. Paulus nu pasatina le Kuatenje nu tuku wamdus purfeu tuna le nu Paulus tuku pasa ise tidinjingina. ¹⁵Tanjamba nu nuje ndare tuma ndonj kule pisne tinaig sulumba nu sine ngailka sasingina: Tane ye sinja mbilka Yesus dubiwanu nga idusmba kande tane ka ye tuku wande mbolnje minap ngina.

Paulus nale Filipinje mulin kilmba wandeknje patikinaik

¹⁶Mara ande sine yabanj ma mbol kagenj le pino mbanzo ande sine kile-siglikina. Pino ta kagmaikam tuku guwa njayonu njak. Nu tanjo afu tuku piro aganj tananj minmba kagmai piro kina le nane nu mbolnje ndametinj sunjomba kilnaig. ¹⁷Pino ta nu sine Paulus ndonj dubika wika sakina: Tanjo kame te nane Sunjo Kuate tuku piro tanjo. Tane muskil kile-tidinge tinjam tuku ndin tumtingig ngina. ¹⁸Nu ait sunjomba sine dubika tanjamba saka minanu le Paulus nu ndagarina le mbilka guwa njayonu ta sana: Ye Yesus Kristus tuku sanjri mbolnje ne sanet. Pino ta kusremba ne mayok kaye ngina. Tanjakina le nu pitik ndo pino ta kusremba mayok kina.

¹⁹Mayok kina le tanjo kame nu kulatka minnaig ta nane ndametinj kilanu ndin tukulkina le kanjermba Paulus le Silas bige tidinjinga kilmba didika ka manjur ma mbolnje gabat sugo am mbolnje kile-tidinjinaig. ²⁰Gabat sugo tugumnje kile-tidinja sakinaig: Tanjo ar te Zu tanjo. Nale sine tuku tumbran sunjo mbol te pronaik sulumba tanjo pino tuku wamdus njaigo siglikade. ²¹Nale manjau afu kise sine dubinjingam tuku sasingik. Manjau sasingik ta sine Rom mbal dubikam kumu nj kuga nginaig.

²²Tanjo pino mangur minnaig ta nale pasa mbolnje patikinaig mbal ndonj ulendika Paulus le Silas tuku gubra pasa sakinaig. Tanjakinaig le Rom kame gabat nale tuku tawi fetfetmba nane afu saninginaig le nale kilmba gudabmbi pani farnikinaig. ²³Nale pani farnikmba ma ma patikinaig le kame gabat nale mulij kilmba wandeknje patika muli wande kulatkanu tanjo sanaig: Ne nale kulat mageka nginaig. ²⁴Tanjaka sanaig le nu pasa ta ismba wande ngamunje nale patikina. Nu ail mbanj armba kilmba nale tuku kupe burok sigirka kuse ndijnikina.

²⁵Furir ngamu Paulus le Silas Kuate tuku nyu te-dunja mune afu nindmba Kuate yabanmba minnaik le muli wandeknje tanjo njakmba nane wam ta ismba minnaig. ²⁶Tanjamba minnaik le mumni sunjo promba muli wande makek buru-burunijsmba wande malanja njakmba talke likinaig le mulij kilnaig mbal wai kupe ndaleke likinaig ta muli njakmba ake kuklike likinaig.

²⁷Muli wande kulatkanu tanjo nu abonja tinga malanja njakmba talok minnaig le kanjerka tanjo njakmba kua kagig nga idusmba kuru-kuruka nuje bagi gomba tumba nuje mironj ngaro balewam bafuna kande ²⁸Paulus nu kuenka sakina: Naje mironj ngaro bale ndawa. Sine njakmba mineg o ngina.

²⁹Kile wande kulatkanu tanjo nu sati tuku wikina sulumba tumba pinderka muli wandek sinam kumba nu kuru-kuruka piriri njayomba ka Paulus le Silas tugumnje truk kina. ³⁰Tanjamba nu tinga nale kilmba mayok kumba sanikina: O tira kame, ye ndani sulumba abo njak minmba minamngit ngina le ³¹nale nu sanaik: Ne Sunjo Yesus tuku son nga le nu ne tuku muskil te-tine tinwa sulumba naje ndare tuma mbal turmba kile-tidinge ningwa nginaik. ³²Tanjaka sakinaik sulumba Paulus nale pasa kuklinaik le muli wande kulatkanu tanjo nuje ndare tuma turmba Sunjo tuku pasa isnaig.

³³Muli wande kulatkanu tanjo nu Paulus nale kilmba kumba ka katnikinaig tuku we ta minyanje likina. Tanjamba nu nuje ndare tuma kame ndonj kule pisne tinaig. ³⁴Kule pisne tinaig sulumba Paulus le Silas kilmba nangine wande mbol kumba isukusnenikinaig. Nu nuje ndare tuma njakmba Kuate son nginaig tukunu gare sunjo tinaig.

³⁵Mafena le kame gabat Paulus le Silas paska kile-mayokkuwaig nga kame tanjo afu kukulninginaig le ka muli wande kulatkanu tanjo sanaig. ³⁶Sanaig le nu ka Paulus nale sanikina: Rom kame gabat ye tale pitaiki le ake kambim tuku sakaig. Tale mayok ka wamdus bulok njak kape ngina kande ³⁷Paulus nu sana: Kuga. Sile Romnu. Nane sile tuku pasa te-ti ndamba tanjo am mbolnje ake pani farsikmba mulij kilmba wandeknje patikinaig ta nane mbarnaig. Kile nane kuirkuirka sile pitaikam kumuñ kuga. Sile mayok kine nda. Kame gabat ta saningap le nangine mironj te promba sile paskuwaig ngina.

³⁸Kame tanjo nane luka Rom kame gabat Paulus tuku pasa saniŋginaig le Paulus le Silas nale Romnu ta kila pilmba wamdus fulilkinaig sulumba ³⁹nane kumba nale sanikinaig: Ae. Sine mbargeŋ ŋginaig. Tanjamba nale paska kile-mayokka tale tumbran ŋunjo te kusremba kape ŋginaig.

⁴⁰Nale muli wande kusremba ka Lidia tugum pronaik. Nu tugum promba Yesus dubinaig mbal ŋakmba sanjri tingam tuku pasa afu saniŋginaig sulumba tinja ma kise mbol kinaik.

Tesalonika mbal pasa mayenu isnaig

17 ¹Paulus le Silas nale kinaik ka Amfipolis le Apolonia tumbran sugo ar ta kusreka kinaik ka Tesalonika pronaik. Tumbran tanje Zu mbal tuku kusem wande ande minna. ²Paulus nu kusem mindek nuŋe manjau dubimba kusem wandekŋge kuyar pasa burka kuklimba nane ndoŋ pasa tugu yimyam tugu bitekŋga tumniŋmba minna le kusem keŋmba kinaig.

³Paulus nu kuyar pasa tugunu kuklimba tejenmba saniŋgina: Kristus nu pro rar ŋunjo tumba kumwa sulumba nu man tinunjat ŋga kuyar pasa tumsinjit. Ye Yesus tuku satinjet ta nu Kristus ŋgina. ⁴Tanjakina le Zu tanjo afu Paulus tuku pasa ismba son ŋga Paulus le Silas ndoŋ ulendikinaig. Grik tanjo gudommba Kuate dubinaig ta pino kame afu nyu ŋak minnaig ta nane mata son ŋginaig.

⁵Nane gudommba Paulus nale dubikinaig le Zu mbal afu gubra tumba wamdus kagli firka ndek tigli sota nyumba likanu tanjo afu kilmba kuasmbi ŋunjo kile-manjgurkinaig le nane ŋakmba ŋgumbeyumba tinja kumba Yason tuku wande kormba Paulus nale kilmba tanjo ŋakmba am mbolŋge kile-tidinjam tuku sotinaig. ⁶Sotinaig kande nane Paulus nale kiringa ndek Yason Yesus tuku mbal afu turmba bige tidinjam kilmba didika pro tumbran ŋunjo tuku gabat kame tugumŋge kile-tidinjam wika saniŋginaig: Tanjo ar ta ma tugu ŋakmba mbolŋge nakile pasa kuklimba tanjo pino tetkinaig sulumba kile nale tumbran ŋunjo te mbol pronaik le ⁷Yasonŋge kilna. Nane ŋakmba sinjine gabat Sesar tuku tukul lukaka gabat kise nyunu Yesus minit ŋga sakade ŋginaig. ⁸Tanjakinaig le tumbran ŋunjo ta tuku gabat mbal tanjo pino nane gabat kise tuku nyu ta ismba wamdus ŋaigonjinaig ta ⁹gabat kame nane zigna ŋunjo ta tukulam tuku Yason nane ndametij afu yaika nane kukulniŋginaig le luka kinaig.

Berea mbal pasa mayenu isnaig

¹⁰Furirna le Yesus tuku mbal Paulus le Silas kukulnikinaig le nale tinja ka Berea pronaik. Pro tanje Zu mbal tuku kusem wande sinam kinaik. ¹¹Nale kuyar pasa kuklinaik le Berea tuku Zu mbal nane Tesalonika tuku Zu mbal tanjan mine ndaka nane pasa ise mayenaig. Nane mara mindek

kuyar pasa burka nale tuku pasa son e ko kuga nga sotanu. ¹²Tanjamba Zu mbal gudommba Yesus tuku son nginaig. Grik tanjo pino nyu njak nane afu mata son nginaig.

¹³Kile Tesalonika tuku Zu mbal afu Paulus nu Bereanje Kuate tuku pasa kuklimba minanu pasa ta ismba nane ndek Berea pronaig. Pro tanje nane kuasmbi yimyam ngamuknje Paulus le Silas talanikuwaig nga nane tuku wamdus didikinaig le ¹⁴Yesus tuku mbal wam ta kila pilmba Paulus piyal nzi kuwa nga sanaig sulumba afu nu mindemba ndek kinaig. Silas le Timoteus nale Bereanje minnaik.

¹⁵Kinaig ka ka piyalnje tumbran sunjo Atens pronaig. Pro tanje nane Paulus kusremba lukam bafunaig le nu Silas le Timoteus ndin ande kanjermba ndeta pitik te prowaik nga pasa pilna le nane kinaig.

Atens mbal pasa mayenu isnaig

¹⁶Atensnje Paulus nu nale tairnga minmba nu kine promba lika nane tuku mbara kanunu gudommba kanjerka wamdus nayongina sulumba ¹⁷nu kumba ka kusem wande sinamnje Zu mbal kasomok Kuate dubinaig mbal nane ndonj pasa tugu biteknga tumnijmba minna. Mara mindek nu tumbran sunjo tuku manjur ma mbolnje nane afu minanu ta nane ndonj mata tajawanu.

¹⁸Nu Yesus kummba manj tingina wam ta tuku saningina le Epikurian le Stoik mbal afu pro nu ndonj pasambi kualeyaukumba sakinaig: Tanjo te njule parak pasa sakate nga talanaig. Afu tejenmba sakinaig: Nu rawe mbal tuku mbara afu tuku sakate inde nginaig.

¹⁹Tanjaka saka nane Paulus tumba kumba ka nanjine manjur ma sunjo nyunu Ariopagusnje manjurka Paulus sanaig: Ne pasa kiteknu sakate ta manj saka le sine isbe. ²⁰Ne pasa sakate ta sine nginngankek. Sine pasa ta tugunu isam tuku iduseg nginaig. ²¹Atens mbal rawe mbal tanje minnaig ta turmba nane ait njakmba mbolnje wam kube kitek saka ismba minanu.

²²Kile Paulus nu Ariopagus manjur ma ngamuknje tinga saningina: Atens mbal, tane mbara yimyam dubikam tuku wamdus pilig le kamuset. ²³Ye kine promba tanjine mbara kanunu gudommba kanjerke liken ta ande tuku mbain mbolnje kuyar ande tejenmba kanjeren. Mbara ande sine gilai ta mbain te mbolnje mbarinam tuku nga kuyarnaig. Ata. Mbara tane gilai minig ta ye kila satinngamngit. ²⁴Kuatenge kilke agaņ ndende njakmba kile-mayokkina. Nu samba le kilke tuku Sunjo. Tanjo nanjine waimbi mbarinam tuku wande pilig ta nu ta sinamnje mine ndakate. ²⁵Kuate nu njarosu abo minam tuku agaņ njakmba kumumbi sinngit. Agaņ njakmba nu miro. Sine Kuate tuku piro keg ta sine agaņ inum nu tambim tuku mine ndakate.

²⁶Kuate nu tanjo ndindo wakeina le nu tuku ndare puluka tugeka kilke tugu yimyam mbolnje mine likade. Nane ma ndan mbolnje

minyokamŋgaig ko ginu mara nane tuku ait prowam tuku ta Kuate nu o buk madina. ²⁷Kilke mbol mbal nu sota te-silikuwaig ŋga Kuate nu taŋamba wam ta ke likate. Nane nu sotade ta nu maskenŋge mine ndakate. Nu sine ŋakmba tugumŋge minit. ²⁸Taŋgo ande teŋenmba kuyarna. Sine abo ŋak minmba likeg ta nu tugu ŋga kuyarna. Taŋgine kuyar taŋgo ande mata teŋenmba kuyarna. Sine nu tuku kiŋo kame mineg ŋga kuyarna. ²⁹Sine Kuate tuku kiŋo kame mineg ta son. Ta tuku taŋgo naŋgine wamdusmbi gol silwa ko ndame kilmba agaŋ afu wakeikade ta singine mbara ŋgam kumuŋ kuga. ³⁰Taŋgo tuku ŋginŋan maŋau ta Kuate nu buk mapeka pa niŋge ndakina ta kile nu kilke tugu ŋakmba ŋgamuŋgal biye mbilmba naŋgine mbar kusrekuwaig ŋga sakate. ³¹Sine kilke mbol mbal pilesiŋgam tuku Kuate nu ait ande madina. Ait ta kumuŋguwa le sine kumumbi pilesiŋgam tuku nu taŋgo ande pilna. Taŋgo pilna ta sine nu kila pilbe ŋga nu kumna le Kuateŋge maŋ te-tina le tiŋgina ŋga Atens mbal saniŋgina.

³²Nane Yesus kummba maŋ tiŋgina pasa ta ismba nane afu Paulus tuku pasa talamba nzumil te-tunaig le afu ndek sanaig: Mara ande maŋ sine sasiŋga le isbe ŋginaig. ³³Taŋakinaig le Paulus nu maŋgur ma ta kusremba kina le ³⁴Atens mbal afu Paulus ndoŋ ulendika Yesus tuku son ŋginaig. Nane tuku ande nyunu Dionisius. Nu Ariopagus ma ta tuku pasa pilewanu taŋgo ande. Pino ande nyunu Damaris nane afu turmba son ŋginaig.

Korin mbal pasa mayenu isnaig

18 ¹Paulus nu Atens kusremba Korin tumbraŋ suŋgo mbol kina. ²Pro taŋge nu Zu taŋgo ande nyunu Akuila te-silikina. Nuŋe kilke tuguk ta Pontus. Nu ailfu ndo piyo nuŋe Prisila ndoŋ Itali kilke mbolŋge minnaik ta mandor Klaudius Zu mbal ŋakmba Rom kusrewaig ŋga sakina le nale Rom kusremba Korin pronaik. ³Nale tuku piro ta tawi wande zailŋga wakeikanu. Paulus nu mata piro ndui ta kina tukunu nu nale ndoŋ minmba piroka minna. ⁴Kusem mindek nu kusem wandekŋge Zu mbal Grik mbal wamdus kilam tuku nane ndoŋ pasa tugu bitekŋga tumniŋmba minanu.

⁵Taŋamba minna le Silas nale Timoteus ndoŋ Masedoniange pronaik le nu tawi wande tuku piro kusremba ait ŋakmba mbolŋge Yesus nu siŋka Kristus ŋga Zu mbal ŋgamukŋge te-mayokmba saka minna. ⁶Taŋamba saka minna le Zu mbal nane Paulus ndoŋ pasambi kualeyauka nu tumail pannaig le nu ndek nuŋe tawi tumba nane am mbolŋge tuptup paurnga saniŋgina: Tane ŋgisikap ta ye tuku mbar kuga. Taŋgine mbar. Ye kile kasomok mbal tugum kaŋgit ŋgina.

⁷Taŋakina sulumba Paulus nu nane kusreka kumba kasomok taŋgo ande Kuate dubina tuku nyunu Titius Yustus nu tuku wande mbolŋge minna. Nu tuku wande Zu mbal tuku kusem wande gemmba minna.

⁸ Zu mbal tuku kusem wande kulat tanjo nyunu Krispas nuje ndare tuma ndon nane Paulus tuku pasa ismba son nginaig. Korin mbal afu turmba son nginaig sulumba kule pisne tinaig.

⁹ Tanjamba minnaig sulumba furir ande Paulus nu kijatanu suk Sunjo kanjerna le nu sana: Ne kuru-kuruka minje tukul ndamba pasa kukliwa. ¹⁰ Ye ne ndon minet. Nane afu ne njayo silinam kumuñ kuga. Tumbran sunjo te mbolnje nane gudommba ye tuku mbal mayok kambim tuku minig nga Paulus sana. ¹¹ Tanjakina le Paulus nu nane ndon yar ndindo ande baternu Kuate tuku pasa tumnijmba minna.

¹² Kile Galio nu Akaia ma tugu kulatka minna le Zu tanjo njakmba mangurka Paulus biye timba tumba nu tugum promba sanaig; ¹³ Tanjo te nu sine tuku tukul lukaka Kuate mbarinam tuku manau kitek tanjo pino tumningit nginaig. ¹⁴ Tanjakinaig le Paulus nu pasa lafuwam bafuna le Galio nu ndek Zu mbal saningina: Zu mbal tane isap. Tanjo te nu Rom mbal tuku tukul ande mbarmba ko wam njayote kande ye tane tuku pasa ismba te-tiwet kande. ¹⁵ Ima tane ngamuknje pasa sinja njak ko nyu njak minit ko ima tanjine mbun kame tuku kuyar pasa dubite mbar kame ta tuku ye te-tiwe nda. Kumba tanjine te-tiwap ngina. ¹⁶ Tanjaka nu nane pitaikina le nane mayok ka kinaig. ¹⁷ Nane ka kusem wande kulat tanjo Sostenes biye timba tumba ka pasa pilewanu wande tugum tanje panijtinaig ta Galio nu wam ta kanjermba nda kanjeranu sukmba minna.

Paulus nu luka Antiok kina

¹⁸ Paulus nu ait kuennu Korinje Yesus tuku mbal ndon minna sulumba kile nu nane kusreka waj ponga Siria ma tugu mbol kambim kina. Prisila Akuila nale Paulus ndon kinaik. Nane ka Senkrea tumbran sunjo mbolnje Paulus nu nuje gabat kuerkina. Ta ndanam? Nu buk pasa sangrinu Kuate sana ta kumuna tukunu nu tanje gabat kuerkina.

¹⁹ Tanjamba nane waj ponga kumba ka Efesusnje iben kinaig. Iben ka Paulus nu Prisila Akuila kusreka nuje ndo kusem wande mbol kina ka tanje Zu afu ndon pasa tugu biteknga tumnijmba minna le ²⁰ Zu mbal afu Paulus nu nane ndon minam tuku ngailkinaig ta nu mbulna. ²¹ Nu nane kusrekam nga saningina: Kuate nu nzaliwa ndeta ye manje te prowamngit ngina. Tanjakina sulumba nu waj ponga Efesus kusrena. ²² Nu kumba ka Sesareanje iben kina. Iben ka nu ndek mbumba kumba Yerusalem prona sulumba Yesus tuku mbal kaiyenijmba nu manje ndek Antiok kina.

Paulus nu li keñnu tugu pilna

²³ Antioknje ait kuennu minna sulumba nu manje tija Galesia le Frigia ma mbol lika Yesus tuku mbal sangri pilenijmba minna le

²⁴Zu tanjo ande nyunu Apolos nu Efesus prona. Nuje tumbran tuguk Aleksandria. Nu Kuate tuku kuyar pasa tugusemba kila pilmba nu minje bulok pasa kuklina. ²⁵Yohanus kule pisneje Sunjo Yesus tuku sakina ta nane afunje tumnaig le nu ta kubewam tuku sanjri njak. Nu Yesus tuku tugusemba sakina ta nu Yohanus kule pisne tuku pasa ta ndo idusmba sakina. ²⁶Nu tanjo tuku kuru kuru ndaka Zu mbal tuku kusem wandeknje pasa kuklimba minna. Nu pasa kuklina le Prisila le Akuila nale isnaik sulumba nu tumba Yesus tuku tugu njakmba tugusemba samba tumnaik.

²⁷Tanjanai le Apolos nu Akaia ma mbol kambim sakina le Yesus dubinaig mbal nane nu turmba Akaia Kristen tuku kila waje ande kuyarmba nane nu tuwaig nga saninginaig. Apolos nu Akaia prona sulumba tanje minmba Kuatenje make pilna le Yesus tuku son nginaig mbal nu nane sungomba turkina. ²⁸Nu tanjo njakmba ngamuknje kuyar pasa burka Yesus nu Kristus ta tugusemba tumnijmba Zu mbal tuku pasa njakmba kile-ibenkina.

Efesus mbal pasa mayenu isnaig

19 ¹Apolos nu Korinje minna le Paulus nu kumba ka tabe poj pilemba Efesus prona. Pro tanje Yesus dubinaig mbal afu kile-siglikina sulumba ²kusnaningina: Tane pasa mayenu isnaig ta tane Tukul Guwa tinaig e nga kusnaningina le nane ndek nu sanaig: Kuga. Sine Tukul Guwa nyu ise ndakeg nginaig. ³Tanjakinaig le nu man lato kusnaningina: Tane Tukul Guwa gilai ngade ta ima tuku nyu mbolnje kule pisne tinaig ngina le nane nu sanaig: Sine Yohanus tuku nyu mbolnje kule pisne tigen nginaig. ⁴Tanjaka sanaig le nu saningina: Yohanus nu pasa kuklimba tanjo pino tejenmba saningina. Tane ngamungal biye mbilmba kule pisne tap. Ande ye ngumnemnje prowamngat ta tane nu tuku son ngap ngina. Tanjo ta Yesus nga saningina le ⁵nane pasa ta ismba Sunjo Yesus tuku nyu mbolnje kule pisne tinaig. ⁶Tanjanai le Paulus nu wai nane mbolnje patikina le nane Tukul Guwa tumba pasa kuale gilai ta saka minnaig. Tukul Guwa nu nane pasa saningina le ismba kile-mayokkinaig. ⁷Nane tanjanai mbal ta ulendika tanjo 12 tanjan.

⁸Paulus nu Efesusnje tambun kenmba minna sulumba nu tanjo tuku kuru kuru ndaka kusem wande sinamnje Kuate nu nuje gageu kulatkate wam ta Zu afu ndon pasa tugu biteknga tumnijmba minna. ⁹Afu nu tuku pasa ismba ngamungal tukulmba tanjo pino am mbolnje Yesus tuku mbal kiko pilenijmba minnaig le Paulus ndek Yesus tuku mbal ndon kusem wande kusrenaig. Nane tanjo ande nyunu Tiranus tuku tanjo tumnijganu wandeknje mara mara manjurka Paulus nu tanje afu ndon pasa biteknga tumnijmba minanu. ¹⁰Nu yar armba tanjamba minna le Asia ma mbolnje Zu le Grik njakmba Sunjo tuku pasa isnaig.

¹¹Ait ta mbolŋge Kuate nu Paulus sanŋri tuna le nu wam kitek sanŋri ŋak ke likina le ¹²nane afu Paulus tuku piro tawi mundu saukanu tawi ta kilmba nanŋine guaze mbal mbolŋge patike likinaig le nane magekinaig. Afu guwa ŋaigonu nane mbolŋge minnaig ta kua kine likinaig.

Skevas tuku kiŋo kame mbarnaig

¹³⁻¹⁵Zu mbal tuku pris gabat ande nyunu Skevas nu kiŋo 7 ŋak minna. Kiŋo kame ta ma yimyam mbolŋge lika kumba guwa ŋaigonunŋe mbal waneninganu wakeikanu. Nane Sunŋo Yesus tuku nyu ismba nyu ta sanŋri ŋak ŋga guwa ŋaigonu afu pitaikam tuku ake tummba ande sanaig: Yesus tuku nyu Paulusŋge te-mayokte nyu tambi ne saneg. Ne tanŋo te kusrewa ŋginaig. Tanŋakinaig kande guwa ŋayonu ndek nane saningina: Yesus le Paulus ye kila ta tane ima kate ŋgina. ¹⁶Tanŋaka tanŋo guwa ŋayonu ŋak ta pateŋga nane ŋgamuk kumba nane kilmba pani farmba ŋakmba kile-ibenŋkina. Kile-ibenŋkina le nane wande ta kusremba nane ŋgarosu ndare ŋak ŋak wagek kua ka kinaig.

¹⁷Efesusŋge Grik mbal Zu mbal ŋakmba wam ta ismba kuru kuru sunŋo tinaig sulumba nane gudommba Yesus tuku nyu te-duŋga saka minnaig. ¹⁸Yesus dubinaig mbal nane mata pro manŋur mbolŋge nanŋine kuanye tugu mindek kile-mayokkinaig. ¹⁹Nane afu nanŋine kagmai manŋau waŋe mbolŋge kuyarke likanu ta waŋe kame ta ŋakmba kilmba manŋurka nane ŋakmba am mbolŋge pasokinaig le uge sulunaig. Waŋe kame ta ŋakmba ulendika piyanu ta soŋ 5,000 tanŋaŋ. ²⁰Nane nanŋine mbar ta kusrekenaig le Sunŋo Yesus tuku pasa sunŋokina le nu dubinaig mbal tuge ŋayona.

²¹Wam ŋakmba ta mayok kinaig le Paulus nu wamdus tumba nu Masedonia le Akaia ma tugu kuwa sulumba maŋ luka Yerusalem kambim tuku sakina. Ŋgumneŋga nu Rom mata kanŋeram tuku saka minna. ²²Nu turnaik tuku tanŋo armba Timoteus le Erastus kukulnikina le nale Masedonia kinaik le nu ait afu Asia ma mbolŋge minna.

Efesusŋge gubra sunŋo mayok kina

²³Ait ta mbolŋge Efesusŋge nane gudommba Yesus tuku mbal tuku gubra tumba pasa sunŋo ande mayok kina. Gubra tugunu ta teŋenmba.

²⁴Tanŋo ande nyunu Demetrius nu silwambi agaŋ kame wakeikanu. Tanŋo ta nu Efesus mbal nanŋine pino mbara Artemis mbariŋam tuku wande ta kanunu silwambi fonŋonmba wakeikina le nane ŋakmba piyamba minnaig le Demetrius nuŋe piro tanŋo turmba ndametiŋ sunŋo kilnaig. ²⁵Tanŋo ta manŋur pilmba nuŋe piro mbal nuŋe piro tuma turmba saningina: Mata kame, sinŋine mbara tuku wai kuyar fonŋon patika ndametiŋ sunŋo kileg ta tane kila. ²⁶Paulus ŋgade tanŋo ta nu teŋge Asia ma ŋakmba mbolŋge pasa kuklimba tanŋo nanŋine waimbi mbara wakeikade ta mbara kuga ŋga

gudommba didikate le nane mbilka nangine mbara kame kusrekade wam ta tane isig. ²⁷Ta tuku nane njakmba sine tuku piro talawam bafude. Ta ndo kuga. Sine tuku pino mbara Artemis mbariŋam tuku wande kusrewaig le ake minamngat. Tanjawaig ta singine mbara sungo kile Asia kilke tugu njakmba nyu te-dunŋa minig ta nane nu ngumnewaig le nu nyu kugatok minamngat ngina.

²⁸Nane pasa ta ismba gubra kagli firka wikaraumba ngumbeyumba sakinaig: Artemis nu sine Efesus mbal tuku gabat sungo nginaig. ²⁹Nane wikaraumba minnaig le Efesus mbal zigna ta ismba njakmba pinder-pindermba Masedonia tango armba Paulus ndonj likinaik tuku Gaius le Aristarkus bige tidinga kilmba didika manŋur ma sungo mbol pronaig. ³⁰Paulus mata tango manŋur sungo ta tugum kambim bafuna ta Yesus dubinaig mbal nu ngailkinaig. ³¹Asia gabat sugo afu nane Paulus ndonj gulabnaig ta nane mata Paulus manŋur ma mbol nda kuwa nga afu kukulniŋginaig le pro Paulus peunaig.

³²Manŋurkinaig mbal nginnganka sine pro ndaŋam manŋurkigig nga saka fare fare pasa gabat yimyam saka ngumbeyumba minnaig le ³³Zu mbal nane nangine tango ande nyunu Aleksander nu pasa te-tiwa nga mbiti-mbitinaig le kile nane afu nu pasa tuwa nga sanaig. Nu pasa te-tiwam idusmba nane maninkuwaig nga waambi peuniŋmba saniŋgam bafuna ta ³⁴nane nu Zu tango ta kila pilmba nane ngumbeyumba pasa ndui ta sakinaig: Artemis nu sine Efesus mbal tuku gabat sungo nga saka minnaig le ka ki kanum armba kina.

³⁵Tanjamba ngumbeyumba minnaig le Efesus tuku waŋe kuyar pirokate tango pro wai te-dunŋa maninkuwaig nga saka minna le ma ma nane minin-maninnaig. Tanjanaig le nu nane saniŋgina: Efesus mbal, tane isap. Sine Artemis mbariŋam tuku wande nu tuku ndame kanu samba mbolŋge ndekina ta turmba kulat mageweg ta kilke mbol mbal njakmba nane kila. ³⁶Ande nu pasa ta pitaiwam kumuŋ kuga. Ta tuku tanŋine gubra te-ibenmba wam ande nyanonu pitik kam idus ndawap. ³⁷Tane tango armba kilmba prowaig te nale singine mbariŋam tuku wandekŋge agaŋ ande kuayarmba ko singine mbara Artemis tuku ngumnem pasa sa ndakade. ³⁸Sine pasa pilewanu wande njak. Pasa pilewanu tango mata minig. Demetrius nuŋe piro mbal ndonj afu tuku gubra njak ndeta nane kilmba pasa mbolŋge patikuwaig. ³⁹Tane pasa gabat afu minig ndeta ta mata manŋurkam ait mbolŋge kile-tidingap. ⁴⁰Kile sine pasa zigna sungo mayok kinit te gabat sugo ismba kusnasinŋuwaig ta ame pasa alonu saniŋgamngig. Manŋur sungo te pasa alo kugatok ngina. ⁴¹Tanjaka pitaika kapeniŋgina le nane sili-silinaig.

Paulus nu Masedonia le Grik ma tugu mbol kina

20 ¹Nane gubra ngumbeyu ta maninka sili-silinaig le Paulus nu Yesus dubinaig mbal kile-manŋurka pasa afumbi sanŋri pileniŋgina sulumba nane kusreka Masedonia ma tugu mbol kina.

²Nu ma ta mbol lika kumba Yesus dubinaig mbal sangri pileniŋmba ka ka Grik kilke mbol prona. ³Pro tanje nu tambun keŋmba minna. Tambun keŋmba kuganaig le nu waŋ poŋga maŋ luka Siria ma mbol kambim sakina ta Zu mbal afu nu balewam saka ndin tukulnaig le nu wamdus mbilmba Masedonia kumam kambim sakina.

⁴Tango afu nu ndoŋ kinaig ta nyu naŋgine teŋenmba. Bereanu tango ande Pirus tuku kiŋo nuŋe Sopater. Tesalonikanu tango armba Aristarkus le Sekundus. Derbenu tango ande nyunu Gaius. Ande Timoteus. Asianu tango armba Tikikus le Trofimius. ⁵Tango 7 ta ye Lukas sile Paulus ndoŋ kusreka amboŋga kumba ka Troasŋge sine tairŋga minnaig.

⁶Sile Filipinje bret yis kugatok nyam tuku kusem kugana le sile waŋ poŋga kumba ka mara 5 kuganaig le Troas progeŋ. Pro tanje nane amboŋginaig mbal ta kile-siglika kusem ndindo tanje mingeŋ.

Paulus nu Yutikus te-tina le aboŋgina

⁷Tanje mingeŋ sulumba kusem mboŋge^b sine pasa nyam tuku maŋgurkiŋeŋ le Paulus nu ye indole kaŋgit ŋga pasa kuenmba kuklimba minna le furir ŋgamuna. ⁸Sine maŋgurkiŋeŋ wande ta mbain keŋmba ŋak. Mbain inum o mboŋge bulu gudommba taikanu minnaig le sine ta mboŋge mingeŋ.

⁹Tango mo ande nyunu Yutikus nu bubre malaŋga mboŋge minyok minna. Paulus nu pasa didika kuenmba minna le Yutikus nu kinye gilaiŋga mbol tanje kakloska ndek kilke mbol ndekina. Ndekina le afu ibeŋ ka nu te-duŋginaig ta nu kumna le kaŋgernaig. ¹⁰Taŋanaig le Paulus nu ibeŋ ka nu mboŋge baufka bagailmba sakina: Tane wamdus fulil ndakap. Nu abo ŋak minit ŋgina.

¹¹Taŋaka Paulus nu maŋ mbain mbol ambe kina ka nane ndoŋ pasa nyumba nu nane ndoŋ pasata minna le ka mafena. Mafena le nu nane kusreka kina. ¹²Nu kina le nane mata sili-silimba tango mo aboŋgina ta ndoŋ kumba wamdus bulok kinaig.

Paulus nu Efesus gabat tango kame wam paguniŋgina

¹³Paulus nu ndinmba ka Asusŋge waŋ poŋgam sasiŋgina le sineŋ ndo waŋ poŋga Asus kageŋ. ¹⁴Nu pro Asusŋge waŋ poŋgina le sine kageŋ ka Mitilenenje ibeŋ kageŋ. ¹⁵Maŋ tiŋga ka mafena le sine Kios limba ka maŋ mafena le Samos progeŋ. Tanje tiŋga kumba ka Efesus limba mafena le Miletusŋge ibeŋ kageŋ. ¹⁶Paulus nu teŋenmba idusna. Ye Asia ma mbol nda ka sulumba pitik ndo Yerusalem kumba pagumba nye suŋgo Pentikos kaŋgeramŋgit ŋga idusmba nu Efesusŋge ibeŋ ndakina.

^b 20.7 Kristen tango pino nane Yesus tiŋgina ait ta naŋgine kusem ŋgade. Zu mbal nane Sarare ta naŋgine kusem ŋgade

¹⁷Miletusŋge ibeŋ ka Paulus nu nane afu kukulningina le nane Yesus tuku kuasmbi tuku gabat tanjo afu kilam Efesus kinaig ka ¹⁸nane kilmba pronaig le nu ndek Efesus gabat tanjo kame ta saningina: Ye abo abo Asia ma mbol prowen sulumba ye tane ndoŋ mine sungowen le tane ye tuku mine manjau kila pilnaig. ¹⁹Ye nyu kugatok tanan Kuate tuku piro biyen. Ye mara afu piro tuku piti kamusmba malmbiken. Zu mbal ye baleyam sakinaig ta ye piti ta mata kuramba piro kusre ndawen. ²⁰Ye manjur mbolŋge tanjo tuku wande mbolŋge lika pasa satinŋe liken. Pasa afu tane wamdus sanjri piletingam tuku ye ande kusre ndawen. ²¹Zu mbal Grik mbal turmba ngamungal biye mbilmba nangine manjau njanon kusreka singine Sunjo Yesus Kristus tuku kume tuku sanjri tomba tinguaig nga ye riron pasa saningen.

²²Kile ye Yerusalem kambim tuku Tukul Guwanje sanjri tinga ye sayumba minit. Ka Yerusalemŋge ame manjau ye mbolŋge prowamngat ta ye gilai. ²³Nane ye ndalekuwaig sulumba rar sunjo tam tuku ma njakmba mbolŋge Tukul Guwanje sayate ta ndo ye kila. ²⁴Yije mine mayewam tuku ye idus ndawet. Sunjo Yesus nu piro sina te ke suluwam tuku ndo iduset. Kuate nu tanjo ake sinan make patika muskil kile-tidingate pasa mayenu ta kukliwam tuku ye piroket.

²⁵Ye tane ngamukŋge liken sulumba Kuate nuje gageu kulatkate wam tumtingen ta tane ye manj kanjerye nda ta ye kila. ²⁶Ta tuku ye tane satinget. Tane afu ngisikumba ndeta ye tuku mbar kuga. Tangine mbar. ²⁷Kuate tuku nzali tanjo dubikam tuku ta njakmba satinjen. Ye inum kusre ndawen. ²⁸Tangine manjau kurauka Kuate dubi mayewap. Tane Sunjo Yesus tuku mbal kulatkam tuku Tukul Guwanje tane patikina. Ta tuku tane nuje sipsip kame nyamagan magenu ningap le nyuwaig. Nane nuje mbal mayok kambim tuku Sunjo Yesus nu kumna.

²⁹Ye tane kusreki le age nguikok afu tane ngamukŋge promba Sunjo Yesus tuku sipsip mape ndaka njajo siglikamngaig ta ye kila. ³⁰Tane ngamukŋge mbal afu mata tinga Sunjo Yesus tuku mbal nane dubikuwaig nga Kuate tuku pasa tumba biye mbilmba satinngamngaig. ³¹Ta tuku tane kuraukap. Yar kenmba ye tane ndoŋ minmba furir ki mindek riron pasa tinmba tane tuku malmbi njakmba minen. Ye tuku manjau ta gilai ndanjan.

³²Ye tane Kuate tuku wai mbolŋge patiket. Nunje tane make patika muskil kile-tidinge tingina wam ta biye mayewap ta tangine wamdus sanjri tingua le ngumnenga Kuate tuku mbal njakmba ndoŋ tane mage minmba minamngaig. ³³Ye tane ndoŋ minmba tane tuku ajan ndende ko ndametin kilam idus ndawen. ³⁴Ye yije waimbi piroka ndametin kilmba ye ndoŋ minnaig mbal turmba ajan ndende kumumbi piyaningen ta tane kila. ³⁵Ye Yesus tuku pasa ande idusmba yije piro karenmbi mbal afu sanjri kugatok turkam tuku manjau ta tumtingen. Nu tenmba

sakina. Ande nu aganj ande tinit ta ne sunḡomba gare ndanate. Ne aganj ande tumba ande ake tuwit ta nyaro ta luka nanje mbol kuwa le ne gare sunḡonamngat nga saningina.

³⁶Paulus nu sake denpurmba nu dagol tidronḡa nane ndonj Kuate yabanḡa. ³⁷Yabanḡ suluna le nane ḡakmba nu bagailmba malmbinaig. ³⁸Paulus nu tane maḡ ye kanḡerye nda ḡgina tukunu nane nu tuku ninan sunḡonaig. Tanḡamba nane numindemba tumba waḡ tugum pronaig.

Paulus Yerusalem kambim tuku waḡ poḡgina

21 ¹Sine nane kusreka waḡ poḡga pakarka kumba Kos nuy proḡeḡ. Tanḡe tinḡa kumba ka mafena le Pos nuyḡe ibeḡ kageḡ. Tanḡe maḡ tinḡa kumba ka Patara proḡeḡ. ²Pro tanḡe waḡ ande Finisia kambim bafuna le ta poḡga kageḡ. ³Sine kumba ka Siprus nuy kanḡermba wai ḡaiḡam kumam limba ka Siria ma mbol kumba ka Tirusḡe ibeḡ kageḡ. Waḡ ta Tirus tuku aganj ndende kilna tuku.

⁴Ka tanḡe ibeḡ ka Yesus dubinaig mbal kile-siglika nane ndonj kusem ndindo mingeḡ. Nane Tukul Guwaḡe wamdus niḡgina le Paulus Yerusalem nda kuwa ḡga peumba ḡgailkinaig ta ⁵ait kumuḡgina le sine Yerusalem kambim saka tinḡigeḡ le Yesus dubinaig mbal nanḡine pino kiḡo turmba sine mindeka tumbranḡ sunḡo kusremba kilim ka piyal proḡeḡ. Pro tanḡe sine ḡakmba dagol tidronḡa Kuate yabanḡmba sine nane kapeneḡigeḡ sulumba ⁶sine waḡ poḡgigeḡ le nane luka tumbranḡ kinaig.

Agabus dir pasa ande Paulus tuku sakina

⁷Sine Tirus kusremba ka Tolemesḡe ibeḡ kageḡ sulumba Yesus dubinaig mbal kaiyenimba nane ndonj mara ndindo mingeḡ. ⁸Mafena le sine maḡ kumba ka Sesareanḡe ibeḡ kageḡ. Sesareanḡe Yesus tuku pasa kukliwanu tanḡo Filipus te-silika nu ndonj mingeḡ. Nane buk aposel kame turnḡam tuku tanḡo 7 madiniḡginaig ta nu nane tuku ande. ⁹Filipus nu kulim kame bailkamba tanḡo kugatok. Nane Tukul Guwaḡe pasa sanḡanganu le ismba kile-mayokka minanu.

¹⁰Sine Filipus ndonj mara afu mingeḡ le tuan tanḡo ande nyunu Agabus Yudeanḡe prona. ¹¹Promba Paulus tuku let tumba nuḡe wai kupe ndaleka sakina: Tukul Guwa nu teḡenmba sakate. Let te tuku miro tanḡo Yerusalemḡe Zu mbal afu nu teḡenmba ndaleka kasomok mbal tuku wai mbolḡe palmbimḡgaig ḡgina. ¹²Tanḡakina le sine nane ḡak mingeḡ ta pasa ta ismba Paulus nu Yerusalem nda kuwa ḡga sarsarmba peugeḡ kande ¹³nu ndek sasiḡgina: Tane ndaḡam saka ye tuku malmbika wamdus piti seryade. Ye Yerusalem ka le nane afu ye muliḡtumba wandekḡe pilwaig ndeta maye. Yesus tuku ḡga ye baleyuwaig le kumam tuku ye kuru kuru ndaket ḡgina. ¹⁴Tanḡakina le sine Paulus tuku wamdus te-ibeḡe fugumba sakigeḡ: Kuate tuku nzali mayok kuwa ḡgigeḡ.

Paulus nu Yerusalem pronā

¹⁵Mara afu kuganaig le sine Yerusalem kambim tuku kuaneka tinga kageŋ. ¹⁶Sesareanu tira kame afu sine mindeka kumba ka Nason tuku wande mbolŋge minam tuku progeŋ. Taŋgo ta nu Siprusnu. Nane abo abo pasa mayenu kuklinaig le nu mbilka Yesus tina. ¹⁷Sine Yerusalem progeŋ le Yesus tuku mbal nane gare-gareka sine kaiyesinginaig.

¹⁸Mafena le sine Paulus ndoŋ Yakobus sota kageŋ. Nu tugum promba gabat kame ŋakmba Yakobus ndoŋ minnaig le kaŋgerkigeŋ. ¹⁹Paulus nu nane kaiyeningina sulumba nuŋe piro mbolŋge Kuate nu kasomok mbal ŋgamukŋge wam ke likina ta kumumba kubeu ningina le ²⁰nane nu tuku pasa ismba Kuate tuku nyu te-dunginaig sulumba sanaig: Tira, Zu mbal gudomma nane Yesus tuku pasa mayenu ismba son ŋgade. Nane Moses tuku tukul mata kulat mayede. ²¹Neŋge pasa ande saninganu ŋga afu sakade le iseg. Zu taŋgo kasomok mbal ŋgamukŋge mine likade ta nane Moses tuku tukul pasa kusreka naŋgine kiŋo kame tuku ŋgaro pike ndaka singine mbuŋ kame tuku maŋau dubi ndakap ŋga ne saninganu ŋgade le iseg. ²²Ne tumbraŋ suŋgo mbol prowat te nane ŋakmba pasa isamŋgaig. ²³Ta tuku sine wam ande sakube le ne kumuwa. Singine taŋgo bailkamba nane piro ande kam tuku Kuate pasa saŋgrinu tunaig. ²⁴Ne taŋgo bailkamba ta ndoŋ ulendika atrau agaŋ kilam tuku ndametin ninga. Ninga sulumba Moses tuku tukul ta dubimba kule pismba ŋgaro minyaŋga tane atraukap. Taŋawap sulumba nane gabat kugerkuwaig. Ne Moses tuku maŋau taŋamba ka le nane kaŋgermba sanuŋgaig: Siŋka nu Moses tuku maŋau dubimba kate. Sine pasa isgeŋ ta yabri pasa ŋgamŋgaig. ²⁵Kasomok mbal Yesus tuku son ŋgade ta nane tukul afu dubikam tuku sine waŋe ande buk kuyargeŋ. Nane afu naŋgine mbara kanunu atraukade ndem ta nda nyap. Ndarenu nye ndakap. Agaŋmor ŋinfok pipkade le ndare nda prote ta nda nyap. Tane taŋgo pino ndoŋ fare fare une ndakap. Sine taŋamba pasa kuyarmba niŋgigeŋ ŋga Paulus sanaig.

²⁶Gabat mbal taŋamba Paulus wam pagunaig le nu kumba taŋgo bailka ta ndoŋ ulendikina. Mafena le nu nane ndoŋ Moses tuku pasa dubimba kule pismba ŋgaro minyaŋginaig. Minyaŋginaig sulumba kusem wande mbol kumba nane pris sanaig: Sine kule pismba minmba ka mara 7 mbolŋge sine agaŋ kilmba probe le sine ŋakmba tuku Kuate atrauka ŋginaig.

²⁷Nane taŋamba ka ait 7 patukina le Asia kilke mbolok Zu afu Paulus nu Zu mbal tuku kusem wande sinamŋge minna le kaŋgernaig. Nane Paulus kaŋgermba biye timba taŋgo pino Paulus tuku gubra tuwaig ŋga wika saninginaig: ²⁸Zu mbal, sine tursingap o. Taŋgo te ma ŋakmba mbolŋge nu sine Israel mbal singine kusem wande te singine tukul pasa

ta ñakmba nu nuñe pasambi ñaigo siglikate. Kile nu Grik afu kilmba sinam te kumba wande kutur mbilmbilde ñginaig. ²⁹Pasa sakinaig ta tugunu teñenmba. Nane buk Paulus Efesus tañgo ande nyunu Trofimus ndoñ Yerusalemñge kañgerkinaig. Kañgerka Paulus nu Trofimus tumba kusem wande sinam kambinu ñga idusmba minnaig.

³⁰Kile Yerusalem ñakmba pinder-pindermba Paulus biye timba didika te-kilimnaig le nane afu kusem wande malañga sunaig. ³¹Nane Paulus balewam saka minnaig le Rom kame mbal tuku gabat sungo Yerusalem mbal ñakmba kame bunaig ta ismba ³²nu pitik ndo kame gabat afu kame mbal ndoñ kilmba pinderka nane tugum pronaig. Pronaig le nane Paulus paninta minmba kame gabat sungo nuñe kame mbal ndoñ kañgerka nane Paulus kusrenaig.

³³Tañanaig le kame gabat nu Paulus muli armbambi ndalekuwaig ñga afu saniñgina sulumba nu mañgurkinaig mbal ta kusnaniñgina: Tañgo te ima. Nu ame wam mbarna ñga kusnaniñgina le ³⁴nane ñgumbeyumba pasa gabat yimyam kile-mayokkinaig.

Kame gabat nu pasa gabat ise tidiñgam kumuñ kuga tukunu kame mbal nane Paulus tumba nañgine wande sungo mbol kuwaig ñga saniñgina le ³⁵nane ndek nu tumba ka nañgine wande mbol kambim tuku mbili poñgam bafunaig le nane gudommba pro nu balewam sakinaig tukunu kame mbal Paulus waimbi tumba te-duñga tumba wande poñginaig. ³⁶Tañanaig le nane gudommba kame mbal dubika Paulus balewap ñga wikaraumba saka minnaig.

Paulus nu Zu mbal tugumñge pasa kuklina

³⁷Nane mbili poñga wande sinam kambim bafunaig le Paulus nu Grik pasambi kame gabat kusnana: Ye pasa ande ne sanam kumuñ e ñgina. Tañakina le nu lafumba sana: i ... Ne Grik pasa kila? ³⁸Ailfu Isipnu tañgo ande gabat sugo kile-ibenkam tuku tañgo ñaigonu kuasmbi 4,000 kame bagi ñak ma baknu mbol kina ta ye ne tango ta ñga idusit ta kuga ñgina le ³⁹nu lafumba sana: Ta yeñge kuga. Ye Zunu. Yiñe ma tugu Silisia. Yiñe tumbrañ sungo Tarsus. Ye tañgo pino mañgurkaig si pasa afu saniñgam kumuñ e ñgina le ⁴⁰nu wokina le Paulus nu wande ta tuku mbili mbolñge tiñgina sulumba nu wai te-duñga nane peuniñmba minna le minin-maninnaig le nu ndek Hibru pasambi nane saniñgina:

22 ¹Ye tuku mam kame yiñe tira kame tane ye tuku pasa isap. Ye wam ande mbar ndawen ñgina. ²Paulus nu Hibru pasambi saniñgina le nane ismba ñakmba miñge tukulmba amtiñga minnaig.

³Kile nu mañ sakina: Ye Zu tañgo. Yiñe ma tugu Silisia. Yiñe tumbrañ Tarsus. Ye kiño fudiñndo Tarsus kusremba Yerusalemñge minen. Minmba ka sungoaka Gamaliel tugum prowen le nuñge siñgine mbuñ kame tuku tukul ñakmba ye tumyina le kila pile mayewen. Tane tukul

dubika wamdus sanjgrinu Kuate tuwig tanamba ye mata tanawen. ⁴Ye Yesus dubinaig mbal kilmba bale farmba tango pino bige tidingga kilmba ndaleka muli wandeknge patike liken. ⁵Pris mbal tuku gabat kame Israel pasa pilewanu sugo ngakmba ye manau ken ta nane kila. Nane ye piro ta kam tuku Damaskusnge tira kame kilam tuku waje kuyarmba sinaig. Sinaig le Yesus dubinaig mbal bige tidingga ndaleka kilmba pro tenge piti ninggam tuku ye Damaskus kambim saka ndek kan.

⁶Ye ka Damaskus patuwen le ki mbilam bafuna le samba mbolnge bulu sungo ande mayok ka ye kiljayina le ⁷ye kuru-kuruka kilke mbolnge ndeken. Tanawen le minge pasa ande ye sayina: Saulus, Saulus, ndanam tuku ne ye tumba nayo siliyate ngina le ⁸ye pasa ta ismba kusnawen: Sungo, ne imange ngen le nu man ye sayina: Ye Nasaretu tango Yesus ne ye nayo siliyate ta ngina. ⁹Tango kame ye ndon minnaig ta nane bulu ndo kanjernaig. Pasa Yesus ye sayina ta nane ise ndakinaig.

¹⁰Kile ye nu sawen: Sungo, ye ndani ngen le nu lafumba sayina: Ne tinga Damaskus tumbran sungo mbol si kumba sinje mina le tango ande ne tugum promba ne pirokam tuku Kuate buk ne pilna ta sanamngat ngina. ¹¹Bulu sungo ta ye tuku am tina tukunu mambil fuguwen le tango ye ndon kagej ta ye waiwaiyumba ka Damaskus tumbran sungo mbol promba tanje minen.

¹²Tango ande nyunu Ananias nu tanje minna. Nu Kuate kumnemnge minmba tukul ngakmba dubikina. Zu mbal Damaskusnge ngakmba nu tuku saka minnaig. ¹³Nu ye tugum promba sayina: Tira, ne man am purfewa ngina kande am purfena le mambilmba nu kanjeren.

¹⁴Kile nu ye sayina: Singine mbut kame tuku Mbaranje ne nu tuku wamdus kila palmbim tuku nu tuku piro tango purfenu kanjermba nu tuku minge isam tuku nu ne madinina. ¹⁵Ne wam kanjerka pasa isna ta ne ma ngakmba mbolnge lika saka le nane iswaig. ¹⁶Ne dal ndaka Yesus tuku piro tuku sanjgri tomba tinga kule pisne ta le Kuate nu ne tuku une saukamngat nga sayina.

¹⁷Ijgumnenga ye luka Yerusalem prowen sulumba ye kusem wande sungo mbolnge yabanmba kinatanu sukmba ¹⁸Sungo Yesus kanjeren le nu ye sayina: Ne pitik tinga Yerusalem kusremba kua kaye. Ne tenge ye tuku pasa kukliwa ta nane ise nda ngina le ¹⁹ye ndek nu sawen: Sungo ye mbulit. Ye buk kusem wande ngakmba mbolnge ne son nginaig mbal kilmba ngusniymba mulij kilmba wandeknge patike liken wam ta Yerusalem mbal ngakmba kila. ²⁰Ne tuku pasa kukliwanu tango Stefanus nane nu balemba ndare kutuwe tunaig le ye nane tuku tawi kulatka nane kanjerka wam ta mayede ngen wam ta mata nane kila ngen kande ²¹nu ye sayina: Kuga. Ne tinga le kukulni le ma masken kasomok mbal tugum kanjat nga sayina ngina.

²²Nane Paulus tuku pasa ismba maninkinaig ma ma kasomok mbal tugum kambim tuku ngina le nane wikaraumba sakinaig: Tango

te ηayonu. Balewap le kumwa ηga wikaraumba sakinaig. ²³Nane wikaraumba nanjine tawi kilmba kuilkuilηga tuptup roka bareηmba minnaig le kame gabat sunjo nu ndek kame mbal afu sanijina: ²⁴Nane ndaηam taηjo te tuku gubra sunjo tade. Nu tumba sinjine wande sunjo te sinamηge mulimbi ηgusap le nu pasa tugu ηakmba sakuwa le isbe ηgina.

²⁵Nane ndek nu tumba ηgusam tuku kupe wai didike likinaig le Paulus nu kame mbal tuku gabat ande nu patukηge tij minna ta sana: Ye Rom taηjo. Tane ye tuku pasa te-ti ndamba ηgusyam kumuη kuga ηgina le ²⁶kame mbal tuku gabat nu pasa ta ismba nu kame gabat sunjo tugum kumba sana: i ... Ne taηjo si nane ndaηwaig ηga sanijgat. Nu Romnu ηgina le ²⁷kame gabat sunjo pro Paulus kusnana: Ne Rom taηjo e ηgina le nu au ηgina. ²⁸Taηakina le gabat sunjo nu Paulus sana: Nane ye Romnu taηjo ηguwaig ηga ndametij sunjomba Rom mbal ninjen ηgina le nu sana: Yiηe piro tambi Rom nyu te ndaken. Ye ina sinam mayok kan ta ye Romnu ηgina.

²⁹Nane Paulus ηgusam bafunaig mbal pasa ta ismba ηakmba pastaηga nu kusrenaig. Kame gabat sunjo Paulus tuku tugu ise timba ye nu ηgusam tuku ndalekit ηga nu mata wamdus fulilkina.

Paulus nu gabat sugo tugumηge pasa kuklina

³⁰Mafena le kame gabat sunjo ndaηam Zu mbal Paulus tumba pasa mbolηge te-tinaig ηga nu tugunu isam tuku idusna. Taηamba nu kame mbal afu Paulus ndalekinaig tuku muli kukliwaig ηga sanijmba nu pris gabat mbal Zu mbal pasa pilewanu sugo ηakmba kile-maηgurka Paulus tumba nane ηgamukηge te-tina.

23 ¹Nu Zu mbal tuku gabat sugo fumble tidiηga ndek sanijina: Tira kame, ye kiηo fudiηndo minmba Kuate am mbolηge mbar ande ke ndaken kile minet ηgina. ²Nu taηamba sakina le pris gabat sunjo Ananias nane afu Paulus tugumηge tij minnaig ta nu tuku miηge katwaig ηga sanijina.

³Taηakina le Paulus ndek nu sana: Ne yabri taηjo. Ne sinjine tukul dubimba ye pileyam iduste ta ndaηam ne tukul lukamba ye katyam tuku sakate. Kuate ne mata katnamηgat ηgina. ⁴Taηaka sana le nane afu Paulus tugumηge tij minnaig ta nu sanaig: Ne Kuate tuku pris sunjo tumail pante ηginaig le ⁵nu sakina: Tira kame, taηjo te nu pris sunjo ta ye gilai tukunu taηamba sawit. Kuyar pasa tejenmba sakate. Taηjine gabat sunjo ande pasa ηayonu sa ndawap ηgate ηga sanijina.

⁶Gabat sugo sugo minnaig ta nane afu Farisi afu Sadusi ta Paulus nu idusna sulumba nu wika sakina: Tira kame, ye Farisi taηjo. Ye Farisi mbal tuku fat. Kumanu mbal maη tiηgam tuku ye iduset. Ta tuku tane ye tumba pasa mbolηge palgig ηgina. ⁷Nu taηamba sakina le kile Farisi

mbal Sadusi mbal ndonj munju tulinginaig le mangurkinaig mbal nane pur arnaik. ⁸Ta ndanjam? Sadusi mbal nane tenjenmba idusde. Tanjo kummba manj abonje nda. Enjel kame guwa mata nda minig nga idusde. Farisi mbal nane aganj kame ta njakmba son njgade. Ta tuku nane munju purkinaig.

⁹Tanjamba nane sungomba wikaraumba munju tulinga Farisi mbal afu nane Kuate tuku pasa biteknganu nane tinga sakinaig: Tanjo te sine nu mbolnje mbar ande nda kanjereg. Guwa andenje ko enjel andenje nu pasa tuna inde nginaig. ¹⁰Nane munju tulinga minnaig ma ma gubra suk suk nda niingina le kame gabat sunjo nu kuru-kuruka nane Paulus piraibka balebekaig nga kame mbal saniingina le nane nu didika tumba nanjine wande sunjo mbol kinaig.

¹¹Ait ta furir Sunjo nu Paulus tugum promba sana: Ne kuru kuru ndaka sanjri tinga. Ne Yerusalem tumbrajan sunjo te mbolnje ye tuku nyu te-mayokmba saniingat tanjamba ndo ne Romnje mata ye tuku nyu te-mayokamngat ngina.

Zu afu Paulus balewam tuku pasa katnaig

¹²⁻¹³Mafena le Zu tanjo kuasmbi 40 limba mangurka Paulus balewam tuku wamdus sunjo pilnaig sulumba nane Kuate am mbolnje pasa sanjrinu sakinaig: Sine Paulus balemba ndo manj nyamaganj kule nyamngig nginaig. ¹⁴Tanjamba nane pris gabat mbal Zu mage mage tugum kumba saniinginaig: Sine pasa sanjrinu Kuate am mbolnje sakigig. Sine Paulus balemba ndo manj nyamaganj tumba nyamngig ngigig. ¹⁵Ta tuku tane pris mbal Israel pasa pilewanu sugo ndonj kame gabat tuku pasa palpe. Paulus nu te promba pasa afu tane ndonj manj kile-tidingam tuku nu sawap. Nane afu nu mindemba ilwaig le ndinnje nu balewamngig nginaig.

¹⁶Paulus kulim nuje tuku kiyo nu nga nuje balewam sakinaig ta isna sulumba nu kame mbal tuku wande sunjo sinam kumba nga nuje kila sana le ¹⁷nu ndek kame gabat ande wika sana: Tanjo mo te tumba tanjine gabat sunjo tugum kaye. Nu pasa ande njak ngina.

¹⁸Nu tanjo mo ta tumba gabat tugum kumba sana: Mulinj tanu tanjo Paulusnje tanjo mo te ne ndonj pasa ande sakam tuku sayat le tumba ne tugum prowet ngina le ¹⁹kame gabat nu waimbi biymba te-yamokmba kile saya le isi ngina. ²⁰Tanjakina le nu ndek kame gabat sunjo sana: Nane Zu mbal mangurka pasa ndindo katmba sakaig le isit. Indole ne Paulus kukula le pasa pilewanu mbal tugum kumba pasa afu manj kile-tidingam tuku ne yabrinamngig. ²¹Ne nane tuku pasa ismba kumu ndawa. Nanjine tanjo 40 limba nane ndinnje kuirka Paulus balewam tuku tair minamngig. Nane Kuate am mbolnje pasa sanjrinu sakinaig: Sine Paulus balemba ndo manj nyamaganj kule nyamngig nginaig. Kile

nane kuaneka Paulus balewam saka ne tuku pasa ndo tairnga minig ngina. ²²Tanjaka sana le kame gabat sunjo ndek nu sana: Pasa sayate te ye nu sawit nga ande sa ndawa ngina. Tanjamba wam pagumba kaye ngina le nu kina.

²³Kile kame gabat sunjo nu kame gabat armba wika sanikina: Tale kame mbal 200 hos ponu tuku 70 turmba kilmba Sesarea kambim tuku kuanekap. Tanjo 200 tui njak mata tane mindeka kambim tuku saningap. Tanjamba furir ait 9 mbolnge njakmba kile-mangurkap sulumba ²⁴Paulus tumba hos mbolnge pilmba nu te-ngamumba kulat mayemba gabat sunjo Feliks tugum kape ngina. ²⁵Kame gabat sunjo nu tanjamba nale wam paguka waje ande Feliks tambim tuku tejenmba kuyarna.

²⁶Gabat sunjo Feliks kaiye.

²⁷Zu mbal nane tanjo te biye timba balewam bafunaig le nu Romnu tanjo nginaig le ye pasa ta isen sulumba kame mbal afu kilmba kumba ka Zu mbal ngamuknge te-luka ten. ²⁸Nane ame wam tuku tanjo te tumba pasa mbolnge palmbim bafunaig le ye tugunu isam tuku nu tumba ka nangine pilewanu mbal tugumnge te-tiwen. ²⁹Ye nane tuku pasa gabat isen ta nu balewam tuku ko mulingtam tuku kanjer ndawen. Nu Zu mbal tuku tukul afu lukakina ta tuku ndo nu tumba pasa mbolnge pilnaig. ³⁰Ailfu Zu mbal nu balewam tuku pasa katnaig ta andenge kite ye sayat le ye pitik ndo kame mbal kukulninget le nu tumba ne tugum prode. Zu mbal afu Paulus tuku gubra njak ta nane ndek kumba ne ndonj te-tiwam tuku saninggen.

Not ndo.

Ye Klaudius Lisias.

³¹Kame mbal nu tuku wam pagu pasa kumumba furir Paulus tumba kumba ka Antipatris tumbraj sunjo mbol pronaig. ³²Mafena le kame mbal luka nangine wande sunjo mbol Yerusalem kinaig le hos njak mbal ndo Paulus mindemba tumba Sesarea kinaig. ³³Kumba ka Sesarea promba Paulus tumba gabat sunjo Feliks wai mbolnge pilmba waje turmba tunaig. ³⁴Nu waje ta yaika burkina sulumba nu ndek Paulus kusnana: Ne anikok ngina le ye Silisianu ngina. ³⁵Tanjakina le nu sana: Nane ne pasa mbolnge pilnaig mbal te prowaig le ye ne tuku pasa te-tiwi ngina. Tanjamba nu kame mbal saningina le Paulus tumba Herodus nu wande sunjo pilna ta sinamnge pilmba kulatkinaig.

Paulus nu Feliks tugumnge pasa kuklina

24 ¹Paulus nu mara 5 Sesareange minna le pris sunjo Ananias Zu mbal tuku tanjo mage mage turmba Yerusalemnge ndek Sesarea pronaig. Tanjo ande pasa te-tiwam tuku kila sunjo njak nyunu Tertulus nu ndonj pronaig. Pro gabat sunjo tugumnge nane Paulus tumba pasa mbolnge pilnaig.

²Gabat sunġo ta Paulus wikina le Tertulus nu Paulus mbarna nġa teŋenmba sakina: Feliks siġġine gabat sunġo, ne kilke te kulat mayete le sine kame kugatok mineġ. Ne maŋau nġaigonu afu kaŋgerka kile-tidiŋġa maŋau kitek magenu tumsingit. ³Ta tuku sine Zu mbal ma nġakmba mbolnġe ne tuku sakeġ. ⁴Ye ne tuku ait puram idus ndawet. Ye pasa fagnu ndo ne isam tuku sanamġit.

⁵Taŋgo te nu maim maim tugu. Nu ma nġakmba mbolnġe Zu mbal tetkate le nane nġgamuknġe kame pulukate. Zu afu siġġine maŋau kusrekade le sine nane Nasaretu nġeg ta nu nane tuku gabat minit. ⁶Ta ndo kuga. Nu sine tuku kusem wande sunġo kutur pile tambim bafuna le sine nu biye tigeŋ. Nu biye timba siġġine tukul maŋau mbolnġe nu tuku pasa pileŋġam sakigeŋ ta ⁷kame gabat Lisias nu pro nuŋe kame mbal saningina le nane sine tuku wai mbolnġe nu tumba kinaig. ⁸Sine nu tuku pasa nġak mbal sine ne tugum promba pasa te-tiwam sasiŋġina. Nuŋe mbar nġakmba sakeġ te ne nu kusnawa ta sanuwa le isamġat nġa Feliks sana le ⁹Zu mbal afu Tertulus turmba pasa tugu ndindo Paulus tuku sakinaig.

¹⁰Taŋakinaig le gabat sunġo Feliks gabatmbi saka nġgina le Paulus ndek nu sana: Gabat sunġo, ne yar gudommmba sine Israel mbal tuku pasa pileŋġate. Ta tuku ye yiŋe pasa ne isam tuku piti kugatok sanamġit. ¹¹Ye Kuate tuku nyu te-duŋġa nu mbariŋam tuku Yerusalem prowen ta mara ¹²kuganaig. Ne nane afu kusnaniŋġa ta pasa ndui ta isamġat. ¹²Yerusalem kusem wande sunġo mbolnġe ye ande ndoŋ pasambi muŋġu tulingen le kaŋger ndanaig. Kusem wande foŋfoŋ ko tumbraŋ sunġo sinamġe taŋgo pino siseŋniŋġanu wam ta mata ke ndaken. ¹³Ye mbaranu pasa ta nane tugunu te-mayoke fugude.

¹⁴Nane pasa ande ne sanaig ta son. Yesus tuku maŋau yabrikanu nġgade ta ye nu dubimba maŋau tambi sine tuku mbuŋ kame tuku Kuate mbariŋet. Ye tukul pasa tuan taŋgo tuku kuyar turmba son nġet. ¹⁵Zu mbal nane taŋgo magenu nġaigonu kumwaig le Kuatenġe kile-tidiŋġamġat nġa idusde ta ye mata taŋamba iduset. ¹⁶Ta tuku ye mara mara Kuate am mbolnġe taŋgo pino am mbolnġe maŋau tiŋreknu kam tuku ndo idusmba matuk tukulket.

¹⁷Ait kuenu ye Yerusalem kaŋger ndamba ailfu ndo yiŋe mbal turkam tuku ye ndametiŋ kilmba Kuate atraukam tuku prowen. ¹⁸Ye Kuate atraukam tuku nġgarosu minyanġa ka kusem wandeknġe minen le nane ye kaŋgeryinaig. Ye taŋgo gudommmba ndoŋ zigna minen le kaŋger ndayinaig. Asianu Zu afu pro taŋge ye te-silikinaig ta ¹⁹nane kile aniŋġe minig? Nane ye tuku pasa nġak ndeta pro ne tugumġe sakuwaig.

²⁰Ye Zu mbal tuku pasa pilewanu sugo tugumġe pasa kukliwen ta taŋgo kame teŋge minig ta nane isnaig. Nane ye tuku pasa ande isnaig ndeta kile sanuwaig. ²¹Ait ta ye nane nġgamuknġe wika saken: Kumanu

mbal maŋ aboŋga tinuŋgaig ngen. Ta tuku nane ye pasa mboŋge pilnaig inde ŋga Feliks sana.

²²Feliks nu Yesus dubinaig mbal tuku maŋau buk kila pilna tukunu nu nane tuku pasa te-ibeŋmba saniŋgina: Taŋaig. Kame gabat suŋgo Lisias te prowa le ye tane tuku pasa te-tiwamŋgit ŋgina. ²³Taŋakina sulumba nu kame mbal tuku gabat sana: Tane Paulus tumba kumba kulatkap. Nu suŋgomba tukul ndamba nuŋe gulab afu nu turam tuku peu ndaningap ŋgina.

²⁴Ait afu kuganaig le Feliks nu piyo nuŋe Drusila ndoŋ luka pronaik. Piyo nuŋe nu Zunu. Feliks nu Paulus wikina le nu nale tugum promba Kristus Yesus tuku saŋgri tomba tiŋgam tuku wam sanikina. ²⁵Maŋau tiŋreknu nzali ŋaigonu towam tuku Kuate nu sine ŋakmba pilesiŋgam tuku maŋau ta ŋakmba sakina le Feliks nu kuru-kuruka Paulus sana: Ye ait ande mayenu kaŋgermba ndeta ne maŋ wikamŋgit. Kile ne kaye ŋgina. ²⁶Feliks nu wamdus ande tina ta teŋenmba. Paulus tuku ndametiŋ ande ake didika tumba nu muli wandekŋge paskam idusmba nu mara gudommba Paulus wika nu ndoŋ pasa-pasakanu.

²⁷Yar armba kugana le Porsius Festus nu Feliks tuku ma tina. Feliks nu nuŋe piro kusremba Zu mbal nu nzaliwaig ŋga Paulus muli wandekŋge kusrena le minna.

Paulus nu Festus tugumŋge pasa kuklina

25 ¹Festus nu piro tugu pilna le ait keŋmba kinaig le nu Sesarea kusremba mbumba Yerusalem kina. ²Nu kumba ka Yerusalem prona le pris gabat mbal Zu taŋgo nyu ŋak nane pro Paulus nu mbarna ŋga Festus sanaig. ³Paulus nu pro Yerusalemŋge pasa te-tiwa ŋga nane nu sarsarmba minnaig. Nane Paulus tumba kuwaig le ndinŋge balewam idusmba taŋamba nu kusnamba minnaig le ⁴Festus nu nane saniŋgina: Kuga. Paulus nu Sesareaŋge muli wandekŋge minit. Ait afu kugawaig le ye mata ndek kaŋgit. ⁵Tane taŋgine taŋgo nyu ŋak ŋak ye ndoŋ kumba ka nziŋge tane Paulus tuku pasa ŋak ndeta nu tumba pasa mboŋge palpe ŋgina.

⁶Festus nu Yerusalemŋge mara 8 ko 10 kuganaig le maŋ luka Sesarea ndek kina. Zu mbal afu mata nu dubimba ndek kinaig. Mafena le Festus nu pro pilewam tuku mbili mboŋge minyoka afu saniŋgina le Paulus tumba pronaig. ⁷Tumba pronaig le Zu mbal Yerusalemŋge ndek kinaig ta nane Paulus te-ŋgamumba mbar maŋau sugo afu kanu ŋga sakinaig ta tugu biteŋge fugunaig.

⁸Kile Paulus nu nane tuku pasa lafumba sakina: Ye Zu mbal tuku tukul ko kusem wande suŋgo ko Sesar tuku nyu mboŋge mbar ande ke ndaken ŋgina. ⁹Taŋakina le Festus nu Zu mbal nu nzaliwaig ŋga nu Paulus sana: Ne mbumba Yerusalem kaye le ye ka ambeŋge ne tuku pasa te-tiwi e ŋga

kusnana kande ¹⁰Paulus nu sakina: Ye mbumba Yerusalem kine nda. Rom gabat sugo pasa pilewanu wande noten. Tenje ye tuku pasa te-tiwap. Ye Zu mbal tugumnje mbar ande ke ndaken ta ne mata kila. ¹¹Ye tanjo njonu mbar ande kumba ta ye kumam kumuŋ. Zu mbal nane yabri pasa ndo sakade. Ande nu ye tumba nane tuku wai mbolnje palmbim kumuŋ kuga. Ye Sesar tugum kumba pasa te-tiwam tuku iduset njina.

¹²Tanjakina le Festus nu ka nuje gabat kame ndon pasata nu Sesar tugum kuwa e ko nda kuwa nga saka nane tuku wamdus ismba pro Paulus sana: Ne Sesarnje ne tuku pasa iswa nga sakat not ndo. Ye ne kukulni le Sesar tugum kanjat njina.

Mandor Agripa nu Festus tugum prona

¹³Mara afu kuganaig le mandor Agripa piyo nuje Bernise ndon gabat sunjo kitek Festus kaiyewam tuku pronaik. ¹⁴Nale nu ndon tanje minnaig ma ma Festus nu Paulus tuku Agripa sana: Ailfu gabat sunjo Feliks nu kambim nga tanjo ande muli wandeknje kusremba kina. ¹⁵Ye mbumba Yerusalem kan le pris gabat kame Zu mage mage tanjo ta mbarna nga sayumba lafu njonu tawe njinaig le ¹⁶ye nane saningen: Sine Rom mbal tuku manau tanjo ande mbarte le ande nu pasa mbolnje pilit ta nale kumu kumu tinja pasatade. Nu tuku pasa ismba ndo lafunu tuweg ngen. ¹⁷Nane ye ndon te pronaig ta ye dal ndaken. Mafena le ye pasa pilewam tuku mbili mbolnje minyoka saningen le Paulus tumba pro sine ngamuknje te-tinaig. ¹⁸Tanjaig le nu pasa mbolnje pilnaig mbal nane tinja Paulus nu mbar sunjowanu sakinaig le mbar ande njonu kanu nga idusen ta ye kanjer ndawen. ¹⁹Nane Paulus ndon nanjine manau tuku wamdus purkinaig. Tanjo ande nyunu Yesus kummba man tinjanu sakina le nane nu nda tinjina nga nu tuku gubra tinaig.

²⁰Ye nane tuku pasa te-tiwam tuku ndin inum kanjer ndamba nu ka Yerusalemnje pasa te-tiwa nga sawen ta nu mbulna. ²¹Nu muli wandeknje minmba Rom gabat Sesarnje nu tuku pasa isam tuku sakina. Ta tuku nu muli wandek sinamnje minwa le ndin ande kanjermba nu kukuli le Sesar tugum kuwa nga minde minet nga Agripa sana.

²²Kile Agripa ndek Festus sana: Ye mata tanjo ta tuku pasa isam nzaliyate njina le Festus nu sakina: Ata. Indole ne isamngat njina.

²³Mafena le Agripa nale Bernise ndon nakile tawi magenu silika mindepiye mayemba mangur ma mbol pronaik. Kame mbal tuku gabat sugo sugo Sesarea nyu njak mbal mata pronaig. Nane njakmba mangurkinaig le Festus nu afu kukulningina le Paulus tumba pronaig. ²⁴Pronaig le Festus nu sakina: Mandor Agripa, tane njakmba tenje minig mbal tane isap. Tanjo te kanjerap. Zu mbal Yerusalemnje afu tenje nane njakmba mara mara minje fetka tanjo te njonu balewa nga sayumba minig ta ²⁵ye nu balewam tuku mbar ande kanjer ndawen. Nu gabat

sunjo Sesar tugumnge pasa te-tiwam sayina tukunu ye nu kukuli le Sesar tugum kuwa nga idusmba minet ta ²⁶ye tanjo te ame wam mbarna ta singine gabat sunjo saki le iswa. Ta tuku mandor Agripa tane njakmba nu tuku pasa isap nga nu wikit le te prowat. Sine njakmba nu tuku pasa ismba nu ame manau mbarna ta kila pilmba ye Sesar tuku waje ande kuyaramngit. ²⁷Ake kukuli ta mayenu kuga. Nu mbarna ta turmba kuyaram tuku nga Agripa sana.

Paulus nu Agripa tugumnge pasa kuklina

26 ¹Kile Agripa nu Paulus sana: Ne naje wam kube saka le sine isbe ngina. Tanakina le Paulus nu pasa tugu palmbim nga wai kuitka sakina: ²⁻³Mandor Agripa, Zu mbal tuku mine manau ta ne kila. Ta tuku Zu mbal nane ye mbaranu nga sakade ta ye ne tugumnge sakam tuku gareyate. Ye tuku pasa te mbule ndaka isa.

⁴Ye Yerusalemnge yije mbal ndonj kijo ndo minmba ka sungoken. Zu mbal njakmba ye tuku mine kila. ⁵Ne nane kusnani nga le ye Farisi tuku manau dubiken ta sanamngai. O buk nane wam ta kila minnaig. Sine Farisi mbal sine Zu mbal njakmba lini ngmba tukul pasa dubikam tuku matuk tukulkeg. ⁶Kuate nu kumanu mbal tingamngai nga singine mbun kame saningina wam ta ye sunjomba iduset. Ta tuku ye pasa mbolnge minet.

⁷Sine Zu mbal tugu 12 njakmba ki furir pasa ta idusmba Kuate mbari ngmba alonu tairnga mineg. Ye alonu ta kanjeren nga saket. Ta tuku Zu mbal ye tumba pasa mbolnge pilnaig. ⁸Ndanam tane Kuate nu kumanu mbal kuagnekam kumu ng kuga nga idusde?

⁹Ye mata Nasaretnu tanjo Yesus tuku piro Yerusalemnge njayo silimba ye wam mayewet nga idusen. ¹⁰Pris gabat mbal nyu sinaig le ye nu tuku mbal mulij kilmba wandeknge patiken. Afunge nane pasa mbolnge kile-tidinga baleningam sakinaig ta ye mata woken. ¹¹Kusem wande mbolnge nane Yesus tuku nyu njayo siliwaig nga piro karenj ninggen. Nane afu kua kinaig le ye gubra kagli firka nane dubika kasomok mbal tuku tumbraj sugo yimyam mbolnge sota liken.

¹²Mara ande pris gabat mbal ye Yesus dubinaig mbal bige tidingam tuku nyu sinaig le ye Damaskus kambim tuku kan. ¹³Ye ndin dubimba kumba ka ki mbilam bafuna le samba mbolnge bulu sunjokanu ki tuku bulu limba mayok kina sulumba mbal ye ndonj kagenj ta njakmba kilnjasingina. ¹⁴Kilnjasingina le sine kilke mbolnge ndek tiri-turugenj le minge pasa ande Hibru pasambi sayina: Saulus, Saulus, ndanam tuku ne ye njayo siliyate. Ne baflo tananj naje nzali dubite le naje kulat tanjonge katnate le rar kamuste ngina le ¹⁵ye nu kusnawen: Sunjo, ne imanje ngen le nu man sayina: Ye Yesus ne njayo siliyate ta. ¹⁶Kile ne tinga. Ne ye tuku piro biymba wam kanjerkat te afu manj tumni le wam njakmba ta nane afu saningam tuku

ye ne tugum mayok kat. ¹⁷Ye ne kukulni le Zu mbal kasomok mbal tugum kanġat. Nane ne ŋayo silinam iduswaig le ye ne turni le ne ŋayo siline nda. ¹⁸Ne nane wamduŋ purfeu serniŋga le ma make tuku maŋau kusremba bulu mbolŋge prowam tuku ne kukulnet. Nane Satan tuku saŋgri ŋakmba kusreka Kuate tugum kuwaig le nu nane tuku une sauke niŋguwa le nane Kuatenge madiniŋgina mbal ndoŋ ulendikamŋgaig. Ta tuku ne kukulnet ŋga sayina.

¹⁹Mandor Agripa, ye samba mbolŋge pasa sayina ta ye dubi mayewen. ²⁰Ye amboŋga Damaskus mbal tugumŋge pasa kuklimba nane ŋgamuŋgal biye mbilmba naŋgine maŋau ŋaigonu kusreka Kuate dubimba maŋau kitek ta tuku alonu kile-mayokkuwaig ŋgen. Ŋgumneŋga ye Yerusalemŋge Yudea ma tugu ŋakmba mbolŋge kasomok mbal turmba ŋgamukŋge pasa ndui ta kuklimba saningen. ²¹Wam ta tuku Zu mbal nane ye kusem wandekŋge minen le ye biye tiyumba baleyam sakinaig.

²²Baleyam sakinaig ta mara mara Kuate ye turyumba ka kile turyate le tane nyu ŋak mbal nyu kugatok ŋgamukŋge pasa kukliwet. Moses tuan taŋgo ŋakmba wam prowam tuku buk sake likinaig ta ndo kuklimba saket. Ye pasa kise sa ndaket. ²³Pasa ta teŋenmba. Kristus nu rar sunġo tuwa sulumba kumanu mbal ti ndaŋguwaig le nu amboŋga tinuŋgat. Taŋawa sulumba nu Zu mbal kasomok ŋakmba kilmba bulu mbolŋge patikamŋgat ŋga Agripa sana.

²⁴Paulus nu taŋamba sana le Festus nu kuenġka sakina: Paulus, ne itulu ŋginŋankate. Ne waŋe burka kila sunġo tina tambik ne itulu ŋginŋankam bafute ŋgina le ²⁵nu lafumba sakina: Gabat sunġo Festus, ye taŋgo itulu ŋginŋankade taŋaŋ kuga. Ye pasa purfeŋnu tugusek ndo saket. ²⁶Mandor Agripa, ye pasa saket te ŋakmba ne kila. Ye wam kubeu tiŋget te kuirka pro ndanaig. Ne o buk isna. Ta tuku miŋge bulokmbi ne sanet. ²⁷Ye ne kusnanet. Ne tuan taŋgo kame tuku kuyar son ŋgate e? Ne son ŋgate ta ye kila ŋgina.

²⁸Taŋakina le Agripa nu sana: Ne ait fagnu ndo pasa sayate ta mbolŋge ye pitik ndo Kristen mayok kinet ŋga ne iduste e ŋgina le ²⁹Paulus nu sana: Ne tane ŋakmba teŋge minig tane pitik ndo ko gitmba mbilka ye minet teŋen mayok kambim tuku ye Kuate sunġomba yabaŋet. Ye muliŋtanu minet teŋenmba minap ŋga idus ndawet ŋgina.

³⁰Taŋakina le mandor Agripa gabat sunġo Festus piyo nuŋe Bernise nane taŋge minnaig mbal ŋakmba tiŋginaig. ³¹Tiŋga mayok ka naŋgine naŋgine saka ismba taŋgo te kumam tuku ko muliŋtam tuku wam ande kaŋger ndagig ŋga saka kinaig. ³²Kumbaŋge Agripa nu Festus sana: Taŋgo te Sesarŋge nu tuku pasa te-tiwam tuku sakina. Kuga kande kile paska pitaiwet kande ŋgina.

Paulus nu Rom kuwa ŋga kukulna

27 ¹Gabat kame nane Paulus waŋ poŋga Itali kilke mbol kuwa ŋga nu muliŋ kilanu taŋgo afu ndoŋ kilmba kame gabat ande wai

mbolŋge patikinaig. Kame gabat nyunu Yulius. Nane Sesar tuku kame mbal. Ye Lukas nane ndoŋ kan. ²Waŋ inum Asia ma tugu mbolŋge kundu mindek ibeŋ ka kambim bafuna le sine poŋgigeŋ. Waŋ ta Adramitium tumbraŋ sungo mbolŋge minna tuku. Masedonia taŋgo Aristarkus nu Tesalonikanu nu sine ndoŋ kageŋ.

³Sine kumba mafena le Sidon tumbraŋ sungo mbolŋge ibeŋ kageŋ. Tumbraŋ taŋge Yulius nu Paulus mbolŋge wam mayemba nuŋe gulab kame afu sotuwa le turwaig ŋga sana le sine kageŋ. ⁴Luka pro waŋ poŋga kumba bubre tumailamŋge prona le sine bubre kua ka Siprus nuy ŋaiŋam kumam limba kageŋ. ⁵Kumba ka Silisia le Pamfilia ma liniŋmba ka Lisia ma tugu tumbraŋ sungo Miranŋe ibeŋ kageŋ le ⁶taŋge waŋ inum Itali kilke mbol kambim bafuna le kame gabat nu waŋ ta te-silikina le sine ŋakmba waŋ ta poŋga kageŋ. Waŋ ta Aleksandria tumbraŋ sungo mbolŋge minna tuku. ⁷Kumba ka bubre fare fare prona le sine minde bada sunŋoka gitmba ka Nidus tumbraŋ sungo patugeŋ. Pakarka kambim tuku bubreŋge tukulsingina le sine kumba ka Kreta nuy ndinam kumam kumba piyal make make kageŋ. ⁸Piyal make dubimba minde bada sunŋoka kumba ma ande nyunu Kundu Mayenu taŋge ibeŋ kageŋ. Ma ta tugumŋge tumbraŋ sungo ande nyunu Lasea minna.

⁹Zu mbal nyamagaŋ kusrekanu ait sungo buk kugana le sine dalka mingeŋ tukunu Paulus nu bubre sungo tiŋgam tuku ait prote ŋga nu ndek nane saniŋgina: ¹⁰Taŋgo kame, sine waŋ poŋga maŋ kambim bafube ta sine piti ande te-silinunŋig. Agaŋ ndende waŋ ŋak sine taŋgo turmba ŋgisinunŋig. Ye taŋamba kamusmba saket ŋgina kande ¹¹kame gabat taŋgo nu Paulus tuku pasa nda isanu sukmba waŋ kulat taŋgo waŋ miro nale tuku pasa ndo ismba dubina.

¹²Sine Kundu Mayenuŋge mingeŋ ta bubre ait mbolŋge mine mayewam kumuŋ kuga tukunu nane gudommba kambim saka sine Feniks kine tumbe ŋginaig. Feniks nu nuy ta tuku kundu ande. Ma ta bubre kua ka mine mayewam kumuŋ. Nane taŋge bubre ait kugawa ŋga tairŋga minam sakinaig. ¹³Bubre taleu fudiŋmba fitna le ariya kile sine kab ŋga saka aŋga didika Kreta nuy make make kageŋ.

¹⁴Sine kumba dir kageŋ le Kreta nuy kumamŋge bubre sungo ndekina. Bubre ta nyunu Duŋe Yawan. ¹⁵Ndeka waŋ kaduna le sine waŋ mbilmba yalmbim fugumba taŋaig ŋgigeŋ le bubreŋge sine mbitisingina le kageŋ. ¹⁶Sine kumba ka ka nuy ande fudiŋndo nyunu Kauda ndinam kumam kumba make make kageŋ ta minde bada sunŋoka diŋgi ŋgisikikat ŋga te-mbolmba waŋ mbolŋge pilgeŋ sulumba kageŋ. ¹⁷Diŋgi te-mbolmba waŋ fetkikat ŋga nane ŋgirpeni muli kareŋnumbi kuse likinaig. Afrika ma paranu mbolŋge waŋ ndiŋkikat ŋga kuru-kuruka lai kile-ibeŋkinaig le bubreŋge waŋ mbitina le kageŋ. ¹⁸Bubre yu sungo tiŋga sine kilmba kulisokŋga ka mafena le waŋ bulkam tuku agaŋ ndende afu yu

pankinaig. ¹⁹Kumba ka maŋ furirmba mafena le naŋgine waimbi waŋ tuku agaŋ afu pankinaig. ²⁰Kageŋ ka ait afu ma dabuka pa guwa tiŋgina le sine ki mbai kaŋger ndakigeŋ. Bubre yu suk suk nda tiŋga sine kilmba kublisiŋgina le sine wamdus mayenu pro kinaig le ŋgisikamŋgig ŋgigeŋ.

²¹Nane ait kuennu isukuse ndakinaig le Paulus nu nane ŋgamukŋge tiŋga saniŋgina: Taŋgo kame, tane ye tuku pasa ismba Kreta nuy mbolŋge mingene kande sine piti teŋen te-sili ndaka waŋ mbolŋge agaŋ ŋakmba kumumbi minig kande. ²²Tane wamdus fulil ndaka saŋgri tiŋgap. Sine taŋgo ŋakmba ŋgisike nda. Waŋ ndo ŋgisikamŋgat. ²³Ye Kuate tuku taŋgo ye nu mbariŋet tuku. Furir nu eŋel ande kukulat le pro ye sayat: ²⁴Paulus ne siŋka gabat suŋgo Sesar tugum kaŋgat. Ne kuru kuru ndaka. Kuate nu ne turnuwa le ne mbolŋge nane ŋakmba mine mayewamŋgaig ŋgina. ²⁵Ye Kuate tuku saŋgri tomba tiŋget. Nu pasa sayat ta kumuwaŋgat. Ta tuku tane wamdus fulil ndaka saŋgri tiŋgap. ²⁶Bubreŋge waŋ mbitiwa le nuy ande mbol prowamŋgat ŋgina.

²⁷Kusem armba kugana le furir ait ta sine Adria yu mbol fare fare pinderka kumba furir ŋgamu waŋ tuku piro mbal sine kilke ande patuweg kande ŋga idusmba minnaig. ²⁸Taŋamba nane ndek muli agaŋ ande pitinu ŋak yu butonu katesewam tuku bukŋga didika burka 40 mita taŋaŋ kaŋgeraig. Maŋ dirdirka kumba bukŋga didika burkinaig ta 30 mita. ²⁹Waŋ tuku piro mbal mbuŋ mbolŋge waŋ fetkikat ŋga waŋ pine mbolŋge aŋga bailkamba pankinaig sulumba ma purfewa ŋga yabaŋmba minnaig.

³⁰Kile waŋ tuku piro mbal kua kambim saka aŋga afu waŋ ndumor mbol pankam kineŋ ŋga diŋgi kuklimba yu mbol pilnaig le ³¹Paulus nu kaŋgerka kame mbal naŋgine gabat turmba saniŋgina: Nane si waŋ kusrewaig ta tane ŋgisinuŋgaig ŋgina. ³²Taŋakina le kame mbal diŋgi tuku muli pike pugurkinaig le ake faitka kina.

³³Mafewam patukina le Paulus nu nane isukuswaig ŋga sarsarniŋmba saniŋgina: Tane kusem armba ŋgisinu tuku wamdus fulilka nyamagaŋ afu tugusemba nye ndakinaig. ³⁴Tane nyamagaŋ afu kilmba nyap ŋget. Nyamagaŋ ta taŋgine ŋgarosu saŋgri pilewam tuku. Sine kume nda. ŋakmba mage minamŋgig ŋga saniŋgina. ³⁵Nu pasa ta sakina sulumba nu bret afu kilmba Kuate gare pasa tuna sulumba nane ŋakmba am mbolŋge fetfetmba nyina le ³⁶nane wam ta kaŋgermba wamdus bulkinaig le nane mata nyamagaŋ afu kilmba nyinaig. ³⁷Sine waŋ mbolŋge mingene mbal ta 276. ³⁸Nane ŋakmba isukusnaig sulumba waŋ bulkuwa ŋga wit ŋakmba kilmba yu pankinaig.

³⁹Mafena le ma ande kaŋgermba ŋginŋganka kundu ande kaŋgermba sine ka siŋge ibeŋ kambim tagobe ŋginaig. ⁴⁰Nane ndek aŋga ŋakmba muli pike pugurka kusreka ulum muli kuklinaig sulumba kile ndumor mbolŋge lai ta kuklimba te-duŋga piyaŋge ibeŋ kambim tuku kageŋ.

⁴¹Kageŋ ka yu tongel tinganu ma ta mbolŋge waŋ ma paranu poŋga ndiŋkina le yu mbalo sugo sugo tinga waŋ pine kumam katnaig le fetkina. ⁴²Fetkina le muliŋ kilanu mbal ibeŋ ka kua kubekaig ŋga kame mbal nane bale farkam bafunaig le ⁴³kame mbal tuku suŋgo nu Paulus turam tuku idusmba nane tuku wamdus muku serniŋgina. Taŋamba nu sine ŋakmba sasiŋgina: Tane kage kila mbal ambolŋga patenŋa kageka kape. ⁴⁴Tane kage gilai mbal ail baŋ ko waŋ tuku ail isu afu kilmba kageka kape ŋgina le sine ŋakmba kageka kumba ka piyalŋge kumumbi promba ibeŋ ka tabek kageŋ.

Paulus nu Malta nuy mbolŋge minna

28 ¹Sine ŋakmba kumumbi tabek kageŋ sulumba nuy ta nyunu Malta ŋginaig le isgeŋ. ²Yamban mbal nane sine kulat magekinaig. Sawe piymba murke suŋgo prona le nane pa dikŋga sine pa likam tuku sasiŋginaig. ³Sine pa likmba minmba Paulus nu pa afu kilmba maŋgurka pa mbolŋge patikina le kame mbeŋ ande pa kamusmba mayok ka Paulus wainu make ndiŋna. ⁴Taŋana le Malta mbal nane Paulus tuku wai mbolŋge mbeŋ kuikŋga minna le kaŋgermba naŋgine naŋgine ndek sakinaig: Nu tango balewanu tango. Yu mbolŋge ŋgisi ndakat ta kile nuŋe mbar tuku mbeŋŋge makewat ta kile kumamŋgat ŋginaig. ⁵Taŋakinaig le Paulus nu ndek wai pareŋ-pareŋna le mbeŋ pa mbolŋge ndekina le nu maye minna.

⁶Kile Malta mbal nane nu tuku wai fulilkamŋgat e ko nu am purwa le ndekamŋgat e ŋga idusmba nu kaŋgermba minnaig. Taŋamba idusmba minnaig ta Paulus tuku ŋgaro mbolŋge maŋau ande mayok ndakina le nane wamdus mbilmba sakinaig: Nu mbara ande ŋginaig.

⁷Nuy ta tuku gabat suŋgo Publius. Sine nu tuku kilke patumba tabek kageŋ. Publius nu sine kilmba mara keŋmba nu sine kulat magekina.

⁸Ait ta mbolŋge Publius tuku mam nuŋe nu guaze suŋgo ŋak minna. Nu ŋgaro pa tinga pinem ndare ŋak kumba minna le Paulus nu tugum kumba Kuate yabaŋmba wai nu mbolŋge patikina le mayekina. ⁹Mayekina le nuy ta tuku guaze mbal afu isnaig sulumba nane Paulus tugum pronaig le nu nane wakeikina le ŋakmba magekinaig. ¹⁰Magekinaig sulumba nane maŋau gudommmba sine mbolŋge ke likinaig. Taŋamba ŋgumnenŋa kambim bafugeŋ ait mbolŋge sine agaŋ ndende kugatok ta kumumbi kilmba sine siŋginaig.

Paulus nu Rom kina

¹¹Aleksandria tumbraŋ suŋgo tuku waŋ ande bubre mindemba Maltanŋe minna. Naŋgine mbara suŋgo Sus tuku kiŋo armba kanunu wakeika waŋ ndumor mbolŋge patikinaig.

Tambun keŋmba kuganaig le sine waŋ ta poŋga kageŋ. ¹²Kageŋ ka Sirakusŋge ibeŋ ka mara keŋmba tanŋe mingeŋ. ¹³Tanŋe tinga pikir-

pakarka Regiumnge iberj kagej. Tanje ait ndindo mingerj le bubre ande sine ngumnemnge tingina le sine bubre ta sumba pinderka kumba ka furirmba mafena le sine Puteolinge iberj kagej. ¹⁴Tumbraj sunjo ta mbolnge Yesus tuku mbal afu kanjerkigej le sine nane ndoŋ minam tuku sasiŋginaig le sine kusem ndindo nane ndoŋ mingerj. Tanjamba maŋ tingja ndinmba ka Rom tuku tumbraj foŋfoŋ mbol progej.

¹⁵Romnge Yesus son nginaig mbal sine tuku pasa ismba afu ka sine Apias tumbraj maŋgurkanu ma mbolnge kanjersiŋginaig. Afu nane ka ma ande nyunu Badbaid Keŋmba mbolnge kanjersiŋginaig le Paulus nu nane kanjerka Kuate gare pasa samba ngamunggal bulkina. ¹⁶Sine Rom progej le Rom tuku gabat kame Paulus tumba muliŋtanu tanjo tanaj pile ndaka wande ande mbol pilmba kame tanjo ndindo nu kulatkuwa nginaig.

Romnge minnaig mbal pasa mayenu isnaig

¹⁷Mara keŋmba kuganaig le Zu mbal tuku gabat kame Romnge minnaig ta Paulus nu nane kile-maŋgurka saniŋgina: Tira kame, Zu mbal afu Yerusalemnge ye tumba pasa mbolnge pilmba Rom mbal tuku wai mbolnge pilnaig. Ye siŋgine mbuŋ kame tuku tukul ande luka ndawen. Siŋgine tanjo inum mata ŋayo sili ndawen. ¹⁸Rom mbal ye tuku maŋau pileŋga ye baleyam tuku mbar inum kanjer ndamba ye paska pitaiwam tuku sakinaig. ¹⁹Sakinaig ta Zu mbal sanjri tingja Rom mbal tuku pasa pitainaig. Ta tuku ye ndin ande kanjer ndamba Rom gabat Sesarŋge ye tuku pasa te-tiwa ŋgen. Ye yiŋe Israel mbal pasa mbolnge patikam idus ndawet. ²⁰Sine Israel mbal tanjo ande pro siŋgine muskil kile-tidiŋge siŋgam tuku tairŋgeg. Ye tanjo ta tuku saka minet sulumba muli wandekŋge minet. Ye tane ndoŋ pasatam tuku wike liken ta tugunu not ŋgina.

²¹Tanjakina le nane nu sanaig: Yuda mbal ne tuku maŋau ta tuku waŋe afu kuyarniŋmba sine kila sa ndasiŋginaig. Afu te prode ta mata ne mbaranu ŋga sa ndakade. ²²Ma ŋakmba mbolnge Nasaretnu tanjo Yesus tuku mbal maŋau ŋayonu dubide ta ndo sakade le iseg. Ta tuku sine ne tuku wamdus isam nzalisiŋgit nginaig. ²³Tanjamba nane nu ait ande tunaig.

Ait ta kumungina le nane gudommba pro nu minna wande ta mbolnge maŋgurkinaig le Paulus nu maratukuk pasa kuklimba minna le ki ka butungina. Nu Kuate nuje gageu kulatkate wam ta tugunu te-mayokmba nane Yesus kila pilmba son ŋguwaig ŋga nu Moses tuan tanjo ŋakmba tuku kuyar tugunu bitekŋga saniŋgina. ²⁴Tanjana le nane afu pasa ta ismba son nginaig le afu nane talakinaig. ²⁵Nane wamdus pur yimyamka kambim bafunaig le Paulus nu pasa ndindo tuturmba saniŋgina: Tukul Guwaŋge tuan tanjo Aisaia wamdus tuna le nu siŋgine mbuŋ kame pasa ande saniŋgina ta nu mbar ndana. ²⁶Nu tejenmba sakina.

Ne Israel mbal tugum kumba saniŋga:

Tane pasa isamŋgaig ta tugunu katesewe nda. Tane wam afu
kaŋgerkamŋgaig ta alonu kaŋger tiwe nda.

²⁷ Mbal te nane tuku ŋgamuŋgal tukulok.

Nane kilba tukulniŋgig. Nane am tukulok minig.

Kuga ta nane ammbi alonu kaŋgermba kilbambi tugunu ismba
wamdus puluniŋguwa le ŋgamuŋgal biye mbilmba ye tugum
prowaig le wakeikamŋgit. *Aisaia 6.9-10*

Aisaia nu taŋamba kuyarna ŋgina.

²⁸ Paulus maŋ lato saniŋgina: Zu taŋgo, ye tuku pasa te ise tiwap. Kuate
nu taŋgo tuku muskil kile-tidinge niŋgit pasa mayenu ta kasomok mbal
tugum kinit. Nanenŋge pasa isamŋgaig ŋgina. ²⁹ Taŋamba saniŋgina le Zu
mbal nane wamdus pur yimyamka kualeyauka sili-silinaig.

³⁰ Paulus nu yar armba Romŋge wande miro taŋgo piya tumba minna
sulumba afu nu tugum pronaig mbal ta ŋakmba kilmba ³¹ Kuate nuŋe
gageu kulatkate pasa ta saniŋmba Sunŋo Yesus Kristus tuku nane ŋakmba
saniŋmba tumniŋgina. Ande nu peu ndana.

Son.

ROM

Rom mbal tuku waŋe Paulusŋge kuyarna

Yesus nu luka samba mbol kina le yar 27 kinaig le Paulus nu Korinŋge minmba Rom mbal tuku waŋe te kuyarna.

Rom tumbraŋ ta Rom mbal tuku tumbraŋ suŋgo. Paulus nu Romŋge Kristus tuku mbal kaŋgernu kambim idusna ta nuŋe piroŋge ndin tukulna le nu waŋe te kuyarmba pilna le nane tugum kina.

Waŋe te mbolŋge Paulus nu teŋenmba tumsinŋit. Kuate nu purfeŋnu ndo minmba une fudiŋmba mata ake kusrewam kumuŋ kuga. Sine ŋakmba une ŋak tukunu sine Kuate am mbolŋge tingam kumuŋ kuga. Ande nu Zu mbal tuku tukul pasa ŋakmba dubikuwa ta nu abo ŋak minmba minam kumuŋ ta Zu mbal nane tukul pasa ta dubikam fugunaig tukunu nane mata une mbal mayok kinaig.

Kasomok mbal nane tukul pasa kugatok minig ta nanŋine pileŋganu wam kumumbi dubi ndakinaig tukunu nane mata une mbal mayok kinaig. Ta tuku taŋgo ŋakmba Kuate tuku pa tam tuku minig.

Piti ta ŋgamukŋge Kuate nu ndin ande wakeina sulumba kiŋo nuŋe kukulna le nu taŋgo tuku une kuramba piya ŋayonu tumba ail kazrai mbolŋge kumna. Kile ande nu Kristus tuku kume tuku saŋgri tomba tingate ta Kuate nu taŋgo ta tuku ŋgamuŋgal son kaŋgermba nu tiŋreknu ŋgate.

1 ¹Ye Paulus Yesus Kristus tuku piro taŋgo tane Rom mbal tuku waŋe te kuyaret. Ye aposel minam tuku Kuate nu ye tuku nyu te-mayokna sulumba nuŋe pasa mayenu kukliwam tuku ye madiyina.

²Kuate tuku pasa mayenu kile prote ta o buk Kuate nu wam ta prowamŋgat ŋga nuŋe tuan taŋgo saninŋina le dir pasa kuyarke likinaig.

³Pasa mayenu ta nuŋe Kiŋo nuŋe tuku. Nu taŋgo mayok kina ta David tuku ndare mbolŋge mayok kina. ⁴Nu Kuate ndoŋ ndindo minnaik ta nu kumna sulumba maŋ aboŋga tiŋga Kuate tuku Kiŋo minna ta kilimok mayok kina. Kuate tuku Kiŋo ta nu sinŋine Suŋgo Yesus Kristus. ⁵Nu ake sinaŋ ye make pilmba aposel minam tuku ye tuku nyu te-mayokna. Kasomok mbal ŋakmba Kristus tuku pasa ismba son ŋga dubiwaig le nu

tuku nyu tanjo ñakmba ñgamukñge sunjokuwa ñga nu aposel piro ta ye sina. ⁶Kuate nu tane kasomok mbal turmba Yesus Kristus tuku mbal minam tuku wikina.

⁷Tane Romñge mine likade siñgine Mam Kuate nu tane nuñe mbal minam tuku maditingina ta ye tane ndon pasatam prowet. Siñgine Mam Kuate nu tane tuku kume purmba minit. Nu nale siñgine Sunjo Yesus Kristus ndon tane make patika ñgamunjal wamdus bul sertinguwaik. Son.

Paulus nu Rom kambim tuku wamdusmba minna

⁸Tane Yesus Kristus tuku son mayede le kilke mbol mbal ñakmba isig. Ye ta tuku gare-gareka Yesus Kristus tuku nyu mbolñge yiñe Mbara tuku nyu te-duñget. ⁹Ye Kuate tuku piro tanjo minet sulumba nuñe Kiño tuku pasa kukliwam tuku yiñe wamdus ñakmba pilet. Ye pasa satinjet te yabri tingge nda ta Kuate nu kila. Ye yabañet ait ñakmba mbolñge tane gilai ndañget. ¹⁰Kuate nu ndin ande tumyuwa le ye tane tugum prowam tuku nu yabañmba minet. Ye ait kuennu tane tugum prowam tuku tairñget. ¹¹Ye tane tugum promba Tukul Guwa tuku sanjri afu tingi le tane sanjri tingap ñga ye wamdus sunjo ñak minet. ¹²Ye pro tane tuku ñgamunjal son kanjermba ye mata wamdus bul seryuwa le sine ñakmba siñgine ñgamunjal son manau mbolñge ñgamunjal mukuk munju ninge-ningekube.

¹³Tira kame, tane ye tuku wamdus te kila palpe. Ye tane Rom mbal tugum prowam tuku ait sunjomba iduset ta wam afunje ye tuku ndin tukulde le ye tane tugum pro ndawet. Ye kasomok mbal afu tugumñge piroken sulumba alonu kanjerken tanjamba ye tane ñgamukñge alonu tanjan kanjerkam tuku idusmba tane tugum prowam saket. ¹⁴Tanjo ñakmba pasa mayenu isam tuku piro ta ye tuku wai mbolñge minit. Tumbran sunjo mbolñge minig mbal, yamban mbal, kila sugo ñak mbal, kila kugatok mbal nane ñakmba pasa mayenu isam tuku ta ye tuku piro. ¹⁵Ta tuku ye tane Rom mbal mata pasa mayenu tingam tuku wamdus sanjrinu pilet.

¹⁶Ye Kristus tuku pasa mayenu tuku wamdus sunjokanu ñak minet. Pasa ta tanjo turkam tuku sanjri ñak. Ima nu pasa mayenu ismba Yesus Kristus tuku son ñgate ta Kuate nu tanjo ta tuku muskil te-tiwe tuwit. Ambonja Zu mbalñge ndo. Kile kasomok mbal turmba. ¹⁷Pasa mayenu tanje Kuate nu tanjo tinjeknu kile-mayokkate ndin ta tumsingit ta teñenmba. Ande nu Kuate am mbolñge tinjeknu mayok kinit ta nu Kuate tuku sanjri tomba tingam tuku wam ta mbolñge tugu pilmba ka ñgamunjal son sanjri tingate ta ndin not. Kuyar pasa wam ta tuku teñenmba sakate.

Tanjo nane Kuate tuku sanjri tomba tinga nu am mbolñge tinjeknu mayok kinig mbal nanenje ndo abo ñak minmba minamñgaig ñgate.

Habakuk 2.4

Taŋgo tuku mbar maŋau

¹⁸Nane Kuate pitaimba maŋau ŋaigonu kade sulumba tugusek pasa peumba minig mbal Kuate nu samba mbolŋge nane tuku wam ŋaigonu ta tuku gubra suŋgo ŋak minit ta kilimok tumningit. ¹⁹Kuate tuku maŋau magenu ta taŋgo kila palmbim tuku minig. Kuate nu wam ŋaigonu kade mbal ta tugusemba tumningit le kila pilig. ²⁰Nu kilke te wakeina le nuŋe maŋau kilimok mayok kina le taŋgo nane katesenaig. Nu agaŋ ndende kile-mayokkina ta sine kaŋgerka Kuate tuku wam kaŋger ndakeg ta kila patikeg. Nu Mbara Suŋgo Ndindo saŋgri ŋayo minmba minit ta sine kila mineg. Wam ŋaigonu kade mbal ta nane mata kila minig tukunu nane naŋgine mbar te-ibeŋam kumuŋ kuga. ²¹Nane kila minig ta nu Mbara Suŋgo Ndindo ŋga nu tuku nyu te-du ndaŋgade. Nu wam ke likate ta tuku nu gare pasa ande sa ndade. Nane ŋgingŋan wamdus tumba nane wamdus tugusek kugatok ma make sinamŋge minig. ²²Nane naŋgine miroŋ payamka sine kila ŋak mbal ŋga sakade sulumba nane ŋgingŋan mbal ndo mayok kinig. ²³Nane taŋgo, sar umaŋ, agaŋmor, mbeŋ, kumig tuku agaŋ ta ŋakmba kanunu wakeika agaŋ kame ta mbariŋningig sulumba nane Kuate nu saŋgri suŋgo ŋak minmba minit ta nane nu idusmba mbariŋ ndade.

²⁴Nane Kuate pitaide tukunu Kuate nu nane wai kusrekate. Taŋate le nane naŋgine nzali ŋaigonu dubika wamdus kutur suŋgo tuku saŋgri kumnemŋge minig. Taŋamba nane naŋgine naŋgine ŋgarosu kikokam tuku maŋau ke likade. ²⁵Nane katesek Mbara pitaide ta tuku nane taŋade. Nane yabri wamdus dubimba agaŋ ndende Kuatenge wakeikina ta mbariŋniŋmba minig. Kuate nu agaŋ ndende wakeikina ta nane nu mbariŋ ndade. Nyu te-dunŋam tuku wam nu mbolŋge kumba minmba minam tuku minit. Son.

²⁶Nane taŋamba Kuate pitaide tukunu Kuate nu nane wai kusrekate. Taŋate le nane nzali ŋaigonu kikokam tuku maŋau saŋgri kumnemŋge minig. Pino kame nane taŋgo ndoŋ minam tuku maŋau ndinok ta mbilmba kiko maŋau ke likade. ²⁷Taŋgo kame nane pino ndoŋ minam tuku maŋau mbilmba taŋgo taŋgo ndo minam tuku ŋgamuŋgal kunde-kundeniŋgit le kiko maŋau ke likade. Naŋgine mbar ta tuku lafunu kumumbi naŋgine ŋgarosu mbol prode.

²⁸Nane Kuate nda kaŋgeranu sukde tukunu Kuate nu nane wai kusrekate. Taŋate le nane ŋgingŋan wamdus kutur suŋgo tuku saŋgri kumnemŋge minmba maŋau nda kam tuku ta ke lika minig. ²⁹Nane tuku mine mbar maŋau kumuŋganu ŋak minig. Nane wam ŋaigonu ke lika afu tuku agaŋ ndende kilam tuku piriride. Nane afu ake sinaŋ piti serniŋmba nane tuku mine maŋau tuku am kikoŋ tiŋgade. Nane afu bale faram idusde sulumba nane ndoŋ kualeyaukade. Nane yabri maŋau

kile-mayokka nane afu tuku nyu kile-iberjka mingge motmotkade. ³⁰Nane afu waje pasa ninggig sulumba Kuate kasurde. Nane afu tugumjge maim-maimka nanjine tumail te-dunja ngarusu payamkade. Nane wam najgonu kitek kam tuku tumtumde sulumba ina mam tuku mingge pitaikade. ³¹Nane wamdus tugusek te ndakade. Afu tuku wam nane ke maye ndade. Nane kume pur manjau mape manjau kugatok minig. ³²Manjau najgonu tanjamba ke likade mbal nane kumam kumuŋ nga Kuate nu tukul pilna ta nane kila. Nane kila ta nane wam kame najgonu kusre ndaka kumba minig. Ta ndo kuga. Afunje tanjamba kade le kanjerka nane kumumbi kade nga sakade.

Kuate nu tanjo najkmba pileninjgamngat

2 ¹Ne afu mbarde le kanjerka nane mbarde ngate ta ne mata mbar tanjan naj tukunu ne manjau tambi nane miroŋ ye une naj ngate. Ne tanjaka nane mbar te-iberjam tuku ndin tukulmba nane miroŋ pa mboljge pilit. ²Manjau najgonu najkmba kuyarke likit ta tanjamba manjau kade mbal Kuate nu lafunu ninggit. Nu mbar ndate kumumbi kate ta sine kila.

³Ne wam najgonu tanjamba ke likade mbal pileninjmba ne manjau ndui ta kate ta Kuate nu pa se nda nga idus ndawa. ⁴Kuate nu ranjun mayenu nu ngan minmba pitik ndo mbar tuku lafunu tine ndakate. Ne Kuate tuku manjau mayenu ta mbilmba wamdus mbar ndawa. Nu ne tuku mbar nda kanjeranu suke nda nga idus ndawa. Nu ne ngamunjal biye mbila nga tairnga ranjun mayenu tinit.

⁵Ne wamdus kareŋnu pilmba ngamunjal biye mbilam mbulit. Nane manjau tambi ait sunjo tuku ne gubra tam tuku ngirman pilmba minit. Ait ta prowa le Kuate nu tanjo kumumbi pilenngate wam ta kilimok mayok kanjat. ⁶Tanjo najkmba manjau ke likade ta nu kumumba lafunu ninjamngat. ⁷Nane afu samba mbolok nyu kilja abo tugu njayo ndangam tuku ta ndo idusde sulumba wamdus sanjrinu pilmba wam magenu ke likade mbal ta Kuate nu abo tugu minmba minam tuku ninjamngat. ⁸Nane afu nanjine ngarusu ndo idusmba tugusek pasa pitaide sulumba manjau najgonu dubikade mbal ta Kuate nu nane tuku gubra sunjo tumba pa sunjo ninjamngat.

⁹Ait ta mboljge manjau najgonu ke likade mbal piti kanjermba sinamanzer sunjo tamnngaig. Ambonga Zu mbal mboljge kasomok mbal turmba. ¹⁰Nane manjau magenu ke likade mbal nane samba mbolok kilja, nyu sunjo, ngamunjal mukuk wam ta najkmba kilamnngaig. Ambonga Zu mbal mboljge kasomok mbal turmba. ¹¹Kuate nu tanjo najkmba mboljge manjau tinjeknu ndo te-mayokte. Nu ande kusre ndate.

¹²Nane Moses tuku tukul kila minmba wam najgonu ke likade mbal nu nane tukul mboljge pilenja pa kumumbi ninjamngat. Nane Moses tuku

tukul gilai minmba wam ŋaigonu ke likade mbal nu tukul pasambi pile ndaŋga naŋgine mbar maŋaumbi pileŋga pa niŋguwa le ŋgisikamŋgaig. ¹³Moses tuku tukul pasa ise ndo kade mbal nane Kuate am mbolŋge tiŋreknu mayok kine ndakade. Tukul pasa dubide mbal nane ndo Kuate am mbolŋge tiŋreknu mayok kinig.

¹⁴Kasomok mbal afu Moses tuku tukul pasa gilai minmba naŋgine kilambi kamusmba tukul pasa taŋaŋ dubikanu sukde ta naŋgine miroŋ tukul ŋak. ¹⁵Tukul pasa ta naŋgine ŋgamuŋgal sinamŋge minit ta nane te-mayokde. Naŋgine pileŋgam tuku wam taŋge tukul tuku ma mbolŋge ndin mayenu tumningit. Tumniŋmba ait afu piti serniŋgit. Ait afu wamdus bulok niŋgit. ¹⁶Ye pasa mayenu kukliwet taŋge teŋenmba tumsingit. Ait sungo prowa le Kuate nu Kristus Yesus mbolŋge taŋgo tuku wamdus kuirok ŋakmba pileniŋgamŋgat.

Zu mbal tuku mbar wamdus

¹⁷Ne ye Zu taŋgo ŋga sakate. Ye une taŋgo kuga ye Moses tuku tukul pasa ŋak ŋgate. Kuate nu ye tuku Mbara minit ŋga ne payamkate. ¹⁸Ne sakate: Afuŋge tukul pasa tumyinaig le ye Kuate tuku nzali ŋakmba kila minmba maŋau mayenu pileŋga kam kumuŋ ŋgate. ¹⁹Ye am tukulok mbal ndin tumninget. Wamdus ma make sinamŋge minig mbal ye bulu taŋaŋ kilŋaniŋget. ²⁰Ye wamdus tugusek kugatok mbal nane kile-tidiŋga wamdus gisleknu mbal tumninget ŋgate. Ne tukul pasa mbolŋge kila tugusek ŋakmba ŋak tukunu ne afu taŋamba turkam kumuŋ ŋga ne iduste.

²¹Ne afu tumningit ta ne naŋe ŋgaro tum ndate ŋga ye iduset. Ne nane kuayar ndawaig ŋga saniŋgit ta ne naŋe miroŋ kuayar ndate? ²²Ande tuku pino kuayar ndawaig ŋga saniŋgit ta ne naŋe miroŋ ande tuku pino kuayar ndate? Ne yabri mbara kanunu kaŋgerka ŋule paranate ta ne yabri mbara mbariŋam tuku wandek sinam kinit sulumba agaŋ afu kuayar ndate? ²³Ne ye Zu taŋgo ye tukul pasa ŋak ŋga payamkate ta ne tukul pasa ta lukamba Kuate tuku nyu ŋayo sili ndawet ŋga iduste? ²⁴Kuayar pasa tane Zu mbal tuku teŋenmba sakate.

Tane tuku maŋau ŋaigonu mbolŋge kasomok mbal nane Kuate tuku nyu tumba ŋayo silide ŋga sakate. *Aisaia 52.5*

Kuate am mbolŋge ima nu Zu taŋgo ndinok

²⁵Zu taŋgo, ne ŋgaro pikit sulumba tukul pasa ŋakmba dubikate ta ŋgaro pikit maŋau ta alo ŋak. Ne tukul pasa lukamba minmba ne ŋgaro pikit maŋau ta Kuate am mbolŋge ŋgaro pike ndakanu taŋaŋ minit. ²⁶Taŋamba ndo kasomok taŋgo ande ŋgaro pike ndakate sulumba nu Kuate tuku tukul pasa dubikate ta nu Kuate am mbolŋge ŋgaro pikanu taŋaŋ minit. ²⁷Kasomok mbal nane ŋgaro pikam tuku maŋau kugatok

ta nane tuku afu tukul pasa dubide. Tane Zu mbal afu tukul pasa tuku waje njak minmba ngaro pikig manjau dubimba tane tukul pasa lukakade. Tane tuku mbar kasomok mbal ta mbolnje kilimok mayok kinig. ²⁸Ande nu ngarosu tuku manjau dubimba Zu tanjo mayok kinit ta nu Zu tanjo ndinok kuga. Ngarosu mbolnje ngaro pikig ta ngaro pike ndinok kuga. ²⁹Ande nu nuje ngamungal njakmba Kuate tuwit ta nu Zu tanjo ndinok. Tukul pasa dubimba ngaro pikig wam ta ngaro pike ndinok kuga. Tukul Guwa nu tanjo sinamnje pirokate ta nu ngaro pike ndinok njak minit. Ande nu Zu tanjo ndinok mayok kinit ta tanjonje nu tuku nyu te-du ndangade. Kuatenje nu tuku nyu te-dungate.

3 ¹Tane Zu mbal ye tuku pasa ta ismba ndanjmba idusde? Sine Zu tanjo mineg ta alo kugatok nga idusde? Ko ngaro pike manjau ake teg nga idusde? ²Kuga. Ye tanjamba idus ndawet. Kuate nu sine Zu mbal wam magenu sunjomba singina. Wam ande tejenmba. Nu nuje tukul pasa kulatkam tuku sine Zu mbal wai mbolnje pilna.

³Sine tuku mbutj afu pasa ta kulat ndakinaig le Kuate nu wamdus mbilmba wam afu kam sakina ta nu ke ndakate nga idusde? ⁴Sinja ye tanjamba idus ndawet. Kilke mbol mbal njakmba yabri tanjo ndo mayok kuwaig ta Kuate nu nuje tugusek manjau ta kusrewe nda. Kuyar pasa ande Kuate tuku tugusek wam ta tuku tejenmba sakate.

Ne pasa sakate ta mbolnje tuguseknu ndo mayok kinit.

Afunje ne tumba pasa mbolnje pilig ta ne nane tuku pasa lite.

Mune 51.4

Kuyar pasa ta tanjamba sakate.

⁵Sine manjau najgonu ke likeg ta mbolnje Kuate tuku tugusek manjau sunjomba kilimok mayok kinit. Sine wam ta idusmba Kuate nu singine manjau najgonu keg le lafunu singit ta sine nu mbarte nga sakam kumu e? i ... Sine tanjamba sa ndakube. Wamdus ta tanjo tuku nginngan wamdus ndo. ⁶Kuate nu lafunu kumumbi singe ndakate kande nu sine kilke mbol mbal pilesingam tuku mine ndakate kande.

⁷Tane ndanjmba idusde. Ye yabri pasa ndo saki le Kuate tuku manjau tinjeknu kilimok mayok kuwa sulumba nu tuku nyu sunjokuwa. Ye wam ta idusmba Kuate nu ye une tanjo kuga nga pa se nda nga sakam kumu e? ⁸i ... Tanjamba kande sine manjau najgonu kube le wam magenu kilimok mayok kuwaig. Yabri mbal afu ye tanjamba pasa kukliwanu nga saka ye tuku nyu njayo silide. Kuate nu mbal ta kumumbi pa ningamngat.

Tanjo tinjeknu ande mine ndakate

⁹Sine Zu mbal kasomok mbal linijmba mine mayenu sinamnje mineg nga idusde e? Kuga. Sine Zu mbal kasomok mbal sine njakmba une tuku sanjri kumnemnje minmba pa tam tuku mineg ta ye buk tane tumtingit. ¹⁰Kuyar pasa wam ta tuku tejenmba sake likate.

- Tango tiṅreknu ndindo ande mine ndakate. *Mune 143.2*
- 11 Kuate kila pile mayewanu ande mine ndakate.
Nu sotanu ande mine ndakate.
- 12 Tango ḡakmba ndin mayenu kusremba tigliu taṅaṅ mayok kinig.
Tango ndindo ande maṅau tiṅreknu ke ndakate. *Mune 14.1; 53.1*
- 13 Nane tuku ḡinfok kilke burok talok minit le taṅgo mindesin meṅga
mundur mayok kinit taṅaṅ.
Nane yabri pasa ndo kile-mayokkade.
Nane tuku miṅge mbolḡge kame mbeṅ tuku mbai sumbi minig
taṅaṅ. *Mune 5.9; 140.3*
- 14 Nane gubra tumba kasur pasa ndo sakade. *Mune 10.7*
- 15 Nane pitik ndo taṅgo tuku ndare kutuwam idusde.
- 16 Nane kine promba wam ḡakmba ḡaigo siglikade le sinamanzer
suṅgo mayok kinig.
- 17 ḡgamuṅgal mukuk wamdus bulok minam tuku maṅau ta nane gilai.
Aisaia 59.7
- 18 Nane Kuate idus ndamba nu tuku nyu kurau ndakade. *Mune 36.1*
- Kuyar pasa nu taṅamba sake likate.
- 19 Tukul pasa nu wam afu dubikam tuku sakate ta nu kumnemḡge
minig mbal dubikam tuku sakate. Wam ta tuku ande nu nuṅe mbar te-
ibeṅam kumuṅ kuga. Sine ḡakmba une taṅgo mayok ka Kuate tuku pa
tam tuku mineg. 20 Ande nu tukul pasa dubimba nu Kuate am mbolḡge
tiṅreknu mayok kine nda. Tukul pasa nu taṅgo ḡakmba tuku une ndo te-
mayokmba tumniṅgit.

Kuate nu sine tiṅreknu kile-mayokkate

21 Tango tiṅreknu mayok kambim tuku ndin Kuate nu buk te-mayokna
ta tukul pasa mbolḡge ndin ta mayok ndakina. Moses tuan taṅgo ḡakmba
ndin ta tuku kuyarke likinaig ta teṅenmba. 22 Sine Yesus Kristus tuku
kume tuku saṅgri tomba tiṅgeg mbal Kuate am mbolḡge tiṅreknu mayok
kinig. Nu sine son ḡgeg mbal ḡakmba tiṅreknu ḡgate. Sine ndin kise kise
mbolḡge mayok nda kinig.

23 Sine ḡakmba une maṅau ke likeg sulumba Kuate am mbolḡge
denkanu mineg. Ta tuku sine nu ndoṅ tumawam kumuṅ kuga le 24 Kristus
Yesus nu sinenu ḡga kumna sulumba siṅgine muskil kile-tidiṅge siṅgina.
Wam tamba Kuate nu piya kugatok ake sinaṅ sine make patika tiṅreknu
kile-mayokkate. 25-26 Nu taṅgo ndoṅ ḡgamuṅgal mukuk minam ḡga nu
Kristus Yesus nane ḡakmba am mbolḡge kumam tuku pilna le nu nuṅe
ndare kutuna. Sine nu tuku kume tuku saṅgri tomba tiṅgeg mbal kile
Kuate ndoṅ tumaweg. Nu buk ḡgan minmba taṅgo tuku une lafunu
niṅge ndakina ta nu tiṅreknu minit ta ḡgumneṅga kilimok te-mayokmba
taṅgo tuku une saukam tuku ndin kumumbi wakeina. Taṅamba kile nu

tiñreknu minit sulumba sine Kristus tuku son ngeg mbal tiñreknu ngam kumuñ.

²⁷Sine wam ande payamkam kumuñ e? Siñka kumuñ kuga. Ta ndañam? Sine wam afu ke likeg mañau ta mbolñge ndo sine payamkam kumuñ. Sine Yesus Kristus tuku kume tuku sañgri tomba tiñgam tuku mañau mbolñge payamkam kumuñ kuga. ²⁸Tañgo ande nu tiñreknu mayok kinit ta nu Yesus Kristus tuku kume tuku sañgri tomba tiñgate wam ta mbolñge tañate ta sine kila. Tukul pasa mbolñge ande nu tiñreknu mayok kine ndakate.

²⁹Kuate nu Zu mbal tuku Mbara ndo mine ndakate. Kasomok mbal tuku turmba minit. ³⁰Nu sine ñakmba tuku Mbara Ndindo minit. Nu sine ngaro pikeg mbal Yesus tuku kume tuku sañgri tomba tiñgeg wam ta mbolñge tiñreknu kile-mayokkate. Tañamba ndo tane ngaro pike ndakade mbal Yesus tuku kume tuku sañgri tomba tiñgade wam ndui ta mbolñge ndo tiñreknu kile-mayokkate.

³¹Siñgine ngamuñgal son mañau tañge tukul pasa te-site nga idus ndawap. Kuga. Siñgine ngamuñgal son mañau tañge tukul pasa sañgri pilete.

Abraham tuku son mañau kañgerap

4 ¹Sine tuku mbuñ Abraham sine nu tuku ndañkube. ²Abraham nu wam magenu ke likina ta mbolñge tiñreknu mayok kina kande nu payamkam kumuñ kande. Nu tiñreknu mayok kina ta nuñe wam kame ta mbolñge kuga. Ta tuku nu Kuate am mbolñge payamkam kumuñ kuga. ³Kuyar pasa nu Abraham tuku teñenmba sakate.

Abraham nu Kuate tuku pasa ismba nu tuku sañgri tomba tiñgina le Kuate nu tuku ngamuñgal son ta kañgermba nu taño tiñreknu ngina. *Mulum Pasa 15.6*

⁴Sine pirokeg sulumba piyanu teg ta ake te ndakeg. Siñgine piro mbolñge teg. ⁵Tañamba ndo sine piro ndaka Kuate nu une taño tiñreknu kile-mayokkate nga nu tuku sañgri tomba tiñgeg le wam ta mbolñge ndo Kuate nu sine tuku ngamuñgal son ta kañgermba sine tiñreknu ñgate. ⁶Kuate nu taño ande kañgermba nu tiñreknu ñgate ta nuñe wam ke likate ta idusmba tañamba sa ndakate tukunu taño ta nu gare ñak minit nga David nu teñenmba kuyarna.

⁷Suño nu tane tuku une sauke tiñgit mbal tane gare suño ñak minig.

⁸Nu tane kile-tidiña tañgine une tuku pile ndatiñgit tukunu tane gare torde. *Mune 32.1*

David nu tañamba kuyarna.

⁹Sine ngaro pikeg mbalñge ndo gare ta tamñgig nga idusde e ko nane ngaro pike ndakade mbal turmba gare ta tamñgaig nga idusde? Abraham

nu Kuate tuku pasa ismba nu tuku sangri tomba tingina le Kuate nu tango tiŋreknu ŋgina ta sine ŋakmba kila mineg. ¹⁰Ame wam mbolŋge Kuate nu Abraham tiŋreknu ŋgina. Nu Abraham tiŋreknu ŋgina ta nu buk ŋgaro pikna e ko nu pike ndakina? Nu ŋgaro pike ndakina le nu Abraham tiŋreknu ŋgina. ¹¹Nu ŋgaro pike ndakina ait mbolŋge nu Kuate tuku son ŋgina le Kuate nu tango tiŋreknu ŋgina. Wam ta te-mayokam tuku nu ŋgaro pike maŋau ta tina. Ta tuku nane ŋgaro pike ndaka Kuate tuku sangri tomba tingade mbal ŋakmba nane Abraham tuku mbuŋ minig. Kuate nu mbal ta nane Abraham ndoŋ tiŋreknu ŋgate. ¹²Taŋamba ndo sine ŋgaro pikeg mbal Kuate tuku sangri tomba tingeg sulumba ndo Abraham tuku mbuŋ mineg. Abraham nu ŋgaro pike ndakina ait mbolŋge nu Kuate tuku sangri tomba tingina le Kuate nu tiŋreknu ŋgina.

Kuate tuku wam magenu kilam tuku ndin

¹³Kuate nu Abraham nuŋe mbuŋ kame ndoŋ kilke tugu ŋakmba niŋgam tuku pasa saniŋgina ta nane tukul pasa dubikinaig tukunu nu pasa ta sa ndaniŋgina. Nane Kuate tuku sangri tomba tinginaig le nu nane tuku ŋgamuŋgal son kaŋgerka nane tiŋreknu ŋga kilke tugu niŋgam tuku saniŋgina. ¹⁴Tukul pasa ŋakmba kumumbi dubide mbal Kuate tuku wam magenu kilam tuku minwaig ndeta sine Kuate tuku sangri tomba tingeg wam ta alo kugatok. Taŋamba kande ande nu wam magenu ta kilam tuku mine ndakate kande. ¹⁵Ta ndaŋam? Tukul pasa nu tango kilmba pa ndo niŋgit. Tukul pasa mine ndakuwa ta tango nu tukul luka ndate.

¹⁶Nane Kuate tuku sangri tomba tingade mbal nane nu tuku wam magenu kilam tuku minig. Nu ake sinaŋ sine make patika piya kugatok siŋgit. Nu taŋate tukunu nu wam magenu Abraham nane niŋgam tuku saniŋgina ta Abraham tuku mbuŋ ŋakmba kilam tuku minig. Tukul kumnemŋge minig mbal ndo kuga. Nane Abraham taŋaŋ Kuate tuku sangri tomba tingade mbal ŋakmba kilam tuku minig. Abraham nu sine ŋgamuŋgal son ŋgeg mbal ŋakmba tuku mbuŋ minit. ¹⁷Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Ne tango kuasmbi suŋgomba tuku mbuŋ naŋgine minamŋgat ŋgate.

Mulum Pasa 17.5

Abraham nu Kuate tuku pasa ta ismba son ŋgina tukunu nu taŋamba Kuate am mbolŋge siŋgine mbuŋ mbuŋ mayok kina. Mbara ta nu kumanu mbal kile-tidinga abo niŋgit. Agaŋ afu mine ndakade ta nu nuŋe pasambi kile-mayokkate. ¹⁸Kuate nu teŋenmba Abraham sana.

Ŋgumnemŋga ne tuku ndare mbolŋge mbuŋ gudommmba mayok kaŋgaig ŋgina.

Mulum Pasa 15.5

Pasa ta alonu mayok kambim tuku ndin mine ndakina le nu Kuate tuku pasa ta ismba son ŋga alonu tairŋga minna ma ma ŋgumnemŋga nu kilke mbol mbal ŋakmba tuku mbuŋ mbuŋ mayok kina.

¹⁹Abraham nu buk yar 100 patukina le nuŋe n̄garosu tuku saŋgri kugana. Piyo nuŋe Sara nu mata kiŋo tam kumuŋ kuga. Nu niŋkina. Abraham nu wam pitinu ta idusmba Kuate nu kam kumuŋ n̄ga nuŋe son maŋau ta kusre ndana. ²⁰Nu Kuate talawam tuku wamdus kugatok tukunu Kuate nu pasa saŋgrinu sana ta nu wamdus tero ndakina. Nu Kuate tuku nyu te-duŋga minna le ma ma nuŋe n̄gamuŋgal son ta maŋ suŋgoka saŋgri tiŋgina. ²¹Kuate nu wam kam tuku pasa saŋgrinu sana ta nu siŋka wam ta kamŋgat n̄ga saka minna le ²²Kuate nu Abraham tuku n̄gamuŋgal son ta kaŋgermba nu tiŋreknu n̄gina.

²³Kuate nu Abraham tiŋreknu n̄gina pasa ta Abraham tuku ndo sa ndakate. ²⁴Sine tuku turmba sakate. Kuate nu siŋgine Sun̄go Yesus Kristus kumna le te-tina ta sine nu tuku saŋgri tomba tiŋgeg mbal Kuate nu sine mata tiŋreknu n̄gamŋgat. ²⁵Sine tuku une saukam tuku Kuate nu Yesus kumwa n̄ga pilna le nu kumna. Sine nu am mbolŋge tiŋreknu mayok kambim tuku Kuate nu Yesus te-tina le aboŋga tiŋgina.

Kuate nu sine tiŋreknu n̄gate

5 ¹Sine Kristus tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgeg wam ta mbolŋge Kuate am mbolŋge tiŋreknu mayok kinge. Taŋaweg le siŋgine Sun̄go Yesus Kristus mbolŋge Kuate nu sine ndoŋ wamdus mukuk minit. ²Kristusŋge ndin wakeina le sine Kuate nu ake sinaŋ make patikate maŋau ta sinamŋge mineg. Kile sine Kuate tuku kilŋa tamŋgig n̄ga minde-mindeka gare ŋak mineg. ³Ta ndo kuga. Piti afu sine mbolŋge prowe likade le sine ta tuku mata gare ŋak mineg. Sine siŋgine piti kugrakube le siŋgine n̄gamuŋgal son saŋgrinu mayok kaŋgat ta sine kila. ⁴N̄gamuŋgal son saŋgrinu mayok kuwa le sine wam ŋakmba kumumbi kam tuku mayok kaŋgig. Taŋamba sine Kuate minde-mindeka gare ŋak minamŋgig.

⁵Sine Kuate minde-mindeka gare ŋak mineg ta sine siŋka kikosiŋge nda. Kuate nu Tukul Guwa sine sinamŋge pilit le nu sine tuku kume purte ta lato lato te-mayokmba tumsiŋgit le kamuseg.

⁶Sine siŋgine miroŋ n̄garosu turam tuku saŋgri kugatok mingeŋ le Kristus nu pro sine une ŋak mbal tuku kumna. ⁷Sine taŋgo tuku maŋau ta siŋka kise. Taŋgo ande nu taŋgo mayenu ande turmba kumam tuku ta mata wam bada n̄ga iduseg. Taŋgo ndui ndui ndo nane taŋgo raŋgun mayenu turam tuku naŋgine kuru kuru maŋau te-ibeŋmba kumam kumuŋ. ⁸Sine taŋgo une ŋak mingeŋ le Kuate nu sinenu n̄ga Kristus pilna le nu sine tuku kumna. Wam ta mbolŋge Kuate nu sine tuku suŋgomba kume purmba minit ta te-mayokmba tumsiŋgit.

⁹Kristus nu kumna wam suŋgo ta mbolŋge sine tiŋreknu mayok kinge tukunu kile sine nu mbolŋge Kuate tuku gubra laipmba nu ndoŋ wamdus mukuk mineg. ¹⁰Sine Kuate ndoŋ n̄gueu mingeŋ ta nuŋe Kiŋo

nuŋe kumna wam suŋgo ta mboŋge sine Kuate ndoŋ tumageŋ. Taŋamba kile Kuate nu nuŋe Kiŋo nuŋe tuku abo mine maŋau mboŋge sine tuku muskil kile-tidingamŋgat. ¹¹Ta ndo kuga. Singine Suŋgo Yesus Kristus nu sine kilmba Kuate ndoŋ tumana le wam ta mboŋge kile sine Kuate ndoŋ gulab mayemba nu ndoŋ gare-gareka mineg.

Paulus nu Adam le Kristus tuku sakina

¹²Taŋgo ndindo mboŋge une maŋau kilke mboŋge mayok kina le une maŋau ta mboŋge kume maŋau prona. Taŋgo ŋakmba unekinaig tukunu kume maŋau taŋgo ŋakmba mboŋge kumuŋgina. ¹³Moses tuku tukul pasa pro ndana le une maŋau kilke te mboŋge minna. Minna ta tukul pasa mine ndakina tukunu nane pasa mboŋge ti ndaŋginaig. ¹⁴Pasa mboŋge ti ndaŋginaig ta Adam minna ait mboŋge kume maŋau nu tugu pilmba nane ŋakmba kulatka minna le ka Moses tuku ait prona. Adam nu tukul lukakina sulumba kumna. Nuŋe ndare nane Adam taŋaŋ tukul luka ndakinaig ta nane mata uneka kume likinaig.

¹⁵Adam nu ande ŋgumneŋga prowamŋgat ta kubena. Kuate nu wam mayenu piya kugatok singina ta Adam nu unekina wam ta limba siŋka kise. Taŋgo ande tuku une maŋau mboŋge taŋgo ŋakmba kume likinaig ta taŋgo ande Yesus Kristus tuku wam mayenu mboŋge Kuate nu taŋgo ŋakmba tursiŋgit. Nuŋe ake sinaŋ make patikate wam mboŋge Kuate nu wam mayenu piya kugatok taŋgo ŋakmba mboŋge lato lato pilit. ¹⁶Kuate nu piya kugatok wam mayenu siŋgit le wam mayok kinig ta nu Adam tuku une maŋau mboŋge wam mayok kinaig ta liniŋmba siŋka kise. Taŋgo nu unekam nduina le pileŋgam tuku wam mayok ka ŋgisikam tuku maŋau te-mayokna. Une maŋau gudommba mayok ke likinaig le Kuate tuku wam mayenu piya kugatok ta mayok ka muskil kile-tidingam tuku maŋau te-mayokna. ¹⁷Taŋgo andeŋge unekina le nu mboŋge kume maŋau mayok ka gabat suŋgo minna ta Kuate nu sine make patikina wam ta mboŋge sine piya kugatok tiŋreknu mayok kageŋ. Ta tuku sine taŋgo ande Yesus Kristus mboŋge abo ŋak minmba gabat sugo taŋaŋ mayok kaŋgig.

¹⁸Taŋgo andeŋge unekina le ŋgisikam tuku maŋau ta taŋgo ŋakmba mbol kumuŋgina. Taŋamba ndo taŋgo ande nu wam tiŋreknu kumumbi te-mayokna le maŋau tiŋreknu mayok ka abo ŋak minmba minam tuku maŋau taŋgo ŋakmba mbol kumuŋgina. ¹⁹Taŋgo andeŋge Kuate tuku miŋge pitaina le taŋgo ŋakmba une mbal mayok kinaig. Taŋamba ndo taŋgo andeŋge Kuate tuku miŋge dubi mayena le taŋgo gudommba tiŋreknu mayok kinaig.

²⁰Tukul pasa mayok kina le tukul lukawam tuku maŋau suŋgokina. Une maŋau tugeka suŋgokina ta Kuate nu ake sinaŋ make patikina wam ta une maŋau ta limba suŋgo ŋayona. ²¹Kume maŋau sinamŋge uneŋge

tango kulatka minna. Tanjamba ndo kile mañau tiñreknu sinamñge Kuate nu ake sinañ make patikate wam tanje tango kulatka minit. Tanjamba kulatka minwa le ma ma siñgine Sunjo Yesus Kristus mbolñge abo tugu minmba minam tuku tamñgig.

Sine Kristus ndoñ kumanu tajañ kumgeñ

6 ¹Sine kile ndañmba sakube. Kuate nu ake sinañ tango make patikate mañau ta sunjomba kilimok mayok kuwa nga sine mañau ñaigonu kumba minbe e? ²i ... Ye tanjamba idus ndawet. Sine une mañau nduiye kusremba kumanu tajañ kumgeñ mbal kile siñgine mine ta une mañau mbolñge minam kumuñ kuga. ³Sine kule pisne tumba Kristus Yesus ndoñ ulendikigeñ mbal sine kule pisne tigeñ ta Kristus ndoñ kumanu tajañ kumgeñ wam ta tane kila. ⁴Sine kule pisne tumba Kristus ndoñ kumanu tajañ kumgeñ ta nane sine nu ndoñ ñgukanu tajañ ñgukinaig. Tanjanaig ta Mam Kuatenge nuñe sañgri sunjo tambi nu te-tina le sine nu ndoñ aboñganu tajañ aboñgigeñ sulumba mine kitek mayenu mbolñge mineg.

⁵Sine Kristus ndoñ kumanu tajañ kumgeñ ta nu ndoñ ulendikigeñ. Sine nu ndoñ tinjanu tajañ tinja nu ndoñ ulendika abo kitek ñak mineg. ⁶Ñgarosu une mañau ñak te te-simba sine une tuku piro mbal mañ mine ndakube nga wamduis ambokok ta Kristus ndoñ ail kazrai mbolñge daññganu tajañ daññginaig wam ta sine kila. ⁷Tango nu kumit ta une mañaunje nu mañ kulat ndakate. Nu siñka muskil te-tite. ⁸Sine Kristus ndoñ kumanu tajañ kumgeñ tukunu sine mata nu ndoñ abo ñak minmba minamñgig wam ta sine kila mineg. ⁹Kristus nu buk kummba tinjina. Kile nu abo ñak minit ta mañ kume nda. Kume mañaunje nu mañ kulatke nda. ¹⁰Nu kumna ta une tuku sañgri nduiye kusremba kumna. Kile nu abo ñak minit ta nu Kuate tuku nyu te-dungam tuku minit. ¹¹Tane Kristus Yesus ndoñ ulendikade tukunu tanjine miroñ tuku teñenmba idusap. Tane une tuku sañgri nduiye kusremba kumanu tajañ kumnaig sulumba kile abo ñak minmba Kuate tuku nyu te-dungam tuku minig.

¹²Tane une mañau pitaiwap le nu mañ tane kulat ndakuwa le tanjine ñgarosu tuku nzali ñaigonu dubi ndakap. ¹³Une mañau sañgri pilewam tuku tanjine ñgarosu inum inumnu une tuku piro agañ tajañ pati ndakap. Tane kummba tinja abo ñak minig mbal tajañ minig. Ta tuku mañau mayenu sañgri pilewam tuku tanjine ñgarosu inum inumnu Kuate tuku piro agañ tajañ patikap. ¹⁴Tane tukul pasa sinamñge mine ndakade. Kuate nu ake sinañ make patikate mañau sinamñge minig. Ta tuku une tuku sañgriñge tane kulat ndakuwa.

Piro tango mayenu tuku yaba pasa

¹⁵Kile sine ndañkube. Sine tukul pasa sinamñge mine ndaka Kuate nu make patikate wam sinamñge mineg tukunu sine wam ñaigonu ndo kube

e? i ... Ye taŋamba idus ndawet. ¹⁶Tane ande tuku wamdus dubiwam tuku taŋgine ŋgarosu pilig ta tane nu tuku piro taŋgo taŋaŋ mayok kinig ta tane kila. Tane une maŋau tuku piro mbal minap ta tane ŋgisikamŋgaig. Tane Kuate tuku miŋge kumnemŋge minap ta nu tane tiŋreknu kile-mayokkuwa le abo ŋak minamŋgaig.

¹⁷Sine Kuate tuku nyu te-dungube. Tane buk une tuku piro mbal minnaig le afuŋge tugusek pasa tumtinginaig ta kile taŋgine wamdus ŋakmbambi dubide. ¹⁸Tane une maŋau tuku saŋgrinŋge ndaleka minna le nu tane muskil kile-tidingina le kile tane maŋau tiŋreknu tuku piro mbal taŋaŋ minig. ¹⁹Ye tane maŋau tiŋreknu tuku piro mbal ŋga satinŋit ta tane wamdus pulutingam tuku ndo satinŋit. Tane nu tuku piro mbal kuga. Taŋgine wamdusmbi nu dubide. Tane o buk taŋgine ŋgarosu inum inumnu kutur maŋau tuku piro agaŋ patikinaig sulumba wam ŋaigonu lato lato kumba minnaig. Taŋamba ndo kile taŋgine ŋgarosu inum inumnu maŋau tiŋreknu tuku piro agaŋ taŋaŋ patikap sulumba Kuate tuku mbal purfeŋnu mayok kape.

²⁰Tane buk une tuku piro mbal minnaig le maŋau tiŋreknuŋge tane kulatkam kumuŋ kuga. ²¹Tane une tuku piro mbal minmba maŋau ke likinaig ta tuku kile kiko kamusde. Tane alonu ame agaŋ tinaig? Maŋau taŋge kumam tuku ndin ndo wakeite. ²²Kile tane une tuku saŋgri kumnemŋge mine ndakade. Kuga. Tane Kuateŋge muskil kile-tidingina le kile tane nu tuku piro mbal minig. Taŋamba tane Kuate tuku mbal purfeŋnu mayok kinig sulumba abo ŋak minmba minam tuku ndin mbolŋge minig. ²³Une kumnemŋge pirokade mbal nane piyanu kume maŋau tade. Sine siŋgine Suŋgo Yesus Kristus tuku mbal Kuate nu piya kugatok abo tugu minmba minam tuku siŋgit.

Tukul pasa le une maŋau tuku pasa

7 ¹Tira kame, tane tukul pasa ŋak minig mbal ye tane satinŋamŋgit. Taŋgo abo minig ait mbolŋge ndo tukul pasanŋge nu kulatka minit ta tane kila. ²Pino nu taŋgo nuŋe abo minwa le nu tukul pasa dubimba taŋgo kise tam kumuŋ kuga. Taŋgo nuŋe kumwa ta nu taŋgo kilig tuku tukul ta kumnemŋge mine ndakate. ³Nu taŋgo nuŋe kume ndakate le nu taŋgo kise tate ta nu muŋgu kilig tuku tukul pasa purte. Taŋgo nuŋe kumit ta nu tukul ta kumnemŋge mine ndakate. Nu taŋgo kise tuwa ta nu une ndakate.

⁴Tira kame, taŋamba ndo tane ande tuku mbal minam tuku Kristus tuku ŋgarosu mbolŋge tane kumanu taŋaŋ kummba tukul tuku saŋgri kusrenaig. Ande nu kummba tiŋgina ta sine nu tuku mbal mineg. Kile sine Kuate tuku mbal minmba nu tuku ŋga wam magenu tiŋreknu ndo kile-mayokkam tuku mineg. ⁵Sine buk kilke te tuku maŋau mbolŋge mingeŋ le tukul pasanŋge ŋgarosu tuku nzali ŋaigonu tukulningina

tukunu une maŋau nu sine sinamŋe saŋgri tiŋga piroka kume maŋau te-mayokna. ⁶Tukul pasa tuku saŋgri sine kulatka minna ta kile sine kumanu taŋaŋ kumgeŋ sulumba nu tuku saŋgri kumnemŋe mine ndakeg. Kile sine maŋau ambokok mbolŋge tukul kumnemŋe minmba Kuate dubi ndaweg. Sine maŋau kitek Tukul Guwa mbolŋge Kuate dubiweg.

⁷Sine wam ta tuku ndaŋkube. Tukul pasa le une maŋau nale ndui ta ndo minik e? i ... Ye taŋamba idus ndawet. Ye tukul pasa mbolŋge ndo une tuku saŋgri ta kamusen ta teŋenmba. Tukul pasa ande sakate: Taŋgo tuku agaŋ kaŋgerka am kikoŋ ti ndaŋgap ŋgate. Tukul pasa ta mine ndakate kande ye am kikoŋ tiŋgam tuku maŋau ŋayonu ta kamus ndawet kande. ⁸Tukul pasa nu taŋamba sakate tukunu une maŋau nu tukul mbolŋge ndin kaŋgermba ye tuku ŋgamuŋgal sinamŋe am kikoŋ tiŋgam tuku maŋau kise kise kile-mayokkina. Tukul pasa mine ndakuwa ta une maŋau nu kumanu taŋaŋ minit. ⁹Ambonga ye tukul gilai ait mbolŋge ye abo ŋak minet ŋga idusen. Ye tukul kila pilen le une maŋau saŋgri tiŋga ye kumam tuku pilna. ¹⁰Tukul pasa nu abo minam tuku ndin tumyam tuku prona ta ye nu mbolŋge kume maŋau ndo te-siliken. ¹¹Tukul pasa ta mayok kina le une maŋau ye didikam tuku tukul mbolŋge ndin kaŋgermba ye didika tukul pasa tambi ye baleyina.

¹²Moses tuku tukul pasa purfeŋnu tiŋreknu mayenu ndo minit. ¹³Wam mayenu taŋge ye baleyina ŋga sakam kumuŋ e? i ... Ye taŋamba idus ndawet. Unenŋe nu wam mayenu ta tumba ye baleyina sulumba nuŋe maŋau ŋayonu ta te-mayokna. Tukul mbolŋge une nu siŋka agaŋ ŋayonu ta kilimok mayok kinit.

Une tuku saŋgri

¹⁴Tukul pasa nu Tukul Guwa tuku saŋgri mbolŋge prote ta sine kila ta ye taŋgo tuku maŋau gisleknu ŋak minet tukunu ye une tuku piro taŋgo ndalekanu taŋaŋ minit. ¹⁵Ye wam ke liket ta ndaŋam saka ye taŋawet. Ye wam nzaliate ta ye ke ndaket. Ye wam ŋule parak ta ndo ke liket. ¹⁶Ye wam nzali ndayate ta ke liket sulumba yiŋe maŋau tambi tukul nu kumumbi sakate ŋget. ¹⁷Ye wam ŋaigonu ke liket ta yeŋge kuga. Une nu ye sinamŋe minmba nuŋge wam ta ke likate. ¹⁸Ye taŋgo tuku maŋau gisleknu ŋak minet le wam mayenu ande ye sinamŋe mine ndakate ta ye kila. Ye wam magenu kam tuku wamduset ta ke fuguwet. ¹⁹Ye maŋau mayenu kam nzaliate ta ye ke ndaket. Ye maŋau ŋayonu kam mbulet ta ye ket. ²⁰Ye maŋau mbulet ta ke liket ta yeŋge ke ndaket. Une nu ye sinamŋe minmba nuŋge kate.

²¹Wam ŋayonu mayok kinit ta teŋenmba. Ye wam mayenu ande kam nzaliate sulumba ye wam ŋayonu ndo ket. ²²Yiŋe ŋgamuŋgal sinamŋe yiŋe pilewanu wamŋge Kuate tuku tukul pasa kumumbi sakate ŋga

tumyate ta ²³wam ŋayonu ande ye tuku ŋgarosu mbolŋge saŋgri tiŋga yiŋe pilewanu wam ta ndoŋ kame bumba minik le kamuset. Nu ye tumba une maŋau ye sinamŋge minit te kumnemŋge pilit le ye wam ŋaigonu ke liket.

²⁴A ... ye siŋka sinamanzer suŋgo ŋak minet. Yiŋe ŋgarosu tuku saŋgri mbolŋge ye kumam tuku minet te imange ye turyuwa. ²⁵Ese. Ye Kuate gare pasa suŋgo tuwet. Nuŋge siŋgine Sungo Yesus Kristus mbolŋge sine tursiŋmba muskil kile-tidiŋge siŋgit.

Ta tuku ye yiŋe pilewanu wamŋge Kuate tuku tukul kumnemŋge minet ta ye taŋgo tuku maŋau gisleknu ŋak minmba une maŋau kumnemŋge minet.

Tukul Guwa tuku saŋgri

8 ¹Sine Kristus Yesus ndoŋ ulendikey mbal sine pa tam tuku mine ndakeg. ²Sine nu ndoŋ ulendikey sulumba Tukul Guwa kumnemŋge mineg le nu une tuku saŋgri te-simba muskil kile-tidiŋge siŋmba abo mine maŋau siŋgit.

³Sine taŋgo tuku maŋau gisleknu ŋak mingeŋ tukunu tukul pasa nu sine tursiŋge fuguna ta Kuatenge nu sine turkina sulumba nu nuŋe Kiŋo kukulna le nu kilke mbolok une ŋak taŋgo taŋaŋ mayok ka Kuate tuku nzali dubimba une saukam tuku ŋgarosu kumam tuku pilna. Taŋana le Kuate nu kilke mbolok taŋgombi une tuku saŋgri kume serna. ⁴Ta tuku sine taŋgo tuku maŋau gisleknu kumnemŋge mine ndaka Tukul Guwa tuku nzali kumnemŋge mineg mbal sine tukul pasa am mbolŋge kumumbi mayok kinge.

⁵Nane taŋgo tuku maŋau gisleknu kumnemŋge minig mbal naŋgine wamdus taŋgo tuku wam mbolŋge ndo minig. Tukul Guwa tuku nzali kumnemŋge minig mbal naŋgine wamdus Tukul Guwa tuku wam mbolŋge minig. ⁶Ande nu nuŋe wamdus taŋgo tuku maŋau mbolŋge pilit ta nu ŋgisikamŋgat. Ande nu nuŋe wamdus Tukul Guwa mbolŋge pilit ta nu abo ŋak ŋgamuŋgal mukuk minamŋgat. ⁷Taŋgo tuku maŋau gisleknu kumnemŋge minig mbal nane Kuate tuku ŋgueu minig. Nane Kuate tuku tukul pasa kumnemŋge mine ndakade. Nane siŋka dubiwam fugude. ⁸Nane taŋgo tuku maŋau gisleknu kumnemŋge minig tukunu nane Kuate gare tambim kumuŋ kuga.

⁹Tukul Guwa siŋka tane sinamŋge minit ta tane nu tuku nzali kumnemŋge minig. Tane taŋgo tuku maŋau gisleknu kumnemŋge mine ndakade. Ande nu Kristus tuku Guwa kugatok ta nu Kristus tuku taŋgo kuga. ¹⁰Tane une maŋau ŋak tukunu ŋgarosu kumam tuku minig ta Kristus nu tane sinamŋge minit le tane tiŋreknun mayok ka ŋgamuŋgal abo tugu ŋak minig. ¹¹Yesus kumna le Kuatenge te-tina ta nuŋe Guwa tane sinamŋge minit. Nu tane sinamŋge minit tukunu nu Kristus Yesus

kumna le te-tina taŋamba ndo taŋgine kumig tuku ngarosu ta mata kile-tidiŋgamŋgat.

¹²Tira kame, sine taŋgo tuku maŋau gisleknu maŋ dubi ndakube. Nu sine kulat ndakate. ¹³Sine taŋgo tuku maŋau gisleknu kumnemŋge minbe ta sine nŋsikamŋgig. Sine Tukul Guwa tuku saŋgri mbolŋge ngarosu tuku maŋau kile-ibenŋka kume serniŋbe ta sine abo ŋak minamŋgig. ¹⁴Sine Kuate tuku Guwa tuku nzali dubiweg mbal sine Kuate tuku kiŋo kame mineg. ¹⁵Sine Tukul Guwa tigerŋ mbal sine piro mbal mayok ka kuru kuru wam mbolŋge pro ndageŋ. Kuga. Sine nu mbolŋge Kuate tuku kiŋo kame mayok ka ndek yiŋe Mam ŋga Kuate wikeg. ¹⁶Tukul Guwa nu sine sinamŋge tane kumumbi Mam ŋgade ŋga tumsiŋgit le sine Kuate tuku kiŋo kame mineg ta kila pileg. ¹⁷Sine kiŋo kame mineg ta Mam tuku agaŋ ndende kilam tuku mineg. Kuate nu sine tuku Mam tukunu sine Kristus ndoŋ nuŋe agaŋ ndende ta kilamŋgig. Kile sine ait te mbolŋge nu ndoŋ piti kuraweg ta sine nu ndoŋ kilŋa tamŋgig.

Sine gare sunŋo tamŋgig

¹⁸Kilŋa sunŋo sine mbolŋge mayok kaŋgat ta ye wam ta idusmba kile piti kuraweg te agaŋ fudiŋndo ŋget. ¹⁹Kuate nu kilke mbolŋge agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina ta nane Kuate tuku kiŋo kame mayok kambim tuku ait tairŋga mindesimba minig. ²⁰Aganŋ ŋakmba ta maŋau gisleknu mbolŋge pronaig. Nane naŋgine nzali dubimba taŋamba pro ndanaig. Kuate nuŋe nane kilmba maŋau ta kumnemŋge patikina ta nane nduiye taŋamba minmba minam tuku pati ndakina. ²¹Aganŋ kame ŋakmba ta kile ŋaigongam tuku maŋau kumnemŋge minig ta nane Kuate tuku kiŋo kame ndoŋ muskil kile-tidiŋge niŋgamŋgat. ²²Aganŋ ŋakmba ta pino kiŋo te-palmbim tuku rar kamuste taŋamba muskil te-tiwam tuku mindesimba wikaraumba minig ta sine kila. ²³Aganŋ kame ta ndo kuga. Sine Tukul Guwa ŋak minmba samba mbolok gare kamuseg mbal sine mata ngarosu tuku muskil te-timba Kuate tuku kiŋo kame mayok kambim tuku tairŋga ŋgamuŋgal sinamŋge wikaraumba mineg.

²⁴Kuate nu buk muskil kile-tidiŋge siŋgina le kile sine wam ta tuku alonu tairŋga minde mineg. Sine wam ande tairŋga minde mineg le nu prowa sulumba tumail pulusiŋguwa le maŋ nu tairŋge nda. ²⁵Sine wam ande tuku tumail pulu ndasiŋgit le sine wamdus saŋgrinu pilmba wam ta ndo tairŋga mineg.

²⁶Taŋamba ndo sine saŋgriknu mine ndakeg le Tukul Guwa nu sine sinzaŋsiŋgit. Kuate nu yabaŋ pasa ndaŋ nane kumumbi kade ŋga nzalite ta sine gilai mineg. Tukul Guwa nu sine tuku ŋgamuŋgal sinamŋge Kuate yabaŋam tuku ta sine tuku sunŋomba idusmba pasate fugumba malmbi ndo kate. ²⁷Kuate nu taŋgo tuku ŋgamuŋgal ŋakmba kaŋgerte ta nu Tukul Guwa tuku wamdus kila pilit. Tukul Guwa nu Kuate tuku nzali

dubimba nu tuku mbal tuku yabaŋte le Kuate nu nuŋe malmbi ndo ismba nu tuku wamdus kila minit.

²⁸Sine Kuate tuku kume pureg mbal nu nuŋe wamdus dubimba sine kilam tuku wikina. Wam kame kise kise sine mbolŋge prowe likade ta sine mine mayewam tuku ndo prode ta sine kila. ²⁹Kuate nuŋe Kiŋo ta kiŋo mulum minwa ŋga nu o buk sine kilam tuku madisingina ta nuŋe Kiŋo nuŋe tuku maŋau te-purbe ŋga idusna. ³⁰Taŋamba nu sine kilam tuku o buk madisingina mbal nu sine wikina. Nu sine wikina sulumba tiŋreknu kile-mayokkina. Sine tiŋreknu kile-mayokkina sulumba nyu sugu siŋgam tuku patikina.

Kuate tuku kume pur maŋau suŋgo

³¹Ye wam kame satingit ta tugunu teŋenmba. Kuate nu sine ndoŋ sailka minwa le imaŋge sine kile-iberkam kumuŋ? Kumuŋ kuga. ³²Nu nuŋe Kiŋo nuŋe mape ndamba sine tursiŋgam tuku kumwa ŋga pilna. Taŋamba kile nu nuŋe Kiŋo nuŋe mbolŋge wam ŋakmba siŋgit le sine ŋgamuŋgal mukuk ŋak mineg. ³³Kuate nuŋe sine tiŋreknu ŋgate. Ta tuku ande nu sine Kuateŋge madisingina mbal pasa mbolŋge patikam kumuŋ kuga. ³⁴Kristus Yesus nu sinenu ŋga kumna tukunu ande nu sine pa siŋgam tuku mine ndakate. Nu kumna wam ta ndo kuga. Kuate nu te-tina le nu tiŋgina. Kile nu Kuate tuku ndinam kumamŋge minmba sine tuku ŋga Kuate yabaŋmba minit.

³⁵Kristus nu sine tuku kume purmba minit ta imaŋge nu tuku kume purte wam ta kuerkam kumuŋ? Piti ait, sinamanzer, afuŋge kasursiŋgig, gubak mineg, agaŋ denkanu mineg, kame agaŋ sine tugum prode, afu balesiŋgam bafude wam kame ta ŋakmba nu tuku kume purte wam ta kuerkam kumuŋ kuga. ³⁶Kuyar pasa ande nu teŋenmba sakate.

Sine ne tuku mbal ait ŋakmba kumam tuku mineg.

Sipsip bale faram tuku pileŋgade taŋamba afu sine bale faram tuku pileŋgade ŋgate. *Mune 44.22*

³⁷Kristus nu sine tuku suŋgomba kume purte ta nu piti ŋakmba ta kugrakam tuku tursiŋgit le sine saŋgri ŋak mayok kineg. ³⁸⁻³⁹Ye siŋka son pasa satingamŋgit. Kuate nu siŋgine Suŋgo Yesus Kristus mbolŋge sine tuku suŋgomba kume purte ta saŋgri andeŋge nuŋe wamdus ta kuerkam tuku mine ndakate. Sine kumeg e ko abo mineg ta eŋel le guwa sugu sugu tuku saŋgri wam kame kile sine mbolŋge prode ko ŋgumneŋga prowamŋgaig agaŋ ndende samba le kilke mbolŋge mine likade wam kame sakit ta ŋakmbaŋge Kuate nu sine tuku kume purte wamdus ta kuerkam kumuŋ kuga.

Kuate nu nuŋe wamdus dubimba nuŋe mbal madiniŋgit

9 ¹Ye Kristus tuku taŋgo minet ta ye yabri pasa sa ndaket. Ye pasa satingamŋgit te siŋka son pasa. Tukul Guwaŋge pasa te siŋka son

pasa nga sayate le ye tane satinget ta tejenmba. ²Ye Zu mbal tuku piti sunjogoyate le ngamunggal rar kamusmba minet. ³Ye Kristus ndonj purka ngisikumba manjau tamba yiye ndare tuma turkam kumuñ kande ye wam ta mata iduset kande.

⁴Nane Israel tugu minig. Nane nuñe kiño kame minam tuku Kuatenge nane madiningina. Nu nane ndonj minmba minit. Nu nuñe pasa ta nane ndonj katna. Nane tukul pasa ñak. Kuate mbariñam tuku ndin nu nane tumningina. Nu wam magenu kam sakina ta nane ambonga ismba tinaig. ⁵Abraham Isak Yakob nane nane tuku mbuñ. Kristus nu ngarosu ñak mayok kina ta nu nane tuku ndare mbolñge mayok kina. Nu Kuate. Nu agañ ñakmba kulatka minit. Nyu te-dungam tuku wam ta nu mbolñge kumba minmba minam tuku minit. Son.

⁶Israel mbal nane Kuate tuku ndin pitaide tukunu Kuate nu wam kam saningina ta ke ndakate nga idus ndawap. Nane Israel tuku tugu ñakmba minig ta afu ndo Israel ndinok. ⁷Ta tuku Abraham tuku mbuñ ñakmba minig ta afu ndo nu tuku mbuñ ndinok. Kuate nu tejenmba Abraham sana.

Isak tuku ndare mbolñge ndo ne tuku mbuñ mayok kanğaig nga sana. *Mulum Pasa 21.12*

⁸Pasa ta tugunu tejenmba. Sine ngarosu mbolñge Abraham tuku mbuñ mayok kinge mbal sine Kuate tuku kiño kame mayok nda kinge. Kuate nu pasa sanjrinu Abraham sana ta sine pasa ta mbolñge Abraham tuku mbuñ mayok kinge mbal ndo sine Kuate tuku kiño mayok kinge. Sine Abraham tuku mbuñ ndinok. ⁹Kuate nu Abraham tejenmba sana.

Yar ande si piyo nañe Sara nu kiño tuwa le ye siñka luka prowamngit ngina. *Mulum Pasa 18.10*

¹⁰Ta ndo kuga. Iñgumneñga Rebeka nu siñgine mbuñ Isak ndonj kiño armba funjul sinamñge konkinaik. ¹¹Kiño armba ta pro ndamba wam magenu ko ñaigonu ke ndakinaik le nu o buk ande madina. Kuate nu tanjo madiniñgit ta nane wam ke likade mbolñge madi ndaniñmba nu nuñe wamdus ndo dubimba madiniñmba wikate. ¹²Nu nuñe manjau ta te-mayokmba Rebeka tejenmba sana.

Kiño mulum nu kiño ngumneñgamngat ta tuku miñge kumnemñge minamngat nga sana. *Mulum Pasa 25.23*

¹³Kuyar pasa ande mbolñge Kuate tuku miñge tejenmba minit.

Yakob tuku ye kume puret ta Esau ye kasuret ngate. *Malakai 1.2*

¹⁴Kuate nu nuñe nzali dubimba ande madimba ande pitaite ta nu wam kumumbi ke ndakate nga sakam kumuñ e? i ... Ye tanjamba idus ndawet.

¹⁵Kuate nu pasa te Moses sana le nu kuyar mbolñge kuyarna le minit.

Ye tanjo ande mapewam iduset ta ye nu mapewet.

Ye tanjo ande sinawam iduset ta ye nu sinawet ngate. *Kisim Bek 33.19*

¹⁶Ta tuku Kuate nu ande mapete ta tanjo tuku wamdus ko nuñe piro tuku mundu ta tuku nu mape ndate. Kuga. Nu nuñe wamdus sina tamba

ndo nu mapete. ¹⁷Kuate nu kuyar pasa ande mbolŋge Isip tuku gabat Farao tuku tejenmba sakate.

Ye ne mbolŋge yiŋe sanŋri te-mayoki le ye tuku nyu kilke mbol mbal iswaig nga ye ne gabat pilen ŋgate. *Kisim Bek 9.16*

¹⁸Ata. Kuate nu nuŋe nzali dubimba afu mapekate sulumba afu nuŋe pasa pitaiwam tuku wamdus karennu niŋgit.

¹⁹Kile tane tuku ande tejenmba ye kusnayamŋgat. Sine Kuate tuku nzali pitaiwam kumuŋ kuga ta ndaŋam saka Kuate nu taŋgo tuku gubra pilit nga ye kusnayuwa ta ²⁰ye tejenmba nu tuku pasa lafuwamŋgit. Ne ima le Kuate ndoŋ kualeyaukate. Kilke waim andeŋge nu taŋgo wakeite ta samba ne ndaŋam saka ye tejenmba wakeiyina nga sa ndate. ²¹Waim wakeikanu taŋgo ta nu kilke kilmba nuŋe nzali ndo dubimba agaŋ wakeikate. Nu kilke ndui tambi waim ande maditaknu wakeimba waim ande ake agaŋ patinu tuku wakeite.

²²Taŋamba ndo Kuate nu nuŋe nzali dubimba nuŋe agaŋ ndende mbolŋge wam afu kam kumuŋ. Nu une tuku gubra ŋak minmba nuŋe sanŋri suŋgo te-mayokmba ŋakmba tumningam tuku iduste ta nu ŋgan minmba pitik ndo ŋgisikam tuku minig mbal pa niŋge ndakate. ²³Nu nuŋe mapekate mbal mbolŋge nuŋe wam magenu lato lato patikuwa le ŋakmba kaŋgerwaig nga idusmba taŋate. Mbal ta nane nu ndoŋ gare ŋak minmba minam tuku Kuate nu o buk nane madiningina. ²⁴Kuate nu sine wike likate mbal tuku saket ta afu Zu mbal afu kasomok mbal.

²⁵Kuate nu tuan taŋgo Hosea mbolŋge nu kasomok mbal tuku tejenmba sakina.

Nane ye tuku mbal mine ndakade kuasmbi ta nane ye tuku mbal minamŋgaig. Mbal ta ye nane wamdus niŋge ndaken ta ye nane tuku kume purmba minamŋgit.

²⁶Ma ande tuku mbal nane Kuate tuku mbal kuga nga saken ta ye tane Kuate abo ŋak minit tuku kiŋo kame ŋgamŋgit. *Hosea 2.23; 1.10*
Kuate nu taŋamba sakina.

²⁷Tuan taŋgo Aisaia nu Israel mbal tuku tejenmba wi kuenka sakina.

Piyalŋge fulbul minig taŋaŋ Israel mbal burnu kumuŋ kuga ta ndui ndui ndo muskil kile-tidingam tuku wam tamŋgaig.

²⁸Kuate nu dal ndaka kilke te mbolŋge pitik ndo pasa nduiye te-timba lafunu pa niŋgamŋgat. *Aisaia 10.22-23*

²⁹Aisaia nu o buk pasa ande tejenmba sakina.

Samba mbolok mbal tuku Mbara nu sine tuku ndare afu mape ndakina kande sine Sodom le Gomora taŋaŋ kile mine ndakeg kande. *Aisaia 1.9*

Aisaia nu taŋamba sakina.

³⁰Ye tuan taŋgo kame tuku pasa satingit ta tugunu tejenmba. Kasomok mbal nane tiŋreknu mayok kambim tuku ndin sota matuk tukul

ndakinaig ta nane Kuate nu kumuŋ ŋginaig sulumba Kuate am mbolŋge tiŋreknu mayok kinaig. ³¹Israel mbal nane tiŋreknu mayok kambim tuku tukul dubika matuk tukulka nane tiŋreknu mayok ndakinaig. ³²Ta ndaŋam? Nane tiŋreknu mayok kambim tuku wamdus saŋgrinu pilnaig ta naŋgine piro tuku saŋgri mbolŋge sotinaig. Kuate nu kumuŋ ŋga nu mbolŋge sote ndakinaig. Ndame ande taŋgo kupe daŋŋgade ta nane ndame ta mbolŋge bikekade. ³³Kuyar pasa nu teŋenmba sakate.

Ata. Ye Sion tumbraŋge ndame ande kupe daŋŋgam tuku pili le minamŋgat. Ndame suŋgo ta mbolŋge nane barinunŋgaig. Ande nu ndame ta tuku saŋgri tomba tiŋguwa ta nu tumail pulununŋgat ŋgate. *Aisaia 28.16*

Israel mbal ndin mayenu ŋgisinaig

10 ¹Tira kame, yiŋe mbal Israel nane muskil kile-tidiŋge niŋgam tuku ndin ta te-silikuwaig ŋga ye wamdus saŋgrinu pilmba Kuate yabaŋet. ²Nane Kuate dubi mayewam tuku ŋgamunŋgal kunde-kundeniŋgit ta nane ndin katese ndade. Ye nane tuku maŋau ta kila. ³Nane Kuatenŋge ndo taŋgo tiŋreknu kile-mayokkate wam ta gilai minmba naŋgine saŋgrimbi tiŋreknu mayok kambim tuku wamdus saŋgrinu pilig. Nane Kuate nu taŋgo tiŋreknu kile-mayokkate ndin ndindo ta pitaide.

⁴Kristus mbolŋge tukul pasa kumna. Kile nu tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgade mbal nane Kuate am mbolŋge tiŋreknu mayok kinig. ⁵Moses nu tukul pasa dubimba tiŋreknu mayok kambim tuku teŋenmba kuyarna.

Ande nu tukul pasa ŋakmba dubi mayewa ta nu abo ŋak minmba minamŋgat ŋgina. *Wok Pris 18.5*

⁶Kristus tuku kume mbolŋge tiŋreknu mayok kinit wam ta minde bada taŋaŋ kuga. Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Ima nu samba mbol ambe kaŋgat ŋga idus ndawa ŋgate. *Lo 30.12*
Sine pasa tambi ande nu samba mbol kumba Kristus tumba ndekuwa le son ŋgam kumuŋ ŋganu sukeg. ⁷Ko ima nu kumanu mbal tuku tumbraŋ kaŋgat ŋga idus ndawap. Pasa tambi ande nu Kristus kumanu mbal ŋgamukŋge te-tiwa le son ŋgam kumuŋ ŋganu sukeg.

⁸Kristus son ŋgam tuku ndin minde bada taŋamba kuga. Kuyar pasa te ise tiwap.

Kuate tuku pasa tane tugumŋge minit. Tane tuku miŋge mbolŋge ŋgamunŋgal sinamŋge minit. *Lo 30.14*

Ata. Nu son ŋgam tuku minde bada kuga. Pasa tane tugumŋge minit ta sine kukliweg. Tane Kristus tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgap ŋgeg not.

⁹Ne naŋe miŋgembi Yesus nu Suŋgo Ndindo minit ŋga te-mayokmba saka sulumba naŋe ŋgamunŋgalmbi Kuatenŋge Yesus kumna le te-tina

ta ne son nga ta Kuate nu ne tuku muskil te-tiwe tanmbimngat. ¹⁰Sine ngamungalmi son ngeg le Kuatenge sine tinreknu ngate. Sine mingembi pasa ta te-mayokey le muskil kile-tidinge singit. ¹¹Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Ande nu ndame ta tuku sangri tomba tinguha ta nu tumail pulunungat ngate.

Aisaia 28.16

¹²Sine Israel mbal tane kasomok mbal Sungo am mbolnge sine kise kise mine ndakeg. Nu sine njakmba tuku Sungo ndindo minit. Nane afu nu sinzaninguha nga nu wikade ta nu nane njakmba nuje rangun mayenu tamba sinzaningit. ¹³Kuyar pasa nu tejenmba sakate.

Nane afu Sungonge sinzaninguha nga wikade ta nu nane njakmba muskil kile-tidinge ningamngat ngate.

Yoel 2.32

¹⁴Nane nu tuku sangri gilai minmba son nda ngade mbal ta ndanjanmba nuje nane sinzaninguha nga nu wikam kumu? Nane nu tuku nyu ise ndakuwaig ta ndanmba nane son nguwaig? Ande nu Kristus tuku pasa tumba nane tugumnge kukli ndawa ta ndanmba nane isamngaig? ¹⁵Afu nangine mbal afu pasa kukliwam tuku kukul ndaninguhaig ta ndanmba nane kumba pasa ta kukliwamngaig? Kuyar pasa ande ta tuku tejenmba sakate.

Ande nu pasa mayenu tumba pro sine tugumnge sakate ta sine gare-garekeg ngate.

Aisaia 52.7

Israel mbal pasa mayenu pitainaig

¹⁶Kristus tuku pasa mayenu isig mbal gudommmba nane pasa ta dubi ndade. Aisaia nu ta tuku tejenmba sakina.

O Sungo, sine pasa kukliweg le ande nu son nda ngate ngina. *Aisaia 53.1*

¹⁷Sine Aisaia tuku pasa ta mbolnge tejenmba kila pileg. Son ngam tuku ndin ta Kristus tuku kukliweg. ¹⁸Ye tane kusnatingamngit. Israel mbal nane pasa mayenu ise ndakinaig e? Kuga. Nane sinjka pasa mayenu buk isnaig. Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Nane Kuate tuku pasa kuklinaig le kilke mbol mbal njakmba isnaig.

Nangine pasa ta sunjoka kilke tugu njakmba kumu ngina ngate.

Mune 19.4

¹⁹Ye man lato kusnatingamngit. Nane Israel mbal pasa ismba tugunu katese ndanaig e? Kuga. Nane sinjka katesenaig. Moses nu o buk Kuate tuku minge pasa tejenmba sakina.

Ye mbal nyu kugatok mbolnge manau mayenu ki le tane Israel mbal wamdus nyayongamngaig.

Ye kilke kisekok mbal wamdus tugusek kugatok minig ta sinzaningi le tane gubra tamngaig ngina.

Lo 32.21

²⁰Ngumngnga Aisaia nu Kuate tuku minge te-mayokmba pasa sangrinu ande tejenmba sakina.

Ye sote ndakade mbal ye te-silikam tuku ndin tumningamngit. Nane ye kusna ndangade mbal nane ye kila palmbim tuku ye nane tugumnge mayok kanngit ngina. *Aisaia 65.1*

²¹ Nu nuje mbal Israel tuku tejenmba sakina.

Ait kuennu nane ye tuku pasa pitaimba ngueu pilig mbal nane ye tugum prowaig nga wika minet ngina. *Aisaia 65.2*

Aisaia nu Kuate tuku minje tajamba te-mayokna.

Kuate nu Israel mbal tuku sinaningina

11 ¹ Ye tane kusnatingamngit. Kuate nu nuje mbal Israel pitaikina nga idusde e? Sinja nu taja ndana. Ye mata Israelnu. Ye Abraham tuku ndare. Ye tuku tugu ta Benyamin. ² Kuate nu nuje mbal Israel kilam tuku o buk madiningina ta nu nane pitai ndakate. Elia tuku wam kube kuyar pasa mbolnge minit ta tane kila. Nu Israel mbal tuku manau kangerka nu nane pasa mbolnge patika Kuate sana: ³ O Sunjo, nane Israel mbal ne tuku tuan tango njakmba kilmba bale farmba ne atraukam tuku mbain ta kilmba njaiigo siglikade. Kile ye yije ndo ne dubinumba minet le nane ye mata baleyam tuku ndin sotade ngina. ⁴ Tajakina le Kuate nu ndek Elia tejenmba sana: Kuga. Israel mbal ngamuknge nane gudommba 7,000 ye dubiyade le ye nane kulatket. Nane yabri mbara Baal mbarij ndade nga Elia sana.

⁵ Tajamba ndo kile ait te mbolnge sine Israel mbal ndui ndui Kuate dubimba mineg. Kuate nu o buk sine ake sinaņ make patika kilam tuku madisingina. ⁶ Nu ake sinaņ sine make patika madisingina ta singine wam ke likeg ta mbolnge sine nuje mbal mayok nda kinge. Kuga. Sine nuje ake make patikate wam ta mbolnge ndo nuje mbal mayok kinge. ⁷ Wam ta mbolnge sine tejenmba kila pileg. Israel mbal nane tinreknu mayok kambim tuku ndin sotinaig ta te-sili ndakinaig. Kuate nu sine ndui ndui kilam tuku madisingina mbal sinenge ndo te-silikeg. Nane afu ngamungal tukulmba wamdus kareņnu ningina. ⁸ Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Kuate nu nane tuku ngamungal wamdus tukulam tuku manau ningina le nane ammbi agaj kanjer ndaka kilbambi pasa ise ndakade. Kile nane tajamba ndo minig ngate. *Aisaia 29.10*

⁹ David nu mata tejenmba sakina.

Nane agaj ndende kumumbi minmba den ndakeg nga idusde. Wamdus tanje nane biye tidinguwa le nane ndekuwaig sulumba lafunu kumumbi tuwaig.

¹⁰ Nane tuku am ma makeņge songuwa le mambil ndawaig.

Nane piti njak minmba poska lika minmba minwaig ngina.

Mune 69.22-23

David nu tajamba sakina.

Kuate nu kasomok mbal kilna

¹¹Ye maŋ tane kusnatingamŋgit. Israel mbal nane Kuate tuku ndin nduiye ngisinaig nga idusde e? i ... Nane taŋa ndanaig. Nane mbarmba Kristus pitainaig le muskil kile-tidinge ningam tuku pasa ta nane tane kaŋgerka am kikoŋ tiŋga pasa mayenu ta maŋ tam iduswaig nga tane kasomok mbal tugum kina. ¹²Israel mbal mbarnaig le kilke mbol mbal ŋakmba Kuate tuku wam mayenu ta te-silikinaig. Nane Kuate kusrenaig le nuŋe wam mayenu tane kasomok mbal mbol prona. Ŋgumneŋga Israel mbal maŋ ŋgamuŋgal biye mbilmba Kuate tugum kuwaig le wam mayenu nane tuku mbar mbolŋge prona ta limba siŋka wam mayenu suŋgo ŋayo taŋgo ŋakmba mbolŋge mayok kaŋgat.

¹³Kile ye tane kasomok mbal satinŋamŋgit. Ye tane kasomok mbal tuku aposel minet ta piro te suŋgo nga wamdus saŋgrinu pilmba piroket. ¹⁴Ye maŋau tambi yiŋe tugu am kikoŋ tiŋga nane tuwaig nga iduset. Taŋamba nane afu turmba muskil kile-tidinguwaig. ¹⁵Kuate nu Zu mbal kile-sikina le kilke mbol mbal ŋakmba Kuate ndoŋ tumawam tuku ndin mayok kina. Ŋgumneŋga nu maŋ Israel mbal luka kilwa le ame wam suŋgo mayok kaŋgat? Taŋgo kummba maŋ aboŋgate wam suŋgo taŋaŋ.

¹⁶Bret inumnu kuerka Kuate atraukate ta bret ŋaknu ta Kuate tuku. Ail tugunu Kuate tuku minit ta ail wainu ŋakmba nu tuku. ¹⁷Ail ndinok ta Kuate nu wainu afu kat pugurka duŋekok olif ail wainu kilmba wainu ndinok afu ŋgamukŋge tuturmba kuse likina. Tane kasomok mbal duŋekok olif ail taŋaŋ kile Zu mbal tuku wam magenu nane ndoŋ kilig. ¹⁸Tane wam ta tuku idusmba sine ail wainu ndinok liningeg nga payam ndakap. Ail tugunu ail wainu mbolŋge saŋgri ti ndaŋgate. Kuga. Tane ail tugunu mbolŋge saŋgri tiŋgade.

¹⁹Tane afu taŋgine ŋgarosu payamka teŋenmba sakade. Sine kasomok mbal ail ta mbolŋge tuturbe nga nu wainu afu kat pugurka pankina nga sakade ta son ta ²⁰nane Zu mbal son nda ŋginaig tukunu Kuate nu nane kat pugurka pankina. Tane ŋgamuŋgal son ŋak minig tukunu tane ail ta mbolŋge minig. Tane taŋgine ŋgarosu payam ndaka kurau mayemba taŋgine ŋgamuŋgal son biye dewap. ²¹Wainu ndinok ta nane son nda ŋginaig le Kuate nu nane mape ndaka kat pugurkina. Tane duŋekok olif ail taŋaŋ minmba son maŋau kusrewap ta nu siŋka tane mape ndaka kat pugurkamŋgat.

²²Ata. Tane Kuate tuku raŋgun maŋau le gubra maŋau te kila palpe. Kuate kusremba bariŋgade mbal nu mape ndaka kile-pankate ta tane Kuate tuku raŋgun mayenu ta tade. Tane taŋamba tumba minmba minam tuku ŋgamuŋgal son biye dewap. Kuga ta nu tane mata kat pugurka pankamŋgat.

²³Israel mbal nane maŋ ŋgamuŋgal biye mbilmba Kuate tuku saŋgri tomba tiŋguwaig ta nu nane kilmba maŋ ail ta mbolŋge tuturninguwa

le minamngaig. Kuate nu tanjawam kumuḡ. ²⁴Tane kasomok mbal buk duḡekok olif ail wainu minnaig le Kuatenḡe tane kat pugurka kilmba nu ail prode maḡau ta mbilmba olif ail mayenu ta mbolḡe tuturmba kuse likina. Wainu ndinok ta nu nane maḡ kilmba ail ta mbolḡe tuturmba kuse likam tuku ta minde bada kuga.

Kuate nu kilke mbol mbal ḡakmba sinaniḡgit

²⁵Tira kame, tane tanḡine ḡgarosu payamkubekaig ḡga ye wam ande kuirok minit ta te-kilmba satinḡamḡgit. Israel mbal afu Kuatenḡe ḡgamunḡal tukulmba wamdus kareḡnu niḡgina le Kuate ḡgumnaenaig ta nane tanḡamba nduiye mine nda. Kuate nu tane kasomok mbal giganmba kilam tuku maditiḡgina ta ka kumuḡguwa le Israel mbal ḡgamunḡal tukulmba wamdus kareḡnu minig ta kusrewamḡgaig. ²⁶Wam ta mbolḡe Israel mbal ḡakmba muskil kile-tidiḡe niḡgamḡgat. Kuyar pasa ande ta tuku teḡenmba sakate.

Muskil kile-tidiḡe niḡgam tuku tanḡo nu Sion tumbraḡ sunḡo mbolḡe prowamḡgat.

Nu prowa sulumba Yakob tuku tugu Kuate ḡgumnede maḡau ta pitaiwamḡgat.

Aisaia 59.20

²⁷Tanḡamba ye nane ndoḡ pasa katen ta kumumba nane tuku une maḡau saukamḡgit ḡgate.

Yeremia 31.33

²⁸Kristus tuku pasa mayenu Israel mbal nane pitaimba Kuate ḡgueu pilnaig ta tane kasomok mbal pasa ta isig. Nane Kuate tuku ḡgueu pilig wam ta mbolḡe nu tane turkate ta Kuate nu nane kilam tuku madiniḡgina ta nu nane tuku mbuḡ kame idusniḡmba nane tuku kume purmba minit. ²⁹Kuate nu wamdus mbil ndate tuku. Nu nuḡe wam magenu afu niḡgit ta nu maḡ yai ndakate. Nu afu kilam tuku madiniḡgit ta nu maḡ nane pitai ndaniḡgit. ³⁰Israel mbal nane ambonḡa Kuate tuku miḡe dubinaig ta ḡgumneḡga Kristus mbolḡe pitainaig. Tane nu tuku pasa ambonḡa pitainaig mbal kile Kuate nu Kristus mbolḡe tane mapekate. ³¹Nu tane kasomok mbal mapeka minit tanḡamba ndo Israel mbal mata mapekam tuku ta kile nane nu tuku miḡe pitaimba minig. ³²Sine ḡakmba Kuate tuku miḡe pitaigeḡ le nu sine kilmba une tuku ndalekanu maḡau mbol patikina. Tanḡana sulumba kile nu Kristus mbolḡe sine ḡakmba mapeka kilamḡgat.

³³Kuate tuku maḡau ta mayenu ndo. Nu tuku wamdus kila sunḡo o mbolḡe. Sine siḡka nu tuku wamdus kila pile ndakeḡ. Nuḡe wamdus kile-mayokkam tuku ndin sine pileḡgam kumuḡ kuga. ³⁴Kuyar pasa nu teḡenmba sakate.

Ima nu Sunḡo tuku wamdus kila minit? Ima nu Sunḡo wam pagu pasa sawam kumuḡ ḡgate.

Aisaia 40.13

³⁵Ima nu agaḡ ande Sunḡo tuna ta tuku lafunu nu mbolḡe minit?

³⁶Nuḡe agaḡ ndende ḡakmba kile-mayokkina ta nu tugu. Nu miro. Nu tuku nyu sunḡo kilḡa sanḡri ta minmba minamḡgat. Son.

Sine Kuate tuku ndo minbe

12 ¹Tira kame, tane Kuate tuku mape mañau idusmba tañgine ñgarosu Kuate tuku ñga madimba patikap le minwaig. Kuate nu atrau agañ tañañ ta nu nzalite. Sine tañaweg ta sine kumumbi Kuate mbariñeg. ²Tane kilke te tuku mañau te-pur ndawap. Tañgine wamdus Kuate mbolñge palpe sulumba kitek mayok kape. Tane tañamba Kuate tuku nzali kila palpe sulumba wam magenu o mbolñge Kuate garete ta ke likam kumuñ.

Piro sañgri yimyam tuku pasa (1 Korin 12)

³Kuate nu ye make pilmba aposel pilna. Ye nyu tambi satinñgamñgit. Tane tañgine mironñ payam ndaka kumumbi pilenñgap. Kuate nu sañgri yimyam tinñgit ta idusmba tañgine mironñ pilenñgap. ⁴Ñgarosu ndindo mbolñge agañ inum inumnu piro kise kise ke likade. ⁵Tañamba ndo sine Kristus ndoñ ulendikeg mbal sine gudommba ta ñgarosu ndindo ndo mineg. Ñgarosu ta mbolñge sine inum inumnu mineg ta ulendika ñgarosu ndindo. ⁶Kuate nu sine ñakmba make patika sine yimyam sañgri kise kise ake siñgit tambi sine pirokube. Ande nu Tukul Guwa tugumñge pasa ismba kile-mayokkam tuku sañgri tate ta nu nuñe ñgamunñgal son mañau tambi kile-mayokkuwa. ⁷Ande nu tañgo turkam tuku sañgri tate ta nu tañgo turkuwa. Ande nu pasa kukliwam tuku sañgri tate ta nu pasa kukliwa. ⁸Ande nu tañgo sañgri pilenñgam tuku sañgri tate ta nu sañgri pilenñguwa. Ande nu agañ ndende ñak afu turka niñgam tuku sañgri tate ta nu waknyumba niñguwa. Ande nu gabat tañgo minam tuku sañgri tate ta nu wamdus sañgrinu pilmba piro ta kuwa. Ande nu sinamanzerka minig mbal turkam tuku sañgri tate ta nu gare ñak turkuwa.

Tira kame ñgamunñgal niñgam tuku pasa

⁹Tane wamdus tugusekmbi muñgu kume purkap. Tane mañau ñaigonu ñakmba ñgumneniñmba mañau magenu ndo bige dedenñgap. ¹⁰Tañgine tira kat tañgine tañañ tañgine tañgine muñgu kume purkap. Tane tañgine tañgine tira kame tuku nyu kile-duñgam tuku ñgamunñgal kunde-kundetinñguwa. ¹¹Tane kanyum ndamba sañgri tinñga pirokap. Tukul Guwa mbolñge tumail gare ñak mayok kape sulumba Sunño tuku piro mbal minap. ¹²Tane muskil kile-tidinñge tinñgam tuku tairñgade ta tuku gare-gareka minmba piti sinamñge ñgan pilmba dirnanñgap. Tane mara mara Kuate yabañmba minmba ¹³Kuate tuku mbal agañ ndende denkade ta turkap sulumba kisekok mbal kilmba tañgine wande mbolñge patikap. ¹⁴Tane piti sertinñgig mbal Kuatenñge nane sinzañninguwa ñga yabañap sulumba nane nyaro pasa niñmba kasur pasa niñge ndakap. ¹⁵Nane

gare ñak minig mbal ndonj tane gare-garekap. Nane piti ñak minmba malmbikade mbal ndonj tane malmbikap. ¹⁶Tane tira kame ndonj wamdus ulendika tuma minmba sine sugo ñga piro nyu kugatok ta kam tuku mbule ndakap. Tane sine kila sugo ñak ñga idus ndawap.

¹⁷Ande tane mbolñge mañau ñayonu kuwa kande tane mañau ñayonumbi lafu ndawap. Tanjo ñakmba ñgamukñge mañau tiñreknu ndo ke likap.

¹⁸Tane tanjo ñakmba ndonj ñgamunjal ulendi minam tuku ndin sotap.

¹⁹Tira kame, nane afu tane mbolñge mañau ñaigonu kuwaig le tane Kuatenge lafuwa ñga piti ta nu wai mbolñge ndo palpe. Kuate tuku kuyar ta tuku teñenmba sakate.

Sungo nu sakate: Mañau ñaigonu lafunu ta ye tuku piro. Yeñge pa ta niñgamñgit ñgate. *Lo 32.35*

²⁰Kuyar pasa ande teñenmba sakate.

Ne tuku ñgueu tanjo nu gubawa kande nyamaganj tawe le nyuwa.

Nu kule parawa kande kule tawe le nyuwa.

Ne tanjawa ta nu nuñe ñgueu mañau ta tuku kiko tumba wamdus rar prowa le kamusmba minamñgat ñgate. *Sindaun 25.21*

²¹Mañau ñaigonu tanje tane kile-ibenjikikat ñga tane nu mape ndawap. Tanjine mañau magenu tamba mañau ñaigonu ta kile-ibenjakap.

Kuatenge gabat sugo patike likate

13 ¹Sine ñakmba gafman kumnemñge minbe. Kuate tuku wamdus mbolñge ndo nane mayok kinig. Gabat sugo mine likade ta nuñge patikate. ²Ande nu gafman tuku miñge pitaite ta nu Kuate tuku wamdus pitaite. Pitaide mbal ta nane piya kumumbi tade.

³Mañau magede mbal nane kulat tanjo sugo tuku kuru kuru ndakade. Nane wam ñaigonu kade mbal ndo kulat tanjo tuku kuru-kurukade. Ne gabat ande tuku kuru-kurukam idus ndamba kande ne mañau magenu ka le nu ne nzalinuwa. ⁴Kuate nu tane turkam tuku gabat sunjo ta pilit. Nu mañau ñayonu lafuwam tuku nyu ñak minit. Ta tuku ne mañau ñayonu kumba kande ne nu tuku kuru-kuruka. Kuate nu mañau ñaigonu kade mbal pa niñgam tuku gabat sunjo ta nu tuku piro tanjo minit. ⁵Ta tuku ye satinjit. Tane gafman tuku miñge kumnemñge minap. Tane Kuate tuku pa laipam tuku ndo nu kumnemñge mine ndakap. Tane mañau tiñreknu ñga nu kumnemñge minap.

⁶Tane takis ndametij pankap. Gafman mbal nane piro ke likade ta nane Kuate tuku piro biyig. ⁷Tane afu mbolñge wam kam tuku minwaig kande nane mbolñge ke likap. Tane takis ndametij pankam tuku minmba kande pankap. Tane nyu ñak mbal idusniñmba nane gare niñgam tuku wam ta ndo kap.

Tanjine tanjine munju kume purkap

⁸Tane aganj ande lafuwam tuku mine ndakuwa. Tanjine tanjine munju kume puram tuku mañau ta ndo lafuwam tuku minwa. Nane afu

tane tugumŋge minig ta tane nane tuku kume purde ta tane Kuate tuku tukul pasa ŋakmba kumude. ⁹Kuate tuku tukul gudommba minig. Tanŋo pino muŋgu kuayar ndakap. Tanŋo bale ndawap. Agaŋ ande kuayar ndawap. Agaŋ ndende kilam tuku piriri ndawap. Tukul kame sakit ta ŋakmba tukul pasa tenŋe ulendite. Tukul ta tenjenmba. Tane tanŋine ŋgarosu tuku kume purde tanjamba ndo tane tugumŋge minig mbal tuku kume purap ŋgate. ¹⁰Tanŋo nu kume pur maŋau tambi ande ŋayo siliwam kumuŋ kuga. Ande nu kume pur maŋau ŋak minit ta nu tukul ŋakmba kumute.

¹¹Kile mineg ait te tane kila. Ta tuku wam ŋakmba ta dubikap. Sine muskil kile-tidinge siŋgam tuku pasa ismba son ŋgigerŋ ait ta kile ait kuen kinit. Ta tuku tanŋine wamdus kinyanu minig ta kuagnekap. ¹²Ma furir tuku ait kugawam bafute le mafewam tuku ait buk patukate. Ta tuku ma make tuku maŋau kile-sika mafenŋ tuku maŋau kilmba tambi maŋau ŋaigonu kile-ibenŋkube. ¹³Sine mafenŋ mineg tanjaŋ maŋau magenu ndo kube. Sine afu ndoŋ minyoka isukusmba maim-maimka kule kamenu nye ndakube. Sine fare fare tanŋo pino ndoŋ une ndakube. Kutur maŋau kiko ŋak ta ke ndakube. Afu ndoŋ kualeyau ndakube. Afu tuku mine tuku wamdus kagli Ŋr ndakube. Sine ma make tuku maŋau tanjaŋ ŋakmba kusrekube.

¹⁴Tane siŋgine Suŋgo Yesus Kristus tuku maŋau te-purap sulumba tanŋine ŋgarosu tuku nzali ŋaigonu kam tuku idus ndaningap.

Sine tira kame tuku son maŋau pile ndaŋgube

14 ¹Tira ande tuku son maŋau gisleknu ta nu tane ndoŋ maŋgurkam tuku tap. Tane nu ndoŋ kualeyauka nu tuku maŋau te-ibenjam tuku idusmba te ndakap. ²Tira ande nu ye agaŋ ŋakmba nyam kumuŋ ŋgate. Ande nu son maŋau gisleknu ŋak minmba ye mbarikit ŋga nu ndem mbulmba nyamagaŋ ndo nyate. ³Ande nu ndem nyate tanŋe ande nu nyamagaŋ ndo nyate ta tala ndawa. Ande nu ndem nda nyate tanŋe nu tanŋo ndem nyate ta nu mbarte ŋga sa ndakuwa. Kuate nu nale arŋenŋ kilna. ⁴Ne ima le ande tuku piro tanŋo tuku son maŋau pilete. Nu pilemba kumumbi kate ko mbarte ta ne tuku piro kuga. Nuŋe Suŋgo tuku piro. Suŋgonge nu sanŋri tuwit ta nu kumumbi mayok kaŋgat.

⁵Tira ande nu ait afu tukul ŋak ŋgate. Ande ait ŋakmba kumu kumu tukul kugatok ŋga iduste. Tanŋine mironŋ yimyam maŋau dubiwam tuku ta pileŋga te-tiwap. ⁶Ait afu sugo ŋgade mbal ta nane Kuate tuku nyu idusmba tanjade. Nane ndem nyade mbal Kuate gare pasa tuwig sulumba Kuate tuku idusmba nyade. Nane ndem nda nyade mbal nane Kuate tuku mata idusmba ndem nda nyade. Nane nyamagaŋ ndo nyade ta tuku Kuate gare pasa tuwig. ⁷Sine mineg ta siŋgine mironŋ tuku mine ndakeg. Ko kumeg ta siŋgine mironŋ tuku kume ndakeg. ⁸Sine abo ŋak mineg ta

sine Sunjo tuku nyu te-dungam tuku mineg. Sine kumeg ta Sunjo tuku nyu te-dungam tuku kumeg. ⁹Kristus nu kumanu mbal abo njak minig mbal tuku Sunjo minam tuku nu kummba manj tingina. Ta tuku sine abo mineg e ko kumeg ta sine Sunjo tuku ndo mineg.

¹⁰Ne wam ta idusmba tira ande tuku son manjau pilenga nu mbarte nga sa ndaka. Ko ne afu tuku son manjau kanjerka tala tala ndaninga. Sine njakmba Kuate am mbohnge tingube le nunge sine pilesingamngat.

¹¹Kuyar pasa ande ta tuku tejenmba sakate.

Sunjo nu sakate: Ye sinjka abo minet tananj pasa te sinjka mayok kangat. TANGO njakmba ye tugumnge dagol tidrongamngaig. Nane njakmba ye tuku nyu te-dungamngaig ngate. *Aisaia 45.23*

¹²Ta tuku sine njakmba Kuate tugumnge singine wam njakmba ke likeg ta kilimok kile-mayokkamngig.

Sine tira kame tuku ngamunggal ngaigo sigli ndakube

¹³Ta tuku sine singine munju pilengeg wam ta kusrekube. Sine wamdus sangrinu pilmba singine tira inum ndekam tuku wam ande ke ndakube. ¹⁴Ye Sunjo Yesus ndonj ukendiket ta nyamaganj ndem njakmba nyam tuku tukul kuga. Ye wam ta kila minet ta ande nu aganj ande nyam tuku tukul njak nga iduste ta nu tuku wamdus sinamnge tukul tananj mayok kinit. ¹⁵Tira ande nu aganj ande nyam tuku tukul njak ngate le ne tumba nyate ta ne nu tuku wamdus njayo silite. Tanjate ta ne tira tuku kume purte wam ta kusrete. i ... Kristus nu tira ta tuku kumna. Ne aganj nyate tambu nu njayo sili ndawa.

¹⁶Ne ye aganj njakmba nyam kumunj nga sakate ta ne kumumbi sakate. Nanje wamdus mayenu ta andenge njayo siliwam tuku ndin wakei ndawa.

¹⁷Sine Kuate kumnemnge mineg mbal sine nyamaganj le kule nyeg ko nda nyeg ta alo sunjo kuga. Sine tinjeknu mayok ka ngamunggal mukuk minmba Tukul Guwa mbohnge gare njak mineg wam ta ndo alo sunjokanu. ¹⁸Ande nu tanjamba Kristus dubite ta nu Kuate gare tuwit. TANGO pino nane nu tuku manjau ta kanjermba saka minig.

¹⁹Sine ngamunggal ulendi minmba singine singine wamdus sanjri pilewam tuku sanjri tinga wam ta ndo ke likube. ²⁰Ne aganj ande nzalinu nyate tambu Kuate tuku piro njayo sili ndawa. Nyamaganj njakmba tukul kugatok ta ande nu ne aganj nyate ta mbohnge ndekate ta ne mbarte.

²¹Nanje tira ande baringgikat nga ne ndem ko grep kule nye ndaka ko wam kise afu ke ndakate ta ne manjau tinjeknu dubite. ²²Ne wam afu kam kumunj ngate ta Kuate am mbohnge ndo minwa. Ne wam ande pilenga ye kam kumunj nga idusmba wamdus piti kugatok ta ne gare njak minit. ²³Ne wamdus armba njak aganj ande nya ta ne mbarte. Ne nanje ngamunggal son pitaimba tumba nyate ta tuku. Ande nu wam andembi nuje son ngate manjau piti serte ta nu mbarte.

15 ¹Sine Kristus dubimba ngamunggal son sangri nak mineg mbal sine tira kame son manjau gisleknu minig ta turkube. Sine singine maye minam tuku ndo idus ndabe. ²Sine tira kame wamdus sangri pileningam tuku nane tuku wamdus kumnemnge minmba manjau tamba nane turkube. ³Kristus nu mata nunge maye minam tuku ndo idus ndana. Kuyar pasa ande Kristus nu Kuate ndon pasatina ta tejenmba sakate.

Nane ne tumail pannade mbal ye turmba tumail panyade. *Mune 69.9*
Kuyar pasa nu tajamba sakate.

⁴Kuyar pasa o buk kuyarke likinaig ta sine tumsingam tuku mayok kinaig. Sine kuyar pasa ta burka sangri tinga dirnangube sulumba ngamunggal mukuk nak minmba Kuate tairngube. ⁵Sine sangri tinga ngamunggal mukuk minam tuku manjau Kuate tugumnge prote. Nunge tane sangri tinguwa le tane Kristus Yesus tuku manjau kubemba tangine tangine wamdus ulendi tuma minap. ⁶Tane tajamba minap ta tane ulendika minge ndindombi singine Sungo Yesus Kristus tuku Mam Kuate tuku nyu te-dungamngai. Son.

Kristus nu kilke mbol mbal nakmba wikina

⁷Kristus nu Kuate tuku nyu mbol kuwa nga nu sine nakmba kilna. Tajamba ndo tane mata Kuate tuku nyu mbol kuwa nga tangine tangine afu nakmba kile likap. ⁸Kristus tuku manjau satimgit ta tugunu tejenmba. Kuate nu pasa o buk sakina ta alonu mayok kuwa nga Kristus nu Zu mbal tuku piro tango mayok kina. Wam ta mbolnge Kuate nu Zu mbal tuku mbun kame pasa saningina ta kumungina. ⁹Wam ta mbolnge kasomok mbal mata Kuatenge mapekina le nane nu tuku nyu te-dunginaig. Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Ye kasomok mbal ngamuknge ne tuku nyu te-dungamngit.

Ye ne tuku nyu mbol kuwa nga mune ande ulamngit ngate.

2 Samuel 22.50; Mune 18.49

¹⁰Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Tane kasomok mbal Kuate tuku mbal Israel ndon gare-gareka minap ngate. *Tukul Pasa 32.43*

¹¹Pasa ande mata tejenmba sakate.

Tane kasomok mbal Sungo tuku nyu te-dungap.

Ese. Kilke tugu nakmba nu tuku nyu te-dungap ngate. *Mune 117.1*

¹²Tuan tango Aisaia nu mata sakina:

Yesi tuku mbun sungo ande prowamngat.

Nu kasomok mbal tuku Sungo minam tuku mayok kangat. Nunge nane muskil kile-tidinge ningam tuku tairngamngai ngina.

Aisaia 11.10

¹³Sine Kuate tairnga mineg wam ta nunge singit. Tane nu kumu nga minap le nunge gare manjau ngamunggal mukuk sungomba tinguwa. Nu

tañawa ta tane Kuate tairnga minig wam ta Tukul Guwanje lato lato sangri pilemba minamngat.

Paulus nu nuje piro tuku sakina

¹⁴Tira kame, ye tane tuku wamdus ar ar ndawet. Tane ranjun manau kumunganu ñak minmba pasa tugusek ñakmba kila minig tukunu tangine tangine mungu kile-tidingam kumuñ. ¹⁵⁻¹⁶Kuate nu ye make pilmba tane kasomok mbal ngamuknge Kristus Yesus tuku piro tanjo minam tuku ye madiyahina. Ta tuku ye waje te mboñge tane man idusam tuku ye pasa sangrinu afu kuyarit. Ye pasa mayenu kukliwet te pris tañan Kuate tuku piro biyet. Tane kasomok mbal Tukul Guwa mboñge kumumbi purfenju mayok kape le Kuate nu nzalinu kilwa nga ye tane atrau agañ mayenu tañan Kuate tambim tuku piro ket.

¹⁷Ye Kristus ndon ulendiket tukunu ye Kuate tuku piro ke liket te ye payamkam kumuñ. ¹⁸Kristus nu kilke mbol mbal ñakmba pasa mayenu dubiwaig nga nu ye mboñge wam afu ke likina ta ndo ye saka minet. ¹⁹Ye pasa kuklimba wam afu ke lika ye sangri kitek tumniñmba Tukul Guwa tuku sangri yimyam kile-mayokka wam ñakmba ta Kristus nu ye mboñge piro kina. Ta tuku ye Yerusalemnge Kristus tuku pasa mayenu kukliwam tuku piro tugu pilmba kumba ka ka Iliria ma mboñge tija piro suluwen.

²⁰Ye Kristus tuku piro mbal afu tuku piro tuturam idus ndawet. Nu tuku nyu kinit ma mboñge ye pasa kukliwe nda. Nu gilai mbal tugumnge ye pasa kukliwam tuku wamdus sangrinu pilet. ²¹Kuyar pasa ande ye idusmba tañamba piro ket ta teñemba.

Nane nu tuku pasa ise ndakade mbal nane ismba wamdus
purfenngamngat.

Nane nu tuku nyu ise ndakade mbal nane nu kila palmbimngaig
ngate.

Aisaia 52.15

Paulus nu Rom mbal kanjerkam idusna

²²Ye ait sunngomba tane tugum prowam tuku iduset ta yiñe piro sungo teñe ndin purte. ²³Kile kilke te mboñge piroket ta buk kugate. Ye yar gudommba tane tugum kambim tuku sunngomba idusmba minet ta ye Spen kambim nga pro tane kanjertingam iduset. ²⁴Ye tane ndon ait fagnu minmba gare ti le tane ye mindeyumba ka ndinngge kayeyap le ye Spen ka nget.

²⁵Ye kile ndametiñ afu kilmba Yerusalemnge Kuate tuku mbal turkam kanjit. ²⁶Nane agañ ndende tuku denkade tukunu Masedonia le Akaia ma mboñge tira kame afu nane turkam tuku ndametiñ te patikinaig. ²⁷Nane nanjine miroñ wam ta kam idusnaig ta nane kumumbi kinaig. Kasomok mbal Israel mboñge lafu ñak minig. Nane Israel mbal

tugumŋe Kuate tuku wam magenu kilig tukunu kile kasomok mbal nane Israel mbal afu ŋgarosu tuku agaŋmbi turkam kumuŋ. ²⁸Ye ndametiŋ te kilmba Yerusalem mbal niŋgi sulumba ye Spen kambim ŋga ka tane tugum ta prowamŋgit. ²⁹Ye tane tugum prowi ta ye Kristus tuku gare maŋau ŋakmba ŋak tane tugum prowamŋgit ta ye kila.

³⁰O tira kame, sine ŋakmba Suŋgo Yesus Kristus tuku mbal mineg. Sine Tukul Guwa mbolŋge muŋgu kume purkeg. Ta tuku ye teŋenmba satingamŋgit. Tane ye turyam tuku ye ndoŋ Kuate suŋgomba yabaŋbe. ³¹Yudea ma tugu mbolŋge son nda ŋgade mbal ye baleyam idusde ta ye maye minam tuku Kuate yabaŋap. Kristus tuku mbal Yerusalemŋe nane kasomok mbal tuku ndametiŋ te kilam mbulbekaig. Nane gare ŋak kilwaig ŋga ta tuku mata Kuate yabaŋap. ³²Kuate nu nzaliwa le ye taŋamba gare ŋak tane tugum ta promba ait afu tane ndoŋ mini sulumba wamdus gare tamŋgit.

³³Kuate nu ŋgamuŋgal wamdus bul sersingam tuku nu tugu. Nu tane ndoŋ minmba minwa. Son.

Paulus nu Rom mbal kaiye pasa niŋgina

16 ¹Kristus tuku piro pino ande nyunu Febe tane nu tuku nyu kila palpe ŋga satingamŋgit. Nu Senkrea tumbraŋ suŋgo mbolŋge Kristus tuku kuasmbi ŋgamukŋge piro kate. ²Nu tane tugum ta prowa le tane Kuate tuku mbal minig ta te-mayokmba Suŋgo tuku nyu mbolŋge nu tap. Nu wam afu denkuwa kande turap. Nu tira kame suŋgomba ye mata turyina.

³Prisila le Akuila nale ye ndoŋ Kristus Yesus tuku piro kigeŋ ta tane nale tuku gare pasa te sanikap. ⁴Nalekam ta ye maye minam tuku ye turyumba kume dirnaik. Ta tuku kasomok mbal Kristus tuku kuasmbi minig ta nane ŋakmba ye ndoŋ nale gare pasa nikig. ⁵Nale tuku wandekŋge Kristus tuku kuasmbi maŋgurkade mbal nane mata gare pasa te niŋgap.

Mbal ŋakmba nyu kilamŋgit te yiŋe gare pasa te saniŋgap. Yiŋe gulab mayenu Epenetus. Asia mbal ŋgamukŋge nu amboŋga Yesus tuku son ŋgina. ⁶Pino ande Maria tane ŋgamukŋge piro karenkina. ⁷Andronikus nale Yunias sine tugu ndindo nale ye ndoŋ muli wandek sinamŋge mingeŋ. Ye Kristus gilai minen le nale amboŋga son ŋginaik. Aposel kame ŋgamukŋge nale nyu ŋak minik. Nane ŋakmba ta yiŋe gare pasa te niŋgap.

⁸Afu teŋenmba. Ye tuku gulab mayenu Ampliatu. ⁹Ande Urbanus nu sine ndoŋ Kristus tuku piro biyit. Ande Stakis nu ye tuku gulab mayenu ande. ¹⁰Ande Apelis nu Kristus tuku taŋgo tugusek mayok kina. Aristobulus tuku ndare tuma mbal mata yiŋe gare pasa niŋgap. ¹¹Herodion nu ye ndoŋ tugu ndui ta. Narsisus tuku ndare afu Suŋgo tuku mbal minig ta ŋakmba yiŋe gare pasa te saniŋgap.

¹²Afu tejenmba. Sunjo tuku piro karenkate pino ar Trifina nale Trifosa. Pino ande Persis nu mata Sunjo tuku piro karenkate. ¹³Tira ande Rufus nu Sunjo tuku tanjo tugusek. Ina nuje nu ye tuku ina tanjan minit. ¹⁴Asinkritus, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas tira afu nane ndon minig. ¹⁵Filologus, Yulia, Nerius nale kulim nuje Olimpas Kuate tuku mbal nane ndon mine likade ta njakmba yiye gare pasa te saningap.

¹⁶Tane tanjine tanjine tira kame ndon munju kume purkade manjau ta alonu te-mayokap.^a Kristus tuku kuasmbi yimyam njakmbanje tane tuku kaiye pasa pilig le ilit.

Yabri tum mbal tuku riron pasa

¹⁷Tira kame, nane afu tane purka afu tuku wamdus tugusek didikade ta tane nane kila patika nane ndon ulendi ndakap. Nanenje sine pasa tugusek tumtingigej ta pitaide. ¹⁸Nane sinjine Sunjo Yesus Kristus tuku piro mbal kuga. Nane nanjine ngarosu tuku nzali njagonu maro njak minam tuku ndo piro kade. Nanjine njule parak pasambi tira afu wamdus sangri kugatok ta didikade.

¹⁹Tane Kuate tuku minje dubi mayede ta nane njakmba isig. Ye wam ta tuku gare-gareket. Tane manjau mayenu kam tuku kila sunjo njak minap sulumba manjau njayonu kam tuku gilai tanjan minap. ²⁰Tane tanjamba minap ta Kuate nu pitik ndo Satan tumba tane tuku kupe kumnemnje pilmba to firamngat. Kuate nu ngamunggal mukuk sinjit tuku tugu. Sine tuku Sunjo Yesus Kristus nu tane make patikuwa. Son.

²¹Timoteus nu ye ndon pirokate ta nunje tane kaiye pasa tinjit. Lusius Yason Sosipater nane ye tuku tugu ndui ta nane mata tane kaiye pasa tinjig.

²²Ye Tertius Paulus tuku minje pasa kuyaret te ye mata kaiye pasa tinjet.

²³Gaius nu ye Paulus nu tuku wande mbolnje minam tuku sakate. Nu Kristus tuku mbal njakmba mbolnje wam mayenu ta kate. Nu mata tane kaiye pasa tinjit. Erastus nu tumbran sunjo te tuku ndametinj kulatkate tanjo sine tuku tira Kuartus nale mata tane tuku kaiye pasa pilik.

²⁴[Sine tuku Sunjo Yesus Kristus nu tane make patikuwa. Son.]

Paulus nu Kuate tuku nyu te-dungina

²⁵Sine Kuate tuku nyu te-dungube. Ye pasa mayenu Yesus Kristus tuku kukliwet ta Kuate nu ta mbolnje tane sangri piletinngamngat. Pasa mayenu ta buk kuirok minna le tanjo nane gilai mine sunjona le ka ka kile nu kilimok mayok kinit. ²⁶Kuate nu minmba minit nu tanjo njakmba pasa mayenu son nga dubiwaig nga iduste ta kilimok mayok kinit le kilke

^a 16.16 Zu mbal nane kume purkade manjau ta alonu te-mayokmba munju mumukade.

mbol mbal ŋakmba ise likeg. Tuan tango kame tuku kuyar ta mbolŋge kilimok mayok kinit.

²⁷Kuate nu ndo wamdus kila ŋakmba ŋak. Sine ŋakmba Yesus Kristus mbolŋge Kuate tuku nyu sungo ta te-dunga minmba minbe.

Son.

1 KORIN

Korin mbal tuku waŋe Paulusŋge ambonga kuyarna

Yesus nu luka samba mbol kina le yar 26 kinaig le Paulus nu Efesusŋge minmba Korin mbal tuku waŋe te kuyarna.

Korin tumbraŋ suŋgo ta Grik kilke mbolŋge minna. Tumbraŋ ta mbolŋge ma tugu yeki yeki tuku mbal pro taŋge mine likinaig tukunu maŋau ŋaigonu mata suŋgokina. Korin mbal nane yabri mbara gudommba mbariŋŋimmba minnaig le Paulusŋge pasa mayenu tumba nane tugum kumba tumniŋgina le isnaig wam kube ta Aposel 18 mbolŋge minit.

Korin mbal gudommba Paulus nu Kristus tuku sakina le ismba ŋgamuŋgal biye mbilmba kule pisne tinaig le Paulus nu nane ŋgamukŋge yar ndindo bateŋnu inum pirokina sulumba maŋ nane kusreka kina.

Paulus nu waŋe te kuyarna ta tugunu teŋenmba. Nu Efesusŋge minna le mbal afu nane nu tugum promba Kristus tuku mbal Korinŋge minig ta nane fare fare unekade ŋga nu kubeu tunaig sulumba sakinaig: Afu nane naŋgine maŋau ambokok ta maŋ lato ke likade. Nane pur yimyamka sine gabat kise kise tuku kuasmbi ŋgade. Nane tuku ande nu nuŋe ndare ndoŋ kinyna ta nane nu te-ti ndanaig. Nane kualeyaukade sulumba naŋgine naŋgine tira pasa mbolŋge kile-tidiŋgade sulumba fare fare taŋgo pino ndoŋ unekade ŋga Paulus sanaig le nu pasa ta ismba nane tuku mbar kile-tidiŋgam tuku waŋe te kuyarna sulumba wam pagu pasa suŋgomba nane niŋgina.

Taŋamba nu nane nu tuku kusna waŋe pilnaig ta turmba kumumbi lafuna.

1 ¹⁻²Kuate tuku kuasmbi Korinŋge minig tane ŋakmba kaiye. Tane nuŋe mbal minam tuku Kuate nu wikate le tane Kristus Yesus ndoŋ ulendika nu tuku mbal mayok kinig. Kilke tugu ŋakmba mbolŋge siŋgine Suŋgo Yesus Kristus tuku nyu te-duŋgade mbal nane sine ndoŋ ulendika Suŋgo ndindo ŋak minig ta nane tuku turmba waŋe te kuyaret. Ye Paulus Kuate nu nuŋe nzali dubimba ye Kristus Yesus tuku aposel mini ŋga nyu te-mayokna. Ye siŋgine tira Sostenes sile tane ndoŋ pasatam prowek. ³Siŋgine Mam Kuate Suŋgo Yesus Kristus nale tane ake sinaŋ make patika ŋgamuŋgal wamduŋ bul sertiŋguwaik. Son.

Paulus nu Kuate tuku garena

⁴Kuate nu Kristus Yesus mbolŋge tane ake sinaŋ make patikina tukunu ye mara mara nu gare pasa tuwet. ⁵⁻⁶Tane Kristus ndoŋ ulendika wam magenu ŋakmba kilnaig. Sine nu tuku pasa tane tugumŋge kukligen le pasa ta tane tuku ŋgamuŋgal sinamŋge saŋgri tiŋgina le tane katese maŋau tugusek ŋakmba ŋak minmba miŋge bulokmbi te-mayokde. ⁷Tane siŋgine Suŋgo Yesus Kristus luka prowam tuku minde minig ta wam ande tane mbolŋge den ndakate. Kuate nu buk wam magenu ŋakmba tiŋge suluna. ⁸Nu tane saŋgri piletimba minwa le ma ma nuŋe ait suŋgo mbolŋge mbar ande tane mbolŋge mayok kine nda. ⁹Kuate nu nuŋe Kiŋo siŋgine Suŋgo Yesus Kristus tane nu ndoŋ muŋgu gare ŋak minam tuku wikina. Nu siŋka wam ta te-mayokamŋgat.

Kuate tuku kuasmbi Korinŋge purkinaig

¹⁰Tira kame, ye siŋgine Suŋgo Yesus Kristus nu tuku nyu mbolŋge tane saŋgrimba satinŋamŋgit. Tane pur yimyam ndaka ulendika tumawap sulumba tane wam ŋakmba mbolŋge ŋgamuŋgal ndindo pilmba kap. ¹¹Tane kualeyaukade ta Klowi tuku wande tuma mbal afu ye tugum promba ye kubeu sinaig le ye isen ta teŋenmba. ¹²Tane purka tane afu sakade ye Paulus tuku taŋgo ŋgade. Afu ye Apolos tuku afu ye Petrus tuku afu ye Kristus tuku ŋgade. ¹³Yoi. Tane Kristus purpurde le nu gudomma taŋaŋ mayok kinig. Ye Paulus ye tanenu ŋga ail kazrai mbolŋge kume ndaken. Tane ye tuku nyu mbolŋge kule pisne te ndakinaig. ¹⁴Ye tane ŋgamukŋge minmba afu kule pisne ndatiŋgen tukunu kile ye wamdus piti kugatok minet. Ye Krispas nale Gaius ndo kule pisneniken tukunu ¹⁵tane sine Paulus tuku mbal minmba kule pisne tigeŋ ŋga sakam kumuŋ kuga. ¹⁶O son. Ye Stefanas tuku wande tuma mbal mata kule pisneniŋgen. Ye afu turmba kule pisneniŋgen e ko kuga e ye idus ndawet. ¹⁷Kristus nu taŋgo kule pisneniŋgam tuku ye kukul ndayina. Ye pasa mayenu kuklimba sanu tuku kukulyina. Ye pasa ta kuklimba kilke te tuku wamdus kilambi taŋgo wamdus dubikam tuku sa ndaket. Kuga. Ye ail kazrai tuku sa ndo ket.

Kristus nu Kuate tuku wamdus kuyar te-mayokte

¹⁸Kristus nu ail kazrai mbolŋge kumna ta ŋgisikam tuku minig mbal nane pasa ta ismba ŋginŋgan pasa ndo ŋgade. Sine Kuatenŋge muskil kile-tidiŋge siŋgit mbal sine ismba ta Kuate tuku saŋgri ŋgeg. ¹⁹Kuyar pasa ande Kuate tuku miŋge teŋenmba sakate.

Nane kila sugo ŋak mbal yeŋge nane tuku kila ŋaigo siglikamŋgit.
Wamdus kuyar mayenu ŋak mbal yeŋge nane tuku wamdus te-siwamŋgit ŋgate.

Aisaia 29.14

²⁰Kuate tuku wamdus kila tanje kilke te tuku nginngan wamdus kila kilimok kile-mayokkate. Ta tuku kila jak mbal aningge? Ko kuyar pasa biteknganu mbal aningge? Ko nangine wamdus kilambi afu tuku pasa kile-ibenjkade mbal aningge? Nane tuku kila alo kugatok. ²¹Kuate nu tanjo nane nangine kilambi nu kila palmbim tuku ndin ta tukulna. Sine pasa kukliweg le afu nginngan pasa ngade ta pasa tanje ndo nane Kuate kila palmbim kumuŋ. Nu pasa tambi son ngade mbal muskil kile-tidinge ningit. Kuate tuku wamdus kuyar not. ²²Zu mbal nane wam kitek sangrinu kanjerkumba ndo son ngam idusde. Grik mbal nane pasa kila wamdus mayenu jak isam idusde. ²³Sineŋge Kristus nu ail kazrai mbolŋge kumna pasa ta kukliweg. Zu mbal nane pasa ta ismba gubra tumba pitaide. Grik mbal nane ismba nginngan pasa ndo ngade. ²⁴Sine Kuateŋge wikate mbal Zu ko kasomok mbal sine Kristus tuku pasa ta ismba son ngeg. Kuate tuku sanjri nu tuku wamdus kila nu mbolŋge minig le sine kila pileg. ²⁵Kuate nu wam te-mayokte le nginngan wam ngade ta tanjo tuku kila lite. Nu wam te-mayokte le gisleknu ngade ta tanjo tuku sanjri lite. ²⁶Tira kame, tane Kuateŋge wikate mbal tane tanjo ndaŋ ndaŋ. Afu tanjo am mbolŋge kila jak afu sanjri jak afu nyu jak tane ngamukŋge tanjo tanjaŋ gudommba mine ndakade. ²⁷Kuga. Kuate nu kila jak mbal kiko tuwaig nga kila kugatok mbal kilam tuku madiningina. Sanjri jak mbal kiko tuwaig nga nu sanjri kugatok mbal madiningina. ²⁸Kuate nu nyu jak mbal ake agaŋ tanjaŋ mayok kuwaig nga mbal nyu kugatok tanjo nane kanjerka talaningig ta kilam tuku madiningina. ²⁹Ta tuku ande Kuate am mbolŋge nuŋe nyu payamkam kumuŋ kuga. ³⁰Kile sine Kristus Yesus ndoŋ ulendika abo kitek jak mineg ta Kuateŋge singit. Nuŋge Kristus pilna le sine nu mbolŋge wamdus kila teg. Nu sine tuku muskil kile-tidinge singit le sine Kuate am mbolŋge tinreknu mayok ka nu tuku mbal purfeŋnu mineg. ³¹Ta tuku kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Tanjo ima nu payamkam idusmba kande nu Sunjo wam ke likate ta idusniŋmba payamkuwa ngate. *Yeremia 9.24*

Paulus nu Kuate tuku sanjrimbi pasa kuklina

2 ¹Tira kame, ye buk tane tugum promba Kuate tuku pasa tugusek satinŋen ta wamdus kila jak ko pasa kila sunjo jakmbi sa ndatinŋen. ²Ye Yesus Kristus nane nu ail kazrai mbolŋge balenaig ta ndo idusmba satinŋen. ³Ye pro tane ngamukŋge sanjri kugatok kuru-kuruka piririmba minen. ⁴Ye pasa kukliwen ta tane tuku wamdus didikam tuku ye pasa kila sunjo jakmbi kukli ndawen. Ye pasa sando ken le Tukul Guwa nu pasa ta sanjri pilena le tane son nginaig. ⁵Wam ta mbolŋge tanjine ngamunjal son tanjo tuku wamdus kila mbolŋge mine ndakate. Kuate tuku sanjri mbolŋge minit.

Kuate tuku wamdus kuyar

⁶Kuate tuku mbal nane kila sugo ḡak nane ḡgamukḡḡe sine wamdus kila sugo niḡḡeg. Wamdus kila ta kilke te mbolok kuga. Kilke te tuku sugo sugo kila kilig taḡaḡ sine kile ndakeḡ. Mbal ta ḡḡisikamḡḡaig. ⁷Sine Kuate tuku wamdus kila kuirok minna ta te-mayoḡeḡ le nuḡe mbal ndo ismba kila pilig. Kuate nu kilke te-mayok ndana sulumba sine nu ndoḡ kilḡa ḡak minbe ḡḡa nu taḡamba wamdus tina ta kuirok minna. ⁸Kuate tuku wamdus ta kilke mbolok sugo sugo nane ḡilai minnaig. Nane kila minnaig kande Sunḡo kilḡa saḡḡri ḡak nu tumba ail kazrai mbolḡḡe bale ndanaig kande. ⁹Kuate tuku kuyar pasa ande teḡenmba sakate.

Kuate nu wam magenu nu tuku kume purde mbal niḡḡam tuku madiniḡḡina. Wam ta sugokanu o mbolḡḡe. Taḡḡo nane ammbi kaḡḡer ndakade. Kilbambi ise ndakade. Wamdusmbi kamus ndaniḡḡig ḡḡate.

Aisaia 64.4

¹⁰Wam magenu kuirok minig ta Kuate nu nuḡe Guwambi tumsingit. Nuḡe Guwa nu Kuate tuku wamdus ḡakmba kila minmba sine kila sasingit. ¹¹Taḡḡo nu ande tuku wamdus kila mine ndakate. Nu nuḡe miroḡ ndo nuḡe wamdus kila minit. Taḡamba ndo ande nu Kuate tuku wamdus kila mine ndakate. Nuḡe Guwa taḡḡe ndo kila minit. ¹²Kuate tuku wamdus ta taḡḡo tuku wamdus taḡaḡ kuga. Kuate nu wam sugo piya kugatok siḡḡina ta nu nuḡe Guwa siḡḡit taḡḡe tumsingit. ¹³Ta tuku nu wam sugo piya kugatok siḡḡina ta taḡḡo tuku wamdus kila tamba sine kukli ndaweg. Tukul Guwaḡḡe tumsingit le kukliweg. Kukliweg le Tukul Guwa ḡak mbal pasa ta ismba katesede. ¹⁴Tukul Guwa kugatok minig mbal nane Kuate tuku Guwa tuku wam kame talaka ḡḡinḡḡan wam ndo ḡḡa nane katesewam kumuḡ kuga. Tukul Guwa ḡak mbal ndo nuḡe wam kame pileḡḡa alonu kamusmba katesede. ¹⁵Nane wam ḡakmba pileḡḡa pitik katesede. Tukul Guwa kugatok mbal nane Tukul Guwa ḡak mbal kumumbi pileḡḡam kumuḡ kuga. ¹⁶Kuyar pasa ande teḡenmba sakate.

Ima nu Sunḡo tuku wamdus kila minit?

Ima nu Sunḡo wam paguwam kumuḡ ḡḡate.

Aisaia 40.13

Pasa ta son. Sine Kristus tuku ndo kila mineḡ.

Kuate tuku gageu pur yimyam ndakap

3 ¹Tira kame, ye tane ndoḡ minmba Tukul Guwa ḡak minig mbal taḡaḡ pasa kila sugo ḡak sa ndatiḡḡen. Tane Kristus tinaig ta tane kiḡo dabronu ndo minmba kilke te tuku maḡau dubide mbal taḡaḡ minnaig. ²Ye nyamaḡaḡ kareḡḡnu tiḡḡe ndaken. Amo ndo tiḡḡen. Ait ta tane pasa kila sugo ḡak isam kumuḡ kuga. Kile mata tane taḡamba ndo minig. ³Tane tuku mine ta kilke mbolok mbal taḡaḡ minig. Tane afu tuku mine am kikoḡ tiḡḡa kualeyauka muḡḡu tetka minig sulumba tane

tuku mine ta kilke mbolok mbal taŋaŋ ndo minig tae. Tane taŋgo kitek mayok ndakinig. ⁴Ata. Tane afu sakade ye Paulus tuku taŋgo ŋgade. Afu ye Apolos tuku ŋgade. Tane taŋakade ta tane Tukul Guwa kugatok mbal taŋaŋ minig. ⁵Sile Apolos ndoŋ taŋgo ndaŋ ndaŋ. Sile Kuate tuku piro taŋgo ndo. Nuŋge piro walmba sikina le sile piro kikeŋ le tane pasa mayenu son ŋginaig. ⁶Ye piro ta nyamagaŋ tumunu ŋguken le Apolos nu agaŋ tumunu ta kule tuna le Kuatenge ndo nyamagaŋ alonu te-mayokna. ⁷Ta tuku agaŋ ŋgukate taŋgo agaŋ tumunu kule tuwit taŋgo nale ar ta nyu kugatok. Kuatenge nyamagaŋ alonu te-mayokte nuŋge ndo nyu ŋak. ⁸Agan ŋgukate taŋgo agaŋ tumunu kule tuwit taŋgo nale kumu kumu piro taŋgo ndo. Iŋgumneŋga piro miro taŋgo nu nale yimyam piya kumumbi nikamŋgat. ⁹Sile Apolos ndoŋ Kuate tuku piro taŋgo ndo. Sile piro tuma kek. Tane Kuate tuku nyam piro taŋaŋ minig.

Sine Kuate tuku tukul wande mineg

¹⁰Tane Kuate tuku wande taŋaŋ minig. Kuate nu ake sinaŋ ye make pilmba piro sina le ye tane tugumŋge taŋgo wai kuyar ŋak taŋaŋ wande ta tuku makek te-tiwen. Taŋgo afu nane makek ta mbolŋge wande alonu pilmba minig ta nane rironkuwaig. Makek ta mbolŋge wande alonu fare fare pile ndakuwaig. ¹¹Kuate tuku wande palmbim tuku makek buk siriwen ta Yesus Kristus. Afu nane makek kise sigrikam kumuŋ kuga. ¹²Makek ta mbolŋge piro mbal ail ndaŋ ndaŋ kilmba wande alonu palmbimŋgaig. Nane kuil anziŋ nzalail kilmba ko yakmbit kurbag tikbair kilmba pilwaig ta ŋgumneŋga nane tuku piro kilimok mayok kaŋgaig. ¹³Ait sungo mbolŋge paŋge piro mbal tuku piro yimyam tagoninguwa le nane piro mayede ko ŋayode ta kilimok mayok kaŋgaig. ¹⁴Tango nu makek ta mbolŋge wande pile mayete ta paŋge uge ndakuwa le nuŋe piro lafunu tamŋgat. ¹⁵Ande nu pile maye ndate ta paŋge wande alonu ugwa le nu nuŋe piro lafunu te nda. Nu lafunu te ndakuwa sulumba nuŋe ŋgarosu ŋgisike nda. Nu pa tetka mayok kinit taŋaŋ nu ŋgisike diramŋgat. ¹⁶Sine Kuate tuku tukul wande mineg. Nuŋe Guwa sine sinamŋge minit ta tane kila. ¹⁷Wande ta Kuate nuŋe minam tuku madite. Tane tuku ande nu wande ta ŋayo siliwa ta Kuate nu taŋgo ta ŋayo siliwamŋgat. Kuate tuku tukul wande ta sine.

Kilke mbolok kila ta tugusek kuga

¹⁸Tane rironkap. Tane tuku ande ye kilke te mbolok kila ŋakmba ŋak minet ŋgate ta nu nuŋe wamdus mbarte. Nu kila ta ŋakmba ŋgumneniŋmba ŋginŋgan taŋgo mayok kuwa sulumba nu kila tugusek tuwa. ¹⁹Kilke mbol mbal tuku kila Kuate am mbolŋge ŋginŋgan wam ndo mayok kinit. Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Kila ŋak mbal naŋgine kila tuku yabri paknu tamba Kuate nu nane
kilmba kile-ibenkate ŋgate.

Yob 5.13

²⁰Kuyar pasa ande mata sakate.

Sunġo nu kilke te tuku kila ħak mbal kanġerka wamdus ta alo
kugatok ħgate.

Mune 94.11

²¹⁻²²Ndaġam saka tane gabat afu tuku nyu kile-duġġa payamkade. Ye Paulus Apolos Petrus sine ħakmba tane turkam tuku ndo mineg. Wam ħakmba minig ta tane tuku minig. Kilke te tane tuku minit. Abo minam tuku maġau kume maġau wam kile minig afu ħġumneġġa prowamġġaig ta ħakmba tane tuku ħġa mayok kinig. ²³Ata. Tane ħakmba Kristus tuku minig le nu Kuate tuku minit.

Sunġoġġe ndo nuġġe piro taġġo pileniġġit

4 ¹Tane teġenmba sine tuku idusap. Sine Kristus tuku piro mbal minmba Kuate tuku pasa tugusek kuirok minig ta kile-mayokkam tuku kulat mbal mineg. ²Sine piro kulat mbal sine kurauka piro ke mayebe ħġa saket. ³Taneġġe ko taġġo afuġġe ye tuku piro pilede ta ye taġġaig ħġa ta tuku idus ndawet. Ye piro ket te yiġġe miroġġ mata pile ndawet. ⁴Yiġġe mbar afu katese ndamba ye piro mayewet ħġa iduset ta ye wam ta mbolġġe piro taġġo kumumbi mayok nda kinet. Sunġoġġe ndo ye tuku piro kumumbi pilete. ⁵Ta tuku tane pitik ndo afu tuku wam pile ndaniġġap. Sunġo tuku ait ndo tairġġap. Nu luka pro sine tuku maġau kuirok minig ta ħakmba kilġaniġġuwa sulumba taġġo wam kam idusde ta kilimok kile-mayokkamġġat. Nu taġġawa le Kuate nu taġġo yimyam kumumbi nyu kile-duġġamġġat. ⁶Tira kame, kuyar pasa tumsiġġit taġġamba tane taġġo ande payamka ande tuku nyu te-ibeġġ ndawap. Ye tane tuku gabat ħakmba tuku satiġġit ta tane wam ta kila palpe ħġa sile Apolos sikile ħġaro mbolġġe pilmba satiġġet. ⁷Imaġġe tane magenu ħġate le tane nane afu liniġġanu ħġa idusde. Tane wam ħakmba kilig ta Kuateġġe tiġġit. Nuġġe tiġġit ta ndaġam saka tane taġġine miroġġ kilanu sukmba payamkade. ⁸Tane wam ande den ndakate ħġa idusde. Tane sine lisiġġmba nyu sugo ħak minig ħġade. Yoi. Sine tane taġġamba mayok kape ħġa wamdus sunġo ħak mineg. Taġġamba ndeta sine tane ndoġġ ulendika nyu sugo ħak minbe. ⁹Kuate nu sine aposel kilmba taġġo ħakmba ħġumnemġġe nyu kugatok patikina ħġa ye iduset. Ta tuku taġġo ħaigonu bale faram tuku patikade taġġaġġ eġġel kame taġġo ħakmba pro sine kile-ġġamukka kanġer tidiġġa talasiġġig. ¹⁰Sine aposel kame Kristus tuku mbal mineg tukunu taġġo am mbolġġe ħġiġġiġġan taġġo saġġri kugatok taġġaġġ mineg ta tane Korin mbal tane teġenmba sakade. Sine Kristus tuku mbal mineg sulumba sine kila ħak mbal mayok kumba sine saġġri ħak ħġa sakade. Tane Kristus tuku mbal minmba taġġo am mbolġġe nyu sunġo tade ta sine nyu sunġo nda teg. ¹¹Sine aposel kame o buk kile mata gubak ndo minmba kule parasiġġmba tawi urfunu tiġġeg. Afuġġe sine ħaigo siglikade le sine tumbraġġ kugatok taġġaġġ kine promba

likeg. ¹² Singine waimbi piro karenka mundumbi nyamagan piyaweg. Afu tumail pansingig ta lafu ndamba nane sinanu Kuate yabanjeg. Afu piti singig ta sine ngan patika ake mineg. ¹³ Afu kasursingig ta sine pasa bafumbi saningeg. Tanjo pino nakmba sine aganj njaigonu tiglu tananj nga pitaikade. ¹⁴ Ye pasa sangrinu kuyarit te tane kikotinguwa nga kuyar ndawit. Tane ye tuku kinjo kame tukunu tane kile-tidingam tuku pasa te kuyaret. ¹⁵ Tane Kristus tuku mbal piro tanjo gudommmba tane ndin tumtingam tuku minig ta tane mam gudommmba kuga. Ye pasa mayenu tumtingen le tane Kristus Yesus tuku mbal mayok kinaig le ye tane tuku mam tananj minet. ¹⁶ Tane ye tuku manau te-purap nga sarsartinget. ¹⁷ Ta tuku ye Timoteus kukuli le tane tugum kanjat. Nu Sunjo mbolnje ye tuku kinjo mayenu minit. Ye Kristus Yesus ndonj ulendika minet manau te nunge tane manj satinguwa le isap. Ye Kristus tuku kuasmbi tumbran nakmba mbolnje minig ta tanjamba tumninget. ¹⁸ Tane afu tanjine ngarosu payamka sakade. A ... Paulus nu kuru-kuruka sine tugum prowe nda ngade ta ¹⁹ Sunjo nu nunje nzali dubiwa le ye mine-minemba tane tugum prowamngit. Ye pro payamkade mbal tuku manau ta kanjeramngit. Nane tuku pasa ta alo nak e ko alo kugatok? ²⁰ Ande nu Kuate tuku gageu minit ta nu pasa ndo sa ndakate. Nu nunje manjambi Kuate tuku sanjri kile-mayokkate. ²¹ Tane ndanjmba idusde? Tanjine mbar manau sigair-sigairinjmba kile-tidingi e ko kukotinjmba pasa bafumbi satingi e nga idusde.

Wam njaigonu kade mbal pitaikap

5 ¹ Tane tuku ande nu mam nunje tuku pino kuayarmba nu ndonj minit nga sakade le ye iset. i ... Kuate gilai mbal mata tanjamba mbar ndade. ² Yoi. Tane payamka sine wam ande den ndakate ngade. Tane loka kiko nak malmbika minam kumu. Tanjo tanjamba tane ngamuknje kate ta nu tumba pitaiwap. ³⁻⁴ Yije ngarosu tane ndonj mine ndakate ta yije wamdus ta tane ndonj minit. Ye tane ndonj minanu tananj ye tenemba satingamngit. Tane manjur palpe le ye tuku wamdus Sunjo Yesus tuku sanjri nale tane ndonj manjurkamngaik. ⁵ Tane Sunjo Yesus tuku nyu mbolnje tanjo ta Satan tuku wai mbolnje palpe le nu tuku ngarosu njayo siliwa. Tanjawa le nu wam ta mbolnje ngamungal biye mbilwa le Sunjo Yesus nu prowa le tanjo ta tuku guwa ngisi ndakuwa. ⁶ Tane payamkade ta wam maye ndade. Yis fudinndo plaua sinamnje pileg le yis ta plaua nakmba ulmba silite ta tane kila. ⁷ Ta tuku tane bret yis kugatok tananj purfennu ndo minap. Ata. Singine Pasowa tuku Sipsip Fat Kristus nane buk nu tumba balenaig. Ta tuku tanjine manau ambokok yis tananj ta kile-panka manau kitek nak minap. ⁸ Zu mbal nane Pasowa tuku kusem kanjerde manau ta sine bret yis nak tananj manau njaigonu ambokok pitaikube sulumba bret yis kugatok tananj manau tugusek

kitek ŋak minbe. ⁹Ye buk tane tuku waŋe ande kuyarmba tane unekade mbal ndoŋ ulendi ndakap ŋga kuyaren ta ¹⁰ye Kuate dubi ndade mbal tuku sa ndatiŋgen. Tane nane fare fare pino taŋgo ndoŋ uneka agaŋ ndende kilam tuku piririmba yabri mbara mbariŋde mbal ta ŋakmba kusreka aniŋge minamŋgaig? Minam tuku ma ande mine ndakate. ¹¹Ye pasa kuyaren ta tugunu teŋemba. Ande nu ye Kristus tuku taŋgo ŋgate sulumba fare fare pino ndoŋ unekate e ko agaŋ ndende kilam tuku piririte e ko yabri mbara mbariŋte e ko afu tumail panniŋgit e ko kule kamenu nyumba ŋgingankate e ko agaŋ ndende kuayarte e ko mbar afu taŋamba kate ta tane nu ndoŋ ulendika isukuse ndakap. ¹²⁻¹³Kuate dubi ndade mbal pileniŋgam tuku piro ta sine tuku kuga. Kuatenge ndo nane tuku maŋau pileniŋgamŋgat. Sine tuku piro ta siŋgine mbal ndo pileniŋgam tuku. Tane taŋawap sulumba taŋgo une ŋak ta pitaiwap.

Kristen naŋgine naŋgine pasa mbol ti ndaŋguwaig

6 ¹Ndaŋam saka tane taŋgine taŋgine ande pasa mbolŋge pilmba Kuate tuku mbal tugumŋge te-ti ndamba Kuate dubi ndade mbal tugumŋge te-tiwam kinig. ²Sine Kuate tuku mbal ŋgumneŋga kilke te tuku mbal ŋakmba pileniŋgam tuku mineg wam ta tane kila. Sine taŋamba wam sugo pileniŋgam tuku mbal mineg ta ndaŋam tane wam foŋfoŋ kile-tidiŋgam kumuŋ kuga ŋgade. ³Sine eŋel kame mata pileniŋgamŋgig. Ta tuku sine kilke te tuku wam siŋka kile-tidiŋgam kumuŋ. ⁴Tane wam afu kile tidiŋgam tuku ŋak minig ta ndaŋam Kuate tuku mbal laipniŋmba ake mbal tugum kinig. Tane wam ŋayode. ⁵⁻⁶Ye pasa satiŋget te ismba kikotiŋguwa. Tane tuku ande nu ande tumba pasa mbolŋge pilit sulumba Kristus tuku son nda ŋgade mbal tugum kumba te-tite. Yoi. Tane tuku ndindo ande wamdus kila ŋak pasa te-tiwam tuku mine ndakate le tane taŋade e. ⁷Tane taŋgine taŋgine ande tumba pasa mbolŋge pilig ta tane wam maye ndade. Afu tane ŋaigo siglika ko tane tuku agaŋ ndende kuayarwaig ndeta tane pasa kugatok minap ta maye ta ⁸tane taŋamba mine ndakade. Kuga. Taŋgine miroŋ taŋgine tira ŋaigo siglika nane tuku agaŋ ndende kuayarde. ⁹Maŋau ŋaigonu kade mbal Kuate tuku gageu mayok ka nu kulatkate ma mbol kine nda ta tane kila. Ta tuku tane rironkap. Taŋgine wamdusŋge yabritiŋgikat. Fare fare pino taŋgo ndoŋ unekade mbal nane ma ta mbol kine nda. Yabri mbara mbariŋde taŋgo pino muŋgu kuayarde taŋgo taŋgo ndo unekade mbal ta ŋakmba kine nda. ¹⁰Agan kuayarde, agaŋ kilam tuku piriride, kule kamenu nyumba ŋgingankade, tumail panniŋgig, afu katniŋmba nane tuku agaŋ ndende kilig ta nane ŋakmba siŋka Kuate tuku ma mbol kine nda. ¹¹Tane afu buk taŋamba ke lika minnaig ta Kuate nu tane tuku une saukina. Kile tane Suŋgo Yesus Kristus siŋgine Mbara tuku Guwa nale tuku saŋgri mbolŋge Kuate tuku mbal mayok ka nu am mbolŋge tiŋreknu minig.

Ŋgarosu kulatkam tuku pasa

¹²Tane afu sakade. Sine Kristus tuku mbal sine tukul kugatok mineg ŋgade ta son ta tukul kugatok wam afu keg ta sine tur ndasiŋgig. Ye mata tukul kugatok minet ta wam afu taŋge ye tuku ŋgamuŋgal didikikat ŋga ye wam ta ke ndaket. ¹³Tane afu sakade. Agaŋ ŋakmba nyam tuku minig. Fuŋgul nu nyamagaŋ ta nyam tuku minit ŋgade ta son ta Kuate nu agaŋ ar ta kile-ŋgisikamŋgat. Tane kuraukap. Sine tuku ŋgarosu te fare fare taŋgo pino ndoŋ unekam tuku mine ndakate. Nu Suŋgo tuku minit. Suŋgo nu ŋgarosu te turam tuku minit. ¹⁴Kuate nu nuŋe saŋgrimbi Suŋgo kumna le nu tuku ŋgarosu te-tina taŋamba ndo nu sine tuku ŋgarosu mata kile-tidiŋgamŋgat. ¹⁵Singine ŋgarosu te Kristus tuku ŋgarosu inum inumnu mine likade ta tane kila. i ... Sine Kristus tuku ŋgarosu inum inumnu kilmba fare fare pino ndoŋ tumawam kumuŋ kuga. ¹⁶Taŋgo nu fare fare pino ndoŋ kinyik ta nale ŋgarosu ndindo taŋaŋ mayok kinik. Kuyar pasa teŋenmba sakate.

Nale ŋgarosu ndindo mayok kinik ŋgate.

Mulum Pasa 2.24

¹⁷Ande nu Suŋgo ndoŋ ulendikate ta nu Suŋgo ndoŋ ŋgamuŋgal ndindo mayok kinik. ¹⁸Fare fare pino taŋgo ndoŋ unekam tuku maŋau siŋka kurau mayewap. Wam ŋaigonu afu keg ta ŋgarosu ŋayo sili ndade. Fare fare pino ndoŋ unekeg ta ŋgarosu ŋayo silite. ¹⁹Kuate nu Tukul Guwa tiŋgina ta kile nu tane sinamŋge minit. Tane tuku ŋgarosu ta nu tuku tukul wande minig. Tane taŋgine miroŋ tuku mine ndakate ta tane kila. ²⁰Tane nu tuku taŋgo minam tuku Kuate nu piya suŋgo kusrena. Ta tuku taŋgine ŋgarosumbi nu tuku nyu te-duŋgam tuku maŋau mayenu kam tuku palpe le minwa.

Taŋgo pino muŋgu kilig tuku pasa

7 ¹Tane kusna waŋe ye tuku kuyarnaig ta kile lafuwamŋgit. Taŋgo nu pino nda tumba ake minit ta nu wam mayete ŋget ta ²tane fare unekubekaig ŋga ye teŋenmba iduset. Tane taŋgo ŋakmba pino ŋak ŋak minap le pino mata taŋgo ŋak ŋak minap. ³Taŋgo nu muŋgu kilanu maŋau kurauka dubimba nu nuŋe piyo nuŋe ŋgaro ŋgail ndawa. Pino mata taŋaŋ nu taŋgo nuŋe ŋgaro ŋgail ndawa. ⁴Pino nu nuŋe miroŋ ŋgarosu kulat ndakate. Taŋgo nuŋeŋge kulatkate. Taŋgo mata nuŋe ŋgarosu kulat ndakate. Piyo nuŋeŋge kulatkate. ⁵Nalekam ŋgaro muŋgu ŋgail ŋgail ndakap. Kuate yabaŋam ŋga tale arŋeŋ pasa katmba pinka ait fagnu ndo takile ŋgarosu kuraukap ta ndo kumuŋ. Ait ta kugawa le tale maŋ tumawap. Kuga ta takile nzali towe fuguwap le Satanŋge tale tagotikikat. ⁶Pasa te tukul taŋaŋ sa ndatiŋget. Ande nu pino tam idusmba kande tuwa. Ande nu ake minam idusmba kande ake minwa. ⁷Tane ŋakmba ye minet teŋenmba minap ŋga ye iduset ta Kuate nu sine

ndui ndui sangri yimyam singit. ⁸Afu kosnu ko kuembol minig ta tane ye suk pino kugatok minig ta tane mayede. ⁹Tangine nzali towam kumuŋ kuga kande muŋgu kilap. Tane muŋgu kile ndaka ngarosu tuku nzali kikoŋ tiŋga minwa ta ŋayo. ¹⁰⁻¹¹Muŋgu kilnaig mbal ye tane teŋenmba satinŋamŋgit. Pino nu taŋgo nuŋe kusre ndawa. Nu taŋgo nuŋe kusremba ndeta nu ake minwa ko nu maŋ taŋgo nuŋe ndoŋ tumawa. Not ndo. Taŋgo mata piyo nuŋe pitai ndawa. Pasa te ye tuku pasa ndo kuga. Suŋgo tuku pasa. ¹²Kile ye tane afu satinŋamŋgit. Suŋgo nu pasa te sa ndayate. Yiŋe wamduŋmbi satinŋamŋgit. Pino ande Kristus tuku son nda ŋga nu taŋgo nuŋe kusrewam idus ndawa ndeta taŋgo ta nu pino ta pitai ndawa. ¹³Ko taŋgo ande Kristus tuku son nda ŋga nu piyo nuŋe pitaiwam idus ndawa ndeta pino ta mata nu kusre ndawa. ¹⁴Ta ndaŋam? Kristus tuku son nda ŋgate taŋgo nu Kristen pino ŋak tukunu nu Kuate tuku mbal sinamŋge minit. Kristus tuku son nda ŋgate pino nu Kristen taŋgo ŋak tukunu nu mata Kuate tuku mbal sinamŋge minit. Naŋgine kutu kame ta ina e ko mam mbolŋge nane Kuate tuku mbal tuku kiŋo kame mayok kinig. Nane kasomŋge minig mbal tuku kiŋo kame suk kuga. ¹⁵Son nda ŋgate taŋgo ko pino muŋgu kilik maŋau puram idusmba ndeta nu purwa. Tane tuku ande mbolŋge taŋamba mayok kinit ta tukul ande nu peuwam tuku mine ndakate. Kuate nu sine ŋgamuŋgal mukuk minam tuku wikate. ¹⁶Kristen pino taŋgo tane taŋgine taŋgo ko pino son nda ŋgade ta ndaŋmba ndin tumniŋmba kile-luka kilamŋgaig?

Singine mine yimyam mbolŋge ndo minbe

¹⁷Kuate nu sine mine kise kise singina. Sine mine ta mbolŋge mingeŋ le nu sine wikina. Kile mine ta kusrewam idus ndawap. Ye Kristus tuku kuasmbi ŋakmba tukul pasa ta saniŋget. ¹⁸Ne ŋgaro pikna le Kuate nu ne wikina ta kile ne nzilal ta saukam idus ndawa. Ne ŋgaro nda pikna le Kuate nu ne wikina ta kile ŋgaro pikam idus ndawa. ¹⁹Ŋgaro pikig e ko ŋgaro nda pikig maŋau ta alo kugatok. Sine Kuate tuku minge dubiweg wam ta ndo alo ŋak. ²⁰Taŋgo yimyam ame mine mbolŋge minnaig le Kuate nu wikina ta mine ta mbolŋge ndo minap. ²¹Ne ande tuku piro agaŋ taŋaŋ minmba nu tugumuŋge piya kugatok pirokina le Kuate nu ne wikina ta ne rawe taŋgo taŋaŋ minam tuku piti ndanuwa. Naŋe kulat taŋgo ne kusrenam tuku ndin ande mayok kuwa kande ne mayok kaye. Kuga ta taŋaig. ²²Ne Suŋgoŋge wikina tukunu kile ne Suŋgo tuku taŋgo minmba ndalekanu taŋaŋ mine ndakate. Ko ne naŋe miroŋ naŋe nzali kulatka minna le Kuate nu ne wikina ta kile ne Kristus tuku piro agaŋ taŋaŋ minit. ²³Kuate nu ne tam tuku piya suŋgo kusrena. Ta tuku ne taŋgo tuku piro agaŋ mayok nda kaye. Ne Kuate tuku piro agaŋ mina. ²⁴Tira kame, tane yimyam ame mine mbolŋge minnaig le Kuate nu wikina ta mine ta mbolŋge minmba Kuate tugumuŋge minap.

Tango pino munju kile ndakade tuku pasa

²⁵Ye pino kosnu minig mbal tuku tukul ande Kuate tugumnje ise ndaken ta Sunjo nu ye turyate le ye wamdus tet te tugusek. ²⁶Ye tejenmba iduset. Piti ait sunjo te ngamuknje mineg tukunu tanjine minig manjau kusre ndamba ta mbolnje ndo minap. ²⁷Ne pino njak minmba ndeta pino pitaiwam idus ndawa. Ne pino kugatok minmba ndeta pino tam idus ndawa. ²⁸Nane munju kilig mbal piti sunjomba kamusde. Piti ta tane laiptingam tuku tanjamba pasa te satinjet. Ande nu pino tate ta nu mbar ndate. Pino mbanzo nu tanjo tate ta nu mata mbar ndate. ²⁹Tira kame, ye pasa satinjit ta tugunu tejenmba. Ait buk fag kinit. Ta tuku nane pino njak mbal wamdus pino mbolnje ndo mine ndaka pino kugatok tanjan minwaig. ³⁰Nane piti njak minig mbal wamdus piti mbolnje ndo mine ndaka piti kugatok tanjan minwaig. Gare njak minig mbal wamdus gare mbolnje ndo mine ndaka gare kugatok tanjan minwaig. Aganj ndende piyade mbal aganj ndende kugatok tanjan minwaig. ³¹Kilke kangereg te ngisikamngat. Ta tuku tane kilke te tuku wam njakmba tuku sunjomba idus ndaningap. ³²Tane wamdus fulilka piti njak mine ndakap nga iduset. Tanjo nu pino kugatok nu Sunjo tuku wam kame ndo idusnjamba nu gare tambim tuku ndin sotate. ³³Tango pino njak ta nu kilke te tuku wam kame turmba idusnjamba nu piyo nuje gare tambim tuku ndin sotate. ³⁴Ta tuku nu Sunjo tuku idusmba piyo nuje turmba iduste le wam ar tanje nu didikade. Pino kosnu ko pino mbanzo ande nu Sunjo tuku wam ndo idusnjamba nuje wamdus ngaros njakmba Sunjo tuku palmbim kumu. Pino tanjo njak nu kilke te tuku wam turmba idusnjamba nu tanjo nuje gare tambim tuku ndin sotate. ³⁵Pasa te ye tane turtingam tuku ndo satinjet. Ye munju kilig manjau peu ndaket. Tane manjau kumumbi njak minmba wamdus njakmbambi Sunjo dubiwap nga ndin tumtinget. ³⁶Tango nu nuje kulim kulatkate le nu buk sunjoka pino lete sulumba tanjo kugatok minit le mam nuje nu tanjo tambim idusmba kande tuwa. Ta mbar kuga. ³⁷Ko nu nuje kulim kulatkate le nu tanjo tam idus ndate le mam nuje nu wamdus ta sanjrinu pilmba tanjo ande tuwe ndakuwa ta mata nu mbar ndate. ³⁸Manjau arnej ta maye. Ande nu nuje kulim tanjo tuwit ta maye. Ande nu nuje kulim tanjo tuwe ndakate ta mayenu ndo. ³⁹Pino nu tanjo nuje abo minwa le kusre ndawa. Tanjo kumwa le ndo piyo nuje nu nuje nzali dubimba tanjo kise tam kumu. Sunjo dubite tuku tanjo inum ndo tuwa. ⁴⁰Nu tanjo inum nda tuwa ta nu siŋka gare njak minamngat njet. Kuate tuku Guwa nu wamdus sate le ye tanjamba satinjet nga iduset.

Yabri mbara atraukade ndem tuku pasa

8 ¹Afu nanjine yabri mbara atraukade ndem tuku ye kusnayinaig ta tejenmba lafuwamngit. Sine kila njak nga sakade ta son ta

tane sine kila ŋak mineg ŋga taŋgine ŋgaro payamkade. Tane kume pur maŋaumbi ndo taŋgo saŋgri pileniŋgam kumuŋ. ²Ande nu ye kila ŋak minet ŋgate ta nu kila kumumbi te ndakate. Nu denkate. ³Ande nu Kuate tuku kume purte ta Kuate nu taŋgo ta kila minit. ⁴Yabri mbara atraukade ndem nyam tuku sakinaig ta teŋenmba. Nane naŋgine mbara kanunu atraukade ta tugusek kuga. Mbara ndindo ndo minit. ⁵Nane afu mbara kame samba mbolŋge kilke mbolŋge mine likade ŋga sakade ta mbara taŋaŋ gudomma minig ta nane katesek mbara kuga. ⁶Siŋgine Mam Kuate nu siŋgine Mbara Ndindo. Ande mine ndakate. Agaŋ ndende ŋakmba nu tugu. Sine nu tuku ndo mineg. Yesus Kristus nu siŋgine Suŋgo ndindo. Nu agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina. Sine nu mbolŋge abo kitek teg. ⁷Kristus tuku mbal afu wam ta kila pile maye ndade. Nane buk yabri mbara ta dubikinaig tukunu kile yabri mbara atraukade ndem ta nyumba wamdus gisleknu ŋak minmba nyade sulumba mbareg ŋga kutur tade. ⁸Sine agaŋ pileŋga nyeg ta mbolŋge Kuate tugum kine ndakeg. Sine agaŋ afu nda nyeg ta mbolŋge den ndakate. Ko agaŋ afu nyeg ta mbolŋge kumumbi mayok nda kineg. ⁹Sine tukul kugatok ndem ŋakmba nyam kumuŋ ta sine riroŋkuba. Tira wamdus gisleknu ta bariŋgikat. ¹⁰Ne taŋgo kila ŋak mbara atraukam tuku wandekŋge ndem nyumba mina le naŋe tira wamdus gisleknu ne kaŋgernumba saŋgri tiŋga nu mata mbara atraukanu ndem nyumba bariŋgikat. ¹¹Ne naŋe kila mayenu tamba tira naŋe ŋayo silite. Ne kurauka. Kristus nu tira ta tuku mata kumna. ¹²Naŋe tira kame wamdus gisleknu minig le ne nane bariŋgam tuku ndin wakeite ta ne Kristus mata ŋayo silite. ¹³Yiŋe tira ande ndem mbolŋge wamdus bariŋguwa ta ye ndem nduiye mbulmba nye nda.

Paulus nu piro tuku piya mbulna

9 ¹Ye afu kumnemŋge mine ndaka Kuate ndo kumnemŋge minet. Ye yiŋe ammbi Suŋgo Yesus kaŋgeren sulumba nu tuku aposel minet. Ye Suŋgo tuku piro ket le tane ye tuku piro alonu minig. ²Nane afu ye aposel kuga ŋgade ta tane am mbolŋge ye siŋka aposel minet. Ye aposel minet ta alonu tane mbolŋge kilimok mayok kinit. ³Nane afu ye tuku nyu te-ibeŋde ta ye teŋenmba nane saniŋgamŋgit. ⁴Ye piro ka afu tugumŋge nyamagaŋ kilam kumuŋ. ⁵Aposel kame afu Suŋgo tuku maib kat nuŋe Petrus turmba naŋgine pino ŋak pasa mayenu tuku likade ta ye mata pino ŋak ndeta tumba likam kumuŋ. ⁶Aposel ŋakmba taŋgo tugumŋge nyamagaŋ kilmba nyade. Sile Barnabas ndoŋ sikile waimbi piroka nyamagaŋ piyawamŋgik ŋga idusde? ⁷Kame taŋgo ndaŋ nuŋe miroŋ agaŋ ndende piyate? Kuga. Gafmanŋge piyate. Taŋgo ndaŋ nu nyamagaŋ ŋguka alonu kile ndakate? Kuga. Nu alonu kilit. Makau kulat taŋgo ndaŋ nu gubak pirokate? Kuga. Nu makau amonu nyate. ⁸Maŋau ta taŋgo tuku wamdus ndo kuga. Kuate tuku wamdus mata. ⁹Moses nu Kuate tuku pasa teŋenmba kuyarna.

Tane makau wit alonu tomba sikam tuku piro niŋmba alonu afu nye ndakuwaig ŋga miŋge tukul ndaniŋgap ŋga sakina. *Lo 25.4*
 Kuate nu makau tuku ndo idusmba tukul ta sa ndakina. ¹⁰Nu sine nu tuku piro biyeg mbal ta idussiŋmba sakina. Sine piro tugu pileg ko piro kulatkeg taŋamba piro ta tuku alonu kilbe ŋga nu pasa tamba tumsingit. ¹¹Sile Kuate tuku wam magenu tane ŋgamukŋge ŋgukikeŋ. Ta tuku kile taŋgine agaŋ ndende fudiŋmba sikap ŋga wikam kumuŋ. ¹²Piro mbal afu tane tugumuŋge agaŋ ndende wikade ta sile nane liniŋgek. Sile siŋka wikam kumuŋ ta sile wi ndakek. Sile nane afu Kristus tuku pasa isam tuku ndin purpekik ŋga piti ŋakmba kile-ibenka pirokek. ¹³Israel mbal tuku kusem wande sinamŋge pirokade mbal nane wandek tanje nyamagaŋ kilig. Tanjo pino tuku atrau piro biyig mbal nane mata ndem ta tuku afu kilmba nyade ta tane kila. ¹⁴Taŋamba ndo sine pasa mayenu kukliweg mbal nane pasa isig mbal tugumuŋge ŋgarosu turam tuku agaŋ ndende kilap ŋga Suŋgo nu sasina. ¹⁵Ye tane tugumuŋge agaŋ ndende wikam kumuŋ ta ye wi ndaken. Ye kile mata agaŋ ndende sap ŋga pasa te kuyar ndawet. Kuga. Ye piroket sulumba piya kugatok gare ŋak payamket. Ye suwaig ta yiŋe payamket maŋau te purikat. Ye gubaŋge baleyuwa ta maye. ¹⁶Ye pasa mayenu kukliwam tuku Kuate nu nyu sina. Piro ta mbolŋge ye payamkam kumuŋ kuga. Kukli ndawet kande ye pa tam tuku minet kande. ¹⁷Ye yiŋe wamdusmbi piroket kande piya tam tuku saket kande. Kuatenje piro te sina le nu tuku wamdus dubimba piroket tukunu ye kulat taŋgo ndo. ¹⁸Ta tuku ye pasa mayenu kukliwet te lafunu te ndaket. Ye lafunu tet ta teŋenmba. Ye pasa mayenu kukliwet ta piya kugatok isig. Ye agaŋ ndende wikam kumuŋ ta ye wi ndaket. Maŋau ta mbolŋge ye maro ŋak minet.

Paulus nu taŋgo kilam tuku wamdus ndindo ŋak

¹⁹Ye afu kumnemŋge mine ndaket ta ye nane gudommba tuku wamdus kili le Kristus tuku son ŋguwaig ŋga ye yiŋe wamdusmbi nane ŋakmba kumnemŋge minet. ²⁰Ye Zu mbal tugumuŋge piroken ta nane tuku wamdus kili le Kristus tuku son ŋguwaig ŋga ye nane taŋaŋ minen. Ye tukul pasa kumnemŋge mine ndaket ta ye tukul ta dubide mbal tugumuŋge piroken ta nane tuku wamdus kilam tuku ye tukul ŋakmba dubiken. ²¹Ye kasomok mbal tugumuŋge piroken ta nane tuku wamdus kili le afu Kristus tuku son ŋguwaig ŋga ye nane taŋaŋ Moses tuku tukul kugatok mayok kan. Ye taŋamba ken ta ye Kuate tuku tukul kusre ndaken. Kristus tukul pasa siŋgina ta ye mara mara dubika minet. ²²Ye afu tugumuŋge wam afu ki le piti tubekaig ŋga nane kilam tuku nane taŋaŋ wam ŋakmba kurauken. Ye taŋgo afu tuku wamdus kili le Kuate nu nane tuku muskil kile-tidiŋge niŋguwa ŋga ye nane yimyam ŋakmba tuku maŋau dubiken. ²³Ye wam ŋakmba ke liket ta Kristus tuku pasa

mayenu sunḡokam tuku ke liket. Ta mbolḡge pasa mayenu tuku alonu ye mata liye nda.

Sine wamdus saḡgrinu ḡak ndin mayenu dubibe

²⁴Nane afu pinderka muḡgu lilikade ta ndindo nu ambongate le nane nu tuku nyu te-dungade ta tane kila. Tane mata nane taḡaḡ Kuateḡge tane tuku nyu kile-dunguwa ḡga tane saḡgri tiḡga ndin mayenu dubiwap. ²⁵Pinderkade mbal pinder mbolḡge saḡgri tiḡga pinderkam tuku nane ambonga naḡgine ḡgarosu tumtummba ḡgarosu tuku nzali yimyam kile-ibeḡkade. Nane pinder mbolḡge kilke te tuku nyu sunḡo kugawam tuku ta tam taḡade le sine nyu minmba minam tuku tam taḡaweg. ²⁶⁻²⁷Ye afu tugumḡge pasa kuklimba dubi mayewam tuku tumninget ta nane kumumbi ndin ta mbolḡge pinderka nyu sunḡo tuwaig le yiḡe miroḡ kumumbi pinderka nyu sunḡo te ndatikit ḡga ye teḡenmba ket. Yiḡe ḡgarosu tuku nzaliḡge ye didikikat ḡga ye mara mara ḡgarosu mape ndamba te-ibeḡam tuku wamdus saḡgrinu pilet. Ye Yesus tugumḡge nyu sunḡo tam tuku wamdus ndindo ndo pilmba pinderket.

Israel mbal tuku maḡau katesemba riroḡkam tuku pasa

10 ¹Tira kame, sine Israel mbal tuku mbuḡ kame ma baknu mbolḡge maḡau kinaig ta tane idusap. Nane Moses ndoḡ gau ande nane ḡakmba kainingina le ḡak lika ḡakmba yu sinam sinam ka tabek kinaig. ²Nane Moses dubiwaig ḡga gau yu ta mbolḡge kule pisne taḡaḡ tumba Moses ndoḡ ulendikinaig. ³Nane ḡakmba Kuateḡge nyamagaḡ kule ndui ta niḡgina le nyinaig. ⁴Ndame sinamḡge kule bulbulmba prona le nane nyinaig. Ndame ta Kristus tuku kanumnu taḡaḡ nane ndoḡ likina. ⁵Nane taḡamba Kuate tuku wam kaḡgerkinaig ta Kuate nu nane gudommba tuku ndagariniḡgina le nane ma baknu mbolḡge kume likinaig. ⁶Mbuḡ kame tuku wam ta sine riroḡkam tuku tumsingig. Sine nane taḡaḡ wam ḡaigonu kam tuku ḡgamuḡgal kunde kunde ndasiḡguwa. ⁷Sine nane tuku afu taḡaḡ yabri mbara tuku nyu te-du ndaḡgube. Kuyar pasa nane tuku teḡenmba sakate. Israel mbal nane minyoka isukusnaig. Isukusmba kule nyumba nane tiḡga kupesmba pino didik farmba une maḡau ke likinaig ḡgate. ⁸Sine nane tuku afu taḡaḡ fare fare pino taḡgo ndoḡ une nda kube. Mbar ta tuku ki ait ndindo mbolḡge Kuateḡge nane tuku 23,000 bale farna. ⁹Sine nane taḡaḡ Sunḡo tuku wamdus mukuknu tago tago ndabe. Nane taḡanaig le kame mbeḡ pro nane bale fariḡge likinaig. ¹⁰Sine nane taḡaḡ gubra tumba wam sak pile ndabe. Wam ta tuku kame eḡeḡge nane bale farna. ¹¹Nane mbarnaig le pa lafunu nane mbol prowe likinaig ta taḡgo kame kaḡgerka riroḡkam tuku. Sine kugawam tuku ait mbolḡge mineḡ mbal sine mata riroḡkam tuku nane tuku wam kube te kuyar pasa mbolḡge minig. ¹²Ande nu sakate ye saḡgri ḡak ye tiḡgam

kumuŋ ŋgate ta nu rironkuwa. Nu bariŋgikat. ¹³Satan nu wam ŋakmba tuku tago-tagosiŋgit ta nu taŋgo ŋakmba taŋamba ndo tagoniŋgit ta tago ait mboliŋge Kuate nu kumumbi sine kulatkate. Nu sine tuku saŋgri kulatka minmba nu sine bike ndaka saŋgri tiŋgam tuku ndin tursiŋgit.

Sine mbara afu Kuate turmba dubikam kumuŋ kuga

¹⁴Tira kame, tane siŋka kurau mayewap. Yabri mbara yimyam mbariŋ ndaniŋgap. ¹⁵Tane wamdus kuyar mayenu ŋak minig tukunu ye tuku pasa te ismba pilewap. ¹⁶Sine grep kule murko ŋak tumba Kuate gare pasa samba nyeg ta sine Kristus ndoŋ ulendika nu tuku ndare nyanu taŋaŋ. Sine bret tumba fetka nyeg ta sine Kristus tuku ŋgarosu nyanu taŋaŋ. ¹⁷Bret ndindo minit le sine tuma nyeg tukunu sine ŋakmba ulendika ŋgarosu ndindo mayok kineg. ¹⁸Tane Israel mbal tuku maŋau kaŋgerap. Nane agaŋmor baleniŋmba Kuate atraukanu ma mboliŋge ndem inumnu tumba nyade ta nane Kuate ndoŋ ulendikade. ¹⁹Ye pasa satiŋgit ta yabri mbara atraukade ndem ta saŋgri ŋak ŋga sa ndaket. Ko yabri mbara nu minit ŋga idus ndawet. ²⁰Kuga. Nane ndem tumba yabri mbara atraukade ta bukla ŋaigonu atraukade. Nane Kuate atrau ndakade. Tane bukla ŋaigonu ndoŋ ulendi ndakap. Ye mbulit. ²¹Tane Suŋgo tuku grep kule nyumba nu ndoŋ ulendika maŋ bukla tuku grep kule nyumba nane ndoŋ ulendikam kumuŋ kuga. Tane Suŋgo tuku mbain tugumŋge isukusmba nu ndoŋ ulendika maŋ bukla tuku mbain tugumŋge isukusmba nane ndoŋ ulendikam kumuŋ kuga. ²²Sine Suŋgo pitaimba nu tuku ma mboliŋge bukla kame patikube ta nu gubra kagli firkamŋgat. Tane tuku saŋgri Suŋgo tuku saŋgri lite ŋga idusde e? Ndo kuga.

Siŋgine mine mboliŋge maŋau pileŋga kube

²³Tane afu teŋenmba sakade. Sine Kristus tuku mbal sine tukul kugatok mineg ŋgade ta son ta tukul kugatok wam afu keg ta sine tur ndasiŋgig. Afu keg ta sine saŋgri pile ndasiŋgig. ²⁴Tane taŋgine maye minam tuku idus ndawap. Nane afu tane tugumŋge minig ta nane pitiniŋbekig ŋga idusmba maŋau pileŋga kap. ²⁵Maket mboliŋge ndem patikade ta piyamba nyap. Tane piyamba ndem te yabri mbara atraukaig e ŋga kusna ndaŋgap. Tane ndem piyamba fare nyap. ²⁶Kuyar pasa ande teŋenmba sakate. Kilke agaŋ ndende ŋakmba minig ta Kuate nu miro ŋgate. ²⁷Ande nu Kristus tuku son nda ŋganu nu ne ndoŋ isukusam tuku sanuwa le ne kambim idusmba kande kaye. Nu ndem tinwa le ake kilmba nyendo ka. Wamdus piti ŋak tumba ndem ta yabri mbara atraukaig ŋga kusna ndawa. ²⁸Ande nu ne sanumba ndem te yabri mbara atraukaig tuku ŋguwa kande ne nda nya. Taŋgo ta nu wamdus piti tumba sanate ta ne nu idusmba nye ndaka. ²⁹Ne wamdus piti tikat ŋga ye sa ndaket. Taŋgo inum ta nu wamdus piti tikat ŋga sanet.

Tane afu tenjenmba sakade. Ye tukul kugatok minet. Ndanjam saka ye tanjo wamdus piti njak ta idusmba wam afu ye nda kam tuku sakate? ³⁰Ye Kuate gare pasa samba ndem tumba nyet ta maye. Ndanjam ne ye tuku pasa njak ngade. i ... Tane tanjamba sa ndakap. ³¹Tane nyamagan ko kule nyumba ko manjau afu ke lika gare tade ta Kuatenje ndo nyu sunjo tuwa. ³²Tane nane Zu mbal ko kasomok mbal ko Kuate tuku kuasmbi ndonj minmba nane barijgubekaig nga nane manjau nzalinijgit ta ndo kap. ³³Ye mata tanjo njakmba tugumnje nane manjau nzalinijgit ta idusniymba wam ke liket. Ye nane gudomma tuku wamdus kili le Kuate nu nane tuku muskil kile-tidinge niinguwa nga ye yiye piti kugatok minam tuku idus ndamba nane piti kugatok minwaig nga iduset.

11 ¹Ye Kristus tuku manjau kumumba dubiwet. Tanjamba ndo tane mata ye tuku manjau dubiwap.

Gabat songam tuku pasa

²Tane ye pasa satingen te bige magede tukunu ye gare-gareka tane mayede njget ta ³ye kile wam ande tane katesewap nga satinjgamnjgit ta tenjenmba. Tanjo tuku gabat Kristus. Pino tuku gabat nuje tanjo nuje. Kristus tuku gabat Kuate. ⁴Tanjo ande nu gabat songanu njak Kuate yabanje ko Tukul Guwa tugumnje pasa ismba kile-mayokkate ta nu Kristus kiko pilete. ⁵Pino ande nu gabat so ndanja Kuate yabanje ko Tukul Guwa tugumnje pasa ismba kile-mayokkate ta nu mata nuje tanjo nuje kiko pilete. Nu tuku gabat kuerke sulude le kiko tate tanjan. ⁶Pino ande nu gabat songam mbulmba ndeta andenje nu tuku gabat waje kuer suluwa. Tanjawa le nu ta tuku kikowa le nu gabat songuwa. ⁷Tanjo nane gabat so ndanguwaig. Kuate nuje suk tanjo wakeina le nu Kuate tuku kanumnu tanjan minit. Pino nane gabat songuwaig. Pino nu tanjo tuku kanumnu tanjan minit. ⁸Kuate nu pino tuku ngarosu inumnumbi tanjo wakei ndana. Kuga. Nu tanjo tuku ngarosu inumnumbi pino wakeina. ⁹Nu pino tuku nga tanjo wakei ndana. Kuga. Nu tanjo tuku nga pino wakeina. ¹⁰Ta tuku pino kame nane tanjo kame kumnemnje minig ta te-mayokam tuku gabat songuwaig le enjel kame nane kanjerkuwaig. ¹¹Sine Sunjo ndonj ulendikeg mbal sine tanjo pino yimyam mine ndakeg. Sine munju turturkam tuku mineg. ¹²Kuate nu tanjo tuku ngarosu inumnu tumba pino wakeina. Kile pino tuku ngarosu mbolnje tanjo mayok kinig. Aganj ndende njakmba Kuate nu tugu. ¹³Tanjine miroj manjau te pilejgap. Pino nu gabat so ndanja nu Kuate yabanje ta nu wam mayete e ko kuga? ¹⁴⁻¹⁵Ata. Tane idusap. Pino nu gabat mapete le kuen kinit ta sine manjau mayenu njgeg. Kuatenje nuje nane tumail pulukam tuku mindepiye tanjan niingina. Tanjo nu gabat waje mapete le kuen kinit ta sine njakmba nu talamba kiko manjau njgeg. ¹⁶Ande nu pino gabat so ndanjgam tuku sanjri tinja kualeyaukam bafuwa ta ye nu sawamnjgit.

Sine aposel kame Kuate tuku kuasmbi ñakmba pino kame gabat songanu ñak mañau ta ndo dubiweg ñga sawamñgit.

Pasa nyam tuku mañau

¹⁷Tane mañau afu kade ta ye ismba wam ta maye ndade ñget. Tane kusem kanjermba mañgurkade ait ta mañau afu maye ndade. Tanjine tanjine muñgu tur ndaka afu ñaigo siglikade. ¹⁸Tane Kuate tuku mbal mañgur pilig ta tane wamdus pur yimyamkade ta afunje tañamba sayade le ye ismba wam afu ta son ñga iduset. ¹⁹Ta ndañam? Pur yimyamkade mañau ta son pasa mbolñge Kuate nu Kristus tuku kuasmbi kilimok kile-mayokkate. ²⁰Tane mañgurka tuma isukusig ta Sunjo nu isukusam tuku mañau singina ta ke ndakade. ²¹Tane mañgurka kumu kumu isukuse ndakade. Tane yimyam pire pire tanjine nyamagañ kilmba prode sulumba tanjine ndek nye sulude le afu gubak minig afu grep kule sunjomba nyumba ñgingankade. ²²Yoi. Tañamba isukusam ndeta tanjine wandekñge nyap. Ko tane Kuate tuku kuasmbi talaniñmba afu nyamagañ kugatok ta kiko pileniñgam idusmba tañade e? Wam kade ta mbolñge ye tane wam mayede ñga satinje nda. ²³Ye buk pasa nyam tuku mañau tumtingen ta Sunjoñge sina ta teñenmba. Yudas nu Sunjo Yesus tumba ñgueu mbal tuku wai mbol pilna furir ta mbolñge ndo Sunjo nu bret tumba ²⁴Kuate gare pasa tumba bret fetfetmba saningina: Te ye tuku ñgarosu. Tane turkam tuku tinjet. Tane ye idusyam tuku mañau te kumba minap ñgina. ²⁵Nane tañamba isukuse denjurnaig le nu grep kule murko ñak tumba mañau ndui ta ndo kina sulumba sakina: Grep kule murko ñak te pasa kitek Kuate nu taño ndoñ katna ta alonu mayok kambim tuku ye yiñe ndare kutuwamñgit. Tane grep kule teñen nyade ait ta ye idusyumba nyap ñgina. ²⁶Sunjo nu mañ pro ndawa le tane bret nyumba grep kule nyade ta sinjine Sunjo nu sinenu ñga kumna ta te-mayokmba saka minig. ²⁷Ta tuku ande nu Sunjo tuku bret ko nu tuku grep kule ake fare tumba nyate ta nu mbarte. Nu Sunjo tuku ñgarosu ndare ñaigo siglikate. ²⁸Ande nu tumba nyam ñga kande nuñe mañau pile mayemba kile-tidiñgumba wamdus te-mayemba bret grep kule ta kilmba nyuwa. ²⁹Ande nu Sunjo tuku ñgarosu idus ndamba bret grep kule ake fare kilmba nyate ta nu nyumba ta tuku pa lafunu ta tumba nuñe ñgaro mbolñge pilit. ³⁰Tane ñgamukñge afu tañamba kade sulumba afu baklelmba afu guaze ñak minig afu buk kume likinaig. ³¹Sine sinjine mañau sinjine mironj pileñgube ta Sunjo nu sine pilesinje nda. ³²Nu sine pilesinjit ta sine kilke te tuku mañau dubide mbal ndoñ ñgisi ndakube ñga nu pitisiñmba kile-tidiñgate. ³³Tira kame, tane isukusam tuku mañgurkade ta muñgu minde-mindekap. ³⁴Ande nu gubawa kande nuñe wande mbolñge isukuswa. Tane mañgur mbolñge mbarap le pa lafunu tane tubekaig. Ye pasa afu minig ta yiñe mironj tane tugum prowi sulumba satinjamñgit.

Tukul Guwange sine piro sanjri yimyam singit

12 ¹Tira kame, sine Tukul Guwange piro sanjri yimyam walmba singe likate wam ta tane tugunu katese mayewap. ²Tane o buk Kuate gilai minmba yabri mbara abo tugu kugatok mbariŋningam tuku tane didike likainaig. ³Ta tuku ye kilimok tane satŋngamngit. Ande nu Kuate tuku Guwange wamdus tuwit le nu Yesus kasurmba tapra ndate. Nu Tukul Guwange wamdus tuwit le ndo Yesus nu Sunjo ŋgate. ⁴Sine piro sanjri yimyam ŋak mineg ta Guwa ndindonge singe likate. ⁵Sine piro kise kise ke likeg ta Sunjo ndindo tuku pirokeg. ⁶Sine sanjri kise-kisembi pirokeg ta Kuateŋge sine nduik nduik ŋakmba mbolŋge pirokate. ⁷Tukul Guwa nu sine nduik nduik mbolŋge sanjri kile-mayokkate ta tira ŋakmba turkam tuku. ⁸Ande Tukul Guwange wamdus tuwit le nu wamdus kuyar mayenu kile-mayokkate. Tukul Guwa ndui tanje ande wam kurok minig ta sate le kile-mayokkate. ⁹Nu ande sanjri tuwit le Kuate tuku sanjri tomba tŋngam tuku nu den ndakate. Tukul Guwa ndui tanje ande sanjri tuwit le nu guaze pitaikate. ¹⁰Nu afu walmba sanjri yimyam nŋge likate le ande nu wam kitek sanjrinu ke likate. Ande nu Tukul Guwa tugumŋge pasa ismba kile-mayokkate. Ande nu guwa magenu ŋaigonu pileŋga katesete. Ande pasa kuale gilai ta nu sakate. Ande pasa kuale gilai ismba nu pasa tugunu bitekŋgate. ¹¹Piro sanjri ta ŋakmba Tukul Guwange ndo kile-mayokkate. Nu nuŋe nzali dubimba tango pino nduik nduik piro sanjri ta walmba ningit.

Sine Kristus tuku ŋgarosu mineg

¹²Tango tuku ŋgarosu sinamŋge inumnu gudommmba minig ta ŋakmba ulendika ŋgarosu ndindo ndo. Kristus tuku mbal mata tanjamba ndo minig. ¹³Sine afu Zu afu kasomok mbal afu piro tango afu kulat tango sine ŋakmba Tukul Guwa kule pisne tanjan tigenj sulumba ŋgarosu ndindo mayok kagej. Kristus nu Guwa ndindo ta siŋgina le sine ŋakmba kule tanjan nyigenj. ¹⁴Tango tuku ŋgarosu sinamŋge aganj ndindo ndo mine ndakate. Inum inumnu gudommmba minig. ¹⁵Kupe nu sakumba ye wai kuga tukunu ye ŋgarosu te inumnu mine ndaket ŋguwa ta kumuŋ kuga. Nu ŋgarosu ta tuku inumnu minit. ¹⁶Ko kilba nu sakumba ye am kuga tukunu ye ŋgarosu inumnu mine ndaket ŋguwa ta mata kumuŋ kuga. Nu ŋgarosu ta tuku inumnu minit. ¹⁷Tango tuku ŋgarosu am ndo minwa ta nu ame aganjmbi pasa isamŋgat? Ko nuŋe ŋgarosu kilba ndo minwa ta nu ndanjmba aganj mundurnu kamusamŋgat? ¹⁸Kuate nu nuŋe nzalimbi ŋgarosu inum inumnu minam tuku ma madiniŋmba wakeikina. ¹⁹Iŋgarosu ŋakmba aganj ndui ta ndo minig kande ŋgarosu mine ndakate kande. ²⁰Tango tuku ŋgarosu inum inumnu gudommmba minig ta ŋakmba ulendika ŋgarosu mayok kinit. ²¹Amŋge wai samba ne nda mina ta ye

yiŋe ndo mine mayewamŋgit ŋga sawam kumuŋ kuga. Ko gabatŋge kupe samba ne nda mina ta ye yiŋe ndo mine mayewamŋgit ŋga sawam kumuŋ kuga. ²² Singine ŋgarosu mbolŋge agarŋ foŋfoŋ afu saŋgri kugatok ŋgeg ta mine ndakade kande sine mine maye ndaweg kande. ²³ Ŋgarosu inumnu afu kiko teg ta sine kulat mageka soŋga mindepiye mageniŋgeg. Ŋgarosu inumnu afu te kuga. ²⁴⁻²⁵ Kuate nu ŋgarosu wakeina ta ŋgarosu pur yimyam ndaka kumu kumu muŋgu turkuwaig ŋga ŋgarosu tuku agarŋ foŋfoŋ sine kulat magekube ŋga nu idusmba naŋgine ma madiniŋmba patikina. ²⁶ Ŋgarosu inumnu rar kamuste ta inumnu ŋakmba piti ŋak minig. Ŋgarosu inumnu nyu suŋgo tate ta inumnu ŋakmba nu mbolŋge gare tade. ²⁷ Sine ŋakmba ulendiŋmba Kristus tuku ŋgarosu mineg. Sine nduik nduik ŋakmba nu tuku ŋgarosu inum inumnu mineg. ²⁸ Kuate nu nuŋe kuasmbi afu piro suŋgo aposel patikate. Nane kumnemŋge afu Tukul Guwaŋge pasa saniŋgit le ismba kile-mayokkam tuku patikate. Nane kumnemŋge afu pasa kukliwam tuku patikate. Afu nane wam kitek saŋgrinu ke likam tuku, afu guaze pitaikam tuku, afu turka sinzaŋningam tuku, afu piro yimyam kulatkam tuku, afu pasa kuale nane gilai ta sakam tuku nu taŋamba taŋamba nane patike likate. ²⁹ Sine ŋakmba aposel piro ndo ke ndakeg. Ŋakmba Tukul Guwaŋge pasa saniŋgit le ismba kile-mayokkam tuku mine ndakeg. Ŋakmba pasa kukliwam tuku mine ndakeg. Sine ŋakmba wam kitek ke likam tuku saŋgri ŋak mine ndakeg. ³⁰ Guaze pitaikam tuku, pasa kuale gilai sakam tuku, pasa kuale gilai ta tugunu bitekŋgam tuku sine ŋakmba piro saŋgri kame ta kile ndakeg. ³¹ Tane ŋakmba Tukul Guwa tuku piro saŋgri sugokanu yimyam kilam tuku wamdus saŋgrinu palpe.

Kile ye maŋau suŋgo ande kise tumtingamŋgit ta piro saŋgri afu ta ŋakmba liniŋmba mbolŋge minit.

Kume pur maŋau

13 ¹Ye taŋgo kame ko eŋel kame tuku pasa kualembi sakam tuku saŋgri ŋak minmba kume pur maŋau denket ta ye tuku pasa ta ŋgiram wi suŋgo ake kinit taŋaŋ. ²Ye Tukul Guwa tuku saŋgri afu ŋak minmba Tukul Guwaŋge pasa sayate le ismba kile-mayokka wam kurok ŋakmba katesemba ye Kuate tuku saŋgri tomba tiŋga tabe dirningam kumuŋ minet sulumba kume pur maŋau denket ta ye ake agarŋ taŋaŋ minet. ³Ye yiŋe agarŋ ndende ŋakmba sanzal mbal niŋmba ko yiŋe ŋgarosu paŋge ugwa ŋga bukŋga kume pur maŋau denket ta wam kame taŋge ye turam kumuŋ kuga. ⁴Ande nu kume pur maŋau ŋak minit ta nu ande tuku pitik gubra te ndakate. Nu mara mindek afu turkate. Nu afu tuku mine maŋau tuku wamdus kagli fir ndakate. Nu nuŋe ŋgarosu te-du ndaŋgate. ⁵Nu nuŋe mironŋ payam ndakate. Nu afu tala ndaniŋgit. Nu nuŋe mironŋ yeye nda ŋgate. Nu pitik palseŋ ndate. Nu ande tuku

gubra pitik kusremba gilaingate. ⁶Ande nu mbarde ta nu gare ndate. Nu sinanu wam tugusek njakmba tuku ndo gare tate. ⁷Nu nuje piti kugraka bike ndakate. Nu ande tala ndate. Nu wam njakmba kumumbi mayok kuwaig nga tairnga sangri tinga dirnangate. ⁸Afu Tukul Guwa tugumnge pasa ismba kile-mayokkade sangri ko pasa kuale gilai sakade sangri ko wam kuirok kile mayokkade sangri ta njakmba kugawamngaig. Kume pur manau ndo minmba minamngat. Kugawe nda. ⁹Sine Tukul Guwa tugumnge wam kuirok ko pasa ismba kile-mayokkeg ta afu ndo katesemba kile-mayokkeg. ¹⁰Kile wam afu katese ndaweg ta ngumnenga njakmba kile-mayokkuwa le katesewamngig. ¹¹Ye kiyo minen sulumba ye kiyo tuku pasa kiyo tuku wamdus njak minen. Ye kiyo minmba wamdus pile maye ndawen. Kile ye sunjoka gua gua manau njakmba kusreken. ¹²Kile sine kule nza mbolnge lijmba tumail kanjerkeg tana Kuate tuku wam kame kanjer maye ndaka wamdus te-suluweg. Ngumnenga sine kanjerka katese mayewamngig. Kile sine fudinmba ndo kateseweg. Ngumnenga Kuate nu sine tuku wamdus kila minit tanjamba ndo sine wam njakmba kumumbi tumsinguwa le katesewamngig. ¹³Manau kejmba minig. Ngamungal son manau, Kuate mindeweg manau, kume pur manau. Wam kej ta ngamuknge kume pur manau nu sunjokanu minit.

Pasa kuale gilai sakam tuku manau

14 ¹Tane kume pur manau njak minam tuku dirnangap sulumba Tukul Guwa tuku piro sangri njakmba kilam idusmba Tukul Guwange pasa saningit le ismba kile-mayokkam tuku piro sangri ta tam tuku wamdus sangrinu palpe. ²Ande nu pasa kuale gilai sakate ta nu tango kame sa ndaningit. Nane pasa ta isig ta nane katese ndade. Nu Kuate sate. Tukul Guwange nu tumte le nu tanjamba wam kuirok afu sakate. ³Ande nu Tukul Guwa tugumnge pasa ismba kile-mayokkate ta nane afu ismba kila pilmba sangri tingade. Afu piti njak ta nane piti gagulmba ngamungal bulkade. ⁴Ande nu pasa kuale gilai sakate ta nu nuje miroj ndo sangri tate. Ande Tukul Guwange pasa sate le ismba kile-mayokkate ta nu Kuate tuku kuasmbi sangri pileningit. ⁵Ye tane njakmba pasa kuale gilai sakam tuku iduset ta tane Tukul Guwange pasa satinguwa le ismba kile-mayokkam tuku ta ye sunjomba iduset. Ande Tukul Guwange pasa sate le ismba kile-mayokkate sangri tange pasa kuale gilai sakate sangri ta lite. Ande nu Kuate tuku kuasmbi ngamuknge pasa kuale gilai saka nane tugunu ismba sangri tingam tuku nu biye mbil ndawa ta alo kugatok. ⁶Tira kame, ye tane tugum promba pasa kuale gilai saki ta ye tane turke nda. Ye pro Tukul Guwa tugumnge pasa ko kila kuirok afu ko tum pasa ismba kile-mayokki ta ye tane turtingam kumu. ⁷Tango ande nu tabu tabu fitka ko ndombij katmba mune njin tugu dubi ndawa ta ima nu mune kuale katesewamngat? ⁸Ko

kame ngiram kuale tugusemba mayok nda kuwa ta ima nu kame aganj kuanekamngat? ⁹Tanjamba ndo ne pasa kuale gilai sakate ta ima nu pasa ta katesewamngat? Ne tuku pasa ta ake pasa tananj mayok ka ngisikate. ¹⁰Kilke tugu njakmba mbolnge pasa kuale yimyam sungomba minig ta njakmba alo njak. ¹¹Tango ande nu pasa kuale ye gilai tambu sakuwa ta ye nu rawe tango nget. Nu mata ye rawe tango ngate. ¹²Tane Tukul Guwa tuku piro sanjgri yimyam kilam tuku wamdus sunjo njak minig ta ye kila. Tane piro sanjgri afu Kuate tuku kuasmbi turkam tuku ta kilam tuku sungomba idusap. ¹³Tane tuku ande nu pasa kuale gilai sakate ta nu mbilam tuku piro sanjgri ta turmba tam tuku Kuate yabanjwa. ¹⁴Ande nu pasa kuale gilai tambu Kuate yabanjte ta nu mingembi ndo sakate. Nuje wamdus pasa ta gilai minit. Tukul Guwa nu tuku minge mbolnge pasa ta sakate. ¹⁵Ta tuku ye tejenmba iduset. Ye Tukul Guwa mbolnge pasa kuale gilai tambu Kuate yabanmba man yije wamdus kilambi yabanamngit. Ko Tukul Guwa mbolnge mune kuale gilai tambu ulmba man yije wamdus kilambi mune ande ulamngit. ¹⁶Ne Tukul Guwa mbolnge pasa kuale gilai tambu yabanmba Kuate tuku nyu te-dunja nu gare tuwit ta ne ndon manjurkade mbal nane pasa ta katese ndamba ne tuku yaban pasa son ngam kumu kuga. ¹⁷Ne Kuate tuku nyu tanjamba te-dungate ta maye ta ne afu tur ndakate. ¹⁸Ye Paulus pasa kuale gilai tambu sungomba saka tane njakmba litinget. Ta tuku ye Kuate gare pasa tuwet. ¹⁹Ye pasa kuale gilai gudommba njak minet ta kusem mbolnge ye sakam idus ndawet. Ye pasa kila ta ndo sakam iduset. Pasa kila ndui ndui saket ta pasa kuale gilai gudommba saket wam lite. Ye pasa kila saket tambu Kuate tuku wam afu nane tumningam kumu. ²⁰Tira kame, tane kijo kame tananj mine ndaka wamdus pile mayewap. Tane kijo dabro tananj wam najgonu kam tuku gilai minmba tango tananj wamdus pile mayewap. ²¹Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Sungo nu sakate: Pasa kuale kise rawe mbal tuku minge mbolnge ye Israel mbal ye tuku pasa isam tuku saningi ta pasa ta nane mata ise nda ngate. *Aisaia 28.11-12*

²²Pasa ta mbolnge sine kila pileg. Pasa kuale gilai sakate sanjgri ta Kristus tuku son ngeg mbal ismba rironkam tuku sa ndasingit. Son nda ngade mbal ismba rironkam tuku saningit. Ande Tukul Guwa tugumnge pasa ismba kile-mayokkate sanjgri ta sine son ngeg mbal sanjgri pilesingam tuku tanjate. Son nda ngade mbal tuku kuga. ²³Tane Kuate tuku kuasmbi manjurka njakmba pasa kuale gilai sake lika minap le gilai mbal afu ko son nda ngade mbal nane pro pasa ta ismba tane nginngankade ngamngaig. ²⁴Tane njakmba Tukul Guwanje pasa satinguwa le ismba kile-mayokka minap le gilai mbal ko son nda ngade pro pasa ta iswaig le nangine ngamungal nduaseka nangine mbar tumninguwa le idusamngaig. ²⁵Tanjamba nane nangine mbar kuirok

minig ta ismba ndek dagol tidronga Kuate mbarinmba sakamngaig: Kuate nu sinjka tane ndonj minit nga sakamngaig.

Manjurkam tuku manau tugusek

²⁶Tira kame, tane manjurkap sulumba tejenmba ke likap. Ande nu mune ulwa. Ande pasa kukliwa. Ande wam kuirok kile-mayokkuwa. Ande pasa gilai sakuwa. Ande nu pasa ta biye mbilwa. Tane tanjamba manjurkap sulumba tanjine tanjine sanjri tingam tuku sanjri kise kise kumumbi kile-mayokkap. ²⁷Afu pasa kuale gilai tambi sakam kande armba ko kenjmbange ndo sakuwaig. Nane ndui ndui tinga sakuwaig. Tanjawaig le ande nu pasa kuale gilai ta biye mbilwa. ²⁸Ande nu mbilam tuku mine ndakuwa kande nane mingge tukulmba nanjine ndo Kuate ndonj pasa gilai ta sakuwaig. ²⁹Afu Tukul Guwanje pasa satinguwa le ismba kile-mayokkam kande armba ko kenjmbange ndo sakuwaig le isig mbalnje pasa ta pilenguwaig. ³⁰Ande nu pasa ta kuklimba minwa le ande Tukul Guwanje pasa inum kitek sawa kande tanjo nu pasa kuklimba minit ta nu pitik pasa ta denjpurmba minyokuwa le inum suk tinga sakuwa. ³¹Tane ndui ndui njakmba Tukul Guwanje pasa satinguwa le ismba kile-mayokkap le wam ta mbolnje tane njakmba kila kitek tumba sanjri tingamngaig. ³²⁻³³Sine manjurka zigna tinga fare fare pasa sakam kumuŋ kuga. Wam ta Kuate tugumnje pro ndate. Sine tuku manjur mayenu mayok kambim tuku Kuate nu iduste. Tukul Guwanje afu pasa saniŋgit ta nane pasa ta kulatka towam kumuŋ. ³⁴Kusem kanjeram manjurkeg mbolnje pino kame mingge tukulmba minwaig. Nane tukul pasa dubimba tanjo kumnemnje minwaig. Kuate tuku mbal ma yimyam mbolnje manjurkade nane njakmba tanjade. ³⁵Pino ande nu kusem mbolnje pasa kukliwa ta manau mayenu kuga. Nane Kuate tuku pasa ismba kusna njak kande nanjine wandeknje tanjo kat nanjine kusnaniŋguwaig. ³⁶Kuate tuku pasa ambonga tane Korin mbal tugum pron a e? Ko sinenje ndo pasa te iseg nga idusde? Ndo kuga. ³⁷Tane afu ye Tukul Guwa tugumnje pasa iset ko ye nu tuku sanjri tet ngade mbal tane ye pasa kuyarket te Sunjonje tuku tukul sina ta katesewap. ³⁸Nane afu tanjamba idus ndawaig ndeta tane nane ngumneniŋgap. ³⁹Tira kame, tane Tukul Guwa tugumnje pasa ismba sakam tuku piro sanjri ta tam tuku sunjomba idusap. Pasa kuale gilai sanu tuku sanjri ta mata peu ndawap. ⁴⁰Tane manjur mbolnje manau ke likade ta zigna tinga fare fare ke ndakap. Tane tugusemba ke likap.

Kristus kummba manj tingina

15 ¹Tira kame, ye ambonga pasa tugusek satingen le tane isnaig sulumba pasa ta mbolnje sanjri tinga minig ta ye kile manj pasa ndui ta tane idusam tuku satinjet. ²Tane pasa ta biye dewap le Kuate nu

tane tuku muskil kile-tidingamngat. Tane ake mingge pasa ndo sakade ta nu tane tuku muskil kile-tidinge nda. ³Ye Kristus tuku pasa tugusek isen sulumba satingen pasa ta alo sungo njak ta tejenmba. Kristus nu kuyar pasa kumumba sine tuku une saukam tuku nu kumna. ⁴Nu kumna le ngukinaig ta nu man kuyar pasa kumumba mara kejn nu mbolnge tingina. ⁵Nu tingina le Petrus nu kanjerna. Ta ngumnemnge nane 12 nu kanjernaig. ⁶Ngumnenga nuje tira kame gudommba 500 limba ma ande mbolnge manjurkinaig le nane tugumnge mayok kina le kanjernaig. Mbal ta kile gudommba minig. Ndui ndui ndo kume likinaig. ⁷Ait ande Yakobusnge nu kanjerna. Man ait ande mbolnge aposel njakmba nu kanjernaig. ⁸Ngumne tukulmba ye tugumnge mayok kina le kanjeren. Ye nane minig tanan kuga. Ye kutu bizowanu tanan prowen. ⁹Ye Kuate tuku kuasmbi kilmba njago sigliken tukunu ye aposel nyu tet ta denkate. Ye aposel njakmba kumnemnge minet. ¹⁰Ye aposel minet ta yiye sangrimbi kuga. Kuate nu ake sinan ye make pilmba aposel pilna. Nu ye make pilna ta nu mbar ndana. Alonu tanamba kilimok mayok kina. Ye piro karenka aposel njakmba tuku piro liningen ta yiye sangrimbi kuga. Kuate nu ye make pilna le ye tanawen. ¹¹Yenge tane tugumnge pasa kukliwen e ko afunge ta wam sungo kuga. Sine njakmba tanamba ndo pasa kukliweg le tane son ngade ta ndo wam sungokanu.

Kumanu mbal tingamngaig

¹²Kristus nu kumna le Kuatenge te-tina le tingina ta sine tanamba ndo pasa kukliweg ta ndanam saka tane tuku afu kumanu mbal man tingge nda nga sakade. ¹³Tane kumanu mbal man tingge nda ngade ta son ndeta Kuatenge Kristus mata te-ti ndana. ¹⁴Nu Kristus te-ti ndana ndeta sine pasa kukliweg te mata alo kugatok. Tanamba ndeta tane nu tuku sangri tomba tingade ta mata tane turtinge nda. ¹⁵Kuatenge kumanu mbal kile-tidi ndangate ndeta Kristus kumna le Kuatenge te-tina pasa sakeg ta mata son kuga. Tanamba ndeta sine Kuate tuku yabri pasa ndo sakeg. ¹⁶Kumanu mbal Kuatenge kile-tidi ndangate ndeta nu Kristus mata te-ti ndana. ¹⁷Nu Kristus te-ti ndana ndeta tane nu tuku kume tuku sangringe tursingam kumu ngade ta tane turtinge nda. Tanamba ndeta tane une njak minmba ngisikam tuku minig le ¹⁸nane afu Kristus tuku son nga kumnaig mbal nane mata kummba ngisikinaig. ¹⁹Sine kilke te mbolnge mineg le Kristus nu sine tursingit. Kumbe le man tursingge nda ta son ndeta sine kile yabri wamdus ndo dubimba sine afu tuku mine linyinmba sika sinamanzer sungo mbolnge mineg. ²⁰Tanamba kuga. Kuatenge Kristus nu kumna le te-tina. Kristus nu kumanu mbal ngamuknge nu ambonga tingina le ngumnenga kumanu mbal njakmba tingamngaig. ²¹Tango inum mbolnge kume manau mayok kina. Tanamba ndo tango inum mbolnge kummba tingam tuku manau mayok kina.

22Tango jakmba Adam tuku ndare mbolnge kile sine kumeg. Tanjamba ndo sine Kristus tuku son ngeg mbal kummba nu mbolnge manj abonga tingamngig. 23Sine singine ait prowa le tingamngig. Kristus nu ambonga tingina. Nu luka prowa le sine Kristus tuku mbal mata abonga tingamngig. 24Nu promba sugo sugo jakmba Kuate tuku ngueu minig ta kile-ibenkuwa sulumba nuje gageu jakmba kilmba Mam Kuate wai mbolnge patikuwa le kilke te kugawamngat. 25Kristus nu gabat sungo minwa sulumba nuje ngueu jakmba tanjamba kile-ibenke suluwamngat. 26Nu ngueu jakmba kile-ibenka ngumne tukulmba nu kume manau mata te-ibenamngat. 27Kuyar pasa ande tenjenmba sakate.

Kuate nu aganj ndende jakmba kilmba nu tuku kupe kumnemnge patikamngat ngate.

Mune 8.6

Kuate ndo nu kumnemnge mine ndakate. Nunge aganj ndende jakmba Kristus kumnemnge patikuwa le 28kile Kuate tuku kinjo nu Mam nuje kumnemnge minamngat. Tanjawa le Kuate nu aganj jakmba tuku Sungo minamngat. 29Nane afu nangine kumanu mbal turkam tuku kule pisne tade. Kumanu mbal manj tinje ndangade ta son ta ndanam nane kumanu mbal tuku kule pisne tade? 30Ko ndanam sine aposel kumam tuku piro keg? 31Tira kame, ye mara mindek kumam tuku dirnanget ta tane ye ndonj singine Sungo Kristus Yesus dubiweg ta ye tane tuku payamket. 32Ye kummba manj ti ndanget kande ye Efesusnge aganjmor nguikok tananj nane afu ye ndonj kame bunaig ta ake rar ten kande. Alonu kilke te mbolok wam kuga. Kumanu mbal manj ti ndangade kande sine tenjenmba sakeg kande.

Sine mine minemba nduiye kumamngig. Ta tuku sine minmba kule nyumba pagumba nyumba gare-gareka ndo minbe ngube.

Aisaia 22.13

33Yoi. Tane yabri wamdus ta te-ndakap. Ande nu mbal najgonu ndonj ulendikate ta nu tuku manau mayenu nanenge njayo silide. 34Tane wamdus te-mayemba une manau jakmba kusrekap. Tane afu Kuate tuku manau gilai minig ta tane sinjka kikotinguwa.

Ngarosu kitek tamngig

35Nane afu tango kummba manj abonga tingam tuku pasa te ismba ye kusnayumba Kuate nu ndanjmba kumanu mbal kile-tidingamngat? Ngaro ndanj tumba tingamngigaig nga kusnayamngigaig. 36Yoi. Ne aganj tumu ngukate le kilkek sinamnge kumit sulumba ndo manje prote. 37Ne anjenu ngu ndakate. Ne tinju ndo ngukate. Ngukate le manje promba kuzru pilit. 38Ne aganj tumu ngukate le tinju yeki yeki Kuatenge anjenu madiningina tanjamba ndo prode. Tinju mindek nangine anje ta mayok kinig. 39Ngarosu tuku ndem ndui ta mine ndakade. Tango ndem aganjmor ndem sar umanj ndem kualeganj ndem ta jakmba kise kise mine likade.

40 Samba mbolok agaŋ kame ŋgarosu ŋak minig ta mindepiye naŋgine kise. Kilke mbolok agaŋ kame ŋgarosu ŋak minig ta mindepiye naŋgine kise. 41 Ki tuku bulu tambun tuku bulu mbai tuku bulu ta ŋakmba kise kise. Mbai kame mata bulu kise kise ŋak minig. 42 Kumanu mbal tiŋgamŋgaig ta taŋamba ndo. Nane kumig le ŋgukade ŋgarosu ta meŋga ŋgisikade. Nane tiŋguwaig sulumba ŋgarosu kitek maŋ me ndaŋgam tuku tiŋgamŋgaig. 43 Ŋgarosu ŋgukeg ta mayenu kuga. Ŋgarosu kitek ta mayenu ndo. Ŋgukeg ta gisleknu. Ŋgarosu kitek ta saŋgri ŋak. 44 Ŋgarosu ŋgukeg ta kilke te mbolok agaŋ. Ŋgarosu kitek ta samba mbolok agaŋ. Kilke te mbolŋge sine ŋgarosu ŋak mineg tukunu samba mbolok ŋgarosu kitek mata minit. 45 Kuyar pasa ande teŋenmba sakate. Adam ambokok nu taŋgo abo ŋak mayok kina ŋgate ta Adam ŋgumnekok nu Guwa mayok ka abo tugu kitek siŋgina. 46 Samba mbolok wam ambonga mayok kine ndakate. Kilke mbolok wam ambonga mayok kinit le samba mbolok wam ŋgumneŋge mayok kinit. 47 Taŋgo ambokok ta Kuate nu kilkemi wakeina le kilke mbolok taŋgo mayok kina. Taŋgo ŋgumneŋga mayok kina ta nu samba mbolŋge ndekina. 48 Kilke mbolok mbal Kuateŋge Adam kilkemi wakeina nane nu taŋaŋ minig. Taŋamba ndo sine Kristus tuku mbal samba mbolok taŋgo Kristus taŋaŋ mineg. 49 Taŋgo Kuateŋge kilkemi wakeina ta sine nu tuku ŋgarosu ŋak mineg. Taŋamba ndo sine samba mbolok taŋgo tuku ŋgarosu ŋak minamŋgig. 50 Tira kame, kilke te tuku ŋgarosu nu Kuate kulatkate ma sinam kine nda. Ko ŋgisikam tuku ŋgarosu te abo minmba minam tuku wam te nda. 51 Ye pasa kuirok ande te-mayokamŋgit. Sine Kristus tuku mbal ŋakmba kume nda. Afu ndo kumamŋgaig ta nu prowa le sine ŋakmba ŋgarosu kitek ŋak mayok kaŋgig. 52 Kugawam tuku ait tabil wikuwa le ma teliŋte taŋaŋ ŋgarosu kitek mayok kaŋgig. Tabil wikuwa le Kuate nu kumanu mbal ambonga ŋgarosu me ndaŋgam tuku ŋak kile-tidiŋguwa le sine abo ŋak mineg mbal nane ŋgumneŋge ŋgarosu kitek ŋak mayok kaŋgig. 53 Sine ŋgaro meŋgate te mbilmba me ndaŋgate ŋgaro tamŋgig. Sine kumeg ŋgaro mbilmba kume ndakam tuku ŋgaro tamŋgig. 54 Sine taŋamba mayok kube le Kuate tuku kuyar pasa tuku alonu mayok kaŋgat ta teŋenmba sakate.

Kume maŋau ta Kuateŋge te-ibeŋmba nduiye pitaite ŋgate. *Aisaia 25.8*

55 Kuyar pasa ande mata teŋenmba sakate.

Kume tuku saŋgri aniŋge?

Kume tuku kame agaŋ aniŋge ŋga sakate.

Hosea 13.14

56 Ima kate tukul lukaka unekade ta nane kume tuku kame agaŋ ta tuku panu kamusde. 57 Sine taŋamba kuga. Sine Kuateŋge Suŋgo Yesus Kristus siŋgina le sine nu tuku saŋgrimbi une te-ibeŋeg sulumba Kuate tuku gare-garekeg. 58 Yiŋe tira kame, tane wam ta idusmba bike ndaka saŋgri tiŋga minap sulumba nu tuku piro kumumbi kap. Tane taŋamba Suŋgo tuku piro kap ta piro ta lafunu mayenu ŋak minit ta tane kila.

Afu turkam tuku ndametiŋ patikap

16 ¹Kile ye Kuate tuku mbal ndametiŋmbi turkam tuku satingamŋgit. Ye Kristus tuku kuasmbi Galesia ma mbolŋge mine likade ndametiŋ maŋgurkam tuku saninŋen taŋamba ndo tane kap. ²Tane nduik nduik ŋakmba taŋine piro mbolŋge ndametiŋ kilig ta kusem mindek giganmba kilig ta kumumba taŋamba patikap. Taŋawap ta ye tane tugum prowi le tane patikam tuku piro karenŋke nda. ³Tane taŋgo afu madiniŋgap le ye pro waŋe afu kuyarka niŋgi le nane ndametiŋ ta kilmba Yerusalem kuwaig. ⁴Ye mata Yerusalem kambim tuku idusmba ndeta nane ndoŋ kaŋgit.

Paulus nu Korin kambim tuku sakina

⁵Ye Masedonia kilke mbol kambim idusmba minet. Ye ka sulumba tane tugum ta prowamŋgit. ⁶Pro taŋge tane ndoŋ ait afu minamŋgit. Ko bubre ait ndeta ait kuenu minamŋgit. Taŋawi sulumba ye tumbran ndaŋ kambim bafuwi kande tane ye agaŋ ndendembi sinzaŋyap le ka. ⁷Ye pro ait fagnu tane kusreka kambim idus ndawet. Sunŋo nu nzaliwa le ye ait kuenu tane ndoŋ minam tuku iduset. ⁸Ye Efesus tumbran sunŋo te mbolŋge piroka mini le Pentikos kusem kugawa le kaŋgit. ⁹Sunŋonge pironu tuku malaŋga talkina le teŋge piroket le alonu gudommba mayok kinig ta nane gudommba piro te peuwam tuku tago-tagode. ¹⁰Timoteus nu tane tugum prowa le tane nu taŋine gulab taŋaŋ tap le nu wamdus bulok ŋak tane ndoŋ minwa. Nu ye minet teŋen Sunŋo tuku pirokate. ¹¹Ande nu tala ndawa. Tane nu ndoŋ wamdus ulendi tuma minmba nu tumba sinzaŋap le ye tugum te prowa. Ye tira afu ndoŋ nu te prowamŋgat ŋgina ta tuku tairŋga mineg. ¹²Apolos nu tira afu kilmba tane tugum kuwa ŋga sarsaren ta kuga. Nu ait mayenu ande tairŋgate. Ait ande mayenu prowa le nu tane tugum prowamŋgat. ¹³Tane kurauka Kristus tuku pasa son ŋgade ta biye dewap. Taŋgo saŋgriknu kuru kuru kugatok taŋaŋ minap. ¹⁴Tane wam kade ta kume pur maŋaumbi ndo kap. ¹⁵Tira kame, Akaia mbal ŋgamukŋge Stefanas nuŋe ndare tuma ndoŋ amboŋga ŋgamuŋgal biye mbilmba son ŋginaig. Kile nane Kuate tuku mbal turka sinzaŋniŋgam tuku idusmba minig ta tane kila. ¹⁶Stefanas nane afu nu taŋaŋ piro karenkade mbal nane tane tuku gabat minwaig ŋga iduset. ¹⁷Taŋine mbal Stefanas Fortunatus Akaikus nane keŋ ta ye tugum pronaiŋ le ye gare sunŋo ten. Kile ye tane ŋakmba ndoŋ minanu suket. ¹⁸Nane ye wamdus bul seryade. Tane tuku wamdus mata bul sertinŋig. Taŋgo kame taŋaŋ minig ta nane tuku nyu idusniŋgap. ¹⁹Kristus tuku kuasmbi Asia kilke mbolŋge mine likade nane tane gare pasa tinŋig. Akuila le Prisila, Kristus tuku kuasmbi nale tuku wande mbolŋge maŋgurkade ta turmba Sunŋo tuku nyu mbolŋge gare pasa

suŋgomba tiŋgig. ²⁰Tira kame ŋakmba nane gare pasa tiŋgig. Tane mata taŋgine taŋgine muŋgu kume purkade maŋau ta alonu te-mayokap.

²¹Ye Paulus kile yiŋe waimbi kaiye pasa te kuyaramŋgit. Tane ŋakmba kaiye. ²²Ande nu Suŋgo Yesus tuku kume pur ndate ta nu ŋgisikam tuku minit. *Maranata.*^a ²³Suŋgo Yesus nu tane suŋgomba make patikuwa. Son. ²⁴Tane Kristus Yesus ndoŋ ulendikade mbal ye tane ŋakmba tuku kume purmba minet.

Son.

^a 16.22 Maranata pasa ta tugunu: Siŋgine Suŋgo, ne prowa.

2 KORIN

Korin mbal tuku waŋe Paulusŋge arnu kuyarna

Paulus nu Korin mbal tuku waŋe arnu kuyarna te tugunu teŋenmba.

Nu Korin mbal tuku waŋe amboŋga kuyarna ta nane tuku mbar afu kile-tidiŋgam tuku kuyarna. Nu pasa waŋe saŋgrinu pilna tukunu nu piti ŋak minmba Titus kukulna le nane tugum kina. Nu kumba ka taŋge maŋ luka Paulus tugum promba nu wam kubeu tuna sulumba sakina: Nane ne tuku pasa dubimba naŋgine mbar kile-tidiŋginaig ŋga sana le Paulus nu gare-garekina.

Wam ande mata Korin mbal tugumŋge mayok kina ta Titus nu Paulus teŋenmba kila sana: Yabri mbal afu Korin mbal ŋgamukŋge ne tuku nyu ŋayo silide. Yerusalem gabat mbalŋge ne pirokam tuku waŋe ande kuyarmba tine ndakinaig tukunu ne aposel kuga ŋgade ŋga Paulus sana.

Paulus nu pasa ta ismba nane tuku yabri pasa kile-ibenŋkam tuku nuŋe maŋau tiŋreknu ta waŋe te mbolŋge kuyarna sulumba sakina: Tane Korin mbal Kristus tuku kuasmbi ŋakmba ye tuku piro mbolŋge mayokke likinaig tukunu ye siŋka Kristus tuku aposel minet ŋgina.

1 ¹Kuate tuku kuasmbi Korinŋge nu tuku mbal afu ŋakmba Akaia kilke mbolŋge mine likade tane ŋakmba kaiye. Ye Paulus Kuate nu nuŋe nzali dubimba ye Kristus Yesus tuku aposel mini ŋga nyu te-mayokna. Ye siŋgine tira Timoteus sile tane ndoŋ pasatam prowek.

²Siŋgine Mam Kuate, Suŋgo Yesus Kristus nale tane ake sinaŋ make patika ŋgamuŋgal wamdus bul sertinguwai. Son.

Piti mbolŋge dirnanga tiŋgam tuku pasa

³Siŋgine Suŋgo Yesus Kristus tuku Mam Kuate sine nu tuku nyu te-duŋgube. Nu sine suŋgomba mapesiŋgit. Nu mara mindek sine sinzaŋsiŋgit le wamdus piti bulkade. ⁴Nu sine piti mbolŋge mineg le sinzaŋsiŋmba wamdus bul sersiŋgit. Wam tambi nane afu piti mbolŋge minig ta sine mata nane sinzaŋniŋmba wamdus bul serniŋgam kumuŋ.

⁵Kristus nu piti sunjo kurana tanjamba ndo sine mata piti sugo kugrakeg ta Kuatenge Kristus sinzanja tanjamba ndo sine mata sinzansingit le wamdus bulkade. ⁶Ta tuku sine piti kugrakeg wam ta mbolnje sine tane turka wamdus bul sertingam tuku ndin kila pileg. Sine piti mbolnje Kuate nu wamdus bul sersingit ta tane sine tanaj piti kugrakade le Kuate nu wamdus bul sersingit tanjamba ndo sine tane turka wamdus bul sertingam kumu. ⁷Sine tane baringamngaig nga ngamungal piti ndasingit. Tane sine tanaj piti kugrakade tukunu wamdus bul serum tuku manau sine teg tanjamba ndo tade.

⁸Tira kame, sine Asia kilke mbolnje piti sugo kanjerkigen ta tane kila satingamngig. Sine piti sugo kanjerka wamdus mayenu pro kinaig le kumamngig nga idusgen. ⁹Wam ta mbolnje singine sanjri kumu kuga nga kamusmba Kuate tuku sanjri tomba tingigen. Nu kumanu mbal kile-tidingate tuku. ¹⁰Sine kume dirgen le nu sine turkina. Nu tanjamba man tursingamngat nga sine wamdus bulok mineg. ¹¹Tane mata sine tuku nga Kuate yabanap le nu tane gudomma tuku yaban pasa ismba sine tursinguwa le wam ta mbolnje nane gudomma nu tuku nyu te-dunjuwaig.

Paulus nu Korin kambim sakina ta nu pitik nane tugum kine ndakina

¹²Sine nane njakmba tugumnge manau purfeju yabri kugatok ke likeg nga wamdus bulok mineg. Sine tane Korin ngamuknje manau tanaj ke likeg. Sine kilke te tuku wamdus kilambi tanj ndaweg. Kuatenge ake sinaj sanjri singit le sine tanaweg. ¹³Sine pasa kuyarke likeg ta tugunu kile-mayokka kuyarkeg le tane burka katese mayewam kumu. ¹⁴Kile tane sine tuku manau fudinmba ndo katesede ta ngumnenga tane katese mayewap le Sunjo Yesus tuku ait mbolnje sine tane tuku gare-garekube le tane mata sine tuku gare-garekamngaig.

¹⁵Ta tuku ye tane lato gare tingam tuku tane tugum kambim aram saken. ¹⁶Ye Masedonia kambim nga ka tane kanjerki sulumba ka Masedoniange man luka pro tane tugum prowam saken. Tanje ye aganj ndendembi sinzanjap le Yudea ma tugu mbol kambim tuku saken. ¹⁷Ye tanjamba tane tugum kambim saken ta pro ndawen. Tane ye fare fare wam mbilmbilmba saket nga idusde e? Tanjamba kuga. Ye wam ande kam idusmba saket ta ye kilke mbolok mbal tanaj mingembi ndo saka ngarosumbi dubi ndade tanaj kuga. ¹⁸Kuate nu son pasa ndo sakate tanjamba ndo ye tuku pasa te mata son pasa ndo. Ye tane tugum kambim saken ta mingembi ndo sa ndaken.

¹⁹Sine kej ye Silvanus Timoteus sine tane tugumnge Kuate tuku Kinjo Yesus Kristus tuku pasa kuklimba satingigen. Nu wam kam sakate ta mata mingembi ndo sa ndakate. Nu sakate tanjamba ndo kate. ²⁰Kuate nu sine wam magenu singam tuku pasa kusna ta alonu tanjamba Kristus

mbolŋge mayok kinig. Ta tuku sine nu mbolŋge Kuate tuku pasa ta siŋka son pasa ŋga Kuate tuku nyu te-dunŋgeg.

²¹ Kuate nu Kristus mbolŋge sine tane turmba sanŋri pilesiŋgit le nuŋe mbal minmba nu tuku pirokeg. ²² Nu sine nuŋe mbal ŋga nuŋe Guwa wasik taŋaŋ siŋgina le sine nu tuku mbal mineg ta kateseweg.

²³ Ye Kuate am mbolŋge satingamŋgit. Ye tane tugum pro ndawen ta teŋenmba. Ye tane satinge lika piti tiŋgikit ŋga tane mapekam tuku idusmba ye pro ndawen. ²⁴ Sine tane tuku ŋgamunŋgal son kulatkag ŋga idus ndawap. Taŋgine miroŋ kulatkade le sanŋri tiŋgate. Sine tane ndoŋ ulendika pirokeg ta tane gare ŋak minap ŋga iduseg.

2 ¹ Ye buk tane tugum kumba satinge lika piti tiŋgen ta maŋ lato tane tugum kumba satinge likam mbulet. ² Ye kumba sigair-sigairtiŋmba piti tiŋgi ta ande nu ye gare sam tuku mine ndakate. Tane ndo ye gare sam tuku minig. ³⁻⁴ Ye tane tuku teŋenmba iduset. Tane ye ndoŋ wam ndui ta tuku ndo gare teg ŋga iduset. Ta tuku ye tane tugum kumba wam afu tuku piti tam idus ndawet. Ye tane tugum ka le gare ndo sap ŋga iduset. Ye tane kile-tidingam tuku waŋe kuyaren ta ye piti ŋgamunŋgal rar sunŋgo tumba malmbi ŋakmba kuyaren. Ye piti tiŋgam tuku taŋamba kuyar ndawen. Kuga. Ye tane tuku kume purmba minet ta kila palpe ŋga kuyaren.

Ande mbarna ta nu tuku mbar gilaingap

⁵ Tane tuku ande ye mbolŋge mbarna ta nu ye ndo piti ser ndayina. Tane ŋakmba piti sertingina ta piti ta sunŋgo kuga. Ye pasa sanŋrinu sake nda. ⁶ Tane gudommmba nu lafunu tunaig ta kile maye. ⁷ Nu piti sunŋgo tumba nu tuku sanŋri te-ibenŋbekaig. Kile tane nu tuku mbar gilaingga wamdus bul serap. ⁸ Tane nu tuku kume purmba minig ta te-mayokap le kila pilwa. ⁹ Nu te-tiwam tuku ye tane tuku kuyaren ta tane ye tuku pasa ŋakmba dubikade e ko kuga ta ye katesewam tuku kuyaren. ¹⁰ Tane ande tuku mbar gilaingade ta ye mata nu tuku mbar gilainget. Ye tanenu ŋga Kristus am mbolŋge mbar ta gilainget. ¹¹ Wam ta mbolŋge Satan nu sine kile-ibenŋkam kumuŋ kuga. Nu sine ŋaigo siglikam iduste ta sine ŋakmba kila.

Paulus nane Kuate tuku sanŋri mbolŋge pirokinaig

¹² Ye pasa mayenu Kristus tuku kukliwam Troas tumbraŋ mbol prowen ta Sunŋgo nu buk ye pirokam tuku ndin wakeina. ¹³ Ye pirokam tuku ta yiŋe tira Titus nu Troas pro ndana tukunu ye piti ŋak minmba nane kusreka tiŋga nu sota Masedonia kilke mbol te prowen.

¹⁴ Sine Kuate tuku nyu te-dunŋgube. Nu Kristus mbolŋge sine sanŋri pilesiŋmba sanŋri ŋaigonu ŋakmba kile-ibenŋkam tuku ndin tumsingit. Afu Kristus kila palmbim tuku Kuate nu sine mbolŋge pirokate le nuŋe

pasa mayenu mundur mayenu taŋaŋ mayok ka ma ŋakmba kumuŋgate. ¹⁵Kristus nu sine sinamŋge minit tukunu Kuate am mbolŋge sine mundur mayenu taŋaŋ mineg. Mundur mayenu ta Kuateŋge muskil kile-tidiŋga minit mbal ŋgisikade mbal ta ŋakmba tugum kinit ta ¹⁶nane ŋgisinu mbal pasa ta nane bale faram tuku mundur taŋaŋ kamusde le nane muskil kile-tidiŋganu mbal abo niŋgam tuku mundur taŋaŋ kamusde. i ... Ima kate piro suŋgo ta kam kumuŋ. ¹⁷Kuateŋge nuŋe piro kam tuku madisiŋgina mbal sineŋ ndo kumuŋ. Sine Kristus ndoŋ ulendika Kuate am mbolŋge wamduŋ tugusekmbi nuŋe pasa kukliweg. Nane afu ndametiŋ kilam tuku ndo nu tuku pasa kuklide ta sine nane taŋaŋ kuga.

Paulus nane pasa kitek tuku piro mbal

3 ¹Sine tane pasa satingeg tambu siŋgine nyu payam ndakeg. Sine nane afu taŋaŋ tane sine tuku maŋau kila palmbim tuku waŋe afu kile ndakeg. Ko afuŋge sine tuku maŋau kila palmbim tuku waŋe afu siŋgap ŋga idus ndaweg. ²Sine tuku kuyar waŋe ta tane minig. Tane mbolŋge sine tuku piro kilimok mayok kinit. Waŋe ta sine tuku ŋgamuŋgal sinamŋge minit ta nane ŋakmba kila. ³Tane Kristus tuku waŋe ŋak minanu taŋaŋ mayok kinig. Sineŋge waŋe ta tiŋgiger. Kuate abo minmba minit nuŋe Guwaŋge Kristus tuku waŋe ta kuyarna. Andeŋge waimba kuyar ndana. Kuyar ta tukul pasa taŋaŋ ndame mbolŋge mine ndakate. Taŋgine ŋgamuŋgal sinamŋge minit.

⁴Sine Kristus mbolŋge saŋgri tiŋga taŋamba siŋgine piro tuku saka Kuate am mbolŋge wamduŋ bulok mineg. ⁵Sine siŋgine saŋgri tomba tiŋga piro ta kam kumuŋ ŋga sa ndakeg. Sine Kuate tuku saŋgri tomba tiŋga ndo piro ta kam kumuŋ ŋgeg. ⁶Nuŋge saŋgri siŋgit le nuŋe pasa kitek ta sine kumumbi te-mayokey. Pasa kitek ta tukul pasa ambokok taŋaŋ kuyar mbolŋge mine ndakate. Tukul Guwa mbolŋge minit. Tukul maŋau nu kume maŋau siŋgit ta Tukul Guwa nu abo mine maŋau siŋgit.

⁷Ndame tukul pasa ŋak tugu pilmba mayok kina ta kilŋa saŋgri ŋayo mayok kina le Israel mbal nane Moses tuku tumail kaŋgere fugunaig. Tukul pasa nu kume maŋau ndo siŋgit ta nu tuku kilŋa suŋgo ta ŋgumneŋga kugana. ⁸Pasa kitek Kuate tuku Guwa mbolŋge mayok kinit ta nu kilŋa ambokok ta limba saŋgri ŋayo mayok kinit. ⁹Pasa ambokok nu taŋgo kilmba pa mbolŋge patikate ta nu kilŋa saŋgri ŋak mayok kina. Pasa kitek nu taŋgo tiŋgreknu kile-mayokkate ta nu kilŋa ambokok ta limba saŋgri ŋayo mayok kinit. ¹⁰Maŋau ambokok tuku kilŋa maŋau kitek tuku kilŋaŋge nu lite le nda minanu sukte. ¹¹Pasa ambokok kugawam tuku ta nu kilŋa ŋak mayok kina. Pasa kitek minmba minam tuku ta nu siŋka kilŋa saŋgri ŋayo ŋak mayok kinit.

¹²⁻¹³Moses tuku tumail kilŋa ta kuga-kugamba minna ta nu Israel mbal kaŋger ndawaig ŋga tawimbi tumail soŋgina. Pasa kitek tuku kilŋa ta

tañamba kugawe nda. Wam ta idusmba sine kuru kuru kugatok miñge bulokmbi pasa kukliweg. ¹⁴Israel mbal o buk kile mata Kuate tuku pasa ambokok ta burka nane tuku wamodus tawimbi songanu tañaj tugunu katese maye ndade. Kristus mbolñge ndo wamodus purfewam kumuñ. ¹⁵Ait te mbolñge mata nane Moses tuku pasa burkade ta nangine wamodus songanu tañaj tugunu katese maye ndade. ¹⁶Ande nu ngamuñgal biye mbilmba Sunjo tugum kuwa ta Sunjoñge tawi ta talka wamodus nuñe purfeu serwa le nu Kuate tuku kilña sañgrinu ta kañgeramuñgat.

¹⁷Sine Sunjo sakeg ta nu Tukul Guwa. Sunjo tuku Guwa nu ande sinamñge minit ta nu muskil te-tiwe tuwit le agañ ande nu ndale ndakate. ¹⁸Sine pasa kitek son ñgeg mbal tumail songanu tañaj mine ndakeg le Sunjo tuku kilña sine mbolñge kilimok mayok kinit. Sine Sunjo tuku kilña lato lato teg sulumba nu tuku mañau te-pureg. Siñgine Sunjo Tukul Guwa tugumuñge kilña ta teg.

Kuate tuku kilña tañgo mbolñge kilimok mayok kinit

4 ¹Kuate nu sine mapeka piro te siñgina tukunu sine wamodus piti kamusmba piro kusrewam idus ndaweg. ²Kiko mañau ñaigonu kuirka kade ta sine pitaika ngumneniñgigen. Sine afu yabri ndaniñgeg. Sine Kuate tuku pasa mbil ndaweg. Sine pasa tugusek kilimok te-mayokmba Kuate am mbolñge piziknu mineg ta nane ñakmba kila.

³Pasa mayenu kukliweg ta tugunu kilimok. ñgisinu tuku ndin mbolñge minig mbal ndo nane tugunu katese ndade. ⁴Mbal ta nane Kristus tuku pasa son nda ñgade. Ta ndañam? Kilke te tuku gabat Satan nu nane tuku wamodus tukulñgit le nane pasa mayenu ismba wamodus purfe ndaniñgit. Nane Kristus nu kilña sañgri ñak Kuate tañaj minit ta nane nu katese ndade.

⁵Sine pasa kukliweg te siñgine miroñ tuku kukli ndaweg. Yesus Kristus nu Sunjo ndindo minit ñga wam ta kukliweg. Sine nu tuku ñga tane tuku piro mbal tañaj mineg. ⁶Kuate nu tugu mbolñge bulu mayok ka ma make kilñawa ñgina ta nuñge siñgine ngamuñgal kilñate le sine Yesus Kristus kañgermba Kuate tuku kilña kila pileg.

Sine piti kañgerkeg ta Kuate nu sine kusre ndakate

⁷Agañ mayenu kilke waim sinamñge minig tañaj Kuate nu nuñe wam mayenu sine sinamñge pilit. Sine kilke waim tañaj sañgri kugatok mineg ta sine Kuateñge sañgri pilesiñgit le ⁸piti yimyamñge sine tidongade ta sine muskil te-tiwam kambim kumuñ. Sine wamodus te-suluweg ta sine wam pile pas ndakeg. ⁹Afu sine kasursiñgig ta Kuate nu sine kusre ndakate. Nane sine bale faram tuku pani farde ta sine kume ndakeg. ¹⁰Sine mara mindek Yesus kumna tañamba ndo sine kume direg ta sine kume ndakeg. Wam ta mbolñge tane Yesus abo ñak minit ta tane katese mayede.

¹¹Sine abo ŋak minmba Yesus tuku ŋga mara mindek kume direg le nu abo ŋak minit ta tane kila pilig. ¹²Sine mara mara kumam tuku ndin mbolŋge mineg ta tane abo minmba minam tuku ndin mbolŋge minig. ¹³Ande nu kuyar pasa mbolŋge teŋenmba kuyarna.

Ye Kuateŋge pasa sakina ta son ŋga nane ŋakmba saniŋgen ŋga kuyarna. *Mune ... 116.10*

Sine mata nu taŋaŋ Kuate tuku pasa son ŋga tane satinget. ¹⁴Kuate nu Sunŋo Yesus kumna le te-tina taŋamba ndo ŋgumneŋga sine nu ndoŋ kile-tidinguwa sulumba tane sine ndoŋ kilmba nu tugumŋge patikamŋgat ta sine kila. ¹⁵Sine tanenu ŋga piti ŋakmba te kugrakeg. Taŋaweg le Kuate nu ake sinaŋ taŋgo make patikate wam ta taŋgo gudommba lato iswaig sulumba Kuate gare pasa samba nu tuku nyu te-duŋgam tuku mbal tuge ŋayowaig.

¹⁶Sine wam ta idusmba piti sinamŋge wamdus kanyummba piro kusrewam idus ndaweg. Sine tuku ŋgarosu lato lato baklele ta sine tuku ŋgamuŋgal saŋgri tiŋga minig. ¹⁷Piti ait fagnu ndo kaŋgereg ta ŋgumneŋga alonu kilŋa sunŋo gare minmba minam tuku tamŋgig. Piti teg te gare maŋau tamŋgig taŋge liwa le nda minanu sukamŋgat. ¹⁸Sine agaŋ ammbi kaŋgerkeg ta sunŋomba idus ndaweg sulumba agaŋ ammbi kaŋger ndakeg ta sunŋomba iduseg. Agaŋ ammbi kaŋgerkeg te ait fagnu ndo minmba kugawamŋgaig. Agaŋ ammbi kaŋger ndakeg ta minmba minamŋgaig.

Ŋgarosu kitek tamŋgig

5 ¹Kilke te mbolok ŋgarosu te baibai taŋaŋ. Andeŋge sambriwa ta Kuate nu ŋgarosu kitek siŋgamŋgat ta sine kila. Ŋgarosu kitek ta wande taŋaŋ ta taŋgoŋge wakei ndanaig. Nu samba mbolok agaŋ minmba minam tuku. ²Sine ŋgarosu te ŋak minmba samba mbolok ŋgarosu sine mbolŋge prowa ŋga mindesimba mineg. ³Sine samba mbolok ŋgarosu ta ŋak minmba kanu ŋgarosu kugatok mine nda.

⁴Sine baibai te sinamŋge minmba sinamanzer sunŋo ŋak mineg ta sine ŋgarosu te kusrewam idus ndaweg. Ŋgarosu kitek amboŋga sine mbol prowa sulumba ŋgarosu kumam tuku te abo minmba minam tuku maŋau sinam kuwa ŋga iduseg. ⁵Kuateŋge sine taŋamba ndo ŋgarosu kitek mayok kambim tuku wakeika patikina sulumba nuŋe Tukul Guwambi sine mbolŋge asi sirimba tucker tidinganu taŋaŋ kina.

⁶Sine wam ta idusmba mara mindek saŋgri tiŋgeŋ. Sine kilke te mbolok ŋgarosu sinamŋge mineg sulumba Sunŋo tugumŋge mine ndakeg ta sine kila. ⁷Sine ammbi nu kaŋger ndaweg ta siŋgine li ŋakmba mbolŋge nu tuku saŋgri tomba tiŋgeŋ. ⁸Sine saŋgri tiŋga ŋgarosu kusremba Sunŋo tugum kumba nu ndoŋ minam tuku mindesiweg. ⁹Sine kilke te mbolŋge minmba e ko nu tugum kaŋgig ta sine mara mindek nu tuku nzali ndo dubiwamŋgig. ¹⁰Ŋgumneŋga sine

ɲakmba Kristus am mbolŋge tiŋgube le nu sine pilesinguwa le sine ŋgarosu te ɲak minmba maŋau ke likeg ta lafunu kumumbi tamŋgig.

Sine Kristus mbolŋge Kuate ndoŋ gulabeg

¹¹ Sine ɲakmba Kuate tugumŋge tiŋgamŋgig wam ta idusmba sine Suŋgo tuku kurauka nane gudommmba nu son ŋguwaig ŋga nane tuku wamdus didikam tuku pirokeg. Sine wamdus tiŋreknu ta tumba pirokeg ta Kuate nu kila. Tane mata taŋamba kila pilmba idusap ŋga satinŋet. ¹² Tane sine tuku nyu te-duŋgap ŋga pasa te sa ndatinŋet. Kuga. Nane afu wamdus ŋaigonu ɲak minmba taŋgo am mbolŋge mbal magenu taŋaŋ payamkade. Tane sine tuku maŋau kila palpe sulumba payamkade tuku mbal yabri pasa ta lafumba Paulus nane ŋgamuŋgal tugusek minig ŋga saninŋap.

¹³ Mbal ta sine ŋginŋan wamdus ɲak mineg ŋgade ta sine Kuate tuku piro sunŋokuwa ŋga taŋamba mayok kineg. Sine wamdus tugusek ɲak mineg ta sine tanenu ŋga taŋamba mayok kineg. ¹⁴ Kristus tuku kume pur maŋaunŋe sine tuku ŋgamuŋgal didikate le maŋau ɲakmba ke likeg. Singine wamdusmbi kuga. Taŋgo ndindo ta sine ɲakmba tuku ma tumba kumna le sine ɲakmba nu ndoŋ kumanu taŋaŋ kumgeŋ ta sine kila. ¹⁵ Nu sinenu ŋga kummba maŋ tiŋgina. Ta tuku kile sine siŋgine nzali dubi ndamba nu tuku nzali ndo dubiweg.

¹⁶ Kile sine nane afu kaŋgerka taŋgo tuku maŋaumbi pile ndaniŋgeg. Sine buk mbarmba maŋau tambi Kristus pilegeŋ ta kile afu mbolŋge taŋa ndaweg. ¹⁷ Ande nu Kristus ndoŋ sailkate ta nu kitek mayok kinit. Nuŋe maŋau ambokok ta kugana le maŋau kitek nu mbol prona.

¹⁸ Maŋau kitek ta Kuatenŋe te-mayokte. Sine nu tuku ŋgueu mbal mingeŋ le nu sine ndoŋ wamdus mukuk minam ŋga Kristus tuku kume mbolŋge sine ndoŋ tumana. Sine Kristus ndoŋ tumawam tuku ndin ta afu tumniŋgam tuku nu piro siŋgina. ¹⁹ Sine piro ta kumba pasa kukliweg ta teŋenmba. Kuate nu Kristus mbolŋge sine taŋgo tuku mbar saukam tuku ndin wakeina sulumba nu sine ndoŋ tumana. Nu wam ta mbolŋge sine taŋgo ndoŋ tumate ta afu saninŋam tuku piro ta sine wai mbolŋge pilna.

²⁰ Kuate nu taŋamba sine tuku miŋge mbolŋge taŋgo wikate tukunu sine Kristus tuku piro mbal minmba Kristus tuku nyu mbolŋge tane sarsartiŋmba satinŋeg: Kuate ndin wakeina ta ndo dubimba tane nu tuku gulab mayok kape ŋgeg.

²¹ Kristus nu mbar kugatok minna ta Kuate nu sine tuku mbar ɲakmba nu mbolŋge patikina le nu une taŋgo taŋaŋ mayok kina. Kile sine nu ndoŋ ulendikeg tukunu Kuate nu nuŋe maŋau tiŋreknu sine mbolŋge pilit le sine tiŋreknu mayok kineg.

Paulus nane piroka piti sugo kugrakinaig

6 ¹ Sine Kuate ndoŋ pirokeg tukunu sine tane saŋgrimba sarsartiŋgamŋgig. Kuate nu ake sinaŋ tane make patikate wam sunŋo ta ake agaŋ taŋaŋ kusre ndawap. ² Kuate nu teŋenmba sakate.

Ye tane make patiken tuku ait mbolŋge tane tuku wi ismba kilen.

Taŋgo muskil kile-tidingen tuku ait mbolŋge tane turtingen ŋga sakate.

Aisaia ... 49.8

Tane ise mayewap. Kile ait te nu wikap ta nu isamŋgat. Kile ait te mbolŋge nu tane muskil kile-tidinge tingamŋgat.

³Sine Kuate ndoŋ pirokeg ta afuŋge sine talasiŋbekaig ŋga sine piro mayeweg. ⁴Nane sine Kuate tuku piro mbal tugusek ŋguwaig ŋga mine ŋakmba mbolŋge sine kumumbi mayok kineg. Ŋgarosu piti sinamanzer maŋau ta mbolŋge sine saŋgri tinga bike ndakeg. ⁵Afu sine kilmba ŋgussingig. Afu sine muliŋ kilmba wandekŋge patikade. Afu sine kile-ŋgamukka tumail pansingig. Sine piro kareŋka mundu teg. Ait afu sine kinye ndaka gubak mineg. ⁶Sine piti ta ŋakmba sinamŋge saŋgri tinga maŋau purfeŋnu ndo ke likeg. Sine pasa tugusek ta kila minmba wamdus mukuk mineg sulumba nane ŋakmba mbolŋge ranŋun mayeweg. Sine Tukul Guwa ŋak minmba sine wamdus tugusekmbi nane ŋakmba tuku kume pureg. ⁷Sine pasa tugusek ndo saka Kuate tuku saŋgri mbolŋge pirokeg. Wam ta ŋakmba mbolŋge sine nu tuku piro mbal tugusek mayok kineg. Sine maŋau tiŋreknu tamba wam ŋaigonu ŋakmba kile-ibeŋkeg.

⁸Nane afuŋge sine tuku nyu kile-dungade le afuŋge tumail pansingig. Afu sine waŋe pasa sasingig le afuŋge sine magenu ŋgade. Sine tugusek pasa ndo sakeg ta afuŋge sine yabri mbal ŋga pitaikade. ⁹Afu sine nyu kugatok ŋga talasiŋgig ta nane gudommmba sine tuku nyu saka minig. Ait gudommmba sine kume direg ta sine abo mineg. Sine ŋgarosu piti suŋgo teg ta sine kume ndakeg. ¹⁰Sine ŋgamuŋgal rar teg ta sine gare ŋak mineg. Sine sanzalnu mineg ta sine Kuate tuku wam magenu ta nane afu mbolŋge keg le nane mine mayede. Sine agaŋ ndende kugatok mineg ta Kuate tuku wam magenu ŋakmba ta sine tuku minig.

¹¹O Korin mbal, sine siŋgine wamdus piti ŋakmba kile-mayokka kilimok satiŋgeg. Siŋgine ŋgamuŋgal ŋakmba tane tiŋge suluweg. ¹²Sine tane tuku riweg le tane sinenu ŋga ri ndade. ¹³Ta tuku tane ye tuku kiŋo kame taŋaŋ satiŋget. Sine tanembik riweg ta kile kumumbi lafuwap ŋget.

Sine Kristus son nda ŋgade mbal ndoŋ ulendi ndakube

¹⁴Tane Kristus son nda ŋgade mbal ndoŋ tuma minam kumuŋ kuga. Nane ndoŋ ulendi ndakap. Mbal tiŋreknu nane une mbal ndoŋ muŋgu gare ŋak minam fugude. Ma make nu bulu ndoŋ minam kumuŋ kuga. ¹⁵Kristus nu Satan ndoŋ wamdus ulendi mine ndakik. Kristus son ŋgade mbal nane maŋau kise ŋak. Son nda ŋgade mbal nane maŋau kise ŋak. ¹⁶Sine Kuate minmba minit nu tuku tukul wande mineg tukunu sine yabri mbara ta mata turmba mbariŋam kumuŋ kuga. Kuate nu teŋenmba sakina.

Ye nane tuku ŋgamuŋgal sinamŋge minmba nane ndoŋ likamŋgit.

Ye nane tuku Mbara mini le nane ye tuku gageu minamŋgaig ŋgina.

Wok ... Pris ... 26.11-12; ... Esekiel ... 37.27

¹⁷Sungo nu tenjenmba mata sakina.

Tane wam njaigonu kade mbal kusreka yamoknge minap.

Mañau kutur njak kade ta ngumneningap.

Tañawap le ye gare njak tane kilamngit. *Aisaia ... 52.11*

¹⁸Ye tane tuku Mam mini le tane ye tuku kiño kame kulim kame minamngaiḡ ngina.

2 ... Samuel ... 7.14; ... Aisaia ... 43.6; ... Yeremia ... 31.9

Sungo Saḡri Njayo nunḡe tañamba sakate.

7 ¹O tira kame, Sungo nu sinenu nga mingḡe pasa saḡgrinu kusna ta idusmba nḡarosu nḡamunḡalmbi kutur ke likeḡ ta njakmba pitaika Kuate tuku kurauka mañau tiñreknu purfeñnu sine mbolnḡe kumunḡuwa nḡa wamdus saḡgrinu palpe.

Mbar te-tinaig le Paulus nu garena

²Tane mañ sinembik riwap. Sine tane tuku ande mbolnḡe wam nḡayo ndageñ. Tane afu kilmba nḡaigo sigli ndakigeñ. Sine tane tuku ande yabrimba nu tuku agañ afu kile ndakigeñ. ³Ye pasa saḡgrimba satinḡit ta ye tane satinḡe likam tuku sa ndatinḡit. Kuga. Ye buk tane satinḡit. Sine tane tuku nḡamunḡal sunḡo njak mineḡ. Sine kummba e ko abo minbe ta sine tane ndoñ minam iduseḡ. ⁴Ye tane tuku wamdus tero ndaka gare njak payamket. Ye tane idustinḡmba wamdus bulkate. Ye piti njakmba sinamḡe tane idustinḡmba gare tet.

⁵Sine Masedonia kilke mbol te proḡeñ ta sine mabtam kumuñ kuga. Piti sunḡomba mara mindek sine kile-kogorkinaig. Kame afu sine mbol pronaig. Kuru kuru mañau mata nḡamunḡal sinamḡe kamusgeñ. ⁶Tañamba mingḡe le Titus nu sine tugum prona le sine nu kañgermba wamdus bulkinaig. Kuate nu piti njak mbal wamdus bul serninḡit ta nunḡe ndin ta wakeina. ⁷Nu prona ta tuku ndo wamdus bul ndakinaig. Nu pro tane tuku mañau kañgermba wamdus bulok tina ta kubeu siḡgina le ismba sine mata wamdus bulkinaig. Tane ye sunḡomba idusyumba taḡgine mbar tuku kiko kamusmba malmbikade. Tane ye tuku pasa dubiwam tuku sunḡomba idusde. Ye wam ta njakmba ismba tane tuku gare toren.

⁸⁻⁹Ye buk wañe ande kuyarmba tane kilmba satinḡe liken le tane nḡamunḡal piti tinaig ta ye mata tanenu nga piti kamusen. Tane ait fagnu piti njak minnaig sulumba wamdus biye mbilmba mañau nḡaigonu kusrekenaig ta kile ye gare njak minet. Tane nḡamunḡal piti njak minnaig ta tuku ye gare te ndaket. Tane piti sinamḡe mbilka mañau nḡaigonu kusrekenaig ta tuku ye gare tet. Sine tane kilmba satinḡe likigeñ le tane wamdus tatrunkinaig ta tane mañ Kuate idusnaig. Ta mbolnḡe sine tane nḡaigo sigli ndaka turtingigeñ.

¹⁰Kuatenge ande mbar mañau tuku piti tuwit le nu katesemba nḡamunḡal biye mbilte ta Kuatenge nu tuku muskil te-tiwe tuwit. Ande

nu kilke te tuku piti kamusmba Kuate idus ndawa ta Kuate nu tanjo ta tuku muskil te-tiwe nda. Nu ngisikamngat. ¹¹Ata. Tane wamdus piti njak minmba Kuate man idusnaig sulumba sanjri tinja mbar ta te-tinaig. Tane mbar ta tuku gubra tumba wamdus fulilka minnaig. Tane ye tuku wamdus sunjo tumba ye tuku pasa dubiwam tuku wamdus sanjrinu pilmba tanjo mbarna ta lafunu tunaig. Wam njakmba kumumbi kinaig le kile pasa ande tane mbolnje mine ndakate.

¹²Ye tane tuku waje kuyaren ta ande mbarna le ande piti tina ta tuku ndo kuyar ndawen. Tane sine tuku kume purmba minig ta Kuate am mbolnje wamdus pulutinguwa nga kuyaren. ¹³Tane wamdus pulutingina le kile sine tane tuku mbar tuku piti kusrekigenj.

Titus nu mata tane tuku gag njak ta nu tane tuku manau kanjerka piti kusremba gare tina le sine nu ndon man lato gare tigenj. ¹⁴Ye buk tane tuku manau tuku payamka Titus sawen. Nu kumba tanjamba kanjerna tukunu ye kiko kugatok. Sine son pasa ndo satinjigenj tananj sine tane tuku payamka Titus sagenj ta alonu kumumbi mayok kinit. ¹⁵Nu tane tugum prona le tanjine mbar tuku wamdus fulilka nu kurauka tumba nu tuku minje dubi mayenaig. Nu tane tuku wam ta idusmba tane tuku lato lato kume purte. ¹⁶Kile ye tane tuku wamdus tero ndaka gare njak minet.

Kuate tuku mbal afu turkap

8 ¹Tira kame, Kristus tuku kuasmbi afu Masedonia kilke mbolnje mine likade te Kuate nu ake sina manane make patikate le manau kade ta kila satinjamngit. ²Afunje piti sugo nijmba nane tuku ngamungal son tagoninginaig ta nane gare njak minmba piti ta sinamnge aganj ndende denkanu ta tanajig nga sunjomba waknyumba ndametinj patika afu turkinaig. ³Nanjine ndametinj kanjerka paplamba kumumbi patikinaig sulumba nanjine wamdus tamba man lato patikinaig ta yije ammbi manau ta kanjeren. ⁴Nane sanjri tinja sine sasinjinaig: Kuate tuku mbal Yudea ma tugu mbolnje sine nane sinja turkam iduseg nga sasinjinaig. ⁵Sine nane ndametinj ndo patikamngigaig nga idusgenj ta nane wam ta limba nanjine ngarosumbi Sunjo tuku nzali ndo dubiwam tuku pasa sanjri pilenaig. Ta ndo kuga. Nane Kuate tuku nzali dubimba sine tuku pasa njakmba dubikam sakinaig.

⁶Tanajanaig le sine Titus nu man tane tugum kuwa nga sagenj. Nu buk tane tugumnge afu turkam tuku ndametinj patikap nga tumtingina ta nu piro ta ke suluwa nga kukuleg. ⁷Tane ngamungal son sanjrinu njak ta sine kila. Tane Kuate tuku pasa kukli mayede. Tane kila sunjo njak minig. Nu tuku piro kam tuku wamdus sanjrinu pilig. Sine tuku mata kume pur mayede. Ta tuku tane afu turka ndametinj ningam tuku manau ta mata ke mayewap nga iduseg.

⁸Ye tanjamba kap nga sa ndatinget. Ye tane tagotijmba tane kume pur manau tugusek njak e ko kuga ta katesewam saka tira afu ndametinj ningig wam ta kila

satinget. ⁹Siŋgine Suŋgo Yesus Kristus nu ake sinarj tane make patikina wam ta tane kila. Nu agarj ndende ŋakmba tuku miro ta nu tanenu ŋga sanzalnu mayok kina le tane nuŋe wam ŋakmba kilmba sanzalnu mine ndakade. ¹⁰Ta tuku ye tane teŋenmba kap ŋga iduset. Tane buk yar ande si mboŋge ndametiŋ patinu tuku wamdus suŋgo tumba tugu pilnaig ta tane kile suluwap ŋga iduset. ¹¹Tane buk wam ta kam tuku nzalitiŋgina taŋamba kile taŋgine ndametiŋ kilig ta kaŋgerka kumumbi patikap. ¹²Tane ndametiŋ fudiŋndo e ko suŋgokanu ŋak minig ta kumumba gare ŋak Kuate tape ta nu nzalite.

¹³Tane nane afu ndametiŋ niŋmba tane denkanu minap ŋga idusmba sa ndatiŋget. ¹⁴Kuga. Tane nane ndoŋ kumu kumu minap ŋga iduset. Kile tane agarj ndende gudommba ŋak minig mbal afu denkanu minig ta turkap. Ŋgumneŋga tane denkap le nane suk lafumba tane turkamŋgaig. ¹⁵Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Afu mana suŋgomba kilnaig ta nane kumumbi kilanu idusnaig. Afu fudiŋmba kilnaig ta nane den ndakinaig ŋgate. *Kisim ... Bek ... 16.18*

Piro taŋgo afu Korin prowamŋgaig

¹⁶Kuate nu Titus wamdus tuna le nu sine suk tane turkam tuku suŋgomba iduste. Ta tuku ye Kuate gare pasa tuwet. ¹⁷Sine nu tane tugum kambim tuku sa ndageŋ le nu nuŋe nzali dubimba tane tugum prowam iduste. ¹⁸Sine tira ande Titus ndoŋ kukulbe le kaŋgat. Taŋgo ta nu Kristus tuku pasa kukli mayete le Kuate tuku kuasmbi ŋakmba nu tuku saka minig. ¹⁹Tira ta Kuate tuku mbaŋge madinaig le nu sine ndoŋ lika afu turkam tuku ndametiŋ patikade ta kulatkate. Sine wamdus saŋgrinu pilmba piro kumumbi keg ta nu nane ŋakmba kila saniŋguwa le Suŋgo tuku nyu te-duŋguwaig ŋga nu madinaig.

²⁰⁻²¹Taŋamba idusmba afu sine talasiŋmba ndametiŋ suŋgo ta kulat maye ndade ŋgubekaig ŋga sine nu tumba likeg. Sine Suŋgo am mboŋge piro mayemba taŋgo am mboŋge mata piro mayebe le kilimok mayok kuwa ŋga iduseg.

²²Tira ande mata nu nale ndoŋ kuwa ŋga kukulbe le tane tugum prowamŋgaig. Nu tagomba piro yimyam tugeŋ ta nu wamdus saŋgrinu pilmba piro ke mayena. Tane siŋka waknyumba afu turkam tuku minig ta nu kila pilmba kile tane tugumŋge pirokam tuku suŋgomba iduste.

²³Ye tane nane keŋ ta tuku kila satingamŋgit. Titus nu ye ndoŋ tane turkam tuku pirokek. Nale ar nu ndoŋ ilik ta Kristus tuku nyu tane ŋgamukŋge suŋgokuwa ŋga Kuate tuku kuasmbi nale tane tugum kambim tuku madinikinaig. ²⁴Tane nane keŋ ta kilmba taŋgine kume pur maŋau te-mayokmba kilap. Taŋawap le sine Kuate tuku kuasmbi ŋakmba tugumŋge tane tuku payamka saniŋgeg ta alonu kilimok kaŋgerwaig.

Ndametiŋmbi Kuate tuku mbal turkap

9 ¹Ndametiŋ patika Kuate tuku mbal turkam tuku wam ta tane kila. Ye ta tuku maŋ suŋgomba satinge nda. ²Tane mata ndametiŋ patinu

tuku wamdusde ta ye kila. Ye Masedonia mbal tugumŋge tane Akaia mbal tuku payamka nane buk yar ande si mbolŋge ndametinj patikam tuku piro tugu pilnaig ŋga saninjet le ismba kile nane tuku sunğomba mata ndametinj patinu tuku wamdus sangrinu pilig. ³Sine tane tuku payamkeg ta alo kugatok ŋgubekaig ŋga ye tira keŋ ta kukulnŋgi le tane tugum ta promba tane turkuwaig le ndametinj ta maŋgurka patikap. Ye pro tane tuku payamket taŋamba ndametinj ta ake kile ndo ki. ⁴Tane ndametinj ta sinja patikamŋgaig ŋga sine afu saninŋigen. Tane pati ndaka minap le Masedonia mbal afu ye ndoŋ kumba kaŋgerwaig ta sine kiko sinŋikat. Tane mata kiko tinŋikat. ⁵Wam ta idusmba ye tira keŋ ta amboŋga tane tugum ta kuwaig le tane ndametinj patikam tuku o buk sakinaig taŋamba ndo patike sulumba ye ndo tairŋgap. Taŋawap ta tane taŋgine nzalimbi ndo patikamŋgaig. Ye tane kilap kilap ki le ndagari ŋak patike nda.

⁶Tane nyamagaŋ kilanu maŋau ta idusap. Ande nu nyamagaŋ tumunu ndui ndui ŋgukate ta nu alonu ndui ndui ndo kilit. Ande nu tumunu sunğomba ŋgukate ta nu alonu sunğomba kilit. ⁷Tane ŋakmba yimyam taŋgine wamdus pileŋga ndametinj giganmba patikam idusde ta kumumba patikap. Tane andeŋge kilap kilap kuwa le tane ndagari ŋak pati ndakap. Tane gare ŋak taŋgine ndametinj patikade ta Kuate nu nzalite.

⁸Kuate nu tane mbolŋge waknyumba agaŋ magenu lato lato tinŋuwa le tane nane afu turkam tuku agaŋ denkanu ŋak mine nda. ⁹Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Nu nuŋe agaŋ ndende waknyumba walmba sanzal mbal ninŋit. Nu tuku raŋgun mayenu ta kugawe nda. Minmba minamŋgat ŋgate.

Mune ... 112.9

¹⁰Sine nyamagaŋ tumunu ŋgukeg ta Kuate tugumŋge kileg. Agaŋ nyeg ta mata nu tugumŋge kileg. Taŋamba ndo tane nane afu mbolŋge waknyam tuku Kuate nu agaŋ ndende kumumbi tinŋamŋgat. Taŋawa le tane nane afu mbolŋge waknyumba minap le nu tane tuku maŋau mayenu ta te-sunğowamŋgat. ¹¹Kuate nu mara mindek tane agaŋ kumumbi tinŋit le tane den ndaka afu turkam kumuŋ. Taŋamba tane ndametinj patikap le sine kilmba tambi sanzal mbal turkuba le nane gudommmba Kuate tuku nyu te-duŋgamŋgaig.

¹²Tane ndametinj ninŋig tambi Kuate tuku mbal turkade. Wam ta ndo kuga. Tane taŋade le nane afu Kuate tuku nyu te-duŋga nu gare pasa tuwig. ¹³Tane tira tuku ndametinj patikap le afu wam ta kaŋgermba tane Kristus tuku pasa mayenu dubiwanu ŋgade ta son ŋga Kuate tuku nyu te-duŋgamŋgaig. Tane Kuate tuku mbal nane afu turmba nane mbolŋge waknyade ta tuku mata Kuate tuku nyu te-duŋgamŋgaig. ¹⁴Ta ndo kuga. Kuate nu tane ake sinaŋ make patikate wam te-mayokmba nane

tañamba turkap le nane tane tuku kume purmba tane tuku nga Kuate yabañamñgaig.

¹⁵Sine Kuate tuku nyu te-duñgube. Nu agañ sungo ande o mbolok agañ ndende ñakmba liniñgit ta sine siñgina.

Paulus nu nane tuku wamdus mbar te-tina

10 ¹Tane afu teñenmba sakade. Paulus nu sine tugumñge sine gagnu pasa bafumbi sakate ta nu maskenñge pasa sañgrinu kuyarmba sasiñgit nga sakade. Ariya. Ye kile Kristus tuku wamdus bafuk ñgan mañau ta dubimba pasa bafumbi sarsartiñgamñgit. ²Tane wamdus biye mbilap le ye tane tugum promba pasa sañgrinumbi satiñgam idus ndawet. Nane afu Paulus nane kilke te mbolok mañau ndo dubimba nañgine wamdusmbi pasa kukliwanu nga sakade mbal ta ndo ye siñka pasa sañgrinumbi saniñgamñgit.

³Sine tañgo ndo mineg ta sine siñgine tañgo tuku kame agañmbi kame bu ndaweg. ⁴Kuga. Sine Kuate tuku kame agañ tamba Satan tuku sañgri te-ibeñmba afu tuku yabri wamdus ta ñakmba pitaikeg. ⁵Afu nañgine wamdus ta payamka Kuate kila palmbim tuku ndin tukulde ta sine wamdus ta kuerka pitaiweg. Nane ñakmba Kristus kumnemñge minwaig nga sine nane tuku wamdus kile-tidiñgeg. ⁶Tane mata mbilka Kristus kumnemñge minap. Tañawap le afu tañamba mine ndakuwaig ta sine nane lafunu kumumbi niñgamñgig.

⁷Tane wamdus te-mayewap. Ande nu nuñe nyu te-duñga ye siñka Kristus tuku tañgo minet ñgate ta nu sine mata Kristus tuku mbal mineg nga iduswa. ⁸Sungo nu sine tane ñgamuñgal son sañgri piletiñbe nga nyu siñgina le tane kulatkeg. Sine tane ñaigo siglikam tuku nyu siñge ndakina. Ye nyu ta tuku payamket le tane talayade ta ye kiko te nda. ⁹Ye tane tuku wañe kuyarke liket ta tane kuru kuru piletiñgam tuku kuyarket nga idus ndawap. ¹⁰Afu nane teñenmba sakade. Paulus nu wañe kuyarka tañgo sañgri ñak tañañ pasa sañgrinu kuyarte ta sine tugumñge nu sañgri kugatok. Nu pasa sakate ta ismba talawam tuku ndo nga sakade. ¹¹Tañakade mbal tane ye tuku pasa te ise mayewap. Sine wañe kuyarka pasa sañgrinu sakeg te tane tugumñge tañamba ndo ke likamñgig.

¹²Mbal afu tane tugumñge nañgine nyu kile-duñgade. Yoi. Sine nyu tañañ ñak mine ndakeg. Mbal ta ñginñgan mbal. Nane nañgine nañgine muñgu kañgerka sine magenu nga payamkade. Mañau tiñreknumbi nañgine mañau pile ndañgade.

¹³Sine payamkeg mañau ta kise. Kuate nu pirokam tuku nyu siñgina piro ta ndo sine payamkeg. Sine tane Korin mbal tugumñge mata pirokam tuku nyu siñgina. ¹⁴Ta tuku sine tane tuku payamkeg ta mbar ndaweg. Sine nga Kristus tuku pasa mayenu tumtiñgigen. ¹⁵Sine tane pasa dubide wam ta tuku sine siñgine piro tuku payamkam kumuñ. Sine nane afu

tuku piro singine ngaro mbolnge pile ndakeg. Kile tane tuku ngamungal son ta sungoka mbal kise mbol kuwa le ye nane tugum kambim tuku ndin mayok kuwa nga iduset. ¹⁶Tanjawa le sine tane kusreka kilke afu tane ngumnemnge minig ta mbol kumba nane mata pasa mayenu saningamngig. Tanjamba sine nane afu tuku piro singine ngaro mbolnge pile ndaka singine piro ndo payamkam kumuņ. ¹⁷Kuyar pasa ande tenenmba sakate.

Tango ima nu payamkam idusmba kande nu Sunjo wam ke likate ta idusniņmba payamkuwa ngate. *Yeremia ... 9.24*

¹⁸Ande nu nuņe mironj ye mayenu ngate ta nuņe pasa ta alo kugatok. Sunjonge nu mayenu ngate wam ta alo ĩak.

Paulus nu yabri aposel tuku maņau te-mayokna

11 ¹O tira kame, tane ye tuku pasa te isap. Tane pasa te nginņgan pasa idusmba ndeta tanaig. Pasa te isam tuku wamdus tukul ndawap. ²Kuate nu tane tuku kume purmba minit ta ye mata tane tuku sungomba kume puret. Pino mbanzo ande mam nuņeņge tango ande tam tuku madite le nu tango ta tuku ndo minit tanaņ tane Kristus tuku mbal ndo minap nga maditingen.

³Ye tane tuku wamdus piti ĩak minet. Mbeņ nu nuņe wamdus yabri paknu tambi Eva yabrina tanjamba tango afunģe tane yabritiņmba didikuwaig le tanģine wamdus Kristus mbolnge minig ta kusrebekaig nga iduset. ⁴Sine tane Yesus tuku nyu tumtingigenj ta afunģe pro ande tuku nyu satinģig le tane wamdus bulokmbi nyu kise ta tade. Tane Tukul Guwa tinaig ta nane guwa kise satinģig le tane tade. Ko pasa mayenu isnaig ta nane pasa kise kuklide le tane pasa ta mata wamdus bulokmbi tade.

⁵Tane mbal ta nane aposel magenu o mbolnge ngade ta nane ye li ndayade nģet. ⁶Ye pasa kukli mayewam tuku kila kugatok ta pasa kukliwet ta tugunu ĩakmba ye kila. Ait sungomba sine tane singine kila ta tumtingeg.

⁷Ye Kuate tuku pasa mayenu tane satinģen ta ye tane tugumņge piya kilam mbulmba yiņe nyu te-ibenmba tane mine mayenu mbolnge minam tuku kile-duņgen ta ye mbaren nga idusde e? ⁸Ye Kristus tuku mbal afunģe ndametinj sinaig le kuayaranu sukmba kilmba tane tugumņge piroken. ⁹Ye tane ndonj minmba agaņ afu tuku denkinaig ta ye tane yabaņ ndatingen. Tira afu Masedoniaņge pro ye agaņ denkanu minen ta nanenģe sinaig. Ye tane piti sertinģikit nga agaņ afu tane tugumņge kile ndaken. Kile mata tanjamba idusmba minet. ¹⁰Kristus tuku pasa tugusek ye sinamņge minit ta son pasa ndo satinģamngit. Ye tane tugumņge piya kile ndaken ta payamka saka mini le Akaia mbal ĩakmba isamņgaig. Ande ye peuyam kumuņ kuga. ¹¹Ye tane tuku kume pur ndamba nyu kile-ibenkam tuku idusmba tanjawet nga idus ndawap. Kuga. Ye tane tuku sungomba kume puret ta Kuate nu kila.

¹²Afu nangine mironj payamka sine Paulus nane taŋaŋ pirokeg ŋgade ta peuningam tuku ndo ye piya kugatok piroken. ¹³Mbal ta nane Kuatenge kukul ndaningina. Kristus tuku aposel minanu sukmba nangine piro tambi tane yabritiŋgig. ¹⁴Sine nane tuku wam ta tuku pirerek pur ndakube. Nangine gabat Satan nu taŋgo yabritiŋmba Kuate tuku eŋel mayenu taŋaŋ mayok kinit. ¹⁵Sine wam ta idusmba Satan tuku piro mbal nane maŋau tiŋreknu kade mbal taŋaŋ minanu sukde ta tuku piriri ndaweg. Kuate nu ŋgumneŋga nane tuku maŋau ta kumumbi lafumba pa ningamŋgat.

Paulus nu piro mbolŋge piti kugrakina

¹⁶Ye maŋ tane satingamŋgit. Tane ye ŋgingan taŋgo ŋga idus ndawap. Ko ye ŋgingan taŋgo ŋgumba kande wamdus tukul ndamba ye mapeyap le ye yabri mbal taŋaŋ fudiŋmba yiŋe piro tuku payamki. ¹⁷Suŋgoŋge payamkam tuku tum ndayate. Yiŋe mironj ŋgingan mbal taŋaŋ payamket. ¹⁸Nane gudommba taŋamba piro payamkade tukunu ye mata payamkam iduset.

¹⁹Tane ndo kila sugo ŋak minig sulumba ŋgingan mbal wamdus bulokmbi kilig inde. ²⁰Tane nane tuku piro mbal minap ŋga idusde le nane tane tuku agaŋ ndende kilam saka yabritiŋmba nane sugo taŋaŋ tane maim-maimtiŋmba ko dabil pantingig ta tane ndek wamdus bulokmbi nane kilmba kulatkade. ²¹Tane mbal taŋaŋ kaŋgerka saŋgri ŋak ŋgade. Sine tane ndoŋ minmba nane saŋgri ŋak minig taŋamba mine ndakigeŋ. Tane sine saŋgri kugatok ŋgade ta kumumbi sakade.

Yabri aposel nangine maŋau tuku payamkade. Ta tuku ye mata ŋgin ŋgan maŋau tambi payamkam kumuŋ. ²²Nane sine Hibru ndare ŋgade ta ye mata Hibru ndare. Nane sine Israel ndare mineg ŋgade ta ye mata Israel ndare. Sine Abraham tuku mbuŋ ŋgade ta ye mata nu tuku mbuŋ minet. ²³Nane sine Kristus tuku piro mbal ŋgade ta ye Kristus tuku piro mbolŋge nane liniŋget. Nane pirokade ta ye nane liniŋmba piro kareŋket. Ye nane liniŋmba ait suŋgomba muli wande mbol kan. Ait gudommba ye ŋgusyinaig. Wam afu mbolŋge ye kume diren. ²⁴Zu mbal nane ait 5 taŋamba ye tumba ŋgusyinaig. ŋgusyinaig ta ka 39 mbolŋge tiŋge likinaig. ²⁵Ait keŋmba nane afu ye tumba mbapanimbi katyinaig. Ait ande ye baleyam bafumba ndamembi katyinaig. Ye waŋ keŋmba mbolŋge liken le waŋ fetkinaig. Ye ait ande yu mbol faitka minen le furirmba ka mafena. ²⁶Ye piroka kine promba minet le ait afu kulenge te-diryade. Kuayar mbalŋge ndinŋge ye baleye ndafloyade. Yiŋe mbal kasomok mbal mata ye baleyam tuku ndin sotade. Tumbraŋge duŋenge yu mbolŋge ye ŋgisike diret. Yabri gulab afu mata ye baleyam tuku ndin sotade. ²⁷Ye piro kareŋka ŋgaro rar minet. Furir afu kinye ndaket. Ait suŋgomba guba kule para suŋgo ŋak minet. Mara afu ye nyamagaŋ tawi kinyam tuku

wande mata denkate. ²⁸Ye ngarosu tuku piti ndo kugra ndaket. Kuga. Kristus tuku kuasmbi sangri njak minam tuku ye mara mara wamdus piti njak minet. ²⁹Tira ande nu sangri kugatok ta ye mata piti tet. Ande nu andenge yabrite le ndekate ta ye gubra tet.

³⁰Ye payamkam iduset ta ye wam kame ndaj mbolnje ye sangri kugatok mayok kinet wam ta ndo payamket. ³¹Singine Sunjo Yesus Kristus tuku Mam Kuate ye siŋka pasa saket te nu kila minit. Sine nu tuku nyu sunjo ta te-dunja minmba minbe.

³²Ye Damaskus tumbraŋge minen le mandor Aretas nu nuŋe kame gabat sana le nu kame mbal kukulniŋgina le ye biye tiyam tuku tumbraŋ sunjo tuku fonde malaŋga kulatka minnaig kande ³³yiŋe gulab kame ye sambekŋge minyoken le fonde tuku bubre malaŋga mbolnje te-mayokyumba muli biye-biyenaig le mayok ka kame gabat ta laipmba kua kan.

Kuate nu Paulus wam sugo tumna

12 ¹Payamkam tuku maŋau ye turyam kumuŋ kuga ta ye payamkamŋgit. Sunjo nu tumyina le ye kiŋatanu suk agaŋ kaŋgerken wam ta payamka satiŋgi le isap. ²Kristus tuku taŋgo ande buk yar 14 kuganaig le Kuatenje nu tumba te-dunja samba mbol ambe kina. Ambenge maŋ lato te-dunjina le o mbol ambe kina. Nu ngarosu njak kina e ko nuŋe kanu ndo kina e ta ye gilai. Kuatenje ndo kila.

³⁻⁴Taŋgo ta nu samba mbol ambenge wam sugokanu afu isna. Isna ta Kuate nu miŋge pipna le kilke te mbolnje afu ndoŋ sakam kumuŋ kuga. Nu taŋamba samba mbol kina ta ndo ye kila. Nuŋe ngarosu njak kina e ko nuŋe kanu ndo kina e ta ye gilai. Kuatenje ndo kila. ⁵Ye taŋgo ta tuku kila idusmba nu tuku payamket. Ye yiŋe mironj tuku payam ndaket. Ye wam kame ndaj mbolnje sangri kugatok mayok kinet ta ndo ye payamket.

⁶Ye yiŋe mironj taŋamba samba mbol kan nga payamki ta ye ngin ngan taŋgo mayok nda kinet. Ye siŋka saket ta ye wam ta mbolnje yiŋe nyu te-dunjam idus ndawet. Kuga. Taŋgo nane ye pasa sake lika wam njakmba ke liket ta mbolnje ye tuku nyu kumumbi iduswaig nget.

⁷Kuate nu wam sugo tumyina ta mbolnje ye payamka yiŋe nyu te-dunjkikit nga Satan tuku kukul taŋgo pro ye waimbi katyanu taŋaŋ ngaro rar sunjo ye mbol prona. Rar ta ye mbolnje promba minit le kamusmba yiŋe nyu te-dunjam idus ndawet. ⁸Sunjo nu piti ta pitaiwa nga ye sangri tiŋga yabaŋam keŋen ta nu ye wo ndayina. ⁹Nu teŋenmba sayina. Ye ne make pilmba sangri tini le rar ta kurawam kumuŋ. Ne piti ta njak minmba sangri kugatok mina le ye tuku sangri ne mbolnje kilimok mayok kuwa nga sayina. Kile Kristus tuku sangri sunjo ye mbol prowa nga ye sangri kugatok minet te gare-gareka payamket.

¹⁰Ye sanjri kugatok minet le afunje ye tumail panyade le afunje ngaror rade le afunje ye nayo siliyade le afunje piti sugo seryade wam ta njakmba mbolnje ye Kristus tuku nga gare njak ndo minet. Ata. Ye sanjri kugatok minet sulumba Kristus tuku sanjri mbolnje sanjriknu mayok kinet.

Paulus nu nane turkam idusna

¹¹Ye yiñe mañau payamkam idus ndawet ta afu ye tuku nyu nayo silide le tane nane peu ndaniñgig tukunu ye yiñe nginñgan mañambi payamka yiñe mañau tuku kuyaret. Ye ake tañgo suk minet ta afu tane nane aposel magenu ngade ta nane ye li ndayade. ¹²Ye tane ndoñ minmba piti kanjerka sanjri tinga piroka wam kitek sanjrinu afu ke liken. Wam ta mbolnje ye aposel tugusek minen le tane ye kanjeryinaig. ¹³Kristus tuku kuasmbi afu mbolnje ye wam mayenu ken ta tane tugumnje wam maye ndawen nga idusde e? O son. Ye wam ande nane afu mbolnje ken tañamba tane mbolnje ke ndaken. Ye tane tugumnje piya kile ndaken. Wam ta tuku tane ye pitaiyade inde. O Korin mbal, ye mbaren ndeta ye tuku mbar gilaingap.

¹⁴Ye mañ ait keñnu tane tugum prowam bafuwet. Tane tugum promba agañ afu sap nga satinje nda. Kuga. Tane ye ngamunjal ndo sap nga iduset. Kiño kame nane ina mam turkam tuku agañ ndende pati ndakuwaig. Ina mamnje kiño kame turkam tuku agañ ndende patikuwaig. ¹⁵Ye tane tuku mam tañañ minet. Ye yiñe agañ ndende tane turkam tuku ngail ndaket. Yiñe abo mine mañau mata tanenu nga kusrewam bafuwet. Ye tañamba tane tuku sunjomba kume puret. Wam ta tuku tane ye tuku kume pur ndade ta ye tane tuku sunjomba kume puret wam ta kusrewam kumuñ kuga.

¹⁶Ye tane tugumnje agañ afu kile ndaken ta tane afu teñenmba sakade. Nu kuirkuirka sine yabrisinmba ndametiñ afu kilna nga sakade. ¹⁷Ginu ait ye kilen? Ye mbal afu kukulniñgen le pro tane yabritinmba ndametiñ didika kilmba ye sinaig e nga idusde. ¹⁸Ye Titus ndo tane tugum kambim tuku kukulmba minen. Tira ande ta nu ndoñ kuwa nga kukulen. Titus nu ame agañ tane yabritinmba kilna? Kuga. Sile Titus ndoñ Guwa ndindo ta mbolnje minek. Mañau ndui ta ndo ke likek ta tane kila.

¹⁹Tane wañe te burka sine tane am mbolnje tiñreknu mayok kambim tuku kuyaraig nga idus ndawap. Sine Kristus ndoñ ulendika nuñe wamdus dubimba Kuate am mbolnje pasa te kuyarkeg. Tane tuku son ta sanjri pilewam tuku ndo kuyarkeg.

²⁰Ye tane tugum prowam tuku ta ye wamdus piti njak minet. Ye pro tane mañau ke likade ta kanjerka nzaliamngat e ko kuga. Nzali ndayuwa ta ye tane kilmba satinje liki le tane ye tuku mata ndagari

tamngaig. Ye pro tane wam kame te kap le kanjerkam tuku kuru-kuruket. Kualeyaukade e ko afu tuku mine magenu tuku kagli firkade e ko gubra tade e ko ye ye ngade e ko waje pasa sakade e ko afu tuku nyu kile-ibenka minje motmotkade e ko tanjine ngarusu te-dungade e ko tanjine wamdusmbi manau kise kise ke likade manau kame ta njakmba ye kanjerkam mbulit.

²¹Tane gudomma buk kutur manau kumba fare fare tango pino ndon minmba tanjine ngarusu tuku nzali tukul ndamba dubikinaig. Tane ngamungal biye mbil ndawap ta ye tane tugum promba yije Mbaranje tane tuku am mbolnje ye kiko pileyuwa le wamdus nyayongikat nga ye pitiyate.

Riroj pasa afu

13 ¹Kile ye ait keynu tane tugum prowamngit. Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Tango armba ko kejmba tango ande nu mbar ande kina nguwaig le son nga te-tiwap ngate. *Lo ... 17.6; ... 19.15*

²Ye buk ait arnu tane tugum prowen sulumba mbarmba minnaig mbal ta riroj pasa saningen. Kile ye tane tugumnje mine ndaka nane tane turmba man riroj pasa ndui ta satjngamngit. Ye man luka tane tugum prowi ta mbarde mbal ta sinja mapeke nda. ³Tanjawi le ye Kristus tuku pasa kukliwet tango minet ta tane wamdus tero ndaka katesewamngaig. Kristus nu sanjri sunjo njak tane sinamnje pirokate. ⁴Nu sanjri kugatok tanan minna le nane nu tumba ail kazrai mbolnje balenaig ta Kuate tuku sanjrinje te-tina le kile abo njak minit. Sine mata tanan tango ndo sanjri kugatok mineg ta sine nu ndon ulendika Kuate tuku sanjri mbolnje minmba sanjri tambi tane kile-tidingam tuku prowamngig.

⁵Tanjine ngamungal son pilenga kanjerap. Tane sinja Kristus Yesus tuku ngamungal son ngade e ko kuga. Nu tane sinamnje minit le tane kamusde e ko kuga. Kuga ta tane tuku ngamungal son ta mbarkamngat. ⁶Wam ta mbolnje sine tane pasa kuklimba tumtingigen mbal ngamungal son tugusek njak ta katese mayewap.

⁷Kuate nu tane turkuwa le mbar manau afu ke ndakap nga nu yabanmba mineg. Tane wam magenu kap le sine aposel tuku piro mayenu nguwaig nga idus ndaweg. Tane manau magenu ndo kam tuku iduseg. Afu sine piro maye ndaweg ngade ta sine piti ndasingit. ⁸Sine pasa tugusek te-ibenam tuku mine ndakeg. Pasa ta turam tuku ndo mineg. ⁹Sine sanjri kugatok mineg le tane sanjri njak mayok kinig ta sine sanjri kugatok minam tuku gare-garekeg. Tane tuku ngamungal son lato lato sanjri tinguwa nga Kuate yabanmba mineg.

¹⁰Sunjo nu tane kulatkam tuku piro sina. Ye tane tugum prowi sulumba pasa sanjrinu satjngam kumuŋ ta ye tanawam idus ndawet.

Ta tuku tane kile-tidingam tuku ye waje ndo kuyaret. Sunjo nu ye tane sangri piletingam tuku piro sina. Tane njaigo siglikam tuku piro se ndakina.

¹¹ Kile ye pasa suluwamngit. Tanjine mbar kile-tidingap. Ye tuku pasa isap. Tane wamdus ulendika ngamunggal mukuk minap le Kuate nu tane ndon minamngat. Kume pur manau ngamunggal mukuk manau nu tugu. ¹² Tane tanjine tanjine tira kame ndon mungu kume purkade manau ta alonu te-mayokap. ¹³ Kuate tuku mbal tenge minig ta njakmba tane kaiye pasa tingig.

¹⁴ Singine Sunjo Yesus Kristus nu tane ake sina n make patikuwa. Kuate nu tane tuku kume purwa. Tukul Guwa nu tane ndon mungu gare njak minwa.

Son.

GALESIA

Galesia mbal tuku waŋe Paulusŋge kuyarna

Paulus nu Galesia mbal tuku waŋe kuyarna te tugunu tejenmba. Nu nuŋe li arnu mbolŋge Galesia ma tugu mbolŋge guaze ande tina le nane nu kulatka minnaig. Taŋanaig le nu Kristus tuku pasa mayenu nane saningina le nane ismba son ŋginaig le nu nane ndoŋ ait afu minna sulumba maŋ nane kusreka kina.

Yar keŋmba kinaig le nane afu Paulus tugum kumba Galesia mbal ŋgingan wamdus tumba Yesus dubi maye ndade ŋga Paulus kubeu tunaig le isna.

Nane Yesus dubi maye ndanaig ta tugunu tejenmba. Paulus nu Galesia mbal kusrekina le Zu mbal afu pro Moses tuku tukul dubika ŋgaro pikam tuku suŋgomba saninginaig sulumba sakinaig; Tane tukul pasa ŋakmba turmba dubikap le ndo Kuate nu tane muskil kile-tidinge tiŋgamŋgat ŋga saninginaig. Taŋamba nane Paulus tuku nyu te-ibeŋmba nu aposel kuga ŋginaig sulumba sakinaig; Yerusalemŋge gabat sugo minig ta nane ndo aposel minig ŋginaig.

Taŋakinaig le Galesia mbal nane pasa ta ismba wamdus terokinaig le Paulus nu wam ta ismba wamdus piti ŋak minmba nane tuku mbar wamdus ta te-tiwam tuku waŋe te kuyarna.

1 ¹⁻²Tane Kuate tuku kuasmbi Galesia ma tugu mbolŋge mine likade ta ye Paulus tira mbal teŋge minig ndoŋ ye tane tuku waŋe te kuyaret. Ye aposel piro ten te taŋgo nane ye kukul ndayinaig ko taŋgo ande ye tugum promba ne aposel ŋga nyu te-mayok ndana. Kuga. Mam Kuateŋge Yesus Kristus kumna le te-tina nale ar taŋge ne aposel ŋga ye tuku nyu te-mayoknaik. ³Mam Kuate siŋgine Suŋgo Yesus Kristus nale ake sinaŋ tane make patika ŋgamuŋgal wamdus bul sertingwaik. Son.

⁴Yesus Kristus nu kilke te tuku maŋau ŋaigonu ŋgamukŋge sine kile-luka kilam ŋga nuŋe ŋgarosu kumam tuku pilna sulumba sine tuku une saukina wam ta siŋgine Mam Kuate tuku nzali mbolŋge mayok kina. ⁵Sine nu tuku nyu suŋgo ta te-duŋga minmba minbe. Son.

Kristus tuku pasa mayenu ndindo minit

⁶Tane wam kade ta ye ismba piriri ḡayowet. Kristus nu tane ake sinaḡ make patikina le Kuate nu tane nuḡe mbal minam tuku wikina. Ndaḡam saka tane pitik ndo nu kusremba kile pasa kise dubiwam idusde. ⁷Pasa mayenu ande sine tursiḡgam tuku mine ndakate. Afuḡḡe tane tuku wamdus ḡḡiḡḡan sertiḡmba Kristus tuku pasa mayenu naḡḡine wamdusmbi mbilam tagode. ⁸⁻⁹Sine tane tugumḡḡe pasa mayenu kukliḡeḡ ta pasa taḡḡe ndo tane turtiḡgam kumuḡ. Sine buk pasa saḡḡriḡnu ande satiḡḡiḡeḡ ta ye kile maḡ lato satiḡḡamḡḡit. Tane Kristus tuku pasa mayenu ismba tinaig ta taḡḡo ande pasa mayenu taḡḡa mbilmba kise kukliwa kande Kuateḡḡe nu kasurwa. Sine tuku ande ko samba mbolok eḡel ande pasa mayenu ta mbilmba kise kuklibe kande sine mata Kuateḡḡe kasursiḡḡuwa.

¹⁰Ata. Tane ye nzaliyam tuku ye pasa ta satiḡḡit e? Kuga. Kuateḡḡe ndo ye nzaliyuwa ḡḡa iduset. Ye taḡḡo afuḡḡe nzaliyuwaig ḡḡa ndin sotet kande ye Kristus tuku piro taḡḡo mine ndaket kande.

¹¹Tira kame, tane wam te kila pile mayewap. Ye Kuate tuku pasa mayenu kuklimba satiḡḡen ta taḡḡo tuku pasa kuga. ¹²Taḡḡo andeḡḡe pasa mayenu te sa ndayina ko andeḡḡe tum ndayina. Yesus Kristus nuḡḡe tumyina.

¹³Ye o buk sine Zu mbal tuku tukul pasa dubimba wam ke liken ta tane isnaig. Ye saḡḡri tiḡḡa Yesus tuku kuasmbi kilmba piti sugo serniḡmba bale far suluwam tagowen. ¹⁴Ye siḡḡine mbuḡ kame tuku maḡau ḡakmba mage minam tuku ḡḡamaḡḡal kunde-kundeyina le sine Zu mbal tuku tukul pasa dubi mayemba yiḡe usre tuma mbal ḡakmba liniḡen.

¹⁵Ye taḡḡawen ta ye ina tuku fuḡḡul sinamḡḡe minen le Kuate nu Kiḡo nuḡe tuku piro biyam tuku ye o buk madiyina. Madiyina tukunu nu ake sinaḡ ye make pilmba wikina. ¹⁶Ye pasa mayenu kasomok mbal tugumḡḡe nuḡe Kiḡo nuḡe tuku kukliwi ḡḡa nu Kiḡo nuḡe tumyina le ye ande sa ndawen. ¹⁷Nane aposel nyu amboḡḡa tinaig mbal ye nane sota mbumba Yerusalem mata kine ndaken. Ye tiḡḡa Arabia kilke mbol kan. Taḡḡe minmba ma ma ḡḡumneḡḡa ye maḡ luka Damaskus tumbraḡ suḡḡo mbol prowen.

¹⁸Yar keḡmba kugana le ye Petrus kaḡḡeram tuku mbumba Yerusalem kan. Ka taḡḡe kusem armba nu ndoḡ minkeneḡ. ¹⁹Ye ambeḡḡe minen sulumba aposel afu kaḡḡer ndaken. Suḡḡo Yesus tuku maib nuḡe Yakobus nu ndo kaḡḡeren. ²⁰Ye tane tuku kuyaret te ye Kuate am mbolḡḡe siḡka yabri pasa sa ndaket.

²¹ḡḡumneḡḡa ye Siria le Silisia kilke mbol ndeken. ²²Ait ta mbolḡḡe Kristus tuku kuasmbi Yudea ma mbolḡḡe mine likinaig ta ye kaḡḡer ndayinaig. ²³Afuḡḡe nane ndoḡ wam kubenaig le nane teḡḡemba isnaig:

Tanjo nu ambonga sine piti sersinmba pasa mayenu sine son ngeg ta kume seram tuku sanjri tinjina ta kile nu nane afu ngamuknge pasa ta kuklimba sakate nga kubenaig le isnaig. ²⁴Tanjamba nane ye mbolnge wam mayok kina ta tuku nane Kuate tuku nyu te-dunjinaig.

Aposel afu Paulus ndonj wamdus ulendinaig

2 ¹Yar 14 kuganaig le sile Barnabas ndonj mbumba Yerusalem kakej. Ye Titus mata tumba sine kej mbumba kagej. ²Kuatenge ye sayina le ye Yerusalem kan. Ye ka ambenge gabat sugo ndonj mangurka ye kasomok mbal ngamuknge pasa mayenu kukliwet ta nane tuku wamdus isam tuku kubewen. Ande ye tuku piro purwa le ye ake sinaj piro karenkikit nga ye tanjawen.

³Titus nu ye ndonj minna ta nu Grik tango ta gabat sugo mbal nane nu tuku ngaro pikam tuku sinja kap nga sa ndakinaig. ⁴Nu tuku ngaro pikam tuku pasa mayok kina ta yabri mbalnge pasa ta te-mayoknaig. Nane nanjine manau yubenga pro sine ngamuknge tira mbal tanaj mayok ka sine Yesus Kristus dubimba ngamungal mukuk mbolnge mineg wam ta pitaimba sine tukul pasa tuku piti kumnemnge minbe nga idusmba pronaig. ⁵Sine nane tuku wamdus katesemba tane kasomok mbal Kristus tuku pasa tugusek ndo dubiwap nga sine nane tuku pasa pitik ndo pitaigenj.

⁶Yerusalem gabat sugo Zu mbal afunge nane tuku nyu sugokanu mbolnge minanu nga sakade ta ye nane tuku nyu sugo idus ndawet. Kuate nu tango tuku nyu pile ndangate. Gabat sugo ta nane ye tuku pasa ismba wam kise ande kam tuku sa ndayinaig. ⁷⁻⁸Kuga. Zu mbal tugumnge Kristus tuku pasa mayenu kukliwam tuku piro ta Kuatenge Petrus tuku wai mbolnge pilna tanjamba ndo kasomok mbal tugumnge pasa mayenu kukliwam tuku piro ta Kuate nu ye tuku wai mbolnge pilna. Kuate nu Petrus sanjri tuna le Zu mbal ngamuknge pirokam tuku aposel nyu tuna tanjamba ndo nu ye mata sanjri sina le kasomok mbal ngamuknge pirokam tuku aposel nyu sina. Nane wam ta kila pilmba pasa ande sa ndayinaig.

⁹Yakobus Petrus Yohanus Zu mbal afunge nane Kristus tuku kuasmbi tuku gabat sugo nga sakade ta nane Kuatenge nu ake sinaj ye make pilna wam ta kila pilmba pro sile Barnabas ndonj wai sikmba nane ndonj piro tuma minam tuku sasikinaig. Nane Zu mbal ngamuknge pirowaig le sile kasomok mbal ngamuknge pironu tuku sasikinaig. ¹⁰Nane tukul ande dubiwap nda nginaig. Sile sanzal mbal turkam tuku ndo nginaig. Nane tanjakinaig le ye wam ta kam tuku wamdus sanjrinu pilmba minen.

Paulus nu Petrus tumba sawe likina

¹¹Ngumnenga Petrus nu Antiok promba minna sulumba nu wam ande mbarna le ye nu sawe liken ta tenjenmba. ¹²Nu ambonga kasomok mbal

ndorj mangurka isukusmba minna ta nu manjau mayena. Ijgumneŋga Yakobus nu nuŋe mbal afu Yerusalemŋge kukulniŋgina le Antiok pronaig le Petrus nu nane kaŋgerka nane ŋgaro pike ndakade mbal kasurniŋgig ŋga nu nane tuku kuru-kuruka kasomok mbal kusreka kua kina ta nu wam ŋayona. ¹³Zu mbal afu amboŋga Petrus ndorj wam mayenaig ta kile nane mata manjau tiŋreknu mbilmba mbar wam ta kinaig. Nane tuku yabri manjau tanje Barnabas mata didikina.

¹⁴Nane wam kinaig ta mboŋge Yesus tuku pasa mayenu tuku manjau pitainaig ta ye katesemba nane ŋakmba am mboŋge Petrus tumba sawe lika sawen: Ne Zu tanjo ta ailfu kasomok tanjo ŋgamukŋge ne Zu tanjo taŋaŋ mine ndaka nane taŋaŋ minna. Ndaŋam saka kile ne kasomok mbal Zu tanjo taŋaŋ mayok kuwaig ŋga sanjri tiŋga saniŋgit ŋga sawe liken.

Kristus mboŋge sine tiŋreknu mayok kineg

¹⁵Siŋgine ina mam nane sine kile-patikinaig ta sine Zu mbal. Sine kasomok mbal une tanjo taŋaŋ mayok nda kageŋ ta ¹⁶sine Zu mbal sine tukul dubika Kuate am mboŋge tiŋreknu mayok nda kineg ta sine kila. Yesus Kristus tuku kume tuku sanjri tomba tiŋgeg wam ta mboŋge ndo sine Kuate am mboŋge tiŋreknu mayok kineg. Ande nu tukul pasa dubimba tiŋreknu mayok kine ndakate tukunu sine Zu mbal mata tiŋreknu mayok kube ŋga tukul pasa kusremba Kristus Yesus tuku kume tuku sanjri tomba tiŋga nu tuku son ŋgigeŋ.

¹⁷Sine Zu mbal afu Kristus mboŋge tiŋreknu mayok kambim saka sine tukul pasa te-simba kasomok mbal tukul kugatok taŋaŋ une tanjo mayok kineg. Ta tuku afu teŋenmba sakamŋgaig. Ata. Kristus nu une manjau sanjri pilete ŋga sakamŋgaig. i ... Siŋka taŋamba kuga. ¹⁸Ye tukul pasa te-siwen ta maŋ dubiwi ta ye yiŋe mironj une tanjo mayok kaŋgit.

¹⁹⁻²⁰Ye tukul pasa tuku sanjri kumnemŋge minmba tiŋreknu mayok nda kan tukunu sanjri tanje ye baleyam tuku pilna le ye Kristus ndorj ail kazrai mboŋge kumanu taŋaŋ kumen. Kile ye tukul tuku sanjri kumnemŋge mine ndaka ye Kuate tuku ndo minam tuku minet. Ye abo ŋak minet te ye Kuate tuku Kiŋo tuku sanjri tomba tiŋga nu tuku wamdus ndo dubimba wam ŋakmba ke liket. Nu ye tuku wamdus sunjo ŋak minmba nu yenu ŋga nuŋe ŋgarosu kumam tuku pilna. ²¹Kuate nu taŋamba ake sinaŋ sunjomba sine make patikate wam ta ye te-si ndawet. Kuga. Ye tukul pasa te-simba Kristus tuku son ŋget. Ande nu tukul pasa mboŋge tiŋreknu mayok kambim kumuŋ ŋguwa ta Kristus nu sinenu ŋga kumna wam ta alo kugatok.

Sine Yesus tuku manjau kitek ndo dubibe

3 ¹O Galesia mbal, tane ŋginŋgan wamdus ndo tade. Yesus Kristus nu sinenu ŋga ail kazrai mboŋge kumna ta ye tugusemba satinmba

tumtingen le tane kila pile mayenaig. Imange nule parak pasambi tane tuku wamdus mayenu ta didika balena? ²Tane wam ndindo ndo sayap le isi. Tane Tukul Guwa tinaig ta ame wam mbolnge tinaig. Tane tukul pasa dubimba tinaig e? Kuga. Tane Kristus tuku pasa mayenu ismba son nga tinaig. ³Tane Yesus son nga Tukul Guwa tuku sanjri mbolnge tugu pilmba kitek mayok kinaig. Kile tangine sanjrimbi manjau kitek ta tuturmba Kuate am mbolnge tinreknu mayok kambim idusde e? Yoi. Tane nginngan mbal. ⁴Tane manjau kitek tugu pilmba wam sugo kanjerkinaig ta kile ake kusrekam idusde e? i ... Tanjamba kuga. Wam ta alo sunjo njak. ⁵Tane tukul pasa dubide le Kuate wam ta tuku Tukul Guwa tinjmba wam kitek sanjrinu tane ngamuknge kile-mayokkate nga idusde e? i ... Tanjamba kuga. Tane Yesus Kristus tuku pasa ismba son ngade wam ta tuku nu tanjate.

⁶Tane Abraham tuku manjau kanjerap. Nu Kuate tuku pasa ismba nu tuku sanjri tomba tingina le Kuate nu Abraham tuku ngamungal son ta kanjermba nu tanjo tinreknu ngina. ⁷Ata. Sine Kuate tuku sanjri tomba tinnga nu tuku son ngeg mbal sine Abraham tuku kinjo kame mineg. ⁸Tane kasomok mbal Kuate tuku sanjri tomba tinnga nu tuku son ngade sulumba nu am mbolnge tinreknu mayok kinig wam ta kuyar pasa ande nu o buk te-mayokna. Kuate nu o buk Abraham tejenmba pasa mayenu sana.

Ne mbolnge ye kilke tugu njakmba mbolnge wam mayenu kamngit nga sana. *Mulum Pasa 12.3*

⁹Nane Abraham tanjan Kuate tuku sanjri tomba tingade mbal Kuatenge nane Abraham ndonj wam mayenu ta ningit. ¹⁰Nane afu nanjine sanjri tomba tinnga tukul pasa dubide mbal nane pa tam tuku minig. Kuyar pasa ande ta tuku tejenmba sakate.

Ima nu Kuate tuku tukul pasa njakmba dubika ande kusremba dubi ndate ta nu pa tam tuku minit nga sakate. *Lo 27.26*

¹¹Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Tango nane Kuate tuku sanjri tomba tinnga nu am mbolnge tinreknu mayok kinig mbal nanenge ndo abo njak minmba minamngaig ngate. *Habakuk 2.4*

Ta tuku ande nu tukul pasa dubimba tinreknu mayok kambim kumu nj kuga ta kuyar pasanje tumsingit.

¹²Moses tuku tukul pasa ta sine son ngam tuku kuga. Sine ismba dubikam tuku ndo. Kuyar pasa ande tukul pasa tuku tejenmba sakate.

Ande nu tukul njakmba dubi mayewa ta nu abo njak minmba minamngat nga sakate. *Wok Pris 18.5*

¹³Sine tukul pasa kumnemnge minmba Kuate tuku pa sunjo tam tuku mingenj ta Kristus nu sinenu nga pa sunjo ta tina sulumba sine tuku muskil kile-tidinge singina. Wam ta tuku kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Ail kazrai mboŋge minig mbal nane Kuate tuku pa sunjo tam tuku minig nga sakate. *Lo 21.23*

¹⁴Kristus nu tanjamba kumna le Abraham mboŋge Kuate nu kilke tugu ŋakmba mboŋge wam mayenu kamŋgit nga sakina ta te-mayokna. Kile Yesus Kristus mboŋge tane kasomok mbal ŋakmba wam mayenu ta tam kumuŋ. Sine Kristus tuku kume tuku sanjri tomba tinjgeg mbal sine Kuate nu Tukul Guwa nuje mbal ningam tuku sakina ta teg.

Kuate nu o buk wam mayenu kam tuku Abraham sana

¹⁵Tira kame, ye pasa satingit ta ye kile yaba pasa andembi tane tumtingamŋgit. Tanjo ande nu abo ŋak minmba ŋgumnenga kumwa le afu nu tuku agaŋ ndende kilam tuku waje ande kuyarte. Nu pasa ta sanjri pilemba nuje nyu pilit ta andenge pasa ta te-simba ko tuturam kumuŋ kuga. ¹⁶Pasa sanjrinu afu Kuate nu Abraham nuje mbuŋ ndoŋ kilam tuku sana ta nu Abraham tuku mbuŋ ŋakmba tuku sa ndana. Nu tanjo ndindo tuku naje mbuŋ nga sana. Nu tuku mbuŋ ta Kristus. ¹⁷Ye pasa satingit ta tugunu tejenmba. Kuate nu Abraham ndoŋ nuje pasa ta katmba nuje nyumbi sanjri pilena. Tanjana le yar 430 kinaig le tukul pasa mayok kina ta tukul pasa ta Kuate nu o buk Abraham ndoŋ pasa katna ta te-simba kume seram kumuŋ kuga. ¹⁸Sine Kuate tuku wam magenu kilam nga singine sanjrimbi tukul pasa dubimba kileg kande Kuate nu ake singam sakina ta mboŋge kile ndakeg kande. Kuate nu Abraham nuje wam magenu tambim saka sana sulumba ake tuna.

¹⁹Kuate nu tukul pasa ŋgumnenga te-mayokna ta tugunu tejenmba. Tukul pasa prona le tanjo nane nanjine une manau kamusnaig. Tanjamba kamusmba minwaig le ma ma Abraham tuku mbuŋ prowamŋgat. Kuate nu pasa sanjrinu Abraham sana ta nu tuku mbuŋ ndindo ta tambim tuku sana. Nu nuje eŋel kame kukulningina le tukul pasa tumba ndeka Moses sanaig. Sanaig le nu ndek tanjo pino saningina. ²⁰Kuate nu wam magenu kam tuku sakina ta nu agaŋ inum kukul ndana. Kuga. Nu nuje miroŋ pasa sanjrinu Abraham sana.

²¹Wam ta sine ndanjmba tumsingit. Tukul manau le Kuate nu pasa sanjrinu Abraham sana pasa ar ta nale kigringga mine ndakade nga idusde e? Tanjamba kuga. Sine tukul pasa ande dubimba abo tugu minmba minam tuku teg kande sine tukul pasa ta mboŋge Kuate am mboŋge tinjreknu mayok kineg kande. ²²Kuate tuku kuyar pasa tanjo ŋakmba une tuku sanjri kumnemnge minmba pa tam tuku minig nga sakate. Ta tuku wam magenu Kuate nu tanjo ningam tuku sakina ta sine Yesus Kristus tuku kume tuku sanjri tomba tinja nu tuku son njgeg mbal ndo kileg.

²³Kristus pro ndana le tukul pasa tanje sine ndalekanu tanjan minna le ma ma Kristus mayok kina le sine nu tuku son njgiger. ²⁴Tukul pasa

nu piro ŋak. Kristus nu pro ndana le tukul pasa taŋge sine kulatkina. Nu prowa le sine nu tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋga Kuate am mbolŋge tiŋreknu mayok kambim tuku tukul pasa nuŋge sine tuku une tumsingina. ²⁵Kristus nu prona le sine nu tuku kume tuku saŋgri toweg le maŋau ande sine kulatkam tuku mine ndakate.

²⁶Sine Kristus tuku son ŋgeg mbal sine ŋakmba Kuate tuku kiŋo kame mineg. ²⁷Sine kule pisne tumba Kristus ndoŋ ulendika nu tuku maŋau te-pureg. ²⁸Zu le kasomok, nyu ŋak le nyu kugatok, taŋgo le pino sine ŋakmba ulendika Kristus Yesus mbolŋge ndindo ndo mineg. ²⁹Kristus nu Abraham tuku mbuŋ. Tane Kristus tuku mbal minig ta tane mata Abraham tuku mbuŋ minig. Kuate nu pasa mayenu Abraham sana ta tane kilam tuku minig.

4 ¹Ye yaba pasa ndui ta tuturmba satinŋamŋgit. Kiŋo nu mam nuŋe tuku ma tam tuku minit. Nu kiŋo fudiŋndo minit le taŋgo kisenŋe nu tuku agaŋ ndende ŋakmba kulatka minit. Kiŋo ta nu agaŋ ndende ta tuku miro ta nu nyu kugatok taŋaŋ minit. ²Kiŋo ta mam nuŋeŋge nu agaŋ ndende kilam tuku ait madina ta kumu ndaŋgate le afuŋge agaŋ ndende ta kiŋo turmba kulatka minig.

³Taŋamba ndo Yesus nu pro ndana le sine kiŋo foŋfoŋ taŋaŋ mingeŋ sulumba kilke te tuku kila gisleknu ta kumnemŋge piro mbal taŋaŋ mingeŋ. ⁴Ait kumuŋgina le Kuate nu nuŋe Kiŋo nuŋe kukulna le kilke te mbol prona. Kiŋo ta pino andeŋge te-pilna le nu Zu mbal tuku tukul pasa ta kumnemŋge minna. ⁵Sine Kuate tuku kiŋo kame mayok kab ŋga nu sine tukul tuku saŋgri kumnemŋge mingeŋ ta paska muskil kile-tidiŋge siŋgina. ⁶Sine Kuate tuku kiŋo kame mineg tukunu Kuate nu nuŋe Kiŋo tuku Guwa kukulte le nu sine tuku ŋgamuŋgal sinamŋge minmba yiŋe Mam ŋga Kuate wikate. ⁷Kile sine nyu kugatok piro mbal taŋaŋ mine ndakeg. Sine Kuate tuku kiŋo kame mineg tukunu sine Mam Kuate tuku wam magenu kilam tuku mineg.

Paulus nu Galesia mbal tuku piti suŋgona

⁸Tane buk Kuate gilai minnaig sulumba mbara afu kumnemŋge nane tuku piro mbal taŋaŋ ndalekanu taŋaŋ minnaig. Mbara ta tugusek mbara kuga. ⁹Kile tane Kuate kila minig le Kuate mata tane kila minit ta ndaŋam saka tane maŋ luka yabri mbara kumnemŋge ndalekanu taŋaŋ minam idusde? ¹⁰Tane wamdus saŋgrinu pilmba Zu mbal tuku tukul dubikade. Tane ki ait afu tambun afu yar afu ta kusem ŋga kurauka dubi magekade sulumba maŋau tambi tiŋreknu mayok kambim idusde. ¹¹Maŋau taŋge tane turtiŋge nda. Tane siŋka ye piti seryade. Ye buk tane ŋgamukŋge ake sinaŋ piro kareŋka saŋgri kusrewen.

¹²O tira kame, tane tukul tuku piti kusreka ye minet taŋaŋ mayok kape. Ye mata tukul pasa kusremba tane minig taŋaŋ tukul kugatok

mayok kan. Ye buk tane tugumŋe minen ta tane ye mbolŋe mbar ande ke ndakinaig. ¹³Ye guaze andeŋge ŋgailkina tukunu ye tane ndoŋ minmba pasa mayenu kukliwen le tane isnaig. Wam ta tane ŋakmba kila. ¹⁴Ye guaze ten ta tuku tane ye ŋayo agaŋ taŋaŋ ye kasur ndayinaig. Tane ye kaŋgeryumba eŋel ande ko Kristus kaŋgeranu taŋaŋ ye tinaig. ¹⁵Ye tane ndoŋ minen ta tane ye tuku gare ŋak minnaig. Tane taŋgine am goniŋmba ye sam kumuŋ kande tane goniŋmba ye sinaig kande. Tane ye tuku gare suŋgo tinaig ta aniŋge pilnaig? ¹⁶Ye tane yabri ndatiŋmba pasa tugusek ndo satinŋen. Ta tuku tane ye kasuryade inde.

¹⁷Kile tane mbal kise tuku pasa isig ta nane wam magenu tane mbolŋe ke likade ta nane wamdus mayenu tumba taŋa ndade. Tane ye pitaiyumba tane tuku wamdus nane mbolŋe ndo minwaig ŋga taŋade. ¹⁸Nane afu wamdus mayenu tumba wam magenu tane mbolŋe ke likade ta maye. Ye ta tuku piti ndayate. Tane taŋamba afu mbolŋe gare taŋaŋ kamusmba minap. Ye tane ndoŋ nda mini ta mata taŋamba ndo kap.

¹⁹Yiŋe kiŋo kame, ye ambonga wamdus piti suŋgo ŋak tane tugumŋe piroken le tane ŋgamuŋgal biye mbilmba Kristus tuku son ŋginaig. Kile ye wamdus piti ndui ta kamuset. Tane Kristus tuku maŋau te-purap le ye wamdus piti tet te ye kusreyuwa. ²⁰Ye tane tuku wamdus fagka tane ndoŋ minam tuku wamdus suŋgo ŋak minet. Ye tane ndoŋ mini sulumba yiŋe wamdus kumumbi kile-mayokka satinŋam tuku kamuset.

²¹Tane tukul pasa dubiwam tuku wamdus ŋak minig mbal kuyar pasa nu sakate ta tane isap. ²²Kuyar pasa ta teŋenmba minit. Abraham nu kiŋo armba kile-patikina. Kiŋo ande Sara tuku piro pino Hagarŋge te-pilna. Kiŋo ande piyo nuŋe Saraŋge te-pilna. ²³Sara tuku piro pino nu ŋgarosu saŋgri ŋak minmba kiŋo te-pilna. Abraham piyo nuŋe nu niŋkina ta Kuateŋge nu sana ta kumumba nu kiŋo te-pilna.

²⁴Wam armba ta alo ŋak. Pino armba ta Kuate nu pasa armba katna taŋaŋ. Kuate nu Sinai tabe mbolŋe Moses ndoŋ pasa katna ta Hagar taŋaŋ. Pasa ta mbolŋe mayok kinig mbal nane piro mbal minam tuku mayok kinig. ²⁵Ta tuku Arabia pasambi nane Sinai tabe ta Hagar tabe ŋgade. Kile Yerusalem nu Hagar taŋaŋ minit. Tumbraŋ suŋgo ta mbolok mbal nane tukul pasa kumnemŋge minmba ndalekanu taŋaŋ minig.

²⁶Sine samba mbolŋe Yerusalem kitek tuku mbal mineg ta tukul kumnemŋge ndalekanu mine ndakeg. Sine Sara tuku kiŋo kame taŋaŋ mineg. ²⁷Kuate tuku kuyar pasa wam ta tuku teŋenmba sakate.

Pino niŋka kiŋo kugatok minit ta ne gare-gareka mina.

Ne kiŋo te-palmbim tuku rar kamusam tuku wamdus suŋgokanu pilit ta ne gare suŋgo tumba wi kueŋka.

Ne tuku kiŋo kame tugeka suŋgo ŋayowamŋgat.

Pino nu taŋgo ŋak minit ta nu tuku kiŋo kame liniŋgamŋgat.

Aisaia 54.1

Kuyar pasa nu tañamba sakate.

²⁸Tira kame, Isak nu Kuate tuku pasa kumumba ina nuñenge te-pilna. Tañamba ndo nu sine kilam sakina ta sine kumumba nu tuku kiño kame mayok kineg. ²⁹Hagar nu ngarosu sangri ñak minmba kiño nuñe te-pilna le Sara nu Kuateñge sakina ta kumumba kiño te-pilna. Tukul Guwa nu sangri tuna le nu tañana. ñgumneña Hagar tuku kiño nu Isak kasurna. Tañamba ndo kile tukul pasa dubide mbal sine Kristus tuku mbal kasursingig.

³⁰Kuate tuku kuyar pasa teñenmba sakate. Abraham nu kumwa le Hagar tuku kiño nu mam nuñe tuku agañ ndende kilikat nga Sara nu tango nuñe sana: Piro pino kiño nuñe ndoñ pitaika le nale kasom kuwaik ngina.

³¹Tira kame, sine piro pino tuku kiño kame ndalekanu tañañ mine ndakeg. Sine Sara tuku kiño kame mineg.

Sine Kristus tuku mbal ndalekanu tañañ mine ndakube

5 ¹Sine ndalekanu mine ndakube nga Kristus nu sine muskil kile-tidinge singina. Ta tuku mañau andeñge mañ tane ndale ndakam tuku wamdus sangrinu palpe.

²Tane ise tiwap. Ye Paulus yeñge pasa te satinğamngit. Tane tiñreknu mayok kambim idusmba ngaro pikap ta Yesus Kristus nu tane turtinge nda. ³Ye riroñ pasa buk satinğen ta mañ lato satinğamngit. Ande nu ngaro pikam idusmba kande nu tukul ñakmba dubikuwa. ⁴Tane tukul pasa dubika ta mbolñge Kuate am mbolñge tiñreknu mayok kambim tuku idusde mbal tane Kristus ndoñ purkade. Kuate nu ake sinañ tane make patikate wam ta tane ngummede. ⁵Sine taña ndaweg. Sine Kristus tuku son ngeg mbal Tukul Guwañge sangri singit le sine Kuate am mbolñge tiñreknu mayok kambim tuku tairnga mineg. ⁶Sine Kristus Yesus tuku mbal ngaro pikeg e ko ngaro pike ndakeg ta alo kugatok. Sine nu tuku kume tuku sangri tomba tiñgeg sulumba kume pur mañau te-mayokey ta alo ñak.

⁷O Galesia mbal, tane ambonga pasa tugusek dubi mayenaig ta imañge tane pasa tugusek ta dubi ndawam tuku ndin tukulmba peutingina?

⁸Kuate nu nuñe mbal mayok kambim tuku tane wikina ta nuñge tane tuku wamdus didika ndin tukul ndana. ⁹Tane kuraukap. Yis fudiñndo plaua sinamñge pileg le plaua ñakmba ulmba silite nga sakeg ta ¹⁰Sunço nu ye ngamunğal mukuk sate le ye tane tuku wamdus piti ndayate. Tane ye tuku pasa te ismba dubiwamngai ta ye kila. Tango ima nu tane nginngan sertinğig ta nu piya ñayonu tamngat.

¹¹Tira kame, ye Kristus tuku mbal ngaro pikam tuku mañau ta kam tuku satinğet kande Zu mbal nane ye piti ser ndayade kande. Yesus Kristus nu sine tiñreknu mayok kube nga nu ail kazrai mbolñge kumna.

Ŋgaro pike maŋau tane turtingam kumuŋ kuga. Ye taŋamba kukliwet ta Zu mbal Yesus nu ail kazrai mbolŋge kumna pasa ta pitaide. ¹²Nane afu tane ŋginŋan sertinmba ŋgaro pikam tuku satinŋig mbal nane nanŋine mal turmba pikwaig ta maye.

¹³Tira kame, tane tukul pasanŋe ndalekanu mine ndakap ŋga Kuate nu tane wikina ta sine tukul kugatok ŋga taŋine wamdus dubimba fare fare li ndakap. Tane tukul kitek dubimba kume pur maŋau mbolŋge taŋine taŋine muŋgu turkap. ¹⁴Kuate tuku kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Tane taŋine ŋgarosu tuku kume purde taŋamba ndo tane tugumŋge minig mbal tuku kume purap ŋga sakate. *Wok Pris 19.18*
Tane taŋamba kap ta tane tukul pasa ŋakmba kumuwaŋgaig. ¹⁵Tane rironŋ mayewap. Tane age taŋaŋ muŋgu kasurka wamdus kagli firkap ta tane taŋine taŋine muŋgu ŋaigo siglika purkamŋgaig.

Tukul Guwa le ŋgarosu tuku maŋau

¹⁶Ye tane maŋ satinŋamŋgit. Tane Tukul Guwa tuku wamdus ndo dubika minap. Taŋine ŋgarosu tuku nzali dubi ndakap. ¹⁷Ŋgarosu tuku nzalinŋe Tukul Guwa tuku nzali te-ibenŋam bafute le Tukul Guwa tuku nzalinŋe ŋgarosu tuku nzali te-ibenŋam bafute. Nale muŋgu ŋgueu ŋak minik. Ta tuku sine wam afu kam iduseg ta kam kumuŋ kuga. ¹⁸Tane Tukul Guwa tuku wamdus dubide sulumba tukul pasa kumnemŋge mine ndakade.

¹⁹Wam kame ŋgarosu tuku nzali mbolŋge mayok kinig ta sine ŋakmba kila. Wam kame ta teŋenmba. Fare fare pino taŋo ndoŋ unekade. Wamdus kutur pilig. Kiko kugatok nzali ŋgail ndakade. ²⁰Yabri mbara mbarinŋinŋig. Taŋo makede. Afu kasurninŋig. Afu ndoŋ kualeyaukade. Afu tuku mine mayenu ta tam tuku am kikoŋ tinŋade. Gubra tade. Ye ye ŋgade. Muŋgu tetkade. ²¹Afu tuku agaŋ ndende kilam tuku piriride. Kule kamenu nyumba ŋginŋankade. Maŋgurka maim maim maŋau te-mayokde. Wam ŋaigonu ŋakmba taŋaŋ ta ŋgarosu tuku nzali. Ye buk rironŋ pasa saŋgrinu satinŋen ta kile maŋ lato satinŋamŋgit. Nane taŋamba kade mbal ta Kuate tuku gageu mayok ka nu ndoŋ mine nda.

²²Wam kame Tukul Guwa tuku nzali mbolŋge mayok kinig ta teŋenmba. Kume pur maŋau, gare maŋau, ŋgamuŋgal mukuk maŋau, mape maŋau, wamdus bafuk maŋau, ranŋun mayenu, wam magenu kumumbi kam tuku maŋau, ŋgan maŋau, ŋgarosu tuku nzali te-ibenŋam tuku maŋau. ²³Tukul Guwa nu sine ndoŋ minit le taŋamba alonu kile-mayokkeg. Sine taŋaweg ta tukul pasa ande sine kilmba pasa mbolŋge patikam tuku mine ndakate. ²⁴Sine Yesus Kristus tuku mbal sinŋine ŋgarosu tuku nzali ŋaigonu ŋakmba kilmba ail kazrai mbolŋge daŋŋga kume serninŋigeg.

²⁵Sine kitek mayok ka Tukul Guwa ŋak mineg ta sine nu tuku wamdus ndo dubibe. ²⁶Sine sinŋine ŋgarosu payam ndakube. Sinŋine sinŋine tira

tuku wamdus nduase ndabe. Tira afu tuku mine manjau tuku am kikonj ti ndanjube.

Sine siŋgine siŋgine tira tuku piti kugrakube

6 ¹Tira kame, taŋgine taŋgo ande mbarmba ndekuwa ndeta tane afu Tukul Guwa tuku saŋgri ŋak minig ta tane ŋgan maŋaumbi nu te-tiwap. Tane kurau mayewap. Satan nu tane mata tagotinguwa le ndekubekaig. ²Tane taŋgine taŋgine tira tuku piti kugrakap ta tane Kristus tuku tukul ŋakmba kumuwanŋaig.

³Taŋgo ima nu ye mayenu ŋga iduste ta nuŋe wamdusŋe nu yabrite. Nu ake taŋgo ndo. ⁴Sine afu tuku mine kaŋgerka siŋgine mine pileŋga payam ndakube. Sine yimyam siŋgine mironj maŋau kaŋgerka pileniŋbe. ⁵Sine ŋakmba ndui ndui siŋgine piti kugrakamŋgig.

⁶Taŋgo ande nu Kuate tuku pasa mayenu kuklimba tane tumtingit ta taŋgine agaŋ ndendemi nu turap.

⁷Tane kuraukap. Tane Kuate tuku nzali pitaimba sine pa te nda ŋga idusap ta tane wamdus mbarbekaig. Taŋgo nu agaŋ tumunu ŋgukate ta nu alonu ndui ta ndo kilit. ⁸Ne ŋgarosu tuku nzali dubiwa ta ne ŋgarosu tuku nzali alonu tumba ŋgisikamŋgat. Ne Tukul Guwa tuku wamdus dubiwa ta ne Tukul Guwa tuku alonu tumba Kuate ndoŋ abo ŋak minmba minamŋgat. ⁹Sine wam magenu kam tuku kanyum ndasinguwa. Sine wamdus saŋgrinu pilmba wam magenu kumba minbe le ma ma ait kumunŋuwa le alonu kilamŋgig. ¹⁰Afu mbolŋge wam magenu kam tuku ait prode ta sine kusre ndakube. Yesus tuku son ŋgade mbal siŋgine tira minig ta sine nane tur magekube.

Rironj pasa le nyaro pasa

¹¹Tane kaŋgerap. Ye yiŋe waimbi waŋe te mbolŋge kuyar sugokanu kuyaret.

¹²Zu taŋgo afu saŋgri tiŋga tane ŋgaro pikam satingig ta nane naŋgine mbal am mbolŋge nyu sugo tam tuku taŋade. Nane sine Kristus nu ail kazrai mbolŋge kumna wam ta ndo te-mayokbe ta siŋgine mbalŋge piti sersiŋbekaig ŋga nane kuru-kuruka ŋgaro pikam tuku wam turmba te-mayokde. ¹³Ata. Iŋgaro pikig mbal ta nane tukul ŋakmba dubi ndakade. Tane ŋgaro pikam tuku satingig ta tane ŋgarosu pikap le naŋgine ŋgaro payamkam tuku taŋade.

¹⁴Ye wam ande tuku payam ndaket. Yesus Kristus nu ail kazrai mbolŋge kumna wam ta tuku ndo ye payamket. Taŋamba kilke te tuku wam kame ye am mbolŋge kumaknu taŋaŋ minig le ye idus ndaniŋget. Ye mata kilke te tuku manjau dubide mbal am mbolŋge kumaknu taŋaŋ minet le nane ye idus ndayade.

¹⁵Taŋgo nu ŋgaro pikit e ko nda pikit ta alo kugatok. Nu Tukul Guwa mbolŋge kitek mayok kinit ta ndo alo ŋak. ¹⁶Nane wam ta son ŋga dubide

mbal Kuate nu nane ngamunggal wamdus bul serninmba nu nuŋe mbal ŋakmba mbolŋge taŋawa. Son.

¹⁷Ye Yesus tuku piro taŋgo minet. Yiŋe ŋgarosu mbolŋge katyinaig tuku nzilal wam ta kilimok te-mayokte. Ta tuku ande nu maŋ ye tuku nyu ŋayo sili ndawa.

¹⁸Tira kame, siŋine Sungo Yesus Kristus nu tane ake sinaŋ make patikuwa.

Son.

EFESUS

Efesus mbal tuku waŋe Paulusŋge kuyarna

Yesus nu luka samba mbol kina le yar 32 kinaig le Paulus nu Romŋge muli wandek sinamŋge minmba Efesus mbal tuku waŋe te kuyarna sulumba nane teŋenmba saniŋgina: Yesus nu Moses tuku tukul ŋakmba kile-sika nuŋe ŋgarosumbi Zu mbal kasomok mbal ulendimba taŋgo kitek ndindo te-mayokna.

1 ¹Tane Kuate tuku mbal Efesusŋge minmba Kristus Yesus dubi mayede ta tane ŋakmba kaiye. Ye Paulus Kuateŋge madiyina le Yesus tuku aposel minet yeŋge tane ndoŋ pasatam prowet.

²Sinŋine Mam Kuate, Suŋgo Yesus Kristus nale ake sinaŋ tane make patika ŋgamuŋgal wamdus bul sertinŋuwaik. Son.

Kuate nu sine mbolŋge wam magenu kina

³Sinŋine Suŋgo Yesus Kristus tuku Mam Kuate sine nu tuku nyu te-dunŋube. Sine Kristus ndoŋ ulendikeg le Kuate nu samba mbolok wam magenu ŋakmba Tukul Guwa mbolŋge singit le gare suŋgo ŋak mineg.

⁴Kuate nu kilke te te-mayok ndana sulumba nu Kristus mbolŋge sine kilam tuku madisingina. Sine nu tuku mbal purfeŋnu mbar kugatok nu am mbolŋge tinŋam tuku nu taŋana. ⁵Nu sine tuku kume purmba Kristus mbolŋge nuŋe kiŋo kame mayok kambim tuku idusna. Nu nuŋe ranŋun mayenu maŋau ta dubimba wamdus ta tina. ⁶Sine nu tuku nyu suŋgo ta te-dunŋube ŋga nu nuŋe wam mayenu ta te-mayokmba nuŋe Kiŋo nuŋe tuku kume purna ta nu mbolŋge sine ake sinaŋ make patikina.

⁷Nu sine make patikate maŋau ta fudiŋndo kuga. Wam ta suŋgo ŋayo. Nuŋe Kiŋo nuŋe tuku kume mbolŋge nu sine tuku mbar saukina sulumba sine tuku muskil kile-tidiŋgina. ⁸Nu lato lato sine make patika wamdus kila magenu singit le ⁹nuŋe wamdus buk kuirok minna ta kila pile mayeweg. Kuate nu o buk nuŋe ranŋun mayenu maŋau ta dubimba wamdus tina ta teŋenmba. ¹⁰Ŋgumneŋga ait kumuŋguwa le nu samba

kilke agar ndende ñakmba kilmba Kristus kumnemñge patikuwa le nanjine ma mbolñge minwaig le Kristus nu gabat sunjo minamngat.

¹¹ Kuate nu wamdus tumba tanjamba wam mayok kuwaig nga sakate ta kumumba mayok kinig. Nu o buk wamdus ande tumba Kristus mbolñge sine kilam tuku madisingina ta kile sine kilit. ¹² Kristus nu sine muskil kile-tidinguwa nga ambonga sine Zu son ngigeñ mbal sine siñgine mine ñakmba mbolñge Kuate tuku nyu sunjo ta te-dungube nga nu sine madisingina. ¹³ Kristus nu tanjine muskil kile-tidinge tingina ta tane pasa mayenu tugusek ta ismba tane Kristus tuku son nginaig. Tanjanaig le nu tane kasomok mbal mata yiñe mbal nga Tukul Guwa tinjamba sanjatingina. Nu o buk nuñe mbal Tukul Guwa ningam tuku sakina. ¹⁴ Sine Tukul Guwa ñak mineg tukunu sine Kuate tuku wam magenu kilamngig. Nu ñak minbe le ma ma Kuate nu sine tuku muskil kile-tidinge siñgamngat. Nu tanjawa le sine nu tuku nyu sunjo ta te-dungamngig.

Paulus nu Efesus mbal tuku Kuate yabanja

¹⁵ Ye wam kame sakit ta ñakmba idusniñmba tane Sunjo Yesus tuku kume tuku sanjri tomba tinja Kuate tuku mbal ñakmba tuku kume purde ta ye ismba ye mara mara Kuate gare pasa tuwet. ¹⁶ Ye nu yabanjet ta ye tane gilai ndanjet. ¹⁷ Siñgine Sunjo Yesus Kristus tuku Mbara nu agar ndende ñakmba tuku gabat sunjo. Nu tane nuñe Guwa tinjuwa le nu wamdus kila mayenu tumtinguwa le tane Kuate kila pile mayewap nga ye yabanjet. ¹⁸ Nuñge tane wamdus kilñatinguwa le Kuate nu tane wikina le nu tairnga minig ta tugunu kila pile mayewap. ¹⁹ Nu tane nuñe mbal minam tuku kilit ta wam sugo pasa ñak tane tuku minig ta kila palpe sulumba sine Kristus tuku son ngeg mbal sanjri sunjo mara mara sine tam tuku minit ta tane katese mayewap nga ye yabanjet.

²⁰ Sanjri ndui tambi Kuatenge Kristus kumna le te-timba tumba samba mbolñge nuñe ndinam kumamñge pilna le minit. ²¹ Nu sugo sugo ñakmba liniñmba o mbolñge minmba nyu sugo sugo kilke te mbolñge kilke kitek mbolñge ta ñakmba liniñmba nu mbolñge minmba minamngat. ²² Kuate nu agar ndende ñakmba nu kumnemñge patikina sulumba nuñe kuasmbi tuku gabat sunjo minwa nga nu pilna. ²³ Kuate tuku kuasmbi ta Kristus tuku ngarosus. Nuñe ngarosus mbolñge nuñe nyu sunjoka mayok ka nu kumumbi minit le agar ndende ñakmba nu mbolñge kumumbi mine likade.

Sine Kristus mbolñge abo kitek tigeñ

2 ¹ Tane buk wam ñaigonu ke lika Kuate maskenñge minmba kumaknu minnaig. ² Tane kilke te tuku manjau ñaigonu dubika guwa ñaigonu tuku gabat sunjo kumnemñge minnaig. Nu kile Kuate tuku pasa pitaide mbal sinamñge piroka minit. ³ Sine ñakmba buk nane tanjaj minmba

siŋgine wamdus ta ndo dubika nzali ŋaigonu ke lika minger. Sine taŋgo ŋakmba ndoŋ Kuate tuku pa tam tuku minger.

⁴Kuate tuku mape maŋau suŋgokanu. Nu sine tuku suŋgomba kume purmba ⁵sine une maŋau mbolŋge kumaknu minger le Kristus nu kumna le te-tina ta sine nu ndoŋ kile-tidiŋgina. Nu ake sinaŋ sine make patika muskil kile-tidiŋgina. ⁶Nu Kristus te-duŋga sine nu ndoŋ ulendikeg wam ta mbolŋge nu sine turmba kile-duŋga ka samba mbolŋge nu ndoŋ patikina le mineg. ⁷Ait prowe likamŋgaig ta ŋakmba mbolŋge Kuate nu sine ake sinaŋ make patikate wam suŋgo ta kilimok mayok kuwa ŋga nuŋe ranŋun mayenu Kristus Yesus mbolŋge siŋgina.

⁸Kuate nu tane ake sinaŋ make patika tane muskil kile-tidiŋgate ta taŋgine piro mbolŋge kuga. Kuatenge piya kugatok tingit. ⁹Taŋgo ŋgarosu payamkubekaig ŋga naŋgine piro mbolŋge nu niŋge ndakate. ¹⁰Sine Kuate tuku wai kuyar mineg. Nu Kristus Yesus mbolŋge sine wam magenu ke likam tuku nu sine abo kitek siŋgina. Nu o buk sine taŋamba minbe ŋga idusna.

Sine Kristus mbolŋge kuasmbi ndindo mineg

¹¹Tane Zu ndare mbolŋge mayok nda kinaig ta tane gilai ndaŋgap. Sine Zu taŋgo Kuate tuku mbal ŋga ŋgaro pikeg tuku mbal ŋgeg. Sine buk tane kasomŋge minmba ŋgaro pike ndakade tuku mbal ŋgigen. ¹²Ait ta mbolŋge tane Kristus gilai minmba sine Israel Kuatenge madisiŋgina mbal kasomŋge minnaig le Kuate nu wam afu kam tuku Israel saniŋgina ta tane nda isnaig. Tane Kuate gilai minmba muskil te-tiwam tuku wam katese ndanaig. Tane taŋgine piti ambokok ta gilai ndaŋgap.

¹³Tane buk Kuate maskenŋge minnaig ta kile tane Kristus ndoŋ ulendika nu tuku ndare mbolŋge Kuate tugumŋge minig. ¹⁴Nu sile tuma ulendisikam tuku taŋgo. Sile Zu mbal kasomok mbal ŋgueu minkenŋ wam ta nu te-simba sile ulendisikina. ¹⁵Nu Moses tuku tukul ŋakmba kile-sika nuŋe ŋgarosumbi Zu mbal kasomok mbal kilmba taŋgo kitek ndindo te-mayokna le sile wamdus mukuk minek.

¹⁶Nu ail kazrai mbolŋge kumna sulumba ŋgueu maŋau kume sermba sile mbal ar te ndindo te-mayokmba Kuate ndoŋ tumana. ¹⁷Nu pro sine Kuate tugumŋge minger mbal tane kasomŋge minnaig mbal nu sile ŋgamukŋge pasa mayenu kuklimba Kuate nu wamdus mukuk sile ndoŋ minam tuku ndin tumsikina. ¹⁸Sile kuasmbi ar te nu mbolŋge Tukul Guwa ndindo ŋak minmba kile sile Mam Kuate tugum kambim kumuŋ.

¹⁹Ta tuku kile tane kasomok mbal rawe taŋgo mine ndakade. Kuga. Tane sine ndoŋ Kuate tuku mbal mineg. Sine ŋakmba nu tuku wande tuma mbal mineg. ²⁰Aposel kame tuan taŋgo kame nane wande ta tugu pilnaig le tane nane mbolŋge tuturde. Kristus Yesus nu wande ta tuku ndame suŋgo. ²¹Nu mbolŋge wande alonu ŋakmba ulendikade sulumba

sanjri tinga Kuate nuje minam tuku wande sunjo mayok kinit. ²²Tane Kristus ndonj ulendikade ta tane mata Kuate tuku wande. Nu wande ta sinamnje nuje Guwa pilit ta nu minit.

Kuatenje Paulus kasomok mbal tuku piro tanjo madina

3 ¹Ye Paulus tane kasomok mbal mata Kuate tuku wande minig nga saket tukunu ye muli wandeknje minet. ²Kuate nu tanjo ake sinanj make patikate wam ta tane kasomok mbal kila palpe nga piro te ye wai mbolnje pilna ta tane buk isnaig. ³Kuate nu nuje wamdus kurok minna ta te-mayokmba tumyina. Ye buk ta tuku fudinmba tane tuku kuyarit. ⁴Tane pasa ta burka ye wam tugusek Kristus tuku katese mayewet ta kila palbimnjaig. ⁵Wam kurok ta buk tanjo nane ise ndakinaig. Kile Tukul Guwanje te-mayokmba Kuate tuku aposel le tuan tanjo kame tumsinjgit. ⁶Wam kurok ta tejenmba. Tane kasomok mbal mata Kristus tuku pasa mayenu ismba son ngade sulumba tane Israel mbal ndonj Kuate tuku kinjo kame mayok ka kuasmbi ndindo minig. Kuate nu Kristus Yesus mbolnje wam mayenu nane mbolnje kamnjgit ngina ta tane nane ndonj tam tuku minig.

⁷Kuate nu nuje sanjri te-mayokmba ye ake sinanj make pilmba Kristus tuku pasa mayenu kukliwam tuku ye madiyina. ⁸Ye Paulus Kuate tuku mbal ngamuknje ye nyu kugatok ta Kuate nu ye make pilna. Sine Kristus mbolnje wam sugo kileg ta ye kasomok mbal ngamuknje kukliwam tuku nu tanjamba ye make pilna. ⁹Ye tanjwet tukunu Kuate tuku wamdus buk kurok minna ta alonu mayok kinit le tane kila pilig. Kuate nu aganj ndende njakmba kile-mayokkina ta nu o buk wam ta kam tuku idusmba nuje miroj kila minna ta ¹⁰kile mayok kinit le samba mbolnje guwa sugo sugo nane Kuate tuku wamdus kila ta tuku alonu Kristus tuku kuasmbi mbolnje kanjerka ta wam sugo ngade. ¹¹Kuate nu tugu mbolnje wam ta kam idusmba minna sulumba kile sinjine Sunjo Kristus Yesus mbolnje te-mayokte. ¹²Sine nu tuku kume tuku sanjri tomba tinga nu mbolnje sine kuru kuru kugatok ngamungal mukuk Kuate tugum kineg.

¹³Ye tanenu nga piti kanjeret te tane ta tuku wamdus sanjri kusre ndawap.

Kristus tuku kume pur manau sunjo

¹⁴Ta tuku ye dagol tidronja Mam Kuate tuku nyu te-dunget. ¹⁵Kuate nu sine njakmba tuku Mam Sunjo minit. Samba mbolnje kilke mbolnje ina mam ngeg ta Kuate nu tugu. ¹⁶Nu purfejnju sanjri sunjo njak ta nu nuje Guwa tingawa le nu tane tuku ngamungal sanjri piletinguwa nga ye nu yabanjet. ¹⁷Tane Kristus nu kumunj nga son ngap le nu tane tuku ngamungal sinamnje minwa le tane kume pur manau mbolnje sanjri tingamnjaig. ¹⁸⁻¹⁹Tane tanjamba minap sulumba tane Kuate tuku mbal

ɲakmba ndoɲ Kristus tuku kume pur wam ta katese mayewamɲgaig. Nu tuku kume pur maɲau ta sunɲokanu o mbolɲge. Ande nu tuku kume pur maɲau sunɲo ta kila pile suluwam kumuɲ kuga. Tane lato lato kila palpe ta tane Kuate tuku maɲau ɲakmba te-puramɲgaig. Ye tanenu ɲga taɲamba Kuate yabaɲet.

²⁰Sine wam sugo afu kilam tuku wamdus sunɲo ɲak minmba Kuate yabaɲeg ta nu tuku saɲgri sine mbolɲge pirokate tukunu nu wam ta liniɲmba nu wam sugo pasa ɲak siɲgam kumuɲ. ²¹Sine Kuate tuku kuasmbi Kristus Yesus ndoɲ Kuate tuku nyu sunɲo ta te-duɲga minmba minbe. Son.

Sine Kristus mbolɲge kuasmbi ndindo mineg

4 ¹Ye Sunɲo tuku piro taɲgo ye muli wandek sinamɲge minet te ye tane sarsartiɲget. Kuate nu tane wikina wam ta te-mayokmba mine mayenu mbolɲge minap. ²Tane taɲgine nyu te-iberɲmba ɲgan maɲau ɲak minap sulumba ande tuku pitik gubra te ndakap. Tane kume pur maɲau dubimba afu nane maɲau kise dubide ta tala ndaniɲgap. ³Tukul Guwa mbolɲge tane wamdus ulendi minig. Tane maɲau ta pur ndakuwa ɲga wamdus mukuk maɲau minam tuku wamdus saɲgrinu palpe. ⁴Sine Tukul Guwa ndindo ɲak minmba ɲgarosu ndindo ndo mineg. Kuate nu sine wam ndindo tairɲga minam tuku wikina. ⁵Sine tuku Sunɲo ndindo. ɲgamuɲgal son ndindo. Sine kule pisne ndindo teg. ⁶Sine tuku Mbara ndindo. Nu sine ɲakmba tuku Mam ndindo minit. Nu sine ɲakmba kulatka sine ɲakmba mbolɲge pirokate. Nu sine ɲakmba tuku ɲgamuɲgal sinamɲge minit.

⁷Kristus nu nuɲe wamdus dubimba sine nduik nduik ɲakmba mbolɲge saɲgri yimyam siɲgina. ⁸Kuyar pasa ande ta tuku teɲenmba sakate.

Nu muliɲ kilanu mbal kilmba samba mbol ambe kina. Ambenɲe nuɲe wam kame magenu taɲgo kame niɲgina ɲga sakate. *Mune 68.18*

⁹Kuyar pasa ta nu mbol ambe kina ɲga sakate ta tugunu teɲenmba. Nu amboɲga kilke te o sinam nzi kina sulumba nu maɲ luka samba mbol kina. ¹⁰Ande nu ndekina ta nu samba mbol ambe kumba maɲ tuturmba o mbol ambe kina le kile agaɲ ndende ɲakmba nu kumnemɲge minig.

¹¹Nu sine afu aposel pirokam tuku saɲgri siɲgina sulumba afu Tukul Guwa tugumuɲge pasa ismba kile-mayokkam tuku piro siɲgina. Afu lika pasa mayenu kukliwam tuku, afu Kuate tuku mbal kulatkam tuku, afu nuɲe pasa kukliwam tuku taɲamba taɲamba saɲgri yimyam siɲgina.

¹²Sine Kuate tuku mbal pirokube le Kristus tuku ɲgarosu sunɲoka saɲgri tiɲguwa ɲga nu taɲana.

¹³Sine taɲamba minbe ma ma ɲgamuɲgal son saɲgrinu kumu kumu mayok ka Kuate tuku Kiɲo kila pile mayebe sulumba ka ka sugoka sine Kristus minit taɲaɲ mayok kaɲgig.

¹⁴Tañamba mayok kab ta sine kiŋo kame taŋaŋ mine ndaka tum pasa kise kise taŋgo naŋgine yabri wamdus kilambi tugusek pasa taŋaŋ kile-mayokkuwaig ta ismba bubre tiŋga yu toŋgel tiŋgate taŋaŋ wamdus kine inume nda. ¹⁵Sine taŋgo ŋakmba idusniŋmba tugusek maŋau ndo dubibe sulumba wam ŋakmba mbolŋge siŋgine Gabat Kristus ndoŋ ulendikube. ¹⁶Sine Kristus tuku ŋgarosu mineg. Nu nuŋe ŋgarosu kulatka saŋgri tuwit le nuŋe ŋgarosu ŋakmba ulendika mine mayede. Nane naŋgine piro yimyam tugusemba kuwaig ta ŋgarosu suŋgoka kume pur maŋau ŋak minmba saŋgri tiŋgamŋgat.

Sine Kristus mbolŋge mine maŋau kitek ŋak

¹⁷Ye pasa te Suŋgo tuku nyu mbolŋge satinŋamŋgit ta tane ise mayewap. Kile tane Kuate dubi ndade mbal taŋaŋ li ndakap. Nane naŋgine wamdus wam alo kugatok mbolŋge patikade le ¹⁸ma make suŋgo sinamŋge minig. Nane ŋgamuŋgal kareŋnu pilmba wamdus kugatok taŋaŋ minmba Kuate nu maŋau kitek taŋgo niŋgit ta nane gilai minig. ¹⁹Nane maŋau ŋaigonu kumba kiko kugatok minig. Nane naŋgine nzali ŋgail ndaka une maŋau kumba kutur maŋau ŋakmba kam tuku piriride.

²⁰i ... Tane taŋamba Kristus tuku kila pile ndakinaig. ²¹Afuŋge tane Yesus tuku pasa kuklimba tumtiŋginaig le ismba nu tuku tugusek wam kila pilnaig. ²²Tane kila pilnaig taŋamba taŋgine wamdus ambokok tamba maŋau ŋaigonu dubikinaig ta kusrekap. Taŋgine wamdus ambokok taŋge tane ŋaigo siglike dirna. ²³Tane wamdus kitek ŋak minmba ²⁴Kuate tuku maŋau te-purap sulumba tugusek maŋau ndo dubimba mine mayenu mbolŋge minap.

²⁵Tane taŋgo kitek minmba yabri pasa sa ndakap. Sine ŋakmba Kristus tuku ŋgarosu inumnu mineg tukunu tira ndoŋ siŋka pasa ndo sakap. ²⁶Tane gubra tap sulumba gubra ta dubimba une ke ndakap. Tane ki mbol gubra tumba gubra ta ŋak kinye ndakap. ²⁷Satan pirokam tuku ndin wakei ndawap.

²⁸Ande nu agaŋ ndende kuayarte ta nu maŋau ta kusrewa. Nu afu agaŋ ndende denkanu minig ta turkam tuku piro kareŋkuwa. ²⁹Tane pasa ŋaigonu sa ndakap. Pasa magenu ta ndo sakap le nane afu wamdus piti ŋak minig ta pasa ta ismba saŋgri pileniŋguwa.

³⁰Kuate tuku Tukul Guwa piti ser ndawap. Kuate nu tane tuku muskil kile-tidiŋgam saka Tukul Guwa tiŋmba saŋgatiŋgina.

³¹Wamdus ŋgueu ŋak, gubra maŋau, miŋge fetka kualeyau maŋau, waŋe pasa ta ŋakmba kusrekap. ³²Tane taŋgine taŋgine muŋgu sina ŋak minap sulumba muŋgu turkap. Kuate nu Kristus mbolŋge tane tuku une sauka gilaiŋgina taŋamba ndo taŋgine taŋgine mbolŋge mbarde ta mata gilaiŋgap.

Sine mafen minbe

5 ¹Tane Kuate tuku kiŋo kame nu tane tuku suŋgomba kume purte. ²Tane nu tuku maŋau ta te-purap. ²Kristus nu sine tuku kume

purmba sinenu nga nuje ngarosu kumam tuku pilna le atrau aganj mundur mayenu tañanj Kuate tugum ambe kina. Tane tañamba ndo kume pur mañau mbolnje minap.

³Tane Kuate tuku mbal minig tukunu fare fare tañgo pino ndoñ une mañau, wamdus kutur mañau, aganj ndende kilam tuku piriride mañau ta ñakmba tane ngamuknje mayok nda kuwaig. ⁴Tane bukla pasa fare pasa fulain pasa ñaigonu sa ndakap. Tañgine minje ta Kuate gare pasa tumba minap. ⁵Tane pasa te kila pile mayewap. Fare fare tañgo pino ndoñ unekade mbal, wamdus kutur ñak mbal, aganj ndende kilam tuku piriride mbal nane Kuate le Kristus kulatkade ma mbol kine nda. Ande nu aganj ndende kilam tuku piririte ta nu Kuate idus ndamba nuje wamdus ta aganj ndende ta mbolnje ndo minit. ⁶Tane rironjkap. Afunje nañgine yabri pasa tambi tane mbar kame ta ke likap nga tane didikubekaig. Kuate tuku pasa pitaimba mbar tañanj kade mbal Kuate tuku gubra nane mbolnje minit. ⁷Ta tuku tane nane ndoñ ulendi ndakap.

⁸Tane buk ma make tuku mbal minnaig. Kile tane Sunjo ndoñ ulendika tane mafen tuku mbal minig. Tane mafen tuku mbal minig tañamba bulu mbolnje likap. ⁹Bulu mbolnje likade mbal nane wam magenu tinjeknu tugusek kile-mayokkade. ¹⁰Wam ñakmba pilenga Sunjo nu nzalite wam ta ndo kap. ¹¹Tane ma make tuku wam alo kugatok ta kasomnje minmba tañgine mine mayenu tambi nane tuku mbar kile-mayokkap. ¹²Nane kuirka mañau ñaigonu kade ta tane ismba tañgine tañgine kubemba ise ndakap. ¹³Wam kame ta bulunje kiljaningit ta tugunu kilimok mayok kinig. Mayok kinig sulumba bulu mbolnje minig. ¹⁴Ta tuku ande nu teñemba sakate.

Kinymba minit tañgo ne abonja. Nañe kumaknu mañau kusrewa le Kristus nu ne kiljanuwa nga sakate.

¹⁵Tane kurau mayemba li mayenu mbolnje minap. Tane wamdus kugatok mine ndaka wamdus kila mayenu ñak minap. ¹⁶Ait te ñayo ait tukunu ait afu wam magenu ke likam tuku prode ta ake kusre ndakap. ¹⁷Tane wamdus kugatok tañanj mine ndaka Sunjo tuku nzali kila palpe. ¹⁸Tane kule kamenu nyumba nginnganka maim maim mañau ke ndakap. Tañgine ngamungal palpe le Tukul Guwa sinam kuwa le ¹⁹David tuku mune, mune afu magenu, Tukul Guwa tuku mune ta ñakmba tañgine tañgine munju mune-munekap. Munju mune-muneka wamdus sinamnje Sunjo tuku nyu te-dungap. ²⁰Tane mara mara siñgine Sunjo Yesus Kristus idusmba wam ñakmba tuku Mam Kuate gare pasa tape.

Munju kilnaig mbal tuku pasa

²¹Kristus nu sine tuku Sunjo nga tane tañgine tañgine pasa ismba kumnemnje minap.

²²Pino kame, tane Sunjo tuku minje kumnemnje minig tañamba ndo tañgine tañgo kumnemnje minap. ²³Kristus nu nuje kuasmbi tuku gabat

minit. Tanjamba ndo tanjo kat tanjine tane tuku gabat minig. Kristus tuku kuasmbi ta nu tuku ngarosu. Nuŋe ngarosu ta nu muskil kile-tidingina. ²⁴Kristus tuku kuasmbi nane nu kumnemŋge minig tanjamba ndo pino kame tane wam ŋakmba mbolŋge tanjine tanjo kumnemŋge minap.

²⁵Tanjo kame, Kristus nu nuŋe kuasmbi tuku suŋgomba kume purmba nuŋe ngarosu kumam tuku pilna tanjamba ndo tane tanjine pino tuku suŋgomba kume purkap. ²⁶Kulembi ngaro minyanŋade tanaj nu nuŋe pasambi nane Kuate tuku mbal purfeŋnu kile-mayokkina. ²⁷Nuŋe kuasmbi ta mbar kugatok purfeŋnu maditaknu nu ndoŋ minwaig ŋga nu kumna. ²⁸Tanjamba ndo tanjo kame tanjine ngarosu tuku kume purde tanjamba tanjine pino tuku kume purkap. Ne naŋe pino tuku kume purte ta ne naŋe ngarosu tuku turmba tanate. ²⁹⁻³⁰Tanjo nu nuŋe ngarosu kasur ndate. Kuga. Nu nuŋe ngarosu kulat mayemba sanŋri pilete. Tanjamba ndo sine Kristus tuku ngarosu inum inumnu mineg tukunu nu sine nuŋe kuasmbi kulat mayete. ³¹Kuyar pasa teŋenmba sakate.

Tanjo nu ina mam nuŋe kusreka piyo nuŋe ndoŋ muŋgu kile-
denŋa minwaik. Nale ngarosu ndindo mayok kanŋaik ŋga sakate.

Mulum Pasa 2.24

³²Kuyar pasa te alonu suŋgo kuirok minit le kamuset ta teŋenmba. Kristus nu nuŋe kuasmbi ndoŋ tuku sakate. ³³Pasa ta tane muŋgu kilig wam ta tuku mata sakate. Ta tuku tanjo kame, tane tanjine ngarosu tuku kume purde tanjamba ndo tanjine pino tuku kume purkap. Pino kame, tane tanjine tanjo tuku nyu idusniŋmba nane kumnemŋge minap.

Ina mam le kiŋo kame tuku pasa

6 ¹Kiŋo kame, tane Kuate tuku nzali dubimba ina mam kumnemŋge minap. Maŋau ta tiŋreknu. ²⁻³Tukul pasa ande teŋenmba sakate. Ina mam tuku nyu kurauka miŋge kumnemŋge minap. Tane tanjapaw ta kilke te mbolŋge ait kuen mine mayenu mbolŋge minamŋgaig ŋga sakate.

Lo 5.16

Tukul ta suŋgokanu. Kuate nu te-mayokmba dubikade mbal wam mayenu tam tuku sakina.

⁴Tanjo kame, tane tanjine kiŋo kame ndagariniŋgam tuku sigair sigair ndaniŋgap. Tane Kuate tuku nzali dubimba nanjine mbar kile-tidinga wam magenu ndo tumniŋgap.

Piro tanjo le piro kulat mbal tuku pasa

⁵Piro tanjo, tane tanjine kulat mbal tuku nyu idusniŋmba kurauka nane kumnemŋge minap. Tane Kristus kumnemŋge minig tanjamba ndo tanjine kulat mbal kumnemŋge minmba wamdus tugusekmbi pirokap. ⁶Tane kulatkade mbal am mbolŋge nane nzaliniŋgam tuku ndo piro ndakap. Tane

Kristus tuku piro mbal taŋaŋ minig tukunu wamdus gare ŋakmbi Kuate tuku nzali dubimba pirokap. ⁷Sine Sunŋo tuku piro keg ŋga gare ŋak pirokap sulumba taŋgo tuku piro ndo keg ŋga idus ndawap. ⁸Piro taŋgo ko piro kulat taŋgo nu wam mayenu kate ta Sunŋo nu kumumbi lafuwamngat ta tane kila.

⁹Piro kulat mbal, tane mata taŋgine piro mbal mbolŋge wam magenu ndo kap. Tane ŋerŋerka pasa pitinu sa ndaniŋgap. Tane taŋgine piro mbal ndoŋ taŋgine Sunŋo ndindo samba mbolŋge minit. Nu taŋgo ŋakmba mbolŋge maŋau kumumbi kate ta tane kila. Nu ande kusre ndate.

Sine Kuate tuku kame agaŋ ŋak minbe

¹⁰Kile ye pasa ndindo satingam tuku minit. Tane Sunŋo ndoŋ ulendika nu tuku saŋgri ta mbolŋge saŋgri tingap. ¹¹Tane Satan tuku yabri wamdus kila sunŋo ta te-ibenam tuku Sunŋo tuku kame agaŋ ŋakmba silike likap. ¹²Sine taŋgo ndoŋ kame bumba mine ndakeg. Kuga. Sine bukla kame guwa ŋaigonu tuku sugo sugo ma make tuku gabat kame ta ŋakmba ndoŋ kame bumba mineg. ¹³Ta tuku tane Kuate tuku kame agaŋ ŋakmba sili ŋak likap. Tane taŋawap ta kame ait mbolŋge tane saŋgri tiŋga minig le ka kame kugate ta baklel ndade.

¹⁴Tane kame tuku kuaneka tugusek maŋau let taŋaŋ tingap. Maŋau tiŋreknu tawo soŋgam tuku agaŋ taŋaŋ tumba silikap. ¹⁵Tane Kristus tuku pasa mayenu mbolŋge ŋgamuŋgal mukuk tade ta kupe ŋgaro kareŋnu taŋaŋ patikap. ¹⁶Tane kame agaŋ ŋakmba ta silika Satan tuku tui pa bulu ŋak saŋgri pitaiwam tuku Kuate nu kumuŋ ŋga nu tuku saŋgri tomba tiŋgade wam ta kandim taŋaŋ tap. ¹⁷Kuate nu tane tuku muskil kile-tidiŋge tiŋgit wam ta hat kareŋnu taŋaŋ kaikap sulumba Tukul Guwa tuku kame bagi tap. Kame bagi ta Kuate tuku pasa.

¹⁸Tane mara mara Tukul Guwa mbolŋge Kuate sunŋomba yabaŋmba minap. Tane kanyum ndamba Kuate sarsarimba nu tuku mbal ŋakmba tuku yabaŋap. ¹⁹Tane ye tuku mata Kuate yabaŋap le nu ye tuku miŋge bul serwa. Taŋawa le ye kuru kuru kugatok Kristus tuku pasa mayenu tuku wam kame buk kuirok minnaig ta kile-mayokki. ²⁰Ye pasa mayenu tuku kukul taŋgo minet tukunu ye muliŋtanu wande te mbolŋge minet. Tane Kuate yabaŋap le ye kuru kuru kugatok kumumbi pasa ta kukliwi.

²¹Siŋgine tira Tikikus nu Sunŋo tuku piro kulat mayete ta nu tane tugum promba ye sine ŋakmba mineg maŋau te kubeu tiŋguwa le tane kila palmbimŋgaig. ²²Nuŋge tane kila satiŋmba tane tuku wamdus bul sertiŋguwa ŋga idusmba nu kukulet.

²³Mam Kuate siŋgine Sunŋo Yesus Kristus nale tane siŋgine tira ŋakmba turtiŋguwaik le tane ŋgamuŋgal mukuk kume pur maŋau ŋgamuŋgal son saŋgrinu turmba ŋak minap. ²⁴Tane siŋgine Sunŋo Yesus Kristus tuku kume purmba minmba minig mbal Kuate nu tane make patikuwa.

Son.

FILIPI

Filipi mbal tuku waŋe Paulusŋge kuyarna

Paulus nu Romŋge muli wandek sinamŋge minmba Filipi mbal tuku waŋe kuyarna te tugunu teŋenmba.

Kuate tuku kuasmbi Filipinŋge nane Paulus turam tuku ndametinŋ afu maŋgurka nanŋine taŋgo Epafroditus tunaig le kilmba Paulus tambim tuku Rom kina ka Romŋge nu Paulus ndametinŋ tumba nu turmba piroka minna. Nu Paulus turmba minna ma ma guaze ande tumba kume dirna le Filipi mbal nane pasa ta ismba piti ŋak minnaig. Epafroditus nu fudinŋ mayekina sulumba nu luka nuŋe tumbranŋ Filipi kambim tuku wamdus suŋgo tina le Paulus nu kukulam saka Filipi mbal tuku waŋe te kuyarna.

Filipi mbal nane wam ŋakmba mbolŋge Kuate dubi mayenaig tukunu Paulus nu waŋe te nane tuku gare waŋe kuyarna. Nane taŋamba gare maŋau mbolŋge ndo minwaig ŋga nu nane saŋgri pileniŋgina.

1 ¹Kristus Yesus ndoŋ ulendika Kuate tuku mbal Filipinŋge minig, taŋgine kulat taŋgo kame gabat kame tane ŋakmba kaiye. Ye Paulus sile Timoteus ndoŋ Kristus Yesus tuku piro taŋgo sile tane ndoŋ pasa-pasakam prowek.

²Sinŋine Mam Kuate, Suŋgo Yesus Kristus ndoŋ nale tane ake sinaŋ make patika ŋgamuŋgal wamdus bul sertinŋuwaik. Son.

Paulus nu Filipi mbal tuku yabaŋna

³Ye mara mara tane idustiŋmba Kuate gare pasa tuwet. ⁴Ye tane tuku ŋga Kuate yabaŋet ta ye gare suŋgo tumba yabaŋet. ⁵Tane abo abo pasa mayenu isnaig ta ye ndoŋ ulendika pasa mayenu suŋgokam tuku piroka minmba kile minig. ⁶Kuatenge piro mayenu ta tane mbolŋge tugu pilna. Nu tane sinamŋge piroka minwa le ma ma Yesus Kristus prowa le nu piro ta suluwamŋgat ta ye kila. ⁷Ye tane tuku taŋamba iduset ta kumumbi iduset. Ye tane tuku kume purmba minet. Ye pasa mayenu tuku muli wandekŋge ko pasa mbolŋge pasa mayenu saŋgri pilewet ta tane ye ndoŋ piro suŋgo

nyu ŋak ta teg. ⁸Kristus Yesus nu tane tuku kume purmba minit taŋaŋ ye tane kaŋgerkam tuku wamdus suŋgo ŋak minet ta Kuate nu kila.

⁹Ye tane tuku ŋga yabaŋet ta tuku taŋgine kume pur maŋau lato lato suŋgoka saŋgri tiŋguwa le tane kila ŋak minmba wam ŋakmba tuku pileŋgaŋap. ¹⁰Taŋamba tane wam magenu kap sulumba tane mine magenu ŋak minmba mbar kugatok minap le ma ma Kristus nu pilesiŋgam tuku ait prowa. ¹¹Yesus Kristus nu tane sinamŋge pirokuwa le tane wam magenu kile-mayokkap le Kuate tuku nyu suŋgokuwa le nane gudommba nu tuku nyu ta te-duŋguwaig.

Paulus nu Kristus tuku nyu suŋgokuwa ŋgina

¹²O tira kame, tane wam te kila palpe. Piti ye mbol prona le pasa mayenu wam ta mbolŋge suŋgokate. ¹³Ye Kristus tuku piro taŋgo minet tukunu muli wandek sinamŋge minet ta gafman tuku wande kulatkade mbal nane afu turmba isaig. ¹⁴Singine tira afu gudommba nane mata ye muli wandekŋge minet le ismba nane Suŋgo mbolŋge saŋgri tiŋga kuru kuru kugatok Kuate tuku pasa kuklide.

¹⁵Nane afu ye tuku piro tuku am kikoŋ tiŋga naŋgine nyu te-duŋgam tuku Kristus tuku pasa kuklide. Afu wamdus mayenu ŋak kuklide ta ¹⁶nane ye tuku kume purmba taŋade. Ye pasa mbolŋge pasa mayenu saŋgri pilewen tukunu muli wandekŋge minet te nane kila.

¹⁷Nane afu tuku sakit ta nane naŋgine nyu sugo kilam idusmba Kristus tuku pasa kuklide. Nane wamdus tugusek te ndaka ye muli wandekŋge minet te maŋ lato piti sam saka taŋade. ¹⁸Taŋaig. Afu yabri wamdus afu tugusek wamdusmbi Kristus tuku pasa kuklide ta maye. Nane ŋakmba Kristus tuku pasa kuklide tukunu ye gare tet. ¹⁹Ye siŋka gare ŋak minet taŋamba minamŋgit. Tane ye tuku ŋga Kuate yabaŋde le Yesus Kristus tuku Guwa nu mata ye turyumba sinzaŋyate wam kame ta mbolŋge ye muli wande kusrewamŋgit ta ye kila.

²⁰Ye buk kuru kuru kugatok Kristus tuku pasa kukliwen taŋamba ndo kile kukliwam tuku idusmba wamdus suŋgo ŋak minet. Ye abo minmba ko kumi sulumba ye Kristus tuku nyu te-duŋgam tuku taŋawet. Wam ta ye mbolŋge denkuwa ta ye kiko tamŋgit. ²¹Ye abo ŋak minet te Kristus tuku minet. Ye kumi sulumba Kristus tugum kaŋgit wam ta suŋgokanu. ²²Ye abo ŋak mini sulumba ye Kristus tuku piroki le alonu suŋgo mayok kaŋgat. Ta tuku ye wamdus araret. ²³Ye abo ŋak minam tuku kumam tuku wam ar taŋge ye didikade le ye kummba Kristus tugum kambim tuku suŋgomba iduset. Wam ta suŋgokanu ta ²⁴ye tane idustiŋmba turtiŋgam tuku abo ŋak mini ŋga iduset. ²⁵Ta tuku ye teŋenmba iduset. Ye tane saŋgri piletiŋgi le taŋgine ŋgamuŋgal son suŋgokuwa le tane gare ŋak minam tuku ye tane ndoŋ minamŋgit. ²⁶Ye maŋ tane tugum prowi le tane gare suŋgo tumba Kristus Yesus tuku nyu te-duŋgamŋgaig.

Piti ngamuknge sangri tingam tuku pasa

²⁷Tane isap. Tangine mine mbolnge Kristus tuku pasa mayenu ta kuraukap. Ye tane tugum prowamngit ko afu ye tugum pro kubewaig le ye tenenmba isam iduset. Tane ngamungal ulendi sangri tinga pasa mayenu sungekam tuku wamdus ndindo jak matuk tukulka minig nguwaig le isam iduset. ²⁸Tangine ngueu mbal tuku kuru kuru ndakap. Tane nane tuku kuru kuru kugatok minap le kangertimbba Kuate nu tane tuku muskil kile-tidinge tinguwa le nane ngisikam tuku minig ta kamsamngaig. ²⁹Kuate nu tane maditingina tukunu tane Kristus tuku son ngam tuku mbal minig. Tane nu tuku nga piti mata tamngaig. ³⁰Tane buk ye mbolnge piti kangernaig. Kile mata afunge nu piti jak minit ngade le isig. Tane ye ndonj wam ngaigonu kile-ibenkam tuku piro ta mbolnge mineg.

Ngamungal ulendika minam tuku pasa

2 ¹Tane ndanjmba idusde. Tane Kristus ndonj ulendikade ta sangri tingade e ko kuga. Nu tane tuku kume purte ta tuku wamdus bulkade e ko kuga. Tane Tukul Guwa ndonj munju gare jak minig ta kamsude e ko kuga. Tane Kristus tuku mbal minig ta afu sinanu mapekade e ko kuga. ²Tanjamba ndeta tane ngamungal ulendi munju kume purka wamdus ndindo jak minap le ye tuku gare te marowa. ³Tane signanga mbe mbolmbolka wam afu ke ndakap. Tangine wamdusmbi tangine nyu kile-ibenka tira kame tuku nyunge tane litinganu nga idusap. ⁴Tangine wam ndo idus ndaningap. Afu tuku wam turmba idusningap.

Sine Yesus tuku manjau dubibe

⁵Tane Kristus Yesusnge wamdus tina tanjamba tap. ⁶Nu Kuate ndonj ndindo minnaik ta nu Kuate ndonj kumu kumu nyu sunjo minam tuku sangri ti ndangina. ⁷Nu nuje nyu sunjo ta te-mayok ndamba nu tanjo tanjaj promba piro aganj tanjaj mayok kina. ⁸Nu tanjo tanjaj minmba nuje ngaro te-du ndanga Kuate tuku minje dubimba minmba ka ka kumna. Nu ail kazrai tuku kume kiko jak ta mbolnge kumna. ⁹Ta tuku Kuate nu Yesus te-dunga nyu sunjo tuna le nyu jakmba linijmba mbolnge minit. ¹⁰Aganj ndende jakmba samba mbolnge kilke mbolnge kumanu mbal tuku tumbraenge mine likade ta nane pro nu tugumnge dagol tidronga ¹¹Yesus Kristus nu Sunjo nga sakamngaig. Tanjawaig le Mam Kuate tuku nyu sungekamngat.

Sine bulu tanjaj minbe

¹²⁻¹³O tira kame, ye buk tane ndonj minen le tane ye tuku minje pasa dubikinaig. Kile ye tane ndonj mine ndaket ta mata dubi magekap. Kuate

nu tane sinamŋge piroka wamdus tiŋmba nuŋe nzali dubikam tuku sanŋri tiŋgit tukunu tane Kuatenŋge tane tuku muskil kile-tidinguwa ŋga nu tuku nyu kurauka nu kumnemŋge minap.

¹⁴Tane wam ŋakmba kade ta afu kam mbulmba gubranu kualeyau ndakap. ¹⁵Ŋule parak kade mbal ŋgamukŋge tane Kuate tuku kiŋo kame tiŋreknu minap le afu tane mbolŋge mbar pasa kugatok minwaig. Furiŋte le mbai bulu promba ma kilŋate taŋaŋ tane nane ŋgamukŋge minap sulumba abo minmba minam tuku ndin tuku pasa te-mayokmba tumningap. ¹⁶Taŋawap ta Kristus nu luka prowa le ye tane ŋgamukŋge piroka matuk kan ta tane mbolŋge alonu mayok kuwa le ye gare sunŋo tamŋgit. ¹⁷Tane wamdus sanŋrinu pilmba Kuate dubi mayede le nu taŋine ŋgamungal son ta atrau agaŋ mayenu taŋaŋ nu nzalite. Nane ye baleyuwaig le ye tuku ndare atrau agaŋ taŋaŋ kilke mbolŋge kutukuwa ta ye tane ndoŋ gare ŋak minamŋgit. ¹⁸Tane mata taŋamba ye ndoŋ gare ŋak minap.

Paulus nu Timoteus le Epafroditus kukulnikam tuku sakina

¹⁹Sunŋo nu nuŋe nzali dubiwa le ye mine-minemba Timoteus kukuli le tane tugum prowamŋgat. Taŋamba nu luka pro ye ndoŋ kubewa le ye gare tumba wamdus bulkuwa ŋga iduset.

²⁰Timoteusŋge ndo nu ye ndoŋ minmba tane mage minam tuku sile wamdus ndindo ŋak minek. ²¹Taŋo afu naŋine wam ta ndo idusniŋmba minig. Nane Yesus Kristus tuku wam idus ndade. ²²Timoteus tuku maŋau mayenu ta tane kila. Kiŋo ande nu mam nuŋe turte taŋaŋ nu ye ndoŋ pasa mayenu tuku piro karenkate. ²³Nane ame wam ye mbolŋge kam bafuwaig ta ye isi sulumba Timoteus kukuli le tane tugum kuwa ŋga iduset. ²⁴Sunŋo nu nzaliwa ndeta ye mata mine-minemba tane tugum prowamŋgit.

²⁵Tane tuku taŋo Epafroditus ye piti turyam tuku kukulnaig ta kile ye maŋ nu kukuli le luka tane tugum kuwa ŋga iduset. Nu yiŋe tira. Nu ye ndoŋ Kristus tuku piro kumba pasa mayenu sanŋri pilewam tuku kumu kumu tiŋgek. ²⁶Nu maŋ tane kaŋgerkam tuku wamdus sunŋo ŋak minit. Nu guaze ŋak minna ta tane isnaig tukunu nu piti ŋak minit. ²⁷Son. Nu guaze sunŋo tumba kume dirna ta Kuatenŋge nu sinanu te-tina. Nu ndo kuga. Nu ye mata sinanu ye piti ŋak minet te tuturmba piti tikit ŋga nu te-tina. ²⁸Ta tuku ye nu kukuli le luka tane tugum kuwa ŋga ye wamdus sanŋrinu pilet. Tane nu maŋ kaŋgermba gare sunŋo tap le ye mata wamdus bulkamŋgat. ²⁹Tane Sunŋo tuku nyu mbolŋge nu tumba gare-garekap. Tane Epafroditus afu nu taŋaŋ minig mbal nane tuku nyu idusniŋmba kile-dungap. ³⁰Nu tane tuku nyu tumba ye turyumba nuŋe ŋgarosu mape ndamba Kristus tuku piro kumba kume dirna.

Maŋau tiŋreknu tugusek

3 ¹O tira kame, tane Sunŋo ndoŋ ulendika gare-garekap. Ye buk tane tuku pasa afu kuyarken ta kile pasa ndui ta ndo kuyarket. Wam ta

mbolŋge ye kanyum ndayate. Ta ndaŋam? Maŋau taŋge tane turtingam kumuŋ.

²Nane piro mbal afu age taŋaŋ lika wam ŋaigonu ke lika ŋgaro pikam tuku saŋgri tingade mbal kurau mayewap. ³Sine Tukul Guwa ŋak minmba Kuate mbariŋmba Kristus Yesus mbolŋge gare teg mbal sine ndo ŋgaro pike maŋau tugusek ŋak mineg. Sine taŋgo tuku wam idusniŋmba ta kumuŋ ŋga idus ndaweg. ⁴Ande nu taŋgo tuku wam mbolŋge nuŋe ŋgarosu payamkuwa ta ye nu liwet. ⁵Ye Israel taŋgo mayok ka taŋgo suŋgo Benyamin tuku tugu. Kusem ait ndindo kugana le nane ye tuku ŋgaro piknaig. Ye mata Hibuwa taŋgo. Ye suŋgoka tukul mbolŋge Farisi taŋgo mayok kan. ⁶Ye tukul maŋau maye minam tuku ye ŋgamuŋgal kunde-kundeyina le Kristus tuku kuasmbi ŋaigo sigliken. Ye tukul dubiken le ande nu ye mbolŋge mbar ande kaŋger ndana.

⁷O buk ye wam kame ta sugo ŋgen ta ye Kristus tam ŋga ye wam ta ŋakmba kusreken. ⁸Son. Yiŋe Suŋgo Kristus Yesus kila palmbim tuku wam ta suŋgo ŋga ye wam afu ta ŋakmba kusreket. Ye Kristus tuku ŋga yiŋe wam sugo ŋakmba kusreka ye nu te-mayewam tuku idusmba yiŋe wam ta tiglu ŋget. ⁹Yiŋe saŋgrimbi tukul maŋau dubimba ta mbolŋge tiŋreknu mayok kambim tuku kile idus ndawet. Ye Kristus ndoŋ ulendika nu tuku kume tuku saŋgri mbolŋge tiŋreknu mayok kambim iduset. Kuatenge Kristus tuku son ŋgade mbal taŋamba tiŋreknu kile-mayokkate. ¹⁰Ye Kristus tuku lato lato kila pile mayewi ŋget. Nu Kuatenge te-tina le nu saŋgri ŋak minit ta ye saŋgri ta tam iduset. Nu piti kurana ta ye mata taŋamba kuramba minmba ka nu kumna taŋamba kumam iduset. ¹¹Taŋamba ye kumi le Kuate nu ye te-tiyuwa ŋget.

¹²Maŋau kame ta ye mbolŋge kumuŋgat ŋga ye idus ndawet. Ye Kristus taŋaŋ mayok nda kinet. Kristus nu ye tina tukunu ye nu taŋaŋ mayok ka ŋga wamdus saŋgrinu pilet. ¹³Tira kame, ye buk nu taŋaŋ mayok kan ŋga idus ndawet. Ye wam ambokok ta ŋakmba gilaiŋga Kristus taŋaŋ mayok kambim tuku wamdus ndindo pilmba dirnaŋget. ¹⁴Kuate nu sine samba mbol kumba Kristus taŋaŋ mayok kube ŋga nu Kristus Yesus mbolŋge sine wikate. Ye wam ta ndo tam tuku saŋgri ŋak dirnaŋget. ¹⁵Sine Kristus mbolŋge sugokeg mbal sine wamdus taŋaŋ ŋak minbe. Tane afu wamdus kise kise ŋak minig ta Kuate nu tane tumtingamŋgat. ¹⁶Sine wam afu kila patikigeŋ ta sine tugusemba dubikube.

¹⁷O tira kame, tane ŋakmba ye tuku maŋau kubemba kap. Nane afu sine tuku maŋau dubide mbal tane nane mata kaŋgerkap. ¹⁸Ye nane afu tuku mara mara riroŋ pasa satigeŋ ta kile maŋ satiniŋmba wamdus tatrakate. Mbal ta nane tuku mine mbolŋge Kristus nu ail kazrai mbolŋge kumna wam ta ŋayo silide. ¹⁹Nane siŋka ŋgisikamŋgaig. Naŋgine ŋgarosu nzali maro ŋak minam tuku nane wamdus ta mbolŋge minig. Nane kiko maŋau kumba payamka kilke te tuku wam ndo idusde.

²⁰Sine tanjamba kuga. Sine samba mbolok mbal. Sine Sunjo Yesus Kristus nu samba mbolnje ndeka sine muskil kile-tidjngam tuku tairngeg. ²¹Nu nuje sangrimbi aganj ndende njakmba kile-iberjka nuje kumnemnje patikate ta nu sangri tambi sijngine ngarosu gisleknu te mbilmba nuje ngarosu kitek tina tanjaj sijngamngat.

Wam pagu pasa yeki yeki

4 ¹O tira kame, tane wam ta idusmba bike ndaka Sunjo ndoj ulendika sangri tjangap. Ye tane tuku wamdus sunjo njak minmba manj kangertjngam iduset. Tane ye tuku piro tuku alonu tanjaj minig. Ye tane mbolnje gare sunjo tet.

²Yuodia le Sintike, ye tale sarsartikumba satiket. Tale Sunjo mbolnje wamdus ulendika tumawap. ³O yije piro tuma, ne pino ar ta turka le nale tumawaik. Nale buk sile Klemens ndoj ye tuku piro tuma afu ndoj pasa mayenu sunjokam tuku piro karenjkinaik. Ye tuku piro tuma ta njakmba abo njak minmba minam tuku Kuate nu nane tuku nyu waje mbolnje kuyarkina.

⁴Tane mara mara Sunjo tugumnje gare tap. Ye manj lato satjngamngit. Tane gare tap. ⁵Tane tanjo njakmba ngamuknje ngan manjau te-mayokap le kila pilwaig. Sunjo prowam tuku ait buk patukate. ⁶Tane wam afu tuku wamdus fulil ndakap. Wam njakmba tuku Kuate gare pasa tumba tanjine nzali ta nu sawap. ⁷Tane tanjawap ta Kuate nu Kristus Yesus mbolnje ngamunggal wamdus bul sertjnguwa le tane wam njakmba mbolnje sangri tjangamngaj. Kuate nu ngamunggal wamdus bul sersjngit wam ta o mbolnje sunjokanu.

⁸O tira kame, ye pasa ndindo ndo minit. Wam magenu njakmba tanjo nane nzaliningit ta tanjine wamdus wam ta ndo idusnjngap. Wam tugusek pizuknu tjrreknu purfejnu maditaknu ta njakmba idusnjmba minap. ⁹Ye o buk wam njakmba satjmba ke lika tumtjngen le kila patikinaig ta njakmba ke likap. Tane tanjawap ta Kuate nu tane ndoj minmba ngamunggal wamdus bul sertjngamngat.

Paulus nu Filipi mbal gare pasa njngina

¹⁰O Filipi mbal, tane o buk ye turyinaig tanjamba ndo kile manj ye turyade le ye gare sunjo tumba Sunjo tuku nyu te-dunget. Tane buk ye turyam idusnaig ta ndin kuga ta ye kila. ¹¹Ye aganj afu denkade ta tuku ye pasa te sa ndaket. Kuga. Yije mine njakmba mbolnje ye wamdus bulok njak minam tuku kila pilen. ¹²Ye aganj ndende gudommmba njak e ko aganj ndende denkade ta ye manjau arnje ta kila pilen. Ye aganj ndende sunjomba kilmba nyamaganj sunjomba njak e ko gubak minmba aganj ndende denkade mine tanjaj mbolnje minam tuku ta ye kila pilen. ¹³Kristus nuje sangri sate le ye wam njakmba kam kumuj.

¹⁴Tane ye piti njak minen le turyinaig wam ta mayenaig. ¹⁵Ye abo abo piro tugu pilmba Kuate tuku pasa kuklimba minen sulumba Masedonia ma tugu kusrewen ta kusem wande afu nane ye tur ndayinaig. Tanenge ndo ye idusyumba ndametiņ afu sinaig ta tane kila. ¹⁶Ye Tesalonikange minen ta tane mata ye turyumba minnaig. ¹⁷Ye tane tuku ndametiņ kilam tuku idus ndawet. Tangine maņau mayenu ta sunġokuwa le lafunu sunġokanu mayok kuwa nġa iduset.

¹⁸Epafroditus ndametiņ tunaig ta ye sina le kile ye den ndakate. Ye agaņ ndende kumumbi njak minmba maņ lato kilet. Tangine wam mayenu ta Kuate am mbolņge atrau agaņ mayenu tajaņ mayok kinit le Kuate nu garete. ¹⁹Tane agaņ afu denkade ta Kuate nu Kristus Yesus mbolņge tane wam kumumbi tiņgamņgat. Agaņ magenu njakmba nu tugu. ²⁰Siņgine Mam Kuate nu tuku nyu sunġo ta minmba minwa. Son.

²¹Kristus Yesus tuku mbal njakmba ye tuku gare pasa te saniņgap. Tira kame ye ndoņ mineg te nane mata gare pasa tiņgig. ²²Kuate tuku mbal njakmba tane gare pasa tiņgig. Nane tuku afu Sesar tuku wande kulatkade ta nane mata gare pasa sunġomba tiņgig.

²³Siņgine Sunġo Yesus Kristus nu ake sinaņ tane make patikuwa. Son.

KOLOSI

Kolosi mbal tuku waŋe Paulusŋge kuyarna

Yesus nu luka samba mbol kina le yar 20 kinaig le Paulus nu Romŋge muli wandek sinamŋge minmba Kolosi mbal tuku waŋe kuyarna te tugunu tejenmba.

Nu muli wandek sinamŋge minna le Kolosi taŋgo ande nyunu Epafras nu Paulus tugum kumba Kolosi kusem wande nane yabri pasa ande dubide ŋga nu wam kubeu tuna le nu nane tuku wamdus mbar ta te-tiwam tuku nu waŋe te kuyarna.

1 ¹⁻²Siŋgine tira kame Kuate tuku mbal Kolosinŋge minmba Kristus dubi mayede ta tane ŋakmba kaiye. Ye Paulus Kuatenŋge madiyina le Kristus Yesus tuku aposel minet. Sile Timoteus ndoŋ ye tane tuku waŋe te kuyaret.

Siŋgine Mam Kuate nu tane ake sinaŋ make patika ŋgamuŋgal wamdus bul sertinguwa. Son.

Paulus nu Kolosi mbal tuku Kuate yabaŋna

³Sine tane tuku yabaŋeg ta siŋgine Suŋgo Yesus Kristus tuku Mam gare pasa tuweg. ⁴Tane Kristus Yesus tuku son ŋgade sulumba Kuate tuku mbal ŋakmba tuku kume purde ta Epafras nu sine sasiŋgina le isgeŋ. ⁵⁻⁶Samba mbolŋge gare wam sugo tane tuku minig. Ta tuku tane gare-gareka taŋade. Kristus tuku pasa mayenu tane tugum prona le tane ismba samba mbolok wam magenu ta kila patikinaig. Kilke tugu ŋakmba mbolŋge Kristus tuku pasa mayenu ta kumba alo suŋgote. Tane ŋgamukŋge mata nu alote. Tane buk pasa mayenu ismba wamdus pulutiŋgina le Kuate nu ake sinaŋ make patikate wam kila pilnaig ta nu tugu pilmba alona. ⁷Sine tuku tur taŋgo Epafras nuŋge tane Kuate nu ake sinaŋ make patikate maŋau tumtiŋgina le tane kila pilnaig. Nu sine tuku ma mbolŋge Kristus tuku piro tugusemba kate. ⁸Tane Tukul Guwa ŋak minmba kume pur maŋau dubide ta nuŋge sine wam kubeu siŋgina.

⁹Sine tane tuku maŋau ta ismba kile ait ŋakmba mbolŋge tane tuku ŋga Kuate yabaŋmba mineg. Kuate nu Tukul Guwa tiŋguwa le tane wamdus kila ŋak minmba Kuate tuku nzali ŋakmba kila pile mayewap ŋga sine yabaŋeg. ¹⁰Tane Kuate tuku nzali dubimba minap ta taŋgine mine mbolŋge tiŋga Kuate tuku mbal minig ta kumumba nu gare tambimŋgaig. Taŋamba tane wam magenu ŋakmba kile-mayokka Sungo Kuate lato lato kila palmbimŋgaig. ¹¹Kuate nu nuŋe saŋgrimbi tane kumumbi saŋgri tiŋguwa le piti ait mbolŋge tane ŋgamuŋgal wamdus bulok saŋgri tiŋga gare ŋak minap ŋga iduseg. ¹²Tane Mam Kuate tuku nyu te-duŋgap. Nu nuŋe wam magenu kilam tuku nyu siŋgina ta sine nuŋe bulu ŋak ma mbol kumba kilamŋgig. ¹³Sine o buk ma make suŋgo tuku saŋgri kumnemŋge mingej ta Kuate nu sine kile-luka kilmba Kiŋo nuŋe tuku suŋgomba kume purte ta nu kumnemŋge patikina. ¹⁴Nuŋge sine tuku muskil kile-tidingam tuku sine tuku une sauke suluna.

Kristus tuku tugu

¹⁵Sine Kuate kaŋger ndaweg ta nu tuku kiŋo nuŋe mbolŋge nu kaŋgereg. Nu agaŋ ndende ŋakmba mine likade ta liniŋmba o mbolŋge minit. ¹⁶Kuatenge Kiŋo nuŋe sana le nu samba kilke agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina. Agaŋ ammbi kaŋgerkeg, agaŋ ammbi kaŋger ndakeg, guwa sugo sugo ta ŋakmba nuŋge kile-mayokkina. Kiŋo nuŋe agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina ta nu kumnemŋge minam tuku sana le kile-mayokkina. ¹⁷Agaŋ ndende ŋakmba mine ndakinaig le Kuate tuku Kiŋo nu minna. Mara mara nu tuku saŋgri mbolŋge agaŋ ndende ŋakmba naŋgine ma mbolŋge saŋgri tiŋga minig. ¹⁸Nu Kuate tuku kuasmbi tuku gabat. Nane nu tuku ŋgarosu minig. Nane abo kitek ŋak minig ta nu tugu. Kumanu mbal ŋgamukŋge nu amboŋga tiŋgina sulumba agaŋ ndende ŋakmba tuku Sungo minit. ¹⁹Kuate nu nzalina le nuŋe wam ŋakmba Kiŋo nuŋe mbolŋge patikina le minig. ²⁰Nu samba kilke agaŋ ndende ŋakmba ndoŋ wamdus mukuk minam tuku idusna sulumba nu nuŋe Kiŋo nuŋe nu ail kazrai mbolŋge kumna le nu wam ta mbolŋge ulendikam tuku maŋau te-mayokna.

²¹Tane o buk Kuate kasomŋge nu tuku ŋgueu mbal minmba wam ŋaigonu ndo kumba minnaig ta ²²kile Kuate nu Kiŋo nuŋe tuku ŋgarosu tuku kume mbolŋge nu tane nuŋe gulab minam tuku kile-mayokkate. Tane nuŋe mbal purfeŋnu mbar kugatok nu tugumŋge kile-tidingam tuku nu taŋate. ²³Tane bike ndaka saŋgri tiŋga Kristus tuku pasa son ŋgade ta biye dewap ta tane Kuate tugumŋge taŋamba tiŋgamŋgaig. Tane Kristus tuku pasa mayenu isnaig sulumba kile alonu tairŋga minig wamdus ta kusre ndawap. Ye Paulus pasa mayenu tuku piro taŋgo mayok kan. Sine pasa mayenu ta ma tugu ŋakmba mbol kumba kukliweg.

Paulus nu Kristus tuku kuasmbi turkina

²⁴Kile ye tanenu ŋga piti suŋgo tet sulumba ye gare tet. Kristus nu nuŋe ŋgarosu turam tuku piti kugrakina ta ye mata nuŋe ŋgarosu turam

tuku piti afu kugraket. Ye Kristus tuku piti tuturanu taŋaŋ minmba kugraket le nuŋe ŋgarosu kumumbi mayok kinit. Nuŋe ŋgarosu ta sine nuŋe kuasmbi. ²⁵Kuate nu tanenu ŋga ye piro ande sina le ye Kristus tuku kuasmbi tuku piro taŋgo mayok kan. Piro ta ye Kuate tuku pasa kuklimba tugunu ŋakmba biteŋget. ²⁶Nu tuku pasa ta ait kuennu kuirok minna le taŋgo tuturmba pronaig ta nane gilai minnaig le ka ka kile nu nuŋe mbal tumningit. ²⁷Nu tumningit ta kile tane kasomok sine ŋakmba nuŋe wamdus buk kuirok minna minna ta kila pilbe ŋga iduste. Nuŋe wamdus ta teŋenmba. Kile Kristus nu sine tuku ŋgamuŋgal sinamŋge minit le sine Kuate tugumŋge kilŋa sungo tam tuku tairŋga mineg.

²⁸Sine aposel kame sine Kristus tuku wam saka kuklimba mineg. Sine nane ŋakmba rironŋ pasa niŋmba wamdus kilambi Kristus tuku wam tumningeg. Kristus tuku mbal ŋakmba sugoka Kuate tugumŋge kumumbi tiŋguwaig ŋga sine taŋaweg. ²⁹Nane taŋamba mayok kuwaig ŋga ye wamdus saŋgrinu pilmba piro kareŋket. Kristus tuku saŋgri ye mbolŋge pirokate tukunu saŋgri tambi ye piroket.

2 ¹Ye tane kila satingamŋgit. Tane Kolosi mbal Laodisea mbal afu ye kaŋger ndayade mbal ye tane ŋakmba idustiŋmba wamdus te-sulumba piro kareŋka minet. ²Tane saŋgri tiŋga taŋgine taŋgine muŋgu kume purka wamdus ulendi minap ŋga ye sunŋgomba iduset. Tane wamdus kila tugusek ŋakmba kilmba wamdus ndindo ŋak minmba Kuate tuku wamdus buk kuirok minna ta kila palpe. Nuŋe wamdus kuirok minna ta Kristus. ³Sine Kristus kila pilbe ta wamdus kila ŋakmba nu mbolŋge kilamŋgig. ⁴Mbal afu naŋgine yabri kila tambi tane didikubekaig ŋga ye pasa te satinget. ⁵Ye kile tane ndoŋ mine ndaket ta ye tuku wamdus tane ndoŋ minit. Tane Kristus tuku ŋgamuŋgal son saŋgrinu ŋak minmba mine magenu mbolŋge minig le ye gare ŋak minet.

Kristus mbolŋge sine kumumbi mineg

⁶Tane Kristus Yesus siŋgine Sunŋo ŋga tinaig taŋamba nu ndoŋ lika minap. ⁷Epafras nu tane tumtingina taŋamba Kristus ndoŋ ulendi mayemba saŋgri ŋak sugoka son ŋgade pasa ta biye dewap. Tane Kuate tuku gare sunŋo ŋak minap.

⁸Tane rironŋkap. Nane afu tum maŋau ŋgaskolnu kila sugo ŋak taŋaŋ tambi tane yabritiŋmba didikubekaig. Pasa ta taŋgo tuku wamdus sinamŋge prode. Kilke te tuku kila gisleknu ndo. Kristus tugumŋge pro ndade. ⁹Kristus nu sine taŋgo taŋaŋ mayok kina le Kuate tuku wam ŋakmba nu mbolŋge minig. ¹⁰Sugo sugo ŋakmba nu kumnemŋge mine likade. Tane nu ndoŋ ulendikade tukunu tane maŋau ande den ndaka kumumbi minig.

¹¹Tane mata Kristus mbolŋge ŋgaro pikanu taŋaŋ kitek mayok kinaig. Tane waimbi ŋgaro pike maŋau te ndakinaig. Kristus nu taŋgine maŋau

naigonu pitaika tane kitek kile-mayokkina. ¹²Tane kule pisne tinaig ta tane Kristus ndoŋ kumanu taŋaŋ kumnaig. Tane Kuate tuku saŋgri Kristus nu kumna le te-tina ta son ŋga Kristus ndoŋ tiŋganu taŋaŋ tiŋginaig. ¹³Tane o buk uneka kumaknu minmba kasomŋge Kuate gilai minnaig ta kile Kuate nu tane tuku une ŋakmba saukina sulumba tane Kristus ndoŋ abo ŋak kile-tidiŋgina. ¹⁴Sine buk tukul tuku saŋgri kumnemŋge minmba nu dubi maye ndageŋ tukunu sine pa tam tuku mingeŋ. Kuate nu saŋgri ta peuka pa ta tumba ail kazrai mbolŋge nil daŋŋga kume serna. ¹⁵Nu Kristus tuku kume mbolŋge guwa sugo sugo ŋakmba tuku saŋgri kile-ibeŋkina le nane ŋakmba am mbolŋge saŋgri kugatok mayok kinaig.

Tukul afu taŋgo tugumŋge prode

¹⁶Ta tuku tane kule le nyamagaŋ tuku tukul, pagumba nye tuku tukul, tambun kitek le kusem afu tuku tukul tane dubi ndakade le afuŋge tane kilmba pasa mbolŋge patikade ta tane ise ndakap. ¹⁷Tukul kame taŋaŋ ta ŋakmba alonu prowam tuku kanunu ndo. Alonu ta Kristus mbolŋge mayok kinig. ¹⁸Ande nu nuŋe kiŋambi saŋgri tiŋga tane nu ndoŋ nyu kugatok taŋaŋ lok minmba eŋel kame mbariŋniŋbe ŋguwa le tane mbulap. Tane pa tam tuku minig ŋguwa kande nu tuku pasa ise ndakap. Nu kilke te tuku wamdus ŋak minmba ake sinaŋ nuŋe ŋgarosu payamkate. ¹⁹Taŋgo ta nu purka nuŋe gabat Kristus kusrete. ŋgarosu nu nuŋe gabat ndoŋ minit sulumba ndo nu saŋgri ŋak minit. Gabat nu nuŋe ŋgarosu kulatka saŋgri tuwit le ŋgarosu ŋakmba ulendika Kuate tuku saŋgrimbi sunŋokate.

²⁰Tane Kristus ndoŋ kumanu taŋaŋ kummba kilke te tuku kila gisleknu nduiye kusrekinaig ta ndaŋam saka tane kilke te mbolok mbal taŋaŋ minmba taŋgo afu tuku tukul dubikam idusde. ²¹Nane teŋenmba satingig. Agaŋ si nda tap. Nyamagaŋ ta nda nyap. Agaŋ te kire ndawap ŋga satingig. ²²Agaŋ kame ta kilmba piro niŋgam le kugawam tuku. Tukul kame ta taŋgo tuku kila mbolŋge ndo mayok kinig. ²³Nane naŋgine wamdus dubika eŋel kame mbariŋniŋgam tuku wamdus saŋgrinu pilmba ŋgarosu mape ndakade. Nane nyu kugatok taŋaŋ lok minmba tukul kareŋnu ta dubika naŋgine ŋgarosu piti serniŋgig. Maŋau ta taŋgo am mbolŋge siŋka alo ŋak taŋaŋ mayok kinit ta ŋgarosu kikoŋ tiŋgam tuku nzali peuwam kumuŋ kuga.

Taŋgine wamdus kitek te-mayokap

3 ¹Tane Kuateŋge Kristus te-tina le tane nu ndoŋ tiŋganu taŋaŋ tiŋginaig tukunu kile taŋgine wamdus samba mbolok agaŋ mbolŋge patikap. Kristus nu Kuate ndinam kumamŋge minyo mbili maditaknu mbolŋge minyok minit ta nu tugumŋge patikap. ²Taŋgine wamdus kilke

te tuku aganj kame mbolnje pati ndaka samba tuku aganj kame mbolnje patikap. ³Tane Kristus ndonj kumanu tananj kumnaig sulumba kile tangine abo mine manau Kristus ndonj Kuate tugumnje kuirok minig. ⁴Singine abo kitek ta Kristus nu tugu. Nu mayok kuwa le tane nu ndonj kilnja njak mayok kanjaig.

⁵Tane kilke te tuku nzali ambokok tangine ngamunggal sinamnje minig ta kume serningap. Fare fare pino ndonj une manau, wamdus kutur, njule parak manau, am pile njayo manau, aganj ndende kilam tuku piriride wamdus ta njakmba kume serningap. Ande nu aganj ndende kilam tuku piririte ta nu yabri mbara mbarinte tananj. ⁶Wam njagonu ta tuku Kuate tuku gubra tango mbolnje minit. ⁷Tane mata buk kilke te tuku mbal minmba wam njagonu ta ke likinaig ta ⁸kile tane gubra kagli fir manau waje pasa fulainj pasa njagonu ta njakmba nduiye ngumneningap. ⁹Tane wamdus ambokok ta buk kusrekinaig. Ta tuku tangine tangine mungu yabri yabri ndakap. ¹⁰Kile tane kitek minig. Tane Kuate kila pile mayewap nga nu wamdus kitek tane sinamnje tugu pilna ta lato lato pilmba minit le ka ka tane kumumbi nuje manau te-purde. ¹¹Sine kitek mineg ta Zu le Grik, ngaro pikanu le ngaro nda pikanu, yamban tango le rawe tango, piro tango le kulat tango sine kise kise mine ndakeg. Sine njakmba Kristus ndonj ulendika ndindo ndo mineg le nu sine njakmba sinamnje minit.

¹²Tane Kuate tuku mbal minig. Nu tane tuku kume purmba tane kilam tuku maditingina tukunu tane tangine tangine mungu sinaninjmba ranjun magenu njak minmba ye ye ndangap. Tane ngan minmba wamdus bafuk njak minmba ¹³ande tuku pitik gubra te ndakap. Sunjo nu tane tuku mbar sauka gilainjina tanjamba ndo tangine tangine mbar gilainjap. ¹⁴Wam magenu sakit ta kume pur manjambi kile-mayokkap. Tanjawap ta wam kame ta ulendika kumumbi mayok kanjat.

¹⁵Sine ngarosu ndindo minmba Kristus ndonj ulendika nu tuku ngamunggal mukuk sinamnje minam tuku Kuate nu sine wikina. Sine wam njakmba ke likeg ta ngamunggal mukuknu manau tanje kulatkuwa. Tane Kuate tuku gare-garekap. ¹⁶Kristus tuku pasa tane sinamnje kumungganu minwa le tane wamdus kuyar mayenumbi tangine tangine mungu tumka rironj pasa sakap. David tuku mune, mune magenu afu, Tukul Guwa tuku mune ta njakmba ninde lika wamdus sinamnje Kuate tuku nyu te-dungap. ¹⁷Tane wam afu ke lika ko pasa sakam nga tane Sunjo Yesus tuku nyu idusmba wam njakmba ta ke lika nu mbolnje Kuate tuku nyu te-dungap.

Ina mam le kinjo kame tuku pasa

¹⁸Pino kame, tane Kristus tuku mbal minig ta te-mayokmba tangine tango kumnemnje minap.

¹⁹Taŋgo kame, tane taŋgine pino kame tuku kume purkap sulumba nane pasa saŋgrinumbi piti ser ndaniŋgap.

²⁰Kiŋo kame, tane wam ŋakmba mbolŋge ina mam tuku miŋge dubikap. Suŋgo nu wam ta nzalite.

²¹Taŋgo kame, tane taŋgine kiŋo kame ake sinaŋ sigair sigair ndaniŋgap. Tane taŋawap ta nane wam magenu kam tuku saŋgri kusrede.

Piro taŋgo tuku pasa

²²Piro taŋgo, tane wam ŋakmba mbolŋge taŋgine gabat tuku miŋge kumneŋge minap sulumba tane kulatkade mbal am mbolŋge nane nzaliniŋgam tuku ndo piro ndakap. Tane Kuate tuku idusmba wamdus tugusekmbi mara mara pirokap. ²³Tane wam ŋakmba ke likade ta Suŋgo tuku piroket ŋga gare ŋak pirokap sulumba piro te taŋgo tuku piro ŋga idusmba ke ndakap. ²⁴Suŋgo nuŋge tane lafunu tiŋgamŋgat wam ta gilai ndaŋgap. Tane Suŋgo Yesus tuku piro mbal minig. Nu nuŋge mbal wam magenu niŋgam tuku patikina. ²⁵Taŋgo ima nu wam ŋayonu kumba minit ta Kuate nu nane ŋakmba lafunu niŋgamŋgat. Nu ande kusrewe nda.

Piro kulat mbal tuku pasa

4 ¹Piro taŋgo tuku gabat mbal, tane maŋau tiŋreknumbi taŋgine piro mbal kulatkap. Tane mata taŋgine Suŋgo samba mbolŋge minit ta gilai ndaŋgap.

Wam pagu pasa yeki yeki

²Tane kanyum ndamba wamdus suŋgo ŋak yabaŋmba minmba Kuate gare pasa tape. ³Tane sine tuku mata Kuate yabaŋap le nu sine pasa mayenu kukliwam tuku ndin tumsinguwa le sine Kristus tuku wam te-mayokbe. Wam ta buk kuirok minna ta kile kilimok minit. Ye wam ta kukliwen tukunu kile ye muli wandek sinamŋge minet. ⁴Tane Kuate yabaŋap le ye kumumbi pasa ta te-mayoki le nane ismba katesewaig.

⁵Tane Kuate dubi ndade mbal tugumŋge minig ta wamdus kuyar mayenu ŋak mbal taŋaŋ minap. Ait afu wam magenu ke likam tuku prode ta ake kusre ndakap. ⁶Tane nyamagaŋ sol ŋak taŋaŋ pasa kikoŋnu ndo saka minap. Taŋamba tane nane afu tuku pasa kumumbi lafuwamŋgaig.

⁷Siŋgine gulab Tikikus nu sine turka sine ndoŋ Suŋgo tuku piroka ye tuku piro tuma minit. Nu tane tugum prowa sulumba ye tuku wam ŋakmba kubewamŋgat. ⁸Sine mineg maŋau te nuŋge tane kila satimba tane tuku ŋgamuŋgal wamdus bul sertinguwa ŋga ye nu kukulet.

⁹Tane tuku taŋgo Onesimus nu mata Tikikus ndoŋ tane tugum kuwaik ŋga sawet. Nu siŋgine gulab nu Kristus dubi mayete. Nale ar taŋge wam ŋakmba teŋge mayok ke likade ta kubeu tiŋgamŋgaik.

¹⁰Aristarkus nu ye ndoŋ muli wandek sinam tenge minek nu tane gare pasa tiŋgit. Barnabas ndaret nuŋe Markus nu mata tane gare pasa tiŋgit. Ye o buk tane satinŋen taŋamba kile maŋ satinŋet. Nu tane tugum prowa kande nu tap.

¹¹Taŋgo ande Yesus mape nyu Yustus nu mata tane gare pasa tiŋgit. Yiŋe piro mbal ŋgamukŋge nane keŋ ta ndo Zu taŋgo minmba Kuate tuku gageu afu kilam tuku pirokade. Nane mbolŋge ye ŋgamuŋgal wamdus bulkate.

¹²Tane tuku taŋgo Epafraŋs Yesus Kristus tuku piro taŋgo nu mata tane gare pasa tiŋgit. Tane saŋgri tiŋga sugoka Kuate tuku nzali ŋakmba kila palpe ŋga nu wamdus saŋgrinu pilmba mara mara tane tuku ŋga Kuate yabaŋte. ¹³Nu tane tuku Laodisea mbal tuku Hirapolis mbal tuku piro saŋgrite le kaŋgeret.

¹⁴Siŋgine gulab dokta Lukas nale Demas ndoŋ tane gare pasa tiŋgit.

¹⁵Siŋgine tira kame Laodiseaŋge minig ta sine tuku gare pasa te saŋŋap. Nimfa ŋgade pino ta Kuate tuku kuasmbi nu tuku wandekŋge maŋgurkade ndoŋ siŋgine gare pasa nane mata saŋŋap.

¹⁶Tane waŋe te bur suluwap sulumba Laodisea mbal burkam tuku niŋgap. Ye Laodisea mbal tuku waŋe ande kuyarmba pilen ta tane mata waŋe ta tumba burkap.

¹⁷Tane Arkipus sawap le nu wamdus ndindo ndo tumba Kuate tuku piro tina ta suluwa.

¹⁸Ye Paulus kile yiŋe waimbi kaiye pasa te kuyaramŋgit. Tane ŋakmba kaiye. Ye muli wandek sinamŋge minet te tane ye gilai ndaŋgap. Kuate nu tane ake sinaŋ make patikuwa.

Son.

1 TESALONIKA

Tesalonika mbal tuku waŋe Paulusŋge ambonga kuyarna

Paulus nu Korinŋge minmba Tesalonika mbal tuku waŋe te kuyarna ta tugunu teŋenmba. Zu afu nane Kuate tuku kuasmbi Tesalonikaŋge minnaig ta piti serniŋginaig le Paulusŋge nane piti ŋgamukŋge bike ndaka sangri tiŋguwaig ŋga nane tuku waŋe te kuyarna.

1 ¹Tane Mam Kuate, Suŋgo Yesus Kristus nale tuku mbal Tesalonikaŋge minig tane ŋakmba kaiye. Ye Paulus Silvanus le Timoteus sine tane ndoŋ pasa-pasakam proweg. Kuate nu tane ake sinaŋ make patika ŋgamuŋgal wamdus bul sertinguwa. Son.

Tesalonika mbal tuku ŋgamuŋgal son sangrinu

²Sine mara mara tane idustiŋmba Kuate gare pasa tuweg. Sine yabaŋeg ait mbolŋge tane tuku nyu turmba te-mayokey. ³Tane taŋgine ŋgamuŋgal son alonu kile-mayokka taŋgine kume pur maŋaumbi afu turkam tuku matuk tukulka Suŋgo Yesus minde minig ta sangri tiŋgade.

⁴O tira kame, Kuate nu tane tuku kume purna sulumba tane maditiŋmba kilna ta sine kila. ⁵Sine o buk tane tugumuŋge Kristus tuku pasa mayenu kukligen le Tukul Guwa tuku sangrimbi pasa ta mayok ka tane tuku ŋgamuŋgal nduasekina le tane son ŋginaig. Sine pasa kukligen mbal tane ŋgamukŋge mingey le sine tuku maŋau ta tane kila pilnaig. ⁶Tane pasa mayenu ismba dubimba piti suŋgomba kaŋgerkinaig ta Tukul Guwa tane turka sinzaŋtiŋgina le tane wamdus bulkinaig. Taŋamba tane Suŋgo tuku maŋau sine tuku maŋau ndui ta dubinaig.

⁷Taŋgine maŋau mayenu taŋge Yesus son ŋgade mbal Masedonia le Akaia ma tugu mbolŋge mine likade ta nane Yesus dubi mayewam tuku ndin tumniŋgina. ⁸Tane mbolŋge Suŋgo tuku pasa Masedonia le Akaia ma tugu mbol ndo kine ndakina. Tane Kuate tuku sangri tomba tiŋgade maŋau ta kilke mbol mbal ŋakmba isnaig. Ta tuku sine afu saniŋgam

tuku mine ndakade. ⁹Kuga. Nane ñakmba sine tugum pro teñenmba tane tuku sakade le iseg. Sine tane Tesalonika mbal tugumñge pasa kukliger le tane ismba Mbara tugusek abo tugu ñak nu kumnemñge minam saka ñgamuñgal biye mbilmba tañgine yabri mbara ñakmba kusreka Kuate ndo dubide. ¹⁰Kile tane nu tuku Kiño samba mbolñge ndekam tuku tairñga minig ta pro sakade le iseg. Kuate tuku Kiño ta Yesus. Nu kumna le Kuatenge nu te-tina le nu aboñga tiñgina. Kuate nu pro pilesingam tuku pa ta laipsingam tuku Yesus nu muskil kile-tidinge singit.

Paulus nu Tesalonika mbal ñgamukñge pirokina

2 ¹O tira kame, sine tane tugumñge pirokiger ta ake piro ndakiger. Alonu tane mbolñge mayok kina ta tane kila. ²Sine tane tugum pro ndamba Filipinge pirokiger ta afunje rar sunjo siñmba kiko pilesinginaig. Sine tane tugum promba afu sine ñgueue patikinaig ta Kuate nu sine sanjri pilesingina le sine sanjri tiñga nu tuku pasa mayenu kuklimba satingiger.

³Sine tane pasa ismba son ñgap ñga pasa kukliweg te mbar wamdu ko kutur wamdu dubimba pasa kukli ndaweg. Ko tane yabritingam tuku pasa ta sa ndakeg. ⁴Kuga. Kuate nu abo abo sine tuku mañau kañgerna sulumba nuñe pasa mayenu kukliwam tuku piro te sine tuku wai mbolñge pilna. Ta tuku pasa mayenu kukliweg te tañgongse sine nzalisingam tuku kukli ndaweg. Kuate nu sine tuku ñgamuñgal pilengate ta nu nzaliwa ñga pasa kukliweg. ⁵Sine tane tugumñge ñule parak pasa sa ndakiger ta tane kila. Ko tane tuku agañ ndende kilam tuku piririmba yabri pasa sa ndatingiger ta Kuate nu kila. ⁶Sine Kristus tuku aposel nyu tiger ta nyu tambi sine tane tuku wamdu didi ndakiger. Tane Tesalonika mbal ko mbal afu kise sine tuku nyu payamkam tuku sine idus ndaweg.

⁷Ina ande nuñe kiño kame kulatkate tañamba ndo sine tane ñgamukñge wamdu bafukmbi tane kulatkiger. ⁸Sine tane tuku wamdu sunjo pilger sulumba Kuate tuku pasa ndo sanu tuku idus ndagen. Sine siñgine wamdu ñakmba kile-mayokka tane tumtingam tuku idusger.

⁹O tira kame, sine tane ñgamukñge Kuate tuku pasa mayenu kuklimba mingger sulumba sine tane piti tiñbekig ñga sine furir ki mindek siñgine miroñ ñgaro turam tuku piro karenka matuk tukulkiger ta tane kila. ¹⁰Sine mañau tiñrekn mbar kugatok tane Yesus son ñgade mbal tugumñge mayok kager ta tane ñakmba kila. Kuate nu mata kila. ¹¹⁻¹²Tane Kuate tuku gageu mayok ka nuñe kilña tugum prowam tuku nu tane wikate. Nu tane wikate ta tañgine mine mbolñge kumumba te-mayokap ñga tañgo kame nañgine kiño kame mbolñge mañau kade tañamba sine tane mbolñge kiger. Sine tane sarsartimba wamdu sanjri piletiñmba rironj pasa tiñgiger.

¹³Sine tane tugumŋge Kuate tuku pasa kukligerŋ ta tane pasa ta ismba taŋgo tuku pasa taŋaŋ ise ndakinaig. Tane kumumbi idusmba Kuate tuku pasa ŋga tinaig. Tane Kuate son ŋgade mbal pasa ta tuku saŋgri tane sinamŋge pirokate. Wam ta tuku sine mara mara Kuate gare pasa tuweg.

¹⁴O tira kame, Yesus Kristus ndoŋ ulendikade mbal Kuate tuku kuasmbi Yudea ma tugu mboŋge mine likade ta tane nane taŋaŋ mayok kinaig. Zu mbal afu naŋgine mbal piti niŋginaig taŋamba ndo taŋgine mbal afuŋge tane mata piti tiŋginaig. ¹⁵Zu mbal nane Kuate tuku tuan taŋgo bale farniŋmba siŋgine Suŋgo Yesus mata balenaig. Taŋamba nane sine mata pitaikinaig. Nane siŋka Kuate gare tuwe ndakade. Nane taŋgo ŋakmba tuku ŋgueu minig. ¹⁶Sine tane kasomok mbal pasa mayenu satinŋgeg le Kuate nu tane tuku muskil kile-tidinge tiŋgit maŋau ta sine kusrebe ŋga Zu mbal nane sine peusingam dirnaŋgade. Taŋade le naŋgine mbar sugo ke likinaig ta kumuŋgam bafute le nane Kuate tuku pa ŋayonu kaŋgeramŋgaig.

Paulus nu Tesalonika mbal maŋ kaŋgerkam idusna

¹⁷O tira kame, sine ait fagnu mboŋge muŋgu kusrekigerŋ ta siŋka ŋgamuŋgalmbi kuga. Ŋgarosu ndo muŋgu kusrekigerŋ. Sine maŋ tane tumail kaŋgernu tuku wamdus saŋgrinu pilmba ndin sota wamdus suŋgo ŋak mingeŋ. ¹⁸Ye Paulus sine maŋ tane tugum prowam tuku ndin sota minen ta Satan nu sine tuku ndin tukulna.

¹⁹Siŋgine Suŋgo Yesus nu prowa le sine nu tugumŋge tiŋgamŋgig ta sine tane mboŋge ndo tumail puluka gare suŋgo tumba payamkamŋgig. ²⁰Siŋgine nyu te-mayokmba gare-garekam tuku agaŋ ta tane ndo.

Paulus nu nane kaŋgernu tuku Timoteus kukulna

3 ¹Sine tane kaŋgernu tuku wamdus suŋgo ta kume seram kumuŋ kuga tukunu sikile ndo Silas ndoŋ Atensŋge minbe ŋga ²sikile tira Timoteus kukulkeŋ le tane tugum prona. Nu Kuate tuku piro taŋgo minmba Kristus tuku pasa mayenu kuklite. Nuŋge tane tuku ŋgamuŋgal son saŋgri piletinmba tane ŋgamuŋgal wamdus bul sertinŋgam tuku nu kukulkeŋ. ³Tane piti ŋgamukŋge minig ta wamdus bike ndaka saŋgri tiŋgap ŋga iduskeŋ. Sine Kristus tuku mbal piti taŋaŋ kaŋgerkam tuku mineg ta tane kila. ⁴Sine buk tane ndoŋ mingeŋ sulumba sine Kristus tuku mbal piti kaŋgerkamŋgig ŋga satinŋgigerŋ. Pasa satinŋgigerŋ ta kile alonu kaŋgerde. ⁵Tane piti afu kaŋgerkade ta ye ismba tane kaŋgerkam tuku wamdus kume sere fugumba tane tuku ŋgamuŋgal son isam tuku Timoteus kukulen le tane tugum kina. Satan nu tane tagotinŋuwa le ndekap le sine tane tugumŋge piro karenkigerŋ ta alo kugatok ŋgubekig ŋga ye nu kukulen.

⁶Kile Timoteus nu tane kusreka sile tugum te promba taŋgine ŋgamuŋgal son bike ndaka taŋgine kume pur maŋau saŋgrinu minit

ta kubete le isek. Tane sile tuku wamdus mayenu ñak minig le sile tane kañgerkam tuku wamdus suñgo pilek tañamba ndo tane mata sile kañgernu tuku wamdus suñgo pilig.

⁷O tira kame, sile piti suñgo sinamanzer ñak minmba tane tuku ñgamuñgal son tuku mañau isek le wamdus bul sersikit. ⁸Tane Suñgo kusre ndamba nu dubi mayede tukunu sile piti te sinamuñge gare tumba sañgri tek. ⁹Sine tane idustiñmba Kuate tuku am mboluñge gare teg wam tañge marosiñgit le sine tane tuku ñga Kuate tuku nyu te-duñgeg. ¹⁰Ki furir mindek sine tane kañgernu tuku wamdus ndindo ñak minmba Kuate yabañmba mineg. Sine tane tugum promba tane tuku ñgamuñgal son wam afu denkade ta tumtuñgam tuku idusmba mineg.

¹¹Mam Kuate singine Suñgo Yesus nale ndin inum tumsuñguwaik le sine tane tugum prowam tuku idusmba yabañeg. ¹²Suñgo nu tane tuku kume pur mañau sañgri pilewa le sine tane tuku lato lato kume purmba mineg tañamba ndo tane mata tañgine tira kame, tañgo ñakmba tuku lato lato kume purkap ñga yabañeg. ¹³Tane tañawap ta Suñgo nu tane tuku ñgamuñgal sañgri piletuñmba minwa le ma ma singine Suñgo Yesus nu nuñe mbal ndoñ prowa le tane Mam Kuate tugumuñge mbar kugatok purfeñnu tuñgamuñgaig. Son.

Sine mañau purfeñnu ñak minbe

4 ¹O tira kame, sine Suñgo Yesus tuku nyu mboluñge tane wam ande kam tuku sarsartuñgamuñgig. Sine o buk tane ndoñ minmba mine mañau Kuate nzalite ta tumtuñgigen le tane kila pilmba kile tañamba minig. Tane mine mañau ta lato lato kumba minap ñga satuñgeg. ²Sine Suñgo Yesus tuku nyu mboluñge tane wam pagu pasa satuñgigen ta tane kila. ³Tane purfeñnu minap ta Kuate tuku nzali. Tane fare fare tañgo pino ndoñ une ndaka ⁴mañau tuñreknubi pino kilap. ⁵Nane Kuate gilai mbal nañgine ñgarosu tuku nzali mboluñge pino fare fare kilig tañamba ke ndakap.

⁶Tane tañgine tira ande lukamba nu tuku pino didika nale muñgu kilik wam ta pur ndanikap. Nane tañamba kade mbal ta Suñgo nu lafunu nuñgamuñgat. Sine riron paşa ta buk satuñgigen le tane isnaig. ⁷Kuate nu sine wikina ta kutur ñak minbe ñga wi ndakina. Nu sine purfeñnu minbe ñga wikina. ⁸Ande nu wam pagu pasa te pitaikate ta nu tañgo tuku miñge pitai ndate. Nu Kuate Tukul Guwa siñgit nu tuku miñge pitaite.

⁹Tane tañgine tañgine kume purkam tuku Kuateñge tumtuñgina. Ta tuku ye tane mañau ta kap ñga kuyar ndawet. ¹⁰Tira kame Masedonia ma tugu mboluñge mine likade ta tane nane ñakmba tuku kume purkade. Tañgine mañau mayenu ta ndo lato lato kap.

¹¹Tane ñgan mine mañau mboluñge minam tuku wamdus sañgrinu palpe. Tañgine wam ndo idusnuñmba afu tuku wam kuer ndakap.

Tane ake mine ndaka waimbi pirokap. Sine buk taŋamba tane wam pagutiŋgiger. ¹²Tane taŋamba pirokap ta Yesus dubi ndade mbal tane kaŋgerka tane tuku saka minamŋgaig. Maŋau ta mbolŋge taŋgine ŋgarosu kulatka afu piti serniŋge nda.

Suŋgo nu luka prowamŋgat

¹³O tira kame, tane kumig mbal tuku wamdus mbarbekaig ŋga sine tane kila satingamŋgig. Mbal afu Yesus ndoŋ minam tuku idus ndamba naŋgine kumig mbal ta tuku malmbika piti suŋgo tade. Tane taŋgine kumig mbal tuku malmbi suŋgo ndawap. ¹⁴Yesus nu kummba aboŋgina ta sine son ŋgeg. Taŋamba ndo Yesus son ŋga kumig mbal nane Kuateŋge kile-tidiŋguwa le Yesus ndoŋ prowamŋgaig ta sine mata son ŋgeg.

¹⁵Sine kile pasa satingamŋgig te Suŋgo tuku pasa. Suŋgo nu prowa le sine kilke te mbolŋge abo ŋak mineg mbal kumanu mbal kile-ŋgumnemke nda. Kuga. ¹⁶Wi saŋgri mayok kuwa le eŋel kame tuku gabat nu wikuwa le Kuate tuku tabil fudukuwa le Suŋgo nu samba mbolŋge ndekamŋgat. Ndekuwa le nane Kristus son ŋga kumig mbal amboŋga tiŋgamŋgaig. ¹⁷Nane taŋawaig le kilke te mbolŋge son ŋga mineg mbal sine ŋakmba kilmba kile-duŋguwa le gau mbol ambeŋge kumig mbal ndoŋ ulendika kumba Yesus tugumŋge maŋgurkamŋgig. Taŋabe sulumba sine Suŋgo ndoŋ mara mindek minmba minamŋgig. ¹⁸Tane pasa tembi taŋgine taŋgine wamdus piti kile-ibenŋkap.

Yesus prowam tuku ait mambimba minap

5 ¹O tira kame, Suŋgo nu ginu ait mbolŋge prowamŋgat ye ta tuku kuyar ndawet. ²Suŋgo tuku ait kuayar taŋgo nu pitik furir prote taŋaŋ mayok kaŋgat ta tane kila. ³Taŋgo nane sine mine mayeweg ŋguwaig le Suŋgo nu pitik ndo prowa le kuma kuma nane mbolŋge prowamŋgat. Pino nu kiŋo te-palmbim ŋga pitik rar tate taŋaŋ nane mbolŋge prowamŋgat. Nane piti ta laipe nda.

⁴O tira kame, tane ma furir sinamŋge mine ndakade. Ait ta prowa le kuayar taŋgo prote le nane piriri ŋayode taŋamba tane piririwe nda. ⁵Sine ŋakmba bulu tuku kiŋo kame minmba ma make ko furir mine ndakeg. Sine mafef mineg. ⁶Ta tuku afu kinyanu taŋaŋ minig ta sine kinye ndakube. Sine wamdus kuyar mayenu ŋak mambimba minbe.

⁷Kinyig mbal nane furir ait mbolŋge kinyig. Kule kamenu nyade mbal nane furir kule nyumba ŋginŋgankade. ⁸Sine taŋamba kuga. Sine mafef mineg tukunu sine wamdus kuyar mayenu ŋak minmba kame taŋgo nuŋe ŋgaro kigraibkam tuku agaŋ patikade taŋamba patikube. Sine ŋgamuŋgal son kume pur maŋau kilmba tawo soŋgam tuku agaŋ taŋaŋ silikube. Kuate nu sine tuku muskil kile-tidiŋge siŋgit alonu ta minde minmba hat kareŋnu taŋaŋ kaikube.

⁹Sine Kuate tuku gubra kanjeram tuku nu sine pati ndakina. Kuga. Sine Sunjo Yesus Kristus mbolnje muskil kile-tidingam tuku patikina. ¹⁰Nu prowamngat ta sine abo minbe le ko kumbe le sine nu ndoj minmba minam tuku nu sinenu nga kumna. ¹¹Ta tuku tane tanjine tanjine wamdus piti kile-iberka munju sanjri piletingig tanjamba ndo minmba minap.

Wam pagu pasa yeki yeki

¹²O tira kame, tanjine gabat kame nane Sunjo tuku manjau tumtingmba tane kile-tidingam tuku rironj pasa satinjig ta tane nane tuku nyu idusningmba kumnemnje minap. ¹³Nane Kuate tuku piro kade tukunu nane tuku kume purka nane tuku nyu idusningap. Tane tanjine tanjine wamdus mukuk njak minap.

¹⁴O tira kame, tanjine tanjo afu ake kaloimba likade ta rironj pasa ningap. Afu wamdus piti njak ta tanjine pasambi nane tuku piti kile-iberkap. Nane afu ngamungal son sanjri kugatok ta sinzaningmba turkap. Tanjo njakmba ngamuknje gubra kugatok ngan minap. ¹⁵Nane afu tane njaigo siglikuwaig ndeta manjau ndui tambi lafu ndawap. Tanjine tira kame ko tanjo njakmba mbolnje wam magenu ke likam tuku wamdus sanjrinu palpe.

¹⁶Tane mara mara gare njak minmba ¹⁷Kuate yabanmba minap. ¹⁸Tane mbolnje wam afu prode ta tuku Kuate gare ndo tape. Tane Kristus Yesus tuku mbal tanjamba kam tuku Kuate nu nzalite.

¹⁹Tukul Guwa nu pa tanjaj tane mbolnje uge njak minit ta fu ndawap. ²⁰Nane afu Tukul Guwanje pasa tumningig le kile-mayokkade ta pasa ta talaka pitai ndawap. ²¹⁻²²Tane wam njakmba pilenja wam njaigonu ngumneningmba wam magenu ta ndo biye dewap.

²³Ngamungal mukuk wamdus bulok manjau Kuate nu tugu. Nunje tane tinjeknu kile-mayokkuwa. Nu tane kulatka minwa le ma ma singine Sunjo Yesus Kristus prowa le tanjine ngaro ngamungal kanu ta njakmba mbar kugatok purfejnun mayok kanjaig. Sine tanjamba tane tuku nga Kuate yabanjeg. ²⁴Kuate nu tane wikate ta nu sinja tanjamba kamngat.

²⁵O tira kame, tane sine tuku yabanjap. ²⁶Tane tanjine tanjine tira kame ndoj munju kume purkade manjau ta alonu te-mayokap.

²⁷Ye Sunjo tuku nyu mbolnje pasa te satinjet. Wanje te burkap le tira kame njakmba iswaig.

²⁸Singine Sunjo Yesus Kristus nu tane njakmba make patikuwa.
Son.

2 TESALONIKA

Tesalonika mbal tuku waŋe Paulusŋge arnu kuyarna

Paulus nu Korinŋge minmba Tesalonika mbal tuku waŋe amboŋga kuyarna le yar ndui ta mbolŋge ndo nu maŋ lato waŋe arnu te kuyarmba pilna le nane tugum kina. Waŋe te tugunu ta teŋemba.

Tesalonika mbal nane Paulus tuku waŋe amboŋga kuyarna ta burkinaig sulumba katese maye ndanaig. Nane Yesus luka prowam tuku pasa Paulusŋge kuyarna ta burkumba tugunu katese ndamba nu buk luka prona ŋga idusnaig. Ta tuku Paulus nu nane tuku wamdus purfeu serniŋgam tuku waŋe arnu te kuyarna.

1 ¹Tane Mam Kuate le Suŋgo Yesus Kristus nale tuku mbal Tesalonikaŋge minig tane ŋakmba kaiye. Ye Paulus Silvanus le Timoteus sine tane ndoŋ pasa-pasakam proweg. ²Mam Kuate le Suŋgo Yesus Kristus nale tane ake sinaŋ make patika ŋgamuŋgal wamdus bul sertiŋguwaik. Son.

Wam kame Yesus tuku ait mbolŋge prowamŋgaig

³O tira kame, sine mara mara tane idustiŋmba Kuate gare pasa tuweg. Taŋgine ŋgamuŋgal son suŋgo ŋayote le tane taŋgine taŋgine lato lato muŋgu kume purkade tukunu sine Kuate gare pasa tuweg ta maŋau kumumbi keg. ⁴Sine Kuate tuku kuasmbi ŋakmba ŋgamukŋge tane tuku suŋgomba saka payamkeg. Nane afu tane pitimbi tidongade le rar kamusmba taŋgine ŋgamuŋgal son bike ndaka saŋgri tiŋgade wam ta tuku sine tane tuku payamka nane saniŋgeg.

⁵Kuate nu kumumbi tane piletinŋit. Tane Kuate kulatkate ma mbol kambim tuku minig sulumba piti ta kaŋgerde. Nu piti tamba tane saŋgri piletinŋuwa le minap ma ma nu kulatkate ma mbol kaŋgaig. ⁶⁻⁷Suŋgo Yesus nu nuŋe eŋel kame saŋgri ŋak nane ndoŋ samba mbolŋge pa mane suŋgo taŋaŋ mayok kuwaig le nane afu tane piti tiŋgig ta Kuate nu kumumba pa niŋgamŋgat. ⁸Nu promba nane afu Kuate idus ndade

mbal singine Sunjo Yesus tuku pasa mayenu pitaide mbal nane njakmba pa sunjo ningamngat. ⁹Nu nane pa ninguha le nane Sunjo tuku tumail nuje kilja man kanjer ndamba mine njayonu mbolnje minmba minamngaig. ¹⁰Nu prowa le sine nuje mbal nu kanjermba mbarinj-mbarinjmba nu tuku nyu sunjo ta te-dungamngig. Sine tane ngamuknje pasa kukligen le tane son nginaig ta tane mata nu mbarinjamngaig.

¹¹Sine wam ta idusmba mara mara tane tuku nga Kuate yabanjeg. Nu tane nuje mbal mayok kambim tuku wikina ta tane nu am mbolnje tanjamba mayok kape nga nu yabanjeg. Tane buk tanjine ngamungal sonmbi wam magenu njakmba kam idusde tukunu Kuatenje nu nuje sangri tinguha le wam kame tanjamba mayok kuwaig nga iduseg.

¹²Mayok kuwaig le Sunjo Yesus Kristus tuku nyu tane ngamuknje sunjokuwa le tane nu mbolnje mata nyu tamngaig. Singine Kuate Sunjo Yesus Kristus nale tane ake sinaj make patikade. Son.

Une tuku tugu tango

2 ¹O tira kame, Sunjo Yesus Kristus prowa le sine njakmba nu tugumnje mangurkamngig. Sine wam ta tuku pasa afu satinjamngig. ²Ande nuje kinambi Yesus nu buk luka prona nga sakuwa ko Paulus nane tanjamba sakinaig ko kuyarnaig nga satinguwaig ndeta tane pasa ta ismba piriri njayomba ngamungal piti ndatinguwa. ³Tane rironkap. Nane afu tane yabritjbekaig. Yesus prowam tuku ait ta pro ndawa le ambonja tango pino njakmba wamdus ulendimba Kuate pitaiwaig le une tuku tugu tango mayok kanjat. Tango ta nu ngisikam tuku tango. ⁴Nu mayok ka tango nu ndo mbarinjwaig nga idusmba tango tuku mbara yimyam nangine mbarinjningam tuku aganj kame ta njakmba ndonj ngueu minmba tidonj pankamngat. Nu Kuate tuku wande sunjo sinamnje minyok minmba ye ndo Kuate nga sakamngat.

⁵Ye tane ndonj minen sulumba wam ta tuku satingen ta tane idus ndade? ⁶Une tuku tugu tango ta nuje ait kumunguwa le nu mayok kanjat. Sangri andenje nu mayok kambim tuku peute. Sangri ta tane kila. ⁷Kile une tuku tugu tango nu kuirkuirka piroka minit. Tanjamba minwa le ma ma sangri nu peumba minit ta nu kusrewamngat. ⁸Kusrewa le une tuku tugu tango nu mayok kanjat. ⁹Mayok kuwa le Satan nu sangri yimyam tuwa le nu yabri wam kitek sangri njayo gudommmba kile-mayokkamngat. ¹⁰Tanjamba nu nane ngisikam tuku mbal tugumnje manau njagonu ke lika sangri tamba yabriningamngat. Nane muskil kile-tidinge ningam tuku pasa tugusek ismba mbulmba pitaide tukunu nane ngisikam tuku minig. ¹¹Ta tuku Kuate nu nane tuku wamdus nginngan serninguha le nane yabri manau ta kanjerka son ngamngaig. ¹²Nane Kuate tuku pasa tugusek pitaide sulumba une manau kam tuku ngamungal kunde-kundenjngig mbal Kuate nu nane pa njayonu ningamngat.

Kuate nu Tesalonika mbal madiningina

¹³O tira kame, sine tane idustimba Kuate gare pasa tuweg. Nu tane tuku kume purte. Nu abo abo tane Tukul Guwa mbolnge Kuate tuku mbal mayok ka pasa tugusek ismba son ngap le tane tuku muskil kile-tidinge tingam tuku tane maditingina. ¹⁴Tane singine Sunjo Yesus Kristus tuku kilna sangri sunjo tap nga sine tane ngamuknge pasa mayenu kukligen le Kuate nu tane wikina.

¹⁵O tira kame, tane wam ta idusmba bike ndaka sangri tinga singine mingembi ko wajembi Kuate tuku pasa satिंगigej ta dubi mageka bige dedengap.

¹⁶Singine Mam Kuate nu sine tuku sunjomba kume purmba ake sina sine make patikate le sine wam mayenu tairnga minmba ngamungal mukuk jak mineg. ¹⁷Singine Sunjo Yesus Kristus Mam Kuate nale tane wamdus sangri piletinguwaik le tane wam ke likade ko pasa sakade ta magenu kile-mayokkap nga Kuate yabanet. Son.

Yabanam tuku pasa

3 ¹O tira kame, ye pasa te ndo satingamngit. Sunjo tuku pasa tane ngamuknge sunjokina tanamba afu ngamuknge sunjokuwa nga tane sine tuku nga Kuate yabanap. ²Kuate tuku pasa isig mbal afu son nda ngade. Ta tuku tango ngaigonu nane sine ngaigo siglikubekaiga nga Kuatenge sine tursingam tuku nga yabanap.

³Sunjo nunge tane tuku ngamungal sangri piletingamngat. Nu tane kulatkuwa le Satan nu tane ngaigo siglike nda. ⁴Sunjo nu wamdus singina le sine tane tuku wamdus ar ar ndaweg. Sine wam pagu pasa buk satingigej ta tane tanamba ndo ke lika minmba minamngaiga ta sine kila. ⁵Kuatenge tane wamdus purfeu sertinguwa le nu tane tuku sunjomba kume purte wam Yesus nu sangri tinga bike ndakina manau ta lato lato kila patika wamdus sangri tingap nga ye tane tuku nga Kuate yabanet.

Pirokam tuku pasa

⁶Tira kame, sine singine Sunjo Yesus Kristus tuku nyu mbolnge wam pagu pasa te satingamngig. Tira ande nu sine tane wam pagu tingigej pasa ta pitaimba piro ndaka ake kaloimba minwa kande tane nu ndon ulendi ndakap. ⁷Sine tane ngamuknge minger ta ake kaloimba mine ndakiger. ⁸Sine afu tugumnge nyamagan ake yai ndakiger. Sine jakmba piyamba kilger. Sine tane piti tinbekig nga ki furir mindek singine waimbi piroka matuk kager.

⁹Sine Kristus tuku piro mbal tukunu sine tane tuku agan ndende ake kilam kumu ta tane sine tuku manau ta kubemba tanamba pirokap nga sine piroka tane tuku agan ndende kile ndakiger. ¹⁰Sine tane ngamuknge

mingen sulumba tenenmba wam pagutingigen. Tango ima nu piro ndaka ake minwa kande nu nyamagan nye ndakuwa ngigen.

¹¹Tane tuku afu kanyumba ake kaloimba minig sulumba afu tuku wam kugerka ta afunge kubede le sine iseg. ¹²Sine Sunjo Yesus Kristus tuku nyu mbolnge mbal tanan wam pagu pasa tembi sarsarningamngig. Nane wamdus bafukmbi piroka piro tuku piya tamba nangine nyamagan piyawaig.

¹³Tira kame, tane wam magenu kam tuku kanyum ndawap. ¹⁴Sine waje te pilbe le tane tugum prowa le ande nu sine tuku pasa te pitaiwa kande tane nu kanjermba kiko tuwa nga nu ndon ulendi ndakap. ¹⁵Nu tane tuku tira ta nu ngueu tango tanan kanjer ndamba nu riron pasa tape.

Kaiye pasa

¹⁶Ngamungal mukuk wamdus bulok manau Sunjo nu tugu. Nunge mara mara tanjine mine njakmba tuku ngamungal mukuk wam bul sertinguwa. Nu tane njakmba ndon minwa. Son.

¹⁷Ye Paulus ye kile yije waimbi kaiye pasa te kuyaramngit. Tane njakmba kaiye. Waje te ye tuku nga tane katesewam tuku ye yije wai kuyar tuku manau pilet. Yije waje njakmba mbolnge ye tanawet.

¹⁸Singine Sunjo Yesus Kristus nu tane njakmba ake sinan make patikuwa.

Son.

1 TIMOTEUS

Timoteus tuku waŋe Paulusŋge amboŋga kuyarna

Timoteus nu taŋgo mbanzonu minmba Kuate tuku kuasmbi Efesusŋge minnaig ta kulatka minna le Paulus nu Romŋge muli wandek sinam taŋge minmba Timoteus idusmba waŋe te kuyarmba pilna le nu tugum kina.

Waŋe te tugunu teŋenmba. Yabri tum taŋgo afaŋge taŋgo pino Efesusŋge minnaig ta yabrinimba pasa suŋgomba saka minnaig le Paulus nu nane tuku mbar wamdus ta te-ibenam saka waŋe te kuyarna sulumba Timoteus nu sangrimba tiŋga Kristus tuku pasa tugusek kukliwa ŋga nu sanŋri pilena. Taŋamba nu gabat taŋgo madiniŋgam tuku pasa turmba Timoteus sana.

1 ¹⁻²O Timoteus kaiye. Ne Kristus tuku son ŋgate ta ne siŋka ye tuku kiŋo. Ye Paulus Kristus Yesus tuku aposel ye ne ndoŋ pasa-pasakam prowet. Kuate nu sine muskil kile-tidiŋgina le sine Yesus Kristus son ŋga nu minde mineg. Nalenŋe ye madiyinaik le Kristus Yesus tuku aposel minet. Mam Kuate Yesus Kristus siŋgine Suŋgo nale ake sinaŋ ne make pilmba sinanu mapenumba ŋgamuŋgal wamdus bul sernuwaik. Son.

Yabri pasa tuku rironka

³Ye buk Masedonia kambim saka nane afu pasa tugusek kusremba pasa kise sakinaig ta peuniŋgam tuku ne Efesusŋge mina ŋgen. ⁴Nane yabri wam kube ko naŋgine wa mbuŋ kame tuku tugu patit ke lika suŋgomba wamdus pile ndakuwaig. Nane wam ta sake lika ake sinaŋ kualeyaukade sulumba Kuate tuku son ŋga nu tuku wamdus kila palmbim idus ndade. ⁵Ye rironŋ pasa sanet te naŋgine naŋgine muŋgu kume purka minwaig ŋget. Kuate am mbolŋge ŋgamuŋgal wamdus mukuk minam tuku kutur maŋau mbulwaig sulumba tugusemba nu tuku son ŋguwaig ta naŋgine naŋgine kume purkam kumuŋ.

⁶Nane afu maŋau kame ta kusreka pasa alo kugatok ta muŋgu wam kubeka isig. ⁷Nane Kuate tuku tukul maŋau afu tumniŋgam bafude ta

nane tugunu gilai. Nane tukul pasa katese maye ndamba afu sanjrimba saniŋgig.

⁸Sine Kuate tuku tukul pasa katese mayemba dubibe ta maye. ⁹Tukul pasa ta tanjo tinreknu tuku pro ndana. Nu mbarde mbal tuku prona ta tenemba. Afu tukul lukakade ko Kuate ngumnemba unekade ko nu idus ndamba kilke te tuku manjau ke likade ko ina mam ko tanjo afu bale farde ¹⁰ko tanjo pino ndonj fare fare minig ko tanjo pino ndonj minam tuku pino tanjo ndonj minam tuku manjau mbilmba manjau kise ke likade ko pirokam tuku nga tanjo bige tidinŋade ko afu yabrinigig ko ki am mbolŋge nga yabri pasa sakade ko manjau tugusek afu lukakade, tukul pasa nu nane tuku prona. ¹¹Pasa mayenu Kuaterŋge sina le kukliwet ta tanjamba ndo sakate. Kuate nu gare manjau tuku tugu. Nuŋe pasa mayenu tanje nu tuku nyu sunjo te-mayokte.

Kuate nu Paulus sinanu mapena

¹²Singine Sunjo Kristus Yesus nu ye sanjri sina sulumba ye tala ndayumba pirokam tuku madiyina. Wam ta tuku ye nu gare pasa tuwet. ¹³Ye buk nu pasa njonu tumba nuŋe mbal piti niŋmba nu tumail panmba minen. Ye nu tuku tugu gilai minmba nu son nda nga tanjawen ta Kuate nu ye mapeyina le ¹⁴singine Sunjo nu ye ake sinan make pilmba sunjomba sinzanjina le kile ye Kristus Yesus tuku son nga tira kame tuku kume puret.

¹⁵Pasa te sinja son ngam tuku. Kristus Yesus nu mbarde mbal muskil kile-tidinje ningam tuku ndo kilke te mbol prona. Mbarde mbal ye nane njakmba liniŋmba mbar sunjo njak minen ta ¹⁶Yesus Kristus nu pitik mbar lafunu se ndakina. Nu ye ambonja mapeyuwa le nane afu wam ta kanjermba nane mata nu tuku kume tuku sanjri tomba tinja abo tugu tumba minmba minwaig nga idusna.

¹⁷Kuate nu ait njakmba tuku Gabat Sunjo. Nu kumam kumuŋ kuga. Nu ammbi kanjer ndaweg. Nu Mbara Sunjo Ndindo. Sine nu tuku nyu sunjo te-duŋga minmba minbe. Son.

Sanjri tinja pirokam tuku pasa

¹⁸⁻¹⁹O yinje kijo Timoteus, nane o buk Tukul Guwa tugumŋge pasa ismba kile-mayokka ne tanjamba ke likamngat nginaig. Ne pasa ta idusmba Kuate am mbolŋge ngamunjal mukuk njak minam tuku mbar manjau pitaika Kristus tuku son nga minmba kame tanjo tanjan sanjri tinja piroka. Afu nanjine mbar manjau ta yabukade le wan nu mbut mbolŋge fetka ngisikate tanjamba nanjine ngamunjal son ngisikate. ²⁰Himeneus le Aleksander nale mata tanjade. Nale Kuate tumail pande ta kusrewaik nga ye nale Satan tuku wai mbolŋge patiken.

Kuate yabanjam tuku manjau

2 ¹Pasa te ambonja sani le ise mayewa. Ne Kuate ndonj pasata nu tanjo pino turkuwa nga yabanmba nu gare pasa tawe. ²Gabat sugo sugo sine kulatkade mbal nane njakmba sine kulat magewam tuku

Kuate yabaŋa. Nane taŋawaig ta sine piti kugatok mine mayenu mbolŋge minmba Kuate dubimba maŋau tugusek kam kumuŋ. ³Ne taŋamba Kuate yabaŋa ta ne wam mayete. Kuate nu sine muskil kile-tidiŋge siŋgit nu yabaŋ maŋau ta nzalite. ⁴Nu taŋgo pino ŋakmba muskil kile-tidiŋge niŋguwa le pasa tugusek kila pilwaig ŋga iduste.

⁵Mbara Ndindo nu Kuate. Sine Kuate ndoŋ ulendisigaŋ tuku taŋgo ndindo nu Kristus Yesus. ⁶Ait kumuŋgina le nu Kuate tuku wamdus temayokmba taŋgo ŋakmba tuku muskil kile-tidiŋgam tuku nuŋe ŋgarosu kumam tuku pilna. ⁷Ye pasa ta kuklimba kasomok mbal tumniŋgi le nane pasa tugusek ta son ŋguwaig ŋga nu ye kukulyina. Ye yabri ndaka son pasa saket.

⁸Ma ŋakmba mbolŋge taŋgo nane Kuate yabaŋwaig ŋga iduset. Nane gubra maŋau wam ŋaigonu ŋakmba ŋgumneniŋmba maŋau purferŋu mbolŋge minmba wai kile-duŋga Kuate yabaŋwaig ŋget.

Pino kame tuku pasa

⁹Pino kame nane mindepiymba nane aleŋ aleŋ ndaka agaŋ ndende kumumbi mindepiywaig. Gabat pareŋ latomba agaŋ maditaknu golmbi wakeikanu piya o mbolŋge tambi mindepiye ndakuwaig. ¹⁰Sine Kuate tuku mbal ŋga idusmba kande ta kumumba wam magenu ndo kuwaig. Maŋau ta naŋgine mindepiye mayenu taŋaŋ.

¹¹⁻¹⁴Kuate nu amboŋga Adam wakeina sulumba ŋgumnenga Eva wakeina. Adam nu Satanŋge yabri ndana. Kuga. Pino ta nu Satanŋge yabrina le Kuate tuku miŋge pitaina. Wam ta tuku pino kame nane taŋgo lukaka Kuate tuku pasa tum ndaniŋguwaig ŋget. Nane mbolŋge mbolŋge ndamba maninok minmba pasa ismba kila pilwaig. ¹⁵Pino nane kiŋo kile-patika Kuate tuku son ŋga afu tuku kume purmba wam ŋaigonu mbulmba maim maim ndaka minwaig. Taŋawaig ta Kuate nu nane tuku muskil kile-tidiŋge niŋgamŋgat.

Kulat mbal tuku pasa

3 ¹Pasa te siŋka son pasa. Ande nu kusem wande tuku kulat taŋgo piro kam nzaliwa ta piro ta mayenu ndo.

²Kulat taŋgo nu taŋgo am mbolŋge mbar kugatok minwa. Nu pino ndindo ŋak minmba nuŋe nzali ŋaigonu tidonŋuwa sulumba wamdus kuyar mayenu ŋak pizuknu minwa. Nu mbal afu kile-wandekka isukusneniŋguwa. Nu Kuate tuku pasa taŋgo pino tum mageniŋguwa. ³Nu kule kamenu nyumba ŋginŋganka afu kat ndaniŋguwa. Nu ŋgan minmba afu ndoŋ kualeyau ndakuwa. Nu ndametiŋ tuku sunŋomba idus ndawa. ⁴Nu nuŋe pino kiŋo kame kulat magekuwa le nuŋe kiŋo kame nu kumnemŋge minmba maim maim ndakuwaig. ⁵Nu nuŋe pino kiŋo kulat magekam fugute ta nu ndaŋmba Kuate tuku kuasmbi kulatkamŋgat?

⁶Tango ailfu ndo ngamunggal biye mbilna ta nu kulat tango nda minwa. Nu nuje ngaro payamkikat. Tanawa ta nu Satan tanaj lafu njonu tamngat. ⁷Nu Kristus gilai mbal am mbolnge mata mayenu minwa. Nane nu tuku manau njonu tuku sakuwaig ta Satan nu didika tumba njonu siliwikat.

Gabat tango kame tuku pasa

⁸Kusem wande tuku gabat kame nane mata wamdus kuyar magenu njak minwaig. Nane pasa mbilmbilmba mine ndakuwaig ko kule kamenu sunngomba nda nyuwaig. Nane ndameti nj kilam tuku piriri ndawaig. ⁹Nane mbar manau pitaika Kuate am mbolnge piti kugatok minam idusmba Kuate tuku pasa tugusek buk kurok minna ta biye mayewaig. ¹⁰Tane nane manau kade ta pileningap le nane kumumbi kuwaig ndeta nane piro ta kuwaig.

¹¹Piyo kat nangine nane mata wamdus kuyar magenu njak minmba ngumnem pasa sa ndakuwaig. Nane nangine nzali njonu tidonga manau magewaig.

¹²Gabat tango nane pino ndindo njak minmba nangine pino kijo wande tuma mbal kulat magekuwaig. ¹³Nane gabat piro biye mayewaig ta afunge nane piro mbal magenu nguwaig le nane sine Kristus Yesus tuku pasa son ngeg ta sangri tanga kukliwamngai.

Sine son ngeg pasa ta tugunu

¹⁴⁻¹⁵Ye mine-minemba ne tugum prowam iduset ta ye dalkikit nga kile wam pagu pasa te tinet. Ne Kuate tuku kijo kame ngamuknge minmba nane ndon manau magenu ke likam tuku kila pale nga ye waje te kuyaret. Nane Kuate abo tugu njak nu tuku kuasmbi minig. Nane makek sugo bike ndakade tanaj sangri tanga nu tuku pasa tugusek biye dede. ¹⁶Sine Kuate tuku son nga nu mbarineg wam ta sunngokanu kurok ta tejenmba.

Nu tango ngarosu tumba mayok kina.

Nu tinreknu ta Tukul Guwange tumsingina.

Ejel kame nane nu kangernaig.

Kilke njakmba mbolnge afu nu tuku pasa kuklinaig le kasomok mbal nu tuku son nginaig.

Kuatenge tumba man luka samba mbol kina.

Afu nane yabri pasa dubiwamngai

4 ¹Tukul Guwange manau mayok kangai ta kilimok sakate. Ngumnenga afu Kristus tuku son ngade ta kusremba guwa njonunge nane yabrinnguwaig le ismba bukla tuku pasa dubiwamngai. ²Yabri tum mbal nane nangine mbar tuku piti tidonga mbaram tuku wamdus piti kugatok

nane yabriniŋmba minamŋgaig. ³Nane teŋenmba sakamŋgaig. Tango pino muŋgu kile ndakap. Agan kame te nye ndakap ŋgamŋgaig. Pasa ta yabri pasa ndo. Agan kame ta Kuatenŋge kile-mayokkina. Pasa tugusek katesemba son ŋgade mbal nane Kuate gare pasa samba agan ta kilmba nyuwaig ŋga nu agan kame ta kile-mayokkina. ⁴⁻⁵Kuatenŋge agan kile-mayokkina ta ŋakmba magenu ndo. Kuate nu agan kame ta magenu ŋgate le sine nu gare pasa tumba yabanmba nyube. Mbulam kumuŋ kuga.

Paulus nu Timoteus wam paguna

⁶Wam pagu pasa ta ŋakmba tira kame saniŋmba mina. Ne tanjawa ta ne Kristus Yesus tuku piro tanjo mayenu minamŋgat. Kristus tuku pasa tugusek son ŋga dubite tanje ne sanjri pilenamŋgat. ⁷Kilke te mbolok ŋginŋgan wam kube ta ŋgumneniŋga sulumba Kuate tuku miŋge dubiwam tuku ŋgamuŋgal tumtumba mina. ⁸Ne ngarusu pinderkam tuku tumtuma ta alo fudiŋndo. Ne Kuate tuku miŋge dubiwa ta alo sunjokanu. Kile kilke te mbolŋge ŋgumneniŋga kilke kitek mbolŋge mata abo ŋak minmba minamŋgat. ⁹Pasa ta siŋka son ŋgam tuku. ¹⁰Kuate nu abo minmba minit nu tanjo ŋakmba tuku muskil kile-tidiŋge niŋgam iduste ta sine nu tuku sanjri tomba tiŋgeg mbal nu siŋka muskil kile-tidiŋge siŋgamŋgat ŋga minde mineg. Sine wam ta idusmba piro kareŋka mundusiŋgit.

¹¹Ne wam pagu ta ŋakmba kuklimba saniŋga. ¹²Nane ne tanjo mbanzonu ŋga ne tala ndanuwaig. Kuga. Ne pasa mayenu, maŋau mayenu, kume pur maŋau, ŋgamuŋgal son, maŋau purfeŋnu ta ŋakmba kumba mina le Kristus tuku son ŋgade mbal ne dubinuwaig. ¹³Ne Kuate tuku pasa nane ndoŋ burka tugunu kuklimba tumniŋmba mina le ye ne tugum prowamŋgit.

¹⁴O buk nane afu Tukul Guwa tugumŋge pasa ismba kile-mayokkinaig le gabat kame nane ne mbolŋge wai patikinaig le ne piro tuku sanjri tina wam ta ne gilai ndaŋga. ¹⁵Ne wamdus ndindo tumba piro sakit ta biye mayewa le afu ne tuku piro maŋau sanjri tiŋgate ta katesewaig. ¹⁶Naŋe mine maŋau ko pasa tumniŋgit ta mata kurau mayewa. Ne tanjawa ta Kuate nu ne pasa isig mbal turmba muskil kile-tidiŋge tiŋgamŋgat.

Maŋau magenu tanjo pino mbolŋge kam tuku

5 ¹Tango saibo ande mbarwa kande ne nu tumba sigair sigair ndawa. Ne mam naŋe wamdus mukukmbi sate tanjamba nu te-tiwa. Tango mbanzonu maib naŋe mbolŋge maŋau kate tanjamba ka. ²Pino saibo ina naŋe tanjan nane mbolŋge ka. Pino mbanzo kulim naŋe mbolŋge maŋau purfeŋnu kate tanjamba ka.

Pino kuembol tuku pasa

³Pino kuembol ande nu kulatkam tuku mbal afu mine ndakuwaig kande Kristus tuku mbalŋge nu kulatkuwaig. ⁴Ko nu kiŋo kame ko

wa kame ŋak ndeta nane ina mamŋge nane kulatkinaig ta lafunu nu kulatkuwaig. Kristus dubide mbal nane ambonŋa nanŋine tugu mbolŋge maŋau mayenu kuwaig ŋga Kuate nu nzalite.

⁵Pino kuembol ande nu kulatkam tuku mbal afu mine ndakade le nu Kuate ndo ye turyamŋgat ŋga furir mafen mindek nu yabanŋe. ⁶Pino kuembol nu nuŋe ŋgarosu tuku nzali dubimba likate ta nu abo minit ŋga iduste ta nuŋe kanu kumaknu minit. ⁷Ne sanŋri tinŋa wam pagu pasa ta turmba nane ninŋa. Afuŋge nane maŋau ŋaigonu kade ŋgubekaig.

⁸Ande nu nuŋe ina mam ndare tuma kulat ndakate ta nu Kristus tuku pasa son ŋgeg ta pitaite. Kuate gilai mbal minig tuku maŋau limba nu siŋka ŋayonu ndo minit.

⁹Pino kuembol afu Kuate tuku piro biyam tuku nyu kuyarka le Kristus tuku kuasmbinŋe nane kulatkuwaig. Afu buk taŋgo ndindo ndo ŋak minnaig ta taŋgo kumnaig le kile saibo patika yar 60 taŋaŋ minig ta nane tuku nyu ndo kuyarka. ¹⁰Nane buk kiŋo kame kulat mageka mbal afu kilmba isukusneniŋmba Kuate tuku mbal sinzaŋniŋmba sinamanzerkinaig mbal wakeika wam magenu ŋakmba kam tuku wamdus sanŋrinu pilnaig le afu ta tuku sakade. Ne saibo taŋaŋ tuku nyu ndo kuyarka.

¹¹⁻¹²Pino mbanzonu kuembol minig ta ne nane tuku nyu kuyar ndaka. Nanŋine nzali taŋge nane didikate le maŋ taŋgo kilmba Kristus ŋgumnemba nu tuku piro pino minam tuku pasa katnaig ta kuerkade. Maŋau ta tuku nane pa tam tuku minig. ¹³Wam ta ndo kuga. Nane ake kanyumba wande wande mbol kumba fare fare pasata waŋe pasa tumba pasa afu nda sakam tuku si sakade. ¹⁴⁻¹⁵Afu buk mbilka Satan dubide. Ta tuku ye maŋ sakamŋgit. Pino mbanzonu kuembol minig ta nane maŋ taŋgo kilmba kiŋo kile-patika nanŋine wande kulatka minwaig. Taŋawaig le sine tuku ŋgueu mbal sine Kristus tuku mbal tuku nyu kile-ibenŋe nda.

¹⁶Kristus tuku son ŋgate ande nuŋe ndare ande kuembol minwa ndeta nu kulatkuwa. Kristus tuku kuasmbinŋe kulat ndakuwaig. Kuembol afu kulatkam tuku mbal mine ndakade ta nane ndo kulatkuwaig.

Gabat kame tuku pasa

¹⁷Kusem wande tuku gabat kame afu piro ke mayede ta piro piya maŋ lato niŋgam kumuŋ. Afu sanŋri tinŋa pasa kukli mayede ta siŋka piya lato niŋgap. ¹⁸Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Tane makau wit alonu tomba sikam tuku piro niŋmba alonu afu nye ndakuwaig ŋga miŋge tukul ndaniŋgap. Lo 25.4
Pasa ande teŋenmba sakate: Tane piro taŋgo tukunu afu tugumŋge agaŋ ndende kilam kumuŋ ŋgate.

¹⁹Taŋgo armba ko keŋmba gabat taŋgo nu mbar ande kina ŋguwaig le ne son ŋga. Ko ndindonŋe nu mbarat ŋguwa kande ne ise ndaka.

²⁰Nane afu mara mara mbar maŋau kumba minwaig ndeta ne nane kilmba taŋgo ŋakmba am mbolŋge kile-tidinga le nane afu kaŋgermba kuru-kurukuwaig.

²¹Kuate, Kristus Yesus, eŋel kame Kuatenge madinŋina ta nane ŋakmba am mbolŋge ye pasa te sanamŋgit. Ne wam pagu pasa sanit ta dubimba ande make pilmba ande kasur ndawa.

²²Ande Kuate tuku piro biywa ŋga pitik madimba wai nu mbolŋge pile ndaka. Afuŋge ne didikuwaig le nane tuku mbar maŋau dubi ndawa. Ne maŋau kutur ŋak rironŋka.

²³Ne kule tidonu ndo nye ndaka. Ne mara mara guaze tate tukunu ne grep kule fudinmba turmba nya le fungul mayekuwa.

²⁴Taŋgo afu tuku mbar maŋau kilimŋge minig le kilmba pasa mbolŋge patikade. Afu mbarde ta kuirok minig ta ŋgumneŋga Kuatenge kile-mayokkamŋgat. ²⁵Afu tuku maŋau magenu mata kilimŋge minig. Afu tuku maŋau magenu kuirok minig ta siŋka ŋgumneŋga kilimŋge minamŋgaig.

Piro mbal tuku pasa

6 ¹Kristus tuku son ŋgade mbal piro agaŋ taŋaŋ afu tuku pirokade ta nane naŋgine gabat tuku kuraukuwaig. Nane taŋawaig ta afuŋge Kuate tuku nyu nu tuku pasa ŋaigo siglike nda. ²Naŋgine gabat kame Kristus tuku son ŋguwaig ta piro mbal nane kile nu ye tuku tira ŋga nu maim maim tuwe ndakuwaig. Naŋgine gabat son ŋgate ta nu tuku kume purmba maŋ lato nu tuku piro ke mayewaig.

Ndametiŋ tuku pasa

Ne taŋgo pino wamdus kuagneka pasa te saniŋga. ³Ande nu siŋgine Sunjo Yesus Kristus tuku pasa tugusek Kuate kumnemŋge minam tuku ta kusremba pasa kise sakate ta ⁴⁻⁵nu ŋginŋgan taŋgo ndo. Nu ake nuŋe nyu payamkate. Nu pasa tugunu afu tuku muŋgu tulinu nzalite le mbal afu pasa tugusek gilai minmba ŋginŋganka minig ta nane tuku wamdus kuagnekate. Wam ta mbolŋge nane afu tuku mine ta tam tuku am kikon tiŋga afu ndoŋ kualeyaukade sulumba afu tuku nyu ŋaigo siglikade. Afu ake tulinimmba kualeyaukade. Nane wamdus mbarmba sine Kuate kumnemŋge minmba ndametiŋ agaŋ ndende gudommba kilamŋgig ŋgade.

⁶Ne isa. Ande ye Kuate kumnemŋge minet te kumuŋ ŋgate ta nu agaŋ ndende ŋak taŋaŋ nu siŋka gare ŋak minit. ⁷Sine ina sinamŋge agaŋ ndende ŋak pro ndageŋ. Sine kumbe sulumba agaŋ ndende ŋakmba kusreka ake kaŋgig. ⁸Kile sine tawi nyamagaŋ ŋak minmba ndeta maye.

⁹Afu agaŋ ndende kilam tuku piriride ta Satan nu nane tagoniŋgit le ndekade le kilmba ŋaigo siglikate. Nane wamdus kugatok naŋgine nzali

kame tanje nane kulatka didikade le dubika ngisikade. ¹⁰Agan ndende ko ndametiŋ kilam tuku piriride wam ta manjau njaigonu yeki yeki njakmba tuku tugu. Afu ndametiŋ kilam piriride ta nane Kuate tuku son nginaig ta kusrenaig sulumba kile ngamunjal rar sunjo njak minig.

Abo tugu minmba minam tuku pasa

¹¹O Timoteus, ne Kuate tuku tanjo. Ne manjau ta njakmba rironka. Ne manjau tinreknu ndo kam tuku, Kuate kumnemnje minam tuku, nu tuku son ngam tuku, afu tuku kume purkam tuku, piti sinamnje sangri tinga bike ndakam tuku, njakmba ngamuknje ngan minam tuku wam ta njakmba ke mayewam tuku idusmba wamdus sangrinu pale.

¹²Ne Kristus tuku son ngina ta nane gudomma am mbolnje te-mayokna le Kuate nu ne abo minmba minam tuku madinina. Ne Kuate tuku sangri tomba tingam tuku nane munju lilika pinderkade tanjan matuk tukulka abo tugu ta biye dewa.

¹³Kuate nu agan ndende njakmba abo ningit ta Kristus Yesus nu Pontius Pilatus tugumnje nuje tugu te-mayokna ta ye nale am mbolnje ne sanamngit. ¹⁴Kuate tuku pasa dubi mageka le afunje pasa ta njayo sili ndawaig. Tanjamba mina le ma ma singine Sunjo Yesus Kristus mayok kanjat. ¹⁵Ait kumunguwa le Kuatenje nu te-mayokamngat. Kuate nu gare tugu. Nu Kulat Sunjo ndindo. Gabat njakmba tuku nu Gabat. Sugo njakmba tuku nu Sunjo. ¹⁶Nu ndindo kume nda. Bulu sangrinu sinamnje minit le sine patuwam kumuŋ kuga. O buk kile mata ande nu kanjeram kumuŋ kuga. Nu tuku nyu sunjo pasa njak sangri njayo minmba minwa. Son.

Agan ndende njak mbal tuku pasa

¹⁷Ne agan ndende njak mbal saniŋa le nane agan ndende payamka sine agan ndende njak mage minamngig nga idus ndawaig. Agan ndende ta pitik kugade. Kuate nu sine gare tube nga agan waknyumba wam magenu njakmba singit. Nu tuku sangri mbolnje mage minamngig nga iduswaig. ¹⁸Ne nane saniŋa le wam magenu sunjomba kumba waknyumba afu turkuwaig. ¹⁹Tanjawaig ta nane wam mayenu ngumneŋga tam tuku ta kuaneka abo tugu tugusek ta tamngaig.

Kuate tuku pasa kulat mayewa

²⁰O Timoteus, Kuatenje pasa tinna ta kulat mayewa. Nane afu kilke mbolok pasa alo kugatok saka ko ye kila njak nga pasa tugusek te-ibenje ta ne pasa ta ise ndaka. ²¹Nane afu sine kila njak nga wamdus mbarmba Kristus tuku son nda ngade.

Kuate nu ake sinaŋ tane make patika minwa.
Son.

2 TIMOTEUS

Timoteus tuku waŋe Paulusŋge arnu kuyarna

Paulus nu buk saibo pilmba Romŋge muli wandek sinam taŋge minmba nu waŋe ŋakmba kuyarnaŋge likina ta tukulmba Timoteus tuku waŋe arnu te kuyarna.

Timoteus nu Kristus tuku kuasmbi Efesusŋge minnaig ta kulatka minna le Paulus nu wam pagu pasa te Timoteus tuku kuyarmba waŋe te pilna le nu tugum kina.

1 ¹⁻²O yiŋe kiŋo Timoteus kaiye. Ye Paulus Kristus Yesus tuku aposel ne ndoŋ pasa-pasakam prowet.

Kuate nu taŋgo kame ŋakmba Kristus Yesus tuku son ŋguwaig le abo tugu niŋgamŋgit ŋga sakina. Nu wam ta kumuwam tuku nuŋe nzalimbi ye aposel madiyina le pasa ta kukliwet. Mam Kuate Kristus Yesus ndoŋ nale ake sinaŋ ne make pilmba mapenumba ŋgamuŋgal wamdus bul sernuwaik. Son.

Suŋgo tuku wam te-mayokam tuku kiko ndanuwa

³Ye yiŋe mbuŋ kame taŋaŋ Kuate tuku piro biye mayewet ŋga ye mbar maŋau ŋakmba pitaika nu am mbolŋge ŋgamuŋgal wamdus bulok minet. Ye nu ndoŋ pasata mara ŋakmba mbolŋge ne tuku ŋga gare pasa nu tuwet. ⁴Ye ne kusrenen le ne malmbikina ta idusmba ye ne kaŋgernumba maŋ gare suŋgo tam tuku mara mara wamdus suŋgo ŋak minet.

⁵Wa naŋe Lois le ina naŋe Yunis nale o buk Kuate tuku saŋgri tomba tiŋginaik. Ne mata nale tuku maŋau ta dubite ŋga iduset. ⁶Ta tuku ye teŋenmba ne sanamŋgit. Ye buk ne piro biya ŋga wai ne mbolŋge patiken le Kuate nu piro tuku saŋgri ne tinna. Ne saŋgri ta ŋak minmba piroka.

⁷Kuate nu sine Tukul Guwa siŋgina ta sine kuru kuru sersingam tuku nda siŋgina. Sine nu mbolŋge saŋgri tumba kume pur maŋau ŋak minmba ŋgarosu tuku nzali tidongam tuku maŋau ta kileg.

⁸Ne wam ta idusmba Sunjo tuku manau mayenu te-mayokmba sakam tuku kiko ndanuwa. Ye nu tuku tanjo mbaranu tanjan muli wandek sinamnje minet te ne ye tuku mata kiko ndanuwa. Ne ye tejen Kristus tuku pasa mayenu kukliwa le piti tinwaig ta ne Kuate tugumnje sangri tumba piti ta kurawa. ⁹Nunje sine tuku muskil kile-tidinge sinmba nuje mbal nga madisingina. Sine tuku manau magenu mbolnje kuga. Nu nuje wamdus dubimba sine madisingina. Nu samba kilke kile-mayok ndakina sulumba Kristus Yesus mbolnje ake sinan sine make patikina ta ¹⁰kile alonu kangereg. Sine muskil kile-tidinge singit tanjo Kristus Yesus nu mayok ka kume tuku sangri pitaimba abo tugu minmba minam tuku te-mayokna. Nu tuku pasa mayenu tanjamba sakate.

¹¹Ye pasa mayenu ta kuklimba tumningam tuku nu ye aposel pilna le ¹²ye piro ta ket tukunu kile piti te sade ta ye kiko ndayate. Ye Kristus tuku sangri tomba tinjet ta ye nu tuku manau kila. Nu ye tuku wai mbolnje piro pilna ta sinja nu kulatka minmba minwa le ait sunjo prowamngat.

¹³O Timoteus, ne Kristus Yesus ndon ulendika nu tuku son nga kume purmba pasa tugusek tumnen ta dubi mageka mina. ¹⁴Tukul Guwa sine sinamnje minit. Pasa tugusek Kuatenje tinna ta Tukul Guwa nu ne sangri tinwa le kulat mayewa.

¹⁵Figelus nale Hermogenes Asia mbal ta nane njakmba ye kusreyinaig. Wam ta ne buk isna.

¹⁶⁻¹⁷Onesiforus ndo nu Rom prona sulumba nu ye mbaranu tanjan muli wandek sinamnje minet te nu ye tuku kiko ndana le nu dal ndaka pitik ndo ye sotina. Nu ait sunjomba pro ye turyina le wamdus bulken. Kuate nu Onesiforus tuku wande tuma mbal sinaninmba mapekuwa nga iduset. ¹⁸Nu Efesusnje mata ye sunjomba turyina ta ne buk isna. Ait sunjo mbolnje Sunjo nu sinanu mapewa nga yabanjet.

Kristus tuku kame tanjo

2 ¹O kiyo, Kristus Yesus nu ake sinan ne make pilmba sangri tinit ta ne sangri ta njak tinja. ²Ye tanjo gudommba am mbolnje pasa kuklimba saken ta ne suk tanjo kateseknu afu sota kangerka pasa ta saninga le nanenje man afu saninguwaig.

³Ne sine tanjan afunje ne piti tinwaig kande ne ye Kristus Yesus tuku kame tanjo nga sangri tinja kurawa. ⁴Kame tanjo nu nuje gabat tuku minje dubimba kame piro ndo kate. Nu piro kise ke nda kate. ⁵Usre mbolnje tanjo inum nu usre tuku tukul dubi ndaka afu liningit ta nane nu tuku nyu te-du ndangade. ⁶Tanjo inum piro karenkuwa ta nu ambonga piro alonu kilit. ⁷Ne yaba pasa kame ta idus tidinga mina. Ne tanjawa ta Sunjo nu wam njakmba tugunu ne tumnamngat.

⁸⁻⁹Ne Yesus Kristus tuku idusa. Nu David tuku mbu. Nu kummba man tinjina. Ye tanjaka nu tuku pasa mayenu kukliwet tukunu nane

ye tanjo n̄ayonu tan̄an ndaleka piti seryade. Nane ye ndalekinaig ta nane Kuate tuku pasa ndalekam kumuŋ kuga. ¹⁰Wam ta idusmba ye ŋgamuŋgal wamdus bulok ŋak piti kame te kugraket. Kuate nu nane kilam tuku madiniŋgina mbal Kristus Yesusŋge nane muskil kile-tidiŋge niŋguwa le nane bulu kilŋa sunjo minmba minam tuku ta tuwaig ŋa iduset. ¹¹Nu tuku pasa ta siŋka son pasa ndo. Sine Kristus ndoŋ kumanu tan̄an kumgeŋ ta sine nu ndoŋ abo ŋak minmba minamŋgig. ¹²Sine piti sinamŋge san̄gri tiŋga minmba minbe ta sine Kristus ndoŋ gabat sugo minamŋgig. Sine nu ŋgumnebe ta nu mata sine ŋgumneseŋgamŋgat. ¹³Sine nu dubiwam tuku sakeg ta kusrebe ta nu nuŋe pasa kusrewa nda. Nu siŋka nuŋe pasa ŋgumnewam kumuŋ kuga.

¹⁴Nane wam ta maŋ iduswaig ŋa Sunjo am mbolŋge saninga le nane pasa tugunu afu tuku muŋgu tuli ndaŋguwaig. Maŋau tanje nane tur ndaka pasa isig mbal ŋaigo siglikate.

Kuate tuku piro tanjo mayenu

¹⁵Ne Kuate am mbolŋge kiko ndanam tuku ne san̄gri tiŋga piroka. Nu tuku pasa tugusek kila pile mayemba tugusemba tumninga le Kuate nu ne piro kumumbi kate ŋuwa.

¹⁶⁻¹⁷Mbal afu kilke te mbolok pasa alo kugatok saka minig ta ne nane ise ndaka. Pasa ta kareŋ we tan̄an sunjoka nane ŋaigo siglikate le nane tuku maŋau n̄ayonu sunjo n̄ayote. Himeneus le Filetus nale mata pasa ta dubika ¹⁸pasa tugusek buk kusrenaik. Nale teŋenmba sakade. Kummba aboŋgam tuku maŋau ta buk mayok ka kugana. Kile sine kummba maŋ aboŋge nda ŋga sakade. Pasa tambi nane afu tuku ŋgamuŋgal son kile-iben̄kade.

¹⁹Kuate tuku pasa makek sunjo siriwanu tan̄an bike ndakate. Makek ta tuku kuyar ta teŋenmba sakate. Nane afu Sunjo tuku mbal minig ta Sunjo nu nane kila ŋak minit ŋgate. Pasa ande teŋenmba sakate. Ande nu ye Sunjo tuku ŋgate ta nu maŋau ŋaigonu kusrekuwa ŋga sakate.

²⁰Wande sunjo ande sinamŋge nza yimyam gudomm̄ba minig. Afu silwa le golmbi wakeikanu. Afu ail le kilkemi wakeikanu. Afu piro sugo kam tuku. Afu piro foŋfoŋ kam tuku. ²¹Tanjo nu maŋau ŋaigonu ŋakmba ŋgumneniŋgit ta nu nza mayenu piro sugo kam tuku tan̄an minit. Miro tanjoŋge nu nuŋe piro ta ndo kam tuku madite le piro magenu ŋakmba kam tuku minit.

²²Ne wam ta idusmba ne tanjo mbanzo tuku nzali ŋaigonu ta riroŋka. Mbal afu wamdus kutur kugatok Sunjo mbariŋde ta ne nane ndoŋ Kuate tuku son ŋgam tuku, maŋau tiŋreknu ke likam tuku, kume pur maŋau kam tuku, wamdus mukuk minam tuku wam ta ŋakmba tuku wamdus san̄grinu pale.

²³Mbal afu nane ŋgingŋan pasata muŋgu tuliŋgade ta ne maŋau ta ŋgumnewa. Nane tan̄amba minmba gubra ŋak kualeyauka minig. ²⁴Ne

Sunjo tuku piro tanjo tukunu ne gubra tumba kualeyau ndaka. Ne tanjo jakmba ngamuknge ranjun mayenu jak minmba pasa tugusemba kuklimba tumniimba ngan mina. ²⁵⁻²⁶Afu ne te-ibenjam tagode ta wamdus bafukmbi nane kile-tidinga. Satan nane nu nuje nzali dubiwaig nga nane bige tidingga. Ne wamdus bafukmbi kile-tidinga ta Kuatenge kuwa le nane ngamungal biye mbilmba pasa tugusek kila pilwaig. Tanjawaig ta nane Satan tuku wai gagulam kumu.

Kugawam tuku ait

3 ¹Ne pasa te katese mayewa. Ait kugawam patukuwa le piti ait prowamngat. ²Tanjo pino nanjine ngarosu ndo idusniimba minamngaig. Nane ndametij kilam piririmba nanjine nyu ndo payamkamngaig. Nane afu tumail panniimba ina mam tuku minje pitaikamngaig. Afunge nane turkuwaig ta nane gare pasa ninje ndaka nane Kuate mata ngumnewamngaig. ³Nane afu ngamungal ninje nda. Nane gubra manau kusre ndamba nanjine nzali najgonu fare fare dubikamngaig. Nane nerjerka manau magenu jakmba pitaikamngaig. ⁴Nane gulab kame kilmba ngueu mbal ninjamngaig. Nane wamdus kugatok fare fare manau ke lika nanjine ngarosu ndo payamkamngaig. Nane nanjine gare tam tuku wamdus sunjo tumba Kuate fudiimba ndo idusamngaig. ⁵Nane ngarosu ndo Kuate dubimba nu tuku sanjri idus ndamba ngumnewamngaig. Tanjo kame tanjan ne nane ngumneninga.

⁶Mbal ta nane gulab tanjan afu tugum kumba yabrinigig le pino kame afu wamdus sanjri kugatok ta nane pasa ta ismba son ngade. Pino kame ta nanjine mbar kame tuku piti kusrekam tuku wamdus kine inummba ⁷mara mara tanjo kise kise tuku pasa isig ta nane pasa tugusek kila palmbim kumu kuga.

⁸O bukok tanjo Yanes le Yambres Moses te-ibenjam bafunaik tanjamba ndo kile mbal tanje pasa tugusek te-ibenjam bafude. Nane tuku wamdus najyonu. Nane yabri wam ta tuku ndo son ngade. ⁹Nane tuku wam sanjrinu ait kuen mine nda. Yanes le Yambres nale tuku manau tugusek kuga ta kilimok mayok kina tanjamba wam ndui ta ndo nane mbolnge kilimok mayok kanjat.

Kuate tuku pasa biye mayewa

¹⁰O Timoteus, ye tuku mine manau tugunu ket ta ne kila. Ye pasa kuklimba tumninget ta ne mata kila. Ye Kuate tuku son nga piti sinamnge ngamungal wamdus bulok jak sanjri tinget. Ye tira kame tuku kume purmba piti sinamnge bike ndaket. Wam ta jakmba ne kila. ¹¹Tumbran Antiok Ikonium Listra nane piti seryinaig le rar sugo kugraken ta ne kila. Piti jakmba ta sinamnge Sunjo nu ye turyina.

¹²Ima nu Kristus Yesus ndon ulendika Kuate dubiwam iduste ta sinjka nane nu piti tambimngaig. ¹³Yabri mbal wam najgonu kade mbal

ɲakmba nane tuku maɲau lato lato suŋgo ɲayowamɲgat. Nane mbal afu yabrininguwaig le Satan nu mbilka nane yabriningamɲgat.

¹⁴O Timoteus, ne sine tuku wam tugusek ta ne kila. Ne sine tuku pasa ismba kila pilmba son ɲgina ta biye demba mina. ¹⁵Ne kiɲo fudiɲndo minna sulumba Kuate tuku kuyar pasa kila pilna. Kuyar pasa ta ne muskil te-tiwam tuku ndin tumnate. Ande nu Kristus Yesus tuku kume tuku saɲgri tomba tiɲgate ta Kuate nu muskil te-tiwe tuwit.

¹⁶⁻¹⁷Kuate tuku kuyar pasa ɲakmba nuɲe miroɲ saniɲgina le kuyarke likinaig. Sine Kuate tuku mbal kumumbi mayok ka piro magenu ɲakmba ke likam tuku saɲgri ɲak minbe ɲga nu pasa ta siɲgina. Pasa taɲge sine kumumbi wam paguka mbar maɲau kile-mayokka kile-tidiɲgate sulumba maɲau tiɲreknu ndo tumsiɲgit le kila pileg.

Kuate tuku pasa kukliwa

4 ¹Kuate le Kristus Yesus nu abo minig mbal kumanu mbal turmba pileniɲgamɲgat ta ye nale am mbolɲge sanamɲgit. Kristus Yesus nu mayok ka nuɲe gageu kilmba kulatkamɲgat wam ta idusmba ²ne wamdus saɲgrinu pilmba pasa kuklimba nane saniɲgina. Nane ne tuku pasa isam tuku nzali ɲak e ko nzali kugatok ta taɲaig ɲga ne pasa te kuklimba nane tuku wamdus purfeu serniɲmba kile-tidiɲga wamdus kuagneka. Ne kanyum ndamba pasa ta tumniɲmba mina. ³Ait ande prowa le nane pasa tugusek isam tuku wamdus piti tamɲgaig. Nane pasa kise nzaliniɲgit ta isam tuku tum taɲgo afu sota kilamɲgaig. ⁴Nane pasa tugusek isam mbulmba yabri wam kube isam tuku kilba palmbimɲgaig.

⁵O Timoteus, ne piro kate ta ke mayewa. Ne bike ndaka piti kuɲraka Kristus tuku pasa mayenu ta saniɲmba mina.

Paulus nu nuɲe piro suluna

⁶Mine minemba nane ye baleyuwaig le ye tuku ndare atrau agaɲ taɲaɲ kutukamɲgat. Ye kilke te kusrewam tuku ait buk patukate. ⁷Nane usre mbolɲge pinderka mabtam tuku ma mbol prode taɲaɲ ye piroka ka mabtam tuku ma mbol buk prowen. Ye Kristus tuku pasa son ɲgeg ta kusre ndamba biye dewet. ⁸Kile Suŋgo nu ye tiɲreknu ɲga lafunu sam tuku pilna le minit. Nu kumumbi taɲgo pileniɲgit. Ait suŋgo mbolɲge nuɲge lafu ta samɲgat. Ye ndo kuga. Nane afu nu maɲ mayok kambim tuku wamdus suŋgo ɲak minig ta nu nane mata lafu mayenu niɲgamɲgat.

Wam pagu pasa afu

⁹Ne pitik ndo ndin sota te prowa. ¹⁰Kresens nu Galesia ma mbol kina le Titus nu Dalmesia ma mbol kina. Demas nu kilke te mbolok maɲau tuku nzali suɲgona le nu ye kusreyumba Tesalonika kina. ¹¹Lukas nu ndo ye ndoɲ teɲge minit. Ne Markus samba nu ndoɲ yalpe. Nu ye

turyam tuku tanjo mayenu. ¹²Ye Tikikus kukulen le Efesus tumbran sunjo mbol kina.

¹³Ne ye tuku murke tuku tawi kaikam tuku Troasnge Karpus tuku wandeknge kusrewen ta tumba prowa. Ye tuku pasa waje kilmba afu aganmor ngaronumbi wakeikanu ta sinja kusre ndaka kilmba prowa.

¹⁴⁻¹⁵Aleksander nu ainmbi agan ndende wakeikanu tanjo ne nu rironka. Nu sanjri tinga sine tuku pasa mbulmba te-iberjna sulumba nu ye njayo siliyina. Sunjonje lafunu tambimngat.

¹⁶Nane abo abo ye pasa mbolnge pilnaig le ande nu ye tur ndayina. Nane njakmba kua kinaig. Kuate nu nane tuku mbar ta sauka gilainguwa nga yabanjet. ¹⁷Sunjo nu ndo ye kusre ndayina. Nu ye sanjri pileyina le ye nu tuku pasa kumumbi kukliwen le kasomok mbal njakmba isnaig. Nu tanjamba ye turyina ta nane laionnge baleyuwaig nga sakinaig ta tanja ndanaig. ¹⁸Wam njaignu njakmba ngamuknge nu ye turyumba kigraibka nunge kulatkate ma mbolnge ye palmbimngat. Sine nu tuku nyu sunjo ta te-dunga minmba minbe. Son.

¹⁹Prisila tanjo nunge Akuila ndon Onesiforus tuku wande tuma mbal turmba ye nane njakmba kaiye pasa ninjet.

²⁰Erastus nu Korinje kusrewen. Trofimus nu Miletusnge guazengina le tanje kusrewen le minit.

²¹Ne dal ndaka murke ait pro ndatemi te prowa. Yubulus, Pudens, Linus, Klaudia tira kame te afu turmba ne kaiye pasa tinig.

²²Sunjo nu ne ngamungal sanjri pilenumba minwa. Nu ake sinaj ne make pilwa.

Son.

TITUS

Titus tuku waŋe Paulusŋge kuyarna

Paulus nu Titus tuku waŋe kuyarna te tugunu teŋenmba.

Paulus nu o buk Kreta nuy mbolŋge minna sulumba nuy ta kusrewam saka Yesus tuku kuasmbi idusniŋmba ŋgamuŋgal pitina le Griknu taŋgo Titus wam pagumba sana: Ne kuasmbi te kulatka mina ŋgina. Taŋamba sana sulumba Paulus nu Titus kusremba ma inum kina ka taŋge nu Titus wam pagu pasa afu lato sawam idusmba waŋe te kuyarmba pilna le Titus sota kina.

1 ¹Titus kaiye. Ye Paulus Kuate tuku piro taŋgo Yesus Kristus tuku aposel ye ne ndoŋ pasatam prowet. Kuate nu nane kilam tuku madiniŋgina mbal ye nane tuku ŋgamuŋgal son saŋgri pileniŋgi le nu tuku pasa tugusek kila pile mayemba nu tuku miŋge kumnemŋge minwaig ŋga nu ye kukulyina. ²Nane abo minmba minam tuku wam ta son ŋga minde minwaig ŋga pasa kukliwet. Kuate nu samba kilke kile-mayok ndakina sulumba abo tugu ta siŋgam tuku sakina. Nu siŋka yabrikam kumuŋ kuga. ³Ait kumuŋgina le mbal afu kukulniŋgina le abo tugu tuku pasa ta kuklinaig. Kuate nu sine tuku muskil kile-tidiŋge siŋgit ta nu piro ta ye tuku wai mbolŋge pilna.

⁴Titus, ne sine ndoŋ ŋgamuŋgal son ndindo ŋak minit tukunu ne siŋka ye tuku kiŋo. Siŋgine Mam Kuate, Kristus Yesus sine tuku muskil kile-tidiŋge siŋgit taŋgo nale ake sinaŋ ne make pilmba ŋgamuŋgal wamdus bul sernuwaik. Son.

Titus nu Kreta nuy tuku gabat madiniŋgam tuku pasa

⁵Piro afu sine buk sulu ndageŋ ta ne kile-tidiŋga suluwam tuku ye ne Kreta nuy mbolŋge kusrenen. Ye wam pagunen ta dubimba tumbraŋ ŋakmba mbol kumba Kristus tuku kuasmbi tuku gabat taŋgo afu madiniŋmba patika. ⁶Gabat taŋgo ta taŋgo kame nu tuku mbar ande sanu tuku kaŋger ndawaig. Nu pino ndindo ndo ŋak minwa. Nu tuku kiŋo

kame mata Kristus tuku son nguwaig. Nane nanjine nzali fare dubimba ko miŋge kumnemŋe mine ndakuwaig le afu nane mbolŋge wam taŋaŋ sanu tuku kaŋger ndawaig.

⁷Gabat taŋgo nu Kuate tuku piro kulatkate. Ta tuku nane afu siŋka nu tuku mbar ande sanu tuku kaŋger ndawaig. Nu nuŋe ŋgarosu payam ndakuwa. Nu pitik ndo gubra te ndakuwa. Nu kule kamenu nyumba ŋgingŋan ndaka ande kat ndawa. Nu ndametij kilam tuku piriri ndawa. ⁸Nu mbal afu kilmba isukusneninguwa. Nu maŋau magenu ndo nzaliwa. Nu pizuknu tiŋreknu minmba maŋau purfeŋnu ndo kuwa sulumba nuŋe nzali ŋaigonu kusrekuwa sulumba ⁹Kuate tuku pasa afuŋge tumninginaig ta ndo biye dewa. Nu taŋawa ta nu pasa tugusek taŋgo pino tumningam kumuŋ. Afu pasa ta te-ibenam tagowaig ta nu nane tuku wamdus mbarde ta kumumbi tumningamŋgat.

Yabri mbal peuningam tuku pasa

¹⁰Nane gudommba miŋge kumnemŋe mine ndaka pasa alo kugatok saka afu yabringig. Zu mbal afu kile Kristen ŋgamukŋge minig ta nane gudommba taŋade. ¹¹Nane ndametij kilam tuku ndo idusmba wam ŋaigonu nda sakam tuku ta tumningmba taŋgo afu nanjine kiŋo kame mata didikade le ŋgamuŋgal son kusrekade. Ne siŋka mbal ta peuninga.

¹²Kreta taŋgo ande nu tuan taŋgo taŋaŋ minna sulumba nuŋe mbal tuku tejenmba sakina.

Kreta mbal nane yabri taŋgo ndo. Nane agaŋmor ŋaigonu taŋaŋ kanyummba nyamagaŋ tuku ndo piriride ŋgina.

¹³Nu son sakina. Ne nane saŋgrimba saniŋge lika le Kristus tuku pasa tugusek ta ndo son nguwaig. ¹⁴Nane pasa tugusek pitaide mbal tuku miŋge dubi ndakuwaig. Zu mbal tuku yabri wam kube ta mata ŋgumneninguwaig.

¹⁵Mbal afu ŋgamuŋgal purfeŋnu minig ta nane agaŋ ndende ŋakmba purfeŋnu tukul kugatok ŋgade. Afu ŋgamuŋgal purfeŋnu kuga Kristus tuku son nda ŋgade ta nane agaŋ ndende afu purfeŋnu kaŋger ndakade. Nane ŋgamuŋgal purfeŋnu kuga tukunu nane pileningam kumuŋ kuga. ¹⁶Nane miŋgemi ndo sine Kuate kila ŋgade. Nanjine maŋau ŋaigonu taŋge sine Kuate gilai ŋgade. Nane Kuate am mbolŋge ŋule parak minig. Nane nu tuku miŋge pitaimba wam mayenu ande kam kumuŋ kuga.

Saibo kame, taŋgo mo, pino mbanzo tuku pasa

2 ¹⁰tira, ne tejenmba ka. Kuate tuku pasa tugusek ta ndo tumninga. ²Taŋgo mage mage nane nanjine nzali ŋaigonu kusrekuwaig. Nane gua gua ndaka wamdus kuyar magenu ŋak minwaig. Nane Kristus tuku pasa tugusek ta ndo son nguwaig. Afu tuku kume purkuwaig. Nane piti mbolŋge bike ndaka saŋgri tiŋguwaig.

³Pino mage mage nane mata Kuate tuku nyu idusmba kurauka minwaig. Nane ngumnem pasa sa ndakuwaig. Kule kamenu nyam tuku piriri ndawaig. Nane wam magenu nane afu tumninguwaig. ⁴Nane pino mbanzo wam pagukuwaig le nangine tanjo kiyo kat nangine tuku kume purkuwaig. ⁵Nane wamdus kuyar magenu njak minwaig. Nane aleŋ aleŋ ndakuwaig. Nangine wande kulat mayemba rangun mayenu kumba nangine tanjo tuku miŋge kumnemŋge minwaig. Nane tanjawaig ta afu nane kanjerka nane wam mayede ŋga Kuate tuku pasa njayo siliwe nda.

⁶Tango mo nane mata nangine nzali njaigonu kusrekuwaig ŋga saniŋga. ⁷Ne nanje mironj mata wam magenu ndo ke lika le nane afu kanjernumba ne dubinuwaig. Ne pasa ndinok ta ndo idusmba tugusemba tumninga. ⁸Son pasa ndo nane te-ibemam kumuŋ kuga ta saniŋga. Ne tanjawa ta sine tuku ŋgueu mbal tuku ndin tukula le nane kiko kanjernumba pasa kugatok minamŋgaig.

Piro mbal tuku pasa

⁹Mbal afu nangine sugo tugumŋge pirokade ta nane tejenmba saniŋga. Nane nangine gabat kumnemŋge minmba piro mayewaig le nu piro ta nzaliwa. Nangine gabat maim maim tuwe ndaka e ¹⁰ko nu tuku aganj ndende kuayar ndaka nane piro mbal magenu ndo minwaig. Nane wam njakmba kumumbi ke likuwaig le afuŋge Kuate sine muskil kile-tidiŋge siŋgit wam ta mayenu ŋguwaig.

Sine maŋau magenu kumba Sunjo minde minbe

¹¹Kuate nu tanjo njakmba muskil kile-tidiŋgam saka nu ake sinanj tanjo make patikate wam ta te-mayokna. ¹²Maŋau ta mbolŋge nu sine wam magenu ke likam tuku tumsingit. Sine nu ngumnemba kilke te mbolok nzali njaigonu dubikeg ta kusrekube. Sine wamdus kuyar magenu njak minmba maŋau tiŋreknu ke lika nu tuku miŋge kumnemŋge minbe. Sine kilke te mbolŋge maŋau mayenu ta njak minmba ¹³sine gare sunjo tam tuku wam ta ndo tairŋga minbe. Sine muskil kile-tidiŋge siŋgit tanjo Yesus Kristus nu siŋgine Mbara Sunjo. Nu nuŋe kilŋa saŋgri njak mayok kuwa le gare sunjo tamŋgig. ¹⁴Sine maŋau njaigonuŋge sine ndaleka minna le nu sine muskil kile-tidiŋge siŋgam tuku nuŋe njarosu kumam tuku pilna. Sine nu tuku mbal purfeŋnu mayok ka wam magenu ndo kam tuku wamdus saŋgrinu pilbe ŋga nu kumna.

¹⁵O Titus, ne saŋgri tiŋga wam njakmba te saniŋmba nane tuku wamdus kuagneka rironj pasa saniŋge lika. Ande nu ne tuku pasa te ngumne ndawa.

Sine Kuate tuku waknye maŋau lafube

3 ¹O tira, ne nane saniŋga le gabat sugo kulat mbal njakmba kumnemŋge minmba nane tuku miŋge dubikuwaig. Piro magenu

ɲakmba kam tuku nane wamdus kuaneka minwaig. ² Waɲe pasa kualeyau nane wam kame ta rironɲkuwaig. Nane wamdus bafu ɲak minmba taɲgo tuku nyu idusniɲmba nane ɲakmba mbolɲge maɲau kumumbi kuwaig.

³ Sine mata buk ɲgingɲganka minmba minge pitaika yabri maɲau dubika mingeɲ. Sine ɲgarosu kikoɲ tiɲgam tuku maɲau le gare tam tuku maɲau yimyam taɲge sine didikinaig le dubikigeɲ. Sine mara mindek maɲau ɲaigonu ndo dubikigeɲ. Afu sine lisiɲginaig ta sine ta tuku gubra kagli firka mingeɲ. Afuɲge sine kasursiɲginaig le siɲgine siɲgine mata muɲgu kasurkigeɲ. ⁴ Sine taɲamba mingeɲ le muskil kile-tidiɲge siɲgit taɲgo Kuate nu nuɲe raɲgun mayenu kume pur maɲau kile-mayokka ⁵ sine tuku muskil kile-tidiɲge siɲgina. Sine maɲau tiɲreknu ke likigeɲ le nu taɲa ndana. Kuga. Nu sine sinanu ake sinaɲ mapekina. Nu sine tuku mbar minyaɲga saukina le Tukul Guwa nu abo tugu kitek sine siɲgina. ⁶ Yesu Kristus nu muskil kile-tidiɲge siɲgit ta mbolɲge Kuate nu Tukul Guwa siɲgina le sine mbol kumuɲgina. ⁷ Nu ake sinaɲ sine make patika sine tiɲreknu ɲgam tuku nu Tukul Guwa siɲgina le sine abo tugu minmba minam tuku ta teg sulumba alonu kaɲgeram tuku minde mineg. ⁸ Pasa te siɲka son pasa ndo. Ta tuku ye pasa sake likit te ɲakmba saɲgri tiɲga saniɲga le Kuate tuku son ɲgade mbal nane wam magenu kam tuku wamdus saɲgrinu pilwaig. Wam kame ta magenu ndo taɲgo pino turkade. ⁹ Nane afu pasa tugu kugatok mbuɲ kame tuku tugu patit ke lika muɲgu tulingade sulumba wamdus pur yimyamka Moses tuku tukul pasa tugunu ta tuku kualeyaukade. Pasa ta tane turkam kumuɲ kuga. ¹⁰ Ande tane pur yimyam tiɲguwa kande nu rironɲ pasa tawe. Ne pasa tambim ara le nda iswa ndeta tane ɲakmba nu ndoɲ ulendi ndakap. ¹¹ Taɲgo taɲaɲ nu ndin mayenu o buk kusrena ta ne kila. Nu taɲgo ɲayonu ndo. Nuɲe miroɲ nuɲe une tuku pa ta tamɲgat.

¹² Ye Nikopolis tumbraɲ suɲgo mbol kumba murke ait mbolɲge taɲge minam tuku iduset. Ye Artemas ko Tikikus kukuli le ne tugum prowa kande ne ye tugum prowam tuku ndin sota.

¹³ Tukul pasa bitekɲganu taɲgo Senas nale Apolos ndoɲ ne kusrenumba kambim bafuwaik le ne nale turka le agaɲ ndende afu den ndakuwaik. ¹⁴ Siɲgine tira kame wam paguka le nane wamdus saɲgrinu pilmba wam magenu ke lika afu agaɲ afu denkade ta nane turkuwaig. Nane son ɲgade ta taɲamba alonu te-mayokuwaig.

¹⁵ Nane ye ndoɲ minig mbal te ɲakmba ne kaiye pasa tinig. Afu ne ndoɲ minig mbal sine taɲaɲ son ɲga sine tuku kume purmba minig mbal ta mata sine tuku kaiye pasa te saniɲga. Kuate nu tane ɲakmba ake sinaɲ make patika minwa.

Son.

FILEMON

Filemon tuku waŋe Paulusŋge kuyarna

Paulus nu Filemon tuku waŋe kuyarna te tugunu teŋenmba.

Filemon nu taŋgo ande nyu ŋak. Nu Paulus tuku piro mbolŋge Yesus tina tukunu nu Paulus ndoŋ gulab mayenaik.

Onesimus nu Filemon tuku piro agaŋ taŋaŋ nu tugumŋge piya kugatok pirokina. O buk maŋau ta minna. Taŋgo sugo afu taŋgo pino piyaniŋmba kilmba nane miro taŋaŋ gabat minnaig. Piro mbal ta nane naŋgine sugo tugumŋge piroka piya kugatok naŋgine piro agaŋ taŋaŋ minnaig. Nane naŋgine wamdusmbi naŋgine sugo kusrekam kumuŋ kuga. Zu mbal sugo afu nane mata piro mbal taŋaŋ ŋak minnaig ta nane tukul ande dubiwanu ta teŋenmba. Yar 7 nane ndoŋ pirokanu le nane kusrekanu le kambinu.

Mara ande Onesimus nuŋe suŋgo Filemon ram kua ka ma kise mbol kina. Kumba ka taŋge nu Paulus te-silika nu tugumŋge pasa mayenu ismba Yesus tuku son ŋga ŋgamuŋgal biye mbilna. Taŋana le Paulus nu Onesimus kukulwa le luka nuŋe gabat tugum kuwa le Filemon nu gubra ŋak Onesimus te nda kikat ŋga nu waŋe te Filemon tuku kuyarna.

¹O tira Filemon sile tuku piro tuma taŋgo kaiye. Ye Paulus ye Kristus Yesus tuku piro biyen tukunu kile ye muli wandekŋge minet. Ye sikile tira Timoteus ndoŋ ne tugum prowek. ²Yesus tuku kuasmbi ne tuku wandekŋge maŋgurkade, pino Apia, sile tuku tira taŋgo Arkipus nu sile taŋaŋ pasa mayenu tuku saŋgri tiŋga pirokate tane ŋakmba tuku waŋe te kuyaret. ³Siŋgine Mam Kuate Suŋgo Yesus Kristus ndoŋ nale tane ake sinaŋ make patika ŋgamuŋgal wamdus bul sertinguiwaik. Son.

Paulus nu Filemon gare pasa tuna

⁴⁻⁵O Filemon, ne Suŋgo Yesus Kristus tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋga nu tuku kume purte sulumba nu tuku mbal ŋakmba idusniŋgit ta nane afuŋge ne tuku wam kubede le ismba minet. Ta tuku ye Kuate yabaŋet ait mbolŋge ne idusnet sulumba Kuate gare pasa tuwet. ⁶Naŋe

ngamunjal son sangrinu ta nane afu ngamuknge te-mayoka le nane kanjermba sine Yesus Kristus mbolnge nyaro mayenu kileg ta kila patikuwaig nga idusmba yabaŋet. ⁷Ese tira. Ne Yesus tuku mbal njakmba idusniŋmba turniŋgit le nane wamdus bulkade. Ye ne tuku maŋau mayenu ta ismba ye gare suŋgo tumba wamdus sanjri pileyate.

Paulus nu Onesimus tuku Filemon sana

⁸⁻⁹O tira, ye ne tuku tira Paulus ne wam ande ka nga iduset. Ye Kristus tuku nyu mbolnge ne wam ta ka nga sani ta ne pitaiwam kumuŋ kuga. Ne kam tuku. Sine njakmba tira kame tuku muŋgu kume purkeg. Ye wam ta idusmba ne ka nga sa ndanumba ake kusnanamngit. Ye Paulus ye buk saibo pilet. Ye Yesus Kristus tuku piro taŋgo tukunu ye muli wandek teŋge minet. Yeŋge ne kusnanamngit. ¹⁰Onesimus nu ne tuku piro agaŋ taŋaŋ ye nu tuku ne kusnanamngit. Kile nu ye tuku kiŋo taŋaŋ minit. Ye muli wandeknge nu Yesus tuku son ngam tuku ndin tumen le nu son ngina le ye nu tuku mam minet. ¹¹Nu o buk ne ndoŋ minna ta nu kanyummba piro maye ndana. Kile nu piro mayenu kam tuku iduste. Ta tuku nu kile sile arŋeŋ sinzaŋsikam kumuŋ.

¹²Ye Onesimus tuku kume purmba nu kukulet le ne tugum ilit. ¹³Ye pasa mayenu tuku muli wandeknge minet ta Onesimus nu ne tuku ma tumba ye turyuwa nga ngailkam iduset ta taŋaig. ¹⁴Ye amboŋga ne kusnanam iduset. Ne naŋe wamdus dubimba wam mayenu ka nget.

¹⁵O tira, ye teŋenmba iduset. Onesimus ait fagnu ne kusrenina ta nu wam mayenu tumba ne ndoŋ minmba minam tuku nu taŋana inde. ¹⁶Kile nu naŋe piro agaŋ taŋaŋ ndo kuga. Nu Yesus Kristus ndoŋ ulendika nu sine tuku tira ande. Nu ne tuku tira piro agaŋ taŋaŋ minit. Ta tuku ye nu iduset ta ne ye liyumba nu suŋgomba idusamngat.

¹⁷Sile Kristus mbolnge tuma minek ta idusmba kande Onesimus kanjermba ne ye tate taŋamba nu ta. ¹⁸Nu ne mbolnge mbar ande kina e ko ne tuku agaŋ ndende kilna le lafuwam tuku minwaig kande nu tuku nyu kuyaram tuku ma mbolnge ye tuku nyu kuyara.

¹⁹Ye Paulus yiŋe waimbi waŋe te kuyaret. Yeŋge lafuwamngit. Ne Kristus mbolnge abo kitek tina ta ye tuku piro mbolnge tina. Ta tuku ne wam ande ngailyam kumuŋ kuga ta ye ta tuku idus ndawet.

²⁰O tira, ne Suŋgo Yesus idusmba ye tuku kusna te pitai ndamba turya. Sile Kristus mbolnge tira minek ta alonu te-mayokmba ye tuku wamdus bul sera.

²¹O tira, ne ye tuku pasa pitaiwe nda ta ye kila. Ye tuku kusna pasa te ne limba naŋe wamdusmbi suŋgomba kamngat nga ye idusmba waŋe te ne tuku kuyaret. ²²Ye tuku kinyam mbili ande wakeiwa. Tane njakmba ye tuku yabaŋmba minig tukunu Kuata nu ndin wakeiwa le mayok kambim tuku wamdus suŋgo njak minet.

²³Epafraſ Yesuſ Kriſtuſ tuku piro tanjo ye ndoſ muli wande te ſinamſe minek nu ne kaiye paſa tinit. ²⁴Markuſ Ariſtarkuſ Demaſ Lukaſ yiſe piro tuma mbal nane mata ne kaiye paſa tinig.

²⁵Siſſine Suſſo Yesuſ Kriſtuſ nu ake ſinaſ tane ſakmba make patikuwa.

Son.

HIBRU

Zu mbal tuku waŋe

Gabat ande nu Zu mbal afu Yesus tuku son ŋginaig ta nane tuku waŋe kuyarna te tugunu teŋenmba.

Zu mbal afu Yesus tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋginaig sulumba naŋgine tukul maŋau ambokok kusrekinaig. Kusrekinaig ta naŋgine mbal afuŋge piti serniŋginaig le nane maŋ tukul kame ta dubikinaig. Taŋanaig le Yesus dubiwanu gabat andeŋge waŋe te nane tuku wamdus te-tiwam tuku kuyarna.

Yesus nu ambokok maŋau ŋakmba kumumba maŋau kitek te-mayokna. Nu kumna sulumba nuŋe ndarembi sine muskil nduiye kile-tidiŋga siŋgine pris gabat suŋgo minit. Ta tuku nane maŋau ambokok saŋgri kugatok ta nduiye kusreka Yesus ndo dubiwaig ŋga nu waŋe te kuyarna.

Kuate tuku Kiŋo nu eŋel kame liniŋmba o mbolŋge minit

1 ¹O buk Kuate nu maŋau kise kisembi nuŋe pasa tugusek tuan taŋgo tuku miŋge mbolŋge kile-mayokka minanu le sine tuku wa mbuŋ kame nane isanu. ²Ismba minnaig le ma ma kugawam tuku ait te mbolŋge nu nuŋe Kiŋo nuŋe mbolŋge nuŋe pasa te-mayokmba sasiniŋgina. Agaŋ ndende ŋakmba nu wai mbolŋge patikam tuku nu Kiŋo nuŋe pilna. Tugu mbolŋge Kuate nu sakina le Kiŋo nuŋeŋge kilke te te-mayokna. ³Kuate tuku kilŋa nu minit tuku maŋau ŋakmba nuŋe Kiŋo nuŋe mbolŋge minig le kaŋgerkeg. Nale ndindo minik. Kiŋo nuŋeŋge pasa saŋgrinu sakate le agaŋ ndende ŋakmba naŋgine ma mbolŋge minmba kumumbi piroka minmba minig. Nuŋe Kiŋo taŋge taŋgo tuku une sauke suluna sulumba Kuate Suŋgo Ndindo nu tuku ndinam kumamŋge samba mbolŋge minyokina. ⁴Taŋana le Kuate nuŋe Kiŋo nyu suŋgo te-mayokna le nu tuku nyu taŋge eŋel tuku nyu liniŋgina. Ta tuku nu nuŋe miroŋ mata eŋel kame ŋakmba liniŋgina. ⁵Kuate nu nuŋe Kiŋo ta teŋenmba sana.

Ne ye tuku Kiŋo. Kite ye ne tuku Mam mayok kinet ŋgina. *Mune 2.7*
Kuate nu eŋel ande taŋamba sa ndana. Nu maŋ nuŋe Kiŋo sana:

Ye ne tuku Mam mayok kanġit.

Ne ye tuku Kiġo minamġat nġa sana.

2 Samuel 7.14

Nu eġel ande taġamba sa ndana.

⁶Kuate nuġe Kiġo mulum kilke te mbolġe te-mayokam bafuna sulumba nu nuġe Kiġo nuġe tuku teġenmba sakina.

Yiġe eġel kame, tane nu tuku nyu te-duġa nu mbariġap nġina.

Lo 32.43

⁷Kuate nu nuġe eġel kame tuku teġenmba sakina.

Yiġe eġel kame nane bubre taġaġ kile-mayokket.

Yiġe kukul mbal pa mane taġaġ kile-mayokket nġina. *Mune 104.44*

⁸Nu nuġe Kiġo tuku pasa teġenmba sakina.

Ne Kuate. Ne nyu suġo nġak naġe mbal kulatka minmba minamġat. Kugawe nda.

Ne kumumbi naġe gageu kulatkate.

⁹Ne maġau tiġreknu ndo nzalinu ne maġau nġaigonu nġakmba mbulmba pitaikate.

Ta tuku ye ne tuku Mbara naġe mbal nġgamukġe ne suġgomba make pilmba nyu suġo tinmba gare tinen nġina. *Mune 45.6*

¹⁰Kuate nu nuġe Kiġo tuku maġ teġenmba sakina.

Suġo, ne tugu mbolġe kilke te-mayokna.

Ne naġe wai kuyarmi samba pilna.

¹¹Kilke samba nġisikamġaġik ta ne taġawe nda.

Ne minmba minamġat.

Kilke samba tawi taġaġ urfu patika nġaigonġamġaġik.

¹²Taġawaġik le taġo nu tawi tumba filfilte taġamba ne samba kilke filfilmba kile-sikamġat.

Nane tawi abonu kilmba tiġig taġaġ ne samba kilke urfunu kile-sika maġ abonu kile-mayokkamġat.

Neġe ndo mbilka kisemba mayok kine nda.

Ne tuku yar mata kugawe nda. Ne minmba minamġat nġina.

Mune 102.25

¹³Kuate nu maġ lato nuġe Kiġo sana:

Ne ye tuku ndinam kumam teġe saġri nġak minyok mina le ma ma yeġe ne tuku nġgueu mbal nġakmba kile-ibenġka ne tuku kupe kumnemġe patikamġit nġina. *Mune 110.1*

Nu eġel ande pasa ta sa ndana. ¹⁴Eġel kame nane Kuate tuku pasa dubide tuku guwa ndo. Sine afu Kuatenġe muskil kile-tidiġam tuku mineġ mbal nu nane kukulniġit le pro sine tursiġig.

Kuate nu ndin mayenu te-mayokna

2 ¹Kuate tuku Kiġo nu o mbolġe minit tukunu sine nu tuku pasa mayenu iseġ ta ake wamwamka li ndaka kurauka likube. Sine

taŋa ndabe ta sine waŋ taŋaŋ kundu mayenu limba fare fare kumba ka ŋgisikamŋgig.

²O buk Kuate nu eŋel kukulniŋgina le nane Moses tukul tunaig ta son saŋgri ŋak. Siŋgine mbuŋ kame pasa ta lukanaig ta lafunu kumumbi tinaig. ³Sine siŋgine muskil kile-tidiŋgam tuku pasa mayenu Suŋgoŋge te-mayokmba sakina le nane isnaig mbalŋge sine kubeu siŋginaig. Kile sine pasa mayenu te ake wamwamka likeg ta sine taŋamba ndo lafunu tamŋgig. ⁴Kuate nu nuŋe pasa ta saŋgri pilemba wam yimyammbi nuŋe saŋgri kile-mayokka wam kitek ke likina. Nu nuŋe nzali dubimba Tukul Guwa tuku saŋgri yimyam niŋge likina.

⁵Kilke kitek prowam tuku sakig ta kilke ta kulatkam tuku Kuate nu nuŋe eŋel madi ndaniŋgina. ⁶Kuate tuku pasa mbolŋge ande nu teŋenmba kuyarna.

O Kuate, taŋgo nu ima le ne mara mara nu idus timba minit. Nu ima le ne nu turam tuku kulatkate.

⁷Ne ait fagnu nu tumba eŋel kame kumnemŋge pilna.

Taŋana sulumba ne maŋ nu tumba te-mayokmba nyu suŋgo tuna.

⁸Ne agaŋ ndende ŋakmba kilmba nu kumnemŋge patikina. *Mune 8.4-6* Taŋamba Kuate nu agaŋ ndende ŋakmba kilmba taŋgo kumnemŋge patikina. Agaŋ ande taŋgoŋge kulat ndakanu taŋaŋ mine ndakate.

Son. Kile ait te mbolŋge agaŋ ndende ŋakmba taŋgo kumnemŋge minig le sine kaŋger ndakeg. ⁹Kaŋger ndakeg ta Yesus kaŋgermba nu mbolŋge kila pileg. Kuate nu taŋgo ake sinaŋ make patika Yesus nu ŋakmba tuku kumwa ŋga nu tumba ait fagnu eŋel kame kumnemŋge pilna. Pilna le nu ŋakmba tuku kumna sulumba nyu suŋgo pasa ŋak mayok kina.

¹⁰Kuate nu agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina. Ŋakmba nu tuku nzali ndo dubiwam tuku minig. Nu taŋgo gudommba nuŋe kiŋo kame mayok ka nuŋe kilŋa tugumŋge minam tuku idusna sulumba nu kumumbi nane tuku muskil kile-tidiŋgam tuku taŋgo rar suŋgo tuna. Yesus nu rar ta mbolŋge nu sine tuku gabat mayok ka sine tuku muskil kile-tidiŋge siŋgit.

¹¹Taŋgo nane Kuate tuku mbal mayok kambim tuku ande nu atrau piro biyit ta nane nu ndoŋ tugu ndindo. Ŋakmba Kuate tuku minig. Ta tuku siŋgine Suŋgo nu sine yabu ndaka yiŋe maib kame ŋga ¹²sine ndoŋ minam tuku Mam nuŋe teŋenmba sana.

Mam Kuate, ye ne tuku nyu suŋgo ta yiŋe maib kame ndoŋ te-mayokmba saka minamŋgit.

Ye naje mbal ŋgamukŋge munembi ne tuku nyu te-duŋgamŋgit ŋgina. *Mune 22.2*

¹³Nu maŋ kuyar ande mbolŋge teŋenmba sakina.

Kuate, ye ne tuku saŋgri tomba tiŋget ŋgina. *Aisaia 8.17*

Pasa ande mata teŋenmba.

Ye yiŋe maib kame Kuatenge ye sina ta ndoŋ minet ŋgina. *Aisaia 8.18*
 14Kuate nu Yesus tuna mbal nane ŋgarosu ŋak. Ta tuku Kristus nu sine
 taŋaŋ ŋgarosu ŋak mayok kina. Taŋamba nu maŋau ta dubimba nu
 kumna. Nu kumna ta tiŋga kume tuku saŋgri Satan te-ibeŋna sulumba
 15sine kumam tuku kuru-kuruka mineg ta sine tuku muskil kile-tidiŋga
 kuru kuru wam ta tukulna.

16Nu eŋel kame turkam tuku nde ndakina ta kilimok. Nu sine Abraham
 tuku tugu ŋakmba tursiŋgam tuku ndekina. 17Ta tuku nu nuŋe maib
 kame minig taŋaŋ mayok kina. Wam ta mbolŋge ndo nu sine tuku pris
 suŋgo mayok kambim kumuŋ. Nu kumna sulumba nu Kuate tugumuŋge
 sine mapeka sine tuku atrau piro kumumbi biyit le Kuate nu sine tuku
 une sauka gilaiŋgate. 18Nu sine taŋgo taŋaŋ mayok kina le Satan nu
 tagomba minna ta nu piti ta kamusna tukunu kile nu sine tago mbolŋge
 mineg ta nu sine tursiŋgam kumuŋ.

Yesus nu Moses lite

3 1Tira kame, Kuatenge sine ŋakmba wikina le sine nu tuku kuasmbi
 ndindo mineg. Nu Yesus kukulna le nu sine tuku pris suŋgo minit.
 Ta tuku siŋgine wamdus ŋakmba Yesus ndo idus tibe.

2O buk Moses nu Kuate tuku mbal ŋgamukŋge piro ke mayemba
 minna. Taŋamba ndo Yesus nu Kuatenge piro tuna ta nu piro ke mayena.
 3Nale arŋeŋ piro mayenaik ta Yesus nu Moses lite. Taŋgo ande wande
 pilit ta sine wande tuku nyu te-du ndaŋgeg. Sine taŋgo tuku nyu te-
 duŋgeg. 4Wande ŋakmba taŋgoŋge patikade ta Kuate nu agaŋ ŋakmba
 tugu. 5Moses nu piro taŋgo ndo Kuate tuku mbal ŋgamukŋge piro
 mayena. Kuate nu ŋgumneŋga wam kile-mayokkina ta nu wam ta tuku
 saka minna. 6Kristus nu Kuate tuku Kiŋo minmba Kuate tuku mbal
 ŋgamukŋge piro mayena. Nu mbal ta tuku tugu. Sine wamdus saŋgrinu
 pilmba siŋgine Suŋgo tuku pasa alonu tairŋga minbe ta sine Kuate tuku
 mbal nu tuku wande taŋaŋ mineg.

Ŋgamuŋgal kilba tukul ndakam tuku pasa

7Sine Tukul Guwa tuku pasa ise mayebe. Nu teŋenmba sana.

Kile ait te mbolŋge tane Kuate tuku pasa isig te

8 taŋgine mbuŋ Moses ndoŋ ma baknu mbolŋge minnaig taŋaŋ
 ŋgamuŋgal tukulmba kilba tukul ndakap.

Nane ye tuku wamdus mukuknu te gubra pile sam tuku tago-tagonaig.

9 Nane yar 40 ye tuku piro saŋgrinu yimyam kaŋgerkumba
 ta tuku nda idusmba ye tago-tagoyumba minnaig.

10 Ta tuku ye mbal ta tuku gubra tumba nane tuku teŋenmba saken.
 Nane tuku wamdus tugusek kuga. Nane ye tuku maŋau katese
 ndade ŋgen.

11 Ye nane tuku gubra sungo tumba pasa sangrinumbi tejenmba saken.
Nane ye ndonj mabte nda ngen. *Mune 95.7-11*

Tukul Guwa nu tanjamba Kuate tuku minje pasa sakina.

12 Tira kame, tane rironj mayewap. Ande tane ngamuknje wamdus tugusek kugatok minmba Kuate abo minmba minit nu talamba pitaiwikat. 13 Ki ait mindek tanjine tanjine mungu sangri pileningap. Tane kile abo njak minig ait mbolnje manjau ta kusre ndawap. Tane tanja ndawap ta une manjau tanje tane didikuwa le tanjine ngamunggal tukulkikat. 14 Ambonga sine Kristus wamdus ndindombi tiger. Sine manjau ta kusre ndamba tanjamba ndo minbe ta sine nu tugumnje gare njak minamnjig.

15 Kuate tuku pasa wam ta tuku tejenmba sakate.

Kile ait te mbolnje tane Kuate tuku pasa isig te tanjine mbuj kame tanjaj ngamunggal tukulmba kilba tukul ndawap nga sakate.

Mune 95.7-11

16 Tane idusap. Ima kate ngamunggal tukulmba kilba tukulnaig e? Moses nu nane njakmba kilmba Isip kusremba kinaig mbal ta. 17 Ima kate tuku Kuate nu yar 40 mbolnje gubra tina e? Nane wam njaigonu ke lika ma baknu mbolnje kume farnaig mbal ta. 18 Ima kate tuku Kuate nu pasa sangrimbi nane ye ndonj mabte nda ngina e? Nane nu tuku pasa ismba dubi ndanaig mbal ta. 19 Nane Kuate talamba nu kumu nj kuga nga idusnaig tukunu nane nu ndonj mabte ndakinaig.

Kuate nu tanjo ndonj mabtam tuku iduste

4 1 Kuate nu tanjo afu nu ndonj mabtam tuku pasa sangrinu pilna ta kile minit. Kuga ndate. Ta tuku sine kuru-kuruka kurau mayebe. Sine Kuate ndonj mabtam tuku wam lisngikat. 2 Sine singine mbuj kame buk minnaig tanjaj kile mata pasa mayenu iseg. Nane pasa mayenu ismba talakinaig tukunu pasa ta nane tur ndakina. 3-5 Sine nu tuku pasa ismba son ngeg mbal ndo Kuate ndonj mabta mineg. Kuate nu tugu mbolnje aganj ndende njakmba kile-mayokka nuje piro njakmba sugluka mabtina. Kuate tuku pasa mbolnje ande nu mara 7 tuku tejenmba kuyarna.

Kuate nu mara 7 mbolnje nuje piro njakmba sugluka mabtina nga kuyarna. *Mulum Pasa 2.2*

Afu nu ndonj mabtam tuku Kuate nu sakina ta nane nu talamba pitainaig le nu nane tuku tejenmba sakina.

Ye gubra sungo tumba pasa sangrinumbi tejenmba saken; Nane ye ndonj mabte nda nga saken. *Mune 95.11*

6 Pasa tanje sine tejenmba tumsingit. Kuate nu tanjo ndonj mabtam tuku iduste. Nane ambonga Kuate tuku pasa mayenu isnaig mbal ta nane nu talamba nu ndonj mabte ndakinaig. 7 Ta tuku ngumneja Kuate nu tanjo ndonj mabtam tuku ait ande te-mayokna ta kite ki ait noten. Ye David tuku pasa buk satijgit ta Kuate nu tejenmba sakate.

Kile ki ait te mbolŋge tane Kuate tuku pasa isig te ŋgamuŋgal tukulmba kilba tukul ndawap ŋgate.

Mune 95.7-8

Kuate ndoŋ mabteg wam kilke mbolok kuga

⁸Yosua nu Israel mbal kilmba Kanan kilke mbol promba nane Kuate ndoŋ mabte ndakinaig. Nane taŋamba mabtinaig kande Kuate nu ŋgumneŋga maŋ mabtam tuku ait ande sa ndakina kande. ⁹Kuate nu nuŋe piro ke suluna sulumba mabtina taŋamba ndo nuŋe mbal nu tugumŋge mabtamŋgaig. ¹⁰Sine Kuate ndoŋ mabteg ta nu nuŋe piro sugluka mabtina taŋamba ndo sine siŋgine piro tuku saŋgri kusremba Kuate tuku saŋgri tomba tiŋga mabteg. ¹¹Sine taŋamba nu ndoŋ mabtam tuku wamdus saŋgrinu pilmba dirnaŋgube. Ande nu pasa mayenu ismba talakuwa ta nu siŋgine mbuŋ kame taŋaŋ Kuate ndoŋ mabte nda.

¹²Kuate tuku miŋge pasa saŋgri ŋayo abo ŋak minmba minit. Pasa ta kame bagi agonu limba nu agok ŋayo. Nu taŋgo tuku ŋgamuŋgal nduasemba ka sinam nziŋge kilke mbolok maŋau samba mbolok maŋau ŋgamu fetka kilimok kile-mayokkate. Taŋgo tuku wamdus nzali kise kise kam idusde ta nu kiŋgeŋka kila minit. ¹³Agan ande Kuate am mbolŋge kuirka minam kumuŋ kuga. Sine tuku wam ŋakmba nu am mbolŋge mayokŋge minig. Ŋgumneŋga nu sine pilesinguwa le sine ta son ŋgamŋgig.

Yesus nu sine tuku pris suŋgo

¹⁴Siŋgine pris suŋgo nu samba mbol kina sulumba kile Kuate tugumŋge minit. Nu Kuate tuku kiŋo nuŋe Yesus. Ta tuku pasa mayenu iseg te biye debe. ¹⁵Siŋgine pris suŋgo nu kilke te mbolŋge minmba tago ŋakmba nu mbolŋge pronaig ta nu mbar ndana. Tago mbolŋge sine saŋgri kugatok ta nu kila pilna sulumba sine sinasiŋgit. ¹⁶Ta tuku sine kuru kuru kugatok wamdus bulok Kuate tugum kab. Nu ake sinaŋ taŋgo make patika turkam iduste. Sine nu tugum kab ta nu sine mapeka siŋgine piti ait mbolŋge tursiŋgit.

5 ¹Sine taŋgo ŋgamukŋge taŋgo afu atrau piro biyam tuku mayok kinig ta nane sine ŋakmba tuku Kuate am mbolŋge pirokade. Sine agan afu Kuate tambim tuku niŋgeg le nane Kuate tuku patikade sulumba siŋgine une saukam tuku aganmor bale farmba atraukade. ²Pris mbal nane taŋgo ndo nane sine taŋaŋ mbar ŋak. Ta tuku nane katese ndade mbal mbarde mbal wamdus bafumbi kulatka piroka minig. ³Pris mbal mbar ŋak tukunu nane taŋgo tuku une saukam tuku aganmor bale farmba atraukade ta naŋgine une tuku turmba atraukade.

⁴Taŋgo ande nu nuŋe wamdusmbi atrau piro biyam tuku nuŋe nyu te-mayokam kumuŋ kuga. Kuatenge madiniŋgit mbal ndo piro ta biyam kumuŋ. Abo abo nu Aron taŋamba madina. ⁵Kristus nu mata nuŋe

wamdusmbi pris sunġo mayok kambim tuku nu nuġe nyu te-mayok ndana. Kuaterġe Kristus nu piro ta kam tuku madina sulumba sana:

Ne ye tuku Kiġo. Kite ye ne tuku Mam mayok kinet ġgina. *Mune 2.7*
 6 Kuate tuku kuyar pasa ande teġenmba sakate.

Ne Melkisedek taġaġ pris minmba minamġgat ġgate. *Mune 110.4*
 7 Yesus nu kilke mbolok taġo minmba nuġe kume mbolġe Kuaterġe nu tuku muskil te-tiwam kumuġ ġga Kuate yabaġmba sunġomba malmbika sarsarmba minna. Nu wamdus ndindo ġak Kuate kumnemġge minna le Kuate nu tuku yabaġ pasa ta isna.

8 Yesus nu Kuate tuku Kiġo ta nu mata piti sugo kamusna. Piti ta mbolġe Kuate kumnemġge minam tuku wam ta nu kila pile mayena.
 9-10 Nu Kuate tuku nzali ndo dubimba piti kamusmba minna ma ma nu kumumbi mayok kina. Nu kumumbi mayok kina le Kuate nu nuġe Kiġo ta teġenmba sana. Ne Melkisedek taġaġ pris sunġo minmba minamġgat ġgina. Nu pris sunġo mayok ka sine nu tuku pasa dubiweg mbal sine muskil kile-tidiġa abo minmba minam tuku siġgit.

Sine Kristus tuku wam ġakmba kila pilmba sugokube

11 Sine Melkisedek tuku wam afu gudommba satinġam iduseġ ta tane pasa isam tuku ġgaro wasni ġak pronaig tukunu sine tugunu ġakmba tumtinġam tuku piro kareġkeġ. 12 Tane o buk Kuate tuku pasa isnaig ta kile tane nane afu tumtinġam tuku ta tane kumuġ kuga. Sine maġ pasa ndui ta tugu patika tumtinġam iduseġ. Tane kiġo dabro taġaġ amo ndo nyam kumuġ. Tane nyamagaġ kareġnu nyam kumuġ kuga. 13 Kiġo dabro amo ndo nyumba minit taġaġ tane maġau tinġreknu katese ndamba mbirmbarmba minig. 14 Taġo sugoġge ndo nyamagaġ kareġnu nyade. Nane mara mara maġau tinġreknu dubika wam magenu ġaigonu pitik katesede sulumba wam magenu ta ndo dubikade.

6 1 Sine Kristus tuku pasa amo suk ta buk ismba kila pilgeġ tukunu kile sine nu tuku pasa nyamagaġ kareġnu suk ta isam tuku wamdus pilmba ka sugokube. Sine makek maġ lato lato sigrika wande palmbim kumuġ kuga. Sine buk wam kame alo kugatok dubikigeġ ta kusreka ġgamuġgal biye mbilmba makek kareġnu siriwanu taġaġ 2 kule pisne maġau e ko taġo mbolġe wai patinu tuku maġau sine kila pilgeġ. Sine taġo kummba maġ tinġa e ko mbal ġaigonu lafu ġayonu tumba minmba minam tuku pasa ta mata sine buk kila pilgeġ. Ta tuku kile sine pasa alo sugo ġak isam tuku wamdus pilmba ka sugokube. 3 Kuate nuġe ndin tumsinġuwa ta sine ndin ta mbolġe sugokamġgig.

4 Nane afu Kristus tuku wam katese mayemba maġ kusrewaig ta nane kile-luka kilam tuku ndin ande kaġger ndaweg. Ta ndaġam? Kuate tuku bulu taġe nane tuku wamdus kilġaniġgina. Kuate nu ake sinaġ taġo make patikate wam ta naġgine wamdus sinamġge kamusnaig. Nane

Tukul Guwa mata tinaig. ⁵Nane Kuate tuku pasa ismba tagonaig ta mayenu nga idusnaig. Kilke kitek tuku sangri minmba minam tuku ta mata kamusnaig. ⁶Nane Kristus tuku wam jakmba ta kila patika man kusrekuwaig ta nane Kuate tuku Kiyo ngumnemba nu tumba nangine waimbi lato man ail kazrai mbolnge dannganu sukde. Nane nu tuku nyu nayo silide le jakmba kangerde. Ta tuku nane ngamungal biye mbilam tuku ndin ande mine ndakate.

⁷Tane kilke tuku manau kangerap. Mara mara sawe piymba kilke mbolnge ndekate ta kilke nu sawe tate sulumba tanjo tuku piro turka nyamagan magenu tingade ta Kuate nu kilke ta nyaro mayenu tuwit. ⁸Kilke ande sawe tate sulumba anga najgonu prode ta kilke ta piro kugatok. Kuate nu kilke ta kasuram bafute. Ngumne nga nu kilke ta piyamngat.

⁹Tira kame, sine tane pasa pitinu satinngig ta Kuate nu tane mbolnge tanawe nda nga sine iduseg. Kuate nu tane tuku muskil kile-tidinge tingguwa le tane nu kangeramngaig. ¹⁰Tane Kuate tuku kume purmba nu tuku mbal turka minig wam ta Kuate nu gilainge nda. ¹¹Tane jakmba tanjine manau mayenu ta biye demba minap le ma ma wam tairnga minig ta alonu promba tane tumail pulutingamngat. ¹²Tane kanyummba ngaro wasni jak mine ndakap. Kuate nu tanjo mbolnge wam magenu kamngit nga sakina ta o buk nane afu nu kumu nga ngamungal mukuk tairnga minnaig ma ma kile nane Kuate tugumnge kangerkade. Tane nane tanan minap.

¹³O buk Kuate nu wam mayenu ande kam tuku Abraham sana ta nuje pasa sangri pilewam tuku Sunjo ande nu limba mine ndakina le nu nuje nyu tambi pasa sangri pilemba tejenmba Abraham sana: ¹⁴Ye Sunjo. Ye sinka ne mbolnge wam mayenu kamngit. Yenge ne tuku ndare te-tugewi le sunjokamngat nga Abraham sana le ¹⁵nu ngamungal mukuk tairnga minna ma ma tina.

¹⁶Sine tanjo singine pasa sangri pilewam tuku singine nyu tambi sa ndakeg. Singine mbara nu tuku nyumbi sine pasa sangri pileweg. Manau ta mbolnge ande nu sine tuku pasa pitaiwam kumu kuga.

¹⁷Kuate nu nuje mbal mbolnge wam mayenu kam tuku sakina ta nu wamdus biye mbil ndamba sinka kamngat nga sine idusbe nga nu tanjo tuku manau dubimba nuje nyumbi nuje pasa sangri pilena. ¹⁸Kuate nu pasa sakate ko nuje nyumbi sangri pilete wam ar ta mbilka kise mayok kine nda. Nu yabrikam kumu kuga. Sine afu Kuate nge tursingguwa nga kua ka nu tugum kineg mbal sine nu tuku pasa biye demba ngamungal mukuk alonu tairnga minbe nga nu wam armba te kile-mayokkina. Nu nuje pasa sakina sulumba man nuje nyumbi sangri pilena.

¹⁹Wam armba ta mbolnge sine nu tuku pasa alonu tairnga mineg mbal wan anga ndinkanu tanan bike ndakeg. Singine anga ta samba mbolnge

tukul tawi sinamŋge Kuate tugumŋge minit. Purkam kumuŋ kuga.
²⁰Yesus nu Melkisedek taŋaŋ pris suŋgo minmba nu amboŋga sine tuku
 ndin wakeimba sinam kumba sinenu ŋga Kuate tumailamŋge pris piro
 biymba minmba minit.

Melkisedek nu pris mbal ŋakmba liniŋgina

7 ¹Melkisedek nu taŋgo suŋgo nyu ŋak ma ande nyunu Salem
 kulatkina. Nu Kuate tuku pris minna. Mara ande Abraham taŋgo
 sugo afu ndoŋ kame bumba nu nane ŋakmba kile-iberjka nu luka kumba
 ndinŋge Melkisedek te-silikina le nu nyaro pasa tuna. ²Taŋana le nu
 Melkisedek nu taŋgo suŋgo ŋga nuŋe agaŋ ndende ŋakmba maŋgur 10
 patika ande tumba nu tuna.

Melkisedek nyu tugunu ta Maŋau Tiŋreknu tuku Gabat. Nu kulatkina
 ma Salem nyu tugunu ta Wamdus Bulok. Ta tuku nu mata wamdus bulok
 tuku gabat. ³Melkisedek tuku ina mam nu tuku wa mbuŋ kame tuku
 pasa ande ta tuku mine ndakate. Nu prona tuku tugu e ko kumna tuku
 tugu ta sine gilai. Nu wam ta kugatok taŋaŋ minna. Nu Kuate tuku Kiŋo
 taŋaŋ nu pris minmba minit.

⁴Melkisedek nu siŋka nyu suŋgo. Siŋgine mbuŋ suŋgo Abraham tuku
 wam kaŋgerap. Nu gabat afu ndoŋ kame buna sulumba gabis agaŋ ndende
 kilna ta maŋgur 10 patika ande tumba Melkisedek tuna. ⁵Ŋgumneŋga
 Levi tuku mbuŋ afu atrau piro biyam tuku Kuatenŋge madiniŋgina. Nane
 atrau piro biynaig sulumba naŋgine mbal tuku agaŋ ndende maŋgur 10
 patika ande didika kilnaig. Nane naŋgine mbal liniŋginaig ta tuku kuga.
 Nane ŋakmba Abraham tuku mbuŋ. Nane Moses tuku tukul ande dubimba
 naŋgine mbal tuku agaŋ ndende kilnaig. ⁶Melkisedek nu Levi tuku ndare
 kuga. Abraham nu agaŋ ndende maŋgur 10 patika ande tumba nu tuna le
 Melkisedek nu suŋgo tukunu nu ndek yaimba kilna. Nu kilna sulumba nu
 Abraham nyaro pasa tuna. Abraham nu ake taŋgo kuga. Kuate nu taŋgo
 mbolŋge wam mayewam idusna sulumba nu Abraham pasa mayenu ta tuna.

⁷Ima nu suŋgo? Taŋgo nu nyaro pasa tuwit ta e ko nyaro pasa tate
 ta? Taŋgo nu nyaro pasa tuwit nu suŋgo. Ta tuku Melkisedek nu siŋka
 Abraham lite. ⁸Levi tuku mbuŋ afu naŋgine mbal tuku agaŋ ndende
 maŋgur ande kilnaig ta nane taŋgo ndo ŋakmba kume far sulunaig.
 Melkisedek nu Abraham tuku agaŋ ndende maŋgur ande kilna ta kuyar
 pasa nu tuku teŋenmba sakate. Nu abo ŋak minmba minit ŋgate.

⁹⁻¹⁰Melkisedek nu ndinŋge Levi tuku mbuŋ Abraham kaŋgerna le ait
 ta mbolŋge Levi kugatok ta nu mbuŋ nuŋe tuku fuŋgul sinamŋge minna.
 Abraham nu nuŋe agaŋ ndende maŋgur 10 patika ande Melkisedek tuna
 ta nu nuŋe ndare Levi tuku turmba Melkisedek tambinu taŋaŋ kina. Ta
 tuku kile Levi tuku mbuŋ afu naŋgine mbal tuku agaŋ ndende ndui ndui
 yaika kilig ta nane pris suŋgo Melkisedek li ndade.

Yesus nu Aron lite

¹¹Kuate nu Levi tuku tugu Aron tuku ndare nane pris piro biymba kulatkuwaig ŋga nu tukul maŋau taŋgo pino dubiwam tuku te-mayokna. Naŋgine piro ta mbolŋge taŋgo pino Kuate am mbolŋge kumumbi mayok kinaig kande pris kitek ande mayok nda kina kande. Pris kitek mayok kina ta nu Aron tuku ndare kuga. Nu Melkisedek taŋaŋ mayok kina.

¹²Pris kitek mayok kuwa ta tukul maŋau kitek turmba mayok kinit. Tukul ambokok kugate. ¹³Pris kitek ye sakit ta nu Levi tuku tugu kuga. Nu Yuda tuku tugu. Yuda tuku mbuŋ ande atrau mbain mbolŋge atrau ndakina. ¹⁴Siŋgine Sungo Yesus nu Yuda tuku tugu mbolŋge prona wam ta sine ŋakmba kila. Moses nu atrau piro biyam tuku Israel mbal saniŋgina ta nu Yuda tuku nyu te-mayok ndana. Ta tuku tukul maŋau ambokok sinamŋge Yuda tuku tugu ande pris piro biyam kumuŋ kuga.

¹⁵Pris kitek Melkisedek taŋaŋ mayok kina wam ta mbolŋge sine kilimok kaŋgereg. Maŋau kitek turmba mayok kina. ¹⁶Yesus nu pris mayok kina ta tukul ande dubimba pris mayok nda kina. Nuŋe mbuŋ ande pris piro biye ndakina. Nu abo ŋak minmba minam tuku nuŋe saŋgri tambu nu pris mayok ka piro ta tina. ¹⁷Kuatenge nu tuku teŋenmba sakina. Ne Melkisedek taŋaŋ pris minmba minamŋgat.

¹⁸⁻¹⁹Ambokok maŋau ta gisleknu. Taŋgo pino tur ndakina. Tukul maŋau mbolŋge nane tiŋreknu mayok ndakinaig le Kuate nu maŋau ta te-sina. Kile maŋau kitek Yesus mbolŋge alonu tamŋgig ŋga tairŋga mineg maŋau ta kumuŋ. Sine nu mbolŋge kumumbi mayok ka Kuate tugum kineg.

²⁰⁻²¹Pris ambokok nane atrau piro biyam tuku Kuate nu saniŋgina ta nuŋe nyumbi pasa saŋgri pile ndana. Nu Yesus pris mayok kambim tuku sakina ta nu nuŋe nyumbi pasa ta saŋgri pilemba sana: Ye Sungo. Ye yiŋe pasa yiŋe nyumbi saŋgri pilemba saken. Ye wamdus mbilmba kisemba sake nda. Ne mara mara pris minmba minamŋgat ŋgina.

²²Kuate nuŋe pasa saŋgri pilemba nu Yesus pris minmba minam tuku pilna. Ta tuku nu pasa kitek Kuatenge katna ta kulatka minwa le alonu kugawe nda. Minmba minamŋgat. Ta tuku pasa kitek taŋge o buk Moses ndoŋ pasa katna ta lite.

²³Pris ambokok nane ŋakmba kume likinaig. Ta tuku nane lafu-lafuka pris piro biymba minanu. ²⁴Yesus nu abo ŋak minmba minit tukunu nuŋe atrau piro kusrewe nda. ²⁵Nu mara mara abo minmba samba mbolŋge Kuate tugumŋge taŋgo tuku yabaŋmba minit. Nane afu nu tuku piro tuku saŋgri tomba tiŋga Kuate tugum kinig mbal nu nane tuku muskil kile-tidiŋga minit.

²⁶Yesus nu kumumbi sine tuku atrau piro biyit. Nu purfeŋnu. Mbar ande nu mbolŋge mine ndakate. Nu sine taŋgo taŋaŋ mine ndakate. Nu

une kugatok. Kuatenge nu te-dunğa samba mbolnge pilmba nyu sunĝo tuna. ²⁷Pris ambokok nane mara mindek ambonğa nanĝine une sauka ngumneņa taņĝo pino tuku une saukam tuku aĝanmor bale farmba atraukanu ta Yesus nu taņa ndana. Nu nuņe nĝarosu kumam tuku pilna le afunĝe nu balenaig le atraukam nduina. Not ndo. ²⁸Tukul maņau sinamnge Kuate nu sine taņĝo une nĝak kilmba atrau piro biyam tuku patikina. Nĝumneņa nu pris kitek piro biyam tuku Kuate nu nuņe nyumbi pasa saņĝri pilena ta nu nuņe Kiņo nuņe pilna. Nuņe Kiņo ta nu purfeņnu minmba nu pris sunĝo kumumbi mayok ka taņamba minmba minit.

Yesus nu pasa kitek kulatkate

8 ¹Ye pasa nĝakmba sake likit ta tugunu teņenmba. Siņĝine pris sunĝo Yesus nu samba mbolnge Kuate tuku ndinam kumamnge minyok minit. ²Nu samba mbolnge Kuate tuku wande tugusek ta sinamnge nuņe atrau piro kumba minit. Wande ta Kuatenge pilna tuku. Taņĝonĝe pile ndakinaig.

³Pris sugo nane aĝan yimyam Kuate tumba aĝanmor kilmba bale farde. Nane atrau piro ta ke likam tuku pris nyu tinaig. Siņĝine pris sunĝo nu mata piro ta kam tuku nyu tina. Nu aĝan ande Kuate atraukam kumuņ.

⁴Yesus nu kilke te mbolnge minit kande nu atrau piro biye ndakate kande. Pris gudommba Moses tuku maņau mbolnge tukul dubimba aĝan yimyam kilmba Kuate atrauka tuwig. ⁵Kilke te mbolnge atrau piro kade mbal nane samba mbolnge piro tugusek ta tuku kanunu ndo kade. Moses nu tawi wande palmbim bafuna le Kuate nu wam pagumba sana:

Ne isa. Ne buk tabe mbolnge minna le ye wande kanunu te-mayokmba tumnen taņamba ndo pale nĝina. *Kisim Bek 25.40*

⁶Kuate nu alonu sunĝomba prowamņĝaig nĝa pasa kitek katna. Kile Kristus nu alonu ta kile-mayokkate. Pasa kitek tuku alonu sunĝokanu pasa ambokok lite. Ta tuku atrau piro Kuate nu Kristus tuna taņĝe pris mbal tuku piro ambokok mata lite. ⁷Kuate nu Moses ndoņ pasa katna ta sinamnge taņĝo pino kumumbi minnaig kande nu maņ pasa kitek kat ndana kande. ⁸Kuate nu tukul pasa kumnemnge minnaig mbal nu nane ndoņ pasa nĝak minmba teņenmba sakina.

Ye Sunĝo, ye satinĝamņĝit. Ait ande prowa le ye Israel mbal ndoņ Yuda mbal turmba pasa kitek saņĝrinu katamņĝit.

⁹Ye o buk Israel mbal tuku mbuņ turka ndin te-mayoken le Isip kusremba kinaig ait mbolnge nane pasa saņĝrinu katen taņamba kuga. Nane ye tuku pasa ta dubi maye ndamba kusrenaig le ye nane nĝumneniņĝen.

¹⁰Ye Sunĝo ye satinĝamņĝit. Nĝumneņa ait kumuņĝuwa le ye pasa kitek teņenmba Israel mbal ndoņ katamņĝit. Ye yiņe tukul

pasa ɲakmba nane dubi magekam tuku nane tuku ɲgamuŋgal sinamɲge patike likamɲgit. Ye nane tuku Mbara Sunjo mini le nane yiɲe mbal minamɲgaig.

11 Nane naɲgine kilke tuma mbal naɲgine ndare Kuate tuku kila pilwaig ɲga maɲ tumɲiɲge nda.

Nyu ɲak nyu kugatok mbal nane ɲakmba ait ta mbolɲge ye kila minamɲgaig.

12 Ye nane mapeka naɲgine wam ɲaigonu sauke niɲgamɲgit. Taɲjawu sulumba ye nane tuku une ɲakmba gilainɲgamɲgit ɲgina.

Yeremia 31.31-34

13 Kuate nu pasa kitek katam saka nu pasa ambokok te-sina le piro kugatok minit. Nu piro kugatok minmba ɲgisinu bafute.

Kuate mbariɲam tuku kilke mbolok tawi wande

9 ¹Pasa amboɲga Kuate nu Moses ndoɲ katna ta nane ta sinamɲge fare fare Kuate mbariɲ ndanaig. Nane tukul afu dubika nu mbariɲnaig. Nane nu mbariɲam tuku kilke te mbolok tawi wande pilnaig.

²Nane wande tumailamɲge bulu ande mbain mbolɲge pilnaig. Tukul bret Kuate am mbolɲge patikinaig tuku mata mbain ta mbolɲge minnaig. Tawi wande ta nyunu tukul wande. ³Tukul wande ta ɲgamuɲge malanɲga tukulunu tawi sunɲokanu minna. Tawi ta ɲgumnemɲge tawi ma ande minna ta nyunu tukul wande sunjo.

⁴Wande ta sinamɲge mbain ande aɲaɲ afu pasokanu le mundur magenu prowanu ta minna. Mbain ta nane golmbi wakeinaig. Kuate nu Israel mbal ndoɲ pasa katna ta tuku bokis mata minna. Nane ɲgaronu golmbi wakeinaig. Ndambe armba tukul pasa kuyaranu ɲak, gol waim mana fudiɲndo ɲak, Aron tuku ndumndum kuzru prona ta ɲakmba bokis sinamɲge patikinaig. ⁵Bokis mbolɲge eɲel armba wakeika patikinaig. Eɲel ar ta magenu ndo kilɲa ɲak. Nale nakile salmban kuitka bokis tukulnu sonɲginaik. Kuate nu taɲgo tuku mbar saukam tuku pris sunjo nu bokis tukulnu ta mbolɲge aɲaɲmor ndarenu bareɲanu. Sine kile tawi wande tuku aɲaɲ ndende ɲakmba satingam tuku ait kuga. ⁶Nane taɲamba tawi wande tuku aɲaɲ ndende ɲakmba patike likinaig.

Pris mbal nane mara mara wande tumailam ta sinam kumba atrau piro yimyam kumba minnaig. ⁷Tawi ma ɲgumnemɲge minna ta pris sunjo ndo nu wande ta sinam kambinu. Mara mara kuga. Yar ndindo sinamɲge ki ait ndindo ndo nu wande ta sinam kambinu. Nu kambim ɲga aɲaɲmor ndare kilmba nuɲe mbar, taɲgo pino tuku mbar, mbar afu nane kumba kamus ndanaig ta ɲakmba saukam tuku Kuate atraukanu. ⁸Maɲau ta mbolɲge Tukul Guwa nu teɲenmba sine tumsinɲgit. Ambokok maɲau sinamɲge tukul wande tumailamɲge atrau piro kuga ndawa ta ake taɲgo nu tukul wande sunjo ɲgumnem ta sinam kumba Kuate tugum kambim kumuɲ kuga.

⁹Tawi wande ta mañau kitek te tuku kanunu ndo. Mañau ta sinamñge nane Kuate mbariñam ñga agañ yimyam Kuate tuku patika agañmor kilmba bale farmba atrauka tañamba tañamba minnaig. Nane tañanaig ta nañgine mbar mañau tuku piti nañgine wamdus sinamñge minnaig. ¹⁰Nane kule le nyamagañ tuku tukul ñgarosu agañ ndende minyañge likam tuku tukul ta ndo dubika minnaig. Tukul ñakmba ta ñgarosu tuku ndo. Nane tukul kame ta dubika minwaig le Kuate nu mañau kitek te-mayokuwa le tukul kame ta sañgri kugawamñgaig.

¹¹Nane tukul mañau dubika minnaig le ta ñgamukñge Kuate tugumñge ñgamuñgal mukuk ñak minam tuku mañau prona. Kristus nu pro mañau ta tuku pris suñgo mayok kina. Nu Kuate tuku wande sinam kumba ka pris suñgo piro biyit ta kilke mbolok wande kuga. Samba mbolok wande tugusek. Tañgonge pile ndakinaig tuku. ¹²Nu wande ta tuku tukul wande suñgo nduiye sinam kina. Nu pris suñgo ambokok tañañ meme le makau fat tuku ndare kilmba tukul wande suñgo sinam kine ndakina. Nu nuñe ndare tumba ka ndare tambi sine piyasiñmba sine tuku muskil nduiye kile-tidiñgina.

¹³Mañau ambokok dubimba nane meme le makau pailnu tuku ndare kilmba makau pañgar fatnu pasokinaig tuku kuke tugu ta tur mbilmba tañgo nu wam afu mbolñge kutur kilanu ta nane mbolñge bareñniñginaig. Bareñniñginaig le nañgine ñgarosu tuku kutur saukinaig.

¹⁴Kristus tuku ndareñge agañmor ndare tuku piro lite. Nu purfeñnu ndo minmba nuñe minmba minam tuku mañau tuku sañgri mbolñge nuñe ñgarosu kumam tuku pilmba Kuate atraukina. Wam afu dubikeg le tur ndasiñgig le wamdus piti ñak mineg ta nuñe ndarembi mbar ta ñakmba sauke suluwa le sine ñgamuñgal mukuk ñak Kuate mbariñam kumuñ. ¹⁵Pasa kitek Kuate katna ta kile Kristus nu alonu kile-mayokkate. Nu tuku kume mbolñge pasa amboñga katna ta kumnemñge minmba mbarde mbal muskil kile-tidiñge niñgit. Kile Kuate nu o buk sakina tañamba nu wikade mbal ñakmba nuñe wam magenu kilam tuku minig.

¹⁶Tañgo ande ñgumneñga ye kumi le ye tuku agañ ndende yiñe mbalñge kilam tuku ñga idusmba nu wañe ande kuyarmba pilit. Tañgo ta nu kumit le ndo nu tuku agañ ndende kuembol walmba kilig. ¹⁷Nu nuñe pasa kuyarte sulumba nu abo minit ta kuyar ta alo kugatok tañañ minit. Nu kumit le ndo alonu mayok kinit. ¹⁸Wam ndui ta ndo Kuate nu pasa o buk tañgo ndoñ katna ta alonu mayok kuwa ñga tane agañmor bale farap ñgina. Ndare tambi pasa katna ta tugu pilnaig ta teñenmba. ¹⁹Moses nu tukul pasa ñakmba tañgo pino saniñgina sulumba nu makau fat le meme tuku ndare kilmba kule tur mbilna. Tañamba nu sipsip ñguenu gurgur kilmba hisop ail wañenu tur kusmba pilna le ndare sinam kina. Kina le tumba bareñna le tukul kuyaranu wañe tañgo turmba mbol kinaig. ²⁰Tañamba Moses ndek sakina: Tane dubikam tuku Kuate nu tane ndoñ pasa katna ta ndare tembi tugu pilit ñgina.

²¹Nu wam kina taŋamba ndo ndare ta tumba ka tawi wande sinamŋge Kuate atraukam tuku agaŋ ndende ŋakmba mbolŋge bareŋningina. ²²Moses tuku tukul maŋau ta sinamŋge kutur ŋakmba mayok kinaig ta ndarembi ndo saukinaig. Ndare kutu ndate ta taŋgo tuku une sau ndakate.

Yesus nu kummba sine tuku une saukina

²³⁻²⁴Maŋau ambokok sinamŋge nane agaŋmor ndarembi kutur saukinaig. Maŋau ambokok ta samba mbolok maŋau kube ndo naig. Kristus nu kilke te mbolok tuku tukul wande sinam kine ndakina. Nu samba mbolok tuku wande tugusek ta sinam kina sulumba kile sine turkam tuku Kuate tugumŋge minit. Ta tuku samba mbolok agaŋ ndende agaŋmor ndarembi kutur saukam kumuŋ kuga. Atrau agaŋ purfeŋnumbi ndo kutur saukam kumuŋ.

²⁵O buk yar kidemba ki ait ndindo mbolŋge pris suŋgo nu tukul wande suŋgo sinam kambim ŋga nuŋe ndare tumba kine ndakina. Nu agaŋmor ndare kilmba kambinu. Kristus nu taŋa ndana. Nu nuŋe ŋgarosu kumam tuku palmbim nduina sulumba nuŋe ndare tumba samba mbolok tukul wande sinam kina. ²⁶Nu wam ta ke ndakina kande Kuate nu kilke te-mayokna ait ta mbolŋge nu tugu pilmba kume tutur-tuturmba ka kile taŋamba minit kande. Ait kugawam tuku ait te mbolŋge nu mayok kina sulumba nuŋe ŋgarosu tamba une ŋakmba sauke suluwam tuku Kuate atraukam nduina. ²⁷Taŋgo ŋakmba kume nduiwaig sulumba Kuate nu nane pileningam tuku ait tairŋga minamŋgaig. ²⁸Taŋamba ndo Kristus nu nuŋe ŋgarosu pilna le nane nu balenaig le nu kumam nduina sulumba taŋgo gudommba tuku une saukina. Nu maŋ luka prowamŋgat ta une saukam tuku prowe nda. Sine nu minde mineg mbal sine tuku muskil kile-tidiŋge siŋgam tuku prowamŋgat.

10 ¹Tukul maŋauŋge samba mbolok tuku tugusek maŋau tuku alonu kile-mayok ndakate. Nu wam tugusek tuku kanunu ndo. Ta tuku nane tukul dubimba yar kidemba agaŋmor ndui ta ndo kilmba bale farmba atrauka Kuate am mbolŋge kumumbi mayok kine ndakade. ²Nane kumumbi mayok kinaig kande nane une tuku piti kamus ndamba agaŋmor maŋ kilmba bale farmba atrau ndakinaig kande. ³Nane yar kidemba une saukam tuku agaŋmor kilmba bale farniŋmba atraukinaig sulumba nanŋine une ta idusmba minanu. ⁴Makau pailnu le meme tuku ndarembi une saukam kumuŋ kuga. ⁵Ta tuku Kristus nu kilke te mbol prona sulumba nu Kuate sana:

Nane agaŋmor kilmba bale farmba agaŋ kise kise ne tanmbim tuku patikade wam ta ŋakmba ne nzali ndanate. Ta tuku ne ye ŋgarosu te sina.

⁶Nane agaŋmor kilmba bale farmba ŋak pasokade ko nanŋine une idusmba agaŋmor bale farmba atraukade wam ta ŋakmba ne nda nzalinate.

⁷Ta tuku ye ne sanamngit. Kuyar pasa ye tuku tanjamba sakate ta ye prowen te ne tuku nzali njakmba dubikam tuku minet. *Mune 40.6-8* Kristus nu tanjamba Kuate sana.

⁸Kristus tuku pasa ta tugunu tejenmba. Nu ambonnga sakina: Aganjmor kilmba bale farmba aganj kise kise ne tanmbim tuku patikade wam ta ne nzali ndanate. Aganjmor kilmba bale farmba njak pasokade ko afu nanjine une tuku atraukade manjau ta njakmba ne nda nzalinate njina. Nane tukul manjau dubimba manjau njakmba ta kinaig ta ⁹Kristus nu manjau pasa tuturmba sakina: Ye prowen te ne tuku nzali njakmba dubikam tuku minet njina. Nu manjau kitek Kuate tuku nzali njakmba dubikam tuku ta mayok kuwa njga tukul manjau tuku piro te-sina. ¹⁰Kristus nu Kuate tuku nzali ta dubimba nuje njgarosumbi Kuate atraukam nduina. Tanjana le Kuate tuku nzali mayok ka Yesus Kristus tuku kume mbolnje sine nu am mbolnje kumumbi mayok kagenj.

¹¹Tukul manjau mbolnje pris mbal nane tawi wande sinamnje mara mindek tange piroka tij minig. Nane aganjmor ndui ta ndo kilmba bale farmba atraukade ta aganjmor ndarenunje tango tuku une saukam kumunj kuga. ¹²Kristus nu tango tuku une saukam tuku nu nuje njgarosu kumam tuku pilmba Kuate atraukam nduina. Nu tuku atrau aganj une saukam tuku sanjgri minmba minamngat. Nu tanjana sulumba nu Kuate tuku ndinam kumamnje minyoka ¹³Kuate nu nuje njgueu mbal njakmba kile-ibenjka nu kumnemnje patikam tuku tairnja minit. ¹⁴Nu nuje njgarosu atraukam nduina le sine nu mbolnje purfejn nu mayok kineg mbal Kuate am mbolnje kumumbi minmba minamngig. ¹⁵Tukul Guwa nu wam ndui ta ndo tumsingit. Nu ambonnga tejenmba sakina.

¹⁶Ye Sunjo ye sakamngit. Ait ande prowa le ye pasa kitek tejenmba Israel mbal ndoj katamngit. Ye yije tukul pasa njakmba nane dubi magekam tuku nane tuku njgamunjal sinamnje patike likamngit njina. *Yeremia 31.33*

¹⁷Tukul Guwa nu lato manj tejenmba sakina.

Ye nane tuku une wam njagonu njakmba gilaingamngit njina.

Yeremia 31.34

¹⁸Kuate nu sine tuku une njakmba sauka gilainjina tukunu une saukam tuku atrau aganj nu piro kugatok minit.

Sine Kuate tugum kab

¹⁹Tira kame, Yesus nu nuje ndarembi sine tuku une njakmba sauke suglukina. Ta tuku kile sine kuru kuru ndaka njgaro bulok samba mbolok tukul wande sunjo sinam kumba Kuate tugum kab. ²⁰Sine Kuate tugum kambim tuku Yesus nu nuje njgarosu atrauka ndin kitek wakeina. Ndin ta abo njak minmba minam tuku. ²¹Nu pris sunjo mayok ka sine Kuate tuku mbal kulatkate. ²²Nu singine mbar tuku piti sauke sulumba kule

purfeɽnumbi sine tuku ɽgarosu ɽakmba minyaɽgina. Ta tuku sine wamdus ndindo tumba Kristus tuku saɽgri tomba tiɽga ɽgarosu bulok Kuate tugum kab. ²³Sine nu tuku pasa tuku alonu tairɽga mineg ta kusre ndamba biye debe. Kuate nu siɽka nuɽe pasa dubimba siɽgine muskil kile-tidiɽge siɽgamɽgat.

²⁴Sine tira kame nane afu ɽgamuɽgal niɽgam tuku afu mboluɽge maɽau magenu ke likam tuku siɽgine siɽgine ɽgamuɽgal kuagnekube. ²⁵Siɽgine mbal afu Kuate mbariɽam tuku maɽgur ndakade ta sine taɽa ndabe. Sine maɽgurka siɽgine siɽgine tira ndoɽ muɽgu saɽgri pileniɽbe. Suɽgo prowam tuku ait buk patukate. Ta tuku sine mara mara maɽgurkube.

Kristus ɽgumnewam tuku maɽau

²⁶Sine Kuate tuku pasa tugusek ismba kila pilmba siɽgine nzali ndo dubimba wam ɽaigonu kumba mineg ta atrau agaɽ ande une saukam tuku mine ndakate. ²⁷Sine taɽamba mineg ta sine pilesiɽgam tuku ait Kuate nuɽe ɽgueu mbal kilmba pa kame ɽayo mbol pankamɽgat ta tairɽga minbe.

²⁸Taɽgo ande nu Moses tuku tukul pasa ande ake agaɽ taɽaɽ ɽga lukamba likina ta taɽgo armba ko keɽmba nu kaɽgermba nu tumba ka pasa mboluɽge te-timba nu mape ndamba balewanu. ²⁹Ande nu Kuate tuku Kiɽo ɽgumnete ta siɽka nu ɽgaro mukuk mine nda. Yesus nuɽe ndare kutuna le Kuate nu pasa kitek katna ta alonu mayok kina. Nane ndare ta ake agaɽ ɽgade ta ndare ta mboluɽge ndo nane purfeɽnu mayok kambim tuku nu kumna. Tukul Guwa nu nane ake sinaɽ make patikam iduste ta nane nu tumail pande. Mbal ta nane siɽka pa suɽgo tam tuku minig.

³⁰Kuate nu pasa teɽenmba sakina: Maɽau ɽaigonu lafunu ta ye tuku piro. Yeɽge pa niɽgamɽgit ɽgina ta sine ɽakmba kila. Nu lato pasa ande mata sakina: Ye Suɽgo. Ye yiɽe mbal ɽakmba pileniɽgamɽgit ɽgina. ³¹Ande nu Kuate minmba minit nu tuku pa kaɽgerwa sulumba ose. Nu kuru kuru suɽgo tamɽgat.

Sine saɽgri tiɽga diriɽangube

³²Ambouga bulu mayenu tane tugum prona le tane piti sugo afu pronaig ta tane saɽgri tiɽga diriɽaɽga minnaig. ³³Nane tane kilmba taɽgo am mboluɽge kile-tidiɽga piti sugo tiɽmba tane tumail pantinginaig. Mara afu taɽgine tira afu mboluɽge taɽanaig ta tane kuru kuru ndaka nane ndoɽ ulendikinaig. ³⁴Nane afu muliɽ kilanu minnaig ta tane nane ndoɽ piti kuranaig. Nane afuɽge tane tuku agaɽ ndende ake kilmba ɽaigo siglikinaig ta tane ta tuku wamdus piti suɽgo nda tinaig. Agaɽ kame ta kilke te tuku agaɽ ndo ɽga taɽgine samba mbolok agaɽ ndende magenu

minmba minam tuku ta idus tidinginaig. Tangine mañau mayenu ta gilai ndaŋgap.

³⁵Tane saŋgri tiŋga dirnaŋga tañamba ndo minap ma ma lafu mayenu tamŋgaig. ³⁶Mañau tambi ndo Kuate tuku nzali ŋakmba dubikap sulumba wam mayenu prowamŋgat ŋga sakina ta tamŋgaig. ³⁷Kuate tuku pasa te tane isap.

Ande prowamŋgat ta nu dalke nda. Mine minemba prowamŋgat.

³⁸Yiŋe taŋgo tiŋreknu nu ye ndo idusyumba ye kumuŋ ŋga saka minwa. Nu kuru-kuruka lukuwa ta ye nu nzaliwe nda.

Habakuk 2.3-4

Kuate tuku kuyar pasa tañamba sakate. ³⁹Tira kame, afu kuru-kuruka luka ŋgisikade ta sine nane tañan kuga. Sine Kuate tala ndamba nu kumuŋ ŋga abo ŋak minmba minam tuku mbal mineg. ŋgisike nda.

Kuate tuku saŋgri tomba tiŋgam tuku mbal

11 ¹Sine Kuate tuku saŋgri tomba tiŋgeg wam ta tugunu tejenmba. Sine wam kame tairŋga mineg ta siŋka kilamŋgig ŋgeg. Agaŋ ndende ammbi kaŋger ndakeg ta sonndo minig ŋga ŋgamuŋgalmbi iduseg. ²Siŋgine mbuŋ kame nane mañau ndui ta ŋak minnaig le Kuate nu nane tuku gare ŋak nyu sugo niŋgina.

³Sine Kuate kumuŋ ŋga sakeg ta nuŋe pasambi samba kilke kile-mayokkina ta sine kila. Sine agaŋ ndende ammbi kaŋgerkeg te nu agaŋ ammbi kaŋger ndakeg tambi nu kile-mayokkina ŋgeg.

⁴Abel nu Kuate tuku saŋgri tomba tiŋga agaŋmor tumba atraukina. Atrau agaŋ taŋge Kain tuku atrau agaŋ lina. Kuate nu Abel tuku atrau ta kaŋgermba nzalina le nu taŋgo tiŋreknu ŋga nu tuku nyu te-mayokna. Nu o buk kumna ta nuŋe mañau mayenu taŋge sine tumsiŋmba minit.

⁵Enok nu Kuate tuku saŋgri tomba tiŋgina ta nu kume ndakina. Kuateŋge nu ŋgarosu ŋak tina le afu nu tuku mindesiŋ kaŋgeram tuku sotete pisenginaig. Kuate nu Enok nda tina sulumba nu tuku gare sungo tina. Kuyar pasa tañamba nu tuku sakate. ⁶Ande nu Kuate talate ta nu Kuate gare tambim kumuŋ kuga. Ta tuku ande nu Kuate tugum kambim ŋga Kuate nu siŋka minit ŋguwa. Ne nu sota le nu ne mbolŋge wam mayenu kamŋgat ŋga idusa.

⁷Kuate nu wam ŋgumneŋga prowam tuku Noa riroŋ pasa sana ta nu ismba Kuate tuku pasa son ŋga nu nuŋe ndare mage minam tuku waŋ ande kusna. Noa tuku mañau taŋge kilke mbolok mbal tuku mañau ŋayonu kilimok te-mayokna. Kuate nu kumuŋ ŋgina ta nu am mbolŋge kumumbi mayok kina.

⁸Kuate nu Abraham nuŋe ma kusremba ma kise ande tambim tuku sana le nu Kuate tuku saŋgri tomba tiŋga nuŋe ma kusremba kina. Ma nu kambim tuku ta nu gilai. Ake tiŋga kina. ⁹Kuate nu ma tambim tuku

sakina ta mbol prona sulumba nu Isak le Yakob ndoŋ rawe taŋgo taŋaŋ minmba baibai ndo patikinaig. Abraham Kuate nu kumuŋ ŋga ma tam tuku wamdus bulok tairŋga minna. ¹⁰Kuate nu samba mbolŋge tumbraŋ mayenu minmba minam tuku pilna ta Abraham nu tumbraŋ ta ndo idusmba wamdus bulok ŋak tairŋga minna.

¹¹Kuate nu pasa saŋgrinu sakina le Abraham piyo nuŋe Sara nu ismba Kuate nu kumuŋ ŋgina. Ta tuku nu saibo pile mayemba kiŋo tam tuku ait lina ta nu kiŋo konna le saŋgri tiŋga fuŋgulok minna. Kuate nu siŋka nuŋe pasa kumuwaŋgat ŋga nu taŋana. ¹²Wam ta mbolŋge taŋgo ndindo ta saibo pile mayemba kumam tuku ait patukina le nu tuku mbuŋ gudomma mayok kinaig. Samba mbolŋge mbai minig piyaŋge fulbul minig taŋaŋ burnu kumuŋ kuga.

¹³Abraham nane Kuate tuku pasa ismba nu kumuŋ ŋga saka minnaig ma ma alonu kaŋger ndamba kume likinaig. Nane pasa ndo ismba ŋgumnenŋga alonu prowamŋgat ŋga nane kila minmba gare ŋak kume likinaig. Nane kilke te mbolŋge minmba sine rawe taŋgo taŋaŋ mineg ŋginaig. Siŋgine tumbraŋ tuguk kilke te mbolŋge mine ndakate ŋga saka minnaig. ¹⁴Taŋaka sakinaig mbal ta nane tumbraŋ ande minam tuku sota wamdus te-mayoknaig. ¹⁵Nanŋine tumbraŋ o buk kusrenaig ta luka kambim kumuŋ ta nane tumbraŋ ta idus ndanaig. ¹⁶Nane ma kise mayenu ndo sota minnaig. Ma ta samba mbolok. Nane Kuate nu sine tuku Mbara ŋginaig le nu nane tuku nyu yabu ndaka samba mbolŋge tumbraŋ ta kuaneke niŋgina.

¹⁷⁻¹⁸Kuate nu nuŋe kiŋo Isak tuku teŋenmba Abraham sana: Isak mbolŋge ndo ne tuku mbuŋ mayok kaŋgaig ŋga sana. Nu Abraham tuku ŋgamuŋgal son tagona le nu Kuate tuku saŋgri tomba tiŋga nuŋe kiŋo ndindo balemba luka Kuate atraukam bafuna. ¹⁹Nu teŋenmba idusna: Isak nu kumwa ta Kuate nu te-tiwamŋgat ŋgina. Ta tuku Isak nu kume ndakina ta nu kumanu taŋaŋ mam nuŋe nu maŋ luka tina.

²⁰Isak nu Kuate nu kumuŋ ŋga nuŋe kiŋo armba Yakob le Esau wam ŋgumnenŋga mayok kaŋgaig ta tuku nyaro pasa nikina.

²¹Yakob nu minmba ka kumam bafuna sulumba Kuate nu kumuŋ ŋga nu nuŋe wa kame Yosef tuku kiŋo armba wam ŋgumnenŋga mayok kaŋgaig ta tuku nyaro pasa nikina. Nu nuŋe ndumndum biyemba tamba ŋgaro saŋgri pilemba loka Kuate tuku nyu te-duŋga nu nale nyaro pasa nikina.

²²Yosef nu minmba ka kumam bafuna sulumba Kuate nu kumuŋ ŋga Israel mbal Isip kusrewam tuku saniŋgina: Tane Isip kusremba ye tuku isu kilmba kumba taŋgine ma kitek mbolŋge ŋgukap ŋgina.

²³ŋgumnenŋga Moses tuku ina mam nu te-pilmba kiŋo mayenu ŋga Kuate tuku saŋgri tomba tiŋga Farao tuku tukul pasa kuru kuru ndaka nu yubenginaig le tambun keŋemba minna.

²⁴Moses nu sunḡokina sulumba Kuate nu kumuḡ nga nu Faraο tuku wa nga nyu sunḡo tunaig wam ta ḡgumnena. ²⁵Kilke te tuku nzali ḡaigonu ait fagnu ndo minam tuku ta ḡgumneniḡina sulumba Kuate tuku mbal sinamanzer sunḡo minnaig ta nane ndoḡ ulendikina. ²⁶Nu Isip mbal tuku agaḡ ndende magenu kilam tuku ta agaḡ ḡai fudiḡndo taḡaḡ ḡga mbulmba pitaikina. Nu afunḡe tumail pannaig ta nu Kristus tuku idusmba ḡgamunḡal mukuk ḡak minna. ²⁷Nu Kuate tuku sanḡri tomba tiḡga Faraο tuku gubra kaḡgermba kuru kuru ndaka sanḡri tiḡga Isip kusrena. Sine siḡine ammbi Kuate kaḡgeram kumuḡ kuga ta Moses nu Kuate kaḡgeranu taḡaḡ sanḡri tiḡga minna. ²⁸Kuate nu kumuḡ ḡga nu Pasowa ait sunḡo tugu pilmba kame eḡel nu Israel mbal tuku kiḡo mulum mapeka bale far ndakuwa ḡga nu nane saniḡina le nane sipsip baleniḡmba ndarenu kilmba naḡine wande malaḡga piseneniḡinaig.

²⁹Israel mbal nane Kuate nu kumuḡ ḡga Yu Gurgur ḡgamunḡe bablakina le sim kinaig. Isip mbal nane mata sim kambim tuku tagomba kinaig ta nane ḡakmba ḡgisikinaig.

³⁰ḡgumneḡga Israel mbal Kuate nu kumuḡ ḡga Yeriko tumbraḡ mara 7 laipnaig le ndame fonde sambrika guroronaig.

³¹Yerikonu pino Rahab taḡgo didik farmba minna tuku ta nu Kuate kumuḡ ḡga Israel taḡgo armba tumbraḡ ta katesewam pronaik le nu nale turka yubeḡgina. Ta tuku nuḡe ḡgueu mbal kame pronaig ta nane Yeriko mbal ḡakmba bale farka nu mapemba bale ndanaig.

³²Ye nane gudommba tuku wam kubewam kumuḡ. Gideon Barak Samson Yefta David Samuel tuan taḡgo ḡakmba satinḡam tuku ta ye ait kuga. ³³Mbal ta nane ḡakmba Kuate nu kumuḡ ḡga teḡenmba ke likinaig. Afu nane kilke kisekok mbal ndoḡ kame bumba nane kile-ibeḡkinaig. Afu sanḡri tiḡga maḡau tiḡreknu ndo mayok kambim tuku pirokinaig. Afu Kuate nu nane mbolḡge wam magenu kam tuku saniḡina ta alonu tinaig. Afu nane laion tuku miḡge tukulniḡinaig. ³⁴Nane afu pa sunḡo sinamḡe patikinaig ta kume ndakinaig. Afu naḡine ḡgueu mbalḡge bagimbi bale faram bafunaig ta nane sanḡri tiḡga kua kinaig. Afu sanḡri kugatok ta Kuate tuku sanḡri mbolḡge sanḡri tiḡginaig. Nane kame buwam tuku sanḡri tinaig le kilke kisekok mbal nane kua kinaig. ³⁵Pino afu naḡine kutu kummba maḡ aboḡginaig le kilnaig.

Kuate tuku sanḡri tomba tiḡginaig mbal afu piti yimyam kaḡgerkinaig. Nane afunḡe nane Kuate kusrewaig ḡga ḡgarosu rar sunḡo niḡginaig le abo tugu kitek tam tuku saka Kuate kusre ndamba rar sunḡo kamusmba ma ma kume likinaig. ³⁶Afu kilmba amseseninḡmba muli kareḡnumbi ḡgusniḡe likinaig. Afu muliḡ kilmba wandekḡge patikinaig. ³⁷⁻³⁸Nane afu ndamembi bale farniḡginaig. Afu so sunḡombi ḡgamunḡe kat pugurkinaig. Afu kame bagimbi bale farniḡginaig. Kuate tuku mbal ta sipsip ko meme tuku ḡgaro fulka tiḡge lika minnaig. Nane piti yimyam

kilmba kua ka ma baknu mbolŋge tabe poŋ pilemba ndame burok ko kilke burok sinamŋge nane kuirka sinamanzer suŋgo tumba mine likinaig. Kuate tuku mbal ta nane kilke mbolok mbal ndoŋ ulendikam mbulnaig.

³⁹Nane ŋakmba Kuate nu kumuŋ ŋga dirnaŋga saka minnaig ta Kuate nu nane tuku gare ŋak nyu sugo niŋgina. Kuate nu wam mayenu kam tuku sakina ta nane alonu kaŋger ndanaig. ⁴⁰Ta ndaŋam? Kuate nu sine tuku ait mbolŋge wam mayenu te-mayokam tuku idusmba nane sine tairŋguwaig le sine kumu kumu muskil kile-tidiŋge siŋgamŋgat.

12 ¹Sine nane Kuate tuku saŋgri tomba tiŋginaig mbal ta tuku maŋau mayenu ta idusniŋmba siŋgine nzali yimyam ŋgumneniŋmba ame unenŋe sine didikate ta kusreka sine taŋgo kame usre mbolŋge dirnaŋga pinderka piya mayenu tam idusde taŋaŋ ²siŋgine wamdus Yesus ndo idus timba minbe. Sine ŋgamuŋgal son teg ta Yesus mbolŋge teg. Teg le ka saŋgri tiŋgate ta nuŋge saŋgri pilete. Yesus nu ŋgumnenŋa gare suŋgo tam tuku idusmba ail kazrai tuku kume kiko suŋgo ta taŋaig ŋga kuramba kumna. Kummba tiŋgina sulumba kile nu Kuate tuku ndinam kumamŋge nyu suŋgo ŋak minit.

³Mbal ŋaigonu nane Yesus kasurmba nu tuku nyu ŋayo silinaig ta nuŋe saŋgri kusremba baklel ndana. Tane Yesus tuku maŋau ta idusmba taŋgine saŋgri tiŋgade wam ta kusreka baklel ndawap. ⁴Tane maŋau tiŋreknu dubiwam tuku saŋgri tiŋgade le aŋuŋge wam ta tuku tane kilmba bale far ndade. ⁵Kuate nu pasa ande tane piti sinamŋge saŋgri tiŋgam tuku sakina ta tane gilaiŋgade ŋga iduset. Kuate nu tane nuŋe kiŋo kame tuku teŋenmba sakina.

Yiŋe kiŋo, ye ne te-tinam tuku pa tinet ta talaka nda isanu sukmba mine ndaka.

Ye ne sane liket ta saŋgri kusremba baklel ndawa.

⁶Ye Suŋgo. Ye teŋenmba ket. Ye ande tuku kume purmba minet ta ye nu te-tiwam tuku pa tuwet.

Ande nu yiŋe kiŋo ŋga tet ta nu mayenu mayok kambim tuku ye nu ŋguset.

Sindaun 3.11-12

Kuate nu taŋamba sakina.

⁷Tane Kuate tuku pa kamusde ta nu sine kile-tidiŋgam tuku taŋate ŋga saŋgri tiŋgap. Tane Kuate tuku kiŋo kame minig sulumba nu tuku pa kamusde. Kiŋo ima nu mam nuŋe tuku pa kamus ndate? ⁸Kuate nu nuŋe kiŋo kame kile-tidiŋgam tuku pa niŋgit. Tane nu tuku pa kamus ndawap ta tane nu tuku kiŋo kame nda minig. Tane ma ŋgamukok kiŋo kame taŋaŋ minig. ⁹Siŋgine kilke mbolok mam kame nane sine kile-tidiŋgam tuku pa siŋginaig ta nane kumumbi kade ŋga nane kumnemŋge mingej. Siŋgine samba mbolok Mam nu siŋgine kanu kulatkate sine pa siŋgit ta sine siŋka wamdus bulok ŋak nu kumnemŋge minbe. Ta

mbolŋe sine mine mayenu tamŋgig. ¹⁰Sine kiŋo kame minger le singine mam kame sine kile-tidŋgam tuku naŋgine wamdus fagnu tambi pa singinaig. Singine Mam Kuate sine nu ndoŋ purfeŋnu tuma minbe ŋga wam mayenu ta tam tuku nu pa singit. ¹¹Singine Mam sine pa sunŋo singit le ta sinamŋe sine gare kugatok ŋgamuŋgal rar ŋak mineg ta ima nu pa ta mbolŋe saŋgri tiŋgate ta ŋgumneŋga nu alonu kaŋgerka nu wamdus bulok ŋak minamŋgat. ¹²Ta tuku tane pa ta kamusmba baklel ndaka saŋgri tiŋgap. ¹³Tane wamdus saŋgrinu pilmba maŋau tiŋreknu ndo ke likap. Taŋawap le tane tuku afu saŋgri kugatok ta nane saŋgri tiŋgamŋgaig.

¹⁴Taŋgo ŋakmba ndoŋ wamdus bafumbi minam tuku wamdus saŋgrimba palpe. Tane tiŋreknu mayok kambim tuku wamdus ndindo pilmba dirnaŋgap. Ande nu tiŋreknu mayok ndakuwa ta nu Sunŋo kaŋgere nda. ¹⁵Tane kurau mayewap. Kuate nu ake sinaŋ taŋgo make patikate wam ta ande nu liwikat. Ko tane tuku ande wamdus ŋgueu ŋak mayok ka tane ŋakmba ŋaigo siglikuwa le tane kutur tubekaig. ¹⁶Tane kurau mayewap. Ande nu fare fare pino kame ndoŋ unekumba minikat. Ko ande nu Esau taŋaŋ Kuate tuku wam ake agaŋ taŋaŋ ŋga bukŋgikat. Esau nu kiŋo mulum tukunu mam nuŋeŋge Kuate tuku nyaro pasa nu tambim tuku minna. Ait ande mbolŋe nu gubana le nyamagaŋ piyanu mambo nuŋe nyaro pasa ta tuna. ¹⁷Iŋgumneŋga nu nyaro pasa bukŋgina ta luka tam tuku nu malmbi sunŋo tumba mam nuŋe kusnana kande nu tambim kumuŋ kuga. Nu maŋ ŋgamuŋgal biye mbilam tuku ndin kiringina. Tane ŋakmba Esau tuku wam ta kila.

Sine samba mbolok agaŋ ndende tugum proweg

¹⁸Israel mbal o buk Sinai tabe tugum promba naŋgine ammbi agaŋ ndende kaŋgerkinaig. Tabe ta mbolŋe pa bulu sunŋo mayok ka ma furir sunŋo ndeka bubre saŋgri ŋayo tiŋga minna. ¹⁹Ta sinamŋe tabil siŋgon sunŋo mayok ka Kuate tuku miŋge pasa ande prona le taŋgo pino nane pasa ta ismba kuru kuru sunŋo tumba Moses sarsarmba sanaig: Sine pasa ta lato isam mbulig ŋginaig. ²⁰Kuate nu riroŋ pasa ande teŋemba sakina: Agaŋmor ko taŋgo tabe te tugum prowa kande mape ndamba ndamembi balewap ŋgina.

²¹Wam mayok kinaig ta nane kaŋgerka kuru kuru sunŋo tinaig le Moses nu mata sakina: Ye kuru kuru sunŋo tumba isu piririwet ŋga sakina.

²²Tane pasa kitek sinamŋe minig mbal tabe ta tugum pro ndade. Kuga. Tane Kuate abo tugu minmba minit nu tuku tumbraŋ Sion tabe tugum prode. Tumbraŋ sunŋo ta Yerusalem kitek samba mbolŋe minit. Tumbraŋ ta sinamŋe eŋel gudommba maŋgur sunŋo pilmba gare-gareka minig. ²³Mbal afu Kuate tuku kiŋo kame amboŋga mayok

kinaig nu samba mbolŋge nane tuku nyu kuyarkina ta nane mata taŋge maŋgurkade. Kuate nu taŋgo ŋakmba pilesiŋgit ta nu mata taŋge minit. Nane Kuate tuku mbal tiŋreknu buk kumumbi mayok kine likinaig ta nane tuku kanu mata minig. ²⁴Yesus nu mata tumbraŋ ta mbolŋge minit. Kuate nu pasa saŋgrinu kitek katna ta nuŋge alonu kile-mayokkate. Nuŋe ndare kutuna taŋge Abel tuku ndare witina ta lite.

²⁵Ta tuku tane kurau mayewap. Ande nu pasa tumsiŋgit ta tane pitaibekaig. Moses nu kilke te mbolŋge Kuate tuku rironŋ pasa saniŋgina ta ande nu ismba nda isanu sukmba pitaiwa ta nu pa tamŋgat. Kile Yesus nu samba mbolŋge rironŋ pasa sasiŋgit ta ande nu pasa ta nda isanu sukmba pitaiwa ta nu pa suŋgo te nda ŋga iduste e? ²⁶O buk Kuate nu Sinai tabe mbolŋge nuŋe pasa Moses ndoŋ katna le kilke te buru-burukina. Kile nu pasa saŋgrinu sakate: Ye kilke maŋ nduiye buru-buruwamŋgit. Kilke ndo kuga. Samba turmba buru-buruwamŋgit ŋgate. ²⁷Kuate nu ye maŋ nduiye buru-buruwamŋgit ŋgate ta tugunu teŋenmba. Nu agaŋ ndende kile-mayokkina te buru-buruniŋguwa le ŋakmba ŋgisikaŋgaig. Agaŋ ndende buru buru ndakuwaig ta ndo kilmba patikuwa le minmba minamŋgaig.

²⁸Sine Kuate tuku gageu mayok kageŋ mbal siŋgine tumbraŋ tugusek samba mbolŋge buru-buruke nda. Ta tuku sine Kuate tuku gare pasa tube sulumba nu kuru-kuruka nu kumnemŋge minmba nu tuku nyu te-duŋgube. Mbariŋ maŋau ta nu nzalite. ²⁹Siŋgine Mbara pa suŋgo tigli ŋakmba pasokate taŋaŋ minit.

Kuate gare tambim tuku maŋau

13 ¹Taŋgine tira mbal ŋgamuŋgal muŋgu niŋge-niŋgekam tuku maŋau kusre ndawap. ²Mbal afu ma kisekok tane tugum prowaig kande tane nane kulat magekap. Nane afu buk taŋanaig ta nane eŋel kame kulatkinaig ta nane katese ndanaig. ³Tane tuku afu muli wandekŋge minig ta tane nane ninanka nane ndoŋ piti tuma kurawanu taŋaŋ minap. Ko afuŋge tane tuku afu rar niŋgig ta nane mata ninanka nane ndoŋ rar tuma kamusanu taŋaŋ minap. Tane mata piti ndui ta kile-siglikubekaig.

⁴Pino taŋgo ndoŋ muŋgu kilik maŋau mayenu ta ake agaŋ ŋga idus ndamba kurau mayewap. Ande nu maŋau ta purte ta nu mbar suŋgote. Pino taŋgo ŋak ko mbanzonu kuayarde mbal Kuate nu nane ŋakmba pileniŋgamŋgat.

⁵Tane ndametij kilam tuku piriri ndawap. Tane agaŋ ndende ŋak minig ta te kumuŋ ŋga idusap. Kuate nu teŋenmba sakina: Ait ŋakmba mbolŋge ye ne ndoŋ minmba kusrene nda ŋgina. ⁶Ta tuku sine Kuate tuku pasa ta idusmba sine miŋge bulokmbi teŋenmba sakube.

O Suŋgo, ne mara mara kumumbi ye turyate.

Ta tuku ye tango tuku ngueu mañau kuru kuru ndaket. *Mune 118.6*
Sine tañamba sakube.

⁷Taŋgine gabat kame Kuate tuku pasa mayenu tumsinginaig ta nane Kuate biye demba minnaig ma ma kume likinaig. Nane Kuate tuku saŋgri tomba tinginaig wam ta idusmba kubewap.

⁸Yesus Kristus mbilka kise mayok kine nda. Nu buk minna kile minit ngumneŋga ndui ta ndo minmba minamŋgat.

⁹Tane rironŋkap. Nane afuŋge wam pagu pasa kise tumtinguwaig le tane nane dubikubekaig. Nane nyamagaŋ tuku tukul ndo dubikam tuku tumtingig. Mañau ta dubide mbal mañau taŋge nane tur ndakate. Kuate nu sine ake sinaŋ make patikate wam taŋge siŋgine ngamungal saŋgri pilete.
¹⁰Sine atrau mbain kitek ŋak. Nane kilke te mbolok tawi wande tuku mañau dubide mbal siŋgine atrau mbain kitek ta mbolŋge nyamagaŋ tumba nyam tuku nyu kugatok. ¹¹Israel mbal tuku pris suŋgo nu agaŋmor tuku ndare kilmba tango pino tuku une saukam tuku nu tukul wande suŋgo sinam kina. Nane agaŋmor ta ndemnu ŋakmba kilmba tumbraŋ suŋgo kusremba kilimŋge pasokinaig. ¹²Wam ndui ta ndo Yesus mbol prona. Nane nu tumba ka Yerusalem tumbraŋ suŋgo kilimŋge rar suŋgo tumba ail kazrai mbolŋge balenaig le kumna. Kummba nuŋe ndarembi sine tuku une saukina le purfeŋnu mayok kageŋ. ¹³Ta tuku sine siŋgine mañau yimyam ambokok ŋakmba kusreka kilim ka Yesus ndoŋ ulendikube. Siŋgine mbal afu talasiŋgig ta sine piti ta nu kurana tañamba ndo kurabe.

¹⁴Sine kilke te mbolŋge tumbraŋ ande minmba minam tuku mine ndakate. Tumbraŋ suŋgo ande Kuate nu te-mayokamŋgat ta sine mindemba mineg. ¹⁵Ta tuku sine mara mara Yesus tuku nyu tumba Kuate tuku nyu te-duŋgube. Mañau tambi sine ŋakmba atrau agaŋ balemba Kuate atraukanu taŋaŋ keg.

¹⁶Nane afu mbolŋge wam magenu kam tuku gilai ndaŋgap. Afu nane agaŋ ndende denkade ta taŋgine agaŋ ndende tambi turkap. Mañau kame ta Kuate am mbolŋge atrau agaŋ mayenumbi atraukanu taŋaŋ. Nu kaŋgermba gare suŋgote.

¹⁷Taŋgine gabat kame kumnemŋge minmba nane tuku wam pagu pasa dubi mayewap. Nane ngumneŋga ka Kuate tugumŋge piro ta tuku sakamŋgaig ŋga idusmba nane kurauka tane kulat magekade. Tane nane tuku miŋge dubikade ta nane gare ŋak tane kulatkade. Nane piti ŋak pirokade ta piti ta luka tane mbol kaŋgat.

¹⁸Sine Kuate am mbolŋge mbar tuku wamdus piti kugatok ŋga iduseg. Sine mañau tiŋreknu ndo kam tuku matuk tukulkeg. Ta tuku tane sine tuku ŋga Kuate yabaŋap. ¹⁹Ye pitik tane tugum prowam tuku tane suŋgomba Kuate yabaŋap.

²⁰Yesus nu kumna le Kuate tuku pasa kitek minmba minam tuku katna ta nu tuku ndarembi alonu te-mayokna. Taŋana le Kuate nu Yesus te-tina

le nu nyu sunjo tumba Kuate tuku sipsip kulatkanu tanjo sunjo minit.
²¹ Kuate nu ngamunggal mukuk miro. Tane nu tuku nzali ndo dubiwam tuku nunje wam magenu kumumba tingguwa. Tane Yesus Kristus tuku sanjri tomba tingap le sanjri tanje Kuate nu tane tuku ngamunggal sinamnje nunje nzali njakmba kile-mayokkuwa. Yesus Kristus tuku nyu sunjo ta minmba minwa. Son.

²² Yiñe tira kame, ye pasa kuennu tane tuku kuyar ndawet. Ye tane sanjri piletingam tuku pasa fagnu kuyaret te tane kilba pilmba ise mayewap.

²³ Timoteus nu muliñtinaig ta nu buk mayok kina ta ye tane kila satinjet. Nu pitik ndo ye tugum te prowa ta ye nu ndonj tane tugum prowamngik.

²⁴ Tanjine gabat kame Kuate tuku mbal njakmba sinjine gare pasa te saningap. Tanjine tira afu Italinge minig ta nane mata tane gare pasa tingig.

²⁵ Kuate nu ake sinanj tane make patikuwa.

Son.

YAKOBUS

Yakobusnge waŋe kuyarna

Maria nu Yesus te-pilna sulumba ŋgumnenga nu maŋ kiŋo bailkamba turmba kile-patikina ta nyu kat naŋgine Yakobus Yosef Simon Yudas. Ta tuku pasa ande Mateus 13.55 mbolŋge minit.

Waŋe te Yakobusnge kuyarna. Maib nuŋe Yudas tuku waŋe mata Kuate tuku Pasa mbolŋge minit.

1 ¹Israel tugu 12 kilke tugu kise kise mbolŋge mine likade tane ŋakmba kaiye. Ye Yakobus Kuate le Suŋgo Yesus Kristus nale tuku piro taŋgo minet. Yeŋge tane tuku waŋe te kuyarbamba pilet.

Piti ŋgamukŋge saŋgri tiŋgap

²⁻³Tira kame, taŋgine ŋgamuŋgal son piti ŋgamukŋge saŋgri tiŋguwa ta bike ndakam tuku maŋau tane mbolŋge saŋgri tiŋgamŋgat. Wam ta tane kila. Ta tuku tane piti yimyam kaŋgerka gare-garekap. ⁴ŋgamuŋgal son bike ndakam tuku saŋgri ta kusre ndamba biye dewap le ma ma maŋau magenu ŋakmba tane mbolŋge mayok kuwaig.

⁵Tane wamdus kuyar mayenu te-fugumba kande tane Kuate yabaŋap le nuŋge suŋgomba tiŋgamŋgat. Nu kilke mbol mbal tuku suŋgomba waknyate tuku. Nu taŋgo wam ande tuwit sulumba nu sawe lika nda tuwit. ⁶Tane Kuate tala ndamba nu kumuŋ ŋga nu yabaŋap. Ande nu wamdus terokate ta nu bubreŋge yu fitte le yu toŋgel tiŋgate taŋaŋ. ⁷⁻⁸Nuŋe mine ŋakmba mbolŋge nu wamdus kine inummba tugusemba ke ndakate. Taŋaŋ taŋgo ta Kuate tugumuŋge wam ande tamŋgit ŋga idus ndawa.

⁹Tira kame, tane tuku afu sanzal minig ta tane Yesus mbolŋge nyu sugo tade tukunu wam ta tuku ndo payamkap. ¹⁰Tane tuku afu agaŋ ndende suŋgomba ŋak minig ta Yesus tinaig tukunu kile tane kilke mbol mbal am mbolŋge nyu kugatok minig. Wam ta tuku tane payamkap. Agaŋ ndende ŋak mbal mindesil bot taŋaŋ pitik kugawamŋgaig. ¹¹Ki promba mindesil bot tugunu piyit le lamba supika ndeka mindepiye

mayenu ta ngisikate. Tanjamba ndo tanjo aganj ndende njak nuje piro ngamuknje nu kummba nuje aganj ndende njakmba kusrekate.

Wam njayonu kam tuku tugu

¹²Tanjo nu piti ait mbolnje wamdus bulok pilmba sangri tingate ta nu gare njak minanu tanjanj minit. Nu piti kuramba kumumbi mayok kuwa sulumba nu abo njak minmba minamngat. Kuate nu nuje kume purde mbal tanjamba ninjam tuku sakina.

¹³Tane tagotingam tuku ait mbolnje wam njayonu kam tuku idusde ta Kuatenje ye tagoyate nga sa ndakap. Andenje Kuate wam njayonu kam tuku tagowam kumuŋ kuga. Nu mata tanjo ande wam njayonu kam tuku tago ndate. ¹⁴Tanjo nu nuje nzali njayonunge nu didikate sulumba wam njayonu kam tuku tagote. ¹⁵Nu nzali njayonu kam tuku idusmba minit ma ma nzali njayonu te-mayokmba unekate. Uneka minit le ma ma wam njayonu ta sungoka nu te-njisite.

¹⁶Tira kame, tane kuraukap. Tane wamdus mbarbekaig. Kuate nu sine unekam tuku tago ndasingit. ¹⁷Aganj magenu njakmba nu tugumnje ndekade. Bulu njakmba mine likade Kuate nu tugu. Nu samba tuku bulu kise mayok kinig tanjamba nu kise mayok nda kinit. Nu purfeŋnu ndo minmba minit. ¹⁸Nuje nzali mayok kina le nu nuje pasa tugusekmbi sine kile-patikina le sine nu tuku mbal njakmba ngamuknje sine ambonja nu tuku kiŋo kame mayok kagenj.

Sine Kuate tuku pasa ismba kumube

¹⁹Tira kame, wam te kila palpe. Tane pitik pasa isam tuku kilba palpe. Pitik ndo pasa saka gubra te ndakap. ²⁰Tanjo nu gubra tate ta Kuate nu nzalite manau mayenu te-mayok ndate. ²¹Ta tuku tanjine wamdus kutur tanjine wam njagonu njakmba kusrekap sulumba tane njan minmba Kuate nu nuje pasa tanjine wamdus sinamnje pilna ta kumnemnje minap. Kuate tuku pasa tanje tane tuku muskil kile-tidinge tinjam kumuŋ.

²²Tane Kuate tuku pasa ismba kumu-kumuwap. Nu tuku pasa isendo kade sulumba sine kumuŋ ngade ta tanjine wamdusnje yabritingit. ²³Tanjo ande nu Kuate tuku pasa isendo ka kumu kumu ndate ta nu tanjo ande kanummbi nuje tumail kinjenmba kanjerte tanjanj. ²⁴Nu nuje tumail kanjerte sulumba nu kumba nuje tumail ndanj ndanj ta nu pitik gilaingate tanjanj. ²⁵Ande nu Kuate tuku pasa purfeŋnu tanjo tuku muskil kile-tidingate ta ismba nu lato lato kila pilit sulumba gilai ndanja kumu-kumuwa ta nu gare sunjo njak minit.

²⁶Ande ye Kuate dubimba mbarinjet ngate sulumba nu nuje mane kulat ndaka fare fare pasa kile-mayokkate ta nuje wamdusnje yabrite. Nuje mbarinje manau ta alo kugatok. ²⁷Tane nane munzanu mbal pino

kuembol nane tuku piti sinzaŋniŋmba turkap. Tane kilke te tuku maŋau ŋaigonu ŋakmba kusrekap. Mbariŋ maŋau ta Kuate am mbolŋge tugusek.

Taŋgo tuku mindepiye pile ndaniŋgap

2 ¹Tira kame, siŋgine Suŋgo Yesus Kristus Kuate tugumŋge nyu suŋgo ŋak minit ta tane nu tuku mbal minmba ŋgarosu mindepiye mbolŋge taŋgine tira kame pile ndaniŋgap. ²Pasa te tane katesewam tuku satingamŋgit. Kusem ait mbolŋge ande nu tawi mayenu tiŋmba mindepiye mayete le ande nu sanzalnu tawi urfunu tiŋgit le nale kumu kumu prowik. ³Tane taŋgo tawi mayenu ŋak nu make pilmba sakade: O tira, ne sine tugum teŋge mbili mayenu mbolŋge minyoka ŋga sade sulumba taŋgo sanzalnu ta ake agaŋ ŋga ne ka siŋge tiŋga ko pro ibeŋ teŋge minyoka ŋga sade ta ⁴tane Yesus tuku maŋau mbilmba wamduŋ tugusekmbi muŋgu pile ndaŋgade.

⁵Tira kame, tane ye tuku pasa te isap. Kuate nu ima kate Yesus tuku son ŋga nu kulatkate ma sinam kambim tuku madiniŋgina. Agaŋ ndende suŋgomba ŋak mbal e ko sanzal mbal? Nane kilke mbolok mbal am mbolŋge sanzalnu minig mbal ta madiniŋgina. Kuate nu taŋamba nuŋe kume purde mbal nu ndoŋ minmba minamŋgaig ŋga sakina. ⁶Tane ndaŋam tuku mbal ta tumail panningig? Ima kateŋge piti suŋgo tiŋmba tane didika kilmba ka pasa mbolŋge kile-tidingade? Agaŋ ndende suŋgomba ŋak mbalŋge taŋade. ⁷Yesus tuku nyu mayenu tane tinaig ta agaŋ ndende suŋgomba ŋak mbalŋge ŋayo silide.

⁸Kuate tuku pasa ande teŋenmba sakate. Tane taŋgine ŋgarosu tuku kume purde taŋamba ndo tane tugumŋge minig mbal tuku kume purap ŋgate. Tane Kuate tuku tukul suŋgo ta kumu-kumumba minap. ⁹Taŋgine ammbi taŋgine muŋgu pileŋgade ta Kuate tuku tukul pasa taŋge tane mbarde wam ta te-mayokmba tumtiŋgit. ¹⁰Tane Kuate tuku tukul pasa ŋakmba dubika ndindo ndo lukawap ta tane tukul ŋakmba lukakanu taŋaŋ. ¹¹Ta ndaŋam? Kuate nu tukul ande teŋenmba sakina: Taŋgo pino muŋgu kuayar ndakap ŋgina. Nu tukul ande mata sakina: Taŋgo ande bale ndawap ŋgina. Tane muŋgu kuayar ndakade sulumba ande balewap ta tane Kuate tuku tukul pasa ŋakmba lukakanu taŋaŋ.

¹²Tukul kitek Yesusŋge pilna ta sine tukul ta alonu dubikeg e ko kuga. Kuate nu taŋamba sine pilesingamŋgat. Sine ta idusmba muŋgu kume purkuba. ¹³Ande nu tukul maŋau kitek dubi ndamba afu mape ndakuwa ta Kuate nu taŋgo ta pilemba mapewe nda. Ande nu afu mapeka minwa ta pilewam tuku kame nu laipamŋgat.

Ŋgamuŋgal tugusek

¹⁴Tira kame, ande nu sakate: Ye Kuate tuku saŋgri tomba tiŋget ŋgate sulumba maŋau ta tuku alonu kile-mayok ndakuwa ta Kuateŋge nu tuku

muskil te-tiwe tuwe nda. Nu ngisinungat. ¹⁵Tangine tira ande tawi le nyamagarj tuku denkuwa le ¹⁶tane nu samba ose tira, ne wamdus bulok njak kaye sulumba ngamunggal mukuk mina nga sawap sulumba nu tur ndawap ta pasa ta nu ndanjmba turamngat nga idusde. ¹⁷Wam ndui tanjarj ndo ande nu Kuate tuku sanjgri tomba tinjgate sulumba ta tuku alonu kile-mayok ndakate ta nu ngamunggal son kugatok minit.

¹⁸Ande nu ye tuku pasa te isam mbulumba tejenmba sakamngat. Ne wam magenu kumba minit ta ye Kuate tuku sanjgri tomba tinjget ngamngat. Nu tanjamba sayuwa ta ye nu tejenmba kusnawamngit. Ye wam magenu ke liket manjau ta mbolnje yije ngamunggal son ne tumnam kumunj ta ne ngamunggal son ngate ta ame manjaumbi tumyamngat. ¹⁹Mbara ndindo ndo minit nga ne son ngate ta maye ta bukla njaigonu nane mata Mbara ndindo ndo minit nga kuru kuru sunjo tade. ²⁰Ne sinjka nginjngan tanjo ande. Ande nu Kuate tuku son ngate sulumba nu wam magenu ke ndakate ta nu ngamunggal son kugatok minit nga sawamngit.

²¹Ye pasa tembi tumtingamngit. Singine mbuj Abraham nu nuje kijo atrau mbain mbolnje pilmba balemba Kuate tuku atraukam bafuna. Nu wam ta kina le Kuate nu manjau ta kanjgermba Abraham nu ye am mbolnje tinjeknu minit nga sakina.

²²Ata. Nu Kuate tuku sanjgri tomba tinjgina sulumba alonu te-mayokmba wam ta kina. Wam kina ta mbolnje nuje ngamunggal son kumumbi mayok kina. ²³Tanjamba kuyar pasa Abraham tuku sakina ta kumunggina. Pasa ta tejenmba. Abraham nu Kuate tuku sanjgri tomba tinjgina le Kuate nu tuku ngamunggal son ta kanjgermba nu tanjo tinjeknu ngina. Tanjo te ye tuku gulab ngina. ²⁴Ata. Ande nu Kuate tuku son nga wam ta tuku alonu turmba kile-mayokkate ta nu Kuate am mbolnje tanjo tinjeknu minit.

²⁵Ye pasa andembi manj tumtingamngit. Rahab nu tanjo didik farmba minna le Yosuanje Zu tanjo armba kukulnikina le pino ta tuku tumbraj wam katesewam pronaik le nu nale tuku pasa ismba Kuate nu kumunj nga nu nale turka lukam tuku ndin kise tumnikina. Nu wam kina ta nu Kuate am mbolnje tinjeknu mayok kina.

²⁶Ne tuku kanu ngarosus kusrete ta ngarosus nu kumaknu minit. Tanjamba ndo ne ye Kuate son njget nga ta tuku alonu kile-mayok ndakate ta ne tuku ngamunggal son mata kumaknu minit.

Mane fudinndo ta sanjgri njayo

3 ¹Tira kame, sine Kuate tuku pasa kukliweg mbal nane afu sine tuku mbar manjau kanjgerkam tuku kulatkade. Ta tuku tane gudommba piro ta pitik nda tap. ²Sine njakmba mbareg tuku. Ande nu nuje mane tugu kulat mayete ta nuje ngarosus tuku nzali njakmba kile-ibenjam kumunj. Tanjo ta nu purferjnu.

³Hos pongade mbal ta nane ain fudiŋndo tumba nanŋine nzali dubiwam tuku hos tuku miŋgek sinamŋge patikade. Ain ŋai fudiŋndo tambi agaŋmor sunŋokanu ta mbilam kumuŋ.

⁴Waŋ tuku maŋau mata kaŋgerap. Waŋ sunŋokanu bubre sunŋo tiŋga waŋ kadute le pinderkate. Waŋ kulat taŋgo nu animbi kambim tuku iduste sulumba ulum ŋai fudiŋndo tambi waŋ sunŋo ta mbilte le bubre kuerka kinit.

⁵Taŋamba ndo mane nu agaŋ ŋai fudiŋndo ta saŋgri ŋayo minit. Nu wam sugo ke likate ta tuku payamkate. Pa mirmin fudiŋndo ta duŋe sinamŋge ndeka pa sunŋo tiŋgate. ⁶Taŋamba ndo siŋgine mane te mata pa taŋaŋ. Nu agaŋ ŋai fudiŋndo kilke te tuku wam ŋaigonu ŋakmba kile-mayokkam kumuŋ. Nu Satan tugumŋge wam ŋaigonu kilmba ŋgarosu kutur tuwit sulumba taŋgo tuku mine ŋayo silite.

⁷Taŋgoŋge agaŋmor yimyam, sar umaŋ, agaŋ rabmba likade, kualegaŋ ta ŋakmba kuapi niŋmba kulatkade le ŋgan patikade. Nane afu buk taŋanaig ta ⁸taŋgo nu nuŋe mane taŋamba kulatka te-ibeŋam kumuŋ kuga. Mane te agaŋ ŋayonu ndo. Nu kame mbeŋ taŋaŋ kame agaŋ ŋak minmba mburerikate. ⁹Sine siŋgine mane tembi siŋgine Mam Sunŋo tuku nyu te-duŋgeg sulumba maŋ taŋgo kasureg. i ... Kuate nu taŋgo nuŋe suk wakeina. ¹⁰Miŋge ndui tembi nyaro pasa saka kasur pasa mata sakeg. O tira kame, wam ta ŋayonu ndo. ¹¹Kule burok ndui tambi kule mayenu kaglinu turmba prowam kumuŋ kuga. ¹²Fik ail mbolŋge olif alonu prowam kumuŋ e? Ko grep muli mbolŋge fik prowam kumuŋ e? Yu sinamŋge mata kule prowam kumuŋ kuga.

Wamdus kuyar tugusek

¹³Tane ŋgamukŋge ima nu ye kila sunŋo ŋak wamdus kuyar mayewet ŋga iduste. Ariya. Ne wamdus kuyar tugusek tuku alonu kile-mayokka wam magenu ke lika mine mayenu mbolŋge mina sulumba naŋe nyu payam ndaka. ¹⁴Ne nane afu tuku mine mayenu tuku gubra pilmba naŋe ŋgarosu ndo idusmba ŋakmba tidon panka minit ta naŋe nyu payamka ye wamdus kuyar mayenu ŋak minet ŋga yabri ndaka. ¹⁵Ande nu taŋamba wamdus kuyar pilit ta Kuate tugumŋge te ndakate. Kilke te mbolok kila Satan tugumŋge tate. ¹⁶Afu nane afu tuku mine mayenu tuku gubra pilmba nanŋine ŋgarosu ndo idusmba ŋakmba tidon pankade mbal nane ŋgamukŋge gubra maŋau sunŋoka nane pur yimyamkade sulumba wam ŋaigonu gudommba ke likade.

¹⁷Ande nu ŋgamuŋgal kuyar tugusek Kuate tugumŋge tate ta nu alonu teŋenmba kile-mayokkate. Nu maŋau purfeŋnu dubimba gubra kugatok wamdus mukuk minmba nu afu tuku pasa pitai ndaka nu ŋakmba sinanu wam magenu nane mbolŋge ke likate. Nu yabri maŋau kugatok wamdus ndindombi nane afu mbolŋge wam tugusek ke likate.

¹⁸Nane nğan minmba wamdus mukuk tanjo nğamuknge te-mayokde mbal alonu nane mbolnge mañau tiñreknu mayok kinig.

Kilke te tuku mañau ndoñ ulendi ndakap

4 ¹Ŋgarosu tuku nzali yimyam tanjine wamdus sinamnge kame bumba minig. Ta tuku tane kualeyauka pasambi kame bude.

²Tane wam afu kilam idusde ta tane kilam fugumba ande balewam idusde. Tane wam afu kilam tuku am kikoñ tiñgade ta kilam fugumba kualeyauka kame bude. Tane Kuate wam afu yabañ ndade tukunu tane wam ta denkanu minig. ³Ko tane wam afu kilam tuku Kuate yabañde ta tane tanjine nzali dubikam idusde tukunu Kuate nu nda tingit.

⁴Tane Kuate ndo idus ndade. Ande nu kilke te tuku mañau ndoñ ulendikate ta nu Kuate tuku nğueu minit. Wam ta tane kila. Tane kilke te tuku mañau ndoñ ulendikam idusde ta tane Kuate tuku nğueu tanjo mayok kinig.

⁵Kuate tuku pasa ande teñenmba sakate. Tukul Guwa Kuate nu singina ta sine Kuate ndo idusam tuku nu sanğri ñak sine kulatkate. ⁶Ŋgarosu tuku nzali yimyam kile-ibeñka Kuate ndo idusam tuku nu ake sinañ sine lato lato make patikate. Kuate tuku pasa ande teñenmba sakate.

Mbe mbolmbolkade mbal Kuate nu nane ndoñ nğueu minit. Nyu te-ibeñmba minig mbal nu ake sinañ nane make patikate nğate.

Sindaun 3.34

⁷Ta tuku tane nğan patika Kuate kumnemnge minmba tane sanğri tiñga dirnanğa minap le Satan nu tane kusreka kua kanğat. ⁸Tane Kuate tugum kape le nu tane tugum prowamngat. Tane mbarde mbal tane tanjine une mañau kusrekap. Wamdus ar ar ñak minig mbal tane wamdus nğagonu kusrekap sulumba wamdus ndindo ñak purfeñnu minap. ⁹Tane tanjine une tuku sinanu Kuate am mbolnge malmbikap. Tanjine nzumilkade mañau mbilmba wamdus piti sunjo tap. Tane gare mañau mbilmba ye mbaren nğa kikonu lok minap. ¹⁰Tane tanjawap ta Sunjo nu tane kilmba kile-mayokkamngat.

Tira ande pile ndawap

¹¹O tira kame, tane tanjine tanjine muñgu nğumnem pasa sa ndakap. Ande nu tira ande tuku nğumnem pasa sakate ko nu pilete ta nu Kuate tuku tukul turmba nğumnem pasa tumba pilete. Ne Kuate tuku tukul pilete ta ne tukul ta dubi ndate. Ne tukul tuku ma tumba naje ma ta tukulnge tate le ne tukul tuku pile tanjo mayok kinit. ¹²Kuatenge ndo tukul kile-mayokka sine tuku pile tanjo minit. Ande mine ndakate. Nuñge ndo sine tuku muskil kile-tidingam kumuñ. Nuñge ndo sine pitaikam kumuñ. Ne ima le tira ande pilete?

Payamkam tuku mañau kuraukap

¹³Tane afu teñenmba sakade. Kite ko indole ye tumbrañ sunjo ande mbol kumba tanje yar ndindo piroka ndametiñ sunjomba kilamngit nğade. Tane

tañamba sakade mbal pasa te isap. ¹⁴Indole wam ande prowam tuku ta tane gilai minig. Tane tuku abo guwa bidu tañaj kile kañgereg le pitik kugate tañaj. ¹⁵Ta tuku tane teñenmba sakap: Kuate nuñe nzali dubiwa le sine abo minbe sulumba sine tañamba tañamba kamñgig ñga sakap. ¹⁶Tane mbe mbolmbolka tañgine ñgarosu ndo payamkade mañau ta ñakmba ñaigonu ndo. ¹⁷Tane wam magenu kam tuku kila ñak minmba ke ndakap ta tane mbarde.

Agaj ndende tuku ndo idusde mbal piti tamñgaig

5 ¹Agaj ndende gudommba ñak mbal tane pasa te isap. Tane piti sugo kañgerkamñgaig ta tuku tane malmbi sungowap. ²Tañgine agaj ndende ta menñgam tuku minig. Tañgine tawi magenu subinñge nyam tuku minig. ³Kile kugawam tuku ait te mbolñge tane kilke te tuku agaj ndende kile-mañgurkade ta tañgine ndametinñ use purka sasukam tuku minig. Tane tañgine miroñ ndo idusmba ndametinñ tode le use purka sasukade. ñgumneñga tañgine mbar use purkade wam ta mbolñge kilimok mayok ka pa tañaj tinñga tañgine ñgarosu pasokamñgat.

⁴Tane isap. Piro mbal tane tuku piro mbolñge nyamaganñ kilnaig ta tane kumumbi nane piya ninñge ndakinaig. Piya inumnu tane tugumñge minig tañge tane tuku mbar te-mayokte. Piro mbal tuku malmbi ta Kuate Sunjo nu isit. ⁵Tane agaj ndende magenu ñak gare sunjo tumba nzumilka minig mbal tane agañmor buk nyam tuku kumunñgate tañaj tane baletinñgam tuku ait patukate. ⁶Tane tañgo magenu kilmba yabri pasa mbolñge patika bale farninñginaig ta nane nanñgine ñgarosu turam tuku sanñri kugatok.

Tane ñgan minap

⁷Tira kame, tane wamdus bulok minmba Sunjo prowam tuku tairñga minap le ma ma nu prowamñgat. Tane piro miro tañgo tuku mañau kañgerap. Nu nyamaganñ ñgu deñpurmba wamdus bulok minmba alonu tairñga minit le sawe piymba ka ka ki prote le nyamaganñ kilit. ⁸Tañamba ndo tane ñgamunñgal wamdus bulok ñak minmba sanñri tinñgat. Sunjo prowam tuku ait buk patukate.

⁹Tira kame, tañgine tañgine munñgu gubra pile ndakap. Tane tañawap ta Sunjo nu tane piletinñgamñgat. Nu prowam tuku ait buk patukate. ¹⁰Tuan tañgo kame Kuate tuku pasa kuklimba nane piti ait mbolñge ñgamunñgal mukuk wamdus bulok minmba sanñri tinñginaig wam ta ndo tane idusmba kumu-kumuwap. ¹¹Nane piti sugo kañgerka dirnanñginaig tukunu nane gare sunjo ñak mbal ñgeg. Yob nu piti sinamñge ñgamunñgal mukuk ñak minmba sanñri tinñga minna. Sunjo nu tañgo mapeka sinzañningit tañamba ndo nu ñgumneñga Yob make pilmba sinzañna.

Wam pagu pasa yeki yeki

¹²Tira kame, ye pasa sunjo te satinñgamñgit. Tane pasa ande sakam ñga ki am mbolñge ko kilke am mbolñge ko agaj ande nyu mbolñge tañgine

pasa sanjri pile ndawap. Tane au ngam idusmba kande au ndo ngap. Kuga ngam idusmba kande kuga ndo ngap. Tane taŋa ndawap ta Kuate nu tane kilmba pasa mbolŋge kile-tidŋgamŋgat.

¹³Tane tuku ande piti ŋak ndeta nu Kuate yabaŋwa. Ande nu wamdus bulok ŋak ndeta nu Kuate tuku nyu te-duŋga mune ulwa.

¹⁴Ande nu guaze ŋak ndeta Yesus dubide mbal tuku gabat kame wikuwa le nane nu tugum promba Suŋgo tuku sanjri idusmba gureŋ pismemba yabaŋwaig. ¹⁵Tane Suŋgo tuku sanjri tomba tiŋga nunge guaze pitaiwamŋgat ŋga yabaŋap ta nu taŋgo ta tuku muskil te-tiwe tambimŋgat. Nu guaze taŋgo te-tiwa sulumba nu tuku une ta ŋakmba sauke tambimŋgat. ¹⁶Ta tuku taŋgine une afu taŋgine taŋgine tira kame ndoŋ kile-mayokka sakap sulumba tane maŋ mage minam tuku Kuate yabaŋap. Taŋgo tiŋreknu ande nu Kuate yabaŋwa ta nu tuku yabaŋ maŋau sanjri ŋak. ¹⁷Tuan taŋgo Elia nu sine mineg teŋen taŋgo. Nu sawe nda piywa ŋga nu wamdus sanjrinu pilmba Kuate yabaŋna le yar keŋmba tambun 6 sawe piye ndakina. ¹⁸Nu maŋ sawe piywa ŋga yabaŋna le sawe piywa le kilke mbolŋge nyamagaŋ ŋakmba tiŋginaig.

¹⁹Tira kame, tane pasa te kila palpe. Tane tuku ande tugusek maŋau kusremba bariŋga ndekuwa le andeŋge nu te-luka tumba Kuate tugum prowa ta nu wam mayewamŋgat. ²⁰Ande nu une taŋgo tumba ndin mayenu tumte le nu ngamuŋgal biye mbilmba nunge mbar kusrekate ta nu taŋgo ta tuku kanu turte le nu ŋgisike nda. Kuate nu tuku une sauke tuwit.

Son.

1 PETRUS

Petrusnge waje ambonga kuyarna

Petrus nu waje te Kristus tuku kuasmbi ma tugu jakmba mbolnge mine likinaig ta tuku kuyarna. Ait ta mbolnge nane sunngomba piti yeki yeki sugokanu kanjerkinaig tukunu nu nane piti sinamnge bike ndaka sanjri tinguwai g nga waje te kuyarna.

1 ¹Kuate tuku mbal tane rawe tanjo tana Pontus Galesia Kapadosia Asia Bitinia ma tugu ta jakmba mbolnge mine likade tane jakmba kaiye. Ye Petrus Yesus Kristus tuku aposel tane ndon pasatam prowet. ²Tane Tukul Guwa tumba Kuate tuku mbal mayok ka Yesus Kristus tuku pasa dubika nuje ndare mbolnge purfeju mayok kambim tuku Kuate nu o buk tane maditingina.

Kuate nu lato-latomba tane ake sina n make patika ngamungal mukuk wamdu bul sertinguwa. Son.

Sine abo jak minmba minam tuku minde mineg

³Sungo Yesus Kristus tuku Mam Kuate sine nu tuku nyu te-dungube. Yesus Kristus nu kumna le nu te-tina le abonga tingina wam ta mbolnge Mam Kuate nu sine sunngomba mapeka kitek kile-mayokkina le kile minmba nu tuku wam magenu minde mineg. ⁴Kuate nu samba mbolnge sine kilam tuku madisingina wam mayenu ta kutur kugatok. Menje nda. Mayenu minmba minamngat. ⁵Sine Kuate nu kumu nge mbal nu nuje sanjrimbi sine kulatka minwa le ma ma kugawam tuku ait mbolnge muskil kile-tidinge singamngat.

⁶Tane kile ait fagnu piti yimyam kamusde ta muskil kile-tidinge tingam tuku wam ta idusmba gare-gareka minap. ⁷Nane agan afu gol kanjeranu suk ta kilmba sinja gol e nga katesewam tuku pasokade. Tanjamba ndo tanjine ngamungal son ta katesewam tuku piti yimyam pa tanja tane pasokade. Piti mbolnge tanjine ngamungal son tugusek

mayok kinit ta Kuate am mbolŋge sungokanu ŋgisikam tuku agaŋ gol ta lite. Tane ŋgamuŋgal son ŋak ta Yesus prowa sulumba tane tuku nyu kile-mayokkuwa le tane nyu ŋak minmba minamŋgaig.

⁸⁻⁹Tane Yesus kaŋger ndanaig ta tane nu tuku kume purmba minig. Tane nu kaŋger ndade ta tane nu tuku saŋgri tomba tiŋgade. Tane taŋade le Kuate nu tane tuku muskil kile-tidiŋge tiŋgit le taŋgine ŋgamuŋgal son tuku alonu tade. Ta mbolŋge taŋgine gare maŋau suŋgo ŋayote.

¹⁰Kuate nu ake sinaŋ sine make patika muskil kile-tidiŋgate ta tuan taŋgo kame o buk ta tuku dir pasa saka katese mayewam tuku wamduŋmba minnaig. ¹¹Kristus tuku Guwaŋge tuan taŋgo kame tumningina le Kuateŋge madina taŋgo nu rar suŋgo tuwa sulumba nyu suŋgo pasa ŋak tamŋgat ta nane isnaig. Ismba nuŋe ait ginu prowamŋgat ko kilke te ndaŋndaŋmba minwa le nu prowamŋgat ŋga katesewam tuku sotinaig. ¹²Sotinaig ta Kuate nu tuan taŋgo kame ta sanaŋgina: Taŋgine ŋgarosu turam tuku piro ndakade. O ŋgumneŋga mbal afu tuku tane pirokade ŋga sanaŋgina. Mbal ta tane. Kuate nu samba mbolŋge Tukul Guwa kukulna le ndekina le nane afu nu tuku saŋgri mbolŋge Kristus tuku pasa mayenu tiŋginaig. Wam kame tane isnaig ta eŋel kameŋge katesewam tuku wamduŋ suŋgo ŋak minig.

Kuate nu sine mine mayebe ŋga wikina

¹³Tane wamduŋ ndindo pilmba wamduŋ kuyar mayenu ŋak likap. Kristus nu prowa le Kuate nu tane make patikamŋgat wam ta idusmba minap. ¹⁴Tane o buk Kuate gilai minmba taŋgine nzali ŋaigonu dubikinaig ta kile kusrekap. Tane kiŋo kame magenu taŋaŋ Kuate kumnemŋge minap. ¹⁵Kuate nu tane nuŋe kiŋo kame minam tuku wikina ta nu purfeŋnu tukunu tane nu tuku wam te-purmba taŋgine mine mbolŋge purfeŋnu minap. ¹⁶Kuate tuku kuyar pasa teŋenmba sakate. Ye purfeŋnu minet taŋamba ndo tane yiŋe mbal purfeŋnu minap ŋgate.

¹⁷Tane Kuate nu siŋgine Mam ŋgade ta nu sine taŋgo ŋakmba tuku maŋau kumumbi pilesiŋgit. Ta tuku tane rironŋka kilke te mbolŋge minmba nu kumnemŋge minap. ¹⁸Taŋgine mbuŋ kat taŋgine tuku maŋau alo kugatok dubika minnaig le ta ŋgamukŋge Kuate nu tane tuku muskil kile-tidiŋge tiŋgina ta gol le silwa ŋgisikam tuku agaŋ tambi nu tane piya ndatiŋgina. ¹⁹Nu Kristus tuku ndare tambi tane tuku muskil kile-tidiŋge tiŋgina. Nane sipsip fatnu mayenu balemba Kuate atraukade taŋaŋ Kristus nu purfeŋnu minmba nuŋe ŋgarosu kumam tuku pilna. ²⁰Kuate nu agaŋ ndende nda kile-mayokkina sulumba nu Kristus piro ta kam tuku nu madina. Kile kugawam tuku ait te mbolŋge tane turkam tuku mayok kina. ²¹Tane nu mbolŋge Kuate tuku saŋgri tomba tiŋgade. Kristus nu kumna le Kuate nu te-timba nyu suŋgo tuna wam ta tuku tane Kuate nu kumuŋ ŋga nu tairŋga minig.

Sine tira kame ngamungal niŋbe

²²Tane Kuate tuku pasa tugusek dubide ta taŋgine mine magenu mbolŋge minmba miŋgemi ndo sa ndaka taŋgine ngarosumbi turmba taŋgine tira kame tuku kume purde. Ta tuku tane kile taŋgine ngarosu ŋakmbambi taŋgine taŋgine muŋgu kume purkam tuku wamdus saŋgrinu palpe. ²³Tane kiŋo dabro kitek taŋaŋ maŋ mayok kinaig. Taŋgo tuku maŋau dubimba ina sinamŋge mayok nda kinaig. Abo ta ngisikam tuku. Tane Kuate tuku pasa minmba minam tuku ta tinaig sulumba kitek mayok kinaig. ²⁴Kuate tuku kuyar pasa teŋenmba sakate.

Kilke mbol mbal aŋga taŋaŋ minig.

Naŋgine mindepiye aŋga botnu taŋaŋ.

Aŋga ta tugunu lamba botnu supika ndekate.

²⁵Suŋgo tuku pasa taŋawe nda.

Nu minmba minamŋgat ŋgate.

Aisaia 40.6-8

Nane afu pasa mayenu tane tugumŋge kuklinaig ta not.

2 ¹Tane maŋau ŋaigonu ŋakmba kusreka wam afu yabri ndakap. Taŋgine yabri maŋau yabuka sine tiŋreknu mineg ŋga sa ndakap. Afu tuku mine magenu tuku wamdus kagli fir ndakap. Afu tuku ŋgumnem pasa sa ndakap. ²⁻³Tane buk Kuate tuku raŋgun mayenu katesenaig. Ta tuku kiŋo dabro amo nyam paraniŋgit taŋaŋ tane Kuate tuku pasa tugusek tam tuku paratiŋguwa. Tane taŋamba nyumba minap ma ma sugo-sugowap le muskil kile-tidiŋge tiŋgamŋgat.

Ndame mayenu abo ŋak

⁴Ndame ande taŋgo kameŋge gisleknu ŋga te-sinaig ta Kuate nu ndame ta madimba nu ndame suŋgo ŋgina ta Kristus. Ndame ta abo ŋak. Tane nu tugum prowap. ⁵Promba ndame abo ŋak taŋaŋ minmba Kuate tuku wande palmbim tuku taŋgine ngarosu patikap. Taŋawap sulumba tane Kuate tuku pris taŋaŋ mayok ka taŋgine maŋau magenumbi Kuate atraukanu sukamŋgaig. Tane Yesus Kristus ndoŋ ulendikade le Kuate nu tane tuku atrau aŋaŋ ta nzalite. ⁶Kuyar pasa teŋenmba sakate.

Ye ndame suŋgo madimba tumba Sion tumbraŋ tuku ndame ŋakmba nu mbolŋge saŋgri tiŋgam tuku palmbimŋgit. Ande nu ndame ta tuku saŋgri tomba tiŋguwa ta nu tumail pulunuŋgat ŋgate.

Aisaia 28.16

⁷Tane ndame ta tuku saŋgri tomba tiŋgade mbal nu tane am mbolŋge ndame suŋgokanu. Nane nu talade mbal Kuate tuku kuyar pasa teŋenmba nane tuku sakate.

Ndame ande ndame wande pilig mbal gisleknu ŋga te-sinaig. Ndame ta kile wande ta tuku ndame ŋakmba nu mbolŋge saŋgri tiŋgade ŋgate.

Mune 118.22

⁸Kuyar pasa ande tenjenmba sakate.

Tango kame ndame ta mbolnje kupe dannga mbikeka barinunngaiga
nga sakate. *Aisaia 8.14-15*

Kuate nu o buk sakina tanjamba ndo nu tuku pasa nda isanu sukmba ngummede mbal nane baringade ta ⁹tane tanjamba kuga. Tane Kuatenge maditingina. Tane nu tuku kuasmbi ndindo minig. Tane Sunjo Kuate tuku pris mbal. Tane nu tuku mbal mayok ka nu tuku tur manjau mayenu afu saningam tuku nu ma make sinamnge tane wika kilmba nuje bulu mayenu mbolnje patikina. ¹⁰Tane buk nyu kugatok mbal minnaig. Kile tane Kuate tuku mbal nyu njak minig. Kuate nu buk tane mape ndakina. Kile nu tane mapekate.

Wam pagu pasa yeki yeki

¹¹Tira kame, tane samba mbolok mbal mayok ka kile tenge rawe tango tananj minig. Tane ngarosu kikonj tingam tuku nzali njakmba ngumneningap. Ngarosu tuku nzalinge tangine kanu njaijo siglikate. ¹²Tane Kuate dubi ndade mbal ngamuknge mine mayenu mbolnje minap. Tane tanjapaw ta nane tane wam njaijonu kanu nga ngumnem pasa tinguwaij sulumba tane tuku mine mayenu kanjeramngaig. Kanjerwaij le Kuate nu nane tugum prowa le nane Kuate tuku nyu te-dungamngaig.

¹³Kilke mbol mbal nanjine sugo yimyam patikade ta tane Kuate tuku mbal tukunu manjau mayenu te-mayokmba nane kumnemnge minap. ¹⁴Kilke tuku gabat sunjo ko gabat fonjon nu tuku nyu mbolnje pirokade nane njakmba kumnemnge minap. Gabat fonjon nane mbarde mbal lafu njayonu nijmba wam mayede mbal nyu kile-dungam tuku nu patikate le nane piro ta kade. ¹⁵Tane manjau tinjeknu kumba tamba nane wamdus tugusek kugatok mbal tuku minje tukulningam tuku Kuate nu nzalite. ¹⁶Kuate nu tane muskil kile-tidinge tingit mbal tane tukul tuku piti kugatok tananj likap. Sine tukul pasa kumnemnge mine ndakeg nga wam njaijonu afu kam tuku idus ndawap. Tane Kuate kumnemnge minmba nu tuku piro mbal minap. ¹⁷Tane tango njakmba idusnijmba ande maim maim tuwe ndakap. Tane Kristus tuku kuasmbi tuku kume purmba Kuate kumnemnge minmba nu tuku nyu kuraukap sulumba sisar tuku nyu idusap.

¹⁸Piro mbal, tane tangine kulat mbal tuku nyu idusnijmba nane kumnemnge minap. Kulat mbal ranjun magenu ta ndo kuga. Minje sanjrinumbi tane kulatkade mbal mata kumnemnge minap. ¹⁹Tane mbar ndade le afu ake sinanj tane kattingig le sine Kuate tuku mbal nga wamdus piti kugatok rar kurade ta tane wam mayede. ²⁰Tane mbarde le afunge kattingig le tane wamdus piti kugatok rar kurade ta alo kugatok. Tane manjau tinjeknu kade le kattingig le tane ndek wamdus piti kugatok rar kurade ta Kuate nu nzalite.

²¹Tane wamdus piti kugatok piti kurawam tuku Kuate nu tane wikina. Kristus nu sinenu nga rar sunjo tina sulumba piti mbolnje sine nu tuku manjau dubiwam tuku tumsinjina. ²²Nu mbar ande ke ndakina. Yabri pasa ande mata sa ndakina. ²³Nane afunje nu tumail pannaig ta nu lafumba nane tumail pan ndaningina. Nane nu ngaro rar sunjo tunaig ta nu lafumba rironj pasa ande sa ndaningina. Kuate nu tanjo kumumbi pileningit nga nu wam ta njakmba nu wai mbolnje patikina. ²⁴Sinjine manjau njaignou kusreka mine kitek mayenu mbolnje minbe nga nu sine tuku une kilmba ail kazrai mbolnje kumna. Nu tuku mbamake tanje sine tuku muskil kile-tidinge sinjina le sine mage mineg. ²⁵Sine sipsip tanjan ndin mbarmba njisika mingenj ta kile Sipsip Kulat Tanjo tugusek tugum proweg le nu sine tuku kanu kulatkate.

Pino le tanjo tuku pasa

3 ¹Pino kame, tane tanjine tanjo kat tanjine tuku minje kumnemnje minap. Tane tanjamba minmba tanjine tanjo afu Kuate tuku pasa dubi ndakade ta tane pasa ande sa ndamba tanjine ngan manjau tamba nane Kuate dubiwam tuku didikamngaig. ²Tane alej alej ndaka Kuate kumnemnje minmba katesek manjau njak minap le tanjine tanjo kat tanjine nane manjau ta kanjermba Kuate dubiwam tuku iduswaig.

³Tane gabat waje mara mara parej latomba mindepiymba tawi magenu tinjmba tanjamba ngarosou tuku mindepiye sungomba idus ndawap. ⁴Tane ngamungal tuku mindepiye wamdus bafuknu ngan manjau kile-mayokkap. Manjau ta kugawe nda. Minmba minamngat. Kuate am mbolnje sungokanu. ⁵O buk pino kame Kuate dubimba nu minde minnaig mbal nane tanjamba ngamungal tuku mindepiye njak minmba nanjine tanjo kat nanjine kumnemnje minnaig. ⁶Tane Sara tuku manjau kanjerap. Nu Abraham kumnemnje minmba yije gabat nga minna. Pino kame, tane wam ande tuku kuru kuru ndaka manjau tinjeknu ndo kap ta tane Sara tuku kulim kame minig.

⁷Tanjo kame, tane mata ranjun mayenu njak tanjine pino kame ndon minap. Nane tane tuku sanjri kumuŋ kuga tukunu nane kulat magekap. Kuate nu tale arnej ake sinanj make patikina le tale kumu kumu abo kitek tinaik. Ta tuku tane tanjine pino kame kulat magekap. Kuate nu tane tuku yabanj pasa ise ndakikat.

Sine ngamungal ulendi njak minbe

⁸Ye wam pagu afu satinjamngit. Tane njakmba wamdus ndindo tap. Piti munju turturkap. Tanjine tanjine kume purkap. Tanjine nyu kile-mayok ndakap. Tane munju sinakap. ⁹Nane afu tane mbolnje wam njaignou kuwaig kande tane lafumba wam njaignou ke ndakap. Ko nane afu tane tumail pantinguwaig kande tane lafumba tumail pan ndaningap.

Kuga. Tane lafumba nyaro mayenu niŋgap. Kuate nu tane wikina ta tane nyaro mayenu kilam tuku wikina. ¹⁰Kuate tuku kuyar pasa teŋjenmba sakate.

Ande nu nuŋe mine ŋakmba mbolŋge gare minam idusmba kande nu pasa ŋayonu ko yabri pasa ande sa ndakuwa.

¹¹ Nu maŋau ŋaigonu kusreka wam magenu kumba minwa.

Nu nane ŋakmba ndoŋ ŋgamuŋgal mukuknu minam tuku wamdus saŋgrinu pilwa.

¹² Kuate nu taŋgo tiŋreknu kulatkate.

Nu nane tuku yabaŋ pasa isit.

Nu wam ŋaigonu kade mbal tuku ŋgueu minit.

Mune 34.12-16

Kuate tuku pasa taŋamba sakate.

Sine maŋau tiŋreknu tuku rar tam kumuŋ

¹³ Tane wam magenu kam tuku wamdus saŋgrinu palpe ta ande nu tane kilmba ŋaigo siglike nda. ¹⁴ Ko afuŋge tane maŋau magenu kap le kilmba rar tiŋguwaig kande taŋaig. Kuate nu tane mbolŋge wam magenu kamŋgat. Tane taŋgo tuku wam idusmba kuru kuru ndakap. ¹⁵ Tane Kristus nu sine tuku Suŋgo ŋga nu kumnemŋge minap. Ande nu ndaŋam tane Kristus minde minig ŋga kusnatiŋguwa ndeta tane lafuwam ŋga nu idusmba pasa mukuk sawap. ¹⁶ Tane Kuate am mbolŋge mbar tuku piti kugatok minap. Tane taŋamba Kristus ndoŋ ulendika mine mayenu mbolŋge minig le afuŋge tane ŋgumnem pasa tiŋgig ta ŋgumnem pasa ta luka nange kiko tuwaig. ¹⁷ Kuate nu nzaliwa le afuŋge tane maŋau tiŋreknu tuku rar tiŋguwaig kande maye. Tane mbarde ta tuku afuŋge rar tiŋguwaig ta ŋayo.

Kristus nu taŋgo tuku une saukam tuku kumna

¹⁸ Kristus mata mbar ndamba purfeŋnu minmba sine une ŋak mbal tuku kumna. Nu sine kilmba Kuate tugum prowam tuku taŋana. Nane nu tuku ŋgarosu balenaig ta nu nuŋe kanu mbolŋge abo ŋak mayok kina. ¹⁹ Nuŋe kanu kumba ka kanu afu muliŋ kilmba ndalekanu ma mbolŋge minnaig ta pasa niŋgina. ²⁰ Muliŋ kilanu mbal ta nane Noa tuku ait mbolŋge nu waŋ kusmba minna le Kuate nu ŋgan minmba nane tairtairŋgina ta kuga. Nane nu tuku pasa ise ndakinaig. Taŋanaig le nane 8 ndo waŋ ta poŋginaig. Poŋginaig le kule taŋge waŋ tumba te-faitmba nane tuku muskil kile-tidiŋgina.

²¹ Kule pisne maŋau wam ndui ta ndo tane tuku muskil kile-tidiŋge tiŋgit. ŋgarosu tuku kutur saukate le wam ta mbolŋge kuga. Kuate nu Yesus te-tina le tiŋgina tane wam ta tuku saŋgri tomba tiŋga taŋgine mbar tuku piti saukam tuku Kuate yabaŋmba kule pisne tade le muskil kile-tidiŋge tiŋgit. ²² Yesus nu tiŋgina sulumba samba mbol kumba kile

nu Kuate tuku ndinam kumamŋge nyu sunŋo ŋak minit le eŋel kame guwa kise kise saŋgri ŋak ta ŋakmba nu kumnemŋge minig.

Sine Kristus tuku mbal rar tamŋgig

4 ¹Kristus nu ŋgarosu ŋak minmba nu rar sunŋo tina. Tane mata wamdus ndui ta ŋak minap. Ande nu une maŋau te-ibeam tuku ŋgarosu rar tate ta nu une maŋau kusrekate. ²Ta tuku tane kilke te mbolŋge minmba ŋgarosu tuku nzali ŋakmba tidonŋa Kuate tuku nzali kumnemŋge minap.

³Tane buk kiko kugatok ŋgarosu tuku nzali ŋgail ndaka une maŋau kam tuku wamdus saŋgrinu pilnaig. Tane kule kamenu sunŋomba nyumba afu ndoŋ maŋgurka isukusmba maim-maimkinaig. Tane yabri mbara dubika mbar sugo fare fare ke likinaig. Kuate dubi ndade mbal maŋau nzaliniŋgit ta tane buk ke kumunaig.

⁴Kile tane nane ndoŋ maim maim sugo kile-mayokka wam ŋaigonu ndui ta kam tuku ulendi ndakade le nane tane tuku piriri ŋayomba ŋgumnem pasa tiŋgig.

⁵Kuate nu abo minig mbal kumanu mbal pileniŋgam tuku minit ta nane nu tugumŋge naŋgine mbar kile-mayokkuwaig le nu pileniŋgamŋgat. ⁶Kumanu mbal mata pasa mayenu isnaig. Nane une tuku lafunu kuramba kume likinaig ta naŋgine kanu Kuate taŋaŋ minmba minam tuku nane pasa mayenu isnaig.

Sine afu turniŋbe

⁷Agan ndende ŋakmba kugawam tuku ait buk patukate. Ta tuku taŋgine ŋgarosu tuku nzali ŋakmba tidonŋa wamdus kuyar mayenu ŋak lika Kuate yabaŋmba minap. ⁸Taŋgine taŋgine lato lato muŋgu kume purkap. Maŋau taŋge taŋgine mbar gudommmba saukate. ⁹Taŋgine taŋgine wande muŋgu ŋgailka ande gubra ŋak te ndakap. ¹⁰Kuate nu ake sinaŋ saŋgri yimyam tiŋgina ta tane kulat mageka tambi taŋgine taŋgine muŋgu turkap.

¹¹Ande nu pasa kukliwam kande Kuate tugumŋge tumba kukliwa. Ande nu afu turniŋgam kande nu Kuateŋge saŋgri tuwit tambi nane turkuwa. Tane taŋamba kap ta wam ŋakmba mbolŋge Yesus Kristus tuku saŋgri mayok kuwa le Kuate tuku nyu afunŋge te-dunŋamŋgaig. Nu nuŋe nyu kilŋa saŋgri ŋak minmba minwa. Son.

¹²Tira kame, piti sugo tane tagotiŋgam tuku pa taŋaŋ tane pasokade ta tuku tane piriri ŋayo ndawap. Kristus tuku mbal piti kurawam tuku mineg ta sine kila. ¹³Tane Kristus ndoŋ ulendika nu piti kamasna taŋamba piti afu kamasde ta tane gare-garekap. Kristus nu nyu sunŋo pasa ŋak mayok kuwa le tane nu ndoŋ gare sunŋo tamŋgaig. ¹⁴Tane Kristus tuku kuasmbi tukunu afu tane tumail pantinguwaig kande tane

gare-garekap. Kuate tuku Guwa mayenu tane ndoŋ minit tukunu nane taŋade.

¹⁵Tane ande bale ndawap. Agarj ande kuayar ndawap. Wam ŋaigonu ke ndakap. Taŋgo ande tuku wam mayenu kuer ndakap. Tane mbar taŋarj kumba rar kamusap ta kiko. ¹⁶Tane Kristus tuku nyu ŋak minmba rar tumba kande tane nyu ta kikonu yube ndaŋgap. Tane Kristus tuku nyu ŋak minig tukunu Kuate tuku nyu te-duŋgap. ¹⁷Kile Kuate nu tugu pilmba sine nuŋe mbal pilesingit ta nu tuku pasa mayenu pitaide mbal nu nane pileniŋmba ame piti ningamŋgat. ¹⁸Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Taŋgo magenu nane muskil kile-tidingam tuku maŋaunŋe liniŋgam ndafloniŋgit.

Ata. Kuate idus ndamba wam ŋaigonu kade mbal ta siŋka ŋgisikamŋgaig ŋgate.

Sindaun 11.31

¹⁹Kuate nu nuŋe nzali dubiwa le afuŋge rar tiŋguwaig kande taŋgine ŋgarosu Kuate wai mbolŋge pilmba maŋau tiŋreknu ndo kumba minap. Kuate nu tane wakeikina ta nu tane kulatka kusreke nda.

Gabat mbal tuku wam pagu pasa

5 ¹Tane gabat kame, ye mata gabat taŋgo minet. Kristus nu rar sunŋo tina ta yiŋe ammbi nu kaŋgeren. Nu nyu sunŋo kilŋa saŋgri ŋak mayok kuwa le ye nu ndoŋ kilŋa saŋgri ŋak minamŋgit. Ye tane sarsartiŋmba satingamŋgit. ²Kuate tuku sipsip tane ŋgamukŋge mine likade ta tane kulat mageniŋgap. Taŋgine piro ta kanyum ndamba gare ŋak biyap. Kuate tuku nzali ta taŋamba. Tane ndametiŋ kilam tuku idusmba piro ndaka piro tuku wamdus saŋgrinu pilmba pirokap. ³Sipsip kame tane kumnemŋge minig ta miŋge saŋgrimbi kulat ndakap. Taŋgine mine mayenu ta dubiwaig ŋga tumniŋgap. ⁴Tane taŋamba pirokap ta sipsip kulat taŋgo tugusek nu mayok kuwa sulumba tane tuku nyu kile-mayokkuwa le nyu sugo ŋak minmba minamŋgaig.

⁵Tane mbanzo ŋakmba mage mage kumnemŋge minap. Tane Kuate tuku mbal ŋakmba nyu kile-ibenŋka muŋgu turturkap. Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Mbe mbolmbolkade mbal Kuate nu nane ndoŋ ŋgueu minit. Nyu te-ibenŋba minig mbal nu ake sinaŋ nane make patikate ŋgate.

Sindaun 3.34

⁶Ta tuku tane taŋgine nyu kile-ibenŋka Kuate tuku saŋgri kumnemŋge minap. Tane taŋamba minap le maŋau ta ŋgamukŋge Kuate nu tane tuku nyu kile-mayokka nyu sugo tiŋgamŋgat.

⁷Kuate nu tane idus tidinga kulatka minit tukunu taŋgine piti ŋakmba nu tuku wai mbolŋge patikap. ⁸Tane wamdus kuyar mayenu ŋak kurauka likap. Taŋgine ŋgueu Satan nu laion taŋarj nu gubanu ŋerŋerka tane tuku

ande balemba nyam tuku likate. ⁹Tane son ngade pasa ta biye demba sangri tinga Satan tuku minge pitaimba ye mbulit nga samba minap. Tangine tira kame kilke yimyam mbolnge mine likade ta nane mata piti ndui ta ndo kanjerkade.

¹⁰Tane ait fagnu piti kamasap le Kuate nu ake sinaŋ tane make patikate nunge tane tuku piti ait mbilmba kumumbi tinjeknu kile-mayokka sangri piletinguwa le tane sangri tingamngaig. Nuŋe kilŋa sungo ta minmba minamngat. Tane kilŋa ta mbolnge minap nga nu Kristus mbolnge tane wikina. ¹¹Nu sangri sungo ŋak minmba minwa. Son.

¹²Singine tira Silvanus nu Kristus tuku piro kumumbi biyit nga iduset. Nunge ye turyat le waŋe fudinndo te tane tuku wamdus bul sertingam tuku kuyaret. Wam mayenu tane mbolnge minit ta Kuate nu ake sinaŋ make patikate wam tugusek nga kuyaret. Tane nu tuku wam mayenu ta kusre ndawap.

¹³Yesus tuku kuasmbi Romnge minig ta tane kaiye pasa tingig. Kuate nu nane madiniŋgina. Yiŋe kiŋo Markus nu mata tane tuku kaiye pasa tingit. ¹⁴Tane tangine tangine tira kame ndoŋ kume pur maŋau alonu kile-mayokap. Tane Kristus tuku mbal ŋakmba ngamunggal mukuk ŋak minap.

Son.

2 PETRUS

Petrusnge waŋe arnu kuyarna

Petrus nu waŋe arnu kuyarna te tugunu teŋenmba. Yabri tum taŋgo afu Yesus tuku kuasmbi didik farnaig le nu nane tugusek pasa kusre ndawaig nga nane tuku wamdus purfeu serniŋgam tuku waŋe tembi nane tuku wamdus kuaneka saŋgri pileniŋgina.

1 ¹Ye Simon Petrus Yesus Kristus tuku piro taŋgo nu tuku aposel ye tane ndoŋ pasatam prowet. Siŋgine Kuate siŋgine muskil kile-tidiŋge siŋgam tuku taŋgo Yesus Kristus nale wam kumumbi kik le tane ŋgamuŋgal son ŋgade ta sine ndoŋ alonu kumu kumu teg. ²Tane Kuate le siŋgine Suŋgo Yesus tuku maŋau kila pilmba minap le nale lato lato ake sinaŋ make patika ŋgamuŋgal mukuk wamdus bul sertinguwaik. Son.

Sine Kristus tuku maŋau mbolŋge sugokube

³Nu nuŋe maŋau mayenu siŋgam tuku wikina le sine nu kila mineg ta nu tugumuŋge saŋgri teg sulumba mine mayenu mbolŋge minam tuku wam kumumbi kileg. ⁴Nu wam magenu sine mbolŋge kam tuku sakina ta nuŋe saŋgri tamba siŋgit le sine kilke tuku kutur ŋgarosu tuku nzali mbolŋge mayok kina ta kusremba Kuate tuku maŋau te-puram kumuŋ.

⁵Ta tuku tane wamdus saŋgrinu pilmba taŋgine ŋgamuŋgal son ta kumuŋ kuga nga maŋau magenu turmba ke likap sulumba kila magenu turmba kila palpe. ⁶Taŋamba taŋgine ŋgarosu tuku nzali ŋakmba kile-ibenkap sulumba piti ait sinamuŋge bike ndaka dirnaŋga Kuate tuku nyu idusmba nu kumnemuŋge minmba ⁷taŋgine taŋgine muŋgu turkap sulumba taŋgo ŋakmba tuku kume purkap.

⁸Tane maŋau magenu taŋaŋ ŋak minmba lato lato kap ta tane siŋgine Suŋgo Yesus Kristus tuku maŋau kila minig ta te-mayokamuŋgaig. ⁹Ande nu maŋau magenu taŋaŋ kugatok ta nu am tukulkanu taŋaŋ minmba Suŋgo nu tuku une sauke tuna wam ta idus ndamba gilaŋgate.

¹⁰Tira kame, Kuate nu tane kilam tuku maditiŋmba wikina. Wam ta kilimok te-mayokam tuku wamdus saŋgrinu pilmba nu tuku pasa

dubiwap. Tañawap ta tane bariŋga Kuate kusrewe nda. ¹¹Ŋgumnenŋa Kuatenŋe nyu tiŋguwa le tane siŋgine muskil kile-tidiŋgam tuku taŋgo Suŋgo Yesus Kristus nu kulatkate ma mbol gare ŋak kape le nu tane kulatka minmba minamŋgat.

Kuate tuku pasa tugusek

¹²Ye wam kame satinget te tane buk kila pilnaig. Pasa tugusek tinaig ta mbolŋge tane saŋgri tiŋgade ta ye kila ta ye maŋ wam kame ndui ta lato lato satingam tuku iduset.

¹³⁻¹⁴Mine minemba ye kumamŋgit. Siŋgine Suŋgo Yesus Kristus nu ye taŋamba tumyina le ye kila minet. Ta tuku ye kilke te mbolŋge minmba tane wam kame ta idusniŋmba minap ŋga satingmba minet. ¹⁵Ye kumi le tane gilai ndaŋgam tuku piro kareŋket.

¹⁶Sine siŋgine Suŋgo Yesus Kristus saŋgri ŋak maŋ luka ndekam tuku satingigey ta taŋgo tuku wamdus kuyarmbi yabri wam kube sa ndatingigey. Kuga. Sine siŋgine ammbi nu tuku kilŋa saŋgri kaŋgergeŋ. ¹⁷⁻¹⁸Sine Kristus tuku kilŋa mayok kina tabe mbolŋge nu ndoŋ mingey le Mam Kuate Suŋgo nu Yesus Kristus tuku nyu te-mbolmba saŋgri suŋgo tumba samba mbolŋge nu tuku teŋenmba sakina: Ande te ye tuku Kiŋo. Ye nu tuku kume purmba nu tuku gare suŋgo tet ŋga sakina le isgeŋ.

¹⁹Kuate tuku tuan taŋgo kame nane Kristus tuku dir pasa sakinaig ta kile nane tuku pasa ta saŋgrinu mayok kinit. Nane tuku pasa ta tane ise tiwap le sati ma make suŋgo sinamŋge buluŋgate taŋaŋ tane kilŋatiŋguwa. Kilŋatiŋmba minwa le ma ma mafey tuku buluŋge taŋgine ŋgamuŋgal kilŋa mayewamŋgat.

²⁰⁻²¹Tane pasa te kila pile mayewap. Tuan taŋgo kame nane naŋgine wamdus dubimba dir pasa kile-mayok ndakinaig. Tukul Guwaŋge wamdus niŋgina le nane Kuate tuku pasa kile-mayokkinaig. Ta tuku ande nu nuŋe wamdusmbi ndo tuan taŋgo kame tuku pasa tugunu bitekŋgam kumuŋ kuga.

Yabri tum mbal

2 ¹O buk Israel mbal ŋgamukŋge yabri tuan taŋgo turmba mayok kine likinaig. Taŋamba ndo yabri mbal afu tane gilai minap le tane ŋgamukŋge mayok ka afu ŋaigo siglikam tuku yabri wamdus kile-mayokkamŋgaig. Yesus Kristus nu sine tuku une kurana ta nane nu pitaide le maŋau ta pitik ndo luka nane tuku kanu ŋaigo siglikate. ²Nane kiko kugatok kutur maŋau kade ta nane gudommba dubiwamŋgaig. Dubiwaig le afu nane kaŋgerka Kristus tuku kuasmbiŋge taŋade ŋga tugusek maŋau talamba ŋgumnem pasa tambimŋgaig. ³Yabri gabat nane ndametiŋ kilam tuku piririmba tane yabritiŋmba tane tuku ndametiŋ suŋgo didikamŋgaig. O buk Kuate nu taŋgo pileniŋmba pa

kumumbi niŋgam tuku sakina ta nu gilai ndaŋgate. Nu nane pankuwa le ŋgisikamŋgaig.

⁴Kuateŋge eŋel ŋaigonu afu unekinaig ta mape ndaka kilmba pankina le ma ŋayo ma make buto sinam nzi kinaig. Kile nane pilewam tuku ait tairŋgade.

⁵Taŋgo abo abo minnaig mbal Kuate nu mape ndaka kule suŋgo pilna le wam ŋaigonu ke likinaig mbal ta ŋakmba ŋgisikinaig. Taŋgo tiŋreknu Noa ndo Kuate tuku pasa kuklina ta nu tuku kuasmbi 7 ta turmba nu kigraibkina le nane ŋgisi ndakinaig.

⁶Kuate nu tumbraŋ ar Sodom le Gomora nale kilmba pasa mbolŋge patika pambi pasokina le ugmba usarke sulunaik. Wam ŋaigonu kade mbal taŋamba pa tam tuku tumsingit. ⁷Nu taŋgo tiŋreknu Lot ndo turna le paŋge uge ndakina. Lot nu une mbal ŋgamukŋge minmba nane kiko kugatok kutur maŋau kinaig ta kaŋgermba nu wamdus te-sulumba piti suŋgo tina. ⁸Nu taŋgo tiŋreknu minmba nu mara mindek nane tuku mbar ŋaigonu kaŋgerka ismba nu piti suŋgo tina.

⁹Wam kame ta ŋakmba teŋenmba tumsingit. Mbal magenu tagoniŋgam tuku ait mbolŋge Kuate nu nane turkam tuku ndin wakeite sulumba mbal ŋaigonu pa tumba pileniŋgam tuku ait tairŋguwaig ŋga patikate. ¹⁰Ŋgumneŋga pileniŋmba naŋgine ŋgarosu tuku nzali dubimba kutur suŋgo tade sulumba Suŋgo pitaide ta nu pa suŋgo niŋgamŋgat.

Ndaŋam tuku yabri tum mbal nane maim-maimka kuru kuru kugatok samba mbolok mbal guwa magenu naŋgine pasambi tumail panniŋgig? ¹¹Ata. Eŋel kame nane guwa ŋaigonu kame ta tuku saŋgri liniŋgig ta nane Kuate tugumŋge nane kilmba pasa mbolŋge patika nane tuku nyu ŋaigo sigli ndakade.

¹²Mbal ŋaigonu ta nane agaŋmor taŋaŋ wamdus kugatok naŋgine ŋgarosu tuku nzali ndo dubikade. Nane agaŋmor taŋaŋ bige tidiŋga bale faram tuku minig. Nane agaŋ afu sine ammbi nda kaŋgerkeg ta tugunu gilai minmba kilmba tumail panniŋgig. Ta tuku nane agaŋmor taŋaŋ kilmba bale faramŋgaig. ¹³Nane afu rar suŋgo niŋgig ta nane mata lafunu taŋamba tamŋgaig.

Nane kiko kugatok. Nane ki mbol maŋgurka isukusmba mbesigna maŋau te-mayokam tuku nzaliniŋgit. Nane tane ndoŋ maŋgurka isukusmba yabritiŋgig ta nane gare suŋgo tade. Nane tane tuku maŋau mayenu ta kutur mbilmbilde sulumba ŋayo silide. ¹⁴Nane pino ŋakmba kaŋgerka am kikoŋ tiŋgade. Nane une maŋau kade ta maro ndaniŋgit. Nane wamdus saŋgri kugatok mbal didikam tuku yabrineŋgig. Nane wam ŋakmba tuku wamdus piririmba wamdus saŋgrinu pilig. Nane siŋka Kuate tuku kasur mbolŋge minig. ¹⁵Nane ndin tiŋreknu kusremba fare fare likade. Beor tuku kiŋo Balam nu agaŋ ndende suŋgomba kilam tuku piririmba wam ŋayonu kam idusna taŋamba nane mata taŋade. ¹⁶Balam

nu wam ŋayonu kam idusna le doŋki ande pasatam kumuŋ kuga ta nu taŋgoŋge pasatanu sukmba nu sawe likina sulumba tuan taŋgo Balam tuku ŋgingngan wamdus peuna.

¹⁷Yabri tum taŋgo ta nane kule ŋguruŋ kule parakate taŋaŋ. Bidu bubreŋge tumba pinderkate taŋaŋ. Ma make suŋgo buto ŋayo Kuate nu nane tuku madina. ¹⁸Nane naŋgine ŋgaro payamka pasa alo kugatok tuku miŋge fetkade. Nane afu ailfu ndo ŋgamuŋgal biye mbilmba maŋau ŋaigonu kusrekenaig ta nane ŋgarosu tuku nzali ŋaigonu maŋ dubikuwaig ŋga didika wam ŋaigonu afu tumningig. ¹⁹Afu nane dubikuwaig ŋga tukul ande sine peu ndasiŋgit ŋgade ta naŋgine kutur maŋauŋge ndalekate le nane ta kumnemŋge minig. Maŋau ŋayonu andeŋge taŋgo tuku saŋgri te-ibeŋte ta nu agaŋ ta tuku piro agaŋ taŋaŋ minit.

²⁰Nane afu siŋgine Suŋgo Yesus Kristus muskil kile-tidiŋge siŋgit tuku taŋgo kila pilig sulumba kilke tuku kutur maŋau kusrede ta maŋ luka kutur maŋau tumba saŋgri ta kumnemŋge ndalekanu minig ta nane ambokok tuku mine limba kile ŋayonu suŋgo sinamŋge minig.

²¹Nane maŋau tiŋreknu kila pilnaig sulumba maŋ Kuate tuku pasa ŋgumnede ta ose. Nane mine ŋayonu mbolŋge minig. Nane maŋau tiŋreknu kila pile ndakinaig kande ta maye kande. ²²Kuyar pasa mbolŋge yaba pasa ande minit ta nane mbolŋge kilimok mayok kinit ta teŋenmba. Age ande ŋuleka luka nuŋe ŋule nyate ŋgate. Ko mbo ande kule pisit sulumba luka kumba maŋ ruga pisit ŋgate.

Suŋgo nu luka ndenuŋgat

3 ¹Tira kame, ye waŋe inum te tane isam tuku maŋ kuyaret. Waŋe te mbolŋge mata tane wam magenu idusniŋmba kam tuku kuyaret. ²Tane Kuate tuku tuan taŋgo kame tuku dir pasa idusniŋmba siŋgine Suŋgo muskil kile-tidiŋge siŋgam tuku taŋgo nu tuku pasa turmba idusniŋgap. Sine tane tuku aposel kame buk pasa ta satiŋgigeŋ le isnaig ta ³tane pasa te katese mayewap. Kugawam tuku ait mbolŋge afu promba naŋgine ŋgarosu tuku nzali dubika ŋgamuŋgal son tuku maŋau talaka nzumilmba sakamŋgaig: ⁴A ... Yesus Kristus prowam tuku sakina ta nu animbi kina? Ait kuen ŋayo kina ma ma siŋgine mbuŋ kame kume far sulunaig le Kuate nu kilke te te-mayokna ta taŋamba ndo minit ŋga sakamŋgaig.

⁵Mbal ta nane yabrikade. Nane wam ande gilaŋganu sukmba kusrede ta teŋenmba. O buk Kuate nu sakina le samba mayok ka kilke kule sinamŋge prove lika kilke ta kuleŋge laipniŋgina. ⁶ŋgumneŋga kilke ta kule ndui taŋge soŋgina le ŋgisikina tukunu kile kilke ndui ta mine ndakate. ⁷Kile kilke samba minik te Kuate tuku pasa ndui taŋge pasokam tuku madinikina le nale ait suŋgo ta tairŋga minik. Ait ta prowa le Kuate pitaimba wam ŋaigonu ke likade mbal nane ŋgisikamŋgaig.

⁸Tira kame, tane wam te gilai ndangap. Kuate am mbolŋge ki ait ndindo ta yar 1,000 taŋaŋ minit. Yar 1,000 kinig ta nu am mbolŋge ki ait ndindo taŋaŋ kinig. ⁹Suŋgo nu prowam tuku sakina ta nane afuŋge nu dalkate ŋgade ta nu dal ndakate. Kuga. Nu tane idustiŋmba ŋgan minmba tairŋgate. Nu taŋgo inum ndindo ŋgisikam tuku idus ndamba ŋakmba ŋgamuŋgal biye mbilwaig ŋga tairŋgate.

Kilke samba ŋgisikamŋgaik

¹⁰Suŋgo tuku ait kuayar taŋgo taŋaŋ prowamŋgat. Ait ta mbolŋge fudu suŋgo mayok ka samba ŋgisikamŋgat. Samba tuku saŋgri yimyam pa kamenuŋge ŋgisike sulumba kilke agaŋ ndende tur pasokamŋgat.

¹¹Agan kame ŋakmba taŋamba ŋgisike suluwamŋgaig. Ta tuku tane Kuate kumnemŋge minmba mine maŋau mayenu tiŋreknu ŋak minap. ¹²Tane Kuate tuku ait suŋgo ta minde minap. Ait suŋgo ta prowa le paŋge samba ugmba samba tuku saŋgri yimyam pa kamenuŋge ŋgisike suluwamŋgaig. ¹³Nu sakina taŋamba sine samba kilke kitek tairŋga mineg. Maŋau tiŋreknu ndo kilke ta mbolŋge minamŋgat.

¹⁴Tira kame, tane agaŋ magenu taŋaŋ tairŋga minig tukunu tane Kuate am mbolŋge purfeŋnu piti kugatok tiŋgam tuku wamdus saŋgrinu palpe. ¹⁵Kuate nu dalkate ŋga idus ndawap. Nu ŋgan minmba sine muskil kile-tidiŋgam tuku ait siŋgit ŋga idusap. Siŋgine tira mayenu Paulus nu Kuatenge wamdus kuyar mayenu tuna le nu mata taŋamba kuyarna. ¹⁶Nu nuŋe waŋe ŋakmba mbolŋge wam te tuku ndo kuyarna. Nuŋe waŋe afu mbolŋge pasa afu tugunu katesewam tuku wam bada. Nane wamdus kugatok kine inumde mbal pasa ta ismba naŋgine wamdusmbi mbilniŋmba tugunu kise kile-mayokkade sulumba naŋgine miroŋ ŋaigo siglikade. Nane Kuate tuku kuyar pasa ŋakmba kilmba taŋamba ndo ŋaigo siglikade.

¹⁷Tira kame, tane ye tuku riroŋ pasa te ismba kurau mayewap. Nane fare fare unekade mbal tane yabritiŋmba didikuwaig le taŋgine wamdus saŋgrinu ta kusrekubekaig.

¹⁸Siŋgine Suŋgo Yesus Kristus muskil kile-tidiŋge siŋgam tuku taŋgo nu tane ake sinaŋ make patikate ta tane nu tuku maŋau lato lato kila pilmba sugokap. Nu kilŋa saŋgri suŋgo ŋak minit ta taŋamba minmba minwa.

Son.

1 YOHANUS

Yohanusnge waŋe amboŋga kuyarna

Yesus nu luka samba mbol kina le yar 60 kinaig le Yohanus nu buk saibo pile mayemba waŋe te kuyarna. Waŋe te mbolŋge nu kume pur maŋau tuku tugunu kuklimba ta tuku pasa suŋgomba kuyarna.

Kristus nu abo tugu

1 ¹⁻³Minŋe Pasa nu abo tugu. Tugu mbolŋge nu minmba minna. Ye nu tuku tane satingamŋgit. Nu kilke te mbolŋge mayok kina le siŋgine kilbambi nu tuku pasa ismba ammbi kaŋgermba waimbi mata kiregeŋ. Ake sa ndaket. Wam kaŋgermba isgeŋ ta ndo saket. Nu abo minmba minam tuku tugu Mam Kuate ndoŋ minna le nu te-mayokna. Sine mineg taŋamba tane Mam Kuate le Kiŋo nuŋe Yesus Kristus ndoŋ muŋgu gare ŋak minap ŋga nu tuku satingamŋgit. ⁴Sine ŋakmba ulendika gare-garekube le gare maŋau ta suŋgokuwa ŋga waŋe te kuyaret.

Kuate nu bulu

⁵Sine Kuate tuku Kiŋo tugumŋge pasa isgeŋ ta satingamŋgit ta teŋemba. Kuate nu bulu tugusek. Ma make fudiŋndo mata nu mbolŋge mine ndakate. ⁶Sine ma make sinamŋge minanu taŋaŋ minmba sine Kuate ndoŋ muŋgu gare ŋak mineg ŋgube ta sine yabri pasa ndo saka tugusek maŋau ta ke ndakeg. ⁷Kuate nu bulu sinamŋge minmba purfeŋnu ndo minit. Sine mata bulu sinamŋge minanu taŋaŋ minbe ta siŋgine siŋgine muŋgu gare ŋak mineg le Kiŋo nuŋe Yesus Kristus tuku ndare taŋge sine tuku mbar ŋakmba saukate. ⁸Sine mbar kugatok mineg ŋgube ta siŋgine wamduŋge yabrisiŋgit. Tugusek maŋau sine siŋka gilai. ⁹Sine siŋgine mbar kile-mayokkuba ta Kuate nu siŋka tiŋreknu minmba nuŋe pasa kumumba mbar ta gilaiŋga sine tuku maŋau ŋaigonu ŋakmba saukamŋgat.

¹⁰Sine mbar maŋau afu ke ndakigeŋ ŋgube ta Kuate nu sine mbar ŋak ŋgate pasa ta pitaiweg. Nu yabri taŋgo ŋganu sukeg. Sine taŋamba sakeg ta nu tuku pasa ta sine sinamŋge mine ndakate.

Kristus nu sine tursiŋgit

2 ¹O yiŋe kiŋo kame, tane mbar maŋau ke ndakap ŋga waŋe te kuyaret. Ata. Ande nu mbarwa kande Yesus Kristus nu sine turka Mam Kuate ndoŋ pasa te-tiwam tuku minit. Nu ndo tiŋreknu. ²Nuŋge sine tuku mbar tuku pa kurana le Kuate nu sine ndoŋ ŋgamuŋgal mukuk minit. Sine tuku mbar ndo kuga. Kilke mbolok mbal ŋakmba tuku mbar tuku pa ta turmba kurana.

³⁻⁴Ande nu ye Kuate kila ŋga nu tuku miŋge dubi ndate ta nu yabri taŋgo ndo. Nu tugusek maŋau siŋka gilai minit. Sine Kuate tuku miŋge dubimba minbe ta miŋge bulokmbi ye Kuate kila ŋgam kumuŋ.

⁵⁻⁶Ande nu Kuate tuku miŋge dubite ta Kuate tuku kume purte wam ta nu mbolŋge suŋgoka kumuŋgate. Ande nu ye Kuate ndoŋ sailket ŋgate ta nu Kristus maŋau kina taŋamba ndo kuwa. Sine Kristus tuku maŋau te-purbe ta sine miŋge bulokmbi sine Kuate ndoŋ mineg ŋgam kumuŋ.

Tira kame tuku kume purbe

⁷Tira kame, ye tukul pasa ande kitek kuyar ndawet. Pasa te ambokok. Tane o buk isnaig. ⁸Kile ma make buk kugate le bulu tugusek tane kilŋatiŋmba minit. Ta tuku pasa kitek taŋaŋ kuyaret. Tukul pasa te alonu Kristus mbolŋge mayok ka tane mbolŋge mata mayok kinit.

⁹Ande nu ye bulu sinamŋge minet ŋga afu kasurningit ta nu ma make kusre ndate. ¹⁰Ande nu tira nuŋe tuku kume purte ta nu bulu sinamŋge minit. Nu afu mbaram tuku ndin wakei ndate. ¹¹Ande nu taŋgo afu kasurningit ta nu ma make sinamŋge minit. Ma makeŋge nu tuku am soŋgate le ndin kaŋger ndate taŋaŋ.

¹²Kiŋo kame, Kristus tuku piro mbolŋge Kuateŋge tane tuku mbar sauka gilaiŋgina ŋga ye tane tuku waŋe te kuyaret.

¹³Mam kame, ande nu tugu mbolŋge abo minna kile minit tane nu kila minig ŋga ye tane tuku waŋe te kuyaret.

Taŋgo mo, tane buk Satan te-ibeŋnaig ŋga ye tane tuku waŋe te kuyaret.

¹⁴Kiŋo kame, tane Mam Kuate kila minig ŋga ye waŋe te tane tuku kuyaret.

Mam kame, ande nu tugu mbolŋge abo minna kile minit tane nu kila minig ŋga ye tane tuku waŋe te kuyaret.

Taŋgo mo, tane saŋgri ŋak. Kuate tuku pasa tane tuku ŋgamuŋgal sinamŋge minit le Satan te-ibeŋnaig ŋga ye waŋe te tane tuku kuyaret.

Sine kilke mbolok wam suŋgomba idus ndabe

¹⁵Tane kilke te tuku maŋau agaŋ ndende ta tuku nzali suŋgo nda tap. Ande nu taŋawa ta nu Mam Kuate tuku wamdus suŋgo te ndakate.

¹⁶Kilke te tuku maŋau ta ŋgarosu tuku nzali dubide ko am kikoŋ tiŋgade ko naŋgine mine ta tuku payamkade wam ta ŋakmba kilke te mbolok Mam Kuate tugumŋge pro ndade. ¹⁷Kilke te ŋgisikamŋgat. Am kikoŋ tiŋgade maŋau ta kugawamŋgat. Ande nu Kuate tuku nzali dubite ta nu abo minmba minamŋgat.

Kristus tuku ŋgueu taŋgo

¹⁸O kiŋo kame, kugawam tuku ait buk patukate. Kristus tuku ŋgueu taŋgo mayok kaŋgat ŋginaig pasa ta tane isnaig. Kile nu tuku ŋgueu mbal gudommba buk mayok kinig le sine wam ta kaŋgermba kugawam tuku ait buk patukate ta kila pileg. ¹⁹Nane buk sine ndoŋ minnaig ta nane sine kusreka mayok kinaig. Nane sine tuku gulab kuga. Nane sine tuku gulab kande kile sine ndoŋ minig kande. Nane sine kusreka kinaig wam ta mbolŋge nane kilimok sine tuku gulab kuga.

²⁰Tane nane minig taŋamba mine ndakade. Kristus nu Tukul Guwa tiŋgina le tane pasa tugusek ta katesede. ²¹Tane pasa tugusek gilai minig ŋga kuyar ndawet. Tane pasa tugusek kila. Yabri pasa ande tugusek pasa mbolŋge mayok nda kinit. Tane wam ta kila ŋga waŋe te kuyaret.

²²Ande nu sakate Yesus nu Kuatenŋge madi ndana nu Kristus kuga ŋgate ta nu yabri taŋgo ndo. Nu Kristus tuku ŋgueu taŋgo. Nu Mam Kuate nuŋe Kiŋo nuŋe turmba pitaikate. ²³Ande nu Kuate tuku Kiŋo pitaite ta Mam Kuate nu ndoŋ mine ndakate. Ande nu sakate Yesus nu Kuate tuku Kiŋo nu Kristus ŋgate ta Mam Kuate nu ndoŋ minit.

Tukul Guwaŋge pasa tugusek tumsiŋgit

²⁴Tane o buk pasa tugusek isnaig ta ŋgamuŋgal sinamŋge biye dewap. Tane taŋawap ta Mam Kuate le Kiŋo nuŋe tane nale ndoŋ minamŋgaig. ²⁵Kuate nu agaŋ ande siŋgam tuku sasinaig ta abo tugu minmba minam tuku.

²⁶Mbal afu tane yabritiŋgam bafude le ye waŋe te tane tuku kuyaret. ²⁷Nane tuku pasa ise ndakap. Andeŋge nu tane tum nda tiŋguwa. Kristus nu Tukul Guwa tiŋgina le nu tane sinamŋge minmba wam ŋakmba kumumbi tumtiŋgit. Tumtiŋgit wam ta yabri kuga. Son ndo. Nu tane Kristus ndoŋ sailkam tuku tumtiŋgit taŋamba nu ndoŋ sailka minap.

²⁸Kiŋo kame, siŋka tane nu ndoŋ sailkap. Taŋawap ta nu maŋ mayok kuwa le tane kiko kugatok nu am mbolŋge tiŋgamŋgaig. ²⁹Kuate nu siŋka tiŋreknu ta tane kila. Ande nu maŋau tiŋreknu kate ta nu Kuate tuku kiŋo ta tane kila palmbimŋgaig.

Sine Kuate tuku kiŋo kame mineg

3 ¹Mam Kuate nu sine tuku kume purmba sine nuŋe kiŋo kame ŋgate le sine siŋka nu tuku kiŋo kame mineg. Kilke te tuku maŋau dubide

mbal nane sine tuku Mam gilai tukunu sine nu tuku kiŋo kame mineg ta tugunu nane mata katese ndade.

²Tira kame, kile ait te mbolŋge sine Kuate tuku kiŋo kame mineg. Ŋgumneŋga mine mayenu mbolŋge ndaŋmba mayok kaŋgig ta katese ndaweg. Wam ndindo sine kila. Kristus nu mayok kuwa le sine nuŋe wam ŋakmba ta tugusemba kaŋgerka nu minit taŋamba ndo minamŋgig.

³Ande nu wam ta idusmba tairŋga minit ta nu Kristus taŋaŋ purfeŋnu minam tuku saŋgri tiŋga wam ŋaigonu pitaikate. ⁴Ande nu unekate ta nu tukul lukamba pa tam tuku minit. Une maŋau ŋakmba ta tukul lukakeg. ⁵Kristus nu une ŋakmba saukam tuku nu kilke te mbol prona ta tane kila. Nu nuŋe miroŋ siŋka une kugatok. ⁶Ande nu Kristus ndoŋ sailkate ta nu une maŋau kumba mine ndakate. Ande nu une maŋau kumba minit ta nu Kristus kaŋger ndamba nu gilai minit.

⁷O kiŋo kame, tane kuraukap. Andeŋge tane yabritiŋgikat. Kristus nu tiŋreknu ndo. Ande nu maŋau tiŋreknu ndo dubikate ta nu mata tiŋreknu minit. ⁸Ande nu une maŋau kumba minit ta nu Satan tuku minit. Satan nu tugu mbolŋge mbar maŋau kina ta kile nu taŋamba ndo minit. Kuate tuku Kiŋo nu Satan tuku piro te-ibeŋam tuku mayok kina. ⁹Ande nu Kuate tuku kiŋo minit ta nu Mam nuŋe tuku maŋau te-purna tukunu nu une maŋau kumba mine ndakate. Nu siŋka Kuate tuku kiŋo tukunu nu une maŋau ta kumba minam kumuŋ kuga. ¹⁰Ande nu maŋau tiŋreknu ke ndakate ko tira kame tuku kume pur ndakate ta nu Kuate tuku kiŋo kuga. Sine ima kate Kuate tuku minig le ima kate Satan tuku minig ta sine maŋau ta mbolŋge kilimok kateseweg.

Kume pur maŋau

¹¹O buk tane siŋgine siŋgine muŋgu kume purkam tuku pasa ta isnaig. ¹²Sine Kain minna taŋamba mine ndakube. Nu Satan tuku kiŋo minmba nu maib nuŋe balena. Ta ndaŋam? Kain tuku maŋau ŋayonu. Maib nuŋe tuku maŋau mayenu. Ta tuku ndo nu balena.

¹³Taŋamba ndo kilke mbol mbal tane mata kasurtiŋgamŋgaig. Nane taŋawaig le tane wamdus sulu ndawap. ¹⁴Sine Kristus tuku kuasmbi siŋgine siŋgine kume pureg wam ta mbolŋge sine kateseweg. Sine kume tuku saŋgri buk kusremba kile abo minam tuku ndin mbolŋge mineg ŋga kateseweg. Ande nu tira kame tuku kume pur ndate ta nu kume tuku saŋgri kumnemŋge minit. ¹⁵Ima nu ande kasurte ta nu balete le kumit taŋaŋ. Ande nu taŋgo baleniŋgit tuku taŋgo minit ta nu minmba minam tuku abo tugu kugatok ta tane kila. ¹⁶Sine Kristus mbolŋge kume pur maŋau kumumbi kaŋgereg. Nu sine turkam tuku nuŋe ŋgarosu kumam tuku pilna. Sine mata nu kina taŋamba ndo tira kame turka kumam tuku kuru kuru ndakube. ¹⁷Ande nu agaŋ ndende ŋak minmba tira ande agaŋ ndende denkanu ta kaŋgermba wamdus kareŋ pilmba nu tur ndate ta nu Kuate tuku kume pur ndate.

¹⁸O kiyo kame, sine miŋgemi ndo afu tuku kume pureg nda ŋgube. Sine tugusemba nane tuku kume purbe sulumba waimbi mata alonu te-mayokbe. ¹⁹⁻²⁰Sine taŋamba kume pur maŋau kube ta sine maŋau tugusek tuku kiyo kame mineg ŋga Kuate am mbolŋge ŋgamuŋgal mukuk ŋak minam kumuŋ. Siŋgine mbar wamdus sinamŋge kamuseg ta nu sine tuku wamdus lisiŋmba sine tuku maŋau ŋakmba kila minit. Wam ta sine kila.

²¹Tira kame, sine siŋgine wamdus sinamŋge mbar kamus ndaweg ta sine Kuate tugum kambim tuku kuru kuru ndakeg. ²²Sine nu tuku miŋge dubimba maŋau nu nzalite ta ke likeg ta sine wam afu tuku yabaŋeg ta nu siŋka siŋgit. ²³Kuate nu teŋenmba sine sasiŋgit. Sine nuŋe Kiyo Yesus Kristus tuku son ŋga nu sine sasiŋgina taŋamba siŋgine siŋgine muŋgu kume purkube ŋga sasiŋgit. ²⁴Kuate tuku miŋge dubide mbal nane nu ndoŋ sailkade le nu nane ndoŋ minit. Nu nuŋe Guwa siŋgina ta mbolŋge sine kila pilmba Kuate nu sine ndoŋ minit ŋgeg.

Kuate tuku Guwa le guwa kise

4 ¹Tira kame, tane mbal afu tugumŋge pasa ismba pitik son nda ŋgap. Yabri tuan taŋgo gudommba kilke tugu ŋakmba mbolŋge kine likade. Tane nane tuku pasa pilewap. Nane Kuate tuku Guwa ŋak e ko guwa kise ŋak. ²Ande nu sakate: Kuateŋge madina taŋgo nu kilke mbolok ŋgaro tumba mayok kina nu Yesus ŋguwa ta nu Kuate tuku Guwa ŋak. ³Ande nu Yesus tuku tugu taŋamba sa ndakuwa ta nu Kuate tuku Guwa kuga. Nu Kristus tuku ŋgueu taŋgo ndo. Kristus tuku ŋgueu taŋgo mayok kaŋgat pasa ta tane buk isnaig. Ata. Nu buk prona. Kilke te mbolŋge minit.

⁴O kiyo kame, tane Kuate tuku minig. Kuate tuku Guwa nu tane sinamŋge minit ta nu saŋgri ŋayo. Nu kilke te mbolok mbal sinamŋge minit taŋgo Satan lite. Ta tuku tane yabri tuan taŋgo ta buk kile-ibenŋkinaig. ⁵Nane kilke te mbolok mbal minmba kilke te mbolok wamdus ndo sakade. Kilke te mbolok maŋau dubide kuasmbi taŋge ndo nane tuku pasa isig. ⁶Sine Kuate tuku mineg. Kuate kila minig mbal nanenŋge ndo sine tuku pasa isig. Ima nu Kuate tuku kuga ta nu sine tuku pasa ise ndakate. Sine wam ta mbolŋge wam tugusek tuku Guwa le yabrisiŋgit tuku guwa ta kateseweg.

Kume pur maŋau Kuate nu miro

⁷Tira kame, kume pur maŋau ta Kuate nu miro. Ta tuku sine siŋgine siŋgine muŋgu kume purkube. Ande nu afu tuku kume purte ta nu Kuate tuku kiyo. Nu Kuate kila. ⁸Kuate nu kume pur maŋau miro. Ande nu afu tuku kume pur ndate ta nu Kuate gilai. ⁹Kuate nu nuŋe Kiyo ndindo pilna le kilke te mbol prona le sine nu mbolŋge abo tugu teg. Wam ta

mbolŋge nu sine tuku suŋgomba kume purte ta kilimok kaŋgereg. ¹⁰Sine nu wamdus tuwe ndaka mingey le nu ake sinaŋ sine tuku kume purmba sine ndoŋ ŋgamuŋgal mukuk minam tuku Kiŋo nuŋe pilna le sine tuku une tuku pa kurana.

¹¹Tira kame, Kuate nu sine tuku kume purte ta suŋgokanu ŋga sine mata siŋgine siŋgine muŋgu kume purkube. ¹²Ande nu Kuate kaŋger ndate ta sine siŋgine siŋgine muŋgu kume purkeg ta Kuate nu sine ndoŋ minit. Nu taŋate le sine nu tuku kume pureg maŋau ta suŋgoka kumuŋgate.

¹³Kuate nu nuŋe Guwa siŋgina wam ta mbolŋge sine kateseweg. Sine Kuate ndoŋ sailkeg le nu sine ndoŋ minit ŋga kateseweg. ¹⁴Kuate nu kilke mbolok mbal ŋakmba tuku muskil kile-tidiŋge ningam tuku nuŋe Kiŋo nuŋe pilna le ndekina. Sine wam ta kaŋgergeŋ mbalŋge tane satiŋgeg. ¹⁵Ima nu Yesus nu Kuate tuku Kiŋo ŋgate ta Kuate nu ndoŋ minit le nu Kuate ndoŋ minit. ¹⁶Wam ta mbolŋge sine kila pilmba miŋge bulokmbi saka Kuate nu sine tuku kume purte ŋgeg. Kuate nu kume pur maŋau miro. Ima nu kume pur maŋau dubite ta nu Kuate ndoŋ minit le Kuate nu ndoŋ minit.

¹⁷Sine Kuate tuku kume purbe le maŋau ta suŋgoka kumuŋguwa ta sine kilke te mbolŋge Kristus taŋaŋ Kuate ndoŋ mine mayewamŋgig. Ta tuku ait suŋgo mbolŋge sine kiko kuru kuru kugatok minamŋgig. ¹⁸Ande nu siŋka kume purte ta nu Kuate tuku kuru kuru ndakate. Kume pur maŋau suŋgoka kuru kuru pitaite. Ande nu Kuate tuku kuru-kurukate ta nu ye une tuku pa lafunu tamŋgit ŋga iduste. Nu tuku kuru kuru maŋau tange kume pur maŋau te-ibeŋte.

¹⁹Kuate nu amboŋga sine tuku kume purna. Ta tuku sine mata kume pureg. ²⁰Ande nu ye Kuate tuku kume puret ŋga taŋgo afu kasurniŋgit ta nu yabri taŋgo ndo. Ta ndaŋam? Nu taŋgo ammbi kaŋgerka nane tuku kume pur ndate ta nu ndaŋmba Kuate ammbi kaŋger ndamba nu tuku kume puramŋgat? Ta ndo kumuŋ kuga. ²¹Kuate nu teŋenmba wam sasiŋgit. Ande nu ye tuku kume purte ta nu tira mbal tuku mata kume purwa ŋgate.

Sine kilke te tuku wamdus kuyar te-ibeŋam kumuŋ

5 ¹Ima nu Yesus nu Kuateŋge madina taŋgo ŋgate ta nu Kuate tuku kiŋo minit. Ima nu Kuate tuku kume purmba minit ta nu Kuate tuku kiŋo kame tuku turmba kume purte. ²Sine Kuate tuku kume purmba nu tuku miŋge dubiweg ta sine nu tuku kiŋo kame tuku mata kume pureg.

³⁻⁵Sine Kuate tuku kume pureg ta sine nu tuku miŋge dubiwamŋgig. Sine Kuate tuku kiŋo kame mayok kageŋ mbal sine kilke te tuku wamdus ŋaigonu ŋakmba kile-ibeŋkam kumuŋ. Wam ta mbolŋge sine Kuate tuku miŋge dubiwam tuku piti ndasiŋgit. Sine Yesus nu Kuate tuku Kiŋo

nga nu tuku sanjri tomba tinjga kilke te tuku wamdus kuyar te-ibenjam kumuŋ. Ndin ande mine ndakate.

Kuate nu nuŋe Kiŋo nuŋe tuku tugu te-mayokna

⁶Yesus Kristus prona le kule le ndare mbolŋge nu tuku tugu mayok kina. Nu kule pisne tina ta mbolŋge ndo kuga. Nu kummba ndare kutukina ta mbolŋge mata. ⁷Kuate tuku Guwa nu tugusek maŋau nu miro. Nuŋge mata Kristus tuku tugu tumsinŋit. ⁸Kuate tuku Guwa kule ndare agaŋ kejmba taŋge wam ndui ta ndo tumsinŋig.

⁹Sine taŋgo tuku pasa afu ismba son ŋgeg. Ata. Kuate tuku pasa ta nu taŋgo tuku pasa lite ta siŋka sine son ŋgam tuku. Kuate nu Yesus yiŋe Kiŋo ŋgate. ¹⁰Ande nu wam ta talakate ta nu Kuate nu yiŋe Kiŋo ŋgate pasa ta pitaimba Kuate nu yabri taŋgo ŋganu sukte. Ande nu Yesus tuku sanjri tomba tinjgate ta Yesus nu Kuate tuku Kiŋo ta nu nuŋe ŋgamuŋgal sinamŋge kamuste. ¹¹Kuate nu teŋenmba sasiniŋit. Ye abo tugu minmba minam tuku tinjgen. Abo tugu miro ta yiŋe Kiŋo ŋga sakate. ¹²Ima nu Kuate tuku Kiŋo tumba nu ndoŋ minit ta nu abo tugu ta mata tumba ŋak minit. Ima nu Kuate tuku Kiŋo nda tate ta nu abo tugu mata nda tate.

Abo tugu minmba minamŋgat

¹³Tane Kuate tuku Kiŋo tuku sanjri tomba tinjgade mbal tane siŋka abo minmba minamŋgaig. Wam ta tane kila palpe ŋga waŋe te tane tuku kuyaret. ¹⁴Sine Kuate tuku nzali dubimba wam afu tuku nu yabaŋeg ta nu sine tuku yabaŋ pasa isit ŋga wamdus bulok ŋak mineg. ¹⁵Nu sine tuku yabaŋ pasa isit ta alonu siŋgamŋgat ŋga wamdus tero ndakeg.

¹⁶⁻¹⁷Une maŋau afu Kuate nu sauka gilainjgate. Ande nu une maŋau taŋaŋ kuwa le kaŋgermba Kuatenjge sinzaŋwa ŋga yabaŋap ta nu abo minamŋgat. Mbar maŋau ŋakmba Kuatenjge sauka gilainjgate le taŋgo ŋgisi ndakade. Une maŋau ande Kuate nu sau ndakate le taŋgo ka ŋgisikade. Ande nu une maŋau taŋaŋ kuwa le nu tuku ŋga Kuate yabaŋap ŋga sa ndatiŋget.

¹⁸Kuate tuku kiŋo kame une maŋau kumba mine ndakade ta sine kila. Kuate tuku Kiŋo nu nane kigraibkate le Satan nu nane ŋaigo siglikam kumuŋ kuga. ¹⁹Sine Kuate tuku mbal mineg. Mbal afu ŋakmba Satan tuku sanjri kumnemŋge minig. ²⁰Kuate tuku Kiŋo pro sine tuku wamdus purfeu sersinŋina le Mbara Tugusek kila mineg. Sine Mbara Tugusek nuŋe Kiŋo nuŋe Yesus Kristus nale ndoŋ mineg. Kristus nu nuŋe miroŋ nu Mbara Tugusek. Nu abo minmba minam tuku tugu.

²¹Yiŋe kiŋo kame, tane yabri mbara afu dubi ndaka ŋgumneniŋgap. Son.

2 YOHANUS

Yohanusnge waŋe arnu kuyarna

Yohanusnge waŋe arnu kuyarna te nu yaba pasambi pino tuku sakina ta tugunu teŋenmba. Nane Kristus tuku kuasmbi ande nane nu tuku son ŋga minmba pino taŋgo tam tuku kuaneka minnaig taŋaŋ. (Dir Pasa 19.5-10 kaŋgerap).

Pino ta tuku kiŋo kame ta kuasmbi ta tuku taŋgo pino. Aba naŋgine ta Kristus tuku kuasmbi ande.

¹⁻²Kuateŋge madinina pino ne kaiye. Ye Kuate tuku mbal tuku gabat taŋgo saibonu ye ne naŋe kiŋo kame ye tane ndoŋ pasa-pasakam prowet. Ye tane tuku kume puret. Son. Sine pasa tugusek kila mineg mbal pasa te sine ŋakmba ŋgamukŋge minmba minamŋgat ŋga sine ŋakmba tane tuku kume purmba mineg.

³Mam Kuate nuŋe Kiŋo nuŋe Yesus Kristus nale siŋka sine tuku suŋgomba kume purde. Nale mara mara ake sinaŋ sine make patika sine sinanu mapeka ŋgamuŋgal mukuk wamdus bul sersuŋmba minamŋgaik.

Tane muŋgu kume purka minap

⁴Ne tuku kiŋo kame afu Mam Kuate tuku miŋge ta kumumba tugusek maŋau dubikade le ye ismba gare toret. ⁵O pino, ye tane sarsartuŋmba sine ŋakmba siŋgine siŋgine muŋgu kume purkube ŋget. Tukul ta kitek kuga. Sine o buk isgeŋ. ⁶Sine taŋamba kume pur maŋau ŋak minbe ta sine Kuate tuku miŋge dubiwamŋgig. Nu teŋenmba sasiŋgina. Tane kume pur maŋau dubiwap ŋgina. Tane o buk pasa ta isnaig.

Tane Kristus tuku pasa biye dewap

⁷Yabri pasa sakade mbal gudommba kilke tugu ŋakmba mboluŋge kine likade. Kuateŋge madina taŋgo nu kilke mbolok ŋgaro tumba mayok kina nu Yesus. Pasa ta nane son nda ŋga pitaide. Taŋade mbal nane yabri taŋgo ndo. Nane Kristus tuku ŋgueu. ⁸Sine pirokigeŋ le alonu maŋau tugusek tane mboluŋge mayok kina. Alonu ta kurauka kulat mayewap le ŋgisi ndakuwa le lafunu kumumbi tap.

⁹Ande nu Kristus tuku pasa tugusek nuŋe wamduŋbi maŋ tutur-turte ta Kuate nu ndoŋ mine ndakate. Ima nu Kristus tuku pasa tugusek biyamba minit ta Kuate le Kiŋo nuŋe nale nu ndoŋ minik. ¹⁰Ande nu pro Kristus tuku pasa tugusek kusremba pasa kise sakuwa kande nu tane tuku wande mbol kambim tuku peumba nu kaiye ndawap. ¹¹Ande nu tumba nuŋe wande mbol kuwa ta nu piro ŋayonu ta tuku piro tuma taŋgo taŋaŋ minamŋgat.

¹²Ye pasa afu suŋgomba tane satingam tuku ta waŋe te mbolŋge kuyarŋgam idus ndawet. Ye tane tugum promba muŋgu kaŋgerka pasapasakumba gare suŋgo tube ŋga iduset.

¹³Aba taŋgine Kuatenge madina ta nuŋe kiŋo kame ndoŋ nane tane tuku kaiye pasa pilig.

Son.

3 YOHANUS

Yohanusnge waje keŋnu kuyarna

Yohanus nu saibo pile mayemba waje keŋnu te taŋgo ande nyunu Gaius tuku kuyarimba pilna le nu sota kina.

¹Gaius kaiye. Ye siŋka ne tuku kume purmba minet. Ye Kuate tuku mbal tuku kulat taŋgo saibonu ye ne ndoŋ pasa-pasakam prowet.

²O tira, ne tuku kanu maye minit ta ye kila. Ne tuku wam ŋakmba ŋgarosu turmba mage minam tuku ye Kuate yabaŋet.

³Tira afu ye tugum promba ne pasa tugusek son ŋga dubite ta kubede le ismba gare toret. ⁴Tane ye tuku kiŋo kame maŋau tugusek dubide le afu pro sayade le ismba gare tet ta wam afu tuku gare tet ta lite.

Gaius tuku maŋau mayenu

⁵O tira, ne nane afu kilmba wakeika tira afu rawe mbal mata prode le wakeikate ta ne lafunu kumumbi tamŋgat. ⁶Mbal ta nane pronaig sulumba ne nane tuku kume purmba minit ta kubeu siŋginaig le sine Kristus tuku kuasmbi teŋge mineg te sine isgeŋ. Ne nane Kuate tuku piro mbal ŋga nane kilmba wakeika wam afumbi nane tuku piro turkate ta ne wam mayete. ⁷Nane Kristus tuku piro kam tuku naŋgine tumbraŋ kusreka kine likade. Kasomok mbal tugumŋge nane agaŋ ndende nda kilig. ⁸Ta tuku sineŋge nane turka Kristus tuku pasa tugusek kuklide mbal ndoŋ piro tuma taŋaŋ minbe.

Diotrefes tuku maŋau ŋayonu

⁹Ye buk waje ande tane Kristus tuku kuasmbi tuku kuyaren ta Diotrefes nuŋe miroŋ gabat minam saka ye tuku pasa pitaimba te-ibeŋna. ¹⁰Ye tane tugum prowi ta ye nu tuku maŋau ta tane tugumŋge te-mayokamŋgit. Nu ake sinaŋ ye tuku nyu ŋayo silite. Ta ndo kuga. Nu tira mbal rawe mbal nu tugum prode le pitaikate. Afu nane tuku pasa isam bafude ta nu nane peuniŋmba Kristus tuku mbal ŋgamukŋge pitaikate.

Demetrius tuku maṅau mayenu

¹¹O tira, ne maṅau ṅayonu ta dubi ndawa. Maṅau magenu ndo dubika mina. Ande nu maṅau mayete ta nu Kuate tuku. Ande nu maṅau ṅayote ta nu Kuate gilai.

¹²Taṅgo pino ṅakmba Demetrius tuku maṅau mayenu ta kubede le iseg. Nu tuku maṅau tugusek kilimok mayok kinit ṅga sakade le iseg. Ye mata nu tuku maṅau mayenu ta tuku saket. Nane nu tuku sakade ta son pasa.

¹³Ye pasa afu sunḡomba ne sanam tuku ta waṅe te mbolḡge kuyaram idus ndawet. ¹⁴Mine minemba ye ne tugum pro muṅgu kaṅgerka pasapasakam iduset.

¹⁵Ne ṅgamuṅgal mukuk ṅak mina ṅga ye Kuate yabaṅet. Tira kame afu teṅge minig nane mata ne kaiyenade. Tira kame afu ne ndoṅ minig ta ne nane turmba ye tuku kaiye pasa te saniṅga le iswaig.

Son.

YUDAS

Yudasnge waŋe kuyarna

Maria nu Yesus te-pilna sulumba ŋgumneŋga nu maŋ kiŋo bailkamba turmba kile-patikina ta nyu kat naŋgine Yakobus Yosef Simon Yudas. Ta tuku pasa ande Mateus 13.55 mbolŋge minit.

Waŋe te Yudasnge kuyarna. Aba nuŋe Yakobus tuku waŋe mata Kuate tuku Pasa mbolŋge minit.

¹Ye Yudas Yakobus tuku mambo nuŋe Yesus Kristus tuku piro taŋgo. Tane Mam Kuatenge wikina mbal nu tane tuku kume purte le Yesus Kristusnge kulatkate ta tane ŋakmba kaiye.

²Kuate nu lato lato tane sinanu mapeka ŋgamuŋgal mukuk wamduŋ bul sertinmba tane tuku kume purwa. Son.

Yabri tum mbal

³Tira kame, Kristus nu sine muskil kile-tidinge siŋgina wam mayenu ta ye tane tuku kuyaram suŋgomba iduset ta ye wam ande ismba kile riron pasa ndo kuyaret. Sine son ŋgeg pasa Kuate nuŋe mbal siŋgina ta taŋgo afuŋge pasa ta mbilam tago-tagode ta tane saŋgri tiŋga pitaikap. ⁴Tane gilai minig le Kuate ŋgumnede mbal afu tane ŋgamukŋge mayok kinig ta ye tane kila satinget. Nane naŋgine wamduŋmbi Kuate tuku maŋau mayenu mbilmba nu sine make patikate ŋga kiko kugatok unekade sulumba siŋgine Suŋgo Yesus Kristus pitaide. O buk Kuate nu nuŋe kuyar pasa mbolŋge mbal ta ŋgisikamŋgaig ŋga sakina.

⁵Tane wam te buk isnaig ta maŋ lato idusam tuku satinŋamŋgit. Kuate nu Israel mbal Isipŋge muskil kile-tidingina sulumba ŋgumneŋga mbal ta tuku afu nu talanaig ta bale farna. ⁶Nu eŋel mata mape ndakina. Nane afu lato nyu sugo kilam tuku idusmba naŋgine kulatkanu ma kusrekinaig ta Kuate nu nane ma make suŋgo sinamŋge patika muli kareŋnumbi kuse likina le minmba minig. Ait suŋgo mbolŋge Kuate nu nane pileniŋmba pa niŋgamŋgat.

⁷Sodom le Gomora tumbraŋ afu patukŋge mine likinaig ta turmba Kuate tuku pa kaŋgernaig. Eŋel ŋaigonu nane maŋau kinaig taŋamba ndo

nane uneka pino tanjo ndonj mine manjau mbilmba une njaigonu kinaig le Kuate nu nane njakmba pasokina. Manjau njaigonu kade mbal tanjamba pa tam tuku tumsingit.

⁸Tanjamba ndo yabri tum mbal ta kinjambi njarosu kutur tuwig sulumba nanjine kulat mbal pitaika samba mbolok guwa magenu tumail pannijig. ⁹Ata. Enjel kame tuku gabat sunjo Mikael nu Satan ndonj Moses tuku mindesinj tam tuku kualeyaukinaik ta nu Satan tumail panmba sawe li ndakina. Kuga. Sunjonje ne sane likamnjat nga Satan sana. ¹⁰Ndanam tuku yabri tum mbal nane aganj afu sine ammbi nda kanjerkeg ta tugunu nane gilai minmba tumail pannijig? Nane aganjmor tanjan wamdus kugatok nanjine nzali ndo dubikade le wam ta luka nanjine kanu njaigo siglikate. ¹¹Ose. Nane Kain tuku manjau dubide. Nane Balam tanjan ndametinj kilam tuku piririmba wam njaigonu kam idusde. Nane Kora tanjan Kuate tuku pasa pitaimba njisikade.

¹²Tane wamdus ndindo njak manjurka pagumba nye sunjo ait mbolnje nane kiko kugatok tanjan tane ndonj isukusmba tane tuku manjau mayenu ta kutur mbilmbilde. Nane mbesignannga afu tanaig nga nanjine njarosu ndo isukusnenijig. Nane gau dabuk dabuk bubrenje tumba pinderkate tanjan ake njule parak pasa sakade. Nane kumzanj ail nanjine ait mbolnje alo ndade le gode le kumig tanjan. ¹³Yu mbalo subalnu tu njak mayok kinig tanjan nanjine kiko manjau kilimok mayok kinit. Mbai afu ndin ndindo dubi ndaka fare fare likade tanjan nane yabri ndin ndo dubikade. Kuate nu ma make sunjo nane tuku madina le nane ta sinamnje minmba minamnjag.

¹⁴Adam tuku sikar sikar tuku wa nuje Enok nu mayok ka yabri tum mbal ta tuku dir pasa tenenmba sakina. Tane isap. Sunjo nu nuje enjel gudommba njak prowamnjat. ¹⁵Nu prowa sulumba tanjo pilenimmba nane nu pitaimba manjau njaigonu kade mbal ko nu mbulmba pasa njaigonu tuwig mbal nane njakmba kilmba pasa mbolnje patikamnjat njina.

¹⁶Yabri tum mbal nanjine mine njakmba tuku minde simba gubra tumba minig. Nane nanjine njarosu tuku nzali kutur dubikade. Nane minje fetka nanjine njarosu payamka afu tuku aganj ndende kilam tuku wam sa kuakingade.

Rironj pasa afu

¹⁷Tira kame, sinjine Sunjo Yesus Kristus tuku aposel kame nane manjau afu ngumnennga prowam tuku sakinaig ta gilai ndangap. ¹⁸Nane tenenmba satinjinaig. Kugawam tuku ait mbolnje nane afu Kuate tuku pasa usre kupetmba nu ngumnenmba nanjine njarosu tuku nzali kutur njak ta dubikamnjag nga satinjinaig. ¹⁹Mbal kame tanje tanjo pur yimyam nijig. Nane kilke mbol mbal ndo Tukul Guwa kugatok.

²⁰Nane taŋade ta tanenŋe Kuate tuku pasa sine son ngeŋ ta idusmba ŋak sugokap sulumba Tukul Guwa mbolŋge Kuate yabaŋap. ²¹Kuate nu tane tuku kume purte wam ta kusre ndamba nu tugumŋge minap. Siŋine Suŋgo Yesus Kristus nu tane mapetiŋguwa le abo ŋak minmba minamŋgaig wam ta ndo tairŋga minap.

²²Nane Kuate tuku pasa ismba wamdus kine inumde mbal sinaniŋmba turkap. ²³Afu ŋgisika pa mbol kambim bafude ta pitik kile-luka kilap. Nane afu une sugo ŋak minig ta nane sinaniŋmba nane tuku maŋau ta tane riroŋkap.

²⁴⁻²⁵Mbara Suŋgo ndindo nu siŋine Suŋgo Yesus Kristus mbolŋge muskil kile-tidiŋge siŋgit ta nu tane bariŋgubekaig ŋga nu tane kulatkam kumuŋ. Ŋgumnenŋa nuŋe kilŋa saŋgri ŋak tane tugumŋge tane gare ŋak mbar kugatok kile-tidiŋgam kumuŋ. Nu kilŋa suŋgo saŋgri ŋayo nyu suŋgo minmba minna ta kile minit. Nu taŋamba minmba minamŋgat.

Son.

DIR PASA

Dir pasa Yesus Kristusnge te-mayokna

Yesus tuku dubiwanu tanjo Yohanus nu waŋe te kuyarna. Nu Yesus tuku pasa mayenu kuklina tukunu nane nu muliŋtumba Patmos nuy mbolŋge pilnaig.

Yohanus nu Patmos nuy mbolŋge minmba nu kinatanu suk agaŋ gudommba kaŋgerkina. Wam kame ŋgumneŋga prowe likamŋgaig ta Yohanus am mbolŋge kanunu taŋaŋ mayok kinaig. Ta tuku wam kame afu buk prowanu taŋaŋ waŋe te mbolŋge kuyarna ta pro ndade. Ta kile.

Nu yaba pasambi wam gudommba tuku sakina ta afu kateseneŋgam tuku wam bada. Afu kilimok tumsingit ta teŋenmba. Kuate nu ndo suŋgo. Nu wam ŋakmba kulatkate. ŋgumneŋga nu wam ŋaigonu ŋakmba mapeke nda. Nu nduiye pitaikam tuku idusmba minit. Nu siŋka tanjo ŋakmba pileniŋmba lafunu niŋgamŋgat. Kuate nu wam kame ŋakmba kulatkate tukunu nuŋe mbal piti ŋgamukŋge ŋgan minmba bike ndakuwaig ŋga tumsingit.

1 ¹Pasa te Yesus Kristusnge te-mayokna. Mine minemba wam kame mayok kaŋgaig ta Kuateŋge nuŋe piro mbal tumniŋgam tuku Yesus Kristus sana le nu nuŋe eŋel kukulna le pro ye Kuate tuku piro tanjo Yohanus tummyina. ²Ye wam kaŋgerken ta kile-mayokka Kuate tuku tugusek pasa Yesus Kristusnge te-mayokna ta turmba ŋakmba sake liket.

³Ye pasa kuyarke liket te ait buk patukate. Ta tuku ande nu dir pasa te isam tuku burkuwa ta nu gare-garekamŋgat. Nane pasa te ismba kumumbi kulatka dubiwaig ta nane mata gare-garekamŋgaig.

Kristus tuku kuasmbi 7

⁴Asia ma mbolŋge Kristus tuku kuasmbi 7 tane ŋakmba kaiye. Ye Yohanus tane ndoŋ pasa-pasakam prowet.

Kuate nu kile minit o buk minna taŋamba minmba minamŋgat. Nu Guwa 7 nu tuku minyo mbili maditaknu tumailamŋge minig nane ndoŋ tane ake sinaŋ make patika ŋgamuŋgal mukuk wamdus bul sertingguwaig.

⁵Yesus Kristus mata tane mbolŋge taŋawa. Nuŋge Kuate tuku pasa

tugusemba te-mayokmba sine tumsingina. Kumanu mbal ngamuknge nu ambonga tingina. Nu kilke mbol mbal tuku gabat sugo sugo ngakmba tuku gabat minit.

Nu sine ngakmba tuku kume purmba minit. Nu kummba sine tuku une sauka muskil kile-tidinge singina sulumba ⁶sine nuŋe Mam Kuate tuku gageu minmba nu am mbolŋge pris piro biyam tuku madisingina. Kuate nuŋe ndo nyu suŋgo pasa ngak saŋgri njayo minmba minwa. Son.

⁷Tane isap. Nu gau mbolŋge ndekuwa le taŋgo ngakmba nu kaŋgeramngaiŋ. Nane nu tuku ngarosu soburonaig mbal mata nu kaŋgeramngaiŋ. Kilke mbolok mbal ngakmba nu kaŋgermmba malmbi wikarauwamngaiŋ. Siŋka taŋamba prowamngat. Son.

⁸Suŋgo Kuate Saŋgri Njayo nu kile minit buk minna taŋamba minmba minamngat ta nu teŋenmba sakate. Tugu palmbim tuku kugawam tuku ta yeŋge ndo tugu ngate.

Yohanus nu kiŋatanu suk Yesus kaŋgernu

⁹Ye Yohanus tane tuku tira taŋgo. Sine ngakmba Yesus tuku kuasmbi mineg tukunu sine piti ndui ta ndo kuramba ngakmba nu tuku gageu mayok ka saŋgri tinga dirnangeg.

Ye Kuate tuku pasa tugusek Yesus nu te-mayokna ta kukliwen le nane ye muliŋtumba Patmos nuy mbolŋge pilnaiŋ. ¹⁰Ye taŋge minen le kusem ait mbolŋge Tukul Guwa nu ye mbol kina le ye tuku ngumneŋge pasa ande fudu suŋgo tabil wi suk mayok ka teŋenmba sayina: ¹¹Ne wam kaŋgerkate te Kristus tuku kuasmbi ⁷nane tuku waŋe kuyarka patika le Efesus Smirna Pergamum Tiatira Sardis Filadelfia Laodisea tumbraŋ kame ta kine likuwaig nga sayina.

¹²Sayina le imanŋe sayate nga ye mbilka gol lam ⁷minnaig le kaŋgerken. ¹³Gol lam ⁷ta ngamuknge ande Katesek Taŋgo taŋge tingina le kaŋgeren. Nu tawi kuenu silika gol let tawo laipmba kusna. ¹⁴Nuŋe gabat waŋe kaukauknu ndo sipsip nguenu ko gau kaukauk suk. Nu tuku am ta pa bulu taŋaŋ. ¹⁵Nu tuku kupe mbain ain pa suŋgo mbolŋge piyit le ugmba minmba uge liŋnu mayok kinit taŋaŋ. Nu tuku pasa yu fudu suk. ¹⁶Nuŋe wai ndinam tambi mbai ⁷kile ngak minna. Kame bagi agok njayo agonu armba ngak nu tuku miŋgeknge mayok kina. Nu tuku tumail uge liŋnu ndo ki gabat fumngge bulu saŋgrinu prote taŋaŋ.

¹⁷Ye nu kaŋgermmba ndeka nu tuku kupe tugum taŋge truk ka taŋgo kumanu taŋaŋ minen le nu nuŋe wai ndinam ye mbolŋge pilmba sayina: Ne kuru kuru ndaka. Yeŋge ndo ambonganu minet. Iŋgumne tukulanu mata yeŋge ndo. ¹⁸Ye abo ngak minmba minet. Ata. Ne ye kaŋgerya. Ye buk kumen ta ye abo ngak minmba minamngit. Ye nyu ngak minet sulumba kume tuku wi kumanu mbal tuku tumbraŋ ta yeŋge kulatket. ¹⁹Ne wam kaŋgerkate te afu kile prode afu ngumneŋga prowamngaiŋ ta

ɲakmba kuyarke lika. ²⁰Mbai 7 yiɲe wai ndinam tembi kile ɲak minit le kanɲerkat ta gol lam 7 turmba ye tugunu sani le ne isa. Gol lam 7 kanɲerkat ta Yesus tuku kuasmbi afu. Mbai 7 ta Kuate tuku eɲel. Nane Yesus tuku kuasmbi 7 ta kulatkade.

Efesus mbal tuku waɲe

2 ¹Kuate tuku eɲel Efesusɲe ye tuku kuasmbi kulatkate ta ne nu tuku teɲenmba kuyara. Yiɲe wai ndinammbi mbai 7 kile ɲak minmba gol lam 7 ɲgamukɲe kine promba minet yeɲe nane tuku pasa pilet.

²Tane wam ke likade ta ɲakmba ye kila. Tane piro karenɲkade. Tane piti ɲgamukɲe sanɲri tiɲga dirnangade. Tane wam ɲaigonu kade mbal ɲgumneniɲmba mbal afu sine Kristus tuku aposel ɲgade le tane nane tagoniɲmba nane tuku yabri maɲau kila pilig. ³Tane piti ɲgamukɲe ɲgan minmba ye tuku ɲga piti kugraka kanyum ndade.

⁴Tane tuku wam ɲakmba magenu ndo ta ye tane ndoɲ pasa ɲak. Tane amboɲga ye tuku sunɲgomba kume purnaig ta kile tane ye tuku sunɲgomba idus ndade. ⁵Tane ndekinaig wam ta wamdus pulutiɲguwa le ɲgamuɲgal biye mbilmba ye tuku sunɲgomba kume purnaig maɲau ta maɲ kap. Kuga ta ye tane tugum prowi sulumba taɲgine lam yaiteɲgi le nuɲe minanu ma mbolɲe mine nda.

⁶Ye tane tuku wam ande nzaliyate ta teɲenmba. Tane wam ɲaigonu Nikolas^a tuku maɲau dubide mbal ke likade ta tane rironɲka talakade ta ye mata taɲawet.

⁷Tango nu kilba ɲak ndeta Tukul Guwa nu ye tuku kuasmbi pasa saniɲgit te ise tiwa. Tango ima nu sanɲri tiɲga wam ɲaigonu kile-ibenɲkuwa ta ye nu nyu tumba woki le Kuate tuku piro sinamɲe ail alonu nyumba minmba minam tuku ta kilmba nyamɲgat.

Smirna mbal tuku waɲe

⁸Kuate tuku eɲel Smirnaɲe ye tuku kuasmbi kulatkate ta ne nu tuku teɲenmba kuyara. Yeɲe ndo amboɲganu minet. Iɲgumne tukulanu mata yeɲe ndo. Ye buk kumen sulumba maɲ aboɲgen. Yeɲe pasa te pilet.

⁹Ye tane kila. Tane piti sunɲgo tumba agaɲ ndende kugatok minig ta tane agaɲ ndende sunɲgomba ɲak minanu taɲaɲ minig. Zu mbal afu tane tumail pantingig ta ye kila. Nane Zu tugusek kuga. Nane Satan tuku mbal.

¹⁰Tane isap. Mine minemba Satan nu tane tagotiɲguwa le nane afunɲe tane muliɲ kilmba wandekɲe patikuwaig le tane ki ait 10 piti kamusmba minamɲgaig ta tane kuru kuru ndakap. Tane ye kusre ndayumba minap ma ma kumap le ye tane tuku nyu kile-mayokka abo tugu tiɲgamɲgit.

^a 2.6 Nikolas nu yabri tum tango ande

¹¹Tanjo nu kilba njak ndeta Tukul Guwa nu ye tuku kuasmbi pasa sanjgit te ise tiwa. Tanjo ima nu sanjri tinga wam njagonu kile-ibenjkuwa ta nu kumba manj kume arnu ta te nda.

Pergamum mbal tuku waje

¹²Kuate tuku enjel Pergamumnje ye tuku kuasmbi kulatkate ta ne nu tuku tejenmba kuyara. Kame bagi agok njayo agonu armba njak ta ye tuku minje mbol minit. Yenje pasa te tane tuku pilet.

¹³Tane tumbraj minig ta nane njakmba Satan dubide tuku ta tane ye ndo dubiyumba minig. O buk ye tuku tanjo ande Antipas nu ye tuku saka minna le Satan dubide mbal ta nu balenaig ta mata tane kuru-kuruka ye kusre ndayinaig.

¹⁴Tane tuku manjau ta maye ta ye tane ndonj pasa njak. Tane tuku afu Balam tuku manjau dubide. O buk gabat sunjo Balak Israel mbal mbarmba ndekam tuku nu tuan tanjo Balam kusnana le nu ndin tumna. Tumna le Balak ndek Israel mbal tuku wamdus didikina le nane mbara kanunu atraukinaig tuku ndem nyumba tanjo pino ndonj fare fare unekinaig.

¹⁵Tanjamba ndo tane tuku afu Nikolas tuku manjau dubide. ¹⁶Tane manjau njagonu ta kusreka njamungal biye mbilap. Kuga ta ye dal ndaka tane tugum promba bagi minjeknje minit tembi tane bale faramjgit.

¹⁷Tanjo nu kilba njak ndeta Tukul Guwa nu ye tuku kuasmbi pasa sanjgit te ise tiwa. Tanjo ima nu sanjri tinga wam njagonu kile-ibenjkuwa ta ye samba mbolok mana tugusek ta tambimjgit. Ye ndame kaukauk mbolnje nu tuku nyu kitek kuyare tuwi le nuje miroj nyu ta kila minamjgat.

Tiatira mbal tuku waje

¹⁸Kuate tuku enjel Tiatirange ye tuku kuasmbi kulatkate ta ne nu tuku tejenmba kuyara. Ye Kuate tuku Kiyo yije am pa bulu mayok kinit tana. Yije kupe mbain ain pa sunjo mbolnje uge linu mayok kinit tana. Yenje pasa te tane tuku pilet.

¹⁹Tane wam kade ta njakmba ye kila. Tane ye tuku sanjri tomba tingade manjau kume pur manjau afu turnjigig manjau sanjri tinga dirnangade manjau ta njakmba ye kila. Tane ambonja manjau magenu ke likinaig ta kile liniimba lato mbolnje kade.

²⁰Tane tuku manjau ta maye ta ye tane ndonj pasa njak. Pino njayonu Isebel nu ye Kuate tuku tuan pino nga ye tuku piro mbal tuku wamdus didikate le nane tanjo pino ndonj fare fare uneka mbara kanunu atraukade tuku ndem nyade. Tane nu pitai ndade. ²¹Pino ta njamungal biye mbilwa nga nu tairnga minet ta nu fare fare uneka minit. ²²Tane isap. Ye pino ta piti sunjo tuwi le nu guaze tumba kinye njak minamjgat. Nane nu

ndorj unekinaig ta ngamuŋgal biye mbil ndawaig ta nane mata piti sunjo tamŋgaig. ²³Ye nu tuku mbal ŋakmba bale faramŋgit. Tanjawi le ye tanjo tuku ngamuŋgal pilenŋa kanjer tiwet ta ye tuku kuasmbi ŋakmba kila palmbimŋgaig. Tane wam ke likade ta ye kumumbi lafuwamŋgit.

²⁴Tane Tiatira afu pino ta tuku wam pagu pasa dubi ndakade. Afunje Satan tuku maŋau ŋgade le tane tugunu gilai. Ye tane wam afu tuku piti tinje nda. Ye pasa te ndo satingamŋgit. ²⁵Tane ye biye deyumba minap le ma ma ye luka prowamŋgit.

²⁶Tanjo ima nu sanjri tinja wam ŋaigonu kile-iberjka ye tuku wam magenu ndo ke lika minmba ka kumwa ta ye nu pili le ka kilke mbol mbal kulatkamŋgat. ²⁷Yinje Mam nu sanjri sina tanjamba ye suk nu sanjri tuwi le ain ndumndum tanjan afu kulatkumba ndumndum tamba kilke waim tanjan nane kagruningamŋgat. ²⁸Mafewam tuku kulu ta mata ye nu tambimŋgit.

²⁹Tanjo nu kilba ŋak ndeta Tukul Guwa nu ye tuku kuasmbi pasa sanjgit te ise tiwa.

Sardis mbal tuku waje

3 ¹Kuate tuku enjel Sardisŋge ye tuku kuasmbi kulatkate ta ne nu tuku tejenmba kuyara. Kuate tuku Guwa 7 mbai 7 turmba kulatka minet yenje pasa te tane tuku pilet.

Tane wam kade ta ŋakmba ye kila. Tane Kuate dubimba sanjri ŋak minig ŋgade ta tane sinja kumaknu minig. ²Tane ginyum kusremba abonja tinjap sulumba ye tuku maŋau fudinmba kade le ŋgisikam bafute ta te-sungowam tuku wamdus sanjri palpe. Tane wam ke likade ta yinje Mbara am mbolŋge kumumbi mayok kinig le kanjer ndawet. ³Tane o buk pasa tugusek ismba son ŋginaig ta maŋ idusmba tanjine kanyum ta kusremba ngamuŋgal biye mbilap. Tane tanja ndamba kinyanu minap ta tane ait gilai minap le ye kuayar tanjo tanjan prowamŋgit.

⁴Tane Sardis ndui ndui tanjine tawi kuraukade le kutur kugatok minig. Tane kumumbi ye dubiyade tukunu ye tawi kaukuk tinji le tinmba ye ndorj lika minamŋgaig.

⁵Tanjo ima nu sanjri tinja maŋau ŋaigonu kile-iberjkuwa ta nu sinja tawi kaukuk ta tinje ŋak minamŋgat. Ye nu tuku nyu waje mbolŋge sau ndaki le nu abo ŋak minmba minamŋgat. Ye yinje Mam nuŋe enjel kame ngamukŋge nu tuku nyu te-mayokmba nu yinje mbal ngamŋgit.

⁶Tanjo nu kilba ŋak ndeta Tukul Guwa nu ye tuku kuasmbi pasa sanjgit te ise tiwa.

Filadelfia mbal tuku waje

⁷Kuate tuku enjel Filadelfianje ye tuku kuasmbi kulatkate ta ne nu tuku tejenmba kuyara. Ye purfenju kateseknu ndo. Kuate nu David sanjri

tuna sanjri ta ye ŋak minet. Ye malaŋga ande talki ta ande nu tukule nda. Ko tukuli ta talke nda. Yeŋge pasa te pilet.

⁸Tane wam kade ta ŋakmba ye kila. Tane sanjri kugatok ta tane ye tuku pasa dubi mayemba piti ŋgamukŋge ye tuku nyu yabu ndakade. Tane isap. Ye malaŋga mayenu ande tane sinam kambim tuku talken ta andenje tukule nda.

⁹Zu mbal afu sinerŋ ndo Kuate dubiweg ŋga tane piti sertingig ta nane Zu tugusek kuga. Nane Satan tuku mbal. Ŋgumneŋga ye nane saningŋi le nane pro tane tugumŋge dagol tidronga ye tane tuku kume puret ta nane katesewamŋgaig.

¹⁰Ye wam pagutingen taŋamba ndo tane wamdus ndindo ŋak ye tairŋga minig tukunu piti suŋgo kilke mbol mbal ŋakmba tagoniŋgam tuku prowa le ye tane kigraibkamŋgit.

¹¹Mine minemba ye luka prowamŋgit. Tane ye biye deyumba kurau mayewap. Tane afunje didikuwaig le ye kusreyap ta taŋgine lafu mayenu pitaiwamŋgaig.

¹²Taŋgo ima nu sanjri tiŋga maŋau ŋaigonu kile-ibenkuwa ta nu yiŋe mbal ŋga tumba Kuate tuku wande tugusek makek taŋaŋ siriwi le nu Kuate tugumŋge minmba minamŋgat. Ye yiŋe Kuate tuku nyu nuŋe tumbraŋ tuku nyu turmba nu mbolŋge kuyaramŋgit. Nuŋe tumbraŋ ta Yerusalem kitek. Nu Kuate tugumŋge samba mbolŋge ndekamŋgat. Yiŋe nyu kitek mata nu mbolŋge kuyaramŋgit.

¹³Taŋgo nu kilba ŋak ndeta Tukul Guwa nu ye tuku kuasmbi pasa saningit te ise tiwa.

Laodisea mbal tuku waŋe

¹⁴Kuate tuku eŋel Laodiseaŋge ye tuku kuasmbi kulatkate ta ne nu tuku teŋenmba kuyara. Son maŋau ta ye tugu. Ye Kuate tuku pasa tugusemba te-mayoket. Ye agaŋ ndende ŋakmba tuku tugu. Yeŋge pasa te pilet.

¹⁵Tane wam kade ta ŋakmba ye kila. Tane tidonu kuga. Tane paknu kuga. Tane tidonu ndo minmba e ko paknu ndo minap ta maye. ¹⁶Tane ŋgamuŋge minig tukunu ye tane ŋgilikam bafuwet.

¹⁷Tane teŋenmba sakade. Sine kumumbi mineg. Sine agaŋ ndende ŋakmba kumuŋ minmba agaŋ afu den ndakeg ŋgade ta tane agaŋ tugusek ŋak mine ndakade. Tane sinamanzer suŋgo ŋak am tukulok wagek minig ta tane kamus ndade.

¹⁸Ye tane satinŋamŋgit. Tane agaŋ tugusek ŋak minam tuku ye tugum promba gol pambi pasoket ta piyawap. Tane wagek minig ta kiko kugawam tuku ye tuku tawi kaukauk piyamba tiŋgap. Tane am tukulok minig ta am maraŋga mambilam tuku ye tuku gureŋ marasin piyamba am minyaŋgap. ¹⁹Ye tane tuku kume puret tukunu ye tane kile-tidingam

tuku satinge lika pa tinget. Tane ngamunggal biye mbilmba wamdus ndindo pilmba ye dubiyap.

²⁰Tane isap. Ye tane tuku malaŋga tugumŋge tiŋga katkatmba minet. Ima nu nuŋe malaŋga talkuwa ta ye sinam kumba nu ndoŋ tuma isukusamŋgik.

²¹Ye saŋgri tiŋga maŋau ŋaigonu ŋakmba kile-iberŋken sulumba nyu suŋgo tumba yiŋe Mam tugumŋge nuŋe minyonu mbili maditaknu mbolŋge minyok minet. Taŋamba ndo taŋgo ima nu saŋgri tiŋga maŋau ŋaigonu kile-iberŋkuwa ta ye nu nyu tuwi le ye ndoŋ yiŋe minyonu mbili maditaknu mbolŋge minamkik.

²²Taŋgo nu kilba ŋak ndeta Tukul Guwa nu ye tuku kuasmbi pasa saningit te ise tiwa.

Kuate tuku minyo mbili maditaknu te-ŋgamude mbal

4 ¹Ye kuasmbi 7 tuku wam pagu pasa ta ise denpurmba kile ye maŋ kiŋatanu suk samba mbolŋge malaŋga ande talok minna le kaŋgeren sulumba ŋin tugu amboŋga tabil wi suk pasa sayina ta maŋ isen. Nu teŋenmba sayina. Ne ye tugum te mbambe le wam kame prowamŋgaig ta tumnamŋgit ŋgina. ²Taŋakina le Tukul Guwa ye mbol kumungina le ye samba mbolŋge minyo mbili maditaknu minna le ande nyu suŋgo ŋak minyo mbili ta mbolŋge minyokina le kaŋgeren. ³Minyo mbili ta mbolŋge minyok minna taŋgo ta nu ndame ar yasper le karnelian kaŋgerkanu taŋaŋ uge liŋnu ndo. Wanzu ndame uge liŋnu emerald taŋaŋ tiŋga minyo mbili laipmba minna le kaŋgeren.

⁴Minyo mbili 24 minyo mbili maditaknu ta laipmba te-ŋgamumba minnaig le kaŋgerken. Minyo mbili kame ta mbolŋge taŋgo mage mage nyu ŋak tawi kugenu kaukauk siglika gol hat kaikanu minyok minnaig le kaŋgerken. ⁵Minyo mbili maditaknu tugumŋge teliŋ tuku bulu lato lato promba fudu sugu kuaila turmba fudukinaig le isen. Minyo mbili tumailamŋge sati 7 buluŋga minnaig le kaŋgerken. Sati 7 ta Kuate tuku guwa 7. ⁶Minyo mbili tumailamŋge ma ande yu suk glas taŋaŋ liŋleŋkanu kaŋgeren. Agaŋ bailkamba abo ŋak minyo mbili maditaknu ta laipmba minnaig le kaŋgerken. Agaŋ kame ta am gudommba ŋak. Iŋgumnemŋge tumailamŋge amŋge ndo kumungganu minnaig le kaŋgerken. ⁷Agaŋ bailkamba ta ande laion suk ande makau pailnu suk ande tumailnu taŋgo tumail suk ande nu paŋus buŋga minanu suk. ⁸Nane salmban 6 ŋak. Naŋgine ŋgarosu amŋge ndo kumungganu. Nane furir mindek ki mindek mune ulmba teŋenmba sakade.

O Suŋgo Kuate ne saŋgri ŋayo. Ande ne linam kumuŋ kuga.

Ne purfeŋnu, purfeŋnu ndo.

Ne buk minna kile minit taŋamba minmba minamŋgat ŋgade.

⁹Kuate abo ŋak minmba minit ta nu minyo mbili maditaknu mbolŋge minyokate le agaŋ bailkamba abo ŋak ta nu mayenu ŋga gare pasa tumba

nu tuku nyu te-dungade le ¹⁰ tango mage 24 nyu njak ta mata nane nu tumailamnge truk ka nu tuku nyu te-dungade. Nane nanjine gol hat paska minyo mbili tugumnge panka tejenmba mune ulig.

¹¹ O singine Sunjo Kuate, ne aganj ndende njakmba kile-mayokkina.

Ne naje nzali dubimba aganj ndende kile-mayokkina le kile minig. Ne sangri njakmba njak. Sine kumumbi ne tuku nyu te-dungeg ngade.

Waŋe filfilanu nzingail njak

5 ¹ Tango minyo mbili maditaknu ta mbolnge minyokina ta nu nuŋe wai ndinammbi waŋe filfilanu te njak minna. Waŋe ta sinanu sangilnu kuyar njak ta nzingail 7-mbi katnga tukulunu. ² Tanjamba eŋel sangrinu ande mata kanjeren. Nu wi kuenja tejenmba sakina: Ima nu waŋe nzingail 7 njak te paska talkam kumuŋ e nja sakina sulumba ³ nu samba mbolnge kilke mbolnge kumnemnge tango ande sota waŋe nzingail 7 njak ta paska talkam tuku ande te-sili ndakina.

⁴ Ande nu waŋe ta talka kanjeram kumuŋ kuga tukunu ye malmbi sunjowen. ⁵ Ye malmbika minen le tango mage nyu njak ta tuku andenge ndek ye sayina: Ne malmbi ndaka. Ai si. Yuda tuku tugu mbolnge ande laion tajaŋ David tuku mbuŋ nu kumuŋ. Nuŋge nane njakmba kile-ibenjina tukunu nu waŋe nzingail 7 njak ta paska talkam kumuŋ nja sayina. ⁶ Tanjakina le ye mambilmba minyo mbili maditaknu ta tugumnge aganj baillkamba abo njak tango mage nyu njak ta ngamuknge Sipsip Fat balewanu nzilal njak ta tij minna le kanjeren. Nu nau 7 njak. Amnu mata 7. Amnu 7 ta Kuate tuku Guwa 7. Nuŋge Guwa ta kukulniŋgit le kilke njakmba mbol kine likade.

⁷ Sipsip Fat nu kumba ka tango minyo mbili mbolnge minyok minna ta tuku wai ndinam mbolnge waŋe filfilanu ta yaimba tina. ⁸ Nu waŋe filfilanu yaina le aganj baillkamba abo njak tango mage 24 nyu njak ndoŋ nane Sipsip Fat tugumnge dagol tidronga truk kinaig. Nane mindek gita nza gol pa guwa mundur mayenu liganu njak ta turmba kile njak minnaig. Pa guwa tiŋgate ta Kuate tuku mbal kame tuku yabaŋ pasa. ⁹ Nane mune kitek tejenmba ulnaig.

O Sipsip Fat neŋge ndo kumuŋ.

Ne baleninaig le kumna tukunu waŋe filfilanu ta ne yaimba waŋe nzingail 7 njak ta paskam kumuŋ.

Ne naje ndarembi tango gudommmba tuku muskil kile-tidinge niŋgina le kile nane Kuate tuku mbal minig.

Nane kuasmbi kise kise tumbraŋ pasa yeki yeki ngarosu yeki yeki kilke tugu njakmba ta neŋge ndo kile-luka kilna.

¹⁰ Nane njakmba Kuate tuku gageu minmba nu am mbolnge pris piro biyam tuku ne kile-mayokkina. Tanjana le nane gabat sugo minmba kilke mbol mbal kulatkamngai.

Nane tanjamba mune kitek ulnaig.

¹¹Kile ye mambilmba eñel gudommba burnu kumuñ kuga nane minyo mbili maditaknu te-ñgamunaig le kanjerken. Eñel kame ta nane agañ bailkamba abo ñak tanjo mage 24 ta ndoñ pasa ande sakinaig le isen.

¹²Nane kuenka teñenmba sakinaig.

Sipsip Fat afunje balenaig le kumna ta nu ndo sunjo.

Nyu sunjo sanjri ñakmba wamdus kuyar mayenu ta ñakmba nunje ndo miro. Sine kumumbi nu tuku nyu te-duñgeg ñginaig.

¹³Kile samba mbolñge kilke mbolñge kumnemñge yu sinamñge agañ ñakmba teñenmba sakinaig.

Tanjo minyo mbili maditaknu mbolñge minit nu Sipsip Fat ndoñ nale sanjri ñakmba ñak minmba minwaik.

Sine nale tuku nyu te-duñga minmba minbe ñginaig.

¹⁴Nane mune ta ulnaig le agañ bailkamba abo ñak ndek sakinaig: Ese. Mayede ñginaig le tanjo mage 24 nane dagol tidroñga ndek truk ka nale mbariñnikinaig.

Sipsip Fat nu wañe nziñgail 6 paskina

6 ¹Kile ye kiñatanu suk Sipsip Fat kanjeren ta nu wañe nziñgail 7 ñak ta tuku inum tumba ambonga paskina. Paskina le agañ bailkamba abo ñak ta tuku ande pasa ñin tugu kuaila suk sakina: Ne yale ñgina le isen.

²Kile hos kaukau ande prona le kanjeren. Tanjo mbol tanje minyokina ta nu tui pañgar biye ñak minna le andeñge pro nu hat nyu ñak tuna le nu nane afu kile-ibenkam kame kina.

³Kile Sipsip Fat nu wañe 7 nziñgail ñak ta tuku arnu paskina le agañ bailkamba abo ñak ta tuku arnu ndek sakina: Ne yale ñgina le ⁴hos gurgur ande mayok kina. Tanjo mbol tanje minyokina ta andeñge pro nu nyu tumba kame bagi tuna le nu wamdus mukuk pitaina le kilke mbol mbal nane kame bumba muñgu bale-balekinaig.

⁵Kile Sipsip Fat nu wañe nziñgail keñnu paskina le agañ abo ñak keñnu ta ndek sakina: Ne yale ñgina le isen. Tanjamba ye mambilmba hos dabuk dabuk ande kanjeren. Tanjo mbol tanje minyokina ta nu skel ande te ñak minna. ⁶Agañ bailkamba abo ñak nane ñgamukñge ye pasa ñin tugu teñenmba isen. Guba sunjo prote. Ki ait ndindo tuku piya tambi nane tuku nyamagañ ndinok plaua kap bailkamba ko bali kap 12 ndo piyawaig. Olif alonu tuku gureñ grep muli turmba mapekap le minwaig.

⁷Kile Sipsip Fat nu wañe nziñgail bailkanu paskina le agañ abo ñak bailkanu ndek sakina: Ne yale ñgina le isen. ⁸Tanjamba ye mambilmba hos ñgarosunu kulon ñak ande kanjeren. Tanjo mbol tanje minyokina ta nyunu kume mañau. Kumanu mbal tuku tumbrañ nu dubi-dubimba minna. Nale andeñge nyu nikina le nale tanjo fet bailkamba bagi guba

guaze tugu yimyam aganmor nguikok ta jakmbambi kuasmbi inum bale farka keŋmba kusrekinaik.

⁹Kile Sipsip Fat nu waŋe nzingail 5-nu paskina le nane buk Kuate tuku pasa kuklinaig le afunŋe bale farniŋginaig ta kaŋgerken. Nane atrau mbain kumnemŋe minmba ¹⁰teŋenmba kuenjka sakinaig: O Sunŋo, ne kateseknu purfeŋnu ndo. Kilke mbol mbal sine bale farsiniŋginaig ta ne ginu le nane pileniŋmba lafuwamŋgat ŋga sakinaig le isen. ¹¹Nane taŋamba sanaig le andeŋge nane mindek tawi kaukauk kugennu niŋmba saniŋgina: Tane maŋ fudiŋmba mabtap le taŋgine piro tuma mbal taŋgine tira kame afunŋe tane bale fartiŋginaig taŋamba ndo nane bale farniŋguwaig le ye tane tuku ndare lafuwamŋgit ŋgina.

¹²Kile Sipsip Fat nu waŋe nzingail 6-nu paskina le kilke mboŋge mumni sunŋo prona. Taŋana le ki dabuka kumiŋ dabuknu sukna le tambun gurka ndare taŋaŋ mayok kina. ¹³Fik ail bubre sunŋoŋge kulisokŋgate le alonu guabnu purpurkade taŋaŋ samba mboŋge mbai supika kilke mboŋge ndeke likinaig. ¹⁴Nane yaŋgo filfilde taŋaŋ samba filfilka kumba ka kugana le tabe nuy jakmba dir ka naŋgine ma kusrekinaig. ¹⁵Taŋanaig le kilke kulat mbal, nyu jak mbal, kame gabat sugo sugo, agaŋ ndende jak mbal, saŋgri jak mbal, sanzal mbal, taŋgo kame jakmba ndek tabe ndame jak mbol kumba kuirke lika sakinaig: ¹⁶Tabe ndame tane ndeka sine tidoŋ patikap le Kuate nu minyo mbili maditaknu mboŋge minyok minit nale Sipsip Fat ndoŋ sine tuku gubra jak ta nale sine kaŋger ndakuwaik. ¹⁷Nakile ait sunŋo gubra te-mayokam tuku prowat le ima nu nale am mboŋge tiŋgam kumuŋ ŋga sakinaig le isen.

Israel mbal 144,000 Kuate tuku suku kuyar tinaig

7 ¹Kile ye kiŋatanu suk eŋel bailkamba kaŋgerken. Nane kilke make bailkamba ta mboŋge bubre prowe likade tuku ndin tukulniŋmba tiŋge likinaig. Bubre pro kilke yu ail afu fit ndaniŋguwaig ŋga nane taŋanaig. ²Taŋanaig le ye eŋel ande ki prote kumamŋge mayok ka mbuna le kaŋgeren. Eŋel ta nu Kuate abo tugu jak tuku mbal madiniŋgam tuku suku murko te jak minna. Nu eŋel bailkamba kilke yu ŋaigo siglikam tuku nyu tinaig ta kuenjka saniŋgina: ³Tane yauk. Sine siŋgine Mbara tuku piro mbal tumail pasi mboŋge suku kuyar patikube le tane kilke yu ail ta jakmba ŋaigo siglikap ŋgina.

⁴Taŋgo tumail pasi mboŋge suku kuyar patike likinaig ta 144,000 ŋginaig le isen. Nane Israel tugu 12 ta tuku kuasmbi. ⁵Yuda tuku tugu 12,000. Ruben tuku tugu 12,000. Gat tuku tugu 12,000. ⁶Aser tuku tugu 12,000. Naftali tuku tugu 12,000. Manase tuku tugu 12,000. ⁷Simeon tuku tugu 12,000. Levi tuku tugu 12,000. Isakar tuku tugu 12,000. ⁸Sebulan tuku tugu 12,000. Yosef tuku tugu 12,000. Benyamin tuku tugu

12,000. Kuasmbi ta nane ŋakmba Kuate tuku suku kuyar tumail mbolŋge patikinaig.

Taŋgo gudommba burnu kumuŋ kuga

⁹Ye wam ta kaŋgeren sulumba kiŋatanu suk taŋgo maŋgur suŋgokanu ande kaŋgeren ta burnu kumuŋ kuga. Nane kilke tugu ŋakmba tuku kuasmbi ndare kise kise ŋgarosu yeki yeki tumbraŋ pasa yeki yeki. Nane tawi kugen kaukauk siglika minyo mbili maditaknu Sipsip Fat tumailamŋge tiŋga pator waŋe bige ŋak minnaig le kaŋgerken. ¹⁰Nane kuenjka teŋenmba sakinaig: Singine Mbara minyo mbili maditaknu mbolŋge minit nale Sipsip Fat ndoŋ sine tuku muskil kile-tidinge siŋginaik ŋginaig. ¹¹Nane taŋakinaig le eŋel kameŋge minyo mbili maditaknu te-ŋgamumba taŋgo mage nyu ŋak 24 agaŋ baillkamba abo ŋak ta ŋakmba kile-ŋgamukka minyo mbili tumailamŋge truk ka Kuate mbariŋmba sakinaig:

¹²Ese. Sine siŋgine Mbara tuku nyu suŋgo ta te-duŋgube o. Nu nyu suŋgo nu saŋgri ŋayo wamdus kuyar mayenu ŋak minmba minwa o ŋginaig.

¹³Kile taŋgo mage nyu ŋak ta tuku andeŋge ye kusnayina: Taŋgo kame tawi kugenu kaukauk ŋak ta ima kate. Aniŋge prowaig ŋga kusnayina le ¹⁴ye lafumba nu sawen: Suŋgo, ye gilai. Ne nane kila ŋgen le nu ndek ye sayina: Mbal te nane piti sugo ŋgamukŋge minnaig tuku pronaig. Nane naŋgine tawi kilmba Sipsip Fat tuku ndarenumbi minyaŋginaig le kaukauk mayok kinaig. ¹⁵Ta tuku nane Kuate tuku minyo mbili maditaknu tumailamŋge minig sulumba ki furir mindek Kuate tuku wande sinamŋge nu tuku nyu te-duŋga minig. Kuate nu minyo mbili maditaknu mbolŋge minit nu nane tugumŋge minmba kulatkamŋgat. ¹⁶Nane maŋ gubaniŋge nda. Nane kule paraniŋge nda. Nane kiŋge pasoka ma paknu kamuse nda. ¹⁷Sipsip Fat minyo mbili maditaknu tugumŋge minit ta nuŋge nane kulatkamŋgat. Nu nane kilmba ka kule nyumba minmba minam tuku bulbulmba prote ta tumninguwa le nyumba minmba minamŋgaig. Taŋawaig le Kuate nu nane tuku am kule para serniŋgamŋgat ŋga sayina.

Sipsip Fat nu nziŋgail 7-nu paskina

8 ¹Kile Sipsip Fat nu nziŋgail 7-nu paskina le samba mbolŋge ma betkirena. ²Hap aua taŋamba kugana le ye kiŋatanu suk eŋel 7 kaŋgerken. Nane Kuate tumailamŋge tiŋga minig tuku. Kile andeŋge pro tabil nduik nduik nane 7 ta niŋgina.

³Taŋana le eŋel kise ande promba atraukam tuku mbain tugumŋge gol nza pa guwa mundur mayenu tiŋgam tuku te ŋak minna le andeŋge eŋel ta pa guwa suŋgomba tuna le kilmba Kuate tuku mbal tuku yabaŋ pasa

tur mbilmba minyo mbili maditaknu tumailamnge gol mbain mbolnge piyna. ⁴Piyna le pa guwa ta yabaŋ pasa tur eŋel tuku wai mbolnge tiŋga mundur mayenu Kuate tugum kina. ⁵Taŋana le eŋel ndek gol nza tumba atrau mbain mbol taŋge pa guzi kilmba nzambimba kutuna le kilke mbol ndeke likinaig. Ndeke likinaig le teliŋ buluŋga kuaila fuduka mumni mayok kina.

Eŋel kame tabil 6 fitkinaig

⁶Kile eŋel kame ⁷tabil kile ŋak minnaig ta nane fitkam bafumba minnaig. ⁷Nane tuku inumnge nuŋe tabil ta fitkina le pa sawe tiŋ ndare mbilanu ŋak kilke mbolnge ndekinaig. Ndeka kilke fet keŋanu ta ndindo ugmba armba minnaik. Ail mata ndindo ugmba armba minnaik. Pibi aŋga mata taŋamba ndo uge sulunaig.

⁸Kile eŋel arnu ta nuŋe tabil fitkina le agaŋ biŋ suk ugmba minna ta andeŋge bukŋgina le yu mbol ndekina. ⁹Ndeka yu fet keŋanu ta ndindo ndare mayok ka armba mage minnaik. Yu sinamok agaŋ mata ndindo kummba armba minnaik. Waŋ mata taŋamba ndo ndindo ŋayo silimba armba minnaik.

¹⁰Kile eŋel keŋnu ta nuŋe tabil fitkina le samba mbolnge kulu suŋgo sati bulu suk ndekina. Ndeka kule fet keŋanu ta kulu tuku pa tange ndindo mbolnge ndeka armba kusrekina. ¹¹Kulu ta nyunu Kagli ŋayo. Nu kule mbol ndekina ta kaglinu mayok kinaig le taŋgo gudommaba nyumba kume likinaig.

¹²Kile eŋel bailkanu ta nuŋe tabil fitkina le ki tambun mbai ŋakmba fet keŋanu ta inum ŋayo silimba armba mine likinaig. Taŋamba ki ait inumnu dabuka armba bulu ŋak. Furir ait inumnu ma make armba bulu ŋak.

¹³Kile ye kiŋatanu suk paŋus ande kaŋgeren ta nu buŋga mbol kumba wika sakina: Ae ae osese. Eŋel keŋmba naŋgine tabil fitkuwaig le kilke mbol mbal piti suŋgo kamusamŋaig ŋga sakina le isen.

9 ¹Kile eŋel 5-nu ta nuŋe tabil fitkina le eŋel ande mbai suk supika kilke mbol ndekina. Ndekina le andeŋge ma buto sinam nzi tuku ki ta nu tuna. ²Tuna le nu malaŋga ta talkina le pa guwa suŋgo tafil ŋak tiŋgina. Pa guwa taŋge ki soŋgina le ma ŋakmba dabukina.

³Taŋana le pa guwa sinamnge agaŋ wak suk mayok kine lika kilke ŋakmba kumuŋginaig. Taŋanaig le andeŋge nane ziŋaŋsail tuku kame niŋmba saniŋgina: ⁴Tane pibi ail kuzru ŋaigo sigli ndakap. Taŋgo tumail mbolnge Kuate tuku suku kuyar kugatok ta nane ndo ŋaigo siglika ŋgina ⁵sulumba nu nane baleniŋgam tuku peuniŋmba sakina: Tambun 5 ndo rar suŋgo niŋgap ŋga saniŋgina.

Ziŋaŋsailnge taŋgo makete le rar suŋgo kamuste taŋaŋ nane rar suŋgo kamusmba minamŋgaig. ⁶Ait ta mbolnge nane kumam tuku ndin sotete piŋeŋgamŋaig. Nane kumam tuku dirnaŋguwaig ta nane kume nda.

⁷Wak suk agaŋ ta kame mbal tuku hos taŋaŋ. Nane tuku gabat gol hat kaika minanu suk. Nane tuku tumail taŋgo tumail suk. ⁸Nane tuku gabat waŋe pino gabat waŋe suk kugennu. Nane tuku maketiŋ laion maketiŋ suk. ⁹Nane tuku tawo ta ain tawi tawo soŋga silikade taŋaŋ. Nane tuku salmban fudu ta kame tuku hos gudommba karis didika pinderkade le fudukade taŋaŋ. ¹⁰Nane tuku dadu ta ziŋaŋsail dadunu suk agaŋ pitiram tuku ŋak. Nane tambun 5 taŋgo rar ningam tuku kame dadu mbolŋge patikina. ¹¹Nane tuku kulat taŋgo nu ma buto sinam nzikok tuku eŋel. Nu tuku nyu ta Hibru pasambi Abadon ŋgade. Nane Grik pasambi Apolion ŋgade. (Nyu ta tugunu: Agaŋ ndende ŋaigo siglikanu taŋgo).

¹²Piti suŋgo ande buk kugawat. Kile armba prowam tuku minik.

¹³Kile eŋel 6-nu ta nuŋe tabil fitkina le gol atrau mbain tuku kundunu bailkamba sinam taŋge pasa ande mayok kina. Mbain ta Kuate tugumŋge minit tuku.

¹⁴Pasa mayok ka eŋel 6-nu nuŋe tabil biye ŋak minna ta sana: Ne kumba ka eŋel bailkamba kule suŋgo Yufretis tugum taŋge ndalekanu minig ta kukliniŋga ŋga sana. ¹⁵Eŋel bailkamba ta nane taŋgo ndindo balemba armba kusreka taŋamba taŋamba taŋgo ŋakmba mbolŋge kam tuku naŋgine yar tambun ait ta prowam ŋga ndalekanu tairŋga minig. ¹⁶Nu kumba nane kukliniŋgina le ye kame mbal hos ŋak gudommba kaŋgerken ta andeŋge nane burka 200,000,000 ŋgina le isen.

¹⁷Ye kiŋatanu suk kame mbal hos ŋak ta teŋenmba kaŋgerken. Hos poŋginaig mbal nane tawi kareŋnu tawo sonu tuku silikinaig. Tawi kareŋnu ta gurgur ize kuloŋ ŋak. Hos kame ta tuku gabat laion gabat suk. Nane tuku miŋgeŋge agaŋ kamenu keŋmba pa bulu pa guwa pa soŋ paknu mayok kinaig. ¹⁸Agaŋ kamenu keŋmba nane tuku miŋgeŋge mayok kinaig tambi nane taŋgo ndindo balemba armba kusreka taŋamba taŋamba taŋgo ŋakmba mbolŋge ke likinaig. ¹⁹Hos kame ta tuku kamenu miŋge mbolŋge dadu mbolŋge minnaig. Nane tuku dadu zirernu mbeŋ gabat suk. Nane tambi taŋgo make niŋge likinaig.

²⁰Agaŋ kamenu keŋmba mbolŋge kume ndakinaig mbal ta nane naŋgine maŋau ŋaigonu kusreka ŋgamuŋgal biye mbil ndanaig. Nane bukla mbariŋniŋmba yabri mbara kanunu golmbi silwambi ainmbi ndamembi ailmbi wakeikanu ta mambilmba lika pasa isam kumuŋ kuga ta nane tuku nyu ndo kile-duŋga minnaig. ²¹Nane muŋgu bale maŋau, make maŋau, fare unekade maŋau, kuayar maŋau ta ŋakmba kusreka ŋgamuŋgal biye mbil ndanaig.

Yohanus nu waŋe filfilanu fudiŋdo tina

10 ¹Ye maŋ kiŋatanu suk samba mbolŋge eŋel ande saŋgri ŋayo ndekina le kaŋgeren. Nu gaunŋe soŋgina le ŋak ndekina. Nu tuku gabat fumŋge wanzu tiŋganu ŋak. Nu tuku tumail pasi ki kilŋate

taŋaŋ. Nu tuku kupe pa bulu kuennu taŋaŋ. ²Nu tuku wai mbolŋge waŋe fudiŋndo filfilanu talok te ŋak minna. Nu nuŋe kupe ndinam yu mbolŋge tiŋga kupe ŋaiŋam tabekŋge tiŋgina. ³Nu laion suk wi kueŋkina le kuaila 7 fuduka pasa mayok kinaig. ⁴Kuaila 7 fudukinaig le ye ismba kuyaram bafuwen kande samba mbolŋge pasa ande ye peuyumba sayina: Kuaila 7 pasa mayok kagig ta ne yabuka kuyar ndawa ŋga sayina.

⁵Eŋel kupe inum yu mbol tiŋga kupe inum tabekŋge tiŋgina le kaŋgeren ta nu pasa saŋgrinu sakam ŋga nu wai ndinam te-dunŋina. ⁶Te-dunŋa Kuate abo tugu ŋak nu samba kilke yu agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina ta nu tuku nyu mbolŋge nuŋe pasa saŋgri pilemba sakina: Kile ait kumuŋgate. Kuate nu maŋ afu tairŋge nda. ⁷Eŋel 7-nu nuŋe tabil fitkuwa le Kuate tuku wamdus kuirkanu o buk nuŋe tuan taŋgo kame saningina ta kumuŋgamŋgat ŋgina.

⁸Ye amboŋga samba mbolŋge pasa ande isit ta nu maŋ lato ye sayina: Ne kaye ŋgina. Eŋel kupe inum yu mbolŋge inum tabekŋge tiŋga waŋe fudiŋndo talok nuŋe wai mbolŋge minit ta yaiwa ŋga sayina. ⁹Ye eŋel tugum kumba waŋe fudiŋ ta yabaŋen le nu ndek ye sayina: Ilmba tumba nya. Ne tuku ŋin tugu sinamŋge ŋguimnzaŋ ŋairnu kikoŋnu taŋaŋ kamusmba funŋul sinamŋge kagli ŋayo kamusamŋgat ŋga sayina. ¹⁰Taŋamba sayina le ye nu yaimba nyumba ŋinken ta ŋin tugu sinamŋge ŋairnu kikoŋnu kamusen ta funŋul sinamŋge kagli ŋayo kamusen.

¹¹Kile ande nu ye sayina: Ne maŋ wam afu kuirok minig ta kile-mayokka kuklimba kilke tugu ŋakmba tuku kuasmbi ŋgarosu yeki yeki tumbraŋ pasa yeki yeki gabat sugo ta ŋakmba saningga.

Taŋgo armba Kuate tuku pasa te-mayoknaik

11 ¹Kile andeŋge agaŋ dido suk wande kuennu katesewam tuku sumba ye sayina: Ne tiŋga Kuate tuku wande atrau mbain turmba kugennu katesewa. Taŋgo giganmba sinam taŋge Kuate tuku nyu te-dunŋade ta mata burka ta ²ne Kuate tuku wande kilimnu ta kuennu katese ndawa. Ma ta kasomok mbal tuku wai mbolŋge pilna. Nane Kuate tuku tumbraŋ sunŋo ta tambun 42 kupe gurunŋa tumba ŋayo silimba minamŋgaig. ³Taŋawaig le ye taŋgo armba kukulniki le nale sinamanzer tawi tiŋmba pro ki ait 1,260 ta mbolŋge ye tuku pasa kuklimba minamŋgaik ŋga sayina le isen.

⁴Olif ail armba lam armba nale kilke tugu ŋakmba tuku Sunŋo nuŋe am mbolŋge minik ta taŋgo ar ta tuku sakade. ⁵Taŋgo afunŋe nale ŋaigo siglikam bafuwaig ta nakile miŋgeŋge pa mayok ka ŋgueu mbal pasokuwa le kume faramŋgaig. Ande nu taŋamba nale ŋaigo siglikam bafuwa ta nu siŋka kume ta kaŋgeramŋgat. ⁶Nale Kuate tuku pasa kuklimba saŋgri ŋak minmba sawe peumba kule ndare kuilka piti yimyam patikuwaik le kilke mbol mbal tugum prowe likamŋgaig. Nale piti ndaŋ kam tuku sakuwaik ta taŋamba ndo prowamŋgat.

⁷Nale ar ta Kuate tuku pasa sake suluwaik le aganjmor nguikok nyanonu ma buto sinam nzinge minit tuku ta nu pro nale ndonj kame bumba nale kile-ibenjka bale faramngat. ⁸Bale farwa le nale tuku mindesinj tumbranj sunjo tuku ndin make mbinge minamngaik. Tumbranj sunjo ta yaba-yabanga Sodom le Isip ngade tuku. Tumbranj ta mbolnje nane singine Sunjo ail kazrai mbolnje balenaig.

⁹Nale tuku mindesinj tanjamba minwaik le kilke tugu njakmba tuku kuasmbi ngarosu yeki yeki ndare kise kise tumbranj pasa yeki yeki ta njakmba pro ki ait kejmba inumnu turmba nale tuku mindesinj kanjerka nane afunge nale ngukam tuku peuningamngaik. ¹⁰Kilke mbol mbal njakmba nane gare-gareka pagumba nye sunjokumba mune kupesmba nanjine gare aganj afu mungu ninge ningeke minamngaik. Ta ndanam? Kuate tuku tuan tanjo ar ta nale kilke mbol mbal piti sugo ninjinaik ta kile nale kumnaik tukunu nane gare-gareka tanjawanngaik.

¹¹Ki ait kejmba inumnu turmba kinaig le abo guwa Kuate tugumnje ndeka nale sinam kina le nale abonga tinjinaik. Tanjanaik le nane nale kanjerkinaig mbal ndek piriri njayomba kuru kuru sunjo tinaig. ¹²Nale tinjinaik le samba mbolnje pasa kuenjka tejenmba sanikina: Mbol te mbape njina. Tanjakina le nale tinga gau mbol kumba samba mbol ambe kinaik le nakile ngueu mbal njakmba nale kanjerkinaig.

¹³Ait ta mbolnje ndo mumni sunjo promba tumbranj sunjo ta fet 10-anu ta ndindo njayo silimba 9 kusrekinaig le minnaig. Mumni sunjo tange tanjo 7,000 bale farna le nane afu wam ta kanjermba kuru kuru sunjo tumba samba mbolok Mbara tuku nyu te-dunjinaig.

¹⁴Piti sunjo arnu buk kugawat. Kile kejnno prowam bafute.

Ejel 7-nu nuje tabil fitkina

¹⁵Ejel 7-nu nuje tabil fitkina le samba mbolnje pasa gudommba kuenjka sakinaig: Kile singine Sunjo nu madina tanjo ndonj nale kilke tugu njakmba kulatkam tuku sanjri tik. Nu tanjamba kulatka minmba minamngat njinaig. ¹⁶Kile tanjo mage 24 nyu njak Kuate tumailamnje nanjine minyo mbili sugo mbolnje minnaig ta nane ndek truk ka Kuate mbarinjmba tejenmba sakinaig.

¹⁷O Kuate Sunjo, ne sanjri njayo. Ne o buk minna kile ne tanjamba ndo minit.

Ne naje sanjri tambi kilke tugu njakmba kulatkate ta ne wam mayete.

¹⁸Kilke yimyam ne tuku gubra sunjo pilnaig ta kile ne tuku gubra mayok ka kumanu mbal pileningam tuku ait prote. Naje piro mbal, naje tuan tanjo kame, naje mbal njakmba ne kumnemnje minnaig afu nyu njak afu nyu kugatok ta nane lafu mayenu tam tuku ait prote. Kilke njago siglikinaig mbal kile nane lafu nyanonu tam tuku ait prote njinaig.

¹⁹Tañakinaig le samba mbolŋge Kuate tuku wande malanġa talkina le nuŋe pasa katanu bokis wandek sinam ta minna le kaŋgeren. Taŋamba kile teliŋ bulunġa kuaila fuduka mumni mayok kina le sawe tiŋ sugokanu ndekinaig.

Pino ande mbeŋ suŋgo kulmbaŋ suk ndoŋ mayok kinaik

12 ¹Kile samba mbolŋge agaŋ kanunu tugu suŋgokanu mayok ka pino ande nu ki tawi taŋaŋ kaika ŋak minna. Nu tambun mbolŋge tiŋ minmba nuŋe gabat mbolŋge nyu ŋak tuku hat mbai 12 ŋak kaika minna. ²Nu fuŋgulok minna sulumba nu kiŋo te-palmbim bafumba ŋgaro rar suŋgo tumba witina.

³Kile samba mbolŋge agaŋ kanunu ande tugu suŋgokanu ŋak mbeŋ suŋgo kulmbaŋ suk gurgur gabatnu 7 naunu 10 ŋak mayok kina. Nuŋe gabat ŋakmba nyu ŋak tuku hat kaike likanu ŋak minna. ⁴Samba mbolŋge nu mbai kuasmbi ndindo nuŋe dadumbi gureŋmba armba kusrekina. Taŋamba taŋamba mbai ŋakmba mbolŋge kina le kilke mbolŋge ndeke likinaig. Mbeŋ kulmbaŋ suk ta pino ta kiŋo te-pilwa le tumba nyam tuku nu tugum taŋge minna. ⁵Tañamba minna le kile pino ta kiŋo te-pilna le andeŋge nu pitik ndo didik tumba Kuate tuku minyo mbili maditaknu tugum taŋge pilna. Kiŋo ta suŋgoka nuŋe saŋgri ain ndumndum tambi kilke mbol mbal ŋakmba kulatkamŋgat.

⁶Pino ta kua ka Kuate nu minam tuku ma ma baknu mbolŋge wakeina ta mbol kina ka taŋge nu ki ait 1,260 minna le Kuatenge nu nyamagan tumba minna.

⁷Kile samba mbolŋge kame suŋgo prona. Eŋel suŋgo Mikael nuŋe kuasmbi kilmba mbeŋ kulmbaŋ suk ta suŋgo ndoŋ kame bunaig. Taŋanaig le mbeŋ ta nuŋe eŋel ŋaigonu kilmba nane ndoŋ kame buna.

⁸⁻⁹Nane kame bunaig ma ma mbeŋ tuku kuasmbi kile-ibeŋka mbeŋ suŋgo tumba nuŋe eŋel ŋaigonu ndoŋ pankinaig le kilke mbol ndeka samba tumbraŋ nduiye kusrenaig. Taŋamba mbeŋ o buk abo abo minna ta nyunu bukla ŋayonu nyunu ande Satan nu taŋgo yabrininmba didikate ta nu kilke mbol ndekina.

¹⁰Kile samba mbolŋge pasa ande kuenġa sakina: Satan nu ki furir mindek Kuate tugumŋge siŋgine tira kilmba pasa mbolŋge patikate ta eŋelŋge nu tumba bukŋginaig le kilke mbol ndekina. Siŋgine Kuate nu kile siŋgine muskil kile-tidiŋga nuŋe saŋgri te-mayokmba nuŋe gageu kulatkate. Nu nuŋe madina taŋgo tuku nyu suŋgo te-mayokte. ¹¹Siŋgine tira kame nane naŋgine ŋgarosu mape ndaka kumam kuru kuru ndaka Kuate tuku pasa te-mayokmba Sipsip Fat tuku ndarembi Satan te-ibeŋnaig. ¹²Ta tuku samba mbolŋge minig mbal tane gare-garekap. Kilke le yu mbolŋge minig mbal ose. Tane piti suŋgo tamŋgaig. Satan nuŋe ait kugamba buk fag kinit ta nu kila tukunu nu gubra suŋgo tumba tane tugum ta prote ŋgina.

¹³Mbej kulmbaj suk bukɲginaig le kilke mbol ndekina ta wamduş puluna le pino kiŋo te-pilna ta balewam koronja. ¹⁴Koronja le Kuateŋge nu buŋga ma ta kusremba ma baknu mbol kumba ka ki ait 1,260 taŋge minwa le Kuateŋge nyamagaŋ tuwa le nyuwa ŋga nu paŋus salmban armba tuna. ¹⁵Tuna le nu buŋga kina le mbej nu pino te-ŋgisiwam tuku kule kumka furkina le kule suŋgo pinderkate taŋaŋ pino koronmba kina. ¹⁶Kina le kilke puluka pino turna le kule mbejŋge kumka furkina ta ka burok sinam ta kumba ka kugana. ¹⁷Taŋana le mbej kulmbaj suk ta nu pino ta tuku gubra suŋgo tumba nu tuku kiŋo kame afu ndoŋ kame buwam saka nane bale faram kina. Nane Kuate tuku pasa ismba dubimba Yesus tuku pasa tugusek biye demba kukliwanu mbal ta nane pino ta tuku kiŋo kame minig.

¹⁸Kile mbej suŋgo ta nu piyaŋge tiŋ minna le kaŋgeren.

Aganmor ŋguikok ande yu sinamŋge bitek mayok kina

13 ¹Ye maŋ kiŋatanu suk aganmor ŋguikok yu sinamŋge bitek mayok kina le kaŋgeren. Nu gabatnu 7 naunu 10 ŋak. Nau kame ta ŋakmba mbolŋge nyu ŋak tuku hat kaikanu ŋak minnaig. Gabat 7 mbolŋge Kuate ŋgumnem tambinu nyu ŋak minnaig.

²Aganmor ŋguikok ta lepat kaŋgeranu taŋaŋ kaŋgeren. Nuŋe kupe mbain bea tuku kupe mbain suk. Miŋgenu laion suk. Mbej suŋgo kulmbaj suk ta nu nuŋe saŋgri nuŋe nyu suŋgo aganmor ŋguikok ta tuku wai mbolŋge patikina. ³Nu tuku gabat ande kumam tuku we suŋgo ŋak ta we buk kupna le nu mayekina. Kilke mbol mbal ŋakmba aganmor ŋguikok ta kaŋgermba piriri ŋayomba nu dubinaig.

⁴Mbej kulmbaj suk ta nuŋe nyu suŋgo aganmor ŋguikok tuna le taŋgo kame ndek mbej ta tuku nyu mbariŋnaig. Nane aganmor ŋguikok ta mata mbariŋmba sakinaig: Ima nu nyu suŋgo aganmor ŋguikok teŋen minit? Ande nu te-ibeŋam kumuŋ kuga ŋga sakinaig.

⁵Andeŋge nu peu ndana le aganmor ŋguikok ta nuŋe nyu te-duŋga Kuate ŋgumnem pasa tuna. Nu taŋamba tambun 42 nuŋe saŋgri te-mayokna sulumba ⁶nuŋe pasambi Kuate ŋgumnem pasa suŋgomba tuna. Nu Kuate tuku nyu Kuate minit tuku ma, nane ma ta mbolŋge minig ta ŋakmba pasambi ŋaigo siglikina. ⁷Nu andeŋge peu ndana le nu Kuate tuku mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibeŋkina. Taŋana le andeŋge nu nyu tuna le nu kilke tugu ŋakmba tuku kuasmbi ŋgarosu yeki yeki ndare kise kise tumbraŋ pasa yeki yeki ta ŋakmba kulatkina.

⁸Kilke mbol mbal ŋakmba aganmor ŋguikok ta mbariŋamŋgaig. Kuate tuku mbal ndo aganmor ŋguikok ta mbariŋe nda. Kuate nu kilke te-mayok ndana sulumba nuŋe mbal tuku nyu ta abo ŋak minmba minam tuku waŋe mbolŋge kuyarkina. Waŋe ta Sipsip Fat balenaig nu tuku waŋe.

⁹Ande nu kilba ñak ndeta pasa sakamngit te iswa. ¹⁰Kuate nu ande muliñtam tuku madiwa ta tañawamngat. Ko ande kame bagimbi balewam tuku madiwa ta mata tañawamngat. Piti tañañ mbolñge Kuate tuku mbal nu tuku sañgri tomba tiñguwaig.

Aganmor nguikok ande kilkek sinamñge bitek mayok kina

¹¹Kile ye kiñatanu suk aganmor nguikok ande kilkek sinamñge bitek mayok kina le kañgeren. Nu sipsip fat tuku nau armba ñak ta nu tuku pasa mbeñ kulmbañ suk nu tuku pasa tañañ kame ñayo. ¹²Nu aganmor nguikok ambonña prona ta tuku nyu sungo tumba sañgri ndui tamba kilke mbol mbal saningina le nane aganmor nguikok ambonña prona ta mbariñnaig. Aganmor nguikok ta nu kumam tuku we sungo ñak. We buk kupna le nu mayekina.

¹³Aganmor nguikok ngumneña prona ta nu wam kame kitek sañgrinu kile-mayokka taño am mbolñge pa pilna le samba mbolñge ndekina. ¹⁴Andeñge nu peu ndana le nu aganmor nguikok ambonña prona ta tuku nyu mbolñge wam kame sañgrinu kitek ke lika kilke mbol mbal yabrinimba didikina. Didika wam pagukina le nane aganmor nguikok kame mbolñge bagimbi we pile tunaig le kume ndakina ta nu tuku kanunu wakeimba nyu te-dunginaig. ¹⁵Nu andeñge peu ndana le nu aganmor nguikok kanunu ta miñge guwa tuna le nu ndek pasatina. Nane afu sañgri tiña aganmor nguikok kanunu nyu te-du ndañoñaig ta afunje nane bale faram tuku saningina.

¹⁶Aganmor nguikok ta nu sañgri tiña sakina le taño nyu ñak, nyu kugatok, agañ ndende ñak, sanzalnu, nañgine miroñ ngaro kulatkade, piro agañ tañañ minig ta nane ñakmba wai ndinam ko tumail pasi mbolñge nu tuku suku kuyar patikinaig. ¹⁷Suku kuyar ta aganmor nguikok tuku nyu ko nuñe nyu tuku namba. Nane afu kuyar ta kugatok ta nane agañ inum piyawam kumuñ kuga.

¹⁸Ande nu wamduş kuyar mayenu ñak ta nu aganmor nguikok tuku namba ta mbolñge nu tuku nyu katesewam kumuñ. Taño ta tuku namba ta 666.

Nane 144,000 ta mune kitek ulnaig

14 ¹Ye kiñatanu suk Sion tabe mbolñge Sipsip Fat tiñ minna le kañgeren. Nane gudommba 144,000 nu ndoñ tiñ minnaig. Nane Sipsip Fat le Mam nuñe tuku nyu tumail mbolñge kuyaranu ñak.

²Kile samba mbolñge zigna sungo mayok kina le isen. Yu fudu ko kuaila fudu ko afunje mune ulmba gita katde le fudu kinig tañañ isen. ³Minyo mbili maditaknu, agañ bailkamba abo ñak, taño mage 24 nyu ñak nane tumailamñge nane 144,000 nane mune kitek ulnaig le isen. Nane buk kilke mbolñge minnaig le Kuate nu nane muskil kile-tidinga

kilna tukunu nanenḡe ndo mune ta kila. ⁴Nane pino afu ndoḡ kutur maḡau ke ndakinaig. Nane purferḡnu ndo minig. Sipsip Fat nu animbi kinit ta nane nu ndoḡ likade. Nane buk kilke mbol mbal ḡgamukḡge Kuate le Sipsip Fat tuku mbal minam tuku muskil kile-tidiḡgina. ⁵Nane yabri pasa sa ndakinaig. Nane mbar kugatok minig.

Eḡel keḡmba tuku pasa

⁶Ye kiḡatanu suk eḡel ande samba mbolḡge buḡga kina le kaḡgeren. Nu pasa mayenu minmba minam tuku kilke mbol mbal iswaig ḡga sakam kina. Nu kilke tugu ḡakmba tuku kuasmbi ḡgarosu yeki yeki ndare kise kise tumbraḡ pasa yeki yeki ta ḡakmba tugum kina sulumba ⁷wi kueḡka sakina: Kuate nu taḡo ḡakmba pileḡḡgam tuku ait prote. Tane nu tuku nyu kurauka te-duḡḡap. Nunḡe samba kilke yu kule ḡakmba kile-mayokkina. Tane nu ndo mbariḡap ḡga sakina le isen.

⁸Eḡel ande ta kina le kile maḡ arnu ta pro sakina: Babilon tumbraḡ sunḡo nu buk ḡgisikina. Nu nuḡe fare fare uneka kilke tugu ḡakmba didikina le maḡau ndui ta kumba minmba kule kamenu taḡaḡ nyumba ḡḡiḡḡgankinaig ḡga sakina.

⁹Eḡel arnu ta kina le kile keḡnu ta pro kueḡka sakina: Nane afu agaḡmor ḡguikok mbariḡmba nuḡe kanunu ta turmba mbariḡmba nu tuku suku kuyar naḡḡine tumail pasi ko wai ndinam mbolḡge patikuwaig ta ¹⁰Kuate tuku gubra sunḡo nza mbolḡge tolmba niḡguwa le nyamḡgaig. Nyuwaig sulumba Kuate tuku eḡel kame am mbolḡge Sipsip Fat am mbolḡge nane pa bulu pa soḡ paknu mbolḡge rar sunḡo kamusmba minamḡgaig. ¹¹Pa guwa ta tiḡga minmba minwa le nane agaḡmor ḡguikok mbariḡmba nuḡe kanunu ta turmba mbariḡmba nu tuku suku kuyar patikanu ḡak minig mbal nane ki furir mindek mabte nda.

¹²Kuate tuku mbal nane nu kumnemḡge minmba Yesus tuku son ḡga nu tuku saḡgri tomba tiḡguwaig.

¹³Kile pasa ande samba mbolḡge teḡenmba ye sayina: Pasa te kuyara. Nane Sunḡo biye dedemba minmba ka kume likade mbal ta nane gare sunḡo tamḡgaig ḡga sakina. Taḡakina le Tukul Guwa ndek lafumba sakina: Ta son. Nane naḡḡine piro kareḡnu kusreka mabte mayewamḡgaig. Nane naḡḡine piro magede tuku lafunu tumba kinig ḡgina.

Nyamagaḡ kilam tuku ait

¹⁴Ye maḡ kiḡatanu suk gau kaukauk mbolḡge taḡo ande sine suk minyok minna le kaḡgeren. Nu gol hat kaika baḡi kagoḡok agok ḡayo ḡak minna le kaḡgeren.

¹⁵Kile eḡel ande Kuate tuku wandek sinamḡge promba wi kueḡka taḡo gau kaukauk mbolḡge minna ta sana: Kile ait kumunḡat. Kilke

mbolŋge nyamaganŋ ŋakmba manderkaig. Nane bagimbi piroka nyamaganŋ alonu kila ŋgina. ¹⁶Taŋamba sakina le taŋgo gau kaukauk mbolŋge minna ta nu nuŋe bagi kagoŋok tambi kilke mbolŋge piroka nyamaganŋ alonu kilna.

¹⁷Taŋana le eŋel kise ande samba mbolŋge Kuate tuku wandek sinamŋge prona. Nu mata bagi kagoŋok agok ŋayo ŋak. ¹⁸Nu prona le maŋ eŋel ande Kuate tuku atrau mbain tugumŋge prona. Eŋel ta nu pa ŋakmba kulatkate tuku. Nu kuenjka eŋel bagi kagoŋok agok ŋayo ŋak ta sana: Kilke mbolŋge grep muli alonu manderkaig. Nane bagimbi alonu kugerka kila ŋgina le ¹⁹nu ndek nuŋe bagimbi grep alonu kat purpurmba kilmba grep alonu tidonŋ firfirgade le kulenu prote tuku ma ta sinamŋge pankina. Ma ta tumbraŋ sunŋo kilimŋge minna. Nu Kuate tuku gubra taŋaŋ minna. ²⁰Nane grep alonu ta kupembi tidonŋ firfirkenaig le ndare promba kule sunŋo taŋaŋ pinderka kuenu 300 kilomita butonu 5 fit taŋamba prona le kaŋgeren.

Kuate tuku gageu nane mune kitek ulnaig

15 ¹Ye maŋ kiŋatanu suk agaŋ kanunu tugunu alo sunŋo ŋak samba mbolŋge mayok kina le kaŋgeren ta eŋel 7 nane piti 7 kile-mayokkam tuku pronaig. Piti 7 ta prowaig le Kuate tuku gubra kugawamŋgat.

²Kile ye mambilmba ma yu suk glas pa ŋak taŋaŋ kaŋgeren. Nane saŋgri tiŋga agaŋmor ŋguikok ŋgumnemba nu tuku kanunu mbariŋ ndamba nu tuku nyu tuku namba kugatok mbal ta nane yu glas suk piyalŋge tiŋga Kuate tuku gita kile ŋak minnaig le kaŋgerken.

³Nane Kuate tuku piro taŋgo Moses tuku mune Sipsip Fat tuku mune nindmba teŋemba sakade.

O Kuate Sunŋo, ne saŋgri sunŋo pasa ŋak.

Ne wam ke likate ta saŋgri ŋaigo magenu ndo.

Ne tuku maŋau ŋakmba tugusek tiŋreknu ndo.

Neŋge ndo kilke tugu ŋakmba tuku gabat ndindo minit.

⁴O Sunŋo, nane ŋakmba ne tuku nyu te-dunŋa kurauka minamŋgaig.

Neŋge ndo purfeŋnu minit.

Ne wam kumumbi kile-mayokkate le taŋgo pino ŋakmba kaŋgerkade. Ta tuku kilke mbol mbal ŋakmba pro ne mbariŋnamŋgaig ŋgade.

Eŋel 7 Kuate tuku gubra nza kutuniŋginaig

⁵Kile ye mambilmba samba mbolŋge Kuate tuku tukul tawi wande talok minna le kaŋgeren. ⁶Wande ta sinamŋge eŋel 7 piti 7 kile-mayokkam tuku mayok kinaig le kaŋgerken. Nangine tawi kugenu kaukauk kilŋa ŋak. Nane tuku tawo mbolŋge gol let laipmba tiŋganu ŋak.

⁷Kile aganj bailkamba abo njak ta tuku andenje ndek nza 7 kilmba ejel 7 ta ningina. Nza ta Kuate abo tugu minmba minit tuku gubra liganu njak minnaig. ⁸Kuate tuku wandek sinamnje nu tuku kilnja sanjri ta tuku pa guwa sunjo tafil njak tingina le ande nu wande ta sinam kambim kumuñ kuga. Eñel nane piti sugo 7 kile-mayokkuwaig le ndo ande nu manj wande ta sinam kambim kumuñ.

16 ¹Kile samba mbolnje Kuate tuku wandek sinamnje pasa ande kuenjka ejel 7 ta tenenmba saninjina. Tane kape sulumba nza 7 Kuate tuku gubra liganu njak ta kilke mbolnje kutuningap nga saninjina.

²Tanjakina le ejel ande ambonga nuje nza tumba kilke mbolnje kutuna. Kutuna le nane aganjmor nguikok dubimba nu tuku kanunu mbarinjmba nu tuku suku kuyar njak mbal ta we sugo ñaigonu mundur njak nane mbol prove likinaig.

³Kile ejel arnu ta nuje nza tumba yu mbolnje kutuna le yu ndek tango kumaknu tuku ndare suk dabukina le yu sinamok aganj ndende njakmba kume farnaig.

⁴Kile ejel keñnu ta nuje nza tumba kule mbolnje kutuna le kule ndare kuilke likinaig. ⁵Tanjanaig le ejel kule kulatkate ta nu Kuate sana: Ne purfeñnu ndo. Ne buk minna kile minit. Ne kumumbi wam kame sanjrinu te ke likat. ⁶Tango nane ne tuku tuan tango kame ne tuku mbal sunjgomba bale farnaig le ndare kutukinaig. Kile ne kumumbi lafunu nane ndare nyam tuku kutute nga sakina.

⁷Tanjakina le atrau mbain tugumnje pasa ande mayok ka sakina: Ese. Sunjo Kuate, ne sanjri ñayo. Ne kumumbi nane mbolnje wam kame te ke likate nga sakina.

⁸Kile ejel bailkanu ta nuje nza tumba ki mbolnje kutuna le Kuate nu ki sana le ki pa tinga tango kame njakmba pasokina. ⁹Pasokina le tango nane Kuatenje piti te njakmba kate nga nane nu tuku nyu kasurnaig. Nane ngamungal biye mbilmba nu tuku nyu te-du ndanjinaig.

¹⁰Kile ejel 5-nu ta nuje nza tumba aganjmor nguikok tuku minyo mbili mbolnje kutuna le nu kulatkate ma ta ma make sunjo ndekina le nuje gageu njakmba rar sunjo kamusmba mane makemba minnaig. ¹¹We rar sugo mayok kinaig le nane Kuate samba mbolnje minit nu kasurmba nanjine wam ñaigonu kusre ndakinaig.

¹²Kile ejel 6-nu ta nuje nza tumba kule sunjo Yufretis mbolnje kutuna le kule paraka tango sugo nyu njak ki prote kumamnje prowam tuku ndin wakeina.

¹³Tanjana le ye mambilmba mbeñ sunjo kulmbanj suk, aganjmor nguikok, yabri tuan tango nane tuku minjekeñje guwa ñaigonu keñmba girpo suk mayok kinaig le kanjgerken. ¹⁴Guwa keñmba ta bukla ñaigonu. Nane kumba wam sanjrinu kitek ke lika kilke tuku gabat sugo njakmba didika Kuate Sanjri ñayo tuku ait sunjo mbolnje nu ndonj kame buwam tuku kuaneka kile-mangurkinaig.

¹⁵Kile Sunjo ye sayina: Ne isa. Ye kuayar tanjo tanjan pitik ndo prowamngit. Ye prowi le afu nane ye tairnga nangine tawi kulat mayemba minig ta nane gare tamngaig. Afu nangine tawi kulat maye ndade ta nane wagek minmba kiko tamngaig nga sayina.

¹⁶Bukla ngaigonu kenmba nane gabat sugo kile-manjurkinaig ma ta Hibru pasambi Armagedon ngade.

¹⁷Kile ejel 7-nu ta nuje nza tumba ma ngamu ambenje kutuna le Kuate tuku wande minyo mbili maditaknu tugumnge pasa ande wi kuenjka sakina: Kile kugawat ngina.

¹⁸Tanjakina le telij bulunga kuaila fuduka mumni sunjo pasa jak mayok kina. Manau tanjan ta tanjo nane buk kanjer ndanaig tuku.

¹⁹Mumni ta prona le Babilon tumbran sunjo ta fet kenja le kilke jakmba tuku tumbran sugo sugo ta ngaigonje likinaig. Kuate nu Babilon tumbran sunjo lafunu tambim tuku gilai ndangina. Nuje gubra sunjo nu mbolnje pilna le nane kamusnaig. ²⁰Nuy tabe mata jakmba ngisike likinaig.

²¹Sawe tij sugo pitinu 50 kilo tanjan samba mbolnje tanjo ngaro mbolnje ndeka minnaig le nane sawe tij ta tuku ngaro rar sugo kilmba Kuate kasurnaig.

Une pino sunjo ta lafu nayonu tina

17 ¹Kile ejel 7 nza jak ta tuku ande ye tugum promba sayina: Ne yale le tumbran sunjo nayonu pino tanjan tanjo didik farte ta nu tuku piya nayonu ta ne tumnamngit. Tumbran ta kule gudommba tugumnge minit tuku. ²Kilke tuku gabat sugo nane nu tuku manau kutur sunjo ta dubimba kilke mbol mbal jakmba nu tuku une manau kule kamenu tanjan nyumba nginngankade nga sayina.

³Tanjakina le Tukul Guwa nu ye mbol kina le ye kinatanu suk ejel nu pino ta tumyam tuku ye tumba ma baknu mbol kina. Ka tanje pino ande aganjmor nguikok gurgur mbolnje minyokina le kanjeren. Aganjmor nguikok ta gabatnu 7 naunu 10 jak. Nuje ngarosu mbolnje nyu kame Kuate ngumnem pasa tumba kuyaranu jak minnaig.

⁴Pino ta nu nyu sunjo jak minmba tawi gurgur ize jak silikanu. Nu tuku mindepiye gol ndame magenu igog tij jak. Nu gol nza nuje kutur manau njule parak manau liganu te jak minna. ⁵Kuyar ande nuje tumail mbolnje minna ta nuje nyu tugu sunjo alo jak. Nyu ta tejenmba. *Ye Babilon tumbran sunjo. Pino tanjo didik farde mbal wam kutur njule parak ke likade mbal ye nane tuku ina nangine.*

⁶Kuate tuku mbal Yesus dubiwanu mbal ta pino tanje nane gudommba kilmba bale farmba nane tuku ndare kule kamenu tanjan nyumba nginngankina le kanjeren. Ye nu kanjermba pirerek purka wamdus te-suluwen le ⁷ejel nu ndek ye sayina: Ne wamdus te-sulu ndawa. Pino aganjmor nguikok mbolnje minit si aganjmor nguikok gabat 7 nau 10 jak

ta ye nale tuku tugu biteknga sanamngit. ⁸Ne aganjmor nguikok kanjerat ta o buk minna ta nu kumna. Nu man ma buto sinam nzinge mbumba mayok kuwa le afunge nduiye balewamngaig. Kuate nu kilke te-mayok ndamba afu abo minmba minam tuku nyu waje mbolnge kuyar ndakina ta nane aganjmor nguikok nu minmba kumna ta man mayok kuwa le kanjermba pirerek purkamngaig.

⁹Afu wamdus kuyar mayenu njak nane pasa te katesewam kumu. Gabat 7 ta tabe 7. Pino nu tabe kame ta mbolnge minyok minit. ¹⁰Gabat 7 ta tango nyu njak 7. Gabat kame 5 buk nyu kuganaig. Ande minit. Ande kile. Nu promba ait fagnu ndo minamngat. ¹¹Aganjmor nguikok nu minmba kumna ta nu mata nyu njak mayok kangat. Nu sugo 7 ta dubika nu 8-nu. Nu nane tuku ande. Nu promba minwa le ma ma balewamngaig.

¹²Nau 10 ne kanjerkat ta gabat sugo nyu njak 10. Kile nane nyu njak mine ndakade. Aganjmor nguikok nu sungo mayok kuwa le ait ta mbolnge nane nyu njak mayok ka aua ndindo ndo nangine gageu kulatkamngaig. ¹³Gabat sugo 10 ta nane wamdus ulendimba nangine sangri njakmba aganjmor nguikok wai mbolnge patikamngaig. ¹⁴Nane tanga Sipsip Fat ndonj kame buwaig le nu nuje kuasmbi ndonj nane kile-ibenjamngat. Nuje ndo Sungo. Nu sugo njakmba tuku gabat minmba minit tukunu nuje nane kile-ibenjamngat. Nuje kuasmbi ta yije nga madinimmba wikina le nane nu ndo dubide tuku nga ye sayina.

¹⁵Tanjamba nu man ye sayina: Kule gudommba pino tango didik farte tugumnge kanjerkat ta tango kuasmbi ngarosu yeki yeki tumbran pasa yeki yeki. ¹⁶Ne nau 10 kanjerkat ta nane aganjmor nguikok ndonj pino tango didik farte ta kasuramngaig. Nane nu tuku mindepiye njakmba yaiwaig le nu wagek minamngat. Nane nu tuku ndem nyumba mindesin piywaig le ugamngat. ¹⁷Nane Kuatege wamdus ningwa le tango nyu njak 10 ta wamdus ulendimba nangine sangri aganjmor nguikok tuku wai mbolnge palmbimngaig. Kuate nu wam njakmba sakate ta mayok kuwaig le nuje ait kugawamngat.

¹⁸Ne pino kanjerat ta nu tumbran sungo Babilon. Nu kilke tuku gabat sugo njakmba kulatkate. Enel tanjamba ye sayina le isen.

Babilon tumbran sungo ngisikina

18 ¹Kile ye man kijatanu suk enel ande nyu sungo njak samba mbolnge ndekina le kanjeren. Nu nuje kilja tamba kilke tugu njakmba kiljaningina. ²Nu wi kuenka sakina: Babilon tumbran sungo ta ngisikina. Kile guwa le bukla ngaionu sar umanj kutur njak njak nanenge ndo tumbran sungo ta sinamnge minig. ³Nu nuje une manau kutur njak kule kamenu tananj kilke njakmba ningina le nane nyumba nginnganka ngaionginaig. Kilke tuku gabat sugo nane nu dubimba une manau kutur njak kinaig. Nu nyu sungo tam tuku aganj ndende kilam tuku piriri

ḡayona le ndametij pirokinaig mbal nane nu mbolḡge sunḡomba kilnaig ḡgina.

⁴⁻⁵Kile samba mbolḡge pasa ande teḡenmba sakina. Babilon tumbran sunḡo tuku une gudomm̄ba. Andḡge kile-maḡgurkuwa ta ka samba kirewam kumuḡ. Ye Kuate. Ye nu tuku wam ḡaigonu ta ḡilai ndaḡget. Yiḡe mbal tane tumbran sunḡo ḡayonu ta kusrewap. Tane nu ndoḡ ulendika mbarap sulumba nu tuku piti ḡaigonu nu ndoḡ tubekaig. ⁶Nuḡe mbalḡge afu ḡaigo siglikinaig taḡamba ndo nu ḡayo siliwap. Nane tuku wam ḡaigonu ta kumumbi lafumba maḡ lato niḡḡap. Nane kule kaglinu afu niḡginaig le nyinaig taḡamba ndo kule kagli ḡayo wakeimba niḡḡap le nyuwaig. ⁷Babilon tumbran sunḡo nu nuḡe ḡgarosu payamka nuḡe aḡaḡ ndende tambi mine mayena. Kile nuḡe maḡau ta mbilka lafunu rar sinamanzer sunḡo tape. Nu nuḡe wamdusmbi sakate. Ye sunḡo nyu ḡak. Ye pino kuembol taḡaḡ kuga. Ye ḡgamuḡḡal rar te nda ḡa iduste. ⁸Ta tuku ki ait ndindo mbolḡge ndo guaze afu ḡgamuḡḡal rar guba sunḡo ta ḡakmba nu mbolḡge prowamḡḡaig. Nu paḡḡe uge suluwamḡḡat. Ye Sunḡo Kuate ye saḡri ḡayo. Yeḡḡe tumbran sunḡo ta pilewet ḡa sakina.

⁹Kilke tuku gabat sugo nane nu dubimba une maḡau kutur ḡak ke lika nu ndoḡ aḡaḡ ndende sunḡomba kilnaig ta nane tumbran sunḡo ta ugmba pa guwa sunḡo tiḡguwa le kaḡgermba ninanka wikaraumba malmbikaḡḡaig. ¹⁰Nane nu tuku rar kuru-kuruka maskenḡḡe tiḡḡa sakamḡḡaig: O tumbran sunḡo Babilon, ne nyu sunḡo ḡak ta ae osese. Naḡe pa lafunu pitik ndo ne mbolḡge prote ḡa sakamḡḡaig.

¹¹Kilke mbolḡge ndametij pirokade mbal nane nu sine tuku aḡaḡ piyawe nda ḡa nu tuku idusmba ḡgamuḡḡal piti ḡak malmbikaḡḡaig. ¹²Nane tuku aḡaḡ ndende tumbran taḡḡe piyaniḡgina ta teḡenmba. Gol silwa ndame magenu igog tiḡ. Tawi afu kaukauk magenu afu ize ḡak afu silk afu gurgur. Ail afu mundur ḡak. Aḡaḡ afu elefant maketiḡmbi wakeikanu. Aḡaḡ afu ail magenu ain yeki yeki ndame kuyar ḡak basleḡnu tambi wakeikanu. ¹³Sinamon ḡḡuna paguwa mundur magenu yeki yeki. Grep kule, gureḡ, plaua, wit. Makau sipsip hos karis nane taḡḡo mata piro aḡaḡ taḡaḡ. Aḡaḡ kame ta ḡakmba piyawam tuku tumbran sunḡo ta tugumḡḡe patike likanu.

¹⁴Ndametiḡ pirokade mbal ta nane teḡenmba Babilon tuku sakamḡḡaig. Ne aḡaḡ ndende kilam tuku wamdus sunḡo pilna ta kile naḡe aḡaḡ ndende magenu naḡe nyu sunḡo turmba nduiye ḡḡisikade. Ne maḡ kaḡgerke nda ḡa sakamḡḡaig.

¹⁵Tumbran sunḡo ta mbolḡge piroka ndametij sunḡomba kilnaig mbal nane nu tuku rar kuru-kuruka maskenḡḡe wikaraumba malmbika teḡenmba sakamḡḡaig. ¹⁶Ae osese. Tumbran sunḡo, naḡe mbal gabat sugo tuku tawi kaukauk ize ḡak gurgur silikinaig sulumba gol ndame magenu igog tiḡ mindepiye ta ḡak minnaig. Osese. Aua ndindo taḡaḡ mindepiye magenu ḡakmba ta uge sulute ḡa sakamḡḡaig.

¹⁷Wañ tuku gabat kame piro mbal nane afu nanjine aganj ndende piyawam tuku wañ mbolnje mine likade ta njakmba maskennje tinja ¹⁸tumbran sunjo ta ugmba pa guwa sunjo promba minwa le wikaraumba sanunjaig: Tumbran sunjo nyu njak tanjan ande aninje minit nga sakamnjaig. ¹⁹Nane ngamunjal rar sunjo tumba tuptup kilmba nanjine ngaro piseninjmba wikaraumba sakamnjaig: Tumbran sunjo osese. Sine wañ mbolnje likeg mbal ne mbolnje ndametinj sunjomba kileg ta ne aua ndindo mbolnje ndo njakmba uge sulute nga sakamnjaig.

²⁰Samba mbolok mbal tane gare-garekap. Aposel tuan tanjo Kuate tuku mbal tane njakmba gare-garekap. Tumbran sunjo ta tane kilmba njaigo siglikina ta kile Kuate nu kumumbi lafunu tuwit.

²¹Kile enjel ande sanjri njayo ndame sunjo ande te-dunga tumba yu mbolnje buknga sakina: O Babilon tumbran sunjo, ne wit firfiranu ndame tanjan sunjomba ndeka fuduka pitik ndo ngisikamngat. Ne andenje man kanjerne nda. ²²Gita tuku fudu, kem wi, tabu tabu, tabil ta nane njakmba fudu maninka ma betkirewamngat. Nane piro mbal wai kuyarkade ta ne sinamnje mine nda. Ndam sunjo wit firfirte tuku fudu mata man ise nda. ²³Ande ne sinamnje man lam buluwe nda. Tanjo munju kilam tuku zigna mayok kine nda. Ne tugumnje pirokinaig mbal nane kilke mbol mbal njakmba ngamuknje gabat sugo minnaig ta kile kuga. Ne nane kuanye manau tamba kilke mbol mbal njakmba yabrinjingina. ²⁴Kuate tuku tuan tanjo nu tuku gageu nane tuku ndare lafunu ne mbolnje minit nga sakina.

Babilon ngisikina le gare-garekinaig

19 ¹Ye kinatanu suk samba mbolnje manjur sunjo tuku zigna isanu suken ta tejenmba.

Sine Kuate tuku nyu te-dungube.

Nunje sine tuku muskil kile-tidinje sinjit.

Nu kilja sanjri njakmba tuku miro.

²Nunje ndo njakmba kumumbi pileningit.

Pino tanjo didik farmba kilke mbol mbal nunje une manjaumbi njaigo siglikate ta Kuatenje kumumbi tumba pasa mbolnje pilit.

Nu Kuate tuku piro mbal kilmba bale farningina le ndare kutukinaig wam ta kumumbi lafunu tuwit nginaig.

³Tanjamba nane man lato wika sakinaig: Sine Kuate tuku nyu te-dungube.

Tumbran sunjo ta ugmba minmba minamngat nginaig le

⁴tanjo mage ²⁴nyu njak aganj baikamba abo njak ndonj ndek truk ka Kuate minyo mbili maditaknu mbolnje minit ta nu tuku nyu te-dunga sakinaig: Ese. Mayede. Sine Kuate tuku nyu te-dungube nginaig.

Sipsip Fat pino tina tuku ait sunjo pronu

⁵Kile Kuate tuku minyo mbili maditaknu tugumnje pasa ande kuenka sakina: Tane Kuate tuku minje kumnemnje minig mbal afu nyu njak afu

nyu kugatok tane ŋakmba nu tuku nyu te-dunġap ŋgina. ⁶Taŋakina le maŋgur suŋgo tuku zigna yu fudu ko kuaila suŋgo fudukanu suk isen ta teŋenmba.

Singine Kuate Saŋgri Ŋayo nu agaŋ ndende ŋakmba kulatkate. Sine nu tuku nyu te-dunġube.

⁷Sine gare suŋgo tumba nu tuku nyu suŋgo ta te-mayokbe. Sipsip Fat nu pino tam tuku ait prote. Pino ta nu buk mindepiye mayemba nu tair minit.

⁸Kuate nu tawi kaukau uge liŋnu tuna le silikina. Nane taŋamba sakinaig le isen. Tawi kaukau kaŋgeren ta Kuate tuku mbal wam magenu tiŋreknu ke likanu taŋaŋ.

⁹Kile eŋel ndek ye sayina: Pasa te kuyara. Sipsip Fat pino tam ait mbolŋge pagumba nye suŋgo pilmba wikuwa le nane pro minyokamŋgaig mbal gare suŋgo tamŋgaig ŋgina. Taŋamba nu maŋ lato sayina: Pasa kame te Kuate tuku pasa tugusek ŋgina.

¹⁰Taŋakina le ye nu tuku kupe tugumŋge truk ka nu mbariŋam bafuwen le nu ndek ye sayina: Ne mbula. Ne naŋe tira kame ndoŋ Yesus tuku pasa tugusek kile-mayokkina le dubikade ta ye tane tuku piro tuma ande. Ne Kuate tuku nyu te-dunġa nu ndo mbariŋa ŋgina.

Yesus nu pasa tugusek kile-mayokkina ta Tukul Guwa pasa ndui ta tuan taŋgo tumniŋgit le kile-mayokkade.

Yesus nu agaŋmor ŋguikok ndoŋ kame bunaiġ

¹¹Kile ye kiŋatanu suk samba talok minna le hos kaukau ande kaŋgeren. Taŋgo hos ta mbolŋge minyokina ta nu tuku nyu Tugusek. Nu kumumbi nuŋe ŋgueu mbal pileniŋmba nane ndoŋ kame bute. ¹²Nu tuku am pa bulu taŋaŋ. Nu tuku gabat mbolŋge hat nyu ŋak gudommmba minnaig. Nuŋe ŋgaro mbolŋge nyu ande kuyaranu minna. Nyu ta nuŋe ndo kila. ¹³Nu tawi kuennu ndare pisanu ŋak silika minna. Nane nu tuku nyu Kuate tuku Pasa ŋginaig. ¹⁴Samba mbolok kame mbal mata tawi kugennu kaukau purfeŋnu silika hos kaukau poŋga nu dubinaig. ¹⁵Nu kilke tugu ŋakmba kile-ibenġkam tuku nuŋe miŋgeŋge kame bagi agoknu mayok kina. Nu ain ndumndummbi saŋgri tiŋga nane kulatkamŋgat. Taŋgo grep kule kilam tuku grep tidon firfirkade taŋaŋ nu Kuate Saŋgri Ŋayo tuku gubra tambi nane tidon firfirkamŋgat. ¹⁶Nu tuku tawi mbolŋge fel mbolŋge nyu ande kuyaranu ŋak ta teŋenmba. *Ye ndo Suŋgo, ye sugo ŋakmba tuku Gabat.*

¹⁷Kile ye mambilmba eŋel ande ki mbolŋge tiŋ minna le kaŋgeren. Sar umaŋ gudommmba buŋga mbolŋge lika minnaig le nu wi kuenġa saningina: Kuate tuku pagumba nye suŋgo ait prowat o. Tane yalpe. Tane ŋakmba ilmba ¹⁸gabat sugo, kame gabat, taŋgo saŋgri ŋaigo, hos kame, hos poŋganu mbal, taŋgo nyu ŋak, taŋgo nyu kugatok ta ŋakmba tuku ndem nyam tuku pro maŋgurkap ŋga saningina.

¹⁹Ye maŋ mambilmba agaŋmor ŋguikok nu kilke ŋakmba tuku sugo sugo naŋgine kame mbal ndoŋ maŋgurkinaig le kaŋgerken. Nane maŋgurka hos kaukauk mbolŋge minyokina taŋgo ta tuku kame mbal ndoŋ kame buwam sakinaig. ²⁰Nane kame bunaig ta nu agaŋmor ŋguikok yabri tuan taŋgo turmba kile-ibeŋka ndalekina. Yabri tuan taŋgo ta nu buk agaŋmor ŋguikok tuku saŋgrimbi wam kitek ke likina sulumba afu yabrininŋmba didikina le nane agaŋmor ŋguikok tuku suku kuyar naŋgine ŋgarosu mbolŋge ŋak minmba nu tuku kanunu mbarinŋnaig. Kile nane agaŋmor ŋguikok yabri tuan taŋgo ndoŋ abo kilmba pa bulu pa soŋ paknu kule kualin suk ta sinam pankinaig. ²¹Taŋgo nu hos kaukauk mbolŋge minyokina ta nu tuku miŋgek sinamŋge bagi agoknu mayok kina le nu bagi tambu nuŋe ŋgueu mbal ŋakmba bale far suluna. Taŋana le sar umaŋ wikina ta ŋakmba pro nane tuku ndem nyumba ma ma maro tornaig.

Satan nu yar 1,000 ndalekanu minna

20 ¹Kile ye kinatanu suk eŋel ande samba mbolŋge ndekina le kaŋgeren. Nu ma buto sinam nzi tuku ki le sen muli suŋgo kile ŋak minna. ²Nu ndek mbeŋ o buk abo abo minna ta nyunu bukla ŋayonu nyunu ande Satan nu biye timba ndaleka ³nu yar 1,000 kilke mbol mbal yabri ndaninŋuwa ŋga nu tumba ma buto sinam nziŋge bukŋga malaŋga su ndinŋa le minna. Yar 1,000 ta kugawaig le nu maŋ mayok ka ait fagnu ndo taŋgo yabrinŋamŋgat.

⁴Ye maŋ mambilmba minyo mbili maditaknu afu kaŋgerken. Nane minyo mbili kame ta mbolŋge minyokinaig mbal Kuatenŋge nyu ninŋina le nane afu pasa mbolŋge patika pilenŋinaig.

Kile ye kuasmbi afu turmba kaŋgerken ta nane buk kilke mbolŋge minmba Kuate tuku pasa Yesus tuku pasa tugusek kuklimba saka minnaig le afuŋge nane tuku ŋinŋok kat purkinaig le kumnaig. Nane naŋgine tumail ko wai mbolŋge agaŋmor ŋguikok tuku suku kuyar ta kugatok. Nane nu tuku kanunu mata mbarinŋ ndanaig tuku. Kile nane aboŋga Kristus ndoŋ gabat sugo minmba kuasmbi afu kulatka minnaig le yar 1,000 kinaig. ⁵Nane kumanu mbal ŋgamukŋge nane aboŋga aboŋga tinŋinaig. Kumanu mbal afu nane yar 1,000 ta kugawaig le ndo nane aboŋga tinŋamŋgaig.

⁶Nane afu aboŋga aboŋga tinŋamŋgaig mbal ta nane gare suŋgo tamŋgaig. Nane Kuate tuku mbal. Nane kume arnu ta te nda. Nane pris taŋaŋ Kuate le Kristus tuku piro biymba Kristus ndoŋ gabat sugo minmba yar 1,000 kuasmbi afu kulatkamŋgaig.

Kuate nu Satan te-ibeŋna

⁷Yar 1,000 ta kugawaig le eŋel andeŋge malaŋga talka Satan kukliwa le maŋ mayok kaŋgat. ⁸Nu mayok ka kilke tugu ŋakmba

yabringamngat. Tanjamba nu Gok le Magok mbal kame buwam tuku kile-mangurkamngat. Mangur sungo ta fulbul tana burnu kumu kuga.

⁹Nane kupe buknga ma tugu jakmba mbol kumba ka Kuate tuku mbal minig ma ta kormba tumbran sungo Kuate nuje kume purte ta turmba koramngaig. Korwaig le samba mbolnge pa sungo ndeka nane uge suluwamngaig. ¹⁰Satan nu tanjo yabringamba minna ta Kuatenge nu tumba bukngwa le pa bulu pa son paknu kule kualij suk ma ta mbol kanjat. Aganjmor nguikok nale yabri tuan tanjo ndonj nale mata pa ndui ta sinamnge minamngaik. Nane furir ki mindek rar sungo tumba minmba minamngaig.

Tango pileningam tuku ait

¹¹Kile ye kinatanu suk minyo mbili sungokanu maditaknu kaukauk Sungo nu ta mbolnge minyok minna le kangeren. Kilke le samba nu tumailamnge mine ndaka kua ka ka ngisikinaik.

¹²⁻¹³Ye mambimba kumanu mbal nyu jak nyu kugatok nane jakmba minyo mbili sungo tumailamnge tij minnaig le kangerken. Nane afu yu sinamnge kumnaig ta jakmba tinginaig. Afu kummba kumanu mbal tuku tumbranngge minnaig ta mata tinginaig. Nane jakmba tinginaig le Kuate nu ndek waje afu talke likina sulumba waje ande minmba minam tuku mbal tuku nyu jak ta turmba talkina. Kumanu mbal jakmba tinginaig le nangine wam ke likanu waje ta mbolnge minnaig le kangerka kumumbi pileningina.

¹⁴Kile Kuate nu kume manjau le kumanu mbal tuku tumbran ta kilmba pa mbol pankina. Pa sungo kule kualij suk ta kume arnu. ¹⁵Nane afu minmba minam tuku nyu waje mbolnge mine ndakinaig ta jakmba kilmba pa sungo mbolnge pankina.

Samba kilke kitek

21 ¹Ye kinatanu suk samba kilke kitek kangerken. Samba kilke ambokok ta ngisikinaik. Yu mata mine ndakina. ²Ye Kuate tuku tumbran Yerusalem kitek Kuate tugumnge samba mbolnge ndekina le kangeren. Tumbran ta pino nu tanjo tam tuku mindepiye mayete tana jak ndekina le kangeren.

³Kile minyo mbili maditaknu tugumnge pasa sungo ande mayok ka sakina: Tane isap. Kile Kuate minit tuku tumbran ta tanjo ngamukngge minamngat. Tanjawa le Kuate nu nane ndonj minwa le nane nu tuku gageu minamngaig. ⁴Nu nane ndonj minmba nane tuku am kule jakmba sauke sulumba para serningamngat. Nane manj kume nda. Ijgamungal piti te nda. Malmbike nda. Rar kamuse nda. Ambokok manjau ta jakmba ngisikamngaig nga sakina.

⁵Sungo nu minyo mbili maditaknu mbolnge minit ta nu sakina: Ai te. Ye aganj ndende jakmba kitek kile-mayokket ngina. Tanjamba nu manj lato sakina: Ye tuku tugusek pasa te kuyara ngina.

⁶Kile nu maŋ sayina: Kile piro kugawat. Tugu palmbim tuku kugawam tuku ta yenŋe ndo tugu. Yenŋe ndo ambonganu minet. Ŋgumne tukulanu mata yenŋe ndo. Kule paraniŋgit mbal kule nyumba minmba minam tuku bulbulte ta ye tumba piya kugatok niŋgi le nyumba minamŋgaig. ⁷Tane saŋgri tiŋga maŋau ŋaigonu kile-ibenŋkap ta wam magenu ŋakmba saket te kaŋgerkamŋgaig. Ye tane tuku Mbara mini le tane ye tuku kiŋo kame minamŋgaig. ⁸Ŋgaro yabkade mbal, ye idus ndayade mbal, wam ŋule parak kade mbal, baleniŋgig mbal, taŋgo pino ndoŋ fare fare unekade, kuanye ko make kade, yabri mbara mbariŋde, yabri pasa sakade ta ŋakmba kilmba pa bulu pa soŋ paknu kule kualiiŋ suk sinamŋge pankamŋgit. Wam ta kume arnu ŋga sayina.

⁹Kile eŋel 7 ŋgumne tukulanu tuku piti 7 nza liganu ŋak ta tuku ande pro ye sayina: Ne yale. Sipsip Fat pino tamŋgat ta tumnamŋgit ŋgina. ¹⁰Taŋakina le Tukul Guwa ye mbol kina le eŋel ta ye tumba biŋ sunŋo ande mbol kumba ka taŋge Kuate tuku tumbraŋ Yerusalem kitek nu tugumŋge samba mbolŋge ndekina le tummyina. ¹¹Tumbraŋ ta Kuate tuku kilŋa ŋak ndekina. Ndame piya o mbolŋge nyunu yasper uge liŋnu glas taŋaŋ purfeŋnu kaŋgeren. ¹²Nu ndame fonde o mbolok malaŋga 12 ŋak. Eŋel 12 malaŋga kulatke likinaig. Malaŋga ta mbolŋge Israel tugu 12 tuku nyu kuyarkanu ŋak minnaig. ¹³Tumbraŋ ta fonde ŋgirpe bailkaŋen malaŋga keŋ keŋ ŋak minnaig. ¹⁴Tumbraŋ ta tuku fonde ta ndame sugo 12 mbolŋge wakeinaig. Sipsip Fat tuku aposel 12 tuku nyu ndame ta mbolŋge kuyarkanu ŋak minnaig.

¹⁵Eŋel ye ndoŋ pasatina ta nu tumbraŋ fonde malaŋga kugennu katesewam tuku gol papani biye ŋak minna. ¹⁶Tumbraŋ fonde ŋgirpe bailkaŋen kumu kumu. Nuŋe gol papanimbi tumbraŋ kuennu katesena ta kuen ŋayo 2,200 kilomita. Tumbraŋ kuennu sunŋgonu mbolnu kumu kumu. ¹⁷Eŋel nu fonde mbolnu katesena ta 66 mita. Sine taŋgo agaŋ kuennu katesewam tuku burkeg taŋamba nu burkina.

¹⁸Fonde ta ndame mayenu yaspermibi wakeiwanu. Tumbraŋ ta golmbi wakeiwanu. Gol ta glas taŋaŋ purfeŋnu ndo. ¹⁹Ndame 12 mbolŋge fonde minna ta ndame magenu uge liŋnu yeki yeki nyu naŋgine teŋenmba. Ande nyunu yasper. Ande ize ŋak nyunu safir. Ande kaukauk agat. Ande kambol ŋak emerald. ²⁰Ande gurgur kaukauk katlisanu sardoniks. Ande gurgur karnelian. Ande kulonŋ ŋak krisolit. Ande kambol ŋak beril. Ande kulonŋ ŋak topas. Ande kambol ŋak krisopras. Ande yasin. Ande ametist. Ndame kame ta turŋaŋga ta mbolŋge fonde wakeinaig. ²¹Igog tiŋ sugo 12 tamba malaŋga wakeikinaig. Igog tiŋ ndindo malaŋga ndindo. Tumbraŋ tuku ndin ta gol glas taŋaŋ purfeŋnu ndo.

²²Tumbraŋ ta mbolŋge Sunŋgo Kuate Saŋgri Ŋayo nale Sipsip Fat ndoŋ minik tukunu kusem wande ande kaŋger ndawen. Nane nale kaŋgerka nale tuku nyu ndo kile-duŋgade. ²³Kuate tuku kilŋa sunŋgo tumbraŋ ta

kilŋate le Sipsip Fat nu tumbraŋ ta tuku bulu minit. Ta tuku tumbraŋ ta ki le tambun kugatok.

²⁴Taŋgo nane tumbraŋ ta tuku bulu mbolŋge lika minamŋgaig. Kilke tuku gabat sugo sugo ŋakmba naŋgine agaŋ ndende magenu kilmba tumbraŋ ta mbol prowamŋgaig. ²⁵Mara mindek malaŋga ta talok minamŋgaig tukulke nda. Ta ndaŋam? Tumbraŋ ta furir kugatok. ²⁶Kilke mbol mbal ŋakmba naŋgine wam magenu kilmba tumbraŋ ta mbol prowamŋgaig. ²⁷Agaga kutur ŋak wam ŋule parak kade mbal yabri mbal nane ndo tumbraŋ ta sinam kine nda. Mbal abo ŋak minmba minam tuku Sipsip Fat tuku waŋe mbolŋge nyu ŋak minig ta nanenŋe ndo sinam kaŋgaig.

22 ¹Kile eŋel nu maŋ kule nyumba minmba minam tuku ta ye tummyina. Kule ta glas taŋaŋ uge liŋnu ndo. Kule ta Kuate le Sipsip Fat tuku minyo mbili maditaknu kumnemŋge ndeka ²tumbraŋ ta tuku ndin taŋaŋ ŋgamu ŋgamu pinderka kinit. Kule make arŋeŋ ta mbolŋge ail alonu nyumba minmba minam tuku minig. Ail kame ta yar ndindo sinamŋge alowam 12-de tuku. Tambun mindek ail ta alowanu. Ail ta tuku waŋenu kilke mbol mbal guaze mage serkam tuku. ³Agaga ande Kuate nu kasurte ta tumbraŋ ta sinamŋge mine nda.

Kuate le Sipsip Fat tumbraŋ ta kulatkuwaik le nuŋe piro mbal nu mbariŋamŋgaig. ⁴Nane Kuate kaŋgermba nuŋe nyu nane tuku tumail mbolŋge minamŋgaig. ⁵Tumbraŋ ta furir kugatok. Sunŋo Kuate nu nane kilŋaninguwa le nane taŋgo sugo nyu ŋak minmba minamŋgaig. Nane ki lam bulu tuku piro kugatok minamŋgaig.

Yesus nu mine minemba prowamŋgat

⁶Kile eŋel maŋ sakina: Ye pasa kame saket te ye yabri ndaket. Son pasa tugusek ndo. Sunŋo Kuate nuŋe tuan taŋgo kame wamdus niŋgina sulumba wam kame mine minemba prowamŋgaig ta nuŋe piro mbal tumningam tuku nu nuŋe eŋel kukulna. ⁷Nu teŋenmba sakate. Tane isap. Mine minemba ye prowamŋgit. Waŋe te tuku dir pasa ismba dubide mbal nane gare-garekamŋgaig ŋga sakate.

⁸Ye Yohanus yenŋe wam kame te ŋakmba kaŋgerka pasa isen. Ye ismba kaŋgeren sulumba eŋel ye tummyina ta nu mbariŋam tuku nu tuku kupe tugumŋge ndek truk kan. ⁹Ye taŋawen le nu ye sayina: Ne mbula. Ne, naje tira kame, tuan taŋgo kame, waŋe te mbolŋge pasa ismba dubide mbal ye tane tuku piro tuma ande. Kuate tuku nyu te-duŋga nu ndo mbariŋa ŋga sayina.

¹⁰Taŋamba nu maŋ ye sayina: Mine minemba wam kame te prowamŋgaig. Ne pasa te yabu ndaka ŋakmba isam tuku te-mayoka. ¹¹Wam ŋaigonu kade mbal nane wam ŋaigonu lato lato kuwaig. Wamdus kutur ŋak mbal mata taŋamba ndo kuwaig. Wam magenu kade mbal

nane wam magenu lato lato kuwaig. Kuate tuku mbal tiṅreknu minig ta nane mata maṅau tiṅreknu ndo lato lato kuwaig.

¹² Sunḡo nu teṅenmba sakate. Tane isap. Mine minemba ye prowamṅgit. Tanḡo nane wam ke likade ta ye lafunu kilmba prowamṅgit.

¹³ Tugu palmbim tuku kugawam tuku ta yeṅge ndo tugu. Yeṅge ndo amboṅganu minet. Iḡgumne tukulanu ta mata yeṅge ndo ḡga sakate.

¹⁴ Nane afu wam ḡaigonu kusreka naṅgine tawi minya magede ta nane gare sunḡo tamṅgaig. Kuate nu nane nyu niṅguwa le nane ail alonu nyumba minmba minam tuku ta kilmba nyumba minamṅgaig. Nane tumbraṅ ta tuku malanḡa sinam kaṅgaig.

¹⁵ Kutur maṅau ke likade mbal, make le kuanye kade mbal, tanḡo pino ndoṅ fare fare unekade mbal, baleniṅgig mbal, yabri mbara kanunu mbariṅniṅgig mbal, yabri pasa sakade mbal ta ḡakmba tumbraṅ ta sinam kine nda.

¹⁶ Sunḡo nu maṅ sakina: Ye Yesus yiṅe kuasmbi ḡakmba wam te saniṅgam tuku yiṅe eṅel kukulen le ne tugum pronā. Ye David tuku ndare. Ye mafewam tuku kulu sunḡo ḡgina.

¹⁷ Tukul Guwa le Sipsip Fat piyo nuṅe nale sakade: Ne prowa ḡgade. Nane pasa te isig mbal nane mata ne prowa ḡguwaig. Ande nu kule parawa ndeta nu Yesus tugum ilwa. Ima nu kule nyumba minmba minam tuku nzaliwa ndeta nu kule ta piya kugatok nyuwa.

¹⁸ Tane waṅe te tuku dir pasa isig mbal ye rironḡ pasa satiṅgamṅgit. Ande nuṅe wamdusmbi pasa kise tuturmba sakuwa ta Kuatenḡe waṅe te mbolḡge piti mine likade te lato mbolmba nu mbolḡge patikamṅgat. ¹⁹ Ande nuṅe wamdusmbi pasa te afu kile-sikuwa ta Kuatenḡe nu pitaiwa le Kuate tuku tumbraṅ ail nyumba minmba minam tuku ye waṅe te mbolḡge tugu bitekṅget te kaṅgerke nda.

²⁰ Sunḡo nu pasa kile-mayokkate te nu sakate: Ye siṅka mine minemba prowamṅgit ḡgate. Ese. Sunḡo Yesus, ne prowa.

²¹ Sunḡo Yesus nu nuṅe mbal ake sinaṅ make patikuwa.
Son.